

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

C.C.T.

Gilbert Murray

HERODOTI

HALICARNASSENSIS

MUSE.

TEXTUM AD GAISFORDII EDITIONEM RECOGNOVIT,
PERPETUA TUM

FR. CREUZERI

TUM SUA ANNOTATIONE INSTRUXIT, COMMENTATIONEM DE VITA ET
SCRIPTIS HERODOTI, TABULAS GEOGRAPHICAS, IMAGINES
LIGNO INCISAS INDICESQUE

ADIECIT

J. C. F. BAEHR.

EDITIO ALTERA EMENDATIOR ET AUCTION.

VOLUMEN QUARTUM.

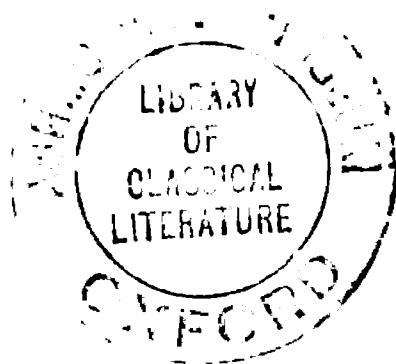

LIPSIAE

IN BIBLIOPOLIO HAHNIANO.

MDCCCLXI.

LIPSIÆ TYPIS B. G. TEUBNERI.

Index Voluminis quarti.

---

	pag.
Herodoti liber VIII. Urania	1
„ „ IX. Calliope	221
Excursus ad VIII, 55 de Erechthei templo in Athenarum arce .	391
Commentatio de vita et scriptis Herodoti	395
Index Rerum	501
„ Verborum	658
„ Grammaticus	759

Imagines huic Volumini adiectae.

- I. pag. 220. Imago *Delphorum*: vid. Fiedler Reise nach Griechenland I. tab. 2. p. 144; ad Herodot. VIII, 37.
  - II. pag. 390. Imago *campi Plataeensis* ex opere liberi Baronis de Stackelberg: La Grèce. Vues pittoresques etc. ad Herodot. IX, 51.
  - III. pag. 394. Imago *arcis Athenarum*: vid. Leake: Topographie von Athen etc. von Rienäcker (Halle 1829) tabul. VIII; ad Herodot. VIII, 55 seqq.
  - IV. pag. 397. Imago *Herodoti* ex opere Viscontii: Iconographie Grèc-que Vol. I. pag. 315 ed. Mil. Vid. Commentat. de vita et scriptis Herodoti Vol. IV. pag. 422.
-

Tabulae Geographicae huic Volumini adiectae:

1. Orbis terrarum Herodoti.
2. Delineatio orbis terrarum Herodoti ex coniectura Niebuhrii.
3. Ora maritima et interna Libyae regio una cum Oasibus et Aegypto.
Accedit peculiaris Oasium ac praesertim Ammonii delineatio.
4. Situs et regio antiquae Babylonis, muri Medici et canalium inter Euphratem et Tigrim.

Corrigenda:

- I. lin. 20 ab inf. legend. *nun* pro *nunc*.
 I. lin. 10 pro **IX**, 49 legend. **IX**, 94.
δευτεροιοισι leg. *δευτεροιοισι*.
 I. lin. 18 ab inf. pro **VIII**, 188 leg. **VIII**, 108.
 I. lin. 9 pro accusativi leg. accusativi.
 I. lin. 24 ab inf. pro **V**, 62 leg. **V**, 67.
 I. lin. 8 ab inf. pro *εἰς ἐνηνεχθῆναι* leg. *ἐς ἐνηνεχθῆναι*.
 „ 297. pro Calliope **VIII**, 51 leg. Calliope **IX**, 51.
 „ 309. adnot. col. I. lin. 2 pro *ὡς δὲ* leg. *ὡς δὲ*.
 „ 314. „ col. II. lin. 21 pro **VI**, 61 leg. **VI**, 6.
 „ 354. „ col. I. lin. 13 pro **VIII**, 8 leg. **VIII**, 9.
 „ 358. „ col. I. lin. 8 pro **IV**, 12 leg. **V**, 12.
 „ „ „ „ „ 14 pro **V**, 24 leg. **V**, 124.
 „ 412. lin. 5 pro „perspicuum est. *Tamen*“ leg. perspicuum est: *ta-*
men etc.
 „ 409. not. 4 lin. 3. pro *conf. 106* leg. *conf. I, 106*.
 „ 466. lin. 10 post *aeque* inser. *atque*.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ.

ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΟΙ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν 1
619 οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ
ἑκατὸν· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι

CAP. I.

Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν
στρατὸν ταχθέντες ἦσαν οἷδε] De
locutione ταχθέντες ἐς τὸν ν. στρα-
τὸν conf. allata ad VII, 21. ἦσαν
pro ἔσαν dedi cum Gaisfordio et
recc. edd. Quod idem feci VIII, 2.
5. 6. 10. 18. 24. 37. 46. 47. 69. 72.
86. 87. 93. 99. 107. 110. 111. 113. 129.
Vid. nott. ad I, 31. Ad argumen-
tum loci haec adscripsit Schweig-
haeus.: „Referuntur haec ad ea,
quae VII, 202 dicta sunt: ἦσαν δὲ
οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν
Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, nempe
ad Thermopylas. Scilicet haud ita
procul a Thermopylis aberat Arte-
misium (VII, 175 extr.): ad Ther-
mopylas copiae Graecorum pede-
stres oppositae sunt Xerxi, ad
Artemisium copiae navales. Iam
postquam, quae ad Thermopylas
acciderunt, exposuit scriptor [nar-
rationem concludens verbis extremo
libro septimo positis: ταῦτα μὲν
δὲ οὕτω λέγεται γενέσθαι], nunc
pergit ad exponendas res ad Arte-
misium gestas.“

Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι
ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν] Ita
cum Schweigh., Gaisf. et recentt.

HERODOT. IV.

edd. e Sancrofti libro alioque re-
scripsi, quae vulgo sic logebantur
inverso ordine: ἑκατὸν καὶ εἴκοσι
καὶ ἑπτὰ. Vid. Bredov. Quaest. de
dialect. Herodot. p. 280 et conf. Mat-
thiae Gramm. Graec. §. 140, qui
in textu vulgarem retinuit ordinem.
Quod vero *centum viginti septem* ab
Atticis exhibitae esse naves scribit
Herodotus, vix dissentit Diodorus
XV, 78, qui *ducentas* ponit, itemque
Cornelius Nepos Themistocl. 3, ubi
vid. nott. Namque ipse Noster VIII,
14 coll. Diodor. XI, 13 *quinquaginta*
tres naves scribit auxilio venisse
Atticas, quarum inde summa fit *cen-
tum octoginta*, ut legimus VIII, 44.
Quibus si addas *viginti* Chalciden-
sium naves, *ducentarum* prodibit nu-
merus, quem eundem proferri inve-
nimus VIII, 61 fin. Itaque *trecen-
tarum* navium si classis tota erat,
ut canit Aeschylus Pers. 339 (345
Blomf.), duas certe partes Athenien-
ses soli praebuisse putandi sunt: id-
que clare enuntiat Demosthen. De
coron. §. 238 (p. 306): τῶν ὑπὲρ
τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμέ-
νων τριήρων, τριακοσίων οὐσῶν
τῶν πασῶν, τὰς διακοσίας ἢ
πόλις παρέσχετο κ. τ. λ., atque al-
tero loco de Symmoriis §. 29 (p. 186),

τῆς ναυτικῆς ἔοντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρές δὲ εἴκοσι· καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόν-

de quo plura disputat Voemel. in programmate Francofurti ad Moen. edito ann. MDCCCLII pag. 12. 13, quae repetita leguntur in Edit. Con-
tionum Demosthenis, quae Halis Saxonum prodiit ann. MDCCCLVI. pag. 801 et seq. Ad Aeschyli l. l. spectant, quae Leake affert in libro de demis Atticis pag. 190 e vers. Westerm. Ac denique forsitan huc quoque referri possunt, quae exstant in Scholiis in Aristid. Oratt. p. 59 ed. Frommel: ἦσαν γὰρ [τριή-
ρεις] τῶν μὲν ὅλων Ἑλλήνων ῥγ' [i. e. 103], αἱ δὲ τῆς πόλεως σξσ [vel potius σξσ i. e. 266]. Quae cum ita sint, excusari vix poterit Isocrates in Panegy. §. 90 *sexaginta* naves ad Artemisium complevisse Athenienses scribens, nimis Athenienses laudandi studio abreptus, quod cum tam paucis navibus toti hostium classi obviam iverint. In universum navium multitudine reliquis antecessisse Athenienses scribit Plutarch. Themistocl. 7. pag. 115. Conf. quoque Dahlmann. Herodot. pag. 219.

συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας] i. e. *una cum Atheniensibus hasce naves militibus instruxerunt, sive: hac in re quoque opem Atheniensibus praestiterunt Plataeenses, viros praebentes ad naves ab Atheniensibus exhibitas manu necessaria (s. remigum s. propugnatorum) instruendas. Namque πλήρουν et πλήρωμα, quae verba saepius quidem de nautis ac remigibus (qui igitur alii sunt atque οἱ ἐπιβάται, propugnatores, milites classiarii, ut vidimus ad VII, 96) intelliguntur, ad utrosque etiam subinde referri solent, ita ut h. l. συνεπλήρουν, ut mox ἐπλήρουν, de propugnatoribus aequae ac de remigibus intellexerim, quemadmodum VIII, 43. 45 πλήρωμα de ipsis navibus unâ cum hominibus, quibus instructae sunt. Cf. Lexic. Polybian. s. v. [pag. 482], quod laudat Schweighaeuserus re-*

cte contra Gronovium (qui solos propugnatores hîc intelligi voluerat) monens, Plataeenses, licet mari adsueti non fuerint, haud aegre tamen eorum nonnullos, quaque in Attica nave remigibus Atticis mixtos, utilem hac etiam in parte operam praestare potuisse. Memorant Plataeenses Atheniensibus in certamine navali opem praestantes Demosthenes c. Neacr. p. 740 [p. 1377 seqq. R.] et Pausanias IX, 1. §. 2, quos affert Valckenarius.

Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο] Intelligi hinc potest, *Corinthios* cacteris Graecis, si ab unis Atheniensibus discedas, subito ad tantam rerum navalium copiam evectis, cum paucis ante annis ab ipsis Corinthiis naves mutuari coacti essent, teste Herodoto VI, 89 coll. Thucyd. I, 41, praestitisse re navali. Corinthios proxime excipiunt *Aeginetae*, quos mature inter Graecos re navali eminuisse constat. Vid. modo Herodoti locos III, 59. 60. 139. IV, 152. V, 81. 83. VI, 49 ibique allata. *Megarenses* et *Chalcidenses*, quibus Athenienses naves praebuere, vix in censum venire possunt. Quo magis mireris *Lacones*, principatum Graeciae tunc temporis obtinentes, decem modo naves complevisse ac sedecim navibus ad Salaminem pugnasse (VIII, 43). Ad paupertatem civitatis Spartanæ, opibus ad naves extruendas necessariis destitutæ, referas licet cum G. Webero (De Gytheo et Lacedaemoniorum rebb. navall. Heidelberg. 1833. pag. 48) aut potius ad Spartanorum ingenium, quos a bellis maritimis abhorrentes omnem ad bella terrestria convertisse curam novimus. Sed Attici oratores hinc maxime Laconibus decem istas obiecerunt naves, eoque simul Atheniensium studia extulerunt. Monuit Valckenar. laudans Isocrat. in Panathen. p. 242 seq. [cap. 16 seq. §. 50.].

Ἀθηναίων σφι παρεχόντων] Ita

των τὰς νέας, Αἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δὲ δυνώ-
δεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρε-
620 τριεῖς δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρῆες δὲ δύο καὶ
Κεῖοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δὲ σφι οἱ

e Florentino dedi cum recentt. edd. pro *παρεχόντων* σφι, quod tuetur Matthiae, qui idem cum Bekkero et Dindorfio mox tenet *δυοκαίδεκα*, quod equidem e duobus codd. mutavi in *δυνώδεκα*, quam formam vere Herodoteam esse probavit Bredov. pag. 279. De discrimine verbi activi *παρέχειν*, quod hoc loco Noster adhibuit, et verbi medii *παρέχεσθαι*, quo paulo ante itemque mox cap. seq. Noster utitur, vix opus pluribus monere: medii verbi a Nostro adhibiti locos attuli ad IV, 44. — De reliquis gentibus atque de navibus, quas prae buerunt, conf. etiam VIII, 43 seq.

Ἐρετριεῖς δὲ ἑπτὰ] Eretrienses a Persis captos et Susa abductos legimus supra VI, 100. 119. Itaque hoc loco non nisi de iis Eretriensibus sermo esse potest, qui Persis aggredientibus Oropum se receperunt, teste Herodoto VI, 100, eoque modo se servarunt: qui iidem Persis discedentibus denuo in patriam urbem se recepisse putandi sunt. De *Troezenis* conf. allata ad VIII, 41.

Στυρῆες δὲ] Male duo codd. *Στυριεῖς*. Intelliguntur et hoc loco et infra VIII, 46 incolae *Styrae*, quae fuit Euboeae urbs prope Carystum, Homero iam cognita Ili. II, 539, aliis, quorum locos dabunt Wasse et Duker. ad Thucydid. VII, 57, Poppo in ed. maior. Thucydid. I, 2. pag. 269, Forbiger: Handbuch d. alt. Geograph. III. p. 1021. Scripserunt quoque de hac urbe Mannert: Geograph. d. Griech. u. Röm. VIII. p. 264, vir doctus in: Transactions of the royal society of Literat. I. pag. 250 et Girard in: Archiv. des Miss. scientif. II. p. 723 seqq. Vetusta urbs, cuius adhuc vestigia quaedam superesse scribit L. Ross: Wanderrungg. in Griechenland II. pag. 29 seq. Lamiaco bello eversa esse dicitur: Romanorum aetate celeberrimum marmor ibi excidebatur.

Quod nunc in veteris urbis locum cessit oppidum *Stura*, loco magis sano atque apto exstructum, unius ferme horae itinere distat a vetere urbe.

καὶ Κεῖοι] E Sancerotti libro Wes-selingius dedit *Κεῖοι*, idque posteri editores retinuerunt: Florentinus liber cum tribus Parisinis codd. exhibet *Κῖοι*, quam lectionem, haud infrequentem illam quidem, e mala scribendi ratione ortam esse bene monet Broendsted: Itiner. I. p. 102 coll. p. 73 omnium copiosissime de Ceo insula eiusque historia, antiquitatibus, aliis disputans. Add. Reise nach d. Griech. Inseln I. p. 128 et quae excitavit Forbiger l. l. III. pag. 1026 seq. Ipsa civitas, quae nunc *Zea* vocatur, olim vocabatur *Κέος*, *Ceos* (Herod. VIII, 76); cives *Κεῖοι* et hoc loco et infra VIII, 46 (ubi Florentinus liber cum tribus Parisinis codd. offert *Κεῖοι* pro olim vulg. *Κῖοι*) itemque apud Thucydid. VII, 57; cuius loco quod supra apud Herodotum IV, 35 exstat *Κηῖων* et V, 102 *Κηῖον* ab omnibus libris scriptis allatum, inde hic quoque et VIII, 46 *Κῆῖοι* scribendum esse suspiceris, nisi Herodotum, qui etiam scripsit *Ἀργεῖοι*, *Καδμεῖοι*, alia id genus, in hoc quoque nomine, praesertim in nominativo, communem formam consulto retinuisse credas; eandemque retineri quoque iubet Bredov. pag. 168 coll. 179, qui hanc formam ad formam *Κέος*, qua Nostrum VIII, 76 usum esse modo diximus, revocat, *Κῆῖοι* autem ad formam *Κέως* (*Κῆος*) referri vult — *πεντηκοντέρους* Noster constanter dixit pro *πεντηκοντόρους*, quod loci allati a Bredov. pag. 161 satis monstrant. De ipsis navibus *pentecontoris* vid. allata ad I, 163. III, 39. Quibus quas Noster opponit *νέας*, *triremes* intelligi satis constat: vid. nott. ad III, 13. VII, 1.

Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπουντιοὶ ἑπε-

2'Οπούντιοι ἐπεβώθειον, πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. Ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον· εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλληχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι. Τὸν δὲ

βώθειον] De Locris Opuntiis accurate exposuit Kruse: Hellas II, 2. pag. 110 seqq., inter recentioris aetatis peregrinatores inde potissimum Leake: Travels in Northern Greece II. pag. 174 seqq. coll. Ross: Wanderungg. in Griechenland I. pag. 77. Locri Opuntii, qui naves ad Persas impugnandos h. l. mittere dicuntur, supra (VII, 203) Graecis opem praestiterunt, ad Thermopylas cum accederent Persae, cum antea minus promptum animum monstrasse (vid. nott. ad VII, 132 et 203) videantur. Ad Locros Ozolas Phocenses a Persis petiti res suas transportasse dicuntur VIII, 32. — Pro ἐπεβώθειον legitur in Florentino aliisque ἐπεβοήθειον, ad vulgarem dicendi usum, cui h. l. praestat Ionum forma, quam praebet quoque Hesychius I. p. 783: βωθέοντες· βοηθοῦντες, itemque Abydenus apud Euseb. Praep. Evang. IX, 14. pag. 416. Ex Herodoto conf. VIII, 14. 45. 47. 72. 144. IX, 23 et vid. Bredov. p. 196, qui plura profert, quae Herodotum in hoc quoque verbo non unâ semper formâ usum esse ostendunt.

CAP. II.

ἐπ' Ἀρτεμίσιον] Vid. allata ad VII, 176 et add. Ulrichs in Mus. Rhen. N. F. V. p. 495, qui ipse Euboeâ perlustratâ non longe a vico, cui nomen Καστρί, ubi vallis mare versus patet collisque eminet, Artemisium vetus quaeri vult. — In proximis retinui librorum veterum lectionem ὡς τὸ πλῆθος κ. τ. λ. a Schaefero sic immutatam: ὅσον τι πλῆθος, cuius loco olim Reiskio reponere placuerat ὅσον τὸ πλῆθος, quod fere convenit cum iis, quae supra leguntur VII, 60: ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι

παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές. Recentiores editores omnes vulgatam lectionem retinuerunt, quam cum Schweighaeusero sic explicare licet: „quomodo multitudinem illam (sive summam navium) confecerint singuli; nempe singuli pro ratione virium suarum conferentes.“ — Ad vocem πάρεξ conf. nott. ad III, 97 fin.

μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι] Ita cum recentt. edd. dedi e duobus codd. pro vulg. διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. Conf. Matthiae l. supra l. Quod Herodotus h. l. summam navium Graecarum scribit fuisse 271, exceptis pentecontoris novem, id prorsus convenit cum Diodoro XI, 12 *ducentas octoginta* naves Graecorum fuisse scribente (οἱ δ' Ἕλληνες ὠρμουν μὲν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῆς Εὐβοίας, εἶχον δὲ τὰς πάσας τριήρεις διακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα) neque inter triremes et pentecontoros discernente: qui idem tamen ab Herodoto discedit, inter has fuisse *centum quadraginta* naves Atheniensium narrans, caeteras reliquorum Graecorum. — In seqq. Wesselingius e Vind. receperat Εὐρυβιάδεα pro vulg. Εὐρυβιάδην, quod Florentinus unusque Parisinus, teste Schweighaeusero, prae se fert. Wesselingium recentt. editores secuti sunt: equidem et hoc loco et reliquis locis huius libri, ubi eadem accusativi forma vulgo legitur (cap. 57. 59. 60. 61. 62), revocavi Εὐρυβιάδην, cum huiusmodi nomina in αδης terminata primam declinationem in omnibus casibus sequantur: vid. Bredov. pag. 226 seq. Inde mox cap. 4. 49. 74. 58 Εὐρυβιάδεω et cap. 5. 64. 124 Εὐρυβιάδη. — Ad οὐκ ἔφασαν (*negarunt*) vid. modo VII, 136 ibique nott. Pro ἡγεμονεύη Naber in Mnemosyn. IV. p. 23 scribi vult ἡγεμονεύσῃ,

στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρ-
τιῇται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ
ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔσεσθαι ἡγε-
μένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. Ἐγένετο 3
γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ
συμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεῶν εἶη ἐπιτρέπειν.
ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πε-
ποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι
περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπολέεται ἡ Ἑλλὰς, ὀρθὰ νοεῦντες.
στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κάκιόν

quod meâ quidem sententiâ haud
necessarium est.

CAP. III.

Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος] Ad locutionem κατ' ἀρχὰς (initio) vid. allata ad V, 62. Add. IX, 22. Pertinet autem, quod h. l. traditur, ad ea, quae VII, 145 seqq. 153 seq. de Graecorum conventu narrantur ad Persas repellendos habito, de consiliis ibi captis ac legatis in Siciliam mittendis, qui auxilium a Gelone peterent. Itaque ad verba πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν mente addendum τοὺς Ἕλληνας s. τοὺς συμμάχους. Ac miratur G. Weber (De Gytheo p. 48), quod Lacedaemonii totius Graecae classis tenerint imperium, idque eo refert, quod illi tum maxima fruebantur auctoritate neque ulla civitas cum iis de imperio contendere ausa est. Addit, Atheniensibus, qui nuper demum Themistoclis operâ classe instructi caeteris civitatibus pares viderentur, earum ipsarum invidiam hanc concedere noluisse praestantiam; neque enim Spartanos maritimum imperium studiose quaesivisse, qui non tam aegre latu-
rui fuissent, si Athenienses classi imperassent. Quod mihi ille haud persuasit; novi enim Spartanorum studia, qui principatum in omnes Graecas civitates sibi eripi nunquam aequo tulissent animo neque imperium civitati paulo antea inferiori, nunc subito ad tantas opes evectae sponte concessissent. — In seqq.

cum recentt. edd. pro χρεῶν dedi χρεῶν. Vid. nott. ad V, 49. Idem feci VIII, 74. 75. 79. IX, 16. 17. 23. 25. 26. 41. 46. 53. 54. 58. 106.

εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι κ. τ. λ.] Quae h. l. in Atheniensium laudem edixit pater historiae, bene congruunt cum iis, quae VII, 138 et 139 leguntur, ubi vid. nott. Add. VI, 108 ibiq. nott. et vid. infra VIII, 94. 139. — Ad locutionem μέγα πεποιημένοι conf. similia, quae attulimus ad III, 14 coll. 155. Quod h. l. et IV, 147 Naber in Mnemosyn. III. pag. 489 scribi vult μέγα τι πεποιημένοι ob δεινόν τι sic fere positum I, 61. III, 155 (quibus add. VIII, 15. V, 33. 87), id recipere nolui, si quidem nostri loci ratio nonnihil differre videtur, nec vocolâ τι insertâ opus est; dixit inde quoque plurali numero Noster δεινὰ ποιεῖν s. ποιεῖσθαι II, 121. §. 5. IV, 33. IX, 33. Ad ὀρθὰ νοεῦντες conf. VII, 168: ἄλλα νοεῦντες et infra VIII, 22.

στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου κ. τ. λ.] „Excitat hinc Choricus Orat. in Summum Ducem cap. 11 Bibl. Graec. Fabric. V, 31 [T. VIII]. pag. 869 [p. 30 Boissonad.]: ὅσῳ γὰρ εὐρήνῃ, φησὶν (Herodotus), πραοτέρῳ πολέμου, τοσούτῳ πόλεμος ἐφ' ὅσον στασεως ἡμερώτερος. Quando, inquit ille, pax bello sedatior, tanto bellum seditione amabilius. Nonne mera sententiae παραδιόρθωσις est? Wessel. Sententia Herodoti haec est: seditionem domesticam (s. bellum inter diversas Graeci nominis gentes ortum) tanto peiorem esse bello,

ἔστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. Ἐπιστάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὥς διέδεξαν. ὥς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρσῃν περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πανσανίῳ ὕβριν προῖσχύμενοι, ἀπείλουντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

quod ex omnium (Graecorum) consensu (adversus externos) geratur, quanto peior sit ipsa pax bello. Quae sponte in memoriam revocant similem sententiam, supra I, 87 allatam atque a Stobaeo (Eclog. 55, 10) servatam: οὐδείς γὰρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται. Ipsa locutio: στάσις ἔμφυλος haud scio an ad poëtas pertineat, si quidem Solo in Elegia illa, quam servavit Demosthenes de fals. legat. §. 255. p. 422 (vid. Bergk. Poëtt. Lyricc. Graecc. p. 334 seq.) vs. 19 στάσιν ἔμφυλον πόλεμόνθ' dixit, quod utrumque coniunxit quoque Pythia in oraculo, quod apud Athenaeum XII, 18. p. 520 B. et Stephanum Byzantin. s. v. Σύβαρις legitur. Unde στάσις ἔμφυλος apud Pausan. VIII, 51 init. et Dion. Cass. LVII, 18. LXII, 18.

μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν] i. e. *Athenienses cesserunt, quamdiu illis (reliquis scil. Graeciae civitatibus) magnopere indigebant.* Retinui μέχρι ὅσου, quod optimi et plurimi ferebant libri. Alii μέχρι s. μέχρις οὐ, de qua dicendi formula vid. allata ad I, 181 et conf. ea, quae nuper disseruit E. A. Fritsch: Vergleich. Bearbeit. d. Griech. u. Latein. Partikeln II. p. 103. De vocis μέχρι forma apud Herodotum semper obvia, abiectâ literâ σ, dixit Bredov. pag. 110. Ad verba proxima ὥς διέδεξαν cf. nott. ad V, 124 et VII, 172. Mox e Florentino duobusque aliis revocavi cum recentt. edd. Πέρσῃν, quam formam accusativi ab Herodoto semper adhiberi monstravit Bredov. pag. 228, pro vulg. Πέρσεα; idem feci infra VIII, 108. 109. Conf. etiam nott. ad VIII, 2. 15. Voculam δὲ, quae legitur inserta post ὥς γὰρ, omiserunt Bekker., Dindorf. et Dietschius, qui

διωσάμενοι. E libris scriptis nihil adnotatum reperio: itaque retinui.

περὶ τῆς ἐκείνου] Minime opus cum Galeo corrigere περὶ γῆς ἐκείνου, quandoquidem vocula γῆ in talibus plerumque reticetur, ut VIII, 41. 106, ne plura afferam in re sanequam notissima. Intelligitur autem ἡ ἐκείνου terra Xerxi subdita, inprimis Asia minor. Schoellius Thraciae et Asiae minoris oram Graecis coloniis a Persarum dominatu liberandis repletam respici putat.

πρόφασιν τὴν Πανσανίῳ ὕβριν προῖσχύμενοι] „Satis erat dixisse τὴν Πανσανίῳ ὕβριν προῖσχύμενοι, ut hoc illudve praetexere dicitur προέχεσθαι τι: sed scribere Noster maluit πρόφασιν προσχέσθαι, ut IV, 165 [ubi vid. nott. Add. V, 33.] VI, 137.“ Valcken.

ἀπείλουντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους] De structura vocis ἀφαιρεῖσθαι Valckenar., citans VI, 70 (ubi conf. nott.) et Thom. Magist. s. v. p. 130, haec ad ipsum argumentum loci spectantia adscripsit: „Evenit illa res triennio post, Ol. LXXV, 4. [sive 477 ante Chr. n. Vid. Clinton. Fast. Hell. pag. 32 ed. Krueger.]. Athenienses tum temporis dicuntur Thucydidi I, 96 παραλαβόντες τὴν ἡγεμονίαν ἐκόντων τῶν ξυμμάχων διὰ τὸ Πανσανίου μῖσος. Spartani quidem Pansaniae περσίζοντος superbia socios irritavit; sed ad imperium in Athenienses transferendum caeteros Graecos aequitas potissimum movit Aristidis: Cornel. Nepos in Aristid. c. 2. Vid. et Diodor. XI, 44, qui cap. 46 utrumque momorat et Pausaniae vitia, Aristidis autem virtutes fecisse scribit, πάντας ὥσπερ ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἀποκλῖναι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους atque adeo Athenienses χωρὶς κινδύνου παραλαβεῖν τὴν κατὰ θά-

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, 4
ὥς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ στρα-
621τιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν
βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὥς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες
δρησμὸν ἐβούλευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα.

λατταν ἀρχήν. Rectius dixisset Dio-
dorus τὴν ἡγεμονίαν, *ducatum*, nam
περὶ ἀρχῆς, *de imperio*, necdum erat
aut esse poterat concertatio: vid.
Is. Casaub. in Polyb. pag. 96. Quam
acceperunt oblatam τὴν ἡγεμονίην
Athenienses apud Herodotum, ἀπέ-
λοντο τοὺς Λακεδαιμονίους, sua
nimirum virtute virorumque princi-
pum artibus non illegitimis. Plu-
tarch. Vit. Aristid. cap. 23. p. 232,
quomodo scilicet Aristides ἔλαθε
τῶν Λακεδαιμονίων οὐχ ὀπλοῖς
οὐδὲ ναυσὶν οὐδ' ἱπποῖς, εὐγνωμο-
σύνη δὲ καὶ πολιτεία τὴν ἡγεμο-
νίαν παρελόμενος.

CAP. IV.

οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον] Pro καί,
quod equidem cum recentt. edd. re-
vocavi e libris scriptis, Schaeferus
posuerat ὥς. Sine causa, opinor.
Ac bene Schweighaeuserus affert
Herodoti locum VII, 207 (οἱ δὲ ἐν
Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες — καταρρω-
δέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλα-
γῆς), ad quem quae hoc loco legun-
tur, referuntur. — Ad verba νέας τε
πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας
(i. e. naves multas, quae ad *Aphe-
tas appulerant*) conf. VI, 101. VII,
50 (ibique nott.). VIII, 40. 41. 42, et
ad Ἀφέτας VII, 193 ibique allata.

τὰ πρήγματα — ἢ ὥς αὐτοὶ κατε-
δόκεον] Eadem fere locutio I, 79,
ubi vid. Add. Stallbaum ad Platon.
Criton. cap. 3 et cf. Arnold. ad Thu-
cydid. V, 65.

δρησμὸν ἐβούλευον] Vulgo ἐβου-
λεύοντο, quod Schaeferus et Matth.
retinuerunt, quos recentt. edd. se-
cuti sunt, licet Schweighaeuserus
et Gaisfordius e Sancrofti libro alte-
roque exhibuissent ἐβούλευον, quod
omnes praebent libri scripti VIII,
97. 100. IX, 110 coll. I, 11. V, 124.

VIII, 18 fin., ubi eadem scriptu-
rae diversitas. Nam ibi quoque
Schweigh. et Gaisf. cum Wesselin-
gio retinuerunt ἐβούλευον, cuius
loco Schaeferus et recentt. edd.
ἐβουλεύοντο, quod et ipsum praebet
Florentinus liber cum aliis. Nostro
in loco nihil obstat, quod mox se-
quitur βουλευομένους, quum Hero-
dotus similem in modum iam su-
pra V, 124 utroque verbo (δρησμὸν
ἐβούλευε — συγκαλέσας τοὺς συ-
στασιώτας ἐβουλεύετο λέγων) sit
usus, bene opinor inter activum et
medium verbum discernens: quod
idem statuit Bredov. pag. 25. Ita-
que hoc loco equidem δρησμὸν
ἐβούλευον reddiderim: *cogitabant de
discessu, agitabant consilia de dis-
cessu*, et βουλευομένους ταῦτα: *haec
secum deliberantes, haec consilia agi-
tantes s. secum animis volventes*, ut et
activi et medii verbi eluceat vis ac
discrimen. Neque alio modo alte-
rum, quem modo attuli, locum V,
124 interpretandum esse censeo, in-
deque recte activum verbum a No-
stro adhiberi existimo VIII, 18 aliis-
que huius libri locis supra allatis,
quibus vel Plutarchi locus addi po-
test in Vit. Marii cap. 10 κρούφα
δὲ βουλευῶν προδοσίαν ἐπ' αὐ-
τῷ, et Euripidis in Hecub. 856 φό-
νον βουλευῶσαι, coll. 870 et Rhes.
951: medium verbum Noster adhi-
buit V, 35. VII, 207. VIII, 7. 30. 75.
IX, 106; add. nott. ad IV, 120.
Ipsam vocem δρησμὸν, qua Hero-
dotus h. l. utitur *discessum* s. *rece-
ptum* Graecorum ab Artemisio de-
claraturus, ut infra cap. 18. 23, ad-
modum perstringit Pseudo-Plutar-
chus l. mox l., cum turpe quid haec
vox contineat, adeo ut Graecos tur-
piter aufugisse existimandum sit.
Quam putidam esse vituperationem
bene docuit Lahmeyer l. mox l. pag.
70, cum Herodotus VIII, 21 eadem

γνόντες δέ σφεας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧτε καταμείναντες πρὸ τῆς
5 Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ᾧδε ποιέει. Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὥς παρ' ἑωυτοῦ δῆθεν δι-

in re adhibeat vocem ἀποχώρησιν atque aliis locis (VIII, 97. 100), Xerxem quoque de δρησμῷ cogitasse scribat: eandem vocem adhibet Aeschylus in Perss. 360. 370. Alia dabit Thesaur. Ling. Graec. Vol. II. p. 1670 ed. Dindorf.

ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται] De verbo ὑπεκτίθεσθαι conf. nott. ad V, 65 et add. VIII, 41. Nec alio pertinet verbum ὑπεκκομίζεσθαι IX, 6 et ὑπεκκείσθαι VIII, 41. 60. §. 2. IX, 73 itemque ὑπεξάγεσθαι VIII, 40. Attigit haec etiam Lobeck. ad Sophocl. Aiac. 80. p. 108. Equidem iam supra (ad IV, 120) similia quaedam attuli verba. οἰκέτας non servos tantum dici ac *mancipia*, verum omnes; qui ad familiam domumve pertineant, ipsamque adeo *uxorem* et *liberos*, e Thomae Mag. observatione p. 644 hīc tradit Wesselingius. Tu vid. potissimum VIII, 106, ubi τοὺς οἰκέτας ipse Noster postmodo interpretatur τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, quae eadem voces sic iunctae leguntur omisso articulo VIII, 60. §. 2 coll. VIII, 44. 142.

μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν κ. τ. λ.] Eadem ferme ad Herodotum provocans (ὥς Ἡρόδοτος ἱστόρηκε) enarrat Plutarch. Themistocl. 7. pag. 115, ubi tradit Euboeenses timentes, ne Graeci discederent, clam cum Themistocle egisse, misso cum pecuniis ad ipsum Pelagonte, aliaque adiiciens e Phania Lesbio desumpta. Add. Aristid. schol. ad T. III. p. 313. pag. 233 Frommel., ubi eadem produntur. Displicuerunt autem Herodotea, cum Graecis principibus non valde sint honorifica, Pseudo-Plutarcho

(T. II. pag. 872 B.); de quo ita disserit Valckenar.: „Si vera sunt, ut esse videntur, veracis historici laudem meretur Herodotus: verisimillima reddit aliunde nota viri maximi Themistoclis avaritia, quae summa saepius ingenia dedecorat.“ Ac nullam sane causam esse, cur Herodoto, qui laude potius quam vituperatione dignus esse videtur, quod ab eo, quod verum est, minime recedere voluit, minorem fidem habeamus eique inde obtrectemus, monuit quoque Lahmeyer: De libelli Plutarch. qui de malign Herodi inscrib. etc. pag. 70. Tu cf. etiam VIII, 112 ibique nott. Ad locutionem ἐπὶ μισθῷ conf. I, 160. V, 65, ubi post ἐπὶ μισθῷ sequitur ἐπ' οἷσι (ut I, 141), cuius loco hīc ponitur ἐπ' ᾧτε, plane ut I, 22. III, 83. VII, 153, ubi vid. nott. De dativo τριήκοντα ταλάντοισι, qui h. l. in appositione quasi positus genitivi attributivi vim habet, monuit Kuehner Gr. Gr. §. 473, e. itemque Matthiae Gr. Gr. §. 428, 5. Ipsa triginta talentorum summa superat septuaginta florenorum millia (78,174 flor. 49 crucig. e Wurmii ratione): unde si quinque talenta (i. e. 13029 flor. 8 cruc.) Eurybiadi data et tria talenta (7817 fl. 29 cruc.) ad Adimanti navem missa deducuntur, viginta duo talenta (i. e. 57,328 flor. 11 cruc.) reliqua manent Themistocli.

CAP. V.

μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα] De accusativo hoc Cr. conferri vult Schaeffer. Melett. critt. pag. 21. Tu conf. Herod. IV, 145. IX, 34 et vid. Matth.

δούς. ὥς δέ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἥσπαιρε μῦνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν,

Gr. Gr. §. 328, 3 not., qui idem §. 588 in. de locutione παρ' ἑωυτοῦ (ubi male olim παρ' ἑωυτῶ) monuit, de qua eadem monuerunt Kuehner Gr. Gr. §. 615, I. et Fritsch: Vergleich. Bearbeit. der Griech. u. Lat. Partik. II. pag. 232: valet enim: *de suo aere, de suis optibus, von sich, i. e. aus seinen eigenen Mitteln, aus seinem Vermögen*. Ex Herodoto huc pertinent loci II, 129. VII, 29, ubi vid. nott. Simili modo Xenophon Hellen. VI, 1, 3 παρ' ἑαυτοῦ προστίθει. Ad usum voculae δῆ-θεν conf. allata ad III, 74. Adde VIII, 6.

ὥς δέ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο κ. τ. λ.] Deest ad haec verba apodosis, quae, sensum si respicimus, continetur verbis: πρὸς δὲ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας, in quibus πρὸς τοῦτον additâ particulâ δὲ spectat ad Adimantum in sententia proxime praecedente et per particulam γὰρ illata commemoratum: quae sententia cum causam contineat, praepositur ex more Herodoti aliis quoque locis sic loquentis: vid. quae notavimus de hoc usn ad I, 8. 24 et add. I, 30. 85. 97. 129. 155. 174. III, 120 coll. 159. V, 67. VI, 11. 102. 109. VII, 46. VIII, 8; neque aliter ἀλλὰ γὰρ, de quo dixi-

mus in nott. ad I, 14 et IX, 109. Atque alios ut taceam, nuper de his exposuit I. Schraut in programmate Rastadiensi anni 1857: Ueber die Bedeutung der Partikel γὰρ in den scheinbar vorgeschobenen Sätzen, Herodoti bene memor pag. 7 et potissimum pag. 41 seqq. Neque dubia ipsa Herodoti sententia: Themistocles enim cum Eurybiadi persuasisset, tum ad Adimantum, quod hicce unus e caeteris Graecorum ducibus reluctabatur, accessit idem huic persuasurus. Atque *Adimantum* cum laude commemorat Lycurgus in orat. advers. Leocrat. cap. 17. §. 70 (Ἐτεόνικος μὲν γὰρ ὁ Ἀακεδαιμόνιος καὶ Ἀδείμαντος ὁ Κορίνθιος καὶ τὸ Αἰγινήτων ναυτικὸν ὑπὸ νύκτα τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐμελλον πορίζεσθαι, in quibus verbis *Eteonicum*, quem bello Peloponnesiaco Lacedaemoniorum classi praefuisse e Xenophontis Hellen. I, 6, 26 constat, vocans orator pro *Eurybiade* fallitur) itemque Pseudo-plutarchus De Herodoti malign. cap. 39 (II. p. 870 F) adiiciens epigramma sive epitaphium a Simonide (ut ex Antholog. Palat. VII, 347 et Dion. Chrysost. XXXVII, 526, ubi idem carmen profertur, intelligimus) in Adimanti laudem conscriptum:

οὗτος Ἀδειμάντου κείνου τάφος, οὗ διὰ βουλᾶς
Ἑλλὰς ἐλευθερίας ἀμφέθετο στέφανον.

Tu vid. Fragmm. Simonid. nr. 160 Schneidewin. et nr. 103 Poëtt. Iyricc. Graecc. ed. Bergk. (pag. 903) Conf. etiam Analectt. vett. poëtt. Graecc. I. p. 133. nr. 41.

Κορίνθιος στρατηγός] Revocavi cum Schweigh. et Gaisf. Κορίνθιος e. codd. consensu, ut VIII, 94 init. Etenim Schaeferus, quem recentt. edd. sequuntur, scripsit Κορινθίων inductus opinor Vallae interpretatione, qui exhibuit *Corinthiorum*; altero tamen, quem attuli, loco neque Schaeferus neque reliqui editores quidquam mutarunt. — Verba

proxime sequentia τῶν λοιπῶν in pluribus codd. desunt.

ἥσπαιρε] Affert Suidas s. v. I. pag. 81 itemque Eustath. ad Ili. pag. 410, 34 s. 326, 4, ubi ἀσπαίρειν interpretatur προθυμεῖσθαι. Schweighaeuserus cum Porto et Wesselingio interpretatur: *prae metu palpitabat, trepidabat*. Equidem malim cum Valla et Valckenario: *reluctabatur, obluctabatur*, ut IX, 119. Aristid. I. p. 356 s. 545 Dind. Probat Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 970, ubi vid. In hanc sententiam etiam Negris interpretatur

πρὸς δὲ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμπειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμαχοὺς. ταῦτά τε ἅμα ἡγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδαιμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. Οὗτοί τε δὲ πληγέντες δώροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ 622 Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἠπιστάτο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

6 Οὕτω δὲ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὥδε· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δαίλῃν πρωτὴν γινομένην ἀπύκατο ὁ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότε-

ῆναντιοῦτο. In seqq. pro ἀποπλώ-

ἐπιστάτο), reliquos Nostri locos affert Bredov, pag. 301. 329 seq. — Quae sequuntur ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ, valent: *sub hac conditione*. Cf. VII, 158. IX, 26 (ubi vid. nott.). 33 coll. I, 60. Mox pro ἐκ τῶν Ἀθηναίων Bekker. dedit ἐκ τῶν Ἀθηνέων, eumque secutus est Dindorf.

CAP. VI.

ἔτσι, quod ferri posse negat Struve Spec. Quaest. II. pag. 7 (Opusco. II. p. 332), rescribi iubens Εὐβοεῦσι, quod recentt. edd. inde a Bekkero receperunt.

ἐλάνθανε δὲ — ἔχων] i. e. ipseque Themistocles lucratus est reliquam pecuniarum partem retinens caeteris insciis s. clam caeteris: „er hatte das übrige, ohne dass es jemand wusste“, ut reddidit Matthiae Gr. Gr. §. 552. De imperfecti forma ἠπιστάτο, quae iterum reperitur in huius libri capp. 25. 88. 97. 132 (ubi male olim

περὶ δαίλῃν πρωτὴν] „Esse horam pomeridianam, uno ore Hesychias, Suidas, Moeris, Grammatici omnes profitentur.“ *Schweitzhaeuser*. Quale diei tempus declararet δαίλῃν πρωτὴν apud Herodotum, satis colligitur ex eo, quod idem mox cap. 9 et supra IV, 167 (ubi cf. nott.) dixit δαίλῃν ὀψίην alteram eamque posteriorem temporis pomeridiani partem ab ipsa nocte ingruente non admodum remotam intelligens, quam quae antecedit pomeridiani temporis pars prior, circa quartam fere nostram horam, ea dicatur δαίλῃν πρωτὴν necesse est. Inde quoque infra IX, 101 verbis πρωτὶ ἔτι τῆς ἡμέρας, quibus matutinum diei tempus indicatur, opponitur περὶ δαίλῃν sive tempus vespertinum: neque aliter de tempore crepusculi vespertini Lycurgus orator §. 17 dixit περὶ δαίλῃν ὀψίαν, itemque Aelianus (A. H. I, 14. VII, 7), Alciphron (Ep. I, 17. III, 5), alii, quos excitavit Ruhnken. ad Timaei Lex. Platon. p. 75 δαίλῃς ὀψίας,

ρον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρέειν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλώειν οὐ πως ἐδόκεε τῶνδε εἵνεκα, μή πως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώον-
τας ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι· καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξασθαι· ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον τῶ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε 7

quamquam non satis accurate ipse Timaeus scripsit: δείλης πρωῒας, τῇ πρὸ ἀρίστον ὥρα· δείλης ὀψίας, τῇ πρὸ δείπνου: quae rectius sic affert Moeris p. 132: δείλης πρωῒας, τὸ μετὰ ἔκτην ὥραν· δείλης ὀψίας, πρὸς ἑσπέραν. Unde satis patet, non recte interpretatum esse Val-
lam circa diluculum; eumque qui sequitur Langius vernacule non magis recte reddidit: *in aller Frühe*, neque rectius Schoellius: *mit der ersten Dämmerung*. Et quae continuo apud Nostrum subiiciuntur (φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι), satis ostendere possunt, de diluculo matutino sermonem hic esse non posse, sed de tempore pomeridiano. Mox e Florent. cod. cum recentt. edd. dedi γινομένην pro γενομένην, quod retinuit Matthiae. — ἐκ τῆς ἀντίης valet ex adverso. Sic VIII, 7 et VII, 225 (ubi cf. nott.) ἐξ ἐναντίας et supra II, 161. III, 127 (ubi vid. nott.) ἐκ τῆς ἰθείης, quod infra IX, 37 iterum legitur.

φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι] De vocula τε simpliciter posita, ut VIII, 10. 13. 20, conf. nott. ad VII, 188; de voce εὐφρόνη vid. allata ad VII, 12 et de significatione verbi καταλάβοι nott. ad VI, 29. ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν redde: „ne Graeci — in fugam se proriperent;“ Schweighaeuserus reddidit: *fugam arriperent*. Quae continuo sequuntur verba: καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξασθαι, addita sunt ad explicanda ea, quae in proxime praegressis de consilio Persarum traduntur Graecos ex adverso adoriri nolentium: hoc enim si fecissent Persae, Graecis, ut Persae certe putabant, continuo in fugam se conicientibus occasio data esset effugiendi seque ser-

vandi: id quod a Persarum mente prorsus alienum erat, ex qua omnes Graecos ad unum perire neque quemquem salvum effugere voluerunt. Itaque cum Dindorfio sic Latine reddere placet: *atque erant nimirum fugā salutem consecuturi* (Graeci, si Persae continuo in ipsos impetum fecissent): quare minime opus corrigere μέλλωσι vel μέλλοιεν, quod Schweighaeusero in mentem venerat, qui haec ipsa minus accurate sic interpretatur: „ne — nox fugientes rectperet adeoque salvi illi evaderent“; ubi nullam prorsus rationem habuit voculae δῆθεν, de qua cf. citt. ad cap. 5. Nec magis probare possum eam rationem, qua Langius hunc locum vernacule reddidit: *diesen war vom Schicksal bestimmt von dannen zu entkommen*: neque enim in verbis ἔμελλον δῆθεν talem significationem inesse credo. — In Tauchnitz. edit. min. priori exstat: καταλάβῃ ἢ καὶ ἔμελλον κ. τ. λ.

ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον — ἐκφυγόντα περιγενέσθαι] Quae sic vulgo reddunt: „debebat autem, ut Persae quidem dictitabant, ne ignifer quidem in vita reliquus manere.“ Proverbiali Noster utitur locutione de iis, qui ad unum omnes internecone per-eunt, ita ut ne unus quidem super-sit, cladis nuntius qui sit, ut disertis verbis prodit Diodor. XI, 23, ubi vid. Wesseling. De ipso proverbio citant Suidam s. v. οὐδὲ πυρφόρος II. p. 732. Zenob. Cent. V, 34. Diogen. VII, 15. Schol. ad Euripid. Phoeniss. 1386. p. 141 Valck. Schol. ad Gregor. Nazianz. Stel. II. p. 92, quibus add. Arsenii Violet. pag. 391 ed. Walz. et Aristidis Scholia pag. 241 ed. Frommel. Ac πυρφόρος proprie dicebatur sive sacerdos sive

ἐμνηχανέοντο. τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὥς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώουσαι Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐρίπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλήσι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλόντων ὥς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον· τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμόν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν

minister ignifer, qui in Spartano-
rum expeditionibus facem exercitui
praefererat, sacrum ignem secum
gestabat ipseque inde sacrosanctus
habebatur. Qui inde si occubuis-
set, omnes reliquos, ita ut ne nun-
tius quidem calamitatis superesset,
obiisse dicebant. Vid. Xenoph. De
republ. Laced. c. 13. §. 2. 3 coll.
Sturz. Lex. Xenophont. III. pag. 766.
Add. Iahn. in Palamed. pag. 54, Wel-
cker: Nachträge z. Aeschyl. Trilog.
pag. 31 seq. Scite proverbii vim
vernacule sic reddidit Langius: „es
sollte auch keine Maus davonkom-
men.“ — Pro ἔδει recentt. edd. ex-
hibuerunt ἔδεε, libris scriptis invi-
tis: tu vid. nott. ad VII, 23.

CAP. VII.

ἔξωθεν Σκιάθου] De hac insula
vid. nott. ad VII, 176. In proxime
antecedentibus ad ἐμνηχανέοντο (de
qua verbi forma vid. nott. ad V, 63)
mente addendum ἐκεῖνοι s. οἱ βάρ-
βαροι. — Ad structuram verborum
ὥς ἂν μὴ ὀφθέωσι vid. nott. ad I,
5. 11. 36.

κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γε-
ραιστὸν] Schaeferus, quem Matth.
et recc. edd. inde a Bekk. secuti
sunt, delevit περὶ, quod omnes codd.,
excepto uno Sancrofti libro, reti-
nent. *Caphareus* dicebatur promon-
torium maxime importunum, ad

quod olim fecerat naufragium Grae-
corum classis Troiā revertens, in
Euboeae meridionalis apice situm e
regione Andri insulae. Nunc fertur
loci nomen ξυλοφάγον (i. e. *ligna
devorans*) vel *Capo d'Oro*. Non mul-
tum hinc distabat *Geraestus* et urbs
et portus, cuius iam apud Home-
rum mentio Odys. III, 177. Tu vide
Thucyd. III, 3 ibiq. Wassium et
Poppon. T. I. 2. p. 270, Forbigerum:
Handb. d. alt. Geograph. III. pag.
1019 et 1020, cui add. Girard in:
Archiv. d. Miss. scientifiq. II. p. 715
seqq. Adhuc vocatur *Gerésto* s.
Castri.

De Euripo conf. nott. ad VII, 173.
— In fine cap. ante ἀριθμόν non-
nulli codd. adiiciunt τὸν, ut VII, 59;
sed in verbis seqq. initio cap. 8 iidem
codd. negligunt articulum. Ad σύν-
θημα (signum, de quo conventum
est, *tessera*) conf. V, 74 (ibique nott.).
VI, 121. IX, 98. Ad ἐν νόῳ ἔχοντες
cf. III, 64 ibique nott.

CAP. VIII.

ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ κ. τ. λ.]
Oratio ἀνακόλουθος eodem modo
intelligenda, quo VIII, 5, ubi vid.
nott.

Σκυλλίης Σκιωναῖος] *Scyllias*, qui
Scione urbe, cuius mentio VII, 122,
oriundus erat, non *Sicyonius*, ut
falso reddit Valla, celeberrimus

τότε ἀνθρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσιν ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὥς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐν-
 623 δεῦτεν ἤδη ἀπρίκετο ἐς τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως· θαυμάζω δὲ, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γάρ, ὥς ἐξ Ἀφειτέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ

fuisse videtur urinator, cuius etiam meminerunt Pausan. X, 19. §. 1 (ubi Σκυλλίης scribitur). Athen. VII. pag. 296 F. (ubi Σκυλλίης vocatur). Antholog. Gr. I, 69 Ep. 1, ubi vid. Iacoba. in Animadverss. T. II, 1 (VIII). pag. 363 seq. Unde carmine illum honoratum esse discimus et tabulâ pictâ repraesentatum, Delphisque illius statnam positam. Iure igitur hic ab Herodoto vocatur δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, *optimus omnium illa aetate urinator*: ubi attendas vocem δύτης de urinatore dictam, quam inter alia similis notio- nis nomina, ut βύθιος, κολυμβητής, affert Pollux I, 97, alio loco VII, 137 sic scribens: κολυμβηταί, δυνάμενοι· ὁ γὰρ δύτης εὐτελής· εἴρηκε δ' αὐτὸ Ἡρόδοτος ἐπὶ τοῦ Σκυλλίου. Apud Hesychium invenio: ἀρνευτήρες· δύται, οἱ δύνοντες. Alibi, quantum scio, vix obvia haec vox. Apud Thucydidem IV, 26 fin. occurrunt κολυμβηταὶ ὕφνδροι, de qua locutione nonnulla attulit Blomfield. Adhuc apud eos Graecos, qui Aegaei maris litora incolunt, eximios urinatores reperiri observat Leake: Die Demen Attica's p. 182 e vers. Westermanni.

ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη] Vid. VII, 188 seqq. et ad verbum περιεβάλετο conf. nott. ad III, 71. — In seqq. vocula ἄρα valet: *nimirum, scilicet*, et plerumque postponitur; de qua particula exposuit Stallbaumius ad Platon. Apolog. cap. 23 (p. 34 C.): add. quae ad Herodot. III, 64 et IV, 64 monuimus et confer alios Nostri locos I, 141. VI, 62. VII, 35. 130. VIII, 111. 136. IX, 9 (ibique nott.).

108 coll. 58. 90. Aeschyl. S. c. Th. 487. Hartung: Lehre v. d. Gr. Part. I. p. 466 coll. 437.

ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε] i. e. *neque vero potuit*, neque enim ei talis obtigerat occasio, qualis tunc (obtigit). Itaque non recipiendum, quod in uno cod. invenitur: ἀλλ' οὐπω καιρὸς παρέσχε. Tu vid. nott. ad III, 73 et ad V, 49. Add. VIII, 75. 100. 140. De particulis ἀλλ' οὐ γάρ cf. nott. ad IX, 109.

οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως] Tres libri εἰπεῖν, sollemni confusione: cf. Bredov. pag. 353 seqq. Usus Noster est hac formula crebrius in rebus incertis mirisve, a quibus prudenter suum assensum cohibet. Conf. IV, 25 ibique nott. 187. I, 160. II, 103. V, 9 ibique nott. Quo eodem spectant verba sequentia θαυμάζω δὲ (ita enim scripsi pro θαυμάζω δὲ), εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα, nam declaratur his verbis veri studium, quo Noster eminuit, in iis diiudicandis, quae a rerum natura abhor- rere aut minus credibilia esse viderentur, simulque animus vulgi superstitionibus haud ita captus, ut rebus miris atque incredilibus continuo fidem adderet. Conf. VII, 189. 133 ibiq. nott.

οὐ πρότερον ἀνέσχε] i. e. *non prius se extulit aquâ*. Conf. Homeri Odys. V, 320: οὐδ' ἐδυνάσθη αἰψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς, ubi Scholium explicat ἀναδύναι. Alciphron Epist. III, 60 fin. καίτοι γέ φασι τὴν Ἀφροδίτην ἐκ Κυθήρων ἀνασχούσαν τὴν Ἀκροκόρινθον ἀσπάσασθαι. Ad διεξελθὼν conf. nott. ad VII, 100. Octoginta stadia hic minora intelligi vult Larcherus, ita ut duo ferme

ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὀγδῶκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἱκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίω μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὥς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὥς γένοιτο, καὶ τὰς ὀπεριπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἰδίδουσιν. πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέραν ἐκείνην αὐτοῦ μέιναντάς τε καὶ ἀνλίσθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσσην παρέντας, πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλωούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο,

milliaria Gallica (*Lieues* vocant) inde conficiantur. Equidem alia cur intelligam stadia quam quae vulgo appellantur, sexcentos pedes Graecos, qui sexcentos viginti quinque Romanos pedes aequant, contentia, causam nullam perspicio: itaque vulgaria stadia hoc quoque loco intelligi malim octoginta, quae zo-graphice. 974 e Wur- ste. rationi-

rit naufragium, quo modo acciderit quemque exitum habuerit: nempe haec ille Graecis omnia particulatim renunciavit." Namque Persicae classis naufragium quidem indicarant speculatores, teste Herodoto VII, 192; iam advenit Scyllias, singula accenrate enarrans, quaecumque ad illud naufragium pertinebant, quaeque ipso omnium optimo noverat, cum ipse cladi interfuisset.

CAP. IX.

λα ψευδέσι
hic forsitan
filiam Cya-
ocuisse tra-
maris deus
. Ac sane
nias atque
vero non
ant. — Pro
i libro re-
derat Bek-
i dialectus
edov. p. 160.
n] De locu-
0. De Ar-
176. — In
codd. ἐσή-

μαινε, quod non spernendum videtur Schweighausero conferenti VIII, 21. Equidem cum recentt. edd. in vulgata acquiescere malui.

ὥς γένοιτο] Valcken. scribi vult ὅση ἐγένετο: quantum fuisset illud naufragium. „At," inquit Schweigh., „eandem fere in sententiam bene habet vulgatum ὥς γένοιτο, quale fue-

λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἰδίδουσιν] i. e. secum deliberaverunt Graeci. Vid. I, 34. II, 162. III, 76 ibique allata. σφίσι cum recentt. edd. dedimus e Florentino aliisque pro vulg. σφι. — Ad verbum ἐνίκα suppl. ἡ γνώμη. Conf. I, 61. VII, 175 ibiq. allata.

αὐτοῦ μέιναντάς τε καὶ ἀνλίσθέντας] i. e. vixit ea sententia, qua illo die ibidem manerent stationemque per noctem servarent s. pernoctarent: id enim significat verbum ἀνλίσθέντας consulto additum antecedenti μέιναντας, vix accurate redditum a Schweighausero (in Lexic. Herodot. I. p. 110): „in statione manentes cum navibus." Etenim ἀνλίσθεται de classi pernoctante adhibuit quoque Xenophon in Hellen. I, 6, 36 coll. Thucyd. IV, 13; de exercitu pedestri saepius Thucydides (III, 96. 112. VI, 7. 50. 64. VII, 3. 4. 29 etc.), Xenophon (Anab. IV, 1, 11), alii: unde commorandi, versandi in loco aliquo significationem hoc

ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλῃν ὀψίην γινυμένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανέπλων ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὀρέοντες δέ σφας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ 10 στρατηγοὶ ἐπιπλώνοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκοντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν

verbum assumpsit, ut monstrant loci Herodotei III, 110. IX, 37. 93. Conf. etiam Sturzii Lexic. Xenophont. I. pag. 468 seq. — Quae sequuntur: *νύκτα μέσῃν παρέντας* (*media nocte praeterlapsa*), eadem fere leguntur VII, 183. Mox pro vulg. *νηῶν* cum Bredovio (pag. 260 seq.) et recentt. edd. reposui *νεῶν*.

δείλῃν ὀψίην — φυλάξαντες] δείλῃν ὀψίην Larcherus intelligit *sur les trois heures après midi*. Hesychio auctore I. p. 903 indicatur ἡ περὶ δύσιν ἡλίου, quod idem habet Suidas I. p. 530. Plura dabit Alberti ad Hesych. l. l. Leake (Die Deme Attika's p. 184 e vers. Westermanni) *tertiam horam* ante solis occasum intelligi vult, quam eandem Graeci adhuc *δειλινόν* appellent. Sed ipsum crepusculum vespertinum sive id tempus, quod ipsam vesperam noctemque ingruentem proxime antecedit, intelligi, satis opinor patet ex iis, quae ad VIII, 6 attulimus. Verbum *φυλάξαντες* Suidas III. p. 642 recte interpretatur *ἐπιτηρήσαντες*. Tu vid. allata ad V, 12 et add. VIII, 14. Plutarch. Themistocl. 14.

ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι] ἀπόπειραν ποιῆσθαι nihil aliud fere esse atque ἀποπειράσθαι, *tentare aliquid, periculum alicuius rei facere*, Herodoto, Procopio, aliis frequentatum, bene monuit Wesseling. similesque attulit locutiones ἀναπειραν et διάπειραν ποιῆσθαι, quibus utuntur, quoties periculum fit peritiae nautarum militumque ante pugnam, apud Polybium [ubi XXVI, 7. §. 9 coll. §. 8 verbum ἀποπειράσθαι hoc sensu] et Diodorum XIII, 8, ubi plura dedit Wesseling. Conf. etiam ἀναπειράσθαι VI, 12 ibique nott. ναυμα-

χίας ἀπόπειραν λαμβάνειν dixit Thucydides VII, 21, ubi similia quaedam affert Blomfield. — De voce διεκπλόου vid. nott. ad VI, 12, quibus addi possunt, quae disputat Leake l. l. pag. 183 seq.

CAP. X.

Ὀρέοντες δέ] Florentinus liber et h. l. et paulo inferius habet ὀρέωντες, quod recepit Matthiae. Sed vid. Bredov. pag. 384. — Ad verba μανίην ἐπενείκοντες conf. nott. ad IV, 154. Quod sequitur ἀνῆγον — τὰς νέας, significat: *naves*, quae stationem tenebant, inde in altum adversus Graecos *educere instituerunt*. Ad locutionem conf. VI, 12. VII, 100 et infra VIII, 15. 57. 63. 70. 76. 79. 83. IX, 96. Neque aliter ἀναξενυγνύναι τὰς νέας VIII, 60. §. 1, ubi vid. nott. Caeterum plura hoc loco participia coniuncta sunt (ut fere supra V, 105, ubi vid. nott.), neque particula ulla adiecta, cum alterum ab altero pendeat participium. Etenim a verbis οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες, quibus consulto et cum vi quadam repetitur antecedens ἐλπίσαντές σφας εὐπετέως αἰρήσειν, pendet quod sequitur participium ὀρέοντες (*cum viderent*), causam declarans spei, quam animo conceperant: valde enim probabilem Persarum spem fuisse Noster significare vult, cum Graecorum naves paucas esse viderent, suas autem numero longe plures ac melius navigantes. Haec vero omnia, quae in animo habuisse Persas ac sperasse antea dixerat Noster, in unum quasi concludens subiunxit: καταφρονήσαντες ταῦτα (*hac igitur mente cum fuissent*) idque coniunxit cum se-

Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν πλήθει τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλωύσας· καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. Ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν

quentibus: ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον, i. e. inde Graecos medios circumcludere instituerunt.

πλήθει τε πολλαπλησίας] Ad locutionem conf. allata ad IV, 191. Scripsi cum Matth., Bekkero et recentt. edd. πολλαπλησίας, cum Gaisfordius e libris quibusdam dedisset πολλαπλασίας, ut V, 45, ubi vid. nott. et III, 135 ibique nott. — Mox retinui πλωύσας, ut VIII, 22 init. et 44, ubi alii codd. πλεούσας. Vid. modo Bredov. p. 171 seq.

καταφρονήσαντες ταῦτα] Iam attigi haec in nota ad I, 59, quo loco Hoeger in Actt. philoll. Monacc. III, 4. pag. 483 seq. καταφρονήσας refingi vult in καὶ τα φρονήσας, idemque p. 485 hoc loco ταῦτα ad verbum καταφρονήσαντες, quod genitivum obiecti requirat, referri posse negans absolute accipi vult ob haec, ubi vulgo supplent κατὰ, ita ut ad καταφρονήσαντες mente addatur τῶν Ἑλλήνων. Quae tamen si dicere voluisset Noster, vix credo eum sic fuisse locutum. Quapropter malim interpretari: cum haec mente reputassent, cogitassent non sine quodam Graecorum contemptu. Nec aliter accipi vult Larcherus, quo auctore καταφρονεῖν hic valet remarquer, considerer, réfléchir. Nec aliter Wesselingius haec verba, „non adeo contemptum, sed considerationem“ indicare existimat; „etsi enim aspernatio haud afuerit, consilium Persarum spectandum est“; inde haec rectius verti posse putavit: ea considerantes, locos Nostri afferens I, 59. 66 atque Euseb. Praepar. Evang. IX, 14, locum haud disparem: Αβυδενος θεῶν καταφρονήσαντας ἀμείνονας εἶναι, i. e. quumque se diis meliores opinarentur. Vid. Diss. Herod. XI, p. 197. 198. Negris interpretatur ἐν φρενὶ λαβόντες, παρατηρήσαντες αὐτά. Ac dixit Euripides in Bacch. 430 (al. 503): καταφρονεῖ με καὶ Θήβας ὁδε; sic enim nunc edunt. In Antiphanis fragmento,

quod legitur apud Athenaeum IV, 21 fin. pag. 143 A., invenitur: τοὺς βύστακας (i. e. μύστακας) μὴ καταφρόνει, ubi verbo καταφρονεῖν accusativus additur, nisi, quod proponit H. van Herwerden in Observatt. critt. in fragm. comic. Graec. pag. 46, legendum μηκέτι φόρει; corruptum autem hunc locum esse iam iudicaverat Meineke Fragmm. Comic. Graec. Vol. III. p. 22.

ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς] αὐτοὺς recte tenent libri scripti; nam ad Graecos sive Ἑλλήνας spectat per sensus quandam structuram, cum sane proprie ad naves illud referri debeat indeque scribi αὐτάς, quod et ipsum olim in quibusdam libris existit. Hinc quoque mox περιεχομένους αὐτοὺς et cap. 16 ἐκυκλεύοντο (sic vulgo) ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. Ubi Valckenario rescribere placet ἐκυκλεύοντο, assentiente Wesselingio, qui e Sancrofti libro in l. l. VIII, 16 pro vulg. ἐκυκλεύοντο in textum recepit ἐκυκλέοντο, ipse coniiciens ἐκυκλεύοντο. Recentiores editores inde a Bekkero, qui hoc loco omnes exhibuerunt ἐκυκλοῦντο, ab omnibus codd. allatum, Wesselingium secuti, altero loco dederunt ἐκυκλέοντο, quae forma aequae reiicienda videtur atque olim vulgatum ἐκυκλεύοντο, si quidem verba pura in ὦν desinentia apud Herodotum vocalium contractionem constanter servarunt, ut docuerunt Dindorf. in Comment. de dial. Herodot. pag. XXXII et Bredov. pag. 391, in eo autem variant, quod contractioni in ὦν haud raro substituunt contractionem in ἔν, quam tamen legitimam vix haberi posse iudicat Dindorf.: de quo ego ita dubito, ut utraque contractione Nostrum in diversis verbis usum esse credam indeque in verbo κυκλοῦσθαι vulgarem contractionem praeferens, quae hoc ipso loco ab omnibus libris agnoscitur, alteris duobus locis VIII, 16 et 78 ἐκυκλοῦντο et περιεκυ-

εὐνοοὶ τοῖσι Ἑλλησι ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὀρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι, ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαινετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο, ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν παρὰ βασιλέος δῶρα λάμψεται· Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

624 Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὥς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντίπρωροι τοῖσι 11
βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. Ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι

κλουῖντο reposui. De ipso verbo κν-κλουῖσθαι *cingendi includendique* notione plura attulit Bredov. l. l. Conf. etiam Aelian. N. A. II, 8, ubi Herodotea attulit Iacobs, qui idem etiam ad Aelian. N. A. I, 58 de verbo περιλαμβάνειν conferri potest. Ad ἐς μέσον conf. IV, 97 et VI, 129 ibique nott.

συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὀρέοντες] Distinctionem post μεγάλην poni solitam sustuli, quo melius appareret totius loci structura. Namque apodosis incipit a verbis συμφορὴν τε ἐποιεῦντο, ita ut per τε — καὶ iungantur participia ὀρέοντες et ἐπιστάμενοι, quae vero proxime antecedunt: ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, ea ad protasin pertineant, verbis ὅσοι — ἦσαν εὐνοοὶ annectenda. Ubi simplex τε ita ponitur, ut VIII, 6. Ipsam locutionem συμφορὴν ποιεῖσθαι attigi ad V, 5. Add. VIII, 100.

ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοι ἦν τὸ γινόμενον] Ad locutionem vid. Herodot. IX, 46 et Kuehner. Gr. Gr. §. 582, c. Ad pronomina αὐτὸς ἕκαστος conf. III, 82 ibique nott. VII, 19 et ad formam λάμψεται nott. ad III, 146. Pro βασιλῆος reposui βασιλέος.

Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα] i. e. nam in (Persarum) exercitu Iones (αὐτοῖσι) maximam Atheniensium habebant rationem, maximi Athenienses faciebant. Similis loquendi ratio IV, 135 init., ubi vid. Add. VIII,

HERODOT. IV.

102. IX, 80 coll. I, 19. 120 ibique nott.

CAP. XI.

πρῶτα μὲν ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι κ. τ. λ.] E praecedentibus τοῖσι Ἑλλησι mente his addendum οἱ Ἕλληνες. Qui signo dato primum quidem proris adversis (ἀντίπρωροι, de qua voce plura dabant Duker. et Blomfield. ad Thucyd. IV, 8 et VII, 36) in barbaros (conversi) puppes in medium contraxerunt; deinde vero, iterum signo dato opus (proelium) aggressi sunt, in exiguo quamvis loco conclusi et ex adverso (impetum facientes). Vernacule eum in modum expressit Langius: „Auf das erste Zeichen nun stellten sich die Hellenen, die Schnabel den Feinden zugekehrt, die Spiegel in der Mitte, gegeneinander, auf das zweite Zeichen ging es, obgleich sie engen Raum hatten, gerade von vorne drauf los.“ Schweighaeuserus, qui olim post voces κατὰ στόμα aliquid intercidissee putarat, postea has ipsas voces sequentibus verbis annecti voluit, prouti in libro Florentino haec leguntur nulla distinctione posita, ita ut haec evadat sententia: „et ibi triginta a fronte naves ceperunt barbarorum.“ Sed in Lexico Herodoteo (T. II. p. 284) hac sententia reiecta κατὰ στόμα de novo a sequentibus seiungi et antecedentibus adiici vult, cum Herodotus indicare voluerit in ipso ore, id

τῶν βαρβάρων, καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα, τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέω, καὶ τὸ ἀριστήϊον ἔλαβε οὗτος. Τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νύξ

est e proximo, cominus admodum cincti et conclusi erant, ut in Euripid. Rhes. 408. Equidem κατὰ στόμα accipio: ex adverso, a fronte (ut in Polybii locis a Schweighaensero allatis II, 27. §. 8. XXXI, 26. §. 10 coll. Xenoph. Anab. III, 4. §. 42. V, 2. §. 26. V, 4. §. 22, ubi de aciei fronte locutio adhibetur) idque iungo antecedentibus ἔργου εἶχοντο, ita ut vocula καὶ explicandi simul notionem contineat: et quidem. „In pugnis navalibus, ait Schweighaeuserus, plerumque a latere primum aggrediebantur naves hostiles, διέκπλουν facientes et remos conantes detergere; tum frequenter puppim hostilis navis rostro petebant: nunc hi a fronte facto impetu, rostris suarum navium in hostiles iuxta proram impactis, illas ceperunt.“ Locutionem ἔργον ἔχουσιν invenimus II, 121. §. 1 (ibique nott.) coll. VIII, 108; verbum ἀπολαμφθέντες, quod h. l. idem fere valet atque περιεχόμενοι (exclusi, intercepti), V, 101 coll. VIII, 97. 108. IX, 51. Ad genitivum σημήναντος, ut infra VIII, 25 init. ad genitivum ἐπαγγελιαμένου, intellig. τοῦ κήρυκος s. σαλπικτοῦ; neque aliter supra ad ἐσημνε mente addendum ὁ σαλπικτής s. κήρυξ, quod ipsum additum invenimus VI, 78, ubi cf. nott. Tu vid. Kuehner. Gr. Gr. §. 414, 2 et conf. Sturzii Lexic. Xenophont. IV. pag. 16. 27. — Mox βασιλέος dedi pro vulg. βασιλῆος. De Salaminiorum regibus vid. nott. ad V, 103, ubi etiam Gorgus et Chersis reges commemorantur; de ipsa urbe Salaminia vid. nott. ad V, 109. Pro Φιλάονα Dindorf. in Comment. de dial. Herod. pag. XVII praeferret Φιλέωνα, idemque etiam placuisse video Bredovio pag. 137; equidem in nomine proprio malui libros scriptos sequi: de orientali nominis stirpe num co-

gitandum sit, ut placuit Hamakero (Miscell. Phoen. pag. 203) ad ἱστῆσαι respicienti, quod insignem, mirabilem significat, decernere nolim.

Λυκομήδης Αἰσχρέω] Plutarcho auctore in Vit. Themistocl. 15 fin. p. 119 F. Lycomedes Atheniensis in Salaminia pugna primus hostilem cepit navem eiusque insignia Apollini dedicavit. Ubi haud male suspicatur Sintenis, insignem errorem commisisse Plutarchum, quum, quae ad Artemisium acciderint, ad Salaminiam pugnam transtulerit. Αἰσχρέω dedi secutus Bredovium pag. 217 seq., ut supra VI, 101, ubi scripsi Κυνέω, si quidem, ut dudum monuit Valckenarius, hic genitivus descendit a nomine Αἰσχρέης sive Αἰσχρέας, ut Χαιρέας, Δημέας, Ταυρέας, quae nomina Attica similia idem attulit Valcken. Ex Aldina editione, accedente Florentino libro unoque Parisino, Schweighaeuserus dederat Αἰσχρέον, quod idem receperunt Gaisford. et Bekkerus. Mediceus liber ac plerique alii codd. habent Αἰσχροίου, quae scriptura, haud mutanda illa quidem in Αἰσχρεέω, probabilior videtur Dindorfio, qui eam recepit, cum in Attica inscriptione ab Welckero edita in Museo Rhenan. Vol. II. p. 318, 13 invenisset ἐπὶ Αἰσχροίου ἄρχοντος (Comment. de dialect. Herodot. pag. XII). Dindorfium sequitur Dietsch. — Ad τὸ ἀριστήϊον (praemium virtutis in pugna prae caeteris probatae) conf. etiam infra VIII, 122. 123 et IX, 81. Plutarch. Vit. Alcib. 7.

ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους] i. e. ancipiti Marte pugnantes, ut IX, 103 ἑτεραλκῆς μάχη, quando aequo pugnatur Marte. „Quando, ait Valckenarius, victis virtus redibat in praecordia, tum, qui se putabant victores, νίκην reportasse dicuntur

ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλων, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μούνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἣν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρους, 12 ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰ-

ἑτεραλκεία. Veteres sequuntur in hac voce sophistae; praeter alios Aelianus apud Suidam in Ἀτιμώρητος [I. p. 272]. "Tu vid. potissimum Homerum, qui hanc vocem frequentat, Ili. VII, 26 coll. VIII, 171. XV, 738. XVII, 627. Odys. XXII, 236. Doederlein: Homerisch. Glossar. III. p. 95 (nr. 2075). Aeschyl. Pers. 943 ed. Blomf. — Verba πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι vulgo sic reddunt: „multo graviore, quam expectaverant, certamine defuncti." Ad παρὰ δόξαν conf. VIII, 4. I, 79.

CAP. XII.

ἣν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρους] Recte Hoogeveen. ad Viger. pag. 111: erat tempus mediae aestatis. Vid. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. §. 49. not. 11. Ad vocem εὐφρόνη in antecedentibus conf. nott. ad VII, 12.

ἐγίνετο δὲ ὕδωρ κ. τ. λ.] Ad vculae δὲ usum conf. Werfer. Actt. phil. Monacc. I. pag. 96. Voce ὕδωρ hic indicantur pluviae, imbres, ut I, 87. VIII, 13. Ad vocem ἄπλετον vid. allata ad III, 106 et add. Ahrens in Philolog. Suppl. I, 2. pag. 284. Mox dedi e Florentino aliisque σκληραὶ βρονταὶ, cum vulgo esset βρονταὶ σκληραὶ, i. e. dira, gravia tonitrua. Vid. Arrian. Exped. Alex. I, 17. §. 6 ibique Ellendt. Aelian. Hist. Animall. IX. 57 ibique Iacobs p. 334. σκληρὸν δ' ἐβρόντησε dixit Hesiodus in Theogon. 839 ed. Goettling.

οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξε-

φορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας] Voces οἱ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια simili modo iuncta reperiuntur VIII, 18 aliisque locis, quos excitat Sintenis ad Plutarch. Themistock. 8 fin. p. 56. Valckenarius Homericam comparavit Odys. XII, 67 πίνακάς τε νεῶν καὶ σώματα φωτῶν, addens Homero recentiores scriptores fractae navis tabulas dixisse τὰς σανίδας et τὰ ναυήγια, quibus igitur hoc quoque loco intelliguntur ligna s. tabulae navis fractae summis undis natantes et eiectae ad oram Aphetarum. Excitat praeterea Valcken. Aeschyl. Pers. 422 (426 Blomf. 393 Both.) Agamemn. 668. Choeril. apud Athen. XI. p. 464 B. coll. Clem. Alexandr. Paedag. II. p. 179. 29. De Aphetis cf. nott. ad VII, 193. ἐξεφορέοντο (eiciiebantur) retinui cum Schweighausero et recentt. edd., cum in Aldina esset ἐξεφέροντο, quod idem praebet Florentinus alterque Parisinus liber: nec infrequens in talibus hoc verbum esse vidimus ad VII, 188. At verbo ἐκφορεῖν Noster quoque usus est supra I, 197 adhibuitque Homerus Ili. XIX, 360 (ὥς τότε ταρφειαὶ κόρυθες — νηῶν ἐκφορέοντο). Odys. XXII, 451.

καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰλέοντο] Vulgo sic reddunt: et circa navium prorae volvebantur, εἰλέοντο repetentes a verbo antiquo εἰλέω, cui volvendi et constringendi notionem tribuunt: de quo merito dubites; adhibuit utique Noster hoc verbum supra II, 76 de genere ibidum ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλενμένων τοῖσι ἀνθρώποισι narrans, adhibuitque

λέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτη, ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦγον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφίτας ἐκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερῇ, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ φεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμημένα βρονταὶ τε σκληραί. καὶ τούτοις μὲν τοιαύτη νύξ 625
13 ἐγίνετο. Τοῖσι δὲ ταχθείσι αὐτῶν περιπλώειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ' εὐῶσα νύξ πολλὸν ἦν ἐτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν

idem verba composita συνελέω, κατελέω cogendi, compellendi, urgendi notione, ut apparet ex iis, quae ad III, 13. 45 attulimus. Neque aliter Homerus Ili. XXI, 8: ἡμίσεις δὲ ἐς ποταμὸν ἐλέοντο βαθυρόον, ubi Scholium exponit ἐν-ωθοῦντο; conf. etiam II, 294. VIII, 215. Odys. XI, 573. Quare hoc quoque Herodoti loco ἐλέω eiusque passivum ἐλέομαι de cadaveribus naviumque fractarum tabulis sive lignis dici credam, quae multa cum essent, circa navium proras cogebantur s. compellebantur indeque remis se implicantia cursum motumque navium impediabant. De verbo ἐλέω plura disputavit Buttmann. in Lexilog. II. p. 141—159. contra quem existit Fritsche in Comment. ad Aristoph. Ran. 1066. pag. 344 seq. Tu conf. etiam Bredov. pag. 148.

ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων] i. e. impediabant palmulas remorum. Emperius Opuscul. philol. pag. 312 ἀτάρασσον suspicatur scribendum esse pro ἐτάρασσον, quod mihi quidem satis genuinum nec ullo modo turbandum videtur. Caeterum Herodotea citat Suidas s. v. ταρσός III. p. 432, ubi haec leguntur, quae eadem exstant in gloss. Herodot.: ταρσός κυρίως τῶν ὀρεῖθων ἢ πτέρωσις, ἀπ' οὗ καὶ ὁ τῶν κωπῶν ὁμοίος ὁ ταρσός s. ταρρό. sua notione dicii que latiore remomula, teste Boeckl. d. Attisch. Seewe Herodotum IX, 3

tur ὁ ταρσός τοῦ ποδός. Tu vid. quoque Thucyd. VII, 40 ibique interpret. Mox οἱ στρατιῶται οἱ ταύτη plane ut V, 2 οἱ ταύτη οἰκημένοι, ubi conf. nott. Ad imperfecti formam κατιστέατο, ut supra cap. 5 (ubi vid. nott.) ἡπιστέατο conf. allata a Bredov. pag. 329. — ἐλπίζοντες est: putantes, arbitantes, ut saepius apud Herodotum. Conf. modo I, 27 ibique nott. III, 130. 151 coll. 119. Ad locutionem ἐς οἷα κακὰ similis quaedam attulerunt Valckenar. ad Euripid. Phoenias. 1633 et Heindorf. ad Platonis Phaedon. pag. 202. Ita enim his locis ponitur οἷα, ut pro ὅτι τοιαῦτα poni existimes.

ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερῇ] Ad verbum ὑπέλαβε conf. allata ad VI, 27 et I, 24. Mox revocavi cum Schweigh. et Gaisf. καρτερῇ pro κραιτερῇ, quod e Florentino alioque libro retinuerunt Schaeferus, Matth. et Bekker. Conf. Herod. I, 76. VI, 101. IX, 9. Bredov. p. 100. Sic quoque in proximo seqq. pro ὄμβρος τε λάβρος in uno libro vetusto exstat κραιτερός, in alio καρτερός, quod utrumque e glossa ductum puto. Vocem λάβρος attigi ad I, 87. Add. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pera. 114. — In fine cap. cum recentt. odd. restitui τοιαύτη νύξ ἐγίνετο, ubi Schaeferus de suo dederat ἡ νύξ.

CAP. XIII.

τοσούτῳ ὅσῳ κ. τ. λ.] Attigit Matthiae Gr. Gr. §. 455. not. 7 et p. 480. itemque Kuehner. Gr. Gr. §. 831. Add. Schaefer Appar. crit. ad Demo-

πελάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφί ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, εὐοῖσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο. Οἱ δ' ἐν Ἀφέτῃσι 14 βάρβαροι, ὥς σφί ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον

sthen. T. I. p. 866 et ea, quae nuper de hac structura attulit O. Schneider ad Isocratis orat. ad Demonic. §. 4. pag. 3. Similem in modum Noster VI, 137 τοσούτῳ — ὅσῳ dixit. De voce ἄχαρι conf. allata ad VI, 9. Qua voce indicari quodvis malum, *tout ce qu'il y a de plus fâcheux*, h. l. observat Larcherus. Cur autem h. l. τὸ τέλος ἄχαρι ut τῆλικούτου πάθους ἀνοίκειον notarit Longinus De sublimit. cap. 43. §. 1. pag. 222, iure miratur Valcken., nisi omnino haec a sciolo quodam Longinianis interiecta putentur. Quae sint τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, diximus ad VI, 100. Add. Pflugk. Euboic. p. 4 et Leake: Die Deme Attika's pag. 185 e vers. Westermanni. Verbum ἐκπίπτειν de iis, qui naufragium passi ad litus eiiciuntur, aliquot locis illustravit Wesseling. ad Diodor. II, 60. Tu conf. supra nott. ad VI, 44. Idem verbum infra IX, 74, ubi vid. nott.

ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν κ. τ. λ.] τοῦ, quod in Aldina et aliis edd. abest, cum Schweigh., Gaisf. et recc. edd. e pluribus revocavi codd. Intelligitur enim deus ille ultor superbiorum vindexque, qui superbiam Persarum supra modum elatam deprimat Graecorumque res augeat. Cf. citt. ad VII, 10. §. 5. Neque aliter Aeschylus in Persis vs. 351 seq. nuntium dicentem facit: ἀλλ' ὥδε δαίμων τις κατέφθειρε στρατὸν, τάλαντα βρίσας οὐκ ἰσορρόπῳ τύχῃ. Hinc minus utique placent, quae Valckenarius adscripsit: „quam hic dat Herodotus rationem, noverat Atticis potius ingeniis placitum, quam si superbiam dixisset Persicam ab arrogantiae humanae vindice sic castiga-

tam depressamque; alias saepe memorans ultorem superbiorum deum. Frequenter Noster ἀνθρώπινά μοι δοκεῖ ἀμαρτεῖν.“ Quibus eo, opinor, respicit vir doctus, quod Herodotum in hisce Musarum libris nonnulla in Atheniensium, quibus placere voluerit, gratiam dixisse contenderunt. Sed vid. nott. ad VI, 108. VII, 139. Expressit Herodoti sententiam Diodorus XI, 13 init., auctore eodem Valckenar., qui cum Herodoti verbis sequentibus: ὅπως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν contendit Isocratis verba ad Philipp. pag. 90 B. [cap. 15. §. 39], qui πόλεις dixerat ὠμαλισμένας ὑπὸ τῶν συμφορῶν, et Thucydid. VII, 57, qui collidendo ait ἐπανισοῦν τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους. Eodem modo Polyaeus VII, 16 fin. de Artaxerxe scripsit: ἀεὶ γὰρ ἐπανισῶν τὸ ἐλαττούμενον τὴν ἰσχὺν τοῦ νικῶντος κατέλυνεν. — Ad structuram ὅπως ἂν ἐξισωθείη conf. I, 75 ibique allata.

CAP. XIV.

ὥς σφί ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε] i. e. ut grata illis dies illuxit. Ad usum vocis ἀσμένοισι conf. VIII, 18 init. et quae ad Plutarch. Philopem. p. 20 attulimus; quibus nunc add. Bremi in Excurs. XI ad Lysiam p. 449 seqq. et Herbst in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. III. pag. 22. Ad verbum ἐπέλαμψε conf. nott. ad VII, 13.

ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας] Retinui ἀτρέμας, cuius loco male plures codd. ἀτρέμα. Neque enim in hoc adverbio extrema litera abiicitur; vid. V, 19. VIII, 16. IX, 53. 54 et

τὰς νέας, καί σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλησι ἐπεβώθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί τε δὴ σφας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίη ἐλθούσα, ὥς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλῶντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἴησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην πλῶντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταῦτας δὲ διαφθείραντες, ὥς εὐφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον.

- 15 Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δαιμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἕλληνας μάχης 626

conf. Bredov. pag. 114. Mox scripsi ἀπεχρᾶτο, ut I, 102, ubi vid. nott. Vulgo ἀπεχρέετο, quod Bekker. et Dindorf. retinuerunt. Ad formam ἐπεβώθεον conf. allata ad VIII, 1, ubi etiam de his quinquaginta tribus navibus Atticis diximus.

φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην] Quod e Florentino nuper receptum est δὲ pro δὴ, malui equidem cum Matth., Bekkero et recc. edd. retinere δὴ, quod huic loco melius convenire credo. Verbum φυλάττειν attigi ad VIII, 9. τὴν αὐτὴν ὥρην cum Larchero et Schweighausero de eodem diei tempore quo pridie accipio. Nam respiciuntur verba VIII, 9: δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, quibus in verbis quod Leake (Die Demen Attika's pag. 185 e vers. Westermanni) δείλην ὀψίην de vespera intelligi posse negat propter ea ipsa, quae hoc loco leguntur: τὴν αὐτὴν ὥρην et ὥς εὐφρόνη, equidem haud perspicio. Idem verbis Herodoteis ταῦτας δὲ διαφθείραντες indicari negat, omnem Cilicum classem centum fere naves complectentem perisse, si quidem Cilicum naves vel Salaminiae pugnae interfuerint: nec vero tale quid Herodotus indicare voluit, qui hoc tantum tradit Graecos impetum fecisse in Cilicum naves quasdam (νηυσὶ Κιλίσσησι, ubi consulto omisit articulum, quem sane addere debuisset, si omnes Ci-

licum naves s. totam quam praebuerant Cilices classem indicare voluisset), easque perdidisse. Quare apud Leakium l. l. haud accurate redduntur haec verba: „sie bohrten eine bedeutende Anzahl derselben in den Grund.“

CAP. XV.

δεινὸν τι ποιησάμενοι] Pro τι Koen. coniecit τε, probante Valckenario. Sed vid. nott. ad VIII, 3. Infra VIII, 16: δεινὸν γὰρ χρεῖα ἐποιεῦντο. Verba seqq. νέας οὕτω σφι (cuius loco duo codd. σφέας) ὀλίγας λυμαίνεσθαι sic censeo esse intelligenda, ut Persarum duces aggre tulerint, tam paucas (Graecorum) naves ipsis (Persis) damnum inferre clademque contumeliosam. De structura verbi λυμαίνεσθαι vid. I, 214. III, 16 ibique nott. V, 33 et conf. etiam VIII, 28. IX, 79. Wesselingius de verbi λυμαίνεσθαι structura cum utroque casu excitaverat Albert. ad Act. Apostol. VIII, 3.

καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω] scil. γινομένου vel simile quid; quo Xerxis supplicium s. ira, quam sibi timebant, occulte significatur. Sic τὸ ἀπὸ σεῦ I, 159, ubi vid. nott. Plenius Noster dixit III, 78 τὰ ἀπὸ Περσέω γεγόμενα; add. VI, 98. Conf. Fischer. ad Weller. III. pag. 116. Structuram verbi ἀναμένειν in seqq. attigi ad V, 35; cf. Herod. VIII, 56.

ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. Συνέπιπτε δὲ, ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν· οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στάτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρατήσουσι. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω 16 ἐπέπλοων, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκνυκλοῦντο ὥς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπανεπλώον τε καὶ

κατὰ μέσον ἡμέρης] Refero huc Ev. Matth. XIV, 24: τὸ δὲ πλοῖον ἦδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, ad quem locum plura dederunt interpretes a Kuinoelio excitati p. 395; nec fugit iste usus Viger. De idiotism. p. 111. Ad locutionem ἀνῆγον τὰς νέας conf. allata ad VIII, 10. Ad particulam ὥστε post συνέπιπτε abundanter quasi positam conf. nott. ad I, 74. III, 4 et infra VIII, 132. 141. Pro ταῖς αὐταῖς ἡμέραις Sancerfti liber τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας, probante Wesselingio, qui confert VII, 151: τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον. Sed dativum, in quo caeteri edd. acquieverunt, ipsa sententia postulat. Gravius illud, quod Bredovium si audis pag. 233, scribendum erit: τῇσι αὐτῇσι ἡμέρησι, quod recepit Dietsch. omnibus quamvis libris scriptis adversantibus; cf. etiam III, 40 ibique nott. Pluralem numerum adhibitum notavit Blomfield in Glossar. ad Aeschyl. Agamemn. 1656 similibus nonnullis locis allatis. In verbis subsequentibus τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας pronomen demonstrativum sic postpositum notat Strangius in Iahn. et Seebod. Annall. Suppl. II, 2. pag. 240, ubi plura similia afferuntur.

ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν κ. τ. λ.] „Studium Graecorum in Euripi et Thermopylarum angustiis defendendis et contrariam Persarum contentionem hinc Diodorus XI, 13 mutuatus est.“ Wessel. Pro vulg. Λεωνίδα e Florentino revocavi Λεωνίδην, idemque

feci VII, 21 et 71. conf. Bredov. pag. 226 et vid. supra nott. ad VIII, 3.

ὅπως μὴ παρήσουσι] Sic recte dedit Matth. (Gr. Gr. §. 531. not. 2) e Florentino aliisque pro παρήσωσι, quod praebet Sancerfti liber, dudum iure damnatum a Werfero in Act. phill. Monacc. I. p. 105, qui idem cum Matth. mox quoque recte dedit κρατήσουσι pro κρατήσωσι, cum huius loci sane par ratio, etsi postea idem Werferus l. l. p. 273 coniunctivum κρατήσωσι retineri voluit, probante etiam Schaefero, cum modos variare Herodoto sit usitatissimum, ut apud Isocrat. Areopag. 11. p. 225. Equidem cum Bekkero, Dindorf., Dietsch., Bredov. (pag. 340), Stegero eiusque censore Lipsiensi (1833 Add.) pag. 44 atque Ienensi (1828. nr. 186. p. 46), qui alia quaedam etiam affert, utroque loco futurum reposui, de cuius usu post ὅπως plura disputantur ab Isocratis interpretibus ad l. l. pag. 212 – 216 ed. Benseler. Add. G. Wolf ad Sophocl. Aiac. 566 et conf. Herodot. III, 36 ibique allata.

CAP. XVI.

μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν] Mente addas licet τάγμα vel simile quid. Naves enim ita collocarunt, ut lunae crescentis speciem referret acies. Conf. I, 75 et ad antecedentia οἱ Ξέρξεω nott. ad VII, 104.

ἐκνυκλοῦντο ὥς περιλάβοιεν αὐτούς] Cf. nott. ad VIII, 10.

συνέμισγον. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο· ὁ γὰρ Ξέρξης στρατὸς ὑπὸ μεγάθους τε καὶ πλήθους αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομενέων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας. ὅμως μέντοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρήμα ἐποιεῦντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλαὶ μὲν δὲ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν 17 χωρὶς ἑκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν

παραπλήσιοι — ἐγίνοντο] Alii ἐγέ-
νοντο, quos sequuntur Matth., Bek-
ker, itemque Dindorf. et Dietsch.
Quod vero vulgo vertunt: *pari Marte
pugnatum est*, mavult reddi Larche-
rus: *aequalis virtus*, à *forces égales*,
cui interpretationi vel sequentia
verba, quae magnitudinem copia-
rum Xerxis declarant, obstare credo.
Vulgatae interpretationi favet Cor-
nelius Nepos loco mox laudando, ubi
conf. interpretes, qui et locutionem
illustrarunt et argumentum, quan-
doquidem sunt, qui victoriam aliter
atque Herodotus Graecis tribuant.

αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπιπτε] De vi
praepositionis ὑπὸ vid. IX, 75 et al-
lata ad IX, 67. Confert Valcken.
Cornelii Nepotis verba in Themist.
cap. 3: „Angustias enim Themis-
tocles [inter Euboeam continen-
temque terram] quaesiverat, ne mul-
titudine navium circumiretur. Hic
etsi pari proelio discesserant, ta-
men eodem loco non sunt ausi ma-
nere etc.“ Ad verba δεινὸν χρή-
μα ἐποιεῦντο conf. nott. ad VIII,
15 init. Pro περὶ ἀλλήλας Reiskius
mallet περὶ ἀλλήλαις, non
male, ut iudicat Sintenis ad Plu-
tarch. Themistocl. 15. p. 106, quam-
quam etiam accusativus ferri pote-
rit. Quo eodem monente περὶ ἀλ-
λήλαις, *de aliis super alios incidenti-
bus*, bene dicitur. In Sancrofti libro
prorsus deest praepositio περὶ. Re-
centt. edd. in vulgata omnes ac-
quieverunt, quam nec equidem tur-
baverim. Namque videtur Noster
his verbis (περιπιπτουσέων περὶ ἀλ-
λήλας) id indicare voluisse, quod
Curtius IV, 3. §. 14 dixit: *inter se*

navigia collidere, et IX, 9, §. 9: *ergo
collidi inter se naves*. Conf. Thucy-
did. II, 65 et quae ad h. l. protulit
Hünnekes in Observatt. Thucydidd.
(Monaster. 1859.) pag. 30. Quod se-
quitur: ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, sic
legitur quoque I, 189. III. 69, coll.
I, 120, ubi vocula γε additur, de quo
usu cf. Eltz. Quaest. Herodd. Spec.
I. p. 116 (Jahrbb. f. Philol. Suppl.
IX.) — Mox pro vulg. τράπεσθαι,
quod retinnit Dietsch., equidem cum
Schaeff., Bekkero et Dindorfio dedi
τράπεσθαι, qui praesentis infiniti-
vus in passivo est h. l. necessarius.
Cf. etiam Bredov. pag. 145. Eltz.
(Quaest. Herodd. Spec. I. in: Jahrbb.
f. Philolog. Suppl. IX. p. 122) tuetur
τράπεσθαι infinitivum aoristi medii
pro passivo adhibitum, ut IX, 65;
sed hoc ipso loco passivum reperi-
tur; vid. ibi nott.

διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι] i. e.
discesserunt (e proelio) *utrique* seor-
sim in sua quique castra: ubi χωρὶς
additur parem in modum, quo su-
pra IV, 180 Noster scripsit: αἱ παρ-
θέννοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι
μάχονται πρὸς ἀλλήλας. Ipsum ver-
bum διέστησαν hoc eodem signifi-
catu reperitur I, 76 et VIII, 18: nec
aliter Isocrates de pugnantibus (in
Philipp. §. 39): οὐδενὸς διαλύοντος
αὐτοὶ διέστησαν. De usu vocis
ἑκάτερος vid. nott. ad III, 8 et IX,
16. Pro ἀγωνιζόμενοι Schweigh.
mallet ἀγωνισάμενοι.

CAP. XVII.

Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ] Secun-
dum Diodorum XI, 13 inter Grae-

Ξέρξεω στρατιωτέων ἡρίστευσαν, οἷ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἐνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω, ὃς δαπάνην

cos excelluerunt Athenienses ἀριστεύοντες, inter barbaros *Sidonii*, non, ut apud Herodotum est, *Aegyptii*, de quibus vid. nott. ad VII, 69. 89. Athenienses eadem laude ornaverat Pindarus in carmine apud Plutarch. II. p. 552 B [s. de gloria Athen. c. 7 ubi haec leguntur: ἐν τούτοις Πίνδαρος ἔρεισμα τῆς Ἑλλάδος προσεῖπε τὰς Ἀθήνας, οὐχ ὅτι — ἀλλ' ὅτι πρῶτον, ὥς φησι αὐτός, ἐπ' Ἀρτεμισίῳ παῖδες Ἀθηναίων ἐβάλοντο φαεινὰν κρηπίδ' ἐλευθερίας κ. τ. λ. Add. Plutarch. Themist. vit. cap. 8 et conf. Bergkii Poëtt. lyric. Graec. pag. 244.] coll. Aristid. Themistocl. T. III. pag. 310. Attulit haec Valcken. Ad locutionem ἔργα ἀπεδέξαντο cf. allata ad VII, 139 et ad αὐτοῖσι ἀνδράσι III, 45 ibiq. nott.

καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω] Hunc quidem *Cliniam* Plutarchus quoque tradit (Vit. Alcibiad. cap. 1. p. 191: ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ [scil. Alcibiadis] Κλεινίας ἰδιοστολῶ τριήρει περὶ Ἀρτεμισίον ἐνδόξως ἐναυμάχησεν, ὕστερον δὲ Βοιωτοῖς μαχόμενος περὶ Κορώνειαν ἀπέθανε) sua navi ad Artemisium pugnassee, postea vero in Boeotia occubuisse ad Coroneam: de qua pugna testes excitavi ad Plutarchi l. l. pag. 56. Add. Wiggers. Quaestt. critt. et historr. in Cornel. Nep. Alcib. (Lips. 1833) pag. 59. 60. Fuit hicce Clinias illius Alcibiadis filius, qui inde a Platone in Euthyd. p. 275 A. p. 312 Heind. vocatur ὁ παλαιός, ut scil. distingueretur ab illo *Alcibiade*, qui prioris illius Alcibiadis nepos et huius Cliniae filius per belli Peloponnesiaci tempora potissimum inclaruit celeberrimus Atheniensium dux, qui, uti mos fuit Athenis (vid. Sturz. in Commentt. Societat. philolog. Lips. I, 2. pag. 226), nomen ab avo eoque paterno acceperat. De eius stirpe vid. Plutarch. l. l. ibique allata pag. 55, Wiggers l. l.

pag. 42 seq. Hertzberg. in Alcibiade pag. 53 seq. coll. p. 20, ubi de hoc Clinia ipso agit. Et congruit, observante Wesselingio, temporum ratio. Nam Alcibiades ille, qui Diodoro teste XIV, 10 obiit annos ferme natus quadraginta Olymp. XCIV, 1 (i. e. 404 ante Chr. n.), lucem viderit necesse est circa Olymp. LXXXIII s. 444 ante Chr., nisi, quod longe probabilius, cum Clinias pater obierit anno 447 ante Chr. n., iam antea, Olymp. LXXXII, 2 sive 451 ante Chr. n. Alcibiadem natum esse existimes cum Meiero (in Indice Lectt. Gryphisvaldd. aetatis anni 1821, cui assentitur Hertzberg. l. l. pag. 61, alios viros doctos, qui dissentiunt, commemorans), Clinia patre quinquagenario ferme, quem, quando ad Artemisium pugnatum est Olymp. LXXV, 1 sive 480 ante Chr. n. annos viginti certe habuisse si probabile est, consequens inde fit, hunc filium genitum fuisse a Clinia sene, qui ad Coroneam haud multo post occubuit, relicto filiolo Alcibiade orbo, ut ait Isocrates De Big. pag. 352 [cap. 10. §. 26]. Accidit enim ista pugna anno 447 a. Chr. n. sive Olymp. LXXXIII, 2 (vid. Clinton. Fast. ed. Krueger. p. 54), igitur ante bellum Peloponnesiacum (sive ann. 431 a. Chr. n.), cuius anno decimum duodecimo Alcibiades ἐτι νέος ὢν producitur a Thucydide V, 43, triginta annos probabiliter natus, ut ad Plutarch. Alcibiad. 13. p. 123 posui. Haec ad Herodotei loci intelligentiam sufficiant: in quo lapsum videri Herodotum patremque cum filio confudisse, cum scribere potius debuisset Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, quod contendit C. Fr. Hermann. (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. Vol. XIII. p. 326), probare nequeo, qui temporum rationes in his non satis perspectas esse credo a viro doctissimo, contra quem disputavit Vater (ibid. Vol. XII. pag. 87 seq.

οἰκητὴν παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ 627
οἰκητὴ νηϊ.

- 18 Ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπείγοντο.
οἱ δὲ Ἕλληνες, ὥς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλά-
χθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον· τρη-
χέως δὲ περιεφθέντες, καὶ οὐκ ἦκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἰ ἡμί-
σεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, δρησμὸν δὴ ἐβούλευον
19 ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὥς, εἰ

XIII. p. 490). Itaque retinui Κλει-
νίης ὁ Ἀλκιβιάδεω et ad hunc Cli-
niam, Alcibiadis famosissimi pa-
trem, refero quoque sequens pronom-
en relativum ὃς. accedente quoque
Plutarcho, qui l. l. hunc eundem Cli-
niam navi suis opibus parata ad Ar-
temisium pugnasse tradit. Cui Cli-
niae num pater adhuc vivus sumptus
ad navem instruendam necessarios
praebuerit, filiusque duce patre na-
vem ipsam et homines praebente
pugnaverit (vid. Vater. l. l. XIII.
pag. 490), haud quaeram: Herodoti
certe sententia nulla alia est, nisi
Cliniam suis sumptibus navem prae-
buisse et cum hac navi in bellum
profectum eximie pugnasse ad Ar-
temisium; quod cur minus credibile
videatur, nullam perspicio causam.

δαπάνην οἰκητὴν παρεχόμενος]
Inde mox οἰκητὴ νηϊ militasse dici-
tur sive, ut apud Plutarch. Alcib. I
legimus, ἰδιοστόλῳ τριήρει, quod
eodem sane redit. Nec alio sensu
οἰκείαν ναῦν dixit Pausanias X, 9.
§. 1, quam ἰδιόστολον vocat Plu-
tarch. Alexand. 34. p. 685 D. Apud
ipsum Herodotum V, 47 Philippus
Crotoniensis e Cyrene profectus
συνέσκετο οἰκητὴν τε τριήρεϊ καὶ
οἰκητὴν ἀνδρῶν δαπάνη. Neque
aliter intelligi volunt Thucyd. VI,
61, ubi Alcibiades dicitur: ὁ μὲν ἔχων
τὴν ἑαυτοῦ ναῦν, i. e. navem,
quam ipse praebuerat suisque im-
pensis armaverat. Ac vel Horatii
locus in Epist. I, 1, 93 („locuples,
quem ducit *priva triremis*“) apte af-
fertur a Blomfieldio. Quum enim
Athenis respublica ipsa praeberet
naves bellicas a singulis civibus di-
tioribus certo quodam ordine in-
struendas armis ac reliquo appara-

tu, sigillatim memorantur, qui gra-
vissimis temporibus rerumque dis-
criminibus naves ipsas suis impen-
sis constructas et ornatas apparatu
necessario (id est ἰδιοστόλους τριή-
ρεις) suppeditarunt; quo ipso egre-
gium sui in patriam studii testimo-
nium exhibere putabantur. Conf.
Wolf. Prolegg. ad Demosthen. Le-
ptin. pag. C seqq. CXVII. CXIX.
Boeckh. Oeconom. Atheniensis. Vol.
I. p. 384 ed. sec., ubi etiam movit
de iusto *ducentorum* virorum numero,
quibus triremes plerumque compleri
solebant: de qua re iam supra mo-
nuimus ad III, 13.

CAP. XVIII.

Ὡς δὲ διέστησαν] Cf. VIII, 16 et
ad vocem ἄσμενοι citt. ad VIII, 14.
Ad vocem διακριθέντες cf. nott. ad
VII, 219.

τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυη-
γίων] Quae eadem sic iuncta repe-
rimus VIII, 12, ubi vid. Sedulo au-
tem Herodotus indicat, cadaveribus
et navium fragmentis eos esse poti-
tos: si quidem id victoriam indica-
bat simulque pietatem declarabat
erga mortuos, qui iusta obtinerent
exsequia.

τρηχέως δὲ περιεφθέντες] Conf.
nott. ad V, 1 et add. Cobet in Mne-
mosyn. VII. p. 297. De usu verbi
τιτρώσκειν de *navibus* cf. citt. ad
VII, 233. De verbo ἐβούλευον egi-
mus ad VIII, 4. Ex Aldina Schaefer-
us revocaverat ἐβουλεύοντο, quod
Florentinus et duo codd. Parisini
praebent quodque receptum est a
recentt. edd. inde a Bekkero.

CAP. XIX.

Νόῳ δὲ λαβὼν] Locutionem at-

ἀπορραγείῃ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φύλον καὶ τὸ Καρικὸν, οἷοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαννόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτη συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγε σφι, ὥς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου. ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα σφι εἶναι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν καταθύειν ὅσα τις ἐθέλοι· κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους· παραλνεεῖ τε προειπεῖν τοῖσι ἐωυτῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς δὲ πέρι τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν, ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς

tigi ad III, 41. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi βαρβάρου, quod libri scripti quantum scio omnes prae-bent. Ex Aldina fluxit lectio βαρβα-ρικοῦ, quam tenent Matth. et Bek-ker., ortam opinor e seqq. Ἰωνικὸν et Καρικόν. Dietsch. recte exhibuit βαρβάρου, si quidem h. l. *de barbarorum* i. e. Persarum rege agitur, noto dicendi usu, de quo vid. modo allata ad V, 94. De confusione haud infrequenti inter βάρβαρος et βαρ-βαρικός conf. Herod. III, 115 ibique nott. itemque I, 58. 60. — Post εἶη-σαν Werfer. in Actt. philoll. Monacc. I. p. 245 addi vult ἄν, quo mihi qui- dem haud opus esse videtur. Assen- titur Reisig. ad Sophocl. Oedip. Col. pag. 320, qui rationem particulae omissae reddere studuit.

κατύπερθε γενέσθαι] i. e. *superiores fieri reliquis*, ut VIII, 60. 75. 136 coll. VII, 233. I, 67. V, 69. Ita- que idem fere valet atque κρα-τεῖν.

ταύτη συλλέξας] i. e. *παρὰ τὴν θάλασσαν, ad ipsum mare*, quā illi agebant oves, cogit exercitus duces. Hinc male quidam Codd. ταύτην. — In proxime seqq. παλάμην affert Suidas III. p. 5 exponens τέχνην. Rectius, opinor, Schweighaeus. in Lex. Herod. II. p. 171 interpretatur *ansam* et *occasionem* sive *viam* et *ra- tionem efficiendi aliquid*. Cf. Theogn. 634. 996 et vid. plura in Thesaur. Ling. Graec. Vol. VI. p. 75 ed. Din- dorf. Pro βασιλῆος rescripsi βασι-λέος.

ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρε-γύμνου] i. e. *et hoc quidem non nisi hactenus aperuit iis* (ducibus). Ad verbum παραγυμνοῦν conf. I, 126 ibique nott. Ad locutionem ἐς το-σοῦτο vid. allata ad VII, 99. — In seqq. verba ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι valent: *pro praesenti re- rum statu s. ob rerum praesentium sta- tum*, ut infra cap. 40. 102. Conf. nott. ad V, 49.

σφι εἶναι ἔλεγε] Ita e Florent. receptum pro vulg. εἶναί σφι. Ex quo eodem mox repositum καταθύ-ειν ὅσα τις ἐθέλοι, ubi vulgo ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν. Matthiae utroque loco vulgatam retinuit, quam eandem recentt. edd. inde a Bekkero retinuerunt. Ipsum κατα-θύειν, *maclare*, vix multum differt a simplici θύειν I, 216. II, 42 coll. VII, 197. Εὐβοϊκῶν (pro vulg. Εὐ-βοεικῶν) e Sancrofti libro alteroque dedi cum recentt. edd. Vid. allata ad III, 89. In verbis sequentibus pro τοῖσι ἐωυτῶν ἐκάστους Co- bet in Mnemosyn. IX. p. 288 scribi vult: τοῖσι ἐωυτοῦ ἑκάστον.

πῦρ ἀνακαίειν] Vid. nott. ad IV, 145. Ex quo loco aliisque ibi alla- tis mihi satis patere videtur, quod mox legitur, πῦρ ἀνακαυσάμενοι, sanum esse neque mutandum in πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ut proponit Cobet in Mnemosyn. IX. pag. 288, „quia passim ignes ardebant“. In proxime seqq. verbis τὴν ὥρην αὐ-τῷ μελήσειν eadem valet structura, quam ad VI, 63 observavimus. τὴν

τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιεῖν καὶ ἀντίκα πῦρ ἀνα-
 20 καυσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοεῖς
 παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμὸν ὥς οὐδὲν λέγοντο, οὔτε
 τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο, ὥς παρεσόμενον σφι 628
 πολέμου, περιπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα.
 Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμὸς·

ἀρην de tempore (ad reditum) com-
 modo accipio. Conf. VIII, 12. 14.

CAP. XX.

ος χρη-
 oraculo,
 datum.
 i ad I,
 scripsit
 iste de
 t, Pau-
 armine
 cap. 12
 ipellat,
 [g. 34].

Duos Bacides Clemens Alex. Strom.
 et Boeotium,
 Atheniensem
 re sollicita
 iphyllid. IX,
 ani Var. XII,
 Aristophan.
 c. Violar. p.
 Theopompi
 91 Fragm.
 r., unde dis-
 a Philippico-
 e Bacide ex-

posuisse, cuius oraculis Noster etiam
 infra VIII, 77. 96. IX, 43 protulit.
 De Bacide nonnulla iam supra in
 nott. ad V, 43 excitavimus, quibus
 nunc addi volumus C. Goettlingii
 Commentationem de Bacide fatilo-
 quo (in programme Ienensi anni
 MDCCCLIX.), in qua quaecunque
 de hoc Bacide apud veteres tradita
 exstant, afferuntur. — Schweigh.
 huius capiti commodiorem futurum
 fuisse putat locum proxime post ca-
 put quartum. Libri scripti nihil mu-
 tant.

ὥς οὐδὲν λέγοντα] Eadem locutio
 III, 35 et VII, 17, ubi vid. nott. Re-
 cte autem Zeunius ad Viger. p. 152

οὐδὲν λέγειν tradit esse perperam
 dicere, id quod probari nullo modo
 potest. Vid. Platon. Apolog. 17.
 p. 30 B.

οὔτε προεσάξαντο] Haud incom-
 mode Reiskius: „ἐξεκομίσαντο, de-
 portarunt in locum tutum extra insu-
 lam [quod alias est ὑπεκθέσθαι, ut
 cap. 4], προεσάξαντο, rure in urbes
 compulerunt.“ Euboeenses, spreto
 Bacidis oraculo, cui nullam fidem
 habendam esse putabant, neque ex-
 portarunt quidquam e sua insula (in
 alia eaque tuta loca transferentes)
 neque ante hostium adventum quid-
 quam in urbes importarunt, quo
 instructos esse ipsos oportuit bello
 ingruento. Retinui προεσάξαντο (a
 verbo προσάπτειν), cuius loco Me-
 diceus cum duobus aliis προεσά-
 ξαντο, Florentinus προςετάρξαντο,
 quod utrumque alienum est ab hoc
 loco; tu vid. nott. ad I, 196 et V,
 34. — De vi particularum οὔτε —
 οὔτε — τε conf. allata ad VI, 1.

περιπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι
 αὐτοῖσι τὰ πρήγματα] i. e. sed res
 suas ipsi in summum discrimen adduxe-
 runt. Ita Schweighaeuserus in Lex.
 Herodot. II. p. 205 comparans, quae
 continuo in eandem sententiam di-
 cuntur: παρὴν σφι συμφορῇ χρη-
 σθαι πρὸς τὰ μέγιστα, ubi πρὸς τὰ
 μέγιστα, notante Schweighaeus.,
 idem fere valet atque ἐς τὰ μέγιστα
 VIII, 144. Ad locutionem συμφορῇ
 χρησθαι cf., ne plura, III, 41 ibiq.
 nott. — In verbis Βάκιδι — ὧδε ἔχει
 περὶ τούτων ὁ χρησμὸς Dativum Βά-
 κιδι eum fere in modum accipias,
 quo VIII, 125 et VII, 161: οὕτως ἔχει
 τοι (scil. τὸ πρᾶγμα), ubi conf. nott.
 Infra IX, 43 Noster dixit τὰ μὲν Βά-
 κιδι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιη-
 μένα.

Φράζεο βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ
βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

τούτοις δὲ οὐδὲν τοῖσι ἐπεσι χρησαμένοις ἐν τοῖσι τότε
παρεῦσι τε καὶ προσδοκίμοις κακοῖσι, παρὴν σφι συμφορῇ
χρησθαι πρὸς τὰ μέγιστα Οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐπρησσαν, παρὴν 21
δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κα-
τάσκοπος, Πολύας, γένος Ἀντικυρεὺς, τῷ προσετέτακτο (καὶ
εἶχε πλοῖον κατῆρες ἐτοῖμον), εἰ παλήσειε ὁ ναυτικός στρατός,

Φράζεο βαρβαρόφωνον] Schaefer., Bekkerus, Dindorf. et Dietschius, praecedente Larchero, post φράζεο comma ponentes dederunt βαρβαρόφωνος contra codd. fidem, qui in vulgata conspirant, quae, docente Schweigh., idem valet atque φράζεο, ὅταν βαρβαρόφωνος βάλλῃ, per attractionis illam astructuram. Quod nisi placeat, ad verbum βάλλῃ mente addere quoque licet, subiectum ὁ βάλλων vel simile quid, ut VIII, 11 init., ubi cf. nott.: tum autem, quae sententia est Osenbrueggianae De iure belli ac pacis Romm. pag. 2, βαρβαρόφωνον necesse est iungatur cum ζυγὸν neque quidquam aliud quam βάρβαρον i. e. peregrinum declarat. Quod quam durum sit, haud fugit virum doctum, qui inde cum Larchero scribere mavult βαρβαρόφωνος. Equidem omnium codd. lectionem retinendam duxi, in oraculorum lingua minus clara plerumque et perspicua attractionem talem, quam Schweighauserus statuit, minus molestam videri ratus. Ipsa vox βαρβαρόφωνος, quae iam ex Homero nota est Ili. II, 867, et hoc loco et IX, 43 peregrinum indicat sive extraneum. Ad vocem ζυγὸν Weesseling. excitavit Aeschyl. Pers. 72, qui πολύγομφον ὄδισμα ζυγὸν ἀμφιβάλων αὐχένι πόντου tragice dixit de ponte in Hellesponti angustiis, intenso funibus ex byblo VII, 36. πολυμηκάδας αἶγας vates dixit imitans opinor Homerum, qui μηκάδας αἶγας (balantes capras) dixit Ili. XI, 383. XXIII, 31. Odys. IX, 124. 244. Ipsa vox πολυμηκάς vix aliunde cognita.

προσδοκίμοις κακοῖσι] i. e. in

mal-
clan-
iam
V,
doti
ora
atte-
nsi
ten-
tibu
acc
cali
70;

CAP. XXI.

Ἀντικυρεὺς] De Anticyra urbe vid. allata ad VII, 198. De Trachide vid. nott. ad VII, 199. πλοῖον κατῆρες Schweigh. in Lex. Herod. II. p. 35 intelligit de navi remigio omnibusque rebus ad navigandum necessariis bene instructa indeque opinor celeriter navigante, *actuaria*. Apud Hesychium (II. p. 194) pro κατῆρες κατηρητισμένον ἐν ἐρήμῳ G. Hermann. ad Euripid. Iphigen. in Taur. 1362 pag. 157 scribi vult κατηρητισμένον εὐήρετον, cum κατῆρες proprie denotet *aptatum, instructum*; Seidlerus reponi iubet κατηρητισμένον ἐν τῷ ἐρέσει. Conf. etiam Faesi: Bericht. u. Zusätze zu Passow's Wörterb. II. (Zürich 1838) pag. 11 et Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. pag. 134 ed. Dindorf.

εἰ παλήσειε] Ita omnes codd., excepto uno Florentino, in quo exstat παλαίσειεν, ut dudum in mentem venerat Pavio, cui nuper accessit Lobeck (Ρηματικ. pag. 145), Herodotum scribere potuisse existimans εἰ παλαίσειε, i. e. *πονήσειε*, cum

σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι· ὥς δ' αὖτως ἦν Ἀβρωνυχος ὁ Λυσικλέος, Ἀθηναῖος. καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἣν τι καταλαμβάνη νεώτερον τὸν πεζόν. Οὗτος ὢν ὁ Ἀβρωνυχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδην καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ, ὥς ἐκύνθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι.

ionice παλέω, relata volunt, quod cum in universum valcat colluctari, conflictari, frequentius tamen de graviore lucta et periculoso certamine adhibeatur. Nec aliter statuerat Wesselingius, de conflictu sive de clade secuta agitatione classis maiore illud accipiens simulque afferens ex Hippocrate ἀποκαλέειν et ἐκπαλέειν in evibratione et concussu vehementiori usitatum. Nec equidem meliora habeo, quae in medium proferam, Bredovio p. 861 assentiendum esse ratus, qui tuetur παλήσειε, ductum a verbo παλέω, quod intransitivam vim habeat atque de copiis deperditis dicatur, probatque idem vir doctus eam interpretationem, quam Hesychius dedit, cuius glossa haud dubio ad hunc Herodoti locum pertinet. Coniecerat Valckenarius, probante Larchero: εἴ τι πταλίσσειε ὁ παντικὸς στρατός, id est εἴαν τι περὶ τὴν ναυμαχίαν γένηται πταίσμα, ut est apud Diodor. XI, 15 coll. Thucyd. V, 16. Demosthen. [pag. 23. 155 coll. 1479 Reisk.] eo-

que etiam refert similis argumenti formulam: εἴ τι παθήσειε, et quid eveniret classī, cum talibus uti veteres consueverint εὐφημismoῖς, ne belli tristem eventum memorarent, ut in Euripid. Phoeniss. 251. Iphigen. in Taur. 755, alibi. Negrīs, qui παλήσειε derivat a verbo παλέω, quod idem sit atque πάλλω, id sibi videri ait: εἴ κινήθειη, εἴ ταράχθειη, εἴ σείσθειη sive εἴ βλαφθειη, εἴ διαφθαρείη. Si vero locus emendatione ogeat, forsitan scribendum esse putat: εἴ πον λήσειε.

ὥς δ' αὖτως] i. e. eodem modo, ut I, 215. II, 67. IX, 81. Coniunctim invenitur ὡσαύτως VII, 86. Ad τριηκοντέρῳ conf. IV, 148 ibique nott. de hoc navium genere VII, 97.

ἣν τι καταλαμβάνη νεώτερον τὸν πεζόν] Haec formula, in utramlibet partem quae accipi potest, plerumque malam in partem adhibetur. Vid. allata ad III, 33 et de comparativo νεώτερον nott. ad III, 62. V, 19. Mox dedi σφι ἐσήμαινε, ut plures iubebant codd. pro ἐσήμαινέ σφι, quod tenuit Schaefer. Pro vulg. Λεωνίδεα dedi Λεωνίδην, ut VIII, 15, ubi vid. nott. ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν idem fere quod ἀνεβάλλοντο τὴν ἀποχώρησιν, haud sibi differendum, protrahendum putabant discessum. Vid. Thucyd. VII, 15, ubi plura de hac locutione, quam attigit quoque Strangius in: Jahrb. f. Philolog. Supplem. Vol. III. pag. 37, attulerunt Blomfield. alique interpretes in edit. Popp. P. III. Vol. IV. pag. 402.

Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θε-22
629μιστοκλέης ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν
τοῖσι λίθοις γράμματα, τὰ Ἴωνες, ἐπελθόντες τῇ ὕστεραίῃ
ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε
ἔλεγε· Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποίετε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρα-
τευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι· ἀλλὰ μάλιστα μὲν
πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆ-
σαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοί,

CAP. XXII.

ἐπιλεξάμενος] Corrigunt ἀπολε-
ξάμενος, ut VIII, 101 coll. V, 110
(ubi vid. nott.), praesertim cum
quod hīc eligendi notione adhibetur
verbum, ἐπιλέγεσθαι, idem mox (at-
que infra VIII, 136) legendi notione
inveniat: de quo monui ad III,
41. At eligendi significatione idem
verbum invenimus VI, 73. VII, 10.
§. 8. Tu vid. nott. ad VIII, 107. —
In seqq. τὰ πότιμα ὕδατα de iis lo-
cis intelligo, quae aquam potabilem
praebebant, quibus igitur appellere
coacti erant Persae s. Iones, qui,
uti mos fuit veterum, plerumque non
eā aquarum copiā, qua ad longiora
itinerā opus est, naves instruxe-
rant. Ad argumentum pertinet Plu-
tarch. V. Themist. p. 116B. cap. 9,
ubi literas a Themistocle inscul-
ptas esse tradit, ἣ κατάρσεις ἀναγ-
καίως καὶ καταφυγὰς ἑώρα τοῖς πο-
λεμίοις. Attigit nuper Herodotea
Curtius: Griech. Quell- und Brun-
neninschrift. p. 179 (Abhandl. d.
k. Gesellsch. d. Wiss. in Göttingen.
Vol. VIII), ubi admonuit, loca, quae
aquam praeberent bibendam vel
hauriendam, per Graeciam maxime
frequentata ipsisque statuis et in-
scriptionibus honorata fuisse: eam-
que ob causam Themistoclem addit
his orae locis inscripsisse literas,
quibus Iones incitaret, ut Persarum
partes desererent.

ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοις γράμ-
ματα] Quae sequuntur verba usque
ad vocem ἄνδρες, ea omnia absunt
a Sancrofti libro alioque, in quo
utroque codice non nisi haec legun-
tur: λέγοντα τάδε. Equidem libra-
riorum socordiae tribuere malim

quam glossam suspicari. Invenitur
ἐντάμνειν γράμματα supra IV, 87
de Dario, qui lapideis columnis li-
teras insculpi sive insecari (ut Latini
quoque dicunt) iussit. Quod idem
etiam Herodoto dicitur ἐγκολάπτειν
I, 93. 187 coll. III Maccab. II, 27
et Franz. Elementt. Epigraphic.
pag. 36. Vim articuli τοῖσι (ante
λίθοις), quae talis est, ut lapides
significentur, qui ibi erant, bene no-
tavit Sintenis ad Plut. Themistocl. 9.
pag. 58. Ipsum Themistoclis factum
callidum commemorant praeter Plu-
tarch. l. l. Polyaeus I, 30, 6 et Ari-
stides I. p. 314 (ubi cf. Schol. p. 234
Frommel.), notante Valckenario, cui
merito videntur absurda et sophista-
rum more dicta, quae Themistocli
tribuit Iustinus II, 12, falsoque ficta,
quae Plutarchus II. pag. 305D. (ubi
nunc conf. Wyttenbach. Animad-
vers. II, l. p. 80) scribit de fratre
Themistoclis, Agesilao, quem ad Ar-
temisium Graeci miserint specula-
torem. — Ad locutionem τῇ ὕστε-
ραίῃ ἡμέρῃ conf. allata ab Herbstio
in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol.
III. p. 35.

οὐ ποίετε δίκαια κ. τ. λ.] Spe-
ctat huc Eustath. ad Dionys. Perieg.
423. Tu conf. de sententia Herodo-
tea nott. ad VII, 51. 150 coll. Dio-
dor. Sic. XIX, 41. Iustin. II, 12, cui
πατέρες sunt conditores. De partici-
pii (στρατευόμενοι) usu vid. Matth.
Gr. Gr. §. 554, γ. Et conf. quoque
VIII, 137. IX, 60. Ad verba: πρὸς
ἡμέων γίνεσθε (nostris a partibus
state) vid. I, 75 ibique nott. VIII,
60. §. 2.

ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου
ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοί] i. e. secedite
e pugna ita, ut neutrius silis partis, et

καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξευχθε ἢ ὥστε ἀπίσταςθαι, ὑμεῖς γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γέγονατε, καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἰωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἐκείνων, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἰωνας καὶ τῶν ναυμαχιέων αὐτοὺς ἀπόσχη.

quidem non solum vos ipsi, verum etiam Caribus, ut idem faciant, persuadete. Pro vulg. ὑμεῖς e Florentino reposui ὑμεῖς, quod Herodoteus sermo flagitat (vid. Bredov. pag. 282 seq.) idemque feci infra cap. 29. 143. 144 huius libri et IX, 87. Formulam ἐκ τοῦ μέσου ἔξεσθαι attigi ad III, 83. Schaefer. (ad Plutarch. Vit. Vol. V. p. 39) comparat cum his quod legitur apud Plutarch. Vit. Aristid. 10: ἐκποδὼν τοῦ πολέμου γίνεσθαι. — Vocula δὲ h. l. non sine vi quadam posita vel potius repetita est, monstrante Werfero in Actt. philoll. Monacc. I. pag. 93. Tu vid. nott. ad VI, 58.

ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξευχθε] i. e. *sed si graviori necessitate quam ut (a Persis) deficere possitis, estis adstricti s. coacti.* Ad locutionem Wesseling. bene affert Aeschyli Prometh. 108. Sophocl. Philoct. 1022. Ai. 123. Nec dissimilis locutio apud Herodotum I, 11 coll. IX, 16. — In seqq. ἔργον de ipsa pugna accipiendum, ut saepius, apud Thucydidem praesertim, cuius vid. I, 105. 107. II, 89. III, 108. 112. IV, 14. 25. 32. 34. 72. 96. 131 etc. Verbum συμμίσγειν attigi ad VII, 85. Ad ἐθελοκακέετε conf. nott. ad V, 78.

ἔγραψε] Schweigh. et Gaisf. dederant ἔγραψε, cuius loco quod e Sanctrofti libro alteroque assumpsit Schaeferus ἔγραψε, id cum recentt. edd. omnibus tenui vel propter ἐνέγραψε, quod initio capitis sequentis legitur. — ἐπ' ἀμφοτέρα νοέων

Schweigh. in Lex. Herodot. II. p. 125 reddit: *in utramque partem cogitans, rem deliberans.* Tu cf. etiam supra VIII, 3. Pro βασιλῆα dedi βασιλέα et pro vulg. μεταβαλέειν scripsi μεταβαλεῖν secutus Bredov. pag. 327, idemque feci VIII, 65 pro ἀποβαλέειν reponens ἀποβαλεῖν.

ἐπεὶ τε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα] sc. τὰ γράμματα, ut haec verba si *renunciata s. relata essent* (Xerxi) *et in calumniam sive criminis suspicionem adducta apud ipsum, Iones suspectos sive fide dubios redderent* eosque a pugna navali amoverent. Haud aliter Herodotus in simili re IX, 98 fin. Nostrum locum excitavit G. Hermann. Opuscul. Acadd. IV. p. 103 de vocula ἐπεὶ exponens, quae hīc fortius urgeat conditionem, cum, si ἐπεὰν dixisset Herodotus, nil nisi incertum esse indicasset, futurumne illud esset nec ne; indeque reddit: *si* (quod tamen si fieri posset, evitare cupiebat) *cognovisset Xerxes.* Quod nec mihi ille persuasit nec Baeumleinio (Griechisch. Mod. p. 237), qui hoc certe loco tale discrimen statui posse negat, quod vel additā vel omissā voculā ἄν in talibus enuntiatis effici statuerat Hermannus. Voculae ἐπεὶ cum coniunctivo coniunctae exempla ex Atticis afferunt Sophocl. Antigon. 1025 Oedip. Col. 1226; de Homeri usu monuit Baeumlein. l. l. pag. 242; praeterea vid. Hartung: Lehre v. d. Partik. d. Gr. Sprach. II. p. 296. — De verbo διαβάλλειν conf. nott. ad V, 50. 97.

630 Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι ἀντίκα 23
μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαεὺς, ἀγγέλλων τὸν δρησμόν
τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγ-
γέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατο-
φυμένας. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἄμα ἠλίῳ
σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπλωε ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ἐπι-
σχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ
τούτου ἐπλων ἐς Ἰστιάην. ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν

CAP. XXIII.

Ἰστιαεὺς] Ita plerique libri scri-
pti cum Plutarcho II. p. 867 E. In
Florentino exstat Ἰστιεὺς, in aliis
duobus codd. Ἰστιεὺς, utrumque
mendose. Hinc infra quoque nunc
rectius pro vulg. Ἰστιάων editur
Ἰστιαίων, ut dudum in mentem ve-
nerat Valckenario, probatum nunc
cod. Sanctrofti et Diodor. XI, 13 fin.,
ubi eadem narrantur, coll. Schol.
Aristid. pag. 183 Frommel. De ipsa
regione vidimus ad VII, 175. Hanc
constanter apud Nostrum (cap. 23.
24. 25. 66) scribi Ἰστιάην, nulla
lectionis varietate, recte observat
Bredovius p. 129 caute hanc lectio-
nem retinendam esse ratus, neque
scribendum Ἰστιάειαν, quae est Ho-
meri aliorumque forma, in aliis no-
minibus in αῖα exeuntibus apud He-
rodotum quoque obvia et inde a Din-
dorfio (Commentat. de dialect. He-
rodot. pag. XI) et Dietschio rece-
pta. — In seqq. pro ταχέας, quod
vulgo legitur, Wesselingio dialectus
flagitare videbatur ταχέας, id-
que vel invitis libris scriptis cum
recentt. edd. reposui; vid. Bredov.
pag. 158.

ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων] Quam-
vis praecedat νέας, subito deflectit
scriptor, viros intelligens, qui in il-
lis navibus inerant. Conf. modo IV,
110, ne plura.

ἄμα ἠλίῳ σκιδναμένῳ] i. e. simul
una cum sole spargente (radios suos
supra terram eamque illustrante), id
est prima fere luce. Attigit Herodo-
tea Eustathius ad Ili. pag. 691, 3 s.
568 extr. Tu vid. nott. ad Herodot.

HERODOT. IV.

VII, 141. Wesselingius attulit Ho-
merica: ὅσον τ' ἐπικίδναται ἡὼς Ili.
VII, 451. 458 coll. XXIII, 227. Ae-
schyl. Pers. 502 (508 Blomf., quem
vid. in Glossar.), itemque Philonis
locum Vit. Contempl. p. 899 F., qui
simili figura usus dixit σπείρειν
ἀκτῖνας. Latini, eodem observante
Wesselingio, spargere lumine terras,
v. c. Lucret. II, 143. Virgil. Aen.
IV, 584 coll. IX, 459. — Ad vocem
ἀλῆς conf. VII, 157 aliosque locos,
quos attuli in nott. ad I, 133.

μέχρι μέσου ἡμέρης] Excitat Mat-
thiae Gr. Gr. §. 118. not. 1, ob for-
mam μέσος, quae de masculino et
feminino adhibeatur. Nisi potius h. l.
neutrum est μέσον, unde pendet ge-
nitivus ἡμέρης, ut supra VIII, 15
κατὰ μέσον ἡμέρης, et apud Plu-
tarch. Marcell. 18 init. διὰ μέσον
τῆς πολιορκίας. Accedit, quod He-
rodotus, ut recte mihi monere vi-
detur Bredov. pag. 273, ex adiecti-
vis simplicibus in ὅς exeuntibus
paucissima constanter communia
usurpavit. — Ellopiea terra dicitur
fuisse Histiaeotidis pars occasum
versus sita prope Cenaeum promon-
torium, bene distinguenda ab ea,
quae in Epiro fuit Ellopiea prope Do-
donam; quamque utriusque regionis
incolae perhibentur Pelasgi. Vid.
Strabo X. p. 683 A. s. p. 445. Man-
nert. Geogr. d. Gr. u. R. VIII. pag.
247 seq. 249. 252 et conf. quae nu-
per disseruit Girard in: Archiv. des
miss. scientifiques II. pag. 688. 696,
qui Ellopieae nomine significari pu-
tat tractum montanum, in ea se-
ptentrionali insulae parte, quae ad
occidentem potissimum spectat.

Ἰστιαίων, καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαϊήτιδος, τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον.

- 24 Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες, ὑπολιπόμενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυζάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμνησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἔλθόντα θεήσασθαι, ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν τὴν βασιλέως δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι.
- 25 Ταῦτα ἐπαγγεिलाμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων

— ἐπέδραμον] Verbum ἐπιδε hostili incursione, quam vastatio, VIII, 32. Supra *Ἰαίανδρον πεδίων πᾶν ἐπ' ἐ-* Add. Herodian. III, 9, 3 Polyb. p. 270.

CAP. XXIV.

ἔθαψε] Vid. nott. ad V, 8. Quae sequuntur: *φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμνησάμενος*, ita Valcken. accipi vult: *et frondes iniecit arborum terrae superingestae*, bene admonens, *super cadaver terram congerere* Graecis dici *ἐπαμνησασθαι γῆν*, et comparans Homer. Od. V, 482. Plutarch. II. pag. 982 B. Iamblich. V. Pyth. pag. 160 [cap. 31. p. 396 Kiessl.], alia. Vid. quoque Theognid. 428 (*καὶ κτεῖσθαι πολλὴν γῆν ἐπαμνησάμενον*) et quae attulit ad hunc locum Bergk: Poët. lyric. Graece. pag. 407. Agesilaum Xerxis factum imitantem monstrat Polyæn. II, 1, 23, qui idem VII, 15. §. 4 hoc ipsum Xerxis prodidit facinus. Verbum *ἐπαμνησάμενος* Glossa Herodotea exponit *ἀναμνήσας*. Plura dabit Dorvill. ad Chariton. p. 423 seq. p. 366. *φυλλάς* *congeriem* indicat *foliorum*, ut in Aeschyli Agamemn. 974 et 78, ubi in Glossario

alios locos attulit Blomfield., quemadmodum *λιθάς* est *imber lapidum* et *νιφάς* *imber nivis*, observante Blomfield. in Gloss. ad Aeschyli S. c. Th. 146, cui add. Lobeck. in Dissertat. I. de terminat. tertiae declinat. vicissitudine (Regimont. 1839) pag. 4 seq. — In seqq. vocem *στρατοπέδον*, ut supra vocem *στρατοῦ*, de classe accipio. Conf. nott. ad Plutarch. Philopem. pag. 58 et add. Plutarch. Pericl. 27 init. Nic. 16. De ipso exercitu vidimus supra V, 75, ubi conf. nott.

τῷ βουλομένῳ — παραδίδωσι ἐκλιπόντα — καὶ ἔλθόντα θεήσασθαι] Simili modo a dativo ad accusativum transit oratio VI, 86. §. 1, ubi conf. nott. Pro *θεήσασθαι* unus codex *θεήσεσθαι*, quod cap. seq. invenitur. Tu conf. I, 8 ibique nott. — *μάχεσθαι πρὸς τινὰ* Noster quoque dixit II, 76. IV, 11. 180.

ὑπερβαλέεσθαι] Hoc verbum eodem *superandi* significatu VI, 9. 13. V, 124. VII, 163. 168. VIII, 123 et 140. §. 1. Pro *βασίλης* dedi *βασιλέος*, ut VIII, 26. 27.

CAP. XXV.

Ταῦτα ἐπαγγεिलाμένου] scil. τοῦ κήρυκος, quod simili modo abesse

σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θεήσασθαι, διαπεραιωθέν-
τες δὲ ἐθνεύντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες δὲ ἠπιστέατο
τοὺς κείμενους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας,
ὄρέοντες καὶ τοὺς εἰλωτας. οὐ μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς δια-
βιβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἐων-
τοῦ· καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν. τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο
νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἁλῆες συγκεκομισμένοι
ἐς τὸν αὐτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην
πρὸς θῆν ἐτράποντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλων ἐς
Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νέας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐς ὁδὸν ὠρμέατο.
Ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινὲς, βίου 26

vidimus VIII, 11. Quae sequuntur
verba: μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγένετο
πλοίων σπανιώτερον, nihil posthac
navibus fuit rarius, vivide omnium
festinationem, qua ad terram ascen-
dere gestiebant, declarant. Mox
pro vulg. θεήσασθαι reposui cum
recentt. edd. e Florentino libro al-
teroque Parisino θεήσασθαι, ut su-
pra cap. 24. Ad verbum διεξιόντες
cf. nott. ad VII, 100.

ἠπιστέατο] i. e. putabant, existi-
mabant. Conf. allata ad VIII, 6.
τοὺς κείμενους vocat mortuorum
humī prostratorum cadavera. Haud
enim infrequens verbum κεῖσθαι de
interfectis, notante Sintenisio ad
Plut. Themistocl. p. 57. Quod vero
Cobet in Mnemosyn. IX. p. 288, men-
dum in his Herodoti verbis inesse
existimans e dittographia ortam,
scribi vult πάντας δὲ ἠπιστέατο
τοὺς κείμενους εἶναι Λακεδαιμονί-
ους, mihi non sine causa Noster,
licet πάντες initio periodi scripse-
rit, postea cum vi quadam addidisse

CAP. XXVI.

αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας]
„Arcades illos, qui hic memoran-
tur, transfugas ex Carya Arcadiae
oppido advenisse statuens Heringa
Obs. critt. pag. 156 testimonio ma-
xime Vitruvii usus erat, qui lib. I.
cap. 1 originem Caryatidum, quae in
architectura vocantur, expositurus,
Carya, ait, civitas Peloponnesi, cum
Persis hostibus contra Graeciam con-
sensit.“ Schweigh. Atque Heringae
sententia placuit quoque Larchero.
Mihi cogitandum videtur de Arcadi-
bus hominibus, qui propter terrae
inopiam atque egestatem mature
iam coacti erant victum extra angu-
stos patriae suae fines quaerere in-
deque primi inter caeteros Graecos
mercede conducti militasse dicun-
tur: vid. Thucyd. VII, 57. Hero-
doto hi Arcades Caryatae dicuntur
βίου τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βου-
λόμενοι εἶναι, victus egentes et in
agendo desiderantes occupari, prout
accipi vult Valckenar. de voce ἐνεργ-
γὸς plura adiiciens, quae minus hic
pertinent. Alia dabit Thesaur. Ling.
Graec. Vol. III. p. 1067 ed. Dindorf.
Ad vocem βίου confer Herod. I, 30.
31. 32. VIII, 51. 105, ne plura. Lo-
cutionem βίου δεόμενοι Negris bene
interpretatur χοῦζοντες τῶν πρὸς
ζωὴν ἀναγκαίων. In proxime seqq.
revocavi ἄγοντες; una Aldina, cui
adstipulatur Florentinus, ἀγαγόν-
τες, quod Schaef. et Matth. retinne-
rant. Tu vid. I, 9. III, 61 ibique

τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὅψιν τὴν βασιλέος ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιέοιεν· εἷς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων αὐτοὺς ταῦτα. Οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὥς Ὀλύμπια ἄγοιεν καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο, ὅ τι τὸ ἄεθλον εἶη σφι κείμενον, περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. Ἐνταῦθα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου δειλίην ὥφλε πρὸς βασιλέος. πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἐὼν στέφανον,

nott. IX, 95. — De tempore, quo ludi Olympiaci agebantur, conf. VII, 206 et quae plura afferuntur a C. Fr. Hermanno et B. Starkio: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 49. not. 11; per hoc autem tempus Graecos a bello abstinuisse induciasque constitutas fuisse satis constat; vid. ibid. not. 9. 10.

τὰ ποιέοιεν] Pro τὰ Florentinus liber affert τὲ et pro ποιέοιεν prae dat ποιέειν, tres alii codd. dant τι ποιέοιεν, unus liber cum Chorcio Or. in summ. Duc. c. 22 ὅ τι ποιέοιεν.

εἷς δὲ τις] *Tritantaechnem* fuisse sequentia declarare videntur. In seqq. pro ἄγοιεν, quod tuentur Medicus liber, Florentinus, alii, ἄγουσι dant quidam libri, non improbante Schweighausero. Mihi displicet. Pro κείμενον olim legebatur προκείμενον, scriptis quoque libris in vitis, si quidem simplex κείσθαι etiam dicitur de praemiis in certamine propositis. Conf. VIII, 93 et adhibe Creuzeri annot. ad Plotin. de pulcrit. p. 324, ubi nostrum locum attigit.

περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται] Duo codd. περὶ ὅτεω, quos debuisse scribere περὶ ὅτεω (quod Homeri ex usu idem fere atque ὑπὲρ ὅτεν, Odyss. II, 245. XVII, 471. XVIII, 402), annotat Schweighauser. Tu conf. de forma ὅτεν nott. ad I, 7. Ad indicativum ἀγωνίζονται in tali interrogatione conf. V, 6. VIII, 134, ne plura. Quod vero in proxime seqq. pro τὸν διδόμενον στέφανον Valcken. coniecit τὸν ἀδόμενον στέφανον, coronam illam poetarum, Pindari prae-

sertim, *carminibus decantatam*, id merito displicuit Schweighausero. Indicatur autem h. l. corona oleagina victoribus in ludis Olympicis dari solita, quam ἐλαίας γλανκόχροα κόσμον appellat Pindarus Ol. III, 23 coll. IV, 19. Nem. I, 26. Vid. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 50. not. 25 ed. sec. Apud Pausaniam V, 19. §. 3 est κότινος s. *oleaster*; καλεῖται δὲ ἐλαία καλλιστέφανος καὶ τοῖς νικῶσι τὰ Ὀλύμπια καθέστηκεν ἀπ' αὐτῆς δίδοσθαι τοὺς στεφάνους.

Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου] Idem esse videtur, qui VII, 82 memoratur. Alii pro Tritantaechna male substituunt *Tigranem*, qui quamquam et ipse Persa fuit (cf. VII, 62. IX, 95), nunquam tamen, ut bene notat Wesseling., Artabani dicitur filius.

δειλίην ὥφλε πρὸς βασιλέος] ὥφλε merito revocavit Schaeferus, idemque praebet Florentinus, Sancerfti liber cum Parisinis codd.; olim vulgo ὥφλεε legebatur, quod iure respuit Bredov. pag. 307 et 368. Itaque recte Matthiae et recentt. edd. inde a Bekkero exhibuerunt: ὥφλε. Conf. etiam nott. ad I, 118. Locutionem δειλίαν ὥφλειν, *culpam timiditatis sustinere*, illustrant similia: αἰσχύνην ὥφλειν apud Thucyd. V, 101, γέλωτα ὥφλειν apud Plat. Alcib. I. p. 121 B. Phaed. p. 117 A. Plura dabunt Koerner ad Euripid. Andromed. 188 coll. Reutero ad Demosthen. Philipp. I. §. 42. p. 78 seq., Wyttenbach. Ind. Graec. Plutarch. Opp. VIII, 2. p. 1152, Lothholz ad Basilii orat. cap. 5. pag. 51. Prae-

ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἡνέσχετο σιγῶν, εἶπέ τε ἐς πάντας
τάδε· Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχεσο-
μένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται,
ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. Τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο.

Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐπεὶ τε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι 27
τρώμα ἐγγέγονε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φω-
κέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώ-
ματος καὶ τὸ κάρτα. Ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε
οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολ-
λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλέως στρατηλασίης, ἐσ-
σώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεὶ τε

positio πρὸς hīc eodem modo adhi-
bita, quo VII, 139. IV, 144, ubi vid.
nott.

οὔτε ἡνέσχετο σιγῶν] Participii
usum attigi ad I, 206. Add. V, 19.
VII, 139 ibique allata et conf. Blom-
field. Glossar. ad Aeschylī Pers. 843.
De particulis οὔτε — τε diximus ad
VI, 1. Voces ἐς πάντας Fischer ad
Weller. III. pag. 154 recte interpre-
tatur *coram omnibus*. Tu conf. al-
lata ad IV, 97. Mox cum recentt.
edd. pro μαχησομένους dedi μαχε-
σομένους. Tu vid. nott. ad VII, 102.
Caeterum ipsa sententia, quam Tri-
tantaechmā eloquentem facit No-
ster de Graecis, qui *non de opibus*
acquirendis certamen instituunt, sed de
virtute, verè Graeca est, barbaro ho-
mini tributa eum in modum, quo
etiam passim per hos libros vidi-
mus Persis hominibus tribui Grae-
cas sententias, mores, alia id ge-
nus: de qua re diximus in Commen-
tat. de vita et scriptis Herodoti
§. 9 circ. fin.

CAP. XXVII.

Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ] Ea-
dem locutio invenitur IX, 112, quam
Hoogeveen. ad Viger. p. 111 inter-
pretatur *interea temporis*. Add. Plut.
Camill. 1. Pericl. 10. De voce τρώμα
conf. citt. ad VI, 132.

ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον] i. e.
quippe his semper infensi atque ini-
mici, proprie intus habentes odium,
iram. Eadem locutio I, 118. VI, 119.

Quare retinui ἐνέχοντες duobus fir-
matum codicibus. Florentinus li-
ber cum reliquis ἔχοντες. Cf. nott.
ad III, 59. Vetus autem Thessalo-
rum in Phocenses odium iam indi-
cat murus in Thermopylis exstru-
ctus, teste Herodoto VII, 176, diser-
tisque verbis commemorat Aeschi-
nes De fals. legat. §. 39. pag. 46
coll. Plutarch. II. p. 244 B. Pausan.
X, 1. §. 2. Polyæn. VI, 18, qui He-
rodotea refert, quae eadem tangunt,
monente Cr., Wyttēbach. ad Plut.
l. l. Animadverss. II, 1. p. 4. 5, C. O.
Mueller: Orchomen. pag. 414 seq.,
Thiersch. Epoch. d. bild. Kunst. pag.
161 ed. alter.

περιέφθησαν τρηχέως] Cf. citt. ad
VIII, 18 et ad verbum κατειλήθη-
σαν nott. ad I, 80. III, 12. IX, 31.
Tu mente addas ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν,
qui nimirum subita incursione Pho-
censes in Parnassum concluserant.
— Pro Παρνησσὸν Florentinus liber
cum alio cod. habet Παρνησόον. Sed
antiquiorem scripturam eam esse,
quae duplicatam habet literulam,
contendit G. Pinzger in Iahn. et
Seebod. Annal. phil. 1833. VIII, 3.
pag. 290, recteque apud Nostrum
hanc vocem constanter duplicatā li-
terā scribi monet Bredov. pag. 96.
Plura de hac scriptura excitat Bode
in nott. criticc. in mythograph. Va-
tican. I. §. 189. pag. 60. Add. Ide-
ler ad Aristotel. Meteorolog. Vol. I.
pag. 456 et conf. quoque, qui He-
rodotea affert, Eustath. ad Illi. XIII.
p. 945, 50 s. 921, 25. De ipso Par-

γὰρ κατειλήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες, ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἡλείον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίας οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτοὺς τε τούτους καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι, προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἄν μὴ λευκανθίζοντα ἰδῶνται, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὧν αἶ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ στρατιή,

nasso, monte celeberrimo, veterum scriptorum locos exhibuit situmque eius indicavit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 859; pluribus retulit Kruse: Hellas II, 2. pag. 4 seqq.; inter recentiores potissimum consulendus Ross, qui ipse montem adscendit, Wanderungg. in Griechenland. I. pag. 42. 55 seqq. itemque Ulrichs: Reisen u. Forschungg. in Griechenland I. cap. VIII. pag. 112 seqq., qui aequae accurate montem viasque ad eum ducentes descripsit. Etenim mons longe porrectus atque ex parte praecipuus, multisque iugis et cacuminibus distinctus, quorum quod altissimum est (cf. ad VIII, 32 nott.), ad septem vel octo mille pedes usque ascendere dicitur, refugium facile praebere poterat ac securitatem iis, qui e regionibus circumiacentibus iisque planis eo cedere coacti erant; nunc monti nomen ἡ Λιάκουρα sive τὰ Λιάκουρα, quod nomen nunc e Λυκώρεια ortum sit an ad Albanensium linguam pertineat (cf. Ulrichs l. l. pag. 121), haud disquiram: id unum afferam, quod idem Ulrichs. protulit, adhuc altissimam montis partem vocari τὸ Λυκέρει, quam ad 2459 metra Gallica sive 8196 pedes Helveticos usque adscendere testatur Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland. p. 614. Tu conf. etiam Herodoti locos VIII, 32. 36. 37 et quae ibi adnotata sunt.

ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἡλείον] Elis vatibus excelluisse videtur, si quidem vates Eleus memoratur III, 132 itemque Tisamenus IX, 33, ubi vid. nott., et Hegesistratus IX, 37. Nec aliter Acarnanes vates Graecorum exercitum comi-

tantur I, 62 (ubi vid. nott.) et VII, 219. Quae satis probant Graecorum morem, qui copiis ad bellum proficiscentibus plerumque addere solebant vatem eumque insignem, cuius vaticinationibus tanquam consiliis opportuno tempore in rebus gravioribus uterentur. De quo more nuper dixit C. Koehler de Graecorum mantice tractans in: Allgem. Kirchenzeit. (Darmstadt.) 1860. nr. 47. pag. 738 seqq.

σοφίζεται] i. e. *callide comminiscitur, excogitat*. Cf. III, 111 ibique nott. Alia quaeras in Wyttenbach. Indic. Graecit. Plut. Opp. VIII, 2. p. 1423. Additum pronomen αὐτοῖσι ad Phocenses spectat. Quod sequitur γυνῶν, intelligo *cretā obducere s. illinere, weiss anstreichen*, ut λευκανθίζειν albo colore inductum, dealbatum esse: sic Alciphron Epist. III, 30: πάντα γὰρ ἡ χιὼν κατελήψε καὶ λευκανθίζουσιν οὐχ οἱ λόφοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ κοῖλα τῆς γῆς. Verbo γυνῶν, quo Noster utitur supra III, 24, Polyaeus l. l. in eadem re enarranda usus scripsit: γυνώσαντες αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα; praeterea afferunt e Geoponicis IV, 15, 13 et 17.

δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας] i. e. *prodigium quoddam omnino esse putantes*: de usu vocis ἄλλο in talibus monui ad IV, 179 et II, 80 (add. Stallbaum. ad Platon. Phaedon. 54. p. 110E. et virum doctum in Philolog. XIV. pag. 615), ut minime opus sit scribere ἄλλως, uti iubet Burges in Prolegg. Thucydidd. pag. 221. — Ad ea, quae in sequentibus *de decima* narrantur, conf. allata ad VII, 132; de *Abis* vid. nott.

οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκίας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέβησαν, τὰς δὲ ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες ἐμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβησι ἀνακέαται. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν 28 Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἑωυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν Ἴππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ, ἣ ἐστὶ κατὰ Ἰάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέβηκαν· χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δὲ, ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκίας, φερόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ Ἴπποι

CAP. XXVIII.

πολιορκέοντας ἑωυτούς] Accusativus πολιορκέοντας, a quo ipso pendet ἑωυτούς, obiecti scil. accusativus, refertur ad τὸν πεζὸν, structura ad sensum magis conformata, quae neminem offendere debet; cf. modo Eltz. Quaest. Herodd. Spec. II. p. 333 (Jahrb. f. Philol. Suppl. IX. p. 333). *Phocenses tam male tractaverant Thessalorum peditatum*, qui ipsos in Parnassum inclusos obsidione premebant. Invenitur verbum πολιορκεῖν hoc significatu VIII, 49.

ἐλυμήναντο ἀνηκέστως] Ad structuram verbi λυμάλνεσθαι cf. nott. ad VIII, 15 et de adverbio ἀνηκέστως vid. Herodot. I, 137. VI, 12. III, 154 ibique nott. Equitatum Thessalorum insanabili clade affecerunt Phocenses, unde nunquam vires recuperare possent. De Thessalorum equitatu conf. nott. ad V, 63.

κατὰ Ἰάμπολιν] Hyampolis in Phocensium ditione sita iam Homero (Ili. II, 521) fuit cognita, sed bello Persico et postea bello sacro eversa est. De ipso loco, quo fuit exstructa, haud liquet: conf. Mannert. VIII. pag. 176 seq., C. O. Mueller. Orchomen. pag. 496 seq. 499 coll. p. 39. 40, Kruse Hell. II, 2. p. 75; in angustae vallis Opuntem

versus porrectae introitu sitam fuisse urbem statuit Leake: Travels in Northern Greece II. pag. 167 seq., ubi vid. plura; alia dabit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 913. Add. Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland p. 628. Cum hac autem Herodoti narratione de Phocensium fraude conferantur Pausaniae et Polyaei loci supra cap. 27 laudati. — κεινοὺς (i. e. vacuos urceos) Noster scripsit neque κενεοὺς, ut in Aldina impressum legitur: vid. Bredov. pag. 150. Mox χοῦν dixit terram effossam et egestam, quae urceis superiniecta solum aequatum prorsus reddebat; conf. I, 150. VII, 23.

ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκίας] i. e. sperantes se facile abrepturos ac primo quoque impetu oppressuros esse Phocenses. Cf. IX, 59 fin. ibique nott. Metaphoram ab aquila ductam vult Schweigh. in Lex. Herod. II. pag. 43, praedam e terris sublimem rapiente. Tu vid. Plut. Mar. 11. p. 412 A. et Pompei. 7. p. 622 A. Caes. 24. p. 719 F. Oth. 9. p. 1070 E. Eoque etiam pertinet, quod proxime legitur, φερόμενοι, i. e. cum impetu delati, ut reddit G. Hermann. ad Viger. p. 778 de usu huius participii et significatione plura disputans et Herodotea citans VIII, 91. IX, 102 coll. II, 29. Add. VIII, 39.

29 τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἡγόρευον τάδε· ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὅμοιοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦν-633 δανε, πλεον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτο δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἐστι τῆς γῆς τε ἐστερηθῆναι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι ὑμέας. ἡμεῖς μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικακέομεν· ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν.

30 Ταῦτά σφι ἐπηγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμήδιζον, κατ' ἄλλο μὲν

τὰ σκέλεα διεφθάρησαν] i. e. *cruribus fractis perierunt*. Supra I, 38 alter filiorum Croesi dicitur *διεφθαρμένος τὴν ἀκοήν*, ubi conf. nott. Pausania, qui Thucydidem VII, 27 imitatur, auctore l. l. equi, equitibus in foveas praecipitatis, *ἀπεχωλοῦντο*, i. e. *cruribus fractis claudi sunt facti*, ita ut discedere non possent. De voce σκέλεα conf. nott. ad VII, 67.

CAP. XXIX.

ἔχοντες ἔγκοτον] Conf. nott. ad III, 59.

ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὅμοιοι ἡμῖν] i. e. *nunc saltem meliora edocti intelligite pares vos nobis non esse*. Ita Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 136. Tu vid. nott. ad III, 25. VII, 130.

ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦν δανε] i. e. *quamdiu illa* (Graecorum scilicet, τὰ τῶν Ἑλλήνων) *nobis placuerunt, quamdiu illorum partes secuti sumus*. In seqq. πλεον φέρεσθαι indicat: *superiorem esse aliquo*, quo eodem fere sensu πλεον ἔχειν τινός IX, 70. Et conf. etiam ad VII, 211 allata. Mox pro vulg. τοσοῦτον Bredovium pag. 105 secutus scripsi τοσοῦτο.

ἐπ' ἡμῖν ἐστι] i. e. *in nostra est potestate, penes nos est, vos agro exui ac praeterea in servitutem redigi*. Ad locutionem ἐπ' ἡμῖν ἐστι conf. Theocrit. XV, 72. Euripid. Alcest. 455 et

quae alia protulit Fischer ad Weller. III. pag. 235. In seqq. τὸ πᾶν ἔχειν valet: *omnem potestatem, omne imperium tenere*. In seqq. verba οὐ μνησικακέομεν redde: *acceptarum iniuriarum memores haud sumus, neque vobis irascimur*; conf. Thucyd. IV, 74 et quae alia afferuntur in Thesaurο Ling. Graec. Vol. V. pag. 1120. *Quinquaginta*, quae postulatur, talenta efficiunt summam florenorum 130291 et 21 crucigg. ex Wurmii rationibus. Ad τὰ ἐπιόντα conf. nott. ad VII, 157, ubi iam commemoravimus Naberum (in Mnemosyn. IV. p. 28) hoc loco rescribi iubentem τὸν ἐπιόντα ob alios Nostri locos similes, qui tamen a nostro loco ita differre videntur, ut τὰ ἐπιόντα Noster consulto hic scripsisse putandus sit, si quidem Thessali promittunt, se quidquid Phocenses adgrediatur inque eorum terram invadat (sive Persas sive etiam Graecos) aversuros esse.

CAP. XXX.

οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι κ. τ. λ.] „Si vero nititur Pausaniae X, 1 fin. narratio, Phocenses cum Persa, necessitate compulsi, ὑπ' ἀνάγκης, primum fecerunt, postea ad Graecorum societatem reversi. Non ita Noster hic et superiore libro c. 203 et 218.“ Wesseling. Ad formulam ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω conf. nott. ad VII, 24. Mox dedi

οὐδὲν, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἐχθὸς τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων αὐξον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίξειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο· ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθη-31
σαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ, κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν

αὐξον, pro vulg. ηὔξον, cum augmentum absit ab hoc verbo, ut docuit Bredon. pag. 310, quo eodem auctore pag. 296 supra dedi ἐπηγγέλλοντο pro vulg. ἐπαγγέλλοντο.

κατὰ δὲ τὸ ἐχθὸς τὸ Θεσσαλῶν] i. e. nulla alia de causa, quam quia oderant Thessalos, ut bene reddit Valckenar. Nam τὸ ἐχθὸς τὸ Θεσσαλῶν odium dicit, quo Thessalos prosequiebantur Phocenses, ut IX, 38 τὸ ἐχθὸς τὸ Λακεδαιμονίων et τὸ ἐς Λακεδαιμονίους IX, 37, ubi citant Diod. Sicul. XVII, 24 τὴν εὐεργεσίαν τῆς γυναικὸς, benevolentiam erga mulierem. Add. Herod. III, 136. Supra VIII, 22 Noster ἡ ἐχθρὴ πρὸς τὸν βάρβαρον. Simillima e Thucyd. I, 103. IV, 1. VII, 57 coll. Perizon. ad Aelian. V. H. II, 25 et XII, 53 protulit Valcken. de Latinis citans I. Fr. Gronov. ad Liv. XXXIV, 26, de quibus Wesseling. laudaverat Cort. ad Sallust. fragmentt. pag. 936. Ut ad Herodoti locum revertar, κατὰ hic valet ob, propter, ut VI, 51. II, 44. VII, 136. IX, 15. 109. In clausula addam Pseudo-Plutarchi locum (II. p. 868 C.), qui probabilem Herodoti coniecturam, quae simul virum prodit a partium studio alienum veroque indagando unice intentum, malevolentiam evertere frustra nititur, ut indicat Valckenar. Carpit enim Plutarchus, popularium suorum partes suscepturus, Herodotum solo in Thessalos odio ductos a Persis non stetisse Phocenses declarantem, qui omnia pro Graecorum libertate egerint summaque mala perpessi sint. In quo Plutarchum non prorsus a vero aberrasse existimat Lahmeyer: De libelli Plutarchei qui de malign. He-

rod. inscrib. etc. pag. 71, cum Herodotus opinionem suam non satis argumentis necessariis stabilierit: quamquam in huius ipsius auctoritate acquiescendum esse et ipse statuit. Atque in hac nobis quoque acquiescendum videtur, cum Herodotum, quem in omnibus, quae perscripsit, veri studiosissimum fuisse constat, sat idoneas rationes causasque habuisse existimemus, quibus commotus hanc de Phocensibus sententiam professus est. Conf. Dahlmann. Herodot. p. 183.

οὔτε δώσειν — παρέχειν τε] Scil. οἱ Φωκέες. De οὔτε — τε vid. allata ad VI, 1. — Verbum παρέχειν attigi ad VIII, 8. De locutione ἐκόντες εἶναι vid. nott. ad VII, 164.

CAP. XXXI.

ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ] De locutione cf. nott. ad V, 14. De Trachinia terra conf. VII, 199 ibique nott. In seqq. ποδῶν est extrema pars regionis in angustam veluti laciniam excurrens, docente Schweigh. in Lex. Herodot. II. p. 215. Langius vernacule expressit: ein schmaler Strich. Conf. etiam Herod. II, 121. §. 4 et quae alia afferuntur in Thesaur. Ling. Gracc. Vol. VI. pag. 1276 ed. Dindorf. Ad hunc vero ποδῶνα, intra Phocidem et Maliensium terram protensum, C. O. Mueller Orchomen. pag. 498 refert urbes Lilaeam, Carphaeam ac Dryopem, quae Persico bello Doricae, postmodo Phocensium et ex parte Locrorum ditioni fuerint accensae. Veram enim ac propriam Doridem tetrapoli contineri addit, ad quam

δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος
 χώρας ποδεὼν στεινὸς ταύτη κατατείνει, ὥς τριήκοντα στα-
 δίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλίδος καὶ
 τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς· ἡ δὲ χώρα
 αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην
 ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι·
 32 ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ
 αἰρέουσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ⁶³¹
 ἀνέβησαν· ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησσοῦ
 ἡ κορυφὴ κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς· Τιθορέα οὐ-

Pindum, Boium, Cytinium et Eri-
 neum ille refert.

τῆς τε Μηλίδος] *Μηλίδα γῆν* su-
 pra dixerat VII, 198 (ubi vid. nott.).
 Callimach. in Del. 287. Itaque recte
 Wesseling. respuit *Μηλιάδα*, quod
 Florentinus cum tribus aliis affert,
 quodque exhibuit Dietschius; Bek-
 kerus et Dindorf. retinent *Μηλί-*
δος. De ipsa regione vidimus ad
 VII, 132.

ἥπερ — Δρυοπίς] ἥπερ non ad
 proxime antecedens τῆς Φωκίδος
 χώρας pertinere, sed ad superius
 τῆς Δωρίδος ποδεῶν, recte monet
 Larcherus. Duo codd. cum Valla
 h. l. afferunt *Δρυοπίης*, quae forma
 etiam invenitur apud Schol. Apol-
 lon. Rhod. I, 1212. De ipsa terra
 conf. I, 56 ibiq. nott. VIII, 43. Add.
 Leake: Travels in Northern Greece
 II. pag. 94, Forbiger: Handb. d. alt.
 Geograph. III. pag. 902 seq. Ad
 seqq. ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρό-
 πολις κ. τ. λ. conf. Scymn. Ch. 595
 ibique Gail. p. 379 coll. Thucyd. III,
 92. Scylac. §. 63. p. 274.

ἐσβαλόντες] Ita e Florentino, aliis
 dedi cum recentioribus edd. Vulga-
 tam ἐσβάλλοντες retinuit Matthiae.
 Ad sequens ἐμήδιζον suppl. οἱ Δω-
 ριεῖς e praegressis ταύτην τὴν Δω-
 ρίδα γῆν.

καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι] „ne-
 que Thessalis videbatur, nempe va-
 standae Doris; horum enim ductu
 Persae utebantur, et ex horum libi-
 dine plus minusve mali regionibus
 inferebant.“ Valcken.

CAP. XXXII.

κατὰ Νέωνα — ἐπ' ἐωυτῆς] Male
 olim ὑπ' ἐωυτῆς. Nam indicatur
 locus *seorsim situs*. Conf. I, 202 ibi-
 que nott. Itaque minus recte Lar-
 cherus ἐπ' αὐτῆς: et *sur la quelle*
est bâtie. Probat tamen Clarke: Tra-
 vels II, 3. cap. VII. p. 217. not. 5,
 ubi etiam probatur emendatio *κει-*
μένην pro *κειμένη*. Nobis nulla
 mutandi causa apparuit. Urbem
 Νέωνα, quam hinc citat Stephanus
 Byzantinus p. 588, Νεῶνα scribit
 Harpocrat. s. v. Νεῶσι. Apud Pau-
 san X, 32. §. 6 editum video a Sie-
 belisio (p. 160. 287) Νέωνα, ut X, 2.
 §. 2. 3. §. 2 coll. Strab. IX. p. 439 s.
 641: sed Schubart. exhibuit Νεῶνα.
 Valet autem κατὰ Νέωνα *ad Neo-*
nem oppidum s. *e regione oppidi Neo-*
nis, siquidem hoc oppido, ut e cap.
 33 patet, incenso Phocenses hoc in
 vertice Parnassi separato tuti erant
 a Persarum ac Thessalorum impetu.
 Itaque probabile est, ad verticis
 radicem Neonem fuisse sitam, ubi
 postea fuit Tithorea urbs. Qui igi-
 tur apud Herodotum pro Neone *Cleo-*
nas (Κλεωνάς) refingi voluit Larche-
 rus, egregie ille lapsus est, bene
 monente Krusio: Hellas II, 2. p. 81.
 Quod vero illum verticem *Tithoream*
 appellari Noster scribit, quam Plut.
 Syll. 15. pag. 461 vocat τὴν Τιθό-
 ραν, ubi Τιθορέαν reponendum
 esse recte monuit Bredov. pag. 129;
 Pausanias l. l., ubi Tithoream ur-
 bem commemorat octoginta stadiis

νομα αὐτῇ· ἐς τὴν δὲ ἀνηνείκαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν. οἱ δὲ πλεῦνες αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀξόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. Οἱ δὲ

remotam Delphis, Herodoteo hoc loco allato subiicit, videri utique totam aliquando regionem Tithoream fuisse nuncupatam, postea vero factum esse, ut, cum e diversis pagis in unam se urbem denuo contulissent, urbs haecce nomen Tithoreae obtineret, neque amplius *Neonis* nomine vocaretur. Nunc Tithoreae locum scribunt occupare pagum *Beluzza*, quem alii *Belitza* s. *Velitza*, *Velytza* efferunt. Vid. Siebelis ad Pausan. l. l. p. 286, Kruse: *Hellas* II, p. 81, 82 coll. p. 6, Forbiger l. l. III. p. 910, Vischer: *Erinnerungg. aus Griechenl.* p. 624. Exstant enim ibi adhuc reliquiae turris ac vallorum, quibus imminet vertex praeceps (τὰ ἄκρα, ut VI, 100), in quem probabiliter Phocenses se receperint. Repraesentantur in opere splendido E. Dodwelli: *Views and Descriptions of Cyclopiam or Pelasgic Remains in Greece and Italy* (London 1834), Tab. XLII et XLIII. pag. 22. Attigit quoque Clarke l. supra l. p. 216. Ac Plutarcho si fides, Syllae tempore Tithorea arx tantum fuisse videtur in colle Parnassi undique declivi ac praecipiti exstructa (φρούριον ἀπορροῦν κρημνῶ περικοπτόμενον), quo Phocenses fugientes se servarint. Itaque Παρνησσὺ ἡ κορυφή quae ab Herodoto dicitur, summum opinor declarat Parnassi, qui est mons continuus longe porrectus (vid. nott. ad VIII, 27), cacumen, quod supra Tithoream s. Velitza escendit ad septentrionem potissimum atque ad orientem quoque vergens, unde late patet prospectus in Phocensium terras ipsiusque Boeotiae regiones infra sitas: de quo monuerunt Ross pag. 56 et Ulrichs p. 121 in iis libris, quos in nota ad VIII, 27 indicavimus: negat tamen Ulrichs p. 55 id cacumen, cui Tithoreae nomen Noster tribuit, omnium altissimum esse: accessu difficillimum esse concedit; alterum cacumen, quod prope

Lycoream escendit montique nunc nomen dedisse videtur (vid. nott. ad VIII, 27), altissimum videtur Ulrichsio; meridiem versus potius hoc situm est et ad Delphos spectat; propter haec duo cacumina, praeter quae etiam alia surgere dicuntur altitudine inferiora, quae ad meridiem Delphos prospectant (cf. nott. ad VIII, 37), *bicipitem* veteres dixisse Parnassum satis constat.

ἀνηνείκαντο] i. e. *res suas eo* (in superiorem locum) *secum comportarunt*, ne scil. hostium in manus inciderent. Accusativum obiecti (τὰ κτήματα s. χρήματα), quem posuit III, 148 coll. IV, 36, neque hic addidit, neque ad ἐξεκομίσαντο (*res suas exportarunt* securitatis causa), quod supra VIII, 20 coll. 36 invenitur.

ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην] Κρισαίου retinui cum recentt. edd., quamvis duo codd. Κρισσαίου cum Valla. Nam apud Thucydidem quoque meliores codd. hanc vocem una litera σ scriptam exhibent. Plura Duker. et Poppo (I, l. p. 210) ad Thucyd. I, 107 et Wasse ad Thucyd. II, 69. *Campus Crisaeus* ad Parnassi et Cirphidis radices extensus valde praedicatur a veteribus, quamquam incultus iacuit, cum deo esset consecratus. Quin etiamnum insignem fertilitatem, qua multum frumenti profert oleasque alit, laudant peregrinatores. Vid. Kruse: *Hellas* II, 2. p. 12. 13 et Leake: *Travels in Northern Greece* II. p. 583 seq., Grote: *History of Greece* IV. p. 81. Ac nuper pluribus de campo Crisaeo exposuit Ulrichs in: *Denkschrift. d. Münchner Akad.* Vol. XVI (III, 1). pag. 75–98 et: *Reise nach Griechenland* I. p. 17 seqq. 28 seqq., itemque Preller in: *Bericht. d. Verhandl. d. sächs. Akad. d. Wissensch.* 1854. hist. philol. Class. III. IV. pag. 120. De Crisa et Cyrrha scripsit quoque I. F. G. Tetschke in

βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἤγον τὸν στρατόν· ὅκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ
33 ἱρά. Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν ἐδητοῦν πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκανσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ

programme Stralsund. 1854 edito. Ubi desinit campus occasum et septentrionem versus, exstructa fuit *Amphissa*, Locrorum ditioni accensa, ad radices montium, qui olim ad Parnassum pertinebant quibusque nunc nomen *Kophinas* et *Elatos*. Laetissimam esse regionem, unde late pateat prospectus, testantur recentiores. Nunc pauca quaedam urbis dirutae exstant reliquiae non procul ab urbe *Salona*, ut nunc dicitur. Plura vid. apud Krusium l. l. II, 2. pag. 161 seq. coll. 151 et Forbigerum l. l. p. 907. Conf. etiam Leake l. l. II. pag. 587 seq., Ross: Wanderungg. in Griechenl. I. pag. 70. Repraesentavit has reliquias, quae ad arcem pertinuerunt, Dodwellus opere laudato tab. XXXII et XXXIII; Crissaei campi, ut nunc quoque vocant. conspectum dedi tab. XXXVII. De *Locris Ozolis*, qui ad occasum longius remoti ab iis locis, in quibus pugnatum est, incolebant terram, quae satis tuta videbatur, vid. Krusius l. l. II, 2. p. 148 seqq., Forbiger l. l. III. pag. 904. 907. Tu conf. etiam supra Herodot. VIII. 1.

ἐπέδραμον] Conf. VIII, 23. In seqq. ad ἐς τὰς πόλεις καὶ ἐς τὰ ἱρά conf. VI, 9 ibique allata. Cum verbis ὅκόσα δὲ ἐπέσχον compara Pausan. X, 23. §. 3: ὅσην ἐπεῖχεν ἡ τῶν Γαλατῶν στρατιά. Noster infra cap. 35: ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος. Add. I, 104 et cf. I, 108. VII, 19. — De templis incensis conf. nott. ad V, 102; longe utique gravior Thessalorum culpa, qui non solum reliquis urbis domibus, sed templis etiam ignem immitterent, nec humanarum nec divinarum rerum ullam rationem habentes.

CAP. XXXIII.

παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν] Ce-

phissus fluvius primarius fertur in Phocide, pluribus memoratus scriptoribus, ad septentrionale Parnassus latus in ipsius Phocidis ac Doridis confiniis orsus prope Lilaeam veterem, non longe a vico Suallo, ut nunc dicunt. Ipsum fluvium nunc vocant *Mauropotamo*, i. e. *fluvium nigrum*, de quo plura vid. apud Forbigerum: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 916 seq. et Krusium l. l. II, 2. p. 14. 15. Add. Leake: Travels in North. Greece II. p. 82 seq.

κατὰ μὲν ἔκανσαν] Tmesin hic et VIII, 89. IX, 5 obviam attigerunt Matth. Gr. Gr. §. 594 et Kuehner §. 619. not. 1. Tu vid. aHata ad I, 194. VII, 164 et ad VIII, 89. Ad argumentum loci praeter Plutarchum, qui II. p. 868B. *tredecim* ex Herodoto scribit urbes Phocensium a Persa incensas (cum rectius scripsisset *πεντεκαίδεκα*, si quidem h. l. *duodecim* et paulo post *tres* memorantur urbes a Persis incensae), comparatur imprimis Pausanias X, 3. §. 2 coll. 33. §. 6. 34. §. 1, ubi de Phocidis oppidis a Xerxe et longe post a Philippo Macedone per bellum sacrum eversis loquitur. Quam Herodotus vocat Δρύμον sive Δρυμόν, ut Dindorf. et Dietschius ediderunt, eam appellat Δρυμαίαν cap. 3. §. 2 et 33. §. 6, ubi Siebelis pag. 297 attulit Stephani Byz. locum, ubi Δρυμία. Sed Kruse (Hell. II, 2. p. 87. 88) ibi legi vult Τριταία. Utut est, nunc ibi vicum *Baba* esse notat Mannert. VIII. p. 171 seq. Gellius ruinas, quas intra Lilaeam ac Dadi invenit, ad Drymaeam pertinuisse arbitratur. Conf. Siebelis ad Pausan. l. l. pag. 300 et Kruse l. l. Non procul a vico Klunista quae adhuc reperiuntur ruinae, eas ad Drymaeam veterem relatas vult Leake l. l. II. pag. 87 seq. De situ *Charadrae*, quam uterque scriptor nomi-

Χαράδρην καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν καὶ Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ Ἰάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἄβας, ἐνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλού-

nat, non prorsus liquet. Conf. Kruse l. l. pag. 84 seq. Nec magis liquet de *Erocho*, quae, si recte statuit Kruse l. l. p. 69, probabiliter quærenda est intra Charadram et Tethronium, ubi sane oppidi cuiusdam reliquiae exstare dicuntur prope vicum Suallo. Apud Pausaniam l. l. scribitur Ἐρωχός. *Tethronium*, sive *Tithronium*, ut Pausanias appellat l. l. coll. Stephan. Byz. s. v., Locridis oppidum fuisse ad Thermopylarum angustias situm, ex Aeschin. De fals. legat. §. 37 et Diodor. XVI, 33 cognoscitur. Ruinas urbis sunt qui ad laevam Cephissi ripam quærant, ubi nunc *Mulki*, non valde remotum a Dadi; alii ad dextram Cephissi collocant; minus recte, ut videtur. Cf. Siebelis l. l. p. 297, Kruse II, 2. p. 86, Leake l. l. pag. 86. 87. *Ἀμφίκαιαν* urbem Pausanias l. l. vocat *Ἀμφίκλειαν*, quae fuit recentior urbis appellatio, Pausaniae tempore sollemnis, cum prius appellaretur *Ἀμφίκαια*. Vid. Siebelis l. l. p. 296, ubi recentiorum peregrinatorum testimonia (quibus add. Leake l. l. pag. 86, Vischer: Erinnerungg. aus Griechenl. p. 621. 625) attulit, quibus Amphiclea vetus cum oppido *Dadi* sic satis convenire videtur. Ac sane Clarke (Travels II, 3. cap. 8. p. 225 et 227) ad Amphicaeam referri vult moenium grandium ac turrium reliquias prope locum Dadi in colle sitas. At Kruse l. l. p. 8 mavult cogitari de eo loco, qui occasum versus a vico Ternitza prope Oglunitza quasdam oppidi reliquias in colle contineat, duas horas a Dadi remotas, quae ipsa multo propior Lilaee sit. De *Neone* diximus ad VIII, 32. *Πεδιέας* et *Τριτέας* neglexit Pausanias. Ad hos quod referunt *Τριταιέας* apud Thucydid. III, 101 (ubi vid. interpret.), recte observare videtur Kruse l. l. pag. 88, hosce Thucydidis *Tritaeenses* alios esse atque Herodoti *Tritenses*, qui

teste Stephano Byz. ad Locros Ozolas pertinuerint eumque fere locum tenuerint, quem nunc obtineat pagus Turcochori; conf. etiam Forbiger. l. l. III. pag. 913 seq. Idem Kruse l. l. p. 89 *Pedienses* intra Neonem (Belitza) et Tritaeam (Turcochori) collocat. Leake l. l. II. pag. 89 seq. *Pediensium* oppidum prope Cephissum in planitie, quae inter Tithoream et Elateam interest, situm fuisse vult, ubi adhuc ruinae, quibus nomen *Palea Fiva*, reperiuntur: addit tamen idem vir doctus, Ledon urbs cum ab Herodoto commemorata haud sit, haud improbabile videri, huius urbis locum olim tenuisse *Pediensium* oppidum. Quae quam dubia sint, nemo non videt.

καὶ Ἐλάτειαν] *Elatea* omnium Phocidis terrae urbium maxima perhibetur loco sita ad Boeotiam invadendam valde opportuno. Vid. Pausan. X, 34. §. 1 ibique Siebelis p. 300, qui recentiorum quoque peregrinatorum attulit testimonia de situ urbis, in cuius locum nunc cessisse volunt vicum *Eleuta* s. *Elesta*, *Lefta*, a Tithorea duabus horis distantem. Plura Kruse II, 2. pag. 76 seq. Add. Leake l. l. II. p. 82 coll. 188, quem sequitur Forbiger l. l. III. pag. 914. Minus recte alii vicum Turcochori huc referunt: conf. Clarke Travels II, 3. cap. 8. pag. 225, qui ipse eo inclinare videtur. De *Hyampoli* vid. nott. ad VIII, 28; de *Abis* nott. ad I, 46 coll. VIII, 27. Add. Vischer: Erinnerungg. aus Griechenl. p. 627 seqq. *Parapotamios* recenset quoque Pausanias X, 3. §. 2. 33. §. 4 coll. Strabon. IX. pag. 424 s. 649 A. et Plutarch. Vit. Syll. 16, qui τὴν πρότερον μὲν γενομένην ἀκρόπολιν τῶν Παραποταμίων commemorat, in cuius locum, urbe eversa, cesserat λόφος πετρώδης καὶ περικρημνος τοῦ Ἡδυλίου διωρισμένος ὄρους κ. τ. λ. *Παραποταμία* exstat apud Stephan. Byz. s. v. pag. 626. Quae a Persis incensa et post restituta fuit

σιον, θησαυροῖσί τε, καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμέ-
 νον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ
 τοῦτο τὸ ἱερὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν· καὶ τινὰς διώκοντες 635
 εἶλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι οὖρεσι, καὶ γυναικὰς τινὰς διέ-
 34 φθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλήθους. Παραποταμίους δὲ παρα-
 μειβόμενοι οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὲ
 ἤδη διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον
 καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον
 ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς, ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίων.

urbs, bello sacro iterum eversa non
 amplius effloruit, cum Pausaniae
 aetate vel ruinae periissent, ut ne
 locus quidem, ubi sita fuerit, certo
 definiri possit. Conf. Siebelis ad
 Pausan. l. l. pag. 295 et potissimum
 Kruse II, 2. pag. 72 seqq., qui Gell.
 secutus urbem collocat in Cephissi
 valle infra Anemoriam, ad cuius
 laevam castellum, quod in promi-
 nenti saxo fuit exstructum, prope
Belesch sive *Bélissi*, ut scribit Leake,
 l. l. II. pag. 97 eadem tradens, dua-
 rum horarum intervallo ab Elatea
 remotum eo pertinuisse censet.

καὶ γυναικὰς τινὰς διέφθειραν
 μισγόμενοι ὑπὸ πλήθους] i. e. *mu-*
lieres quasdam interfecerunt, plurimi
numero cum ipsis se miscentes s. ipsis
vim inferentes. Verbum *μίσγασθαι*
 de viro (cf. II, 64. 89. I, 198. III,
 118) aequè ac de muliere dici (I, 5.
 199) iam supra ad I, 5 adnotavimus.

CAP. XXXIV.

ἐς Πανοπέας] Legitur urbis no-
 men VIII, 35 coll. Pausan. X, 4. §. I
 ibique Siebelis pag. 162, qui, recen-
 tiorum quoque testimoniis allatis,
 urbem supra Orchomenum et Chae-
 roneam sitam fuisse narrat, ubi
 nunc vicus reperitur *Agios Blasios*.
 Hic scilicet vicus ad radicem collis
 exstructus est, in cuius cacumine
 adhuc ruinae urbis Panopensium
 conspiciuntur; vid. Ulrichs: *Reisen*
 u. *Forschungg. in Griechenl.* I. pag.
 151, Leake l. l. II. pag. 109 seq.,
 Ross: *Wanderungg. in Griechenl.* I.
 pag. 42. Vetus urbs postea bello
 sacro iterum eversa a Romanis Sylla

duce ita vastata est, ut Pausaniae
 aetate prorsus diruta iaceret. Alia
 dabunt Mannert. VIII. p. 179, Kruse
 II, 2. pag. 59, Forbiger l. l. III.
 p. 913. In E. Dodwelli opere paulo
 ante laudato tab. XLVI exhiben-
 tur hae murorum reliquiae maximae
 molis et sane mirandae, ut a Cyclo-
 pibus exstructi illi videantur.

ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινομένη ἡ
 στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο] i. e. *inde*
vero eorum exercitus dum dividebatur
(in duas partes), in duas vias abiit di-
visa. Tu vid. supra II, 17: *Νεῖλος*
σχίζεται τριφασίας ὁδοὺς et conf.
 etiam VII, 31: *σχιζομένης τῆς ὁδοῦ*.
 Schweighaeuserus in *Lexic. Herod.*
 l. p. 157 explicuit: „*delectu militum in-*
stituto discretus est exercitus et bifa-
riam divisus“; mihi de nullo delectu
 militum hîc sermo esse videtur, sed
 tantum de exercitu in duas partes
 dirempto sive diviso. Conf. etiam
 de verbo *διακρίνεσθαι* (*dirimi inde-*
que digredi) VII, 219. VIII, 18 coll.
 VII, 156. — In verbis proxime se-
 quentibus ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ suspice-
 ris licet scriptum fuisse ἅμα αὐτῷ
 τῷ Ξέρξῃ, aut ἅμα τῷ Ξέρξῃ, nisi
 in huiusmodi locutionibus articulum
 etiam abesse posse credas propter
 ea, quae ad III, 45 allata sunt et ad
 VIII, 17. Supra quoque VIII, 23
 Noster omisso articulo scripsit: ἅμα
 ἡλίῳ σκιδναμένῳ.

ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίων] Artic-
 lum τῶν, quem post γῆν inserunt,
 delevi auctoritate Florentini libri,
 atque ex Aldina revocavi: ἐς γῆν
 τὴν Ὀρχομενίων, quoniam sic aliis
 quoque locis, quos allatos vide apud
 Bredov. pag. 84, Noster dicere con-

Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε· τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ, τῇδε βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξη, ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο.

Ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἡγεμόνας ἔχοντες, ὠρμέατο ἐπὶ τὸ ἱερὸν 35 τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσυναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. Ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρα-

suevit; nec aliter Schweighaeuser itemque recentiores editores inde a Bekkero; ἐς τὴν Ὀρχομενίων placuit scribere Elmsleio (Add. ad Euripid. Heracl. 141. pag. 65), sed Herodotum vocem γῆν in his addere ostendunt loci I, 73. 173. IV, 12, alii a Bredovio allati. Colligit autem hoc ex loco C. O. Mueller: Orchomen. pag. 403 a Cr. excitatus, Persici belli tempore Orchomeniorum terram supra Cephissum fuisse extensam.

Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε] πᾶν τὸ πλῆθος vulgo redditur: *universa multitudo*; equidem haud scio an h. l. πᾶν τὸ πλῆθος de plebe potissimum intelligatur (cf. III, 81 ibique nott.) per agros dispersa, quae inde opponitur *multitudini urbanae* sive iis, qui in urbibus habitabant: urbes autem Boeotorum Macedones milites διατεταγμένοι (i. e. per singula oppida dispositi, collocati) ἔσωζον, i. e. *tutas servabant* ab omni Persarum incursione ac vastatione. — Ad locutionem τὰ Μήδων φρονεῖν conf. nott. ad VII, 145.

CAP. XXXV.

ἀπέργοντες] i. e. *Parnassum a dextra relinquentes*. Vid. nott. ad VII, 109. Ad verbum ἐσυναμώρεον conf. nott. ad I, 152. Hesychius I. pag. 1458: ἐσυναμώρεον (sic), ἐσίνοντο. In verbis proxime antecedentibus ad ὠρμέατο vid. nott. ad VIII, 25 et ad ἐπέσχον nott. ad VIII, 32.

καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων] Persae Delphos profecti sunt eā viā,

quae postea quoque Chaeroneā Delphos ducebat, in Krusii mappa geographica accurate delineata. E Pannopensem igitur agro progressi primum venerunt in *Dauliorum* urbem, quae ab aliis vocatur Δαυλῖς (conf. Homer. Ili. II, 520), exstructa in saxo praecipiti, sed bello sacro eversa. Adhuc prope veteris urbis reliquias invenitur vicus, nomine *Daulia* s. ἡ Δαύλεια (*Dámlia*); vid. Ulrichs: Reisen u. Forsch. in Griechenland I. p. 148 seqq. 155, Leake: Travels in North. Greece II. p. 98 seqq., ante quos iam de hoc oppido exposuerunt C. O. Mueller: Orchomen. pag. 484 et Kruse II, 2. pag. 60 seq. Veterum locos exhibet Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 913. Observat Dodwell. in opere supra laudato pag. 22, ubi tab. XLIV et XLV murorum arcis reliquias exhibuit, duas huius vici ecclesias maximam partem e veteris Dauliae lapidibus esse constructas. Iam Daulide profecti monteque superato ad Pleisti fontem Persae pervenerunt, unde nonnihil remotum probabiliter situm fuit *Aeolidarum* oppidum eo fere loco, quo nunc ruinae quaedam repertae sunt, quibus a Gell. nomen tribuitur *Castro Parnies*, a Dodwello *Zimeno* s. *Palaio Aracoba*, cui assentitur Kruse l. l. pag. 64. 65; sed Ulrichs l. l. pag. 145. 146 scribit has ruinas, quae in colle iacent et adhuc pro more *Palaio castro* vocantur, unius ferme horae itinere remotas a recentioris aetatis urbe *Aráchoba*, vel ad Cyparissum vel ad Aeolidarum oppi-

τιῆς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεὺς Ξέρξης ἀποδέξειεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, 36 καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο. ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι, εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἐώντοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα

dum pertinere necesse esse. Equidem nil discerno, praesertim cum nulla sit urbis mentio nec apud Strabonem, nec apud Pausaniam. Inde vallem Pleisti secuti Persae in Delphorum planitiem descenderunt ad ipsam usque urbem, quā nunc cernitur monasterium Castri. Unde satis patet, quid de Valckenarii iudicandum sit coniectura pro *Αἰολιδέων* (a voce *Αἰολίδαι*, conf. Struve Spec. II. Quaest. de dialect. Herod. p. 3 sive Opuscc. II. p. 326) repONENTIS *Αἰλαιέων*, ut *Αἰλαίαν* intelligamus, quam inter Phocensium urbes refert Pausanias X, 3. §. 2. 33. §. 2, quam tamen non longe a Tithorea inter Gravia et Dadi, ut nunc vocant, sitam fuisse probabile fit, ad septentrionale Parnassi latus, ubi adhuc reliquias quasdam se vidisse testatur Gell. Vid. C. O. Mueller: Orchomen. p. 484. 497, Kruse II, 2. pag. 84, Siebelis ad Pausan. I. I. p. 292. 293, Forbiger I. I. p. 915.

πάντα δ' ἠπίστατο] ἠπίστατο e Florent. aliisque dedi cum Schweigh., Gaisf. et recc. edd. probante H. Apetzio, qui citat II, 53. 116. VII, 136. Tu vid. nott. ad VIII, 5. In Sancrofti libro alioque exstat ἐπιστέατο. Schaeferus dederat ἐπίστατο. — De donariis a Croeso Delphos missis conf. I, 50 seq. 92.

CAP. XXXVI.

ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες] i. e. magno timore correpti. Supra VIII, 12 ἐς φόβον κατιστέατο. ἐμαντεύοντο hīc valet: oraculum

consultare instituerunt, ut I, 46. IX, 33, ubi vid. nott. Ad locutionem κατὰ γῆς conf. quae ad VII, 6 allata sunt similia. Mox e Florentino aliisque codd. cum Matth., Bekkero et recc. edd. restitui coniunctivos κατορύξωσι et ἐκκομίσωσι pro futuris κατορύξουσιν et ἐκκομίσουσιν, quae hīc ferri posse iure negat Werfer Actt. phil. Monacc. I. p. 234 seq. coll. 230, ubi de coniunctivo deliberativo pluribus exponit. Nam illi non de eo, quid *facturi sint* (ubi futuro locus), sed de eo, *quid faciundum sit*, oraculum consulunt; num scil. pecunias sacras defoderent an exportarent, i. e. ob sie dieselben vergraben oder anders wohin bringen sollten. Vid. G. Hermann. Opuscc. IV. pag. 91. 92 et virum doctum in: Schulzeit. 1831. II. pag. 987. Add. nott. ad Herodot. I, 53 coll. 46. Accedit etiam illud, quod Herodotus vix dixisset ἐκκομίσουσιν, sed potius ἐκκομιεῦσιν. De ipso verbo ἐκκομίζειν conf. VIII, 32 et in seqq. ad οὐκ ἔα nott. ad IV, 164. V, 36. IX, 2. Eadem fere tradit Pausan. X, 23. §. 1, cuius omnis de Brenno Galatōrumque incursione narratio ex Herodoto duxit colorem, ad eius narrationem de Persis Delphos aggredientibus efficta.

φὰς αὐτὸς — προκατῆσθαι] i. e. dicens se ipsum ad tutanda sua sufficere. Wesseling. ad locutionem conferri vult IX, 105 et Euseb. Praepar. Ev. IX, 27, ubi occurrunt στρατηγοὶ προκαθιδεδόμενοι τῆς χώρας, qui regionem tuentur. Conf. etiam Herodot. VII, 172 et quae alia afferun-

ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ
 γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιῖν διέπεμψαν· αὐτῶν δὲ οἱ μὲν
 πλείστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ
 636 Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκοντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λο-
 κρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
 πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε 37

tur in Thes. Ling. Graec. VI. pag. 1733 ed. Dindorf.

τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας] Sic supra V, 98 παῖδας καὶ γυναῖκας Noster (coll. Plut. Aristid. 25) dixit, ubi vid. notata tam de ordine, quo vulgo haec verba ponuntur, quam de articulo neglecto, quem Noster VIII, 41 addidit, sed VIII, 40 omisit. Idem Noster πέρην ἐς Ἀχαιῖν (ubi πέρην pro adverbio adhibetur, ut VI, 44, ubi cf. nott.) scripsit, ut VI, 97 πέρην ἐν τῇ Πηνέῃ et Xenophon Anab. VII, 2, 2: πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. De forma Ἀχαιῖν, quae eadem reperitur VII, 94 coll. 198, vid. Bredov. pag. 141.

ἐς τοῦ Παρνησοῦ τὰς κορυφάς] Plura Parnassi cacumina fuisse tutum refugium praebentia iam supra ad VIII, 27 et 32 monuimus; conf. etiam Leake l. l. II. pag. 580.

καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκοντο] Recte Larcher. *ils transportèrent leurs effets*. Tu vid. nott. ad VIII, 32. Attigit Herodotea Eustath. ad Odys. p. 104, 4 s. 319, 20. Locum de *Corycio antro* classicum Pausan. X, 23. §. 5 coll. Aeschyl. Eumenid. 22 dudum attulit Wesseling., cui Cr. addi vult Ilgen. ad Hymn. Homerr. p. 318. Quae spelunca omnium, quotquot continuit Parnassus, celeberrima non longe distat a vico Diagorea ut nunc vocant, in veteris oppidi Lycorae locum probabiliter exstructo, ut patet ex inscriptione nuper ibi reperta. Dignam laudibus, quibus veteres affecerunt, eam nunc quoque esse testantur recentiores. Apud indigenas nunc nomen Σαράντα ὕλιν (σαράντα i. e. τεσσαράκοντα ὕλιν) habet antrum satis magnum et copiosum, quod scil. quadraginta cameras hoc antro contineri putant. Vid. Kruse II, 2. pag. 7. 8 coll. Sie-

belisio ad Pausan. l. l. pag. 285 seq., Ulrichs. l. l. pag. 119, Ross. l. l. I. p. 61, Leake l. l. II. p. 579 seq., qui Μανύρη Τροῦπα hunc locum nunc vocari scribit.

ὑπεξῆλθον] *clam discesserunt*. Cf. I, 73. De *Amphissa* urbe vid. nott. ad VIII, 32.

καὶ τοῦ προφήτεω] De hac voce vid. nott. ad VII, 111 et Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Agamemn. 399. Cr. addit Matth. Animadverss. in Hymn. Homeric. p. 183. Quod vero unus h. l. *propheta* s. templi antistes memoratur, seriori aetate plures prophetas s. oraculorum interpretes Delphis fuisse notat Wesseling. e Plut. II. pag. 410 F. Aelian. H. A. X, 26 coll. Van Dale: De oracc. V. p. 104 et C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 40. not. 13 ed. sec. Ut enim oraculi fama aucta et pervulgata ad crebram sciscitantium turbam duabus adeoque tribus erat opus προφήταισιν (conf. Wessel. ad Diodor. XVI, 26), ita etiam pluribus prophetis postea opus fuisse consentaneum est: ea tamen aetate, in quam quae Herodotus h. l. tradit, incidunt, unum tantum fuisse prophetam, *antistitem templi*, quem Livius appellat (vid. nott. ad VII, 111), ac *praesidem* omnium templi ministrorum ac sacerdotum, praecipue eorum, qui Ὀσίοι vulgo vocantur quinque numero (vid. Limburg-Brouwer: Histoire de la civilisation des Grecs Tom. VI sive P. II. T. IV. pag. 52), vel ex articulo, quem Noster et h. l. et mox cap. 37 praeponit, merito colligas. Sexaginta viri, qui una cum propheta Delphis relictii sunt, procul dubio fuerunt sacerdotes, templi ministri ac tota turba sacra templo addicta; ἱεροὺς ἄνδρας sive ἱεροδούλους, ὑπηρέτας θεῶν dixeris.

ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ ἱερόν, ἐν τούτῳ ὁ
 προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὄπλα
 προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηννιγμένα ἱερά, τῶν
 οὐκ ὅσιον ἦν ἄπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦτε Δελ-
 φῶν τοῖσι παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας. Οἱ δὲ βάρβαροι
 ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱερόν τῆς Προνητῆς Ἀθη-
 ναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου

CAP. XXXVII.

καὶ ἀπώρεον τὸ ἱερόν] Vulgo red-
 dunt: (ut vero adpropinquarunt in-
 vadentes barbari) *iamque in conspec-
 tu habuerunt templum*, sive, ut Lan-
 gius vertit: *und schon den Tempel
 ansichtig wurden*; vix accurate, si
 quidem ἀφορᾶν ii dicuntur, qui ex
 altiore loco, in quo collocati sunt,
 in inferiorem eumque remotum pro-
 spiciunt, ut apud Lucian. Diall.
 Marr. 9 in fin. (ἀπιδούσα ἐς βάρβας
 ἀχανές), Diodor. Sicul. V, 59, ubi
 Iovis Atabyrii templum dicitur κεί-
 μενον ἐπὶ τινος ὑψηλῆς ἄκρας, ἀφ'
 ἧς ἐστὶν ἀφορᾶν τὴν Κρήτην. Ita-
 que Persae a septentrione Delphos
 profecti εἰς viā, quae per montium
 iuga ducebat, propius cum accede-
 rent, e montium altitudine, quam
 attigerant, inde prospiciebant Del-
 phos in valle profunda atque an-
 gusta, undique montibus ac rupibus
 inclusa, in quam descensuri iam
 erant, sitos, ibique eorum oculi se
 potissimum convertiebant ad tem-
 plum inter reliqua Delphorum aedi-
 ficia longe eminens idemque loco
 paulo editiore exstructum, quem
 vico, cui nomen *Kastri*, nunc ex
 parte occupari constat. Haec igitur
 teneantur ad vim verborum
 ἀπώρεον τὸ ἱερόν satis perspicien-
 dam. De ipso Delphorum situ plu-
 ribus exponere huius loci non est,
 ubi ea tantum, quae ad Herodoti
 verba explicanda necessaria sunt,
 afferuntur: plura qui quaerat, is
 adeat Kruse: *Hellas* II, 2. pag. 41
 seqq., Clarke: *Travels* II, 3. cap. VI.
 pag. 177 seqq., Leake: *Travels in
 North. Greece* II. pag. 551 seqq. et
 potissimum Thiersch. in: *Abhandl.
 d. philos.-philol. Classe d. bair.*

Akad. d. Wiss. (München 1840) III,
 P. I. pag. 1—74 atque Ulrichs: *Rei-
 sen u. Forsch. in Griechenh.* I. pag.
 35 seqq.

ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὄπλα — ἐξενη-
 ννιγμένα ἱερά] i. e. *conspicit arma
 sacra ante aedem proiecta intrinsecus*
 (ex interiori aede) *huc allata, quae
 tangere cuiquam hominum nefas duce-
 bant*. Ubi vocem ἔσωθεν, quam in
 ἔξωθεν mutari voluerat Stephanus,
 bene tuetur Wesseling., quem reli-
 qui editores merito secuti sunt, si
 quidem arma sponte sua e templi
 penetrati (ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου)
 exiisse dicuntur. Vox ἱερά non sine
 vi quadam ita videtur esse post-
 posita. Ad vocem μεγάρου, qua in-
interior templi pars s. *penetrabile* indi-
 cari solet, conf. nott. ad I, 47. 65.
 VI, 134 et VII, 140. Itaque hoc
 loco significatur templi Delphici
 adyton sive ea camera, quae pro-
 xime attingebat ipsum antrum ha-
 litu insigne e terra exoriente, quo
 Pythia divinitus afflata ferebatur;
 vid. Ulrichs l. l. pag. 96. Voce
 νηοῦ ipsam aedem sive cellam si-
 gnificari, satis patet ex iis, quae
 ad I, 50 monuimus; add. Ulrichs l. l.
 pag. 98 seqq.: τὸ ἱερόν autem totum
 templi ambitum declarat, ut mox
 cap. 39. Ut ad ipsum denique por-
 tentum veniam, simile quid Thebis
 ante Leuctricam pugnam accidisse
 narrat Cicero *De divin.* I, 34 a
 Valckenario laudatus; in templo
 Herculis scil. valvas clausas repa-
 gulis subito se ipsas aperuisse ar-
 maque, quae fixa in parietibus fue-
 rint, ea esse humi inventa. Tu
 vid. quoque Xenoph. *Hellen.* VI, 4. 7.
 Diodor. XV. cap. 53, quos ad Ci-
 ceronis locum Davisius laudavit.

τῆς Προνητῆς Ἀθηναίης] Προ-

τέρεος. θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ, ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θαυμάσαι μάλιστα. Ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνητῆς Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησοῦ

νητῆς et h. l. et paulo inferius (ubi Schaeferus haud sibi constans dederat Προναίης) reposui cum Gaisf. et recentt. edd., ut supra I, 92, ubi vid. nott. Conf. etiam Aeschin. advers. Ctesiphont. §. 108. 110. 111: quibus locis Turicenses editores recte dedisse mihi videntur Ἀθηνᾶ Προναία, Fr. Franke autem rediit ad lectionem Προνοία. Sed vide sis inprimis Pausan. X, 8. §. 4, ubi memorat templum Ἀθηνᾶς Προνοίας; sic enim ibi dedit Siebelis pag. 181 seq. plures excitans viros doctos, qui alterutram amplexi sint lectionem, illudque adiiciens, cognatam videri Minervam πρόναον in Apollinis Ismenii templo apud Pausan. IX, 10. §. 2. Recentiores Pausaniae editores retinuerunt lectionem Προνοίας, quam si quis in Pausania ferendam putet, in Herodoto unam Προνητῆς formam probari posse iam supra indicavi in nott. ad I, 92, eamque nunc confirmatam invenio inscriptione a viro docto Graeco, Rangabé, edita in libro: Antiquités Helleniques nr. 711. Vol. II. pag. 306 coll. p. 328, in qua leguntur verba: Ἀθῶνα Προναία. Hoc igitur unum idemque verum huius Delphicae Minervae cognomen fuisse existimo neque assentiri possum Ruckerto (Der Dienst d. Athene pag. 78 coll. G. Hermannii Opuscul. VI. P. 2. pag. 19), qui hanc Minervam utique Προναίαν dictam fuisse putat, nomine ducto ex ipsa loci natura: sed eandem addit mox quoque vocitatam esse Πρόνοϊαν, cum deae prudentissimae eiusdemque ingeniosissimae ratio fuerit habita; nec magis probo, quod statuit Ulrichs, hanc deam primitus dictam Πρόνοϊαν, deinde e loco ipso nomen Προναίας accepisse, utroque igitur cognomine Delphis in hoc templo

cultam esse: de quo equidem valde dubito, qui ut unam aedem ita unam tantum huius deae Προναίας sive (Ionum more) Προνητῆς appellationem fuisse existimo, quam inde repeto, quod haec aedes satis ampla et copiosa ante ipsum Apollinis templum s. νηὸν exstructa fuit ad ipsam viam, quae in hoc templum ducebat. Neque dubium, quin paulum ante Castaliae fontem vel eo ipso loco, quo nunc Παναγίας ecclesia una cum monasterio exstructa est, vel certe eā areā, quae paulum edita ante hanc ecclesiam iacet nomenque fert ἡ Μαρμαρία, aedes huius Minervae Προνητῆς sita fuerit; vid. Thiersch. l. l. pag. 8 seqq. et Ulrichs l. l. pag. 41. 45 seq. 263. Cr. hoc loco conferri vult The classical Journal Vol. XI. p. 151. — Ad formas τέρεα et τέρεος conf. Bredov. p. 259; ad locutionem ὅπλα ἀρήϊα nott. ad IV, 23 et ad locutionem διὰ πάντων φασμάτων nott. ad Herod. V, 67. Pro θῶμα et θαυμάσαι reposui θῶμα et θαυμάσαι.

ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον κ. τ. λ.] Idem prodigium enarrat Diodor. XI, 14 (ubi conf. Wesseling.) et Iustin. II, 12; ubi haec leguntur: „— ante navalis proelii congressionem miserat Xerxes quattuor millia armatorum Delphos ad templum Apollinis diripiendum, prorsus quasi non cum Graecis tantum, sed et cum diis immortalibus bellum gereret: quae manus tota imbribus et fulminibus deleta est, ut intelligeret, quam nullae essent hominum adversus deos vires.“ Quibuscum conferenda sunt, quae e Polonico chronico Martini Bielski, qui medio saeculo decimo sexto post Chr. n. ferme vixit, nuper protulit Aug. Bielowski (Pompeii Trogi Fragmentt. Leopoli 1853.

ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῶ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς
καὶ κατέλαβον συχνούς σφρων, ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνητῆς
38 βοή τε καὶ ἀλαλαγμός ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάν-
των φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ

pag. 7) ex ipso Trogo, ut putat, ducta et cum Herodoti verbis prorsus consentientia, e Polonica lingua in Latinam sic reddita: „Xerxes, Persarum rex, audaciâ adeo crevit, ut templum illud (Delphicum) spoliandum statueret. *At deorsum duo saxa in exercitum eius delapsa sunt, ictusque fulminei, tonitrua, fragor ac eiusmodi tempestates coortae sunt*, ut quattuor millia hominum simul occisi fuerint; reliqui vero, ait Trogus, terrore perculsi secesserunt.“ Quae sane talia sunt, ut ex Herodoto hausta esse videantur. Et quod mirum auditu, eadem, quae Persas, Galatas quoque irrumpentes abegisse a templo spoliando narrat Pausanias, ipsis ferme Herodoti verbis hac in re enarranda usus I, 4. §. 4 et X, 23. §. 4, ubi inter alia haec verba teneri volumus: πέτραι τε ἀπολίσθανουσαι τοῦ Παρνασσοῦ μεγάλαι καὶ κρημνοὶ καταρρηγνυμένοι σκοπὸν τοὺς βαρβάρους εἶχον; quibus simillima leguntur apud Iustinum XXIV, 8 haec: „terrae motu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum.“ Ac negant Diodorus et Pausanias ipsam Apollinis aedem a Persis direptam esse incendioque vastatam, dissentiente Plutarcho Vit. Num. 9. pag. 66 C., qui τὸν ἑρὸν λύχνον sive aeternum illum ignem, cum templum a Medis inflammaretur, extinctum esse tradit. Apud Herodotum nil quidquam legitur tale II, 180. V, 62. Ctesiam si audiamus Perss. Excerptt. §. 25, Mardonius a Xerxe missus ad Apollinis aedem spoliandam ibi occubuit χαλάζης ἐπιπεσούσης παχείας, i. e. grandine ingruente crassa. Ac sane ita Persas retulisse, quae a Graecis dein mirum in modum ampliata et exornata sint, credas licet.

ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο — ἐς αὐτοὺς] Plures esse Parnassi κορυφὰς iam supra ad VIII, 27 coll. 32

monuimus: duae hae κορυφαὶ qua parte fuerint, si quaeras, non longe ab acde Minervae illas quaerendas esse, hic ipse locus indicat, itemque alter, qui legitur cap. 39, ubi saxa e Parnasso delapsa Herodoti aetate adhuc conspicua esse dicuntur ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνητῆς Ἀθηναίης. Itaque nisi fallor Phaedriades intelliguntur, quae sunt rupes praecipites, in altum septingentos ferme pedes exsurgentes hac parte, unde homines maleficos aut scelestos deicere solebant; vid. Ulrichs l. l. pag. 47 seq., Ross l. l. I. p. 65 coll. Thiersch. l. l. p. 13. Ac supra Castaliam ipsam rupes admodum altae in duo cacumina exeunt: unde sunt, qui bicipitem Parnassum (veterum locos indicaverunt Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. p. 859 coll. Ulrichs. l. l. pag. 40. 48. 55, Ross. l. l. pag. 57) huc referant. Tu vid. etiam nott. ad Herodot. VIII, 39.

καὶ κατέλαβον συχνούς σφρων] i. e. multosque eorum oppresserunt. Ubi verbum καταλαμβάνειν, quod assequendi et deprehendendi notionem habet, transit in significationem opprimendi, occupandi, qua de urbibus terrisque aequae atque de hominibus dici constat. Vid. Thesaur. Ling. Graec. IV. pag. 1116 et 1117 ed. Dindorf. — ἀλαλαγμός de militum clamore in pugna adeoque ululatu dicitur; vid. Thesaur. Ling. Gr. I. p. 1393 ed. Dind.; apud Plutarchum frequens haecce vox, ut loci ostendunt collecti a Wyttenbachio in Indice Morall. VIII, 1. pag. 65.

CAP. XXXVIII.

ἐνεπεπτώκεε] In Sancrofti libro ἐπεπτώκεε, in alio libro ἐπεπεπτώκεε. Tu cf. IV, 203. VII, 43 et de plusquamperfecti usu Matth. Gr. Gr. §. 505, IV. Ad voces ἰθὺ Βοιωτῶν

Δελφοὶ φεύγοντάς σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πλῆθος
 τι αὐτῶν, οἱ δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. Ἔλεγον δὲ
 οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 63 ὥς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρεον θεῖα· δύο γὰρ ὀπλίτας μέ-
 ζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν [ἔχοντας] ἔπεσθαί σφι, κτεί-

conf. V, 64 et vid. Bredov. p. 113. Male quidam codd. εὐθύ; vid. Dindorf. in Commentat. de dialect. Herod. pag. XXXVIII et Bredov. l. l. ἐπικαταβάντες dicuntur Delphi, qui e Parnassi iugis, ad quae confugerant (vid. cap. 36), iam descendentes in Persas impetum faciunt. Idem verbum infra IX, 25. Mox pro ὥρων cum recentt. edd. dedi ὥρεον, ut cap. 55 et 78; vid. Bredov. p. 389.

μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας] Sic tenent omnes libri scripti: vix recte; quare, cum crebrius occurrat locutio μείζων ἢ κατ' ἀνθρώπων (vid. allata a Matth. Gr. Gr. §. 449), Dorvill. ad Charit. pag. 182 [310 seq.] refingi vult ἢ κατὰ ἀνθρώπων. Ac sane ita scriptum reperio in Platonis Apolog. cap. 5. p. 20E: οὗτοι δὲ τάχ' ἄν — μείζων ἢ κατ' ἀνθρώπων σοφίαν σοφοὶ εἶεν, itemque apud Flavium Iosephum in Antiq. I, 19. §. 1, quem locum iam attulit Dorvillius: καὶ διὰ ταύτης ὄψεις κατιούσας σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ubi tamen Bekkerus nunc edidit ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, atque sic quoque hunc locum exhibet Wesselingius, cui in Herodoti loco rescribere placuit: μέζονα ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας. Koenius unum ἔχοντας mutari voluit in ἐόντας, ut intelligerentur *armati hominum staturâ aliores*; eamque emendationem Valckenario quoque probatam in textum receperunt Schaefer, Matthiae et Dietsch., invitis sane libris scriptis, a quibus equidem cum Bekkerō et Dindorfio ita stare malui, ut ἔχοντας uncis includerem tanquam vocem spuriam, quae male aliunde in Herodoti verba irrepserit indeque verba ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν eodem sensu acciperem

atque apud Thucydidem II, 50 verba ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν. Quod enim olim ἔχοντας accipi posse putavi *se habentes*, id quidem hac in structura ferri non posse existimo, praesertim cum antecedat μέζοντας neque μεζόνως, quod in loco Isocrateo legitur Evagor. p. 193. §. 21: ἐξ ὧν μεζόνως ἄν φανείη γεγονώς ἢ κατ' ἀνθρώπων, ad quem locum plura similia ex Isocrate attulit Otto Schneider p. 41. Neque magis cum Schweighaeusero, qui participium ἔχοντας a verbis antecedentibus separari et cum verbis sequentibus ἔπεσθαί σφι coniungi vult minusque recte huc referri posse putat locutionem ληρεῖς ἔχων, participium hoc ἔχοντας verbis finitis adiici solitum ita explicuerim, ut *continuitatem* quandam indicet verbaque Herodotea (ἔχοντας ἔπεσθαί σφι) sic vertenda sint: *continenter sibi instillisse*, ut reddiderunt Schweighaeuserus et Dindorfius; ubi medio verbo ἐχομένους, quod proxime sequenti ἔπεσθαι iungatur, opus fuisse crediderim. Quod idem bene sensit Hoeger hunc locum tractans in Actt. philoll. Monacc. III, 4. pag. 520, ubi μέζοντας in μεζόνως mutari vult. Negris, qui plane ut Schweighaeuserus iungit cum verbo ἔχοντας sequentia verba ἔπεσθαί σφι, interpretatur: δὲν ἔπανσαν τοῦ νὰ τοὺς ἀκολουθῶσι, *non destiterunt ab insequendo*, cum verbum ἔχοντας hic continuationem insecutionis denotet. Quod ad usum praepositionis κατὰ in talibus attinet, tu vid. praeter ea, quae iam excitavimus, allata ad Herodot. IV, 95. III, 14. Ad ipsum argumentum Cr. conferri insserat Heynii Excurs. XIII ad Virgil. Aen. lib. I: De ἐπιφανείαις. Tu vid. potissimum allata ad I, 68 de ea veterum opinione, qua ma-

39 νοντας καὶ διώκοντας. Τούτους δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φύλακόν τε καὶ Ἀυτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱερόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐτης, Ἀυτονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλίας ὑπὸ τῇ Ῥαμπεΐῃ κορυφῇ. Οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ

iorem heroibus staturam tribuebant, et add. L. F. Fenner von Fenneberg: Untersuchungen über die Längenmasse der Völker d. Alterth. (Berlini 1859) pag. 16.

CAP. XXXIX.

εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας] Ita e Florentino aliisque dedi cum recentt. edd. Vulgo verbum εἶναι reliquis postponitur. Simili autem modo Pausanias scribit X, 23. §. 3, Gallis quoque terribiles adparuisse tres heroes templo auxilium ferentes, Laodocum, Hyperochum, Pyrrhum; quibus quartus etiam a Delphis accensetur Phylacus, indigena heros, cuius sacellum prope Minervae Pronaeae templum commemorat idem Pausanias X, 8. §. 4. Phylaci atque Autonoi τεμένεα, quae Herodotus scribit fuisse περὶ τὸ ἱερόν, i. e. circa (prope) templum Minervae Προνηΐτης, alterum ad ipsam viam supra hoc templum, alterum prope Castaliam infra Hyampeam, quaerenda procul dubio in vicinitate huius templi erunt, a quo qui Delphos versus progrediebantur, intra hoc ipsum templum et Castaliam exstructa haec τεμένεα, alterum inferius, alterum superius ad ipsam viam opinor exstructum cum esset, praeteribant: cuius utriusque quod nullum vestigium adhuc superest, vix mirum, cum huiusmodi τέμενος plerumque aream tantum parvam, muro inclusam, quae aram et monumentum sepulcrale contineret, haberet, neque ipsius regionis natura locum satis amplum templo spatiosiori praeberet: namque via, quae a Minervae templo (i. e. a Panagiae ecclesia) usque ad Castaliam ducit, valde angusta est, imminetibus rupibus saxisque praecipitibus. Tu vid. Thiersch. l. l.

pag. 13. 14, Ulrichs. l. l. pag. 46 seq.

πέλας τῆς Κασταλίας] De Castalia, fonte celeberrimo, vid. Pausan. X, 8. §. 5 ibiq. Siebel. pag. 182, Kruse II, 2. p. 16 seq. 44 seq. Descripsit et in tabula aeri incisa representavit Clarke: Travels II, 3. cap. VI. p. 184 seq. His adde, quae recentiore aetate de hoc fonte tradiderunt Leake l. l. II. pag. 556 seq., Ulrichs l. l. pag. 40 seqq. 47 seqq., Vischer: Erinnerungg. aus Griechenl. pag. 610 seq., qui ipsum fontem inviserunt accurateque descripserunt, immutatus qui mansit usque ad nostra tempora, ipsa totius regionis natura haud mutata: a sacello, quod Sancto Ioanni dedicatum supra fontem in ipsis saxis incisum est, nunc Sancti Ioannis (*Hagios Ioannes* s. *Al Ianni*) nomen accepit fons, qui aquam puram ac frigidam aequae nunc atque antiquitus emitit. In opere splendido Edw. Dodwelli: Views in Greece froms Drawing's, London. 1821 Castaliae fons representatur in tabula aeri incisa et coloribus inducta.

ὑπὸ τῇ Ῥαμπεΐῃ κορυφῇ] Mavult Valckenar. Ῥαμπέῃ, ut magis sit Ionicum. Conf. Bredov. p. 158. 188. Equidem cum recentt. edd. vulgatam in nomine proprio retinere satius duxi. *Hyampea* rupes, e qua ipsa prorumpit Castalia, supra hunc fontem in altum exsurgit, ubi saxa maxime praecipitia, unde facinorosos et impios deicere solebant (vocantur autem Phaedriades, vid. supra ad VIII, 37 nott.), octingentos pedes supra Delphos et duo milia pedum supra mare eminentia: nunc vocatur *Phlempukos*. Vid. C. O. Mueller: Orchomen. pag. 494, Kruse: Hell. l. l. pag. 5—8 et praecipue Ulrichs l. l. pag. 40 seq. 47 seq.

Παρησσοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. Τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, 40 Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται, τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλήν ἐμελλον ποιήσεσθαι, ὥς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν

Valcken. de rupe Hyampea laudaverat Perizon. ad Aelian. V. H. XI, 5 et Wesseling. ad Diodor. XVI, 28 coll. ad XI, 14, ubi hic scriptor ad aedem istam Minervae, Persis divinitus fugatis, Delphos tradit erxisse tropaeum additque epigramma tropaeo huic inscriptum, quod inde Analectis inseruit Brunck. III. p. 178. nr. 143 coll. Jacobs. Animadverss. T. III, 1. pag. 370.

ἦσαν σῶοι] Pro vulg. σόοι dedi σῶοι, quod Sancrofti liber cum aliis praebebat; vid. nott. ad I, 67. Adhuc eodem loco, quem nunc Panagiae ecclesia cum monasterio obtinet, et quādem supra monasterium ad radicem rupis parietis ad instar in altum surgentis conspici saxa magna ex altitudine huc delapsa ac divulsa testantur recentiores; vid. Ulrichs. l. l. pag. 46, Thiersch. l. l. pag. 12, Ross. l. l. pag. 67. — In seqq. ad verbum ἐνέσκηπτειν conf. nott. ad I, 105. Pausanias X, 23. §. 3 utitur verbo κατασκήπτειν. Participium φερόμενοι attigi ad VIII, 28.

CAP. XL.

κατίσχει τὰς νέας] Conf. nott. ad VIII, 4. Mox cum Bekkero et recc. edd. dedi τῶνδε δὲ εἵνεκα, ubi Schaefer et Matth. ex Sancrofti libro dant τῶν δὲ εἵνεκα. At vid. VII, 53 ibique nott. VIII, 76. In verbis proxime sequentibus προσεδεήθησαν αὐτῶν genitivus αὐτῶν

spectat ad reliquos Graecos cum Atheniensibus coniunctos sive ad τὸν Ἑλλήνων ναυτικὸν στόλον, ut Noster antea dixerat; at in sequentibus verbis ἵνα αὐτοὶ — ὑπεξαγάγωνται pronomen αὐτοὶ (i. e. ipsi) ad Athenienses refertur.

σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα] Ad locutionem conf. nott. ad VI, 92 et Schaefer ad Lambert. Bos. De ellips. L. Gr. pag. 316. Est vero Salamis insula bene sita, tum ad rem bellicam inde instituendam, tum ad securitatem eorum, quae in tuto collocari volumus, procurandam optimumque belli receptaculum. Unde explicandum, quod illa aetate, Persis imminentibus, in hanc potissimum insulam Athenienses mulieres, liberos, optima quaeque transtulerint; idemque nostrā memoriā factum esse accepimus Graecis a Turcarum furore crebrius e continenti in insulam Coluri, ut nunc illa vocatur, confugientibus fortunasque suas ibi in tuto collocantibus. Tu conf. Krusium l. l. II, 1. pag. 302. Veterum scriptorum locos aequae ac recentiorum testimonia de hac insula exhibet Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1018.

παῖδάς τε καὶ γυναῖκας] Articulum omisum attigi supra ad VIII, 36. Ad significationem verbi ὑπεξαγείσθαι conf. allata ad VIII, 4. — In seqq. ad voces ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι (ob praesentem rerum statum) vid. nott. ad VIII, 19. Ad vocem πανδημεῖ (cum omnibus

Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν
 βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν
 Ἴσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου
 τε ποιευμένους περιεῖναι, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ
 δὲ ἄλλα ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθη-
 41 σάν σφρων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμίνα. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι κατέ-
 σχον ἐς τὴν Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἐωυτῶν. μετὰ δὲ
 τὴν ἀπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται,
 σῶζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλείστοι

copiis, universi) vid. VI, 108. VII, 120. 145. 206. IX, 37. VIII, 72 et conf. Bredov. pag. 77.

ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον] i. e. *sedendo exspectantes s. subsidentes et exspectantes Persam*. Conf. VII, 27 et vid. quae afferuntur in Thesaur. Ling. Graec. VIII. pag. 341 ed. Dindorf. Isocrates quoque in Pannegyr. §. 92 habet: καὶ Πελοποννησίων μὲν διατειχιζόντων τὸν Ἴσθμόν. Ad sequens οἱ δὲ conf. similia, quae exstant I, 56. V, 120. VII, 6. 163. IX, 6 ibique nott. Est vero haec Herodoti sententia: horum quidem (Peloponnesiorum) nihil (nullos) adesse (in Boeotia exspectantes barbarum) repererunt, sed nuntium accipiebant, eos (Peloponnesios) Isthmum muro intercipere maximique facere, salva ut esset Peloponnesus, indeque eam in custodia tenere, reliquis missis. De argumento loci cf. Plutarch. Vit. Themistocl. 9. Diod. Sic. XI, 16.

τὸν Ἴσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον] Omnes libri scripti habent: ἐς τὴν Πελοπόννησον, excepto uno Sanctrofti libro, qui pro ἐς exhibet καί. Librorum scriptorum lectionem cum Wesselingio tenuit Schweighaeuserus, qui loci sensum sic expressit: „*isthmum illos, quā est introitus in Peloponnesum, muro intercipere*.“ Apud Plutarch. Vit. Themistocl. 9 legitur: *διατειχιζόντων τὸν Ἴσθμόν εἰς θάλατταν ἐκ θαλάττης*, quam loquendi formulam explicui ad Plutarch. Alcib. p. 225. Equidem malui Schaeferum sequi, quem eundem Matthiae et recentt. edd. secuti sunt, qui mo-

lestum illud ἐς prorsus abiecerunt, ita ut accusativus *τὴν Πελοπόννησον*, ab antecedentibus verbis se iunctus, ad sequentia (*περὶ πλείστου ποιευμένους περιεῖναι*) referatur: quo facto ipsa sententia plana erit eum in modum, quo supra reddidi. Ad significationem verbi *τειχεῖν* conf. allata ad V, 23 et de ipso hoc muro nott. ad VIII, 71.

τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι] Incepta orationis structurā excidit Noster infinitivum ponens, ubi ob praegressa exspectabas participium, nisi variare orationem illum voluisse dixeris, ita ut primum verbo *πυνθάνεσθαι* participium pro more adstruxerit, deinde vero in accusativi et infinitivi structuram orationem conformaverit. Cf. Matth. Gr. Gr. §. 549. not. 2. — In proxime seqq. voculam δὴ, quae post ταῦτα vulgo collocabatur, e meliorum codd. auctoritate transtuli post οὕτω, prae-euntibus Schweigh., Gaisf., Bekkero et recc. edd. Sic quoque οὕτω δὴ VIII, 23. 31 coll. III, 32 ibique nott. VII, 174.

CAP. XLI.

Ἀθηναίων τῇ τις δύναται, σῶζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας] Articulus τὰ, qui vulgo legitur ante τέκνα, omittit Florentinus liber unusque Parisinus: itaque abieci cum Bekkero et Dindorfio, assentientibus Bredov. pag. 28 et Sintenisio ad Plutarch. Vit. Themistocl. pag. 68, cum in tali formula articulus plerumque abesse soleat; vid. allata ad VIII, 4. Retinuit articulum Dietsch. sine iu-

ἐς Τροϊζήνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα.
 ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι
 638 ὑπηρετέειν, καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἦκιστα· λέγουσι οἱ
 Ἀθηναῖοι, ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιδαιτᾶσθαι ἐν

sta causa eum abiici ratus. Decretum tale erat, ut quo loco quisque suos liberos familiamque optime servare posset, in eo collocaret. Qui enim, facultate publice non concessa, periculi imminentis tempore patriam reliquissent familiamve subtraxissent, eos proditorum loco habitos, qui crimen publicæ poenæ plectendum commisissent, indicant quæ Larcherus ad h. l. protulit ex Lycurg. in Leocrat. pag. 154, 31 [p. 177 R.] et Aeschine contra Ctesiphont. pag. 468 F. [§. 86]. De Troezeniis, qui optime Athenienses exceperint, idem confert Plutarch. Vit. Themistocl. cap. 11. Noster supra VII, 99 Troezenios iam commemoravit, qui Halicarnassum condiderunt: quos eosdem mox cap. 42 et 43 itemque IX, 28 in acie Graecorum ad Plataeas collocatos commemorat: quorum urbs, ut satis constat, in Argolide non procul a maris ora ex adverso Aeginæ insulae sita fuit eo ferme loco, quo nunc reliquiae quaedam cernuntur ad vicum, cui nomen *Dhamala*; portum urbis Noster cap. 42 indicat, ubi vid. nott. Veterum testimonia de Troezeniorum urbe exhibet Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 1001; alia retulit Curtius: Der Peloponnes II. pag. 431 seqq. itemque I. N. Schiel, qui de agro Troezenio scripsit programma, quod prodiit Tergesti 1856 alterumque programma de urbe ipsa edidit Cracoviae 1859. — Ad verbum ἀπέστειλαν suppl. τέκνα τε καὶ τοὺς οὐκ ἐτάς. — Verbis οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα bene utitur Lessingius: Vit. Sophocl. (T. XIX. p. 245 ed. Carlsruh.) a Cr. laudatus, quibus scil. probaret, Sophoclem puerum a parentibus securitatis causa delatum fuisse in Salaminem insulam. Tu conf. Bode: Gesch. d. Hellen. Dichtkunst III, 1. pag. 355.

ἔσπευσαν δὲ] Pro vulg. δὴ equi-

dem cum recentt. edd. lubens recepi δὲ, quod Florentinus liber cum Sancrofti libro alioque Parisino praebebat. Ad verbum ὑπεκθέσθαι conf. VIII, 4 et V, 65.

τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν] In una Aldina post τε inserta leguntur verba: πειθόμενοι καὶ, ex interpretamento, opinor. Respicit autem Noster ad oraculum VII, 141—143 allatum. Mox cum recentt. edd. dedi e librorum fere consensu: τοῦ δὲ εἵνεκα, ubi Schaeferus dederat τοῦ εἵνεκα. Olim τοῦ τοῦ εἵνεκα.

ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος κ. τ. λ.] φύλακα, quod omnes libri scripti tenent, in φύλακον mutari vult Bredov. pag. 252, quem secutus est Dietsch., qui etiam VII, 95 φύλακας, quod omnes tenent libri, eodem Bredovio auctore mutavit in φυλάκους, sed I, 41 et 44 retinuit φύλακα, in φύλακον aeque mutandum e Bredovii praecepto, qui Herodotum pro φύλαξ constanter dixisse φύλακος contendit, cautius tamen retinuit χρυσοφύλακας, quod legitur IV, 13. 27. Equidem librorum scriptorum auctoritatem in his secutus nihil mutandum censui, si quidem Herodotus utramque formam adhibuisse videtur, eum in modum, quo etiam, ut hoc utar, nomina ex ἄρχω ducta ad primam aeque atque secundam declinationem flecti et modo in ἦς modo in ὄς terminari voluit; qua de re vid. ipsum Bredovium pag. 232 plura afferentem. Mox e Wesselingii editione revocavi ἐνδιδαιτᾶσθαι, cuius loco Schaeferus, Schweighauserus et Gaisford. e Sancrofti libro receperant ἐνδιδαιτέεσθαι, quod ab Herodoti sermone abesse docuerunt Dindorf. in Comment. de dialect. Herodot. pag. XXXII et Bredov. pag. 381. Supra II, 147 omnes libri recte exhibent διδαιτᾶσθαι. — Quod ad argumen-

τῷ ἱερῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὥς εἰσὶν ἐπιμήνια ἐπι-

tum attinet, Athenienses in arce serpentem sive, ut alii vocant, *draconem* alebant, sacrum Minervae animal custodemque (τὸν οἰκουρὸν) ipsius arcis. Vid. Hesych. s. v. II. p. 726. Aristoph. Lysistr. 760 (708). Plutarch. Themist. 10. pag. 116 E. idemque De Isid. et Osirid. 71. Philostrat. Icon. II, 17. p. 837 s. p. 80 Iac. Eustath. ad Odys. p. 1423, 7 s. 64, II. Versabatur ille draco haud dubie in Minervae Poliadis ea cella, quae ipsius deae sanctuarium continebat, media inter Erechtheum et Pandroseum, ut notat C. O. Mueller: De Minerv. Poliad. p. 28 (Kleine Deutsche Schrift. II. p. 148) coll. Rosio Inscriptt. Graec. p. 161. Hinc Atticae deae crebrius additum videmus serpentem vel in vasorum picturis, statu is aliisve imaginibus; conf. Creuzer: Symbol. III. pag. 390. 407 ed. tert. Quo serpentis symbolo omne vitale intelligi vult Mueller. l. l., quod, cum antea latuerit, nunc imperfectum et informe progerminet. Ad terram refert Creuzer l. l. et pag. 447. IV. p. 294 serpentem, qui Minervae additus aequae ad agriculturam atque ad medendi artem spectet. Atque iam supra I, 78 Telmessensium vates invenimus dicentes, ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, nec omnino dubium, serpentem apud veteres ad terram spectare vimque declarare terrae vitalem in ipsa terra latentem geniumque loci inde haberi et custodem, eamque ipsam ob causam in deorum templis asservari adeoque nutriri tanquam praesidium, quo locus sacer omnino custodiatur salvusque servetur atque integer; vid. Bötticher: Tektonik II. pag. 305, Baumcult. pag. 19, Eméric David: Iuppiter I. pag. CCXXXVIII et quae afferuntur a C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 19. not. 14. Haud igitur mirabimur, Athenis quoque in Minervae, summae Atheniensium deae, delubro draconem servatum et nutritum esse prouti in aliis aliorum numinum templis similem in modum alia

animalia his ipsis numinibus consecrata nutriebantur et alebantur: id vero ex Herodoti verbis (λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι) satis colligi posse mihi videtur, draconem illum ea, qua Herodotus scribebat, aetate atque Athenis ipse versabatur, non amplius vivum in templo cultum et nutritum fuisse, sacra tamen in eius honorem instituta quoque mense ita celebrata esse, ut cibos (placentas, alia id genus) apponerent, lectisternia igitur facerent coram draconis simulacro, quod in locum draconis vivi ibi nutriti cessisse putem; id enim declarant verba: καὶ δὴ καὶ ὥς εἰσὶν ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες, de quibus mox monebimus. Posteris temporibus num in simulacri locum iterum draco vivus cesserit, id quod indicare videntur Philostrati verba loco supra laudato: ὁ δράκων ὁ τῆς Ἀθηναῖς, ὁ ἔτι καὶ νῦν ἐν ἀκροπόλει οἰκῶν, haud affirmaverim. — Cr. haec adscripsit: „Quod Hesychius l. l. addit: καὶ οἱ μὲν ἓνα φασίν (δράκοντα sc.), οἱ δὲ δύο, disertius Photius in Lex. (p. 319 Dobr. p. 274 Lips.): Οἰκουρὸν ὄφιν· τὸν τῆς Πολιάδος φύλακα· καὶ Ἡρόδοτος· φύλαρχοι δὲ αὐτοῦ δύο. Haec partim ex Herodoto partim ex Hesychio ita expleras: Καὶ Ἡρόδοτος μὲν ἓνα φασίν ἐν τῷ ἱερῷ· Φύλαρχος δὲ αὐτοῦ δύο. Nam ita codex Galei a Porsono et Dobreo collatus pro Φύλαρχοι, in quo non haesisse miror Schleusnerum (Animadverss. in Photii Lex. pag. 270). Atque si Hesychium plenior Herodoti codicem tractasse statuas, huic post ἐν τῷ ἱερῷ addendum censeas Ἐρεχθίδης [vel potius Ἐρεχθίδος]. Nam τοῦ Ἐρεχθίδος adiicit Lexicographus. Utut est, Photius prodit: Herodotus unum draconem in eo sacrario esse (narrasse scilicet, ut Herodotus ipse tradit, Athenienses), Phylarchus (historicus) duo ibidem esse.“ Tu vid. Mueller. Fragm. Historic. Graec. I. pag. 355.

καὶ δὴ καὶ ὥς εἰσὶν ἐπιμήνια

τελέουσι προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσα ἔστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα, ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν ἄφαντος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὥς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὥς δέ σφι πάντα ὑπέξέκειτο,

ἐπιτελέουσι προτιθέντες] Langius haec ita vernacule expressit: „und ausserdem, dass sie ihr, wie einem lebendigen Menschen (?), alle Monden ihr Theil vorsetzten, nämlich Honigkuchen.“ Schweigh., qui in Lexico Herodoteo s. v. ἐπιτελεῖν (I. p. 268) scribit „ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες, non: *menstrua sacra faciunt*, sed: *menstrua, menstruam pensionem persolvunt*,“ in Latina versione sic bene expressit: „sed etiam *tanquam re vera ibi versanti menstrua sacra faciunt adponuntque*.“ Licet enim ἐπιμήνια referre ad ἐπιτελέουσι aequae atque ad προτιθέντες, hoc fere sensu: *menstrua cibaria* (s. placentas singulis mensibus) *apponentes serpenti, tanquam ibi praesenti s. ac si vivus adesset* (cum simulacrum tantum adesset), *rem sacram faciunt s. sacra peragunt*. Verbum προτιθέναι satis tritum de *apponendis* cibis, unde etiam, notante Valckenario, οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως, quos sacerdotibus edere licuit, panes sc. in mensis sacris velut appositae diis, teste Athenaeo III. p. 110 D. IV. p. 137 E. VIII. p. 346 E. cf. Pausan. VI, 20. §. 2. Nec minus frequens ἐπιτελεῖν in re sacra peragenda festisque celebrandis, aliis id genus, ut II, 63. I, 168. III, 8 ibique nott., additumque habet accusativum ἐπιμήνια, quem ad hoc verbum aequae atque ad προτιθέντες pertinere supra iam diximus, unde iam Valckenarius haec ita erat interpretatus: *talem e melle placentam, singulis noviluniis recentem, veluti menstruam pensionem arcis persolvebant custodi*. Sunt autem τὰ ἐπιμήνια, quae in mensem praebentur *alimenta s. menstrua cibaria*, ut dixi ad Plutarchi Flamin. 5. pag. 89 not. Add. Harpocrat. s. v. *Ἐπιμήνια*.

μελιτόεσσα, quae Atticis vocaba-

tur μελιτοῦττα (cf. Matth. Gr. Gr. §. 121. not. 2), neque μελιττοῦττα (de qua prava scriptura satis monuerunt Oudendorp. ad Thomam Magistr. pag. 607 et Brunck. ad Aristoph. Lysistr. 601), a Bredovio pag. 191 adducitur inter exempla Ionicae dialecti contractionem respicientis, ut adeo μελιτόεσσα dicatur pro μελιτοῦττα. At monet Iust. Florian. Lobeck in Quaest. Ionice. libr. (fasc. I. p. 3): „ne quis suspicetur, femininum esse adiectivi μελιτόεις et suppleri posse substantivum μάζα, Hesychius mihi videtur vetare, huius loci Herodotei aperte memor, cum diceret: μελιτοῦττα, μάζα μέλιτι δεδευμένη· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ μελιτόεσσα.“ Significatur autem *placenta e melle confecta* haud infrequens in veterum sacris, ut satis constat. Vid. modo A. Lobeck. De Graecorum placentis sacris (Regimont. 1828. 4. Aglaopham. pag. 1050 seq. 1060 seqq.) et quae alia de huiusmodi placentis sacris, quae ex more compluribus diis offerri solent, excitantur a C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. §. 25. not. 13 ed. sec. De argumento ipso idem Cr. consuli vult Boettigerum: Die heilbringenden Götter in: Kleine Schriften ed. Sillig Vol. I. pag. 93 seqq., Payne-Knight: On symbolical Language §. 25. p. 17.

σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης] De hac sacerdote vid. nott. ad V, 72. In seqq. pro προθυμότερον plures codd. πρότερον. Minus recte, meâ quidem sententiâ. Est enim haec loci sententia: *tanto magis atque studiosius*, ut bene reddidit Schweighaeuserus. Itaque displicet Valckenarii ratio, qui hanc verborum naturalem esse structuram censuit: καὶ μᾶλλον τι προθυμότερον (vel studiosius), ubi μᾶλλον

42 ἔπλων ἐς τὸ στρατόπεδον. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζήνος· ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνέλεχθησάν τε δὴ πολλῶ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχουν, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. Ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶ αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖτος ἐὼν· νέας δὲ πολλῶ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι.

43 Ἐστρατεύοντο δὲ οἷδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκαίδεκα νέας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τὸ αὐτὸ πλή-

comparativo additum eā orationis abundantia, quam invenimus quoque supra II, 137. Ad ὑπεξέκειτο, quod libris invitis haud mutavi in ὑπεξεκέετο, ut fecerunt Dindorf. et Dietsch. (cf. VII, 176 ibique nott. et infra VIII, 60. §. 2. 76. 93. IX, 40. 52. 57. 60. 73. 101), conf. Herod. VIII, 4 ibique nott. et de totius loci argumento Plutarch. Vit. Themistocl. 10. Paucos vero Athenienses in urbe relictos esse intelligimus ex Herod. VIII, 51.

CAP. XLII.

συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατός] i. e. (illuc, scil. Salaminem) confluebant s. conveniebant etiam reliquae Graecorum copiae navales, cum audirent, eas Graecorum copias, quae ad Artemisium stationem habuerant, ad Salaminem appulisse.

ἐς γὰρ Πώγωνα] Pogon, Troezeniorum portus olim, ut videtur, satis amplius, nunc arenā ita obstructus esse dicitur, ut exiguis modo navigiis aditum praebeat. Conf. Strab. VIII. p. 574 A. s. 373. Mannert. VIII. p. 664. Nomen portus accepisse videtur ab ea specie, quam maris ora barbae ad instar producta et ab ipsa Troezeniorum urbe (de qua vid. nott. ad VIII, 41) quindecim ferme stadia, ut Strabo testatur, remota praebeat: tu vid.

quae de his exposuit Curtius: Peloponnes II. p. 443 coll. Rossio: Wanderung. in Griechenland II. p. 4, Boblaye: Recherches sur les ruines de la Morée (Expedit. scientifique de Morée. Paris 1836) pag. 19 seqq. — Pro τὸν Τροιζηνίων unus cod. τῶν Τροιζηνίων.

Εὐρυβιάδης] Vid. VIII, 2. 3. In iis, quae sequuntur: ὁ Εὐρυκλείδεω, articulum, qui a Florentino atque a Sancrofti libro abest, delevit Dietschius, retinuerunt reliqui editores, a quibus discedere nolui, cum supra quoque VIII, 2 articulum additum invenias. Verbis ἀνὴρ Σπαρτιάτης videtur Noster consulto addidisse: οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλικοῦ ἐὼν, cum Spartanorum in expeditionibus plerumque regum alteruter esset dux: de quo conf. VI, 56 ibique nott. Quare quod a Cornelio Nepote (Vit. Themistocl. 4) Eurybiades dicitur rex Lacedaemoniorum, „qui tum summae imperii praeerat“, Cornelium minus accurate dixisse aut ex alio fonte hausisse existimes.

νέας δὲ πολλῶ πλείστας — Ἀθηναῖοι] Eodem, opinor, animo Noster haec scripsit, quo ea, quae supra leguntur VIII, 3. — De navium numero disputavimus ad VIII, 1.

CAP. XLIII.

ἑκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι] Sedecim hīc Lacedaemonii exhibuere

ρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Σικυνῶνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροιζήνιοι δὲ πέντε· Ἑρμιονέες δὲ τρεῖς, ἔόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὀρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες εἰσὶ Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν 44 πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας ὀγδώκοντα καὶ

naves, qui ad Artemisium non nisi decem praeberant: vid. VIII, 1 ibique nott. De Corinthiis atque de Sieyonis, qui *duodecim* naves praeberant, vid. ibidem; Epidaurii octo exhibuerant, Troezenii *quinque* naves; Eretrienses, qui ad Artemisium *septem* naves praeberant, hoc loco omittuntur, infra cap. 46 commemorantur; Hermionenses, quorum supra (VIII, 1) nulla erat facta mentio, hoc loco adiiciuntur; de his cf. VIII, 73 ibique allata. Ad vocem *πλήρωμα*, qua naves ipsae una cum remigibus classiarisque indicantur, cf. VIII, 1.

Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος] Dore ac Macedones hoc loco sic iunguntur (quod vel particulae *τε καὶ* declarant), ut distingui prorsus nequeant, ad unam eandemque stirpem referendi et pro gentilibus (nos: „Stammgenossen“) habendi. Quod merito attendit vir doctus in: Hall. Litt. Zeit. 1837. nr. 106. p. 239, reprobans eam sententiam, quam C. H. Lachmann (Spartan. Staatsverfass. pag. 95) professus erat, qui Dore ex quo tempore profecti sint e septentrionali Thessalia, in duas easque diversas stirpes (nos: „Stämme“) divisos esse contendit, alteram Dymanensium, quos eosdem esse ponit ac Macedones, alteram Hylleensium, qui iidem fuerint atque Dore. Tu vid. quae de his monuimus ad I, 56, coll. I, 146. C. O. Muellero: Dor. I. p. 175, qui monet *Hermionam*, quam Herodotus VIII, 73 (ubi vid. nott.) Dryopicam appellat civitatem, postea ab Argivis captam fuisse. *Erineon* s. *Eri-*

neos, auctore Krusio II, 2. p. 103 coll. 97 seq., ad Callidromi montis declivitatem prope Palaeochora quaeri debet, *Pindus* autem ad fontes Pindi fluvii. Est primarius de his locus Strabonis IX. p. 427 (coll. X. p. 476 et VIII. p. 362), quo auctore Dore πόλεις ἔσχον Ἐρινεὸν, Βοῖον, Πίνδον, Κύτινον (quae Dorum tetrapolis perhibetur). ὑπερκεῖται δ' ἡ Πίνδος τοῦ Ἐρινεοῦ, παραρρεῖ δ' αὐτὴν ὁμώνυμος ποταμὸς ἐμβάλλων εἰς τὸν Κηφισὸν οὐ πολὺ τῆς Αἰλαίας ἄπωθεν· τινὲς δ' Ἀκύφαντα λέγουσι τὴν Πίνδον. Alios veterum locos excitavit Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 903, qui quo loco Erineum iacuisse putat Kruse, *Erochl*, quae urbs est Phocidis, locum quaerendum esse pronuntiat. Disservit quoque de hac urbe Eckermann in: Zeitschrift f. Alterthumswiss. 1841. pag. 1148. — In fine cap. Schweighaeuserus post ἐστρατεύοντο minus et post ἡπείρου maius punctum poni vult: de quo utut statuis, ad verba οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου iente repetendum erit ex antecedentibus ἐστρατεύοντο, neque opus videtur refingere οἷδε δὲ, quod proposuit Schweighaeuserus probavitque Herold Emen-datt. Herodott. P. I. pag. 14.

CAP. XLIV.

πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους] i. e. *prae aliis omnibus*, ut III, 94, ubi vid. nott. „Mireris vero,“ ait *Schweigh.*, „quo pacto tot navibus ad Salaminem pugnare Athenienses potue-

ἑκατὸν, μούνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνενανμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα· ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὥς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτῆς χώρας, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νῦν τοὺς σῶζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἔχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοὶ, οὐνο-

rint, quandoquidem in pugna ad Artemisium *dimidiam partem Atticarum navium vulneratam* esse ait scriptor cap. 18 neque eis reficiendis suppetiisse videatur tempus." Tu vid. quae de navium Atticarum numero ad VIII, 1 notavimus. In seqq. vocem *μούνοι* cum vi quadam addi in sententiae clausula nemo non videt. Nunc enim *soñ* Athenienses, nullis assumptis Plataeensibus, qui antea ipsis milites prae-buerant (cf. VIII, 1), tot naves exhibent. Dissentit ab Herodoto, Plataeenses in pugna Salaminia pug-nasse negante, Demosthenes qui vulgo perhibetur advers. Neaeram §. 95. pag. 1377 Reisk., qui idem Plataeenses ad Thermopylas dimicasse tradit, licet Herodotus (VII, 202) nullam eorum mentionem fecerit. Sed maior in his Herodoto fides quam Apollodoro sive incerto scriptori, qui Demosthenis nomine abusus hanc orationem conscripsisse putatur: qua de re vid. A. Schaefer: Demosthenes und seine Zeit. III, 2. pag. 179 seqq. De Plataeensibus vid. G. O. Friedrich: Rerr. Plataicc. Specim. (Berolin. 1841) pag. 16.

διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα] E Florent., Med., aliis διὰ τοιόνδε πρῆγμα dederunt Schweighaeuserus et Gaisf. Vulgo post τοιόνδε inseritur τι, quod equidem cum Matth., Bekkero et rec. edd. retinui.

ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτῆς] „Περαίη τῆς Βοιωτῆς, quae contra Chalcidem in Boeotiae finibus; cuiusmodi περαία τῆς Ἀσίας Diodoro XX, 97 Asiae continentis regio, exadversum insulam Rhodum, Peraea apud Iivium XXXII, 13." Wessel. Mihi tamen vix pro no-

mine proprio Noster habuisse videtur περαίην. Itaque malim reddere: in oram Boeotiae oppositam. — In seqq. ad vocem οἰκέτας conf. nott. ad VIII, 4, et quod attinet ad locutionem: πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων (i. e. ad servos suos exportandos in alium locum et in tuto collocandos se converterunt) conf. VIII, 20. 32, ubi verbo ἐκκομίζεσθαι Noster in simili re significatione eadem utitur.

ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἔχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην] i. e. quo tempore Pelasgi Graeciam, quae nunc dicitur, tenebant; temporis enim significationem h. l. ut in sequentibus verbis ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέως (i. e. regnante Cecrope, s. quo tempore Cecrops regnabat) praepositio ἐπὶ habet, quod vel genitivi absoluti qui mox sequuntur (ἐκδεξαμένον — Ἐρεχθίδος et Ἴωνος — γενομένου) indicant; vid. Herod. I, 5 ibique nott. I, 15. 56. 65. 94. IV, 5. 14. 8. Infra VIII, 50 Noster omissa praepositione scripsit: Καλλιᾶδεω ἄρχοντος. Quare noli de ea significatione praepositionis ἐπὶ cogitare, qua appellandi verbis additur, de qua vid. nott. ad I, 14. IV, 45. Mox scripsi Ἐρεχθίδος pro vulg. Ἐρεχθίδος, de quo vid. nott. ad VII, 189, itemque edidi μετουνομάσθησαν pro μετωνομάσθησαν, ut IV, 189, ubi vid. nott. Alia quae in loco Herodoteo olim tentaverat Koenius, libris scriptis invitis, omittere praestat. Attigit Herodotea Eustathius ad Dionys. Perieget. 423 itemque Scymnus Chius, qui varias Atticae terrae atque incolarum eius appellationes, quas Herodotus hoc loco profert, ex hoc ipso scriptore retulit vs. 560

μαζόμενοι Κραναοὶ, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένον δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν Ἀθηναῖοι μετουνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες 45 δὲ τὸν πλῆρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπὶ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς,

seqq., cui add. Strab. IX. p. 397 s. 608 A. De Pelasgis, terrae Atticae incolis antiquissimis, vid. alata ad Herodot. I, 56 coll. VII, 161.

ἦσαν Πελασγοὶ, οὐνομαζόμενοι Κραναοὶ] Ipsa Athenarum urbs sive arx olim vocabatur Κραναὰ πόλις (conf. Aristoph. Ach. 75. Lysistr. 483 ibique Scholl.), nomine ducto vel ab antiquo ut ferebant rege Κραναῷ (cf. Aristoph. Av. 122. Pausan. I, 2. §. 5. 31. §. 2. Apollodor. III, 14. sect. 1) vel a loci natura solique asperitate. Conf. etiam C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterthüm. §. 92 ibique citt., qui idem §. 91. not. 17. 18 ed. quart. de Cecrope atque Erechtheo consulendus erit. Apud Herodotum VII, 141 in oraculo terra Attica inde dicitur οὐρος Κέκροπος. De Ione, a quo Ionum nomen ductum, vid. Herodot. VII, 94 ibique nott., coll. Excurs. ad V, 66 (Vol. III. p. 799 seqq.), ubi de Ionis filiis, a quo nomina talisse dicuntur quattuor Atheniensium tribus, disputatur. Qui Ion quod h. l. στρατάρχης, i. e. dux copiarum (vid. III, 157 ibique nott.), Atheniensibus fuisse dicitur, ambigue dictum putat C. Fr. Hermannus (l. l. §. 95. not. 4), a Conone apud Photium Bibl. Cod. CLXXXVI. §. 27 accuratius dici ratus: διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀξίωσιν αἰρεθεὶς βασιλεύει Ἀθηναίων. Itaque ad regnum evectus putandus erit Ion, cum antea dux copiarum s. στρατάρχης fuisset. Merito autem idem Hermannus (§. 91. l. l.) nos attendi iubet ad diversas hasce unius eiusdem regionis appellationes; unde si quid aliud, hoc certe colligas, magnas olim in Attica accidisse mutationes domesticas, de quibus tamen in tanta testimoniorum inopia vix certi quid consti-

tuere licet. Ad Athenienses Iones referunt etiam Iones apud Homer. Iliad. XIII, 685, ubi cf. Bothii annotationem; tu vid. Herodot. VII, 94 ibique nott. VIII, 73 ibique nott.

CAP. XLV.

Μεγαρέες κ. τ. λ.] De Megarensibus vid. VIII, 1 ibique nott., ubi etiam de voce πλῆρωμα. Voculam τὸ post παρείχοντο auctoritate codicis Sancrofti omissam a Schaefero, quem Matth. et recc. edd. inde a Bekkero sequuntur, equidem cum Gaisf. et Schweigh. revocavi: vid. supra cap. 43.

Ἀμπρακιῶται δὲ — ἐπεβώθησαν] De forma ἐπεβώθησαν vid. nott. ad VIII, 1. Ambraciotaе sunt incolae urbis Ambraciae, quae a quibusdam Thesprotiae accensetur, ad Arachthum sita fluvium in Ambracii sinus recessu intimo, ubi a Corinthiis Cypseli fere aetate extructa est eo loco, quo nunc dicitur esse Arta. Plura Krusius: Hellas II, 2. p. 283 seqq. 322 seqq., Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 894. coll. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 86. not. 5. Eodem quoque tempore Leucas condita fertur a Corinthiis, patriâ scil. pulsâ dominante Cypselo; quod enim hoc ad Periandri tempora quidem referunt, id cum Krusio l. l. p. 285. 356 de colonia renovata intelligere malim. Sed multum postea floruit urbs mercatura insigni, quam locus ipse egregie adiuwabatur. Sita enim urbs in peninsula, quae canali post disiuncta a continenti insulae assumpsit speciem. Nunc Santam Mauram vocant. Plura Krusius l. l. p. 357 seqq., Forbiger l. l. III. p. 1012 coll. C. Fr. Hermann l. l. §. 86. not. 2, C. Muellero ad Geo-

46 ἔθνος ἔόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριήκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες, ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τριήκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλωούσῃσι ἐν Σαλαρῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὖνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινῆτας Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἐπτά· οὗτοι δὲ Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι,

graph. Graecc. minn. Vol. I. p. 36, Gail. ad Scylac. I. pag. 381 seq., Boeckh. Corp. Inscriptt. I, 1. p. 58, Sintenisio ad Plut. Vit. Themistocl. 24. p. 153.

CAP. XLVI.

τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον] i. e. *his* quidem *navibus*, quas scil. praeter triginta illas ad Graecorum classem exhibitas, habebant instructas, *suam ipsorum terram custodire studebant*.

Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου] Attigit haec Eustath. ad Dionys. Perieg. 511. Aeginetarum res navales ipse attigi ad VIII, 1. Qui quo sensu hic vocentur Dorienses, disquisivit C. O. Mueller: Aeginett. pag. 42, reliquorum scriptorum de Aeginetarum origine allatis testimoniis, in quibus tu vid. potissimum Pausan. II, 29. §. 5. Atque Muellero auctore l. l. pag. 43 eodem populorum impetu, quo Dorienses Lacedaemonii Lyttum, Theram, Melum condiderunt, Dorienses Argivi, qui iidem tunc temporis Epidaurum quoque tenebant, in Cretam, Rhodum, Con, Cnidum, Halicarnassum atque etiam Aeginam colonos deduxerunt, duce Triacone. Hinc igitur explicandum, quod Aeginetarum maiores, Dorienses, Epidauro s. Argo oriundi ipsique Aeginetae plerumque Dorienses habeantur, qui Dorica habuerint instituta. Prius insulae nomen Οἰνώνη (conf. Pindar. Isthm. V, 44. Nem. IV, 75.) ad Pelasgorum aetatem, qui olim plerasque Graeciae regiones tenere, videtur referendum, ductum forsitan ab Οἰνόης nomine, quod in

Attica invenitur; ex qua ipsa hi Pelasgi, qui primi insulae fuere incolae, in eam fuerint ingressi. Conf. Mueller l. l. p. 8 seq. et vid. omnino ea, quae ad V, 83 allata sunt. Ad structuram verborum sequentium facile ad nominativos Χαλκιδέες, Ἐρετριέες, Κεῖοι ex antecedentibus mente repetendum ἐπεβώθησαν (cap. 45 fin.) vel etiam ἐστρατεύοντο ex initio cap. 43. — τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι dicit Noster *eas* naves viginti, quas iam antea ad Artemisium praeбuerant *Chalcidenses*, ut legimus supra VIII, 1. De articuli vi in hisce monuit Matthiae Gr. Gr. §. 267. De Eretriensibus cf. nott. ad VIII, 43.

Κεῖοι — Ἀθηνέων] Pro olim vulg. Ἀθηναίων Wesseling. et h. l. et cap. 48 recte dedit Ἀθηνέων, comparans VIII, 45, ubi ἀπὸ Κορίνθου et VIII, 46, ubi ἀπ' Ἐπιδαύρου. Ad vocem Κεῖοι conf. nott. ad VIII, 1. Ionicam gentis originem, quam praeter Herodotum etiam testatur Schol. ad Dionys. Perieg. 526, eo referunt, quod omnino Cycladum insularum incolae ab Ionicis Atticis repetuntur, teste Eurip. Ion. 1581 seq. Thucydid. VII, 57. Accuratus in haec inquisivit Broendsted: Reis. in Griech. I. pag. 55 coll. p. 72. Qui ea, quae de Ionica Cycladum origine institutisque Ionicis tradita exstant, non ad illam Ionum migrationem, quae undecimo ante Chr. n. accidit seculo (quod placuit C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 77), sed ad aliam quandam migrationem, quae serius Athenis facta sit, referri vult; unde explicandum, quod in illis insulis, qua nos novimus aetate, eā Ionum obtinuerint

ἔθνος ἐὼν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας· ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ ὄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας, Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς
 640 τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες, ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νέας τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Κύθνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες· καὶ Σερίφιοι τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ

instituta, quae ab Atticis vulgo repeti solent, etsi quo tempore locum habuerit haec migratio, in maxima testimoniorum inopia definire haud licet. Hinc quoque explicanda sacrorum illa cognatio quaedam, ab Attica et quidem valde prisco ab aeo repetenda, de qua monuit Creuzerus in Annall. Viennenss. LVII. p. 18.

Νάξιοι δὲ] De *Naxiis* vid. Herod. V, 28 ibique laudd. 31. VI, 96. Graeter: Diss. de Naxo insula p. 24. 38. Quae sequuntur, insectatur Pseudo-Plut. II. p. 869 A. C. malitiose agere contendens Herodotum, talia de Naxiorum defectione referentem, cum Naxii teste Hellanico sex navibus aut Ephoro teste quinque navibus sponte Graecis auxilio venerint (conf. Ephori fragm. p. 222. Marx.). Neque vero ullius momenti hanc Pseudo-Plutarchi esse criminationem patet, idemque statuit Lahmeyer: De Plutarchei libelli, qui de malignit. Herodot. inscrib. etc. pag. 72; tu conf. etiam Dahlmann. Herod. pag. 132. — In seqq. νησιῶται dicuntur *Cycladum insularum incolae*, ut monui ad V, 30 et VII, 95. Add. VIII, 66.

Δημοκρίτου σπεύσαντος] i. e. *instante, urgente Democrito, ad defectionem adhortante*. Conf. I, 38. 74. 206. VIII, 41. Exstat in hunc Democritum epigramma Simonidis apud Plutarch. II. pag. 869 C coll. Brunck. Analectt. I. p. 133 [nr. 32. T. I. p. 65 Antholog. ed. Jacobs.]. Tu vid. Simonidis fragm. nr. 193. p. 179 ed. Schneidewin. et Bergk. Poëtt. Lyricc. Graecc. pag. 913 (nr.

139). Ad verbum *τριηραρχεῖν* (*tri-remis navis praefectum esse*) vid. VII, 181 coll. VIII, 93.

Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες] Referri huc volumus, quae modo de Ceis e Broendsted. disputatione attulimus. Cepit Naxum Pisistratus, teste Herodoto I, 64, in eamque haud scio an Atticos incolas Atticaque instituta transtulerit; nisi iam ante Pisistratum ut reliquas Cyclades, ita Naxum quoque Iones tenuisse putandi sint. Sed certiora documenta desunt.

Στυρέες] Vid. nott. ad VIII, 1. In proxime seqq. Wesseling. recte dedit *Κύθνιοι* e Plut. II. p. 863 E., cum vulgo ferrent *Κύνθιοι* vel *Κίνθιοι*. Conf. Gesner., Triller. et Abr. Gronov. ad Aelian. H. A. XVI, 32 et Demosthen. *περὶ συντάξ.* p. 102, 52 [pag. 176, 10 R.], unde intelligitur, haud magni fuisse momenti Cythnios aequae ac Siphnios. Tu vid. allata ad VII, 90. — De *Dryopibus* conf. Herodot. I, 146 ibiq. nott. Pausan. IV, 34. §. 6. Add. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 6. not. 15 et §. 77. not. 21 ed. quart.

καὶ Σερίφιοι] *Seriphus*, quae inter Cyclades exigua insula eademque saxosa ac sterilis ad occasum Siphni sita, mala olim fruebatur existimatione (vid. Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I, 2. pag. 1086); ita ut vel ab Romanis imperatoribus exsules eo mitterentur teste Tacito Ann. IV, 31. Nunc vocant *Serphno*. Cf. Mannert. VIII. pag. 739 et vid. quae ad III, 57 de hac insula attu-

47 ἔδοσαν μούνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι ὁμουρέοντες Ἀμπρακινήτησι καὶ Λευκαδίοισι, οἳ ἐξ ἐσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. Τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων Κροτωνιῆται μούνοι ἦσαν, οἳ ἐβώθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρεῖς πυθιονίης Φάϋλλος. Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσι

limus, ad quam etiam spectat proverbium *σιφνιάζειν*, de quo vid. *Paroemiograph. Graec.* p. 105. ed. Gaisford. *Melus* insula ambitu maior simulque feracior, quam nunc vocant *Milo*, Dorica olim habitata fuit a gente, quae inde etiam semper Spartanorum partes amplectebatur, donec bello Peloponnesiaco (cf. Thucyd. V, 84 seqq.) maxima incolarum parte trucidata ab Atheniensibus coloni in insulam deducti sunt, qui tamen ipsi paulo post insulam denuo cedere coacti sunt. Neque pristinum florem recuperasse videtur insula, quae nunc aëre pestilenti maxime insalubris esse fertur. Conf. Mannert. VIII. p. 736 seq., Poppo ad Thucyd. I, 2. p. 277, Forbiger: *Handb. d. alt. Geograph.* III. p. 1028. Quibus add. decretum de lite inter Melios et Cimelios orta in: *Revue d'Archeologie* XI. pag. 577 seqq., ubi adiecta est mappa geographica, quae Meli insulae atque adiacentium insularum unâ cum Siphno insula accuratam exhibet delineationem. In seqq. ad locutionem *γῆν τε καὶ ὕδωρ* conf. citt. ad V, 17.

CAP. XLVII.

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ] De *Thesprotis* conf. V, 92. §. 7, ubi etiam de *Acheronte* fluvio, qui nunc vocatur *Gurla* s. fluvius *Suliae* (regionis), nonnulla attulimus. Tenendum vero est, Graeciae fines vulgo ad Ambraciam poni, a qua inde Graeciam ipsam s. propriam exordiri scribunt Scylax §. 33. p. 12 Huds. p. 255 Gail. (quem vid. in annotat. pag. 377. 577) atque Dicæar-

chus. Nam latiori sensu Graeciam vel extra hos terminos esse putabant, quibuscunque locis Graecorum essent coloniae. Hinc paulo inferius Crotoniatae referuntur ad Graecos ἐκτὸς τούτων οἰκημένους, habitantes scil. extra Graeciae continuae fines, quos ad Thesprotorum terram poni modo diximus. Sed eorum, qui intra hos fines habitant (τῶν ἐντὸς οἰκημένων), extremi sive ultimi sunt Ambraciotae atque Leucadii, qui ipsi, cum Thesprotis vicini sint, ex ultimis Graeciae regionibus advenisse iure dicuntur. — Ἀμπρακινήτησι scripsi pro vulg. Ἀμπρακινήτησι, monente Bredovio pag. 168, ut infra IX, 28. Idem dederunt Dindorf. et Dietsch. Ad formam ἐβώθησαν vid. nott. ad VIII, 1.

τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρεῖς πυθιονίης, Φάϋλλος] Cum unam navem ab opulentissima Crotoniatarum civitate Graecis auxilio missam esse parum sit credibile, veri fit simillimum, hanc navem non publice missam esse, sed privato sumptu instructam a *Phayllo*, qui Graeciae, in qua tot victoriis tantam gloriam adeptus erat, opitulaturus sponte advenerit nave suis impensis parata. Quin disertis verbis enuntiat Pausan. X, 9. §. 1, Phayllum cum Persis pugnassee ναῦν παρασκευασάμενον οἰκέλαν sive ναῦν ἰδιόστολον, ut scribit Plutarch. Alex. 34: quae iam attuli ad VIII, 17. De *Phaylli* victoriis consentit Pausanias l. l. Atque exstat in eum epigramma in Antholog. Palat. T. II. p. 851. III. p. 949. Apud Aristophanem *Acharn.* 210 (Both.) Vesp. 1206 qui memoratur *Phayllus* cursor celeberrimus idemque, ut Scholiasta tradit, Ὀλυμπιονίης, ab hoc Crotoniata, qui

Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· 48
Μήλιοι δὲ καὶ **Σίφνιοι** καὶ **Σερίφιοι** πεντηκοντέρους, **Μήλιοι**
 μὲν, γένος ἔοντες ἀπὸ **Λακεδαιμόνος**, δύο παρείχοντο, **Σίφνιοι**
 δὲ καὶ **Σερίφιοι**, Ἴωνες ἔοντες ἀπ' Ἀθηνέων, μίαν ἑκάτεροι.
Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέ-
 ρων, τριηκόσiai καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

e Pausaniae testimonio nunquam Olympiis vicit, sane diversus videtur, ut dudum recte statuit Valckenar., qui de Crotoniata Phayllo praeterea conferri vult Suidam s. v. T. III. pag. 586. Zenob. IV, 23. Eustath. ad Odyss. VIII. p. 302. Atque Crotoniata omnino multas in ludis Olympiacis et Pythicis victorias retulisse novimus; vid. Krause: Gymnast. u. Agonist. d. Hellen. II, 29. pag. 752.

Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ **Ἀχαιοί**] Constantem hanc antiquitatis fuisse famam observat C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 80. not. 10, ubi plura hanc in rem affert testimonia. Tu vid. potissimum Strabon. VI. p. 262 s. 402 B seq. Nam cogitandum hîc de Achaeis, prioribus Laconiae incolis, qui Doribus Heraclidisque ingressis solo cedere coacti in Italiam discesserunt ibique Crotonem condiderunt, anno 710 ante Chr. n. sive Olymp. XVII, 3, ut vulgo ponunt; vid. Fischer: Griech. Zeittafeln pag. 76 seq.

CAP. XLVIII.

Μήλιοι μὲν γένος ἔοντες ἀπὸ **Λακεδαιμόνος** κ. τ. λ.] Pertinent huc, quae ad VIII, 46 disputavimus. Verba seqq. **Σίφνιοι** δὲ καὶ **Σερίφιοι** κ. τ. λ. citat Eustath. ad Dionys. Perieg. 525, ubi vid. plura.

Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο — **τριηκόσiai** καὶ **ἑβδομήκοντα** καὶ **ὀκτώ**] Conf. Matth. Gr. Gr. §. 140. Quod vero et h. l. et VIII, 82 Noster navium numerum indicat *trecentarum septuaginta octo*, existunt potius *trecentae sexaginta sex*, si omnium navium, quotquot a singulis civitatibus supra cap. 43 seqq. enumeratis suppeditatae dicuntur, rationem accurate subduxeris. *Trecentae quinquaginta*

octo erunt, si cum Valla Sancrofti librum aliumque sequamur. Neque tamen hoc loco quidquam mutandum, auctore Valckenario, qui, quo numeri convenient, cap. 46, ubi *triginta* (**τριήκοντα**) naves praebuisse dicuntur Aeginetae, *duo et quadraginta* (**δύο καὶ τεσσαράκοντα**) substitui vult; quod idem placuit Larchero, cum Aeginetae post Athenienses plurimas certe naves dederint, teste Pausania II, 29. §. 5, indeque plures naves Corinthiis, qui et ipsi *quadraginta* erogasse perhibentur, praebuerint necesse sit. Assensus est hisce Negrîs in edit. sua. Sed illo in loco Herodoti vel repetitum **τριήκοντα** mutari quid vetat, ut bene monuit C. O. Mueller Aeginett. pag. 120. Et praetervidit Valckenarius, quod ipse enuntiat Herodotus cap. 46, Aeginetas praeter triginta triremes, quae pugnae Salaminiae interfuerint, alias quoque habuisse, quibus Aeginae insulae, in quam multi Athenienses suas familias fortunasque securitatis causa transtulerant, oram a Persarum incursionibus tutarentur. Has igitur naves ad insulam tutandam relictas si duodecim fuisse ponamus, quae Schweighaeuseri est sententia, easque etiam ad hunc referamus censum, Herodoti constabit fides numerique convenient; quamquam in universum dolemus cum Dahlmanno Herod. pag. 99. 219 in calculis Herodoteis ac supputationibus plerumque menda reperiri ac vitia vix nobis tollenda; qualia equidem librariorum socordiae quam senis ipsius negligentiae adscribere malim. Nec aliter iudicare video C. O. Mueller. l. l. p. 121 seq., mendum latere qui putat VIII, 43, ubi in verbis **Σικωνιοι** δὲ **πεντεκαίδεκα** **παρείχοντο** **νέας**, ultimam

- 49 Ὡς δὲ εἰς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί. ἥ γὰρ Ἀττικὴ ἀπεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. Αἱ γινῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὥς, ἣν νικηθέωσι τῇ ναυ- 641 μαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἔόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ εἰς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται.

vocem in *πλεῦνας* commutandam esse suspicatur. Alf. de Gutschmid. in *Philolog.* X. p. 667 Herodoto ita succurri posse putat, ut supra VIII, 43 pro: *Τροιζήνιοι δὲ πέντε* legatur: *Τροιζήνιοι δὲ ἑπτὰ* (cum Troezenii haud commemorantur ab Herodoto in iis, qui totidem naves Salaminem, quot olim Artemisium miserint) et VIII, 46, ubi Aeginetarum naves indicantur, pro *τριήκοντα* legatur *τεσσαράκοντα*. Differt autem a numero hoc Herodoteo, qualemcunque constitueris, Ctesias Perss. Excerptt. §. 26, *septingentas* Graecorum naves Salaminiae pugnae interfuisse scribens; nisi ibi quoque in numeris peccarunt librarii.

CAP. XLIX.

γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον] i. e. ut, quicumque vellet, sententiam suam declararet, enunciarret: quo loco videretur maxime opportunum esse pugnam navalem instituere inter ea loca, quae in ipsorum essent potestate. Locutio *γνώμην ἀποφαίνεσθαι*, quae vix differt a simili locutione *γνώμην ἀποδείκνυσθαι*, invenitur I, 207. II, 24. 120. III, 82. 71. VII, 152 coll. 143. IX, 5. Vid. Sluiter. Lectt. Andocidd. pag. 180 (p. 119 Lips.), Heindorf. ad Plat. Gorg. p. 67. — In seqq. pro vulg. *ἀφεῖτο* exhibui *ἀπεῖτο*, monente Bredovio pag. 93, idemque exhibuerunt Dindorf. et Dietsch. Est au-

tem plusquamperfecti passivi forma, ad quam conferenda sunt, quae de perfecti forma huius verbi ad II, 65 et II, 165 notavimus. Sensus est: *etenim Attica terra iam relicta erat*. Ad *προετίθεε*, quae est imperfecti forma, cf. I, 202 et Bredov. pag. 395.

συνεξέπιπτον] Idem verbum eadem significatione I, 206 coll. VIII, 123 de sententiis in unum convenientibus. Locutio, ni fallor, ducta de sortibus simul unâ pluribus urnâ excidentibus inque una eademque re congruentibus. Cf. V, 22 ibique nott. Quod sequitur: *ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε* (i. e. *hanc rationem adiicientes*), eodem modo invenitur positum II, 156. VII, 147; conf. etiam II, 64. V, 4. (*ἐπιλέγοντες*) IV, 65. Ad ipsam narrationem conf. Plutarch. Vit. Themist. cap. 11, ubi nonnulla paulo aliter tradita exstant.

ἣν νικηθέωσι] Haec lectio ex Aldina et aliquot scriptis fluxit libris. Vulgo *ἐν νικηθέωσι*, quod Florentinus, Mediceus, alii tuentur. Cf. Werfer. in Actt. phil. Monacc. I. pag. 235 et vid. nott. ad II, 13. Add. Hartung: Lehre d. Griech. Part. II. pag. 301. Eadem confusio infra VIII, 118. — Ad futura medii, quae passivo sensu adhibentur, *πολιορκήσονται* (de quo etiam vid. VIII, 28. 70) et *ἐξοίσονται* (quod etiam invenitur VIII, 76 coll. 96) vid. nott. ad V, 35 et ad IX, 122. Cf. etiam quae de Thucydidis usu monuerunt

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων 50
ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς
τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. Ὁ γὰρ διὰ
Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων
τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν
Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα
ἐδηϊοῦ. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος

Poppo aliique: vid. VI, 69. P. III. Vol. IV. p. 251 seq. ed. Popp. Eodem modo *πολιορκήσονται* passivo sensu dixit Xenophon Hellen. VI, 4, 6. VII, 5, 18 coll. Cyropaed. VI, 1, 15. — Ad vocem *τιμωρίῃ* vid. alata ad VII, 169. Inde haec totius loci existit sententia: sententiae communi consilio latae hanc adii- ciebant rationem, ut dicerent, *inferiores si e proelio discessissent, tum Salamine si essent, se obsidionem pas- suros in insula, ubi ipsis nullum auxi- lium adpariturum sit; ad Isthmum vero si essent, salvos sese ad suos (cives s. socios) recepturos (sese recipere posse).*

CAP. L.

ἐπιλεγομένων] i. e. haec dum dis- ceptant Peloponnesiorum duces. De verbi medii *ἐπιλέγεσθαι* significa- tione diximus ad V, 80. VII, 47. Quod vulgo legitur *ἐλήλυθε*, in *ἐλη- λύθε* mutandum recte censuit Wer- fer Actt. phill. Monacc. I. p. 240, probante Matth. Gr. Gr. §. 505, IV, qui unâ cum Bekkero hoc in textum recepit: quod idem fece- runt Dindorf. et Dietsch.; tu vid. nott. ad I, 79 et cf. Bredov. p. 320. Vulgatam lectionem *ἐλήλυθε* tue- tur Lehrs: Quaest. epp. pag. 276 ad Pausaniam, Herodoti imitatore, provocans, qui *ἐλήλυθε* scripserit III, 5, 4. — Verbo *πυρπολεῖν* (*in- cendio vastare*) usus quoque est Po- lyae. IV, 2. §. 14: *τὴν τε χώραν πυρπολῶν*. Plura vid. in Thesaur. Ling. Graec. Vol. VI. p. 2278 ed. Dindorf.

Ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς κ. τ. λ.] Conf. supra VIII, 34. *ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον*]

i. e. cum ipsi (incolae) urbe relicta cessissent s. abiissent in Peloponne- sum. De usu praepositionis *ἐς* in talibus laudavit Cr. Taylor. ad Lysiae Epitaph. Vol. V. pag. 72 ed. Reisk. Wesseling. excitaverat Diodor. XI, 14 coll. Herodot. VI, 100, ubi vid. nott. Sic apud Aeschyli Pers. 133 Bl. (107 Both.) *ἐκλέλοιπεν* valet *abiit, discessit*. Ad proximum *ἦκε* conf. Matth. Gr. Gr. §. 504, 2.

ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν] „More Homericō Ili. II, 498 et 504; de praelio tamen ad Plataeas *ἐν τῇ Πλαταιῇσι μάχῃ* conf. VII, 231 et IX, 89. Adi Steph. Byz. [s. v. pag. 641] et L. Holste- nium.“ Wessel. Apud Graecos pariter in usu *Πλάταια* et *Πλα- ταιαί*, rarius tamen illud, cum ple- rique scriptores ipseque Herodotus IX, 25. 39. 41 pluralem adhibeant. Monuit Muenscher: De rebb. Pla- taeenss. pag. 3. 10 seq. coll. Fried- rich. Rerr. Plataicc. Specim. pag. 9. not. Ac vid. quoque Siebelis. ad Pausan. IV, 36. §. 5 coll. IX, 1. §. 2, Gail. ad Geogr. min. IV. pag. 280. Cum ipsa Herodoti narratione con- venit ex parte Ctesias Persicc. Ex- cerptt. §. 25, ubi narrat, Xerxem copias contra Plataeenses misisse duce Mardonio, a Thebanis quippe stimulatum, his vero addit obviam venisse Pausaniam, qui eos ita vi- cerit, ut ipse Mardonius vulneratus fugâ salutem petierit.

ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος κ. τ. λ.] De *Thespiensibus*, quorum animi ma- xime alieni erant a Thebanis, supra monuimus ad V, 79; iidem Thespien- ses ad Thermopylas cum Leonida contra Persas pugnaverant ibique occubuerant (VII, 202. 222. 226.

51 **Θηβαίων** ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἓνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μῆσι ἐγίνοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἳ φραζάμενοι τὴν ἀκρόπολιν

VIII, 25): unde, opinor, iram regis ita excitaverant, ut urbem incenderet. *Plataeenses* Atheniensibus iam auxilio venerant ad Marathonem contra Persas pugnantes (VI, 108), iidemque contra Xerxem in Graecorum classe ad Artemisium militasse dicuntur a Nostro VIII, 1: itaque hi quoque Xerxis iram movebant, qui eorum urbem flammis tradi iussit.

CAP. LI.

Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου] i. e. ab eo inde tempore, quo *Hellespontum* traiecerunt. Haud aliter ἀπὸ in tempore indicando, ubi Latini a s. post ponunt, VIII, 54. 55. Plura Fischer ad Weller. III. a. pag. 108 seq. A quo tempore (haec est Herodoti sententia) Persae *Hellespontum* traiecerunt, itineris (in Europam) initium facientes, unum ibi (in Hellesponto) mensem, in ipso transitu (et in exercitu ordinando et lustrando) consumptum commorati, inde trium mensium spatio devenerunt in Atticam anno 480 a Chr. n. s. Olymp. 75, 1, quo Callias archon eponymus fuit Athenis. αὐτοῦ, i. e. ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ. Ad formam μῆσι (pro vulg. μῆνεσι) vid. allata ad Herodot. IV, 43. Ad genitivos Καλλιάδεω ἄρχοντος vid. nott. ad VIII, 43.

καὶ αἰρέουσι] Subitum transitum temporum ab aoristo (ἐγίνοντο) ad praesens notavimus ad V, 55.

ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας] Quod continuo commemorantur ταμιαί τοῦ ἱεροῦ, qui quaestores sunt aerarii in templo Minervae (Parthenonis s. eius

templi, quod ante Periclis tempora Parthenonis locum tenebat [vid. nott. ad V, 72], in cella) depositi, inde quis colligat, de eodem Minervae templo verba haec ἐν τῷ ἱερῷ esse accipienda? Atque ita sane haec verba accipi vult Ross: *Archäolog. Aufsätze* p. 130; equidem tamen malim verba ἐν τῷ ἱερῷ hoc loco accipere sensu latiore de toto loco diis ac potissimum Minervae consecrato in arce, complectente Hecatompodon s. Parthenonem aeque ac Minervae Poliadis templum una cum Erechtheo: neque alio sensu accipi posse puto, quod legitur cap. 53: τὸ ἱερόν συλήσαντες, et cap. 55: ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερόν, ut 54: ἐμπρήσαντι τὸ ἱερόν.

ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ] Prima hinc mentio quaestorum sacrorum in templo Minervae, ubi primarium Atticae civitatis fuit aerarium, in quo omnia donaria, vectigalia, multas, alia id genus deponebant, condita in Parthenonis cella quadam. Postea crebrior eorum fit mentio in inscriptionibus aliisve monumentis: unde decem fuisse numero quaestores e civibus ditioribus electos intelligimus. Plura Boeckh. *Oeconom. Athen.* I. p. 172 (217 seq. ed. sec.) coll. Petit. *Legg. Att.* p. 338 et C. Fr. Hermann: *Griech. Staatsalterth.* §. 151. not. 9. 10. 12. Inde οἱ ταμιαί τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας commemorantur in inscriptionibus nuper editis a Rangabé: *Antiquités Helléniques* II. p. 14. 16. 47. 148 seq. Apud Cornelium Nepot. Themistocl. 4 init. Xerxes dicitur arcem, interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevisse.

θύρησί τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήϊον, τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήϊον, καὶ οὐ τὰς νέας. Οἱ δὲ 52 Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρκεον τρό-

θύρησι] *tabulis, asseribus*, ut II, 96. Monuit Schweighaeuser. Quod sequitur ἡμύνοντο, et h. l. et cap. 52, accipio: *arcere, propellere studabant*, quo imperfecti vis ac potestas eluceat.

ὑπ' ἀσθενείης βίου] i. e. *ob victus inopiam*. Scripsi ἀσθενείης pro vulg. ἀσθενείης, vid. nott. ad II, 47, ubi eadem invenitur locutio, quam Negris Neograecorum idiomate exponit ἀπὸ πτωχείαν, si quidem ἀσθενείης saepius idem valeat atque πτωχός (ut VIII, 137. II, 47. Eurip. Suppl. 433. Electr. 267.). Valckenarius ad h. l. praeterea confert II, 88, ubi *χρήμασι ἀσθενεστέροισι* Noster dicit *pauperculos*, itemque Thucyd. I, 5, alia. Ad argumentum loci conf. VIII, 40. 41, ubi in Salaminem se suasque res illos contulisse, aggredientibus Persis, enarrat Herodotus.

πρὸς δὲ] Post has voces e San- crofti libro καὶ recepit Gaisfordius, quod reliqui libri scripti et editi omittunt. Spectant autem haec ad antecedens ἅμα μὲν, maiori quada vi addita. Vid. G. Hermann. ad Viger. pag. 782. Apud Thucyd. VII, 56 post ἅμα μὲν infertur τὸ δὲ πλέον.

τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε] Vid. VII, 142. Pro τὸ Valcken. sine causa reponi vult τῷ. Voculam καὶ, quae vulgo ante voces αὐτὸ δὴ τοῦτο legitur inserta, cum Schaefero, Matthiae et recc. edd. retinui, si quidem per hanc voculam verba sequentia adiunguntur antecedentibus verbis πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήϊον. Deleverunt particulam, quae sane a nonnullis libris scriptis abest, Schweighaeuserus et Gaisfordius. Ad verba

τὸ ξύλινον τεῖχος cf. allata ad IX, 15. — Ad vocem κρησφύγετον conf. V, 124 ibique nott.

CAP. LII.

Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήϊον πάγον] i. e. *Persae considentes (s. castris positae) in colle ex adverso arctis silo, quem Martium collem vocant, (Athenienses in arce inclusos) hoc modo oppugnare instituerunt*. Verbum ἴζεσθαι sic positum invenias IV, 203 (*ἰζόμενοι ἐπὶ Διὸς Ἀνκαίου ὄχθον*), III, 11. IX, 2. 17. 26: de structura vid. allata ad II, 55. IV, 145. V, 12. — Satis vero notus in Atticorum rebus collis ille, in quo Areopagitarum concilium consedit, *Martis collis Ἄρειος* (Ionice Ἀρήϊος) πάγος nominatus vel ob Amazones, Martis filias, quae impetum fecerant in collem, vel ob Martem, qui Halirrothio caeso in deorum indicium hoc in colle vocatus esse fertur. Multa dabunt Bergman. et Benseler ad Isocrat. Areopag. pag. 2—9 ed. Bensel. Ipse collis arci proximus ab occasu, ut vel sagittas in Atheniensium munimenta mitterent Persae, altitudine non aequat arcem, molesque et saxosa ac lapidea, cacumine admodum inaequali. Nullae antiquitatis reliquiae adhuc ibi inventae sunt locusque iacet desertus. Ab orientali collis latere ad radices Dionysii Areopagitae exstructa fuit ecclesia, nunc etiam diruta. Vid. Pausan. I, 28. §. 5 ibique Siebelis pag. 102, Lucian. Bis Accus. §. 9. 10, Kruse: Hell. II, 1. p. 138, Stuart. et Revett. Alterth. I. pag. 241 seq.

πον τοιόνδε· ὅκως στυπείον περὶ τοὺς ὀϊστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πόλιορκεόμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος, οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιτρόχους ἀπίε- 642
σαν, ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίησι ἐνέχεσθαι, οὐ
53 δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ
τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶ-
σαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι.
ἔμπροσθε ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὀπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ

255 seqq., Leake: Topographie v. Athen. p. 255 seqq. e vers. Baiteri et Saupprii. Alia excitavit C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 105. not. 4 seqq. ed. quart.

ὅκως — ἄψειαν] Sensum loci hunc fere esse puto: „quoties s. quotquot Persae sagittas emittebant, eas stupā circumvolutas et accensas in septum istud coniiciebant.“ In seqq. voculam ὅμως simili modo postpositam invenias VI, 120; de usu et significatione verbi προδεδωκότος vid. nott. ad VII, 187; de genitivis absolutis cum alio participio iunctis vid. quae iam monuimus ad III, 127.

οὐδὲ λόγους — ἐνεδέκοντο] Accusativus λόγους aequae pertinebit ad προσφερόντων atque ad ἐνεδέκοντο. Neque conditiones a Pisistratidis oblatas receperunt. Pisistratidas Herodotus intellexit non unum Hippiam, sed quotquot, opinor, Athenienses cum eo exsules facti, quia Pisistrati et filiorum partes amplexi erant (Ἀθηναίων οἱ φνυγάδες VIII, 54), Xerxis exercitum sequebantur. Ad formam ἀντεμνηχανέοντο conf. V, 63 ibique allata.

ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν] i. e. magna saxa s. lapides (in Persas) deiecerunt. De voce ὀλοιτρόχους vid. nott. ad V, 92. §. 2. Attigit Suidas II. pag. 680. Ad verba ἐπὶ χρόνον συχνὸν (i. e. in longum tempus, diu) vid. I, 81 (χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν

πολιορκίαν). IX, 70 et cf. nott. ad IX, 22.

Ad locutionem ἀπορίησι ἐνέχεσθαι conf. nott. ad VI, 56. VII, 128 coll. I, 190 fin. et IV, 131 ibique nott. Neque alio pertinet VIII, 135 (coll. VII, 128): ἐν θωύματι ἔχεσθαι. IX, 37: ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος. IX, 98: ἐν ἀπορίησι εἶχοντο. Alia quaedam dabit Stallbaum. ad Platon. Criton. cap. 1. pag. 43 C. Add. Plat. de Legg. VI. p. 762 D. XI. p. 935 C.

CAP. LIII.

Χρόνῳ] Sic infra quoque cap. 107. Vid. allata ad III, 13. Quae sequuntur ἐκ τῶν ἀπόρων (ex his difficultatibus), excitavit Iacobs. ad Aelian. N. A. III, 23. Ad verbum ἔδεε (fatis destinatum erat) vid. V, 33 ibique nott. coll. IV, 79, et ad locutionem γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι citt. ad VII, 11.

ἔμπροσθε ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὀπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου κ. τ. λ.] In his verbis quod voculam πρὸ eiici vult Cobet in Mnemosyn. IX. p. 288, equidem haud assentior respiciens ad ea, quae similia de tali orationis abundantia apud Nostrum haud infrequenti attuli ad III, 18. Ad ipsum vero loci argumentum haec teneri volumus. Primarius in arcem introitus ad occidentale arcis latus

τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε, οὔτ' ἂν ἤλπισε μή κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρήμνου ἔοντος τοῦ χώρου. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβη-

erat e regione Areopagi, ibique etiam murus (τὸ τεῖχος, quod mox dicitur) una cum portis exstructus erat: hac parte accedentes Persae cum repulsi adscendere in arcem non possent, alia escenderunt parte, *septentrionali* nimirum ἔμπροσθε πρὸ τῆς ἀκροπόλεως, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, ante arcem, sed in parte a porta et adscensu [communi] *aversa*, ut Siebelis interpretatur ad Pausan. I, 18, 2, qui Aglaurum Hersamque sororem κατὰ τῆς ἀκροπόλεως, ἐνθα ἦν μάλιστα ἀπότομον, αὐτὰς δῖψαι narrans haec continuo addit: κατὰ τοῦτο (i. e. hac arcis parte, qua maxime praeceps est) ἐπαναβάντες Μῆδοι κατεφόνευσαν Ἀθηναίων τοὺς πλεον τι ἐς τὸν χρησμὸν ἢ Θεμιστοκλῆς εἰδέναι νομίζοντας καὶ τὴν ἀκρόπολιν ξύλοις καὶ σταυροῖς ἀποτείχισαντας. Persae igitur via solemni, quae ex urbe in arcem ab occasu ducebat (quo loco postea i. e. anno 437 et seqq. a. Chr. n. a Pericle propylaea exstructa sunt in locum veterum munimentorum, ut putant, arcis introitum ab hac parte tutantium; cf. nott. ad V, 77), haud escenderunt, sed pone portas hīc positas et pone eam viam, quā vulgo in arcem adscendebant (ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, ubi vel articulus praepositus de uno tantum eoque solito adscensu portisque ibi positis sermonem esse satis declarat), adscenderunt ea parte, quā nemo sane custodiebat arcem neque omnino quisquam fieri posse putasset, ut hac parte arx adscenderetur, quā maxime illa praeceps perhibetur. Haec autem arcis pars ad *septentrionem* est conversa, ubi in ipsa arce Erechtheum exstructum esse invenimus, arcis lateri autem subiectum *Aglauri* fanum: ex quo nunc gradus (qui olim nulli fuerunt) in rupes excisi in ipsam arcem, qua

parte Erechtheum stabat, ducere dicuntur. Quod vero Beulé (l'Acropole I. p. 27. 159) via *subterranea*, quae ex Aglauri fano in arcis aream duxerit, Persas adscendisse contendit idque probari vult Herodoti verbis initio positis: ἐφάνη δὲ τις ἔσδοτος τοῖσι βαρβάροισι (quae Gallice sic reddit: „les barbares découvrirent une entrée“) et mox sequentibus: ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς — Ἀγλαύρου (quae Gallice sic interpretatur: „ce fut par cette entrée, dans le temple d'Aglaure, que quelques Perses escaladèrent“), tale quid Herodoti verbis indicari nego, quae nihil aliud declarant, nisi Persis (cum via solemni adscendere in arcem non possent) accessum quendam apparuisse (s. locum detectum esse, quo adscendere possent) eoque loco, quamvis praerupto, prope Aglauri fanum nonnullos adscendisse. De *Aglauro*, de qua Pausanias tradit l. l., plura dabunt Creuzer in Symbol. III. p. 390 seqq. et Preller: Griech. Mytholog. I. p. 134 seq. coll. C. O. Muellero: Kleine deutsche Schrift. II. pag. 146. De ipso Aglauri fano vid. Leake: Topograph. v. Athen. p. 192 vers. Turicens., qui Aglauri fanum septentrionali arcis lateri subiectum scribit Cecropio et Pandroseo annexum, prope Panis antrum et eam, quae nunc Macrai (μακραὶ πέτραι) vocatur, regionem, ubi sane maxime praeceps arcis rupes. Qua eadem parte nostrā quoque memoriā Graeci in arcem ingressi perhibentur. Vid. Stuart et Revett. Alterth. p. 249—254. Leake assentitur Broendsted: Reise etc. II. p. 234 seq. de orientali arcis latere in Herodoti loco cogitari posse negans, in quo tantum anterior arcis pars („die grosse Vorderseite der Burg“) indicetur eaque ad septentrionem conversa, ubi etiam Aglauri aedes prope Panis antrum. — In seqq. pro καίτοι περ,

κότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑω-
τοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέ-
γαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον

quod Florentinus affert, duo codd. καίπερ, unus liber καὶ τοί γε. E Stob. Serm. XLIV, [46] pag. 310 (p. 267. T. II. Gaisf.) Wesselingius excitat καίτοι περ: sed hoc loco, qui legitur in Excerptt. Stobaei tit. 46. §. 41, Meineke haud scio an recte exhibuerit καὶ τόπερ: ἀνὴρ — ἀγνοεῖ δὲ τὸ μέγιστον καὶ τόπερ χρὴ εἰδέναι πάντα τὸν μέλλοντα ἀνθρώπου καταδοκῶν, ὅτι κ. τ. λ.

οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο] i. e. alii de muro deorsum se praecipitarunt atque perierunt. Verbis κατὰ τοῦ τείχεος, in quibus κατὰ eodem modo ponitur quo supra II, 39 et II, 121. §. 3 (ubi vid. nott.), additur h. l. κάτω ex ea orationis abundantia, ex qua etiam paulo ante dixerat ἔμπροσθε πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ipsam rem accuratius et certius indicaturus. Ad significationem verbi ἐρρίπτεον pertinent allata ad IV, 94. De ipso muro si quaeris, haud quidem (ut Beulé arbitratur: l'Acropole I. p. 89) eum murum hīc intelligi puto, quem Pelasgi circa arcem olim duxisse dicuntur VI, 137, Πελασγικὸν τεῖχος, ut Noster appellavit V, 64 (ubi vid. nott.); agitur potius, si quid video, de eo muro, qui ad occidentale arcis latus, ubi introitus erat adscensusque ad arcem facilis, exstructus erat ad maiorem arcis securitatem simulque ad aditum intercludendum, si qui hostes accederent: hac enim sola arcis parte ea certe aetate, de qua h. l. agitur, τὸ τεῖχος exstructum fuisse arbitror. Ad hanc quoque arcis partem refero, quod supra (VIII, 51) lignis tabulisque arcem sepsisse dicuntur Athenienses in arce relictī, reliquas arcis partes, praecipue septentrionalem loci natura satis tutabatur rupesque praecipites omnem accessum impediabant. Neque aliter Goettling (Gesammelte Abhandl. pag. 72) τὸ τεῖχος de muro ad portas introitum arcis clauden-

tes exstructo intellexit reddiditque: Thormauer. Quo in muro qui collocati erant Athenienses cum a tergo se circumveniri viderent, Persis, qui a septentrione in arcem adscenderant, accedentibus, nihil aliud sibi relinqui intellexerunt, nisi ut de muro se deiicerent aut ad deorum simulacra fugientes salutem peterent supplices. Qui de muro se deiecerunt, inde statim perierunt (διεφθείροντο) aut certe, si qui salvi evasisse ex hoc casu putandi sint, a Persis, in quorum manus scilicet pervenerant, trucidati sunt.

οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον] i. e. alii in interiorē aedis partē s. cameram, ubi ipsius deae simulacrum erat, confugerunt. De voce μέγαρον dixi ad I, 45 et 65. Intellegitur autem, ut iam supra (in nott. ad V, 77. Vol. III. pag. 147, ubi male impressum legitur VIII, 83 pro VIII, 53) monui, antiquissima Minervae Poliadis aedes, ad quam eandem nunc quoque referre velim Herodoti verba (VII, 72) de Cleomene, qui intravit ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, quae Rossium secutus ad alterum Minervae templum s. Hecatompedon retuli (pag. 137. Vol. III), ad quod templum hoc quoque loco τὸ μέγαρον apte referri nequit. Illa Minervae Poliadis aedes, ad quam τὸ μέγαρον spectat, ut antiquissima ita sanctissima erat: in hanc Athenienses confugientes atque antiquum deae signum (Palladium) amplectentes, tanquam ἰκέται, salvos se fore sperarant, mox tamen a Persis ingressis interfecti sunt; τῶν δὲ Περσέων, ait Noster, οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἰκέτας ἐφόνευσαν, ubi τὰς πύλας haud intelligo de aedis huius portis s. ianuis, ad quas primum se Persae converterint quibusque apertis supplices interfecerint: has enim portas s. ianuas Noster dicit θυράς, vid. V, 72. Itaque

μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἱκέτας ἐφόνευσον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν.

Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς 54
Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παραιοῦσάν
σφι εὐπρηξίην. Ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ
ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωυτῷ δὲ ἐπομέ-
νους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ, ἀναβάντας ἐς
τὴν ἀκρόπολιν, εἴ τε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλ-
λειτο ταῦτα, εἴ τε καὶ ἐνθυμίων οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρὸν.
οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Τοῦ 55
δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει

cogitandum de iis portis, quae ar-
cis introitum a latere occidentali,
ubi τὸ τεῖχος erat, claudebant, iam
supra memoratis in verbis ὀπισθε
δὲ τῶν πυλέων, ubi vid. nott. Ad
has portas, quas ad Enneopylon
probabiliter refert Preller (Jahrb.
f. Phil. 73. p. 76), Persae, cum a
septentrione arcem adscendissent,
primum se converterunt eo scilicet
consilio, ut caeteris Persis extra
arcem ab hac parte adhuc versanti-
bus introitum pararent, portis aper-
tis: tum demum ad fanum illud ac-
cedentes, in quod Athenienses non-
nulli confugerant, hos trucidarunt.
Qui cum essent ἱκέται, ut Herodo-
tus dicit (vid. quoque V, 51. 77. VII,
141 ibique nott.), eo sane angetur
Persarum atrocitas, qui homines e
Graecorum sententia inviolabiles
habitos et deorum tutelae commis-
sos, omni iure divino neglecto tru-
cidarunt eoque summum piaculum
contraxerunt ac parem culpam,
quam deorum Graecorum templis
spoliatis et incensis (vid. V, 102 ibi-
que allata et VIII, 102) iidem con-
traxerant. In fine adiiciam Cornelii
Nepotis locum de his ita scribentis
in Vit. Themistocl. 4: „At Xerxes
Thermopylis expugnatis protinus
accessit astu idque nullis defenden-
tibus, interfectis sacerdotibus, quos
in arce invenerat, incendio delevit.“

ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο]
i. e. ubi erant omnes ab iis prostrati

s. omnibus occisis. Idem verbum eo-
dem sensu IX, 69. 76. ap. Diodor. XV,
80. XIX, 108. Polluc. IX, 153 (qui
exponit ἀνῆρηντο), Xenoph. Cyrop.
III, 3, 64. Plutarch. Vit. Fab. 8. De
ipsa plusquamperfecti κατέστρωντο
forma si quaeras, vid. Bredov. pag.
342. In ipsa narratione leviter tan-
tum ab Herodoto discrepat Ctesias
Perss. §. 25, ubi Xerxem narrat
ipsam urbem cepisse vacuam eam-
que incendisse, excepta arce, in
qua nonnulli Athenienses derelicti
pugnarint, quibus nocte profugis
arcem quoque esse combustam.

CAP. LIV.

ἀγγελέοντα] Ita e duobus codd.
pro vulg. ἀγγελλέοντο recte dedit
Valckenar. conferens Euripid. Phoe-
niss. 777. 1082. Plura ex Herodoto
affert Bredov. (p. 375): I, 43. III,
134. IV, 14. 127. 151. VII, 147. VIII,
97. De Artabano Susis relicto a
Xerxe vid. VII, 52. 53. Ad voces
ἀπὸ τῆς πέμψιος conf. mox cap. 55
et III, 42.

ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου] Quod
olim quis coniecit ἰδὼν ἐν ὑπνῳ,
ut Noster loquitur III, 30. 65, id
minime videtur necessarium. Vid.
VII, 18. 47. Ad δὴ ὧν conf. I, 210
ibique nott. Ad formulam ἐνθυ-
μίων οἱ ἐγένετο conf. nott. ad II,
175 et add. Burges. Prolegg. Thu-
cydid. p. 283.

ταύτη Ἐρεχθεός τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ
ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσά ἐστι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσει-

CAP. LV.

Ἐρεχθεός τοῦ γηγενέος λεγομέ-
νου εἶναι νηὸς] Ἐρεχθεός dedi pro
Ἐρεχθῆος, ut VII, 189. Erechtheus,
priscus Athenarum rex, vocatur γη-
γενής, i. e. *terrâ genitus*, e Vulcani
scil. Minervam aggredientis semine
in terram prolapso editus, ut fama
ferebat, a Minerva deinde nutritus
cultusque: de qua fama vide quae

δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
θρέψε, Διὸς θυγάτηρ — τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα —
καδ' δ' ἐν Ἀθήνῃσ' εἶσεν, ἕω ἐνὶ πτόνι νηῶ.
ἔνθα δέ μιν ταύροισι καὶ ἀρνείοις ἱλάονται
κούροι Ἀθηναίων περιτελλομένων ἐνιαυτῶν,

alteroque loco Odysseae VII, 81
Minerva relictâ Scheriâ Athenas
pervenisse ibique Ἐρεχθῆος πυκι-
νὸν δόμον intrasse dicitur: quem
δόμον nullum alium fuisse credam
atque τὸν νηὸν Ἐρεχθεός, quem
Herodotus h. l. appellavit. Alia,
quae de hoc Erechtheo eiusque sa-
cris traduntur, nunc praetereo, cum
ad hunc Herodoti locum recte in-
telligendum minus pertineant: id
unum tenendum, his similibusque
fabulis, quae ferebantur, primordia
rerum Atticarum atque initia vitae
cultioris, quae ab agris continuo co-
lendis proficiscitur, contineri me-
moriamque servari terrae Atticae
primum cultae deorum beneficio:
itaque ad agriculturae initia, quae
diis debuit terra Attica, haec omnia
spectare, quae pluribus exponere
huius loci non est. Tu vid. Creu-
zer. ad Ciceron. de nat. deorr. III,
19. pag. 576 seq. III, 22. pag. 599.
Symbol. III. p. 308 seqq. 388 seqq.
IV. p. 342 seqq., Broendsted l. l. II.
pag. 227. 231, Thiersch. in: Ab-
handl. d. Bair. Akad. d. Wissensch.
phil. hist. Class. V. p. 101 seqq., ne
plura. De ipsa Erechthei aede, in
qua olim et olea et mare fuisse di-
citur, in Excursu ad h. l. exposui-
mus, quantum ad Herodoti verba
recte intelligenda opus videbatur.

ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσά ἐστι]
De his, quae in Excursu ad h. l. di-

ipse olim protuli in Dissertat. de
Apolline Patricio et Minerva Primi-
gen. (Heidelberg. 1820) pag. 20 (ubi
Scholiastae in Aristid. Oratt. locum
adscripsi, in quo e Vulcani semine
non quidem Erechtheus, sed *primus*
homo ortus esse dicitur), coll. C. O.
Muellero: Kleine Deutsche Schrift.
II. p. 139. Hunc Erechtheum, ne
alia afferam, iam Homerus novit
Ili. II, 547 seqq., ubi Ἀθήνας vocat:

ximus, haec conferri volumus: iam
quid in his Atticorum hominum re-
ligionibus valeat et olea et mare
s. aqua salsa, declarandum. *Olea*,
quam Minerva in arce plantasse fe-
rebatur prima, olim per Graeciam
cum perquam rara (cf. ipsum He-
rodot. V, 82 ibique nott.) fuisset,
postea ab Atticis hominibus praeci-
pue culta est, ut ad praecipuos re-
gionis minus feracis adeoque steri-
lis redditus referretur deaeque ipsius
tutelae committeretur. Plura idem
Mueller l. l. pag. 30. 31, Stuart et
Revett. l. l. I. p. 497, Ritter: Erd-
kunde XI. p. 533, Boetticher: Baum-
cult. pag. 107 seq. Itaque nil mi-
rum, in primaria maximeque vetu-
sta deae Atticae aede oleam, a dea
ipsa, ut ferebant, plantatam, sem-
per servatam pieque cultam esse,
si quidem in stirpis emortuae locum
alia cito subdita fuerit. Hinc Pli-
nius H. N. XVI, 44: „Athenis quo-
que olea durare traditur in certa-
mine edita a Minerva.“ Prope hanc
oleam (de qua etiam vid. Ciceron.
De Legg. I, 1 ibique Moser. p. 4 et
Turnebum pag. 527 ed. Cr., Span-
hem. ad Callimach. Pallad. Lavacr.
26.) non minori religione consecra-
tus cernebatur *puteus* s. *fons aquae*
salsae, quem adeo *mare* vocabant,
quemque sub flatum noti surdo mur-
mure fluctuum ad instar moveri
strepitusque edere dicebant, teste

643 δέωνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας, μαρτύρια

Pausan. I, 24 coll. Liban. Lament. Nicomed. p. 203. Quippe Neptunum ipsum cum tridente fontem e saxo aperuisse fama ferebat: *πλήξας τῇ τριαινῇ κατὰ μέσῃν τὴν ἀκρόπολιν ἀνέφηνε θάλασσαν, ἣν νῦν Ἐρεχθίδα καλοῦσι*, scribit Apollodorus l. supra l. Qui ὕδωρ θάλασσιον dicit Pausanias I, 26. §. 6, is alio loco (VIII, 10. §. 3) vocat τὸ πῦμα τὸ ἐν ἀκροπόλει, unde satis patet, *θάλασσαν* hoc loco nihil aliud esse nisi *aquam salsum*, ut recte monuit L. Ross in: Archäolog. Zeit. 1850. nr. 16—18. pag. 179. Alia quaedam afferuntur in Thesouro Linguae Graec. IV. p. 232 ed. Dindorf., ubi Polybii locus XVI, 5, 4 excitatur: *ναῦς πλήρης θαλάττης*. Neque aliter intellexit Brause in Commentatt. criticc. in Pausaniam (Freiberg. 1859) pag. 18. Ac sane nil impedit, quo minus revera fontem salsum olim in arce fuisse existimemus, quem vulgi superstitio ad Neptunum retulerit, quemque adhuc se vidisse affirmabat piorum peregrinatorum unus, negantibus quotquot nostrā ac patrum memoriā arcem perlustrarunt. Conf. Mueller. l. l. pag. 20. 31. Sed monuit Thiersch. l. l. pag. 109, videri sane veteres Athenienses, cum templum in arce extruerent, aquam quaesivisse eamque etiam perfodiendo reperisse, sed salsum illam fuisse, additque idem vir vel nostra aetate idem accidisse, cum in arce inclusi qui fuerint, propter aquae inopiam fontem reperire studuerint eumque etiam tandem in occidentali arcis parte invenerint, qui aquam exhiberet salsum, sed potabilem. Beulé: l'Acropole II. pag. 251 seq. ea, quae de hoc fonte s. de aqua salsa traduntur, ad pias sacerdotum fraudes, quibus populo imposuerint, referri vult, neque ullum salsae huius aquae locum adhuc repertum esse pronuntiat. Quod vero Athenienses oleam ac puteum tam anxie curarint tamque pie coluerint, rationem addit historiae pater eam, quam fama suggerebat: esse haec rixae

inter Minervam atque Neptunum de Atticae regionis possessione testimonia; cum scil. illa sibi oleā plantatā vindicaret Atticae regionis possessionem, quam eandem Neptunus, qui puteum illum tridente aperuerat, affectabat. Hac vero re ad duodecim deorum iudicium perlata constat Minervae possessionem regionis fuisse addictam. Equidem illud adiicio, videri utique altioris indaginis esse hanc fabulam, quae ad prima rerum Atticarum incunabula spectat, ita ut ista regio, maris fluctibus olim multum vexata, postea ex hoc fluctuum (Neptuni) certamine cum ipsa terra lucisque vi illam collustrante et calefaciente (Minerva) firma exstiterit certaue. Valcken. de hac lite excitat Plat. Menexen. pag. 237 C. et Quintil. Declam. 323 coll. Plutarch. II. pag. 489 B. Tu vid. potissimum Apollodor. III, 14. §. 1 et quae alia protulerunt Moser ad Ciceronis l. l., Sintenis ad Plutarch. Themistocl. 19. pag. 126, Creuzer. Symbol. l. supra l. Orat. de civit. Athen. pag. 67 et in Stuart. et Revett. Alterth. pag. 547. Quibus postea haec adscripsit Creuzerus: „Sed tamen antiquissima sacra Atheniensium inter arvales deos habuerunt etiam Neptunum, quem alii quoque Graeci *φντάλμιον* appellabant, i. e. *γόνιμον*, *almum* (Hesych. in *φντάλμιος*). Qua de re consule Bosslerum De gentt. et famill. Atticae sacerdotalibus pag. 9 seqq., et ipse nuper monui in Diatriba de vasculo Erbacensi Herculem Buzygem exhibente.“

λόγος παρ' Ἀθηναίων] Revocavit παρ' Ἀθηναίων Bekkerus, quem ego cum recentt. edd. secutus sum; cf. Bredov. p. 208. Male duo codd. ὑπ' Ἀθηναίων. Ipsa Herodoti verba sic reddidit Valla: „in quo (templo) olea est et mare, ut apud Athenienses praedicatur, Neptuno et Minervae in testimonium posita, quod de regione decertassent.“ Quae improbavit Schweighaeuserus, qui prius requisierat παρ' Ἀθηναίοις, nil tamen postea mutandum censuit,

θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱερῷ κατέλαβε
ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς
ἐμπρήσιος, Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι, ὥς

modo παρὰ Ἀθηναίων (sic e Florentino exhibuit) ad μαρτύρια neque ad λόγος referatur, hoc sensu: quae aiunt a Neptuno et Minerva — testibus advocatis Atheniensibus, posita ibi esse, aut, ut in Lex. Herodot. II. p. 175 ponit: testimonia in medium proferre ab Atheniensibus sibi exhibita. μαρτύρια autem, ad quae verba παρ' Ἀθηναίων e Schweighaeuseri sententia referenda sunt, eodem Schweighaeusero auctore (in Lexic. Herod. II. p. 89 seq.), „non sunt testimonia, quod dii illi de regione decertassent, aut monumenta illius litis; sed sunt documenta sive argumenta, quae in illa litis contestatione ab utroque deo prolata et in medium proposita sunt, quibus causam suam defenderet, scilicet quibus probaret ad se pertinere terrae Atticae dominium, quoniam aut prior illam occupasset aut rem utiliorem Atheniensibus esset largitus. Dicit autem Herodotus (verbis, puto, veteris cuiusdam poëtae usus) παρ' Ἀθηναίων μαρτύρια θέσθαι, quod essent documenta, quorum fides atque veritas ab Atheniensibus, quorum testimonia illi invocabant, confirmari possent.“ Quae quidem interpretatio mihi ab ipsis Herodoti verbis, qualia nunc leguntur, aliena videtur meritoque eam perstrinxit Hoeger in Actt. phil. Monacc. III. pag. 522, qui recte coniungit λόγος παρὰ Ἀθηναίων, fama manans ab Atheniensibus. Nec aliter Matth. Gr. Gr. §. 588, interpretans: eine von Athen ausgehende Sage. Infra VIII, 140 init. ἐμοὶ ἀγγελλίη ἦκει παρὰ βασιλέος, IX, 1 τὰ παρ' Ἀθηναίων et supra VII, 173 ἀπικόμενοι — ἄγγελοι παρ' Ἀλεξάνδρον. Similia invenias in Xenophont. Cyropaed. IV, 5, 53. II, 4, 21. III, 1, 1. III, 2, 30. V, 3, 17 coll. V, 5, 13 (ubi legitur ποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμοῦ ἀδίκημα), aliisque locis, in quibus praepositio παρὰ sequente genitivo sic ponitur,

ut simplicis genitivi periphrasin facere videatur, quare etiam abieci, quod olim in mentem venerat, ab Herodoto scriptum fuisse λόγος τῶν Ἀθηναίων. Ac vocabulum λόγος absolute h. l. ponitur, ut III, 5 coll. VII, 95, omisso verbo ἐστὶ, quod ipsum additum invenimus II, 75. III, 115. VII, 129. 198, ubi nonnulla adnotavimus de vi ac potestate huius locutionis. μαρτύρια θέσθαι dicuntur, qui testimonia (alicuius rei ab ipsis peractae aut ad se ipsos pertinentis) tanquam pignora (cf. Herod. VI, 86. §. 1.) suae voluntatis aut sui animi deponunt exhibentve; conf. quae similia afferuntur in Thesouro Ling. Graec. VII. p. 2164 coll. 2175 ed. Dindorf. χάριν θέσθαι reperiemus infra IX, 60. 107. Itaque Herodoti sententia, si ipsa verba accurate sequimur, nulla alia esse potest, nisi: famam ferri ab (ipsis) Atheniensibus profectam, Neptunum et Minervam, cum de terra Attica decertassent, haec (oleam et aquam salsam) deposuisse in arce (ibique in sua ipsorum aede) tanquam testimonia litis olim inter ipsos exortae atque compositae simulque pignora voluntatis erga Athenienses perpetuae. — In seqq. verba ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱερῷ indicant totam aedem indeque etiam Minervae aedem Erechtheo adiectam concrematam esse. Ad verbum κατέλαβε conf. allata ad III, 42, et ad locutionem ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος nott. ad VIII, 51. Utitur hoc loco R. Todt (Philolog. XV. p. 205), quo commonstrari vult, in Aeschyli Eumen. 3 legendum esse: Θέμιν, ἣ δὲ 'πὸ μητρὸς δευτέρα τόδ' ἔξετο μαντεῖον.

Ἀθηναίων οἱ θύειν] Ita e Florentinis, aliis dedi cum edd. recentt. Vulgo Ἀθηναῖοι οἱ θύειν, quod Schaeferus et Matth. tenent. Similis genitivi structura VII, 170. Ad verba ἐς τὸ ἱερὸν conf. nott. ad VIII, 51.

ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρὸν, ὧρεον βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε
πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. Οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὧς σφι ἐξηγγέλθη, ὧς ἔσχε56
τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπύ-
κοντο, ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ
προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία
αἶροντο ὥς ἀποθυσόμενοι, τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν

ὧρεον βλαστὸν — ἀναδεδραμη-
κότα] i. e. *viderunt surculum e stipite
enatum cubiti fere longitudine*. Pro
vulg. ὧρων dedi ὧρεον, ut supra
VIII, 38. Ad verbum ἀνατρέχειν
conf. nott. ad I, 66 et Liban. An-
tioch. p. 378 C., quem locum apte
attulit Wesseling. Vox *stèlechos* de
stipite s. *caudice* arborum frequens
apud Theophrastum in Hist. Plantt.;
conf. potissimum IV, 13, 4, ubi di-
citur οἶον ὑπόθεσις καὶ φύσις δέν-
δρων, IV, 16, 1. I, 14, 2. II, 1, 1.
II, 2, 2. II, 5, 5. II, 6, 1, ne plura.
Idem miraculum enarrat Pausan. I,
27. §. 2 hoc adiiciens, oleam igne
crematam eodem die in *duorum*
ferme cubitorum proceritatem re-
pullulasse. Et confer sis quoque
Plin. H. N. XVII, 25 (38) sive §. 241:
„Sunt et miracula fortuita. Nam
et oliva in totum ambusta revixit:
et in Boeotia derosae a locustis
ficus regerminavere.“ Hisce nunc
addo Excerptt. Dionys. Halicarn.
XIV, 4, ubi quae traduntur, ex ipso
Herodoto fluxisse videntur: . . . .
Ἀθήνησι μὲν ἐν τῷ [τοῦ] γηγενοῦς
Ἐρεχθίδος σηκῷ ἱερὰ τις ὑπ' Ἀθη-
νῆς φυτευθεῖσα ἐλαία, κατὰ τὴν
ἔριν τὴν γενομένην αὐτῇ πρὸς Πο-
σειδῶνα περὶ τῆς χώρας, ἅμα τοῖς
ἄλλοις τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ οὖσιν ἐμ-
πρησθεῖσα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ὅτε
τῆς ἀκροπόλεως ἐκράτησαν, δευ-
τέρᾳ τῆς ἐμπρήσεως ἡμέρᾳ βλαστὸν
ἐκ τοῦ στελέχους ἀνῆκεν ὅσον τε
πηχυαῖον, θῆλον ἅπασι ποιῆσαι
βουλομένων τῶν θεῶν, ὅτι ταχέως
ἐαυτὴν ἢ πόλις ἀναλαβοῦσα βλα-
στοὺς ἀντὶ τῶν καλαιῶν ἐξοίσει
νέους. Immortalem igitur Minervae
vim Athenarumque huius deae tu-
telae commissarum salutem nun-
quam extinctum iri hoc prodigio

significari putarunt. Vid. Crenzer:
Symbol. III. p. 391 et conf. etiam
Lasaulx: Philosophie d. Geschichte
p. 118.

CAP. LVI.

ἐξηγγέλθη] Ita iubente Apetzio
e Florent., Mediceo, aliis reposui.
Cf. I, 21. II, 121. Vulgo ἐξαγγέλθη.
Vid. Bredov. pag. 296.

ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπύκοντο]
Similia his tradit Diodorus Sic. XI,
15, quo auctore Athenienses ad Sa-
laminem commorantes, ubi Atticam
exuri vident templumque Minervae
dirutum audiunt, δεινῶς ἡθύμουν·
ὁμοίως δὲ καὶ, pergit Diodo-
rus, τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πο-
λὺς κατεῖχε φόβος, πανταχό-
θεν συνεληλαμένους εἰς αὐτὴν τὴν
Πελοπόννησον. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς
πάντας τοὺς ἐφ' ἡγεμονίας τεταγ-
μένους συνεδρεῦσαι καὶ βουλευσα-
σθαι κατὰ πόλους τόπους συμφέρει
πεποιῆσθαι τὴν ναυμαχίαν κ. τ. λ.

οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προ-
κείμενον πρῆγμα] i. e. *ut ne eo us-
que manere vellent, donec decretum
fieret de re proposita*, num scil. ma-
nendum ipsis sit an discedendum
ad Isthmum: de quo vid. VIII, 49
fin. De structura verbi μένειν vid.
supra ad VIII, 17 nott.; de verbo
κυροῦν vid. nott. ad VI, 86. §. 2.

ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον
κ. τ. λ.] i. e. *sed in naves se conticie-
bant velaque erigebant, utpote pro-
pere discessuri, quique reliqui erant,
decretum fecerunt, ut, ante Isthmum
proelium navale committerent*. Ad lo-
cutionem ἰστία αἶρεσθαι cf. VIII,
94; inde ἀερθέντες, qui (velis datis
s. ancoris sublati) ex portu al-
tum petunt, dicuntur I, 165. 170, ne

ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἴσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ
 57 διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας. Ἐνθαῦτα
 δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο Μνησίφιλος,
 ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἶη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ
 πρὸς αὐτοῦ, ὥς εἶη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν
 Ἴσθμόν, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε· οὗτοι
 ἄρα ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἐτι
 πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται· καὶ
 οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις ἀνθρώ-
 πων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν, ἀπο-

plura. ἀποθευσόμενοι, quod ad formam attinet, eodem modo dicitur, quo ἀντιθευσόμενοι V, 22 coll. Bredov. p. 376: ipsum verbum, quod Herodotus adhibuit, longe aptius profecto videtur ad animum Graecorum indicandum festinationemque declarandam, quam quod Naber in Mnemosyn. III. p. 489 substitui vult ἀποπλευσόμενοι. Ad τοῖσι ὑπολειπομένοισι conf. II, 15, ubi idem participium eodem significato adhibetur.

νύξ τε ἐγίνετο καὶ οἱ διαλυθέντες κ. τ. λ.] De usu particularum τε — καὶ conf. nott. ad IV, 53 et add. Hand. Annotatt. in Euripid. Iphigen. Taur. P. I. (Ienae 1832) pag. 4. Vid. infra nott. ad VIII, 83. Pro οἱ, ut nonnulli exhibent, reposui οἱ et sustuli distinctionem minorem ante διαλυθέντες et ante ἐσέβαινον poni solitam, idemque feci VIII, 83, commotus Buttmanni rationibus in Gramm. Gr. maiori I. pag. 59. Ad τὸ συνέδριον Graecorum conf. nott. ad VII, 145 coll. VIII, 75. 79.

CAP. LVII.

Θεμιστοκλέα] Ita e Sancrofti libro edidi cum Gaisf. et recentt. edd. pro vulg. Θεμιστοκλήα, ut IV, 61. 112. 125. Vid. Bredov. p. 258. Mox pro olim vulg. νῆα exhibui cum Bekkero et recentt. edd. νέα, iubente Bredovio p. 261. In verbis proximis ὅτι σφι εἶη βεβουλευμένον verbum βεβουλευμένον (de quo vid. allata ad III, 134) vix multum, quod ad significationem attinet, discedit

ab eo, quod mox Noster posuit δεδογμένον, ad quod ipsum spectant τὰ βεβουλευμένα quae dicuntur in fine capitis. Ad locutionem ἀνάγειν τὰς νέας conf. VI, 12 ibique nott., a quo non admodum differt, quod sequitur: ἀπαίρειν τὰς νέας, infra quoque VIII, 60 obvium: utroque loco pro vulg. ἀπαίρωσι reposui ἀπαείρωσι Bredovium secutus p. 193, si quidem Noster pro αἴρειν constanter ἀείρειν scripsisse videtur. — De Mnesiphilo conf. Plutarch. Themistocl. 2. Tangit Herodotea Pseudo-Plutarch. II. pag. 869D: in quo tamen longius immorari non vacat. Conf. Lahmeyer: De Plutarchei libelli qui de malign. Herodot. inscrib. etc. pag. 72 seq.

οὗτοι ἄρα ἦν] Ita cum recentt. edd. exhibui; Schweigh. et Gaisf. dederant οὔτοι (pro οὔτοι) e Sancrofti codice alioque libro; ἄρα cum τοι iunctum reperias quoque VIII, 100. Olim οὗτ' ἄρα; apud Plutarch. l. l. οὐκ ἄρα et mox οὐδὲ περὶ μιῆς, quod Bekker. et recentt. edd. receperunt. Koenius coniecerat Σύγ' ἄρα, οὔτοι ἦν κ. τ. λ. Verba κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται valent: etenim in suas quaque civitates se convertent sive se recipient; habet enim distributivam vim h. l. praepositio κατὰ, ut infra cap. 68. §. 2. 108 coll. 113 ibique nott. 133. IX, 25, eodemque etiam pertinent, quae ad IX, 20 allata sunt. Haud aliter Thucydides I, 89: ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὥς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Mox cum Bekkero retinui ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆ-

λέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ', εἴ τις ἐστὶ μηχανή, ἴθι
καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι
Εὐρυβιάδην μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μενέειν. Κάρτα 58
δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρесе ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα
ἀμειψάμενος ἦτε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος
δὲ ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμῖξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς
τὴν νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμι-
στοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε πάντα, τὰ ἤκουσε
614 Μνησιφίλου, ἐωντοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθεῖς,
ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηῖζον ἔκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι, συλλέξαι τε
τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, 59
πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδην προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνή-

ναι, ubi Gaisf. et Schweigh. e Florentino aliisque duobus dederant οὐ μὴ. Tu conf. de his particulis sic iunctis I, 187. II, 110. VI, 88. 106. VIII, 100. 119. 125 et III, 51 ibique citt. — In seqq. pro ἴθι καὶ πειρῶ Plutarchus ἴθι τε καὶ πειρῶ probante Valckenario: Bredovius p. 386 et h. l. et VIII, 143 mavult πειρῶ, sed cf. nott. ad III, 53. 85 et nott. ad VIII, 106.

διαχέαι τὰ βεβουλευμένα] *decreta perturbare, rescindere, irrita reddere.* Alio sensu VI, 119. Magis huc facit, quod Wesseling. affert e Dionys. Halic. A. R. III [6] p. 141: νῦν δὲ ἡ διαβολὴ τοῦ πολέμου — διέχεεν αὐτῶν τὰ βουλευματα coll. Theophylact. Simoc. II, 13. III, 91. Vix alibi διαχέαι hac significatione positum reperias neque ullum alium locum exhibet Thesaurus Ling. Graec. II. p. 1397 et 1398, ubi plura de hoc verbo afferuntur. Ad μεταβουλεύσασθαι idem Wesseling. recte confert VII, 12: μετὰ δὲ βουλευεαι.

CAP. LVIII.

συμμῖξαι] i. e. *sermones conferre s. agere cum illo de re communi.* Tu vid. II, 64. IV, 23 ibique allata. VIII, 67. 79.

λέγειν εἴ τι θέλει] „Est in his et in vicinis familiaris quaedam et suavissima ἀφέλεια, qualem natura

HERODOT. IV.

dictabat.“ Valckenar. citans Virgil. Ecl. IX, 32. III, 52. Theocrit. V, 78. Euripid. Iphig. in Aul. 877, alia. Bekkerus dedit θέλοι, quod in uno alteroque libro scripto invenitur: unde Dindorf. et Dietsch. exhibuerunt ἐθέλοι ex Bredovii praecepto, de quo vid. eundem pag. 117. Tu conf. nott. ad VII, 37. — Pro vulg. νῆα exhibui cum recentt. edd. νέα, ut mox νεὸς pro νηὸς et νέες pro νῆες cap. 61; itemque pro Εὐρυβιάδεα dedi Εὐρυβιάδην, de quo vid. nott. ad VIII, 2. — Valcken. in proxime seqq. praefert ἐνθαῦτα δὲ (pro ὁ) Θεμιστοκλέης. Mox duo codd. παριζόμενος (quod VII, 18 omnes afferunt); reliqui παραζόμενος. De quo vid. allata ad IV, 145.

ἐωντοῦ ποιεύμενος] i. e. *tanquam sua ipsius verba faciens, quae ille dixerat*, scil. τὰ τοῦ Μνησιφίλου ἔπη. — Cf. Plut. Brut. 3 fin. In seqq. ad duplex τε — τε conf. VII, 8. §. 1 ibique allata.

CAP. LIX.

προθεῖναι τὸν λόγον] Articulum τὸν, quem omnes libri afferunt quemque ob sequentia τῶν εἵνεκα vel necessarium esse existimo, abesse mavult Cobet Varr. Lectt. pag. 352 seq., ubi de ipsa locutione satis opinor cognita nonnulla attulit. Eodem iure Noster supra I, 206 articulum apposuit in verbis: ἐς μέ-

γαγε τοὺς στρατηγούς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοις, οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ ἀπολνόμε-

σον σφι προετίθεε τὸ πρῆγμα συμβουλευόμενος κ. τ. λ.

πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοις, οἷα κάρτα δεόμενος] i. e. *multa dicebat* (multus erat in dicendo) *quippe admodum instans*. Ad locutionem conf. VII, 158 ibique nott. In seqq. ad formam Θεμιστόκλεες vid. Bredov. p. 259, qui veram hanc vocis formam in vocativo esse apud Herodotum recte iudicat. — Caeterum Herodoti cum narratione conferatur Plutarch. Themistocl. II. pag. 117D, ubi Eurybiadem dicti vocat auctorem, non Adimantum, coll. Apophthegm. II. pag. 185. Quod vero addit Plutarchus a Themistocle responsum Eurybiadi baculum attolenti: *πάταξον μὲν οὖν, εἶπεν, ἀκουσον δὲ*, id a pluribus quoque aliis memoratum cum ignoret Herodotus, haud scio an serius confictum existimari debeat. Quin ipsum hunc Herodoti locum narrationis istius ansam dedisse, statuit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 728, idemque indicat Ideler: Sage v. Schuss d. Tell pag. 67, dissentiente Grotio: History of Greece V. p. 166: de quo equidem non decernam nec accedam Larchero, qui miratur quod talia silentio Herodotus transmiserit; id vero iure mihi contendere videtur Grote l. I. pag. 167 Herodoti narrationem videri eam, quae ad verum maxime accedat. Apud Diodorum XI, 15 de ipsa ducum contentione nihil traditur; in concilio ab omnibus copia- rum ducibus habito de loco, quo pugna navalis committenda sit, Peloponnesios ille tradit de sua tantum incolumitate sollicitos ad Isthmum pugnare voluisse, sed Themistoclem, qui pugnam navalem ad Salamina institui vellet, id ipsum tandem caeteris persuasisse (ἀπαντας ἐπείσειν αὐτῷ συμψήφους γενέσθαι). Nec magis de his quidquam tradit Cornelius Nepos, cuius haec

sunt verba in vita Themistocl. 4: „cuius (urbis Athenarum scil.) flammâ perterriti classarii cum manere non auderent et plurimi hortarentur. ut domos suas discederent moenibusque se defenderent, Themistocles unus restitit et universos pares esse posse aiebat, dispersos testabatur perituros, idque Eurybiadi, regi Lacedaemoniorum, qui tum summae imperii praeerat, fore affirmabat.“

οἱ προεξανιστάμενοι] Sic dicuntur, notante Schweighaeusero, in ludis Graecorum II, qui ante iustum tempus, id est ante signum datum e carceribus excurrunt. Vid. IX, 62. Plut. Rom. 15 coll. Anton. 63 fin. Arat. 44 init. Eumen. 7. Themist. II. „In stadio,“ ait *Wesseling.* ad h. l., „citius, quam mos ferebat, προπηδῶντες, in cursum emicantes, sive προεξανιστάμενοι, sicuti hic et Strattis in Polluce III, 146, flagris admonebantur a μαστιγονόμοις. Plutarch. Apophthegm. [pag. 185 B.] ex Adimanti ore, *τοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσι προεξανισταμένους μαστιγοῦσιν αἰεί*: atque ea verbo virtus VII, 223. οἱ ἡγεμόνες — *ἔχοντες μάστιγας ῥοράπιζον πάντα ἄνδρα, flagris percutiebant.*“ Valcken. ad haec illustranda affert Thucyd. V, 50 [ubi nunc vid. Blomfield.] coll. Xenoph. Hellen. III. p. 287, 28 [III, 2. §. 21] et Pausan. VI, 2, idemque monet ῥαπίζειν esse ῥάβδω πατάξαι vel παῖσαι, *baculo ferire, caedere.* Tu conf. quoque Lobeck. ad Phrynich. p. 175 seq., Nitzsch. Sagenpoës. d. Griech. p. 304. Ac pertinent huc qui ῥαβδοῦχοι vel etiam ῥαβδοφόροι vocantur, iussa ab Hellanodicis exsequentes; vid. Krause: Olymp. pag. 142 coll. 148 et 152. — ἀπολνόμενος est: *se defendens, purgans.* Conf. Suidas s. v. I. pag. 283. Plutarch. Pericl. 10. Aristid. 13 fin. C. Gracch. 3 init. Demetr. 32 med. Anton. 73. Male unus

νος ἔφη· Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεῦνται. Τότε 60
 μὲν ἡπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυ-
 βιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέν-
 των, ὥς, ἐπεὰν ἀπαείρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρήσονται·
 παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα
 κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· Ἐν σοὶ νῦν 1
 ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μέ-
 νων ποιέεσθαι, μηδὲ, πειθόμενος τούτων τοῖσι λέγουσι, ἀνα-
 ξεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ ἑκάτερον
 ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀνα-
 615 πεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι,

liber ἀπολογούμενος. — οἱ ἐγκατα-
 λειπόμενοι sive, ut Plutarchus ha-
 bet, οἱ ἀπολειπόμενοι et λειπόμενοι
 sunt, monente Wesselingio, non illi,
 qui domi relinquuntur, sed longe in
 cursu post tergum relictī vicitque adeo.
 Sintenis ad Plutarch. Themist. II.
 pag. 77 ob praegressum οἱ προεξα-
 πιστάμενοι mavult hic cogitare de
 iis, qui canctanter ad certamen pro-
 deunt eoque victoriā frustrantur, mo-
 ratores. Ad verbi ipsius notionem
 apte Valcken. confert II. Ep. ad Co-
 rinth. IV, 9. — στεφανεῦνται e duo-
 bus codd. receptum pro vulg. στε-
 φανοῦνται, vid. Bredov. pag. 391.

CAP. LX.

ὥς — διαδρήσονται] i. e. fore, ut
 in suas quique civitates diffugerent.
 Spectant haec ad id, quod supra
 cap. 57 dixerat: κατὰ γὰρ πόλιν
 ἕκαστοι τρέφονται, habetque ipsum
 verbum nescio quid turpe, cum ple-
 rumque de servis fugitivis, aliis,
 qui tarpiter profugiunt resque suas
 deserunt, dicatur. Vid. VIII, 75. 80.
 IX, 58. 60. III, 135 et conf. etiam,
 quae ad IV, 59 sunt allata.

οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κα-
 τηγορεῖν] i. e. dedecebat ipsum cui-
~~quam~~ sociorum maledicere. Ad κατη-
 γορεῖν subaud. τῶν συμμάχων, ut
~~non~~ non opus sit cum Valckenar.
 describere κατηγορεῖν. Conf. etiam
 Herod. VIII, 142.

§. 1.

Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ] Simili modo No-
 ster loquitur III, 85. VI, 109.

μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι
 λέγουσι] i. e. neque illis, e numero
 scil. ducum, qui dicant, morem ge-
 rens. — In proxime seqq. ἀναξεν-
 γνύναι τὰς νέας valet abducere na-
 ves, ut ἀναξενγνύναι τὸν στρατὸν
 IX, 41. 58. VI, 12: quo eodem sensu
 ἀνάγειν invenimus supra VIII, 10,
 ubi vid. nott.

ἀντίθες γὰρ ἑκάτερον ἀκούσας]
 i. e. namque alterum alteri, si audie-
 ris, oppone, contende. Ad sequens
 συμβάλλων mente addi potest τοῖσι
 Πέρσῃσι vel simile quid. Nam va-
 let: congregiēns cum hostibus, ut I,
 77. 103. 104. 128. Sic paulo infra
 §. 2: ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ
 ὀλίγησι πρὸς πολλάς.

ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ] In pa-
 tenti pelago reddit Valla, probante
 Wesselingio, qui Longi Pastoral.
 III. p. 177 citat, ubi legitur cap. 21.
 §. 3: ἡνίκ' οὖν ἐν ἀναπεπταμένῃ
 τῇ θαλάττῃ ταῦτα ἐπραττον. Plato
 ἀναπεπταμένους τόπους dixit
 in Phaedon. cap. 60. pag. 111 C.
 Alia de usu vocis ἀναπεπταμένος
 dabunt Dorville ad Chariton. V, 8.
 pag. 493 ed. Lips., Wyttenbach. ad
 Plutarch. Moral. II. p. 882 (add. Plu-
 tarch. Pericl. 34.) et Ind. Graecitat.
 Plutarch. Opp. VIII, 1. pag. 119.

ἐς τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι]
 ἐς δ, ut vulgo legunt, Schweighaeu-
 serus ita explicans, ut dictum exi-

νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπο-
λέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγινα, ἥνπερ καὶ τὰ ἄλλα
εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς
στρατός· καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον,
2 κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. Ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιή-
σης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα μὲν ἐν στεινῷ
συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἦν τὰ οἰκότες ἐκ τοῦ
πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὸν κρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυ-
μαχεῖν πρὸς ἡμέων ἐστὶ, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων.
αὐτὶς δὲ Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα
τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἐνεστί, τοῦ καὶ
περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις
Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· οὐδέ σφεας, εἴπερ εὐ φρο-

stimetur pro ἐς ὃ λέγει ναυμαχί-
σαντας, postea in Lex. Herod. I.
p. 285 explicat: *quo respectu, qua
causa, quapropter*, et ad σύμφορόν
ἐστὶ e praegressis intelligi vult ἀνα-
ξυῆται τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν.
Minus recte. Reiskius praepositionem
ἐς prorsus abesse maluerat. „Ad ἐς ὃ,” ait Struve Spec. Quaest.
I. pag. 44 (Opuscul. II. p. 316), „sup-
ple ναυμαχεῖν, hoc vero est ἐς ὃ
λοῦσιν sive κλέυσασιν ἡμῖν ναυμα-
χεῖν ἥμισυ σύμφορόν ἐστι, cuius
rei causa statim additur.” Quod
vero idem Struve, cum ἐς ὃ ad πε-
λάγει referatur, scribendum censet
ἐς τὸ, id cum recentt. edd. recipien-
dum duxi. Ipsa Herodoti sententia
haec est: in aperto mari pugnam
navalem institues, quo (s. in quod
si nos navigaverimus) minime con-
ducit nobis (pugnam navalem com-
mittere).

νέας ἔχουσι βαρυτέρας] „Naves
Graecorum hic graviores; in Plut.
Themist. [14] pag. 119 C. ἀρνεῖς
καὶ ταπεινότεραι, comparatae ad
Persarum naves molis maioris et
celsioris.” Wesseling. Hinc quaerit
Matth., an βραχυτέρας rescriben-
dum sit. Sed libri scripti non addi-

δὲ, ubi
G. Her-

τῇ Ἑλ-
labis uni-

versae Graeciae, s. universae Grae-
ciae ut periclitetur, efficitur. De vo-
cula τε dixi ad VII, 188; de dativo
monuit Matth. Gr. Gr. §. 400, 6.
Conf. etiam supra VII, 209, ubi eo-
dem modo dativus additur huic ver-
bo, quod idem reperiemus cap. 65.
74. 97. Alia quaedam allata vides
in Thesouro Ling. Graec. IV. pag.
1563 ed. Dindorf.

§. 2.

πρὸς ἡμέων ἐστὶ] i. e. nobis con-
ducit, commodum est. Vid. VIII, 22
ibique nott.

ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε
καὶ γυναῖκες] i. e. in quam transla-
tos in tuto deposuimus et liberos et
uxores. — ὑπέκκειται ab omnibus
libris allatum mutare in ὑπεκκέε-
ται, ut Dindorf. et Dietsch. fece-
runt, nolui; vid. supra cap. 41 ibi-
que allata. De usu praepositionis
ἐς in verbis ἐς τὴν etc. vid. Matth.
Gr. Gr. §. 578, 1 et cf. nott. ad VIII,
71; de formula τέκνα τε καὶ γυναῖ-
κες vid. allata ad Herod. VIII, 4,
ubi etiam verbum ὑπεκκεῖσθαι at-
tigimus.

τοῦ καὶ περιέχεσθε] i. e. quod
vobis maximae curae est, quod stu-
diose s. enixe quaeritis. Conf. VII,
39 et nott. ad III, 53 et IX, 57. Ad
verba προναυμαχήσεις Πελοποννή-
σου conf. VIII, 49.

νέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. Ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ 3
ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν
Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἑκαστέρῳ
τῆς Ἀττικῆς, ἀπλάσι τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισι τε κερδα-
νέομεν περιεοῦσι καὶ Ἀλγίῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ
λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατ' ὑπερθε γενέσθαι. Οἰκότες μὲν νυν
βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὥς τὸ ἐπὶ πᾶσι ἐθέλει γίνεσθαι, μὴ
δὲ οἰκότες βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν
πρὸς τὰς ἀνθρωπείας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους 61
αὐτὶς ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων
616 τῷ μὴ ἔστι πατρίς, καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν

§. 3.

ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρ-
βαροι] Conf. Eltz. Quaest. Herodd.
Spec. II. p. 337 (Jahrb. f. Philolog.
Suppl. IX.) et vid. nott. ad I, 21.
VI, 1 (ubi etiam de particulis οὔτε
— τε) et Matth. Gr. Gr. §. 504. Vid.
quoque infra IX, 115. Unde satis
patet, haud legendum esse πορεύ-
σονται, quod verbo παρέσονται sub-
stitui voluit Burges in Prolegg. Thu-
cydd. pag. 251.

οὐδενὶ κόσμῳ] i. e. nullo ordine,
inconditâ fugâ, ruptis ordinibus, ut
III, 13. IX, 59. 65 coll. VIII, 117.
IX, 66. 69. Aeschyl. Pers. 408. 479.
Verbum ἀπλάσι sensu futuri h. l. ac-
cipiendum esse recte monuit Eltz
(Quaest. Herodd. I. in: Jahrb. f.
Philolog. Suppl. IX. p. 136). Quae
sequuntur: Μεγάροισι τε κερδανέ-
ομεν περιεοῦσι, valent: *lucrumque*
captemus ex servata Megara (ut red-
dit Kuehner Gr. Gr. §. 586, d. dativi
verbo κερδαίνειν adiecti rationes
exponens) s. *lucrabitur Megarâ ser-
vata*. Ad λόγιον vid. VII, 142.

τῶν ἐχθρῶν κατ' ὑπερθε γενέσθαι]
Conf. Matth. Gr. Gr. §. 300 et nott
ad

Αι
τα
σε
in
σε
α
lu

[γίνεσθαι]
us repeto
terum in-
an Naber
hoc fere
consenta-
umque ta-
oni] etiam

evenire solent. Ubi male olim con-
iunctim exhibebatur τοῖς πᾶσι; tu
conf. IV, 68 ibiq. nott. VI, 46. —
ἐθέλει hic valet solet; vid. I, 74 ibi-
que allata. Attulit Herodoti verba
Musgrav. ad Sophocl. Antigon. 209
unâ cum aliis quibusdam locis, in
quibus verbo ἵστασθαι additur prae-
positio πρὸς eum fere in modum,
quo hic verbo προσχωρεῖν. — Ad
ipsam sententiam Wesseling. laudat
similem Catonis sententiam apud
Sallust. Catilin. 52, ubi plura Wasse
et Corte, imprimisque Gataker. ad
Antonin. IX, 40.

CAP. LXI.

οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν] „i. e. no-
lens concilii principem Eurybiadem
duces in suffragia mittere, sive sen-
tentias rogare, in gratiam viri urbe
patria carentis. Sic Herodotea ca-
pienda docebunt Kustari et Hem-
sterhusii observata in Luciani Timon.
44. [I. p. 414 seq. Bip.]“ Val-
cken. bene contra Abreschium (ad
Thucyd. I, 87 coll. VI, 14, ubi vid.
quoque Dukerus) monens, in Hero-
doto multum utique differre προ-
θεῖναι λόγον, quod invenitur VIII,
59: *sententias varias iterum populo*
proponere, et ἐπιψηφίζειν: super illis
populum in suffragia mittere. „Athe-
nis,“ ita pergit Valckenar., „Pry-
tanes comitia solebant indicere *ἡ δὲ*
ταβουλὰ, quae, quid in deliberationem
ventret, continebat [προθεῖναι τὸν
λόγον]: Hemsterhus. ad Lucian Ne-

ἀπόλι ἀνδρί· πόλιν γάρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω
ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προέφερε, ὅτι
ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. Τότε δὴ ὁ Θεμιστο-
κλέης ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ
ἔλεγε· ἑωντοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὥς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέ-

cyomant. 19 [T. III. p. 361 seq.]. In unum coacto populo, qui tum erant inter Prytanes Proëdri, vel e Proëdriς ὁ Ἐπιστάτης iterum proponebat, qua de re esset agendum; excitati voce praeconis oratores in medium prodibant, rem propositam civibus suadentes vel dissuadentes; hi causam quisque suam ubi perorassent, tum populus causā cognitā mittebatur in suffragia: Epistates vel alius ex ordine Prytanum, sententias rogans, dicebatur ἐπιψηφίζειν. — Hic, cum causam suam perorasset Themistocles, iam ante iratus Adimantus nunc *noluit Eurybiadem ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρί.* Subiicit vir praestantissimus alios locos Xenophont. Anab. V, 1, 14 coll. VII, 3, 14, ubi nunc Kruegeri consulatur annotatio, Memorabb. I, 1, 18, ubi plura excitavit Kuehner in ed. mai. pag. 66. Vid. quoque, qui de his disputarunt Antiquitatum Graecarum scriptores, C. Fr. Hermann (Griech. Staatsalterth. §. 129. not. 16) et Schoemann (Griech. Alterthüm. I. p. 386); inscriptionum (in quibus plerumque invenitur ἐπεψηφίζεν hoc sensu) testimonia attulit Boeckh: Monatsbericht. d. Berlin. Akad. d. Wissensch. 1856. pag. 123. — Ad dativum ἀπόλι (de qua forma vid. Bredov. p. 206.) ἀνδρί, i. e. *in gratiam viri civitate carentis*, conf. Kuehner Gr. Gr. §. 579 not. 3. Geminum Aeliani locum V. H. III, 17 attulerat Valckenarius: οὗτ' ἐπεψηφισεν Ἀθηναίοις (i. e. *Atheniensium in gratiam*) τὸν τῶν δέκα στρατηγῶν θάνατον. — Mox dedi Θεμιστοκλέα pro Θεμιστοκλήα: vid. laudata ad cap. 57. De ipso viro dixi ad VII, 143. In iis, quae proxime antecedunt, ἐπεφέρετο reddam: *in eum invectus est* sive: *in eum irruit*, si quidem ἐπιφέρεσθαι dicuntur, qui (in alium) irruunt s. impetum

faciunt; conf. VIII, 90 et quae in Thesouro Ling. Graec. III. p. 1876 ed. Dindorf. afferuntur.

οὕτω ἐκέλευε] Adimanti sententia haec est: *Themistocli tum demum, quando urbem* (civitatem, patriam, qua nunc quidem Athenis eversis careat) *exhibere posset, licere sententias* (cum caeteris Graecorum ducibus) *conferre*, i. e. cum caeteris Graecis deliberare et suffragia ferre. Sic πόλιν παρέχεσθαι dicit Thucydid. IV, 64 (ubi vid. interpretes) et IV, 83; ἀρχαιότατον ἔθνος παρεχόμενοι Herodotus dixit VII, 161. De particula οὕτω conf. Matth. Gr. Gr. §. 565, 1. Locutionem γνώμας συμβάλλεσθαι attigi in nott. ad V, 92. §. 1. In verbis sequentibus: ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι (i. e. *Athenas captas esse captasque iam teneri in hostium potestate*) ad plusquamperfecti et imperfecti vim bene attendit Matth. Gr. Gr. §. 497 et §. 505, 1; ad formam ἡλώκεσαν conf. Bredov. p. 312.

Τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης] Valcken. maluit τότε δὲ δὴ, ubi tamen meā quidem sententiā vix opus addere particulam δέ. Respicit Noster verba cap. LX init. τότε μὲν ἡπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. Accusativos duos verbo λέγειν additos attigit Kuehner Gr. Gr. §. 559, b. coll. Matthiae Gr. Gr. §. 416 et 444. Ad ipsam narrationem conf. Plutarch. Themistocl. 11. pag. 117 E., qui Adimanti loco alium quendam haec in Themistoclem dixisse narrat, quem tamen eundem, ut bene ibi monet Sintenis pag. 51, noli confundere cum Eretriensi illo, cuius apud eundem Plutarchum mox iniicitur mentio. — In seqq. ad verba ὥς εἴη Iacobs confert I, 24. III, 36. VIII, 137.

ἑωντοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ] i. e. *suis* (Atheniensibus) *maiores et urbem et*

ζων ἥπερ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσiai νέες σφι ἔωσι πεπληρω-
 μέναι· οὐδαμὸς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσε-
 σθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, 62
 λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων

terram esse quam illis (Corinthiis)
sermone (i. e. rationibus s. argumen-
 tis allatis) *commonstrare studuit*, in
 quo illud λόγῳ cum vi quadam ad-
 ditum esse facile apparet nec fugit
 Karsten. de his exponentem ad Par-
 menidis fragmm. pag. 83. Schweig-
 haeuserus in Lex. Herodot. II. p. 78
 λόγῳ h. l. idem valere putat atque
 ἀληθέϊ λόγῳ, Graeca Herodoti ver-
 ba sic interpretans: „*ex ipsius rei*
ratione (ex rei veritate) *demonstravit*
esse ipsis et urbem et terram; sive
 commodius fortasse naturalem stru-
 cturam talem concipias: ἐδήλου ὡς
 λόγῳ (i. q. ἀληθέϊ λόγῳ) καὶ πόλις
 καὶ γῆ εἴη ἑωυτοῖσι, *ostendit esse*
ipsis revera (ex vero si iudicetur
 res) *et urbem* etc. Similiter paulo
 post, cap. 62: *σημαίνων δὲ ταῦτα*
τῷ λόγῳ, haec postquam ex veri-
 ratione (ex rei veritate) ostendit;
 aut: postquam ostendit, re vera (si
 recte res aestimetur) hoc ita esse.“
 Quae mihi speciosius quam verius
 disputata videntur: vix enim illud
 λόγῳ h. l. aliam vim habebit atque
 in similibus locutionibus, quales in-

veniuntur I, 129 (ἀπέφαινε λόγῳ),
 V, 84 (ἀπέφαινον λόγῳ), V, 94
 (ἀποδεικνύντες λόγῳ), ubi valet
 monstrare *sermone*, i. e. *rationibus*
 s. *argumentis allatis*. Altero loco, qui
 mox legitur: *σημαίνων δὲ ταῦτα*
τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην
 (sic enim scripsi pro vulg. Εὐρυ-
 βιάδεα; vid. nott. ad VIII, 2), equi-
 dem malim τῷ λόγῳ referre ad διέ-
 βαινε, ut ipse Schweighaeuserus
 fecit in Latina versione haec verba
 sic reddens: „haec postquam signi-
 ficavit, *ad Eurybiadem convertens*
sermonem maiore incitatione ait“;
 s. *ad Eurybiadem sermone transiit*, li-
 cet Valla (qui reddidit: *haec quum*
ratione significasset) et Gronovius
 (qui reddidit: *haec cum sermone signi-*
ficasset) aliter hunc locum accepisse
 videantur.

ἔστ' ἂν διηκόσiai νέες κ. τ. λ.]
 Conf. nott. ad VIII, 1 de navium
 numero. Ad ipsam sententiam per-
 tinent, quae apud Aeschylum in Per-
 sis leguntur, ubi Atossae quaerenti
 (vs. 347): ἔτ' ἄρ' Ἀθηνῶν ἔστ' ἀπόρ-
 θητος πόλις nuntius respondet:

θεοὶ πόλιν σώζουσι Παλλάδος θεᾶς·
 ἀνδρῶν γὰρ ὄντων ἕρκος ἐστὶν ἀσφαλές.

οὐδαμὸς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς
 ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι] i. e. nul-
 los enim fore Graecos, qui ipsos ag-
 gredientes repellant. Sic verbum ἀπο-
 κρούεσθαι IV, 200.

CAP. LXII.

λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα] scil.
 ἔπη: *asperiora, concitatoria verba* in-
 telligit Schweighaeuser, citans VII,
 160 (ubi vid. nott.); Jacobs. in Atti-
 cis, ubi hunc locum recepit, expli-
 cat verba *nervosa, gravis, strenge,*
nachdrückliche Worte, proprie: *mit*
Kraft nach einem Ziele geschleuderte,
 eoque etiam refert, quod dicitur
 ἐπιστροφή τοῦ λόγου de vi nervis-

que orationis. Plutarch. Themist.
 cap. 11. hac in re dicit ἐπιστρέφειν
 τὸν λόγον, *die Sprache ändern*, ut
 reddit Sintenis pag. 79, eundem quo-
 que Herodoteae locutionis sensum
 videri adiiciens. Erunt igitur h. l.
 verba conversa (a priori scil. modo
 leniter loquendi: τότε μὲν ait cap.
 60 init. ἡπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον
 ἀμείψατο) *verba asperiora, concita-*
tiora. Inde in Thesaur. Ling. Graec.
 III. p. 1811 ed. Dindorf. redditur:
maiore loquens acrimonia. Nec aliter
 locum intelligit Negrus, ad Herod.
 I, 30 (ubi ἐπιστρέφως, quod expli-
 cat ζωηρῶς) haec verba excitans,
 addita Neograeca interpretatione
 hac: ὁμιλῶν μὲν περισσοτέραν σφο-

ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες· ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. Εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὥς ἔχομεν, ἀναλαμβάνοντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σῆριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμε-

δρότητα. Tu vid. quae ipsi ad h. l. notavimus. Nam alio sensu ibi dici videtur εἶρεσθαι ἐπιστρεφέως.

Σὺν εἰ μενέεις κ. τ. λ.] „Tu si hic manseris, et manens rem bene gesseris sive virum te praestiteris; suppleendum relinquitur σώσεις τὴν Ἑλλάδα vel ὀρθώσεις, aut, si quis malit, quod plerisque locis veterum congruit, καλῶς vel εὖ ἂν ἔχοι, prout hanc ellipsin supplet Tryphon.“ Valcken. Vid. Lambert. Bos. De ellipss. L. Gr. p. 803 seq. et Hartung: Lehre v. d. Griech. Partik. II. pag. 213, qui hunc ipsum locum Herodoti attulit; consimilem ex Athenaeo (VIII. p. 360 C. εἰ μὲν τι δώσεις· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔασομεν) et Pseudo-Herodot. (Vit. Homer. cap. 33) dudum attulerat Valckenarius; add. Platonis locum De rep. IX, 3. pag. 575 D., ubi plura excitavit Stallbaum. (T. II. pag. 254), Xenophont. in Memorabb. III, 1, 9 coll. III, 9, 11 ibique Kuehner, atque ipsum Homerum in Iliad. I, 135, ubi plura protulit Freytag pag. 72. Etenim vel apud Homerum nec raro apud alios scriptores reperitur haec dicendi ratio, in sermone iratorum aut concitatorum hominum obvia, qui ea tacent, quae, licet sint necessaria, tamen sponte intelliguntur indeque omittuntur, ut h. l. εὖ ἂν ἔχοι s. εὖ πράξεις vel simile quid. Quare non erat, quod Grote (History of Greece V. p. 167) de structura huius loci dubitaret, cuius sensum bene reddidit. Quod vero in hac structura, ubi sequitur εἰ δὲ μὴ, plerumque εἰ μὲν antecedere solet, Cobet Varr. Lectt. pag. 241 pro σὺν εἰ μενέεις scribi vult: εἰ μὲν μενέεις. Mihi sic scribi haud necessarium videtur, praesertim hoc loco, quo pronomen σὺ cum vi quadam orationis initio ponitur. — Ad verbum ἀνατρέψεις conf. I, 32 fin.

τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες] i. e. omne belli momen-

tum (i. e. ad bellum prospere gerendum) conferunt nobis naves. Ita Schweigh. in Lex. Herod. (II. p. 355), ubi praeterea laudat Herod. VIII, 100 et IV, 129, ubi vid. nott. Iacobsius bene ita locutionem circumscribit: ὁ πᾶς πόλεμος ἡρτῆται ἐκ τῶν νεῶν, quemadmodum sane Nostrum locutum esse video VI, 109, ubi vid. laud., IX, 68, ne plura. Inde in Thesaur. Ling. Graec. Vol. VIII. pag. 721 ed. Dindorf. explicatur hic locus: „omne momentum belli naves conferunt, bellum prospero cum successu gerendum ab navibus pendet;“ apteque ad nostrum locum referri possunt loci ibi laudati Euripid. Iphigen. in Taur. 562 et Platon. De republ. V. p. 449 D, ubi invenitur μέγα φέρειν, i. e. multum conferre. Ac denique huc quoque referri possunt, quae leguntur apud Nostrum III, 134: ἐπ' ἀμφοτέρω δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, ubi vid. nott. — Ad seq. ὥς ἔχομεν conf. I, 24. V, 64. VI, 17, et ad formam κομιεύμεθα Bredov. pag. 378.

ἐς Σῆριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ] De hac urbe vid. nott. ad VI, 127. Quam Ionum fuisse canit Lycophr. Alex. 978 seq., ubi conf. Schol., consentiente Strabone VI. p. 264 s. 405 A., qui Iones, Lydorum dominatum quo effugerent, Sirin a Troianis profugis olim conditam occupasse Troianosque ad Palladium ex ipso Illo allatum (ut fama ferebat) confugientes trucidasse refert testimoniumque huius rei addit ipsum hoc Palladium, quod ab hoc inde tempore oculos clausisse ferebatur. Ionum loco Colophonios ponit Timaeus apud Athen. XII. pag. 523 D., ex quo loco Archilochum Siritarum terrae fertilitatem et amoenitatem valde admiratum esse intelligimus: quam ob rem illum cum Herodoteo sane conferri volumus. Inde quoque factum videtur, ut postea Athenienses, oraculum hocce a Themistocle prola-

τέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιού ἐτι, καὶ τὰ λόγια λι
αὐτὴν δέειν κτισθῆναι. ὑμεῖς δὲ, συμμάχων
θίντες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦ
κλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης.

3

tum praetexentes, in eam ipsam Italiae regionem mitterent colonos Thuriosque conderent prope Sirin: cui coloniae ipsum historiae patrem interfuisse novimus. Vid. Diodor. Sic. XII, 10. Ob Iones igitur pro Siris conditoribus habitos Themistocles ait: ἡμεῖς ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιού ἐτι, si quidem vel ante bellum Troianum illi urbem condidisse ferebantur teste Lycophrone l. l. Atque Iones, quos hanc urbem olim vel condidisse vel certe tenuisse nihil est dubium, Minervae quoque sacra in hanc urbem intulisse, quae primaria horum sacrorum sedes per Italiam (i. e. Graciam magnam) ferretur, credibile sit (vid. C. O. Mueller: Kleine Deutsche Schrift. II. pag. 216 seq.); inde merito ἡμετέρη ἐκ παλαιού hanc urbem Ionicam, medium inter Doricas civitates in Italia sitam praecipuamque Ionicae vel potius Atticae deae in hac eadem terra sedem Themistocles appellare potuit eoque etiam referre oracula, quae hanc urbem ab Atheniensibus condi iubebant: quae ipsa oracula eo tempore orta putat idem Mueller (Götting. Gel. Anz. 1838, pag. 375), quo Iones, navibus vecti ad Italiae oras, has ipsas terras omnium optimas ac pulcherrimas praedicaverint populariumque hominum animos ad easdem adverterint. De quo equidem haud decernam: ipsam Sirin, quae ad ostia fluvii Siris (vid. Herodot. VI, 127) sita erat, constat postmodo portum fuisse Heracleae urbis viginti quattuor stadiis hinc remotae, in quam etiam Siris incolae plerique postea translati sunt. Nulas ruinas adhuc superesse tradunt: ipsi loco nomen *Torre di Senna*. Vid. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 760. not. 22. — Quod Siris ἐν Ἰταλίᾳ sita dicitur, de *Magna Graecia* cogitandum esse docent,

quae ad III, 136. IV, 15. VI, 127 notata sunt. Ex hac autem terra frumentum Athenas advectum esse, adeo ut vel propter hanc causam mature iam Athenienses cogitarent de hac terra colonis illuc missis arctius secum coniungenda, bene nuper admonuit Wiskemann: Die antike Landwirthschaft etc. (Preis-schrift. d. Jablonowskischen Gesellschaft VII) pag. 22. — Ad structuram verborum καὶ τὰ λόγια λέγει (ubi expectabas καὶ ἦν τὰ λόγια λέγει) vid. nott. ad III, 34; per voculam καὶ, quae ad antecedens se pertinent, ea cum antecedentibus ita iunguntur, ut sane non opus sit scribere ἐτι δὲ καὶ, ut proposuit Naber in Mnemosyn. IV. pag. 28. — Verba proxime sequentia: συμμάχων τοιῶνδε μουνεθέντες redde: talibus sociis privati indeque soli relictis; vid. Herodot. I, 102. VI, 15. VIII, 123 coll. I, 116. IV, 113; adhibuit quoque Homerus in Iliad. XI, 470. Odys. XV, 386 coll. XVI, 117. Haud aliter χρηοῦσθαι apud nostrum VI, 83.

CAP. LXIII.

Θεμιστοκλῆος] Ita cum Gaisf. o duobus libris rescripti pro Θεμιστοκλῆος. Vid. allata ad VIII, 59. Quod sequitur ἀνεδιδάσκετο, bene Valcken. reddit: dedocebatur, dedocendum se praebuilt; nam ἀναδιδάσκεσθαι valet: priora dedoceri a. dedocendum se praebere, ut quis alia discat talis contraria, quemadmodum ἀναδιδάσκειν apud Thucydid. VIII, 86, ubi vid. Dukerum. Alia dabit Thesaur. Ling. Graec. I, 2. pag. 352 ed. Dindorf. Ad quam eandem praepositionis vim pertinent verba composita ἀναρᾶσθαι, ἀνέχεσθαι, alia. Ad mediū verbi vim ac notionem conf. nott. ad II, 154.

ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας⁶⁴⁷
ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγη τὰς νέας. ἀπολιπόν-
των γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύ-
την δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διανυμαχέειν.
64 Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί
τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὥς ναυμαχήσοντες.
ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν
τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι
καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὥς δέ σφι
ἔδοξε, καὶ ἐποίησεν ταῦτα. εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι
αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστειλ-
65 λον ἐς Αἴγινα. Ἐφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθη-

μή σφεας ἀπολίπωσι] Eadem
ferme Plutarch. Themist. 11 fin. pag.
117 F. ταῦτα τοῦ Θεμιστοκλέους εἰ-
πόντος εὐνοια καὶ δέος ἔσχε τὸν
Εὐρυβιάδην τῶν Ἀθηναίων, μή
σφας ἀπολιπόντες οἴχωνται. — In
seqq. de verbo ἀνάγειν dixi ad
VIII, 10. Ad ἀπολιπόντων (ubi li-
cet mente addere σφέας, scil. Pelo-
ponnesios) conf. VII, 221.

CAP. LXIV.

ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι] ἀκροβο-
λίεσθαι proprie de velutum certa-
mine dicitur, quod ipsam pugnam
anteire solet, tum vero ad mutuos
transfertur sermones rixasque pu-
gnam antecedentes. Conf. Blom-
field. Glossar. ad Aeschyli S. c. Th.
146 et Hemsterhus. ad Lucian. I.
pag. 417 Bip., qui hoc verbum de
iis quoque dici notat, qui e loco al-
tiore atque opportuno lapidibus ali-
quem e longinquo petunt. Quod ad
Herodotum attinet, eadem figurā ab
eodem dici λόγων ὀδισμὸν obser-
vat Wesseling. VIII, 78. IX, 26.

ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἅμα κ. τ. λ.]
De particulis τε — καὶ vid. nott.
ad IV, 53. Ad seq. ἐπικαλέσασθαι
τοὺς Αἰακίδας συμμάχους cf. nott.
ad V, 80 et VIII, 83. Plut. Them-
istocl. 15. Larcherus h. l. excitave-
rat Pausan. II, 29. Apollodor. III,

11. §. 6. Ac nemo nescit, Telamo-
nem Aeaci fuisse filium, Salaminis
insulae regem patremque Aiacis,
qui in bello Troiano obiit, Teucro
fratre a reditu in patriam excluso.
— In fine cap. ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ
τοὺς ἄλλους Αἰακίδας valet: ad
Aeacum et reliquos Aeacidas (i. e.
eorum signa) arcessendos, ut I, 110.
III, 14. VII, 193, ubi de praepositio-
nis ἐπὶ vi in talibus monuimus. —
In seqq. post αὐτόθεν subiicitur
ipsa vox (ἐκ Σαλαμῖνος) eodem
modo, quo post αὐτοῦ id fieri no-
tavimus ad IV, 135 et VI, 72; de
αὐτόθεν bene exposuit Herbst in:
Jahrb. f. Philolog. Suppl. N. F.
III. pag. 59; vid. Thucyd. V, 83.
ἀπέστειλλον dabat Medicus cum
aliis pro vulg. ἀπέστειλαν, quod
habet etiam Schol. Hermog. pag.
407, qui seqq. citat pag. 890. Utram-
que scripturam habet Florentinus
liber et quidem ab eadem manu.

CAP. LXV.

Ἐφη δὲ Δικαῖος κ. τ. λ.] Ex He-
rodoto hausit Schol. ad Aristoph.
Nub. 302 coll. Plutarchi Themistocl.
15 init. p. 119 E., Aristide, qui no-
tante Valckenar. pluribus locis hu-
ius rei meminit I. p. 55. 451. II. p.
350 (ubi conf. Schol. pag. 251 From-
mel.). I. p. 248, ubi itidem plura in
scoliis pag. 66 Frommel, quae ex

ναῖος, φυγὰς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεὶ τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσίνος, ὥς ἀνδρῶν μάλιστα κη τρισμυρίων· ἀποθωμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν, ὅτεων κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν, καί

parte excitaverat Creuz. in Commentt. Herodd. p. 234.

ἐπεὶ τε ἐκείρετο κ. τ. λ.] Attigit Eustath. ad Ili. pag. 364, 25 s. pag. 475 fin.

τυχεῖν τότε ἐὼν] Recte Viger. p. 301: *dixit se tum forte fuisse*. De *Thriasio* campo, qui ab Eleusine Boeotiam versus extensus multum patuit beneque discerni debet a campo *Rharío*, qui minor ambitu inter mare et collem illum, in quo arx Eleusinia fuisse fertur, extendebatur, vid. interprett. ad Thucyd. II, 19 (ed. Poppo. I, 2. p. 256). Pausan. I, 38. §. 6. Herod. IX, 7 fin. Strab. IX. p. 395. Plutarch. Themistocl. 15. Pelop. 8. Arat. 33: quae ex parte iam attulit Sintenis ad Plutarch. Themistocl. p. 103. Cf. Kruse: *Hellas* I, 2. pag. 178 seq. 180, qui recte *Thriam δῆμον*, unde *Thrasio* campo nomen, eo loco exstitisse ponit, quo e faucibus qui egressi sunt mare versus descendentes, ruinas quasdam conspiciunt in planitie inde porrecta: supra Eleusinem in media planitie, loco ab Eleusine remoto tribus milliaribus Anglicis, quo adhuc ruinae quaedam reperiuntur, quibus nomen *Magúla*, ad laevam ripam Cephissi (Sarandáporo), *Thriam* ponit Leake: *Die Themen Attica's* pag. 146 e vers. Westermanni: minus opinor recte, ut satis demonstravit Preller, accurate de his exponens in *Disputat. II de via sacra* (Dorpat. 1841.) pag. 8 seq. Qui enim Athenis Eleusinem proficiscuntur, colles, quibus campus Atheniensis a *Thrasio* disiungitur, sive iugum illud, quod totum Aegalei nomen habet, superare debent viâ per angustas fauces ductâ, in quibus summis nunc monaste-

rium *Daphnae* situm est, unde via mare versus descendit: „ad litus descendenti (sunt verba Prelleri l. l.), quo loco Eleusis primum conspicitur, convallis excipitur angulo meridionali campi *Thriasii*, quae regio quamquam nunc sterilior est rariusque arboribus consita, tamen olim fertilis et cultura frequens fuisse videtur: nam constat demum *Thrasium* in hoc ipso litoris tractu situm fuisse, nobilissimum illum et priscis temporibus adeo potentem, ut nomen suum et ad portam illam Athenarum, qua in viam sacram exhibatur, et ad campum patentissimum, qui ab Aegaleo usque ad Eleusinem oppidum porrigitur, propagaverit.“ Ad exitum huius convallis, quae a monasterio *Daphnae* incipit, vestigia quaedam aedificiorum antiquorum invenit Fiedler (*Reise durch Griechenland* I. p. 80 seq.), quae ad veterem *Thriam* referre idem vult, tristem adspectum nunc praebere hanc regionem affirmans, quippe aquâ destitutam; quae si suppeteret, ad priorem fertilitatem regionem adduci posse idem indicat.

ἰδεῖν δὲ] δὲ male in quibusdam omissum retinui meliorum codd. auctoritate, itemque dedi *μάλιστά κη*, ubi alii *κον* vel *πον*. Tu conf. Herod. II, 75. IV, 174. VII, 30 et vid. Voemel de voce *μάλιστα* numeris addita disputantem in *Frankfurt. Programm*ate anni 1852. pag. 7 potissimum et seqq. De ipso numero hominum *triginta milium* vid. nott. ad V, 97. Pro *ἀποθωμάζων*, ut cum Schweigh. dederat Gaisf., revocavi *ἀποθωμάζων*. Ad formam *ὅτεων*, quae etiam legitur II, 102, conf. Struve *Spec. Quaest. de dialect. He-*

ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας⁶⁴⁷
ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας. ἀπολιπόν-
των γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύ-
την δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναναμαχέειν.
64 Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεὶ
τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὥς ναυμαχήσοντες.
ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν
τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι
καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὥς δέ σφι
ἔδοξε, καὶ ἐποίηεν ταῦτα. εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι
αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελ-
65 λον ἐς Αἴγιναν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθη-

μή σφεας ἀπολίπωσι] Eadem
ferme Plutarch. Themist. II fin. pag.
117 F. ταῦτα τοῦ Θεμιστοκλέους ἐλ-
πόντος εὐνοια καὶ δέος ἔσχε τὸν
Εὐρυβιάδην τῶν Ἀθηναίων, μή
σφας ἀπολιπόντες οἴχωνται. — In
seqq. de verbo ἀνάγειν dixi ad
VIII, 10. Ad ἀπολιπόντων (ubi li-
cet mente addere σφείας, scil. Pelo-
ponnesios) conf. VII, 221.

CAP. LXIV.

ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι] ἀκροβο-
λίεσθαι proprie de velutum certa-
mine dicitur, quod ipsam pugnam
anteire solet, tum vero ad mutuos
transfertur sermones rixasque pu-
gnam antecedentes. Conf. Blom-
field. Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th.
146 et Hemsterhus. ad Lucian. I.
pag. 417 Bip., qui hoc verbum de
iis quoque dici notat, qui e loco al-
tiore atque opportuno lapidibus ali-
quem e longinquo petunt. Quod ad
Herodotum attinet, eadem figurā ab
eodem dici λόγων ὄθισμὸν obser-
vat Wesseling. VIII, 78. IX, 26.

ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἅμα κ. τ. λ.]
De particulis τε — καὶ vid. nott.
ad IV, 53. Ad seq. ἐπικαλέσασθαι
τοὺς Αἰακίδας συμμάχους cf. nott.
ad V, 80 et VIII, 83. Plut. Them-
istocl. 15. Larcherus h. l. excitave-
rat Pausan. II, 29. Apollodor. III,

11. §. 6. Ac nemo nescit, Telamo-
nem Aeaci fuisse filium, Salaminis
insulae regem patremque Aiakis,
qui in bello Troiano obiit, Teucro
fratre a reditu in patriam excluso.
— In fine cap. ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ
τοὺς ἄλλους Αἰακίδας valet: ad
Aeacum et reliquos Aeacidas (i. e.
eorum signa) arcessendos, ut I, 110.
III, 14. VII, 193, ubi de praepositio-
nis ἐπὶ vi in talibus monuimus. —
In seqq. post αὐτόθεν subiicitur
ipsa vox (ἐκ Σαλαμῖνος) eodem
modo, quo post αὐτοῦ id fieri no-
tavimus ad IV, 135 et VI, 72; de
αὐτόθεν bene exposuit Herbst in:
Jahrb. f. Philolog. Suppl. N. F.
III. pag. 59; vid. Thucyd. V, 83.
ἀπέστελλον dabat Medicus cum
aliis pro vulg. ἀπέστειλαν, quod
habet etiam Schol. Hermog. pag.
407, qui seqq. citat pag. 890. Utram-
que scripturam habet Florentinus
liber et quidem ab eadem manu.

CAP. LXV.

Ἔφη δὲ Δικαῖος κ. τ. λ.] Ex He-
rodoto hausit Schol. ad Aristoph.
Nub. 302 coll. Plutarchi Themistocl.
15 init. p. 119 E., Aristide, qui no-
tante Valckenar. pluribus locis hu-
ius rei meminit I. p. 55. 451. II. p.
350 (ubi conf. Schol. pag. 251 From-
mel.). I. p. 248, ubi itidem plura in
scoliis pag. 66 Frommel, quae ex

ναῖος, φυγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεὶ τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, εἰσὶν ἔρημος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσίνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κη τρισμυρίων· ἀποθωμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν, ὅτεων κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ

parte excitaverat Creuz. in Commentt. Herodd. p. 234.

ἐπεὶ τε ἐκείρετο κ. τ. λ.] Attigit Eustath. ad Ili. pag. 364, 25 s. pag. 475 fin.

τυχεῖν τότε ἐὼν] Recte Viger. p. 301: *dixit se tum forte fuisse*. De Thriasio campo, qui ab Eleusine Boeotiam versus extensus multum patuit beneque discerni debet a campo Rhario, qui minor ambitu inter mare et collem illum, in quo arx Eleusinia fuisse fertur, extendebatur, vid. interprett. ad Thucyd. II, 19 (ed. Poppo. I, 2. p. 256). Pausan. I, 38. §. 6. Herod. IX, 7 fin. Strab. IX. p. 395. Plutarch. Themistocl. 15. Pelop. 8. Arat. 33: quae ex parte iam attulit Sintenis ad Plutarch. Themistocl. p. 103. Cf. Kruse: Hellas I, 2. pag. 178 seq. 180, qui recte Thriam δῆμον, unde Thriasio campo nomen, eo loco exstitisse ponit, quo e faucibus qui egressi sunt mare versus descendentes, ruinas quasdam conspiciunt in planitie inde porrecta: supra Eleusinem in media planitie, loco ab Eleusine remoto tribus milliaribus Anglicis, quo adhuc ruinae quaedam reperiuntur, quibus nomen Magula, ad laevam ripam Cephissi (Sarandáporo), Thriam ponit Leake: Die Themen Attica's pag. 146 e vers. Westermanni: minus opinor recte, ut satis demonstravit Preller, accurate de his exponens in Disputat. II de via sacra (Dorpat. 1841.) pag. 8 seq. Qui enim Athenis Eleusinem proficiscuntur, colles, quibus campus Atheniensis a Thriasio disiungitur, sive iugum illud, quod totum Aegalei nomen habet, superare debent viâ per angustas fauces ductâ, in quibus summis nunc monaste-

rium Daphnae situm est, unde via mare versus descendit: „ad litus descendenti (sunt verba Prelleri l. l.), quo loco Eleusis primum conspicitur, convallis excipitur angulo meridionali campi Thriasii, quae regio quamquam nunc sterilior est rariusque arboribus consita, tamen olim fertilis et cultura frequens fuisse videtur: nam constat demum Thriasium in hoc ipso litoris tractu situm fuisse, nobilissimum illum et priscis temporibus adeo potentem, ut nomen suum et ad portam illam Athenarum, qua in viam sacram exhibatur, et ad campum patentissimum, qui ab Aegaleo usque ad Eleusinem oppidum porrigitur, propagaverit.“ Ad exitum huius convallis, quae a monasterio Daphnae incipit, vestigia quaedam aedificiorum antiquorum invenit Fiedler (Reise durch Griechenland I. p. 80 seq.), quae ad veterem Thriam referre idem vult, tristem adspectum nunc praebere hanc regionem affirmans, quippe aquâ destitutam; quae si suppeteret, ad priorem fertilitatem regionem adduci posse idem indicat.

ἰδεῖν δὲ] δὲ male in quibusdam omissum retinui meliorum codd. auctoritate, itemque dedi μάλιστα κη, ubi alii κου vel που. Tu conf. Herod. II, 75. IV, 174. VII, 30 et vid. Voemel de voce μάλιστα numeris addita disputantem in Francofurt. Programme anni 1852. pag. 7 potissimum et seqq. De ipso numero hominum *triginta milium* vid. nott. ad V, 97. Pro ἀποθωμάζων, ut cum Schweigh. dederat Gaisf., revocavi ἀποθωνμάζων. Ad formam ὅτεων, quae etiam legitur II, 102, conf. Struve Spec. Quaest. de dialect. He-

οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν Ἰακχον. εἶναι 648
δ' ἁδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίνι τὸν Δημόρητον, εἰρε-
σθαί τε αὐτὸν, ὅτι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο· αὐτὸς δὲ εἰ-

rodot. II. p. 48 (Opuscc. II. p. 322),
et ad πρόκα nott. ad I, 111.

τὸν μυστικὸν Ἰακχον] Attigit He-
rodotea Hermogenes De ideis I. p.
223 Walz. (p. 290. Vol. II. Rhett.
Graecc. ed. Spengel), laudans et
ipse τὸν Ἰακχον, quam vocem litera
initiali maiore scribendam censui;
vulgo Ἰακχον. — „Dicaeus dicebat,
clamorem illum sibi videri esse mysti-
cum Iacchum.“ Ita Valckenar., qui
quod ante has voces verbum ἄδον-
των vel ἐξαγόντων excidisse olim
putaverat, postea iure retraxit con-
iecturam. Iacchus, quod satis con-
stat, in mysteriis Atticis dicebatur
Bacchus puer, cuius statuam variis
rebus ornatam e Ceramico, ubi
Iacchi aedes erat, in Eleusinium
templum vicesimo Boëdromionis die
quando deferebant initiati magna
ac sollemni pompa, hymnum in lau-
dem Iacchi compositum, qualem v.
c. exhibet Aristophanes Ran. 401,
cantantes, id vocabant ἐξάγειν τὸν
Ἰακχον, de quo plura attuli ad Plu-
tarch. Alcibiad. p. 245, ubi vid. prae-
sertim Creuzer. Symbol. IV. pag. 396
seq. Add. C. Fr. Hermann: Gottes-
dienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 55.
not. 10 ed. sec., Schoemann: Griech.
Alterth. II. p. 343 seqq. et praeci-
pue Fritzsche: De carmine Aristophanis
mystico (Rostoch. 1840 coll.
ad Aristophan. Rann. p. 187 seqq.)
pag. 25 seqq. ἐξάγειν in re sacra
pariter invenimus adhibitum ab He-
rodoto II, 45. Tum vero etiam ipse
ille hymnus, quem in sollemni pompa
cantari diximus, vocabatur Ἰακχος,
teste Hesych. s. v. II. pag. 5, ubi
legimus inter alia: καὶ ἡ ᾠδὴ, ἣν
οἱ μεμνημένοι ἄδουσι, coll. Suid.
s. v. II. pag. 87. Inde quoque ἱακ-
χάζειν idem quod ἄδειν τὸν Ἰακχον,
interprete Hesych. s. v. δι' ἀγορᾶς
I. pag. 939. Schol. Aristoph. Ran.
324 et Gloss. Herodot., ubi ἱακχά-
ζουσιν· λέγουσι, φλυαροῦσι, quae
eadem habet Suidas I. l. Itaque
in Herodoti hoc loco τὸν μυστικὸν

Ἰακχον accipio de carmine sacro,
quale in illa Iacchi pompa canere
solebant initiati, eoque etiam re-
fero verbum ἱακχάζουσι, quod infra
legitur: hoc carmen in Iacchi laudem
canunt, sive, ut Valcken. reddit: istoc
(clamore) utuntur die festo Iacchum
saepius inclamantes. Offendit C. O.
Muellerum (Kleine deutsche Schrift.
II. p. 272) in hac Herodoti narra-
tione, quod Noster sic loquatur, ut
initiatorum pompa, quae Iacchum
gestabat laudesque in eius honorem
cantabat, Eleusine Athenas versus
processisse videatur, cum Athenis
potius Eleusinem versus proceden-
tes initiatos Iacchum cantasse e
constanti antiquitatis fama appa-
reat. Neque vero ab hac recedere
Nostrum existimem, qui quem com-
memorat κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ
Ἐλευσίνος, pulverem intellexit inde
ab Eleusine orientem et ventis ex
adverso flantibus obvium factum
initiatibus, qui campo Thriasio egressi
propius ad Eleusinem accedebant
beneque illum prospicere adeoque
ipsi sentire poterant, cum ventus
pulverem ad ipsorum ora adveheret.

εἶναι δ' ἁδαήμονα] Pro εἶναι
Villoison. ad St. Croix Recherch.
sur l. myst. d. pagan. I. p. 327 sub-
stitui vult ἔναι, ut inde scil. exi-
stat sententia: „vocem emissam esse
a mystico Baccho“; quo sane minime
opus. Nec magis opus participio
γινόμενων, quod post voces τῶν
ἐν Ἐλευσίνι vulgo insertum tenent
Schaeferus, Matth. et edd. recc.
Equidem cum Schweigh. et Gaisf.
verbum e scholio, ut videtur, inve-
ctum et in duobus codd. Pariss. omis-
sum abieci; Florentinus liber dabat
γενομένων.— Ad particulae τε usum
post εἰρεσθαι cf. allata ad VII, 188.

αὐτὸς δὲ εἰπεῖν] εἰπεῖν cum Gaisf.
et Matth. dedi librorum ex auctori-
tate. Vulgo εἰπαι, idque Bekke-
rus, quem recentt. edd. secuti sunt,
retinuit. Idem feci paulo inferius
et VIII, 73 fin. 68. §. 1. 87. 112. IX,

πεῖν· Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ Ἐλευσίνος ἰὼν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ ἐπὶ τὰς νέας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλό-

16. 18. 46. 82. 84. 89. At VIII, 88 reliqui εἶπαι, cuius loco unus Sanctrofti liber εἰπεῖν, itemque VIII, 118. 128. 140. §. 2. IX, 8, ubi unus Florentinus dat εἰπεῖν. Vix enim mihi credibile, ipsum Herodotum in talibus formis constanter egisse: quas cum ad unam normam redigere ob librorum vetustorum dissen- sum nobis haudquaquam liceat, ma- lui in singulis locis codicum potio- rum sequi auctoritatem. Neque ali- ter statuuisse video Bredov. pag. 352 seq., qui Herodotum utramque for- mam adhibuisse putat, ut inde haud facilis sit diiudicatio, ubi libri scri- pti inter se dissident, quid quoque loco ipse Herodotus scripserit.

οὐκ ἔστι ὅπως οὐ] i. e. fieri nequit, quia: de quo loquendi genere vid. modo Zeun. ad Viger. p. 235 seq. Xenoph. Anab. II, 4, 3. Aristoph. Ach. 116. Eqq. 238. Plat. Apolog. Socr. p. 27E. Mox ἀπ' Ἐλευσίνος ἰὼν e Florentino alioque libro repo- situm (dudum iubente Wesseling. Diss. Herod. XI. p. 167) pro ἰόν. — Paulo ante dedi βασιλέος pro βασι- λῆος et σίνος pro σίνος, quod Schae- ferus cum Matth. et Bekk. reliquit; ipsam vocem, ab Aeschilo adhibi- tam (vid. Agamemn. 380. 544 ibique Blomfield. in Glossario), Gramma- tici explicant βλάβος, *damnum*, *ma- lum*; plura vid. in Thesaurο Ling. Graec. Vol. VII. p. 267 ed. Din- dorf.

τάδε γὰρ ἀρίδηλα] i. e. hoc enim manifestum est. Apud Homerum in- venit hoc sensu ἀρίδηλος: de qua voce conf. Freitag. ad Ili. II, 318 et Buttman. Lexilog. I. p. 252 seq.,

qui idem pag. 147 de syllaba *ἀρι* multis vocibus praeposita disputat. Reperitur ἀρίδηλος apud Apollon. Rhod. III, 615. IV, 727. — Ad vo- cem *τιμωρίην* conf. nott. ad VII, 169. — ἦν — *κατασκήψῃ* est: si in- gruerit, inciderit; mente addas licet ex antecedentibus τὸ θεῖον, quod etiam ad τράπηται referri potest: de ipso verbo vid. nott. ad VII, 10. §. 5. In seqq. pro ἀποβαλέειν dedi ἀποβαλεῖν; vid. VIII, 22 ibique laud.

ἀνὰ πάντα ἔτεα] i. e. quoque anno. Vid. nott. ad VII, 106. De tem- pore, quo magna Eleusinia celebra- bantur, cum olim dissentirent viri docti, nunc quidem ob disertum He- rodoti testimonium nihil dubium, quoque anno et quidem mense Boë- dromione, qui cum Septembri no- stro sic satis convenit, illa fuisse ce- lebrata. Plura de his monuerunt C. Fr. Hermannus, Schoemannus, alii supra laudati l. l. Vocibus τῇ Μη- τρὶ καὶ τῇ Κούρῃ neminem fugit indicari *Cerere* atque *Proserpinam*, ita appellari solitas in sacra myste- riorum disciplina. Ad quam etiam pertinet verbum *μυεῖσθαι*, quo No- ster paulo post usus est et II, 51, si quidem illud in universum de qui- busvis sacris arcanis secretisve ad- hibetur; hoc loco autem aequae at- que altero de iis dicitur, qui arca- nis initiantur sacris, qualia sunt sacra Eleusinia, in Cereris et Pro- serpinae honorem celebrata; conf. Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. p. 1244 ed. Dindorf., ubi plura de hoc verbo afferuntur. Intactum autem reliqui *μυεῖται*, e Bredovii sententia p. 374

μενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνήν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι. Πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον· Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἦν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν· καί σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος· περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν· ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὔτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

haud ferendum et in *μυέται* mutandum. Quae sequuntur verba: *τὴν φωνήν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι*, valent: *hac voce, quam audis, in hoc festo Iacchum invocant*, sive, ut Schweighauserus reddidit: *hoc vocis sono, quem audis, in eiusdem festi sollemnibus Iacchum celebrant*. Inde *ἐπεξιακχάζειν* apud Aeschyl. Sept. c. Theb. 632, ubi Blomfield in Glossario nonnulla protulit. Tralate adhibitum reperias apud Longum in Pastorall. III, 11 (*ἰακχάσαντες καὶ εὐάσαντες*). Caeterum hoc ex Herodoti loco satis patet, falli eos, qui Athenienses solos ad Eleusinia admissos esse statuunt, ad quae cuique vere Graeco homini aditus patebit; solos barbaros exclusos esse putamus. Vid. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 32. not. 20 ibique laudd. (ed. sec.). — Proximum *ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν* Wytenbach. ad Plutarch. Morall. I. pag. 132 a Cr. laudatus comparat cum Plutarchi (II. p. 11 B.) dicto simili: *τὴν κεφαλὴν οὐχ ἔξεις* et I. p. 1015 E. (in Vit. Artaxerx. cap. 9.) *ἀπολείς — τὴν κεφαλὴν*. In seqq. verbis οὔτε ἐγὼ — οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς cum vi quadam in fine additum οὐδὲ εἷς nemo non sentiet; eodem modo IX, 80: *ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδὲ εἷς*.

ἔχε ἥσυχος] Adiectivum in his adhiberi observat Larcher. citans Eu-

ripid. Med. 553. Orest. 1275. — Paulo ante βασιλέα dedi pro βασιλῆα. — Verbum *μέλει* cum praepositione *περὶ* coniunctum invenimus VI, 101, ubi laudavimus Strange in: Seebod. et Iahn. Annal. Suppl. II, 3. p. 400, qui etiam huc refert similem verbi *φροντίζειν* structuram VIII, 36 et VII, 236.

ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ] δὲ e Florent. a recentt. iure receptum pro vulg. *δὴ*. Pro *μεταρσιωθὲν* in Schol. Hermog. I. I. exstat *μετάρσιον γενόμενον*, itemque *ἀπολέσθαι* pro *ἀπολέεσθαι*. Vox *μετάρσιος*, quae idem valet atque *μετέωρος*, supra exstat VII, 188. Inde scite coniecit Cobet (Mnemosyn. IX. p. 289) pro *μεταρσιωθὲν* legendum esse *μετάρσιον ἀρθεῖν* (ut in Aristoph. Eqq. 1362. Pac. 80), cum *μεταρσιούν* verbum sit malae notae et vitio in Graecitatem invectum. Ac sane in Thesouro Ling. Graec. V. p. 892 Dind. praeter Herodoti locum afferuntur tantum loci Eustathii et Tatiani, in quibus hoc verbum reperitur. Herodoti verba indicant, ex pulvere illo vocisque sono exstitisse nubem eamque in sublime levatam Salaminem versus („in der Richtung nach Salamis“) ad ipsa Graecorum castra esse delatam.

Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος] i. e. *Demarati aliorumque invocans testimonium*. Cf. VI, 68 et Eustath. ad Ili. p. 155, 28 s. 117, 34, ubi *καταπτόμενος* ille

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἐπειδὴ 66
ἐκ Τρηλίνος, θεησάμενοι τὸ τρώμα τὸ Λακωνικόν, διέβησαν
ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἐπλῶον δι' Εὐρίπου,
καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. Ὡς μὲν
649 ἔμοι δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς
Ἀθήνας, κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπὶ τε
Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι
τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερ-
μοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τούσδε τοὺς
τότε οὐκ ἔπομένους βασιλεῖ, Μηλιάς τε καὶ Δωριέας καὶ
Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους, πλὴν Θεσπιέων
τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους,
καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν
πέντε πολίων, τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ
γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ
πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάν- 67
τες οὗτοι, πλὴν Παρίων· Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ

interpretatur μάρτυρας προφέρων.
De structura huius verbi cum geni-
tivo monuit Kuehner Gr. Gr. §. 520.
not. 6.

CAP. LXVI.

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν
στρατὸν ταχθέντες] Ad locutionem
conf. VII, 21 ibique nott. VIII, 1.
— Cohærent autem hæc, ut bene
monet Schweigh., cum superioribus
VIII, 24. 25. — In seqq. ad vocem
τρώμα conf. citt. ad VI, 132 et ad
Ἰστιαίην nott. ad VII, 175. De ipsa
forma vid. nott. ad VIII, 23. Ad
verbum ἐπισχόντες vid. allata ad
V, 16.

κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ
ἀπικόμενοι] *Naves* si respiciantur,
hæc vix recte dici posse putat
Leake (Die Dæmen Attica's p. 188),
si quidem ex iis, quæ ipse Noster
trahit, dimidia fere navium pars in-
terisse existimanda sit neque hoc
grave damnum paucarum navium
accessione, quæ a Graecis civita-
tibus Persarum partes sequentibus
exhibitæ fuerint, satis resarciri po-
tuerit: itaque hæc paucas naves,

quæ pro deperditis haberentur,
postea refectas denno ad classem
accessisse statuendum aut Herodo-
tum minus accurate de his tradi-
disse videri iudicat Leake, qui eam
ob causam Herodoti verba ad solas
copias Persarum terrestres referre
mavult.

ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα] Conf. nott. ad
VII, 183. 186. De *Meliensibus* vid.
VII, 132; de *Doriensibus* VIII, 31;
de *Locris* VII, 132; de *Boeotis* VII,
132; de *Thespiis* et *Plataeensibus* VII,
132. VIII, 50; de *Carystis* vid. VI,
99; de *Andriis* IV, 33; de *Teniiis* IV,
33. VI, 97. νησιώτας de Cycladum
incolis intelligi supra ad VIII, 46
iam monuimus.

πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν κ. τ. λ.]
Intelligit Naxum, Melum, Siphnum,
Seriphum et Cythnum VIII, 46 no-
minatas; quas easdem vocat πόλεις,
civitates, quemadmodum III, 139 Sa-
mus vocatur πολίων πασέων πρώτη
coll. I, 144. De structura verbi
ἐπεμνήσθην vid. nott. ad VI, 136.

CAP. LXVII.

ἐν Κύθνῳ] Conf. VII, 90. VIII,

ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλώνοντων τὰς γνώμας. Ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προῖζετο, παρηῆσαν μετ' ἀπέμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νέων, καὶ ἴζοντο, ὥς σφι βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὅλλοι. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιεοίτο. Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τὸντὸ γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ

46 et ad sequens ἐκαραδόκεον nott. ad VII, 168. Quae initio huius periodi leguntur verba: ἐπεὶ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι, ea propter verba interposita (Πάριοι δὲ — ἀποβήσεται) repetuntur quodammodo verbis οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, cum apodosis demum incipiat a verbis ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης. Qui igitur primum scripsit ἀπίκοντο (in plusquamperfecto; cf. Bredov. p. 328), is mox posuit aoristum ἀπίκοντο, id enim utrumque optimi quique codd. praebent; quod vero δὲ in hac repetitione priorum vocum invenimus additum, haud raro post verba interiecta id fieri solet, ut supra II, 120; quem usum attigit Matth. Gr. Gr. §. 616. De *Parīs* conf. V, 28 seqq. 31. VI, 133 seqq. VIII, 112. De verbo συμμῖξαι conf. nott. ad VIII, 58. In verbis proxime sequentibus Xerxes tanquam rex προῖζετο, i. e. *sedem altiore* s. *praecipuam cepit* praecae caeteris, qui circum ipsum ἴζοντο, i. e. ita sederunt circa regem, prouti hunc iuxta regem sedendi locum tanquam honorem cuique tribuerat rex, s. quo loco et qua dignitate sedere a rege iussi erant.

ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς] Vocem βασιλεὺς tolli vult Cobet (Mnemosyn. IX. p. 289) eo ex usu, de quo iam ad I, 2 dixi. Equidem ut abesse haud male censeo vocem, quae sane

abest mox cap. 68, ita aequè bene retineri posse credo, libris praesertim adstipulantibus omnibus. Ad argumentum vid. nott. ad VII, 100. Ad verba ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο (i. e. *ut vero ordine deinceps consederunt*) conf. infra VIII, 86, ubi σὺν κόσμῳ ναυμαχέειν dicuntur Graeci; add. Dionys. Halic. A. R. V, 44 et quae alia afferuntur similia in Thesouro Ling. Graec. IV. p. 1869. Conf. etiam οὐδενὶ κόσμῳ, de quo diximus ad VIII, 60. §. 3. — Ad voces ἀποπειρώμενος ἐκάστου conf. nott. ad III, 119. Add. VI, 48 et vid. Plat. Phaed. p. C0E: ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγοι. Verba ναυμαχίην ποιεοίτο cum G. Hermannō Opuscul. IV. p. 90. 91 reddiderim: *an pugnam navalem committi censerent*.

CAP. LXVIII.

οἱ μὲν δὴ ἄλλοι — ἐξεφέροντο] Ad locutionem conf. V, 36 ibiq. nott. Duo codd. dant ὅλλοι, alii οἱ μὲν ἄλλοι. Tu conf. Koen. ad Gregor. Cor. de dialect. Dor. §. 12. p. 199. — De *Artemisia* dixi ad VII, 99, ubi iam excitavi Pseudo-Plutarchum (Vol. II. p. 869F. seq.) Herodotea immerito cavillantem, de qua re vid. Lahmeyer: De Plutarchi libelli, qui de malignit. Herodot. inscrib. etc. pag. 73.

τάδε ἔφη· Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὥς ἐγὼ τάδε 1
 65 λέγω. Οὔτε κακίστην γενομένην ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι
 πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τὴν
 ἑοῦσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω
 φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καί τοι τάδε λέγω·
 φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέο. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν
 σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄν-
 δρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δέει σε ναυμαχίῃσι ἀνακιν-
 δυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὥρμη-
 θης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἅλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δέ
 τοι ἴσταται οὐδεὶς· οἱ δ' ἔτι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὕτω,

§. 1.

Εἰπεῖν μοι] Alii εἶπαι, de quo
 vid. nott. ad VIII, 65. Alii etiam
 εἰπέ. Sed vid. Matth. Gr. Gr. §.
 545, qui idem pronomen μοι addi-
 tum attigit Gr. Gr. §. 389, f. Wes-
 selingius comparaverat Ili. XIV, 501
 ibiq. Eustath. De infinitivi usu pro
 imperativo vid. allata ad III, 134.
 Pro βασιλῆα rescripsi βασιλέα.

ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην] scil.
 πράγματα, ἔργα. Vid. allata ad
 VII, 139. Locutionem ἀποδείκνυ-
 σθαι γνώμην attigi ad I, 170. τὴν
 ἑοῦσαν γνώμην Valcken. recte in-
 terpretatur *veram animi mei senten-
 tiam*. Conf. I, 95 ibiq. nott. et nott.
 ad V, 50. Olim legebatur τὴν δὲ
 ἑοῦσαν γνώμην, cuius loco quod
 in Sancrofti libro exstat τὴν δὲ
 ἑοῦσαν γνώμην, recepit Gaisfor-
 dius dudumque amplexus erat Reis-
 kius interpretans: *me quam vides* vel
 etiam *talis cum sim*; in quam sen-
 tentiam scribi oportuisse τοιήνδε
 ἑοῦσαν monet Schweighaeuserus,
 qui ipse particulam δὲ abiiciendam
 putavit, ut iam Valckenar. volue-
 rat, quem Schaeferus quoque secu-
 tus est. „Quod si minus placet,“ ait
 Schweighaeuserus, „cum Wesselin-
 gio et Reiskio τὴνδε legerim, sed
 „τὴνδε hancce sententiam intellexe-
 „rim, nec me admodum turbaverit
 „id quod nimis abundanter adie-
 „ctum Wesselingio videbatur τὰ
 „τυγχάνω φρονέουσα.“ Mihi haud
 ferendum videtur τὴνδε respicienti
 ad sequentia τὰ τυγχάνω φρονέουσα

HERODOT. IV.

κ. τ. λ.; itaque cum recentt. edd.
 scripsi τὴν, quod etiam Schweig-
 haeuserus dederat. Ipsa igitur loci
 sententia haec est: *Iustum est me
 vere et ex animo ea enuntiare, quae
 optima duco ad tuas res s. quae tuis
 rebus maxime conducere arbitror*. Se-
 quens καί τοι in conclusionibus aut
 transitionibus bene adhibitum illu-
 strat Hartung: Lehre v. d. Griech.
 Partikk. II. pag. 353.

ποιέο] Duo codd. ποίεε, Wesse-
 lingius cum aliis ποιέεο. Quod equi-
 dem cum Schaef., Schweigh. et Gais-
 ford. dedi, tuentur Florentinus al-
 terque liber et similes apud Hero-
 dotum formae: αἰτέο I, 90, ubi vid.
 nott. ἐξηγέο III, 72. ἀκέο III, 40.
 φοβέο VII, 52. Tu vid. Bredov. pag.
 375, qui has formas recte tueri mihi
 videtur, quas etiam intactas reliquit
 Bekker. Sed Dindorf. et Dietsch.
 in his duplicatam ē praeferentes
 hoc quoque loco dederunt ποιέεο.
 — Mox pro τοὶ γὰρ, quod libri scri-
 pti respuunt, dedi οἱ γὰρ, iubente
 quoque Struv. Spec. Quaest. I. pag.
 10. 11 (Opuscc. II. p. 269), qui alte-
 ram articuli formam ab Herodoto
 alienam esse recte statuere videtur.
 Ad ipsam sententiam, quam Arte-
 misia h. l. eloquitur, faciunt, quae
 ad VIII, 88 adscripsimus. — Quod
 pro πάντως δέει σε Burges. in Pro-
 legg. Thucydd. pag. 254 proponit
 πάντα σπεύδεις, eo sane haud
 opus. De locutione ὥρμηθης στρα-
 τεύεσθαι vid. allata ad VII, 4.

οἱ δ' ἔτι ἀντέστησαν] Ita e Flo-

2 ὥς ἐκείνους ἔπρεπε. Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω. ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ποιούμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῆ μένων ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασκεδᾷς, κατὰ πόλιν δὲ ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἶκος, ἦν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμεῖν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἦκοντας, οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων

rent. dedi cum Schweigh. et Gaisf. pro vulg. οὐ δέ τοι, quod retinuerunt Matth., Bekker et recentt. edd. — Ad seq. ἀπήλλαξαν (discesserunt) conf. I, 16 ibique nott.

§. 2.

Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω κ. τ. λ.] Conf. quae similia ex Herodoto congressit Struve l. l. I. pag. 32 (Opuscul. II. p. 298). ἀντιπολέμων omnes hīc tenent codd.; vid. nott. ad IV, 134.

ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς — ποιούμενος] Participium h. l. verbo ἐπειγέσθαι adstruxit, paulo post §. 3 infinitivum addidit. Conf. Kuehner. Gr. Gr. §. 661. VIII. De ipso verbo vid. nott. ad VIII, 126. Sequentia τὰς νέας αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῆ μένων comparat Schaefer (ad Lambert. Bos. Ellipss. L. Gr. p. 316) cum Euripid. Hecub. 35, ubi invenio: ναῦς ἔχοντες — ἐν ἀκταῖς τῆσδε Θρηκίας χθονός. Tu conf. etiam supra VIII, 40 ibique nott. Loci sententia haec est: *sed si naves ibi* (i. e. eo, quo nunc sunt, loco) *retineas prope* (ipsam) *terram manens aut etiam progrediens in Peloponnesum*. Ad loci argumentum Valcken. conferri iubet VII, 10, ubi Xerxem patruus ante susceptam expeditionem frustra monuerat ἐπειχθῆναι πᾶν πρήγμα, itemque Plutarch. II. p. 870 A Herodotea cavillantem. Sed scite observat Wesseling., videri Herodotum, cum talia Artemisiam faciat dicentem, aliquid memoriae civis suae, quam ubique laudibus effert, tribuisse. Conf. nott. ad VII, 99.

διασκεδᾷς] Conf. I, 79 et quae affert Bredov. pag. 390. Idem verbum eadem in re VIII, 57. Quod sequitur κατὰ πόλιν δὲ φεύξονται sponte in memoriam revocat, quod legitur supra cap. 57: κατὰ γὰρ πόλιν ἕκαστοι τρέπονται. In verbis sequentibus: οὔτε αὐτοὺς οἶκος — ἀτρεμεῖν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἦκοντας dedi ἀτρεμεῖν, quod Florentinus liber exhibuit, cum Schweighaeusero, Schaefero et Bekkero, probante Bredovio pag. 74 et 378; ἀτρεμείν dederunt Dindorf. et Dietsch.; ἀτρεμέειν Wesselingius dederat. Neque mutavi αὐτοὺς in αὐτοῦ, quod Koenius proposuerat probante Schweighaeusero, quodque iterum nuper proposuit Bergk. in Theognid. Eleg. ed. sec. Specim. I. pag. 8, ubi de intransitivo usu verbi ἀτρεμίζειν (cf. I, 190. VII, 8. §. 1, ubi vid. quae attulimus) monuit: etenim pronomen αὐτοὺς initio periodi non sine causa positum est, cum ad hoc ipsum pertineant, quae quasi explicandi causa extremo periodi loco ponuntur τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἦκοντας, atque Artemisiae sententia haec sit: *neque verisimile est eos* (Graecos Peloponnesios) *tranquillos mansuros esse, hos scilicet, quia ex illa regione* (Peloponneso) *advenierint*, ita ut αὐτοὺς et αὐτῶν ad eosdem Graecos Peloponnesios spectet: neque aliter Matthiae Gr. Gr. §. 472, 2 hunc locum intellexisse video. Participium ἦκοντας non alio sensu atque ἦκε supra VIII, 50. Ad verba πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχεῖν conf. VIII, 49 et quod supra

ναυμαχέειν. Ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω, 3
 μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθὲς τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται.
 651 πρὸς δὲ, ὧ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεν, ὡς τοῖσι μὲν
 χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι,
 τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ, ἔοντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάν-
 των, κακοὶ δοῦλοί εἰσι, οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι,
 ἔοντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι,
 τῶν ὀφελὸς ἐστὶ οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, 69
 ὅσοι μὲν ἦσαν εὖνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς
 λόγους, ὡς κακὸν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἔα
 ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαιόμενοί τε καὶ φθονέοντες

legitur VIII, 60. §. 2: προναυμαχή-
 σεις Πελοποννήσου.

§. 3.

ἐς θυμὸν βάλεν] Pro vulg. βαλεῦ
 scripsi βάλεν, vid. nott. ad VII, 51,
 ubi etiam de ipsa locutione admo-
 nuī. Descripsit Herodotea Stobaeus
 Sermm. LX. [62] §. 51. p. 385. T. II.

μήτε κακὴ δμῶεσσι τεοῖς ἔσο μήτε μάλ' ἐσθλὴ
 φαίνεο· φηότεροι γὰρ αἰεί που πῆμα φέρονται·
 θάρσει δειδιότων μάλ' ἐπικρατέουσιν ἀνακτες.

ἔοντι ἀρίστῳ] Respici hīc volu-
 mus Xerxem a corporis formositate
 aequae atque ab animi praestantia
 laudatum. Conf. supra VII, 187.

ἔοντες Αἰγύπτιοι] Qui iidem om-
 nium optime pugnasse dicuntur
 VIII, 17. Add. VII, 89. De *Cypriis*
 vid. VII, 90, de *Cilicibus* et *Pamphy-
 liis* VII, 91. Ad hunc autem Hero-
 doti locum Valckenar. refert De-
 metr. De eloc. §. 63 (Rhett. Graecc.
 III. p. 277 ed. Spengel.), qui repeti-
 tas particulas coniunctivas robur
 quoddam orationi addere scribit,
 quale etiam hoc loco in repetita
 vocula καὶ cernitur, ut cap. 71. 72
 aliisque locis; praeterea Valckenar.
 observat, vim verborum τῶν ὀφελὸς
 ἐστὶ οὐδέν tum maxime apparere,
 si contrariam spectemus dictionem
 ὧν τι καὶ ὀφελὸς ἐστὶ, quorum usus
 quidem est, i. e. qui praestantissimi
 atque utilissimi sunt, coll. Aelian. N.
 A. XIII, 4. Aristid. T. III. p. 686.
 Hemsterhus. ad Lucian. Tim. §. 55.

p. 451 Gaisf., ubi nunc edunt βάλεο,
 olim βάλλε, quod ipsum exhibet quo-
 que Apostolius, Herodotea verba af-
 ferens Cent. XVIII, 56 (Corp. Par-
 oemiogrr. II. pag. 733). Ad seqq.
 de heris ac servis Wessel. conferri
 vult Stob. Serm. LXXII. [74] §. 7.
 p. 438 fin. s. T. III. p. 70 Gaisf. Ibi
 nimirum inter Naumachii versus
 haec leguntur vs. 27 et seqq.:

T. I. pag. 436 Bip. Larcherus Gal-
 lica sic expressit: *peuples lâches et*
méprisables.

CAP. LXIX.

συμφορὴν ἐποιεῦντο] i. e. verba
Artemisiae pro calamitate habebant
indeque lugebant, sive, ut Schweig-
 haeuserus reddidit: *dolebant eam ista*
locutam esse. Eodem modo Noster lo-
 quitur infra VIII, 100; alia attuli-
 mus ad V, 5. Seqq. ὡς κακὸν τι
 πεισομένης attigit Matth. Gr. Gr.
 §. 568 ob participii structuram, prae-
 positâ voculâ ὡς; valent enim verba
 Herodoti: *putantes* s. *verentes*, *ne*
quid mali acciperet a rege Artemisia,
 i. e. ne summum supplicium subire
 cogeretur a rege, mortis damnare-
 tur: tu conf. allata ad VIII, 103. —
 οὐκ ἔα est *dissuadebat*, ut VIII, 36. 61.
 ἀγαιόμενοι] i. e. *invidentes*, *suc-*
censentes. Conf. Herod. VI, 61 ibi-
 que nott. et Eustath. ad Iliad. XIV.

αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοις τετιμημένης διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ κρίσει, ὥς ἀπολεομένης αὐτῆς. Ἐπεὶ δὲ ἀνηνεΐχθησαν αἱ γνώμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακέειν, ὥς οὐ παρεόντος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

70 Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἡσυχίην.

p. 957, 20 Bas. (ubi inter alia hoc: ἀγῶ, τὸ φθονῶ καὶ μέφομαι, οὐ παράγωγον τὸ ἀγαίω) et ad Iliad. XXIV. pag. 1363, 9 s. 1501, 1. Cr. huc referri vult Odyss. VIII, 565 et Apollon. Lex. Homer. pag. 16. 17. Inde apud Hesychium I. p. 12 ed. M. Schmidt.: ἀγαιόμενον· ἐπὶ φθονον, θαυμάσιον, φθονερόν. Locutionis ἐν πρώτοις (*praecipue, imprimis*) bene memor fuit Blomfield. ad Aeschyli Pers. 449. Genitivus τετιμημένης, ubi sane expectabas τετιμημένην, ne quem offendat, vide modo VIII, 90. 108. VI, 85. III, 65. IX, 58. I, 3 ibique laud. Dictionem διὰ πάντων attigi ad VIII, 37. τῇ κρίσει] Ita cum Schweigh., Gaisf. et Dietsch. probante Bredov. pag. 37 e duobus codd. dedi pro ἀνακρίσει, quod praeter Schaeferum etiam retinuerunt Matth. (in Gr. Gr. §. 80. not. 2 citans), Bekker et Dindorf., quodque minus recte interpretantur *sententiam*, cum ἀνάκρισις potius sit *disceptatio, examen*, ut III, 53, κρίσις vero *iudicium* aut *disceptatio*, ut V, 5. VII, 26. Conf. etiam quae ad Ctesiae Fragm. p. 217 admonui.

καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι] Cave in his σπουδαίην (de qua voce vid. nott. ad IV, 198. V, 78) referas ad γνώμην, cum ad Artemisiam potius pertineat, quam rex vel prius *probam, certam* mulierem esse ratus tum vel magis laudabat, praeter caeterorum expectationem. In proxime sequentibus equidem cum recentt. edd. vocem τάδε, quam Schweighaeuserus

et Gaisfordius ad ἐκέλευε retulerant, inde sciunxi, cum ad καταδόξας pertineat, a quo verbo pendent quae sequuntur, hoc ferè sensu? at tamen pluribus (aliter dicentibus atque pugnam navalem instituentem suadentibus) obsequi iussit rex, ita (haec) *existimans* s. *ratus*, ad Euboeam Persas (σφέας) *ignaviter* s. *male rem gessisse, cum ipse non adfuisset*. Ubi τάδε ad sequentia refertur, quod cum ἐκέλευε iungens ad praegressa retulit Eltz. Quaest. Herodd. Spec. II. p. 343 (Jahrb. f. Philol. Suppl. Vol. IX). De verbo καταδόξας vid. nott. ad III, 27; de significatione verbi ἐθελοκακέειν dixi ad V, 78; de infinitivo praesentis in re praeterita adhibito monuit Matthiae Gr. Gr. §. 499. Simili modo huiusmodi infinitivos praesentis reperies positos VI, 137. II, 121. §. 5, ubi cf. nott.

CAP. LXX.

ἐπειδὴ παρήγγελον] i. e. *ubi* (duces) *enavigandi signum dederunt*. Pro ἐπειδὴ in Florent. aliisque ἐπεὶ δὲ, quod recepit Bekker. Tu conf. II, 2. VII, 36. Idem Florentinus mox habet παρήγγειλον, ubi Valcken. maluerat παρήγγελλεν, quod ad Xerxem referretur: cf. infra IX, 53 et III, 25; alia vid. in Thesouro Ling. Graec. VI. p. 223 ed. Dindorf. Equidem ad παρήγγελον e praegressis repeto οἱ στρατηγοὶ vel potius οἱ τῶν ἐθνέων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι, ut Noster loquitur cap. 67: ad quos eosdem pertinet ἀνῆγον (de

τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι· νῦξ γὰρ ἐπεγένετο· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. Τοὺς δὲ Ἑλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἄρρωδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἄρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐωυτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβά- 71 ρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. Ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο· καί σφι ἐπὴν στρατηγὸς Κλεόμβροτος, ὁ Ἀναξανδρί-

ipso verbo ἀνάγειν conf. nott. ad VIII, 60. §. 1) et παρεκρίθησαν διαταχθέντες, i. e. *aciem explicuerunt per otium*, ut Schweigh. reddidit, sive: *explicati illi sunt in acie, suo quisque loco dispositi per ordines*. Letronne (Journal des Savans 1817. pag. 48) παρεκρίθησαν διαταχθέντες dictum accipit pro διετάχθησαν παρακριθέντες. Verbum παρακρίνεσθαι de classi s. acie se explicante exstat quoque IX, 98 et in Plutarch. Vit. Anton. 30. 39; διατάσσεσθαι legitur apud Herodotum I, 80. VII, 34. 124. 178.

τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησε κ. τ. λ.] i. e. *tum quidem dies non suffecit, quo proelium navale committerent*. Conf. III, 137 ibique nott. Mox e Florentino aliisque cum recentt. edd. dedi ποιήσασθαι, ubi ποιέεσθαι e Wesselingii editione retinuerunt Schaeferus et Matthiae.

εἶχε δέος τε καὶ ἄρρωδίη] Haud aliter Plutarch. Themistocl. 11. ἐντοια καὶ δέος ἔσχε τὸν Εὐρυβιάδην. — In seqq. voculam τε post νικηθέντες Schweigh. ob praegressum αὐτὸς μὲν mutatum vult in δέ. Sed particulam τε praeter libros scriptos satis tueri videntur, quae ad VII, 188 attuli. Ad significationem verbi ἀπολαμφθέντες vid. allata ad V, 101. De indicativo πολιορκήσονται, qui optativum μέλλοιεν continuo excipit, vid. Kuehner. Gr. Gr.

§. 848 et quae ad Herodotum V, 13 attulimus. Ipsum medii futurum passivo sensu accipiendum attigi ad VIII, 49, ubi vid. laudata.

CAP. LXXI.

ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα] i. e. *sub noctem hanc* (praesentem); de locutione vid. allata ad IX, 58.

ἐσβάλοιεν] Ita e Florentino dedicum Schweigh., Gaisf., Bekkero et recc. edd. Alii ἐσβάλλοιεν, quod cum prioribus tenent Schaeferus et Matthiae; alii ἐμβάλοιεν. Mox pro Λεωνίδα scripsi Λεωνίδην, ut VIII, 15, ubi vid. allata. De structura verbi πυνθάνεσθαι, cui accusativus et infinitivus (loco participii, ut I, 54. VI, 100. VII, 177) additur, vid. I, 196. IX, 3. Conf. Kuehner Gr. Gr. §. 657. not. 2.

ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο] „*Sessum ibant in Isthmum*.” Ita Valcken. bene adiiciens: in Isthmum cum advenissent illi, mox usitatâ structurâ dici ἱζόμενοι ἐν τῷ Ἰσθμῷ. Nec aliter Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. I. pag. 282: „ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο significat *sessum ibant*, conferebant se in Isthmum ibi consessuri, stationem ibi capturi; ἱζόμενοι ἐν τῷ Ἰσθμῷ significat: quum iam in Isthmo sederent, stationem aut castra ibi haberent.” De hoc usu praepositionis

δεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῳ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο, ὥς σφι ἔδοξε⁶⁵² βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος. ἄτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ

ἐς quae Valckenar. excitavit I, 199. III, 140, alia, iis adde, quae attuli ad V, 12 et Buttmann. in Demosthen. Midian. p. 175 ed. secund. Referri quoque huc poterit, quod supra VIII, 60. §. 1 legitur: ἐς τὴν — ὑπεκκεῖται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. — De Cleombroto, qui raro apud veteres commemoratur, etsi patrem habuit regem fratremque nobilissimum Leonidam, conf. Herod. IX, 10.

συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν] „Haud incommode redditur: *obstruxerunt viam*: at non utique, ut Larcherus interpretatus est, *terrâ adgestâ*, in saxorum praesertim monte, sed saxorum, puta, ingenti congerie, quae muniti valli rationem haberet, quo interclusa fuerit via et prohibiti adscendentes; nisi potius intelligas *subrutam et dirutam esse viae munitionem*, ita ut et fossis et ruinis intercepta via esset.“ *Schweighaeus*. in Lex. Herod. s. v. *συγχοῦν* (II. p. 290). Langius vernacule reddidit: *verschütten*. *Via Scironis* (de qua vid. Pausan. I, 44. §. 10 seq. ibique Siebelis pag. 157. Strab. IX. pag. 391 s. 600 A. et Kruse: Hell. I, 2. pag. 321 seq.) Megaris Isthmum petentibus erat permeanda, exordiens quo loco Megarica desinit planities rupesque exsurgunt Moluriae, ubi porta Scironia quae vocabatur olim exstructa erat. Inde super scopulos saxaque *Scironia* quae dicuntur a Scirone, celeberrimo latrone, qui inde praetereuntes diripuisse atque interfecisse fertur, via ducebat sex milliarr. Romann. ad Kineta, in periculosissimis habita horrendumque haud uno loco praebens adspectum tum ob rupes praecipites, tum ob mare vicinum ventosque importunos. Adhuc tramiti, qui facile intercludi potest adeoque dirutus lapidibusque obstructus adhuc admodum difficilem transitum praebet, no-

men *Kaki scala*, i. e. *mala via*, prouti similem quendam tramitem super Rhaetiae iuga deductum adhuc, quod nemo nescit, vocant *Viam Malam*. Plurima dabit Reinganum: Das alte Megaris p. 27 seqq. Add. Leake: Northern Greece II. p. 414 et praecipue Curtius: Peloponnes. I. pag. 9 et pag. 26, Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland pag. 126 et in: Jahrb. f. Philolog. LXXIII. p. 138, ubi hanc viam, quam ὁδὸν vocat Noster, talem fuisse putat, quam vel plaustra permeare potuerint. Ipsius montibus nomen fertur esse *Derveni Buno*, quoniam ad septentrionale montium latus Turcarum portorium (i. e. *Derveni*; nam *Buno* montem s. collem quemlibet indicat) olim constitutum erat.

ἄτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων] δὲ e Florent. cum recentt. exhibui pro δὴ, quod cum Schaefero retinuit Matthiae. Pro vulg. *μυριαδέων* scripsi probante Bredovio pag. 253 *μυριάδων*, ut VII, 187; eadem forma exstat III, 59. IX, 70. Ad ἦνετο conf. nott. ad I, 189. VII, 20 et ad ἐλίννον nott. ad I, 67. *φορμοὶ* sunt *corbes*, *canistra*; cf. Theocrit. Idyll. XXI, 13. — Quod ad argumentum attinet, de hoc muro haec leguntur apud Diodorum Siculum XI, 16: οἱ δὲ σύνεδροι τῶν Ἑλλήνων ὁρῶντες τὴν τῶν ὀχλῶν ταραχὴν καὶ τὴν ὅλην ἐκπληξιν ἐψηφίσαντο διατειγίσειν τὸν Ἴσθμόν· καὶ ταχὺ τῶν ἐργῶν συντελεσθέντων διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐργαζομένων οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ὠχύρουν τὸ τεῖχος διατεινον ἐπὶ σταδίου τετραράκοντα ἀπὸ Λεχαίου μέχρι Κεγχρέων· οἱ δ' ἐν τῇ Σαλαμῖνι διατρέβοντες μετὰ παντὸς τοῦ στόλου κατεπλάγησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μηκέτι πειθαρχεῖν τοῖς ἡγεμόσιν. Huius muri Pe-

ψάμμου πλήρεις ἐσεφυρέοντο, καὶ ἐλίννον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ 72 βωθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἷδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἡλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὔτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε

loponnesiorum Persas invadentes metuentium operâ exstructi reliquiae num adhuc supersint, a viris doctis iisdemque peregrinatoribus nostra aetate valde quaesitum est; cf. Leake: Travels in Morea III. p. 302 seq. Etenim adhuc conspiciuntur vestigia murorum structurae admodum solidae: quae num ad hunc murum pertineant, an ad posterioris aetatis opera, eo difficilius discernas, quod illum murum posteris temporibus aliquoties reffectum renovatumque esse legimus ad hostes accedentes a Peloponneso arceandos; vid. potissimum Curtius: Peloponnes. I. pag. 15 seq. II. pag. 554. 596, Beulé: Etudes sur le Peloponnes. I. pag. 475. Sic Iustinianus imperator muro ab uno maris litore ad alterum ducto Peloponnesum interclusisse dicitur, idemque suscepit anno p. Chr. n. 1415 Manuel imperator, additis 153 turribus ad murum vel magis muniendum; tu vid. quae exposuit Ellissen ad Plethonem in: Analekten d. mittelu. neugriech. Literatur. IV, 2. pag. 136. — Similem Chersonesi ἀποτειχισμόν Herodotus commemorat VI, 36, ubi vid. nott.

CAP. LXXII.

Οἱ δὲ βωθήσαντες] Ita Wesseling. ex Eustath. ad Iliad. p. 228, 16 s. 218, 21. Libri scripti et editi ante Wesselingium βοηθήσαντες, quod ut in fine cap. antecedentis, ita in proxime sequentibus pari modo omnes libri scripti praebent: quos equidem cum Bekkero in hac

re sequi malui, probante Bredovio p. 196, quo iam supra ad VIII, 1 usus sum, si quidem Herodotus paucis locis exceptis constanter vulgarem formam adhibuisse videtur. Dindorfius tribus his locis edidit βωθήσαντες, quod ipsum Dietschius duobus prioribus locis dedit, tertio loco, qui paulo inferius legitur, relinquens βοηθήσαντες. — Ad dativum τῇ Ἑλλάδι consul. Matth. Gr. Gr. §. 394.

τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν] Merito haec attendi vult Dahlmann. in Herodot. pag. 184, ut e quibus insigne nostri scriptoris studium eluceat, quo ductus unum verum, quod in singulis rebus indagando compererat, tradere voluit, ab omni partium studio ita alienus, ut, quae forsitan minus laudabilia adeoque ingrata his illis fuissent, non celaret silentiove praetermitteret. Itaque etiam h. l. aperte indicat, quinam inter Peloponnesios Graeciae libertatem tueri studuerint, quique neglexerint. In quibus Eleos contra Xerxem reliquorum Graecorum castra secutos esse scribit Pausanias V, 4. §. 5, negat Diodor. T. II. pag. 547 Wessel.

Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη] Ubi ἔσρα intelligi notat Fischer ad Weller. III, 1. pag. 258. Ad formam verbi παροιχώκεε pertinent, quae ad IV, 128 excitavimus; add. VII, 164. VIII, 126. De Carneis egimus ad VII, 216. Quiescebant autem arma, haec dum agebantur festa, nec ante egredi licuit Spartanis ad bellum.

73 ἥδη. Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ· τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἔόντα, κατὰ χώραν ἵδρυνται νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι. ἔν δὲ ἔθνος, τὸ

CAP. LXXIII.

Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ] Respicit ad haec Eustath. ad Iliad. pag. 289, 9 s. 219, 43. In proximo seqq. cum Schaefero, Schweigh. et recc. edd. retinui ἵδρυνται νῦν τῇ καὶ, ubi Gaisf. receperat νῦν τε καὶ, quod mihi quidem displicet. Reiskius et Koenius maluerant τὴν νῦν τε, Wesselingius (Diss. Herodot. XI. pag. 200 seqq., ubi etiam comparat VIII, 143) τῇ νῦν τε, Valckenarius ἵδρυνται νῦν, τὴν καὶ, quod et ipsum displicet. Sensus loci minime dubius: *eo loco sedem nunc habent s. habitant, quo olim etiam habitabant*. Et hactenus perfectum ἵδρυνται vix multum differt a praesenti οἰκέει, quod etiam paulo inferius cum recc. edd. servandum duxi, ubi Schweigh. et Gaisf. dederant οἴκεε. — De locutione κατὰ χώραν conf. nott. ad IV, 135 et vid. infra VIII, 78. 108. Add. Held ad Plutarch. Aemil. Paul. 16. pag. 200 et Ahrens in: Philolog. Suppl. I, 2. pag. 250, qui nostro sermone reddi vult: *am alten unveränderten Platze*. Quod ad loci argumentum attinet, iam Galeus observarat, *sex* tantum gentes videri agnoscere Homerum, totidemque sane occurrere notavit Valckenarius, quamquam quae poëta attulit, ea adhuc indigere critica disquisitione dudum monuerat Strabo VIII. p. 332 s. 513 A., qui ipse *sex* praecipue Peloponnesi descripsit regiones: Elidem, Messeniam, Laconicam, Argolidem, Achaeam atque Arcadium, cum alii, ad quos etiam Scymnum Chium vs. 515 seq. referas licet, *septem* nominent; *quinque* olim fuisse Peloponnesi partes (Laconicam, Arcadium, Argolidem, Messeniam, Elidem) e Thucydidis loco (I, 10: καίτοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται sc. οἱ Λακεδαιμόνιοι) plures viri docti collegerunt, cum aliorum virorum

ex sententia (cf. Curtius: Peloponnes II. pag. 93) Thucydides h. l. non de certa quadam Peloponnesi descriptione aut divisione loquatur, sed id tantum ponat, Peloponnesus in quinque partes si dividatur, duas tenere Lacedaemonios. At revera olim exstitisse, qui Peloponnesum in quinque partes dividerent, satis indicare videtur Pausaniae locus ad ipsum Thucydidem opinor respicientis, initio libri quinti: ὅσοι δὲ Ἑλλήνων Πελοποννήσου πέντε εἶναι μοίρας καὶ οὐ πλείονας φασιν, ἀνάγκη σφᾶς ὁμολογεῖν ὡς ἐν τῇ Ἀρκάδων οἰκοῦσιν Ἠλεῖοι καὶ Ἀρκάδες, δευτέρᾳ δὲ Ἀχαιῶν, τρεῖς δὲ ἐπὶ ταύταις αἱ Δωριέων· γένη δὲ οἰκεῖ Πελοπόννησον Ἀρκάδες μὲν αὐτόχθονες καὶ Ἀχαιοί· καὶ οἱ μὲν ὑπὸ Δωριέων ἐκ τῆς σφετέρᾳς ἀνέστησαν, οὐ μέντοι Πελοποννήσου γε ἐξεχώρησαν, ἀλλὰ ἐκβαλόντες Ἴωνας νέμονται τὸν Ἀλγιάλῳ τὸ ἀρχαῖον, νῦν δὲ ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν τούτων καλούμενον· οἱ δὲ Ἀρκάδες διατελοῦσιν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐς τὸδε τὴν ἑαυτῶν ἔχοντες· τὰ δὲ λοιπὰ ἐπηλύδων ἐστὶν ἀνθρώπων κ. τ. λ. Adscripsi haec integra, quae ad Herodoti quoque locum spectare videntur, in quo cum Valckenario statuere praestat, non *regiones* Peloponnesi, sed *gentes* diversas significari, cum, ne alia afferam, Dorienses qui h. l. vocantur, una de septem gentibus, tres fere Peloponnesi partes tenerent amplissimas: Argolidem, Laconicam, Messeniam, veteribus incolis eiectis aut in servitutem redactis. Conf. de his Peloponnesi divisionibus Siebelis in Hellenic. p. 179.

Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι] Pausania l. l. auctore gentes Peloponnesum incolentes sunt *Arcades indigenae* atque *Achaei*, qui a Doribus sede sua cum pulsi essent, non egressi Peloponneso eam Ionibus eiectis oram tenere, quae olim Aegialus dicta nunc ab his ipsis

Ἀχαικόν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μὲν τοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρύοπες καὶ Λήμνιοι. Δωριέων μὲν πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἥλις μούνη, Δρυόπων δὲ Ἡρμιόνη δὲ καὶ

Achaeis Achaeae nomen accepit. *Arcades* vero idem addit easdem semper regiones tenuisse: quocum conveniunt testimonia Herodoti II, 171, Thucydidis I, 2, Xenophontis in Hellen. VII, 1, 23 (ubi Lycomedes Mantinensis *Arcades* alloquitur dicens, ὥς μόνοις μὲν αὐτοῖς πατρὶς Πελοπόννησος εἴη, μόνοι γὰρ αὐτόχθονες ἐν αὐτῇ οἰκοῖεν), aliorum, quos attulit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1003 seq. Namque *Arcades* montibus suis pellere non potuerunt *Dores* aut noluerunt, quippe religione quadam obstricti: quo spectat *Polyaeni* narratio I, 7 coll. *Diodor.* II. p. 635 *Wessel.* *Cynurios*, de quibus plura mox notabuntur, non appellat *Pausanias* l. I.; qui licet inter antiquissimos Peloponnesi incolas habeantur, tamen ab *Arcadibus* plerumque distinguuntur: de qua re conf. modo *Curtius*: *Peloponnes.* II. pag. 375. — De forma Ἀχαικόν hand mutanda vid. *Bredov.* pag. 141.

ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε κ. τ. λ.] Quae hunc in modum expressit *Pausanias* l. I.: οὐ μέντοι Πελοποννήσου γε ἐξεχώρησαν, ἀλλὰ ἐκβαλόντες Ἴωνας νέμονται τὸν Αἰγιαλὸν τὸ ἀρχαῖον, νῦν δὲ ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν τούτων καλούμενον, quibus respicit *Herodotea*: οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτρίην, i. e. *Achaiam*. Tu conf. de his etiam *Herod.* I, 145. *Pausan.* VII, 1. *Strab.* VIII. p. 514 B. s. p. 333. 588 B. s. p. 383.

τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα — ἐπήλυδά ἐστι] Ad vocem ἐπήλυδα, cuius neutrum rarius utique adhibitum notat *Kuehner* Gr. Gr. §. 318, confer *Herodot.* IV, 107. V, 65 (ubi opponuntur αὐτόχθονα) et quae plura afferuntur in *Thesaur. Ling. Graec.* Vol. III. p. 1505 ed. *Dindorf.* Frequentat eam quoque *Pausanias* IV, 34, I. II, 5. §. 2. IX, 29. §. 1, quae

excitans *Siebel.* in indic. s. v. amandat ad *Lobeck.* ad *Sophocl. Aiac.* pag. 271. Apprime autem huc facit idem *Pausanias* loco supra laudato sic scribens: τὰ δὲ λοιπὰ (sc. γένη τὴν Πελοπόννησον οἰκοῦντα) ἐπήλυδων ἐστὶν ἀνθρώπων, ac dein profert *Corinthios*, omnium Peloponnesiorum novissimos, tum *Dryopes* et *Dorienses*, illos e *Parnasso*, hos ex *Oeta* ingressos in *Peloponnesum*; tum *Eleos* ex *Aetolia* advectos, igitur *Aetolos*. *Lemnios* omisit ille aeque atque antea *Cynurios*.

Δωριέων μὲν πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλεις] Satis notum est, *Dores* Peloponnesi tres tenuisse partes amplissimas: *Argolidem*, *Laconicam*, *Messeniam*; incolis prioribus, quos *Achaeos* fuisse novimus, aut eiectis aut subiectis, in perioecorum scil. statum redactis. Vid. *Herod.* VIII, 31. I, 56 ibique nott. et quae ad h. l. excitavit *Valckenar.* *Isocrat.* p. 119. 120. 270 A. 286 A. [*Archid.* cap. 5 seq. §. 16 seqq. *Panath.* cap. 73. §. 177 seqq. cap. 99. §. 253 seqq.] *Pausan.* [II, 13. §. 1 et II, 18. §. 6] p. 140, 151. *Meurs.* De regn. *Lacon.* c. 6. *Misc. Lac.* III, 9.

Αἰτωλῶν δὲ Ἥλις μούνη] Attigit *Eustath.* ad *Ili.* p. 303, 28 s. 229, 47. De *Elide* ab *Aetolis* duce *Oxylo* condita vid. *Pausan.* V, 4, 3. *Strabon.* VIII. p. 354: Αἰτωλοὶ γὰρ συγκατελθόντες τοῖς Ἡρακλείδαις μετὰ Ὀξύλου καὶ συνοικήσαντες Ἐπείοις κατὰ συγγένειαν παλαιὰν ἠϋξήσαν τὴν κοίλην Ἥλιν κ. τ. λ. Plura de his exposuit *Curtius* l. I. II. p. 13 seqq. 96. De ipsa *Elide* veterum locos praebet *Forbiger* l. I. pag. 975.

Δρυόπων δὲ Ἡρμιόνη τε καὶ Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ] De *Dryopibus* conf. allata ad I, 56. 146. Ad hunc vero *Herodoti* locum afferunt *Homer.* *Ili.* II, 559, ubi etiam iungitur *Hermione*

Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ, Ἀημιόνων δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι, αὐτόχθονες ἔοντες, δοκέουσι

atque *Asine*. Legitur ibi Ἑρμιόνη, quod etiam h. l. quinque tuentur libri; in Florentino est Ἑρμιώνη, in Mediceo alioque cod. Ἑρμιών, quod ipsum exhibet Strabo VIII. p. 374, apud quem paulo antea p. 373 invenitur Ἑρμιόνη, ut sane vix decerni posse putet Valckenar., quid primitus scriptum fuerit, cum veteres quoque Δωδών et Δωδώνη teste Wesseling. ad Diodor. I. p. 282 dixerint. Utraque sane huius civitatis appellatio (Ἑρμιόνη et Ἑρμιών) cum in usu fuerit (vid. quae affert Curtius: Peloponnes. II. p. 578), tamen hoc in loco a plerisque codicibus standum atque retinendum Ἑρμιόνη, quae fuit appellatio maxime usitata. De *Hermione* loquitur Herodot. III, 59. VIII, 43 coll. IX, 28; aliorum scriptorum testimonia dabunt Poppo Thucyd. I, 2. p. 221 et Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1001. Nam saepe commemoratur illa urbs haud ignobilis olim, teste Strabone VIII. p. 373 s. 573 A. coll. Pausan. II, 34, sita in Argolide terra, non longe a Troezenae (de qua urbe vid. allata ad VIII, 41), ad maris oram in promontorio, quod orientem versus in mare excurrit: nunc inter veteris urbis rudera invenitur vicus Albanensium hominum, cui nomen *Castri*: plura Curtius l. l. pag. 454 seq. *Asinen* Dryopes Parnasso eieci primum tenuerunt prope Hermionem, unde pulsi ab Argivis in Messeniae parte a Laconibus accepta alteram condidere *Asinen*; quae quo a priori Hermionensi distingueretur, ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ hic vocatur: quae prope *Cardamylam* *Laconicam* (in ditione Laconica: vid. nott. ad VII, 168) est sita, i. e. non admodum remota a *Cardamyla*, quae tunc temporis una e praecipuis illius tractus maritimi urbibus fuisse videtur, ex adverso ita sita, ut brevi itinere maritimo ex una in alteram pervenire liceret: quare Schoellius, sensum magis secutus quam vim propriam praepositionis πρὸς

dativo iunctae, reddidit: *gegenüber von Cardamyle*, improbante Curtio l. l. pag. 195. *Asine* enim sita fuit ad Messeniacum sinum, qui inde vel *Asinaei* accepit nomen, inter Acritam promontorium s. Capo Gallo, ut nunc vocant, et *Colonides* prope *Coron*, ut nunc vocant, ab utroque loco quadraginta fere stadiis distans. Apud Strabon. VIII. pag. 359 seq. s. p. 551 B *πολίχνη* vocatur. Adhuc ruinas quasdam exstare prope *Saratcha* scribit C. O. Mueller: Dor. II. p. 455 coll. I. p. 155. Vid. Pausan. IV, 34. §. 6. 7 ibique Siebelis., Mannert. VIII. pag. 547, Poppo Thucyd. I, 2. pag. 195 seq. not., Forbiger l. l. pag. 984, Curtius l. l. pag. 167. — *Cardamyle*, quae illa certe aetate primaria per illam oram fuisse videtur urbs (ut bene observat C. O. Mueller: Dor. I. pag. 155. not. 3. vid. Mannert. VIII. pag. 588, Forbiger l. l. p. 989, Curtius l. l. 285. 326 seq.) Homero iam nota (Ili. IX, 150. 292), a mari abfuit octo stadia, in rupe exstructa. Atque etiamnum ista in ora emporium *Cardamula* sive *Scardamula* (Καρδαμύλη, ait Stephanus Byzantinus, τὸ ἔθνικόν Καρδαμυλίτης· παρὰ δὲ τῶν ἑγγωρίων Σκαρδαμυλίτης λέγεται), quam urbem in tabula lapidi elegantissime incisa repraesentarunt auctores operis: Expédition en Morée scient. physiq. I ser. planch. 22. Vid. Strab. VIII. p. 360 s. 552 seq. Pausan. III, 26. §. 5 ibique Siebelis p. 85.

Ἀημιόνων δὲ Παρωρεῖται πάντες] Vid. nott. ad IV, 148.

οἱ δὲ Κυνοῦριοι, αὐτόχθονες ἔοντες, δοκέουσι μούνοι εἶναι Ἴωνες] „*Cynurii* [de quibus conf. nott. ad Herod. I, 82. Mannert. VIII. p. 10 seq. 618 seq.] habitabant in confinio Argolidis, Laconicae et Arcadiae ad Parnonem et Parthenium montem circa Tanum fluvium, ubi postea collocati erant Argivorum et Lacedaemoniorum termini.“ C. O. Mueller: Aeginett. pag. 46 coll. Dor. I. pag. 154 seq., qui idem (Aeginett.

μῶνοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρμένται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχό-

p. 47), quod ab Argivis Cynurii descendere dicuntur a Pausania III, 2. §. 3 coll. Steph. Byz. s. v. Κύνουρα p. 491, id ab Argivis ita effectum vult, probare studentibus *suam ab initio* fuisse *Cynuriam* (de cuius possessione perpetuo fere contendebant cum Laconibus, teste Thucydide V, 41, ubi conf. interprett.), cum Cynurii revera Arcadibus essent cognati: quemadmodum etiam Herodotus et Arcades et Cynurios Peloponnesi *αὐτόχθονας* dixit. Cum his vero quoniam minus congruere videbatur, quod h. l. ab eodem historiae patre iidem Cynurii dicuntur *soli* esse *Ionicae stirpis*, in varias inciderunt coniecturas. Bothius ad Terent. anott. pag. 466 pro *μῶνοι* legi vult *μὲν ὧν ἑξ ἀλῶνος*, Reiskius correxerat *δοκέουσι μὲν μοι εἶναι Ἴωνες*, Valckenar., cui Larcher. accedit: *δοκέουσι μὲν ἐν τοῖς εἶναι Ἴωνες*, quo nihil inconvenientius fingi potuisse indicat Mueller l. l., qui Herodoti locos I, 56. VII, 94. 95 ita intelligi vult, ut Herodotus Pelasgos cum Ionibus confundens hinc quoque Cynurios, Pelasgam gentem, pro sola in Peloponneso Ionica habuerit. Pelasgi vero cum ex Herodoti sententia sint aborigines, apparet, cur eosdem Cynurios in Peloponneso modo *αὐτόχθονας* vocare potuerit ille, modo unam hac in terra gentem Ionicam, id est, Pelasgam. *Ionum* stirps cum Pelasgica fuerit *Ionesque* inde ab ipsis Pelasgis (i. e. antiquissimis ac primitivis Peloponnesi incolis) profecti, mirum utique vix esse poterit, Cynurios, quippe *αὐτόχθονας* (i. e. Pelasgos, indigenas) Iones quoque dici ab Herodoto eosque solos per Peloponnesum, cum, qui alii Iones in hac terra olim fuerint, vel expulsi vel cum aliis gentibus irrudentibus commixti sint, neque Herodoti aetate amplius in hac eadem terra reperirentur, licet vestigia haud pauca exstent, quibus appareat haud paucis locis per Peloponnesum olim fuisse Iones indeque ipsam Peloponnesum *Ἴασον Ἀργος* dici apud Ho-

mer. Odyss. XVIII, 246 (ubi vid. veteres interpretes): cuius rei testimonia attulerunt Clinton. Fast. Hellen. I. pag. 57, Schoemann. Antiquitt. publ. iur. Graec. pag. 46 not. (coll. Animadverss. de Ionibus pag. 4), Curtius: Die Ionier pag. 3, C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 96. not. 6 ed. quart. Neque in *Ionum* nomine haerendum, si quidem iidem, qui olim Pelasgi dicebantur, posthac Ionum appellationem acceperunt teste Herodoto VIII, 44 ab Ione, Xuthi filio, cuius nomen primitivae genti inditum esse Clintonis est sententia l. l. dicentis: „a new appellation, but not a new race was introduced by Ion“; nisi malis cum Schoemanno l. l. statuere nomen hoc non in Attica demum post Hellenum adventum populo inditum, sed longe esse vetustius. Quare haud scio an recte sic pronuntiarit Curtius (Peloponnes. I. pag. 61): „Unter den Stämmen, welche aus der Urbevölkerung des Landes (de *Peloponneso* loquitur) nur durch leise und allmähliche Absonderung hervortreten, ist der bedeutendste der Ionische. Er hat die reichsten Blüthen Hellenischen Lebens hervorgebracht und ist doch von dem Pelasgischen nicht wesentlich zu unterscheiden.“ Ad Peloponnesi indigenas idem vir doctus Cynurios refert aequae atque Caucones ibid. pag. 60. Sufficiant haec ad Herodoti verba tuenda, quae vere recteque posita mihi esse videntur. De *Cynuria* regione, ad quam etiam Thyrea (vid. Herodot. I, 82 ibique nott.) referebatur, veterum testimonia affert Forbiger l. l. pag. 993 seq. Nunc in hac ipsa regione, in montibus Argolidem et Laconicam separantibus atque in orae maritimae locis aliquot habitant *Ζάκωνες* qui dicuntur (vulgo *Tschacones*, indeque ipsa terra *Tschaconia*), peculiari qua utuntur lingua a caeteris Neograecis diversi: quae res dudum viros doctos advertit, qui veteris Graecorum sermonis adeoque Dorici potissimum vestigia com-

μενοι καὶ τοῦ χρόνου, ὄντες Ὀρνειῆται καὶ περλοικοι. Τούτων

plura in Zaconum lingua cognosci posse putarunt; vid. modo Leake: Morea II. pag. 505 seqq., qui ipso dubitans hac de re linguam Zaconum multis vocibus Albanensibus, Bulgarensibus, aliis aliarum gentium admixtis corruptam esse statuit. Postea accuratius inquisivit in Zaconum linguam Thiersch (Abhandll. d. kön. bair. Akad. d. Wissensch. Philosoph. philolog. Classe I. pag. 513 seqq., quae repetit fere Leake: Peloponnes. pag. 304 seqq.), idque sibi effecisse visus est (cf. pag. 578), ut Zacones Cynuriorum posteri haberentur eorumque lingua ipsa Cynuriorum lingua duceretur. At Slavicam terram esse Zaconum, licet hi pro veteris cuiusdam gentis posteris habeantur, pronuntiat Fallmerayer: Ueber die Entstehung d. heutig. Griech. (Stuttgart. 1838) pag. 64. Ob nominis (Zaconum) similitudinem Mullach (Berlin. Jahrb. f. wissenschaft. Kritik 1838. mens. Iun. nr. 108. pag. 877 et Grammatik d. Griech. Vulgärsprache pag. 104 coll. p. 91 seqq.) mavult de *Cauconibus* cogitare, qui Zaconum fuerint maiores, indeque huius gentis nomen repetere, quod cum Laconibus quidquam commune habere negat, quia litera λ nun-

sive τζ transire soleat, quoque L. Ross (Reisen mes. pag. 167) Ζάκωνες ex Κάκωνες ortum esse postea autem (Wandereichenland II. p. 19 not.) non alios esse atque Αἰῶτες, cum litera λ accipius cum litera δ eaque ipsa transeat; idemque statuit (The history of Greece pro Laconibus postea esse Zacones pronun-

mihi aliter statuendum videtur respicienti ad locum Nicephori Gregorae Histor. Byzant. IV. p. 58 ed. Paris. et Georgii Pachymeris Hist. lib. IV. p. 209 ed. Rom. p. 173 ed. Venet., utrumque iam a Thierschio l. l. pag. 567 allatum: in illo enim commemorantur Αἰῶτες

τες ἄρτι προσελθόντες ἐκ Πελοποννήσου τῷ βασιλεῖ, οὗς ἡ κοινὴ παραφθείρασα γλῶσσα Ζάκωνας μετωνόμασεν; in hoc ἄλλοι τε πλείστοι ἐκ τῶν Λακωνῶν, οὗς καὶ Ζάκωνας παραφθείροντες ἔλεγον κ.τ.λ. Quae cum ita sint, vix mihi dubitari posse videtur, quin Zacones, qui nunc Cynuriorum terram tenent, Lacones sint habendi, qui ex antiqua Laconum lingua nonnulla retinuerint, quae qualia re vera sint, nunc non disquiram. Ahrensio (De dialect. Doric. pag. 1. not.) pauca in Zaconum lingua inesse videntur, quae Doricae et Laconicae dialecti nos comonefaciant: plurima pravissime corrupta et mutilata potius illi videntur, quam ex prisca Laconum lingua per tot casus servata. De Zaconibus nuper quoque ita exposuit Ellissen: Analekten d. mittell. u. neugriech. Literatur IV, 1. p. 350 seq. 357 seq., ut Laconum posteros eos esse probabiliter habendos statueret.

ἐκδεδωμένους δὲ] „moribus, disciplina dialectoque Dores evaserunt, partim subditi Argivorum imperio, partim lapsu temporis.“ Wesseling. Ubi haud necesse καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου scribere, quod arrisit Schweigh. Verbum ἐκδεδωμένους si probum est, descendit a verbo δώκειν, cuius loco quod in Steph. marg. afferatur ἐκδεδωμένους (aut ἐκδεδωμένας, ut in uno Parisino libro scriptum invenitur, aut ἐκδεδωμένας, quod Florentinus liber praebet), id in ἐκδεδωμένας (a verbo ἐκδωκεῖν) facile verti posse indicat Valcken., a verbo δωκεῖν formari posse negans ἐκδωκεῖν neque ἐκδεδωμένας, ita ut unum, quod huic loco conveniat, restet verbum ἐκδωκεῖν, a voce Δώκιος ductum: in Doricis naturam veluti degenerare; linguā uti, moribus et institutis Doricis, quemadmodum ἐκβαρβαρώς apud Platon. Ep. VIII. p. 353 A coll. Euripid. Orest. 485. Apoll. Tyan. Ep. 34 (ubi βαρβαρώς) itemque locosum illud περὶ ἀλλοτινῶν

ὅν τῶν ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ

εἶναι, teste Kuistero ad Suid. s. v. Φίλιππ. III. p. 601. Unde in Herodoti loco reponendum censet ἐκδεδομένται, quod ipsum magis placeat Bradovio pag. 392 quam ἐκδεδομένται, quod proposuit etiam Dindorf. in Commentat. de dialect. Herodot. p. XXVII, qui in ipsis Herodoti verbis intactum reliquit ἐκδεδομένται, idemque retinuerunt Bekkerus atque Dietach.; nec equidem in talibus, quas minus certe videntur, a vulgata discedere ausus sum. Nec sane esse, quod vulgata lectione offendamur, statuit Matthiae, quandoquidem, ut a nomine βασιλεὺς βασιλεύειν, a βασιλεὺς βασιλεύειν, ita a δουρεὺς δουρεύειν, δουρεύεσθαι formari, nihil habeat absonum. — Quod ad argumentum loci, coniecit Wesselingius Cynurios, gentem late olim propagatam, a Spartanis pressos agroque exutos in Argivorum venisse ditionem unā cum Orneatis, quibus se consociarint ab inimicis Spartanis vexati. Meliora opinor edocuit C. O. Mueller: Aeginett. pag. 48 seqq., ubi respiciens ad verba ἔόντας Ὀρνεῖται καὶ περὶοῖκοι merito quaerit, quare, qui Cynurii sint Argivorumque imperio subiecti, iidem habeantur Orneatae, quo nomine vulgo comprehenduntur incolae Ornearum, oppidi Arcadiae et Phliasiae Sicyoniaeque contermini (cf. Mannert. VIII. p. 647 seq., Mueller: Dor. II. p. 435, Poppe Thucyd. I. 2. p. 213); quosque Argivis infestissimos, ab his tamen devictos esse non ante Olympiad. LXXVIII s. 468 a. Chr. n., igitur multo ante Persicum bellum, quod in annum 480 a. Chr. n. incidit, probabiliter statuit idem C. O. Muellerus, quo eodem fere tempore Dryopes Hermionenses ab Argivis subiecti sunt. Itaque in Herodoti loco nomen Ὀρνεατῶν non de Ornearum incolis intelligi poterit, sed, quae Muelleri est suspicio perquam probabilis, de genere quodam περὶοῖκων sive περνεατῶν, de publicis igitur Argivorum servis. Argivorum enim haec videri fuisse

consilia ponit Muellernus, ut incolas civitatum, quas nimis remotas in-
nt, e sedi-
tribuerent
inos; unde
i urbe olim
ae Ὀρνεάς
urbe probe
thons VIII.

Itaque Cynurios ponimus ab Argivis devictos et in statum περὶοῖκων, quos Ὀρνεατῶν vocarint Argivi, redactos, nam Cynuriam terram, de qua inde ab Olymp. XV cum Spartanis Argivi concertarant, tenuisse videntur Argivi usque ad pugnam Thyraeam, quae accidit circa Olymp. LVIII, ut diximus ad Herod. I. 82, ipsos incolas s. Cynurios pro subditis, qui vectigal penderent, habentes. Atque inde haud scio an intelligatur, cur Noster dicere potuerit, Cynurios ἐπὶ τοῦ γένους Doriensium indolem plane assumpsisse. Conf. Mueller: Dor. I. pag. 158. Ad Muelleri sententiam accessit quoque Schoemannus (Antiquitt. iur. public. Graeco. p. 107. not. 4. Griech. Alterth. I. pag. 135), cui ex Herodoti hisce verbis colligi posse videtur, „post devictos Orneatas horum nomen, si non in omnes, tamen in multos caeterorum quoque περὶοῖκων, qui simili cum illis conditione essent, transferri coepisse; et fuit fortasse non una omnium conditio.“ Atque idem vir doctus ex Aristotelis Polit. V, 2, 18 affert Argivorum περὶοῖκους, quos Tirinthe, Hysiae, Orneae, Mycenae, Midene aliisque in oppidis minoribus habitasse e Pausania VIII, 27, 1 apparet. Neque aliter statuerunt Curtius: Peloponnes. II. pag. 470 et C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 19. not. 4. Itaque Ὀρνεῖται, qui hoc loco vocantur, constituunt περὶοῖκων genus in civitate Argivorum, nomine hoc, quo proprie Ornearum incolae designantur, devicti illi quidem ab Argivis et in statum quendam servitutis redacti, ad significandum genus quoddam servorum sive περ-

τοῦ μέσου ἐκατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμήδιζον.

οἰκῶν Argivis subditorum ita translato, ut si quae aliae gentes essent eiusdem ferme conditionis, hae omnes eodem hoc nomine significarentur; quare Herodoti verba: **ἔόντες Ὀρνεῖται καὶ περίοικοι** nihil aliud significare possunt, nisi: (Cynurii), *cum* (nunc) *sint Orneatae et perioeci* (Argivorum, i. e. in Argivorum ditione circa Argos habitantes iisque subditi): in quibus verba **καὶ περίοικοι** consulto addita videntur ad explicanda ipsa antecedentia verba **ἔόντες Ὀρνεῖται**, qui quales fere essent homines et quale incolarum genus constituerent, verbis additis **καὶ περίοικοι** indicare Noster voluisse putandus erit; quare haud scribendum **ἢ περίοικοι**, quod quibusdam in mentem venisse video, ut Cynurii significarentur *vel* Orneatae fuisse *vel* perioeci, diversum igitur hominum genus utraque appellatione indicaretur: de quo Noster minime cogitasse existimo, licet exstiterint, qui Herodoti verba sic accipi mallent. Ad Thucydidis locum V, 67 (quo loco *Κλεωναῖοι* et *Ὀρνεῖται* commemorantur Argivorum *ξύμμαχοι*) Herodoti verba excitavit Arnould eaque sic intelligit: „Orneae, quum Herodotus scripsit (quod certe post initium belli Peloponnesiaci fuit), etiam tunc a prisca gente Cynuriorum aut Pelasgorum habitabantur, qui, quamvis lingua et moribus mutatis, etiam tunc ibi per se soli vivebant, ut perioeci seu socii subiecti „Argivis Doriensibus“ (P. III. Vol. 3. pag. 624 seq. ed. Popp.). Quod vero Goellerus sic Herodoti verba accipi vult: Cynurii in Dores paulatim conversi sunt et *constant Orneatis* liberis cacterisque, qui non sunt liberi, sed *perioeci Argivorum*, id ex Herodoti verbis, qualia nunc leguntur, effici posse nego. Nec magis mihi persuasit Henr. Fischer, qui hunc Herodoti locum attigit in Commentatione, quae Vratislaviae prodit 1851: *Histor. Argiv. Fragmm.*

P. I. pag. 24 seqq.: „Mihi,“ inquit, „Herodotus verbis **ἔόντες Ὀρνεῖται** nihil aliud dicere videtur, quam Iones Cynuriae indigenas postea Doriensibus similiores redditos esse, *cum habitarent Orneas urbem*;“ et enim Cynurios a Laconibus pulsos Orneas confugisse suspicatur vir doctus, qui de Herodoti verbis, quae sequuntur, **καὶ περίοικοι**, ita statuit: „non fugientes tantum Cynurios adjuverunt Argivi, sed relictos quoque (senes, infantes, feminas) ut tuerentur adversus Spartanorum impetus, occupatâ Cynuriâ perioecos fecerunt.“ Ex hac igitur sententia Cynurii partim habendi erunt perioeci Argivorum, partim Orneatae, i. e. liberae civitatis incolae, cum Argivis iuncti: ad illos spectare putat idem vir doctus verba **ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι**, ad hos verba (**ὑπό**) τοῦ χρόνου, aequae ac si Noster scripsisset: Dores facti sunt Cynurii **ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι περίοικοι ἔόντες καὶ τοῦ χρόνου Ὀρνεῖται ἔόντες**. Quae mihi speciosius quam verius disputata videntur neque cum ipsis Herodoti verbis congruentia, quae hanc interpretationem, ut equidem existimo, minime admittunt, sed eum tantum in modum quem supra indicavi accipi possunt. Nec denique adstipulor Thierschio, qui l. l. pag. 576 Herodoti verba ita scribi vult: **ἔόντες καὶ αὐτοὶ Ἴωνες τὸ πάλαι Ὀρνεῖται καὶ οἱ περίοικοι**. Articulum **οἱ** ante **περίοικοι** utique habet Florentinus unusque liber Parisinus, haud necessarium illum quidem indeque abiiciendum mea ex sententia.

πάρεξ τῶν κατέλεξα] De voce **πάρεξ** conf. nott. ad III, 97 et ad voces **ἐκ τοῦ μέσου ἐκατέατο** vid. nott. ad III, 83. Dietsch. scripsit **κατέατο**, reliqui edd. retinuerunt vulgatam; de ipsa forma vid. Bredov. pag. 329: cum hoc eodem (p. 266) paulo antea dedi e Sancrofti libro **πόλις** pro **πόλις**.

Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε 74
περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλ-
πίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὁμῶς ταῦτα πυνθα-
νόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες,
ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ πα-
ραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυβιά-
δεω ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξεργάγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ

CAP. LXXIV.

Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ] i. e. *Hi igitur, qui ad Isthmum collocati erant, ipse labore conflictabantur*: spectat hoc ad ea, quae cap. 70–72 narrata sunt. Ad formam plusquam-perfecti συνέστασαν conf. supra II, 30 κατέστασαν et de significatione verbi notata ad VII, 170. — Verba περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες, quae attigit Eustath. ad Iliad. p. 1264, 15 s. 1363, 16 et p. 259, 8 s. 342, 20, probe scribens δρόμον, nisi, quod Wesselingio quoque in mentem venerat, prorsus eliminandum est (nam quod ex Aldina propagatum erat δρόμον, ferri non posse idem Wesseling. Diss. Herod. I. pag. 129 monuerat), illustravi in not. ad VII, 57. Cr. h. l. excitat Platon. Theaetet. §. 76. p. 387 ibique Heindorf. — In proxime sequentibus revocavi cum recentt. edd. ὁμῶς, quod libri scripti tenent, mutatum a Schweighaeusero et Gaisfordio in ὁμῶς.

καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι] i. e. *nec putantes se classi s. proelio navali gloriam esse reportaturos*. Eadem splendendi notione ἐλλάμπεσθαι I, 80. Attigit hoc verbum Hermogenes De ideis I, 9, ubi scribit: ἐφ' οἷς (ἔργοις) ἔστι λαμπρύνεσθαι ὥς ἀληθῶς, ὅπερ φησὶν Ἡρόδοτος ἐλλάμψεσθαι, ἐπὶ τούτοις ἐστὶν ἡ λαμπρότης (Rhett. Graecc. ed. Spengel. II. p. 305.).

περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες] De usu praepositionis περὶ in talibus sequente dativo vid. supra III, 35. V, 16 ibique nott. VIII, 99. In seqq. ad ἕως μὲν (*aliquamdiu*) conf. nott. ad I, 86, et ad usum vocis

ἀνὴρ, ubi τις expectabas, Herod. VIII, 75. IV, 26. Plura Bergman. et Benseler ad Isocrat. Panegy. 4. pag. 150, Viger. De idiotism. pag. 76. 77. Aeschyl. S. c. Th. 339 Blomf. λόγον ποιεῖσθαι h. l. dicuntur qui sermones inter se conferunt, colloquuntur; alio sensu λόγον ποιεῖσθαι (*rationem habere alicuius rei*) invenias I, 4. 213. IV, 142, ubi vid. nott. Ad locutionem θῶμα (ita enim rescripsi pro θῶμα) ποιούμενοι τὴν — ἀβουλίην conf. nott. ad I, 68.

ἐξεργάγη ἐς τὸ μέσον] i. e. *res in publicum erupit*. Ubi facili opera suppletur τὸ πρᾶγμα; conf. III, 82 et quae similia afferuntur in Lamberti Bosii Ellipss. Graecc. p. 410. 416. Arcus, qui intentus erat, ἐκράγῃναι dicitur II, 173. Conf. etiam VI, 129. Propius huc spectat Plutarchi locus in Galb. 22 init. καταλαμβάνει δ' αὐτὸν ἔτι μέλλοντα καὶ βουλευόμενον ἐκράγεντα τὰ Γερμανικά. In proxime sequentibus ad οἱ μὲν ex antecedenti verbo ἐλέγετο repetendum ἔλεγον, quod etiam trahendum ad Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγυπῆται καὶ Μεγαρέες. Similis locus apud Thucydidem IV, 23 legitur: καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν — περιπλέοντες — Πελοποννήσιοι δὲ στρατοπεδεύόμενοι κ. τ. λ., ubi vid. Porro III, 3. p. 82. Deinde revocavi χρεῶν (pro χρεόν), ut VIII, 3, ubi vid. nott. — δοριαλώτου e Florentino et Sancrofti libro cum recentt. edd. recepi. Vulgo δορυαλώτου, quae eadem scripturae diversitas IX, 4, apud Diodor. XVI, 20, ubi vid. Wesseling. Add. Schweighaeuser. ad Appian. III. pag. 159. Polyb. XVIII, 34 et Lobeck. ad Sophocl. Aiac. p. 160. vs. 211. Parerg.

ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν, ὥς ἐς
τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἶη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης
κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι.
Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας
75 ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὥς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ⁶⁵⁴
ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου,
ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα
πλοῖω, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεὼν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σί-
κιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παί-
δων, τὸν δὲ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης

p. 683 seqq., quorum virorum disputa-
tionibus res nondum ad liquidum
perducta videtur Bredovio pag. 166.
Malui tamen persistere in scriptura
δοριαλώτου, cum apud Aeschylum
haud pauca eiusdem generis com-
posita sic scripta reperiam: δορί-
γαμβρος in Agam. 672. δορικᾶνης
in Suppl. 965. δορίκρανος in Pers.
144. δορίμης in Choëph. 360. δο-
ρίμαργος in Septem c. Th. 668. δο-
ρίπυγος in eadem fabula 610. 153.
δορίτμητος in Choëphor. 343. Nec
aliter δορίκτητος apud Apollon.
Rhod. I, 806, quod δορὺκτητος fre-
quenter scriptum reperitur apud Dio-
dorum; vid. Wesseling. ad XII, 83.

Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται] „Hoc
sane rationi consentaneum, ut cum
Themistocle senserint Aeginetae
maluerintque apud Salamina ma-
nere, quam in gratiam Peloponne-
siorum versus Isthmum secedere
[hoc enim ab ipsorum aequae atque
Atheniensium a rebus alienum].“
Valckenar., iure mirans, quae scri-
bit Lycurgus advers. Leocrat. p.
156, 33 [p. 185 R. §. 70, ubi cf. Co-
raes], Aeginetarum classem unā
cum Lacedaemoniorum et Corin-
thiorum ducibus salutem discessu
sibi parare voluisse.

CAP. LXXV.

πέμπει ἄνδρα πλοῖω] Mox voca-
tur Σίκιννος, ut VIII, 110. Apud
Plutarch. Themistocl. 12. pag. 118 B.
Persa genere idemque captivus di-
citur, filiorum Themistoclis paedag-
ogus; nisi hoc inde fluxisse putes,

quod Plutarchus in Herodoteis male
legerit τῶν Μήδων ἄνδρα. Aeschy-
lus Graecum modo virum a Themis-
tocle missum esse canit Pers. 355
(361 Blomf.), quod idem censuisse
videntur Frontin. II, 2, 14 et Dio-
dor. XI, 17. Sicinnus de Themisto-
clis servis fidelissimum fuisse tra-
dit Cornel. Nepos Themist. 4. Cu-
ius eiusdem Sicinni mentionem quo-
que fecerunt Polyaen. I, 30, 2, Clem.
Alexandr. Paedag. I, 7. pag. 130,
Etymolog. s. v. pag. 712. infr. The-
mistocl. Epp. IX. p. 47. Schol. Ari-
stid. pag. 62 ed. Frommel.

τῶν Θεμιστοκλέος παίδων] Poly-
aenus l. l. cur dualem scripserit
τοῖν παίδοιν (ita enim omnes libri
scripti habent, a quibus haud dis-
cessit, qui nuper Polyaeni libros edi-
dit, Ed. Woelfflin., vid. adnotat. cri-
tic. pag. XXXVII), haud intelligo;
namque Themistocles, ut plures
filias, ita quinque habuisse fertur
filios, quorum unus patre vivo mor-
tuus est; alterum Dioclem avus ad-
optavit maternus; tres reliquit mo-
riens pater. Vid. Plutarch. The-
mist. cap. 32. pag. 128 B. Tangit
haec quoque, observante Cr., Wyt-
tenbach. ad Plutarch. Morall. I. p.
70. — Θεμιστοκλέος, ut supra, rescri-
psi pro Θεμιστοκλήος. — Sicinnus
servum quod, quo tempore Thes-
pienses novos cives recipiebant,
Thespiensem civem reddidit The-
mistocles s. effecit, ut a Thespien-
sibus civitate ornaretur, id certe
post finita bella Persica factum
esse debuit, cum urbs a Persis,
quod supra legimus VIII, 50 in-

Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων τάδε· Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα) φράσσοντα, ὅτι οἱ Ἕλληνες δορησμὸν βουλευόνται καταρρωδηκέτες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιῖδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν· πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μή. Ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δὲ ὥς πιστὰ ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἡπεί-

censa, denuo exstrueretur, eiusdemque incolae, qui in Peloponnesum confugerant, rediissent, quamvis pauciores numero, si quidem septingenti Thespienses ad Thermopylas ceciderant, et qui postea ad Plataeas convenisse dicuntur mille octingenti Thespienses (IX, 30) haud scio an omnem hominum turbam superstitem comprehenderint: adeo ut ob civium paucitatem novos cives tum illi adscivisse putandi sint: inter quos opinor Sicinnus fuit, suadente et adhortante Themistocle eo magis receptus, quod a Thebanis alienati Thespienses Atheniensium potius partes amplectebantur, de qua re diximus ad V, 79 coll. ad VIII, 50. Ad locutionem κατύπερθε (cuius loco Sancrofti liber κατυπέριερα, ut VII, 233) γίνεσθαι vid. nott. ad VIII, 19, et ad παρέχει nott. ad VIII, 8. Ad locutionem δορησμὸν βουλευόνται conf. nott. ad VIII, 4; ad significationem verbi διαδράντας nott. ad VIII, 60. §. 1. — Verba τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας attigit Matth. Gr. Gr. §. 284, quocum conferantur nott. ad Herodot. VII, 145. Ad verbum ἐκποδὼν vid. nott. ad VI, 35.

CAP. LXXVI.

ὥς πιστὰ ἐγένετο] Ita e Floren-
HERODOT. IV.

tino, aliis dedi pro ἐγένετο, quod retinuerunt Schaeferus et Matth. Ad locutionem cf. VIII, 80 fin.: ἣν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται. Add. VIII, 83 et V, 92. §. 7.

ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν] Exigua insula, ab ipsa Salamine distans centum quinque stadiis, ob pugnam illam navalem maxime celebrata. Nunc vocatur *Lipsocotia* (Λειψοκουτάλι) nec ullis gaudet incolis. Vid. Aeschyli Pers. 453 Blomf. Pausan. I, 36. §. 2. Kruse: Hell. II, I. p. 304, Leake: Die Deme Attica's pag. 207 e vers. Westermanni. Ad vocem νησίς pertinent, quae attulit Ianson in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. XIX. pag. 531. — Mox Schweigh., quem sequitur Gaisf., retinuit ἀπεβίβασαντο medioque verbo eam tribuit vim, ut *suā causā, suis rationibus consulentes* in insulam istam hos *transmiserint* Persae. Sed medium verbum si ponitur, significabit, ut recte monuit Dietsch.: *educendos curarunt*. Equidem tamen cum Matth. et recentt. edd. malui stare a Schaefero, qui e duobus codd., dudum iubente Valckenario ad VIII, 95, dedit ἀπεβίβασαν, ut paulo post ἀπεβίβαζον coll. IX, 32 (ἀπεβίβάσατο). VIII, 95 (ἀπέβησε). 119 (καταβίβασαι).

ρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τοῦτο δὲ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα· ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μου-655

ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι κ. τ. λ.] Locus impeditior, quem vix recte intellexit Wesselingius. Nam τὸ κέρας de promontorio Megaridis in mare contra Salaminem prominente cum intellexisset (quo sensu sane κέρας apud Strabon. IX. p. 604 s. 395 A. coll. Salmas. ad Solin. pag. 116), postea, commotus potissimum loco Herodoteo VIII, 85, de *Persarum* classis cornu sive parte haec accepit, dissentiente Schweighausero, qui de Graecorum classe et quidem ea parte, quae ad occidentem spectabat, quam Persae circumventuri et interclusuri erant, cogitandum esse censuit, ἀνῆγον absolute accipiendum esse ratus scil. τὰς νέας. Equidem malui voces τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας referre ad ἀνῆγον classemque intelligere Persarum, qui cornu (classis suae) id, quod ad occasum spectabat, moverint s. produxerint Salaminem versus, quam insulam circumirent. Ac bene Klotz. (ad Luciani Dialogg. mortt. pag. 47) brevilloquentiam orationis hinc notat, qua voces τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας ponantur pro: τὸ πρὸς ἐσπέραν κέρας, ἀπ' ἐσπέρας. Hinc recte sic reddit Leake (Die Demeu Attica's pag. 197); „sie (die Perser) zogen den Flügel ihrer Flotte, der nach Westen stand, näher heran, um Salamis zu umstellen; auch die bei Keos und Kynosura postirten Schiffe setzten sich in Bewegung und besetzten die ganze Enge bis nach Munychia hin.“ In quo illud κυκλούμενοι ad totam insulam circumeundam refertur, quod Grote (History of Greece V. p. 172) assentiente C. Petro (in Philolog. XIII. p. 673 seq.) sic accipi vult, ut Persae non totam insulam circumvecti concluderint, sed tantum urbem portumque ac sinum Salaminiae urbis, ubi Graecorum classis stationem habebat, sic circumviverint Graecorumque classem

sic circumdederint, ut Graecorum naves neque orientem neque occidentem versus discedere inde potuerint, quippe undique conclusae. At Herodotus nihil de urbe Salaminiae eiusque portu, sed de *insula circumeunda* navibus loquitur, ita ut Graeci occidentem versus per eas maris angustias, quae prope Megara sunt, effugere non possent. — Verbum ἀνάγειν omnino esse videtur: *naves e statione ancorisque, ubi stabant quietae, loco movere atque in mare altum ducere.* Conf. supra allata ad VIII, 10 et VIII, 60. §. 1. — Ad locutionem μέσαι νύκτες conf. Blomfield. simillima plura excitantem ad Aeschyli Choëph. 282. Vid. Herodot. IV, 181.

οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι] i. e. „qui ad Ceum et Cynosuram habebant stationem, ii quoque ancoris solutis altum tenebant omneque fretum insulae, quâ transitus fit ex Attica, explebant ad Munychiam usque meridiem et orientem versus porrecti ob nimiam navium multitudinem.“ — Ubi qui de Ceo insula cogitant e regione Sunii sita et de Cynosura, Marathonis promontorio, ad Euboeam spectante, cui nunc nomen Cap Cavala, quo scilicet utroque loco Persarum naves habuerint stationem, quâ relictâ prope Munychium illi provecti fretum, ut hac etiam parte fugae occasio Graecis praecideretur, obsepserint, eos admodum falli puto. Nam de locis multo propioribus nec tam longe remotis cogitandum h. l. esse, docet opinor totius loci sententia ipsorumque locorum, in quibus pugnatum est, ratio: quamquam cum nec Cei nec Cynosurae ulla alibi repiatur mentio nec ullum aliud vestigium supersit, haud facile de utroque loco certi quid constituas licet. Ceum Kruse (Hellas II, 1. p. 304) accipi vult de eo Salaminiae insulae

νυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἑλλησι μηδὲ φυγεῖν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων, τῶνδε εἵνεκεν, ὥς, ἐπεὰν γένηται

promontorio, quod ad occasum et septentrionem Megaricae regioni obversum est, brevi maris tractu a Megaris separatum eoque brevissimum transitum praebens; hoc inde loco indicavit quoque Ceum in mappa geographica nr. 111. At nimis remotum hoc videtur ab eo loco, quo Persarum classis stationem habuisse putanda est, neque sane opus erat circumire Salaminem, si eo loco, quo Ceum ponit Kruse, Persarum naves iam collocatae erant. Itaque malim cum Anglo viro docto, Leake (Die Demeu Attica's pag. 199 seq.), Ceum quaerere in Salaminiae insulae parte ad orientem et meridiem versa, haud procul a Cynosura et paulo inferius. De Cynosura enim minus dubitari posse videtur; significatur opinor ille terrae tractus in mare porrectus ab ora orientali et proxime accedens ad terram Atticam, non longe ab eo loco, ubi olim πορθμός fuit (Herod. VIII, 91) s. traiectus ab urbe Salamina in Atticam: nunc promontorium nomen habet a vico in hoc tractu sito, cui nomen *Aghia Varvára*: vid. Leake l. l. coll. Krusio p. 304. 307. Quin etiamnum in hocce promontorio tropaei a Graecis in victoriae memoriam erecti reliquias quasdam inveniri testatur Gell., quem citat Kruse l. l. p. 307. Ab hoc igitur loco utroque Persarum naves, quae in statione ibi collocatae erant, evectae, se reliquae classi adiunxerunt, ita ut omne fretum, quod inter Salaminem Atticamque est, navibus compleretur ad Munychiam usque retrorsum mare tegentibus. Quae cum ita sint, accedere nequeo iis, quae statuit Grote: History of Greece V. p. 173, Ceum et Cynosuram referens ad loca minus cognita in Attica sita, neque in Salamine, difficileque esse pro-

nuntians, ea, quae Herodotus h. l. tradidit, cum ipsa geographia conciliare: unde suspicatur patrem historiae in errorem inductum esse eo quod maxime cupierit oraculum Bacidis, unde Cynosurae nomen sumpserit, videre expletum. Quod vero Leake l. l. coniicit, τὴν Κέον forsitan mutari posse in τὴν νῆσον, i. e. Psyttaliam, vereor ut probari possit vel propter particulas τε καὶ, quibus uterque locus hīc coniungitur, adeo ut, si Cynosura revera fuit promontorium insulae Salaminiae, Ceum simile quid eadem in insula fuisse probabile utique fiat. Ad sequens τῶνδε δὲ conf. nott. ad VIII, 40 et ad ἀπολαμφθέντες vid. allata ad V, 101. Transitum modorum (ἵνα δὴ — ἐξῇ — ἀλλὰ — δοῖεν) hinc attigit G. Hermann. ad Viger. pag. 851. Tu vid. nott. ad I, 185 coll. IV, 139. IX, 51. φυγεῖν e Florentino dedi pro φυγέειν, ut VIII, 87 et 88 διαφυγεῖν, vid. Bredov. p. 325. In antecedentibus dedi κατεῖχον plerisque codd. ita iubentibus pro κατέχον, quod ex antiquis editionibus retinuerat Gaisfordius. Facit mecum censor Iennensis 1828. nr. 186. p. 46, quem Stegerum esse coniicio.

ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων] scil. τινάς. Ad ἐξοισομένων conf. VIII, 49 ibique nott. et Ianson in Jahrb. f. Philolog. Suppl. XIX. pag. 515. Ad hoc vero participium pertinet ὥς, quod Strange (ibid. III. p. 590) sic accipi vult, ut mox repetatur particula ἵνα et loci sententia haec sit: *existimantes, quando facta esset pugna navalis, huc potissimum delatum iri et homines et naufragia.* Quod sequitur ἐν τῷ πόρῳ valet: *iuxta, apud transitum maritimum.* Vid. Gail. ad Scymn. Chium 518. T. II. pag. 374 seq. Plutarch. Aristid. 9: τὴν Ψυττάλειαν, ἣ πρὸ τῆς Σαλα-

ναυμαχίῃ, ἐνθαῦτα μάλιστα ἑξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἢ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρῳσι. ἐποίεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανόλατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὲ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρτέοντο.

77 Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν, ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας.

μῖνος ἐν τῷ πόρῳ κεῖται, νῆσος οὐ μεγάλη.

[ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι κ. τ. λ.] Bene cum his Wesseling. contendit Aeschyli Pers. 540. — Ad παραρτέοντο conf. nott. ad VII, 20. De ipsa vocis forma vid. Bredov. p. 292. Quo eodem auctore in proxime antecedentibus pro ἔκειτο, quod omnes praebent libri scripti, scribendum ἔκέετο, quod scripsit Dietschius; sed vid. nott. ad VIII, 41. Neque vero idem Dietschius mox edidit περιποιέωσι, quod receperat Dindorfius accedente Bredovio pag. 374. Mihi in utraque voce nihil mutandum videtur: itaque reliqui, quod omnium librorum scriptorum tuetur auctoritas. In seqq. οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες est: *nulla quiete sumpta.*

CAP. LXXVII.

Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν κ. τ. λ.] Vel hic locus ostendere potest, Herodotum non ita superstitione fuisse captum, ut omnibus oraculis temere adderet fidem, quam tum demum adhibere posse sibi videbatur, si eventus praedictis responderet. Sunt vero haec coniuncta cum notione de fato et divino numine, quam sibi Noster animo conformavit, quaque etiam omnis nititur vaticiniorum fides omnisque divinationis opinio. Conf. Jaeger. Disputt. Herodd. pag. 48. Ac repetit Noster in fine capituli, ipso oraculo allato, hanc suam sententiam, quo magis illa habeat pondus auctoritatemque; quemadmodum idem ille supra quoque ea, quae contra

rerum naturam fieri putabat, in examen vocarat, sedulo inquirens, num revera ista sic accidere potuerint. Conf. VI, 84 ibique nott. coll. VII, 133; de divinatione conf. nott. ad VII, 57. VI, 27. 98. His addam, quae Valckenarius ad h. l. perscripsit: „Hinc simul aestimare licet, iam tum homines fuisse vulgo perspicaciores, quibus adparuerit, quod Bacidis [de quo conf. VIII, 20 ibiq. nott.] esse ferebatur oraculum istoc articulo temporis, ipsius forte suasu Themistoclis fuisse confictum. Quae bello Peloponnesiaco ad plebem Atticam lactandam ab esurientibus fingebantur demagogis, velut Bacidis aut ipsius Apollinis oracula Athenis decantata, ridet illa magna cum libertate Aristophanes in Avib. 963 seqq. et Equit. 995 etc. Ad veritatis lumen Eusebius istius etiam officinae fraudes retegens lib. IV. Praep. Evang. pleraque fuisse putat oracula γοήτων ἀνδρῶν τεχνάσματα, ut Oenomao certe videbantur Gadareno in libro, quem inscripserat Φωρὰ γοήτων. Sed multa potius fuerunt virorum principum, ἀνδρῶν τε σοφῶν τεχνάσματα, ad opinionem imperitorum conficta.“ καταβάλλειν valet: *deiicere*, i. e. *reiicere*, vim auctoritatemque infringere. Cf. IX, 79. Afferunt quoque Euripidem Bacch. 205, ubi Tiresias sic eloquitur: πατρίους παραδοχὰς ἃς θ' ὁμήλικας χρόνῳ κεκτήμεθ', οὐδεὶς αὐτὰ καταβάλλει λόγος, i. e. *non erit ut illa decreta redarguat et profliget ullius ratiocinatio*, ut reddit Bernhardt: Theologg. Graecc. III. p. IX, qui

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἄκτῃν
νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
ἐλπιδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
διὰ Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ἴβριος υἱόν,

merito retinuit καταβάλλει pro καταβαλεῖ.

Ἀρτέμιδος χρυσαόρου] i. e. *Dianae aureum ensem gestantis*. Eodem cognomine ornatur Apollo in Ili. V, 609. XV, 256. Hymn. in Apoll. 123, i. e. *aureo gladio instructus* (χρυσοῦν ἄορ ἔχων, ὃ ἐστὶ φάσγανον, ut explicant grammatici Graeci), nisi malis ad arcum huius dei sagittasve aliaque denique instrumenta referre, quibus ornatus cogitatur deus: nec mirum idem cognomen ad *Dianam* sororem inde transferri, adeoque ad ipsam *Cererem*, cui hoc idem nomen tribuit auctor Homericum hymni in Cerer. 4, sive de *gladio aureo* cogitans, quo instructa cogitatur haec dea, quae apud Lycophron. 153 quoque dicitur ξιφηφόρος, sive de *falce aurea*, quae deae agriculturae parenti ac praesidi tribuitur: neque hac re ita equidem offendor, ut hoc Homericum loco χρυσαόρου in χρυσοθρόνου, ut nonnullis placuit, mutari velim, aut, quae Godofredi Hermanni est sententia, χρυσαόρου ab interpolatore quodam neque ab antiquo poëta ipso profectum putem. De qua re praeter ea, quae, monente Cr., attulerunt Matthiae (Animadverss. in Hymn. Homer. pag. 350) et Ilgen (Animadverss. in Hymn. Homerr. pag. 504), plura quoque attulit Mitscherlich. (ad eundem locum) de diis ense aut alio modo armatis, nostro loco haud praetermisso, ubi in voce χρυσαόρου altius quid inesse magisque reconditum vix dubitari poterit: quamquam id ipsum quale fuerit, haud facile dixeris; conf. Creuzer: Symbol. IV. p. 244. 250. 324 coll. III. p. 60. I, 285 ed. tert., Preller: Demeter u. Persephone p. 77. 284. Idem haec adscripsit Creuzerus: „Fallor aut hoc Dianae epitheton pariter pertinet ad splendorem lunae atque ad vim letiferam, quam antiquitas Dianae-Lunae non minus attribuebat,

quam Apollini, quatenus solis radii pestiferi erant.“ — Quae sequuntur verba ἱερὸν ἄκτῃν, sponte in memoriam revocant Hesiodi verba: Δημήτερος ἱερὸν ἄκτῃν (Opp. et Dies 466. 597. 806) et Δημήτερος ἄκτῃν (ibid. 32. Scut. Herc. 290), quibus admonemur, ne corrigamus ἱερήν. De significatione vocis ἄκτῃν vid. nott. ad VII, 33. 183. Ac pertinet ad quaesitum et contortum oraculi sermonem, ad quem eundem refero quoque Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἄκτῃν, quod ἄκτῃν (i. e. *terram in mare porrectam*) γεφυροῦν (*ponte iungere*) Persae dicuntur, cum aliis apud Nostrum locis huic verbo accusativum ποταμόν (ut IV, 118. VII, 24 coll. 36), vel Βόσπορον (IV, 88) additum reperiamus. εἰναλίην Κυνόσουραν, *maritimam* s. *ad mare sitam* dixit vates Cynosuram, quemadmodum Eleusis dicitur εἰναλία apud Pindarum Olymp. IX, 99 (150) coll. Pyth. XII, 12; alia plura de hac voce allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. III. p. 979 ed. Dindorf.

λιπαρὰς — Ἀθήνας] Satis constat, Atticos poëtas et oratores ita vocasse Athenas *pingues*, i. e. *splendidas, illustres*, populo gratificaturos. Vid. Eurip. Troad. 776. Alc. 435. Aristoph. Acharn. 606 ibiq. interpret. Praecipue huc facit Pindar. Nem. IV, 30 (18) ibique Dissen. pag. 381 ed. Boeckh., Dithyramb. fragm. apud Schol. Aristoph. l. l., ubi plura dabit Boeckh. p. 579 et Wyttenbach. Bibl. Crit. III, 1. p. 49. Caeterum verba oraculi: λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας sponte in memoriam revocant Homericum illud in Iliad. II, 660: πέρσας ἄστεα πολλὰ, itemque Odysseae locum I, 2: ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πολίεθρον ἔπερσεν, ne plura.

διὰ Δίκη σβέσσει] i. e. *divina Vindicta exstinguet* (delebit) *validum Fastum, Superbiae filium*. Utitur Noster

δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἵματι δ' Ἄρης

futuro σβέσσει in his aeque atque in sequentibus (συμμίζεται, φοινίξει), in clausula (τότε—ἐπάγει) ad praesens regrediens, quod ipsum cum ad futurum tempus spectet, consulto tamen positum videtur, si quidem, quae futura sunt, ea animo iam tanquam praesentia vates praevidet; cf. supra VII, 140. 141. Quod ad significationem verbi σβέσσει (*extinguet*, i. e. *evertet*, *prosternet*) attinet, nemo nescit, verbum σβεννύναι proprie dici de flamma, quae aqua aliave re iniecta restinguitur, deinde autem ad graves animi motus affectusve, qui adhibita vi extinguuntur ac sedantur, transferri; apteque ad nostrum locum afferre licet Heracliti dictum apud Diogen. Laërt. IX, 2: ὕβριν καὶ σβεννύναι μᾶλλον ἢ πυρκαϊήν; neque aliter ὕβριν σβεννύναι dixit Plato De legg. VIII. p. 835 D., atque Homerus σβεννύναι χόλον (Ili. IX, 678) et quae sunt alia huius generis haud pauca, vix hoc loco persequenda: unum adiiciam Aeschyli locum in Agamemn. 932: ἔστιν θάλασσα, τίς δὲ νιν κατασβέσει; — In verbis δ' ἰὰ Δίην notetur alliteratio, quae insignem in modum in verbis sequentibus adhibetur: κρατερὸν Κόρον, Ἴβριος υἱὸν, δεινὸν δοκεῦντ', πάντα πνέεσθαι (si sana haec lectio), Χαλκὸς χαλκῷ αἵματι δ' Ἄρης ac vel ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμᾶρ. Vid. Goettling. Praefat. ad Hesiod. pag. XXXIV ed. sec.

κρατερὸν Κόρον, Ἴβριος υἱὸν] κρατερὸν vates dicit Κόρον eo sensu, quo haec vox, quae proprie *validum*, *fortem* designat, apud Homerum saepius adhibetur non in laudem, sed ita fere, ut assumat vim vocis βίαιος (*violentus*, *gravis*); sic Mars in Ili. II, 515, Ephialtes in Iliad. V, 385 coll. XXIV, 212 dicitur κρατερὸς, apteque inde etiam hoc loco sic vocatur Κόρος: quem quod *fastum*, *satieta* nonnulli explicant, non *iuvenem*, iniuriā hoc fieri iudicat Wesselingius sic statuens: „haud alius Bacidis κρατερὸς κόρος *iuvenis*

ac Xerxes υἱὸς ὕβριος ob contumelias iniuriasque, quarum ille toti Graeciae auctor.“ Larcherus sequitur Wesselingium, a quo equidem vel eam ob causam discedendum puto, quod *iuvenem* si dicere voluisset vates, non κόρον sed κοῦρον, quod epicorum sermo postulat, scripsisset: sed maluit opinor vates *Satieta* s. *Fastum* indicare eumque *Superbiae* (ὕβριος) filium praedicare, si quidem secundum Graecorum notionem ex superbia existit κόρος, *satieta* ac *fastus* ad prava quaeque impellens. Quo ipso vocabulo si Xerxem significare voluisse perhibetur vates, equidem haud intercedam, qui oraculi sermonem ambiguum ac tecte, quid velit, indicantem respiciam. Ut autem h. l. Κόρος dicitur Ἴβριος υἱὸς, ita Pindarus quoque Olymp. XIII, 10 ὕβριν dixit κόρον ματέρα θρασύμυθον, atque Sophocles Oedip. Tyr. 864 (ubi vid. nott. Godofr. Hermann): ὕβρις φυτεύει τύραννον coll. Aeschyl. Agamemn. 679 seq. Nec multum opinor differt, quod alii κόρον ὕβριος parentem, non filium perhibent, auctore Theognid. 153: τίπτει τοι κόρος ὕβριν κ. τ. λ. coll. 596. 605. 693. 1175. 1176, ubi conf. Welcker. pag. 93 et qui plura excitavit Iahn. Animadverss. in Basilii Magni Opp. p. 176; quippe e quibus locis optime apparet, quid veteres Graeci voce κόρον significarint. Et conf. quoque Stob. Serm. XLI, [43] pag. 247 s. p. 120 T. II Gaisf., Heinrich: Epimenides pag. 97 seq. a Cr. laudatus. De vi ac significatione vocis ὕβρις apud Graecos nuper exposuerunt Lehrs: Populäre Aufsätze aus d. Alterth. p. 51 seq. 61 seq. et Luebker: Sophocl. Theolog. u. Ethik II. pag. 66 seq. In Babrii fabula LXX, 2 producitur Πόλεμος ὕβριν γήμας. Sufficiant haec; etenim quis quaeso in talibus, quae poëtarum ex ingeniis fluxerunt, omnia ad unam eandemque normam exigere velit?

μαιμώνοντα] Verbum μαιμάω, quo

πόντον φοινίξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμᾶρ
εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

Ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι, ἀντιλογίης
χρησμῶν περὶ οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἐν-
δέχομαι.

magnum animi studium concitatus-
que exprimitur animus (*valde cupio*),
frequentat Homer. Ill. V, 661. 670.
XIII, 78. XV, 542. 742.

δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι]
Ita e Florentino et probabiliter
etiam ex Sancrofti libro reposui
cum Gaisf. et Schweigh., qui hoc
dici putat pro ἀνατίθεσθαι πάντα,
assentiente Negris in ed. sua: *omnia*
mutare s. evertere, susque deque ha-
bere, quod supra III, 3 est ἀνὰ
κάτω τίθεσθαι; de ipsa tmesi conf.
E. Wentzel: De praepositt. tmesi
apud Herodotum (Vratislav. 1829)
pag. 15. Nam quid vulgata πνθέ-
σθαι sibi velit, intelligere me posse
nego; quam, probante Larchero,
sic Latine reddidit Wesselingius:
opinantem ubique se auditum iri. Nec
magis placet πιθέσθαι, quod ab
uno Parisino codice affertur, quod-
que Vallam legisse putant, qui (sen-
sum opinor magis secutus quam
ipsa oraculi verba) reddidit: *sibi*
cedere cuncta putantem. Receperunt
hoc Matthiae, Bekkerus, Dindorfius
(qui Latine ubi reddidit: *omnia co-*
nantem ad se trahere, et ipse sen-
sum potius expressisse quam ver-
ba reddidisse putandus erit) atque
Dietsch., qui in loco corrupto verba
intacta relinquere maluit, haec ad-
scribens: „sententiam apparet ta-
lem esse debere: *cum nihil iam sibi*
restitutum credat, sed ea quam va-
riis modis exprimi potest?“ Stege-
rus de lectione a Schweigh. recepta
dubitans, de qua eadem dubitat
censor Lipsiensis 1833. pag. 45, pro-
ponit (Ephem. Ien. 1828. nr. 186. p.
46): δοκεῦντ' ἄν ἅπαντα πίθεσθ'
εἰν: *opinantem cuncta sibi esse obtem-*
peratura, quod merito durius iudi-
cat idem censor Lipsiensis. Nec
magis placet, quod Eltz (Jahrb. f.
Philolog. Suppl. IX. p. 341) scriben-
dum censuit: δοκεῦντ' ἅμα πάντ'

ἀπελίσσθαι, cum sic exoritur ea,
quae requiratur, sententia: „divina
iustitia compescet imperiosam inso-
lentiam, superbiae filiam, immani
flagrantem cupiditate, ut quae pu-
tet, se omnia ad se rapturam esse.“
Quo vel significantius id videtur,
quod Schweighaeuserus reposuit
quodque a scriptorum librorum au-
ctoritate minus discedit. — In seqq.
ad φοινίξει (*sanguine mare reddet*
rubrum) cf. Apollon. Rhod. III, 725,
qui idem verbum adhibuit; plura
vid. in Thesaur. Ling. Graec. Vol.
VIII. pag. 987 ed. Dindorf. — Ad
vocem εὐρύοπα vid. nott. ad VII,
141 et adde Duentzer in: Jahrb.
f. Philolog. LXIX. pag. 608.

Ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναρ-
γέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρη-
σμῶν περὶ κ. τ. λ.] Schweighaeusero
in Lex. Herod. I. pag. 58 corruptus
videtur locus, in quo aut ἀντιλο-
γίας reponendum, aut, quod adeo
praestare videtur, δι' ἀλογίης ἐλ-
θεῖν, prouti VI, 9: διὰ μάχης ἐλεύ-
σονται. Ac dudum Wesselingius
maluerat legi δι' ἀντιλογίας λέγειν
(*contradicendo obloqui*), laudans Ab-
reschii emendationem: οὔτε αὐτὸς
ἐλθεῖν τολμέω. Stegerus (Ephem.
Ien. 1828. nr. 186. p. 46) proponit
ἀντιλογίην, cum ἀντιλογίην λέγειν
idem valeat atque ἀντιλέγειν, *oblo-*
qui. Quae tamen ipsi probanda
esse, merito monere videtur idem
censor Lipsiensis 1833. pag. 47. Li-
bri scripti haud quidquam afferunt
auxilii. Itaque vulgatam lectionem
retinui, quam sic interpretari li-
ceat: „Ad haec s. talia quidem
quod attinet eaque tam clare cum
enuntiet Bacis, equidem nec ipse
quid enuntiare audeo neque ab aliis
quid recipio de contradictione ora-
culorum Bacidis.“ Tum genitivus
ἀντιλογίης refertur ad περὶ et χρη-
σμῶν pendet ab ἀντιλογίης; dati-

78 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὤθισμός λόγων 658
πολλός. ἤδεσαν δὲ οὗ κω, ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι
νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὦρεον αὐτοὺς τε-
79 ταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Συνεστηκότων δὲ τῶν
στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ
Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ
γενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα
γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦν ἦρ, στὰς ἐπὶ
τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἔοντα μὲν ἐωυτῷ οὐ

vum λέγοντι Βάκιδι ex eo Graeco-
rum usu explico, quem attigi ad
I, 51. 181. II, 11. Mox retinui τολ-
μέω, a Dietschio mutatum in τολμῶ,
cum Noster ὀρέω quoque scribere
soleat (I, 111. V, 20. VII, 236 coll.
VIII, 140); vid. Dindorf. in Com-
mentat. de Herod. dialect. p. XXX
et Bredov. p. 382. — Ad locutionem
οὔτε ἐνδέχομαι (neque recipio, ad-
mitto) conf. III, 115. IV, 25. V, 106.
VI, 121. VIII, 142.

CAP. LXXVIII.

ὤθισμός λόγων] i. e. *conflictus
sermonum, altercatio*. Vid. VII, 225
ibiq. allata coll. VIII, 64. Nec dif-
fert multum, quod VIII, 81 fin. le-
gitur: τῶν δὲ (στρατηγῶν) — ἐγί-
νετο λόγων ἀμφισβασίῃ. In nostro
loco genitivum στρατηγῶν refero
ad λόγων. — Ad seqq. ἤδεσαν δὲ
οὗ κω κ. τ. λ. vid. Matth. Gr. Gr.
§. 631 de structura, quae subito mu-
tatur inque aliam transit, monen-
tem. — Mox scripsi περιεκυκλοῦντο
pro vulg. περιεκυκλέοντο, de quo
vid. nott. ad VIII, 10, itemque dedi
ὦρεον pro ὦρων; vid. VIII, 38 ibi-
que nott. Ad locutionem κατὰ χώ-
ρην conf. supra VIII, 73 ibique al-
lata.

CAP. LXXIX.

Συνεστηκότων] Conf. I, 208 ibi-
que allata. Ad verba seqq. ὑπὸ τοῦ
δήμου vid. Plutarch. Aristid. 7. Cor-
nel. Nep. Aristid. 1.

ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθή-
νῃσι καὶ δικαιοτάτον] ἄριστον, opti-

mus, satis constat non solum dici
eum, qui moribus ac vitae integri-
tate prae caeteris excellens *opti-
mus* habetur, verum etiam eum, qui
optimum civem se praebet, *optime*
civitati consulit, respectu habito ad
republicam, politico igitur sensu,
ut aiunt. Ac bene hic attulit Wes-
selingius Aeschylea de Amphiarao
(Pers. 589 Blomf.) a Plutarcho in
Aristidem translata, Vit. Arist. cap.
3: οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶ-
ναι θέλει. Cr. praeterea hic con-
ferri vult Routh. ad Plat. Gorgiam
§. 172. p. 273 ed. Heindorf. Porro
Noster Aristidem vocat δικαιοτά-
τον, ut qui prae caeteris *Δικαίου*
titulo honoratus fuit, teste Plutarch.
in Aristid. 8. Corn. Nep. Aristid. 1,
ubi van Staveren pag. 131 reliquo-
rum scriptorum attulit locos. —
Quae continuo Noster de Aristide
ac Themistocle enarrat, eadem fere
prodit Plutarchus Themistocl. 12.
p. 118 D. coll. 21. pag. 120 D. Apo-
phthegmm. II. p. 186 B., ubi Wyt-
tenbachius pag. 1090 praeter Poly-
aeni locum I, 31, qui fusius hoc et
ad quandam dramatis similitudinem
enarrat, conferri vult Plutarch. Rei-
publ. gerend. praecept. p. 809 B.
De testarum iudicio sive ostracismo
pluribus egi ad Plutarch. Alcib. pag.
128. Add. C. Fr. Hermann: Griech.
Staatsalterth. §. 60. not. 12. §. 111.
not. 19. 20 et §. 130. not. 4 et seqq.
ed. quart.

στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον] Vid. nott.
ad III, 156 ac de voce συνέδριον
nott. ad VIII, 56. Mox omnes libri
Θεμιστοκλήα. Reposui tamen Θε-
μιστοκλέα, ut VIII, 92. 112. 123. Vid.

φίλον, ἐχθρόν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρϑόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκάλετό, θέλων αὐτῷ συμμῖξαι· προακηκόεε δὲ, ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· Ἡμέας στασιάζειν χρεὼν ἐστὶ ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέλωσι, Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμερον. Ὁ δ' 80 ἀμείβετο τοισίδε· Κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγελλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις. Ἰσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων· ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἤθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ, ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων

Bredov. pag. 258 et supra VIII, 57 ibique allata. Ad verbum συμμῖξαι cf. VIII, 58 ibique nott. Pro vulg. προακηκόεε Matth. dedit προακηκόεε, idque cum recentt. edd. recepimus, assentiente Bredov. pag. 320. Eodem modo VIII, 81 μετστήκεε.

οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου] i. e. Peloponnesi. Vid. Fischer. ad Weller. III. pag. 115. De verbo ἀνάγειν diximus ad VIII, 60. §. 1. Mox scripsi χρεὼν pro vulg. χρεόν; vid. nott. ad VIII, 3. De ea structura, qua tota enuntiatio pendet a praepositione περὶ τοῦ, monuimus ad IV, 127; de indicativo ἐργάσεται in tali structura monuit Matthiae Gr. Gr. §. 507, 2. — Ad dativum κύκλῳ in fine capitis conf. allata ad IV, 72.

CAP. LXXX.

τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην — ἦκεις] i. e. Tu enim venisti testis ocularis ipse factus eorum, quae ego fieri cupiebam. Ad verba seqq. Ἰσθι γὰρ ἐξ ἐμέο

κ. τ. λ. vid. Matth. Gr. Gr. §. 634, 1, qui idem in nota ad h. l. haec dedit: „ποιεύμενα bis cogitandum est. Ἰσθι γὰρ ἐξ ἐμέο ποιεύμενα τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων, id est, interprete Hermanno ad Viger. p. 857. not. 385, scito enim me auctore a Medis facta esse, quae fecerunt. Cf. II, 32. VIII, 142.“ Herodoti locum praeter alia, notante Cr., attigit Guil. Adolph. Becker ad Aristotelem De somno cap. 3. pag. 33. Tu vid. quoque Kuehner. Gr. Gr. §. 852, e. et Wex. ad Sophocl. Antigoni. 1197. pag. 304.

ἔδεε γὰρ — ἀέκοντας παραστήσασθαι] i. e. oportuit, necesse fuit illos (Graecos) invitos cogi s. compelli ad pugnam. Ad usum verbi παραστήσασθαι pertinent potissimum IV, 136. III, 13. 45 ibique allata. Pro vulg. ἔθελον e Florentino cum recentt. edd. revocavi ἤθελον, probante Bredov. pag. 117. — Ad genitivos ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων conf. Matth. Gr. Gr. §. 569. Sensus est: neque iis persuadebo, fa-

ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν, ὥς ἔχει. ἐπεὰν δὲ
σημήνης, ἣν μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἣν δὲ
αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἐτι
διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὥς σὺ λέγεις. 657
81 Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης
τε ἦκειν καὶ μόγισ ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· πε-
ριέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν
νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὥς ἀλεξησο-
μένους. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστήκεε, τῶν δὲ αὐτὶς ἐγί-
νετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῦνες τῶν στρατηγῶν οὐκ
82 ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε
τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναί-

*cere hoc barbaros, s. neque iis per-
suadebo, quippe qui haud credant,
facere hoc barbaros. Ad locutio-
nem ταῦτα δὴ (quod minime opus
mutare in δῆτα) κάλλιστα conf.
Lambert. Bos. De ellipss. pag. 808.
Ad verba: ἣν δὲ — μὴ πιστὰ γένη-
ται conf. VIII, 76 ibique allata; ad
verba ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται (perinde
nobis erit) conf. Aeschyl. Agam.
1210 ibique Blomfield. in Glossario.
Ad significationem verbi διαδρή-
σονται pertinent, quae ad VIII, 60
notata sunt.*

CAP. LXXXI.

Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν] i. e. *Haec
dixit in medium progressus*. Nam fre-
quens παρελθεῖν de iis, qui in me-
dium progrediuntur verba facturi pu-
blice; nec minus frequens sermonis
illa abundantia, qua dicit ἔλεγε —
φάμενος, ut V, 36. 50. Itaque noli
post ἔλεγε maiorem ponere distin-
ctionem, ita ut παρελθὼν ad se-
quentia trahatur. Quod sequitur ἐκ-
πλῶσαι, cum alienum sit ab hoc loco,
vel propter illud διέβη VIII, 79, in
διεκπλῶσαι mutatum vult Naber in
Mnemosyn. III. p. 486, afferens He-
rodoti locos IV, 42. 43. 179. VII, 147:
quibus tamen haud probari puto,
hoc quoque loco idem verbum po-
nendum esse, cum bene ἐκπλῶσαι
is mihi videatur dici posse, qui ex
Aegina enavigans, inde per medios
hostes evasit atque ad Graecos per-

venit. Conf. etiam Herodot. II, 44.
152. V. 103.

τοὺς ἐπορμέοντας] Ita dicit *ho-
stes in statione (navium) collocatos s.
stationem agentes*. Ad verbum παρ-
αρτέεσθαι cf. VIII, 76 et nott. ad
VII, 20.

μετεστήκεε] i. e. *discessit e medio*.
Conf. I, 89. VIII, 110, ubi μεταστή-
σασθαι, *a se remove*, ut apud Xe-
noph. Anab. II, 3, 8 coll. 21. Hist.
Gr. IV, 1, 5. De ipsa forma μετε-
στήκεε conf. VIII, 79. — Ex hoc au-
tem Herodoti loco et cap. 95 satis
apparere videtur Wesselingio, Ari-
stidem ipsi pugnae navali, quae in-
secuta est, non interfuisse, quam-
vis aliter scribat Corn. Nepos in
Aristid. cap. 2, Herodoto sane infe-
rior auctor et forsitan ad ea respi-
ciens, quae Herodotus VIII, 95 tra-
dit de Aristidis expeditione in Psyt-
taliā insulam, ubi vid. nott.

λόγων ἀμφισβασίη] Vid. IV, 14.
VIII, 78. Mox e tribus codd. cum
Schweigh., Gaisf. et recc. edd. re-
cepi οἱ γὰρ πλεῦνες pro vulg. οἱ
πλεῦνες γὰρ, quod tenuerunt Schae-
fer et Matth., qui idem §. 421 stru-
cturam verbi πείθεσθαι attigit, de
qua eadem monuit Kuehner Gr. Gr.
§. 561. not. 5.

CAP. LXXXII.

ἀνδρῶν Τηνίων] *Tenus* insula
prope Delum in Persarum devene-
rat potestatem indeque eius incolae

τιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. Σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νεῖ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Αἰμνίῃ ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλησι ἐς τὰς ὀγδῶκοντα καὶ τριηκοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων 83

in Persarum exercitu stipendia facere coacti erant. Conf. IV, 33 ibique adnott. VI, 97. Apud Plutarch. Themistocl. 12. p. 118E dicitur navis Τενέδια, ubi sunt qui legi malint Τηνία, improbante Sintenisio, quem vid. pag. 91. Vocem ἀνὴρ eo fere sensu hic poni, quo vulgo τις, monuit Lobeck. ad Sophocl. Aiac. pag. 363, ubi plura similia afferuntur; tu vid. nott. ad Herodot. VIII, 74. Mox pro vulg. ἀληθειῇν e Florentino scripsi cum recentt. edd. ἀληθείην, vid. modo Bredov. p. 106.

ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι] i. e. inter nomina earum civitatum, quae Persam devicerant, Delphico tripodi inscripta, Teniorum quoque nomen relatum erat. Hic vero tripus Delphicus non alius est atque is, qui infra (IX, 81, ubi vid. plura nott.) dicitur Delphos dedicatus e praedae Plataeensis decima parte: de quo eodem tradunt Thucydides (I, 132. III, 57), Demosthen. contr. Neaer. §. 97. p. 1378, Diodor. XI, 33 (ubi cf. Wesseling.), Pausan. X, 13, 5, Plutarch. De Herodoti malign. cap. 42, Cornel. Nepos in Vit. Pausan. 1, Suidas s. v. Πανσανίας, quorum plerique sane Plataeensem victoriam commemorant, in cuius memoriam ex ipsa Plataeensi praeda tripus iste fuerit consecratus: unus Demosthenes l. l. diserte commemorat τὸν τρίποδα ἐν Δελφοῖς, ὃν οἱ Ἕλληνες οἱ συμμαχησάμενοι τὴν Πλαταιᾷσι μάχην καὶ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ναυμαχήσαντες κοινῇ ποιησάμενοι ἀνέθηκαν ἀριστεῖον τῷ Ἀπόλλωνι ἀπὸ τῶν βαρβάρων κ. τ. λ., atque idem

Herodotus quoque sensisse videtur, Teniorum nomen tripodi inscriptum esse narrans propter facinus in pugna Salaminia perpetratum, adeo ut victoriam utraque pugna de Persis reportatam hoc donario Delphos consecrato indicare voluerint Graeci. Atque huic tripodi cum epigramma inscripsisset Pausanias, „in quo haec erat sententia: suo ductu barbaros apud Plataeas esse delictos eiusque victoriae ergo Apollini donum dedisse, hos versus Lacedaemonii exsculperunt *neque aliud scripserunt quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Persae erant victi*,“ ut tradit Cornelius l. l., quocum reliqui testes, qui ipsa Graeca epigrammatis verba afferunt, consentiant. Inde igitur *Teniorum* nomen quoque tripodi insculptum fuit: id quod nunc nihil dubium esse poterit, ubi ea donarii huius pars, quae gentium Graecarum nomina inscripta habuit, s. aeneus draco, cui tripus ille impositus fuit, adhuc servatus et nuper demum plane effossus exhibet *THNIO*, quos *Tenios* esse nemo dubitare poterit: vid. nott. ad IX, 81.

τῇ Αἰμνίῃ] Conf. VIII, 11. Ad vim articuli in verbis ἐς τὰς ὀγδῶκοντα καὶ τριηκοσίας νέας respexit Matth. Gr. Gr. §. 267, qui idem §. 355. nott. 2, unā cum Bredov. pag. 279 ad voces δύο νεῶν conferatur. Schweighausero ex antecedentibus supplere placet τὸ ναυτικόν. In ipso autem navium numero dissentientem supra diximus Ctesiam Persicc. §. 26, ubi *septingentas* Graecorum scribit fuisse naves.

ρήματα, παρσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσόντες. ἡὼς τε διέφαινε,

CAP. LXXXIII.

παρσκευάζοντο]. scil. οἱ Ἕλλη-
νες, quod ex anteced. Ἕλλησι huc
trahi debet: ad verba ὡς πιστὰ δὴ
τὰ λεγόμενα ἦν conf. supra cap. 76
ibique allata. In verbis seqq. ἡὼς
τε διέφαινε abieci δὴ post τε inter-
positum in edit. Wesselingiana et
retentum a Matth., Bekk., Dindorf.
et Dietschio, cum ex antecedenti-
bus (ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα) huc
perperam tractum videretur: neque
id habet Florentinus liber cum duo-
bus Parisinis neque legitur in loco
simillimo IX, 47, et VII, 217, ubi
itidem a nonnullis insertum erat;
tu vid. ibi notata. De significatione
verbi διέφαινε ibi quoque monui-
mus et ad III, 86; de vi particulae
τε, quam excipit in talibus καὶ, ex-
posuimus ad IV, 53 coll. ad VIII, 56,
quibus addi nunc volumus Herodoti
locos VI, 23. IX, 47, Krueger. ad
Xenophont. Anab. I, 8, 1, Ahrens.
in Philolog. Suppl. I, 2. pag. 265.
Alias, ubi *prima luce* quid fieri indi-
catur, invenimus ἅμ' ἡμέρῃ δια-
φανεσκούσῃ, de quo dixi ad III, 86,
et ἅμα ἕω s. τῇ ἕω apud Thucyd. IV,
106. 125. VI, 30, ἅμα φάει
apud Plutarch. Vit. Aristid. 15.
Apud Aeschylum in eadem re enar-
randa leguntur haec Perss. 392 (al.
402): ἐπεὶ γε μέντοι λευκόπωλος
ἡμέρα πᾶσαν κατέσχε γαίαν, εὐ-
φρογῆς ἰδεῖν. — Mox scripsi οἱ pro
vulg. οἱ, ut VIII, 56, ubi vid. nott.
Structuram loci impeditam nemo
non sentit, si quidem verba καὶ οἱ
σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμε-
νοι carent verbo finito hisque ipsis
mox subiicitur προηγόρευε — Θεμι-
στοκλέης et quae sequuntur, nullā
adiectā particulā. Quare Wesse-
lingius „nexa his,” inquit, „indi-
gent verbo, fortasse olim scripta
καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων
ποιησάμενοι ἡγορόωντο, et hi pro-
pugnatorum convocato consilio concio-
nabantur. Sic apta omnia. Alioqui
καὶ οἱ — ποιησάμενος προηγόρευε,
ut Themistocles, popularibus suis

coactis habita oratione dixerit ista.
Memini ab aliis excogitata alia,
quae praetereo.” Neque vero quid-
quam placuit mutare posteris edito-
ribus, ad structuram nominativorum
absolutorum, qui dicuntur, haec re-
vocantibus, quorum vice, indice
Valckenario, scribi potuerat: ἡὼς
τε διαφαινούσης καὶ τούτων [τῶν
Ἑλλήνων s. τῶν στρατηγῶν opinor]
σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμε-
νων, i. e. *prima luce* s. *cum lux illu-
cesceret conventumque classiariorum
instituissent Graecorum duces*; sed
vid. Matthiae Gr. Gr. §. 562, 1,
Apitz ad Euripid. Phoeniss. 290.
pag. 98, Iul. Geisler: De Graec.
nominativ. absol. pag. 23, qui con-
iecturis hunc locum tentari nolunt,
in quo tales nominativos absolutos,
qui vulgo dicuntur, statui posse pu-
tant, quales alibi quoque (cf. VIII,
86. 98) reperiuntur, quando et to-
tum, quo singula comprehenduntur,
et ipsa haec singula, si quae indi-
canda sunt, igitur partes illius, uno
eodemque casu s. nominativo pro-
feruntur. Itaque hoc loco verbis
καὶ οἱ σύλλογον ποιησάμενοι, quae
de Graecorum ducibus accipienda
sunt, ipse Themistocles, unus ex
his ducibus, qui, conventu a caete-
ris coacto in medium prodiit verba
facturus, contineri putandus erit,
indeque sequitur προηγόρευε — Θε-
μιστοκλέης. Hac utique ratione
hunc locum, de cuius sensu omnino
dubitari vix poterit, explicari posse
concedo, neque inde in ipsis He-
rodoti verbis quidquam mutandum
censui, quamvis duriores hanc
structuram et quaesitam quodam
modo videri merito dixeris, prae-
sertim si ea quoque, quae continuo
sequuntur, respiciamus: τὰ δὲ ἔπει-
α ἦν κ. τ. λ., quae et ipsa durius di-
cta videantur. — De *epibatis* conf.
nott. ad VII, 96. 184; ad ipsam
Thucydidis orationem, qua ante
pugnam milites inflammavit, apte
adhibuit Valckenarius Aeschyli ver-
ba in Perss. 408, ubi nuntium de
Graecis ad pugnam accedentibus
haec enarrantem induxit:

καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ
 ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα
 κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι
 καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ τούτων τὰ κρέσσω
 αἰρεῖσθαι, καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐν
 638 τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ'
 τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτε
 τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναγομένοισι δέ σφ
 ἐπεκίατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ

— καὶ παρὴν ὁμοῦ κλύειν
 πολλὴν βοήν· ὃ καὶ δὲ Ἕλληνας, ἔτε
 ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δὲ
 καὶ δας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρῶϊων ἔδη,
 θῆμας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.

προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ
 πάντων Θεμιστοκλέης] i. e. prae om-
 nibus (ducibus) Themistocles pro con-
 cione (in hoc ducum concilio) verba
 fecit bene se habentia, proba. Ad
 verbum προηγόρευε cf. III, 142.
 VII, 10. §. 4. ἐκ πάντων, quod Valla
 reddit ex omnibus, Schweigh. in Le-
 xic. Herod. I. p. 192 haud scio an
 melius: prae caeteris ducibus.

τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω
 τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα] i. e. verba
 eadem eius omnia eo spectabant, ut
 superiora inferioribus opponeret s. ut
 maiora eaque meliora (qualia sunt
 virtutis, fortitudinis, libertatis stu-
 dia) inferioribus iisque peioribus (v.
 e. ignaviae, servituti, turpitudini)
 opponeret indeque eos adhortaretur,
 ut (eligendi potestate facta) ex his,
 quaecumque in humana natura et con-
 ditione essent, optima quaeque eli-
 gerent s. ut pro humana natura et
 conditione optima quaeque proposita
 eligerent. Quare sensum assecutum
 esse existimo Langium, cum haec
 verba vernacule sic redderet: „und
 da hielt vor allen Themistocles eine
 schöne Rede, darin er Tapferkeit
 und Feigheit gegen einanderstellte,
 und in allem, wo es des Menschen
 Natur und Lage verstattet, ermah-
 nete er, das Ruhmwürdige zu wäh-
 len.“ — Pro ἔσσοσι cum recentt.
 edd. reposui ἔσσοσι, ut V, 72, iu-
 bente quoque Bredovio pag. 144.
 Idem feci VIII, 113.

καταπλέξας τὴν ῥῆσιν] i. e. cum
 dicendi finem fecisset. Cf. IV, 206.
 V, 92 ibique nott. — Ad voces κατὰ
 τοὺς Αἰακίδας (i. e. ad arcessendos
 Aeacidas s. propter Aeacidas) conf.
 Herod. II, 152 ibique allata et vid.
 quoque Matth. Gr. Gr. §. 581, b; de
 ipsa re conf. quae notavimus ad
 VIII, 64. Verbum ἀνάγειν attigi ad
 VIII, 60. §. 1.

CAP. LXXXIV.

ἐπεκίατο] i. e. instabant, impetum
 faciebant, ut VI, 49, ubi vid. nott.
 Add. IX, 22. Ad ἀναγομένοισι conf.
 nott. ad III, 137.

ἐπὶ πρόμνην ἀνέκρουοντο] i. e.
 in puppim remigabant s. recedebant
 facie navium hostibus obversa. Atti-
 git locutionem Suidas s. v. I. p. 826.
 III. p. 219. Ac bene Poppo ad Thu-
 cydid. I, 50: „recessio navis cum
 fiebat prorā hosti oppositā, ut na-
 vis remis inhiheretur, id dicebatur
 ἀνέκρουσις; ubi recessio cum aver-
 sione iuncta erat, id appellabant
 ἀναστροφὴν, id est reversionem
 s. das Umkehrtmachen. Hoc discer-
 nendum ab ἐπιστροφῇ sive Schwen-
 kung.“ Hoc enim faciebant, qui
 navale proelium detrectabant aut
 differebant; vid. Leake: Die De-
 men Attica's pag. 183, 203 et conf.
 etiam allata ad Herodot. VI, 12,
 itemque Hemsterhus. ad Lucian.
 Nigrin. 8. (T. I. pag. 239 seq.) et

ἀνεκρούοντο καὶ ὤκελλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς νηϊ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὲ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι

Bentlei. ad Horat. Epod. IX, 20: quae attulit Valckenar., qui quod Herodoti in loco ἐπὶ mutari vult in ἔτι, quod ipsum paulo post legitur (quamquam huius loci alia prorsus ratio), cum vulgo dicatur τὴν πρύμνην ἀνακρούεσθαι, praetervidit opinor, quod hoc ipsum e pleniore locutione ἐπὶ τὴν πρύμνην ἀνακρούεσθαι ortum et decurtatum videri queat, ut existimat Schweighaeuserus. Et quamquam plerumque dicitur πρύμναν ἀνακρούεσθαι, omissa praepositione ἐπὶ, tamen praepositio ἐπὶ, quam hoc loco omnes tuentur libri scripti unā cum Suida l. l., addi quoque potuisse videtur, si quidem in Scholiis ad Thucyd. I, 50 invenitur ἐπὶ τὴν πρύμνην κωπηλατεῖν ad explicandam locutionem πρύμναν κρούεσθαι, atque ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν in Xenophont. Anabas. V, 2, 32, ubi vid. Krueger. Recentiores editores inde a Bekkero uncis inclusam exhibuerunt ἐπὶ tanquam vocem suspectam; Eltz. (Jahrb. für Philolog. Suppl. IX. pag. 341) coniecit ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούον τε, ad activum verbum ἀνακρούειν intelligens κώπας; quod vel minus placebit consideranti, medium verbum ἀνακρούεσθαι hac in formula semper adhiberi. Equidem, si quid mutandum, ἐπὶ malim mutare in τὴν vel praepositionem insolite positam prorsus abiicere, quam, qui hunc locum Herodoti excitavit et explicuit Grammaticus in Bachmanni Anecd. I. p. 238, in suo exemplari legisse haud videtur; scribit enim: ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὤκελλον τὰς νῆας· κατὰ πρύμναν ὑπεχώρουν καὶ οὐχὶ ἐπιστραφέντες ἐξέκλιναν τὰς ἐπιούσας τῶν πολεμίων ναῦς.

καὶ ὤκελλον τὰς νέας] i. e. *propius terrae admovebant naves*, in pupim scil. remigando magis magisque terrae appropinquabant, sive,

ut Wesselingius afferens locos geminos Euripidis (Iphig. T. 1379) et Nicandri (Theriacc. 295) reddit: *litus versus cursum flexerunt*. Alias ὀκέλλειν valet: *naves in terram impingere, eiicere*, quo sensu Noster dixit ἐποκέλλειν et ἐξοκέλλειν VI, 16. VII, 182, ubi cf. nott.

Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς] Idem VIII, 93. Apud Plut. Themistocl. 14 fin. pag. 119 D. vocatur Ἀμεινίας ὁ Δεκελεύς, quem eundem Aeschyli fratrem perhibet Diodor. XI, 27 coll. 18 fin. Unde Aminiam Aeschyli fratrem vocat auctor vitae Aeschyli itemque Suidas s. v. (pag. 117. 125. Vitt. Graec. Scriptt. ed. Westermann). A quo tamen Aminia is qui hoc loco laudatur Aminias *Pallenensis* (e demo Pallene, de quo vid. Herod. I, 62 ibique nott.) diversus videtur, cum ad Pallenensium δῆμον Aeschyli gens minime pertinuerit. Aeschylus ipse hoc fratris facinus, quod enarrat Diodorus l. l., tacens Persam modo dicentem facit (Pers. 409) ἦρξεν ἐμβολῆς Ἑλληνικῇ ναῦς, ubi vetus scholiasta *Lycomedes* Aeschraei filium vocat, qui in Artemisia pugna primus navem Persicam cepisse dicitur ab Herodoto VIII, 11.

ἐξαναχθεὶς] i. e. *longius* (prae caeteris ex acie) *evectus*. Cf. VII, 194. Quae sequuntur συμπλακείσης τῆς νεὸς valent: *cum navis implicita s. impacta rostris inhaereret alteri navi*. Paulo aliter idem verbum III, 78. Quod additur: καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, licet antecedat νεὸς, sic ponitur, ut intelligantur ii, qui in navi inerant neque navem alteri implicitam inde divellere ipsique sic liberari poterant. — In seqq. ad verba κατὰ τοὺς Αἰακίδας conf. supra cap. 83 ibique nott.

Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχὴν] Describitur inde pugna navalis ad

τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχὴν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἶγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. Λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη, φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε· ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἐτι πρύμνην ἀνακρούεσθε; Κατὰ μὲν δὴ 85 Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικας· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσινός τε καὶ ἐσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκά-

Salaminem commissa, ad quam melius intelligendam inserviunt delineationes, quas dedit Gail. tabul. 21. 22 in opere: Atlas contenant par ordre des temps les cartes relatives à la géographie d'Herodote, Thucydide, Xénophon etc.; coll. p. 27 Analyse des cartes. Aliam delineationem addidit Leake in tab. IV operi: Die Deme von Attica; itemque Grote: History of Greece Vol. V. pag. 174, Kiepert: Atlas von Hellas (Berlin. 1846) tab. XIV, Wheeler: Geography of Herodot. pag. 109.

φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη] De voce φάσμα vid. nott. ad VI, 69. Ac satis probabile, intelligi hīc *Minervae* aut alius cuiusvis deae imaginem, quae Graecis pugnantibus apparuerit easque ad pugnam verbis compellarit, qualia in Homericis legi nemo nescit. In seq. e Florentino, aliis dedi τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ubi vulgo τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, quod cum Schaefero retinuit Matthiae. Ipsa orationis structura similiter variata atque VIII, 118; nam verbum λέγεται primum excipit particula ὥς cum verbo finito, tum vero in accusativum et infinitivum oratio transit. Ad eandem sensus structuram illud quoque pertinet, quod vocem φάσμα γυναικὸς sequitur participium φανεῖσαν. Sed talia neminem, spero, offendent. Conf. etiam, quae mox ad cap. 86 afferuntur similia.

ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε] i. e. postquam prius Graecis haec exprobrasset. Primum enim illa mulieris species Graecis segnitiam expro-

bravit, qua remis inhibebant, deinde vero eos exhortata est, ut forti et confidenti animo in hostes irruerent. Inde sponte patebit, πρότερον haud mutari posse in *πικρότερον* aut *προθυμότερον*, ut Reiskio venerat in mentem. Ad vocem δαιμόνιοι conf. nott. ad IV, 126 et VII, 48.

CAP. LXXXV.

κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους] i. e. e regione, Atheniensibus oppositi, obversi. Tu vid. nott. ad III, 18 et add. IX, 27. 31. 46. 71. Ad vocem κέρας conf. VIII, 76. Paulo aliter aciem classis describit Diodor. XI, 18, Athenienses Laconibus iungens et utrosque navibus Phoenicum opponens. Navem Phoeniciam primam fuisse, in quam Graeca navis irruens pugnae initium fecerit, tradit Aeschylus Perss. 416 ed. Blomf.

τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα] Accusativum hīc Noster praepositioni adstruxit, cui paulo ante genitivum adiecerat, teste Matth. Gr. Gr. §. 590, α. γ. Tu conf. allata ad IV, 122. Ad verbum ἐθελοκάκεον vid. allata ad V, 78; ipsam verbi formam, quam Dindorf. eumque secutus Dietsch. mutavit in *ἡθελοκάκεον*, intactam relinquere malui, cf. Bredov. p. 318 coll. 117. Verba κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς (i. e. secundum Themistoclis monita s. ut Themistocles monuerat) excitavit Matthiae Gr. Gr. §. 581 ob usum praepositionis κατὰ; tu conf. VII, 178. Respicit autem Herodotus ad ea, quae VIII, 69 fin. tradi-

κεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέως ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες οὐ. Ἔχω μὲν νῦν συχνῶν σὺνόματα τριηράρων καταλέξει, τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδέν, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέος ὀροσάγγαι καλέ-
86 ονται Περσιστί. περὶ μὲν νῦν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθη-

derat. Falsus enim est Themistocles, sperans fore, ut plures Iones ad Graecos transirent aut certe segniter pugnam administrarent, cum fortiter illi pugnarent adeoque Graecas caperent naves: quod qui fecerunt, eorum nomina prudenter silentio pressit Noster, quippe contemptui aut oblivioni traditorum; duos tantum memorat, quos ob fortitudinis specimina exhibita splendide rex remuneratus est, alterum Sami constituens tyrannum, alterum terris donans orosanguisque adscribens: quo nomine ii, qui de rege bene meruerunt, οἱ εὐεργέται τοῦ βασιλέος, ut mox Noster ait, significantur: horum in numero, opinor, fuit quoque Syloso, qui ad regis palatium Susa accedens ἔφη Δαρείον εὐεργέτης εἶναι, teste Herodoto III, 140, ubi vid. nott. In Lexico Rhetorico (ad calcem Photii pag. 674 ed. Porson. et in Meieri Progr. Halens. 1843 [Fragmentum lexi-
ciconi editum etc.] p. XXVIII seq.): ὀροσάγγαι μὲν οἱ σωματοφύλακες, inque testimonium hic ipse affertur Herodoti locus. Ac tales in monumentis Persepolitianis adhuc conspici putat I. de Hammer (Wien. Jahrb. Vol. LXIII. p. 12), Persarum linguâ dictos *Erseng*, vel, ut idem vir doctus (ibid. CXI. p. 36) scribit, *Ewrengsib*, i. e. solii decora, ut idem interpretatur. Boetticher in Aricis pag. 24 affert vocem *uru-çañsa*. Quod autem Phylacus εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, pro-

prium in hisce esse verbum ἀναγράφεσθαι docuit, pluribus locis allatis, Heindorf. ad Platon. Gorg. §. 132. pag. 205 (μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράφη) a Cr. excitatus. Namque docente Sluitero in Lectt. Andocidd. p. 201 (quo bene utitur Rose: Inscriptt. Graec. pag. 181 alia quaedam adiiciens), hoc verbum proprie de iis rebus dicitur, quae sollemniter describuntur et in tabulas referuntur. — Nomen Θεομήστορος idem fere sonat, quod adiectivum Θεομήστωρ, quo utitur Aeschylus Pers. 659 (par diis consiliarius), confictum ex Homericō Ili. VI, 366. Idem nomen ex inscriptione Graeca (ap. Spon. Misc. Erud. Ant. pag. 368) profert Blomfield. ad Aeschyli locum laudatum. — τοῦδε δὲ scripsi pro vulg. τοῦ δέ; vid. nott. ad III, 43.

καταστησάντων τῶν Περσέων] i. e. cum Persae eum constituisent tyrannum, s. a Persis constitutus. Conf. nott. ad VII, 105 et vid. IX, 90. Persas in Graecorum civitatibus, quas sibi subiecerant, tyrannos constituere consuevisse iam ad IV, 98 et 137 monuimus.

CAP. LXXXVI.

ἐκερατίζετο] Attigit Eustath. ad Ili. p. 364, 25 s. 466 extr., monens κερατίζειν simpliciter poni pro φθείρειν. Inde vulgo reddunt: *perit*. Invadendi ac dein diripiendi notione hoc verbum positum invenimus su-

659 ναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων. ἄτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνούσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἣ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν 87 ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε

pra VII, 125, ubi vid. nott. Hoc loco alteroque, qui legitur VIII, 91, Schweighaeuser in Lexic. Herodot. II. p. 42 hoc verbum intelligi vult de iis, qui navem hostilem rostro percussam perdunt, demergunt. Multas enim Persarum naves perditas (demersas esse) tradit Noster. Alia de hoc verbo allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. p. 1445 ed. Dindorf. Ad τὸ πλῆθος τῶν νηῶν spectant seqq. αἱ μὲν, αἱ δὲ, eodem structurae genere, quod modo attigi ad cap. 84. Conf. etiam cap. 98. Nec aliter paulo inferius: ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν — πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος κ. τ. λ., quae tractat Matth. Gr. Gr. §. 302, a. et §. 562, 1 not. — Pro τεταγμένων Koenius scribi maluit τεταγμένως, quo tamen libris scriptis adversantibus haud opus. Nec magis opus videtur οὐ propter οὔτε, quod sequitur, mutare in οὔτε, ut proposuit Baier ad Lycurg. pag. 93. Vid. modo VIII, 98 ibique allata. σὺν νόῳ est: cum ratione, recto consilio, prudenter, ut VIII, 138. De locutione σὺν κόσμῳ vid. allata ad VIII, 67.

καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν] „Oratione more suo turbata duo dixit: primum, istoc die ἀμείνονας fuisse ἢ πρὸς Εὐβοίῃ: sed non tantum istoc die rem multo melius gessisse, quam ad Artemisium, verum praeterea ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, id est, interprete Nostro, ἀμείνονες τῆς

φύσιος V, 118, semet ipsis multo praestantiores, suam velut naturam superantes.“ Valcken. Tu cf. etiam II, 25 et Matth. Gr. Gr. §. 425. Mox scripsi Ξέρξεα, quae apud Nostrum hoc in nomine videtur accusativi forma (conf. Bredov. pag. 228) pro Ξέρξην. Add. VIII, 88. 110. In verbis sequentibus ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα exhibui θεήσεσθαι, quod Florentinus liber cum duobus Parisinis offerebat pro vulgata θεήσεσθαι, plane ut VIII, 25. De accusativo et infinitivo, qui excipit verba ἐδόκεε ἕκαστος, vid. allata ad I, 34.

CAP. LXXXVII.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους κ. τ. λ.] Schweighaeuser (Lex. Herodot. II. p. 102) sic reddidit: „ad reliquos quod attinet, de eorum nonnullis dicere non possum, quo pacto quique pugnaverint.“ Ubi vocem μετεξετέρους, quae vulgo significat nonnullos (I, 95. 99. II, 36. 83 etc.) proprio sensu suo adhiberi monuit Faesi (Berichtig. u. Zusätze zu Passow's Wörterbuch II. p. 14 seq.), reddens: „von den einen und andern von ihnen.“ — Pro vulg. εἶπαι revocavi e Florentino aliisque εἰπεῖν: vid. allata ad VIII, 65. Idem feci cap. 88. 112.

κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο] „Callidum Artemisiae commentum, indignante Plutarcho nimis verbose narratum, adnotavit etiam Polyaeus VIII, 53, 1.“ Valcken. Plutarchus enim vel potius

κεον· μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ συχνῶν σὺννόματα τριηράρων καταλέξαι, τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδέν, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μόνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐκυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέος ὀροσάγγαι καλέσθονται Περσιστί. περὶ μὲν νυνὶ τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθη-

derat. Falsus enim est Themistocles, sperans fore, ut plures Iones ad Graecos transirent aut certe segniter pugnam administrarent, cum fortiter illi pugnarent adeoque Graecas caperent naves: quod qui fecerunt, eorum nomina prudenter silentio pressit Noster, quippe contemptui aut oblivioni traditorum; duos tantum memorat, quos ob fortitudinis specimina exhibita splendide rex remuneratus est, alterum Sami constituens tyrannum, alterum terris donans orosangisque ad-

: quo nomine ii, qui de rege uerunt, οἱ εὐεργέται τοῦ βα-
ut mox Noster ait, signifi-
horum in numero, opinor,
quo Syloso, qui ad regis pa-
lusa accedens ἔφη Λαρείου
js εἶναι, teste Herodoto III,
vid. nott. In Lexico Rhe-
ad calcem Photii pag. 674
on. et in Meieri Progr. Ha-
13 [Fragmentum lexici rhe-

torici editum etc.] p. XXVIII seq.): ὀροσάγγαι μὲν οἱ σωματοφύλα-
κας, inque testimonium hic ipse af-
fertur Herodoti locus. Ac tales in
monumentis Persepolitianis adhuc
conspici putat I. de Hammer (Wien.
Jahrbb. Vol. LXIII. p. 12), Persarum
linguā dictos *Erseng*, vel, ut
idem vir doctus (ibid. CXI. p. 30)
scribit, *Ewrensib*, i. e. *soli decori*,
ut idem interpretatur. Boetticher
in Aricis pag. 24 affert vocem *uru-
saia*. Quod autem Phylacus εὐεργέ-
της βασιλέος ἀνεγράφη, pro-

prium in hisce esse verbum ἀναγρά-
φεσθαι docuit, pluribus locis al-
latis, Heindorf. ad Platon. Gorg.
§. 132. pag. 205 (μέγιστος εὐεργέτης
παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράφη) a Cr. exci-
tatus. Namque docente Bluitero in
Lectt. Andocidd. p. 201 (quo bene
utitur Rose: Inscriptt. Graeco. pag.
181 alia quaedam adiiciens), hoc
verbum proprie de iis rebus dicitur,
quae sollemniter describuntur
et in tabulas referuntur. — Nomen
Θεομήστορος idem fere sonat, quod
adiectivum Θεομήστωρ, quo utitur
Aeschylus Pers. 659 (*par diis consi-
liarius*), confictum ex Homericō Ill.
VI, 366. Idem nomen ex inscrip-
tione Graeca (ap. Spon. Misc. Erud.
Ant. pag. 368) profert Blomfield, ad
Aeschyli locum laudatum. — τοῦδε
δὲ scripsi pro vulg. τοῦ δέ; vid.
nott. ad III, 43.

καταστησάντων τῶν Περσέων] i. e.
cum Persae eum constituissent tyran-
num, s. a Persis constitutus. Conf.
nott. ad VII, 105 et vid. IX, 90.
Persas in Graecorum civitatibus,
quas sibi subiecerant, tyrannos con-
stituere consuevisse iam ad IV, 98
et 137 monuimus.

CAP. LXXXVI.

ἐκεραΐζετο] Attigit Eustath. ad
Ill. p. 364, 25 s. 466 extr., monens
κεραΐζειν simpliciter poni pro φθει-
ρεῖν. Inde vulgo reddunt: *peritit*.
Invadendi ac dein diripiendi notione
hoc verbum positum invenimus su-

659 ναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινήτων. ἄτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συννοήσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν 87 ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε

pra VII, 125, ubi vid. nott. Hoc loco alteroque, qui legitur VIII, 91, Schweighauser in Lexic. Herodot. II. p. 42 hoc verbum intelligi vult de iis, qui navem hostilem rostro percussam perdunt, demergunt. Multas enim Persarum naves perditas (demersas esse) tradit Noster. Alia de hoc verbo allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. p. 1445 ed. Dindorf. Ad τὸ πλῆθος τῶν νηῶν spectant seqq. αἱ μὲν, αἱ δὲ, eodem structurae genere, quod modo attigi ad cap. 84. Conf. etiam cap. 98. Nec aliter paulo inferius: ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν — πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος κ. τ. λ., quae tractat Matth. Gr. Gr. §. 302, a. et §. 562, 1 not. — Pro τεταγμένων Koenius scribi maluit τεταγμένως, quo tamen libris scriptis adversantibus haud opus. Nec magis opus videtur οὐ propter οὔτε, quod sequitur, mutare in οὔτε, ut proposuit Baier ad Lycurg. pag. 93. Vid. modo VIII, 98 ibique allata. σὺν νόῳ est: cum ratione, recto consilio, prudenter, ut VIII, 138. De locutione σὺν κόσμῳ vid. allata ad VIII, 67.

καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν] „Oratione more suo turbata duo dixit: primum, istoc die ἀμείνονας fuisse ἢ πρὸς Εὐβοίῃ: sed non tantum istoc die rem multo melius gessisse, quam ad Artemisium, verum praeterea ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, id est, interprete Nostro, ἀμείνονες τῆς

φύσιος V, 118, semet ipsis multo praestantiores, suam velut naturam superantes.“ Valcken. Tu cf. etiam II, 25 et Matth. Gr. Gr. §. 425. Mox scripsi Ξέρξεα, quae apud Nostrum hoc in nomine videtur accusativi forma (conf. Bredov. pag. 228) pro Ξέρξην. Add. VIII, 88. 110. In verbis sequentibus ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα exhibui θεήσεσθαι, quod Florentinus liber cum duobus Parisinis offerebat pro vulgata θεήσεσθαι, plane ut VIII, 25. De accusativo et infinitivo, qui excipit verba ἐδόκεε ἕκαστος, vid. allata ad I, 34.

CAP. LXXXVII.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους κ. τ. λ.] Schweighauser (Lex. Herodot. II. p. 102) sic reddidit: „ad reliquos quod attinet, de eorum nonnullis dicere non possum, quo pacto quique pugnaverint.“ Ubi vocem μετεξετέρους, quae vulgo significat nonnullos (I, 95. 99. II, 36. 83 etc.) proprio sensu suo adhiberi monuit Faesi (Berichtigg. u. Zusätze zu Passow's Wörterbuch II. p. 14 seq.), reddens: „von den einen und andern von ihnen.“ — Pro vulg. εἶπαι revocavi e Florentino aliisque εἰπεῖν: vid. allata ad VIII, 65. Idem feci cap. 88. 112.

κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο] „Callidum Artemisiae commentum, indignante Plutarcho nimis verbose narratum, adnotavit etiam Polyaeus VIII, 53, 1.“ Valcken. Plutarchus enim vel potius

κεον· μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες οὐ. Ἔχω μὲν νῦν συχνῶν σὺνόματα τριηράρχων καταλέξει, τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέος ὀροσάγγαι καλέ-
86 ονται Περσιστί. περὶ μὲν νῦν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραῖζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθη-

derat. Falsus enim est Themistocles, sperans fore, ut plures Iones ad Graecos transirent aut certe segniter pugnam administrarent, cum fortiter illi pugnarent adeoque Graecas caperent naves: quod qui fecerunt, eorum nomina prudenter silentio pressit Noster, quippe contemptui aut oblivioni traditorum; duos tantum memorat, quos ob fortitudinis specimina exhibita splendide rex remuneratus est, alterum Sami constituens tyrannum, alterum terris donans orosanguisque adscribens: quo nomine ii, qui de rege bene meruerunt, οἱ εὐεργέται τοῦ βασιλέος, ut mox Noster ait, significantur: horum in numero, opinor, fuit quoque Syloso, qui ad regis palatium Susa accedens ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι, teste Herodoto III, 140, ubi vid. nott. In Lexico Rhetorico (ad calcem Photii pag. 674 ed. Porson. et in Meieri Progr. Halens. 1843 [Fragmentum lexicī rhetorici editum etc.] p. XXVIII seq.): ὀροσάγγαι μὲν οἱ σωματοφύλακες, inque testimonium hic ipse affertur Herodoti locus. Ac tales in monumentis Persepolitānis adhuc conspici putat I. de Hammer (Wien. Jahrb. Vol. LXIII. p. 12), Persarum linguā dictos *Erseng*, vel, ut idem vir doctus (ibid. CXI. p. 36) scribit, *Ewrengsib*, i. e. solii decora, ut idem interpretatur. Boetticher in Aricis pag. 24 affert vocem *uru-çañsa*. Quod autem Phylacus εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, pro-

prium in hisce esse verbum ἀναγράφεσθαι docuit, pluribus locis allatis, Heindorf. ad Platon. Gorg. §. 132. pag. 205 (μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράφη) a Cr. excitatus. Namque docente Sluitero in Lectt. Andocidd. p. 201 (quo bene utitur Rose: Inscriptt. Graec. pag. 181 alia quaedam adiiciens), hoc verbum proprie de iis rebus dicitur, quae sollemniter describuntur et in tabulas referuntur. — Nomen Θεομήστορος idem fere sonat, quod adiectivum Θεομήστωρ, quo utitur Aeschylus Pers. 659 (παρ δῖς consiliarius), confictum ex Homericō Ili. VI, 366. Idem nomen ex inscriptione Graeca (ap. Spon. Misc. Erud. Ant. pag. 368) profert Blomfield. ad Aeschyli locum laudatum. — τοῦδε δὲ scripsi pro vulg. τοῦ δέ; vid. nott. ad III, 43.

καταστησάντων τῶν Περσέων] i. e. cum Persae eum constituissent tyrannum, s. a Persis constitutus. Conf. nott. ad VII, 105 et vid. IX, 90. Persas in Graecorum civitatibus, quas sibi subiecerant, tyrannos constituere consuevisse iam ad IV, 98 et 137 monuimus.

CAP. LXXXVI.

ἐκεραῖζετο] Attigit Eustath. ad Ili. p. 364, 25 s. 466 extr., monens κεραῖζειν simpliciter poni pro φθείρειν. Inde vulgo reddunt: perit. Invadendi ac dein diripiendi notione hoc verbum positum invenimus su-

659 ναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων. ἄτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συννοήσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἣ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν 87 ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε

pra VII, 125, ubi vid. nott. Hoc loco alteroque, qui legitur VIII, 91, Schweighaeuser in Lexic. Herodot. II. p. 42 hoc verbum intelligi vult de iis, qui navem hostilem rostro percussam perdunt, demergunt. Multas enim Persarum naves perditas (demersas esse) tradit Noster. Alia de hoc verbo allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. p. 1445 ed. Dindorf. Ad τὸ πλῆθος τῶν νηῶν spectant seqq. αἱ μὲν, αἱ δὲ, eodem structurae genere, quod modo attigi ad cap. 84. Conf. etiam cap. 98. Nec aliter paulo inferius: ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν — πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος κ. τ. λ., quae tractat Matth. Gr. Gr. §. 302, a. et §. 562, l not. — Pro τεταγμένων Koenius scribi maluit τεταγμένως, quo tamen libris scriptis adversantibus haud opus. Nec magis opus videtur οὐ propter οὔτε, quod sequitur, mutare in οὔτε, ut proposuit Baiter ad Lycurg. pag. 93. Vid. modo VIII, 98 ibique allata. σὺν νόῳ est: cum ratione, recto consilio, prudenter, ut VIII, 138. De locutione σὺν κόσμῳ vid. allata ad VIII, 67.

καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν] „Oratione more suo turbata duo dixit: primum, istoc die ἀμείνονας fuisse ἢ πρὸς Εὐβοίῃ: sed non tantum istoc die rem multo melius gessisse, quam ad Artemisium, verum praeterea ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, id est, interprete Nostro, ἀμείνονες τῆς

φύσιος V, 118, semet ipsis multo praestantiores, suam velut naturam superantes.“ Valcken. Tu cf. etiam II, 25 et Matth. Gr. Gr. §. 425. Mox scripsi Ξέρξεα, quae apud Nostrum hoc in nomine videtur accusativi forma (conf. Bredov. pag. 228) pro Ξέρξην. Add. VIII, 88. 110. In verbis sequentibus ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσασθαι βασιλέα exhibui θεήσασθαι, quod Florentinus liber cum duobus Parisinis offerebat pro vulgata θεήσεσθαι, plane ut VIII, 25. De accusativo et infinitivo, qui excipit verba ἐδόκεε ἕκαστος, vid. allata ad I, 34.

CAP. LXXXVII.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους κ. τ. λ.] Schweighaeuser (Lex. Herodot. II. p. 102) sic reddidit: „ad reliquos quod attinet, de eorum nonnullis dicere non possum, quo pacto quique pugnaverint.“ Ubi vocem μετεξετέρους, quae vulgo significat nonnullos (I, 95. 99. II, 36. 83 etc.) proprio sensu suo adhiberi monuit Faesi (Berichtigg. n. Zusätze zu Passow's Wörterbuch II. p. 14 seq.), reddens: „von den einen und andern von ihnen.“ — Pro vulg. εἰπαι revocavi e Florentino aliisque εἰπεῖν: vid. allata ad VIII, 65. Idem feci cap. 88. 112.

κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο] „Callidum Artemisiae commentum, indignante Plutarcho nimis verbose narratum, adnotavit etiam Polyaeus VIII, 53, 1.“ Valcken. Plutarchus enim vel potius

μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλείῃ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέως πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ, οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλιναι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα, ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέως Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρῃσε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπесоῦσα νηὺς. ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἐωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος, ὥς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσιν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι,

is, qui libellum de malignitate Herodoti falso Plutarchi nomine inscriptum composuit, pag. 873 E. Herodotum perstringit, quod plura de Artemisia fecerit verba quam de toto proelio. Verus Plutarchus Themist. 14 fin. de Artemisia (de qua vid. nott. ad VII, 99. VIII, 68) breviter loquitur. Nec tamen Herodoto obtrectandum erit hoc Artemisiae facinus pluribus enarranti, ut qui alias quoque huiusmodi res insignes a singulis peractas lubenter exponit easque rerum narrationi immiscet; nec iusta causa videtur dubitandi de iis, quae Noster, bonis et locupletibus auctoribus usus, hic memoriae prodidit. Vid. Grote: History of Greece V. pag. 182.

καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν] Orationis structura turbata ob verba per particulam γὰρ interiecta. Neque enim voces ἡ οὐκ ἔχουσα verbum excipit finitum, sed mutata structura sequuntur verba ἔδοξέ οἱ. Tu vid. nott. ad VII, 177. — διαφυγεῖν scripsi pro διαφυγέειν, ut VIII, 76, ubi vid. nott.

ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα] i. e. ipsius navis maxime ad hostes conversa erat s. proxime ad hostes accesserat. Nam praepositio πρὸς hic eo fere sensu

capienda videtur, quo VIII, 85. Et conf. potissimum VII, 20.

φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ] i. e. cum impetu irruit in navem sociam. „Adiuvat hic incitandi ac propellendi vim participium φέρουσα, alibi eleganter abundans. Egregie, his Herodoti non posthabitis, Hemsterhusius ad Lucian. Dial. mort. VI. p. 349 (T. II. p. 423 seq. Bip.). Diodorus εἰς ἐμβολὴν φέρουσα, καὶ ἐς ἐμβολὴν φερομένη, de tali impetu XX, 16 etc.“ Wessel. Tu vid. VIII, 91. Matth. Gr. Gr. §. 557. Kuehner. Gr. Gr. §. 668. not. 1. Hermann. ad Viger. p. 778. Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. 24. pag. 155. De Calyndensium civitate Caria vid. I, 172 ibique nott. et Stephan. Byz. s. v. pag. 440, qui Herodotea attigit.

οὔτε εἰ συνεκύρῃσε κ. τ. λ.] i. e. an casu potius inciderit in Calyndensium navem. Eadem fere significatione συγκυρεῖν invenitur I, 119. IX, 90, ubi vid. nott. Sed VIII, 92 συνεκύρεον valet concurrebant, id est mutuo sibi occurrebant. Alia praebet Thesaurus Ling. Graec. VII. p. 994 ed. Dindorf. Ad verba ἐκ προνοίης vid. nott. ad I, 159 et conf. Herod. I, 120. II, 161. II, 151. III, 121. VI, 66.

ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνή- 88
ναικε γενέσθαι, διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ
συνέβη, ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα
εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ βασιλέα θηεύμενον
μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν· καὶ δὴ τινα εἰπεῖν τῶν παρεόν-
των· Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην, ὥς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νέα
τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι, εἰ ἀληθέως ἐστὶ
Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον· καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον
τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι
660 πολεμίην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήναικε ἐς
εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μη-
δένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ εἰπεῖν λέ-
γεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυ-
ναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξεα φασὶ εἰπεῖν.

CAP. LXXXVIII.

καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους] i. e. *idque hos affirmasse, cum plane s. certo navis insigne nosset.* Ubi τοὺς spectat ad τοὺς παρεόντας, i. e. eos, qui una cum rege erant e loco edito proelium contemplante. Narrans Polyænus l. l. §. 3, Artemisiam signa non barbarorum modo, verum etiam Graecorum habuisse eaque, prouti res poscebat, variasse, utitur voce σημείου, qua eadem Noster usus VIII, 92, ubi σημεῖον τῆς στρατηγίδος. Nec aliter σῆμα de clypei insigni apud Aeschyl. S. c. Th. 428. 588. Euripid. Phoeniss. 1122 et σημεῖον apud Herod. I, 171, cuius loco IX, 74 exstat ἐπίσημον. Neque tamen h. l. ad talia signa navis ἐπίσημον referri posse censet Wesselingius, si quidem hocce in eius prora fuerit, ut ab aliis discerni posset, quemadmodum apud Plutarch. II. pag. 247 F. coll. Scheffer. De milit. nav. III, 1. At iure mihi negare videtur Ruhnken. (Diss. de tutel. et insignn. navv. pag. 257 seq. 261. 290), haec signa, quae σημεία vocat Polyænus, diversa fuisse a Graecorum παρασήμοις quae vulgo vocantur, in proris

navium constitui solita, dei deaeve sive herois aliusve adeo rei insignioris exhibentia imaginem, cuius tutelae plerumque ipsa committeretur navis. Ac tale insigne, quale vel παράσημον vel ἐπίσημον Graecis dicitur, in navis prora constitutum hoc quoque Herodoti loco intelligi debet. Nec barbarorum naves talibus insignibus prorsus caruisse e Plutarchi narratione perspicitur de Lycomede, qui captae navis parasema abscissa Apollini consecravit, Themist. 15. p. 115 F. De huiusmodi insignibus navium conferatur quoque Herod. III, 37 et 59 ibique in notis allata. — Ad ἠπιστέατο (*putabant*) conf. nott. ad VIII, 5. Ad verba τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα conf. ob usum praepositionis ἐκ in talibus notata ad IV, 145 et VI, 46. VII, 93 et vid. infra VIII, 94.

Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες] Attigit Eustath. ad Ili. p. 211, 23 s. 160, 11 et 668, 43 s. 537, 48. Idem Xerxis dictum paulo aliter profert Polyæn. VIII, 53. §. 4 (ὦ Ζεῦ, τοὺς μὲν ἄνδρας γυναῖκας πεποίηκας, τὰς δὲ γυναῖκας ἄνδρας), quocum conf. Suid. s. v. Ἀρτεμ. I. pag. 338 et Eustath. l. l. Ptolem. apud Phot.

89 Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. Ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὀπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι

Bibl. 190. pag. 477. Dicti vehementiam infregit notante Valckenario Trogus, Theopompum fortasse secutus, Iustin. II, 12 (ubi exstat: „in muliere virilem audaciam cerne- res“), quem sequitur Orosius [II, 10] pag. 113. Ac similes apud Herodotum ipsum reperiuntur sententiae I, 155. II, 102. IX, 20. 106; quin ipsa Artemisia simile quid effata est VIII, 68: quocum conferri volunt similia dicta, quae exstant apud Diogen. Laërt. IV, 1. Plat. Legg. I. p. 639 B. Cicer. pro Milon. 21. Liv. IX, 19. Gell. N. Att. XVII, 21. Quin ipsa poëtae verba: „Vos etenim iuvenes animum geritis muliebrem, Illa virago (virgo reponit Lachmann. ad Lucret. IV, 211) viri“ inde derivat Gronovius, accedente Wesselingio et Gottlebero; tu vid. C. Beier. ad Cicer. Offic. I, 18 (p. 142), ubi haec leguntur verba, quae ex Ennii Annalibus deprompta inter Ennii fragmenta retulerunt (vid. Ennii Fragm. ed. Spangenberg. p. 64); a nuperrimo editore, Vahlenio, tamen exclusa illa sunt.

CAP. LXXXIX.

Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ] i. e. in hac pugna. Sic πόνος VI, 114 ibique nott., alia ut taceam. Ipse hicce πόνος qualis fuerit, luculenter describit nuntius apud Aeschylum Perss. 419 seqq. Ad seqq. ἀπὸ μὲν ἔθανε — ἀπὸ δὲ ἄλλοι conf. VIII, 33. Accuratus de hoc tmeseos genere disputat Wentzel: De praepositt. tmesi apud Herod. pag. 18, ubi simillima excitat haec: II, 141. III, 126. V,

81. IX, 5. VI, 114: in quibus omnibus sic repetitur praepositio additâ particulâ δὲ, cui respondet praegressum μέν. Conf. etiam I, 194 et Fischer. ad Welleri Grammat. III, 1. pag. 97 seq. De Ariabigne conf. VII, 97 coll. 2, ubi vocatur Ἀριταβαζάνης. Plutarcho Themistocl. 14 s. p. 119 D. et II. p. 488 F. est Ariamenes. Meritis laudibus eum efferunt et Plutarchus et Diodorus XI, 18, ubi legimus: ὁ δὲ ναύαρχος — διεφθάρη λαμπρῶς ἀγωνισάμενος.

καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ] Sic eos dicit, qui non in ipso conflictu occubuerint, sive qui non in ipso proelio hostium manu perierint. Nec aliter Diodorus, de quo vid. Wesseling. nott. ad IV, 32, Polybius, cuius locos dabit Lex. Polyb. s. v. χειρ p. 600. Add. II Maccab. 5, 14. III, 1, 5. Viger. pag. 155. Blomfield. ad Aeschyli Choëph. 418, Faesi: Berichtigg. u. Zusätze zu Passow's Wörterb. II. pag. 17. Euripides in Bacch. 633 ἐν χειρῶν δόλῃ (i. e. πανικῶν vi tenere) dixit, ubi Herodotea apte conferunt interpretes. Atque ipse Herodotus IX, 48 ἐς χειρῶν νόμον ἀπικέσθαι eos dicit, qui manus conserunt, qua in re alias verbo συμμῖξαι utitur. In sequentibus verbis ὀπισθε et πρόσθε sibi opponuntur eum fere in modum, quo etiam supra VIII, 53. Locutionem ἀποδεξόμενοι ἔργον attigi ad VII, 139. — Hanc totam pugnae navalis descriptionem comparat Koechly (De Nonni Dionyss. libro XXXIX. Dissert. Turici 1855. pag. 18) cum iis, quae similem in modum canit Non-

νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ὥς ἀποδεξόμενοι τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάραι, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοίαιτο αἱ νέες, ὥς προδόντων. συνήνεκε ὧν οὕτω, ὥστε Ἴώνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν. ἔτι τοῦτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρητικῇ νηὺς· ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίῃ νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρητικῶν τὴν νέα. ἅτε δὴ ἔοντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρητικὲς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε

nus, Bacchi pugnam navalem cum Indis describens libro XXXIX. vs. 301 seqq. 361 seqq.

CAP. XC.

τῶν τινες Φοινίκων] Φοινίκων pro olim vulg. Φοίνικες cum edd. recentt. reposui, cum ita Noster dicere soleat pronomen τις articulo τῶν postponens; vid. I, 84. 85. 109. 124. II, 179. VII, 143. 146. V, 101. Pausan. VII, 26. §. 2, qui in his quoque Herodotum imitatus est. Atque vel Isocrates in Philipp. §. 7 scripsit: εἰ δὲ τῶν ἄφ' Ἡρακλέους τινὶ πεφυκότων — ἐπιφέρουσι τὴν αἰτίην κ. τ. λ. — Sequens διαφθάραι excitat Matth. Gr. Gr. §. 496, 8 aoristum medii passivo sensu adhiberi notans, cum διαφθαρέαιτο, quod Ionum more dicatur pro διεφθάραιτο, eodemque modo hunc aoristum medii tuetur Eltz (Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. IX. p. 122, cum Herodotus futurum quoque medii eiusdem verbi adhibeat (VIII, 109. IX, 42). Equidem auctore G. Hermannno probanteque Bredov. p. 328 recepi cum recentt. edd. διεφθάραιτο, quod ipsum plusquamperfectum restitui voluerat Buttmann. Gr. Gr. mai. II. p. 249 not., cum aoristus ille medii secundus nusquam alibi reperiatur. — In verbis sequentibus, licet antecedit δι' ἐκείνους, structura in genitivum (ὥς προδόντων) absolutum transit,

de quo vid. notata ad VIII, 69. Ad particulam τε duplicatam conf. allata ad VII, 8. §. 1.

καὶ ἐπιφερομένη — κατέδυσε τῶν Σαμοθρητικῶν τὴν νέα] i. e. navisque Aeginetica accedens s. irruens submersit Samothracicam navem, ἐμβόλῳ scilicet χαλκοστόμῳ, ut ait Aeschylus loco supra laudato, immisso, quo navis percussa sidere coepit: quod cum viderent sagittarii Samothraces, Aegineticae navis milites telorum coniectu confoderunt indeque in navem Aegineticam militibus vacuum transilierunt eamque obtinuerunt. — Ad significationem verbi ἐπιφέρεσθαι vid. allata in Thesouro Ling. Graec. III. p. 1871 ed. Dindorf. Samothraciae insulae (quae adhuc idem fere retinuit nomen) incolae Ionibus hoc loco quoddammodo accensentur: olim insula Pelasgos habuit incolas, vid. supra II, 51, coll. VI, 47. VII, 108. Plura excitata invenies apud Forbiger.: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 1023; his adde Conze: Reise auf d. Inseln des thrakisch. Meeres pag. 45 seq.

τοὺς ἐπιβάτας — ἀπήραξαν] i. e. milites classarios e nave sagittis iniectis decusserunt, deiecerunt in mare, sagittis scil. iniectis confossos. Verbum ἀπαράσσειν Eustath. ad Ili. V, 81 coll. XVI, 116 et Suidas s. v. I. p. 247 exponunt ἀποκόπτειν, decutere, ut ait Livius I, 54. Valer. Max. VII, 4, 2. „Qui eadem, scribit ad h. l.

καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὥς γὰρ εἶδέ σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώ- 661
μενος· καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἐώντοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμίνοσ, τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπνυθάνετο τὸν ποιήσαντα· καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης,

Valcken., facilitate caput alterius vel manum pedesve ense *decutiebant*, hi quoque dicuntur ἀπαράξαι κρᾶτα, Sophocl. Trach. 1032. χεῖρα Philostr. p. 827 F. [Iconn. II, 10] Herod. V, 112 [ubi vid. nott.]. “ Add. Thucyd. VII, 63 ibique Blomfield. Exstat quoque apud Herod. IX, 69 κατήραξαν.

πάντας αἰτιώμενος] i. e. omnes (Phoenices) *culpans*, in omnes cladis acceptae culpam coniiciens. Schweigh. mavult accipere: quoslibet *accusans*. Pertinet vero huc Diodori locus XI, 19 narrantis Phoenicum ἀρξάντων τῆς φυγῆς αἰτιωτάτους regem necasse. — Ad verba τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνειν spectant nott. ad VII, 35.

κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρεϊ κ. τ. λ.] i. e. *sedens sub radice montis*, ut IV, 179. Ad rem ipsam conf. IV, 88. VII, 44. Plutarch. Themist. 13 init. Ita enim moris fuisse videtur, ut rex in alto sedens proficiscentes aut pugnantes conspiceret copias. Qui apud Herodotum vocatur Αἰγάλεως mons, is alibi vocatur τὸ Αἰγάλεων ὄρος, exiens in promontorium Amphiale, quod Salaminiae insulae e regione iacet, ubi erat ὁ πορθμὸς sive traiectus. Nunc vocant *Scaramagna* s. Σκαρμαγγά; vid. quae afferuntur a Forbigero in: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 928, Leakio: Die Deme Attica's p. 44. 159, Rossio: Wanderungg. in Griechenland II. pag. 94, atque ea, quae iam antea potulerunt Poppo ad Thucyd. (II, 19) Vol. I, 2. pag. 258. 259, Kruse: Hellas II, 1. pag. 13 seq. 211. 318,

cui merito minus vera videntur, quae de loco, unde Xerxes in solio sedens pugnam spectarit, e Phano-demo (cuius vid. fragmm. pag. 12. nr. VII) et Acestodoro afferuntur a Plutarcho l. l. Sic quoque Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 473, ubi poeta Xerxis memorat ὑψηλὸν ὄχθον, unam Herodoti narrationem habet veram, ex qua Xerxes sedebat ὑπὸ τῷ οὔρεϊ, i. e. *sub monte* (quemadmodum VI, 105 ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει), neque in ipso montis fastigio, unde vix licebat accurate contemplari pugnam adeoque singulos pugnantes cognoscere: itaque propius ad ipsum maris litus, quae quidem parte maxime angustum mare erat, rex sedisse putandus est, loco paulisper edito neque vero admodum remoto a mari, adeo ut inde commode pugnantes conspiceret ac vel singula bene discernere posset. Qui locus unum milliare Anglicum a portu, cui nomen Phoron, occidentem versus distans quaerendus est, iudice Leakio l. l. pag. 213. Athenienses autem in arce sellam, in qua Xerxes consedissee ferebatur, sive auream sive argenteam, servarunt teste Demosthene c. Timocrat. p. 741, 5 coll. Harpocrat. p. 25 Lips. s. v. ἀργυρόπους δίφρος. οἱ γραμματισταί] De his vid. alata ad VII, 100. Eadem enarrant Plutarch. Themistocl. 13 init. Tzet. Chil. I, 978. — Ad πατρόθεν conf. nott. ad VII, 99.

πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης κ. τ. λ.] Libri scripti omnes item-

ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν, τούτου τοῦ Φοινικῆτος πάθος. Οἱ μὲν 91 δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωούσας· ὅκως δὲ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι

que editi habent προσεβάλετο, uno excepto Florentino, qui habet προσεβάλλετο, a Valla sic redditum Latine: „*quin etiam cladi Phoenicum qui aderant, additus est Ariaramnes, quamquam amicus regis.*“ Quae cum vix satisfacere possent, Reiskius coniecit προσελάβετο, idque iam Wesselingio probatum cum Borheckio, Schweighausero, Gaisfordio, Negris, recipiendum duxi, genitivos τούτου τοῦ πάθος referens ad verbum προσελάβετο, quod eodem fere modo, quo προσεπιλαβέσθαι V, 44 coll. 45 et ἐπιλαβέσθαι VI, 49 hīc adhiberi credam, eodemque referam quos afferunt Aristophanis locos e Pace 9 (προσλάβεσθε, quod Scholium explicat βοηθήσατε) et Lysistrat. 202 (προσλαβοῦ μοι τοῦ κάρκου), ita ut haec fere existat loci sententia: *Ac praeterea Ariaramnes quoque huius Phoenicum stragis partem habuit, qui disceptationi adfuit, Ionibus cum esset amicus eorumque causam inde ageret coram rege ut Persa.* Itaque ad φίλος ἑὼν equidem subintelligo τῶν Ἰώνων, quod tamen ut textui inseratur, quemadmodum placuerat Abreschio Dilucid. Thucydd. pag. 112, minime videtur necessarium. Nec aliter Wesseling. locum est interpretatus: „Ariaramnem, ait, virum Persam, Ionum amicum, cum praesens adesset, calamitatem illam Phoenicum adiutasse criminando;“ inque eandem sententiam etiam accepit haec verba Larcherus. Quod olim vulgatum erat προσεβάλετο, tenuerunt Schaefer et Schultz (qui interpretatus est: *insuper etiam — contulit ad illam Phoenicum cladem*), itemque tenuit Bothius: Annot. ad Terent. p. 466, ubi Phoenicum amicum intel-

ligi voluit Ariaramnem, simul cum his supplicio affectum; indeque pro παρεὼν legi vult ἀσπαίρων et ad genitivos τούτου τοῦ πάθος suppleri ἔνεκα: *quia obniscus erat huic Phoenicum calamitati.* Quae quam longe abeant ab Herodoteis, nemo non sentit. Inter recentiores editores Matthiae quoque retinuit προσεβάλετο, quod defendi posse putat locutione Euripid. Med. 238 Musgr. *ξυμβάλλεται δὲ πολλὰ τοῦδε δείματος.* Bekkerus, quem sequuntur Dindorf. et Dietsch., exhibuit: πρὸς δὲ τι προσεβάλετο, cum προσβάλλεσθαι τι significet *vindicare sibi aliquid*; ut loci sententia haec sit: „*Ariaramnes sibi partem calamitatis Phoenicum vindicavit*, i. e. ad eam inferendam nonnihil contulisse se praedicavit.“ Quae Dietschii interpretatio ab ipsis verbis Herodoteis, vel si retineas προσεβάλετο, mihi aliena videtur; Eltzio (Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. pag. 341) retinenti προσεβάλετο haud opus videtur πρὸς δὲ ἔτι mutare in πρὸς δὲ τι. Sensum loci certe assecutus Langius vernacule haec ita expressit: „*Ausserdem aber trug auch viel dazu bei Ariaramnes, ein Perser von Geburt und Freund der Ioner, der bei diesem Unglück der Föniker zugegen war.*“

CAP. XCI.

ὑποστάντες] in subsidis s. insidiis stantes reddit Schweighaeus. comparans ὑπέσας III, 126. V, 103 (in insidiis collocans). Propius huc facit V, 92. §. 7 ὑποστήσαι, in insidiis collocare: quo eodem fere sensu ὑποστήσας in Xenophontis Hist. Graec. IV, 1, 26. De porthmo dixi

92 ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρουν νέες, ἣ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηϊ ἔμβαλουσα Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἥς ἐπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχενόου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηϊ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὲ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι ἦλω νηὺς ἡ Σιδωνίῃ, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἶγιναν. ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηϊ ἔμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νέες πε-662 ριεγένοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν.

93 Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰ-

ad VIII, 76 et de verbo *κερατίζειν* in nott. ad VIII, 86; ad verba *φερόμενοι ἐσέπιπτον* conf. nott. ad VIII, 87. Statuit autem C. O. Mueller Aeginett. pag. 124 haec verba non ad illas triginta Aeginetarum naves, quae pugnae dicuntur interfuisse VIII, 45. 46, quaeque intra fretum cum Megarensibus et Lacedaemoniis steterant, referri posse, sed de navibus ad Aeginae praesidium relictis, quae inter ipsum proelium praecluscrunt fretum Salaminium, ita ut omnis Aeginetarum classis proelio interfuerit.

CAP. XCII.

τὴν προφυλάσσουσαν κ. τ. λ.] Ad haec et seqq. conf. VII, 181 ibique nott. Ad *συνεκύρουν* conf. nott. ad VIII, 87. Κριοῦ recte h. l. scriptum a voce Κριός, de qua vid. nott. ad VI, 50. Pythae facinus Noster iam supra VII, 181 commemoraverat, ubi vid. nott. Ad τὸ σημήϊον conf. VIII, 88 et de forma βώσας nott. ad I, 10. — Pro Θεμιστοκλῆα dedi Θεμιστοκλέα.

ἐπεκερτόμησε — ὀνειδίζων] i. e. *inclamans Themistoclem conviciis insectatus est, exprobrans ei, quae de Aeginetarum medismo ille superiore*

anno dixerat. Ubi distinctionem ante *ἐπεκερτόμησε* delevi cum Schweighaeusero in Lex. Herod. (I. p. 256), qui idem in Latina versione haec scite eum in modum reddidit: *inclamans Themistocli et conviciis eum insectatus, ita, ait, Aeginetae Medis favent*. Tu vid. supra ad VI, 49 allata. Nec male h. l. *Wesseling*.: „In hunc ergo Aeginetarum *μηδισμόν* ipso in conflictus fervore *ὀνειδίζει*, seu non sine probro invehitur et obiicit Atheniensium imperatori, quippe, quod res ostendebat, fictissimum, Polycritus.“ C. O. Mueller Aeginett. p. 125 hunc Polycritum ducem classis Aegineticae fuisse putat. — Ad verbum *ἀπέρριψε* conf. I, 153. VII, 13. Verba *ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν* Schweighaeuserus in Lexic. Herod. II. p. 343 reddi vult: *sub pedestris exercitus* (qui in ora maris stabat) *tutelam*. Tu conf. etiam nott. ad VI, 72.

CAP. XCIII.

ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινήται] Ad hanc Aeginetarum gloriam Nonnum respicere putat Koechly (De Nonni Dionyss. libr. XXXIX Dissertat. Turici 1855) p. 17 in pugna navali Bacchi cum Indis descri-

γινῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖοι. Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεὺς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε, ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἶλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακεκέλευστο· πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο

benda sic canentem vs. 135: *Αἰακίδαις δὲ Αἰακὸς ὑγρὸν ἄρηα προθεσπίζων Σαλαμῖνος ἀρχόμενος πολέμοιο θεουδέα ῥήξατο φωνήν.* „Honoris amplissimi, velut ab Herodoto Aeginetis attributi, ter meminit Aristidis scholiasta [pag. 25. 61. 74 Frommel.], Plutarchus etiam in Themistocl. [cap. 17 init., ubi Herodotum testem citat], cuius meminit Perizon. ad Aelian. V. H. XII, 10, eandem in rem citat Herodotum, quem in Libr. de Herodot. malign. p. 871 D. aegerrime fert abuti personā dei Delphici; hic enim Aeginetas ἀπαίτεε τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης, teste Herodoto infra c. 122, ubi cap. 123 Graecorum principes Corinthum ablegat, illic iudicaturos, quis unus prae caeteris hoc proelio fuisset excellentissimus. In hoc concilio publico ducum iudicio Aeginetas velut istoc proelio praestantissimos fuisse declaratos, quod nusquam tradit Herodotus, testatur Diodor. Sicul. XI, 27. *Κρίσεως προτεθείσης περὶ τῶν ἀριστείων χάριτι κατισχύσαντες (Lacedaemonii) ἐποίησαν κριθῆναι, πόλιν μὲν ἀριστεύσαι τὴν Αἰγινήτων, ἄνδρα δὲ Ἀμεινίαν Ἀθηναίων:* de invidia, qua erga Athenienses affecti fuerint οἱ κῆρυες τῆς φήφου, clarius etiam loquitur c. 55. Istam Graeciae principum invidiam verisimillimam posterorum forte memoriae subtrahere studuit Herodotus; qui hic ex vulgi iudicio primas inter privatos propugnatores defert Aeginetae Polycrito, et Atheniensibus Eumeni atque Aminiae; e quibus Aminiam hoc honore plures dignantur; vid. Perizon. in Aelian. V. H. V, 19.“ *Valcken.* Eiusdem rei quoque meminit Pindar. Isthm. IV, 51 coll. Schol. ad V, 63 (pag. 221

Ephor. fragmm. ed. Marx). Ac merito etiam C. O. Mueller Aeginett. p. 125 aegre ferendum censet, Herodotum a Plutarcho l. l. invidiae in Athenienses esse incusatum; qui quae narrat VIII, 122, certe sine dolo malo et verius scripta arbitratum idem Muellereus, quam quae Plutarchus, iure notatus iam a Valckenario, scripserit, et ne huic quidem se concedere posse addit, *vulgi solum de palma iudicia referre Herodotum*, cum contra hic, ut Plataeis, *λέσχην* factam esse civitatum, certissimum sit.

ἐπὶ δὲ] i. e. *post illos*, ut VIII, 67. 113. Et conf. quoque allata ad VII, 219. De *Aminia* vid. VIII, 84. Reliqui mox *πλώει*, cuius loco e libris compluribus *πλέοι* exhibentibus recentt. edd. inde a Bekkero receperunt *πλώοι*, quod hic locum habere posse ut minime nego, ita ad totius loci sententiam et scriptoris ipsius animum respiciens aptiorem esse existimo indicativum *πλώει*. Ad *πρότερον* ἢ conferri possunt, quae ad V, 118. VII, 2. 54. IX, 86 allata sunt; ad *εἶλε* aequae atque ad *ἦλω* ex antecedentibus mente repetendum ἂν; namque dicere vult Noster: *aut eam cepisset aut ipse captus esset.* Pro *παρακεκέλευστο* Dindorf. et Dietsch. dederunt *παρεκεκέλευστο*, quod unius codicis auctoritate nititur. Equidem retinendum duxi vulgatum, cum in his plusquamperfectis (cf. cap. 95 *παρατετάχατο*) reduplicatio augmenti haud raro negligatur; cf. Bredov. pag. 289 coll. 347. Quod mox legitur *ἔκειτο*, haud mutavi in *ἐκέετο*: vid. nott. ad VIII, 41. *Decem milia drachmarum* constituunt summam centum minarum sive unius talenti additis quadraginta minis, i. e. (e Wurmii calcu-

μύριαι δραχμαὶ, ὅς ἂν μιν ζῶν ἔλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο, γυναιῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὥς πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἰ νέες 94 περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχὰς, ὥς

lis) 2412 imperiall. Saxonn. 19 gross. sive 4343 flor. 3 crucigg. sive 9268 franc. Gall. 17 centt.

ζῶν] Adiectivo ζῶς Noster usus est I, 194. II, 122. 70. 132. VII, 113. Conf. quoque Gregor. Cor. De dial. ion. §. 57. pag. 466 et L. Dindorf. in Praefat. ad Xenophont. Cyropaed. p. XIII ed. Oxon. Alibi (III, 127) participium ζῶντα Noster quoque adhibuit; apud senioris aetatis scriptores exstat ζωγρίαν λαβεῖν, de quo dixi ad Ctesiam Perss. Exc. §. 9. pag. 123. Conf. etiam nott. ad Herodot. III, 52. Ad locutionem δεινὸν ποιεῖσθαι conf. nott. ad III, 14. V, 33. VII, 35.

CAP. XCIV.

Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι κ. τ. λ.] Quod Naber in Mnemosyn. III. p. 483 scribi vult Κορινθίων pro Κορίνθιον, ut in libris scriptis et editis legitur omnibus, id minime necessarium videtur. „De Corinthiis et Adimanto hic tantum narrat, quid Athenienses dixerint, atque huic rumori testimonium opponit universae Graeciae; sed hoc ille testimonium velut in transcurso tribus verbis commemorat; famam Athenis sparsam eleganter enarrat atque explicat. Saepius etiam alibi talia scribit de Corinthiis, quae Atheniensibus multo quam illis lectu videri debuerint iucundiora. Huc adde Dionis Chrysostomi, qui Herodotum admirabatur, testimonium in Corinth. p. 456 C [T. II. p. 103 Reisk.] Corinthum Nostrum venisse narrantis et pro laude Corinthiis iure contributa voluisse μισθὸν ἄρνευσθαι: mercede negata μετεσκεύασεν, inquit, ἐκεῖνα, ἃ πάντες ἐπιστάμεθα τὰ περὶ τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὸν Ἀδείμαντον. Dionis locum adhibuerunt

Wessel. etiam in Diss. Herod. p. 128 et Reiskins Animadv. II. pag. 527. Haec tandem exigantur Plutarch. II. p. 862 B.: ὅτι μέντοι δέκα τάλαντα δωρεάν ἔλαβεν ἐξ Ἀθηναίων, Ἀνύτου τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος οὐ τῶν παρημελημένων ἐν ἱστορίᾳ Διὺλλος εἴρηκεν. [Tu vid. Commentationem nostram de vita et scriptis Herodoti §. 4, ubi et Dionis qui fertur et Plutarchi locum pluribus tractavimus.]. Haec si vera sunt, neque gratiae nec simultatis historicus noster effugiet suspicionem: nota est, quam *primam esse historiae legem* scribit Cicero De orat. II, 15. Atheniensium rumori sive ipsius potius Herodoti malevolentiae Plut. II. p. 870 et seq. opponit Thucydidis silentium, donarium Delphicum, votum mulierum Corinthiarum, epigrammata Simonidis [conf. nott. ad IX, 28] aliorumque; quae omnem tollere videntur dubitationem, quaeque Herodoto non ignota persuadere debuerant, rumorem, quem ab hostibus Corinthiorum Atheniensibus acceperat, involvendum silentio, non posterorum esse memoriae tradendum.“ *Valckenar.* De Adimanto, qui iam initio belli adversarium Atheniensium se praestitit domumque cum Corinthiorum navibus abire voluit (VIII, 5), quique in Themistoclem invectus est (VIII, 59. 61), talem famam oriri et ab Atheniensibus divulgari potuisse, haud mirum videtur eandemque hic tradi consentaneum. Neque vero intelligo, quid iure vitio verti possit patri historiae, qui hic quoque pro more suo diversa attulit testimonia, unde quid veri subesset, indicarent alii, quorum iudicio libero talia maluit permittere, quam ipse certi quid pronuntiare. Conf. Mure: History of the language and literat. of an-

633 συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία
 ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους
 τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὥς δὲ ἄρα
 φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱερόν Ἀθηναίης
 Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ· τὸν οὐτε πέμ-
 ψαντα φανῆναι οὐδένα, οὐτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι

cient Greece IV. p. 436 seqq. 440 et
 vid. nott. ad VII, 139 et quae plura
 hanc in rem disputavit Heyse (De
 Herodot. vit. et itin.) pag. 57 seqq.
 iure discedens in Wesselingii par-
 tes, cui haec in Herodotum crimi-
 natio, a Larchero quoque postea di-
 luta, a serioris aevi hominibus pro-
 fecta videtur, quo scilicet, cum
 summa auctoritate floreret Herodo-
 tus, eae Graecorum civitates, de
 quibus minus honorifica adeoque de-
 decora ille memoriae prodidisset,
 haec ipsa iniquo ferentes animo a
 se avertere studuerint eo modo, ut
 scriptoris fidem suspectam redde-
 rent eumque partium studiis incu-
 sarent, ab aliis, Atheniensibus v. c.,
 donis corruptum. Sed haec quam
 alienasint ab Herodoti animo, nemo,
 qui accuratius illius libros supersti-
 tes perlegerit, non sentiet, recte-
 que Herodoti partes contra Plutar-
 chi criminationes aliorumque suspi-
 ciones tuitus est Lahmeyer: De Plu-
 tarchi libelli qui de malign. Herod.
 inscrib. etc. pag. 74 seq. — Ad lo-
 cutionem κατ' ἀρχάς conf. VII, 88
 et ad οἴχεσθαι φεύγοντα I, 157; lo-
 cutionem τὰ ἱστία ἀειράμενον atti-
 gimus ad VIII, 56.

κατὰ τὸ ἱερόν Ἀθηναίης Σκιρά-
 δος] i. e. cum (in fuga) advenissent
 ad templum Minervae Sciradis, ita
 scil. cognominatae a Sciro, vate
 quodam, qui Minervae aedem prope
 Phalerum condidisse fertur, ὃς καὶ
 τῆς Σκιράδος ἱδρύσατο Ἀθηναῖς ἐπὶ
 Φαλήρω τὸ ἀρχαῖον ἱερόν, ut loqui-
 tur Pausanias I, 36, 3 (ubi conf. Sie-
 belis pag. 133), qui idem I, 1. §. 4.
 templum Σκιράδος Ἀθηναῖς prope
 Phalerum, in terra Attica igitur,
 commemorat: de quo tamen hoc
 loco cogitari vetat additum τῆς Σα-
 λαμινίης, quod in Salaminia insula
 hoc templum fuisse evincit. Neque

etiam, si quis ἀπὸ τῆς Σαλαμινίης
 scribere idque ad φεύγοντας re-
 ferre velit, consentaneum est, Co-
 rinthios fugientes prope Phalerum
 pervenire potuisse, cum Persarum
 naves obstarent. Sciradis Miner-
 vae aedem in insula Salaminia quo-
 que fuisse ex hoc loco patet, idque
 haud scio an confirmationem quan-
 dam accipiat a Strabonis loco IX.
 p. 393 haec scribentis: Σκιράς καὶ
 Κέγχρεια ἀπὸ τινων ἡρώων (scil.
 olim vocabatur Salamis), ἀφ' οὗ
 μὲν Ἀθηναῖ τε λέγεται Σκιράς
 καὶ τόπος Σκίρα ἐν τῇ Ἀττικῇ κ. τ. λ.
 Hoc vero templum probabile utique
 est situm fuisse in promontorio,
 cui nomen Σκιράδιον apud Plu-
 tarch. Vit. Solon. cap. 9 coll. De
 malign. Herodot. cap. 39. p. 870 B
 (περὶ τὰ λήγοντα τῆς Σαλαμινίης)
 idque ipsum quaerendum esse in oc-
 cidentali insulae parte Megara ver-
 sus, quo loco nunc monasterium *Fa-
 naroméni* (s. Παναγία φαναρωμένη,
 i. e. virgo in lucem prolata) exstru-
 ctum invenitur, persuasit Leake:
 Die Deme Attica's pag. 214 et seq.
 Westermannus (ad Plutarch. l. l. p.
 26) alterum promontorium, quod vel
 magis occidentem versus iacet e re-
 gione Minoae intelligi mavult. — In
 seqq. κέλητα vulgo reddunt *navigium
 actuarium*, celox navigium idemque
 exiguum celerrime navigans. Conf.
 Thucydid. IV, 9. VIII, 38 ibique in-
 terprett. Suidas s. v. II. pag. 294.
 Ad formulam θείῃ πομπῇ vid. al-
 lata ad III, 77.

τὸν οὐτε πέμψαντα κ. τ. λ.] i. e.
 quam qui misisset, neminem (dicunt)
 apparuisse, neque quidquam eorum,
 quae ab exercitu (relata erant, de-
 venerant) scientes ad Corinthios
 eam accessisse s. eamque acces-
 sisse ad Corinthios inscios plane
 eorum, quae apud exercitum acci-

προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὥς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε· Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὥρμησαι, καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτίς τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν, ἣν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὲ ἀποστρέψαντα τὴν νέα, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι, 95 μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων

derant. — In duobus codd. desunt voces τοῖσι Κορινθίοισι, probante Wesselingio: equidem nolim iis carere, quae ad perspicuitatem aptae adeoque necessariae esse videntur.

τῇδε δὲ συμβάλλονται κ. τ. λ.] i. e. inde vero colligunt s. coniiciunt rem divinam fuisse, quod qui in celoce inerant, cum ad Corinthiorum naves adpropinquassent, exclamasse dicuntur haec etc. Ubi τῇδε ad sequentia pertinere nemo non videt. De significatione verbi συμβάλλεσθαι vid. allata ad I, 68. VIII, 142.

θεῖον τὸ πρῆγμα] Respondet hoc proxime praegressis θεῖη πομπῇ. Nam divinitus quid accidisse putabant. Haud aliter Noster II, 66. VI, 69. VII, 137. Ad verba ὥς γὰρ, ἀγχοῦ γενέσθαι κ. τ. λ. conf. Matth. Gr. Gr. §. 596, b. τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος notā dixit breviloquentiā pro τοὺς ἐν τῷ κέλῃτι ἐκ τοῦ κέλητος λέγειν: qui in navi fuerint, eos inde haec fecisse verba (ad eos). Vid. supra cap. 88 ibique citata.

ὅσον — ἠρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν] i. e. quantum precabantur hostibus superiores fieri s. tantam de hostibus victoriam reportant, quantum ipsi precabantur. Intactum reliqui ἠρώντο, cum in tanta multitudine verborum, quae hanc formam contractam retinent, quidquam immutare temerarium videatur; conf.

Bredov. pag. 389. Dindorfio auctore (in Commentat. de dialect. Herodot. pag. XXXI) scribendum foret ἡρέοντο, ut καταρέονται II, 39.

ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν] i. e. se velle s. paratos esse, tanquam obsides abductos vel ad mortem s. supplicium subeundum. Ubi Cobet in Mnemosyn. IX. p. 289 voculam τε post οἰοί abiici vult, cum, ubi locutio significare videatur βούλομαι vel προήρημαι vel ἔτοιμός εἰμι, voculae τε nullus sit locus. In ipso verbo medio ἄγεσθαι ea vis inest, quam nos ita exprimimus: sich wegführen lassen. In seqq. verbis ad ἐπ' ἐξεργασμένοισι vid. nott. ad IV, 164 et ad verba φάτις ἔχει nott. ad VII, 3. Ad particulas οὐ μέντοι — γε conf. Herod. IX, 37. II, 63 (ibique allata). II, 98. Formam contractam μαρτυρεῖ ferendam non esse statuit Bredov. p. 374, itemque Dindorf., qui edidit μαρτυρεῖ. Vulgatam equidem cum Dietschio retinere malui.

CAP. XCV.

ὀλίγω τι πρότερον] Vid. VIII, 79. In Sancrofti cod. exstat ὀλίγον. — De *Psyttalia* insula vid. nott. ad VIII, 76 et ad ἀπέβησε conf. nott. ad V, 63 et ad participium ἄγων I, 9 ibique nott. III, 61. De argu-

ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμίνα γινομένῳ τάδε ἐποίηε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων, οἳ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χώρας, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σα-96 λαμίνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων, ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἔοντα, ἐτοιμοὶ ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῇσι περιούσησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ξέφυρος ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡτόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα, ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρη-

mento conf. Pausan. I, 36. §. 2. Plut. Aristid. cap. 9. pag. 323 F., ubi τοὺς προθυμοτάτους καὶ μαχιμωτάτους τῶν πολιτῶν (quod in ὀπλιτῶν mutari voluit Bryanus, ad Herodotea πολλοὺς τῶν ὀπλιτῶν respiciens) assumpsisse dicitur. A Persis ipsis multos viros in insulam translatos esse ipse prodit Herodotus VIII, 76: quos trucidatos conqueritur Persa apud Aeschylum in Persa. 454 seq. Blomf. Et auctor est Plutarchus (Vit. Aristid. 9 et Themistocl. 13 fin.), Persas, quos vivos ceperit Aristides, ad Themistoclem missos esse, qui eos Baccho Omesto, i. e. crudas devoranti carnes, immolarit. Aristidis facinus clademque Persarum attigit quoque Schol. Aristid. p. 64 Frommel.

CAP. XCVI.

κατειρύσαντες] i. e. cum ad litus a. terram detraxissent. In Florentino male legitur κατεφύσαντες, vid. Bredov. pag. 147. — Ad participium ὑπολαβὼν vid. nott. ad VII, 170. Quod sequitur ὁ, delevi cum recentt. edd. plurimum codd. ex auctoritate. — Vocem ἄνεμος eodem modo hīc invenimus additam, quo IV, 22, ubi conf. nott.

ἐπὶ τὴν ἡτόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα] Eadem tradit Pausan. I, 1. §. 4 coll. Strab. IX. p. 398. pag. 611 A., ubi vocatur ἄκρα Κωλιάς. Add. Harpocrat. s. v. Stephan. By-

zant. s. v. p. 497, qui habet: Κωλιάς· ἄκρα ἦτοι Φαληροῖ ἀκτὴ, ὅπου καὶ Ἀφροδίτῃ Κωλιάς κ. τ. λ. Promontorium hoc, quod viginti ferme stadiis a Phalero distat temploque Veneris Coliadis ornatum fuit, nunc Trispyrgi (τρεῖς πύργοι) vocatur; vid. Leake: Die Demeu Attica's pag. 45 et Kruse: Hellas II, 1. pag. 215. Conf. etiam Ross: Wanderrung. in Griechenland II. pag. 67. Cr. conferri quoque vult Stuart. et Revett. Antiq. Athen. (e vernacula vers. Darmstadiensis) I. p. 119 et potissimum p. 137.

ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμόν] ἀποπλῆσαι hīc de oraculo, quod expletur, ut I, 43 ἐκπλῆσαι, coll. III, 142. I, 199. 91. IV, 117. ἀναπλῆσαι V, 4. VI, 12. Quibus locis verbo transitivo accusativum additum videmus, qui cum hoc loco absit, intransitivo sensu ἀναπλῆσαι (sich erfüllen, in Erfüllung gehen) plerique accepere. At Buttmannum Gr. Gr. II. p. 215 not. offendit aoristus neutrali adhibitus sensu, cum difficillimum sit aliquid supplere ad complendi notionem, indeque suspectam habet lectionem, quaerens, num aoristus πλῆσθαι, qui ad Atticos plerumque pertineat, ad Ionum sermonem quoque pertinuerit. Cui ita obloquitur Matth. Gr. Gr. p. 535, ut se intelligere posse neget, cur neutrali sensu illud accipi debeat, cum facile e praegressis subiectum, v. c. τὰ ναυήγια τὰ ἐπὶ τὴν ἡτόνα φερό-

σμόν, τόν τε ἄλλον πάντα τόν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης 604
εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια
τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον
τούτων ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ, ἀνδρὶ χρησμολόγῳ,
τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας·

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι·

τοῦτο δὲ ἐμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

μενα vel τὸν ἄνεμον τὸν τὰ ναυήγια φέροντα suppleri possit. Nec aliter statuit Larcherus. Buttmanni tamen coniecturam receperunt Dindorf. et Dietsch. scribentes ἀποπλῆσθαι. — In seqq. de *Bacide* vid. VIII, 20, de *Musaeo* VII, 7 ibique nott. et conf. Roeth: *Geschicht. d. Philosoph.* II. pag. 22; ad verbum ἐξενειχθέντα vid. nott. ad VIII, 49. Vocem χρησμολόγος explicavimus ad VII, 6.

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι] Hunc versum affert Strabo IX. p. 398 s. 611 A. Eustath. ad Homer. Ili. p. 284, 24 s. 215, 18 Bas.: in quibus aequae atque in Herodoti loco exstat φρίξουσι, quod in φρύξουσι mutatum voluit Koen. ad Pausan. I, 1. §. 4, cui postea assensi sunt Wesseling., Valckenar., Larcher. (qui Gallice reddit: *feront griller*), Toup. (ad Suid. Emendd. I. pag. 213) Schaefer, qui hoc cum Borheck., Bekker et Negris in textum recepit. Cr. huc conferri vult A. Nibby: *Saggio di Osservazioni critiche, geografiche, antiquarie sopra Pausania* (Rom. 1817) pag. 43. Vulgata lectio quem sensum habeat, si quaeras, dudum Wesseling. Diss. Herodot. XI. p. 202 φρίξουσι ἐρετμοῖς interpretatus erat: *horrebunt*, seu vocabulo Afrorum olim usu trito, *horripilabunt*, visis tot remis remorumque fragmentis, ad Coliadem Atticae marino fluctu devectis. Atque in eundem ferme sensum explicare studuit Schweighaeuserus retinens vulgatam, cum novatis non modo necessaria non sit, sed ne per se quidem commoda, idque omnino notum sit, ambigue et aenigmatice loqui solitos esse vates: „est au-

tem,” ait, „ambiguum verbum φρίξουσι, quod potest et *horrebunt*, *exhorrescent* significare, et *torrebunt*, *frixurae sunt*. *Torrere* enim vel *frigere* Graecos olim non solum φρύγειν, φρύσσειν, φρύττειν dixisse, sed et φρίγειν vel φρίκειν, ipsum Latinum verbum *frigo*, *frix*i, *frixum* vel *frictum* ostendit. Athenienses igitur in illo oraculo verbum φρίξουσι statim *horrescent*, *tremant* interpretati erant, deinde vero intellexerunt, in alteram sententiam fuisse accipiendum.” Schweighaeuserum secutus est Gaisfordius, a quo ego cum recentt. edd. discedens reposui φρύξουσι, i. e. *remis* (tamquam ligno utentes) *frigent* (hordeum suum), cum in vulgata lectione φρίξουσι (*exhorrescent*) quomodo ea, quam Schweighaeuserus proponit, ambiguitas inesse possit, equidem haud exputem nec magis intelligam, quid sibi tum velit additum ἐρετμοῖς. Accedit Bergler. in nott. ad Alciph. III, 27 itemque Seiler ad h. l. pag. 335, qui bene affert Cratini versum in Plutarchi Solon. 25. (vid. Meineke: *Fragm. Comic. Graec.* II. p. 218): φρύγουσιν ἥδη τὰς ἀχρὺς τοῖς κύρβεσιν. Miot haec Gallicis verbis ita expressit: *les femmes du rivage de Colias feront cuire leurs aliments au feu des rames*, oraculi sensum hunc esse ratus: feminas, ad illam maris oram habitantes, collecturas esse multas navium reliquias iisque usuras ad ignem, quo alimenta sua coquant panemve torreant; in quam sententiam haec quoque accipi vult A. Schoell., vernaculus Herodoti interpret. Negris, qui habet φρύξουσι, plane necessarium ex oraculi sensu id putat, quod

Ξέρξης δὲ ὥς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας, μή τις τῶν 97
 Ἰώνων ὑποθῇται τοῖσι Ἑλλησι, ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλῶειν ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ
 Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ, δρησμὸν ἐβούλενε. θέλων δὲ
 μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἑλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ ἐς
 τὴν Σαλαμίνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν· γαυλοῦς τε Φοινικητοὺς
 συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδίας ἔωσι καὶ τείχεος, ἀρτέετό τε ἐς
 πόλεμον, ὥς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν
 πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα εὖ ἠπιστέατο, ὥς ἐκ παν-
 τὸς νόου παρεσκεύασται μένων πολεμήσειν· Μαρδόνιον δ' οὐ-
 δὲν τούτων ἐλάνθανε, ὥς μάλιστα ἔμπειρον ἔοντα τῆς ἐκείνου
 διανοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίηε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας
 ἀγγελέοντα τὴν παρεούσάν σφι συμφορὴν. Τούτων δὲ τῶν 98
 ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ τι θαῤσσον παραγίνεται θνητὸν ἔον·
 οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γάρ, ὥς, ὅσων
 ἂν ἡ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διε-

interpretatur θέλουσιν ὀπτηῆσαι, θέ-
 λουσι τηγανίσαι. — Ad ἀπελάσαν-
 τος (i. e. cum rex discessisset) conf.
 VII, 19 ibique notata et VIII, 102.

forma ἠπιστέατο nott. ad VIII, 5
 et 88.

ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίηε καὶ
 ἔπεμπε] De particulis τε ἅμα —
 καὶ conf. allata ad III, 135.

CAP. XCVII.

ἀπολαμφθεὶς] Vid. VIII, 11 et
 ad locutionem δρησμὸν ἐβούλενε
 nott. ad VIII, 4. Ad formam con-
 iunctivi ὑποθῇται (alii ὑπόθηται)
 vid. I, 29. VI, 134 et quae similia
 affert Bredov. pag. 395. Pro κιν-
 δυνεύσει, quod Schweighaeuserus
 et Gaisford. dederunt, revocavi cum
 recentt. edd. κινδυνεύσῃ, quod Me-
 diceus, Florentinus, alii exhibent.

χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν] Auctore
 Strabone IX. pag. 395 B. pag. 605 A
 itemque Ctesia hoc fuit regis ante
 pugnam navalem consilium, ut fre-
 tum, quod ibi maxime artum erat,
 aggere iungeret. Scribit enim Cte-
 sias Persicc. Excerptt. 26: ὁ δὲ Ξέρ-
 ξης . . . ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλα-
 μίνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι δια-
 νοούμενος. De locutione χῶμα δια-
 χοῦν conf. quae similia sunt allata
 ad V, 8. Vocem γαυλὸς attigi in
 nott. ad III, 136, verbum ἀρτέεσθαι
 in nott. ad VII, 143. De duplici τε
 conf. nott. ad VII, 8. §. I et de

CAP. XCVIII.

θνητὸν ἔον] Valckenarius, cui
 vix recte dici posse videtur, hisce
 Persicis nuntiis nihil mortale cele-
 rius esse, cum vel columbae, qui-
 bus vel olim ad literas amicis ne-
 cessariisque afferendas utebantur,
 velociores sint censendae, scribi
 maluit ἀνθρωπήϊον ἔον. At bene
 Schweighaeuserus, „Nil opus,“ ait,
 „cum praesertim dubitari merito
 possit, an Herodoti iam aetate co-
 lumbis ad transportandas literas usi
 sint nonnul'i. Mihi alterum (θνη-
 τὸν) vel significantius videtur ex-
 pressum esse, licet Xenophon in
 Cyropaedia de eadem re loquens
 VIII, 6, 18 dixerit: ὅτι γε τῶν ἀν-
 θρωπίνων πεζῇ πορειῶν αὐτὴ τα-
 χίστη, τοῦτο εὐδὲλον, in quibus
 verbis quod vestigium Herodoteo-
 rum librorum a Xenophonte inspe-
 ctorum reperisse sibi visus est Hert-
 lein (Einleitung pag. 15), equidem
 credere vix possum. — In verbis

σταῖσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος, τοὺς οὕτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἐωντῶ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὲ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατάπερ Ἑλλησι ἢ λαμπαδηφορίῃ, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσιν. Τοῦτο τὸ δράμημα

proxime sequentibus Bekkerus, Dindorf. et Dietsch. ediderunt ἡμερέων ἢ ἡ πᾶσα ὁδός; e libris scriptis nihil notatum reperi, indeque vulgata retinui.

[ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος] Addita haec sunt ad explicanda verba antecedentia: ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεσταῖσι (i. e. tot equi et viri stant separati a se invicem, diversis locis) indeque cum unum idemque sit subiectum, eodem nominativi casu proferuntur; de qua participiorum in nominativo positorum structura conf. nott. ad VIII, 83. 86. Ita enim, haec est Nostri sententia, sunt dispositi, ut in quoque diurno itinere unus equus ac vir collocatus sit. Mox restitui οὕτε νιφετὸς, ubi Schaeferus dederat οὕτι. Particulas negativas sic iunctas οὕτε — οὐκ attigit Matth. Gr. Gr. §. 609 itemque Kuehner Gr. Gr. §. 743, 2, c. Add. Hartung: Lehre v. d. Griech. Partt. I. pag. 199, qui etiam laudat Herod. I, 138. Tu vid. supra VIII, 86. Quod antecedit τοὺς, in τὸν ob sequens ἐωντῶ mutatum voluerat Reiskius. Sed merito respuit Wesseling. Mox cum recentt. edd. reposui ἔργει, quod Sancrofti liber cum alio libro scripto offert, cum, quod Schweighaeuserus et Gaisford. una cum edd. veterr. tenent, ἐέργει aequè respuendum sit (Homericæ enim est forma; cf. Ili. II, 617), atque ἐργει, quod unus liber praebet: pro ἐργῶ enim Nostrum semper dixisse ἐργῶ, ostendit Bredov. pag. 153. 301. Quod in seqq. adhibetur verbum παραδιδοῖ (tradit), eadem in re adhibetur a Xenophonte Cyrop. VIII, 6, 17.

κατὰ ἄλλον διεξέρχεται] i. e. inde vero ad alium, cui traduntur, trans-

eunt mandata; namque ad διεξέρχεται ex antecedentibus repetendum τὰ ἐντεταλμένα. — κατ' ἄλλον reliqui intactum, quod ab Schaefero sponte mutatum erat in κατ' ἄλλων. Vulgo κατὰ ἄλλον. Ad dativum Ἑλλησι conf. Matth. Gr. Gr. §. 387. Ad ἢ λαμπαδηφορίῃ potest mente addi ex antecedentibus διεξέρχεται κατ' ἄλλον παραδιδομένη. Faces in sollemnibus deorum quorundam cursu gestari solitas a iuvenibus secum ita certantibus, ut non solum facem lucentem currentes ad finem perferrent, sed etiam lucentem nec extinctam sequenti cursori traderent, iam commemoravimus in nott. ad VI, 105, attigitque etiam plura de hoc usu excitans C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 30. not. 31. 32 ed. sec. Qualem cursum in Vulcani festis, qui deus ignis sive lucis auctor habebatur, Athenis institui solitum fuisse testantur Schol. ad Aristoph. Ran. 131. 1026 Both. (1119) coll. Harpocrat. s. v. λαμπάς et Istri fragmm. pag. 60 ed. Siebel., Creuzer: Symbol. III. pag. 403 coll. 509, Welcker: Trilog. d. Aeschyl. p. 121. not. 150. Wesseling. excitaverat Themist. Or. XIX. pag. 230 C. et Aeschyl. Agamemn. 320. Erasm. Adagg. p. 574 ed. Francof.

Τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέονσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον] Pro δράμημα Blomfield in h. l. et in Aeschyl. Pers. 252 rescribi vult δρόμημα analogiae causa. Sed conf. Lobeck. ad Phrynich. pag. 618. Libri scripti non suffragantur. Quod ad argumentum loci attinet, nonnulla iam supra in nott. ad III, 126 monuimus, ubi huiusmodi tabellarius (ἀγγαρήϊος) Darii commemora-

665 τῶν ἱππῶν καλέουσι Πέρσαι ἄγγαρήϊον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς 99

tur; ab hoc enim rege hoc totum institutum aequae atque alia instituta ad regni administrationem pertinentia (conf. modo nott. ad III, 89. V, 52, ne plura) introductum esse putamus, quod num ex India assumpserit rex, ut suspicatur Bohlen (Indien II. p. 110), an ipse a se inventum primus adhibuerit, haud disquiram. Nec, opinor, impedit, quod ad Cyrum regni Persici conditorem hoc institutum refert Xenophon in Cyropaed. VIII, 6. §. 17. 18, idque Graecis cum incognitum esset adeoque mirum videretur, pluribus verbis describit: optimi enim regis Socraticis praeceptis imbuti exemplar in Cyro proponere cum vellet, ad hunc quoque hoc institutum perquam utile referre debuit, cuius etiam in Estherae libro, VIII, 10, mentio fit, atque haud scio an apud Aeschylum in Pers. 14: κοῦτε τις ἄγγελος οὔτε τις ἱππεὺς ἄστυ τὸ Περσῶν ἀφικνεῖται, quo loco pro ἄγγελος scribendum ἄγγαρος proponit Blomfield.; hac enim voce idem Aeschylus usus in Agamemn. 273 adhibuit de signo, quod igne datur atque sic ab uno loco in alterum celeriter procurrit (ἀπ' ἄγγαρος πυρός). Alia huius instituti vel posteris temporibus servati testimonia afferuntur e Nicolai Damasceni Excerptt. p. 24 Orell. (III. p. 362 ed. Mueller.), Mos. Chorenens. II, 46 (T. I. pag. 251) et Menandr. Prot. pag. 421 ed. Bonn. (ubi haec leguntur: ἀνεφαίνετό τις τούτων δὴ τῶν ἐς τάχος ἱππαζομένων τε καὶ τὰς ἀγγελίας τῷ τάχει τῶν ἱππῶν διακομιζόντων), ipsumque nomen a Graecis ad quaevis ministeria, opera publice praestanda, onera subeunda postmodo adhibitum videmus: unde grammaticus in Bekkeri Anecd. I. p. 325 ἄγγαρος· ἐργάτης, ὑπηρέτης, ἀχθοφόρος· ὅθεν λέγομεν ἀνάγκην ἀκούσιον καὶ τὴν ἐκ βίας γενομένην ὑπηρεσίαν — παρὰ τοῖς βαρβάροις δὲ ὁ δημόσιος γραμματοφόρος· ὅθεν ἄγγαρεύεσθαι τὰ ἐς δημοσίαν χρεῖαν ὑπηρετεῖν. In Le-

HERODOT. IV.

xico Rhetorico p. 674 (ad calc. Photii ed. Porson. et in Meier. Progr. Hal. 1843. p. XXIX) legimus haec: ἄγγαροι δὲ οἱ πρεσβευταί· Θεόπομπος ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ οὕτως· κατέπεμψε πρέσβεις, οὓς ἐκεῖνοι ἄγγαρους καλοῦσιν· Ἑλληναῖος δὲ ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ εἰς Ἡρόδοτον φησι καλεῖσθαι τοὺς ἐκ διαδοχῆς βασιλικοὺς γραμματηφόρους ἄγγαρους, ὅθεν καὶ τὸ εἰς βασιλικὰς ἀπάγειν τι χρεῖας ἄγγαρεύειν λέγομεν καὶ τὸν ἀγγελιαφόρον ἄγγαρον καὶ ἄγγαριον ἐντεῖθεν καὶ τὸ ὑπηρετεῖν ἀναγκάζειν ἄγγαρεύειν. Inde verbum ἄγγαρεύειν adhibuit Evangelist. Matth. V, 41. XXVII, 32 coll. Luc. XXIII, 22. Marc. XV, 21: de quo plura dabit Schleusner in Lexic. Novo in N. T. I. pag. 14. 15. Quin etiam *angariae* in iuris Romani fontibus haud raro dicuntur praestationes ac necessitates proficiscentium reipublicae causa, plastra, animalia, alia id genus praestanda: vid. modo Dirksen. Manual. pag. 66: inde apud posteros ineuntis medii aevi scriptores quoque sic appellantur praestationes iumentorum, plastrorum aliaque onera quaevis vel agris vel hominibus imposita (*Frohndienste*), quam in rem plura exhibet Du Cange in Glossario med. et infim. Latinit. Vol. I. s. v. *angaria*, *angariare*: quo verbo iam Augustinus usus est in Epist. 5. med. Ut ad Persarum ἄγγαρήϊον revertar, de quo dudum disputatum esse video in Exercitat. de Angariis vett., praeside B. Stolbergio ab Abr. Calovio (Wittenberg. 1680) cap. III. §. 7 seqq., neminem sane fugere potest, hoc Persarum institutum, antiquissimum illud fere omnium, sic satis convenire cum nostris cursibus publicis, qui per equites plastrave fiunt (*Posten*), quique apud nos privatis aequae ac publicis inserviunt commodis, cum apud Persas illud institutum ad solos reges pertineret, quorum mandata citius per amplum regnum perferrentur. Ac simile quid etiamnum apud Per-

Σουῖσα ἀγγελίῃ ἀπικομένη, ὥς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας, ὥς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίνησι πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθείῃσι. ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίῃ ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαργδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νέων ἀχθό-

sas exstare e Morierii diariis notat Heeren: Ideen. I, 1. pag. 497. Apud Tartaros similes quosdam inveniri cursus vehiculares, ex testimonio Pauli Veneti Region. Orient. II, 23 affirmat Valckenarius.

CAP. XCIX.

οὕτω δὴ τι] Vid. III, 12 ibique allata, IV, 77. 184. II, 11 et Hartung: Lehre d. Griech. Partikk. I. pag. 280. Mox revocavi cum recentt. μυρσίνησι, a Schweigh. et Gaisford. mutatum in μυρσίνη propter codd. nonnullorum auctoritatem. Sed vid. VII, 54, ubi eodem fere modo Noster loquitur.

ἐν θυσίῃσι καὶ εὐπαθείῃσι] „De Graecis si loqueretur, sola mihi forma loquendi nova videretur, εἶναι ἐν θυσίῃσι. In Graecia saepe τὴν θυσίαν θάλεια sequebatur, convivium sacrorum causa fieri solitum, interprete Casaub. in Athen. p. 745. Θεῶν θυσίαι θάλιαι τε iunguntur in Aristoph. Nub. 328, qui in Pace 780 ἀνδρῶν τε δαίτας dixit καὶ θάλιας μακάρων. Quando vero de Persis verba facit, Herodotum scripsisse suspicor: ἔσαν ἐν θαλίῃσι τε καὶ εὐπαθείῃσι, quorum prius iuxta Nostrum notat χαρμόσυνα ἐποίουν vel κεχαρηκότες ἐόρταζον, laeti velut festos dies agitabant. Θάλεια ἐορτὴν ἄγειν et θάλεια ἄγειν Graecis etiam dicebatur: Eustath. in Od. XXII. p. 750, 6. Epist. Socr. p. 43, 18. Iam vide Herod. III, 27 in Apidis natalibus Aegyptii ἦσαν ἐν θαλίῃσι. Festo die bonarum rerum affluentes copiâ dicuntur ἐν εὐπαθείῃσι ὄντες Herod. I, 22 et 191, ubi χορεύειν καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι, ut πίνειν καὶ εὐπαθεῖν II, 133

et 174. Nusquam iuncta reperi εὐ-εἶν καὶ εὐπαθεῖν: sed cum istis bene conveniunt, quod laeti Persae τὰς τε ὁδοὺς μυρσίνησι πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα. Vid. Brisson. De regn. Pers. p. 340. Mox ab illis mutati ad tristem nuncium Persae vestes sibi discindebant, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ [cf. VII, 211 ibiq. laudd.].“ Valcken. Cuius emendationem merito respuit Schweighaeuser, quippe haud necessariam, cum θυσία et sacrificium indicet et universam festi sollemnitatem indeque etiam convivium, quod peracto sacrificio instituitur, ut apud Athen. XIII, 33. p. 573 E. s. p. 73 Schw. εὐπαθείῃσι scripsi cum recentt. edd. iubente quoque Bredov. pag. 187. Atque eundem in modum Plato De republ. II, 7. p. 365 A. dixit: ὥς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσεῖ κ. τ. λ., ubi Herodotei loci bene memor fuit Stallbaum. In seqq. συνέχεε est consternavit, turbavit, ut VII, 142, ubi vid. nott.

ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο] i. e. ut tunicas sibi omnes discinderent, laniarent: quod moeroris ac luctus indicium fuisse constat. Vid. ad Ctesiam nott. pag. 232 et ad Herod. III, 66. Aeschyli Pers. (176 Both.) 204 Blomf. (quem vid. in Glossar.), itemque 474. 543 et 544. Medii verbi vim illustravit Hemsterhus. ad Xenoph. Ephes. pag. 234. Ad verba βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ conf. allata ad VII, 211; de vocē ἀπλετος monuimus ad III, 106 et VIII, 12.

ἐν αἰτίῃ τιθέντες] E Stephani ora Schaeferus, quem sequuntur

μενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίουν, ὥς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον γινόμενον, μέχρι οὐ Ξέρξης αὐτός σφεας ἀπικόμενος ἔκρινε.

Μαρδόνιος δὲ, ὁρίων μὲν Ξέρξην συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας πρὸς ἑωυτὸν, ὥς δώσει δίκην ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρείσσον εἰη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα.

Bekkerus et Dindorf., recepit αἰτίῃσι. Equidem cum reliquis add. s. scriptorum librorum auctoritate stare malui. Dixit Noster V, 106 *ἡ αἰτία ἔχειν* Itemque Thucydides notante Schweighaensero I, 35. II, 50. V, 60. Mardonius Xerxem, ut supra legimus VII, 5. 9 seqq., instigaverat ad bellum Graeciae inferendam: hunc igitur calamitatum, quas in bello passi erant, auctorem habebant Persae criminabanturque: ad hunc quoque spectare videntur verba Atosae in Aeschyli Persae. 159 ed. Blomfield.: ταῦτα τοῖς κακοῖς ὁμιλῶν ἀνδράσιν διδάσκειται θούριος Ξέρξης. — Ad verba περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες vid. VIII, 74 ibique citt. — Verba in capitis clausula posita καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον γινόμενον sonant: atque haec apud Persas fuerit, i. e. hoc fecerunt Persae per omne tempus, quod medium sive interiectum erat inter illius nuncii adventum et Xerxis reditum. Ad ἔκρινε mente addas δειμαίνοντας περὶ αὐτῷ, i. e. effecit, ut non amplius de ipso timerent, notavit eorum timorem eosque sedavit. Simili modo ἔκρινε dixit Noster V, 67 et κατέκρινε V, 38. II, 144, ubi cf. nott. Plutarch. Vit. Bull. 8 fin. ibique Schaefer. (T. V. p. 126).

CAP. C.

Μαρδόνιος δὲ) Non sequitur verbum finitum, sed post participia ὁρίων μὲν — ὑποπτεύων δὲ alterumque participium explicandi causa deano illatum φροντίσας πρὸς ἑωυ-

τὸν, unde pendent quae sequuntur ὥς δώσει δίκην usque ad αἰωρηθέντα, oratio, iterum interiectis aliquot verbis iisque necessariis ad sequentia recte intelligenda (πλέον μέντοι ἔφερέ οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα), demum exitum suum invenit in verbis λογισάμενος ὅν ταῦτα προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, quae ad vocem Μαρδόνιος initio totius sententiae positam pertinent. In his verba καὶ οἱ κρείσσον εἰη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον valent: meliusque sibi esse iterum tentare belli fortunam (periclitari), ita ut vel Graeciam prorsus debellet subigatque vel ipse pulcre mortem obeat: ubi quī verbo ἀνακινδυνεύσαι adduntur infinitivi (ἢ κατεργάσασθαι — ἢ τελευτῆσαι), obiecti vices quasi gerunt; participium eidem verbo additum invenimus IX, 41, ubi vid. nott. Ad significationem verbi κατεργάσασθαι, quod proprie notat perficere aliquam rem, ad finem perducere (τὴν Ἑλλάδα, scil. Graeciam liberam, i. e. subigere, debellare), conf. VI, 2. VIII, 109. VIII, 102. VII, 211. IX, 108. I, 123. Quae interiecta deinde leguntur verba: πλέον μέντοι ἔφερέ οἱ ἡ γνώμη, significant: praevaluit ipsi (secum deliberranti) sententia; conf. allata ad V, 118 coll. VI, 110. Ad locutionem συμφορὴν ποιούμενον conf. nott. ad V, 5 et VIII, 10 et ad δρλεύειν nott. ad VIII, 4. modorum transitu in verba est — καὶ οἱ κρείσσον εἰη V, 97 et infra VIII, 111.

ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα· πλεον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὧν ταῦτα προσέφερε τὸν λόγον τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκεν πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἄγων ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἱππῶν. σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι ἀποβάς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὔτ' ἐκ τῆς ἡπείρου τῆσδε· οἱ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδωσαν δίκας. Εἰ μὲν νυν δοκέει, ἀντίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει·

verba ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα conf. Mardonii Xerxem ad bellum incitantis orationem supra VII, 9.

ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα] i. e. *suspensum de magnis*, s. cui de magnis rebus sit periclitandum, spe incerta. Schweighauserus (Lexic. Herodot. I. pag. 17) reddit: *magnarum rerum spe elatum*; quo eodem spectant, quae Wesselingius ad h. l. adscripsit: „Nimium sese atque insolenter extulerat Mardonius, πρὸς τὸν καὶ μετέωρον ἡρώπως ἑαυτὸν, uti Philo Iud. De insomn. p. 1110 E. Tali ingenio homines ἀνδρῶποι καὶ ναῖς αἰωρούμενοι δόξαις in eiusdem libro De temul. pag. 245 C.“ ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθεὶς dixit quoque Dionysius Antiqq. Romm. V, 27. Verbum αἰωρεῖσθαι proprie navigantium est, qui in alto versantur mari atque fluctuant incerti, huc illuc iactati; unde mox ad eos translatum, qui animis fluctuant incerti suspensique huc illuc iactantur. Conf. nott. ad Plutarch. Alcibiad. pag. 219 seq. ad Pyrrh. p. 226, ad Philopoem. pag. 58.

οὐ γὰρ ξύλων ἄγων ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν] Vocabulo ξύλων scilicet *naves* idque per consignari annotat Blomucydid. IV, 11, afferens Hist. I, 1, 24 ipsumque qui *trabes* quoque dixit. V, 191. Wesseling. epistolam Mardonii ad id Plutarch. Aristid. cap.

10. pag. 324 C., ubi leguntur verba: *νεμικηκατε θαλασσίους ξύλοις χειρσαίλους ἀνθρώπους* — τὸ πᾶν φέρειν. Schweighauserus in Lexic. Herodot. II. p. 354 formulam τὸ πᾶν φέρειν τινί interpretatur: *omnia alicui conferre, maximum et fere totum momentum conferre*; his autem verbis respici vult ad ea, quae supra Themistoclem Noster dicentem fecerat: τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες (VIII, 62, ubi vid. nott.). Itaque loci sententia erit haec: *neque enim in hiporum* (i. e. navium) *certaine maximum nobis momentum* (ad belli exitum) *positum est, sed in certamine virorum equorumque*. Quae sequuntur, σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν κ. τ. λ., indicant: neminem, neque ex his, qui pugna Salaminia prospere gesta omnia sibi confecisse videntur, neque quemquam ex hac terra continenti, id tentaturum esse ut regi obsistat eosque ipsos, qui restiterint, iam poenas dedisse. In his verbis pro vulg. κατεργάσασθαι, quod cum Schaefero tenuit Matthiae, e Florentino aliisque recepi κατεργάσθαι, quod idem fecisse video Bekkerum, Dindorf. et Dietsch.

πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου] i. e. *adgrediamur Peloponnesum*; de structura verbi *πειράσθαι* vid. nott. ad III, 118 et IV, 80. IX, 18. 46. Eadem locutio redit cap. 101 et 113. Verbum παρέχει attigimus supra ad VIII, 8. Dindorfus exhibuit *πειρώμεθα*, quod idem reponi voluit

οὐ γάρ ἐστι Ἑλλησι οὐδεμία ἐκδυσίς, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίεε. Εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλησι. οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδ' ἐρέεις, ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες κακοὶ

Bredov. p. 388, cui in talibus obsequi nolui, cum omnes libri scripti refragentur; nec obsecutus est Dietschius, qui tamen mox cum eodem Dindorfio, assentiente Bredovio p. 374, scripsit *δυσθύμει*, ubi ego retinui vulgatum *δυσθύμει*, quod omnes scripti libri et editi afferunt.

οὐ γάρ ἐστι Ἑλλησι οὐδεμία ἐκδυσίς, μὴ οὐ δόντας λόγον κ. τ. λ.] i. e. *neque ullo modo Graeci effugere possunt, quin rationem reddant eorum, quae et nunc et antea fecerunt ac tui sint (fiant) servi*. Idem esse ait Valckenarius: *ἀμήχανόν ἐστιν Ἑλλησι* vel *ἐστιν οὐδεμία μηχανή*, laudatque deinceps ob eandem structuram Herod. II, 181. III, 51. 209. II, 160. Lucian. II. p. 503. [Pro imag. 24.] Tu vid. allata ad VIII, 57. Locutionem *διδόναι λόγον*, quae alias valet *secum reputare, deliberare*, ut VIII, 9, h. l. accipio: *rationem reddere* eorum, quae scil. fecerunt, ut III, 50. Ad vocem *δούλους* vid. nott. ad VII, 5. Cui quod antecedit *σοὺς*, eius loco unus liber *τοὺς*, in quo *τεοὺς* latere suspicatur Schweighauser. Pro *ποίεε* Schaeferus, quem sequuntur Matthiae et Bekkerus, dederat *ποιέειν* (qui infinitivus imperativi vices gereret, ut V, 24 coll. 67. IV, 126), invitis codd., quibus iisdem iubentibus mox revocavi *ἀπάγειν*, a Schaefero unius Sancrofti cod. auctoritate mutatum in *ἀπαγαγεῖν*.

ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν] i. e. *aliud habeo* (in promptu) *consilium vel ex his (quomodo tu bene evadas)*; vulgo *ἐκ τῶνδε* reddunt *post haec*.

οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων] Displicuit τοῖσι (quod vulgo post Πέρσῃσι legitur) Panwio refingenti σοῖσι, itemque Reiskio, qui correxit τοισίδε, et Schweighausero emendanti τεοῖσι (pro σοῖσι, formâ Homericâ) idque adeo recepit Gaisford. Abreschius, qui τοῖσι reliquit, id cum sequenti δεδήληται coniunctum *ab illis* explicat *Graecis*. Equidem cum Schaef., Negris. et recentt. edd. probante Bredov. pag. 247 ac dudum antea Wesselingio, in cod. Sancrofti lectione *ἐν τοῖσι Πέρσῃσι* subsistere malui; namque iungo equidem *ἐν τοῖσι Πέρσῃσι*, hoc fere sensu: *Neque enim in Persis s. apud Persas* (i. e. ubi Persae pugnarunt) *damnum ullam tuae ceperunt res*. Quare haud opus *ἐν Πέρσῃσι* exponere *Persarum culpâ*, quod placuit Valckenario, coniectanti quoque: *ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται* τ. πρ.: *non enim Persarum culpâ quidquam (sane) rebus tuis allatum est detrimentum*. Verbum *δεδηλῆσθαι* hîc significare *βεβλάφθαι, laesum esse*, idem monet Valcken. conferens Eurip. Hippol. 175. — Ad ipsam denique Mardonii sententiam facit Xerxis oratio VIII, 101: *ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι*. — Mox scripsi οὐδ' ἐρέεις, ubi vulgo οὐδὲ ἐρεῖς, cum οὐδὲ vocalem plerumque abiicere soleat: vid. Bredov. pag. 212, quo eodem iubente p. 376 scribendum ἐρέεις, quod idem dederunt Dindorf. et Dietsch.

εἰ δὲ Φοίνικες — κακοὶ ἐγένοντο] Vid. VIII, 68. In seqq. τὰ ἡθεῶ Herodoti ex usu dicuntur *domicilia, sedes*, ut IV, 76. 80. V, 14. 15 etc.

ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. Ἦδη
 ὧν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἷτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἴ τοι δέ-
 δοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἡθρα τὰ σεωντοῦ ἀπέλαννε,
 τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρή τὴν Ἑλλάδα
 παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ
 101 ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε
 καὶ ἤσθη, πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη, ὑποκρι-
 νέεσθαι, ὁκότερον ποιήσῃ τούτων. ὥς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα
 Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμ-
 βουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη νοέ-
 ουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ ἀπρίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησά-
 μενος τοὺς ἄλλους τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δο-
 ρυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαρδόνιος, μένοντα
 αὐτοῦ, πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε
 καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ
 βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὧν ἡ ταῦτα κελεύει
 ποιέειν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ
 στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν

Ad voces τῆς στρατιῆς τὸ πολλόν
 conf. Matth. Gr. Gr. §. 442, 3.

CAP. CI.

Ταῦτα ἀκούσας] „Non aliter ab
 Herodoto scripta, sic suo situ verba
 quoque potuerant collocari: ἤσθη
 τε ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης καὶ ὡς ἐκ
 κακῶν ἐχάρη, ut lib. III c. 34. ἤσθη
 τε ταῦτα ἀκούσας Καμβύσης καὶ
 etc., ubi eiectum rediit in suam se-
 dem ἀκούσας. Illud ὡς ἐκ κακῶν
 ἐχάρη, tanquam ex malis gavisus est,
 non purum fuisse gaudium indicat,
 sed quantumcunque post inopina-
 tam adeo cladem a rege superbo
 sentiri poterat.“ Valcken. Mox
 pro vulg. ἀποκρινεῖσθαι cum Bre-
 dovio p. 37 et 376 reposuimus ὑπο-
 κρινέεσθαι, quod idem dederunt
 Dindorf. et Dietsch.; legi quoque
 sic iubet Cobet Mnemosyn. IX. p.
 290. De Persarum principum cou-
 cione conf. nott. ad VII, 8. De
 voce συμβουλίην, quae etiam legitur
 VIII, 103, vid. nott. ad III, 1. Ad
 μεταστησάμενος conf. VIII, 81 ibi-
 que nott. Verba πειρᾶσθαι τῆς Πε-

λοποννήσου spectant ad verba Mar-
 donii cap. 100: πειρώμεθα τῆς Πε-
 λοποννήσου.

ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ'
 ἂν ἀπόδεξις] i. e. *lubenter se* (i. e.
 Persas) *huius rei documentum esse da-
 turos*, ut explicat Stephanus. Tu
 conf. Matth. Gr. Gr. §. 388, qui
 idem §. 626, coll. Hartung.: Lehre
 v. d. Gr. Part. I. p. 111, ad verba
 νῦν τε συμβούλευσον κ. τ. λ. confe-
 ratur, in quibus vim voculae τε sic
 explicat Matthiae: „ut antea mo-
 nuisti, sic nunc mone“; neque aliter
 exponit Doederlein: Reden u. Auf-
 sätze II. p. 197. In sequentibus
 verbis ὁκότερα ποιέων ἐπιτυχῶ εὔ
 βουλευσάμενος (i. e. *utrum ex his
 faciens melius rebus meis consulam s.
 ex his mihi utrum faciendum sit, quo
 bene mihi consuluisse videar*) con-
 iunctivum deliberativum in obliquis
 interrogationibus et dubitationibus
 adhibitum notavit G. Hermann.
 Opuscul. Acad. IV. p. 90 seqq. De
 voce ἀπόδεξις cf. nott. ad I, 1. Pro
 vulg. αὐτὸν δέ με κελεύει scripsi
 cum Bekkero, Dindorf. et Dietsch.
 αὐτὸν δ' ἐμὲ, probante quoque

δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἡθρα τὰ ἐμά. Σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομένης, οὐκ ἔῴσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ βουλευσάμενος. Ὁ μὲν 102 ταῦτα συνεβουλεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν. ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι δοκέει μοι, αὐτὸν μὲν σὲ ἀπελαύνειν ὀπίσω, Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσῃν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἣν καταστρέψῃται τὰ φησι ἐθέλῃν, καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὺν τῷ ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ 667 δοῦλοι κατεργάσαντο. τοῦτο δὲ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε περιέοντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἣν γὰρ σύ τε περιῆς καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ, ἣν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται. οὐδέ τι νικῶντες οἱ

Bredov. pag. 212, quocum (p. 201) etiam retinui mox ἐς ἡθρα τὰ ἐμά pro τὰμα.

CAP. CII.

χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ κ. τ. λ.] Merito laudant Stephani versionem: *me tibi consulenti optimum dare consilium difficile est*. Nam τυχεῖν εἶπασαν ad idem redit, ad quod supra VIII, 68: τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. Verbum συμβουλεύεσθαι attigi ad VII, 235, 237, et locutionem ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι explicui ad V, 49 et VIII, 19. De verbo δοκέει vid. Matth. Gr. Gr. §. 531.

οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι] i. e. *tui enim servi id perfecerunt*. Aoristi κατεργάσαντο quae sit vis, exposuit Nitzsch. ad Homeri Odys. X, 533. pag. 174. Quod ad significationem verbi δοῦλοι attinet, vid. quae excitavi ad VII, 5. In seqq. ad vocem οἶκον vid. nott. ad V, 31. Ac scite Wesseling. pro ἐκείνων coniicit εὖ κειμένων, i. e. *te salvo et bene habentibus domus tuae rebus*, ut apud Philostrat. V. Apoll. VIII, 7. p. 352. Sed

nihil mutandum esse bene monuit Krueger ad Dionys. Halicarn. Epist. ad Cn. Pompei. pag. 46. Sensus est: *nulla erit magna calamitas, te quidem salvo salvisque tuae domus rebus*.

πολλοὺς — ἀγῶνας δραμέονται κ. τ. λ.] De locutione vid. nott. ad VII, 57 et de forma δραμέονται Bredov. pag. 375. Voces πολλοὺς πολλάκις non sine quadam vi iuxta positae esse quivis intelliget. Plura simillima excitavit Strange in: Seebod. et Iahn. Annall. Suppl. II, 3. p. 402 seq. — In sequentibus de locutione ἣν τι πάθῃ (*si quid illi accidisset*), qua verbis lenioribus plerumque res indicatur gravior, mors, clades vel simile quid, conf. modo IV, 97. VIII, 69 et 109 ibique nott. Add. interpret. ad Diogen. Laert. V, 61. Stob. XLIX [51]. p. 356 s. T. II. p. 372 Gaisf. Diodor. Sicul. XIII, 98. Plat. Crit. cap. 4 ibique Stallbaum. Cicer. Tuscc. I, 43.

λόγος οὐδεὶς γίνεται] Vid. nott. ad VIII, 10. Quae sequuntur verba οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι κ. τ. λ., cum his ipsis arte cohaerent: *neque Mardonii, si cladem ac-*

ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. Ἦδη
 ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἵτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἴ τοι δέ-
 δοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἡθρα τὰ σεωντοῦ ἀπέλαυνε,
 τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρή τὴν Ἑλλάδα
 παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ
 101 ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὥς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε
 καὶ ἡσθη, πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη, ὑποκρι-
 νέεσθαι, ὁκότερον ποιήσῃ τούτων. ὥς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα
 Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμ-
 βουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη νοέ-
 ουσά τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ ἀπύκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησά-
 μενος τοὺς ἄλλους τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δο-
 ρυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαρδόνιος, μένοντα
 αὐτοῦ, πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε
 καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ
 βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει
 ποιέειν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ
 στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν

Ad voces τῆς στρατιῆς τὸ πολλόν
 conf. Matth. Gr. Gr. §. 442, 3.

CAP. CI.

Ταῦτα ἀκούσας] „Non aliter ab
 Herodoto scripta, sic suo situ verba
 quoque potuerant collocari: ἡσθη
 τε ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης καὶ ὥς ἐκ
 κακῶν ἐχάρη, ut lib. III c. 34. ἡσθη
 τε ταῦτα ἀκούσας Καμβύσης καὶ
 etc., ubi eiectum rediit in suam se-
 dem ἀκούσας. Illud ὥς ἐκ κακῶν
 ἐχάρη, *tanquam ex malis gavisus est*,
 non purum fuisse gaudium indicat,
 sed quantulumcunque post inopina-
 tam adeo cladem a rege superbo
 sentiri poterat.“ *Valcken.* Mox
 pro vulg. ἀποκρινεῖσθαι cum Bre-
 dovio p. 37 et 376 reposuimus ὑπο-
 κρινέεσθαι, quod idem dederunt
 Dindorf. et Dietsch.; legi quoque
 sic iubet Cobet Mnemosyn. IX. p.
 290. De Persarum principum cou-
 cione conf. nott. ad VII, 8. De
 voce συμβουλίην, quae etiam legitur
 VIII, 103, vid. nott. ad III, 1. Ad
 μεταστησάμενος conf. VIII, 81 ibi-
 que nott. Verba πειρᾶσθαι τῆς Πε-

λοποννήσου spectant ad verba Mar-
 donii cap. 100: πειρώμεθα τῆς Πε-
 λοποννήσου.

ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ'
 ἂν ἀπόδεξις] i. e. *lubenter se* (i. e.
 Persas) *huius rei documentum esse da-
 turos*, ut explicat Stephanus. Tu
 conf. Matth. Gr. Gr. §. 388, qui
 idem §. 626, coll. Hartung.: Lehre
 v. d. Gr. Part. I. p. 111, ad verba
 νῦν τε συμβούλευσον κ. τ. λ. confe-
 ratur, in quibus vim vocolae τε sic
 explicat Matthiae: „*ut antea mo-
 nuisti, sic nunc mone*“; neque aliter
 exponit Doederlein: Reden u. Auf-
 sätze II. p. 197. In sequentibus
 verbis ὁκότερα ποιέων ἐπιτυχῶ εὔ-
 βουλευσάμενος (i. e. *utrum ex his
 faciens melius rebus meis consulam s.
 ex his mihi utrum faciendum sit, quo-
 bene mihi consuluisse videar*) con-
 iunctivum deliberativum in obliquis
 interrogationibus et dubitationibus
 adhibitum notavit G. Hermann.
 Opuscul. Acad. IV. p. 90 seqq. De
 voce ἀπόδεξις cf. nott. ad I, 1. Pro
 vulg. αὐτὸν δὲ με κελεύει scripsi
 cum Bekkero, Dindorf. et Dietsch.
 αὐτὸν δ' ἐμὲ, probante quoque

δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἡθρα τὰ ἐμά. Σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομένης, οὐκ ἐῷσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ βουλευσάμενος. Ὁ μὲν 102 ταῦτα συνεβουλεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν. ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι δοκέει μοι, αὐτὸν μὲν σὲ ἀπελαύνειν ὀπίσω, Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσκειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἣν καταστρέψῃται τὰ φησι ἐθέλειν, καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ 687 δοῦλοι κατεργάσαντο. τοῦτο δὲ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἐστὶ, σέο τε περιέοντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἣν γὰρ σύ τε περιῆς καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ, ἣν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται. οὐδέ τι νικῶντες οἱ

Bredov. pag. 212, quocum (p. 201) etiam retinui mox ἐς ἡθρα τὰ ἐμά pro τὰμά.

CAP. CII.

χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ κ. τ. λ.] Merito laudant Stephani versionem: *me tibi consulenti optimum dare consilium difficile est*. Nam τυχεῖν εἶπασαν ad idem redit, ad quod supra VIII, 68: τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. Verbum συμβουλεύεσθαι attigi ad VII, 235. 237, et locutionem ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι explicui ad V, 49 et VIII, 19. De verbo δοκέει vid. Matth. Gr. Gr. §. 531.

οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι] i. e. *tui enim servi id perfecerunt*. Aoristi κατεργάσαντο quae sit vis, exposuit Nitzsch. ad Homeri Odys. X, 533. pag. 174. Quod ad significationem verbi δοῦλοι attinet, vid. quae excitavi ad VII, 5. In seqq. ad vocem οἶκον vid. nott. ad V, 31. Ac scite Wesseling. pro ἐκείνων coniicit εὖ κειμένων, i. e. *te salvo et bene habentibus domus tuae rebus*, ut apud Philostrat. V. Apoll. VIII, 7. p. 352. Sed

nihil mutandum esse bene monuit Krueger ad Dionys. Halicarn. Epist. ad Cn. Pompei. pag. 46. Sensus est: *nulla erit magna calamitas, te quidem salvo salvisque tuae domus rebus*.

πολλοὺς — ἀγῶνας δραμέονται κ. τ. λ.] De locutione vid. nott. ad VII, 57 et de forma δραμέονται Bredov. pag. 375. Voces πολλοὺς πολλάκις non sine quadam vi iuxta positas esse quivis intelliget. Plura simillima excitavit Strange in: Seebod. et Iahn. Annall. Suppl. II, 3. p. 402 seq. — In sequentibus de locutione ἣν τι πάθῃ (*si quid illi accidisset*), qua verbis lenioribus plerumque res indicatur gravior, mors, clades vel simile quid, conf. modo IV, 97. VIII, 69 et 109 ibique nott. Add. interprett. ad Diogen. Laërt. V, 61. Stob. XLIX [51]. p. 356 s. T. II. p. 372 Gaisf. Diodor. Sicul. XIII, 98. Plat. Crit. cap. 4 ibique Stallbaum. Cicer. Tuscul. I, 43.

λόγος οὐδεὶς γίνεται] Vid. nott. ad VIII, 10. Quae sequuntur verba οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι κ. τ. λ., cum his ipsis arte cohaerent: *neque Mardonii, si cladem ac-*

- Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες. σὺ δὲ, τῶν εἵνεκα
 103 τὸν στόλον ἐποιήσας, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς. Ἦσθη τε
 δὲ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐ-
 τὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ, εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ
 μένειν, ἔμενε ἄν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε. ἐπαινέσας
 δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ
 τοὺς παῖδας ἐς Ἐφεσον· νότοι γὰρ τινες παῖδές οἱ συνείποντο.
 104 Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν
 ἰόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων
 παρὰ βασιλέϊ. Οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ.

ceperit, ulla fit ratio, neque Gracci, si vincant, aliquam (magnam) victoriam reportant, quando tuum servum perdidierint. Mox pro ἐποιήσω, quod omnes afferunt libri, cum Dindorfio et Dietschio scripsi ἐποιήσας, iubente Bredovio pag. 322, qui multa similia attulit. Ad verba πυρώσας τὰς Ἀθήνας (i. e. *incensis Athenis*) vid. nott. ad VII, 8. §. 2. Add. Euripid. Phoeniss. 584: Θήβας πυρώσας. Sophocl. Antig. 286. Aeschyl. Prometh. 495 (506). Ad formam futuri ἀπελᾶς (*discedes*; vid. VII, 96 ibique nott.) Herodotea attulit Bredov. pag. 390. Ad formam plusquamperfecti καταρρωδήκεε in seq. capite conf. Bredov. p. 319. 320. 290, quo eodem probante pag. 303 cum recentt. edd. dedi συνείποντο pro vulg. συνέσποντο. Vid. infra IX, 15.

CAP. CIV.

φύλακον Ἑρμότιμον] Apud Herodotum non φύλαξ, sed φύλακος constanter reperitur; vid. allata a Bredov. pag. 252.

φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ] i. e. *qui inter regios eunuchos haud secundum obtinuit locum.* Ubi attende verbi medii (φέρεσθαι) vim, quam eandem Valcken. (in not. ad Herod. IX, 78) observari vult in similibus locis Luciani V. Hist. II, 18. Eunap. Iamblich. p. 21 s. p. 11 Boissonad. (quem ipsum conf. in annot. p. 175. 567), Mosch. III, 57. Callimach. Hymn. in Del. 4: quibus Wesselingius addit Dion. Cass. XL. pag. 136 [cap. 2.

Add. LII, 19. LIV, 4. LIX, 28] Aelian. N. A. XIII, 7. Hemsterhus. in Lucian. Timon. 35 (I. p. 400 Bip.) et Xenophont. Ephes. in Miscell. Observv. Vol. V. p. 30. Tu conf. etiam ipsum Herodotum VI, 100. VII, 168 et ea, quae nuper attulit Lothholz ad Basilii orat. cap. 8. pag. 89; ad illud οὐ τὰ δεύτερα conf. Herod. I, 23 ibique nott. — Quanta autem eunuchorum fuerit auctoritas atque potestas apud Persarum reges, qui illos quibusvis in rebus gravissimis adhibebant vel auctores vel administros, satis ea docent, quae de Persarum historia e Ctesianis excerptis ad nos pervenerunt tradita. Ubi accurate indicatur, quinam inter eunuchos plurimum apud unumquemque regem auctoritate valuerit. Vid. nott. ad Ctes. pag. 120 et ea, quae collegit Ruperti ad Taciti Annal. VI, 31, itemque Gibbon: History etc. I. cap. XIX init. Atque huc quoque refert Hengstenberg (Bücher Mosis pag. 22), quod in Genes. 37, 36 Potiphar vocatur eunuchus regis, satellitum praefectus, cum eunuchus semper unus ex aulicis ministris altioris loci atque ordinis sit habendus. Hinc etiam diiudicanda sunt, quae VIII, 105 fin. leguntur: πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξη, ubi cf. nott. De Pedasensibus vid. allata ad V, 121.

Οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι κ. τ. λ.] „Hic tradita [usque ad verba cap. 105 ὁ Ἑρμότιμος ἦν inclus.] spuria videntur: primum, quod insunt nonnulla ab Herodotea scribendi facie

ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοις τοιόνδε συμφέρεται πρῆγμα

diversa; deinde, quia libro primo posita tantum legisse videtur Strabo [XIII. p. 611 s. pag. 909]; tandem, quia ex Herodoti consuetudine illic suo leguntur loco, ubi Pedasensium fit e Caria mentio: ista talia denique sic non solet Noster eadem repetere. [Herodoti locus supra legitur I, 175, ubi narratio gentium Asiae minoris, quae a Persis duce Harpago in ditionem redigebantur, sponte ducit ad Pedasenses, hunc in modum: ἦσαν δὲ Πηδασεῖς οἰκούντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιόκοις, ἣ ἱερεὶ τῆς Ἀθηναίης πώγωνά μέγαν ἴσχει· τρεῖς σφι τοῦτο ἐγένετο.] Si adeo erant digna, quae repeterentur, cur non illa reposuisset potius VI, 20, ubi Pedasenses e Caria iterum commemorantur. Quod primum dicebam, me iudice rem conficit: interpolator suo fraudem prodit indicio. Herodotea, τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, sic lecta Straboni, Noster interpretatur ἐπεὶ τούτοις — μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν. Τὸ ἔσεσθαι videlicet requirebat adiectum ἐντὸς χρόνου. Velut grammaticus, Ἀνεπιτήδεον, χαλεπὸν. Ἰσχει πώγωνά reddidit φύει. Priora missa facio, ἐν τοῖσι Πηδασείοις: et τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι: fertur, Vallae; quod mutari postea potuit in συμφέρεται πρῆγμα [quod idem Florentinus, Mediceus, alii tenent]. Sed quibus tandem hoc ostento malum portendebatur? an non ipsis etiam Pedasensibus barba suae sacerdotis portentum erat expiandum? hoc utique significatum voluit Herodotus. Et quid tandem interpolator? cum malum immineret τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος: quae sane non eleganter sunt tornata; Vallae reddita: *Amphictyensibus, qui circa eam urbem habitant*: Palmerius, *Amphictyonas*, ait, *a Pylaea sua in mediam Cariam sine navi transfretavit*. Suspicio primum, huius notae auctorem pro περιό-

κοις I, 175 legisse in suo cod. περικτίοσι: noverat magister ex Hom. Od. II, 65 περικτίονας ἀνθρώπους οἱ περιναϊεῖται: iam vide quam docte scripserit, ad exemplar Homeri propemodum: ἀμφικτίοσι — τοῖσι ἀμφὶ — οἰκέουσι. Ubi meminit Thucyd. III, 104 Δελι τῶν περικτίονων νησιωτῶν: Schol. Περικτίονες, inquit, εἰσὶ καὶ ἀμφικτίονες, οἱ περιοικούντες. Valckenar., de voce ἀμφικτίονες praeterea citans Pausan. X [8. §. 1] pag. 815, Tzetzem, qui conterminos ita vocarit iuxta Vales. in Harpocrat. p. 276 [p. 461 Lips.] et Stobaei Florileg. p. 197. [Add. Pindar. Pyth. IV, 66. Nem. VI, 40. Isthm. III, 26.] Ac Dounaeum ille laudat haec in splendidioribus Herodoti mendaciis ponentem, quamvis auctor ac testis Herodoti citetur Aristoteles, ad I, 175 laudatus. Equidem, quamquam acute haec a Valckenario disputata sunt indeque etiam Wesselingii, Larcheri ac nuper etiam Geisleri (in Sententiis controversis adiectis Dissertationi de Graecorum nominativis absolutis. Vratislav. 1845. nr. 3.) tulerunt applausum, vix tamen iis hoc effici credam, ut continuo haec verba Herodoto abiudicentur, viro seni, quem ad extremum fere diem in opere suo elaborando occupatum non omnia prorsus perficere atque absolvere potuisse plura commonstrant, quemque etiam haec, opinor, si fata tulissent, delevisse credibile est; modo in opere perpoliando et perlustrando eo usque progredi licuisset. Sic, qui Assyrias pollicetur historias (cf. I, 106 et 184 ibique nott.), qui alia aliis locis se expositurum promittit (cf. VII, 213 ibique nott.), haud stare promissis reperitur, praematura scil. morte abreptus. Qui, aliud ut afferam, supra hoc ipso libro cap. 92, quae de Pythae in frustra concisi nec tamen mortui, sed servati calamitate enarrat, eadem iam alio loco, qui exstat VII, 181, tradiderat, nec aliter hoc loco, occasione oblata, profert eadem, quae

γίνεσθαι. ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰ-
 κέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν,
 τότε ἡ ἱρεΐη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο
 105 δέ σφι δὲς ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τούτων δὲ τῶν Πηδασέων ὁ Ἐρ-
 μότιμος ἦν, τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων 668
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλε-
 όμενον ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζόην κατεστή-
 σατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἰ-

I, 175 iisdem fere verbis tradita erant, digna illa quidem, quae vel iterum traderentur, nisi, quae Naberii est sententia (Mnemosyn. III. p. 484), ea, quae primo libro nunc leguntur, demum, hoc octavo libro iam scripto (inchoato certe necdum absoluto), literis Noster tradidisse putandus est. Itaque haec verba ab Herodoto utique profecta duxi retinenda neque prorsus facere possum cum Schweighaeusero Herodotea haecce ita tuente, ut imprudenti scriptori ista exciderint, haud recordanti alio loco a se ista iam esse exposita. Quod ad interpolationis attinet indicia e loquendi usu repetita, haud diffiteor, vix sanum mihi et ipsi videri illud *φέρεται*, *fertur*, *dicunt*, cuius geminum vix opinor alibi reperitur: quae enim afferuntur (vid. Thesaur. Ling. Graec. Vol. VIII. pag. 729 ed. Dindorf), ea ad posterioris aetatis scriptores pertinent, veluti τὸν λόγον τὸν νῦν φερόμενον apud Dion. Cass. XL, 54, et ἀποφθέγματα φέρεται apud eundem LVIII, 2 et LXXVI, 9. Itaque reposui *συμφέρεται*, quod probi codices (Mediceus, Florentinus, alii) afferunt quodque Herodoti usus confirmat, apud quem crebro hoc verbum reperitur, ubi significat *accidere, evenire*; vid. modo IV, 156 ibique nott. Atque etiam χαλεπὸν positum pro ἀνεπιτήδεον nescio cur displicet vimque orationis videtur infringere. Nec denique suspicione carent verba: τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλεως, in quibus πᾶσι deletum vult Naber l. supra l.; atque omnino sermonis illa abundantia offenderet, nisi in talibus Hero-

dotum verborum minime parcum esse constaret. Minus haereo equidem in locutione φύει πώγωνα, cuius similia exstant IX, 122. II, 68 coll. nott. ad V, 91. De vi praepositionis ἀμφὶ in verbis ἀμφὶ ταύτης τῆς πόλιος (*circa hanc urbem*) monuit Kuehner Gr. Gr. §. 609, I.

Πηδάσοισι] Ita cum recentt. edd. reliqui, quamvis supra VI, 20 Πηδασεῦσι, haud scio an rectius, cum forma Πήδασοι nuspiam occurrat, sed Πηδασέες inveniatur, ut paulo antea, ita quoque I, 175 et Πηδασέων cap. sequente; conf. Struve: Quaest. de dialect. Herod. Spec. II. p. 6 (Opuscul. II. p. 330). Alii Πηδασέοισι, quod merito reiecit Bredov. pag. 247; Leopard. Emendd. VII, 11 Πηδασέεσσι. Pro τούτοις in seqq. dedi cum Schweigh. et Gaisf. τούτοις, probante Bredov. p. 246. — Pro δὲς in seqq. I, 175 (ubi vid. nott.) exstat τρίς.

CAP. CV.

ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων] Paulo infra dicit ἐκ τούτου τὴν ζόην ποιεῖσθαι, cuius loco II, 36 legitur ποιεῖσθαι ἀπό τινος τὴν ζόην (conf. etiam Basilii orat. ad iuven. cap. I ibique Lothholz pag. 23) et VIII, 106 ἀπ' ἔργων τὸν βίον κτήσασθαι, *vitam sustentare facinoribus maxime imptis*. Unde Cobet Varr. Lectt. pag. 125 pro κατεστήσατο scribi mavult κατεκτήσατο, quo tamen haud opus esse videtur, cum κατεστήσατο satis commode explicari possit: „qui vitam suam instituit, i. e. victum sibi quaesivit; conf. Herod. IV, 161 et V, 92. Vim praepositio-

δεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδεις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ζόην καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ, οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων

nis ἀπὸ in verbis ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων (*ex opere iniquissimo, improbitissimo*) attigi ad IV, 22. VII, 28. Ad haec ἔργα ἀνοσιώτατα quod Noster refert τὴν ἐκτομήν, idem III, 49 (coll. VI, 9.32) dicit πρῆγμα ἀτάσθαλον. In proxime sequentibus pro ἐκτάμνων Naber in Mnemosyn. III. p. 301. 481 proposuit ἐκταμών, ac paulo antea in verbis: μεγίστη τίσις ἡ δὴ ἀδικηθέντι ἐγένετο Burgess. Prolegg. in Thucyd. pag. 105 pro ἡ δὴ scribi vult δῆ; neutrum editores recentiores receperunt, nec ego recipiendum duxi. Locutionem εἰ-δεος ἐπαμμένους attigi ad I, 199 et crudele istud negotium excindendi genitalia per Asiam factitatum ad III, 48. VI, 19. 32. De forma ἐπαμμένους conf. Bredov. pag. 292. Eandem formam nuper Cobet (in Mnemosyn. XV. p. 138) in Stobaei Florileg. LXXIX, 52 recte revocavit, pro vulg. θείας φύσιος πεπαμμένον scribens ἐπαμμένον.

ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδεις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων] Ducebat ille scil. pueros castratos Sardes Ephesusque, ubi eos multā venderet pecuniā. Utroque enim loco magnum servorum atque eunuchorum fuit forum commerciumque in varias inde interioris praesertim Asiae partes deductorum. In seqq. e pluribus codd. dedi ἐνορχίων (ut VI, 32), ubi alii ἐνορχέων. Tu vid. Bredov. pag. 268. Ad quem locum haec adscripsit Valckenar. „Cur autem Persae εὐνούχους ἐποιοῦν τοὺς καλοὺς, rationem reddit Dion. Chrysost. Or. XX. pag. 270 B. vid. Herod. VI, 32 Brisson. De regn. Pers. II. p. 295. In hac historia, propter crudelissimam, quam de Panionii liberis sumpsit, vindictam lectoribus nullā dignus adparebit Hermotimus misericordiā, quam in ficta Xenophontis

Cyropaedia [V, 2, 28. V, 3, 15 seqq. V, 4, 1. VII, 5, 30. VIII, 4, 2] facile movebit Gadatas.“ Narravit autem Noster haec unam eam ob causam, ut τίσιος illius vim insigniore comprobaret exemplo; quae ipsa haud alia fere est atque νέμεσις, quae suum cuique tribuit, iusta unicuique ac debita remunerans, bona bonis, mala malis rependens: qua de re plura attulimus ad VI, 84. IV, 205; conf. etiam infra VIII, 129 coll. 109. Hinc Hermotimum VIII, 106 Noster dicentem facit: ἐδόκεες τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἷ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δὲ καίῳ χρεώμενοι ὑπήγαγον κ. τ. λ. Hanc vero τίσιν sive νέμεσιν per Herodoti Musas regnare scriptorisque animo alte impressam haerere, cum hanc ob causam potissimum, ut scil. illius vim explicaret et monstraret, historiae scribundae se dedisse videatur, haud uno e loco intelligitur. Meminit autem eiusdem rei Athenaeus quoque VI. p. 268 E. — In seqq. dedi ἐκ τούτου τὴν ζόην libris scriptis, quos etiam sequuntur Bekkerus et recentt. editores, ita iubentibus. Alii ἐκ τούτων.

οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος] i. e. neque enim usquequaque infelix erat Hermotimus, ut qui summum licet infortunium subiisset eo, quod castratus erat factus, tamen summam apud regem post iniit gratiam: quod omnino pertinet ad Nostri sententiam, luculenter in Amasidis literis expositam (III, 40, ubi vid. nott.), ex qua nemo mortaliū summa felicitate utatur, quin in mala incidat, neque summo infortunio, rerum secundarum prorsus expers, sed fortunam in utramque partem pervices quisque experiatur. Attigit haec quoque Hoffmeister: Sittlich-religiöse Weltansicht d. He-

παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων. χρόνου δὲ προϊόντος πάν-
 106 των τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξη. Ὡς δὲ τὸ
 στράτευμα τὸ Περσικὸν ὦρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἐὼν
 ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος
 ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ κα-
 λέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε
 πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους, πρῶτα μὲν οἱ κατα-
 λέγων, ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπι-
 σχνεύμενος ἀντὶ τούτων, ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσει, ἣν κομίσας
 τοὺς οἰκέτας οἰκέῃ ἐκείνῃ, ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς

rodot. pag. 26 et Runge: Herodots Verhältniss z. Volksglauben pag. 14.

ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα] A satrapa, qui inter alia munera eunuchos quoque probabili-
 liter regi misit gratificaturus, Her-
 motimum ad regem esse missum,
 vero fit simillimum. De eunuchorum auctoritate apud Persarum re-
 ges diximus ad VIII, 104. Ac fide-
 lissimos istos esse e Chardinii, re-
 centioris peregrinatoris, diariis af-
 firmat Larcherus: neque aliter an-
 tiquitus fidissimos esse habitos eu-
 nuchos, apparet quoque ex iis te-
 stimoniis, quae appositae Becker in
 Charicl. II. pag. 41 (III. p. 27 ed.
 sec.).

CAP. CVI.

ὦρμα ὁ βασιλεὺς] ὁ inserui cum
 Schweigh. et Gaisf., cum vulgo ab-
 sit. Recentt. edd. inde a Bekkero
 denuo abiecerunt. Pro ὦρμα, quod
 Schweighaeuserus et Gaisford. de-
 derant, revocavi cum recentt. edd.
 ὦρμα, quod Wesselingius recte te-
 nuit; vid. Bredov. pag. 308. Ad si-
 gnificationem et structuram verbi
 ὦρμα conf. I, 76 ibique nott. —
 καταβὰς dicitur Hermotimus, qui ex
 interioris Asiae tractibus, Susis,
 quae regia erat sedes, ad Asiae mi-
 noris oram in Mysorum terram de-
 scenderat, negotii cuiusdam per-
 agendi causa: κατὰ δὴ τι πρῆγμα,
 in quibus verbis attende vim parti-
 culae δὴ similem in modum crebro
 positae; vid. Burgess: Prolegg. in
 Thucydid. pag. 211. De eo usu,

quo ante verba Ἀταρνεὺς δὲ καλέε-
 ται pronomen omittitur, vid. nott.
 ad I, 47 fin. De ipso campo *Atar-*
nensi conf. nott. ad I, 160. VI, 28.
 Quod sequitur ἐπιγνοὺς, valet:
hunc ubi agnovit; vid. Homer. Odyss.
 XXIV, 217. Sophocl. Antig. 960.
 Electr. 1297. In seqq. non sine
 causa in modis ita variasse videtur
 Noster scribens καταλέγων, ὅσα —
 ἔχοι et ὑπισχνεύμενος, ὅσα — ποιή-
 σει. Vid. nott. ad V, 13 et cf.
 IX, 54.

ἣν κομίσας τοὺς οἰκέτας οἰκέῃ
 ἐκείνῃ] Schweigh., quem sequitur
 Gaisf., e duobus codd. dedit κομισά-
 μενος, quod meâ quidem sententiâ
 e correctura fluxit. Itaque cum
 Matth., Bekkero et recc. edd. reti-
 nui vulgatam κομίσας, quam scripti
 tuentur libri itemque Thomas Ma-
 gister pag. 644. Ac paulo post in-
 venit κομίσαι. Sententia Hero-
 doti est: *si adductâ suâ familiâ illic*
(Sardibus) habitare vellet. Ad οἰκέ-
 τας conf. Thom. Magistr. l. l. et nott.
 ad Herod. VIII, 4. — ἐκείνῃ spectat
 ad *Sardes*.

ὑποδεξάμενον ἄσμενον] Eodem
 modo loquitur Aelianus N. A. VI,
 50, ubi Herodotei loci non fuit im-
 memor Iacobs. — In seqq. περιέλαβε
 valet: *in potestate habuit*, ut V, 23.
 VIII, 6. — Pro ἥδη μάλιστα Wes-
 selingio magis placeret δὴ; Ab-
 reschius voculam ἥδη eo sensu ac-
 cipi vult, quo alias μέχρι νῦν, *huc*
usque, plane ac si dixisset πάντων
 ἀνδρῶν οἳ ἥδη γεγονάσι, ut apud
 Pausan. VII, 22. §. 4: quod tamen
 an facto opus fuerit, merito dubi-

λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· Ὡ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐπόλησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν, οἷα ἐμηχανῶ τότε. οἷ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικάῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας 669 τὰς ἐμὰς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. Ὡς δέ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωντοῦ παίδων, τεσσέρων ἑόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν· ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίεε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὥς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

Ξέρξης δὲ, ὥς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν 107

tat Siebelis. Namque in Herodoti quoque loco particula ἤδη vim augeret superlativi ac totius sententiae: *in iam omnium virorum nequissimo negotio vitam sustentans*. Vid. modo supra cap. 105 initio.

τὸ μηδὲν εἶναι] „Culte τὸ μηδὲν ὄντες, viles, ignavi et nullius rei homines Sophocl. Aiac. 779. Dion Chrysost. Or. XXXVIII. p. 480 A et LXVI p. 611 D. Aliud Hermotimus, calamitatem suam, qua nec vir nec femina evaserat, exprobrans nequissimo Panionio. Adi Salvagnio observata ad Ovidii Ibim 457.“ *Wesseling*. Tu vid. Matth. Gr. Gr. §. 437. not. 1 et quae attulit similia Apitzius ad Sophocl. Trachin. 1075 Adverss. pag. 321. *Cr.* laudaverat Heindorf. ad Platon. Euthyd. §. 82. pag. 418 seq. et ad Platon. Sophist. pag. 271. 272. Ipse olim hanc locutionem attigi ad Plutarchi Philopoem. 19 init., ubi Plutarchus taxat humanam δύναμιν, ὥς ἄπιστον καὶ τὸ μηδὲν οὐσαν, i. e. quae nihil plane pendenda sit. Conf. etiam Herodot. IX, 58. In proxime sequentibus vulgatam ἐμηχανῶ haud mutavi in ἐμηχανέο, quae est Bredovii sententia p. 386, indeque etiam supra III, 85 reliqui μηχανῶ eodem Bredovio auctore mutandum in μη-

χανέο. Conf. etiam supra VIII, 57 πειρῶ ibique nott. — Verbum ὑπήγαγον non tam significare videtur adduxerunt, ut VI, 72, sed retinere simul vim praepositionis, plane ut IX, 94: *Qui te inscium, fallacibus sermonibus confidentem huc adduxerunt*. Larcherus, qui conferri vult Hemsterhus. ad Aristoph. Plut. pag. 58, hinc reddit: „ils l'ont attiré par un appât trompeur.“ Pro vulg. χέρας e Sanctrofti libro cum Dietschio recepi χεῖρας, quod Herodoti sermo postulat; vid. Bredov. p. 159. Quae sequuntur verba: ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο σοι ἐσομένην δίκην (quare de poena, quam a te repetam, non est quod conqueraris, ut reddit Schweighaeuser), apte conferuntur cum Xenophontis verbis in Hellen. VI, 2, 34: εἰ δέ τις μὴ ἀκούουθήσοι, προεῖπε μὴ μέμψασθαι τὴν δίκην, ubi similia quaedam excitantur ab interpretibus. Ad περιῆλθε conf. nott. ad VII, 88 et Plutarch. Mar. 10: καὶ περιῆλθέ τις νέμεσις κ. τ. λ. De ipsa sententia vid. nott. ad VIII, 105.

CAP. CVII.

ὥς τοὺς παῖδας κ. τ. λ.] Vid. supra VIII, 103 et Pseudo-Plutarch.

ἐς Ἐφεσον, καλέσας Μαροδόνιον, ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέως, τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι,

haec cavillantem pro more II. pag. 870. — Pro ἐκέλευσε, quod e quibusdam retinnerunt Schaefer., Matth. et recc. edd., equidem reliquorum librorum auctoritatem secutus cum Schweigh. et Gaisf. dedi ἐκέλευε itemque mox τοὺς βούλεται, ubi olim τοὺς ἄν βούληται, libris scriptis invitis, exstabat. Indicativum in talibus poni posse, monstrant, quae Werferus attulit in Actt. phill. Monacc. I. pag. 105. 106. διαλέγειν hoc loco et VIII, 113 dixit Noster eadem *eligendi* significatione, qua supra (VIII, 100. 101) dixit ἀπολέγεσθαι. Conf. Diodor. XV, 71 et quae alia proferuntur in Thesouro Ling. Graec. II. pag. 1209. Infra VIII, 113 invenitur quoque ἐκλέγεσθαι, de quo etiam conf. nott. ad VIII, 22. Verba: καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα proprie valent: *atque tentando sermonibus aequalia reddere facta s. atque operam dare, ut promissis facta aequaret.* Locutionem ἐς τοσοῦτο (*in tantum, hactenus* ea hoc die fiebant), quae occurrit etiam VIII, 125, attigit Matth. Gr. Gr. §. 578, c. Tu vid. nott. ad VI, 134 et VII, 99. Ad verba ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος (i. e. *quanta celeritate quisque posset*), quae attigit idem Matthiae §. 337, conf. quae supra leguntur VI, 116 (ubi vid. nott.): ὥς ποδῶν εἶχον; Wesseling. excitaverat Plutarch. II. p. 610. Herod. IX, 58. Male olim τάχως, quod ipsum Sanctrofti liber retinet, Florentino, aliis melius alterum afferentibus. Et vidit dudum Wesseling. Diss. Herodot. IX. p. 129.

διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ] Ad sensum recte Valla: *ad custodiendas rates, quibus*

rex transiret. Libri scripti βασιλεῖ, quod retinui, reiecta Aldinae lectione βασιλῆα; namque cum Schweigh. intelligere licet: διαφυλαξούσας βασιλεῖ (ὥστε αὐτόν) πορευθῆναι, ut sane sit dativus commodi quem vocant; quamquam infinitivus πορευθῆναι nescio quid durius habere videtur, cui ita mederi voluit Reiskius, ut legeretur: δι' ὧν ἔδει πορευθῆναι. Postea Schweigh. in Lex. Herod. (II. pag. 226) eam sibi suspicionem obortam esse dicit, ut activum verbum πορεύειν notionem habeat *mittendi, adducendi, ad iter parandi*, indeque hunc loci fore sensum arbitratur: *naves custodituras pontes, ut regi ad transitum parati essent, s. curaturas, observaturas, ut pontes etc.* Mihi magis arridet prior interpretatio.

Ζωστῆρος] De hoc promontorio primarii sunt loci Stephani Byz. s. v. pag. 377. Pausan. I, 31. §. 3. Strabon. IX. p. 398 s. 610 B. Fuit terrae tractus in mare porrectus et Apollinis aede, nunc diruta, aliorumque deorum aris insignis, cui a Latonae cingulo nomen venit. Nunc *Vari* dicunt hanc regionem ob vicum prope iacentem; lacus adiacens sacer etiamnum vocatur *Vulios mene*. Plura Kruse: Hellas II, I. pag. 221 seq. et Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 868. Neque alio fere loco hoc promontorium, cui nunc nomen *Lumbardha*, ponit Leake: Die Demen Attica's pag. 46 seq. ed. Westerm. et p. 240. Minervae aram h. l. commemorat Pausanias l. supra l., unde explicatur mentio Ἀθηναίας Ζωστῆρας in inscriptione memorabili, quam edidit atque explicuit Boeckh. in: Monatsbericht. d. Berlin. Akad. d.

ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νέας εἶναι, καὶ ἔφρευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες, ὅτι οὐ νέες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ 108 ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώραν μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν, ἤλπιζον καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον ἐδόκειόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξεσόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου, ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νέας, πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων, ὡς, εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφείς

Wissenschaftt. 1853. (Sept. et Octob.) pag. 573 seq. — Verba ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου valent: nam tenuia terrae continentis promontoria in mare prominent s. porriguntur. Simili modo ἀνατείνειν positum invenitur apud Polyb. V, 3, 9 aliisque Dionis Cassii locis, qui afferuntur in Thesouro Ling. Graec. I, 2. pag. 581 ed. Dindorf. — De reliquis ita Valckenar.: „Paulo post fugientes Persas terrebat ac si naves essent hostiles, in mare prominentia Attices promontoria: admoovit ista Casaubonus Theophrasti Charactt. 25, „ubi ὁ δειλὸς τοιοῦτός τις οἶος πλέων τὰς ἄκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι.“ Dativum χρόνῳ (poetea) attigi supra ad III, 13 et VIII, 53, locutionem ἐπὶ πολλόν II, 119, verbum κομίζεσθαι de itinere maritimo I, 185 coll. V, 108. VIII, 110 fin. 118.

CAP. CVIII.

κατὰ χώραν] De locutione vid. nott. ad IV, 135. VII, 95. VIII, 73. — De particula τε bis posita (ἐδόκειόν τε — παραρτέοντό τε) vid. allata ad VII, 8. §. 1. De Andro, cui insulae adhuc idem nomen remansit, vid. Herodoti locos IV, 33. V, 31. VIII, 111 et Ross: Inselreisen II. pag. 21; alia dabit Forbiger:

Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1024.

γνώμην ἀπεδείκνυτο] Male duo codd. ἐπεδείκνυτο. Sed vid. III, 160. I, 170. II, 146. IV, 132, ubi idem verbum ἀποδείκνυσθαι in hac re adhibetur. Idem fere mox significat γνώμην τίθεσθαι, de quo vid. allata ad VII, 82. Apud Plutarch. Themistocl. 16 exstat γνώμην ποιεῖσθαι. Ad ipsam autem rem facit uberior Plutarchi narratio in Themist. 16. Aristid. 9, ubi Aristidem loco Eurybiadis appellat. Voces νήσων et νησιωτῶν de Cycladibus intelligo, ut V, 30. VII, 95, ubi vid. nott. Haud aliter διὰ νήσων, omisso articulo, dixit Xenophon in Hist. Graec. IV, 8, 7, ubi Büchsenhütz. Herodotei loci bene memor fuit, afferens quoque eiusdem Xenophontis locos in Hist. Graec. VI, 2, 12 et V, 1, 23. Opponitur enim ea navigatio, quae per (sive intra) insulas fit, navigationi ei, quae per altum mare fit. Verbo πλώειν et h. l. et cap. 199 ita utitur Noster, ubi alii dicunt ἀναπλέειν, notante Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. 16. pag. 108. De adverbio ἰθέως cum praepositionibus motum in aliquem locum indicantibus coniuncto plura ex aliis scriptoribus attulit Bredov. pag. 114.

τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφείς

κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρώτο ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν ὥς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε τι προχωρέειν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται. ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργον ἐχομένῳ πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἶά τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἥτοι ἀλισκομένων

κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο] Ita cum recentt. edd. et Eltz. in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 336. scripsi, codd. valde fluctuantibus, quorum plurimi σφι (cuius loco duo σφέας) et κακῶν pro κακὸν itemque ἐργάσαιτο, ubi unus Sancrofti liber, quantum scio, clare praebet ἐργάσαιντο, cuius loco quod dedit Dindorf. ἐργασαίτο, id certe Herodoti usui, qui ita tertiam personam pluralis formare solet (vid. Struve in Comm. de exitu versuum in Nonni carminib. Königsberg 1834. pag. 16 seq., Bredov. p. 331), magis videtur conveniens, quamquam in nullo libro scripto invenitur. Etenim sensus est: *se ipsos hoc maximum omnium malum* (s. malorum) *Graeciae illaturos esse*, ubi σφεῖς cum vi quadam positum videtur pro αὐτοί, ut VII, 168. Contra Struve l. l. pag. 17 tuetur σφι et ἐργάσαιτο singulari numero, referens ad τοῦτο scil. τὸ λῦσαι τὰς σχεδίας: quod si ita accipias, ut Eurybiadis sententia haec fuerit: *id* (i. e. pontes solutos) *maximum omnium malum Graeciae allaturum esse*, offendit, alia ut taceam, pronomem σφι, quod bene explicari vix poterit; ipsa sententia minus apta videtur: quare in ea, quam dedi, lectione et interpretatione acquiescere malim. Ad verbum ἀπολαμφθεὶς (*exclusus, interceptus*) vid. allata ad VIII, 11 et de locutione ἡσυχίην ἄγειν, in qua articulus plerumque omittitur, nott. ad VII, 11 et Struve Opuscul. selectt. II. pag. 108. De particulis οὔτε — οὔτε — τε diximus ad VI, 11.

κομιδῇ] i. e. *reditus*, ut VII, 225. 170. VIII, 19. 120. IX, 107. IV, 134. Schweigh., qui antea coniecerat ἐς

τὸ ὀπίσω (quod idem nuper proposuit Cobet in Mnemosyn. IX. p. 290) aut nude ὀπίσω (ut VIII, 120), postea merito acquievit in vulgata, cum sane parum differat τὸ ὀπίσω et ὀπίσω, quod v. c. legitur I, 207. Formam futuri medii διαφθαρέεται, ut omnes codd. exceptis duobus Parisinis hoc loco exhibent ac plerique etiam IX, 42, tuetur Bredov. p. 356 in activo διαφθερέω dici (ut V, 51) ratus: adeo ut in his quoque formis Nostrum variasse existimes; sed διαφθερέεται unum genuinum esse pronuntiat Cobet in Mnemos. IX. p. 290 seq. Equidem hic quoque a librorum scriptorum auctoritate stare malui. De significatione futuri medii vid. nott. ad VII, 197; de locutione ἔργον ἔχεσθαι vide nott. ad VIII, 11.

οἶά τε ἔσται προσχωρῆσαι κ. τ. λ.] Fieri posse ait Laco, ut omnes civitates gentesque in Europa ad regem accedant, cum vel vi capiantur vel ante faciant deditionem. Ubi noli mirari genitivos ἀλισκομένων et ὁμολογεόντων, praecedente accusativo πόλιν atque ἔθνεα: nam eadem ratio I, 3 atque etiam VIII, cap. 109 init. ἐκπεφηνότων περιημέκτεον, quod aliter explicat Matthiae Gr. Gr. §. 555. Sed vid. IX, 98 et cf. Thucydid. IV, 73. V, 23 ibique interprett. Alia excitavimus supra ad VIII, 69. πόλιν cum Bekkero et Dindorfio dedi, ut supra cap. 57. 68. §. 2 assentiente Bredov. pag. 265. Vulgatam πόλιν retinuit Dietsch. In verbis: τρυφήν τε ἔχειν σφέας τὸν ἐπέτεον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν, pronomem σφέας ad Persas spectat, quibus censet Eurybiades annuos Graecorum fructus alimento fore; ἐπέτεον dedi pro ἐπέ-

670 γε ἡ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφήν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέ-
τεον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα
τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσῃ· ἐατέον ὦν
εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθοι φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ ἐνθεῦτεν
δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. Ταύτης
δὲ εἶχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ
στρατηγοί.

Ὡς δὲ ἔμαθε, ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς 109
τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθη-
ναίους (οὔτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγόντων περιημέκτεον, ὥρ-
μέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν
βαλλόμενοι, εἰ ὧλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε· Καὶ αὐτὸς
ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῶ πλέω ἀκήκοα τοιάδε
γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκάην ἀπειληθέντας, νενικημένους

ταιον, ut VI, 105, ubi vid. nott.,
itemque Πέρσῃ pro Πέρσεα et hoc
loco et cap. 109: vid. nott. ad VIII, 3.
Mox e Florentino, Mediceo aliis-
que duobus codd. cum Schweigh. et
Gaisfordio rescripsi: ἐς ὃ ἔλθοι
(i. e. donec fugā pervenerit) pro vulg.
ἔλθῃ, quod Matth., Bekker., Din-
dorf. et Dietsch. retinuerunt. At
optativum, si quid video, loci ratio
postulat. Quod sequitur, τὸ ἐνθεῦ-
τεν δὲ, indicat: tum vero, si Grae-
ciā prorsus relictā in suam rex re-
dierit terram, de illius (i. e. Persa-
rum regis) terra pugnam esse insti-
tuendam.

CAP. CIX.

μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους |
His iungo ἔλεγέ σφι τάδε, ubi vo-
cula σφι ad id ipsum, nimis remo-
tum πρὸς τοὺς Ἀθηναίους spectat:
*Themistocles mutatus s. conversus ad
Athenienses iam eos ita allocutus est,*
aut, ut Schweigh. in Lex. Herod.
(II. pag. 99) verbum μεταβαλὼν red-
dit: *mutato consilio ad Athenienses se
convertens*; si quidem qui antea con-
tinuo ad Hellespontum navigare vo-
luerat, nunc prudenter contrarium
civibus persuadere studet. Hinc re-
cte Negris participium μεταβαλὼν
exponit ἀλλάξας γνώμην. Verbum
μεταβάλλειν ipse attigi ad V, 75.

HERODOT. IV.

Themistoclis sive calliditatem sive
prudentiam refert quoque Polyaen.
I, 30. §. 3. Frontin. II, 6. §. 8,
quibus allatis Valckenarius haec
subiunxit: „Themistoclis consilium
postea magni saepe sunt impera-
tores secuti: praebet istoc capite
quaedam exempla Frontinus et Afri-
cani Scipionis dictum, *viam hosti-
bus, quā fugiant, esse muniendam*; cu-
ius simile dat Agesilai Polyaen. II,
I. 6, qui factis illud suis saepe com-
probavit. Conferri poterunt idem
Polyaen. III, 19, 4. Pausan. IV [22].
p. 333. Diodor. Sicul. XIV, 27 et Xe-
noph. Hellen. VII [fin.] p. 376, 15.“
Caeterum paulo aliter atque Hero-
dotus ista tradit Plutarchus The-
mistocl. 16.

περιημέκτεον] Conf. I, 41 ibique
nott. de ipso verbo, quod praeterea
eodem significatu legitur I, 114. 164.
IV, 154. Ad structuram vid. allata
ad VIII, 108. Mox dedi ὥρμέατο
e Florentino libro pro vulg. ὁρ-
μέατο; vid. nott. ad VIII, 35. Ad
locutionem ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλ-
λόμενοι conf. nott. ad V, 73.

ἄνδρας ἐς ἀναγκάην ἀπειληθέν-
τας] „In angustias detrusum nescium-
que quo se verteret, ἐν ἀπορίῃσι ἐχό-
μενον IV, 131 [ubi vid. nott. Add.
V, 80. VII, 128. IX, 98. VIII, 52.]
ἐς ἀπορίην ἀπιγμένον I, 79, dixit
etiam Herodotus ἐς ἀπορίην ἀπει-

ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα. ἡμεῖς δὲ, εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνώσάμενοι, μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἔοντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον, ὃς τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ

λημένον II, 141 et ἀπειληθέντα ἐς ἀπορίην I, 24 [ubi vid. nott.] hīc necessitatis velut vinculis adstrictos, ἀναγκαλῆ ἐνδεδεμένους sive necessitate coactos [vid. I, 11. IX, 16 ibique allata], ἐς ἀναγκαλῆν ἀπειληθέντας. Tales victos saepe Themistocles ait ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα [i. e. denuo pugnam instaurare et priorem calamitatem reparare]: hoc quid sit, docebunt Spanhem. ad Iulian. pag. 178 et Abresch. Dilucid. Thucydid. p. 710. Valcken. Tu vid. de hoc utroque verbo nott. ad V, 121 et add. Krabinger. ad Synes. De regn. 24. pag. 317.

εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν] i. e. „nacti enim insperato sumus lucro nosmet ipsos et Graeciam.“ Ita Wesselingius, citans VII, 180. Add. VII, 155, 10. §. 4. Sophocl. Oed. R. 1049. Krueger. ad Xenoph. Anab. II, 3. §. 18, qui bene monet εὖρημα saepe idem esse atque ἔρμαϊον: *lucrum adventicium, res laeta praeter spem oblata*.

νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνώσάμενοι] Redit ἀνώσάμενοι VII, 139 eadem fere significatione atque ὠσάμενοι VIII, 3. Plutarch. Mar. 16. p. 414 C, ubi etiam νέφος invenitur de ingenti hominum multitudine sive turba. Add. ibidem cap. 11 et confer Homeri locos: Ili. IV, 274. XVI, 66. XVII, 755. XXIII, 133. Unde Livius quoque „peditum equitumque nubes“ dixit XXXV, 49. — Ex hoc Herodoti loco quoque ἀνώσάμενοι attigit Taylor. ad Lys. p. 41 s. pag. 81 Reisk. Ad verbum κατεργασάμεθα eiusque significationem vid. nott. ad VIII, 100.

ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα κ. τ. λ.] Haec rursus dicuntur ex illa Herodoti sententia de Nemesei superbos castigante et statu suo deiciente. Plura vid. ad III, 40. IV, 205. VII, 10. §. 5. VIII, 105. Inde apud Aeschylum quoque in Persis 359 et 360 a nuntio Persarum calamitates enarrante auctor perhibetur τοῦ παντὸς κακοῦ φανελς ἀλάστωρ ἢ κακὸς δαίμων ποδὲν, ipseque Darius ex his calamitatibus edoceri vult homines, ὡς οὐχ ὑπέρφεν θνητὸν ὄντα χρὴ φρονεῖν, vs. 825 et seqq. Et conf. quoque, quae de his disseruit Nitzsch: Sagenpoësie der Griech. pag. 574 seq.

ὃς τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο κ. τ. λ.] Voculam τε, quam omiserunt Schaefer., Matth., Bekker., Dindorf. et Dietsch., equidem cum Schweigh. et Gaisf. e Florentino adscivi. Neque alio modo τε καὶ in talibus positum reperi VIII, 143. 144. VII, 8. §. 3, ne plura; quo autem sensu τὰ ἱερὰ atque τὰ ἴδια in his opponantur, iam explicavi ad VI, 9; tu add. etiam I, 183 et C. Fr. Hermann.: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 10. not. 5 ed. sec. Ad locutionem ἐν ὁμοίῳ ποιεῖσθαι (*sacra et profana eodem s. pari loco habere*) vid. allata ad VII, 138. Ad formam ἐμπιπράς, cuius loco unus liber male affert ἐμπιπρεῖς, vid. Bredov. pag. 48. 397 et confer Blomfield. in Gloss. ad Aeschyli Pers. 815. Ad argumentum loci conf. Aeschyli Perss. 814 Blomfield.:

οἳ γῆν μολόντες Ἑλλάδ' οὐ θεῶν βρέτη
ἡδύνοντο σὺλᾶν, οὐδὲ πιμπράναι νεώς·

καταβάλλον τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα, ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε πέδας τε κατήκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, παντελέως ἀπελάσας τὸν βάρ-
671 βαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. Ταῦτα ἔλεγε, ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρ-

βωμοὶ δ' αἴστοι, δαιμόνων θ' ἰδρύματα
πρόρριζα φύρδην ἐξανέστραπται βάρθρων.

Wesselingius de inflammatis Graecorum a Persis templis consuli iubet Menag. in Diogen. I, 9 et Davis. in Cicer. De legg. II, 11. Tu vid. etiam ad Herodot. V, 102 allata.

ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε] Vid. VII, 35. Sequens κατήκε Valcken. mutari vult in ἐγκατήκε, scil. τῇ θαλάσῃ, quo sane non opus. Simplici verbo, eodem observante Valckenario, utitur Diogen. Laërt. Prooem. §. 9 itemque Herodot. VII, 35.

νῦν μὲν—καταμείναντας] Vulgo καταμείνοντες, cuius loco Valckenar. reponi voluit καταμείναντας, quod in ora Stephan. exstat quodque non displicuisse vidi Wesselingio (Diss. Herod. XI. p. 202), de hoc accusativo subsequente comparanti VIII, 109. II, 151. VII, 144. Equidem cum recentt. edd. recepi illud καταμείναντας, quod idem profert Kuehner Gr. Gr. §. 644, c; Schweighaeuserus ob similem structuram nominativi infinitivo iuncti I, 56. 63. IV, 15. 137 a vulgata libris reliquis comprobata stare maluit, de qua ita Matthiae: „καταμείναντες vereor ne in syntaxin peccet: nam ubi infinitivus pro prima persona coniunctivi ponitur, subiecti, quod vocant, eorumque, quae huic adiuncta sunt, accusativus additur. Vid. infra IX, 60 et Gramm. Gr. §. 546. pag. 1072 seq. ed. sec. Hoc vero loco ἐπιμεληθῆναι commodè e verbis εὖ γὰρ ἔχει necti potest.“ — Vocem οἰκετέων eodem significato, quo VIII, 106, accipi velim.

καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω] i. e. Et unusquisque reficiat aedes suas curet-

que sementem fieri. Ita Valcken. De pronomine τις, quod h. l. idem valet atque πᾶς τις (vid. v. c. Aristoph. Av. 1186. Herod. VIII, 123. IX, 29. 89) s. εἰς ἕκαστος (unusquisque), teste Eustath. ad Od. III. p. 123, 25. vid. Matth. Gr. Gr. §. 487, 2, Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Choëph. 53. Eodem modo Noster IX, 17: ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν. Add. IX, 78. 98. 116. VI, 9: ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλέος οἶκον. Et sic infra VIII, 118: ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος. — De reliquis ita Valckenarius: „Rarissimum arbitror illud οἰκίην ἀναπλασάσθω. Nidum fingere, πλάσαι δόμον, dixit incertus poëta [quem Sophoclem esse idem suspicatur Valckenar.] apud Lycurg. pag. 166, 35. [pag. 229 Reisk. Tu conf. quoque Wyttenbach. ad Plut. Moral. I. p. 755.] — ἀνακῶς ἐχέτω idem est atque ἐπιμελείτω. Vid. Pierson. ad Moer. Att. p. 43.“ In Glossa Herodotea, quam ad hunc locum spectare volunt (vid. Glossaria in Hippocrat. et Herodot. ed. Franz. p. 602), ἀνακῶς explicatur ἐπιμελῶς, φυλακτικῶς. Tu vid. etiam Herod. I, 24 ibique nott. et Matth. Gr. Gr. §. 348. Citat haec Herodoti verba Eustath. ad Homeri Odys. I. vs. 397. pag. 67, 47 ed. Basil., ubi pro σπόρου dat σπορᾶς.

ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσην] „Sequentia cum his arbitror iungenda, ἐς τὸν Πέρσεα, ἵνα (ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος) ἔχῃ ἀποστροφὴν, ita tamen, ut partim etiam ad illa pertineant, τὸν Πέρσεα, Per-

σὴν, ἵνα ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος,
110 ἔχῃ ἀποστροφὴν· τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλέης μὲν
ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο. ἐπειδὴ γὰρ,

sam enim facturus erat ἀποθήκην, ad illum ut haberet receptum vel refugium, si qua urgeret necessitas: amicum ad certum tempus velut sepositum, aliquando usui futurum, eleganter vocat ἀποθήκην. Ad ἀπόθετον φίλον in Lysia pag. 158 [pag. 313 Reisk.] vid. Markland. et, qui hic ἀποθήκην egregie tuetur, Abresch. Dilucc. Thucydd. p. 654. Ad ἀποστροφὴν conf. Xenoph. Cyrop. V, 2, 11. Anab. VII, 6, 24. Isocrat. Ep. II. pag. 410 B. Wesseling. ad Diod. I. p. 207 et Toup. Em. in Suid. voc. Ἀποστροφή [T. I. pag. 51]. Beneficiorum in regem regiamque familiam hac opera sua collatorum, ob quae εὐεργεσίαν sibi scribit ὀφείλεσθαι, meminit Themistocles in illa nobili epistola ad Artaxerxen data apud Thucyd. I, 138. "Valcken. Cui bene ita obloqui videtur Schweigh. his verbis: „At non Persam facturus erat ἀποθήκην: sed hoc ipsum, quod nunc agebat, nempe quod Athenienses a consilio in Hellespontum navigandi pontesque rumpendi deterruit, hoc, inquam, facturus erat ἀποθήκην ἐς τὸν Πέρσας: ubi per metonymiam ἀποθήκη dicitur id, quod est ἀπόθετον, thesaurus repositus, intelligiturque beneficium in regem collatum et in futuros usus apud eum collocatum, gratia apud regem in futurum tempus inita. Est enim, ut scite poeta ait, Καλὸν γε θησαύρισμα, κειμένη χάρις." Quod olim invitis libris scriptis legebatur ὑποθήκην, tuetur Goeller ad Thucydid. I, 129 atque sic explicat, ut Themistocles haec „quasi προενηχυριασόμενος regem" dixisse putandus sit. Mihi hoc valde alienum ab hoc loco videtur, quem Schweighaeuserum recte intellexisse puto. In verbis sequentibus: ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, quid voce πάθος significetur, declarabunt allata ad VIII, 103. Ad verbum καταλαμβάνειν vid. allata ad III, 42. VIII, 103

et ad sequens ὧν Matth. §. 625. Add. Herod. VIII, 128. 133 fin.

τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο] i. e. quae quidem etiam acciderunt. Ex his verbis quomodo colligi possit, Herodoti eam mentem fuisse, ut Themistoclem Xerxe regnante in Asiam ad Persas confugisse crederet (ut statuit Chr. Fuetterer in Commentatione de plurimis Thucydidis Herodotique locis, in quibus uterque scriptor de iisdem rebus gestis disserit, Hagiopoli 1843. pag. 21), equidem haud intelligo: immo hoc ipso rege id accidisse si Noster credidisset, id procul dubio quoque verbulo certe indicasset. Sed maluit omittere, cum bene sciret, postea demum hoc factum esse: adeo ut ad Herodotum referri nequeant verba Cornelii Nepotis (Themistocl. 9) sic scribentis: „Scio plerosque ita scripsisse, Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transisse. Sed ego potissimum Thucydidis credo, quod aetate proximus de iis, qui illorum temporum historiam reliquerunt, et eiusdem civitatis fuit. Is autem ait, ad Artaxerxem eum venisse atque his verbis „epistolam mississe" etc. etc. Tu vid. alios testes ab interpretibus Cornelii ad h. l. allatos et potissimum Thucydidem I, 136 seq. Accidit igitur, quod Herodotus indicat, Olymp. LXXVI, 4 s. 473 ante Chr. n., cum Themistocles eiusdem criminis atque Pausanias reus factus, fugā salutem petere coactus ad Artaxerxem, Xerxis filium ad regnum modo evectum, se conferret.

CAP. CX.

διέβαλλε] i. e. decepit, fefellit. Vid. nott. ad V, 50. Ad seqq. cf. infra VIII, 124. Themistocles ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος. Hoc loco quod καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφός (i. e. qui iam prius habi-

καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφός, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὖβουλος, πάντως ἐτοῖμοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. Ὡς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοτον, τοῖσι ἐπίστευε σιγαῖν ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτὶς ἐγένετο. οἳ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἳ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ

lus est sapiens) dicitur Themistocles, Matthiae Gr. Gr. §. 495, c. hoc participium *δεδογμένος* revocat ad *δέδοκται*, *decretum, constitutum est* (ut IV, 68. VI, 109 ibique nott. IX, 60. 74. 87.), adeo ut certa et constans Atheniensium opinio de Themistoclis prudentia iam prius capta declararetur. Mox plerique libri, quos Schweigh. et Gaisf. secuti sunt, *ἐπίστευσε*, ubi olim *ἐπέτελλε*, quod dudum ex ora Stephani in *ἐπίστευε* mutarat Valckenarius sic interpretans: *quos utcumque tormentis excruciantur, fideli credebatur occultaturos silentio quae regi mandasset dicenda*. Nec aliter accepit Wesselingius: inde equidem cum recentt. edd. recepi *ἐπίστευε*. — De Sicinno quaedam attulimus ad VIII, 75, cuius loco Polyaeus I, 30, 3 vocat Ἀρσάκη; Plutarchus Aristid. 9. pag. 324B. Themist. 16. pag. 120C. Ἀρνακήν, regium eunuchum et captivum scribit missum esse ad Xerxem. Cum Herodoto facit Diodorus XI, 19 a Themistocle narrans filiorum paedagogum missum esse, itemque Iustinus II, 13, per servum fidum Xerxi haec indicasse Themistoclem narrans. Quod vero apud Thucyd. I, 137, ex quo hausit Cornel. Nep. Themistocl. 9, Themistocles literas regi scripsisse narratur, id iure miratur Valckenar. indeque ob Herodoti testimonium a tam cauto imperatore eas scriptas esse negat, praesertim cum ipsa res sit minime credibilis. Nimirum in iis literis, quas postea, teste Thucydide (I, 138) et, qui hunc sequitur, Cornelio Nepote (Vit. Themistocl. 9), ad Artaxerxem, Xerxis filium et successorem, dedisse fertur Themistocles, ad Persam confugiens eiusque amicitiam petens,

gloriatum hic se patrem (Xerxem), cum in Asiam reverti vellet, proelio apud Salamina facto literis certiores fecisse, id agi, ut pons, quem in Hellesponto fecerat, dissolveretur atque ab hostibus circumiretur, eoque nuntio Xerxem periculo esse liberatum. Mihi hac in re non multum differre videtur, num, ut Herodotus tradit, per nuntium clam cum Xerxe egerit Themistocles an literis ad regem Persarum datis, ut alii tradunt: id certe utroque testimonio patet, clam cum Xerxe transigisse Themistoclem; neque inde cum Dunckero (Geschichte d. Alterth. IV. p. 816) malignum dixerim Herodotum, de Themistocle talia narrantem, neque cum alio viro docto (Chr. Fuetterero in Commentatione modo laudata p. 21) ad fabulas reiecerim, quae Herodotus de Themistocle Xerxem certiores faciente de Graecorum consiliis hoc loco enarrat. Herodotum in hac quoque re nihil aliud fecisse existimo nisi accurate retulisse, quae inter Graecos sparsa erant quaeque probatis ab auctoribus ipse acceperat. Ex Ctesiae Excerptis Persicis nihil accuratius de his cognosci posse doleo, si quidem hoc tantum epitomator inde exscripsit §. 25: καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλὴν πάλιν καὶ τέχνην Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους κ. τ. λ.

τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτὶς ἐγένετο] Vocula αὐτὶς (*iterum*) spectat ad ea, quae supra VIII, 75 tradita leguntur.

οἳ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν] E Florentino reposui ἐπεὶ τε, probante Bredov. pag. 39, pro ἐπειδὴ, quod cum Schaefero tenent nonnulli editores. „Mittitur navis

πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι, ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν· καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλων ὀπίσω. 672

111 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νέας, μήτε ἐπιπλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περικατέατο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος χρήματα οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω τε σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα

in Atticam, ubi haerebat adhuc Xerxes; neque enim hic cum classis an fugit reliquiis; sed cum exercitu suo secedens ex Attica, Graecia peragratâ, rediit in Asiam cap. 119 ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. conf. cap. 113. 126. 130. Valcken. — In fine cap. ad verbum κομίζεο conf. VIII, 107.

CAP. CXI.

ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν] De usu particulae negativae in talibus monuit Matth. Gr. Gr. §. 534, 4. Ipsum locum sic Latine reddiderim: *Graeci, ubi displicuit consilium naves barbarorum ulterius persequendi aut in Hellespontum navigandi ad transitum (pontem) rescindendum, Andrum circumsedere coeperunt, quam expugnare in animo habebant.* In quibus Persarum classem Noster dicit barbarorum naves, licet haud paucae Ionum aliorumque Graecorum naves interessent, sed subditae Persarum imperio. — περικατέατο dedi Schweighaeuserum et recentt. edd. secutus, cum olim legeretur *περικατέατο*, quod merito damnat Bredov. pag. 317. De Andro vid. allata ad VIII, 108. ἐξελεῖν cum Bre-

dovio (p. 325) revocavi pro ἐξελέειν idemque feci cap. 121. In seqq. ad verbum προῖσχομένου conf. I, 164. IV, 165. VIII, 3. De ea structura, qua sequitur ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι — οὕτω τε — δοτέα εἶναι χρήματα, mox monebimus.

Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην] His verbis Themistocles significare voluit, *licere Atheniensibus, vel vi obtinere ea, quae vellent, si verbis persuaderi non possent Andrii: omni igitur modo Atheniensibus gratificandum pecuniasque solvendas esse.* Neque aliter apud Platonem De legg. IV. p. 711 C et 722 B πειθῶ et βίαν coniunctas invenimus, quamvis deorum in numerum non relatas. At Πειθῶ deam novit iam Hesiodus Opp. et D. 73, itemque Aeschylus Eumen. 385. 885. Suppl. 1040: alia vide sis allata in Thesaur. Ling. Graec. VI. pag. 665 ed. Dindorf. *Suadela* ac *Necessitati*, quam utramque una voce alii appellarunt τὴν Πειθανάγκην (vid. Eustath. in Homer. Ili. III. pag. 309, 14. Synes. De regn. pag. 26 A. s. cap. 23 ibiq. Krabinger. pag. 317 coll. Abresch. in Miscell. Observv. Vol. V. pag. 236. 237, quem laudat Cr.) opponunt Andrii Πενίην τε καὶ Ἀμνηχανίην, i. e. *paupertatem et inopiam sive impoten-*

λέγοντες, ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἦκοιεν εὖ, ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέ-

tiam, quarum praesidio etiam firmi ac tuti Themistoclem Graecosque re infecta discedere coëgerunt, ut legimus VIII, 121 coll. Plutarch. Themist. 21. p. 122 C., qui eadem brevius exponens ipso teste Herodoto laudato vocat *Βίαν* atque *Ἀπορίαν* deas Andriorum. Ac sane fanum *Ἀνάγκης* atque *Βίας* Corinthi fuisse auctor est Pausanias II, 4. §. 7. Neque huc non facit Alcaei dictum apud Stobaeum XCIV (96) 17. p. 518 s. T. III. pag. 258 Gaisf. (Bergk. Poëtt. Lyric. Graec. pag. 726), ubi *Ἀμνηχανίαν* dixit sororem *Πενίας*: de quo conf. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli S. c. Th. 343. Ac denique muliebres deas *μεγάλους θεούς* recte dici, monstrasse dicitur Elsner. Sched. Crit. pag. 39 a Wesselingio excitatus. Conf. Verheyck. ad Antonin. Liberal. pag. 252 ed. Koch. Haud aliter infra Andrii protulisse dicuntur *θεοὺς ἀχρήστους*, i. e. malevolos, haud benignos neque utiles ipsis, eo quod nulla ipsis praebent commoda.

ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες] κατὰ λόγον cur Schweigh. in Lex. Herod. (II. p. 9) reddat *merito*, haud exputem. Conf. V, 8 ibique nott. II, 100. VI, 96. Valet potius *pro ratione*, si scil. Athenienses et Andrii secum comparentur. Imperfectum *ἦσαν* positum videtur, ubi praesens sane tempus expectasses: de quo usu conf. Heindorf. ad Platon. Phaed. §. 35. pag. 54 et quae alia de eodem usu attulit Stallbaum ad eundem Platonis locum pag. 60. 61. Ac respicere sane videntur Andrii ad id tempus, quod proxime antecessit bellum Persicum, quo urbs aeque atque terra Attica vastata est. De vocula *ἄρα* postposita conf. allata ad VIII, 8. De voce *εὐδαίμονες* conf. nott. ad V, 8 et 28. Itaque totius loci haec est sententia:

Athenas, respondent Andrii, utique (comparatione cum Andro instituta) magnas opulentasque fuisse bonosque nactas esse deos, cum Andrii tenuem habeant terram maximeque egeni inde sint deosque colant inutiles, qui nunquam ipsorum insulam relinquunt, sed semper eam (habitare) ament.

καὶ θεῶν χρηστῶν ἦκοιεν εὖ] Ad locutionem conf. I, 30. VII, 157 ibique nott. et de vocula *εὖ* in fine orationis posita vid. allata ad V, 27. De indicativo (*ἦσαν*) et optativo (*ἦκοιεν*) se invicem excipientibus conf. V, 97 ibique nott. et VIII, 100. „Caeterum,” ait Schweighaeuserus, „mordaci ironia haec dicta videntur: *magnae et beatae Athenae* scilicet! nempe urbs eversa cremataque et terra omnis vastata: *propitiis in primis utuntur diis* scilicet, qui nec urbem, nec templa tutati sunt!”

ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας] Oratio e directa subito in indirectam accusativi et infinitivi transit structuram, plane ut VIII, 118, quem locum unâ cum aliis excitavit Matth. Gr. Gr. §. 538. Nec aliter paulo ante Noster dicit ὥς ἦκοιεν Ἀθηναῖοι — οὕτω τί σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, in quibus et ipsis ad infinitivi structuram oratio subito transit, quod idem supra iam observavimus IV, 137 (ubi vid. allata). I, 207. II, 162. III, 32. Vocem *γεωπεινῆς* (i. e. *pauper*, qui parum terrae agrive possidet) attigi ad II, 6. Add. Gregor. Corinth. De dialect. Ion. §. 114. pag. 518. — Ad voces *ἐς τὰ μέγιστα* Schweighaeuserus ex antecedenti *γεωπείνας* intelligi vult *γεωπεινῆς*, ut intelligantur *maxime egeni*, qui ad maximam paupertatem devenerint. Similia quaedam praebet Noster V, 49, ubi vid. nott.

ειν, Πενίην τε καὶ Ἀμνηχανίην· καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβό-
 λους ἔοντας Ἀνδρίους οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέποτε γὰρ τῆς
 ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω. Οὐ-
 112 τοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ δόντες τὰ χρήματα
 ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δὲ, οὐ γὰρ ἐπᾶνέτο πλεονεκτέων,
 ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἵτεε
 χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ
 πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο, λέγων, ὥς, εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεό-
 μενον, ἐπάξειν τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων
 ἐξαιρήσει. λέγων ὧν ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ
 Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἳ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἀνδρον, 673

καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους
 ἔοντας Ἀνδρίους] i. e. atque horum
 deorum compotes cum facti essent An-
 drii s. quos deos cum nacti essent An-
 drii. Vocem ἐπήβολος illustrarunt
 Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Pro-
 meth. 453 coll. ad Agamemn. 525,
 Schaefer Melett. critt. p. 48, Wyt-
 tenbach. ad Plutarch. Mor. I. p. 112.
 Add. Herod. IX, 49.

οὐδέποτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυνα-
 μίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι
 κρέσσω] Cum sententia sit: „nun-
 quam enim fore, ut Atheniensium po-
 tentia suam superet impotentiam, Co-
 bet in Mnemosyn. IX. p. 291 post
 οὐδέποτε γὰρ inseri vult ἄν, quod
 mihi haud necessarium esse videtur.
 Similem quandam sententiam pro-
 dit Noster VII, 172. Qui ἀδυνα-
 μίας voce utitur, is supra III, 79.
 VII, 172 ἀδυνασίης formam adhi-
 buit, ut notat Bredov. p. 95. Quod
 nobis documento est, Herodotum
 omnino in talibus variasse neque
 unā eādemque formā semper esse
 usum. Inde quoque utramque for-
 mam laudat Pollux III, 122. Plura
 vid. in Thesouro Ling. Graec. I. pag.
 711 ed. Dindorf. In proxime seqq.
 Schweigh. e Florentino addidit τὰ
 ante χρήματα, intelligens pecuniam,
 quam ille postulaverat. Articulum
 omiserunt Matth., Bekker, Dindorf.
 et Dietsch.

CAP. CXII.

πλεονεκτέων] De hoc verbo mo-

nui ad VII, 158. Sensus loci est:
 neque enim cessabat pecunias s. opes
 conquirendi cupidus. Caeterum ea-
 dem fere enarrat Plutarch. Themis-
 tocl. 21. init. p. 122 C., ubi etiam
 Timocreontis, qui Themistoclis fuit
 adversarius, exstat carmen in The-
 mistoclem traductum sane ut homi-
 nem mendacem, iniustum, prodito-
 rem, qui pecuniā corruptus amicum
 prodiderit. Add. Pseudo-Plat. II.
 p. 871 C, qui Herodotum crimina-
 tur, Themistoclem pecunias ab in-
 sularis exegisse et in suum usum
 convertisse tradentem: quam crimi-
 nationem iniuriā fieri agnovit quo-
 que Lahmeyer: De Plutarchei li-
 belli qui de malignit. Herod. inscri-
 bitur etc. p. 75. Nulla sane apparet
 causa, cur Herodotum falso tradi-
 disse existimemus, nec sane Dun-
 ckeri (Gesch. d. Alterth. IV. p. 811)
 iudicio subscribendum erit, ea, quae
 Noster de Themistocle Andriisque
 narrat, vera esse posse negantis.
 Tu vid. quae de his iam supra ad
 VIII, 4 monuimus.

λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους
 ἐχρήσατο] Vocem λόγοισι, quae a
 Florent., Medic., aliis abest, hinc
 vel deletam vel uncis certe inclu-
 sam vult Schweighaeuserus ut su-
 spectam. Idem codd. pro καὶ πρὸς
 Ἀνδρίους perperam habent πρὸς βα-
 σιλέα. Equidem cum recentt. edd.
 nihil in his mutandum esse ratus
 vulgatam retinui lectionem.

παρὰ Καρυστίων] De Carystis
 cqnf. Herod. IV, 33. VI, 99. VIII,

ὥς πολιορκέοιτο διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὥς εἴη ἐν αἰ-
νῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα ἔπεμπον χρήματα.
Εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν
δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μόνους.
καὶ τοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερ-
βολὴ ἐγένετο, Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέ-
φυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν, ἐξ Ἄνδρου ὁρ-
μεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτᾶτο λάθρῃ τῶν ἄλλων
στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν 113

121. IX, 105. Ac refertur *Carystus* inter antiquissimas Euboeae urbes. iam Homero nota et ab Atticis vel condita vel incolis repleta, quae adeo post bella Persica cum in Atheniensium devenisset ditionem, a Romanis accepit libertatem. Marmore in viciniis eruto vinique egregii culturâ olim urbs maxime celebrata est, quae adhuc suo nomine vocatur *Carysto* s. *Castel Rosso*. Vid. Mannert. VIII. p. 262 seq., Tzschuck. ad Mel. II, 7, 9 nott. exegg. (Vol. III. P. II. pag. 695.), Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 1021 (qui omnes veterum scriptorum locos exhibuit) et qui nuper accurate de *Carysto* eiusque conditione, qualis nunc est, disputavit Girard: Archiv. des miss. scientifiq. II. pag. 700 seqq. De *Pariis* vid. nott. ad VIII, 67. In seqq. pro Θεμιστοκλήα dedi Θεμιστοκλέα, quod Florentinus et Sancrofti liber praebuere, itemque εἰπεῖν (pro εἶπαι), ab eodem Florentino allatum. Bekkerus, quem et Dindorf. et Dietsch. sequuntur, retinuit εἶπαι; conf. nott. ad VIII, 87. Ad locutionem ἐν αἰνῇ μεγίστῃ εἶναι vid. nott. ad III, 74.

τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο] Valla: *Carystius ne hac quidem re contigit effugere cladem*. Propius ad ipsa verba: *Quamquam Carystius quidem minime inde dilatio s. mora fuit calamitatis*, qua scil. ipsos affici oportuit. Ubi in locutione τούτου εἵνεκα ea vis praepositionis tenenda est, qua simul causam in se continet (quod ad hoc attinet, s. huius rei

causa, inde); de quo usu vid. allata a Stallbaumio ad Platon. De republ. I, 3. p. 29 ed. sec. (pag. 329 B.). Invenitur vox ὑπερβολὴ (*mora*, *procrastinatio*) apud Polyb. XIV, 9, 8 teste Schweighausero, qui de verbo ὑπερβάλλεσθαι *differendi* notione laudat Herod. VII, 206 (ubi conf. nott.) et IX, 51. Tu add. IX, 46. Bene Negrus exponit ἀναβολή, ὑπέρθεσις τοῦ κακοῦ. Mox ad verbum ὁρμεώμενος conf. VII, 22. 34 aliosque locos apud Bredov. pag. 381, quo eodem auctore reposui ἐκτᾶτο, cum neque vulgata ἐκτέετο neque quod a Mediceo, Florentino, aliis allatum est, ἐκτέατο veram verbi formam praebere videatur. Dindorfius, quem secutus est Dietsch., exhibuit ἐκτητο, quae plusquamperfecti est forma (vid. Bredov. pag. 287), aliena ab hoc loco, ubi imperfectum requiritur: quod idem statuit Cobet in Mnemosyn. IX. p. 291 ἐκτέετο retinendum esse ratus. Ad λάθρῃ vid. IX, 90, ubi eodem modo genitivus adstruitur; plura qui desiderat, adeat Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. p. 35. 36 ed. Dindorf.

CAP. CXIII.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα] Intelliguntur copiae terrestres, quae in terra Attica, in qua Xerxes commorabatur, dispositae erant. Pro vulg. ἐξέλαυνον ex Aldina revocavi cum Dindorf. et Dietschio ἐξήλαυνον, quod Herodoti sermo postulat: vid. Bredov. pag. 299.

ναυμαχίην, ἐξήλαννον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἄνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειραῖσθαι τῆς Πελοποννήσου. Ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους,

ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ] E Florentino Schweighaeus. inseruit voculam καὶ ante Μαρδονίῳ. Equidem cum Matth., Bekk. et recc. edd. eam de nouo exstincti. Mox Sancrofti liber cum aliis, quos secutus sum, ἄνωρίην; Mediceus, Florentinus, alii ἄνωρίη, quod postea Schweighaeusero, cui assentitur Stegerus (Ephem. Ien. 1828. nr. 186. pag. 46) melius videbatur, quodque nunc etiam probari video Cobeto (Mnemosyn. IX. pag. 291), qui ad ἄνωρίη suppleri vult ἔδοξε. Intelligitur autem *tempus non opportunum, importunum, in-tempestivum*. Conf. Hemsterhus. ad Thom. Mag. pag. 136.

χειμερίσαι τε] i. e. *hiemare, hiemem transigere*. „χειμερίσαι,“ ait Valckenar. „pro vulgari χειμάσαι vel παραχειμάσαι positum VI, 31, infra recurrit c. 126 et 130, ubi classis reliqua Persarum ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. [Alia praebet Thesaur. Ling. Graec. VIII. pag. 1380 ed. Dindorf.] Formatum illud, ut *θερίζειν, aestatem transigere*; et rarius *ἐαρίζειν tempus vernum*. ἐχειμέριζε forte dederat Noster etiam c. 133 pro ἐχείμαζε, quod in alium usum adhibet VII, 191 *ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς, tertio demum die tempestas sedavit*.“ Ad locutionem πειραῖσθαι τῆς Πελοποννήσου conf. VIII, 100 ibique nott.

πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους] In Sancrofti libro ante Πέρσας insertum legitur μυρίους, quod idem Valla

expressit, quodque ex VII, 83 [ubi vid. nott. itemque ad VII, 31] irrepsisse recte statuit Wesseling.

τοὺς θωρηκοφόρους] Conf. VII, 61.

καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην] Supra VII, 40. προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι. De *Medis* conf. VII, 62; de *Sacis* et *Bactriis* VII, 64; de *Indis* VII, 65.

κατ' ὀλίγους] Antecedenti ὅλα opponitur, hoc fere sensu: *e singulis gentibus consociatis paucos singulos elegit*, sive, ut Schweigh. reddit: *e reliquis vero sociis non nisi paucos passim selegit*; in Lexico Herodoteo II. p. 9. κατ' ὀλίγους idem valere ait atque ὀλίγους τινὰς ἐξ ἑκάστου ἔθνεος, *paucos de quoque populo, de quoque genere sociorum*. Bene quoque Schaeferus ad Dionys. Halicarn. De composit. verbb. p. 44: *ex singulis sociorum copiis seligebat paucos*, et Buttman. ad Demosthen. Mid. p. 175 ed. sec.: *paucos e singulis ordinibus* (ad instar formulae *centenos*), ubi etiam plura vid. de distributivo usu praepositionis κατὰ, de quo Wesseling. excitaverat Thucyd. III, 111. IV, 11. VI, 34 ibique Duker. Tu vid. Herod. II, 93, cui add. IX, 102 et VIII, 57 ibique nott. — Ad sequens ἐν δὲ, praecedente τῶν ἄλλων, conf. Winckelmann. ad Platon. Euthyd. pag. 136, ubi etiam affert Herod. I, 185. 192. Schweighaeus bene illud ἐν δὲ ad omnem eorum, qui e Xerxis exercitu a Mar-

τοῖσι εἶδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἰ τέοισι τι χρηστὸν συν-
 ῆδεε πεποιημένον. ἐν δὲ πλείστον ἔθνος Πέρσας αἰρέετο, ἄν-
 δρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους, ἐπὶ δὲ Μήδους. οὗ-
 τοι δὲ πλήθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, φώμη
 δὲ ἴσσοι, ὥστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν
 ἰππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὴν στρατιὴν 114
 διέκρινε καὶ Ξέρξης ἣν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθει
 ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνί-
 δεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι
 674 δὲ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῆται, ὅς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦ-
 σαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τὴν
 Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τε σὲ

donio electi erant, numerum refe-
 rens interpretatur: in universo autem
 numero selectorum. In uno codice
 ἐν δὲ, quod sane displicet.

τοῖσι εἶδεά τε ὑπῆρχε] i. e. qui
 formā suere praestantes. Conf. I, 199.
 VIII, 105 et nott. ad VI, 127. „Sunt,
 ni fallor (ait Valcken.) εἶδεος
 εὔχοντες, sive σωμάτων ἔχοντες
 ἀριστα atque adeo εὐεκτικοί. Hos
 dicitur Mardonius e caeterorum tur-
 ba διαλέγων, secernens, καὶ εἰ τέοισι
 etc., ubi forte lectio non esset de-
 terior καὶ ὅτέοισι τι χρηστὸν συν-
 ῆδεε πεποιημένον.“ Nec tamen
 quidquam mutandum esse recte sta-
 tuit Schweighaeuserus. Vid. Matth.
 Gr. Gr. §. 617. Ad verbum διαλέ-
 γων conf. nott. ad VIII, 107. Mox
 revocavi cum recentt. edd. συνῆδεε,
 quod Schweighaeuser. et Gaisford.
 ex cod. Florentino et cod. Sanctrofti
 mutaverant in συνείδεε, quod ferri
 nequit: vid. Bredov. pag. 412 et cf.
 Herodot. VII, 164. IX, 58.

στρεπτοφόρους] Haud neglexit
 nostrum locum Blomfield. Praefat.
 ad Aeschyli Pers. p. VI ed. Lips., ubi
 pluribus docet, ψέλια de armillis et
 στρεπτά de torquibus dici: quod
 utrumque inter Persarum ornamen-
 ta referri novimus. Vid. Brisson.
 De regn. Perss. I, 145. II, 197 et
 nott. ad III, 20. — Ad ἐπὶ δὲ vid.
 nott. ad VIII, 93. — Mox revocavi
 ἴσσοι pro ἴσσοι, quod affert
 Florentinus: vid. supra VIII, 83 ibi-
 que allata.

CAP. CXIV.

ἐληλύθει] Vid. supra V, 98 et cf.
 Bredov. pag. 315. 320 de hac plus-
 quamperfecti forma; de significa-
 tione vid. Matth. Gr. Gr. §. 505, IV.
 pag. 960. — In seq. δίκας αἰτέειν
 τινά τινος est poenam, satisfactionem
 alicuius rei ab aliquo repetere, ut I, 2,
 alibi. Ad ipsam rem conf. Herodot.
 IX, 64. Verba τὸ διδόμενον ἐξ ἐκεί-
 νου δέκεσθαι sic intelligo: id quod
 a Xerxe oblatum esset, s. satisfactio-
 nem oblatam accipere. Pavius intel-
 lexit: accipere omen, et, quidquid
 rex diceret, sibi sumere, probante
 Wesseling., qui de hac verbi δέχε-
 σθαι notione, qua omnino valet ac-
 cipere omen, laudat VIII, 137. IX,
 91. Aristoph. Plut. 63, atque huc re-
 fert, quae in fine cap. de praecone
 dicuntur: ὁ μὲν δεξάμενος τὸ φη-
 θέν. Tu conf. etiam Xenoph. Anab.
 I, 8, 17. Sophocl. Electr. 668. Redit,
 observante Cr., locutio in Platon.
 Gorg. §. 118. pag. 499 E: τὸ παρὸν
 εὔποιεῖν καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ
 διδόμενον παρὰ σοῦ, quae Hein-
 dorfius p. 179 reddit: res praesentes
 et, quodcumque fuerit oblatum, lucro
 apponere inque rem suam convertere,
 proverbii colorem ista habere sub-
 iiciens et aliter Herodoti verba a
 Wesselingio accipi addens. Equi-
 dem ab ea, quam dedi, interpreta-
 tione cur recedam, nihil causae sub-
 esse video. Ad usum verbi κατέ-
 λαβε (deprehendit, assecutus est s.

καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ ἐτύγγανε παρ-εστεῶς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε. Τοιγὰρ σφι Μαρ-δόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας, οἷας ἐκείνοισι πρέπει. Ὁ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλλάσσετο.

- 115 Ξέρξης δὲ, Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπο-ρεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀπ-άγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὥς εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευό-μενοι γινοίατο καὶ κατ' οὓς τινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρ-πὸν ἀρπάζοντες ἐσιτέοντο. εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὔροιεν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατή-σθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν·

invenit) conf. allata ad VI, 29. VIII, 6.

κατασχὼν] i. e. *inhibens, cohibens*, ut alibi ἐπισχὼν VIII, 113. 23. 66. I, 132. IX, 49. Hinc etiam VIII, 117 κατεχόμενοι, i. e. *retenti, detenti*, coll. VI, 129. Ad vocem τοιγὰρ vid. nott. ad III, 3.

CAP. CXV.

ὥς εἰπεῖν] i. e. *ut ita dicam*. εἰ-πεῖν codd. iubentibus cum recentt. edd. revocavi pro εἰπαι. Conf. nott. ad VIII, 65. 87. De ipsa locutione conf. II, 53. 134 et quae plura exci- tant Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Pers. 720 et Kuehner Gr. Gr. §. 852, 1. Indicatur autem hac formula *exiguus militum numerus*, quem salvum ex im- mani illa multitudine (VII, 188) in Asiam Xerxes reduxerit. In verbis proxime antecedentibus ad voces ἐς τὸν πόρον conf. VIII, 111. 117. 126 et Aeschyli Perss. 753 Blomf.

οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν κ. τ. λ.] De particula δὲ in apodosi iterata vid. Herodot. I, 66 ibique nott. II, 26. 39. IX, 6. 48. 70. 76 et conf. Matth. Gr. Gr. §. 616 et Werfer. in Actt. phill. Monacc. I. pag. 94. — Verbum περιλέποντες (i. e. *decorticantes* s. corticem circum circa decerpentes

ac solventes) affert Suidas III. pag. 96, qui idem s. v. Δρέπον I. p. 628 conferatur. Adhibuit vocem περι-λέπειν Theophrast. Hist. plant. VI, 4, 10 et dudum antea Homer. Ili. I, 236; de voce φλοιὸς vid. supra He-rodod. IV, 67.

τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων] scil. δενδρέων. Iunguntur pari modo δένδρεα ἡμερα καὶ ἄγρια IV, 21. Tu conf. etiam IX, 97 ibique nott. Quod sequitur ὑπὸ λιμοῦ, valet: *prae fame, fame coacti*. Ac multos Persas mortuos esse δίψῃ τε λιμῷ τε canit quoque Aeschylus Pers. 490 (496 Blomf.), cuius omnis huc spe-ctat narratio inde a vers. 482 (488 Bl.), tragicum in morem exornata. Eodem spectat Tzetz. Chil. I, 995, Persas, qui cum rege secesserint, plerosque narrans obiisse κρυμῷ, λιμῷ, πορείᾳ, sive, ut Orosius habet II, 10. p. 114, *labore, fame ac metu distabuerunt*. Addam Iustini locum II, 13. §. 11. 12, qui Xerxis tristi reditu exposito haec subiicit: „Nec pedestribus copiis, quas ducibus ad-signaverat, felicius iter fuit: si qui-dem quotidiano labori (neque enim ulla est metuentibus quies) etiam fames accesserat. Multorum deinde dierum inopia contraxerat et pe-stem, tantaque foeditas morientium

ταῦτα δ' ἐποίησεν ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρα-
τὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέον-
τας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῇσι πόλιν, ἵνα ἐκάστοτε γί-
νοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσσαλίῃ τέ
νιν καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ
τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἦλαν-
νε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρηῖσι,
ἀπαιτόντος Ἄεργεω, ἔφασαν νεμομένας ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν

fuit, ut viae cadaveribus impleren-
tur, alitesque et bestiae escas ille-
cebris sollicitatae exercitum seque-
rentur." In Ctesiae Excerptis Per-
icis nihil de his tradi, iam ad VIII,
110 observavimus.

[ἐπιλαβὼν δὲ] Vid. nott. ad VI, 27.
Pro seq. λοιμός Toup. Emendd. in
Suid. P. III. pag. 333 s. II. p. 390
rescribi vult λιμός idque de morbo,
quem vulgo dicunt *le scorbut*, intel-
ligi vult, comparans Polyb. III, 87.
Toupium nemo editorum merito ac-
centus est, cum hoc loco de peste,
ex fame, qua premebantur, prava-
que ex nutritione, qua alebantur,
exorta indeque plerosque consu-
menta sermo sit. *δυσεντερίη*, quae
additur, intestinorum difficultatem
cum exulceratione coniunctam si-
gnificat, eaque crebro apud Hippo-
cratem et Galenum commemoratur,
qui varia eius genera indicarunt:
in vid. Foesii Oeconom. Hippocrat.
pag. 171 s. v., ubi utriusque scripto-
ris loci afferuntur alique aliorum
adijciuntur. E quibus unum hic af-
ferre liceat Celsum De medicin. IV,
22 (15) sic scribentem: „Proxima
his inter intestinorum mala *tor-
mina* esse consueverunt: *δυσεντε-
ρίη* Graece vocatur. Intus inte-
stina exulcerantur: ex his cruor ma-
nat, iisque modo cum stercore ali-
quo semper liquido, modo cum qui-
busdam quasi mucosis excernitur:
interdum simul quaedam carnosa
descendunt [cf. Hipp. Aphorismm.
IV, 26]: frequens deiciendi cupidi-
tas dolorque in ano est: cum eodem
dolore exiguum aliquid emittitur at-
que eo quoque tormentum intendi-
tur: idque post tempus aliquod le-
vatur exiguaeque requies est: som-

nus interpellatur: febricula oritur
longoque tempore id malum, cum
inveteraverit, aut tollit hominem
aut, etiamsi finitur, excruciat."

[μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν]
scil. ἀνθρώπους (*aegrotantes*), monente
Boeckh. in Corp. Inscriptt. I. pag.
20. 21. 875. De verbo *μελεδαίνειν*,
quod etiam affert Suidas s. v. II. p.
523, vid. allata ad VII, 31: est autem
verbum Ionicum atque Hippocrati,
aliis usitatum, ubi de *curendis* ae-
grotis adhibetur: vide plura, quae
in Foesii Oecon. Hippocr. pag. 404
s. v. et in Thesaur. Ling. Graec. V.
p. 726 ed. Dindorf. afferuntur, et
conf. etiam Franz: Element. Epi-
graph. pag. 79; praeterea poetae
Graeci, ut Theocritus (IX, 12. X,
52), Theognis (185. 1129), alii idem
adhibuerunt verbum. Quod sequi-
tur *τρέφειν*, valet *alere*, i. e. melio-
rem cibum praebendo reficere ae-
grotantes. De *Siri* urbe in seqq.
dixi ad V, 15. Romanis dicebantur
Serrae, nunc vocant *Serres*; quam
urbem adhuc commercio florentem
inter potiores Macedoniae urbes
censeri, sitam ad lactam illam pla-
nitiam Strymone irrigatam, ad mon-
tis declivitates, brevi spatio remo-
tam a Cercines lacu, cui nunc no-
men Takinos, docuit Cousinéry:
Voyage en Macedoine I. pag. 157
seqq. 173 seqq. Nec fugit censo-
rem Gottingensem 1833. nr. 127. p.
1262. — De sacro Iovis curru vid.

- ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων.
 116 Ἐνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωρικῆς,
 Θρήϊξ, ἔργον ὑπερφυῖς ἐργάσατο, ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρ-
 ξῳ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς τὸ οὐρος τὴν Ῥο-
 δόπην, τοῖσι τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 λάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσα-
 σθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνα-
 875 χώρησαν ἀσινεῖς πάντες, ἔξ ἑόντες, ἐξώρυνξε αὐτῶν ὁ πατήρ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον
 τὸν μισθὸν ἔλαβον.
 117 Οἱ δὲ Πέρσαι ὥς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο
 ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέ-
 βησαν ἐς Ἀβυδὸν· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὗρον ἔτι ἐντεταμένας,

ad Welleri Grammat. III, a. pag. 258. Ipsum verbum νέμεσθαι eadem significatione apud Homer. (Ili. V, 777. Odys. IX, 449. XIII, 407) aliosque scriptores reperitur; vid. Thesaur. Ling. Graec. V. pag. 1424 ed. Dindorf. Pro vulg. ἀπαχθῆναι cum Bredov. p. 338 dedi ἀπα-
 σθῆναι, ut I, 1. Mox pro οἰκούμε-
 νων cum recentt. edd. retinui, quod plurimi praebebant codd., οἰκημέ-
 νων, ut III, 96.

CAP. CXVI.

Βισαλτέων] De Bisaltia conf. nott. ad VII, 115, de Crestonia regione I, 57. VII, 124.

ἔργον ὑπερφυῖς] i. e. facinus im-
 mane, maxime atrox, naturam huma-
 nam quasi excedens et superans. Cf.
 Aristoph. Ran. 611 ibique Koek. In
 bonam partem adhibuit Herodotus
 IX, 78. Caeterum eadem enarrans
 Aelian. V. H. V, 11 in clausula ad-
 dit Thracem, eo quod filios sex ex-
 coecarit, haud fecisse Graeca (μὴ
 ποιήσας Ἑλληνικά). Ubi bene ob-
 servat Perizonius excoecationis mo-
 dum atroxem. — Graecis abindi-
 tempora Iustit-
 enuo invaluisse
 ntinos indeque
 se propagatum,
 dovici Pii, qui
 arduum, Italiae

regem, hoc supplicio affecerit, satis
 constet. Aliud excoecationis exem-
 plum in Phinei liberis affert Wesse-
 ling. e Schol. Apollon. Rhod. II, 178.
 ἐκὼν εἶναι] Conf. nott. ad VII,
 164 et VIII, 30; de Rhodope monte
 vid. nott. ad IV, 49. De particula
 μὴ post ἀπηγόρευς illata conf. III,
 128 ibiq. nott.

CAP. CXVII.

ἔτι ἐντεταμένας] i. e. rates non
 amplius invenerunt ligatas, intensas
 vinculis, sed tempestatis vi solutas,
 disiectas. Sic plane IX, 114. 106.
 — Mox e Florentino aliisque cum
 recentt. edd. dedi ἐνθαῦτα δὲ, ubi
 vulgatum δὴ retinuit Matthiae. Ad
 voces οὐδένα κόσμον vid. allata ad
 VIII, 60. §. 3. Nam illos tradit πῶλο
 modo ordineque servato cibis se im-
 plevisse; unde mutata simul aqua
 mors insecuta est. Caeterum haec
 malui intacta relinquere, quam eum
 in modum mutare, quem nuper pro-
 posuit Gebhardt in tertia parte
 Emendatt. Herodott. (Hof. 1858),
 κατεχόμενοι (quod cum Schweig-
 haeusero in Lexic. Herodot. II. p. 32
 interpreto: ibi morati, detenti, re-
 tenti) mutans in καταχόμενοι, quod
 vel si libri scripti praeberent, mi-
 nus certe aptum videretur, ac pro
 ἐλάγχανον reponens ἐλάμβανον,
 itemque pro οὐδένα τε κόσμον re-

ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. Ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σι-
τία τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον ἐμπι-
πλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ
τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς
Σάρδεις. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λόγος λεγόμενος, ὥς, ἐπειδὴ 118
Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων ἀπίκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ
Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρᾶτο, ἀλλὰ τὴν
μὲν στρατιὴν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον,
αὐτὸς δ' ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβάς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην.
πλώοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυ-

scribens οὐδένα δὲ κόσμον. Libri
scripti non addicunt, nec sane ne-
cessarium videtur ἐλάγχανον mu-
tare in ἐλάμβανον, cum λαγχάνειν
ea significatione, qua valet nancisci,
aliis quoque locis reperiatur (I, 147.
VII, 53. 144) cum accusativo iun-
ctum, itemque ἀπολαγχάνειν IV,
115. V, 57. VII, 23.

οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέον-
ται ἐς Σάρδεις] Paucos e magno Per-
sarum numero in Asiam rediisse sal-
vos testatur quoque Aeschylus Perss.
740. 805 ed. Blomf.

CAP. CXVIII.

λόγος λεγόμενος] Ita Florentinus
cum aliis libris, quos cum recentt.
edd. secutus sum. Vulgatum λεγό-
μενος λόγος cum Schaefero retinuit
Matthiae. De ipsa locutione, quae
redit VIII, 119 init., conf. nott. ad
IV, 12. Caeterum ex iis, quae hoc
capite et capite sequente proferun-
tur narrationes diversae ab iis, quae
Noster antea enarraverat quaeque
procul dubio ipse ad verum propius
accedere arbitratus est, satis patet,
quanta Nostri cura fuerit quantum-
que studium in ea inquirendi, quae
sibi proposita habuit, adeo ut silen-
tio premere aut praetermittere quid-
quam nollet, quod traditum accepis-
set, ne quid posteris deesset, quod
ad rem facere posse videretur. —
Mox omnes fere codd., excepto cod.
Vallae, ἐξ Ἀθηναίων. — De Eione
vid. nott. ad VII, 25. — Pro vulg.
διεχρᾶτο, quam Bekker. et Din-
dorf. retinuerunt, nolui recipere,

quod in Mediceo, Florentino, aliis
legitur διεχρῆτο, sed cum Bredov.
p. 381 et Dietschio reposui διε-
χρᾶτο, quod unum Herodoteum esse
Bredovius statuit. Cui eidem Bre-
dovio (p. 145), scribi iubenti ἐπιτρέ-
πει pro ἐπιτρέπει, neque hoc loco
obsecutus sum, neque VII, 7 (ubi
vid. nott.) et VIII, 3: quibus locis
Dietschius Bredovium sequitur.

ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβάς] Infra
VIII, 120 fin. est: ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν
νέα. Alibi genitivus, omissa prae-
positione, adstruitur: de quo vid.
ad Herod. I, 84 nott. — De verbo
κομίζεσθαι conf. VIII, 107. Ad
ipsam narrationem confer Iustin.
II, 13. §. 9 seq. „Ipse (Xerxes) cum
paucis Abydon contendit. Ubi cum
solutum pontem hibernis tempesta-
tibus offendisset, piscatoriâ scaphâ
trepidus traiecit. Erat res specta-
culo digna et aestimatione sortis
humanae, rerum varietate miranda,
in exiguo latentem videre navigio,
quem paulo ante vix aequor omne
capiebat; carentem etiam omni ser-
vorum ministerio, cuius exercitus
propter multitudinem terris graves
erant.“ Iustinum sequitur Orosius
II, 10. Veriora Valckenario viden-
tur, quae Tzetzes Chil. I, 996 de
Xerxis traiectu enarrat.

πλώοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμο-
νίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυμα-
τίην] Excidit Noster e structura vel
potius in aliam transiit accusativi
et infinitivi, plane ut VIII, 111. —
De verbo ὑπολαβεῖν conf. VIII, 84
fin. VII, 170 ibique nott. et de voce
κυματίης nott. ad II, 111. Strymo-

ματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι, γεμούσης τῆς νεὸς, ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων ἐνθαῦτα ἐς δειμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτην, εἴ τις ἐστί σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ ἐστὶν οὐδεμία, ἣν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι· "Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἴκε εἶναι ἐμὸι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. Ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν

nium ventum non alium esse atque Borean, a sua velut sede eximie ita vocatum, quem eundem Atheniensium affinem et fautorem (qui inde etiam regem illaesum dimittere haud debuit) supra invenimus VII, 189, recte observat Valckenarius, de hoc Strymonis Borea citans Callimach. in Del. 26 ibiq. Spanhem. et in Dian. 114. Inde apud Aeschylum in Agamemn. 185 dicuntur πνοαὶ ἀπὸ Στρυμόνος (i. e. venti boreales) μολοῦσαι κακὸςχοιοι, νήσιδες, δύσορμοι, βροτῶν ἄλαι, νεῶν τε καὶ πεισμάτων ἀφειδεῖς. Verba μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι, quae Schweighaeuserus in Latina interpretatione reddidit: *cum magis magisque fureret tempestas*, sic explicanda erunt, ut cum eodem Schweighaeusero (in Lexic. Herodot. II. pag. 366) mente adiiciamus τὴν νέα eamque μᾶλλον τι χειμαίνεσθαι, i. e. vel magis s. *vehementius tempestate vexari* dicamus, quemadmodum haud raro (vid. modo Thucydid. III, 102. VIII, 32 aliisque pluribus locis in Thesouro Ling. Graec. Vol. VIII. pag. 1376 seq. ed. Dindorf. allatis) naves dicuntur χειμάζεσθαι, nisi malis, quod eodem fere redit, χειμαίνεσθαι intransitive accipere, quo modo activum χειμαίνειν saepius adhiberi ex eodem Thesouro Ling. Gr. I. I. p. 1377 discimus. — Ad verba sequentia: ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων conf. nott. ad V, 101 de usu particulae ὥστε. ἐπὶ τοῦ καταστρώ-

ματος significat: in ipso tabulato, in quo plerumque, qui maritimum iter in navibus faciebant, commorabantur, monente Beckero in Charicl. I. pag. 217 ed. sec. In seqq. ob articuli vim Matth. Gr. Gr. §. 267 excitat verba τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων. — De forma βώσαντα vid. nott. ad I, 11.

ἣν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις κ. τ. λ.] Dedi ἣν μὴ a Sancrofti codice allatum et probatum Werfero in Actt. phil. Monacc. I. pag. 100. Vid. VIII, 49 ibique nott. Vulgo εἴ — μὴ, quod cum Schaefero unus retinuit Bekkerus.

Ξέρξεα λέγεται — εἶπαι] Reliqui εἶπαι ab omnibus fere codd. allatum atque aequè adhibitum a Nostro atque εἰπεῖν, vid. quae dixi ad VIII, 65. De loci structura conf., si tanti est, Matth. Gr. Gr. §. 537. Ad structuram verborum sequentium νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος (i. e. *nunc unusquisque vestrum ostendat regem sibi curae esse*) vid. allata ad II, 119 et III, 72; de usu voculae τις dixi ad VIII, 109. Caeterum ad Herodotea haud scio an respiciat Dio Chrysostom. Or. XIV. p. 231 B.

προσκυνέοντας] Vid. citt. ad VII, 136 et II, 80. Mox pro ἐκπηδέειν, quod ex Sancrofti libro alioque recepit Schaeferus, quem Schweighaeuserus et Gaisford. secuti sunt, e Wesselingii editione revocavi cum Dietschio ἐκπηδᾶν, probante Dindorfio (in Commentat. de dialect. He-

τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυ-
χὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περ-
σέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὗτος 119
678 δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς
ἐμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ
γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα,
ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι
βασιλέα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι
ἐς κοίλῃν νέα, ἔοντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν
δ' ἐρετέων, ἔόντων Φοινίκων, ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι

rodot. pag. XXXII) et Bredovio pag. 381. De notione vocis ψυχὴ vid. nott. ad VII, 39. Pro χρυσέῃ στεφάνῃ Sancrofti liber cum alio offert χρυσέω στεφάνῳ, quod respuit Valckenar., cum Herodotus Homeri more (de quo vid. Eustath. ad Ili. XVIII, 597, Casaubon. ad Athen. V, 8 s. 34 ad pag. 202 B.) femininas subinde praetulerit formas: quam in rem nonnulla attulimus ad I, 9; alia dabunt Karsten. ad Parmenid. Reliqq. pag. 243 et Lobeck. Patholog. Graec. serm. pag. 9. Nec tamen χρυσέω στεφάνῳ, quod ipsum recepit Dietsch., spernendum, sed praeferendum iudice Bredovio pag. 55, cum alibi certe (VI, 69. VIII, 26) apud Nostrum inveniatur στέφανος, neque στεφάνῃ. — De accusativi forma κυβερνήτεα vid. Bredov. pag. 223 seq.

ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ] Vid. nott. ad VII, 35.

CAP. CXIX.

οὔτε ἄλλως, οὔτε κ. τ. λ.] i. e. neque ad caetera quod attinet, neque quod ad Persicam illam cladem. Equidem in his recentiores edd. secutus sum; Schweighaeuserus dederat: οὗτος δὲ ἄλλως λέγεται λόγος et paulo post οὔτε ἄλλος (pro ἄλλως), vix recte, ex mea quidem sententia. Mox pro ἐρεθήθη cum Gaisf. ex uno cod. recepi εἰρέθη, ut IV, 156, ubi vid. nott. VII, 184. Neque aliter recentt. edd. exhibuerunt.

ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον κ. τ. λ.] Sensum loci hunc

esse puto: in pluribus (quae hac de re proferri possunt) sententiis ne unam quidem habeo mihi contrariam (i. e. neminem inter tot homines contradicendum, sed omnes mihi assensuros esse existimo), contendenti Persarum regem tale quid (quod scil. navis gubernator illi suasit) nunquam facturum fuisse, qui potius, Persis in alveum navis descendere iussis, remiges, qui Phoenices fuere, in mare deiectos morti tradidisset; aut si mavis, propius ad ipsa Herodoti verba: iussurum fuisse regem eos, qui in tabulato essent, ex hoc tabulato descendere in navis cavitatem, Persae cum essent Persarumque adeo principes; remigum vero, Phoenices cum essent, parem Persis numerum in mare coniicere. Qui enim scripserat τοὺς μὲν — καταβιβάσαι, is in altera enuntiati parte, in qua expectabas τῶν δ' ἐρετέων — ἴσον πλῆθος — ἐκβαλεῖν, infinitivi loco scripsit ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος — ἐξέβαλε, respiciens, opinor, ad illa: μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον parem fere in modum, quo etiam supra III, 116 scripsit, ὅπως μὲν γενόμενος (sc. ὁ χρυσὸς φαίνεται) οὐκ ἔχω — εἶπαι; nec sane insolitus huiusmodi orationis transitus apud Nostrum. Tu conf. etiam G. Hermann. Opuscul. Acad. IV. p. 52 et de particula ὅπως allata ad V, 106. — ἀντίξοος γνώμη dicitur sententia contraria, repugnans: vid. nott. ad I, 174. De usu particularum μὴ οὐκ vid. allata ad VIII, 57.

τῶν δ' ἐρετέων κ. τ. λ.] „Ad id, quod famae illi, de qua hīc agitur,

Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. Ἄλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ πρό-
 τερόν μοι εἴρηται, ὁδῶ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπε-
 120 νόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε ματρώριον φαίνεται
 γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα, καὶ
 ξεινίην τέ σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκη
 τε χρυσέῳ καὶ τιήρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβ-
 δηροῖται, λέγοντες ἐμοί γε οὐδαμῶς πιστὰ, πρῶτον ἐλύσατο τὴν
 ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ ἐὼν. τὰ δὲ

opponit Herodotus, responderi pote-
 rat: At remigum, qui in navi erant,
 nautarumque cunctorum opera opus
 fuit gubernatori, qua per vim tem-
 pestatis ad optatum litus eluctaretur.
Schweighaeuser.

CAP. CXX.

φαίνεται γὰρ] Particulam γὰρ at-
 tigit Matth. Gr. Gr. §. 630, 2. Add.
 O. Schneider ad Isocrat. Areopa-
 gitic. §. 68. pag. 106 seq. — ἡ ὀπίσω
 κομιδῇ exstat quoque VIII, 108. De
 Abderis vid. nott. ad I, 168 et VII,
 109.

καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος] Attigi haec iam supra in nott. ad VII, 116 coll. VII, 29 et confer prae-
 terea IX, 135, ubi ξείνια προτίθε-
 σθαι. Magis vero huc facit III, 39
 ξεινίην Ἀμάσι συνεθήκατο. Ne-
 que aliter verbum συντίθεσθαι ad-
 hibetur III, 157. VI, 115; cf. etiam,
 quae de huius verbi usu nuper mo-
 nuit C. F. W. Mueller: De ritibus
 et ceremoniis pag. 13. Alia quae-
 dam afferemus ad VIII, 128. De
 acinace vid. nott. ad III, 118.

τιήρῃ χρυσοπάστῳ] *tiaram auro pictam* s. *auratam* Noster indicare voluit; eodem sensu τὰ χρυσόπαστα (*vestimenta auro picta*) dicuntur apud Aeschyl. in Agamemn. 749 ed. Blomfield., quem vid. in Glossario ad h. l. Plura similia exhibet Thesaur. Ling. Graec. VIII. p. 1741 ed. Dind. De ipsa voce τιήρῃ egit Bredov. p. 126. Tu vid. etiam nott. ad III, 12 et VII, 61. „Tiaram infrequens fuisse puto regium donum, Acanthios eodem quo Abderitanos honore rex dignatus VII, 116 ἐδωρήσατο ἐσθῆτι Μηδικῇ. Nusquam etiam auro di-

stinctam χρυσόπαστον memoratam legi *tiaram*: de qua praeter Brisson. multa Gataker. Adv. Misc. posth. c. 24, sed alibi reperies *χρυσόπαστον ἐσθῆτα* et *τὰ χρυσόπαστα τῶν ἐνδυμάτων*.“ Valcken. At *Medicam vestem* qui muneri dedit, cur is *tiaram* dare non potuerit, haud equidem intelligo. Cyrus Syennesi, si fides Xenophonti Anab. I, 2. §. 27, dedit munera, quae honoratissima apud Persas censentur, equum frenis aureis ornatum, torquem aureum ac stolam Persicam. Quae omnia aurea fuisse ne mireris, vid. nott. ad VII, 54. Caeterum ad ea, quae hoc loco de Abderitis narrantur, haud scio an id quoque pertineat, quod apud Philostrat. Vit. Sophist. I, 10 (pag. 494) et Valer. Maxim. VIII, 7 traditur de Macandro, Protagorae patre, homine divite, qui δεξάμενος τὸν Ξέρξην οἰκίᾳ τε καὶ δώροις τὴν ξυνουσίαν τῶν μάγων τῷ παιδὶ παρ' αὐτοῦ εὗρετο: quae eadem fere de Democrito narrat Diogenes Laërt. IX, 34.

ἐλύσατο τὴν ζώνην] i. e. *primum* apud Abderitas, ex quo Athenis domum profugit, cingulum solvit, utpote nunc in tuto se esse ratus. Cingulum igitur adstrictum habuit toto hoc tempore, quo e Graecia profectus Abdera venit, ubi cum satis tutum se esse putaret, cingulum solvit, quietem capturus. Nimia igitur festinatio regis declaratur, qua fugam capessivit, summusque timor, ne, si quo loco longius commorans quietem caperet, a Graecis insequentibus deprehenderetur. Ac nescio an huc referri possint glossae Moeridis p. 169 (ζώνιον τὸ γυναικεῖον Ἀττικῶς· ζώνη ἢ τοῦ ἀνδρός), Ammo-

Ἄβδηρα ἰδρυνται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνος, ὅθεν δὴ μιν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε οὐκ οἷοι τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν 121 Ἄνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηιώσαντες αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. Πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἴσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ

nii p. 65 (ζῶνην λέγουσι τὴν τοῦ ἀνδρός, ζώνιον δὲ τὸ γυναικὸς) itemque Thomae Magistri pag. 412 eadem tradentis indeque vituperati ab interprete, qui plurima profert ostensurus ζῶνην feminarum ac mulierum esse ipsumque illud adhibet ζῶνην λύνειν de virginibus cingulum atque cum eo virginitatem deponentibus dictum apud Homer. Odys. XI, 245. Plutarch. Vit. Lycurg. 15, ne plura. Ac sane nemo dubitabit, ζῶνην mulierum quoque fuisse, ipso teste Herodoto I, 51, ut alia taceam; ipsasque Persarum mulieres adeoque reginas ζῶνην gestasse vel inde patet, quod reginis Persarum regiones quaedam εἰς ζῶνην tradi dicuntur (de qua re vid. modo quae a Barnab. Brissonio De reg. Persarr. principat. I, 108 allata sunt) atque Atossa, Darii uxor et Xerxis mater, apud Aeschylum (in Perss. 160) a choro appellatur ὦ βαθυζώνων ἄνασσα Περσίδων ὑπερτάτη. βαθυζώνους enim (de qua voce vid. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Sept. c. Theb. 861) Περσίδας mulieres vix appellare potuisset poeta Graecas, si ζῶνην non gestassent. At regum Persarum quoque fuisse τὴν ζῶνην, vel e Curtii loco colligas III, 3, 10, ubi Darius rex „zonā aureā muliebriter cinctus“ dicitur, itemque e Cliti verbis (apud Plutarch. Vit. Alexandr. cap. 51. p. 694) Alexandrum iubentis μετὰ βαρβάρων ζῆν καὶ ἀνδραπόδων, οἳ τὴν Περσικὴν ζῶνην καὶ τὸν διάλεον αὐτοῦ χιτῶνα προσκυνήσουσιν. Neque huc non pertinet, quod qui summum supplicium subire debebant, ii zonā prehensi ad mortem ducebantur κατὰ τὸν τῶν Περσῶν

νόμον, ut loquitur Diodorus Siculus XVII, 30 (ubi vid. Wesseling.), coll. Xenoph. Anab. I, 6, 10.

τὰ δὲ Ἄβδηρα ἰδρυνται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου] Ita cum recc. edd. e Florentino, aliis dedi codd. Vulgatum πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἰδρυνται retinuit Matthiae. De praepositione πρὸς vid. nott. ad VIII, 87 et de verbis ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα cf. nott. ad VIII, 118.

CAP. CXXI.

τὴν Ἄνδρον] Vid. VIII, 111 ibique nott. et de Carystis nott. ad VIII, 112. Pro ἐξελέειν revocavi ἐξελεῖν, ut VIII, 111, ubi vid. not. Mox alio sensu ἐξεῖλον, quo eodem id reperitur IX, 81.

τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα] Ajax, Telamonis filius, in Salaminiorum insula tanquam heros cultus est, in cuius honorem τὰ Αἴαντεῖα celebrabantur; vid. Pausan. I, 35. §. 2. Hesych. s. v. et conf. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 62. not. 46 et §. 64. not. 11 ed. Stark. — αὐτοῦ est ibi, ubi scil. habebant stationem regressi ab expeditione in Andrios atque Carystios facta. Tu vid. quoque allata ad IV, 135. VI, 72. Verba ἐς Σαλαμίνα aeque atque ἐς Ἴσθμὸν et ἐπὶ Σούνιον ad ἀναθεῖναι pertinent. Affert Wesselingius ad h. l. similia victoriae reportatae donaria e Thucyd. II, 84. Procop. Bell. Goth. IV, 22. ἀκροθίνια sunt primitiae praedae diis consecrandae a victoribus gratum animum testificantibus, ut I, 86, ubi vid. nott. 90. Pro vulg. χερσὶ e Florentino et Sancrofti

τοῦτο διεδάσαντο τὴν ληϊνὴν, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς
 Δελφοὺς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς, ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτή-
 ριον νεὸς, ἐὼν μέγαθος δυνάδεκα πηχέων· ἔστηκε δὲ οὗτος, τῇ
 122 περὶ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκρο-
 θίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ
 λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλή- 677
 νων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ οὐ, ἀλ-
 λὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης.
 Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσεούς, οἱ ἐπὶ
 ἱστοῦ χαλκέου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροί-
 123 σου κρητήρος. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς ληϊῆς ἐπλῶον οἱ Ἕλ-
 ληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστήϊα δώσοντες τῷ ἀξιοτάτῳ γενο-
 μένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι οἱ
 στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψῆφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ

libro recepi χειρὶ, probante Bredov. pag. 159, quem eundem (p. 279) etiam secutus sum cum Dietschio, e Sancrofti libro scribens δυνάδεκα pro δυοκαίδεκα, quod exhibent Mediceus, Florentinus, alii; aequant autem duodecim cubita 17, 68 pedes Rhenanos. Pro ἐστήκεε cum Schaefero, Bekkero et recentt. edd. exhibui ἔστηκε, quod vel ἐστᾶσι in cap. sequente suadere poterat: de ipsa forma vid. Bredov. pag. 398 seq. et Eltz. in: Jahrbh. f. Philolog. Suppl. Vol. IX. p. 130.

CAP. CXXII.

λελάβηκε] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 242 et Bredov. pag. 350. Valckenaer. maluerat λελαβήκεε, ut III, 42, ubi vid. nott. Attigit Herodotea Pseudo-Plut. II. p. 871 C. criminans sine ulla iusta causa: vid. Lahmeyer in scriptione ad VIII, 112 laudata pag. 75.

τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης] Conf. VIII, 93 et Plutarch. Themistocl. 17. pag. 120 C. Aeginetis palmam contributam esse testantur quoque Aelian. V. H. XII, 10. Diodor. XI, 27, notante Wesselingio.

ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσεούς κ. τ. λ.] Haud mutavi formam ἀστέρας respiciens ad similia, quae attulit

Bredov. pag. 255. Conf. etiam nott. ad II, 4. *Tres stellas* quod Aeginetae dedicasse dicuntur, *duas* tantum dedicari potuisse statuit Boetticher (Tektonik. II. pag. 44): quibus duabus stellis Dioscuros significari vult navigantibus propitios ac navium tutores eosdemque Apollinis ministros (cf. Euripid. Elect. 1233). Equidem cur *tres* dedicari potuisse stellas negem, nullam idoneam video causam: potuerunt sane *tres* dedicare Aeginetae, ad aliud quid respicientes, neque praetermittenda ternarii numeri vis ac ratio in tot aliis rebus sacris veterum Graecorum. — De Croesi cratere vid. supra I, 51. Scripsi autem *Κροίσον*, iubente Bredovio pag. 234, pro vulg. *Κροίσω*, quod Mediceus et Florentinus tenent.

CAP. CXXIII.

ἀνὰ τὸν πόλεμον] i. e. in hoc bello. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 579, 1 et Kuehner Gr. Gr. §. 602, 2. Add. Herodot. VIII, 124.

διενέμοντο] Plures codd. *διένεμον*, duo quoque libri *ἔφερον*, quod idem in locis geminis exstat Plutarchi Themist. 17. p. 120 D. Aristid. II. pag. 218, ubi duces ex ara τὴν ψῆφον φέρειν narrantur. Equidem medium retinui cum Valcken.

βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὲ ἔμουνοντο, Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ βουλομένων 124

sic statuente: „Athenis causa utrimque dicta, qui iudicibus distribuebant singulis τὰς δύο ψήφους, hi dici poterant διανέμειν τὰς ψήφους [Conf. Schoemann et Meier: Attisch. Process. p. 676]. Sed apud Herodotum Graeci duces *inter se calculos dividentes*, quibus ferrent suffragia, διενέμοντο τὰς ψήφους, et quidem ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, ad allare Isthmii Neptuni; ut dei maiestate moti sancte iudicarent, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες (sive κρίνοντες, iudicaturi) ἐκ πάντων. Herodotea Plutarchus interpretatur in Themistocl. 17. p. 120 D. ἀναχωρήσαντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὴν ψῆφον ἔφερον οἱ στρατηγοί. Hoc Athenis etiam nonnunquam factum liquet ex Demosthen. De Coron. pag. 162 [p. 271] Or. c. Macart. p. 601 [p. 1054, 10].“ Atque hoc utroque loco invenies ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρειν τὴν ψῆφον. Itaque verba Herodoti significant: duces inter se distribuebant ad Neptuni aram calculos, quibus, qui ex omnibus Graecis primus et secundus iudicaretur in hoc bello fuisse, designarent (κρίνειν ἐκ πάντων dixit Noster quoque VI, 129.): ἐνθαῦτα, pergit Noster, πᾶς τις αὐτῶν ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, i. e. unusquisque ducum sibi primum calculum posuit s. primo loco se tanquam ἀξιότατον γενόμενον significavit calculo coniecto (de locutione τίθεσθαι τὴν ψῆφον vid. allata ad III, 73); δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες: secundum locum quod attinet, plerique calculorum suffragiis latis convenerunt s. consenserunt in Themistoclem, quem dignum hoc (secundo) loco haberent. Addit Noster: οἱ μὲν δὲ ἔμουνοντο, i. e. hi igitur duces singuli s. soli (ubi de primo loco agebatur) relinque-

bantur, quod Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. II. p. 116 interpretatur: „quisque non nisi unum calculum, quo ipse nominaretur, in urna invenit.“ Ad πᾶς τις cf. nott. ad VIII, 109.

αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι] i. e. cum unusquisque sibi videretur optimus fuisse. Vid. G. Hermann. ad Viger. p. 733 et conf. V, 13 ibique nott. V, 78. III, 82 ibique allata. — Ad verbum συνεξέπιπτον conf. citt. ad VIII, 49.

ὑπερεβάλλετο] i. e. eminuit, ubi accusativus personae negligitur, sed dativus rei additur, ut I, 61. IX, 71. Ac facile hoc loco mente addas τοὺς ἄλλους στρατηγούς: multum Themistocles caeteros superabat eo, quod secundum locum ex plerorumque suffragiis obtinuerat. Verbum ὑπερεβάλλεσθαι hac superandi significatione iam supra VIII, 24 invenimus, ubi vid. allata. Unus liber male dat ὑπερέβαλλε. δευτεραῖα de secundo loco s. secundis partibus legitur supra I, 32. Nec aliter in Plutarch. Artax. 14. Caeterum non dissentit Plutarchus (Themistocl. 17 coll. Pseudo-Plut. II. pag. 871 D.) ab Herodoto, narrans duces primum, se quemque virtute praestitisse, post se Themistoclem, stautuisse; unde primas ad Themistoclem quamvis invitos ob invidiam detulisse duces haud iniuriâ censet Plutarchus. Est vero hic Herodoti locus documento, Herodotum nullo ductum timore aut partium studio id unum curasse in omnibus, ut verum ubique traderet. Conf. Dahmann: Herod. pag. 184 et vide sis nott. ad VII, 132 (III. p. 634).

CAP. CXXIV.

Οὐ βουλομένων — φθόνῳ] i. e. Cum Graeci (Graecorum duces) haec

δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλώνοντων ἑκάστων ἐς τὴν ἐωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, ἀντίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι. καί μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήϊα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος Θεμιστοκλεῖ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχρῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι· αἰνέσαντες δὲ πολλὰ προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἱ περ

diiudicare nollent (cuius primae et cuius secundae partes in pugna *fuis- sent*), *invidiā mutuā*, *alter in alterum, ducti, sed singuli domum discederent re haud iudicata*, tamen Themistocles praedicatus celebratusque est per omnem Graeciam tanquam vir longe (omnium) Graecorum prudentissimus. ἄκριτοι dicuntur, qui suffragiis latis rem decernere nolunt, qui iudicium non faciunt; contra III, 80 (ubi vid. nott.) tyrannus *κτείνειν* dicitur ἀκρίτους (*causā indictā*), i. e. eos, qui iudicium non subierunt.

ἐβώσθη] Vid. I, 11. VI, 131. Ad verba ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ — σοφώτατος conf. VIII, 110, ubi: *δεδογμένος εἶναι σοφός*.

θέλων τιμηθῆναι] i. e. *putans s. sperans* Lacedaemone *se eo honore adfectum iri*, quem ii, qui ad Salaminem (una cum ipso) pugnaverunt, denegaverant. „Verisimilius mihi videtur, quod Plutarch. narrat in Themist. 17. pag. 120 D., Spartam vocatum deductumque a Lacedaemoniis fuisse Themistoclem, sibi nempe metuentibus nunc tandem, μή ποτε Θεμιστοκλῆς, ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι, κακὸν μέγα βουλευσῆται κατ' αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, ut scribit Diodor. XI, 27: idcirco tum ἐτίμησαν αὐτὸν διπλασίους δωρεαῖς τῶν τὰ ἄριστα ἐληφότων. Iuxta Libanium I. pag. 14 C. illum ἑστεφάνουν, τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφορμὴν ποιούμενοι τὴν ἐκείνου διάνοιαν. Multiplicem honorem ipsi tum tributum

a Lacedaemoniis enarrat et Plutarchus [cap. 17 Vit. Themistocl.]. In Herodoto legerem ex marg. Stephani προέπεμψαν ἀπιόντα [ubi vulgo ἀνιόντα, quod merito recentt. edd. respuerunt, ἀπιόντα, quod in Sancrofti libro aliisque exstat, recipientes] τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες: quo honore neminem alium dicuntur prosecuti. Hoc apud Thucydid. I, 74 Spartanis in memoriam revocat orator Atticus.“ *Valcken.* Quae de honoribus Themistocli a Spartanis tributis Noster tam copiose retulit, ea haud scio an consulto sic fecisse putandus sit: quippe quem latere haud potuit, quo modo posthac Spartani in Themistoclem egerint, quem eiusdem criminis atque Pausaniam incusantes (vid. Thucydid. I, 135. Plutarch. Vit. Themistocl. 23) legatis Athenas missis populo persuaserunt, ut in ius vocaret absentemque condemnaret: de qua re nuper accurate disputavit De Koutorga: Mémoire sur le parti Persan dans la Grèce ancienne et la procès de Thémistocle (Paris 1860) pag. 17 seqq. Expulsus Athenis Themistocles fuit anno 471 a. Chr. n. s. Olymp. LXXII, 2 teste Clinton. in Fast. Hellen. p. 38 ed. Krueger., sex annis post quam Athenienses principatu fere potiti sunt (477 a. Chr. n.) et septem annis post Sesti obsidionem, quae incidit in ann. 478 a. Chr. n. et ab Herodoto ipso in operis fine (IX, 114 seqq., ubi vid. nott.) narratur. Quare vix

ἱπῆες καλέονται, μέχρι οὐρων σῶν Τεγεστικῶν. μόνον δὲ
 678 τοῦτον πάντων ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προ-
 έπεμψαν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπῆκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, 125
 ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμι-
 στοκλέος ἐὼν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ
 καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα

credibile est, Herodotum latuisse, quae posthac Themistocli acciderint mala, ab Atheniensibus Lacedaemoniorum rogatu inflicta. — De *equilibus trecentis*, e flore iuventutis Laconicae electis Themistoclemque, id quod maximum honoris indicium erat, comitantibus vid. Thucyd. V, 72 ibique interpret. Plutarch. Lycurg. 25, Xenoph. De Rep. L. IV, 3 ibique Sauppe pag. 31 seq., C. O. Mueller. Dorr. II. pag. 241, C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 29. not. 15 seqq. De *Tegeatarum* terra conf. Herodot. I, 66 ibique nott. Currum eumque pulcherrimum, qui Sparta fuit, quod dono dederunt Themistocli, haud scio an unum huius praemii s. muneris publice dati exemplum inter Graecos reperiatur, praesertim cum curribus rarius uterentur ad usus publicos vel ad itinera publice facienda nec raro ii, qui curribus uterentur, superbiae vel molitici crimen contraherent (conf. Becker: Charicl. I. pag. 18. 227 ed. sec.). Sed plaustri usus esse Spartanos vel inde colligas, quod viarum earumque plaustri vehendis aptarum cura penes reges fuit, teste ipso Herodoto VI, 57, ubi vid. nott. Licet quoque ad ludos Graecorum publicos hoc munus referas, si quidem ὄχος de huiusmodi curribus, quibus ad certamina publica utebantur, dicitur apud Pindar. Ol. IV, 12. Pyth. IX, 11, atque omnino haec vox, quae saepius apud Homerum, Aeschylum, Sophoclem, Euripidem invenitur (vid. Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. pag. 2479 ed. Dind.), rarius apud pedestris orationis scriptores reperitur.

CAP. CXXV.

Ἀφιδναῖος] In Sancrofti codice

exstat Ἀθηναῖος, quod plures codd. si ferrent, lubenter se recepturum esse ait Wesseling., cum idem Timodemus infra vocetur *Belbinita*. Neque tamen quidquam mutandum, si cum Pavio ac Schweighausero Timodemum statuas domo fuisse *Belbinitam*, i. e. natum in Belbina insula, sed Atticam civitatem nactum *Aphidnaeorum*que demo fuisse adscriptum. *Aphidnae* non multum a Declea videntur fuisse remotae: quamquam accuratiora de eius situ desunt. Conf. Herod. IX, 73. Strabon. VIII. p. 396 et 397. Pausan. II, 22. §. 7. Leake (Die Deme Attica's pag. 16 ed. Westermann) ad Aphidnas refert arcis veteris reliquias, quae adhuc prope vicum, cui nomen Βούγα vel Μεξιαμπούα, cernuntur in media ea regione, quae Diacria olim vocabatur; Finlay, qui pluribus de Aphidnarum situ quaesivit (Transact. on the royal society III, 2. p. 396 seqq. et vernacule ap. S. F. W. Hoffmann.: Die alt. Geograph. II. pag. 62 seqq.), paulum discedit, Aphidnas veteres paulo magis septentrionem versus collocans prope vicum, cui nunc nomen Kapandriti, in loco edito, cui nomen Kotróni, unde via Marathonem ducit et ubi plures aliae viae conveniunt.

ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν] i. e. caeteroqui non illustribus viris adnumeratum. Loco vili ignobilique gente eum prognatum fuisse haec verba declarant. Vid. Sintenis ad Plutarch. Themistocl. p. 2.

φθόνῳ καταμαργέων] i. e. *prae invidia* s. *livore insaniens*. In Florentino aliisque exstat καταμαργπτέων, quod merito reiecerunt editores, probante Bredovio pag. 382. Bene autem ad h. l. Wesseling.: „καταμαργᾶν et more Ionico κατα-

ἄπιξιν προφέρων, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ, ἐὼν Βελβινήτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων· οὐτ' ἂν σὺ, ὦνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

126 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιικῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος,

μαργέειν, protervi hominis et invidiâ rumpentis *insaniam* egregie declarat. Quo qui ingenio *μεμαργωμένοι κυνοθρασεῖς* Aeschylō Suppl. 766. Qui idem Wesseling. in Diss. Herod. IX. p. 205, ubi h. l., quem Latine reddit: *irâ furens rixabatur*, tractat, comparat Euripid. Troad. 992: *ἔξεμαργώθης φρένας*, *animo furis*, itemque *μαργαίνειν* apud Clement. Alex. Protrept. p. 75 et *ἐπιμαργαίνειν* apud Arat. Diosem. 386 de suis. Add. Pindar. Nem. IX, 46. Ac pertinent huc quoque voces *μάργος* (*resanus, avidus*) et *ὑπόμαργος* apud Herodot. VI, 75, ubi vid. nott. Quod sequitur *ἐνείκεε*, valet: *obiurgavit* s. *altercatus est* cum Themistocle; idem verbum IX, 55. — Ad verbum *προφέρων* (*exprobrans*) vid. nott. ad IV, 151 et I, 3. Pro *ἔχει*, quod Schaeferus et Matthiae retinuerunt, equidem cum reliquis dedi *ἔχοι*, quod optimi codd. praebent.

Οὕτω ἔχει τοι] i. e. *ita tibi res se habet*. Eadem locutio VII, 161; conf. allata ad VIII, 20.

ἐὼν Βελβινήτης] Cum apud Stephanum Byzantinum s. v. *Βέλβινα* legatur: τὸ ἔθνικόν Βελβινήτης, ὥς *Αἰγινήτης*, vulgatum *Βελβινίτης* in *Βελβινήτης* dudum mutari voluit Valckenar. itemque L. Ross: *Reisen auf d. Griech. Inseln* II. p. 173 et Cobet in *Mnemosyn.* XV. p. 122. Itaque scripsimus *Βελβινήτης*; diversa enim esse putamus gentilia in *ιτης* exeuntia, quae protulit Bredov. p. 33. *Belbina* exigua fertur esse insula prope Sunium promontorium meridiem versus teste Scylac. §. 52. p. 20 Huds. p. 268 Gail. (ubi verba κατὰ τοῦτο ad proxime ante-

cedentia verba ἀκρωτήριον Σούνιον refero, aliter atque Gail. p. 408), Stephan. Byz. s. v. pag. 214. Strabon. VIII. p. 375 C. s. 576 et IX. pag. 398 D. s. 611 A. Plin. H. N. IV, 12. Nunc insulam aditu perquam difficilem vocari *St. Giorgio d' Arbori* recentiores tradunt; conf. Clarke: *Travels* II, 2. pag. 453 coll. 603, Ross. l. l. pag. 172 seq., Leake l. l. pag. 54, quo auctore Ἅγιος Γεώργιος nunc appellatur. Utut est, exiguae insulae incolas haud magno loco habitos esse apud Graecos, satis hoc ex dicto perspicitur, quocum conferantur quae exstant similia a Themistocle *Seriphio* cuidam dicta apud Platon. De republ. I, 4. pag. 330 A., ubi cf. Astii commentt. p. 334. Plut. Themist. 18. I. pag. 121 A. II. pag. 185 C. Cicer. De senectut. 3, ubi vid. interprett. Ad significationem vocis ὦνθρωπε conf. nott. ad III, 63. Ad locutionem ἐς τοσοῦτο cf. VIII, 107. Quod antecedit νυν, a Florentino, Mediceo, aliis codd. abest. De quo conferunt Miscell. Observv. III. p. 146.

CAP. CXXVI.

Ἀρτάβαζος] Idem est, qui VII, 66 dux Chorasmiarum et Parthorum appellatur. Respicit autem Herodotus hîc ad ea, quae IX, 41 seq. 66. 89 traduntur. — Mox plurimi libri afferunt τὸν Μαργδόνιος ἐξελέξατο idque recentt. edd. inde a Bekkero tenuerunt: equidem cum Schweighaeusero, Schaefero et Gaisfordio revocavi lectionem, quam praebet Wesselingii editio: τὸν Μαργδόνιος ἐξελέξατο, quam unam veram nunc habeo. Etenim Herodotus ex eo

ἔχων ἔξ μυριάδας στρατοῦ, τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέ-
πεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, ἅτε
Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδο-
νίην καὶ οὐδὲν κω κατεπείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπε-
679δον, οὐκ ἐδικαίου, ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτησι, μὴ οὐκ
ἐξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὥς βασιλεὺς

exercitu, quem ex omnibus Persarum copiis sibi elegerat Mardonius regis iussu VIII, 107, sexaginta mille cum Artabazo, qui regem comitarentur, missos fuisse intelligit. Ad voces *μέχρι τοῦ πόρου* vid. nott. ad VIII, 115. De *Pallene* dixi ad VII, 123 et de voce *χειμερίζειν* conf. nott. ad VIII, 113.

καὶ οὐδὲν κω κατεπείγοντος] Absolute dictum accipio: *cum nihil opus esset festinatione, ut* (Artabazus) *ad reliquum* (Mardonii) *exercitum veniret*. Valla reddiderat: *nec etiamdam urgente venire*, non improbante Frommelio in Creuzeri Melet. III. pag. 169, ubi alia quaedam attulit ad verbi *κατεπείγειν* usum, ubi accusativus obiecti reticetur, spectantia, *πρᾶγμα* hic omitti solere cum Wesselingio statuens, quo quidem supplemento haud erit opus. Licet verba *ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον* sic explicare, ut praeposito articulo τοῦ genitivi subiectum, ad quod pertineat verbum *κατεπείγοντος*, constituent: unde ea, quam dixi, loci proficiscitur sententia: (cumque) *festinatione nihil fere opus esset, quo minus* (Artabazus) *veniret ad reliquum* (Mardonii) *exercitum* et cum eo suas copias coniungeret. Idem Frommel observat, hoc uno apud Herodotum loco inveniri *κατεπείγειν*, qui multo frequentius medio verbo *ἐπέλυσθαι* (*contendere, festinare ad aliquid, studio quodam trahi ad aliquid*) utatur. Cf. IV, 139. VI, 112. VII, 223. IX, 69 itemque III, 135. VI, 43. IX, 89. De structura ea, qua modo participium, modo infinitivum hoc verbum adseiscit, ipsi quaedam annotavimus ad VIII, 68. §. 2. — Quae sequuntur: *οὐκ ἐδικαίου ἐντυχὼν κ. τ. λ.*, Latine ita reddam: *haud dignum tu-*

dicavit, si Potidaeatas, in quos inciderat, rebelles in servitutem non redigeret. Sic οὐ δικαιοῦν VI, 82. 86. 15. III, 148. IV, 186. IX, 19. 42. 26. I, 89. II, 172. IV, 154. Ad usum particularum *μὴ οὐκ* in proxime sequentibus conf. allata ad VIII, 57.

Ποτιδαιήτησι] Sic mox *Ποτιδαιῆται*. Tu vid. de hac urbe nott. ad VII, 123. De nominis scriptura ad h. l. ita disseruit Cr. „Ita cod. Florentinus. Vid. Schweigh. Var. Lect. et ad VIII, 129. Cf. de longa α in antepenultima Thiersch. in Actt. phill. Monacc. II. pag. 416. 417, nimirum scribendum *Ποτιδαιᾶται* in scriptoribus non Ionicis. Idem tamen in eo nimius novator, quod ubi vis *Ποτείδαια* vult et qui ei suffragatur Osann. in Syllog. Inscriptt. I. pag. 19. Nam in pedestri oratione videtur *Ποτείδαια* valuisse docentibus codd. Vid. var. lect. supra laud. et adde Platon. Sympos. pag. 221. p. 464 Bekk. et Baehr. ad Plutarch. Alcibiad. p. 99. [Id ipsum capite 127 revocavimus cum Bredovio pag. 130, scribentes *Ποτείδαιαν* pro male vulg. *Ποτιδαίην*; ac *Ποτείδαιαν* omnes libri exhibent cap. 128. Formae *Ποτιδαιῆται* similia quaedam idem Bredovius pag. 125 profert.] Quin etiam in numis Paesti sunt, qui *ΠΟΣΙΔ* aut certe *ΠΟΣΙ* offerant, testibus Froelich. Not. Comp. Gr. p. 153 et Eckhel. D. N. V. I. p. 157. Add. Valckenar. ad Eurip. Phoen. vs. 196 et Etymol. Gud. p. 476 et p. 530 de formis Aeolicis et Doricis.“ — Ad formulam dicendi *οἰχώ- κες φεύγων* conf. VIII, 72. Formam plusquamperfecti *παρεξέληλάκας* (i. e. *ubi rex eorum fines erat praetergressus*) attigit Bredov. pag. 316. 320. Ante *Σαλαμῖνος* delevi articulum

ἄπιξιν προφέρων, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ, ἐὼν Βελβινήτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων· οὐτ' ἂν σὺ, ὦνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

- 126 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος,

μαργέειν, protervi hominis et invidiâ rumpentis *insaniam* egregie declarat. Quo qui ingenio *μεμαργωμένοι κυνοθρασεῖς* Aeschylō Suppl. 766. Qui idem Wesseling. in Diss. Herod. IX. p. 205, ubi h. l., quem Latine reddit: *irâ furens rixabatur*, tractat, comparat Euripid. Troad. 992: *ἔξεμαργώθης φρένας*, *animo furis*, itemque *μαργαίνειν* apud Clement. Alex. Protrept. p. 75 et *ἐπιμαργαίνειν* apud Arat. Diosem. 386 de suis. Add. Pindar. Nem. IX, 46. Ac pertinent huc quoque voces *μάργος* (*vesanus, avidus*) et *ὑπόμαργος* apud Herodot. VI, 75, ubi vid. nott. Quod sequitur *ἐνείκεε*, valet: *obiurgavit* s. *altercatus est* cum Themistocle; idem verbum IX, 55. — Ad verbum *προφέρων* (*exprobrans*) vid. nott. ad IV, 151 et I, 3. Pro *ἔχει*, quod Schaeferus et Matthiae retinuerunt, equidem cum reliquis dedi *ἔχοι*, quod optimi codd. praebent.

Οὕτω ἔχει τοι] i. e. *ita tibi res se habet*. Eadem locutio VII, 161; conf. allata ad VIII, 20.

ἐὼν Βελβινήτης] Cum apud Stephanum Byzantinum s. v. *Βέλβινα* legatur: *τὸ ἐθνικὸν Βελβινήτης*, ὥς *Αἰγινήτης*, vulgatum *Βελβινίτης* in *Βελβινήτης* dudum mutari voluit Valckenar. itemque L. Ross: *Reisen auf d. Griech. Inseln* II. p. 173 et Cobet in *Mnemosyn.* XV. p. 122. Itaque scripsimus *Βελβινήτης*; diversa enim esse putamus gentilia in *ιτης* exeuntia, quae protulit Breddov. p. 33. *Belbina* exigua fertur esse insula prope Sunium promontorium meridiem versus teste Scylac. §. 52. p. 20 Huds. p. 268 Gail. (ubi verba *κατὰ τοῦτο* ad proxime ante-

cedentia verba *ἀκρωτήριον Σούνιον* refero, aliter atque Gail. p. 408), Stephan. Byz. s. v. pag. 214. Strabon. VIII. p. 375 C. s. 576 et IX. pag. 398 D. s. 611 A. Plin. H. N. IV, 12. Nunc insulam aditu perquam difficilem vocari *St. Giorgio d' Arbori* recentiores tradunt; conf. Clarke: *Travels* II, 2. pag. 453 coll. 603, Ross. l. l. pag. 172 seq., Leake l. l. pag. 54, quo auctore *Ἅγιος Γεώργιος* nunc appellatur. Utut est, exiguae insulae incolas haud magno loco habitos esse apud Graecos, satis hoc ex dicto perspicitur, quocum conferantur quae exstant similia a Themistocle *Seriphio* cuidam dicta apud Platon. De republ. I, 4. pag. 330 A., ubi cf. Astii commentt. p. 334. Plut. Themist. 18. I. pag. 121 A. II. pag. 185 C. Cicer. De senectut. 3, ubi vid. interprett. Ad significationem vocis *ὦνθρωπε* conf. nott. ad III, 63. Ad locutionem *ἐς τοσοῦτο* cf. VIII, 107. Quod antecedit *νυν*, a Florentino, Mediceo, aliis codd. abest. De quo conferunt *Miscell. Observv.* III. p. 146.

CAP. CXXVI.

Ἀρτάβαζος] Idem est, qui VII, 66 dux Chorasmiarum et Parthorum appellatur. Respicit autem Herodotus hîc ad ea, quae IX, 41 seq. 66. 89 traduntur. — Mox plurimi libri afferunt *τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο* idque recentt. edd. inde a Bekkero tenuerunt: equidem cum Schweighaeusero, Schaefero et Gaisfordio revocavi lectionem, quam praebet Wesselingii editio: *τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο*, quam unam veram nunc habeo. Etenim Herodotus ex eo

ἔχων ἕξ μυριάδας στρατοῦ, τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέ-
 πεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, ἄτε
 Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδο-
 νίην καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπε-
 679 δον, οὐκ ἐδικαίου, ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτησι, μὴ οὐκ
 ξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὥς βασιλεὺς

exercitu, quem ex omnibus Persarum copiis sibi elegerat Mardonius regis iussu VIII, 107, sexaginta mille cum Artabazo, qui regem comitarentur, missos fuisse intelligit. Ad voces *μέχρι τοῦ πόρου* vid. nott. ad VIII, 115. De *Pallene* dixi ad VII, 123 et de voce *χειμερίζειν* conf. nott. ad VIII, 113.

καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος] Absolute dictum accipio: *cum nihil opus esset festinatione, ut* (Artabazus) *ad reliquum* (Mardonii) *exercitum veniret*. Valla reddiderat: *nec etiamdum urgente venire*, non improbante Frommelio in Creuzeri Melet. III. pag. 169, ubi alia quaedam attulit ad verbi *κατεπείγειν* usum, ubi accusativus obiecti reticetur, spectantia, *πρᾶγμα* hīc omitti solere cum Wesselingio statuens, quo quidem supplemento haud erit opus. Licet verba *ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον* sic explicare, ut praeposito articulo τοῦ genitivi subiectum, ad quod pertineat verbum *κατεπείγοντος*, constituent: unde ea, quam dixi, loci proficiscitur sententia: (cumque) *festinatione nihil fere opus esset, quo minus* (Artabazus) *veniret ad reliquum* (Mardonii) *exercitum* et cum eo suas copias coniungeret. Idem Frommel observat, hoc uno apud Herodotum loco inveniri *κατεπείγειν*, qui multo frequentius medio verbo *ἐπείγεσθαι* (*contendere, festinare ad aliquid, studio quodam trahi ad aliquid*) ntatur. Cf. IV, 139. VI, 112. VII, 223. IX, 69 itemque III, 135. VI, 43. IX, 89. De structura ea, qua modo participium, modo infinitivum hoc verbum adsciscit, ipsi quaedam annotavimus ad VIII, 68. §. 2. — Quae sequuntur: *οὐκ ἐδικαίου ἐντυχὼν κ. τ. λ.*, Latine ita reddam: *haud dignum tu-*

dicavit, si Potidaeatas, in quos inciderat, rebelles in servitutem non redigeret. Sic οὐ δικαιοῦν VI, 82. 86. 15. III, 148. IV, 186. IX, 19. 42. 26. I, 89. II, 172. IV, 154. Ad usum particularum *μὴ οὐκ* in proxime sequentibus conf. allata ad VIII, 57.

Ποτιδαιήτησι] Sic mox Ποτιδαιῆται. Tu vid. de hac urbe nott. ad VII, 123. De nominis scriptura ad h. l. ita disseruit Cr. „Ita cod. Florentinus. Vid. Schweigh. Var. Lect. et ad VIII, 129. Cf. de longa α in antepenultima Thiersch. in Actt. phill. Monacc. II. pag. 416. 417, nimirum scribendum Ποτιδαιᾶται in scriptoribus non Ionicis. Idem tamen in eo nimius novator, quod ubi vis Ποτείδαια vult et qui ei suffragatur Osann. in Syllog. Inscriptt. I. pag. 19. Nam in pedestri oratione videtur Ποτίδαια valuisse docentibus codd. Vid. var. lect. supra laud. et adde Platon. Sympos. pag. 221. p. 464 Bekk. et Baehr. ad Plutarch. Alcibiad. p. 99. [Id ipsum capite 127 revocavimus cum Bredovio pag. 130, scribentes Ποτίδαιαν pro male vulg. Ποτιδαίην; ac Ποτίδαιαν omnes libri exhibent cap. 128. Formae Ποτιδαιῆται similia quaedam idem Bredovius pag. 125 profert.] Quin etiam in numis Paesti sunt, qui ΠΟΣΙΔ aut certe ΠΟΣΙ offerant, testibus Froelich. Not. Comp. Gr. p. 153 et Eckhel. D. N. V. I. p. 157. Add. Valckenar. ad Eurip. Phoen. vs. 196 et Etymol. Gud. p. 476 et p. 530 de formis Aeolicis et Doricis.“ — Ad formulam dicendi οἰχώ-
 κσε φεύγων conf. VIII, 72. Formam plusquamperfecti παρεξελήλακσε (i. e. *ubi rex eorum fines erat praetergressus*) attigit Bredov. pag. 316. 320. Ante Σαλαμῖνος delevi articulum

παρεξεληλάκεε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσησι οἰχώκεε φεύγων
 ἐκ Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων
 127 ὥς δὲ καὶ ὄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρ-
 τάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς
 Ὀλυνθίους ἀπίσταςθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε.
 εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἔξανα-
 στάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἶλε πολιορκέων, κα-
 τέσφαξε ἔξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτο-
 βούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει. καὶ
 128 οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτά-
 βαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε. προσέχοντι δὲ οἱ
 προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος, ὁ τῶν Σκιωναί-
 ων στρατηγός· ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰ-
 πεῖν, οὐ γὰρ ὧν λέγεται· τέλος μέντοι τοιάδε ἐγίνετο. Ὅπως
 βιβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος, ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμ-

τῆς, quem libri scripti ignorant quemque e Wesselingii editione retinuit post Schaeferum et Matth. Bekkerus, quem recentt. edd. sunt secuti.

ἐκ τοῦ φανεροῦ] i. e. aperte, ut IX, 1. Conf. citt. ad III, 150 et I, 111. ἐκ τοῦ ἀφανοῦς eundem in modum dixit Thucydides IV, 36, ubi vid. interpretes. Ad particulam ὥς δὲ καὶ vid. III, 13 ibique nott.

CAP. CXXVII.

ὁ Ἀρτάβαζος] Articulum ὁ e Florent. adieci cum Schweigh. et Gaisf. Reliqui omiserunt. Mox in verbis καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε vox ταύτην aequae atque continuo αὐτὴν spectat ad antecedens Ὀλυνθίους, adeo ut dictum existimetur pro τὴν τῶν Ὀλυνθίων πόλιν. De Olynthiis vid. nott. ad VII, 122; de Bottiaeis nott. ad VII, 123 et de Thermaico sinu nott. ad VII, 121. In Gaisfordii editione impressum exstat Θερμίου, operarum credo vitio. — De verbo ἐπιτροπεύειν vid. nott. ad VII, 62 et de gente Chalcidica VII, 185. Consuli quoque potest Herodotea tractans Leake: Travels in North. Greece III. pag. 454 seq. Attigit monente Wesselingio Herodotea Ca-

saubon. ad Strabon. X. pag. 447 s. 685.

CAP. CXXVIII.

ἐντεταμένως] Vid. nott. ad VII, 53, quibus addi poterunt similia adverbia a participiis perfecti passivi formata, quae attulit Alb. Iahn. ad Eliae commentt. pag. 798. προδοσίην συντίθεσθαι τινι interpretor: de proditione cum aliquo agere s. pacisci. VIII, 140. §. 1 ὁμαιχιμένην συντίθεσθαι, ut VII, 145. Alia vid. supra ad VIII, 120 nott. Caeterum eandem narrationem de Timoxeno, qui prave Sicyonius vocatur, cum sit Scionaeus, id est Scione urbe oriundus (de qua vid. ad VII, 123), exhibent Polyaen. VII, 33. §. 1 atque Aeneas Tact. Poliorcet. p. 31. — In proxime seqq. ἀρχὴν (ab initio) et τέλος (ad extremum) sibi opponi bene observat Valcken. Ad illud ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν (quo modo ab initio rem instituerit, s. cum Artabazo egerit, proditionem molitus) facile ex antecedentibus mente repetas licet συντίθεται προδοσίην. De voce ἀρχὴν conf. modo I, 9. 86. II, 148 ibique allata. VIII, 132. IX, 60. 80. — εἰπεῖν dedi pro εἰπαι, libris iuventibus, ut VIII, 65, ubi vid. nott.

ψαι, ἣ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιειλίξαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδίδους τὴν Ποτίδαιαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαίῃ-
 τω τὸν ὦμον. τὸν δὲ βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ· οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς ἔμα-
 θον τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς. παρὴν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίῃ. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπι-
 λεξαμένοισι τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης ἔδοξε μὴ καταπλέξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ τῆς Σκιωναίων πό-
 λις εἵνεκα, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάϊστος ἐγε-

In verbis proximis οὐ γὰρ ὧν λέγε-
 ται particula ὧν negationis vim au-
 get, ut I, 49, ubi vid. nott. VIII, 133.
 IX, 31. 32. 96. Monuit idem quoque
 Wentzel: De praepos. tmesi ap. He-
 rodot. pag. 30. Mox cum Bredovio
 pag. 42 scripsi βιβλίον pro βύβλιον
 idemque feci paulo post, ubi idem
 vocabulum denuo fit obvium. Conf.
 supra allata ad V, 58. VI, 4.

τοξεύματος παρὰ τὰς γλυφίδας
 περιειλίξαντες] περὶ reponi voluit
 Valckenarius ex Aenea Tactic. l. l.,
 ut sensus enascatur: *circa sagittae
 crenas epistolam volventes et alas ei
 applicantes*. Valckenarium secuti
 sunt Borheck., Schweighaeuser et
 Gaisfordius; scripti libri omnes πα-
 ρὰ praebent, quod recte tuentur
 Schaefer., Matth., Bekker., quem
 ipsum sequuntur Dindorf et Dietsch.,
 approbante Ameisio in: Jahrb. f.
 Philolog. Vol. LIX. p. 276 (qui com-
 parat Iliad. IV, 122), cum duo sint in-
 cisa, iuxta quae epistolam s. literas
 circumvolverint, quibus tanquam
 alis usi sint. τόξευμα hic *sagittam*
 denotat, ut IV, 132 coll. 131, γλυ-
 φίδας, quas vulgo accipiunt *crenas*,
 quae sunt in infima et extrema sa-
 gittae parte, Schweighaeuserus in
 Lexic. Herod. s. v. πτεροῦν (II. p.
 261) intelligi vult *quattuor illas inci-
 suras*, in inferiore sagittae parte in
 longum decurrentes, quibus pennae
 s. alae inferantur, unde apud Euri-

pid. Orest. 274: ἐκηβόλων τόξων
 πτερωταὶ γλυφίδες. Nec aliter ex-
 plicuit idem Ameis ad Odys. XXI,
 419.

ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο] Aeneas Ta-
 cticus l. l. habet καταφανής. Tu
 cf. II, 119. VI, 74. III, 15 ibique
 nott. ἐγένετο debetur Florentino;
 vulgatam ἐγένετο cum Schaefero te-
 nent Matth., Bekkerus et recentt.
 edd.

οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες]
 οἱ ad praegressum ὄμιλος spectat,
 structurā satis notā. De voce συμ-
 μαχίῃ vid. nott. ad I, 77. De verbo
 ἐπιλέγεσθαι (*legere*) conf. citt. ad III,
 41. — In seqq. dedi cum Schweigh.
 et Gaisford. καταπλέξαι, quod prae-
 bet Sancrofti liber, pro vulg. κατα-
 πλῆξαι, quod ex Wesselingii edi-
 tione tenent Schaeferus atque re-
 centt. edd. Bekkerus, Dindorf. (qui
 Latine reddidit: *proditionis crimine
 affligere*) et Dietschius. Probat quo-
 que Schneiderus in Lexic. Graeco
 (s. v. καταπλήττω) lectionem codi-
 cis Sancrofti, quam cum Schweig-
 haensero (Lex. Herodot. II. p. 22)
 sic licet interpretari: *implicare pro-
 ditionis crimine, proditionis litem in-
 tendere*. Conf. VIII, 83 ibiq. nott.
 — In fine cap. pro vulg. ἐγένετο,
 quod cum Schaefero tuentur Mat-
 thiae, Bekker. et Dindorf., dedi
 cum Schweigh. et Gaisf. ἐγεγόνεε,
 quod Sancrofti liber, Florentinus,

129 γόνεε. Ἀρταβάζω δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς⁶⁸⁰ μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω, ὥς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὲ νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους οἱ Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. Αἴτιον δὲ λέγουσι οἱ Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων, οἳ περ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέ-

alii afferebant, quodque etiam recepit Dietschius.

CAP. CXXIX.

γίνεται ἄμπωτις] ἄμπωτις nōtante Valcken. dicitur *maris recessus*, cum aqua velut resorbetur, ut VII, 198, ubi cf. nōt., sed *πλημμυρὶς* vocatur *aestus* vel *aestuantis maris accessus*; quod idem cum Ionicis quoque diceretur ῥηχίη (vid. VII, 198. II, 11. Duker et Wasse ad Thucyd. IV, 10), paulo inferior verba καὶ τῆς πλημμυρίδος ab aliena manu invecta putat Valckenarius, quippe ad explicandam vocem Ionicam ῥηχίης olim margini adscripta. Libri scripti non addiunt. Vid. Diodor. III, 40. Suid. s. v. ῥαχία III. p. 253. Nonnus ad Gregor. Naz. Stelit. II. p. 163. Plurima de voce *πλημμυρὶς* allata vides in Thesouro Ling. Graec. VI. pag. 1209 ed. Dindorf. Quod pro *πλημμυρὶς* Bredovius p. 98. 99 scribi iubet *πλημυρὶς*, a recentt. edd. inde a Bekkero receptum, id mihi nōt tam certum esse videtur, ut a consensu librorum scriptorum *πλημμυρὶς* exhibentium recedam. — *τέναγος lacum vadōsum* indeque pervium designat: supra I, 202 iunguntur ἔλσα τε καὶ τεναγέα, i. e. *paludes, lacunae*. Quae mox sequuntur verba

ἐς τὴν Παλλήνην, attigit Millingen (Sylloge of ancient unedit. coins pag. 48) existimans, haec verba nōt tam ad paeninsulam universam, quam ad isthmum, ubi Potidaea sita erat, referenda esse. — *διοδοιπορήκεσαν* edidi, cum in his augmentum negligi soleat; male olim *διωδοιπορήκεσαν*. Tu vid. Bredov. pag. 318.

πολλάκις γινομένη] Ita codd. iubentibus dedi pro *γενομένη*, quod praeter Schaeferum retinuerunt Matth., Bekker, Dindorf. et Dietsch. Etenim Herodoti sententia haec est: *advenit maris aestuantis accessus* (tantus), *quantus nunquam fere, ut indigenae dicunt, (acciderat,) licet saepius* (huiusmodi aestus) *feri soleat*. Mox *ἐπιπλώσαντες πλοίοισι* ad pleonasmos, quos dicunt, haud retulerim, si quidem Potidaeatae nōt *τριήρεσι* (navibus bellicis s. ad bellum usum comparatis), sed *πλοίοισι* (i. e. navigiis minoribus, ratibus; nos: *Kähne*) advecti dicuntur. De scriptura vocis *προάστειον* diximus ad III, 142. Ad locutionem: *ἐς τὸν νηὸν — ἡσέβησαν* conf. Matth. Gr. Gr. §. 413, 11 coll. 411, 2 nōt. Pro *τοῖς περ* e melioribus libris revocavi *οἷς περ*, ut VIII, 68, §. 1. Sic VIII, 124 omnes codd. *οὗτοι οἷς περ*.

εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι] Fluxit hoc Herodoti iudicium ex ea, quam

ουσι. τοὺς δὲ περιγενομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἐπρηξαν.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω περιγενομένος, ὥς προσ-130 ἔμψε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλέα τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἀβυδον, ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἕαρος δὲ ἐπιλάμψαντος πρώϊος συνελέγετο ἐς Σάμον αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον, στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταῦντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρ-
631 χε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος, αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομέ-
νου, Ἰθαμίτῃς. Ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες οὐ προήϊσαν

habuit, sententia de divina vindicta homines impios, qui iura divina atque humana laeserint, persequente. Sed ea de re saepius supra iam monuimus. Vid. modo nott. ad VIII, 105. — Ad verba οὕτω ἐπρηξαν cf. III, 25 ibiq. nott.

CAP. CXXX.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς] Plures codd. omittunt στρατὸς, plane ut VIII, 131. IX, 96. Sed additur nomen quoque VII, 203. Ad verbum προσέμψε conf. allata ad VI, 96. ἐχειμέριζε e melioribus codd. dedi pro ἐχειμέρισε, quod cum Schaefero tuentur Matthiae, Bekker et recc. edd. De ipso verbo conf. nott. ad VIII, 113, de *Cyma* vid. nott. ad I, 149.

ἕαρος ἐπιλάμψαντος] i. e. ineunte vere. Conf. nott. ad VII, 13. Afferunt Livium XXII init. „*Iam ver appetebat et Hannibal ex hibernis movit.*“ Mox πρώϊος (*maturus*) dixit, notante Valcken., ubi expectabas πρωῒ. Tu vide de talibus, si tanti est, Matth. Gr. Gr. §. 446, 8. Quod sequitur: αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ, sic dicitur, ac si praecesserit αἱ μὲν τῶν νεῶν, quod ipsum sensu tantum praecedit, si quidem altera eaque maior navium pars ad Cumam hiemabat, altera eaque minor (αἱ δὲ τῶν νεῶν) Sami. — Ad verbum ἐπεβάτευον cf. nott. ad VII, 96.

Μαρδόντης] Vid. VII, 80. *Artayntes* Artachaei filius nuspiam memoratur, nisi huc pertinet *Artynthes*, Ithamatrae filius, VII, 67. Sed IX, 102 *Artayntes* atque *Ithamitres* vocantur; unde etiam h. l. pro Ἀμίτῃς, quod cum Schaefero tuetur Matthiae, reliqui edd. receperunt Ἰθαμίτῃς, itemque τούτοισι pro vulg. τοῖσι. Sed differre posse ait Pott: Etymolog. Forsch. pag. LII Ἰθαμίτῃς (ubi ei in mentem venit Sanscrit. *Iuddha*, i. e. pugna) et Ἰθαμάτῃς, plura recensens vocabula cum voce *Μίθρας* composita. Tu vid. quae ad VII, 67 adnotavimus. Vocem Ἀμίτῃς probabiliter valere *bonum amicum* idem Pott. l. l. ponit. ἀδελφιδέος ubivis dici Gallorum *neveu* observat Larcherus.

προσελομένου] i. e. ab ipso *Artaynta* adscitus, ut IX, 10. — In seqq. pro οὐδ' εἰς, quod Schaeferus, Bekkerus et recc. edd. tuentur, eundem cum reliquis revocavi οὐδεῖς (*Neque eos [Persas] quisquam cogit progredi occidentem versus*), cum nulla utique h. l. cernatur emphasis, quae hanc separationem nos facere cogat; itemque retinui οὐ μὲν οὐδὲ, ubi μὴν induxerant e Florent. aliisque Schweigh. et Gaisford. Tu vid. allata ad VI, 45 et add. IX, 7. §. 1. Baguet ad Dion. Chrysost. Orat. Specim. p. 50, ubi hanc formulam epicam esse vult citans Iliad. XII, 212. II, 703, alia. Ad structuram verbi προσεδέκοντο (i. e. *expecta-*

ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἐσπέρης, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην, μὴ ἀποστῇ, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐωυτῶν φυλάσσειν, σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. Κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, περὶ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρατήσκειν τὸν Μαρδόνιον. ἔοντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο, εἴ τι δυναίητο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούσκειν, ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἔαρ γινόμενον ἤγειρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐὼν. ὁ μὲν δὴ περὶ οὗ κω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπρίκετο ἐς Αἴγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἠγησίλεω, τοῦ Ἰπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχί-

hant) cum accusativo et infinitivo conf. V, 34. VII, 156. IX, 6. Forma σταθμεύμενοι (*inde colligentes, quod etc.*) vix sana videtur, licet eam tueatur Bredov. pag. 382 ac libri scripti consentiant. Malim equidem σταθμεόμενοι, quod legitur II, 150 (ubi cf. nott.), quodque etiam placere videtur Dindorfio in Commentat. de dialect. Herodot. pag. XXXI.

ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ] Vulgo reddunt: *fracti erant animis*. Haud infrequens apud Herodotum ἥσσοῦσθαι τῇ μάχῃ, *proelio superari*, V, 46. VI, 9. 108. IV, 97. Quin etiam IX, 122 ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρον, *prudentiā superati a Cyro*. Attigit Herodotea Hertlein. ad Xenophont. Cyropaed. IV, 1, 8 (ubi exstat: διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς γνώμας) coll. II, 2. §. 11, vernacule explicans: *entmuthigt*.

πολλὸν κρατήσκειν] Pro πολλὸν plures codd. πολλῶ. Sed. vid. VIII, 13. VII, 7, ne plura. Verbum ὠτακουστέιν, quo utitur Xenophon Cyrop. V, 3, 57. VIII, 2, 10, et Plutarch. Caes. 49 (add. Aristid. I. p. 62 s. 105 Dind.), Schweighauserus interpretatur: *arrectis auribus auscultare, cupide observare*. Supra I, 100 ὠτακουσται, ubi conf. nott.

— Ad verba ὅκη πεσέεται vid. nott. ad VII, 168; de forma futuri πεσέεται vid. Bredov. pag. 375 seq.

CAP. CXXXI.

τό τε ἔαρ γινόμενον] Ita pro γινόμενον (quod cum Schaefero retinuit Matthiae) equidem cum reliquis edd. recepi e Florentino.

Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος] Idem supra VI, 65. 67. De *Anaxilao* conf. Plutarch. II. pag. 217 C. ibique Wyttenbach. pag. 1161 seqq. Animadverss. notante Cr. Herodotus, qui supra VII, 204 Eurysthenidas recensuerat, h. l. Proclidas, alteram Heraclidarum stirpem enumerat regiam, non prorsus ille quidem consentiens cum Pausan. III, 7, coll. II, 36, 4 et IV, 4, 4, Proclis successione aliter digerente. Nam qui post Theopompum h. l. recensentur reges, eorum in regum Spartanorum indice nemo memoratur, ita ut non *duo*, ut Noster paulo post statuit, sed *septem* potius ex hoc Proclidarum regum catalogo eliminari debeant. Quare Palmerio Exercitt. pag. 39 placuit rescribere: πλὴν τῶν ἑπτὰ (pro vulg. *δυῶν*) τῶν μετὰ Λευτυχίδην πρώτων καταλεχθέντων, quod quamvis receptum ab

δεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ
 Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ
 Πολυδέκτεω, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυπῶντος, τοῦ Προκλέος,
 682 τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου,
 τοῦ Ἡρακλέος, ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες,
 πλὴν τῶν θυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδην πρώτων καταλεχθέντων,

editore nuperrimo Negris, equidem tamen invitis codicibus recipere non ausim, cum quantum in talibus variari soleat, haud sim nescius. Nec minus constat, in huiusmodi indicibus haud raro singulos viros omitti; qua de re sufficiat contulisse, quae ad Evangel. Matth. I, 8 a viris doctis allata sunt.*) Neque enim apud veteres in talibus ea, quam nos requirimus, reperitur diligentia. Ac denique hunc ad locum quod attinet, potuit utique ex alio fonte sua ducere Pausanias, ex alio Herodotus, quem, in Spartanorum urbe cum commoraretur, ab ipsis Spartanis, ad quos haud semel provocat testes (cf. Heyse l. l. pag. 119 seq.), sua accepisse probabile fit. Quamquam in illo catalogo hoc etiam offendit, quod Charilli pater vocatur *Eunomus*, qui, si Meursium (Regn. Lacon. 16) aliosque sequamur auctores, *Polydectis* potius pater indeque *Charilli* avus fuit, ita ut rescribendum videatur: *Χαρίλλον, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Εὐνόμου*. Accedit, quod supra VI, 65 (ubi vid. nott.) Leotychides filius τοῦ Μεναίρετος, et nepos τοῦ Ἁγίος dicitur, in cuius locum hic Ἡγησίλεω nomen succedit. Praeterea prorsus reticetur *Sous*, Eurypontis pater et Proclis filius, eodem monente Meursio l. l. cap. 15, quocum conf. indices regum Laconiae a Larchero confectos: Chronolog. d'Herod. (VII) pag. 495. 513 et potissimum Clinton: Fast. Hellenic. p. 330 seqq., unde profecit C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. pag. 568 ed. quart. Attigit hanc diversitatem quoque Lachmann: Spartan. Staatsverfass. pag.

135 seq. Qui viri docti id quoque egerunt, ut quot annos singuli reges praefuerint, indicarent indeque temporum rationes omnino, quantum id quidem omnino fieri potest, accurate constituerent. At quis quaeso in talibus satis certam et exploratam fidem semper exspectabit, cum iam antiquitus diverse traditum esse videamus. Quare, quod ad Herodotum attinet, vix solis librariis haec imputanda esse putamus, nec prorsus accesserim ob rationes ante prolatas Wesselingio ita statuenti: „Omnes hae turbae et terrores iniuriae temporum et librario- rum debentur; expeditu, silentibus codicibus, inextricabiles.“ Nihilominus Negris de suo post voces τοῦ Εὐρυπῶντος inseruit verba τοῦ Σόου, sed uncis inclusa, et post verbum καταλεχθέντων itidem uncis inclusa exhibet: καὶ τῶν πέντε τῶν ὑστάτων. Nec tamen reliqui Herodoti editores, quod probo, quidquam mutarunt: Herodoti verba sic exhibuerunt, ut in libris scriptis inveniuntur. In formis tantum nonnullis nominum pauca mutare placuit. Nam genitivi forma Πολυδέκτεος ab omnibus libris allata eo magis offendit, quod apud alios scriptores hoc nomen primae est declinationis, teste Bredov. pag. 231: itaque cum Cobeto (in Mnemosyn. IX. pag. 292 seq.) scripsi Πολυδέκτεω itemque cum eodem viro docto pro Εὐρυπῶντος dedi Εὐρυπῶντος, quae vera videtur nominis forma apud Pausaniam l. l. aliosque obvia. Mox quoque pro vulg. Λευτυχίδεα dedi Λευτυχίδην, quod Dietschius quoque reposuit, auctore

*) Conf., alios ut taceam, Paulus in Commentarr. ad Matth. l. l. T. I. p. 255. Eichhorn: Einleit. in d. alt. Testam. II. p. 449. III. p. 310.

132 οἱ ἄλλοι βασιλέες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἰγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, οἳ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληΐδεω ἦν. οἳ στασιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἔοντες ἀρχὴν ἐπὶ ἐπιβουλεύοντες δὲ ὥς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὲ οἱ λοιποὶ, ἐξ ἔοντες, ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἰγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην, οἳ προήγαγον αὐτοὺς μόγισ μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ προσωτέρῳ πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἑλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι τὴν δὲ Σάμον ἠπιστέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συν-

Bredovio pag. 226, idemque dare debebam supra VI, 65. 73. 85, ubi vulgatam lectionem retinui. De *Xanthippo* vid. VI, 131. Cum voce Ξάνθιππος Pott. l. l. pag. LX comparat, quod apud Curtium IX, 10 exstat *Zariaspes, nobilis Persa*. Nam huius nominis eadem vis ac potestas, cum vocula subsit *esp* s. *asp*, *equum* designans.

CAP. CXXXII.

τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληΐδεω ἦν] Huncce *Herodotum* eo consilio a patre historiae nominari putat Dahlmann., ut ne hominis cognati memoria intereat. Quod sane multum videtur probabile, quamquam nulla alia huius Herodoti mentio. Tu vide sis quoque Heysium l. l. p. 20. Alios viros *Herodoti* nomine insignes, nobis aliquo modo cognitos ex literarum antiquarum monumentis, recensuimus in *Commentat. de vita et scriptt. Herodot.* §. 1. Paulo ante cum recentt. edd. dedi ἐς Σπάρτην, ubi Schweighaeuserus e Florentino aliisque dederat ἐς τὴν Σπάρτην. Ex quo eodem Florentino in verbis sequentibus: οἳ στασιῶται σφίσι γενόμενοι (*qui inter se cum coniurassent*) scripsi σφίσι cum Bek-

kero et recentt. edd. pro vulg. σφι, cuius hīc nullum locum esse existimo ex iis, quae monuit Bredov. pag. 282. Vid. etiam supra I, 57 ibique nott. De *Stratti*, Chiorum tyranno, cf. IV, 138 et de *tyrannis* nott. ad VII, 137. Voculam ἀρχὴν hīc cum Larchero intelligo: *initio*, cum alias vulgo sit: *omnino*. Vid. nott. ad VIII, 128.

ἐξενείκαντος] i. e. *cum unus e conjuratis consilium* (s. id quod molituri erant) *prodidisset*. De significatione verbi ἐκφέρειν dixi ad III, 71; ad verbum ὑπεξέσχον vid. V, 72 ibique nott. Post vocem Σπάρτην cum Schweigh. et Gaisf. inserui τε e cod. Flor., quam voculam reliqui edd. neglexerunt, recentt. edd. inde a Bekkero receperunt. — In seqq. ad particulas οὔτε — τε vid. nott. ad VI, 1, quibus particulis hoc loco iunguntur, quae sibi paria prorsus non sunt, sed subiectum quod dicunt mutant: de quo subiecti transitu conf. I, 33 ibique nott.

τὴν δὲ Σάμον ἠπιστέατο κ. τ. λ.] i. e. *Samum opinabantur aequè distare* (ab ipsorum scil. patria) *atque cothurnas Herculeas*, quas nemo nescit remotissimas fingi ad extremum occidentem in extrema orbis terrarum ora. Scripsi ἠπιστέατο pro male

ἐπιπτε δὲ τοιοῦτο, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρρωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηζόντων Χίων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφεων.

vulg. ἐπιστέατο; vid. nott. ad VIII, 5. Idem feci VIII, 136. Ad συνέπιπτε ὥστε conf. nott. ad VIII, 15.

τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου κ. τ. λ.] Herodoti sententia haec est: *ita factum esse, ut nec barbari metu perculsi ultra Samum occidentem versus navigare auderent, nec Graeci, quamvis a Chiis rogati, orientem versus ultra Delum.* Afferit Wesselingius Pawii coniecturam „belle „observantis planiorem futuram descriptionem, si κατωτέρω Σάμου „et ἀνωτέρω Δήλου Scriptor „luisse. Verum (addidit idem Wesselingius) Noster maluit vulgatum „habita utriusque itineris diversa „ratione et respectu.“ Neque posterii editores vulgatam lectionem omnibus libris scriptis comprobata mutarunt, in qua ἀνωτέρω et κατωτέρω sibi opponi bene vidit Schweighaeuserus, idque sic intelligendum monet, „ut cogitemus, Samum insulam Ionicae orae fuisse „vicinam, Delum vero in medio Aegaeo mari, pari fere intervallo a „Graeciae continente et a Ioniae „ora distantem. Igitur quemadmodum in re nautica ἀνάγεσθαι dicitur, qui *ab ora versus apertum mare „navigat, κατάγεσθαι vero, qui „oram [s. portum] petit*, sic facile patet, quo pacto Persae dicantur non ἀνωτέρω Σάμου occidentem versus „ausos esse navigare. Iam cum Delus in medio mari Aegaeo sit sita, „qui e Graecia Delum versus navigat, is quidem perinde ἀνάγεται, „sed, qui postquam e Graecia Delum pervenit, deinde Delo profisciscens Ioniae oram petit, is *κατάγεται*: et hactenus dicit Herodotus κατωτέρω Δήλου: *non ausos „esse orientem versus navigare.*“ Qui idem Schweighaeuserus in Lex. Herodot. I. pag. 62 monet verbum καταπλῶσαι apud Nostrum plerumque nihil fere aliud atque simplex πλῶσαι sonare.

οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφεων] Bene Schweighaeuserus: „*Ita quae in medio utrorumque erant, ob illorum metum in tuto fuerunt.*“ De argumento loci sic disputat Wessel.: „Formido urgebat ex Persarum maximo potentatu, tum etiam, quod Graecorum multi accuratâ ulteriorum locorum notitiâ deficerentur. De multis loquor: nam Atheniensibus ora Asiae et Thraciae ad Hellespontum navigationibus in Sigaeum, Ephesum, Chersonesumque exploratissima erat; neque Spartanis ignotus Sami viciniaque situs III, 46. Haud districte ergo haec sumenda, nec de omnibus omnino Graecis, sicuti accepisse videtur Libanius Or. XIX. pag. 480.“ Tu conf. etiam Duncker: Gesch. d. Alterth. IV. p. 853. Verum profecto est, quod Wesselingius contendit, Atheniensibus, qui tam longa itinera commercii causa per omne fere mare mediterraneum illa aetate iam instituerant, Samum certe, quae insula et ipsa commercio tantopere floruit, cognitam fuisse: reliquis Graecis, qui plerique non longe a patriis regionibus discedere atque terras longius remotas petere solebant, non item: ita ut ad hos potissimum Herodoti verba pertineant dicentis, *putasse Graecos Samum et Herculis columnas aequae remotas esse.* Inest in his sane, ut Schweighaeuserus recte observavit, „hyperbolica quaedam descriptio metus atque terroris, qui Graecos quamvis Salaminiâ pugná victores, tamen deinde etiamnum percussos tenebat, aut denuo subinde (ut fieri solebat) eisdem obrepebat, magnitudinem cogitantibus periculi, e quo praeter spem opinionemque emergerant; cum praesertim etiam tunc et Mardonius cum immani exercitu in Graeciae visceribus haereret, et in Ioniae ora, si classem eo mitterent, Xerxes et classis suae haud poeni-

- 133 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλων ἐς τὴν Δῆλον, Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαϊά γένος, τῷ οὖνομα ἦν Μῦς,

tendas reliquias et alias ex Asia contractas formidabiles copias opponere illis posset." Neque aliter fere de his statuit Grote: History of Greece V. p. 198 coll. I. App. p. 515 ad metum Graecorum haec revocans, quo capti erant cogitantes de regionibus incognitis et de immensis Persarum copiis, quas aggressuri erant. Quem nimium metum insigni hac locutione Noster describere voluisse videtur, haud vituperandus inde, ut placuit Anglo viro docto de his disserenti (Mure: History of the language and literat. of ancient Greece IV. pag. 405 seq.). Verisimile videtur vernaculo interpreti, Schoellio, Herodotum haec scripsisse, quo tempore nondum eam sibi acquisivisset Graecorum in Europa habitantium eorumque rei navalis cognitionem, quam posthac illum assecutum esse alii Musarum loci egregie docent. Ac satis cognitum, non uno eodemque tenore ab initio usque ad finem Herodoti libros esse conscriptos, sed alias partes prius, alias serius exaratas. Sami autem et a Samiis haec probabiliter accepisse Herodotum itidemque literis consignasse idem statuit Schoell.

CAP. CXXXIII.

ἐχείμαζε] Vid. nott. ad VIII, 113. Quae sequuntur: ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενος, Schweighausero iudice in Lex. Herod. (II. p. 156) non tam valent: inde movens s. inde cum institueret movere, sed nihil fere aliud nisi hoc dicunt: „dum in Thessalia hiemabat, inde (ex Thessalia) legatum misit." Quod minus accurate reddere mihi videtur, qui Herodoti verba sic intelligenda esse censeo: „inde (ex hibernis in Thessalia positis) cum exercitum (Graeciam versus) moveret s. cum in eo esset, ut inde cum exercitu proficisceretur." Haud aliter ὀρμεώμενος invenitur I, 36.

VIII, 112. 138 et quod vel magis huc pertinet IX, 1: ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἦγε τὴν στρατιὴν κ. τ. λ., quod Gail (Le philolog. IV. p. 335) bene reddit: „s'étant mis en mouvement." Add. IX, 31 fin. coll. 52. Verba κατὰ τὰ χρηστήρια vulgo reddunt: „ad consulenda oracula"; minus accurate, cum proprie valeant: per varia, quae in Graecia erant, oracula, ita ut unum ex altero sciscitaretur; inde cap. 135 Noster scribit: ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπαϊά Μῦν περιστροφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια κ. τ. λ. Tu vid. de hac vi praepositionis κατὰ I, 30. I, 77 ibique nott. itemque VIII, 57 ibique nott.

ἄνδρα Εὐρωπαϊά γένος] *Europensis* fuit genere, i. e. civis *Europi*. Aristidis scholia (pag. 47 ed. Frommel.) si audiamus, *Samius* fuit, sed Persicae et Graecae linguae gnarus: quamquam in his scholiis plura eaque diversa videntur esse confusa. *Europi* civis si fuit, quaeritur, quaenam Europus sit intelligenda, cum apud Stephanum Byzantinum tres huius nominis urbes excitentur, altera in Macedonia sita, altera in Syria (cuius gentile Εὐρωπαϊός); tertia Cariae dicitur fuisse, quae Idrias quoque vocetur gentileque habeat Εὐρώπιος: ac denique idem scriptor quoque habet Εὐρώμος, πόλις Καρίας — τὸ ἐθνικὸν Εὐρωμεύς. Hinc *Euromani* et *Euromenses* habet Livius XXXIII, 30 et XXXII, 23. Ac fuit, cum de *Europa*, Macedoniae urbe ad Axium amnem sita cogitarem, quam eandem noverunt Thucydid. II, 100 et Strab. VII. p. 327, qui idem p. 329 *Europum* fluvium commemorat, Macedonia et Thessalia qui separat: cf. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1062. Sed obstat Pausanias IX, 23. §. 3 de Europa, Carum urbe, hic cogitandum esse his verbis declarans: καί ποτε ἄνδρα Εὐρωπαϊά, ὄνομα δὲ οἱ εἶναι Μῦν, τοῦτον ἀποσταλέντα ὑπὸ Μαρδονίου τὸν Μῦν

ἐντειλάμενος πανταχῇ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὃ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐ γὰρ ὧν λέγεται· δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων προηγμάτων καὶ οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν φαίνε- 134
683ται ἀπικόμενος, καὶ μισθῶ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα κατα-

ἐπερίσθαι τε φωνῇ τῇ σφετέρᾳ, καὶ οἱ χρῆσαι τὸν θεὸν οὐχ ἑλληνίσαντα οὐδὲ αὐτὸν διαλέκτῳ τῇ Καρικῇ (sermo autem est de oraculo Apollinis Ptoi): quae prorsus congruunt cum iis, quae Noster ipse cap. 135 enarrat, adeo ut nihil dubitari possit, de *Europa*, *Cariae* urbe, hic cogitandum esse. Quibus reiectis, *Ἐϋρώμον* potius *Cariae* urbem fuisse contendit Stein: Vindicc. Herrodd. Specim. pag. 20, indeque hoc quoque loco *Ἐϋρώμέα* scribi vult. De reliquis ita *Valckenar.*: „Hominem e *Caria* cur *Persa* miserit *Mardonius* ad oracula Graecorum, illi non erit obscurum, qui *Cares* fuisse noverit minimum διγλώσσους, Graece intelligentes non tantum, sed etiam *Persis* Graeca interpretantes. Apud *Thucyd.* VIII, 85 *Spartano* *Mindaro* *Tissaphernes* ξυνέπεμψε πρεσβευτὴν τῶν παρ' αὐτοῦ Γαυλείτην ὄνομα, Κάρα δίγλωσσον. [Tu vid. interprett. ad h. l. et ad IV, 109. P. III. Vol. 3. p. 353 et Vol. 4. p. 798 ed. Popp.]. Cum Graecis ducibus agens *Cyrus* minor *Caribus* utitur interpretibus in *Xenophontis* *Anabasi* [I, 2, 17], cumque veptitabant in anlam *Persicam* *Graeci*, tales et illic habuerunt interpretes. Vid. *Aelian.* V. H. I, 21.“

τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι] i. e. cui mandatum erat, ut ubi vis iret sciscitaturus oracula, quae in ipsorum commoda (i. e. sibi suisque *Persis*) explorare posset. Supra I, 46 ἀποπειρᾶσθαι τῶν μαντηλῶν, coll. III, 119 ubi vid. nott. Pro σφι, quod etiam *Valckenario* minus commodum videbatur, *Koenius* rescribi vult οἱ, probante *Larchero*; *Stegerus* (*Ephem. Ien.* 1828. nr. 186. p. 46) reiecerat σφε: quod utrumque merito displicet censori *Lipsiensi* (1833

pag. 47), e cuius sententia σφι ad *Mardonium* suosque (i. e. *Persas*) in universum spectat. Non aliter IX, 13 fin. (ὁ Μαρδόνιος) ἐξήλυνε — ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν, ita ut pauci tantum homines ipsum cum *Persis* arcere possent. — In sequentibus verbis dedi μαθεῖν e *Sancrofti* libro pro vulg. μαθέειν, ut VII, 234, ubi vid. nott. Ad verba οὐ γὰρ ὧν λέγεται vid. citt. ad VIII, 109.

CAP. CXXXIV.

φαίνεται ἀπικόμενος] Ita cum recentt. edd. posui, cum vulgo legeretur ἀπικόμενος φαίνεται, quod cum *Schaefero* retinuit *Matthiae*. *Lebadea*, quod nemo fere nescit, *Boeotiae* fuit urbs, *Pausaniae* tempore quae adhuc floruit, multis ornata artis operibus itemque *Iovis Trophonii* oraculo insignis, quod qui consulere vellent, ii in antrum descendebant subterraneum, ubi divinorum oraculorum fierent participes. Atque hoc est καταβῆναι παρὰ *Τροφώνιον*, sive, ut crebrius invenitur, iudice *Hemsterhus.* ad *Lucian.* Dial. Mortt. III, 2. pag. 410 T. II Bip., καταβῆναι εἰς *Τροφώνιον*; ἐρχεσθαι παρὰ τὸν *Τροφώνιον* s. κατέρχεσθαι εἰς τοῦ *Τροφώνιον* dixit *Pausanias* IX, 39. §. 4 et 40. §. 1, qui locus de hoc oraculo inprimis consulatur, si quidem *Pausanias* ipsum locum accurate describit ac singula, quae fieri solebant, refert. Quae si comparentur cum iis, quae recentiorum virorum doctorum industria de hac regione habemus comperta, dubitari nequit, hoc oraculum s. hoc antrum non longe ab ipsa urbe quaerendum esse. Urbs enim vetus, quae eodem fere nomine retento nunc vocatur

βῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὲ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὥς ἀπύκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δὲ, κατὰ περ

Livadia (vid. quae conguessit veterum et recentiorum testimonia Forbiger in: Pauly Realencyclopaed. IV. p. 835 seq., Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 920), ad radices collis est sita, in cuius superficie ipsa oraculum atque antrum Trophonii fuit, si recte docuit Stephani (Reise durch einige Gegenden d. nördlich. Griechenl. pag. 67), qui primus verum oraculi locum detexisse sibi videtur: adhuc ibi cernitur structura subterranea antri bene excavati et exaedificati speciem praebens, nunc aqua ex parte repleta: superstructa fuit aedes, in cuius locum ecclesia Christiana successit, et ipsa nunc diruta, sed adhuc in solo aperturam retinens, per quam in antrum demittebantur oraculum Trophonii (qui ad inferorum deos certe referendus, sive Iuppiter sive Mercurius *χθόνιος* habetur) consulturi: de quo oraculo nuper retulit Goettling. in Programmate Ienensi ann. 1842 („Narratio de oraculo Trophonii“) et Fr. Wieseler: Das Orakel des Trophonius. Goetting. 1848. Alia excitata invenies a C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 41, not. 2 seqq. ed. sec., quibuscum cf. Schoemann: Griech. Alterth. II. pag. 299 seqq. Disputavit etiam de his Clarke: Travels II, 3. p. 118 seqq. 126, ubi quam exhibuit antri Trophonii imaginem admodum vereor num ea verum antrum repraesentet. Caeterum conf. etiam Kruse: Hell. II, 1. pag. 643—647 et nott. ad Herodot. I, 46, ubi etiam de *Abis* notavimus. De *Apol-line Ismenio* vid. nott. ad V, 59.

ἐς Θήβας πρῶτα ὥς ἀπύκετο] i. e. *Thebas* primum ut advenit: modo teneas, Θήβας in hac formula ἐς Θήβας aequae atque in altera ἐν Θήβαις non solum *Thebas* ipsas, i. e. *Thebanorum urbem*, indicare, sed etiam omnem *Thebanorum agrum s. ditionem* (vid. Unger: Paradox. Thebb. pag. 102. 168. 415) indeque

hunc locum sic explicandum esse, ut Mys, cum primum *Thebas* venisset, et Apollinis Ismenii oraculum (quod in ipsius templo Thebano fuit, de quo vid. Herod. I, 52. V, 59) in ipsa *Thebarum* urbe consuluerit et (extra urbem in *Thebanorum ditione*) *Amphiarai* oraculum, quod cave credas in ipsa urbe aut prope urbem circa vicum *Knopia*, ut nunc dicitur (quae *Prelleri* est sententia exposita in: Berichtt. d. sächsisch. Gesellsch. d. Wissensch. 1852. hist. phil. Class. IV. pag. 166 seq. 168), situm fuisse. Qui enim hoc ipso Herodoti loco potissimum freti *Thebis Amphiarai* delubrum exstitisse contendunt, ut Mueller, Boeckh., Dissen. (vid. apud Unger. l. l. p. 415), vereor ut ex hoc loco recte intellecto tale quid efficere possint, id quod satis monstravit Unger l. l., recte id quoque monens, quam incredibile sit, in *Thebarum* urbe exstitisse oraculum, quo cives adire publica constitutione vetiti essent. Itaque hoc quoque loco de eodem *Amphiarai* oraculo cogitandum erit, quod supra iam Noster commemoravit I, 46 (ubi vid. nott.) prope *Oropum* situm in planitie, quae inde mare versus extenditur, intra vicos *Marcopulo* et *Kalamo* in loco nunc prorsus deserto, cui nomen *Μαύρο-Δηλίσσι* (*Μαύρο-Δήλίσσι*). Tu vid. accurate de his exponentem *Leakium*: Die Deme Attica's pag. 122 seqq. e vers. Westermann. (coll. Travels in Northern Greece II, pag. 440) et *Prellerum* l. l. pag. 143 seqq. Neque ab his fere discedunt ea, quae de *Amphiarai* situ quaesivit *Finlay*; vid. *Hoffmann*: Die alt. Geograph. II. pag. 71 seqq. 83 seq. Caeterum de ipso *Amphiarai* oraculo plura qui cupiat, adeat C. Fr. Hermann.: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 41, not. 8 ed. sec. et Schoemann. l. l. II. p. 298.

ἔστι δὲ, κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι] Pro

ἐν Ὀλυμπίῃ, ἰσοῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι)· τοῦτο δὲ ξεινόν
τινα καὶ οὐ Θηβαίων χρήμασι πείσας κατεκοίμησε ἐς Ἀμφιά-

ἰσοῖσι Valcken. conlicit *ἐμπύροις*,
et haec loci evadat sententia: *hic
vero ignem victimarum vaticinium illic
(Thebis scilicet in Apollinis Ismenii
aede) consulere, quemadmodum Olympi-
ae.* Namque Olympiae ignispicio
(i. e. *ἐμπύροις*) neos esse sacerdotes
Iamidas ex mactatarum victimarum
inque ara concrematarum flamma
divinantes, satis constat ex Pindari
Olymp. VIII, 3 coll. Schol. ad Pind.
Olymp. VI, 112 et Pausan. V, 15
§. 4. Idem etiam in Apollinis Isme-
nii templo factum esse docet Schol.
ad Sophocl. Oed. Tyr. 21, quod
bene ad h. l. affert Valckenar. Ne-
que tamen, in vitis libris scriptis,
ἐμπύροις receperim, quo certe vix
opus videtur, si quidem ipsa voce
ἰσοῖσι in universum iam indicatur
atque comprehenditur id, quod voce
ἐμπύροις indicatum voluit Valcke-
nar. Etenim *ἰσοῖσι χρηστηριάζε-
σθαι* cum Schweighausero exponi-
mus *oracula a victimis petere*, quod
et in universum de quovis genere
τῆς παντὸς accipi potest, ita etiam
singillatim de ignispicio intelligere
licet, sive de eo divinationis genere,
quod sit τοῖς *ἐμπύροις*, adeo ut hoc
loco intelligamus *ἰσοῖσι κατέκοιμηναι*,
quibus iisdem Hesych. I. p. 1206 in-
terpretatur vocem *ἐμπύροις*. Itaque
ἰσοῖσι χρηστηριάζεσθαι significat:
a victimis, quae mactantur et in ara
concremantur, i. e. a flamma inde in
altum escedente *oracula a rerum
futurarum indicia petere*. Ad locutio-
nem *ἰσοῖσι χρηστηριάζεσθαι* similia
quaedam bene attulit Wesselingius.
χρηστηριάζεσθαι αἰεὶ (e capris ma-
ctatis responsa petere) apud Diodor.
XVI, 26 et *ἐστὶ παντὸς* apud
Pausan. VI, 2. §. 2. Add. Caden-
bach Comment. Sophocl. Specim.
(Heidelberg. 1852) pag. 17. Equi-
dem hoc refero ad idem dicendi ge-
nus, quo
ποῦσθαι
23. VII,
tionis γ
πος, π
mus, vic

Gottesdienstl. Alterth. §. 39. not. 11
§. 38. not. 20, Pabst: De diis Graec.
satidica. pag. 73 coll. Schoemanno:
Griech. Alterth. II. p. 288, ubi He-
rodotum hunc locum attingit eum-
que sic reddit: *aus Opferzeichen (?)
weissagen.*

*ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαίων χρή-
μασι πείσας*] *Lydam fulvae* dicit Pla-
tarch. Aristid. 19. I p. 330 C. coll.
II. p. 412 A. Mox dedi e Florent.
κατεκοίμησε pro *κατεκοίμισε*, quod
cum Schaefero retinuit Matthiae.
Neque enim ipse pernoctavit, sed
peregrino cuidam persuasit, ut is
(ipsius quasi loco) in *Amphiarai ae-
dem tres cubitus*. Conf. IX, 93 ibi-
que nott. Negrus iisdem exhibuit
κατεκοίμησε, idque ipsum probavit
Hedrov. pag. 73, cuius verba af-
ferre liceat: „Herodotus Homeri-
cum verbi *κοιμᾶν* usum magis secutus
(cf. Hom. Od. III, 397. IV, 336.
XVII, 127) hoc loco *κατεκοίμησε*
eo significatu usurpavit, quo indi-
caret, Myr illum non ipsum pernoctasse
in Amphiarai templo, sed pe-
regrinum quendam ibi collocasse in
cubili, sive peregrinum quendam
pro illo ibi pernoctare iussum esse.
Quo in verbo praepositio *κατὰ*
significat *κατὰ τὴν φύσιν*, similiter
ac IX, 93 *κατεκοίμησαντος τὴν φύ-
λιν*, ubi unus cod. S. primum
quidem, *κατεκοιμίσαντος* perperam
scriptum habet, sed statim in *κατε-
κοιμήσαντος* mutatum est; et mox
τὴν φύλιν κατεκοιμήσαντα. Alii
quidem, ut Xenophon (cf. Sturz. Lex.
Xenoph.), verbum *κοιμᾶν* et *κατε-
κοιμᾶν* hoc in significatu adhibue-
runt (vide et Polyaen. Strateg. II, 9.
VII, 17, 1. cf. Wesseling. ad Dio-
dor. XI, 69), sed ut HomERICA car-
mina hanc verbi formam ignorant,
sic et Noster eam nondum usurpasse
consensus esse videtur.“ — *ἐς Ἀμ-
φιάραν* eodem modo dictum ut su-
pra I, 92: *ἐς τοῦ Ἀμφιάραν*, noto
illo dicendi usu, quo *ἱερὸν* vel si-
mile quid omittitur: quare non de-
bebat Sintenis (ad Plutarch. Pericl.
pag. 306) cum aliis *Ἀμφιάραν* pro

ρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε· ἐκέλευσέ σφας ὁ Ἀμφιάρεως, διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἔωντῳ ἢ ἄτε μάντι χρᾶσθαι ἢ ἄτε συμμάχῳ, τοῦ ἑτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐ-
 135 τόθι ἐγκατακοιμηθῆναι. Τόδε δὲ θῶνμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρώπεια Μῦν, περιστροφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλεῖται μὲν Πτώον, ἔστι

accusativo habere, quem Noster I, 46 formavit Ἀμφιάρεως aequae atque aliis in nominibus simili modo formati, de quibus vid. Bredov. p. 249, qui idem pag. 169 et 138 etiam de nominativo Ἀμφιάρεως consulendus est.

μαντεύεσθαι] i. e. oraculum consule, ut I, 46. VIII, 36. IX, 33. Wesselingius conferri vult Leopard. Emendd. VIII, 1. — Quod sequitur διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος, Schweighauser reddit: edito oraculo; propius ad ipsa verba: per oraculum cum his agens. Tu conf. VI, 4. De indicativo βούλονται conf. I, 163. V, 6 et ad verba εἶλοντο εἶναι conf. Matth. Gr. Gr. §. 420 c. et vid. allata ad V, 25. Mox Bredovium secutus pag. 381 scripsi χρᾶσθαι pro vulg. χρῆεσθαι.

οὐδενὶ — ἐγκατακοιμηθῆναι] Sic duo codd. pro κατακοιμηθῆναι, quod verbum invenitur I, 31. IV, 7. Alterum illud sollemne de iis, qui in Amphiarai aede oraculum sciscitaturi pellibus incumbabant atratis somnumque petentes somnia fatidica exspectabant. Vid. Pausan. II, 13, 6, ubi editor bene attulit Nostri locum, Diodor. I, 53 ibique Wessel. coll. Davis. ad Ciceron. De div. I, 43.

CAP. CXXXV.

Τόδε δὲ θῶνμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται] θῶνμα reposni pro θῶμα. Pronomen μοι ad θῶνμα, non ad λέγεται spectare putat Larcherns vertens d mon avis. Sententia Herodoti haec est: Id vero, quod

a Thebans narratur (quod iam relaturn sum), mihi maxime mirum accidit s. accidisse videtur. — In seqq. ad formam περιστροφώμενον, quae mutanda non est, vid. Bredov. p. 390.

ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος] Quod sequitur τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν, ex eo satis perspicitur, h. l. sic satis convenire τὸ τέμενος atque τὸ ἱρὸν, cum ad unum idemque templum utraque vox pertineat: tu vid. quae de his nominibus iam supra adnotavimus ad III, 142. V, 67. VII, 197 coll. VI, 75. Tradit autem Pausanias IX, 23. §. 3 ad montem Ptoion situm esse Acræphnium oppidum, unde quindecim stadiorum itinere remotum ad dextram invenitur Apollinis Ptoi templum, a Ptoō, prisco heroē, Athamantis et Themistūs filio, qui et monti dederit nomen, ita cognominatum. Add. Plutarch. Pelop. 16 et De defect. oracul. cap. 8. II. pag. 414 A. Etymol. pag. 413, 28. Pausan. IV, 32. §. 5. Strab. IX p. 413 s. 633 B. et quae alia attulit Siebelis ad priorem Pausaniae locum p. 74, de diversa urbis appellatione disputans, quae ab aliis dicitur Ἀκραίφειον et Ἀκραίφειαι, ab Herodoto Ἀκραίφειη, a Pausania Ἀκραίφειον. Alia dabit Kruse: Hellas II, 1. pag. 572 seq. 635, qui quo tempore scripsit, nondum hae regiones virorum doctorum operâ atque industriâ accuratius

1114
po-
1115
sio:
236
in

δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαίδος λίμνης πρὸς οὐρεὶ
 684 ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεὶ τε παρελ-
 θεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἰ-
 ρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὥς ἀπογραφομένους τὰ
 θεσπιεῖν ἔμελλε. καὶ πρόκα τε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσ-

Griechenland I. pag. 105. Atque Ἀκραιφίης urbis rudera etiamnum quaedam cerni prope vicum ab Albanensibus nunc habitatum, cui nomen Καρδίτσα, dubitari nequit: unde, parvo itineris spatio, assurgit Ptous mons, cuius tria capita, propter quae τριάρανος vocatur a Pindaro (apud Strabon. l. l. vid. Pindari fragm. nr. 78 s. 61. pag. 252 in Bergkii Poëtt. Lyric. Graec.), adhuc distinguunt: nomina nunc iis indita sunt *Palea*, *Strutzina*, *Scroponéri*, ut Leake profert; *Tzukurielt*, *Megalo-Buno*, *Palagia*, si Ulrichsium audimus l. l. Locum templi Apollinis, antea non cognitum, accuratius nunc idem indicavit Ulrichs. l. l., qui in parte eminenti montis Palagiae, infra monasterium eodem Palagiae nomine celebratum, prope *Perdicis fontem*, qui nunc vocatur (ἡ Περδικόβρυσις), ipsius templi rudera invenit, ipsis inscriptionibus Graecis ad hoc templum spectantibus adhuc insignia: atque suspicatur vir doctus, ex ipso sacri fontis haustu Apollinis sacerdotem s. prophetam oracula edidisse, cum quodnam divinationis genus in hoc Apollinis oraculo usitatum fuerit, utique nesciamus. Caeterum Ptous mons, ad cuius declivitatem septentrionem versus iacet vicus, cui nomen *Kokkino*, ut testatur Ross. l. l., satis amplius ab orientali ripa lacus Copaidis orientem versus extenditur usque ad sinum maris Euboici: nomen ipsum Aegyptiacam s. Phoeniciam originem habere videtur Rossio; Πτώον deducendi ab Aegypto voce ΤΩΟΤ, quae articulo praeposito sit ΠΤΩΟΤ et montem significet. De Copaide lacu omnia veterum et recentiorum testimonia dabit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 875 seq.

ἀπὸ τοῦ κοινοῦ] i. e. publice mis-

sos. Ad sequens ἀπογραφομένους conf. VII, 100 ibique allata. Θεσπιεῖν e duobus codd. repositum pro vulg. Θεσπιεῖν, probante Bredov. pag. 378. Ad argumentum loci bene *Valckenarius*: „Iuxta Herodotum aderant Cari ἀπογραφομένοι τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε Deus: tales ταχυγροφούντες καὶ τὰ μαντικά ἔπη μεταλαμβάνοντες Eustathio memorantur ad Od. VIII. p. 323, 35. Hi boni Thebani, solam intelligentes, ut istis temporibus plerique omnes, linguam patriam, mirabantur procul dubio linguā Caricā respondentem: neque enim verisimile, deorum in oraculis administros diversis linguis respondisse, prout quaeque consulentibus esset patria; et figmentum arbitror grammaticorum, quod nobis narratur in Schol. ad Soph. Trach. 1184. Hic narrata respexisse videtur Plutarchus De oracc. defect. p. 412A. coll. Gryll. p. 990 E.“

καὶ πρόκα τε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσσει χρᾶν] De voce πρόκα vid. nott. ad I, 111. De voce πρόμαντις cf. nott. ad I, 182. VI, 66. Ac vulgo cum differant ἡ πρόμαντις (*mulier fatidica*) atque προφήτης (*templi antistes, praesul*, de qua voce plura notavimus ad VII, 111), h. l. ο πρόμαντις idem videtur esse, qui post vocatur ὁ προφήτης, praesertim cum Strabo IX. p. 633B. s. 413 in eiusdem rei narratione atque Plutarch. Aristid. 19 et De defect. oracc. 8. Vol. II. p. 412A. unum norint προφήτην Apollinis Ptoi: quo eodem spectant Pausaniae verba X, 33. §. 5 a Wesselingio bene allata: πρόμαντις δὲ ὁ ἱερεὺς ἐστὶ· χρᾶ δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ κάτοχος. Scribit autem idem Pausanias IX, 23. §. 6 consentiente Plutarcho l. l., non Graeca sed Carica (igitur barbarica) dialecto re-

ση χρᾶν, καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θωύματι ἔχεσθαι, ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν, ὃ τι χρήσονται τῷ παρεόντι πράγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν ἔξαρχάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν· φάναι δὲ, Καρίη μιν γλώσση χρᾶν, συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην.

- 136 Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος, ὃ τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἐπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὃ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μητροπάτορος, τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι· ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος πνυθόμενος, ὅτι πρόξεινός τε

spondisse deum. De Carum lingua conf. Herod. I, 171 fin. 172.

ἐν θωύματι ἔχεσθαι] Conf. allata ad VIII, 52 et ad locutionem οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ παρεόντι πράγματι conf. nott. ad V, 12. De voce δέλτον, quae *tabellam* h. l. significat, vid. nott. ad VII, 239.

CAP. CXXXVI.

ἐπιλεξάμενος] i. e. cum legisset, ut VIII, 22. προσκηδέες sunt *affinitate coniuncti*; vid. Pollux III, 7, 30. Respicit autem Herodotus hoc loco ad ea, quae V, 19—21 narrata sunt. Alexandri a Xerxe ad Athenienses missi mentionem quoque fecit Lycurgus in orat. adv. Leocrat. §. 71. De quo rege Macedoniae, qui intra annos 498—454 ante Chr. n. regnavit, accurate disputat Abel: *Makedonien vor König Philipp*. pag. 149 seqq. — Ad vocem *μητροπάτωρ* vid. nott. ad VI, 131.

Ἀλάβανδα — νέμεσθαι] Vid. VII, 195 ibique nott. Stephanus Byz. p. 87 hīc invenisse videtur Ἀλάβαστρα, quae mihi ignota est urbs. — De verbo νέμεσθαι vid. nott. ad III, 160.

ὅτι πρόξεινός τε εἶη καὶ εὐεργέτης] Pro vulg. πρόξενος dedi πρό-

ξενος ex Herodoti more, de quo vid. Bredov. pag. 149 seq. et Dindorf. in Comment. de dial. Herodot. pag. XL. Idem dederunt Bekkerus et reliqui edd. — Cum his conferenda sunt, quae VIII, 143 exstant. Hinc enim Alexander, qui Atheniensium πρόξενος καὶ εὐεργέτης sive φίλος erat, aptissimus Mardonio videbatur ad hocce legationis officium: quippe quem in simili negotio versatum supra (VII, 173, ubi vid. nott.) Noster iam indicaverat. Ac πρόξενοι, ut Valckenarii utar verbis Animadverss. ad Ammon. III, 10. p. 201, homines dicebantur privati, quibus in patria urbe degentibus honorificum hospitii ius cum alia civitate publicitus intercedebat: his id muneris erat praecipue iniunctum, ut sedulo prospicerent, ne quid publica istius civitatis res a civibus suis caperet detrimenti, legatos illinc venientes hospitio exciperent, ad populum deducerent utque iis bene esset procurarent. Tu vid. etiam Herodot. IX, 43. 85. VI, 57 ibique nott. et add. Ullrich. De proxenia (Berolin. 1832) pag. 22 seq. 43 seq. 51, unde hoc quoque discimus, *προξενίαν* et *εὐεργεσίαν* haud raro coniunctam reperiri, in praemiis numeratam aut honoribus

εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τὰ τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἠπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν, τὰ περ ἂν καὶ ἦν· περὶ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλεύοντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον οἱ ποιήσασθαι τοῖσι δὲ πειθόμενος ἔπεμπε.

Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ Περδίκκης 137 ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρώπῳ τοι-

publice in aliquem collatis. Tu vid. quae plurima afferuntur a C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 116. not. 6. 7 et 8 ed. quart. Hunc enim utrumque honorem concedere solebant civitates, vel beneficia sive munera accepta ut remunerarentur vel potentissimorum principum gratiam ut aucuparentur. Unde non mirum, Alexandrum hīc simul vocari πρόξενον atque εὐεργέτην.

τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε κ. τ. λ.] Oratio scriptoris turbata multis vocibus interiectis. Vid. Matth. Gr. Gr. p. 1300. Nam ita singula cohaerent: Μακεδόνιος — ἔπεμπε, ἅμα μὲν ὅτι — ἅμα δὲ ὁ Μακεδόνιος πειθόμενος — ἔπεμπε. — De particula ἄρα postposita vid. allata ad VIII, 8 et de usu particulae τε nott. ad VIII, 188. Pro vulg. ἠπίστατο dedi ἠπίστατο, ut supra VIII, 132 et VIII, 5 ubi vid. nott. Ad locutionem κατύπερθε — ἔσεσθαι vid. nott. ad VIII, 19. Ad ipsam rem, quae h. l. enarratur, conferri possunt, quae in Atheniensium laudem profert Isocrates in Panegyri. §. 94, quod regis Persarum dona respuerint, quamvis licuerit ipsis τιμὰς ἐξαιρέτους λαβεῖν, αἱ αὐτοῖς ἐδίδον βασιλεὺς ἡγούμενος, εἰ τὸ τῆς πόλεως προσλάβοι παντὶόν, παραχρῆμα καὶ Πελοποννήσου κρατήσαιν.

τάχα δ' ἂν — προλέγοι] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 514, 2. G. Hermann. Opusce. Acad. IV. p. 44. 169

hunc quoque locum affert, de eo Herodoti usu monens, ex quo de re praeterita, quae vel diuturnior sit vel saepius repetita, praesentis optativum ille ponit. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi οἱ ποιήσασθαι, ubi vulg. ποιέεσθαι, quod cum Schaefero retinuerunt Matth. et Bekker. τὸν Ἀθηναῖον Noster dixit singularem numerum pro plurali consulto adhibens, ut IX, 12 τὸν Σπαρτιήτην, quem eundem usum in Thucydide iam notarunt veteres interpretes itemque recentiores in nott. ad VI, 78.

CAP. CXXXVII.

ἑβδομος γενέτωρ] Vid. infra VIII, 139 coll. Thucyd. II, 99. Justin. VII, 2, qui in eo ab Herodoto a Perdicca regni initium constituyente dissentit, quod alios secutus auctores primum, qui toti Macedoniae imperaverit, vocat Caranum eiusque successorem facit Perdiccam, quintum vero in serie Herodotea omittit Alcetam, memoratum quoque apud Theophil. Antioch. II. p. 98, ubi tamen Argaei deest mentio. Caranus enim et ipse Temenida fuisse fertur, qui Edessam cepit eamque Aegae vocavit, sedem inde constitutam regum Macedoniae; unde cum hisce fabulis Macedonicis Argivas quoque coaluisse fabulas ponit C. O. Mueller: Ueber d. Macedd. p. 25, qui idem p. 51 contendit Macedones,

ᾧδε. Ἐξ Ἀργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημενοῦ ἀπογόνων⁶⁸⁵
 τρεῖς ἀδελφοὶ, Γανάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ

quos Illyricae originis esse vult (cf. l. l. p. 37—49. Dor. I. p. 2), cum semel e superioribus locis, quae primitus tenuerint, descenderint, proxime occupasse terram Phrygum vicinorum, qui ad Bermium antiquitus consederint, ubi Midae, Phrygum regis, horti, in quibus olim Silenus captus dicebatur. Ac facit huc, quod VII, 73 narratur, Phryges olim Macedonum fuisse accolae indeque in Asiam esse transgressos. Neque huc non pertinent, quae supra Noster scripsit I, 56: τὰ Ἑλληνικὸν (i. e. Dorica gens) ἐκ τῆς Ἰστιάωτιδος ὡς ἑξανεστή ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ, Μακεδνὸν καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ — Δωρικὸν ἐκλήθη, Doricam originem Macedonum genti tribuens, de qua re vide sis quae in annotationibus prolata sunt. Neque id opinor impedit, quominus postera aetate iterum Dores nonnullos e Peloponneso et quidem Argis profugos in Macedoniam pervenisse existimemus (conf. Kortüm: Griech. Gesch. II. pag. 158), prouti hoc loco ab Herodoto traditum legimus, populi ipsius famam procul dubio secuto atque regni Macedonici initia inde repetente. Nec sane est, quod hanc narrationem minus veram habeamus prae altera illa narratione, quae posterae aetati adscribenda esse videtur. Ut enim de Iustino taceam, a quo Perdiccae praemitti vidimus Caranum, totius regiae stirpis auctorem, fuerunt alii, inter quos potissimum Theopompus, qui ante Perdiccam tres Temenidas regnasse traderent, Caranum Coenum, Tyrimmam atque Caranum Phidonis Argivi (de quo vid. VI, 127 ibique nott.) fratrem fuisse dicerent: de qua fama vid. quae disputarunt Weissenborn: Hellen. pag. 53 seqq., Abel: Makedonien vor König Philipp pag. 99 seqq., Sauppe: Inscriptt. Macedd. quattuor pag. 4, qui satis nobis probasse videntur, quid de hac altera narratione statuendum sit, quam postera aetate fictam iis „hominibus, qui historiam

mythicam ex arbitrio fere ordinarerent et constituerent, deberi“ Sauppio credimus sic pergenti: „nam cum temporum rationes postulare viderentur, ut ante Perdiccam tres aetates adderentur (de qua re Weissenbornius l. l. bene exposuit), tres reges ita addiderunt, ut primi nomine principem (Κάρανον, Xenoph. Hell. I, 4, 3) ab Hercule originem ducere significarent, alterius gentium variarum una mixtarum conjunctionem intelligi vellent, tertii denique quantum in Macedonia gentes Illyricae valuissent, indicarent.“ Atque, ut eiusdem viri docti verba iterum afferam, „per illa fabularum involucra et integumenta hoc unum perspicui potest, etiam regionem Macedonicam ab audaci manu fortium Doriensium invasam esse et, quae ibi sedes haberent, gentes Pelasgicas et Illyricas unam post alteram victas, temporis decursu in unam civitatem coaluisse.“ Atque huius ipsius civitatis initia a Perdicca repeteunda esse auctore Herodoto credimus, cui popularem famam tradenti plus tribuendum esse censemus quam fabulis postera aetate consulto compositis. Quod autem ab Herodoto *septimus γενέτωρ* s. *progenitor* dicitur Perdiccas, factum est ex eo Graecorum more, quo pater semper censetur *secundus*, avus *tertius* etc., ut bene observat Larcher. ad Herod. I, 91, ubi vid. nott. Indé haec existit regum Macedoniae successio: *Perdiccas, Argaeus, Philippus, Aeropos, Alcetas, Amyntas, Alexander*. — De Temeno, Aristomachi filio, qui cum duobus fratribus Cresphonte et Aristodemo Peloponnesum victam et occupatam divisit ipseque Argolidem accepit sortem, vid. Pausan. II, 18. §. 6. Apollodor. II, 8. §. 4.

Ἐξ Ἀργεος ἔφυγον — τρεῖς ἀδελφοὶ] Persecutus est hanc famam singula tractans Abel l. l. pag. 108, qui quod h. l. de Argis in Orestide (vid. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 1060) sitis circa Ha-

Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεί, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δὴ-

liacmonis fontes non procul ab Illyriis cogitari vult, accedere nequeo, de Argis in Peloponneso sitis, celeberrimis illis quidem per priscam Graecorum aetatem unice hīc cogitandum esse ratus: id vero idem Abel. p. 109 recte mihi monere videtur, tribus fratribus significari tres Doricarum gentium tribus s. *φυλάς* (vid. nott. ad Herod. IV, 145. 161. V, 68): quod ad fratrum nomina attinet, et Aeropī et Perdiccae nomen frequens in Macedonum rebus inveniri satis constat.

ὑπερβαλόντες] i. e. *transgressi ex Illyriis in superiorem Macedoniam*, superatis scil. montibus, qui utramque disterminant terram et vallem Haliacmonis ab ea valle separant, quam perfluit *Devol* rivulus, ut nunc vocatur; hac enim via ab Illyria in Macedoniam descendunt: monuit Abel. l. l. pag. 5 et 108. De verbo *ὑπερβάλλειν* vid. Herodot. VII, 168. Plut. Pyrrh. 15. Mar. 18 in. Lucull. 27 init. Comp. Cim. et Lucull. 3 init. Crass. 9. Anton. 18 fin. Urbem *Lebaeam* nemo, quantum scio, memoravit. Unus Hesychius, a Wesselingio allatus II. p. 437 *Λέβα, πόλις ὑπὸ Θρακῶν*. Ad eam terram, quae *Lyncestis* vocabatur (vid. Forbiger in: Pauly Realencyclop. IV. p. 1283) ab Illyrica gente habitata et postera aetate plerumque Macedoniae addita, haec pertinere probabiliter statuit Abel. l. l. pag. 109: inde enim rectā viā orientem versus tendimus Edessam. Ibi quod apud regem *θητεύειν ἐπὶ μισθῷ* (i. e. *mercede conducti opus facere*) dicuntur fratres, id, Abelio si credimus, indicat Macedones aliquantisper Lyncestarum regibus subditos fuisse. Declarat sane illud *θητεύειν ἐπὶ μισθῷ* vilissimam quamque ac durissimam operam homini libero, qui inops est et ad sum-

mam penuriam adductus, subeundam, adeo ut ad servitutem proxime accedat; vid. Hom. Odyss. IV, 644 ibique Nitzsch., plura proferentem pag. 296, quibus add., quae apud C. Fr. Hermann.: Griechisch. Staatsalterth. §. 60. not. 5 citantur. Inter fratres pastorum officia praestantes quod minimus natus atque is ipse, qui posthac regnum adeptus est, *capras* pascere dicitur, ad eam vim spectare videtur, quam Macedonum in rebus aequae ac fabulis capra habuit, ad quam vel nomen Aegarum, multaque alia id genus, referebant. Etenim τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων sunt *ovēs* et *caprae*, ut supra I, 133, ubi vid. nott., et apud Pausan. IX, 3. §. 4, ubi τὰ λεπτότερα τῶν προβάτων.

ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες κ. τ. λ.] *τυραννίδας* h. l. omnino indicare *regna*, *δῆμον* liberum populi statum s. liberam rempublicam, monitu vix opus. Ad ipsam sententiam bene sic *Wesselingius*: „Connexa de antiquissimorum regum ac tyrannorum tenui conditione observatio veritate nititur. *Intra suam cuique patriam regna fiebantur* scribit Iustinus. Reges regumque filii armenta pascere haud dedignabantur. Hectoris Andromaches querela super fratribus, dum armentis ovibusque pascentibus attenderent, trucidatis ex Iliad. VI, 422 in luce versatur; notissima quoque regum Palaestinae vetustissimorum in sacris Pandectis tenuitas.“ Nos hoc quoque attendi volumus, quod pro insigni illa prisci aevi simplicitate ipsa regis uxor panes coquere dicitur; id enim mulierum olim fuisse negotium ad VII, 187 monuimus. Hinc quoque Croesi illa *ἀροτοκόπος* I, 51, ubi conf. nott. De ipsis Herodoti verbis si quaeramus, haec reliquis, quorum cau-

μος· ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητὸς Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα, ὥς εἴη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες, οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεο-

sam contineant, praeponenda potius quam subiicienda fuisse observat Valck., aliis allatis locis, in quibus Herodotus ea, quae causam continentia praeponenda fuerint, postposuerit et reliquis subiecerit. Vid. nott. ad I, 24.

αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε] i. e. ipsa cibos illis coquebat s. panem, ut vertit Valckenarius, notans πέσσειν s. πέττειν Aeolum atque Ionum more dici pro vulg. πέπτειν, coquere. Nec valde hinc discedere videtur ὀπτῶν, quod sane est torrere, vel quod frequentius dicitur coquere panem, monstrante Gataker. ad Antonin. III. 2. Hinc apud Athen. III. p. 114D. ἄρτους ὀπτωμένους invenimus itemque apud Suidam pag. 102 Tom. III. notante Schweighaeusero: πεσσόμενα σιτία παρ' Ἡροδότῳ· τὰ ὀπτωμένα. Et conf. ipsum Herodotum I, 161. Itaque verba ὅπως δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος valent: quoties s. quando panis coquebatur. Ubi pro ὀπτῶτο Gronovius e Mediceo male dederat ὀπτῶη: vid. Bredov. pag. 391. Quae sequuntur voces τοῦ θητὸς τοῦ Περδίκκew, eas immerito suspectas habuit Valckenarius. Itaque uncis, quibus incluserat Schaeferus, atque etiam Negris, equidem liberavi illas voces cum recentt. edd., abiecto simul articulo τοῦ ante Περδίκκew, qui a Florentino abest, quemque tamen cum Schaefero retinuerunt Matth. et recc. edd. inde a Bekkero.

διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ] i. e. duplo maior fiebat s. ut nos: noch einmal so gross als vorher; ita reddi vult Kuehner Gr. Gr. §. 540, β. de locutione monens, de qua etiam con-

suli potest Matthiae Gr. Gr. §. 452. Ipsum portentum attigit I. Fr. Gronovius ad Liv. XXI, 62. Ad seqq. ἐσῆλθε vid. nott. ad III, 42. φέρειν ἐς τι. quod satis notum est, valet spectare ad aliquid, indeque portare aliquid. Conf. VII, 19 ibique nott. et infra VIII, 142.

δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 536 coll. Boetticher: De vit. et scriptt. Taciti pag. 90. Attigit h. l. Schweighaeuserus ad IX, 60 ibique reddidit: dicebant, iustum esse ut ita abeant, si mercedem accepissent, i. e. par esse, ut mercedem accipiant, priusquam abeant. Tu vid. nott. ad I, 32 fin. IX, 27. 60 et cf. VIII, 22. In verbis sequentibus τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας praepositionem περὶ eleganti traiectione postpositam, ut supra VI, 130. I, 69 aliisque aliorum scriptorum locis, annotat Wasse ad Thucyd. V, 5.

ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος] Bene Schweigh.: Namque iuxta s. ad caminum solis lumen in domum incidit. καπνοδόκην fumarium dicit, ut IV, 103, et καπνοδόχη apud Lucian. Icaromen. 13. Significatur enim hac voce receptaculum fumi inde in aërem escendentis: cogitandum vero hîc de veterum ἐστία quae dicitur, media in domo quae fuit ac tecto instructa, quod habebat fissuram, per quam fumus ex igne in foco accenso exortus in aërem extrorsum ducitur: et haec fissura fumum excipiens dicitur καπνοδόχη. Ad ἐστίαν autem prisco aevo paterfamilias aut princeps sedere atque cum suis agere solebat, hîc cum ministris ac

βλαβῆς γενόμενος· Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι, δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος, οἱ πρεσβύτεροι, ἔστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὥς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγγανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε· Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον· περιγράφας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' ἐκείνου. Οἱ μὲν δὴ ἀπήλυσαν· τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρ-138 ἔδρων, οἷόν τι χρῆμα ποιήσκει ὁ παῖς, καὶ ὥς σὺν νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ ὄξυνθεις πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεος ἀπόγονοι Σωτήρι. οὗτος, ἐπεὶ τε διέβησαν οἱ Τημενί-

servis, aliis, tractabat, salutatum venientes excipiebat. Vid. Boetticher: Tektonik IV. pag. 333. C. Fr. Hermann. in: Becker. Charicl. II. p. 112 ed. sec. et confer etiam Ulrichs: Reisen in Griechenland I. p. 83 seq. De verbo ἐσέχειν conf. II, 11 et de voce θεοβλαβῆς, quae notante Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Pers. 836 passivo hic adhibetur sensu, vid. nott. ad Herod. I, 127. In seqq. verbis pro vulg. δέξας exhibui δέξας, quod Herodoteus sermo postulat; vid. Bredov. pag. 153. Eodem modo IX, 82 δέξαι dedi pro δέξαι. Qui mox dicitur παῖς, est idem qui supra dicitur παῖς τοῦ θη-
ως Περόλκεω.

δεκόμεθα] Vid. nott. ad VIII, 114. Accipio omen, inquit puer, circumscribens ense in pavimento aedium orbem solis; atque hoc facto in sinum ter hausit e radiis solis discessitque. Ubi ante genitivum ἡλίου, qui partitivus est, male olim inseruerant praepositionem ἐκ. Apud Aristophan. in Nubb. 272: ὅ δ' ἄ τ' ὦν ἀρύεσθε. Ad verbum ἀρύεσθαι conf. VI, 119.

CAP. CXXXVIII.

καὶ ὥς σὺν νόῳ κείνων κ. τ. λ.] Recte Schweighaeus.: „Quam prudenter fratrum natu minimus accepisset, quod ex illis dedisset.“ Pro δε-

δόμενα, quod Schaeferus retinuit, e melioribb. codd. cum recentt. edd. dedi διδόμενα, quod respondet cap. 137: δεκόμεθα — τὰ διδοῖς. — Ad locutionem σὺν νόῳ conf. VIII, 86. — Ad futuri formam ἀπολέοντας (qui ipsos interficerent) cf. Bredov. p. 340.

τῷ θύουσι — σωτήρι] Ex Aldo Gronovius tenuerat σωτήρια sc. ἱερὰ, sacrificia diis ob vitam servatam s. salutis causa exhibita, ut apud Diodor. XVII, 100. At h. l. nihil cunctatus cum Schweigh. et Gaisf. revocavi Σωτήρι, cuius loco iam Schaeferus, quem sequuntur Matth. et Bekker., dederat σωτήρι. Inditur illi h. l. Σωτήρος i. e. Sospitatoris titulus, in multos collatus deos, qui mala a nobis avertant imminetia aut a periculis nos praestent tutos. Conferatur Spanhem. De praest. num. Diss. VII. p. 416 a Wesseling. laudatus, Plutarch. Camill. 10 fin. Aristid. 11. Demetr. 10. Dio. 46 init. Arat. 14 fin. 42. Sic, ut hoc unum modo afferam, in numo Cyzicenorum invenitur Iuppiter inscriptus Σωτήρ Κυζικηνῶν: cf. Marquardt: De Cyzic. pag. 133. — Quod ad ipsum fluvium attinet, cui salutem debent Temenidae, Tafel (Macedd. pag. 18) observat, videri hîc cogitandum de Axii superioris inundationibus, nisi quis malit Erigonem (Tzerna, ut nunc vocant) intelli-

δαι, μέγας οὕτω ἐρρύνῃ, ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἴους τε γενέσθαι διαβῆναι. Οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίου, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκάστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλω, ὥς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων.

gere, qui Axio ab occidente affluat.

οἴκησαν] i. e. *sedes habuerunt fixas, habitarunt*: qua significatione verbum οἴκειν absolute positum invenitur quoque IV, 105. 108: alia dabit Bredov. pag. 74. Cum accusativo iunctum reperitur οἴκησαν IV, 116.

πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίου] „*Midae huius, inter superstitionis auctores cum Orpheo et Eumolpo principis, fata, mores artesque in Vossii lib. I. De idolol. c. 24 et Bouhierii Diss. Herod. c. 8. Fixerat sedes ante Brigum coloniam in Asiam deductam ad Thraciae Macedoniaeque montem Bermium, Conone narrat. I consentiente. Propter eum montem horti, notabiles sexagenum foliorum rosis, quae Tertulliano De coron. 14 centenariae rosae de horto Midae lectae, sed confundenti, si tamen primam vocem Beat. Rhenanus et Rigaltius recte formarint, centifolias, ῥόδα ἑκατοντάφυλλα Pangaei, Thraciae montis, in Theophrast. Hist. plant. VI, 6. [De his centifoliis vid. Wuestemann: Unterhaltt. aus d. alt. Welt für Garten- u. Blumenfreunde. Gotha 1854. pag. 41.] Illis autem in hortis ἦλω captus (non exceptus, uti Valla) Silenus et coactus ad ea fuit explicanda, quae Theopompi fide, ista in fabula indicibus Dionysio Halic. T. II. p. 132 [Epist. ad Pompei. pag. 787 Reisk. pag. 57 ed. Krueger.] et Theone Progymn. c. 2 mire luxuriantis, Virgilius, Ovidius, Aelianus [V. H. III, 18, ubi vid. Perizon.] nobis prodidere.“ *Wesseling.* De *Mida*, prisco Macedoniae rege, qui inde in Phrygiam transmigrasse fertur, mature iam ad fabulas traducto, ita tamen ut eius memoriam vel postera aetate retinerent horti in pulcherrima Ma-*

cedoniae parte siti et omni florum genere referti, nonnulla iam excitavimus ad I, 14, quibus addi volumus, quae plura de Mida enarrant Westermann in: Pauly Realencyclop. V. pag. 7 seqq. et Panofka in: Archaeolog. Zeitung. 1844. nr. 24. Nec minus celebrata fama de *Sileno*, in hisce hortis capto ac Midae, quid homini optimum esset sciscitanti, non nasci respondente aliaque vaticinante; plura tradiderunt observante Valckenario Davis. in Max. Tyr. XI, 1 et Bouhier. Diss. sur l'histoire d'Herod. c. 8. Tu vide quae de hac fabula eiusque sensu reconditiori disseruerunt Creuzer in: Studien II. p. 234 seqq. coll. Symbol. IV. pag. 51 ed. tert. et Wiener Jahrb. Vol. CVII. pag. 198 not., Lasaulx: Studien des class. Alterth. pag. 484 seq., Michaelis in: Annali del Inst. Archeol. XXX. p. 314 seq. Et conf. quoque Hoeck: Creta pag. 129, qui Thracicas gentes hoc sub Mida in Phrygiam regressos esse statuit. Fabulam hanc de Sileno a Mida rege capto uberius narratam Philippicorum inseruerat octavo libro Theophrastus, vituperatus inde a Dionysio l. supra l., sed ipsius Herodoti haec ἐν παρόδῳ quasi enarrantis auctoritate permotus, ut videtur. Vid. Aelian. l. l. Monnit Frommel. in Creuzeri Melett. III. p. 140 et conf. Creuzer: Hist. Kunst d. Griech. pag. 318 ed. sec.

ῥόδα, ἐν ἑκάστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων] De voce ἑκάστον vid. Matth. Gr. Gr. §. 302, not., qui idem §. 358, 2 de genitivo consulatur, qui verbo ὑπερφέρειν h. l. additur. Ad argumentum praeter Theophrast. l. l. vid. potissimum Athen. XV. pag. 683 B., ubi Nicander in Georgicc. libro secundo (vid. O. Schneider Nicandrea

ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὐροῦ μέται, Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατε-

pag. 92. fr. 74) sexagenum foliorum rosas in campis Emathiis nasci canit, itemque Plin. H. N. XXI, 4 s. 10. §. 17. In proximis verbis: ἐν τοῦτοις καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποις pronomen demonstrativum a suo substantivo aliquot vocibus interiectis distractum observat Fluegel Observv. in Plutarch. Phocion. p. 6. 7, ubi vid. plura. Maluit verba τοῖσι κήποις abiicere Cobet in Mnemosyn. IX. p. 296 seq., quo eodem auctore etiam in sequentibus verba ὥς ταύτην ἔσχον tanquam spuria sunt reiicienda, quae nos cum caeteris edd. retinenda duximus.

Βέρμιον — ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος] Koenius legi maluit ὑπὸ χιόνος. Quo certe haud opus. Nam intelligitur *mons inaccessus propter aëris intemperiem*. Conf. IV, 62. Valla reddiderat: *per hiemem inaccessus*, quem secutus Larcherus vertit: *inaccessible en hiver*. Langius vernacule: *der Kälte wegen*. Ad usum praepositionis ὑπὸ in talibus faciunt, quae ad Plutarch. Philopoem. p. 16 attuli. Et conf. ipsum Herodotum IV, 7. V, 10. Sic, ut hoc unum addam, Plutarch. Pericl. 16 ἀνάλωτος ὑπὸ χρημάτων. ἄβατος haud aliter in Plut. Arat. 5 fin. Mar. 39 fin. Sylla 22 fin., ubi ὑπὸ eodem modo additur. οὐρεῶν ἄβατα dixit Herodotus IV, 25. *Bermium* montem (τὸ Βέρμιον ὄρος) commemorat Strabo VII. §. 25. additque Bryges, Thracum gentem, olim hunc montem obtinuisse, unde qui transgressi in Asiam sint, Phryges nominatos esse: quibus verbis indicat, eam regionem, ubi hic mons invenitur, ad antiquissimas Macedoniae partes easque olim incultas pertinere: ad quas easdem Midam quoque Strabo refert XIV. p. 660, *Beroeam* autem ad montis huius radices (ἐν ταῖς ὑπερλείαις) sitam idem profert VII. §. 26. Itaque *Bermius* mons, quo montem *Barnum* (in quo nomine eandem subesse radicem vult C. O. Mueller: Ueber d. Maked. pag. 62) continuari dicunt, inter Lydiam et

Haliacmonem situs et quidem non longe ab Haliacmone ad meridiem praeterfluente et ad occasum urbis Beroeae s., ut nunc retento fere nomine vetere vocant, *Verria*, unde inferioris Macedoniae planities mare versus extenditur, exsurgit. Vid. C. O. Mueller l. l. p. 6. 7 et qui de Beroea ac regione vicina nuper disputarunt Cousinéry: Voyage en Macedon. I. cap. 3 ac potissimum Leake: Travels in North. Greece I. p. 305. III. p. 290 seqq., qui ipse Bermium montem, quem ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος Noster dixit, ascendit et ad summum eius cacumen pervenit, cui nunc nomen *Dhoxá* vel frequentius *Xerolivadho*, a vico quodam, qui non longe remotus inde olim extitisse fertur (vid. p. 297). Iam Herodotum si sequimur (vid. C. O. Mueller l. l. p. 24. 25. Leake l. l. p. 447), circa hanc Beroeam fuere Midae horti in monte Bermio intra Lydiam atque Haliacmonem, in ea igitur Macedonia, quae propria fuit ac primitiva, de qua dixi ad VII, 127. Aliter de his statuit Abel (Makedon. vor König Philipp pag. 110 seqq.), qui contra Herodoti et Strabonis testimonia Midae hortos in ea regione quaerit, quae paulo magis septentrionem versus sita intra montes Turla et Nitje, ut nunc vocantur, ad Lydiae fluvii ripas extenditur, ubi nunc est urbs *Vodhena* et olim fuit *Edessa* (s. *Aegae*), quam antiquissimam Macedonum sedem fuisse ferunt, *ἑστίαν τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας* appellat Diodorus XXII, §. 23 coll. Justin. VII, 1. Tractavit haec quoque Delacoulonche in: Revue des sociétés savants V. p. 718 — 723, duplicem famam in his distinguens, magis tamen inclinans ad eam opinionem, quam de Edessa protulit Abel modo expositam; cui assensus quoque Kortüm (Griech. Gesch. II. p. 158 not.) haec de Bermio Midaeque hortis adiicit, quae ipsius verbis transscribere placet: „Hier haben wir also das *Worms* (Borbetomagus, d. i. Siedfeld? Kel-

- 139 στρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδο~~ν~~ην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ
Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγγόνεε· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέ-
ξανδρος, Ἀμύντης δὲ Ἀλκέτεω, Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος,
τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περδίκκης ὁ
κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ
Ἀμύντεω.
- 140 Ὡς δὲ ἀπρίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδο-
νίου, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει· 687
Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέως, λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι

tisch wie Bermios, Barnos, Bor-
miscos? bei Stephanus B. Βορμί-
σκος· χωρίον Μακεδονικόν) der
kurzen Makedonischen Heldenzeit
mit seinen Rosengärten, aber ohne
Chrimhild und Siegfried. Alles ist
schaal und phantasielos.“

CAP. CXXXIX.

Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγγόνεε] Redit
ὧδε in fine capitis. Tu vid. Matth.
Gr. Gr. §. 470, 1 not. et de argu-
mento conf. nott. ad VIII, 137. Ad
nomen Ἀέροπος haec adscripsit Cr.:
„ΑΕΡΟΠΟ in numis, hinc scri-
bendum ubivis *Aëropus*. ΑΕΡΟΠΕ
etiam scriptum legitur in marmore
Romano, nunc Heidelbergensi. Vide
Addenda ad I. Eckhelii D. N. V. Vin-
dobon. 1826. pag. 23 seq. et com-
mentationem meam francogallicam
de Servis not. 52.“ — In voce Ἀρ-
γαῖος libri scripti fluctuant. Flo-
rentinus cum duobus aliis Ἀρραῖος,
alii Ἀργαῖος, atque sic etiam apud
Iustinum VII, 2 pro *Argeo* (ut vulgo
editum exstat) Bongarsius eumque
secutus nuper Ieepius tenuit *Ar-
gaeo*, coll. Euseb. in Chronic. et Dio-
dor. XVI, 2, ubi alius eadem gente
prognatus Ἀργαῖος. E Goltzii numo
cum afferatur Ἀργείον βασιλέως,
Wesselingio corrigendum videbatur
Ἀργεῖος et *Argeus*. Caeterum de
his Macedonum regibus praeter ea,
quae supra iam monuimus, conf.
Clinton: Fast. Hellen. II. Append.
IV. p. 235 seqq. ed. Krueger.

CAP. CXL.

§. 1.

Ὡς δὲ ἀπρίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας]

„Igitur tunc quidem in urbem se
rursus contulerant Athenienses: sed
paulo post, cum versus urbem du-
ceret Mardonius, denuo eam dese-
ruere, conf. IX, 5 et 6.“ *Schweig-
haeus*. Quae continuo sequuntur
accuratius perlegenti suspicio mihi
nata est, ea, quae Mardonium h. l.
dicentem adeoque pluribus expo-
nentem facit pater historiae, e rhe-
torum atque sophistarum fluxisse
scholis, in quibus scil. talia sedulo
tractata esse novimus. Pertinet huc,
alia ut taceam, templa incensa quod
ille se denuo exstructurum esse pro-
mittit, pertinent huc ea, quae dein-
ceps adiiciuntur, qualia Mardonii
iussu nuntium vix elocutum esse
credibile est. Tu confer, quae in
simili argumento notavimus ad III,
40 et ad III, 80. Quod tamen non
ita accipi velim, ut iis, quae pater
historiae l. l. tradit, nullam fidem
habendam esse censeam quippe
prorsus confictis sive a patre histo-
riae ipso sive ab eo, cui accepta
haec ille debuit: etenim vel ma-
xime verum esse censeo, Alexan-
dram Macedonem a Mardonio ad
Athenienses missum esse iisdemque
persuadere studuisse, ut ad Persas
accederent: sed quae verba Alexan-
dro tribuuntur, ea ab Herodoto sic
composita esse existimo, ut laudis
aliquid inde ad Athenienses redun-
daret, quibus quas partes in Grae-
cia liberanda tribui voluerit Noster,
aliis quoque locis compluribus de-
claravit: vid. VI, 108. VII, 138. 139.
VIII, 3 coll. 94. 142 et quae ad hos
locos annotavimus.

ἦκει] Male olim ἦκε, codd. refra-

τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετί-
 ημι· νῦν τε ὦδε, Μαρδόνιε, ποίεε· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι
 ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοὶ, ἣν τινα
 ἂν ἐθέλωσι, ἔοντες αὐτόνομοι· ἰρά τε πάντα σφι, ἣν δὴ βού-
 λωνταί γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα.
 Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιεῖν ταῦτα, ἣν
 μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται. Λέγω δὲ ὑμῖν τάδε· νῦν τί
 μαίνεσθε, πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερ-
 βάλοισθε, οὔτε οἰοί τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἶδετε
 μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα,
 πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμὲ ἐούσαν δύναμιν, ὥστε

gantibus. At habet ἥκει praeteriti
 notionem, ut ἥκειν (*venisse*) VIII,
 141 et ἥκοντα. De Ionica termina-
 tione vocis ἁμαρτάς dixi ad I, 167.
 Quae sequuntur verba, e cod. Flor.
 cum Schweigh. et Gaisf. ita collo-
 cavi: τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων, vulgo
 τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμέ, quod tenuerunt
 Schaefer, Matth. et recc. edd.

τὴν γῆν σφι ἀπόδος] Ad haec
 Valcken. bene confert Plutarch. Ari-
 stid. 10. p. 324 C et Diodor. XI, 28,
 qui cum Herodoto consentit. Athe-
 niensium, ille addit, constantiam
 merito laudant oratores et sophi-
 stae, repellentium Ἐχθρῶν ἄδωρα
 δῶρα: prae caeteris Demosthen.
 Philipp. I. §. 11. pag. 68 Reisk., ubi
 eadem de Alexandro Athenas misso
 narrantur. Tu vid. ibi Voemelii an-
 notationem pag. 17. — In verbis
 proxime sequentibus ad imperativi
 formam ἐλέσθων (*eligant sibi*) vid.
 Bredov. pag. 337 similes formas com-
 plures e Nostro proferentem. αὐτο-
 νόμους i. e. *sui iuris esse* Athenien-
 ses quod voluit rex, id plenam liber-
 tatem in rebus publicis constituendis
 indicat, qua illos rex ita frui voluit,
 ut nullam legem extrinsecus imposi-
 tam observarent, sed prorsus liberi
 suam sibi reipublicae formam con-
 stituerent nec cuiquam obedirent:
 hanc Graecorum αὐτονομίαν attigit
 C. Fr. Hermann., plura excitans in:
 Griech. Staatsalterth. §. 44. not. 1.

Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως
 ἔχει μοι κ. τ. λ.] Haec non regis sunt
 verba ad Mardonium directa, sed

Mardonii, qui, ubi regis mandata
 exposuit, iam ad Athenienses se
 convertit his ipsis verbis: *his vero*
 (mandatis regiis) *ad me perlatis* s.
 haec cum ad me pervenerint (a
 rege) *plane necesse est me id facere,*
nisi quid a vestra parte mihi obstiterit
 (i. e. nisi vos ipsi mihi obstiteritis).
 In quibus τὸ ὑμέτερον idem fere va-
 lere atque ὑμεῖς notavit Kuehner
 Gr. Gr. §. 474. not. 1, itemque Matth.
 Gr. Gr. §. 285 et 466, 3; de Platoni-
 cis, quae excitavit Valckenar. (I.
 p. 128 B. p. 176. II. p. 643 A) conf.
 Heindorf. ad Theaetet. §. 49. Pro αἴ-
 τιον, quod omnes libri scripti et edd.
 vett. habent, recepi cum Schweigh.
 et Gaisfordio Valckenarii emenda-
 tionem ἀντίον, quam respuit Bek-
 kerus; Dindorf. et Dietsch. recepe-
 runt ἀντίον, quod quin unum verum
 sit, dubitari nequit. — Ad locutio-
 nem πόλεμον ἀνταειρόμενοι vid. al-
 lata ad VI, 44.

ὑπερβάλοισθε] Hic quoque ver-
 bum ὑπερβάλλεσθαι *superandi, vin-*
cendi significatu, ut VI, 13. VII, 163.
 168. VIII, 24 ibique nott. IX, 28. —
 In verbis proxime sequentibus οἰοί
 τέ ἐστε quod Naber (in Mnemosyn.
 IV. pag. 7) reponi voluit ἔσεσθε, id
 cur praeferam, libris scriptis invi-
 tis, nullam utique perspicio causam
 idoneam.

πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ'
 ἐμὲ ἐούσαν δύναμιν] i. e. *audivistis*
vero etiam copias, quae (quantae) nunc
penes me sunt. Plerique codd. παρ'
 ἐμὲ ἐούσαν exhibent; ex Aldo Grono-

καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλλησθε καὶ νικήσητε (τοῦ περ ὑμῖν οὐδε-
μία ἐλπὶς, εἴπερ εὖ φρονέετε), ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη.
μὴ ὦν βούλεσθε παρισεύμενοι βασιλείῃ, στέρεσθαι μὲν τῆς χώ-
ρης, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε.
παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτῃ ὥρμη-
μένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνειν τε
2 δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὧς Ἀθηναῖοι, ἐνετεί-
λατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς
ὑμέας εὐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω· οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον
ἐκμάθοιτε. προσχρητίζω δὲ ὑμέων, πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνο-

vius tenuerat παρόυσά μοι, quod ipsum unus Parisinus codex prae-
bet: alter Parisinus offert παρ' ἐμοὶ
εὐούσαν, quod recentt. edd. inde a
Bekkero receperunt; mihi hoc ex
correctura quadam fluxisse videtur
hominis praepositionem παρὰ in ta-
libus cum tertio casu coniunctam
observantis, in quibus quartum quo-
que casum poni posse recte iudica-
runt Wesselingius et Valckenar., qui
plura hanc in rem affert testimonia
(Lexic. Coislin. pag. 485. Sophocl.
Electr. 184. Isaei pag. 70, 25 [Orat.
VIII. §. 16]. Thucydid. III, 3 ibi-
que Abresch.). Itaque vulgatam li-
bris scriptis probatam retinui, quam
eandem tenuerunt Matthiae Gr. Gr.
§. 588, c, α et Kuehner Gr. Gr. §.
615, 3, α, qui παρ' ἐμὲ reddi h. l.
vult penes me; nec admodum rece-
dit παρὰ cum accusativo iunctum
apud Nostrum I, 86 (δὲς ἐπὶ τὰ Ἀν-
δῶν παρ' αὐτὸν παῖδας). VI, 86.
§. 1 (ubi vid. nott.), ubi significat
apud, iuxta. In iis, quae continuo
sequuntur: ὥστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερ-
βάλλησθε καὶ νικήσητε, verba καὶ
νικήσητε a Graeculo quodam addita
eiici vult Cobet (Mnemosyn. IX. p.
297), plane ut VIII, 24. V, 124 aliis-
que locis ὑπερβάλλεσθαι solum re-
periatur positum. Quod me sen-
tiente non impedit, quo minus hoc
loco addi potuerit καὶ νικήσητε. In-
fra IX, 27 Herodotus scripsit: καὶ
ἐργῶ τοσοῦτῳ ἐπιχειρήσαντες πε-
ριεγενόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν
ἑθνεα. De ipsa verbi ὑπερβάλλε-
σθαι significatione paulo antea mo-

nuimus. — Ad vocem πολλαπλησίη
vid. supra VIII, 10 ibique allata.

μὴ ὦν βούλεσθε] Ita e Florentin.
et Sancrofti cod. nunc editum pro-
bante quoque censore Lipsiensi 1833
p. 44 et Ienensi 1828 nr. 186. p. 46.
Vulgatum βούλησθε in Schaeferi
editione legitur. Vid. Matth. Gr. Gr.
§. 511, 3. — Pro παρισεύμενοι in
Florentino aliisque est παρισούμε-
νοι, quae eadem lectionis varietas
IV, 166. Tu vid. allata a Bredovio
pag. 391. — Locutionem θέειν —
περὶ ὑμέων illustrabunt, quae ad
VII, 57 allata sunt. Afferunt autem
h. l. ad Homeri Iliad. XIII, 245 alios-
que locos, ubi verbum θέειν non
tam currere significat, quam festi-
nare, satagere, σπεύδειν.

ἀλλὰ καταλύσασθε] Valckenario
placet: ἀλλὰ καταλύεσθε, ut infra
§. 2 ἀλλὰ πείθεσθαι, adiicienti, par-
ticulam ἀλλὰ habere vim obsecrandi,
qua saepius in talibus adhibeatur
δὴ atque verbum ἀξιῶ. De signi-
ficatione verbi καταλύεσθαι conf.
nott. ad VII, 6 et infra IX, 11 ibi-
que nott. Ad verbum παρέχει vid.
citt. ad VIII, 8.

βασιλέος ταύτῃ ὥρμημένου] i. e.
cum rex eo feratur animo, cum haec
regis sit voluntas. Ad verbum ὥρμη-
μένου conf. allata ad VII, 4 et in-
fra IX, 59. De Thucydidis usu in
his monuit Dobraeus ad Thucydid.
VIII, 11. — Ad locutionem ὁμαι-
χμίην συντίθεσθαι conf. VIII, 144.
128. 120 (ibique nott.). VII, 145 (ibi-
que nott.).

ρέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολέ-
 μέιν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνῶρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς
 ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε. καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄν-
 θρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεῖρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ ἀντί-
 κα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν
 ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημέ-
 νων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων,
 ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε!
 πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι
 688 ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἄρματαδας ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι.

§. 2.

ἐνορέω γὰρ ὑμῖν κ. τ. λ.] De stru-
 ctura vid. Matth. Gr. Gr. §. 536 et
 de verbo ἐνορέω allata ad I, 89.
 III, 53. V, 36. Intactum reliqui ἐνώ-
 ρων, ut IX, 18. 68 ὥρων, aliis quo-
 que locis obvium, licet in ἐνώρεον
 mutandum videatur, ut VIII, 37
 ἀπώρεον et III, 118. IV, 203 περι-
 ὄρεον. Vereor enim, ut in talibus
 Noster ad unam eandemque for-
 mam constantem adduci possit; cf.
 quae multa conguessit Bredov. pag.
 313. 383 seqq. 389. — In proxime
 antecedd. dedi εἰπεῖν pro εἰπαι, li-
 bris ita iubentibus. Vid. supra ad
 VIII, 65 allata. Ad ἐξέμεν conf.
 VIII, 80.

χεῖρ ὑπερμήκης] Afferunt Ovidii
 illud in Heroid. XVII, 166: „An
 nescis longas regibus esse manus“,
 ubi conferri volunt Claudian. in Ru-
 fin. II, 26 ibique Barth. et prover-
 bium Graecum μακρὰι τυράννων
 χεῖρες, quod ἐπὶ τῶν ἄγαν δυναμέ-
 νων dici testatur Apostolius XI, 7. a.
 Quod praecedit, ὑπὲρ ἄνθρωπον,
 noto dicendi genere est: *humana om-
 nia excedens, praeter humanam natu-
 ram*. Attulit Wesseling. Diss. He-
 rod. XI. p. 200 locum Antigoni Ca-
 rystii Hist. c. 7: ἤκουσε φωνὴν με-
 γάλῃν ὑπὲρ ἀνθρώπων, et qui vel
 magis huc pertinet Eunapii Vit. Pro-
 aeres. pag. 149: οὕτω τὰ πάντα ἦν
 ὑπὲρ ἄνθρωπον. Ad sequens
 προτεινόντων subaud. τῶν Περ-
 σέων. De ipsa verbi significatione
 vid. allata ad VII, 160. Ad locu-
 tionem ἐπ' οἷσι vid. I, 141. IV, 145

et quae ad I, 22. III, 83. VII, 153
 allata sunt.

ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων κ.
 τ. λ.] i. e. *cum vos inter omnes socios*
 (Graecos) *maxime in via trita habite-
 tis* (omnibus igitur incursionibus eo
 facilius expositi) *indeque soli semper*
pereatis, quandoquidem prae caeteris
terram, quae inter duas acies media
quasi interiecta est, tenetis. Ubi με-
 αἰχμιον vocat Atticam inter Pello-
 ponnesum s. Isthmum, ubi Pellopon-
 nesiorum munimenta, et inter Grae-
 ciae partes septentrionales, quae
 Persis parent, mediam interposi-
 tam, in belli via quasi sitam, me-
 diam inter gentes inimicas indeque,
 uti fit, ancipiti periculo pressam.
 Legitur vox μεταίχμιον VI, 77, ubi
 vid. nott. Addit Wesselingius Eu-
 ripid. Phoeniss. 1370. Heraclid. 802;
 nec sane displicet ei, quod in pluri-
 bus exstat codicibus ἐξαίρετον με-
 αἰχμιόν τε, cum, si qui praebuis-
 sent ἐξαίρετόν τε μεταίχμιον, ne-
 mo certe id sperneret. Inde Eltz
 (Quaest. Herodd. fasc. II. p. 26 s. in:
 Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 342)
 scribi vult: ἐξαίρετον μεταίχμιόν
 γε, idque explicat: ὅτε γε ἐξαίρε-
 τον μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτησθε.
 Equidem in vulg. acquiescere ma-
 lui cum recentt. edd., cum quibus
 revocavi ἐκτημένων, a Schweig-
 haeusero auctoritate codd. nonnul-
 lorum mutatum in κεκτημένων;
 vid. Bredov. p. 287. Ad locutionem
 ἐν τρίβῳ idem Wesseling. affert Dio-
 nys. Halic. Antiqq. VI. [35] p. 368
 et XI [cap. 54] p. 730, ubi ἐν τρίβῳ
 κείσθαι. Vox τρίβος de via trita ac

141 Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἦκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὥς σφας χρεῶν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν, μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε, ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι, ὅτι ἐμελλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἦκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἀγγελὸν ἐπ' ὁμολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμψειν κατὰ τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὧν ἐποίευν ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λα-
142 κεδαιμονίοισι τὴν ἐκείνων γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων

frequenti apud Xenophontem, Diodorum, alios legitur: vid. Thesaur. Ling. Graec. VII. pag. 2416 ed. Dindorf. Pro πείθεσθε Cobet (Mnemosyn. IX. p. 297) reponi vult πείθεσθε. — De duplicata vocula τε, quae etiam mox sic reperitur VIII, 141, vid. allata ad VII, 8. §. 1.

CAP. CXLI.

ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ] Dativum τῷ βαρβάρῳ refero ad ὁμολογίην, ut VII, 169 τὰ Μενέλεω τιμωρήματα, ubi vid. nott. Mox revocavi cum recentt. edd. χρεῶν, e Sancrofti libro a Schweighaeusero et Gaisfordio mutatum in χρεόν; tu vid. nott. ad V, 49. Quod ad ipsa haec oracula attinet, suspicionem viri docti movent, ficta ea esse illo ipso tempore et, tanquam antiquitus edita, prolata et sparsa inter Graecos, vel ad terrendos Lacedaemonios vel ad eos commovendos, ut a reliquorum Graecorum, Atheniensium imprimis societate, haud quamquam recederent. Ab iis vero Graecis, qui illo tempore Persis favebant eorumque res promovere studebant, haec oracula profecta esse putat Grote: History of Greece V. p. 200. Ac suspicatur Liber Baro de Reizenstein, hocce oraculum post Cimonis pugnam ad Cnidum commissam editum adeoque post

eventum h. l. interpolatum esse. Equidem de his decernere quidquam nolim: satis habui attulisse virorum doctorum de his sententias.

καὶ δὴ συνέπιπτε, ὥστε κ. τ. λ.] Vid. supra VIII, 15 et de voce κατὰστασις allata ad III, 46 et infra IX, 9. *Accidit* (haec est nostri loci sententia), *ut utrique simul* (in senatum s. in concionem) *verba facturi introducerentur*. Quae sequuntur, *ἐπανέμειναν* — *διατρίβοντες* (i. e. *diutius exspectaverat* Athenienses, *moras neclentes*), excitat Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 812, hinc notans apud Aeschylum aliquoties reperiri verbum contractum *ἐπαμμένω*. De verbo *διατρίβειν* plura allata invenies in Thesouro Ling. Graec. Vol. II. pag. 1359 seq. ed. Dind.

ἐπίτηδες ὧν ἐποίευν κ. τ. λ.] i. e. *de industria ita fecerunt, ut Lacedaemoniis hoc modo suam mentem declararent*. De voce *ἐπίτηδες* conf. III, 130. VII, 44. 168; verbum *ἐνδείκνυσθαι* attigimus in nott. ad III, 128. Cr. excitat Liban. Tom. IV. p. 1057 Reisk. Nabero (in Mnemosyn. IV. p. 25) scribendum placet *ἀποδείκνύμενοι*, quod sane frequentius sic legitur apud Nostrum (I, 170 ibique nott. VIII, 68. §. 1. conf. etiam nott. ad VIII, 49), nec tamen propterea hîc reponendum videtur.

Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· Ἡμέας δὲ ἐπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιεῖν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἦκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἡγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλο-

CAP. CXLII.

διαδεξάμενοι] sc. τὸν λόγον, i. e. *excipientes illius* (Alexandri) *sermo-nem* sive *statim post illum*. Vid. Stallbaum. ad Plat. De legg. X. p. 900 C. Ad verba νεώτερον ποιεῖν conf. V, 35 ibique citt. et ad κόσμον φέρειν VIII, 60 init. Ad locutionem λόγους ἐνδέκεσθαι conf. nott. ad VII, 236. Locutionem διὰ πάντων (*prae caeteris*) attigi ad VIII, 37. Quod vero pro οὔτε γε Werfer in Actt. phill. Monacc. I. p. 259. 261 legi mavult οὐ τί γε, ut IV, 76 μή τί γε (ubi tamen vid. nott., nam eum ipsum ob locum G. Hermann. ad Viger. pag. 948 h. l. οὔτοι γε reponi vult), id quamvis probatum Eltzio (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. Vol. IX. p. 342), Dindorfio et Dietschio, qui in textum receperunt, recipere equidem nolui, cum istud τι hoc loco vix bene mihi explicari posse videatur, nec scripti libri addicant, in quorum duobus prorsus deest vocula γε. Ad οὔτε ait Schweighaeuserus haud incommode dein referri ὑμῖν δέ. In seqq. pro vulgo ἡγείρατε e pluribus libris scriptis revocavi ἡγείρατε, iubente Bredov. pag. 300, idemque reposuerunt Dindorf. et Dietsch; conf. supra VIII, 131.

καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς] Reposui cum Gaisf. et Negrus. (qui exponit: διὰ τὴν ἰδικήν σας ἐπικράτειαν) ἀρχῆς libris scriptis iubentibus, quibus invitis Schaef., quem Schweigh., Bekker. et Dindorf. sequuntur, dederat ἀρχήν, omnino, ut VIII, 128, ubi vid. nott. Ac probavit quoque Herold Quaest. Herodd.

II. pag. 16. Sed Dietschius merito revocavit ἀρχῆς, quod ipsa sententia loci requirere mihi videtur. Wesselingius coniecerat ἀρχῆθεν, interpretans *de vestra regione primum decertatum fuit* et excitans Herod. VIII, 22 coll. 2.

νῦν δὲ φέρει κ. τ. λ.] Suppl. ὁ ἀγὼν: *nunc vero pugna*, quae proprie de vestro imperio orta est, *ad omnem pertinet adeo Graeciam*: de significatione verbi φέρειν conf. alata ad VIII, 137.

τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι] Cum Gaisf., Bekker, Dindorf., Dietsch. et censore Ienensi 1828 Ergänz. Bl. 45. pag. 348 restitui τούτων ἀπάντων, quod plerique tuentur libri scripti (nisi quod duo afferunt πάντων). Quod cum displiceret viris doctis nec satis cohaerere videretur cum sequentibus, in varias inciderunt coniecturas. Dornvillius scribi maluerat: ἐκ τὸς τε τουτέων ἀπάντων, *praeter ea omnia Athenienses etc.*; quod quam frigidum sit, vix quemquam fugit. Nec minus frigere putem Reiskii emendationem ἄνευ τουτέων ἀπάντων; qui quod etiam καὶ post γενέσθαι addi voluit, idem iam Pavio in mentem venerat, qui hunc in modum quoque scribi posse coniecerat: αἰτίους, αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης, bis posita voce αἰτίους. H. Stephanus proposuerat ἡγεῖσθαι (pro γενέσθαι) δουλοσύνης, *primos e Graecis iugum servitutis subire*; quod ut probari posset, merito dudum verabatur Wesseling. Koenius coniecerat: τούτων ἀπάντων ἐκ τὸς αἰτίους γενέσθαι. Lenior sane Val-

σύνης τοῖσι Ἑλλησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνασχετὸν, οἳ τινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. Πιεζόμενοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν 889 ἐστερήθετε διξῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολὺν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικᾶς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη. Μὴ δὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λεήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα

ckenarii medicina τε post αἰτίους inserentis, quam particulam ita solum poni docent ad VII, 188 allata. Ac probatur haec emendatio Hoegero in Actt. phil. Monacc. III, 4. p. 525, ita tamen, ut particula τε post δουλοσύνης collocetur, absorpta scil. sequenti τοῖσι. Quod vero Schaeferus dederat τούτων ἀπαντώντων, merito idem Hoegerus respuit, quamvis Schweighaeusero probatum, qui de confusione utriusque vocis haud infrequenti plura profert. Quod equidem dedi, id Matth. Gr. Gr. §. 634, I poni ait pro: τούτων ἀπάντων αἰτίους ὄντας, αἰτίους γενέσθαι. Ac bene hanc lectionem tuetur Eltz. l. l. pag. 343, genitivos τούτων ἀπάντων a δουλοσύνης pendere ratus, adeo ut Herodotus hoc dicat: „praetereaue, ut haec omnia in servitutem redigantur, auctores fieri Graecis Athenienses, res nullo modo ferenda; qui semper et iam pridem multos homines in libertatem vindicaveritis.“ Verbis ταῦτα ἅπαντα idem intelligi putat universam Graeciam. Eltzium secutus Dindorf. Herodoti verba sic Latine expressit: „horum igitur omnium auctores Graecis, praeter etiam servitutis fieri Athenienses, nullo modo foret tolerabile.“

οἳ τινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι. — ἀνθρώπων] „Hoc erat Atheniensibus, quibus semper Noster favet [conf. nott. ad VII, 139 et VIII, 140] ἡδιστον, ut arbitror, ἀκρόαμα. Eam in rem exempla quoque vetera, Herodoto nota atque illo recentiora collegerunt in Panathenaicis suis Isocrates et Aristides; quorum mo-

res suorum popularium moribus opponens Lacedaemoniorum a p. 240 [cap. 13. §. 35] tandem concludit p. 283 B. [cap. 95. §. 241], Athenienses veteres fuisse εἰρηνικοὺς καὶ φιλέλληνας καὶ τῆς ἰσότητος τῆς ἐν ταῖς πολιτείαις ἡγεμόνας. Σπαρτιάτας δὲ ὑπεροπτικοὺς καὶ πολεμικοὺς καὶ πλεονεκτικούς.“ Valcken. Pro vulg. πιεζυμένοισι Florentinus liber et Aldina dant πιεζόμενοισι (ut omnes codd. I, 142. IX, 20. 60), quod recepi: vid. nott. ad I, 142. — Verbum οἰκοφθορεῖν attigi ad V, 29. Caeterum apte cum his comparat Grote (History of Greece V. p. 200) ea, quae supra VIII, 109 suadentem Atheniensibus facit Noster Themistoclem post pugnam Salaminiam Persis regressis: καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, unde patet, aedes dirutas reficiendi et sementem faciendi tempus nondum nactos esse Athenienses, duplici frugum proventu privatos, et eo, quo Persae vastantes terram ipsos privaverant, et eo, quem e semente (quam in proximum annum facere non poterant) capere ipsis haud licuit.

τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα] Servos domesticosque bello inutiles explicat Wesseling. ad I, 120, coll. Aristid. II. p. 217. Tu conf. nott. ad Herod. l. l. et ad III, 25. In seqq. ad significationem verbi συνεστήκη cf. VII, 144 ibique nott. et ad λεήνας nott. ad VII, 9. §. 3. Schweigh. in Lex. Herod. II. p. 66 exponit: „laevigare orationem alicuius s. laevam et glabram reddere, quo facilius in animum intret audito-

ἐστὶ τυράννος γὰρ ἐὼν τυράννω συγκατεργάζεται. ὑμῖν δέ γε οὐ ποιητέα, εἴ περ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι, ὥς βαρβάροισι ἐστὶ οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. Ταῦτα 143 ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως, ἐλευθερίας γλιχόμενοι, ἀμυνεύμεθα οὔτω, ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείδειν, οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. Νῦν δὲ ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ, ὥς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴη, τῇ περ καὶ νῦν ἔρχεται, μή κοτε

rum eosque commoveat ideoque commendare eam auditoribus."

τύραννος γὰρ ἐὼν τυράννω συγκατεργάζεται] i. e. etenim tyrannus cum sit, tyranno operam quoque suam praestat; haud aliter I, 162 Harpagus ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιλητὴν συγκατεργασάμενος. Ipsa sententia vere Graeca atque iis conveniens, quae Otanem de unius imperio s. tyrannide exponentem Noster facit III, 80, ubi vid. nott.

CAP. CXLIII.

Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε] „Hoc Aristide iusto dignum auctore huiusque aetatis Atheniensibus responsum merito miratur Aristid. Soph. in Panathen. p. 251. ταύτην, inquit, ἐγὼ τὴν ἀπόκρισιν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας καὶ τῶν τροπαίων οὐχ ἥττον ἀξίαν ἡγοῦμαι θανμάσαι. Responsi dignitatem oratione nimis protracta nonnihil imminuit Plutarch. Arist. [10] pag. 324 D. " Valckenar.

ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν] Schweighaeuserus haec ita expressit: „ut non opus sit de illa nos cum multa ostentatione admonere." Ad verba propius: ut minime oporteat hoc nobis exprobrare s. cum quadam increpatione adversus nos haec proferre in medium. Vid. VIII, 92 et, quem citant, Musgrav. ad Euripid. Orest. 4. Larcherus interpretatur grossir avec emphase, ὀνειδίζειν cum

Musgravio intelligens: efferre, amplificare oratione, ut ἔξονειδίζειν apud Dion. Chrysost. Or. XXXI. pag. 321 D. Nec aliter fere Negrus, quo auctore ὀνειδίζω h. l. est λαμπρύνω, διηγοῦμαι ἀλαζονικῶς, ἐπιδεικτικῶς.

ἐλευθερίας γλιχόμενοι] Ita optimi quique codd., libertatis cupidi, libertatis desiderio accensi, ut reddit Weseling. Vid. II, 102 ibique nott. III, 72. Unus Sancrofti codex σκεπτόμενοι, i. e. libertatis considerantes commoda vel praerogativas, ut placet Valckenario, qui vulgatum γλιχόμενοι e nota marginali ex II, 102 repetita fluxisse putat. Mihi secus videtur. Ad formam futuri ἀμυνεύμεθα conf. Bredov. pag. 376. In seqq. reliqui πειρῶ, ut supra VIII, 57, Bredovio eodem auctore (p. 386) mutandum in πειρέο; sed cum eodem rescripsi ἡμεῖς pro ἡμέες, ut VIII, 22, ubi vid. nott. et VIII, cap. 144.

ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν κ.τ.λ.] Eadem fere habet Plutarch. in Aristid. 10 a Valcken. allatus. Similem iuramenti formulam ex Dionysio attigi ad IV, 201 coll. V, 92 §. 1. Add. Ellendt. ad Arrian. De exped. Alex. I, 9. §. 9. pag. 47. De structura particulae ἔστ' ἂν cum coniunctivo vid. supra VII, 141 (ibique laudd.). 158. VIII, 144, Bacumlein: Griech. Modi pag. 232 et, qui Herodoti quoque locum attigit, Bonitz in: Sitzungsbericht. d. k. k. Akadem. d. Wiss. hist. philol. Class.

ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὄπιν ἔχων, ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργεῖν, ἀθέμιτα ἔρδειν παραινέε. οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, 144 ἔόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα

XVII, 3. pag. 451. De forma coniunctivi *ἴη* vid. Bredov. pag. 408. 411. Cobetum si audias (Mnemosyn. IX. p. 298), pro *τῇ περ* scribendum erit *τῇν περ*; idem verba ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι male addita indeque eiicienda censet, ita ut verba sequentia *μὴ ποτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ* ab imperativo ἀπάγγελλε pendeant, cum ad illa ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι bene referri nequeant. — Pro ἀμυνόμενοι haud opus cum Valckenario reponere ἀμυνεόμενοι, ut futuri sit participium. Vid. Matth. Gr. Gr. p. 1117 et conf. Herodot. VI, 88. 108. VII, 207, quae una cum aliis pluribus attulit Strange in Iahn. et Seebod. Annall. Suppl. II, 2. p. 238. Verbum ἐπεξιέναι eodem significatu (*egrediendi contra hostem*) adhibitum invenimus VII, 223, idemque saepius hoc sensu apud Xenophontem, Thucydidem, alios: vid. modo Thesaur. Ling. Graec. Vol. III. pag. 1484 ed. Dindorf.

οὐδεμίαν ὄπιν ἔχων] i. e. *nil re-veritus*, ut IX, 76, ubi Valckenar. excitat Salmas. ad Inscr. Herod. Att. p. 20, Graev. ad Hesiod. Opp. 187. Homericam esse locutionem docent Ili. XVI, 388. Odys. XIV, 82. XX, 215. XXI, 28. Confer quoque Doederlein. in Glossar. Homeric. II. pag. 256. Ad seqq. ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα conf. nott. ad V, 102. Qua in locutione τοὺς οἴκους Noster intellexit *domos* deorum (in quibus insunt τὰ ἀγάλματα s. *statuae*, *imagines* deorum), i. e. *templa*, ut in inscriptione Graeca apud L. Ross. Inscriptt. Graec. II. nr. 154, ubi tres Astypalaeenses ἀνέθηκαν τῷ Ἀπόλλωνι τὸν οἶκον, qua voce num aedes

privatae (ex vulgari loquendi consuetudine) an aedes sacra (*ναὸς*, *σηκός*) significetur, se dubitare professus erat editor (p. 47), ullum locum sibi cognitum esse negans bonorum quidem Graecitatis auctorum, ubi οἶκος pro *sacra aede* s. *temple*, delubro usurpetur. Et qui in Thesaur. Ling. Graec. V. p. 1796 ed. Dindorf. afferuntur loci, ad senioris aetatis scriptores pertinent. Nec tamen dubitandum, quin Herodoteo hoc loco *deorum aedes* s. *templa* intelligenda sint; neque aliō sensu Noster mox (cap. 144) dixit τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα, qui infra IX, 13 (καὶ εἰκού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν) bene τὰ ἱρὰ et τὰ οἰκήματα distinxit. Hanc autem ipsam vocem crebro, inprimis apud Pausaniam, adhiberi de quavis aede, cella, fano, monuit Boetticher: Tektonik II. pag. 300. Et confer sis C. Fr. Hermann.: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 19. not. 6 edit. secund. — τοῦ λοιποῦ valet *in posterum*, ut I, 11 (ubi vid. nott.). II, 109.

ἀθέμιτα ἔρδειν] Pro vulg. ἀθέμιστα dedi cum editt. recentt. ἀθέμιτα, ut VII, 33, ubi vid. nott.; praebet id quoque unus e Parisinis codicibus. Ad sequens ἄχαρι vid. nott. ad I, 41. VI, 19. VIII, 13. Mox dedi παθεῖν pro παθέειν, ut I, 32, de quo monuit Bredov. pag. 326.

ἔόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον] Vid. nott. ad VIII, 136. Addit Wesselingius, secundum Aristidem II. p. 217 Alexandrum ob hospitii praetextum sine noxa esse dimissum, sed teste Lycurg. in Leocr. §. 71. p. 156 (pag. 186 R.) parum abfuisse,

ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τάδε· Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους, μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρωπῆϊον ἦν. ἀτὰρ αἰσχυρῶς γε οἴκατε, ἐξεπιστάμενοι τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα, ἀρρωδῆσαι, ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι οὐδ' οὐδαμόθι τοσοῦτος, οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλοιμεν ἂν μηδίσαντες καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα. Πολλὰ τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν, μηδ' ἦν ἐθέλωμεν· πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρῆειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον, ἢ περ ὁμολογῆειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὐτίς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἐὼν ὁμαιμόν τε καὶ ὁμό-

quin lapidibus ille cooperiretur (μικροῦ δεῖν κατέλευσαν).

CAP. CXLIV.

τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα] Ita Schweigh. et Gaisf. recte dederunt e Sancrofti codice pro vulg. τὸ Ἀθηναίων φρόνημα, quod ipsum cum Schaefero tenuit Bekker, quem Dindorf. et Dietrich. sequuntur. Nam loci sensus hic fere: sed turpiter quidem hoc vereri videmini, ut qui bene noritis, qui sit animus Atheniensium, quid statuant s. sentiant Athenienses. Valckenarius eum in modum Latine expresserat: „cum Atheniensium animi magnitudinem habeatis exploratam, turpiter sane vereri videmini“; Diodorum conferri dein iubet XI, 28 et Plutarch. Aristid. [cap. 10] p. 324 D. Aristid. T. III, p. 357. Tu conf. etiam Thucyd. V, 40 et vid. potissimum Herod. IX, 7. §. 7: ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφῶς. Quo loco ut ἐξεμάθετε dixit Noster, ita hoc loco scripsit ἐξεπιστάμενοι, ubi ad sensum satis erat dicere ἐπιστάμενοι, ut supra VIII, 3. 10. 141. 142. IX, 54. Sed consulto usus est verbo composito, in quo praepositione ἐξ augetur vis simplicis verbi; sic ἐξεπιστάμενοι I, 190. 193. III, 134. III, 146 (ubi adeo additur εὖ). VI, 138. IX, 66. VII, 39. Ad ipsam sententiam haud scio an huc quoque pertineat, quod apud Xenophontem

legitur Memorabb. III, 5. §. 2: Ἀλλὰ μὴν (sc. οἱ Ἀθηναῖοι) φιλοτιμότατοί γε καὶ φιλοφρονέστατοι πάντων εἰσιν, ἅπερ οὐχ ἥκιστα παροξύνει κινδυνεύειν ὑπὲρ εὐδοξίας τε καὶ πατρίδος.

ὑπερφέρουσα] i. e. *excellens, insignis*, ut IX, 96. IV, 75 coll. nott. ad IV, 125 et Matth. Gr. Gr. §. 358. Quod sequitur τὰ, non tam ad unum χώρην, quam ad omnem respicit sententiam praegressam. Verba seqq. τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα attigimus in nott. ad cap. 143. De forma perfecti ἐμπεπρησμένα (ubi aliquot libri ἐμπεπρημένα, de quo confer Lobeck. ad Sophocl. Aiac. pag. 318) vid. Bredov. pag. 348. — Ad locutionem: πρῶτα μὲν — αὐτίς δὲ vid. Herod. IX, 78 et Matth. Gr. Gr. pag. 1204, qui idem §. 578 D. ad voces ἐς τὰ μέγιστα (i. e. *quam maxime*) consuli poterit. Attigit quoque hanc locutionem Kuehner Gr. Gr. §. 545. not. 5; tu conf. ἐς τὸ ἔσχατον apud Herodotum VII, 229 (ubi vid. nott.); ἐς τὰ μάλιστα I, 20. IV, 7. V, 28. Verbum τιμωρῆειν *ulciscendi* notione obvium attigimus ad I, 103. ἀναγκαίως ἔχει dixit quoque Sophocles in Trach. vers. 720. συγχροῦν valet *destruere*, ita ut omnia confusa iaceant nec nisi ruinae supersint. Cf. IX, 13. Nonnihil distat VIII, 71, ubi vid. nott.

ἐὼν ὁμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον] i. e. *Graeca gens sibi consanguinea et*

γλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἧθεά τε ὁμότροπα, τῶν προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμολογήσαντες ἡμέας Ξέρξη. Ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν προνοίην, τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται· ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω, ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. Νῦν δὲ, ὥς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν ὥς τάχιστα ἐπέμπετε. ὥς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἑκὰς χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν, ἀλλ' ἐπεὰν τάχιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην, ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν

eadem linguā utens s. sanguinis et linguae communione iuncta universa. Sic ὁμαῖμος supra I, 151; de voce ὁμαιχμία vid. allata ad VIII, 140. ὁμογλώσσους Graecos quoque dixit Mardonius VII, 9. Attigit Herodotea quoque Bachmann. ad Lycophron. Alexandr. 168. p. 48. — Ad ἧθεα ὁμότροπα vid. nott. ad II, 49.

εἰ μὴ πρότερον] Sancrofti liber *εἰ μὴ καὶ πρότερον*, quod recepit Stegerus (Ephem. Ien. 1828. nr. 186. pag. 46) probante censore Lipsiensi 1833. pag. 44. 45. Mihi istud καὶ e glossa fluxisse videtur. — Ad verbum ἀγάμεθα conf. nott. ad IV, 46 et ad οἰκέτας nott. ad VIII, 41. Scite Herodoti haec verba Langius Germanice sic reddidit: „Wir freuen uns zwar des Wohlwollens, so ihr gegen uns beweiset, dass ihr für uns arme Leute ohne Dach und Fach sorgen und unsere Hausgenossen ernähren wollt, und es ist wahr, das ist alles Mögliche (καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται, i. e. atque a vestra quidem parte beneficium expletum est, vos quiddem benevolentiae officio cumulate satisfacistis, ut interpretatur Schweighaeuser in Lexic. Herodot. I. pag. 199); aber dennoch wollen wir noch ferner so bleiben, wie wir sind, und euch nicht zur Last fallen.“

ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω]

Schweigh. supplet ἔχοντες, ita interpretans: *nos tamen in hoc statu, quo sumus, manere perseverabimus, durabimus.* Cf. IX, 45. III, 51. I, 86. 94. Plura qui requirat, adeat Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. pag. 316 ed. Dindorf. Ad significationem verbi λυπεῖν in seqq. conf. Herod. VII, 190: alia suppeditabit idem Thesaurus l. l. pag. 435 seq. Ad verba: ὥς οὕτω ἐχόντων (*cum res ita se habeant*) conf. Matth. Gr. Gr. §. 568, 1. Sophocli hanc locutionem frequentari notat Valckenarius. Tu vid. Lobeck. ad Sophocl. Aiac. 281. pag. 203 et conf. Ellendt in Lexic. Sophocl. I. p. 733. Cr. conferri vult Ast. ad Platon. Polit. II, 20. pag. 435 seq. — Verba οὐκ ἑκὰς χρόνου παρέσται valent: *non longo post tempore, brevi aderit barbarus*; de structura vocis ἑκὰς cum genitivo monuerunt Matthiae Gr. Gr. §. 340 et Kuehner Gr. Gr. §. 513, 5. Mox pro ἐπειδὴν, quod omnes utique libri scripti tenent, reposui ἐπεὰν, iubente Bredovio p. 38, quem etiam sequitur Dietschius, quoniam id sermo Herodoti flagitare videbatur, qui, alia ut taceam, quae plura attulit Bredovius l. l., etiam IV, 98 ἐπεὰν τάχιστα dixit. De structura verbi προσεδέετο cum duplici genitivo monuimus ad V, 40. — De locutione παρεῖναι εἰς τι cf. nott. ad I, 21. De vocula πρὶν,

Ἀττικὴν, ἡμέας καιρός ἐστὶ προσβωθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.
Οἱ μὲν, ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς
Σπάρτην.

sequente infinitivo vid. nott. ad IX, 13.

ἡμέας καιρός ἐστὶ] Schaeferus, quem sequitur Bekkerus, invitis codd. dedit ὅμεις, dudum probantibus Valckenar. et Wesseling. ad IX, 7. At bene Schweigh. ἡμέας tuetur explicans: *nos i. e. Athenienses cum Lacedaemoniis*, citans IX, 6. 7. Quod sequitur προσβωθῆσαι (cf. de forma nott. ad VIII, 1), e Sancrofti libro ascivit Wesselingius, quem Schweighauser et Gaisford. secuti sunt, pro vulg. προβωθῆσαι, quod revocavit Bekkerus, itemque Dindorf. et Dietsch., qui istud *πρὸ* haud scio an retulerint ad praecedens *πρὶν ὧν παρεῖναι ἐκείνων*, ut significet: *prius ad tutandos suos et ad occurrendum hosti se conferre*, quemadmodum interpretatur Schweighauser in Lexic. Herod. II. p. 232. At procul dubio verum est προσβωθῆσαι, i. e. *accurrere ad opem Graecis ferendam Persasque arcendos*, cum nusquam alibi reperiatur in literarum Graecarum monumentis προ-

βοηθεῖν verbum (vid. Thesaur. Ling. Graec. VI. p. 1660), admodum autem frequens adhibeatur προσβοηθεῖν, iunctum crebrius cum praepositione εἰς (ut βοηθεῖν apud Nostrum VI, 103. VIII, 72): vid. Thucyd. I, 50. 117. II, 22. 25. 79. 86. III, 6. 91. 97 etc. Diodor. III, 72 et Xenophontis locos in Lexic. Xenophont. Sturzii III. p. 206 et Polybii in Lexic. Polyb. Schweighauseri p. 525. Inde infra IX, 6: *ἠντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην*.

Οἱ μὲν — ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην] Haec verba, quae vulgò noni libri initio leguntur, Florentinus, Mediceus, alii ad octavi libri finem reiiciunt, quibus cum recentt. edd. obsecutus sum. Quin Florentinus haec eadem verba noni libri initio repetit: quod idem factum esse vidimus septimi libri in fine. — Ad verbum ὑποκριναμένων conf. Suidas s. v. III. pag. 556, qui exhibet ἀπηλλάσσοντο, de quo vid. Bredov. pag. 294.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Η΄.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

691 ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ 1
παρ' Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν
στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο,
τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ
πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετέμελε οὐδέν, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον

CAP. I.

τὰ παρ' Ἀθηναίων] Sic scripsi, ut VIII, 55, ubi vid. plura. Vulgo τὰ παρὰ Ἀθηναίων, quibus mente addi potest λεχθέντα: tu vid. supra VIII, 143, ubi quae Alexandro Athenienses responderint, leguntur. Infra IX, 5: ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου.

ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας] Attigi ad VIII, 133. Incidit hoc in annum 479 a. Chr. n. Ac scribit Diodor. XI, 28. 30, Mardonium praeter copias a Xerxe acceptas habuisse plus ducenties mille viros e Thracia, Macedonia aliisque civitatibus consociatis, ita ut omnium fuerit summa quingenties mille. Quo sane pertinet, quod supra ad VII, 110 coll. I, 171 notavimus, Persas gentes victas vel ultro deditas secum duxisse in exercitu militantes, eoque etiam pertinent, quae mox hīc leguntur: τούτους παρελάμβανε, i. e. *hos assumpsit*, ubi τούτους refertur ad antecedens ὅκου, i. e. ἐν s. παρ' οἷς, de qua synesi nuper disputavit Fr. Grueter: Ueber die Synesis oder

Construction etc. (Monaster. 1855) §. 14.

τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι — μετέμελε οὐδέν] Par orationis structura VI, 3, ubi vid. nott. De particulis οὔτε — τε dixi ad VI, 1. οἱ Θεσσαλίας ἡγεόμενοι iidem sunt, qui mox cap. 2 vocantur οἱ δυναστεύοντες s. οἱ δυνασταί, V, 66. IX, 41, Thessaliae principes, inter quos potissimum *Aleuadae* (vid. nott. ad VII, 6), qui Larissae imperium tenebant, quorumque unus etiam ille fuit *Thorax*, cuius eiusdem mentio fit IX, 58 coll. Pindar. Pyth. X, 100 seqq. et Ovid. Ib. 325 (ubi *Larissaeus Aleuas*), qui Xerxem scil. e Graecia fugientem est comitatus. Namque Aleuadas Xerxis partes strenue amplexos esse novimus ex Herod. VII, 172. 174 coll. 130; eorumque exemplum reliquos etiam Thessaliae dynastas secutos esse probabile est. Quod sequitur, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, valet „interprete Aem. Porto, cuius etiam nos sententiam in nostra „versione expressimus: *multo magis Persam* (adversus Graecos) insti-

τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Αἰγισσαῖος Ξέρ-
 ξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρήκε Μαρδόνιον ἐπὶ
 2τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοι-
 ωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, λέγοντες, ὥς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐν-
 στρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἰέναι ἑκαστέρῳ, ἀλλ' αὐ-
 τοῦ ἰζόμενον ποιέειν, ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα κατα-

„*gabant*. Propius fortasse ad aucto-
 „ris mentem Valla accesserat, to-
 „tum locum sic reddens: *quos adeo*
 „*non poenitebat eorum, quae hactenus*
 „*egerant, ut etiam multo studiosius*
 „*Persam inducerent*; paulo commo-
 „dius redderes: ut potius *ducerent*
 „*Persam, viam ei monstrarent*, qua
 „adversus Athenas pergeret; certe
 „instigatione aut invitatione opus
 „non habebat Mardonius, qui ut
 „paulo ante ait scriptor, ἦγε τὴν
 „στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθή-
 „νας.“ Ita Schweighauserus in
 Lexic. Herodot. I. p. 231 addens,
 quae pro usu verbi ἐπάγειν afferan-
 tur ab Henr. Stephano duo testimo-
 nia ex Herod. VI, ea ad Herodia-
 num pertinere VI, 5. 6: quo tamen
 utroque loco aeque atque aliis locis
 in Thesouro Ling. Graec. Vol. III.
 p. 1369 ed. Dindorf, allatis ἐπάγειν
 significat *adducere* (exercitum ad-
 versus hostes); nec minus frequens
 idem verbum significatione *impel-*
lendi, instigandi, quod satis testan-
 tur allata in eodem Thesouro l. l.
 pag. 1368. Quare equidem ad Aem.
 Porti et Vallae interpretationem re-
 dire malim loco convenientem, in
 quo Thessalorum principes Mardo-
 nium contra Athenas procedentem
 vel magis instigasse dicuntur, hoc
 ut perficeret. Neque unquam mihi
 persuaderi patiar, verbo ἐπάγειν
 significari: *viam monstrare alicui, ali-*
quem viâ ducere. — Ad locutionem
 ἐκ τοῦ φανεροῦ vid. nott. ad VIII,
 126 et ad verbum παρήκε nott. ad
 IV, 146. Pro Αἰγισσαῖος unus Flo-
 rentinus et hoc loco et IX, 58 Αἰγ-
 ρισαῖος, quod Bekkerus et cum eo
 Dindorf. et Dietsch. receperunt, as-
 sentiente Bredov. pag. 97, qui hanc
 vocem aeque atque alias huius ge-

neris voces simplici litera σ exaran-
 das censet. Equidem in his vulga-
 tam retinere satius duxi, ut supra
 I, 149, accedente quoque Stephani
 Byzantini auctoritate s. v., licet in
 Scholiis Apollon. Rhod. I, 40 voca-
 bulum hoc unâ literâ σ scriptum re-
 periatur.

CAP. II.

κατελάμβανον] „*cohibuerunt* per-
 gendique in Atticam *impetum repres-*
serunt.“ Wessel. Malim equidem:
 (verbis) *retinere studuerunt*, ut II,
 162. III, 36 (ubi vid. nott.). 52. V,
 21. Quod sequitur, καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, idem fere est atque
 συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, quod su-
 pra VIII, 103 legitur; hoc autem
 loco μένειν facile ex ea, quae se-
 quitur, sententia causam manendi
 declarante suppleri potest. — Ad
 verba ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπε-
 δεύεσθαι conf. nott. ad V, 23. IX, 7.
 ἐκείνου, sc. χῶρον: negant enim ul-
 lum locum ad castra ponenda aptio-
 rem esse illo, quem sc. nunc oc-
 cupat in Thebanorum agris situm.
 οὐκ ἔων verito: *dissuadebant ulterius*
progredi. Conf. V, 36 ibique nott.
 IX, 77.

ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν κ.
 τ. λ.] De structura cf. nott. ad VII,
 104 et Kuehner. Gr. Gr. §. 852, k.
 Suppl. ἐκέλευον, quod ipsum ex-
 presse addit Pausan. IX, 13, 3. —
 In proxime seqq. sine causa opinor
 Stegerus et Bekkerus refinxerunt
 καταστρέφεται pro vulg. καταστρέ-
 φηται, quod omnibus libris proba-
 tum iure tuetur Censor Lipsiensis
 1833. p. 48. Ad vocem ἀμαχητὶ, qua
 Homerus iam utitur Ili. XXI, 437,
 vid. allata ad IV, 11. Suspectam

στρέψηται. Κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἳ περ καὶ πάρος ταῦτὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι. Εἰ δὲ ποιήσεις, τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλευ-
ματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι. πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ῥηϊδίως μετὰ τῶν στασιωτέων καταστρέ-
ψαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ οἱ 3

habet Dindorfius in Xenophont. Cyropaed. IV, 2, 28, ubi vid. nott.

Κατὰ — τὸ ἰσχυρὸν] Indicat haec formula, de qua vid. nott. ad III, 65, *vi aperta atque armis*, et pertinet ad *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι*, neque, ut proposuit Gail, qui accipi vult *valde, maxime, pro viribus* (Le philolog. IV. p. 337), ad verba Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, quorum loco sane expectabas Ἑλλήνων ὁμοφρονεόντων, quod ipsum reponi voluit Reiskius, libris scriptis omnibus invitis, qui in vulgata conspirant, quae sana si est, explicari nequit, nisi absolute positos accipias hosce accusativos, ut II, 66: *ταῦτα γινόμενα*, ubi conf. quae in notis allata sunt. Quamquam impeditiorem nostrum locum esse merito dixeris nec prorsus parem iis, quae Fischer ad Weller. III, 1. pag. 387 conguessit, ac sane diversum ab ea structura, quam ad V, 103 observavimus. Quare Wannowski (Syntax. anom. Graecc. P. de constructione quae dicitur absoluta etc. pag. 174) accusativos absolutos, quos vocant, hīc statui posse negat; ad synchysin confugiendum esse putat eam, ex qua scriptor, initio sententiae accusativum ubi posuit, in mente habens verbum *νικᾶν* vel simile quoddam, ad quod hunc accusativum referret, mox accusativi prius positi oblitus aliud adhibuit verbum, alium casum atque accusativum flagitans: quale hoc est *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι* κ. τ. λ. Ipsa loci sententia haud obscura: *etiam* contendunt, *vel summa vi adhibita Graecos superare* (subigere), *concordes cum sint, quales etiam antea fuerunt, vel cunctis ho-*

minibus esse difficile. — Cr. laudat Klotz. ad Tyrtaeum p. 18.

χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι κ. τ. λ.] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 443, 1. — Ad ἔφασαν λέγοντες vid. V, 36 ibique nott. His verbis interiectis Noster in directam orationem transit, qui antea indirecta usus erat, verba *χαλεπὰ εἶναι* κ. τ. λ. ad antecedens λέγοντες referens. *τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις* accipio: *Graeciam distunges, in varias partes Graecos divides*. Intransitivo sensu *διαστήτην* Homerus dixit Ili. I, 6, quod Plutarchus imitatur in Num. 2. *διϊστάναι τὰς πόλεις* eodem quo Herodotus sensu dixit Aristides I. p. 482 s. 718. I. p. 489 s. 727. I. pag. 518 s. 769 Dind. Sed intransitive *διαστήναι* Herod. IV, 11, ubi vid. nott. — Ad verba *ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας* conf. de significatione verbi *δυναστεύειν* nott. ad V, 66 et 97. — Ad locutionem *τὰ σὰ φρονέοντας* conf. nott. ad VII, 102.

CAP. III.

ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο] Auctor est Diodorus XI, 28, Mardonium in Boeotia commorantem pecuniam misisse principibus Peloponnesi civitatibus, quas a reliquorum Graecorum societate distraheret. Quo etiam illud videtur pertinere a Demosthene (Phil. III. p. 70 s. p. 121, 27 R.) traditum et a Plutarcho Themist. cap. 6. pag. 114 F, Arthmium Zelitem, qui pecuniam a rege attulerit ad Graecos corrumpendos, infamem declaratum esse ab Atheniensibus hostem Graeciae.

ἀλλὰ οἱ δεινός τις ἐνέστακτο ἡμε-

δεινός τις ἐνέστακτο ἱμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἐλεῖν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλέϊ δηλώσειν ἔοντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμνος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι ἐν τε τῇσι νηυσὶ, αἰρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατητὴν δεκάμηνος ἐγένετο.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς

ρος] i. e. *sed vehemens illum cupido incesserat*. Affert Wesseling. Oppian. Cyneg. III, 314: καὶ — βαλλίων δὲ πόθος τις ἐνέστακται φρεσὶ θηρῶν, itemque Sophocl. Trach. 480 (478 Erf.): ταύτης ὁ δεινὸς ἱμερὸς ποθ' Ἑρακλῇ διῆλθε, ubi plura olim interpretes de usu verbi διερχεσθαι. Aptiora post attulisse video Apitzium in Adverss. p. 202 ad vs. 464. Ac sane propius huc facit Pausan. IV, 32. §. 4: τὸ μῖσος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους ἐνεσταχθαι, ubi praeter Herodoti locum afferunt Homericum ex Odys. II, 271 (εἰ δὴ τοι σοῦ πατρὸς ἐνέστακται μένος). Plutarch. Agesil. 12 ὁ τοῦ παιδὸς ἔρως ἐνεσταγμένος. Quomodo quis suos in virtut. (II) p. 84 E.: φιλονεικία δὲ ὅτω καὶ φθόνος ἐνέστακται. — Pro vulg. ἐλεῖν scripsi ἐλεῖν; vid. allata ad VI, 82.

ὑπ' ἀγνωμοσύνης] i. e. „*arrogantiā, contumaciā, stolidā virium suarum fiduciā fretus*.” Ita Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 6. Gail. (Le philol. V. p. 245 seq. 250) Gallice reddi vult *irréflexion*. Tu vid. Herod. VII, 9. §. 2 ibique nott. IX, 4. Mutatam orationis structuram in verbis ἅμα μὲν — ἅμα δὲ — ἐδόκει attigit Matth. Gr. Gr. §. 633.

πυρσοῖσι] i. e. *facibus incensis et per Archipelagi insulas una fere serie continuatis usque ad Asiae terram continentem Sardesque*. Vid. nott. ad VII, 182. Quem ante vocem Ἀθήνας Schaeferus (quem sequitur Matth.) receperat articulum τὰς, cum reliqui edd. merito omise-

runt. — De duplici τε in seqq. conf. allata ad VII, 8. §. 1.

ἐς τὴν ὑστεραίην] Ita e Florentino, aliis edidit Schweighaeuserus, quem Gaisf. et Matth. sequuntur. E Mediceo aliisque olim propagatum erat ὑστέρην, quod tenet Bekkerus, probante Schaefero, qui Apparat. Demosth. II. pag. 428 se vereri ait, ut Schweigh. recte dederit τὴν ὑστεραίην, quique bene attendi iubet ad articulum τὴν iteratum nec ullo modo delendum. Infra IX, 8 omnes libri, quantum scio, ἐς τὴν ὑστεραίην, idemque invenitur I, 126. IV, 113. Neque aliter VII, 54. 110 et IX, 15 legitur τῇ ὑστεραίῃ. Conf. etiam Bornemann. ad Xenophont. Cyropaed. IV, 2, 6. Hinc recte in Plutarch. Themistocl. 18 Sintenis (quem conf. pag. 119) reposuit τὴν ὑστεραίαν, ubi vulgo τὴν ὑστέρα. Add. Herodot. I, 126. Quae cum ita sint, retinendum duxi ἐς τὴν ὑστεραίην, licet Dindorf. et Dietsch. ἐς τὴν ὑστέρην, Bekkerum secuti, exhibuerint. Ipsa loci sententia haud dubia, quam sic indicavit Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. II. p. 350: „Mardonii expeditio adversus Athenas decem mensibus posterior fuit [urbe a Xerxe capta]; decimo mense post urbem a Xerxe captam suscepta est.”

CAP. IV.

Ἐπεὶ δὲ — ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος] Articulum ὁ e Florentino et Sancrofti libro nuper additum omisit Bekkerus, quem sequuntur Dindorf. et Dietsch., itemque ante hos

αὐτοὺς λόγους, τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφραγίσκειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὥς δοριαλώτου ἐούσης πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας, καὶ ἐούσης ἤδη ὑπ' ἐωυτῷ τούτων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμίνα. Ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὥς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον, τὸν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴ τε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴ τε οἱ καὶ ταῦτα ἦνδανε. Ἀθη-

Schaefer et Matth., qui iidem etiam vulg. *Μουρυχίδην* retinuerunt, ubi nunc editur *Μουρυχίδην*, cuius loco quod e Wesselingii editione Dindorfius retinuit *Μουρυχίδεα*, verum *Μουρυχίδην* exhibuit Florentinus cum aliis, idemque ego reposui cap. 5, ubi eundem Florentinum secutus dedi quoque *Λυκίδην* pro vulg. *Λυκίδεα*: vid. VIII, 131 ibique nott. Verbum *διεπόρθμευσε* (*attulit*) h. l. non sine insigniori quadam vi adhibitum esse patet de mandatis perferendis; conf. Thesaur. Ling. Graec. II. p. 1284 ed. Dindorf. Aliis Nostri locis valet *transficere*, *transportare* (copias, etc.), ut IV, 141. VIII, 130 coll. V, 52. In proxime sequentibus *ταῦτα* pro *διὰ ταῦτα* (*propterea*) accipi vult censor Ienensis 1828 (Ergänz. Bl. nr. 45. pag. 348) plura alia de hoc usu excitans. Equidem cum Schweighaeusero (Lexic. Herodot. I. p. 91) *ταῦτα* malim intelligere *τούτους τοὺς λόγους*, idque referre ad *ἀπέστειλλε* (*haec* s. *has* conditiones a se propositas *illorum mittere constituit*), quod cur in *ἐπέστειλλε* mutandum velit idem Schweighaeuserus, idoneam causam haud perspicio.

προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας] „*προέχων*, usu rariore, non aliud ac *πρότερον ἔχων*, cum iam antea haberet, nossetque adeo, *Atheniensium consulta*, *haud sane amica*. *φιλίους λόγους* ad eum modum VII, 163 et VIII, 106. Conf. Abreschii Animadverss. in Aeschin.

II, 32.“ *Wesseling*. — Ad sequens *ὑπήσειν* vid. supra nott. ad III, 52. Mox scripsi *δοριαλώτου* pro *δορυαλώτου*: vid. nott. ad VIII, 74. Ad locutionem: *ἐούσης* — *ὑπ' ἐωυτῷ* conf. allata ad III, 45.

CAP. V.

ἄμεινον εἶναι] Vid. nott. ad III, 71. Ad seqq. *ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον* vid. nott. ad V, 79. Opponitur autem *τῷ δῆμῳ* in proxime antecedentibus *ἡ βουλὴ*, qui senatus est Quingentorum Athenis constitutus: hunc vero senatum Solo constituit *προβουλεύειν τοῦ δήμου καὶ μηδὲν ἑὸν ἀπροβούλευτον εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρεισθαι*, teste Plutarcho in Solonis Vita cap. 19. p. 352. Nihil enim a populo decerni potuit, nisi de quo Senatus consultum antea factum esset: vid. modo C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 125. not. 10 ed. quart. — Ad locutionem *τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο* vid. nott. ad VIII, 49. Mox pro vulg. *ἑὸν δανε* et h. l. et IX, 19 reposui *ἦνδανε*, quae imperfecti forma invenitur VII, 172 et VIII, 29; vid. Bredov. pag. 314 et Dindorf. in Comment. de dialect. Herodoti pag. XXXIII. — Ad locutionem *δεινὸν ποιησάμενοι* vid. nott. ad III, 14. — *οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς* dicuntur senatores, qui e senatu egressi, Lycidam circumstantes lapidibus obruerunt; et *οἱ ἔξωθεν* indicant reliquam turbam sive populi multitudinem foris stantem et, co-

ναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ
 ἔξωθεν, ὥς ἐπύθοντο, περιστάντες Λυκίδην κατέλευσαν βάλλον-
 τες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν ἄσινέα. γενο-
 μένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδην πυνθά-
 νονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσα-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω
 οἰκίην ἦσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν
 6 γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ
 Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου

gnita Lycidae propositione ad Sena-
 tum facta, inde accedentem ad Ly-
 cidam lapidibus obruendum: nam
 verba ὥς ἐπύθοντο ad solos τοὺς
 ἔξωθεν pertinere patet. Sic Demo-
 sthenes Pro coron. §. 196. pag. 293
 τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ
 ἀκροωμένους dicit, neque aliter Ae-
 schines de falsa legat. §. 5 contr.
 Ctesiph. §. 56 coll. §. 207: quos lo-
 cos attulit Kleyn in Mnemosyn. VIII.
 pag. 97.

κατέλευσαν] Vid. V, 38. IX, 120
 et de ipso supplicii genere nott. ad
 V, 67. Larchero ad haec respicere
 videtur Lycurg. adv. Leocrat. p. 165
 [p. 221 et 222 R.] §. 122, ubi haec
 leguntur: ἄξιον τοίνυν ἀκοῦσαι καὶ
 περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι τελευτήσαν-
 τος γενομένου ψηφίσματος, ὃν ἡ
 βουλὴ, οἱ λόγῳ μόνῳ ἐνεχείρει
 προδιδόναι τὴν πόλιν, περιελομένη
 τοὺς στεφάνους αὐτοχειρὶ ἀπέκτει-
 νεν. — Mox cum recentt. edd. dedi-
 mus: τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες, ubi
 vulgo: αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον,
 quod retinuit post Schaeferum Mat-
 thiae. In iis quae sequuntur: δια-
 κελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ
 παραλαβοῦσα — ἦσαν αὐτοκελές,
 noli nominativos quos vocant abso-
 lutos statuere, cum hic locus ad eos
 potius pertineat, in quibus σχῆμα
 καθ' ὅλον καὶ μέρος, ut gramma-
 tici loquuntur, valet, cum et totum
 et huius partes uno eodemque casu
 i. c. nominativo significantur. Conf.
 Geisler in Muetzell.: Zeitschrift f.
 Gymnas. XII. pag. 388 et vid. nott.
 ad VII, 157. Ipsa sententia loci
 haud obscura: „cum una alteram co-
 „hortata esset femina eamque assum-

„psisset, inde ultro omnes petierunt
 „Lycidae domum.“ — De loci argu-
 mento bene ita disserit Valcken.
 „Idem si fatum ante decem menses
 subierat Cyrsilus, mirum est huius
 exemplo non fuisse Lycidam deter-
 ritum. Ignotum Herodoto plures
 Cyrsilum commemorant, cum The-
 mistoclis iussu statuerent Athenien-
 ses, ut urbe relicta — naves conscen-
 derent, — Cyrsilum quendam, sua-
 dentem, ut in urbe manerent Xerxem-
 que reciperent, lapidibus obruerunt;
 sic scribit Cicero De off. III, 11 [ubi
 conf. Canter. et Beier. pag. 266] se-
 cutus Demosthenem De coron. pag.
 174 [p. 296, 5 — 16 R.], ex quo Cyr-
 silus innotuit Harpocrati, Her-
 mogeni p. 448, aliis. Caute Aristi-
 des neque Cyrsilum nominat nec
 Lycidam, duo tamen diversos, ut
 puto, designans, qui non simillimo
 mortis genere perierint, in Panath.
 I. pag. 243 et T. III. pag. 356 ibi-
 que Schol. [p. 250 Frommel.]“ Ad
 diversa utique tempora utraque per-
 tinet narratio; nisi alteram ex al-
 tera fluxisse existimes.

ἦσαν] Ita cum recentt. edd. dedi,
 ubi olim ἦσαν sive ἦσαν: conf. modo
 Bredov. pag. 408—410. Ad vocem
 αὐτοκελές (i. e. sponte, non ab alio
 iussu) citant Soph. Trachin. 395
 (393), ubi αὐτόκλητος. Ipsum atrox
 facinus attigit Aristid. II. pag. 217.
 Tmesin in seq. κατὰ μὲν ἔλευσαν
 — κατὰ δὲ notat Matth. Gr. Gr.
 §. 594, 2. Tu vide allata ad VIII,
 89. Ipsa Herodoti verba affert Eu-
 stath. ad Homer. p. 601, 24 s. 457, 49.

CAP. VI.

προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννή-

στρατὸν ἔξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμίνα· ἐς Λακεδαιμόνα τε ἐπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἤντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίνην, ἅμα δὲ ὑμομνήσοντας, ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ

σον στρατὸν] Articulum τὸν ante ἔκ vulgo illatum et a Schaefero, quem Matth. sequitur, retentum equidem cum recentt. edd. abieci, cum a Florentino, Sancrofti libro et tribus Parisinis codd. abesset: revocavit articulum ex Wesselingii editione Dietschius; in uno Parisino invenitur: προσεδόκουν τὸν ἔκ τῆς Π. στρατὸν. — In seqq. ad verba οἱ δὲ ἔμενον ob particulae δὲ usum conf. Matth. Gr. Gr. §. 616. Tu vide sis quoque nott. ad I, 66 et IX, 60. 70. VIII, 115. In sequentibus οἱ μὲν ad Peloponnesios atque Lacedaemonios spectant, s. ad exercitum, quem e Peloponneso venturum esse opem ipsis laturum expectaverant (ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἦξειν τιμωρήσοντά σφι). — σχολαίτερα retinui cum Bredov. pag. 278, qui merito reiicit, quod in Sancrofti libro legitur σχολαιότερα. — Intactum reliqui ἐν τῇ Βοιωτίῃ, pluribus codd. probatum. Sancrofti liber cum aliis ἐς τὴν Βοιωτίνην, quod praeferunt Grashof. in Schulzeit. (II). 1832 pag. 984 et Schaefer in Animadverss. ad Plutarchi Vit. Vol. V. pag. 285. Conf. Herod. I, 21.

οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα] De usu particularum οὕτω δὴ monuit Matth. Gr. Gr. §. 610. Tu vide, si tanti est, Herod. VIII, 40. 118. 132. IX, 18. 23. 34. 35. 49. 63. 70. 86. 103. 108. 118. — Verbum ὑπεξεκομίζεσθαι (clam exportare sua) attigi ad VIII, 4.

ἐς Λακεδαιμόνα τε ἐπεμπον] Schaeferus, quem Matth. et Bekker itemque Dindorf. et Dietsch.

sequuntur, ex uno Sancrofti libro dederat ἐπεμψαν. Equidem revocavi, quod reliqui libri ferebant. De ipsa legatione conf. Plut. Aristid. 10, qui solum Aristidem commemorat missum Lacedaemonem et Lacedaemoniis exprobrantem tarditatem; addit tamen Plutarchus in ipso Aristidis decreto, hunc non solum ferri legatum, sed Cimonem, Xanthippum et Myronidem. — Usus particulae τε semel positae attigi ad VII, 188.

προεῖπαι] „In προεῖπαν mutandum suspicabatur Koenius: praeterea denuntiarunt, ni venirent Atheniensibus auxilio, hos sibi ipsos tutamen quoddam paraturos: sic redderem Herodotea, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρήν εὐρήσονται, id est ἀποστροφὴν ἐτοιμάσονται vel ἐκπορίσονται. Hoc significatu sibi parandi vel adipiscendi veteribus frequentatum εὐρέσθαι adhibuit aliquoties Herod. infra bis c. 26 et 28 ἄδειαν εὐρέσθαι vel εἰρήνην vel ἀγαθόν τι [cf. etiam III, 148] locutiones sunt usitatissimae: εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν dixit Isocrat. in Evag. pag. 191 E [cap. 5. §. 14]. vid. Dawes. in Misc. Crit. pag. 258.“ Valcken. Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 297 reddendum censuit: „aliquod levamentum sibi parabunt, ils sauront trouver quelque soulagement.“ Vox ἀλεωρή, quae mali cuiusdam effugium s. evitacionem proprie significat (conf. Hesychii Gloss. I. pag. 118 ed. M. Schmidt. et Homer. Ili. XXIV, 216), inde quoque tutamenti notionem assumpsit: tu vid. eundem Homerum

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ.

ΚΑΛΔΑΙΟΠΗ.

691 ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ 1
παρ' Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν
στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο,
τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ
πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετέμελε οὐδέν, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον

CAP. I.

τὰ παρ' Ἀθηναίων] Sic scripsi, ut VIII, 55, ubi vid. plura. Vulgo τὰ παρὰ Ἀθηναίων, quibus mente addi potest λεχθέντα: tu vid. supra VIII, 143, ubi quae Alexandro Athenienses responderint, leguntur. Infra IX, 5: ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου.

ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας] Attigi ad VIII, 133. Incidit hoc in annum 479 a. Chr. n. Ac scribit Diodor. XI, 28. 30, Mardonium praeter copias a Xerxe acceptas habuisse plus ducenties mille viros e Thracia, Macedonia aliisque civitatibus consociatis, ita ut omnium fuerit summa quingenties mille. Quo sane pertinet, quod supra ad VII, 110 coll. I, 171 notavimus, Persas gentes victas vel ultro deditas secum duxisse in exercitu militantes, eoque etiam pertinent, quae mox hīc leguntur: τούτους παρελάμβανε, i. e. hos assumpsit, ubi τούτους refertur ad antecedens ὅκου, i. e. ἐν s. παρ' οἷς, de qua synesi nuper disputavit Fr. Grueter: Ueber die Synesis oder

Construction etc. (Monaster. 1855) §. 14.

τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι — μετέμελε οὐδέν] Par orationis structura VI, 3, ubi vid. nott. De particulis οὔτε — τε dixi ad VI, 1. οἱ Θεσσαλίας ἡγεόμενοι iidem sunt, qui mox cap. 2 vocantur οἱ δυναστεύοντες s. οἱ δυνασταί, V, 66. IX, 41, Thessaliae principes, inter quos potissimum Aleuadae (vid. nott. ad VII, 6), qui Larissae imperium tenebant, quorumque unus etiam ille fuit Thorax, cuius eiusdem mentio fit IX, 58 coll. Pindar. Pyth. X, 100 seqq. et Ovid. Ib. 325 (ubi Larissaeus Aleuas), qui Xerxem scil. e Graecia fugientem est comitatus. Namque Aleuadas Xerxis partes strenue amplexos esse novimus ex Herod. VII, 172. 174 coll. 130; eorumque exemplum reliquos etiam Thessaliae dynastas secutos esse probabile est. Quod sequitur, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, valet „interprete Aem. Porto, cuius etiam nos sententiam in nostra „versione expressimus: multo magis „Persam (adversus Graecos) insti-

τὸν Πέρσῃν, καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Ἀθηναῖος Ξέρ-
 ξα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρήκε Μαρδόνιον ἐπὶ
 2τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοι-
 ωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, λέγοντες, ὥς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐν-
 στρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἰέναι ἑκαστέρῳ, ἀλλ' αὐ-
 τοῦ ἰζόμενον ποιεῖν, ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα κατα-

„*gabant*. Propius fortasse ad aucto-
 „ris mentem Valla accesserat, to-
 „tum locum sic reddens: *quos adeo*
 „*non poenitebat eorum, quae hactenus*
 „*egerant, ut etiam multo studiosius*
 „*Persam inducerent*; paulo commo-
 „dius redderes: ut potius *ducerent*
 „*Persam, viam ei monstrarent*, qua
 „adversus Athenas pergeret; certe
 „instigatione aut invitatione opus
 „non habebat Mardonius, qui ut
 „paulo ante ait scriptor, ἦγε τὴν
 „στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθή-
 „νας.“ Ita Schweighaeuserus in
 Lexic. Herodot. I. p. 231 addens,
 quae pro usu verbi ἐπάγειν afferan-
 tur ab Henr. Stephano duo testimo-
 nia ex Herod. VI, ea ad Herodia-
 num pertinere VI, 5. 6: quo tamen
 utroque loco aequae atque aliis locis
 in Thesouro Ling. Graec. Vol. III.
 p. 1309 ed. Dindorf. allatis ἐπάγειν
 significat *adducere* (exercitum ad-
 versus hostes); nec minus frequens
 idem verbum significatione *impel-*
lendi, instigandi, quod satis testan-
 tur allata in eodem Thesouro l. l.
 pag. 1368. Quare equidem ad Aem.
 Porti et Vallae interpretationem re-
 dire malim loco convenientem, in
 quo Thessalorum principes Mardo-
 nium contra Athenas procedentem
 vel magis instigasse dicuntur, hoc
 ut perficeret. Neque unquam mihi
 persuaderi patiar, verbo ἐπάγειν
 significari: *viam monstrare alicui, ali-*
quem viâ ducere. — Ad locutionem
 ἐκ τοῦ φανεροῦ vid. nott. ad VIII,
 126 et ad verbum παρήκε nott. ad
 IV, 146. Pro Ἀθηναῖος unus Flo-
 rentinus et hoc loco et IX, 58 Ἀθη-
 ναῖος, quod Bekkerus et cum eo
 Dindorf. et Dietsch. receperunt, as-
 sentiente Bredov. pag. 97, qui hanc
 vocem aequae atque alias huius ge-

neris voces simplici litera σ exaran-
 das censet. Equidem in his vulga-
 tam retinere satius duxi, ut supra
 I, 149, accedente quoque Stephani
 Byzantini auctoritate s. v., licet in
 Scholiis Apollon. Rhod. I, 40 voca-
 bulum hoc unâ literâ σ scriptum re-
 periatur.

CAP. II.

κατελάμβανον] „*cohibuerunt* per-
 gendique in Atticam *impetum repres-*
serunt.“ Wessel. Malim equidem:
 (verbis) *retinere studuerunt*, ut II,
 162. III, 36 (ubi vid. nott.). 52. V,
 21. Quod sequitur, καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, idem fere est atque
 συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, quod su-
 pra VIII, 103 legitur; hoc autem
 loco μένειν facile ex ea, quae se-
 quitur, sententia causam manendi
 declarante suppleri potest. — Ad
 verba ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπε-
 δεύεσθαι conf. nott. ad V, 23. IX, 7.
 ἐκείνου, sc. χῶρον: negant enim ul-
 lum locum ad castra ponenda aptio-
 rem esse illo, quem sc. nunc oc-
 cupat in Thebanorum agris situm.
 οὐκ ἔων verito: *dissuadebant ulterius*
progredi. Conf. V, 36 ibique nott.
 IX, 77.

ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιεῖν κ.
 τ. λ.] De structura cf. nott. ad VII,
 104 et Kuehner. Gr. Gr. §. 852, k.
 Suppl. ἐκέλευον, quod ipsum ex-
 presse addit Pausan. IX, 13, 3. —
 In proxime seqq. sine causa opinor
 Stegerus et Bekkerus refinxerunt
 καταστρέφεται pro vulg. καταστρέ-
 φηται, quod omnibus libris proba-
 tum iure tuetur Censor Lipsiensis
 1833. p. 48. Ad vocem ἀμαχητὶ, quae
 Homerus iam utitur Ili. XXI, 437,
 vid. allata ad IV, 11. Suspectam

στρέψεται. Κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἑλληνας ὁμοφρονέοντας, οἳ περ καὶ πάρος ταῦτὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι. Εἰ δὲ ποιήσεις, τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλευ-
ματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλιν. πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ῥηϊδίως μετὰ τῶν στασιωτέων καταστρέ-
ψαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ οἱ 3

habet Dindorfius in Xenophont. Cyropaed. IV, 2, 28, ubi vid. nott.

Κατὰ — τὸ ἰσχυρὸν] Indicat haec formula, de qua vid. nott. ad III, 65, *ut aperta atque armis*, et pertinet ad *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι*, neque, ut proposuit Gail, qui accipi vult *valde, maxime, pro viribus* (Le philolog. IV. p. 337), ad verba Ἑλληνας ὁμοφρονέοντας, quorum loco sane expectabas Ἑλλήνων ὁμοφρονούντων, quod ipsum reponi voluit Reiskius, libris scriptis omnibus invitis, qui in vulgata conspirant, quae sana si est, explicari nequit, nisi absolute positos accipias hosce accusativos, ut II, 66: *ταῦτα γινόμενα*, ubi conf. quae in notis allata sunt. Quamquam impeditiorem nostrum locum esse merito dixeris nec prorsus parem iis, quae Fischer ad Weller. III, 1. pag. 387 conguessit, ac sane diversum ab ea structura, quam ad V, 103 observavimus. Quare Wannowski (Syntax. anom. Graecae. P. de constructione quae dicitur absoluta etc. pag. 174) accusativos absolutos, quos vocant, hīc statui posse negat; ad synchysin confugiendum esse putat eam, ex qua scriptor, initio sententiae accusativum ubi posuit, in mente habens verbum *νικᾶν* vel simile quoddam, ad quod hunc accusativum referret, mox accusativi prius positi oblitus aliud adhibuit verbum, alium casum atque accusativum flagitans: quale hoc est *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι κ. τ. λ.* Ipsa loci sententia haud obscura: *etenim contendunt, vel summa vi adhibita Graecos superare* (subigere), *concordes cum sint, quales etiam antea fuerunt, vel cunctis ho-*

minibus esse difficile. — Cr. laudat Klotz. ad Tyrtaeum p. 18.

χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι κ. τ. λ.] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 443, 1. — Ad ἔφασαν λέγοντες vid. V, 36 ibique nott. His verbis interiectis Noster in directam orationem transit, qui antea indirecta usus erat, verba *χαλεπὰ εἶναι κ. τ. λ.* ad antecedens λέγοντες referens. *τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις* accipio: *Graeciam distunges, in varias partes Graecos divides*. Intransitivo sensu *διαστήτην* Homerus dixit Ili. I, 6, quod Plutarchus imitatur in Num. 2. *δι´στάναι τὰς πόλεις* eodem quo Herodotus sensu dixit Aristides I. p. 482 s. 718. I. p. 489 s. 727. I. pag. 518 s. 769 Dind. Sed intransitive *διαστήναι* Herod. IV, 11, ubi vid. nott. — Ad verba *ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας* conf. de significatione verbi *δυναστεύειν* nott. ad V, 66 et 97. — Ad locutionem *τὰ σὰ φρονέοντας* conf. nott. ad VII, 102.

CAP. III.

ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο] Auctor est Diodorus XI, 28, Mardonium in Boeotia commorantem pecuniam misisse principibus Peloponnesi civitatibus, quas a reliquorum Graecorum societate distraheret. Quo etiam illud videtur pertinere a Demosthene (Phil. III. p. 70 s. p. 121, 27 R.) traditum et a Plutarcho Themist. cap. 6. pag. 114 F, Arthmium Zelitem, qui pecuniam a rege attulerit ad Graecos corrumpendos, infamem declaratum esse ab Atheniensibus hostem Graeciae.

ἀλλὰ οἱ δεινός τις ἐνέστακτο ἡμε-

δεινός τις ἐνέστακτο ἕμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἔλειν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ δηλώσειν ἔοντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμνος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι ἐν τε τῇσι νηυσὶ, αἰρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατητὴν δεκάμηνος ἐγένετο.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς

ρος] i. e. *sed vehemens illum cupido incesserat*. Affert Wesseling. Opi-
pian. Cyneg. III, 314: καὶ — βαλίων
δὲ πόθος τις ἐνέστακται φρεσὶ
θηρῶν, itemque Sophocl. Trach. 480
(478 Erf.): ταύτης ὁ δεινὸς ἕμερός
ποθ' Ἑρακλῇ διήλθε, ubi plura
olim interpretes de usu verbi διέρ-
χεσθαι. Aptiora post attulisse vi-
deo Apitzium in Adverss. p. 202 ad
vs. 464. Ac sane propius huc facit
Pausan. IV, 32. §. 4: τὸ μῖσος τὸ ἐς
Λακεδαιμονίους ἐνεστάχθαι, ubi
praeter Herodoti locum afferunt
Homericum ex Odyss. II, 271 (εἰ δὴ
τοὶ σοῦ πατρὸς ἐνέστακται μέ-
νος). Plutarch. Agesil. 12 ὁ τοῦ
παιδὸς ἔρως ἐνεσταγμένος. Quo-
modo quis suos in virtut. (II) p.
84 E.: φιλονεικία δὲ ὅτῳ καὶ φθό-
νος ἐνέστακται. — Pro vulg. ἐλέ-
ειν scripsi ἔλειν; vid. allata ad
VI, 82.

ὑπ' ἀγνωμοσύνης] i. e. „*arrogan-
tiā, contumaciā, stolidā virium suarum
fiduciā fretus*.” Ita Schweigh. in
Lex. Herod. I. p. 6. Gail. (Le philol.
V. p. 245 seq. 250) Gallice reddi vult
irréflexion. Tu vid. Herod. VII, 9.
§. 2 ibique nott. IX, 4. Mutatam
orationis structuram in verbis ἅμα
μὲν — ἅμα δὲ — ἐδόκει attigit
Matth. Gr. Gr. §. 633.

πυρσοῖσι] i. e. *facibus incensis et
per Archipelagi insulas una fere se-
rie continuatis usque ad Asiae ter-
ram continentem Sardesque*. Vid.
nott. ad VII, 182. Quem ante vo-
cem Ἀθήνας Schaeferus (quem se-
quitur Matth.) receperat articulum
τὰς, eum reliqui edd. merito omise-

runt. — De duplici τε in seqq. conf.
allata ad VII, 8. §. 1.

ἐς τὴν ὑστεραίην] Ita e Floren-
tino, aliis edidit Schweighaeuserus,
quem Gaisf. et Matth. sequuntur.
E Mediceo aliisque olim propaga-
tum erat ὑστέρην, quod tenet Bek-
kerus, probante Schaefero, qui Ap-
parat. Demosth. II. pag. 428 se ve-
reri ait, ut Schweigh. recte dederit
τὴν ὑστεραίην, quique bene attendi
iubet ad articulum τὴν iteratum nec
ullo modo delendum. Infra IX, 8
omnes libri, quantum scio, ἐς τὴν
ὑστεραίην, idemque invenitur I, 126.
IV, 113. Neque aliter VII, 54. 110
et IX, 15 legitur τῇ ὑστεραίῃ. Conf.
etiam Bornemann. ad Xenophont.
Cyropaed. IV, 2, 6. Hinc recte in
Plutarch. Themistocl. 18 Sintenis
(quem conf. pag. 119) reposuit τὴν
ὑστεραίαν, ubi vulgo τὴν ὑστέραν.
Add. Herodot. I, 126. Quae cum
ita sint, retinendum duxi ἐς τὴν
ὑστεραίην, licet Dindorf. et Dietsch.
ἐς τὴν ὑστέραν, Bekkerum secuti,
exhibuerint. Ipsa loci sententia
haud dubia, quam sic indicavit
Schweighaeuserus in Lexic. Hero-
dot. II. p. 350: „Mardonii expeditio
adversus Athenas decem mensibus
posterior fuit [urbe a Xerxe capta];
decimo mense post urbem a Xerxe
captam suscepta est.”

CAP. IV.

Ἐπεὶ δὲ — ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος]
Articulum ὁ e Florentino et San-
crofti libro nuper additum omi-
sit Bekkerus, quem sequuntur Din-
dorf. et Dietsch., itemque ante hos

αὐτοὺς λόγους, τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφεας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὥς δοριαλώτου εὐούσης πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας, καὶ εὐούσης ἤδη ὑπ' ἐωυτῷ· τούτων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμίνα. Ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν 5 βουλήν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὥς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον, τὸν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴ τε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴ τε οἱ καὶ ταῦτα ἦνδανε. Ἀθη-

Schaefer et Matth., qui iidem etiam vulg. *Μουριχίδην* retinuerunt, ubi nunc editur *Μουρυχίδην*, cuius loco quod e Wesselingii editione Dindorfius retinuit *Μουρυχίδεα*, verum *Μουρυχίδην* exhibuit Florentinus cum aliis, idemque ego reposui cap. 5, ubi eundem Florentinum secutus dedi quoque *Λυκίδην* pro vulg. *Λυκίδεα*: vid. VIII, 131 ibique nott. Verbum *διεπόρθμευσε* (*attulit*) h. l. non sine insigniori quadam vi adhibitum esse patet de mandatis perferendis; conf. Thesaur. Ling. Graec. II. p. 1284 ed. Dindorf. Aliis Nostri locis valet *transicere*, *transportare* (copias, etc.), ut IV, 141. VIII, 130 coll. V, 52. In proxime sequentibus *ταῦτα* pro *διὰ ταῦτα* (*propterea*) accipi vult censor Ienensis 1828 (Ergänz. Bl. nr. 45. pag. 348) plura alia de hoc usu excitans. Equidem cum Schweighaeusero (Lexic. Herodot. I. p. 91) *ταῦτα* malim intelligere *τούτους τοὺς λόγους*, idque referre ad *ἀπέστειλλε* (*haec* s. has condiciones a se propositas *iterum mittere constituit*), quod cur in *ἐπέστειλλε* mutandum velit idem Schweighaeuserus, idoneam causam haud perspicio.

προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας] „*προέχων*, usu rariore, non aliud ac *πρότερον ἔχων*, cum iam *antea haberet*, nossetque adeo, *Atheniensium consulta*, *haud sane amica*. *φιλλίους λόγους* ad eum modum VII, 163 et VIII, 106. Conf. Abreschii Animadverss. in Aeschin.

II, 32.“ *Wesseling*. — Ad sequens *ὑπήσειν* vid. supra nott. ad III, 52. Mox scripsi *δοριαλώτου* pro *δορυαλώτου*: vid. nott. ad VIII, 74. Ad locutionem: *εὐούσης* — *ὑπ' ἐωυτῷ* conf. allata ad III, 45.

CAP. V.

ἄμεινον εἶναι] Vid. nott. ad III, 71. Ad seqq. *ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον* vid. nott. ad V, 79. Opponitur autem *τῷ δῆμῳ* in proxime antecedentibus *ἡ βουλή*, qui senatus est Quingentorum Athenis constitutus: hunc vero senatum Solo constituit *προβουλεύειν τοῦ δῆμου καὶ μηδὲν ἑὼν ἀπροβούλευτον εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρεισθαι*, teste Plutarcho in Solonis Vita cap. 19. p. 352. Nihil enim a populo decerni potuit, nisi de quo Senatus consultum antea factum esset: vid. modo C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 125. not. 10 ed. quart. — Ad locutionem *τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο* vid. nott. ad VIII, 49. Mox pro vulg. *ἦνδανε* et h. l. et IX, 19 reposui *ἦνδανε*, quae imperfecti forma invenitur VII, 172 et VIII, 29; vid. Bredov. pag. 314 et Dindorf. in Comment. de dialect. Herodoti pag. XXXIII. — Ad locutionem *δεινὸν ποιησάμενοι* vid. nott. ad III, 14. — *οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς* dicuntur senatores, qui e senatu egressi, Lycidam circumstantes lapidibus obruerunt; et *οἱ ἔξωθεν* indicant reliquam turbam sive populi multitudinem foris stantem et, co-

ναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ
 ἔξωθεν, ὥς ἐπύθοντο, περιστάντες Λυκίδην κατέλευσαν βάλλον-
 τες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν ἄσινέα. γενο-
 μένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδην πυνθά-
 νονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσα-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω
 οἰκίην ἦσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν
 θυγατέρα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ
 Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου

gnita Lycidae propositione ad Sena-
 tum facta, inde accedentem ad Ly-
 cidam lapidibus obruendum: nam
 verba ὥς ἐπύθοντο ad solos τοὺς
 ἔξωθεν pertinere patet. Sic Demo-
 sthenes Pro coron. §. 196. pag. 293
 τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ
 ἀκροωμένους dicit, neque aliter Ae-
 schines de falsa legat. §. 5 contr.
 Ctesiph. §. 56 coll. §. 207: quos lo-
 cos attulit Kleyn in Mnemosyn. VIII.
 pag. 97.

κατέλευσαν] Vid. V, 38. IX, 120
 et de ipso supplicii genere nott. ad
 V, 67. Larchero ad haec respicere
 videtur Lycurg. adv. Leocrat. p. 165
 [p. 221 et 222 R.] §. 122, ubi haec
 leguntur: ἄξιον τοίνυν ἀκούσαι καὶ
 περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι τελευτήσαν-
 τος γενομένου ψηφίσματος, ὃν ἡ
 βουλὴ, οἳ λόγῳ μόνῳ ἐνεχείρει
 προδιδόναι τὴν πόλιν, περιελομένη
 τοὺς στεφάνους αὐτοχειρὶ ἀπέκτει-
 νεν. — Mox cum recentt. edd. dedi-
 mus: τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες, ubi
 vulgo: αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον,
 quod retinuit post Schaeferum Mat-
 thiae. In iis quae sequuntur: δια-
 κελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ
 παραλαβοῦσα — ἦσαν αὐτοκελές,
 noli nominativos quos vocant abso-
 lutos statuere, cum hic locus ad eos
 potius pertineat, in quibus σχῆμα
 κατ' ὅλον καὶ μέρος, ut gramma-
 tici loquuntur, valet, cum et totum
 et huius partes uno eodemque casu
 i. e. nominativo significantur. Conf.
 Geisler in Muetzell.: Zeitschrift f.
 Gymnas. XII. pag. 388 et vid. nott.
 ad VII, 157. Ipsa sententia loci
 haud obscura: „cum una alteram co-
 „hortata esset femina eamque assum-

„psisset, inde ultro omnes petierunt
 „Lycidae domum.“ — De loci argu-
 mento bene ita disserit Valcken.
 „Idem si fatum ante decem menses
 subierat Cyrsilus, mirum est huius
 exemplo non fuisse Lycidam deter-
 ritum. Ignotum Herodoto plures
 Cyrsilum commemorant, cum The-
 mistoclis iussu statuerent Athenien-
 ses, ut urbe relicta — naves conscen-
 derent, — Cyrsilum quendam, sua-
 dentem, ut in urbe manerent Xerxem-
 que reciperent, lapidibus obruerunt;
 sic scribit Cicero De off. III, 11 [ubi
 conf. Canter. et Beier. pag. 266] se-
 cutus Demosthenem De coron. pag.
 174 [p. 296, 5 — 16 R.], ex quo Cyr-
 silus innotuit Harpocrati, Her-
 mogeni p. 448, aliis. Caute Aristi-
 des neque Cyrsilum nominat nec
 Lycidam, duo tamen diversos, ut
 puto, designans, qui non simillimo
 mortis genere perierint, in Panath.
 I. pag. 243 et T. III. pag. 356 ibi-
 que Schol. [p. 250 Frommel.]“ Ad
 diversa utique tempora utraque per-
 tinet narratio; nisi alteram ex al-
 tera fluxisse existimes.

ἦσαν] Ita cum recentt. edd. dedi,
 ubi olim ἦσαν sive ἦσαν: conf. modo
 Bredov. pag. 408—410. Ad vocem
 αὐτοκελές (i. e. sponte, non ab alio
 iussae) citant Soph. Trachin. 395
 (393), ubi αὐτόκλητος. Ipsum atrox
 facinus attigit Aristid. II. pag. 217.
 Tmesin in seq. κατὰ μὲν ἔλευσαν
 — κατὰ δὲ notat Matth. Gr. Gr.
 §. 594, 2. Tu vide allata ad VIII,
 89. Ipsa Herodoti verba affert Eu-
 stath. ad Homer. p. 601, 24 s. 457, 49.

CAP. VI.

προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννή-

στρατὸν ἔξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπὶ ὧν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμίνα· ἐς Λακεδαιμόνα τε ἐπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἤντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας, ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ

σον στρατὸν] Articulum τὸν ante ἔκ vulgo illatum et a Schaefero, quem Matth. sequitur, retentum equidem cum recentt. edd. abieci, cum a Florentino, Sancrofti libro et tribus Parisinis codd. abesset: revocavit articulum ex Wesselingii editione Dietschius; in uno Parisino invenitur: προσεδόκουν τὸν ἔκ τῆς Π. στρατὸν. — In seqq. ad verba οἱ δὲ ἔμενον ob particulae δὲ usum conf. Matth. Gr. Gr. §. 616. Tu vide sis quoque nott. ad I, 66 et IX, 60. 70. VIII, 115. In sequentibus οἱ μὲν ad Peloponnesios atque Lacedaemonios spectant, s. ad exercitum, quem e Peloponneso venturum esse opem ipsis laturum expectaverant (ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἦξειν τιμωρήσοντά σφι). — σχολαίτερα retinui cum Bredov. pag. 278, qui merito reiicit, quod in Sancrofti libro legitur σχολαιότερα. — Intactum reliqui ἐν τῇ Βοιωτίῃ, pluribus codd. probatum. Sancrofti liber cum aliis ἐς τὴν Βοιωτίην, quod praeferunt Grashof. in Schulzeit. (II). 1832 pag. 984 et Schaefer in Animadverss. ad Plutarchi Vit. Vol. V. pag. 285. Conf. Herod. I, 21.

οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα] De usu particularum οὕτω δὴ monuit Matth. Gr. Gr. §. 610. Tu vide, si tanti est, Herod. VIII, 40. 118. 132. IX, 18. 23. 34. 35. 49. 63. 70. 86. 103. 108. 118. — Verbum ὑπεξεκομίζεσθαι (clam exportare sua) attigi ad VIII, 4.

ἐς Λακεδαιμόνα τε ἐπεμπον] Schaeferus, quem Matth. et Bekker itemque Dindorf. et Dietsch.

sequuntur, ex uno Sancrofti libro dederat ἐπεμψαν. Equidem revocavi, quod reliqui libri ferebant. De ipsa legatione conf. Plut. Aristid. 10, qui solum Aristidem commemorat missum Lacedaemonem et Lacedaemoniis exprobrantem tarditatem; addit tamen Plutarchus in ipso Aristidis decreto, hunc non solum ferri legatum, sed Cimonem, Xanthippum et Myronidem. — Usus particulae τε semel positae attigi ad VII, 188.

προεῖπαι] „In προεῖπαν mutandum suspicabatur Koenius: praeterea denuntiarunt, ni venirent Atheniensibus auxilio, hos sibi ipsos tutamen quoddam paraturos: sic redderem Herodotea, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὐρήσονται, id est ἀποστροφὴν ἐτοιμάσονται vel ἐκπορίσονται. Hoc significatu sibi parandi vel adipiscendi veteribus frequentatum εὐρέσθαι adhibuit aliquoties Herod. infra bis c. 26 et 28 ἄδειαν εὐρέσθαι vel εἰρήνην vel ἀγαθόν τι [cf. etiam III, 148] locutiones sunt usitatissimae: εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν dixit Isocrat. in Evag. pag. 191 E [cap. 5. §. 14]. vid. Dawes. in Misc. Crit. pag. 258.“ Valcken. Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 297 reddendum censuit: „aliquod levamentum sibi parabunt, ils sauront trouver quelque soulagement.“ Vox ἀλεωρὴ, quae mali cuiusdam effugium s. evitacionem proprie significat (conf. Hesychii Gloss. I. pag. 118 ed. M. Schmidt. et Homer. Ili. XXIV, 216), inde quoque tutamenti notionem assumpsit: tu vid. eundem Homerum

7 αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν εὐρήσονται. Οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἦν Ῥακίνθια περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξις ἐλάμβανε.

Ἦς δὲ ἀπίκοντο εἰς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ
1 Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους· Ἐπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι λέγοντες, ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδιδού, τοῦτο δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' Ἰσθμῷ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν αὖν

in Iliad. XII, 57. XV, 333. Hesiod. Opp. et D. 402. Aristoph. Vesp. 613 et conf. Doederlein: Hom. Glossar. I. pag. 68. Sed cum Koenio ut reponas προεῖπαν, id minime opus, cum subitus h. l. sit orationis transitus, qualem alibi quoque in his libris reperimus. Qui enim supra dixerat ἐπεμπον ἀγγέλους, iam dixit προεῖπαι, ac si praecessisset ἐκέλευον τοὺς ἀγγέλους. — In verbis εἰ μὴ ἀμυνέουσι ausus non sum scribere ἀμυνέουσι (conf. Bredov. p. 340. 376 et Abicht: Quaest. de dialect. Herodot. Spec. I. p. 34), cum Noster VIII, 143 habeat ἀμυνέμεθα et VII, 134 ἀποθανεμένους. Ad particulas ὅτι — ὥς, quarum altera abundat, vid. Matth. Gr. Gr. §. 628, 3. Idem iam supra notavimus ad III, 71. Alia dabit Strange in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. III. pag. 591.

CAP. VII.

Ῥακίνθια] Attigit Plutarch. II. pag. 873 E et in Vit. Aristid. 10, priore loco Herodotum pro more cavillans sine ulla causa; vid. Lahmeyer: De libelli Plutarchei, qui de malignit. Herod. inscrib. pag. 76. Quod antecedit ὄρταζον, recte se habet neque mutandum in ὤρταζον, quod Sanctrofti liber praebet; vid. Bredov. pag. 306. De ipso festo vid. nott. ad VII, 206 et IX, 11. Quae sequuntur: πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν (i. e. *maximi facie-*

bant rem divinam curare s. administrare), attuli ad V, 63, ubi vid. nott.

καὶ ἤδη ἐπάλξις ἐλάμβανε] Pro vulg. ἐπάλξεις scripsi ἐπάλξις, monente Bredovio pag. 265. Pro καὶ δὴ, quod cum Schaefero tenent Matth., Bekker et recc. edd., equidem cum reliquis dedi καὶ ἤδη, quod etiam h. l. citans ad Aelian. N. A. I, 24 affert Jacobs, exponens *statim* et subitam subiecti, quod dicitur, mutationem bene notans. De ipso muro vid. nott. ad VIII, 71. — De *ephoris* diximus ad VI, 63. 82 coll. ad V, 39. Etenim exterarum civitatum legati ad Spartanos missi ab Ephoris publice recipiebantur, qui illos vel statim dimitterent vel, si digna videretur res, de qua Spartani deliberarent, ad populi concionem producerent verba facturos; conf. quae attulit Lachmann: Spartan. Staatsverfass. pag. 213 et vid. ad Herod. VI, 106 allata.

§. 1.

ἐπ' Ἰσθμῷ τε καὶ ὁμοίῃ] i. e. *aequa conditione*. Sic plane Thucyd. I, 26, cuius locum affert Viger. p. 96. Neque aliter Xenophon in Hellen. VII, 1, 1: ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴν συμμαχίαν εἶναι. Plura vid. nott. ad IX, 26. Quod sequitur: ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, frequenter sic iunctum reperiri monuit Lennep. ad Phalarid. Epist. p. 222 (244 ed. Lips.) coll. Dorvill.

ἑαυτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν
 — Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπ-
 ειπάμεθα, καὶ περ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμε-
 νοι, ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ
 μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι 2
 καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον εἶναι νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἑλλη-
 νας. Ὑμεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι, μὴ ὁμολογή-
 σωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σα-
 φέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν
 διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαννόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα
 τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσῃ

ad Chariton. pag. 392. Ac Livium
 afferunt, qui I, 53 hunc prorsus in
 modum coniunxit: „*fraude ac dolo.*“

Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες] *Iovem Graecis communem reveriti* in-
 terpretatur Valcken. citans Ari-
 stoph. Eqq. 1250 Pind. Nem. V, 19,
 ubi ab Aeaco cognominis originem
 repetunt scholiastae. Nam in Ae-
 gina insula Iovis Panhellenii tem-
 plum, ubi Aeacus sacra fecisse fer-
 tur; de quo vid. Pausan. I, 44. §. 13.
 II, 29. §. 6 coll. II, 30. §. 3. 4. Iso-
 crat. Euagor. pag. 191 E. [cap. 5.
 §. 14]: tu conf. etiam supra allata
 ad III, 59. Sed aliis quoque Grae-
 corum in civitatibus cultus est Iup-
 piter Ἑλλήνιος, quem Syracusarum
 numi ostendunt, de quibus vid. Bur-
 mann. ad Dorvill. Sicull. pag. 345
 seq., qui p. 346 plura de hoc Iove
 excitavit, de quo recentiore aetate
 disputarunt Eméric David: Iupiter
 II. pag. 553, Creuzer. Symbol. III.
 p. 139 ed. tert. et Welcker: Griech.
 Götterlehre II, 1. pag. 210. De Sy-
 racusarum numis Iovem Ἑλλήνιον
 praebentibus etiam consuli potest
 Eckhel. Doctr. N. I. pag. 244. — Ad
 δεινὸν ποιεύμενοι conf. nott. ad
 III, 14; de voce μᾶλλον post com-
 parativum κερδαλεώτερον inserta
 vid. I, 31 ibique nott. — Particulas
 οὐ μὲν οὐδὲ notavi ad VIII, 130 et
 VI, 45. Locutionem ἐκόντες εἶναι
 attigi ad VII, 164.

§. 2.

καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων — ἐπὶ τοὺς

Ἑλληνας] Ad voces, τὸ ἀπ' ἡμέων
 vid. nott. ad I, 159 et VII, 101.
 Quod sequitur ἀκίβδηλον, cum pro-
 prie ad numos spectet haud corrup-
 tos, ad alia quaevis mox transfer-
 tur, ut κίβδηλος, de quo vid. I, 66.
 Verbum νέμεται Portus reddiderat:
 in Graecis *inpenditur* s. *distribuitur*.
 Schweighauserus in Lex. Her. II.
 p. 122 reddi maluit: *quod a nobis in*
Graecos proficisci debet, id sincero
animo eis tribuimus.

ἐπεὶ τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον
 φρόνημα] Vid. nott. ad VIII, 144.
 Apodosis, ad quam verba pertinent
 initio periodi posita ὑμεῖς — ἀπι-
 κόμενοι, incipit a verbis καὶ δὴ λό-
 γον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέε-
 σθε. In seqq. ad usum verbi ἐλάν-
 νειν vid. nott. ad VII, 139. De ipso
 muro conf. VIII, 71 ibique nott.
 Mox optimi quique codd. ἐν τέλει,
 quod etiam habet Matth. Gr. Gr. §.
 577, qui idem §. 295, 1 affert, quod
 IX, 8 legitur πρὸς τέλει, ut apud
 Dion. Chrysost. Or. LXI. pag. 583 D.
 et Plat. Menex. init., ubi ἐπὶ τέλει.
 ἡμῖν τὸν Πέρσῃ ἀντιώσεσθαι]
 Schaeferus libris invitis dederat τῷ
 Πέρσῃ, quod idem in mentem vene-
 rat Valckenario; equidem cum re-
 liquis edd. revocavi accusativum,
 quem verbo ἀντιάζειν addi posse,
 plures loci commonstrant: II, 141.
 IV, 80. 118. 121 ibique citt. Hom.
 Ili. I, 31. Ac praeterea duo tum
 concurrent dativi, quamquam ἡμῖν
 ad συνθέμενοι (de cuius verbi usu
 vid. supra allata ad VIII, 120. 140.

ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιείδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. Ἐς μὲν νυν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι· οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως· νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεώτατόν ἐστι
8 ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδῖον. Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐς τὴν ἑτέραν. τοῦτο καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἕξ ἡμέρας ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν εἰείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι· καί σφι ἦν πρὸς τέλει. οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἷτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνοιο ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην

§. 1) spectare satis apparet. Quod vero Gail. Le philol. IV. p. 245 h. l. ita interpretatur: *Persam coacturos, ut nobis occurrat*, malim equidem reddere: *Persae obviam ire ad pugnam*. — Sequens ἐς τὸ παρεὸν attingi ad VII, 29 fin., verbum μηνίειν ad VII, 169. Verba: οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως (i. e. *neque enim commode, recte fecistis*) leniter dicta, monente Schweighaeusero in Lexic. Herod. I. p. 269, accipiantur pro: *male fecistis*. Tu vid. de adverbio ἐπιτηδέως IV, 139 ibique nott. — Ad formulam ὅτι τάχος conf. Matth. Gr. Gr. §. 624. De particulis ὥς ἂν, quas coniunctivus excipit, vid. modo I, 5 ibique allata, I, 11. 36.

ἐπιτηδεώτατόν ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδῖον] Duo codd. ἐπιτηδέστατον, merito illud quidem reiectum a Valckenario, qui laudat Suidam s. v. εὐήλατον I. p. 888 et geminos locos Herodoti IX, 25. Thucyd. II, 20. Sed pro olim vulg. μαχέσασθαι merito nunc iisdem e libris receptum ἐμμαχέσασθαι, ut IX, 2 ἐνστρατοπεδεύεσθαι, de quo vid. nott. ad VII, 59 Matth. Gr. Gr. §. 533. not. 2 et Kuehner. Gr. Gr. §. 650. not., qui Herodotea verba sic explicavit: ἐπιτηδεώτατον ἦν μαχέσασθαι ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ: dicunt enim Atheniensium legati: *nostrae quidem terrae maxime opportunus ad pugnandum locus est campus*

Thriasius. Similia ad h. l. excitavit Wesseling. Appiani B. Civ. IV, 106. Philon. Vit. Mos. II. p. 659 B. De Numer. Septen. p. 1187 A. — De *Thrasio* campo vid. nott. ad VII, 65.

CAP. VIII.

ἤκουσαν] Schaeferus, quem Bekk. sequitur, ἄκουσαν. Equidem cum reliqq. edd. scriptos libros eo magis sequi malui, quod Noster constanter in hoc verbo augmento utitur: vid. locos a Bredovio congestos pag. 297. — Quod sequitur ἀναβάλλεσθαι, est *differre*, ut V, 49. VI, 86. Ad τῇ ὑστεραίῃ vid. notata ad IX, 3. — Mox pro τοῦτο δὲ, quod habent Schaeferus et Matthiae, dedi cum recentt. edd. unum τοῦτο, abiectā particulā δέ. Ad locutionem ἐπὶ δέκα ἡμέρας (*per decem dies*) conf. allata ad I, 166. III, 59. V, 28. Quod sequitur ἕξ ἡμέρας ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι (*de die in diem differentes* s. *moras nectentes*), attulit Kuehner Gr. Gr. §. 599, 2. Sponte in mentem venit Livii illud XXV, 25: „cum is diem de die differret“ et V, 48: „diem de die prospectans“. Nos: „von einem Tag zum andern, von Tag zu Tag.“ — Ad verba καί σφι ἦν πρὸς τέλει ex antecedente εἰείχεον mente repetendum τὸ τεῖχος, ut recte monuit Kuehner Gr. Gr. §. 414, 4, qui plura similia profert. Ad verba

ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὦρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμός σφι ἐτετείχιστο, καὶ ἐδόκευν Ἀθηναίων ἐτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὗ κω ἀπετετείχιστο, ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας.

Τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων⁹ ἐγένετο τρόπος τοιόσδε. τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαιμόνι μέγιστα ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὕτω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμαχῶν, καὶ περ τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου καρτεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτεύαται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε,

ὦρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν vid. nott. ad III, 155 et de verbo ἀποτείχιζεν nott. ad VI, 36. — Ad usum formulae ἄλλο γε ἢ, quae respicit ad priora οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, faciunt, quae ad Xenophont. Memorab. II, 1, 17 Schneider et ad Platon. Phaedon. pag. 32 Heindorf. disputaverunt.

CAP. IX.

καταστάσιος] i. e. pridie etus diei, quo ultimum ad ephoros accessuri et cum iis acturi erant, sive, ut Schweighaeuserus reddit: pridie eius diei, quo ultimam apud ephoros audientiam habitori legati erant. Vid. nott. ad III, 46 et VIII, 141. — In seqq. pro Χίλεος apud Plutarch. Themist. 6 fin. invenitur Χείλεως, Arcas. Nec aliter apud eundem II. pag. 871 F. 872 A. Magis ad Herodotum, notante Valckenar., accedit Polyaeus V, 30, qui eandem rem ex Herodoto referens habet Χίλιος Ἀρκας ἐν Λακεδαιμόνι διατρέβων, ubi haud scio an Χίλεος refigendum sit. De ipso argumento conf. etiam Mueller: Die Dorer I. pag. 182. Ad locutionem δυνάμενος — μέγιστα conf. nott. ad V, 66. Ad usum particulae ἄρα in verbis ἔλεγε ἄρα σφι conf. supra allata ad VIII, 8. Attulit hunc quoque locum I. C. Hel-

ler in: Philolog. XIII. p. 80, ubi de particula ἄρα pluribus disputat eamque h. l. reddi vult: in Folge dessen, inde s. ex pacto, composito.

ἀρθμίων] De hac voce vid. VI, 83 ibiq. citt. — Usus verbi ἐλαύνειν in seqq. attigi ad VII, 139. Quod sequitur καρτεροῦ, e melioribus libris revocavi cum recentt. edd. pro κρατεροῦ, quod Schaeferus tenuit, eumque secutus Dietsch., licet Bekker et Dindorf. exhibuerint καρτεροῦ. Tu vid. VIII, 12 ibique nott.

μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτεύαται] i. e. magnae portae apertae sunt, sive, ut ait Polyaeus l. l., πολλάς διαβάσεις ἔξουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ βάρβαροι. Citat Herodotea Eustath. ad Ili. p. 78 in. s. 58, 40, ubi ἀναπέπτανται. De perfecti forma ἀναπεπτεύαται, quae ab ἀναπέπταμαι deducenda est, conf. Bredov. pag. 331. In Luciani Ἀλεκτρ. §. 20 (ἤδη ἀναπέπταται ὥσπερ κλειδί ἢ θύρα) formam Atticam ἀναπέπταται nuper revocavit Fritzscheus aliosque Luciani locos, ubi idem obvium, indicavit p. 147. Ad usum vocis κλισιάδες Wesseling. attulerat Plutarch. II. pag. 360 A. et Wetsten. ad Corinth. I. cap. 16, 9. Tu vide, quae ipsi attulimus ad Plutarch. Alcibiad. p. 110. 111.

10 πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι, σφάλμα φέρον τῇ Ἑλλάδι. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε. οἱ δὲ φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλωτέων, Πανσα-

σφάλμα φέρον τῇ Ἑλλάδι] Ita e Florentino et Sancrofti libro editum pro vulg. τῇ Ἑλλάδι φέρον, quod cum Schaefero ex Matthiae tenent recentt. edd. inde a Bekkero. Ipsa locutio obvia Herod. VII, 6, ubi vid. nott. De verbo ἑσακούειν dixi ad IX, 60. Inde totius loci haec est sententia: *at audiat Athenienses s. morem geratis Atheniensibus, antequam aliud quid his placuerit* (aliud consilium hi ceperint), *quod Graeciae* (toti) *malum* (calamitatem) *afferat*.

CAP. X.

φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον] Vid. nott. ad III, 41.

καὶ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλωτέων] „Vereor una cum Cl. de Pauv, ut haec Herodotus scripserit. Valla tresque scripti libri [Sancrofti liber, Vindobon., Eton.] omittunt habentque cap. 28 [ubi haec exstant: τούτων (scil. Λακεδαιμονίων) δὲ τοὺς πεντακισχιλίους, ἔοντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσον φίλοι τῶν εἰλωτέων πεντακισχιλίοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι] sedem magis opportunam. Et cui bono τάξαντες post ἐκπέμπουσι? Non nego, quod Galeus ursit, esse ea in Plutarchi Malign. pag. 871 E.: sed hinc derivata unde confit? Tolle omnia et orationi ad culturam nihil deerit, modo ἐπιτρέψαντες probeatur. Id sane cum exercitus imperium traditur, multo commodius et lenius. Vide III, 155. VII, 52 etc.“ *Wesseling*. Haud accessit Valckenarius, qui ad Plutarchi l. l. [ubi legitur: ἐξῆλθον εἰς Πλαταιὰς πεντακισχιλίοι Σπαρτιάται, περὶ αὐτὸν ἔχων ἄνθρωπος ἕκαστος ἑπτὰ εἰλωτας] et in Vit. Aristid. cap. 10 [ubi in eadem re enarranda scribit Plu-

tarchus: νυκτὸς δὲ πεντακισχιλίους Σπαρτιατῶν ἐπιλέξαντες, ὃν ἕκαστος ἑπτὰ περὶ αὐτὸν εἰλωτας εἶχεν, ἐξέπεμψαν κ. τ. λ.] respiciens, perperam haec verba in illis codicibus omitti statuit: „Tuentur vero eadem,“ ait Schweighaeuserus, „reliqui libri omnes: nec video, cur non et hoc loco percommode adiciere potuerit Herodotus et eadem, paulisper quidem mutata oratione, infra repetere.“ Quod idem mihi videtur (cf. nott. ad IX, 55), nec offendor structura minus commode procedente, quae, ut recte monuerunt Schulzius et Schweighaeuserus, requirebat ἐπέτρεψαν, quo tamen vix opus videtur, cum aliis quoque locis plura participia sic iuxta posita reperiantur. Id vero lubens concedam Schweighaeusero, scriptum olim fuisse εἰλωτέων a voce εἰλώτης (IX, 28. VI, 58. 75. 80), quamquam altera etiam forma ὁ εἰλώς invenitur VII, 229. VI, 81. IX, 80, ubi utraque formā Noster utitur. Add. Bredov. pag. 233. Edd. recentt. inde a Schaefero haec verba tanquam spuria uncis incluserunt, probante Bredovio l. l. De ipsis Helotis Spartanos ad bellum proficiscentes comitantibus cf. nott. ad VII, 202: quam in rem Valckenarius quoque affert Thucydid. IV, 80. V, 57. 64. VII, 19. Cum Herodoto in his, ut diximus, convenit Plut. Aristid. 10. I. p. 325 coll. II. p. 871 E. Vera autem in his tradidisse videri Herodotum statuit quoque Grote: History of Greece V. pag. 209 seq. Nec sane ulla videtur causa, cur hocce Helotarum numero, qui ad triginta quinque milia ascendit, simul νεοδαμώδεις qui vocantur (cf. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 47. not. 7) comprehendi putemus, quae Lachmanni opinio est (Spartan. Staats-

νίη τῷ Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. Ἐγένετο μὲν νυν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γάρ, ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν· ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιούς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἐν τῷ Πανσανίης Εὐρυάνακτα, τὸν

verfass. p. 127. not.) hos νεοδαμώδεις cum Helotis crebro confundi dicentis; neque enim ulla mentio neodamodum apud eos scriptores, qui res belli Peloponnesiaci priores narrarunt, ut recte observat Schoemannus de hoc novorum civium genere pluribus disputans in Recognitione quaestionis de Spartanis Homoeis (Gryphisvald. 1855) p. 19. Nec magis mihi persuasit C. Fr. Hermannus (l. l. §. 28. not. 7), qui ex eo, quod Spartani septenis singuli Helotis stipati exierunt, in singulis fundis septenas Helotarum familias habitasse colligit, idque omnino ad eam sententiam, quam de fundorum Spartanorum stabilitate et aequalitate proposuit, referri vult: cf. Antiquitt. Laonn. pag. 201.

ἐπιτρέψαντες] Ita e duobus codd. edidit Wesseling. conferens III, 155. VII, 52. In Florentino aliisque exstat ἐπιτάξαντες. Pro vulgata ἐγένετο, quam post Schaeferum tuentur Matth., Bekker, Dindorf. et Dietsch., equidem cum reliquis dedi ἔγένετο, a Florentino, Sancrofti libro, aliis allatum.

ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός] Quod idem olim in Lycurgo obtinuisse discimus ex Herod. I, 65. Successerat nimirum Plistoanax Plistarcho, qui regni initio abierat. Vid. Pausan. III, 5. §. 1 coll. III, 4. §. 7. — De Cleombroto vid. VIII, 71, ubi de παρὸ quoque in notis exposuimus. De usu participii θυομένῳ exposuit Kuehner Gr. Gr. §. 581, b, itemque Matth. Gr. Gr. §. 388, c. §. 562, 2, qui idem §. 585 fin. consulatur de usu praepositionis ἐπὶ in verbis ἐπὶ

τῷ Πέρσῃ, quibuscum conf. V, 44, ubi: θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. Tu vid. allata ad VI, 74.

ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ] Refert Petavius (Doctr. temp. X, 25), hunc solis defectum ad alterum mensis Octobr. diem anni 480, quo die ad Salamina pugnatum esse accepimus, et quidem horā unā et alterius dimidio post horam decimam praeterlapsis. Idem annus ponitur in: l'Art de verifier les dates P. I. T. I. pag. 254. Quem vero Larcherus consuluit, Pingré Paris. Academiae adscriptum, is defectionem refert ad alterum mensis Octobr. diem anni 479: quod idem alteri Gallo interpreti, Miot, placuisse video. Seyffarth (in Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. XIV. p. 602) in primum diem Augusti anni 477 ante Chr. n. hanc eclipsin cadere vult: quae coniuncta sunt cum ea sententia, quam de altera solis defectione ab eodem viro docto prolatam vidimus ad VII, 37. Nullam prorsus solis defectionem hīc indicari statuit Zech (Preisschrift d. Iablonsk. Gesellsch. IV. pag. 43 et: Correspondenzbl. für d. Schulen Württembergs. 1854. pag. 43), cum vera defectio solis verbis ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη minime significari potuerit a Nostro, aliter id exprimente (cf. nott. ad I, 74), et hoc loco *obscuratum* aliquo modo solem declarante, sive fumo, sive nubibus, sive alio quo modo id subito factum fuerit, quod terrore homines impleverit, tanquam prodigium aut portentum. Sed propter id ipsum existimo, de vera solis defectione aut simili quadam re, quae solem

Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἔοντα τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὴ σὺν Παν-
 11 σανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὥς ἡμέρη
 ἐγγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς
 ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς
 ἑωυτοῦ ἕκαστος. ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς μὲν, ὦ
 Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες, Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ
 παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους. Ἀθηναῖοι δὲ, ὥς ἀδι-

ita obscuravit, ut defecisse ille videretur, hoc loco cogitandum esse; agitur enim profecto de re insolita et singulari, quae inde Lacedaemoniorum animos ac potissimum regem ita affecit, ut mali quid portendi putarent. Atque ipsum verbum ἀμαυροῦν pleniore sensu de iis adhibitum videmus, quae plane sic obscurantur, ut cerni prorsus nequeant. Apud Aeschyli Pers. 228 chorus Atossam alloquitur, ut Darium roget: ἐσθλά σοι πέμπειν τέκνω τε γῆς ἐνερθεῖν εἰς φάος, τᾶμπαλιν δὲ τῶνδε γαίας κάτοχ' ἀμαυροῦσθαι σκότῳ. Leonidas Tarent. in Antholog. Palat. IX, 24, 1: ἄστρα μὲν ἡμὰ ὕρωσε καὶ ἱερὰ κύκλα σελήνης ἄξονα δινήσας ἔμπυρος ἥελιος. Sed hoc mittamus licet; illud vero iure miramur, quī Schweighausero in mentem venire potuerit, Cleombrotum hoc solis defectu minime fuisse perterritum, sed fausto illum potius pro omine accepisse indeque etiam, re scilicet peracta, cum nihil a Persis ipsi amplius esset timendum, regressum esse cum copiis. Nam hoc inter omnes constat, defectiones apud veteres non pro faustis ominibus esse habitas, sed malorum imminentium nuncios. Rex sacra fecerat, pro more exploraturus, num ipsi conduceret copias ex Isthmo ducere adversus Persas in pugnam. Sed mala ipsi portendi sole scil. deficiente cum intellexisset, nefas habuit egredi copiasque inde domum reducere maluit, perterritus sane hoc omine, quo, male cessura esse quae moliretur, indicatum erat. Sic supra I, 74 Lydos ac Medos ad pugnandum congressos dirimit solis defectus, adeo ut pacem ineant eamque foedere et mutuo regum

connubio confirment. Ad verbum προσαιρέεται (sibi adscivil) cf. VIII, 130. Ad plusquamperfectum ἐξεληλύθεσαν vid. Matth. Gr. Gr. §. 505, IV. De voce ἔξω adiecta conf. allata ad III, 16.

CAP. XI.

καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκα-
 στος] Pro αὐτοὶ quod Stegerus con-
 iicit οὕτω, merito reprobatur censor
 Lipsiensis 1833. pag. 49. Tu vide
 Matth. Gr. Gr. §. 302. not. Pro ἐπὶ
 τῆς plures codd. ἐπὶ τῇ. Sed prae-
 stat ἐπὶ τῆς, i. e. patriam suam ver-
 sus. — In seqq. ad αὐτοῦ τῇδε vid.
 allata ad IV, 135 et conf. eundem
 Matth. Gr. Gr. §. 470, 8.

Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε]
 Quod articulus ante Ὑακίνθια omit-
 titur, id creberrimo usu, quo ante
 huiusmodi nomina festorum articu-
 lus negligitur, fieri observat Sinte-
 nis ad Plut. Themistocl. Praef. pag.
 XXII. Sic supra quoque apud He-
 rodot. VII, 26. 206. VIII, 72 fin. De
 ipsis Hyacinthiis dixi ad VII, 206.
 Quae eadem supra IX, 7 commemo-
 rantur. Incidunt autem in medium
 fere mensem Iunium, a quo inde
 usque ad id tempus, quo in Pla-
 taensem planitiem post descende-
 runt cum Persis congressuri medio
 fere mense Augusto (cf. nott. ad IX,
 101), satis iustum spatium relinqui-
 tur temporis, quo ad expeditionem
 parandam iterque faciendum uti po-
 terant. — Verbum παίζειν ut om-
 nino ludere, res ludicras agere signi-
 ficat, ita singillatim indicat choreis
 se oblectare, saltare: quae quidem
 significatio ab hoc loco non prorsus
 aliena videtur. Conf. Aristoph. Thesmophor. 904 Both. ibique Ku-

κεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτι τε συμμάχων, καταλύσονται τῷ
 696 Πέρσῃ οὕτω, ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δὲ, δῆλα γὰρ
 δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα, ἐπὶ τὴν
 ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε,
 ὅκοιόν ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνη. Ταῦτα λεγόντων τῶν
 ἀγγέλων οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν
 Ὀρεστείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον
 τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὥς οὐκ εἰδότες, ἐπειρώτεον τὸ λεγόμε-

ster. 932. Ran. 311. 413. 421 Both. Plutarch. Mor. II. pag. 397 F. Hinc quoque *canere* apud Theognid. 955 (567), ubi conf. Welcker. pag. 127. Nam utrumque, et saltatio et cantatio, ad festum rite peragendum pertinet.

χήτι τε συμμάχων] i. e. *inopiā sociorum*. Vulgo *χήτεϊ τε συμ.*, quod post Schaeferum tenuit Matth. Equidem dedi, quod in Florentino ac Parisino uno legitur, quodque a Bekkero, quem sequuntur Dindorf. et Dietsch., recte repositum vidi; ac probavit quoque Bredov. pag. 268. Gaisfordius abiecerat *τε*, Sancrofti atque alterius libri ex auctoritate. Ipsa locutio HomERICA: cf. Ili. VI, 463: *χήτεϊ τοιοῦδ' ἀνδρός*. cf. Ili. XIX, 324. Odys. XVI, 35. Hymn. in Apoll. 78. Apollon. Rhod. I, 887. IV, 91 coll. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Agamemn. 408. Inde ad alios transiit scriptores, ut testantur a Ruhnkenio allata ad Timaei Lexic. Platon. s. v. pag. 275 et a Wytttenbach. ad Plutarch. Moral. I. p. 435. Ad proximum verbum *καταλύσονται* (*inimicitias depositis paciscuntur cum Persa*) conf. citt. ad VII, 6 et allata ad Plutarch. Philopoem. 15. p. 55 seq. et Flamin. 9. pag. 102. Conf. etiam Herod. VIII, 140. §. 1. In verbis sequentibus *δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα* abest vocula *δὴ* a plerisque codicibus ac vix recte retineri posse videtur Dietschio, qui inde uncis eam inclusit tanquam spuriam. Reliqui editores retinuerunt.

ὅκοιόν ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνη] Ad verbum reddas licet: *Vos vero quid inde fiat cognoscetis, qualecunque fere id sit, quod inde vobis eve-*

niat. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 633, qui idem §. 584 consulatur ad verba ἐπ' ὄρκου (i. e. *iuramento interposito*). Kuehner Gr. Gr. §. 611, I, a. explicat: *quasi substrato vel supposito iuramento*. Apte Gail. (Le philolog. IV. pag. 341) meminit similis formulae ἐπὶ τῶν ἱερῶν ὁμόσαι apud Dion. Halicc. Antiqq. III. p. 154, al. Equidem haud scio an ad eundem usum praepositionis ἐπὶ cum genitivo referri debeat, quod Plutarchus dixit in Alexandr. 23 init.: ἐφ' ἐκάστης κύλικος αἰεὶ μακρόν τινα λόγον διατιθέμενος, et cap. 53: ἐπαινέσαι κελευσθεῖς ἐπὶ τοῦ ποτηρίου, quod Wytttenbach. (Plutarch. Opp. VIII, 1. pag. 626) recte accipit *ad poculum, inter bibendum*. Conf. etiam G. Wolff ad Sophocl. Aiac. 1268.

ἐν Ὀρεστείῳ στείχοντας] Male Sancrofti liber *στίχοντας*. Conf. III, 76. Intelligitur h. l. procul dubio *Orestem* s. Orestis templum, Tegeatarum finibus vicinum et situm ad eam viam, quae a Megalopoli Palantium atque Tegeam ducit. Vid. Pausan. VIII, 3 et 44. §. 1. 2. Euripid. Orest. 1646. Plut. Aristid. 10 fin. Thucyd. V, 64 ibique Duker. et Wasse, Curtius: Peloponnes. I. pag. 316 seq. Et confer quoque Stephan. Byz. s. v. Ὀρέσται et nott. ad Herod. I, 68.

ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους] Repetuntur haec infra IX, 55. Nostrum locum respexit Eustath. ad Iliad. pag. 423, 26 s. 321, 25, eodemque pertinent glossae Hesychii (II. pag. 702.) et Servii ad Virgilii Aeneid. IV, 424, quas cum aliis excitat Ullrich De proxen. pag. 27 coll. Plut. Aristid. 10. pag. 325 A. Nec

νον· ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν, ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δὲ σφι τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλῖται τῶντο 12 τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο. Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον, ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι στήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεὶ

sane quemquam fugit, apud Romanos quoque *hostem* fuisse *peregrinum* teste Festo s. v. et Cicer. De offic. I, 12. §. 37 ibique Beieri Excurs. XIII. p. 346. Add. Sell: Die Recuperatio der Römer p. 3 seqq., Osenbrueggen: De iure belli ac pacis Roman. pag. 1 seqq. — In seqq. πᾶν τὸ ἐόν est *omne quod erat*, i. e. *verum*. Conf. I, 30 ibiq. nott. et V, 50. Mox pro θώματι reposui θώματι.

τῶν περιοίκων] De his iam notavimus ad VI, 58 et VII, 234. Exstat autem h. l. uberior Valckenarii disputatio eos refutantis, qui helotas atque perioecos diversi sane esse generis nondum perspexerunt; de quo cum hodie sic satis inter omnes constet, potiora tantum hīc adscribamus ex illius viri annotatione: „Erant Lacedaemonii οἱ περίοικοι, non ἐλλώτες, hi servitutem serviebant; liberi erant οἱ ἑλλώτες. Εἰλωτες si bello heris operam suam adprobassent, libertate donati νεοδαμῶδεις dicebantur: ab his etiam distinguuntur οἱ περίοικοι. Xenoph. Hell. [I. 3, 10.]. Ubique in historia Graeca περίοικοι vel iunguntur vel opponuntur Spartiatis, Lacedaemonii sunt intelligendi, cuiuscunque fuerint urbis Laconicae cives, exceptā Spartā, Spartiatarum imperio parentes. Scholiastae Aristidis MS. οἱ περίοικοι esse dicuntur οἱ περιουκοῦντες Σπάρτην τὴν μητρόπολιν. Τοὺς ἐκ τῶν περιοικίδων πόλεων dixit Xenoph. Hell. III, 1, 3. τὰ ἐν κύκλῳ τῆς Σπάρτης πόλεις Pausan. VII. pag. 555. [VII, 13. §. 4.]. Hae civitates, ut olim erant Spartiatarum ὑπήκοοι, sic aevo quoque fuerunt

recentiori εἰς Σπάρτην συντελοῦσαι, nisi quod ex istis decem et octo Augustus iusserit esse αὐτονόμους Pausan. III. [21. §. 6] pag. 265. Qui περίοικοι, iidem dicebantur et Λακεδαιμόνιοι et Λακωνικοὶ, ut apud Thucydid. IV, 8 coll. Xenoph. Hellen. VI. p. 449, 7. [VI, 4, 15]. Maxim. Tyr. pag. 347 et ipso Thucydid. VIII, 22.“ Quod hoc Herodoti loco λογάδες (i. e. *delecti*) τῶν περιοίκων commemorantur, qui et ipsi gravis armaturae milites Spartanos in bellum proficiscentes secuti sunt, id ad nobiles s. optimates referri vult Lachmann (Spartan. Staatsverfass. pag. 183), qui in singulis τῶν περιοίκων pagis nobilitatem quandam constituerint. Equidem tamen, quod cap. 12 Argivorum nuntius Mardonio dicit: ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, λογάδας intelligere malim *selectos* e caeteris ob iuventutem, *iuniores* igitur, qui bene arma gererent, cum reliquos, aetate proveciores qui essent, domi ad fines contra Argivos tutandos mansisse consentaneum sit.

CAP. XII.

τῶν ἡμεροδρόμων] Vid. nott. ad VI, 105.

μὴ ἐξιέναι] Attigit Hermann. ad Viger. pag. 811 ob particulae negativae usum praegresso verbo ἔχειν *arcendi* notione. Paulo infra μὴ οὐκ ἐξιέναι, de quo vid. Matth. Gr. Gr. §. 609, Hartung: Lehre v. d. Partikeln der Gr. Spr. II. p. 172. Verbum ἴσχειν retinui, quamquam Florentinus cum aliis ἔχειν. Tu vid. III, 77 et IX, 13. Ad argumentum loci bene Wesseling. „Hīc Argis

τε ἀπείκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι, ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὥς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξί-
 ἔναι. πρὸς ταῦτα τύγγανε εὖ βουλευόμενος. Ὁ μὲν δὲ εἶπας
 ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω.

Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ 13
 Ἀττικῇ, ὥς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώ-
 χευε θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι·
 καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ
 παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπειθε,
 οὔτε πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πausanίῳ ἐς
 τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε, ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας,
 καὶ εἰ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν
 ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. Ἐξήλαυνε δὲ τῶνδε

missus ad Mardonium nuncius adfir-
 mat VII, 150 commemorata."

CAP. XIII.

πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι] i. e. *proutquam igitur haec accepit*. πρὶν ἢ
 sequente infinitivo iam supra V, 118
 invenimus, ubi nonnulla in nott. at-
 tulimus, quibus add. locos nott. ad
 VI, 108 et IX, 68; de πρότερον ἢ,
 quod simili modo positum, vid. nott.
 ad VII, 2. Ac vide sis quoque Baeum-
 lein: Griech. Modi pag. 346, qui
 apud Xenophontem, alios in hac
 structura plerumque πρὶν poni non
 additâ vocolâ ἢ, recte id quidem
 in universum monuit, nec tamen
 inde illud πρὶν ἢ ab antiquioribus
 Atticis scriptoribus prorsus alienum
 indicari posse recte notare videtur
 Franke in Praefatione ad Aeschi-
 nis Orationes nuper (Lipsiae apud
 Teubnerum 1860) a se editas pag.
 XV ad orat. de fals. legat. §. 132.
 Atque vel apud Herodotum inveni-
 tur πρὶν sine ἢ positum VIII, 144.
 IX, 101.

ἀνεκώχεν] i. e. *se retinuit, cohi-*
buit, nullum itineris s. pugnae con-
 silium cepit, sed quietum se tenuit
 observans, quid Athenienses face-
 rent. Verbum ἀνακωχεῖν de na-
 vibus, quarum cursus inhibetur, ex-
 stat VI, 116, ubi vid. nott. Inde

apud Diodor. XI, 18 in describenda
 pugna Salaminia ἀνακωχεύοντες
 ἀνεχώρουν, ubi vid. Wesselingii
 not. Alia dedimus ad Herodot. VII,
 36. — Mox ἐπήμαινε (*laesit*) Noster
 dixit Homerum secutus, qui id ver-
 bum adhibuit Ili. XV, 42 coll. III,
 299 et XXIV, 781, quamquam et
 Platonem et alios idem verbum ad-
 hibuisse apparet ex iis, quae affe-
 runtur in Thesouro Ling. Graec.
 Vol. VI. pag. 1050 ed. Dindorf. Pro
 ἐσίνετο, quod Schweighauserus et
 Gaisfordius dederant e Sancrofti li-
 bro, revocavi cum Schaefero et re-
 centt. edd. ἐσίνετο, quod unum recte
 poni ostendit Bredov. pag. 363. Tu
 vid. Herod. IV, 123 ibique nott.
 Idem feci infra IX, 49. 73. 87 coll.
 120.

διὰ παντὸς τοῦ χρόνου] „*Omni*
illo tempore, quo in Attica armatus
 consederat. Necessum enim non
 puto, διὰ παντὸς cum Reiskio in
 διάγοντος aut προλέοντος converti.
 Immo, si Sancrofti liber consenta-
 neos nancisceretur, διὰ παντὸς suf-
 ficeret. [Desunt sc. in illo codice
 voces τοῦ χρόνου]. Aeschylus Pro-
 meth. 283 τοὺς σοὺς δὲ πόνοὺς χρη-
 ζῶ διὰ παντὸς ἀκούσαι, quod in
 scholiis δι' ὅλου, sed idem atque
omni modo." Wesseling.

συγχώσας] Conf. VIII, 144 ibique
 nott. De ipsa re conf. Excurs. ad

εἵνεκεν, ὅτι οὐτε ἱππασίμη ἢ χώρα ἦν ἢ Ἀττική, εἰ τε νικῶτο
 συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεινὸν, ὥστε καὶ
 ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρή-
 14 ἱππασίμῳ. Μαροδόσιος μὲν δὲ ὑπεξεχώρει. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ
 εἰσὶν αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλην στρατιὴν ἦκειν ἐς
 Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλεύ-
 ετο, θέλων, εἰ κως τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν

VIII, 55. Ad significationem vocis
 ὀρθὸν conferri potest, quod dicit
 Thucydides V, 42, ubi Athenienses
 aequae tulisse dicuntur Panactum
 eversum, ὃ ἔδει ὀρθόν παραδοῦ-
 ναι (τοὺς Λακεδαιμονίους); cuius
 ipsius loco Plutarchus eadem refe-
 rens in Vit. Alcib. 14 dixit οὐχ'
 ἔστω. — Quod sequitur ἐξήλυνε,
 retinui cum Schweigh., Gaisford.
 et Dietsch. assentiente Matthiae. Nam
 Schaeferus, quem sequuntur
 Schweighaeus. et Bekker, scripserat
 libris invitis ἐξήλυνε, quamquam,
 ut docuit Bredov. p. 299, nunquam in
 hoc verbo Noster neglexit augmen-
 tum. Mox omnes libri scripti ἱπ-
 πασίμη ἢ χώρα, ut II, 108, qui infra
 conspirant in lectione χώρα ἱππα-
 σίμῳ, quod Schaeferus, Schweig-
 haeuserus et Gaisford. mutarunt in
 ἱππασίμη; equidem cum recentt.
 edd. revocavi ἱππασίμῳ, si quidem
 variare in his Herodotus videtur
 (cf. Bredov. pag. 275 seq.), modo
 communia flectens haec adiectiva,
 modo per singula genera.

εἰ τε νικῶτο συμβαλὼν] Attigit
 h. l. Voemel. ad Demosthen. Phi-
 lipp. II. pag. 28 de optativo disse-
 rens, qui h. l. ponendus erat: pen-
 dent autem haec verba a sequenti-
 bus ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, quae ipsa
 per particulam τε iunguntur priori-
 bus οὐτε ἱππασίμη ἢ χώρα ἦν eo
 ex usu, quem ad VI, 1 indicavimus:
*et si proelio victus esset, receptui non
 erat locus.* Ad particulas ὅτι μὴ
 vid. allata ad I, 18. 143. 181. 183.
 II, 13. 50. III, 26. 125. 155. 160:
 monuit quoque de his Fritsch. in:
 Jahrb. d. Philol. LXXX. pag. 50.
 — Ad pronomen σφέας in verbis

ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώ-
 πους ἴσχειν cf. nott. ad VIII, 131.

CAP. XIV.

ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος] Quod
 olim quis coniecerat: πρόδρομος
 ἄλλη, στρατιήν, id merito impro-
 bavit Wesselingius. Schweighaeu-
 sero melius videbatur refingere πρό-
 δρομον (quod ipsum in textu ex-
 hibuit Bekkerus, quem recentt.
 edd. secuti sunt), ἄλλην στρατιήν.
 distinctione posita ante vocem ἀγ-
 γελίη, cum Noster pluries vocem
 πρόδρομον, i. e. praecursorem, prae-
 missum, praeivium alii addiderit no-
 mini, ut IV, 121. 122. VII, 203 et
 potissimum I, 60, ubi legimus προ-
 δρομούς κήρυκας προέμψαντες.
 Quo tamen haud scio an ipsum
 istud ἀγγελίη πρόδρομος, in quo
 codd. conveniunt, tueri possis: si
 quidem ἀγγελίη πρόδρομος idem
 fere erit atque ἄγγελος πρόδρομος,
 nec aliter ἀγγελίην a Nostro poni
 videmus III, 69. II, 114. Quare nihil
 mutandum censui.

ἐβουλεύετο θέλων] Participium
 θέλων, quod a tribus abest codd.,
 eiecerunt Borheck., Schaeferus,
 Schweighaeuserus, probante Schul-
 zio ac dudum antea Reiskio, cui il-
 lud suspectum videbatur, quod tueri
 studet Wesselingius loco Epist. ad
 Coloss. II, 18 (ubi θέλων reddit cu-
 pide, libenter) et Aeschyli Choëph.
 791 coll. Abresch. Animadverss. II,
 14. Unde apud Herodotum ἐβου-
 λεύετο θέλων esse vult: *cupide con-
 sultabat.* Neque aliter fere Boeh-
 mer in Commentar. ad Epist. ad Co-
 loss. pag. 221, obloquente Huthero

στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ἣ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππά-
σατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐ-
ρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπί-
κετο. Μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίη, ὥς ἀλέες εἶη-15
σαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ· οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δε-

in Commentt. ad eandem Epistolam p. 275 et De Wette in: Handbuch etc. II. p. 41. Sed verbi *θέλων* in illo Sacrae Scripturae loco aliam prorsus esse notionem (scil. *delectari aliqua re, sibi in aliqua re placere*), edocuit frater meus, Carolus Baehr, in Commentt. ad illum locum pag. 207 itemque Ohlshausen in Commentt. in N. T. IV. p. 386; Herodoteique loci sensum iam dudum perspexerat H. Stephanus, verbum *θέλων* commate utrinque adposito a reliquis verbis seiungens; quod idem postea placuit Schweighaeusero (cf. Lexic. Herod. I. pag. 182), bene monenti participium *θέλων* minime iungi posse cum verbo *ἐβουλεύετο* idemque valere ac si Noster dixisset *θέλων τούτους πρῶτον εἰλεῖν, ἐβουλεύετο εἰ πως* etc., *cupiens hos primum capere deliberavit, quo pacto id efficeret*. Nec aliter fere Matth. Gr. Gr. §. 531. not. 2 explicat *θέλων τούτους εἰλεῖν ἐβουλεύετο ὅπως εἴλοι*. Quod cum unum verum habeam, retinui cum recentt. edd. participium *θέλων*; non aliter *βουλόμενοι* positum vidimus VI, 139, ubi cf. nott. Ad verba *εἰ πως* — *εἴλοι* conf. supra VI, 52 ibique nott. — Quod attinet ad loci argumentum, Megarenses procul dubio primos ille eam ob causam tentare voluit, quod non magni inter Graecos aestimati nullo fere loco habebantur: de quo vid. Suidam s. v. *ὕμεῖς* T. III. p. 529. Schol. Theocr. XIV, 48. Tzetz. Chil. IX, 291 vs. 890 seq. Callimach. Epigr. 26, 5. 6. Quae attulit Larcherus.

κατιππάσατο] Schweighaeuserus interpretatur: *perequitare, equis incursare regionem*. Mihi praepositio *κατά* in hoc verbo eam fere vim habere videtur, quam in aliis eiusmodi compositis, ut *καταστασιάζειν, καταπολεμεῖν*, notavi ad Plut.

Pyrrh. cap. 13. pag. 50. cap. 14. pag. 52.

ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω — ἀπίκετο] i. e. *in hanc sane terram, Europae remotissimam occasum versus, venit hic Persarum exercitus*; non ultra Megaricam occidentem versus in Europam progressos esse Persas sententia est Herodoti. Ad verba *ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης* cf. Matth. Gr. Gr. §. 340.

CAP. XV.

ἦλθε ἀγγελίη] *ἦλθε* omnes fere codd. (ut IX, 14 et I, 83), quos cum recentt. edd. secutus sum. Ex Aldina Schaeferus, Matth. et Dietsch. retinuerunt *ἦκε*, ut VIII, 140. — Ad vocem *ἀλέες* cf. VIII, 23 et I, 133 ibique nott.

διὰ Δεκελείης] Nimirum ex Attica in Boeotiam proficiscentes per Oenoën et Eleutheras tendebant Plataeas, viâ minus utique aptâ equitibus magnaeque hominum turbae, cum fauces montiumque cacumina essent permeanda, ita ut Persas alterâ viâ regressos esse sit probabile, quae scil. ab Acharnis ducebat per Deceleam atque Parnethem ad Tanagram indeque ad Boeotiam vicinam; quaeque minus negotii ac molestiae exhibebat. Ipsa *Decelea* centum viginti fere stadia Athenis remota fuisse narratur, sita loco perquam opportuno montis Parnethis, qui satis editus longum dabat prospectum; ubi cum consedisent Lacones bello Peloponnesiaco, multum inde damnum Atheniensibus illatum fuisse constat, viâ praeclosâ omnique commeatu intercepto. Vid. modo Schol. ad Aristoph. Ran. 1469. Cornel. Nep. Alcibiad. 4 fin., ad quem locum reliqua veterum testimonia suppeditant interpretes. Add. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph.

κελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους

III. pag. 951 seq. et vid. Poppo ad Thucydid. I, 2. pag. 262 coll. Siebel. ad Pausan. III, 8. §. 3. p. 21. Hanc Deceleam in monte sitam, ad cuius radices nunc vicus *Tatoi* invenitur, plures viri docti recte posuerunt, satisque id patet ex iis, quae disseruit Leake: *Die Demen Attica's* pag. 13 seq. 128 ed. Westermann.; vid. quoque Finlay ap. Hoffmann.: *Alt. Geograph.* II. pag. 66. Eodem ferme loco, quo *Tatoi* nunc cernitur, Decelea quoque ponitur in mappa, quam Kruse addidit: sed adscriptum ibi legitur nomen *Koriokleides*. Ac sane qui ex Attica Boeotiam tendunt hac via, quae per Deceleam ducit, inde adscendunt orientalem tractum Parnethis montis, cuius cacumina altiora ad laevam relinquunt: deinde fanum Sancti Mercurii transgressi in Boeotiae planitiem descendunt prope vicum *Μπουγιάτι* (*Bugāti*), qui non longe abest a vetere *Tanagra* sive *Grimadha*, ut nunc iste locus vocatur, ad ipsum fluvium Asopum. — Pro vulg. *Δεκελέης* e Florentino, aliis cum Dietschio reposui *Δεκελείης*, probante Bredovio pag. 188; idem feci cap. 73 huius libri.

οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων] i. e. *Asopiorum accolae ac finitimos arcessiverunt boeotarchae*, qui sunt magistratus civitatum Boeoticarum foedere iunctarum, undecim numero, illa certe aetate, singuli e singulis decem civitatibus electi, cum undecimum adderet Thebanorum civitas: de quorum boeotarcharum munere vid. K. W. Mueller. in: *Pauly Realencyclopaed.* I. p. 1135, Schoemann: *Griech. Alterth.* II. pag. 73, C. Fr. Hermann: *Griech. Staatsalterth.* §. 179 ed. quart. Asopios dico eos, qui Asopi fluvii ad ripas habitant. Qui fluvius prope Plataeas orsus indeque auctus aliquot rivulis et Tanagraeorum ad campos delatus prope Oropum ac Delphinium mari miscetur; nunc exiguo alveo fluere fertur et exsiccatus fere: quamquam istam regionem omnem,

quae inter Plataeas ac Tanagram sita Asopo irrigatur, minus adhuc cognitam ac perlustratam esse merito dolemus. Conf. Kruse: *Hellas* II, 1. pag. 489 seq. Vetus nomen fluvio remansisse videtur, si quidem revera nunc eum appellant *Asopo*, ut statuit Kruse; *Vuriemi* s. *Vuriendi* nunc eum vocari plerique testantur recentioris aetatis peregrinatores, quorum testimonia una cum veterum locis attulit Forbiger l. l. III. p. 918. *Sphendalensis* pagus, qui ad Hippothoontidem tribum pertinuit, a nullo alio commemoratur scriptore: id unum patet, intra Deceleam ac Tanagram in Attici atque Tanagraei agri confiniis pagum fuisse situm: Krusius illum in mappa geographica indicavit septentrionem versus a Decelea (s. *Koriokleides*): Leake l. l. haud scio an rectius illum eo fere loco fuisse suspicetur, ubi *Sancti Mercurii* fanum nunc exstat. Finlay l. l. in mappa adiecta hunc pagum ad fontem rivulumque prope *Malakasa* situm indicat. Conf. etiam Ross: *Die Demen von Attica* pag. 36. nr. 138. *Tanagra* urbs, prisco aevo condita (cf. Herod. V, 57), vel seriori aetate inter Boeotiae urbes eminuit. Iacuit in regione laetissima vinique feracissima, quae Euboico mari opposita occasum versus terminabatur agro Thebaico sive Plataeensi, meridiem versus Oropico. Tu vid. quae plura afferuntur de hac urbe apud Forbigerum: *Handb. d. alt. Geograph.* III. p. 924 et in *Tanagraearum Antiquitt. Specimine*, auctore Aemil. Scholderero (Berolin. 1855) p. 5 et seqq. Atque statuerat Kruse (*Hell.* II, 1. p. 619 seqq. 624 seq.), quae adhuc prope *Skimitari* s. *Skimati* [vel potius *Skimatori*, ut alibi hoc nomen vici scriptum inveni] reperiuntur ruinae, sex horarum spatio a Thebis ipsis remotae, eas ad veterem Tanagram pertinuisse; unde quadraginta stadia abfuit *Delium* portus, cui nunc nomen *Dramisi* (vid. nott. ad Herodot. VI, 118), triginta stadiis distat Oropus. Nos

τῶν Ἀσωπίων· οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδα-
λέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγραν. ἐν Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλι-
σάμενος καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῇ τῇ
Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καί περ μηδιζόντων,
ἔκαιρε τοὺς χώρους, οὗ τι κατὰ ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγ-
καίης μεγάλης ἐχόμενος, βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατῷ
ποιήσασθαι, καὶ, ἣν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέ-
λοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρήκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατό-
πεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ὑσιᾶς, κατέτεινε δὲ

supra iam monuimus (in nott. ad V, 57), ad vicum, cui nomen *Grimadha*, reperiri ruinas Tanagrae: vid. potissimum Scholderer l. l. et cf. Siebelis ad Pausan. IX, 20. §. 2, Forbiger l. l. His add. quae leguntur in: Berichtt. d. Verhandll. d. Gesellschaft d. Wiss. zu Leipzig, phil. hist. Cl. 1859. III. IV. p. 113, ubi retulit de situ huius urbis Bursian, qui ipse has regiones perlustravit atque Tanagrae ruinas se reperisse dicit eo fere loco, quo iam Leake (Trav. in North. Greece II. p. 464) eas erat suspicatus, unius horae itinere, meridiem versus a vico Σχηματάρει remotas, haud procul ab Asopo, in quem hīc rivulus quidam praeter hiemis tempus exsiccatus fere (vocatur nunc ὁ Λάρης i. q. Θερμῶδων apud Nostrum IX, 43) aquas infundit. Ab hac igitur Tanagra Mardonius ad occidentem solem conversus Asopumque rivum legens, ad quem regio utrinque plana equisque pascendis perquam accommodata teste Krusio l. l. pag. 622, devenit *Scolum*, qui locus δυσοίκτητος καὶ τραχὺς, ut ait Strabo IX. p. 408 C. s. 626 B. Ad Cithaeronis declivitates sita fuit prope viam, quae Tanagrā ducebat Erythras atque Plataeas. Vid. Kruse l. l. pag. 598, Forbiger l. l. III. pag. 927 et confer potissimum Xenoph. H. Gr. V, 4, 49 coll. Polyæn. II, 1, 11. In mappa Krusii invenitur nomen vici, qui nunc *Scoli* locum occupat, *Sialesi*.

αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο] Vid. nott. ad VII, 215. Inde in Timaei glossa Platonica recte C. Fr. Hermannus scripsit: ξαναγοί, οἱ τοῖς ξένοις

ἡγούμενοι ὁδὸν, ubi alii ὁδοῦ. Cr. h. l. laudat Heindorf. ad Platon. Euthyd. §. 25. pag. 330 seq., qui tamen Platonis locum non recte acceperit. — In seqq. verba ἔκαιρε τοὺς χώρους citat Eustath. ad Ili. pag. 364, 25 s. 476, 3. — Mox οὗ τι, quod Valcken. mutandum censuit in οὐκί, equidem cum Schweigh. retinui, qui bene confert II, 46. III, 36. IV, 148. Valet autem οὗ τι minime, haud quidem. κατὰ ἔχθος accipio ob inimicitias. Cf. VIII, 30 ibique nott. Ad locutionem ὑπ' ἀναγκαίης — ἐχόμενος (i. e. magna necessitate coactus, pressus) conf. VII, 233 et infra IX, 37.

βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατῷ ποιήσασθαι] Vulgo τῷ στρατοπέδῳ, quod, si a Schweigh. et Gaisf. discesseris, qui e Florentino aliisque dederunt τῷ στρατῷ, tenent reliqui. Quod hīc dicitur ἔρυμα, id paulo post dicit τεῖχος, munimentum s. castellum rebus pretiosioribus servandis exstructum. Infra IX, 65 et 70 vocatur τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον. Itaque non cogitandum de castello lapidibus exstructo moenibusque ac turribus munito; sed potius de castris vallo et ligneo quasi muro circumdatis, quare Goettling: „Gesammelte Abhandll.“ p. 72 intelligit: ein Pallisadenwerk; malim: eine Verschanzung mit Pallisaden und Graben. Ad vocem κρησφύγετον cf. nott. ad V, 24.

παρήκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον κ. τ. λ.] Sensus loci hic fere est: Castra ab Erythris exorsa et Hysias praetereuntia (s. iuxta Hysias porrecta) ad Plataeensem usque agrum per-

ἐς τὴν Πλαταιῖδα γῆν παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον.
οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα στα-
δίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον.

098

tinuerunt, iuxta Asopi ripas posita.
Ad verbum παρήκειν (*porrigi, ex-
tendi iuxta aliquid*) conf. similes No-
stri locos II, 32. III, 114. IV, 42; de
verbo κατατείνειν (*extendi in locum
quendam, pertinere*) conf. VII, 113.
VIII, 31. Nec vacat praepositio ἀπὸ
in verbis: ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυ-
θρέων, de quo usu monuit Matthiae
Gr. Gr. §. 577; tu conf. Herodot. III,
91. V, 49. De significatione praepo-
sitionis παρὰ in verbis παρὰ Τσιᾶς,
παρὰ τὸν Ἀσωπὸν vid. nott. ad V,
45. Quod vero τεταγμένον Reiskius
mutatum vult in τεταμένον, ipso
probante Wesselingio, mihi quidem
nulla comparet mutandi necessitas.
Quibus addere iuvat Gailii interpre-
tationem (Le philol. IV. pag. 283):

χωροῦσι δ' ὥστ' ὄρνιθες ἀρθεῖσαι δρόμῳ
πεδίων ὑποτάσεις, αἱ παρ' Ἀσωποῦ ῥοαῖς
εὐκαρπον ἐκβάλλουσι Θηβαίων στάχυν
'Τσιᾶς τ' Ἐρυθράς τ', αἱ Κιθαίρωνος λέπας
νέρθεν κατωκήκασιν κ. τ. λ.

Erythrae ad viam, quae Solum Pla-
taeas ducebat, haud dubie sitae
fuerunt vel in ipso monte vel certe
in eius declivitatibus eoque etiam
hinc referunt ruinas quasdam a do-
cto Anglo ibi inventas. Sed accu-
ratoria de situ urbis adhuc desunt.
Vid. Kruse: Hell. II, 1. pag. 597.
De ipsa nominis scriptura, quae No-
stro semper Ἐρυθραί, ut Thucydidi
III, 24 (ubi conf. interpretes), vid.
nott. ad I, 142. Proximae Erythris
fuere *Hysiae*, cuius adhuc quaedam
ruinae exstare dicuntur eo loco,
quem nunc vocant *Calivias*, ut aliis
placet, *Platana*: ita Kruse l. l. pag.
596 seq.; tu vid. nott. ad Herod.
V, 74 et add. Unger. Thebb. Para-
dox. p. 287 seqq., quo monente „Hy-
siae Erythraeque in Parasopia si-
tae Plataeas Eleutheris iter facienti
sunt paululum a recta digresso po-
sita ad dextram (Pausan. IX, 2, 1)
modicoque quodam intervallo a Pla-
taeensium urbe distant. Quod vel

„l'armée avoit sa gauche à la hau-
teur d' Erythres i. e. à partir d'une
ligne placée sur le prolongement
perpendiculaire d' Erythres, donc à
la hauteur d' Erythres. La ligne
des Perses s'étendant vers le terri-
toire de Platée et bordant l' Asope,
on en conclura, que la droite étoit
vers Platée et que la gauche, ap-
puyée à Erythres longoit Hysies.“
Qui idem Gail. p. 285 verba ἐς τὴν
Πλαταιῖδα γῆν negat reddi posse:
iusqu' au territoire de Platée, cum
potius valeant: „les Perses campés
à la vue de ou vers la Platéide.“
Quod mihi ille haud persuasit. Cae-
terum apte cum Herodoteis confe-
ras Eripidea in Bacchis 643 seqq.
Both. (748 Nauck.), ubi Bacchae:

inde iudicatur, quod qui apud Hy-
sias constituitur Graecorum exerci-
tus, subest fano Androcratis, quod
dictum est Thebis Plataeas acce-
denti ad laevam esse. Herodot. IX,
25“ (ubi vid. nott.). Atque, eodem
viro docto adiiciente, ex Attica ve-
nienti haud procul ab Eleutheris
bivium erat (de quo scripsit Pausa-
nias l. l.), unde aut Hysias et Ery-
thras (leg. Eleutheras) pergebatur
aut Plataeas.“

οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτο
ἐποιέετο κ. τ. λ.] Sententia Hero-
doti haec est: *hanc munitionem mi-
nime in tantam magnitudinem* (quan-
tam castra obtinebant antea indi-
catam) *esse factam, sed ita tantum,*
ut quodque latus (munitionis huius)
decem fere obtineret stadia. Supra II,
124 τῆς προαμίδος μέτωπον ἕκα-
στον. Pro vulg. τοσοῦτον scripsi
τοσοῦτο Bredovium secutus p. 105,
qui hac una forma Herodotum usum
esse monstravit.

ἔχοντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγῖνος ὁ Φρύνωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μέγας, ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ οὗτοι εἶποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβῃσι. Τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον 16 Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγῖνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα· καὶ σφρων οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλίνειν, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα

Ἀτταγῖνος] Idem memoratur IX, 86 et apud Pausan. VII, 10. §. 1 inter Graeciae proditores; idemque nomen etiam Athenaeo restituit Casaubonus IV, 30. pag. 148 E. p. 81 Schweigh., ubi ad Herodoti locum respicitur, coll. Muellero: Orchomen. pag. 27, quem laudat Cr., qui de Phrynone citat Thiersch.: Epoch. d. bild. Kunst p. 80 ed. prior. p. 276 not. ed. alterius. — Ad locutionem ἐπὶ ξείνια conf. V, 18 ibique allata. In seqq. pro vulg. εἶποντο revocavi e Florentino aliisque libris compluribus εἶποντο, quod idem revocarunt Dindorf. et Dietsch., si quidem Noster in hoc verbo augmentum omittere non solet, observante Bredov. pag. 303. Idem feci supra VIII, 103.

CAP. XVI.

λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα] Virum intelligit maxime s. inter primos spectatum. Sic VI, 100: ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα et IX, 78. Quo eodem haud scio an pertineat quoque ἀνέκειν ἐς τὰ πρῶτα, de quo cf. nott. ad V, 49. VII, 134. — In antecedentibus ad verba τάδε δὲ vid. nott. ad VII, 5; quod enim a vet. edd. aberat δὲ, id Schweighaensium secutus e compluribus codd. cum recentt. edd. reposui. De loci argumento consul. C. O. Mueller: Orchomen. pag. 415, a Cr. laudatus. καὶ σφρων οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλίνει] Unus codex σφέας. Valla

haec sic accepit: *atque seorsim utrosque discubuisse*. Malim equidem cum Schweigh. transitivo sensu accipere verbum κλίνειν (quod intransitive poni equidem probare nequeo), ita ut Attaginus hospes dicatur κλίνειν, i. e. collocasse seorsim utrosque in lectis. Quare haud opus scribere κλινῆναι, quod G. Dindorf. proposuit in Thesouro Ling. Graec. IV. pag. 1650, recte negans κλίνειν h. l. intransitive accipi posse. Supra I, 126: τοὺς Πέρσας κατακλίνας (sc. ὁ Κύρος) ἐς λειμῶνα εὐώχεε. Ad usum vocis ἐκατέρους pertinent, quae ad III, 8 notavi. Add. VIII, 16: οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι. — Quod Attaginus h. l. Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη collocavit indeque etiam Thersandrum Orchomenium, ac si Thebanus esset, cum Persa in uno eodemque lecto posuit, id profecto haud mirum, sed rei ipsi satis consentaneum videtur: neque ex mea quidem sententia testimonium haberi poterit intimae coniunctionis, quae inter Thebas et Orchomenum olim intercesserit atque a Pindaro Isthm. I, 51 illustrata sit: id enim statuit Grote: History of Greece V. pag. 213.

ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν] Vid. nott. ad VI, 129 et V, 18, ubi etiam de verbo διαπίνειν, de quo Cr. etiam conferri vult Platonis Rempubl. IV, 1. pag. 421 pag. 167 Bekk. Ad sequens διαπινόντων suppl. αὐτῶν. Sensus est: cum coenâ peractâ

γλώσσαν λέντα, εἰρεσθαι αὐτὸν, ὁποδαπὸς ἐστὶ, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι, ὥς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τε μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεωντοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. Ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν, τὸν ἐλλέπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψαι, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. Ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσῃν λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θαυμάσας τὸν λόγον εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεῶν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐν αἰνῇ ἐοῦσι Περσέων. Τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· Ξεῖνε, ὃ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι

hospites certatim bibere inciperent: unde satis patet, quantum illa aetate a prisca eaque severiori disciplina, qua non nisi aquam bibere iuebantur, teste Herodoto I, 71, Persae desciverint. — Ad verba γλώσσαν λέναι conf. nott. ad IV, 135. Dixit autem Noster Ἑλλάδα γλώσσαν, quemadmodum VI, 98 coll. V, 93. Thucydid. II, 36 (ubi vid. interprett.). VI, 62; alia quoque dabit Sauppe ad Xenophont. De venat. II, 3. pag. 354. Attulit Cr. Βαβυλῶνα γλώσσαν ap. Phot. Bibl. Gr.

idem Cr. conferri a la Rochette Meag. 19, Schaefer. D. 41 et Herod. I, 60.] Tres codd. ποδα-quo tamen utroque ὁποδαπός, auctore r. Demosth. T. V. nott. ad V, 13. In- necesse hie poni n. Opusco. IV. p. 82, ubi, an sit aliquid, ox cum rece. edd. brorum scriptorum : ad VIII, 65 et de ννα καταλιπέσθαι

Usam particula- α τε λέγειν — καὶ ad IV, 150. Dici- αι (emittere, edere) VI, 29: Περσίδα , ubi vid. nott.

τούτων πάντων ὄψαι — ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους] Quae Persam hic de interitu exercitus futuro dicentem facit Noster, conveniunt quodammodo haec cum iis, quae Mardonium ipsum Noster IX, 42 eloquentem inducit: ἐστὶ λόγιον, ὥς χρεῶν ἐστὶ, Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρκάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρκάσῃν ἀπολέσθαι πάντας: quamquam ipse Noster mox addit (cap. 43), hoc oraculum non ad Persas, sed ad Illyrios spectare. Alia et Bacidis et Musaei oracula ad Persarum cladem spectantia sibi nota esse subiungit: ne de talibus oraculis quae ferebantur hoc quoque loco cogitari posse consentaneum videtur.

Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα κ. τ. λ.] i. e. Mardonio igitur haec te dicere oportet, itaque, qui post illum honore atque auctoritate inter Persas eminent. Mox revocavi χρεῶν pro vulg. χρεὼν, vid. nott. ad V, 49. VIII, 3; neque vero mutavi δεῖ in δεῖν, ut fecit Dietschius et hoc loco et IX, 65, Bredovium secutus pag. 373. Tu vid. supra VIII, 6 et nott. ad VII, 23. De locutione ἐν αἰνῇ εἶναι vid. al- lata ad III, 74.

ὃ τι δεῖ γενέσθαι — ἀνθρώπων] „Hinc ista Stobaeus retulit in tit. CV [107] p. 587 s. 372 seq. T. III. ed. Gaisf. Homericam Persae tribuit

ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεὶς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατεῖν. Ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τάδε πρὸς τούτοις, ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτῇ στρατοπεδευομένου οἱ μὲν 17 ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοι περ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων. μῦνοι

Herodotus sententiam, cuius auctor fertur Apollo Pythius Aeliano περὶ Προνοίας apud Eustath. in Ili. ζ'. pag. 522, 53. Hanc suo quisque more saepius expresserunt poëtae. Velut vulgare dictum mulieribus ubi tribuit M. Antonin. VII, 46: ὅτι τὴν εἰμαρμένην οὐδεὶς ἄν ἐκφυγοί: multa notat Gataker. "Valckenar. Wesselingius attulerat Nostri locum III, 65, Ioseph. B. Iud. VI, 5, 4. Aeschyl. Suppl. 1055 et Rittershus. ad Phaedri fab. lib. II. sub finem. Tu vide potissimum Herod. I, 91, ubi plura notavimus, III, 43. 64. 65 et quae alia collegi ad Plutarch. Pyrrh. 30. pag. 236 seq. Nam per Graeciam propagata multisque recepta videtur esse sententia. Persam autem hoc loco induci Graecorum more loquentem et Graecam sententiam enunciantem, vix opus monere, cum saepius de ea re monuerimus in nott. ad librum primum, ubi pluribus locis Persae proferuntur loquentes et agentes Graecorum more; cf. nott. ad I, 95. 118. 120. 124. 204. III, 80, ne plura. Eodemque refero sententiam gravem illam, quae mox subiicitur: ἐχθίστη δὲ ὁδύνη ἐστὶ κ. τ. λ., dignam Graeco potius homine atque ipso Herodoto, qui Persam tale quid enuntiantem profert. In iis quae sequuntur: οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεὶς (i. e. neque enim ea, quibus confidere possis, dicentibus quisquam fidem habere s. parere solet) verbum ἐθέλει haud alio sensu ponitur atque I, 74. VII, 50. §. 1, ad quos locos vid. nott. Ad

locutionem ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι conf. I, 11 ibique nott. coll. VIII, 22. Atque observat Creuzerus in Dionys. pag. 74, verbum δέω et inde composita lubenter iungi voci ἀνάγκη, ubi id *fati* significationem habeat. Pertinent quoque huc Homericæ Ili. IX, 18 (Ζεὺς με μέγα Κρονίδης ἄτη ἐνέδησε βαρείῃ), alia, quae attulit Mitscherlich. ad Horat. Od. III, 24, 5. 6.

ἐχθίστη δὲ ὁδύνη ἐστὶ κ. τ. λ.] Acerrimum adeoque infestissimum ait dolorem inter homines esse eum, si quis multa (bene) cogitet neque vero quidquam consequi s. efficere queat. Bene Langius: *der bitterste Kummer aber auf der ganzen Welt ist der, wenn man bey aller Einsicht keine Gewalt in Händen hat.*

ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους] Offendit Valckenarium vox ἀνθρώπους, in cuius locum substitui vult ἄλλους: *ut aliis scil. ista narrasse dicatur Thersander antequam ad Plataeas proelium committeretur.* Sed libros scriptos omnes obstare video: neque opus sane videtur hac emendatione, modo πρὸς ἀνθρώπους accipias: *ad s. inter quosvis homines, publice.* Ad optativum λέγοι Cr. conferri vult Heindorf. ad Platon. Phaed. pag. 21, 27 et Ast. ad Platon. Rempubl. pag. 478 seq.

CAP. XVII.

καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας] i. e. una cum Mardonio eiusque copiis ingressi sunt Athenas, ubi Schweig-

δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμήδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν εἰς Θήβας ὕστερον ἦλθον αὐτῶν ὀπλῖται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οὗτοι εἰς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας ἐκέλευσέ σφεας ἐπ' ἐωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη, ὥς κατακοντιεῖ σφέας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκέων τὸν τοῦτο. Ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης πᾶράλνεε, λέγων τοιάδε· ὦ Φωκέες, πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμεῖς οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προόπτῳ θανάτῳ δῶσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὥς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ὦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμέων χρεῶν ἐστὶ γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ,

haeusero monente (Lexic. Herod. II. p. 303) εἰς Ἀθήνας idem valet atque εἰς τὴν Ἀττικὴν.

ἐμήδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι] σφόδρα dant omnes codd.; una Aldina eius loco habet *μεγάλως*, quod, probante Wesseling. et Valckenar., ob IX, 40 tenuerunt Schaefer et Matth., reiecit Bekkerus cum reliquis. Ac Schweighauesero in tota sententia haerenti, utrumque sive σφόδρα sive *μεγάλως* si abesset, nulla superesse videbatur difficultas. Equidem invitis libris quidquam eiicere nolui; haec enim videtur loci sententia: *Solos Phocenses non una copias misisse* (ad Mardonii castra), *licet et ipsi strenue Persarum partes amplexi essent, non tam ultro quam necessitate coacti*; cum scil. ipsorum terra a Persis ita esset circumdata, ut Persarum societatem, modo periculum imminens effugere vellent, detrectare haud possent. Stegerus voculam σφόδρα post ὅσοιπερ transponi vult, quod merito reiecit censor Lipsiensis 1833. pag. 49. — In seqq. dedi e melioribus codd. ἀπίκατο pro ἀπικέατο (qui aoristus est), quod retinuerunt Schaefer, Bekker et Dindorf. itemque Bredov. pag. 331.

σφεας ἐπ' ἐωυτῶν] Vid. nott. ad I, 142 et IV, 114. Ad verba διεξῆλθε μὲν — φήμη conf. infra nott.

ad IX, 100 et ad ea, quae sequuntur verba ὥς κατακοντιεῖ σφέας, mente opinor ex antecedentibus repetendum: ἡ ἵππος ἅπασα, i. e. fama erat sparsa, fore ut ipsi (Phocenses) ab equitatu (Persarum) telis conficerentur. Haud aliter in Polyæn. V, 2, 1: Διονύσιος — περιστήσας αὐτοῖς τὴν ἑαυταῦ δύναμιν ἅπαντας κατηκόντισεν, atque in Thucyd. VIII, 109, Arsaces Persarum satrapa Delios περιστήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατηκόντισε. De ipsa Attica quae dicitur futuri forma κατακοντιεῖ vid. allata a Bredov. pag. 378. — Paulo inferius verba προόπτῳ θανάτῳ (i. e. manifestae s. certae morti) hinc habet Suidas s. v. προόπτῳ III. pag. 191. Hesychius II. pag. 1061 προῦπτον· πρόδηλον· φανερόν coll. II. pag. 1037 πρόοπτον· προφανές. Plura Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli S. c. Th. 848. — Ad verbum διαβεβλημένους conf. IV, 46 ibiq. citt. In verbis sequentibus νῦν ὦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμέων χρεῶν ἐστὶ κ. τ. λ. retinui voculam ὦν, quae cum a pluribus codd. absit, a Bekkero et Dindorfio eiecta est, retenta, sed uncis inclusa a Dietschio: mihi haec vox adeo necessaria videtur et Herodoti consuetudini apta.

κρέσσον γὰρ, ποιεῦντας κ. τ. λ.] Haec Suidas affert III. pag. 47 sub

ποιεῦτάς τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἥπερ πα-
 ρέχοντας διαφθαρεῖν αἰσχρίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν,
 ὅτι ἔοντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν.
 Ὁ μὲν ὦν ταῦτα παραίνεε. οἱ δὲ ἱππῆες, ἐπεὶ τέ σφεας ἐκυκλώ- 18
 σαντο, ἐπήλαννον ὥς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα
 ὥς ἀπήσοντες· καὶ κού τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστασαν,
 πάντη συστρέψαντες ἑωυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὥς μάλιστα.
 ἐνθαῦτα οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπήλαννον ὀπίσω. Οὐκ
 ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς
 Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὦρων πρὸς ἀλέξησιν
 τραπομένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα, οὔτω
 δὴ ἀπήλαννον ὀπίσω (ὥς γάρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος),
 700 οὔτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε, εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. Ὡς

voc. παρέχοντας, ad quod partici-
 pium mente adiaci potest ἑωυτόν.
 Ita Aristophan. Nubb. 421 (ed.
 Herm.) ἐπιχαλκεύειν παρέχοιμ' ἄν,
 ubi cf. interpret. Satius est mori,
 ait, quam ut nosmet praebeamus
 ipsos turpissima morte s. fato inter-
 imendos. Ad locutionem διαφθα-
 ρεῖν αἰσχρίστῳ μόρῳ conf. quae si-
 milia affert Lobeck. ad Sophocl.
 Aiac. 1058. pag. 434. Noster V, 21:
 τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν. Ad
 pronomen τις (*unusquisque*) cf. nott.
 ad VIII, 109; de vi praepositionis
 ἐπὶ in verbis ἐπ' Ἑλλησι monuimus
 ad IV, 80 et 154; attigit hunc locum
 quoque Strange in: Jahrb. f. Phi-
 lolog. Suppl. Vol. III. p. 448. φόν-
 ον φάπτειν accipio *caedem machi-*
nari, struere, ut alibi δόλον φάπτειν,
 et φόνον φάπτειν apud Euripid. in
 Andromach. 836. 912. Conf. Ste-
 phan. Thes. L. Gr. pag. 8129 B. s.
 VI. p. 2342 ed. Dindorf., ubi locu-
 tio repetitur ex eo, quod VI, 1 le-
 gitur: τούτῳ τὸ ὑπόδημα ἔρραψας
 κ. τ. λ., ubi vid. nott. Alia dabit
 Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli
 Agamemn. 1594.

CAP. XVIII.

διετείνοντο τὰ βέλεα] i. e. suos
quique intendebant arcus, tela s. ia-
cula emissuri. Ubi βέλος de iaculo
 accipiendum. Plut. Sull. 29 διετεί-

νοντο τὰς λόγχας. — Quod antece-
 dit ἀπολεῦντες, mutavi Florentini
 codicis auctoritate in ἀπολέοντες,
 quod ipsum paulo post sine ulla le-
 ctionis varietate legitur, quodque
 supra VIII, 138 itidem omnes prae-
 bent libri scripti. Pro ἔστασαν (cu-
 ius loco Florentinus ἔστησαν) quat-
 tuor codd. ἔστησαν, quod Valcke-
 nario arridet. At vid. VIII, 137 et
 cf. Eurip. Orest. 1460.

πάντη συστρέψαντες ἑωυτοὺς]
 „Conglobarunt se Phocenses impe-
 tum irruentium excepturi.“ *Wes-*
seling. citans Diodor. III, 36. 61.
 Tu vid. nott. ad Herod. VI, 6. Hinc
 Livius VIII, 11: „cum se in unum con-
 globassent.“ Mox pro εἶπαι e codd.
 revocavi εἰπεῖν, de quo dixi ad
 VIII, 65. Ipsa autem haec Hero-
 doti verba (οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰ-
 πεῖν κ. τ. λ.), ut recte monuit Grote
 (History of Greece V. p. 216), satis
 declarant, quam accurate Noster in
 omnia inquisiverit rerumque fidem
 in omnibus servare studuerit. In pro-
 xime sequentibus quod Phocenses
 dicit Noster πρὸς ἀλέξησιν τραπο-
 μένους, i. e. ad vim propulsandam
 conversos s. conversos ad se defen-
 dendos hostesque arcendos, sponte in
 mentem venit πρὸς ἀλκὴν τρέπε-
 σθαι, quod eandem habet significa-
 tionem et praeter alios a Nostro
 quoque pluribus locis adhibetur, ut
 ad II, 45 adnotavimus. Add. IX,

δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππότες, πέμψας Μαροδόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε· Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἔόντες ἀγαθοὶ, οὐκ ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὧν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. Τὰ περὶ Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

- 19 Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἦνδανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. Ἐκ δὲ ὧν τοῦ Ἰσθμοῦ, καλλιρησάντων τῶν ἱρώων, ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα. ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλιρέετο, πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσίνῃ. Ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς

102. Rarior vox ἀλέξεις apud Hippocratem et Iulianum aliquot locis est obvia, quos praebet Thesaurus Ling. Graec. I. p. 1432 ed. Dindorf. Ad verbum πειρηθῆναι conf. citt. ad VIII, 100. Quod sequitur μετέχουσι, intactum reliqui, quamquam duo codd. ἔχουσι, quod Valckenario probari video. Tu conf. Jacobs. ad Philostrat. Imagg. pag. 235.

προθύμως φέρετε] i. e. *sedulo, gnauiter sustinete hocce bellum*, ut IX, 40. Quae continuo sequuntur verba, εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὧν ἐμὲ οὔτε βασιλέα, eo pertinent, quod in maximis habebatur regum Persarum officiis beneficia accepta remunerari. De quo vid. Herod. III, 140. 160. V, 11. VI, 30. VII, 194. Vim voculae ὧν, quae negationis vim auget, notavit Wentzel. De praepos. tmesi ap. Herod. p. 30, ubi etiam citat I, 46. VII, 140.

CAP. XIX.

οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων] i. e. *haud aequum esse iudicabant, Lacedaemoniis ad bellum proficiscentibus, relinquere s. domi manere*. De verbi λείπεσθαι structura conf. nott. ad IV, 9; de verbo ἐδικαίευν dixi ad VIII, 126. In proxime antecedentibus scripsi ἦνδανε pro ἑάνδανε, ut IX, 5, ubi

vid. nott.; in sequentibus dedi καλλιρησάντων et ἐκαλλιρέετο pro καλλιερησάντων et ἐκαλλιερέετο; vid. nott. ad VII, 134. Unde satis perspicitur, male h. l. corrigi ἱρέων pro ἱρώων, ut *sacerdotes* intelligantur, non *victimae*, quibus solis hic est locus. Haud aliter mox dixit ἱρά s. ἱερά ποιεῖν, *sacra facere, sacrificare*: de quo vid. nott. ad VI, 57 et Lambert. Bos. Ellips. L. Gr. pag. 200. Sic σπονδὰς ποιεῖν Xenophon quoque dixit in Cyropaed. II, 3, 1, ubi vid. Hertlein. Quod vero Bekkerus, quem sequuntur Dindorf. et Dietschius, dedit, ὥς σφι ἐκαλλίρεε, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο, id e scita Süvernii fluxit coniectura; nec vero scripti libri addicunt, quibus invitis quidquam mutare h. l. ausus non sum, cum ad ἐκαλλιρέετο commodè ex proxime antecedentibus repeti possit τὰ ἱρά. Nec sane intelligo, cur non minus bene passivum adhiberi queat in hac formula atque activum καλλιρεῖν sensu intransitivo, ut paulo antea (καλλιρησάντων τῶν ἱρώων) et VII, 134. VI, 76. Unde discernendum, si quis ipse καλλιρεῖσθαι (verbo medio) τὰ ἱρά dicitur, ut VI, 82. VII, 113. 167. Xenoph. Anab. V, 4, 22. Hist. Graec. III, 1, 17.

Ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο — ἐς Ἐρυθρὰς] Pro ὥς δὲ cum in Sanctrofti

Ἐρυθράς, ἑμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπώρεως τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὥς οὐ κατέβαινον 20 οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱπάρχειε Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι (τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι), ἵππον ἔχων Νισαῖον, χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππότες πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα, προσβαλόντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκάς σφεας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες, 21

codice exstet ἐκ δὲ, Schweighaeuserus suspicatur scriptum fuisse ἐπεὶ, conferens IX, 17, ubi similis librorum scriptorum confusio. De *Erythris* dixi ad IX, 17. „Huc (ait *Valcken.*) antequam cum caeteris Graecis venirent Athenienses, in Isthmo iusiurandum iurasse perhibentur libertatis defensores, cuius formulam exhibet Diodor. Sicul. XI, 29. Sed ab Atheniensibus illam fuisse confictam, non immerito credidisse videtur Theopompus; vid. Wesseling. ad Diodor. l. l. et nott. ad Herodot. V, 102.“ Theopompo opponas licet Lycurg. contra Leocrat. p. 158 [p. 193 seq. R.] de hoc iuramento paulo aliter referentem.

φρασθέντες δὲ τοῦτο] δὲ pro τε (quod post Schaeferum retinuerunt Bekker et Dindorf.) e Florentino et Sanctrofti libro dedi cum reliquis editoribus, cum particulae τε nullus hic videatur esse locus, vocula δὲ autem commode ad prius illud δὲ (ὥς δὲ ἄρα ἀπὶ κόντο κ. τ. λ.) initio sententiae positum referri possit. Sensus est: *id igitur animo cum considerassent s. observassent.* Tu conf. V, 92. §. 3 et IX, 107 de significatione verbi φρασθέντες. Mox pro ὑπώρεως cum Bekkero, Dindorf. et Dietsch. scripsi ὑπώρεως, idemque feci IX, 25 et 56; tu vid. nott. ad I, 110; de montis *radicibus* ac *declivitatibus* vox intelligenda; *la pente* Gallice eam reddi vult Gail. Le philolog. IV. pag. 281 seq. coll. V. pag. 227. Nam in ipsis Cithaeronis declivitatibus Graecos castra posuisse apparet quoque ex Plutarch. Vit.

Aristid. 14, ubi scribit Graecos, exceptis Megarensibus, qui consederant in locis magis planis, consedisσε ὑπὸ τὸν πρόποδα τοῦ Κιθαιρῶνος, ἐν χωρίοις ὄχυροῖς καὶ πετρώδεσι, quibuscum etiam confer Diodor. XI, 30.

CAP. XX.

Μασίστιος] „Memorant hominem Pausanias, Plutarchus, alii, *Μασίστιον* adpellantes, Tzetzes quoque Chiliad. I, 993, turpiter tamen eundem ac Xerxis fratrem Masistam, quo de cap. 110 [109. VII, 82], arbitratus.“ *Wesseling.* — Tu conf. de nomine ipso nott. ad IX, 107 et de toto loci argumento inprimis Plutarch. Vit. Aristid. cap. 13. pag. 326 C. De equis *Nisaeis* diximus ad VII, 40. Ad locutionem κατὰ τέλεα (i. e. *turmatim*, secundum singulos ordines dispositi) conf. IX, 33. VII, 81. 87. 211. Mox recepit Schweighaeus. ex uno cod. προσβάλλοντες pro προσβαλόντες, quod cum Schaefero tenent recentt. edd., quos secutus sum.

καὶ γυναῖκάς σφεας ἀπεκάλεον] Verbum ἀποκαλεῖν malam in partem plerumque dici, multis locis allatis nec nostro loco omissis ostendit Strange in: Jahrb. f. Philol. Suppl. Vol. III. p. 585. Uno defungar exemplo e Plutarch. Lycurg. 20: δῆτορος Ἀθηναίου τοὺς Λακεδαιμονίους ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντος, alteroque e Luciani Diall. mortt. 2, 2: ἐπιγελά καὶ ἐξονειδίζει ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀπο-

τῇ τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός· καὶ πρόσδοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὧν τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἐπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοί εἰμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μούνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν. ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίῃ τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν, καὶ περ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μὴ τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Πανσανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθέλονται ἰέναι τε ἐς τὸν χώρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Οὐλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφρων ἐπὶ χρόνον τέλος τοιόνδε

καλῶν. De ipso opprobrio conf. nott. ad IX, 107.

CAP. XXI.

τῇ τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν κ. τ. λ.] Pro vulg. ἣ scripsi τῇ, vid. nott. ad VII, 163; idemque feci infra IX, 67; τῇ τε nostro loco ex duobus codd. recepit Bekkerus, quem Dindorf. et Dietsch. secuti sunt. Mihi hic nullus locus voculae τε esse videtur. Sensum loci hunc esse puto: forte autem accidit, ut, qui maxime hostibus erat expositus locus (maxime scil. aptus equitum incursionibus), eo collocati essent. De voce ἐπίμαχος conf. I, 84. VI, 133 ibique nott. — In seqq. ad ταύτῃ conf. Matth. Gr. Gr. §. 472, 3. Paulo inferius omnes codd. dant πιεζόμενοι, tum vero duo πιεζεύμενοι, quod vulgo receptum erat. Vid. allata ad VIII, 142.

ἔχοντες στάσιν] Quod proxime antecedit μούνοι, diligenter seiungendum, cum ad praegressum δέκεσθαι pertineat. Se enim solos Persarum equitum impetum sustinere posse negant Megarenses. Quam h. l. στά-

σιν dicit stationem, scil. quam in acie tenere iussi erant, mox vocat τὴν τάξιν (quod idem libris iubentibus repositum IX, 26. 48) et τὸν χώρον τοῦτον. — Voces λιπαρίῃ τε καὶ ἀρετῇ (perseverantia et virtute) eodem pacto iunctae leguntur IX, 70. Ad verbum ἀπεπειράτο conf. IX, 18. Pro Ὀλυμπιόδωρος, quod omnes codd. exhibent, scripsi ex constanti Nostri usu Οὐλυμπιόδωρος iubentibus Bredov. pag. 166 et Dindorf. in Commentat. de dialect. Herodot. p. XLI. Ad verbum λοχηγεῖν genitivo iunctum vid. IX, 53 ibique nott.

CAP. XXII.

Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι] Haec quoque talia sunt, quae a scriptore Atheniensibus benevolo istorum ipsorum in gratiam dicta videri possint. De quo vid. nott. ad VII, 139. VIII, 3. — Ad ipsum argumentum conferatur Plutarch. Vit. Aristid. 14.

τοὺς τοξότας προσελόμενοι] i. e. assumptis sagittariis, qui scil. in Persarum equites iacula eminus mitterent. Trecenti enim illi Athenien-

ἐγένετο τῆς μάχης. Προσβαλλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δὲ ἵσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρακα εἶχε χρύσειον λεπιδωτὸν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρακος κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρακα ἐποίευν οὐδὲν, πρὶν γε δὴ μαθῶν τις τὸ ποιούμενον παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. Ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα· ἀναχωρήσιός τε γινόμενης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γεγόμενον. ἐπεὶ τε δὴ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθησαν, ὥς σφεας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς διακελευσάμενοι ἤλαννον τοὺς ἵππους

ses gravem armaturam cum haberent, minus erant apti ad impetum eminus arcendum. — ἐπὶ χρόνον valet *aliquamdiu*, ut IX, 70 et 119 *χρόνον ἐπὶ πολλόν*. Add. VIII, 52. 129. IX, 62. 67, ne plura; et conf. Fischer. ad Weller. III. p. 244 a. p. 385, Ameis ad Homeri Odyss. XII, 407.

Προσβαλλούσης τῆς ἵππου] Ita e Florentino et Sancrofti libro dedi pro vulg. προσβαλούσης (quam Bekkerus, Dindorf. et Dietsch. retinuerunt), cum, notante Matthiae, sensus sit: „cum equitatus identidem irrueret (προσέβαλλε), non: cum irruiisset. — Quae sequuntur προέχων τῶν ἄλλων (i. e. *prae aliis longius proVectus*), iam attigi ad IV, 120. Bene Negris participium προέχων exponit προελαύνων· ὑπάγων πρὸ τῶν ἄλλων.

ἵσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον] Eadem locutio VII, 88, ubi vid. nott. Verbum ἀποσεύεσθαι in talibus proprie adhiberi a Xenophonte [cuius vid. Cyropaed. VII, 1, 18.] et Clement. Alexandrino observat Valckenar., citans praeterea Platon. Gorg. p. 484 A, ubi respici volunt Iliad. VI, 507. Ad verbum ἐπικεῖσθαι in seqq. cf. VI,

49. VIII, 84 et ad κατ' ἀρχὰς nott. ad VIII, 3. V, 62. I, 135. — Ad verba θώρακα λεπιδωτὸν vid. nott. ad VII, 61 et cf. Mongez. in Mémoir. de l'Institut. T. IV. pag. 49. De voce φοινίκεος (*purpureus*) dixi ad IV, 43.

ἐς τὸν ὀφθαλμόν] Plutarchus, observante Wesselingio, Vit. Arist. 14. pag. 327 B. τοῦτον μὲν ἢ τὸ κράνος ὑπέφαινε ἀκοντίου στύρακι παίων τις ἀνεῖλεν. In seqq. omnes libri ἐπόθησαν (*absentis desiderio tacti sunt*), quamquam III, 36 ἐπόθησε, et V, 93 ἐπιποθήσειν, quae ipsa genuina apud Nostrum forma esse videtur, quam cum Dindorfio et Dietschio inde reposui. Atque Bredovius pag. 339 monet, quamquam apud Homerum constanter hoc futurum per ε sribatur, tamen iam Xenophontem, alios mature inde descivisse. Tu conf. etiam Matth. Gr. Gr. §. 179. Buttman. Gr. Gr. I. pag. 398 ibique laud. Fischer. ad Weller. II. pag. 324, qui affert Eustath. ad Odyss. II. pag. 375 s. 102 Basil. Cr. addit Heindorf. ad Platon. Phaeton. pag. 180 seq. Idem Matthiae §. 520. not. 2 ad verba ὥς ἄν - ἀνελοίετο conferendus; cf. infra IX, 51 et supra I, 152. V, 37. Nec aliter apud Nostrum ὅπως ἄν poni sequente optativo vidimus I,

23 πάντες, ὥς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοῖατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλ' ἅμα
 πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας
 ἐβώθηε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξεῖα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως 702
 μὲν νυν μούνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν καὶ
 τὸν νεκρὸν ἀπέλειπον· ὥς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω
 δὲ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν
 ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπόλεσαν τῶν ἱππέ-
 ων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὃ τι
 χρεὼν εἴη ποιεῖν· ἐδόκεε δέ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν
 24 παρὰ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον
 πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδό-
 νιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ
 τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἅπασαν γὰρ τὴν
 Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχῶ, ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδό-

75, ubi cf. nott. De verbo ἀναιρεῖ-
 σθαι afferemus quaedam ad IX, 27.

CAP. XXIII.

ἐπεβώσαντο] i. e. sibi auxilio ad-
 vocarunt. Vid. nott. ad I, 11 et ad
 proximum ἐβώθηε, cuius loco Flo-
 rentinus liber cum aliis ἐπεβοήθηε,
 nott. ad VIII, 1. — Pro vulg. ἀπέ-
 λειπον, quod post Schaeferum dedit
 quoque Bekkerus, quem Dindorf. et
 Dietsch. sequuntur, equidem cum
 reliquis e Florentino aliisque recepi
 ἀπέλειπον. Mox reposui cum re-
 centt. edd. ἐπεβοήθησε, cuius loco
 Schaeferus, Schweighaeuserus et
 Gaisford. e Sancrofti libro recepe-
 rant ἐπεβοήθησαν. Ad verbum ἐξε-
 γένητο conf. nott. ad III, 142. Ad
 locutionem τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι
 vid. nott. ad IX, 27.

ἀποστήσαντες] i. e. cum duo ferme
 stadia regressi essent. Cum aoristi
 primi activa plerumque sit notio,
 Reiskius scribi mavult ἀποστάντες
 aut ἀπονοστήσαντες. Wesselingio
 et Abreschio ad ἀποστήσαντες sup-
 plere placet ἐωντοὺς (ut sane idem
 sit atque ἀποστάντες), assentiente
 Schweighaeusero, qui antea sup-
 plere τοὺς ἵππους maluerat. Hoe-
 ger in Actt. phil. Monacc. III, 4.

pag. 526 coniicit ὑποστρέψαντες.
 Equidem cum recentt. edd. malui
 a librorum scriptorum auctoritate
 stare quam coniecturas incertas in
 textum recipere. Et vid. quoque
 Matth. Gr. Gr. §. 496, 1. Similis
 apud Pausaniam confusio III, 11.
 §. 6, ubi tamen Siebelis (pag. 31)
 revocavit ἀποστάντες. — Pro vulg.
 χρεὼν dedi χρεῶν; vid. nott. ad
 VIII, 3.

CAP. XXIV.

κείροντες] i. e. caput tondentes,
 quod luctus erat indicium, ut II, 36.
 Attigit Herodotea Eustath. ad Ili.
 XXIII. p. 1402, 24. Ad verba se-
 quentia οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέ-
 τῳ conf. V, 99. VII, 211 ibique nott.
 Et luctum illum iisdem fere verbis
 atque Herodotus enarrat Plutarch.
 Vit. Aristid. 14 fin. De barbarorum
 luctu Wesseling. conferri voluerat
 Brisson. De reg. Perss. princip. II,
 206, Perizon. ad Aelian. V. H. VII, 8;
 qui luctus barbarorum quam vehe-
 mens quamque ingens fuerit, vel
 ea quemque docere poterunt, quae
 Xerxem et senes Persarum ob cla-
 dem acceptam conquerentes facit
 Aeschylus in Persis 909 seqq. Mo-
 rem autem illum equis capillos ab-

νιον λογιμωτάτου παρά τε Πέρσησι καὶ βασιλεί. οἱ μὲν νυν
βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὥς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσιν²⁵
καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρσησαν πολλῷ μᾶλλον, καὶ πρῶτα
μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον·
ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος μεγάθεος εἵνεκα καὶ κάλλεος. τῶν
δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίευν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτεον
θεισόμενοι Μασίστιον. Μετὰ δὲ ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς
Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος ἐφαίνετο πολλῷ ἔων ἐπιτηδεώτερός
σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιικὸς τοῦ Ἐρυθραίου τὰ τε

radendi apud Graecos quoque anti-
quissimo reperiri aevo observat Lar-
cher. ex Euripid. Alcest. 429 et Plut.
Vit. Pelopid. 34 init. p. 296 F. Add.
cap. 33 ibid. et Vit. Alexandr. 72.
pag. 704 E. Etenim Alexander quo-
que Hephaestione mortuo τοὺς ἵπ-
πους κείραι dicitur.

CAP. XXV.

ἐθάρσησαν] Ita unus codex pro
vulg. ἐθάρρησαν. Vid. Koen. ad
Gregor. Corinth. De dialect. Attic.
§. 82. pag. 153. Quae vulgo post
ἐθάρρησαν ponitur vocola τε, cum
absit a duobus codd., abiecta est a
Schaefero, quem ego cum Bekkero
et reliquis edd. recentt. secutus
sum: retinuerunt eandem Schweig-
haeuser et Gaisford.

ὁ δὲ νεκρὸς ἦν κ. τ. λ.] Citat Eu-
stath. ad Homer. Ili. p. 626, 52 s.
481, 5, ubi recte dat ἦν, quod etiam
nunc e melioribus Herodoti libris
revocatum esse video. Schaeferus
tenuit ξην. — Ad voces μέγαθος et
κάλλος plerumque iunctas cf. nott.
ad V, 12.

τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίευν]
Conf. III, 43, ubi similem in modum
loquitur Noster. — „τῶν δὲ id est
μεγάθος εἵνεκα καὶ κάλλεος: ταῦ-
τα ἐποίεον, nempe τὸν νεκρὸν παρὰ
τὰς τάξεις ἐκόμιζον. In Homeri Ili.
XXII, 369 Hectoris cadaver περί-
δρομον νῆες Ἀχαιῶν, οἱ καὶ θηή-
σαντο φνῆν καὶ εἶδος ἀγνητὸν Ἐκτο-
ρος.“ Valcken. Ideo vero (i. e. ob
pulcritudinem corporis et magnitu-

dinem) haec faciebant (ut scil. ca-
daver plaustris impositum ducerent
praeter aciem ac singulos ordines)
cunctique relictis stationibus accede-
bant intuituri Masistium. Ubi quae
ante ἐφοίτεον olim inserta erat vo-
cula καὶ, ea nunc eiecta est, me-
lioribus codd. ita iubentibus. In
proxime seqq. ad verbum ἐπικατα-
βῆναι vid. VIII, 38 ibique nott.

ὁ γὰρ χώρος κ. τ. λ.] De structura
loci conf. Matth. Gr. Gr. §. 615. Ad
seqq. ἐπιτηδεώτερός σφι ἐνστρατο-
πεδεύεσθαι vid. nott. ad IX, 2. 7 et
ob usum locutionis τὰ τε ἄλλα Her-
mann. ad Viger. pag. 722, ubi no-
strum locum ita Latine reddit: „re-
gio Plataeensis cum aliis rebus aptior
videbatur ad castrametandum Ery-
thraeo, tum aqua abundantior.“ Inde
in Plutarchi Vit. Aristid. cap. 16
fin.: καὶ τοῖς Ἕλλησι βουλευομένοις
ἔδοξε πορρωτέρῳ μεταστρατοπεδεύ-
σαι καὶ καταλαβεῖν εὐνδρον χω-
ρίον, ἐπεὶ τὰ πλησίον νάματα καθ-
ύβριστο καὶ διέφθαρτο, τῶν βαρβά-
ρων ἱπποκρατούντων Sintenis, qui
olim tenuit εὐνδρον, quae sane est
plurimorum codd. lectio, nunc re-
vocavit εὐνδρον, quod unum verum
esse hic Herodoti locus satis decla-
rat. Eadem confusio in Herod. IV,
47, ubi vid. nott. Ac praeter Gar-
gaphiae fontem, cuius continuo fit
mentio, Βουκεράϊς fons quoque com-
memoratur ἐν Πλαταιαῖς apud Ety-
mol. M. pag. 207, 41, ubi de no-
mine fontis plura afferuntur e Theo-
nis Commentariis in Callimachi Ἀλ-
τια.

ἄλλα καὶ εὐϋδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην, τὴν ἐς τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν, ἔδοξέ σφι χρεῶν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. Ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπορέης τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, διὰ ὄχθων τε

ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην] Fons iste, cuius mentio quoque IX, 49. 50. 52 occasum versus ab Erythris prosiliebat; unde aqua Plataeas versus fuit deducta teste Pausan. IX, 4. §. 3, ubi vid. Siebelis. Add. C. O. Mueller: Orchomen. p. 489 coll. Gail. Le philol. V. p. 309 seq., Unger: Paradox. Thebb. pag. 379, Muenschel: De rebb. Plataeens. pag. 7. Hicce fons, qui Herodoto teste (IX, 51) decem stadiis aberat ab Oëroë ac viginti stadiis (IX, 52) ab Heraeo urbis Plataeensis, ubi situs fuerit, si quaeras, prope Androcratis fanum illum prosiluisse, eadem Nostri verba declarare videntur: Androcratis autem fanum teste Thucydide III, 24 ad dextram viae ab urbe Plataeensi Thebas ducentis quaerendum, unum fere milliarium ab urbe remotum. Huc autem pervenerunt Graeci, postquam per Cythaeonis declivitates (i. e. per vicos Katzula et Bubuka), Hysias deinde praetereuntes in agrum Plataeensem intraverant: itaque in planitie Asopum versus extensa fontem huncce quaeras necesse est, neque ille fons, cui nunc nomen *Verguliani* s. *Vergentiari*, pro Gargaphia vetere haberi poterit, ut olim proposuerunt Squire (apud Walpole: Memoirs pag. 338 seq.) et Clarke (Travels II, 3. p. 83), quoniam meridiem versus ab urbe exoritur ad viam Megaris Plataeas ducentem. Prope fanum Androcratis Gargaphia quaerenda erit, quam mediam inter vicos Platana atque Kriakuki sitam fuisse eo loco statuit Leake (Travels in North. Greece II. p. 332. 343), quo adhuc lapides vetusti operis fontem quendam includunt: idemque asserit Vischer:

Erinnerungg. aus Griechenl. p. 549. Alium fontem, qui copiosam emittat aquam, magis occasum versus et urbem propius situm pro Gargaphia haberi vult Goettling: Gesammelt. Abhandl. pag. 136. Ac denique Grote: History of Greece Vol. V. p. 222 eo inclinatur, ut fontem olim fluentem nunc defecisse nec amplius hodie inveniri posse arbitretur; cui add. Wheeler: Geography of Herodot. pag. 71.

παρὰ Ὑσιᾶς] i. e. *praeter Hysias*, ut V, 74. VI, 108. De ipsa urbe dixi ad IX, 15. Quae continuo saquuntur ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν (i. e. *in agrum Plataeensem*), Gail Le philol. IV. p. 284 ob sequens ἀπικόμενοι intelligi vult: *marchant vers le territoire de Platée*, quemadmodum paulo ante ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιᾶς *descendre vers Platée*. Equidem cur a vulgata interpretatione recedam, haud intelligo.

τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος] *Androcratis fanum propius abest ab ipsa Plataeensium urbe, haud multum a Cereris templo situm prope viam Thebas ducentem* (cf. Unger Paradox. Thebb. pag. 275), loco minus apto tam peditibus quam equitibus. Vid. Gail. l. l. V. p. 300–306, Kruse: Hell. II, 1. p. 596, Leake l. l., alios (conf. nott. ad IX, 51) et tabulas aedictas, quae totius regionis continent delineationem. De ipso heroë antiquo conf. Wasse ad Thucyd. III, 24 et potissimum Plutarch. Vit. Aristid. 11. pag. 325. — Ad voces διὰ ὄχθων (*per colles*) conf. IX, 56. 59 et allata ad IV, 201. Pro χώριον tres codd. χώρον. Atque alibi quoque χώριον de loco spatioso adhiberi, ut II, 29 observat Schweighaeuserus. Intel-

οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγέ- 26
 703νετο λόγων πολλὸς ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδι-
 καίεν γὰρ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρασ, καὶ καινὰ
 καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον
 τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς τάξις ἐκ τῶν
 συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοπον-
 νησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νεόν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου
 ἐπεὶ τε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον
 κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα

ligitur autem regio *plana*, ut I, 110:
 ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα
 ἀπεδος, et IX, 102 ἀπεδος χώ-
 ρος. Quae iam attulimus ad IV, 62,
 ubi vid. nott.

CAP. XXVI.

λόγων πολλὸς ὠθισμὸς] Vid. nott.
 ad VII, 225; μεγάλη λογοτριβὴ ex-
 plicatur in Neograecorum sermone,
 ut profert Theophrastus in Vocabular.
 pag. 233. Quod olim legeba-
 tur πολλῶν in Florent. quoque libro
 conspicuum, dudum correxit Wes-
 seling. Diss. Herod. XI. pag. 205 re-
 ponens πολλός, ut VIII, 78 et recte
 interpretans: *vehemens verborum al-
 tercatio*. Ad verbum ἐδικαίεν conf.
 nott. ad VIII, 126 et ad pronomina
 αὐτοὶ (ubi olim male αὐτέων) ἑκά-
 τεροι Matth. Gr. Gr. §. 468 fin. Con-
 ferunt III, 82, ubi αὐτὸς ἕκαστος et
 V, 13 αὐτὰ ἕκαστα. Quod vero Val-
 cken. τὸ ἕτερον κέρασ per euphemis-
 mum dici putat *sinistrum cornu*, ob
 Plutarch. Vit. Aristid. 12, ubi de ea-
 dem disceptatione inter Athenien-
 ses et Tegeatas refertur, merito ob-
 loquitur Schweighauser, cum ἕτε-
 ρον κέρασ utrumlibet intelligatur
 cornu sive sinistrum sive dextrum.
 Ad proximum τοῦτο μὲν non sequi-
 tur τοῦτο δὲ, sed eius loco cap. 27
 initio legitur: οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον·
 Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρί-
 ναντο τάδε. — In verbis καὶ και-
 νὰ καὶ παλαιὰ aequae atque mox
 καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νεόν vim
 quandam esse duplicatae voculae
 καὶ nemo non sentit; sic VI, 96:
 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὴν πό-

λιν; VI, 98: καὶ πρῶτα καὶ ὕστα-
 τα; I, 61: κομίσας καὶ χρήματα
 καὶ ἄνδρας. Add. I, 73 et conf.
 Hartung: Lehre v. d. Partik. I. p.
 144 seq.

ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς τάξις]
 „Sic Tegeatae postea ἀξιονικότε-
 ροὶ εἶμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν
 τάξιν ἔχειν: et Athenienses cap. 27
 ἄρ οὐ δίκαιοι εἶμεν ἔχειν ταύτην
 τὴν τάξιν. Hinc in Plutarchi Vit.
 Aristid. 12. pag. 326 A. Ἀθηναῖοι
 Τεγεαταῖς περὶ τάξεως ἐρίσαντες.
 Lis erat non adeo de loco, quem
 obtinerent, sed *utri cornu alterum in
 hostem ducerent*.“ Wesseling. Pro
 τῆς τάξις una Aldina τῆς στάσις.
 Vid. IX, 21. — In seqq. ὅσαι ἤδη
 ἔξοδοι breviter dictum pro ἐν ταῖς
 κοιναῖς ἐξόδοις, ὅσαι statuit Matth.
 Gr. Gr. §. 474, E. — Pro τὸ παλαιὸν
 duo codd. τὸ πάλαι, ut IV, 180. VII,
 142. IX, 72. Sed τὸ παλαιὸν inve-
 nitur quoque VII, 129, idque huic
 loco eo magis aptum, ubi sequitur
 τὸ νεόν. Cr. addit Heindorf. ad
 Platon. Euthydem. §. 40. pag. 355.

ἐπειρῶντο — κατιόντες] Eadem
 structura IX, 33 et I, 77, ubi vid.
 nott. κατιέναι de iis dici, qui pa-
 triâ pulsi in patriam redeunt, sa-
 tis notum; conf. III, 45. V, 62, ne
 plura. Ad verbum εὐρόμεθα (i. e.
adepti, consecuti sumus) vid. nott. ad
 IX, 6. De Heraclidis, Eurystheo
 victo Peloponnesum invadentibus
 duce Hyllō, tradit Diodorus IV,
 58, quo auctore Heraclidis occurrit
 Atreus, qui post Eurysthei mor-
 tem Mycenarum regnum occuparat,
 προσλαβόμενος συμμάχους Τεγεα-
 ταις καὶ τινὰς ἄλλους, κατὰ δὲ τὸν

τοιόνδε· Ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἔοντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἰζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ἵλλον ἀγορεύσασθαι, ὥς χρεὼν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτῶν κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχήσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ

Ἰσθμὸν, ita pergit Diodorus, τῶν στρατοπέδων ἀθροισθέντων Ἵλλος μὲν ὁ Ἡρακλέους εἰς μονομαχίαν προεκαλέσατο τῶν πολεμίων τὸν βουλούμενον, ὁμολογίας θέμενος τοιαύτας· εἰ μὲν Ἵλλος νικήσῃ τὸν ἀντιταχθέντα, παραλαβεῖν Ἡρακλείδας τὴν Εὐρυσθέως βασιλείαν· εἰ δὲ Ἵλλος λειφθεῖη, μὴ κατιέναι τοὺς Ἡρακλείδας εἰς Πελοπόννησον ἐντὸς ἑτῶν πεντήκοντα· καταβάντος δ' εἰς τὴν πρόκλησιν Ἐχέμου τοῦ βασιλέως τῶν Τεγεατῶν καὶ τῆς μονομαχίας γενομένης ὁ μὲν Ἵλλος ἀνῆρέθη, οἱ δὲ Ἡρακλείδαι κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπέστησαν τῆς καθόδου κ. τ. λ. De Achaeorum atque Ionum sedibus priscis in Peloponneso vid. Herodot. I, 145 seq. ibique nott. Ad verbum ἐκβοηθήσαντες vid. nott. ad VI, 16 et ad locutionem ἰζόμενοι ἀντίοι Herod. V, 18 ibique nott. IX, 18. Quae sequuntur verba τότε ὦν λόγος Ἵλλον ἀγορεύσασθαι, reddenda videntur: *fama est Hyllum edixisse*, vel etiam, quod eodem fere redit, *edicendum curasse*. Quo eodem sensu activum προηγόρευε IX, 98. VII, 10. §. 4 coll. IX, 92 et VIII, 5, ubi ἡγόρευε et potissimum VI, 97. I, 60. III, 75 et 156. Grashof (Zeitschrift f. Alterthumswissensch. 1834. nr. 3. p. 248) coniicit pro ἀγορεύσασθαι refingendum esse ἀγορήσασθαι, ea notione [*concionandi, publice s. pro concione dicendi*], qua VI, 11 verbum ἡγορόωντο. Mihi ad Herodoti locos laudatos respicienti haud opus videtur tali mutatione, libris scriptis praesertim invitis. De vocula ὦν monuit Matth. Gr. Gr. §. 625.

ἐπὶ διακειμένοισι] i. e. certis quibusdam propositis legibus s. conditio-

nibus, de quibus inter utrosque convenerat. Citat Herodotea Eustath. ad Ili. p. 233, 33 s. 177, 5. Haud aliter Plutarch. Vit. Thes. 17 ἐπὶ τοῖς ὀρισθεῖσιν. Mor. II. p. 808A ἐπὶ πᾶσι δικάσις. Atque ipse Herodotus mox scripsit ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε (i. e. in haec verba s. in has conditiones iusiurandum ediderunt), et supra IX, 7. §. 1 ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις (ubi vid. nott.); neque aliter ἐπὶ ῥητοῖσι I, 59. V, 57, ubi vid. nott. ἐπὶ τῷ λόγῳ VIII, 5, ubi vid. nott. Infra IX, 33: ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοις κ. τ. λ. IX, 88: ὁμολόγησαν ἐπὶ τούτοις. Ad argumentum loci sic Valcken., Quae de Hyllō narrantur Heraclida certis sub conditionibus ad singulare certamen Peloponnesiorum praestantissimum provocante, comparari poterunt cum Diodor. Sic. IV, 58. [Tu vid. supra allata]. Sed iuxta Diodorum, Hyllō cadente, intra annos quinquaginta non reverterentur in Peloponnesum Heraclidae: verius ille scripsisset cum Herodoto ἐντὸς ἑτῶν ἑκατὸν, iudice viro summo ad Diodor. Conf. Meurs. De regn. Laced. cap. 7. Quibus addam, quae Wesselingius ad illum Diodori locum adscripsit: „Frequentis olim usus inter dissidentes reges singularia erant certamina, longe profecto honestiora et magis e re civium, quam quae vulgo levi saepe ex causa inter privatos sumuntur. Exempla principum, ut popularium sanguini parceretur, inter se congregientium non addo: sunt enim in his libris haud rara et ab incomparabili Is. Casaubon. ad Athen. IV, 13 diligenter collecta.“ Scripsit nimirum Athenaeus IV, 41. pag. 155A. haec: ὅτι δὲ καὶ οἱ ἐν-

ἔταμον ὄρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε· ἦν μὲν Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια· ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον εἰς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθέλον- τὴς Ἐχεμος, ὁ Ἡερόπου, τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμονομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὑλλον. Ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἐτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. Ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόν- τες αἴρεσιν, ὁκοτέρου βούλεσθε κέρους ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ

δοξοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐμονομάχουν καὶ ἐκ προκλήσεως τοῦτ' ἐποίουν, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν: ad quem locum plura sane adscripsit Is. Casaubonus, unum tantum huius pugnae singularis exemplum afferens ex Diodor. Siculo XVII, 100 de Coragi ducis Macedonis pugna cum Dioxippo Atheniensi atque ex Athenaei verbis ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν colligens, Athenaei peculiare opus olim existisse, quo exempla ducum collegisset, qui singulari certamine salutem exercituum suorum aut rei publicae redemissent. Sed recte monuit Schweighauserus (in Commentt. ad h. l. Tom. II. p. 513), haec Athenaei verba nihil aliud significare nisi: *alibi*, i. e. in alia operis parte, *diximus*, ac respici locum primi libri, quo de his satis commode dici poterat. Prisci moris fuisse hoc pugnae singularis genus vel ex Homeri Ili. III, 98 colligi potest, itemque a Strabone VIII. p. 357, qui huiusmodi certamen commemorans id fieri scribit κατὰ ἔθος καὶ παλαιόν. Neque cuiquam in mentem non venit Horatorum et Curiatorum certamen apud Livium I, 23; ex Herodoto conferri quoque possunt hi loci L, 82. V, 95. Neque nostra aetas talibus caret exemplis. Anno 1794 duo Gallorum duces (Duphot et Lannes) cum duobus Hispanorum ducibus ante arcem Figueros in Catalonia eum in modum com-

mittuntur atque in ipsius exercitus utriusque conspectu ita pugnasse narrantur, ut uterque Hispanorum dux caesus ac prostratus iaceret; unde Gallis victoria obtigit. Vid. Heymann in Erschii et Gruberi Encyclopaed. Sect. I. Vol. XXVIII. p. 324. Ad verba ἔταμον ὄρκια conf. IV, 70. VII, 132 ibique nott.

ἑκατόν τε ἐτέων] i. e. *intra centum annos*. Nec aliter simplex genitivus II, 115. VI, 58, vel usitatus in publicis documentis; vid. Boeckh: Monatsbericht. d. Berlin. Acad. d. Wissensch. 1853. pag. 162. In annorum *centum* numero congruit cum Herodoto Schol. Thucyd. I, 12; qui hac de re egerint, plures laudat Wesseling. ad Diodor. l. l.

Ἐχεμος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος] Omnes libri scripti Φηγέος, quod inde retinendum duxi. Nam e Pausania VIII, 4. §. 7, ubi ille vocatur Κηφέος, apud Herodotum corrigere volunt Κηφέος, suadente quoque Siebelisio (qui hunc *Echemum* luctae praemium tulisse in Olympico certamine observat e Pindar. Ol. X, 79 seqq.) et Larchero, qui hoc de Cephæo praeter Pausaniae l. l. excitat Apollodor. I, 8. §. 2. pag. 30 et §. 16. pag. 49. Hinc Negrus recepit Κηφέος: reliqui editores in vulgata acquieverunt. Ad significationem vocis γέρεα (*honores, privilegia*) in sequentibus conf. III, 142 ibique allata. IV, 143. VII, 134.

δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατὰ περ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. Χωρίς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῇται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢ περ Ἀθηναίους. οὐ γάρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὐτ' ὦν καινὰ οὔτε 27 παλαιά. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπε- 704 κρίναντο τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα

φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν] Borheck., praeenuntibus Koenio ad Gregor. Cor. De dial. Ion. §. 56. p. 548 et Larchero, rescribi vult ἐς ἡμέας, quibus Schweigh. recte opponit ipsum Herodotum II, 36, quamquam praepositio et ipsa reperitur addita VI, 57. Itaque nihil mutandum duxi: de accasativi ratione vid. Kuehner Gr. Gr. §. 545. Nam haec fere loci sententia: „ad nos pertinere dicimus imperium s. ductum alterius cornu“, quod convenit cum iis, quae continuo subiiciuntur: ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον, ubi scil. iure hoc sibi deberi contendunt. Pro ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ Naber in Mnemosyn. IV. p. 13 scribi vult: ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ, quod sic legitur VIII, 41, neque vero hoc loco necessarium videtur.

τοῦ ἀπηγημένου] Passivo sensu accipiendum esse observat Matth. Gr. Gr. §. 495 E. Idem eadem in locutione reperitur supra I, 207. Ad sequens ἀξιονικότεροι cf. VII, 187 ibique allata.

ἀγῶνες ἀγωνίδαται] Verbum ἀγωνίδαται affert Eustath. ad Ili. pag. 234, 20 s. 177, 23. Tu vid. de hac perfecti passivi forma allata a Bredov. pag. 328. De certaminibus Tegeatarum ac Spartanorum vid. supra I, 65 seqq. Spartani enim cum prins infeliciter pugnassent cum Tegeatis, postea, Orestis ossa Spartam cum relata essent, bello superiores facti sunt, s. ut Noster scribit I, 68, ὅπως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι. Inde victi Tegeatae foedus iniisse cum Lace-

daemoniis eosdemque in bellum proficiscentes secuti et comitati esse videntur (Λακεδαιμόνιοι, ait Plutarchus Quaest. Graec. 5, Τεγεάταις διαλλαγέντες ἐποιήσαντο συνθήκας καὶ στήλην ἐν Ἀλφείῳ κοινὴν ἀνέστησαν κ. τ. λ.), valde aestimati et honorati a Lacedaemoniis, qui inde in acie Plataeensi, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς, ut Noster tradit cap. 28, Tegeatis locum ipsis proximum assignant. Ac vel antea Tegeatas cum Lacedaemoniis Thermopylas profectos legimus VII, 202. Conf. etiam Curtius: Peloponnes. I. p. 252. Neque aliter posteris temporibus Tegeatas Lacedaemoniis adiunctos videmus: vid. modo Xenoph. Hist. Graec. IV, 2, 13. VI, 4, 18. — In seqq. retinui δίκαιον, quoniam δικαιότερον, quod Pavius reponi voluit, ac nuper quoque Naber l. l. pag. 11, et libri scripti respuunt et usus linguae; sed positivum subinde ita poni invenimus, ubi mente addere licet μᾶλλον e verbis praegressis atque ex tota sententia, quae antecedit, repetendum; de quo usu bene monuit Stallbaum ad Platon. De legg. IX. p. 859 A. (p. 36 seq.), nec nostro loco omisso, quem etiam attulerunt Matthiae Gr. Gr. §. 457, 1 et Bredov. pag. 66 seq.; vid. quoque Lambert. Bos. de Ellipse. Ling. Graec. pag. 769 ed. Schaefer. — In verbis sequentibus οὐτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά usum vocalae ὦν notavit idem Stallbaum ibid. VII. p. 792 D, ubi vid.

CAP. XXVII.

σύνοδον τήνδε — συλλεγῆναι] i. e.

συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων. ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν, τὰ ἐκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατριῶν ἐστὶ, ἐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ, πρῶτοι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὕτοι φασὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν τούτους πρότερον, ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μούνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν ἐκείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ

bene novimus, convenisse nos huc pugnandi, non altercandi causa, sive, ut exponit Schweigh. in Lex. Herod. (II. pag. 75): „novimus pugnandi causa cum hoste hic nos convenisse, non sermonum faciendorum causa, i. e. non ut longis orationibus tempus teramus.“ Quare haud opus cum Nabeto in Mnemosyn. IV. pag. 29 scribere *σύλλογον τόνδε*, quamquam *σύλλογον ποιῆσθαι* s. *γίγνεσθαι* Nostro haud infrequens; conf. VII, 8. 10. VIII, 24. 74. 83. Plutarchus in Vit. Aristid. 12 haec hunc in modum profert: *ἤκομεν*, inquit Aristides, *οὐ τοῖς συμμάχοις στασιάσοντες, ἀλλὰ μαχοῦμενοι τοῖς πολεμίοις*. Similia quaedam dicta affert Valckenar. e Liv. XXXII, 34. Diodor. II. p. 638. Euripid. Phoeniss. 591.

προέθηκε — λέγειν] Schweigh., qui prius intellexerat: *instituit dicere* s. *proposuit, ut diceremus*, postea (Lex. Her. II. p. 257) hunc huic loco convenire sensum statuit: *praetulit commemorare vel ut commemoraremus antiqua et nova*. De qua interpretatione merito dubitans Stegerus scribi voluit *λέγων*, quo sane haud opus videtur, modo locum sic accipias: quando Tegeata *proposuit antiqua et nova dicenda, praeclare facta ab utroque populo omni tempore*.

ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας] „Laudabilia, quae multis hic enarrant Athenienses, maiorum suorum facinora hinc paucis commemorat Pseudo-Plut. De Herod. malign. pag. 872 A. Eadem illa magna cum laude celebrantur

ab oratoribus; ab Isocrate in Panegy. p. 51 [§. 27 seq.] seqq. in Aristid. Panathen. p. 201 etc. in Επιταφίοις etiam λόγοις, quibus nomina praefiguntur Demosthenis et Lysiae.“ Valcken. In verbis sequentibus *πρῶτοι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι* vocula *μᾶλλον*, quae ab uno Sancrofti libro abest, deleta est a Schaefero, Schweighaeusero et Gaisfordio; equidem cum recentt. edd. revocandam duxi voculam probante Bredov. pag. 66, qui recte mihi monere videtur, eos falli, si qui omissā voculā *μᾶλλον* inde concludant, superlativum cum *ἢ* h. l. pro comparativo esse adhibitum. Pro *ἢ* Naber l. l. scribi vult *ἢπερ*. Ipsam sententiam Schweighaeuserus recte eum in modum reddidit: *necesse est vobis exponamus, unde nobis, qui semper fortes fuimus, magis patrium sit quam Arcadibus, ut primi simus*. — Mox e Florentino aliisque dedi *οὕτοι φασὶ*, ubi Schaeferus cum Matth. *φασὶ οὕτοι*. Ac paulo post voces *τοῦτο μὲν* ante *τούτους* immerito ex uno Sancrofti codice omisit Schaeferus, quem Matth., Bekker, Dindorf. et Dietsch. sequuntur. Mihi caeterorum librorum auctoritas praestare videbatur; itaque retinui. Repetitur quoque cum vi quadam *τούτους*, licet antecedit *Ἡρακλείδας*, quod idem fieri videmus apud Nostrum VII, 221. III, 85, ubi vid. nott.

τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν] „*Eurysthei iniurias sustulimus, finem illarum fecimus*.“ Schweighaeuser. in Lexic. Herodot. II.

Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντες τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φαμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς

p. 15. Tu cf. de verbo καθαιρεῖν eiusque significatione allata ad II, 172 et VII, 50. §. 2.

Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος κ. τ. λ.] Hosce accusativos non prorsus convenire cum iis, quae deinceps leguntur: ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς καὶ θάψαι, nemo non videt: quos accusativos pro genitivis poni ex ea structura, qua et totum et partes saepenumero uno eodemque casu exprimuntur, si quis statuatur indeque explicet: Ἀργείων τῶν — ἐλασάντων — ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φαμεν καὶ θάψαι (de quo structurae genere diximus ad VI, 111 et VII, 157), non intercedam, nisi quis, quod non admodum differt, accusativis τοὺς νεκροὺς accusativos priores (Ἀργείους τοὺς ἐλάσαντας, τελευτήσαντας) quodammodo repeti, praesertim pluribus verbis interiectis, existimet. De ipso argumento loci vid. V, 67 ibique nott. Larcherus excitaverat Apollodor. III, 6. §. 1. 3. 6. 8. III, 7. §. 1. Plutarch. Thes. cap. 29. p. 14A. — Ad locutionem τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα vid. I, 32, ubi idem invenitur; τοὺς Καδμείους dicit Thebanos: vid. quae plurima affert Unger Theban. Paradox. pag. 17 seq. et cf. ipsum Herodotum I, 56. V, 57. 61; de scriptura nominis monuit Bredov. pag. 179. Verbum ἀνελέσθαι in cadaveribus ad sepulturam tollendis adhibitum illustrat Wesselingius Isocratis locc. Panegy. 15. §. 55. p. 52A. Plat. [cap. 21. §. 53] p. 306D. — Panath. [cap. 70. §. 171] p. 269A. Lys. Epitaph. [pag. 60 seq.] p. 33, ubi cf. Taylor. Tu add. Herod. IX, 23 et Boissonad. ad Philostrat. Heroicc. p. 431. 542. Lex. Xenoph. I. p. 195.

καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίνι] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 321, 6. De verbo θάπτειν dixi ad V, 8.

Eleusine (i. e. in agro Eleusinio, non in templo Eleusinio) illos sepultos esse testantur quoque Pausan. I, 39. §. 2 et Lysias Epitaph. §. 10. cap. 191. 25 s. p. 65 Reisk.

ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας κ. τ. λ.] Ita scripti libri quantum scio omnes, quos hic deserere nolui, probante Wesselingio Diss. Herod. IX. p. 132, ubi de hoc loco uberius egit. Cum enim in Aldina post verba τὰς Ἀμαζονίδας invenirentur inserta verba τὰς ἀποθήκας, Gronovius reponi voluerat τὰς ἀπαθείας, probante Larchero, qui reddit *redoutables guerrières*, et Toupio in Epist. crit. p. 82 s. p. 66 (T. II. p. 500. IV. p. 489); Coraëus scribi maluit: ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θρητῆς τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ob Virg. Aen. XI, 659, quod merito displicuit Larchero, qui Taylori quoque in medium profert emendationem in Lectt. Lysiacc. cap. 4 init. pag. 687 s. p. 243 Reisk. ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θερμωύρας τῆς ἐπὶ Θερμώδοντος ποταμοῦ. Quibus omnibus facile carebimus, cum vulgata lectio, libris scriptis probata, nihil habeat, quo offendamur. Importune autem illata verba illa τὰς ἀποθήκας inde orta esse probabiliter coniicit Bredov. pag. 64. 65, „quod proxime sequentia vocabula τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος, duobus postremis male connexis ac compendiose scriptis, negligenter repeterentur.“ De *Thermodonte* fluvio vid. II, 104. IV, 86 ibique nott., quibus nunc addi poterit C. Ritter: Erdkunde XVIII. pag. 95 seqq. De Amazonibus, quarum sedes ad Thermodontem fluvium, vid. nott. ad IV, 110 et Ephori fragmentt. pag. 209 Marx. a Cr. ad h. l. laudat., Homer. Ili. III, 189 coll. VI, 186. De incursione earum in Atticam vid. Plutarch. Thes. 26 seq. p. 12 E. Paus. I, 41. §. 7. Lysias l. l.

ὑπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν.
καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. Ἀλλ' οὐ
γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμεμνησθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε
έόντες ὧντοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρότεροι, καὶ τότε έόντες φλαῦροι
νῦν ἂν εἶεν ἀμείνονες. Παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω. ἡμῖν
δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλά τε
705 καὶ εὖ ἔχοντα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ
ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵτινες μόννοι Ἑλλήνων δὴ μουννομαχήσαν-
τες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγεγνό-
μεθα καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἄρ' οὐ

καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι] Male duo codd. Ἡρωϊκοῖσι, quam-
quam, notante Wesselingio, id ipsum
reperitur apud Diodor. XV, 79 coll.
Cicer. De N. D. III, 21. Additur h. l.
nomen πόνοισι, cum alias nullum
eiusmodi nomen reperiamus adie-
ctum, ut VII, 20. 171 τὰ Τρωϊκά.
At vide sis Lambert. Bos. De el-
lipss. pag. 395. 396 et conf. Lehrs
De Aristarchi studiis pag. 86, qui
Homericam dicit hanc locutionem,
si quidem apud Homerum crebro
invenitur πόνος de belli labore adeo-
que de ipsa pugna: vid. Ili. VI, 77.
XII, 348 etc. Nec aliter apud He-
rodotum πόνον de ipsa pugna dici
notavimus ad VI, 114. Caeterum
testis est Homerus Ili. II, 546.
556 seqq., ad Troicam expeditio-
nem quinquaginta naves Athenien-
ses prae buisse. Eorundem Athe-
niensium poëta meminit Ili. IV, 328
(ubi Ἀθηναῖοι μήστωρες αὐτῆς)
XIII, 196. 689. XV, 337.

ἀλλ' οὐ γάρ τι προέχει] nihil ad-
modum proficit mentionem harum re-
rum fecisse, interpretatur Schweigh.
in Lex. Herod. II. pag. 235. Usum
particulae γάρ attigit Matth. Gr.
Gr. §. 615, cui add. Hartung: Lehre
v. d. Gr. Partt. I. p. 470. Tu conf.
I, 14 ibique nott. VII, 158. IX, 109.
— φλαυρότεροι valet deteriores, mi-
nus fortes imbellesque indeque inutiles,
ut I, 207, ubi τῆς στρατιῆς τὸ φλαυ-
ρότατον idem est atque τὸ ἀρχήϊον.

εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμέ-
νον] i. e. si nullum aliud (facinus) a

nobis exhibitum esset s. si nullum aliud
edidissemus facinus (at multa sane
praestitimus, si qui alii Graecorum),
ob unam certe pugnam Marathoniam
digni sumus, qui hunc obtineamus ho-
norem. Pro ὥσπερ in proxime ante-
cedentibus haud opus scribere οἷσ-
πέρ ἐστι, ut Abreschio venerat in
mentem (vid. Matthiae Gr. Gr. §.
629), nam ὥσπερ h. l. affirmandi si-
gnificationem habet: ut quidem s. ut
sane multa eaque praeclare facta ex-
stant, quae nos, si qui alii Graeci, ex-
hibuimus. Ad verba εἰ τέοισι καὶ ἄλ-
λοισι Ἑλλήνων vid. eundem Matth.
§. 617 et Kuehner. Gr. Gr. §. 855, 2.
Ad ipsam sententiam ab scriptore
hic prolata faciant, quae adscri-
psit Valckenarius: „Campus Ma-
rathonius praecipua semper fuit
Atheniensibus gloriandi materies,
quia hanc de Persis victoriam soli
reportaverant. Ea de re loquenti
Lycurgo c. Leocr. p. 162, 13 (p. 210
seq. R.) dicuntur οὐκ ἐπὶ τῇ δόξῃ
μέγα φρονοῦντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ταύ-
της ἄξια πράττειν.“ Qui idem vir
dein excitat testimonia Aristopha-
nis Eqq. 1331. Thucydidis I, 73, ubi
Athenienses se solos dicunt Mara-
thone προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ,
Critiae apud Athen. I. p. 28 C., eo-
que etiam spectat Μαραθωνομά-
χων nomen Atticis anribus iucun-
dissimum apud Aristoph. Nub. 982.
Athen. VI. p. 253 F.

ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσ-
σεράκοντα] „Satis gloriose. Annu-
merantur nobis nationes Dario ve-

δίκαιοί εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μόνου τοῦ ἔργου; Ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξις εἵνεκα στασιάζειν πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ' οὐστυνας. πάντα γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέεσθε 28 δὲ ὡς πεισομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον, Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἥπερ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγεήτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους, ἔοντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἰλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἐπὶ τεταγμένοι. προσεχέας δέ σφι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα

ctigales III, 90 seqq. isto numero plures. Illaene vero Marathonium in campum contra Athenienses et navibus quidem sexcentis (VI, 95) venerunt? Iustius adiungitur, non profecto decere τάξις εἵνεκα στασιάζειν: adesse enim, οὐ τοῖς συμμάχοις στασιάζοντας, ἀλλὰ μαχόμενους τοῖς πολεμίοις, uti Plutarch. Aristid. [cap. 12] p. 326 B. "W'es-seling.

ἀρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν] i. e. nonne iustum est, nos eum obtinere locum ob hoc unum facinus. De usu vocis δίκαιος conf. nott. ad VIII, 137. Ad seq. ἄρτιοί εἰμεν (parati sumus ad vobis parendum) conf. IX, 48. 53. Gail. Le philolog. V. p. 217 hunc in modum haec intelligi vult: „nos prétentions ne nous rendront pas imprudens: nous serons et nous sommes assez sages pour vous obéir.“

ἵνα δοκέει] Ita recte nunc editur pro δοκέη, dudum iubente Valckenario, qui etiam ἵν' αὖν δοκέη scribi posse coniciebat. Ad ipsam sententiam ille laudat Plutarch. V. Aristid. l. l. et II. p. 208. — Ad sequens κατ' οὐστυνας conf. VIII, 85 ibique allata.

CAP. XXVIII.

ἀνέβωσε] Conf. nott. ad I, 11. De

voce ἀξιονικότερος cf. nott. ad VII, 187 et de verbo ὑπερβάλλεσθαι nott. ad VIII, 140. §. 1. Mox οἱ ἐπιφοιτῶντες (qui post veniunt s. accedunt) opponuntur iis, qui ἀρχὴν, i. e. ab initio s. principio, iam accurrant. Verbum ἐπιφοιτᾶν invenimus I, 97.

ἐφύλασσον] custodiebant, i. e. custodiendi et curandi causa eos comitabantur, ut simul essent armigeri atque ministri. Ad vocem εἰλωτέων et ad ea, quae sequuntur, vid. nott. ad IX, 10.

προσεχέας δέ σφι εἶλοντο] i. e. proximum locum Tegeatis tribuerunt Spartani, ut reddit Schweighauserus, sive Spartani Tegeatas sibi elegerunt, qui ipsis proximi starent in acie. Sic προσεχῆς IX, 102 coll. III, 73. 80. 91. 92, ubi finitimum, proximum indicat. — Quae sequuntur: καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς, Matth. Gr. Gr. §. 576 attigit explicans: honoris causa et propter virtutem. De Tegeatis vid. allata ad IX, 26. Qui quod mille quingentos gravis armaturae milites praebent, urbem admodum frequentem et copiosam illo tempore habitasse perhibentur a Niebuhrio (Vorträge über alte Länder- u. Völkerkunde I. pag. 72): modo numeris ab Herodoto indica-

καὶ ἀρετῆς. τούτων δ' ἦσαν ὅπλιται χίλιοι καὶ πεντηκόσιοι.

tis omaino confidendum sit, de quo idem vir doctus admodum dubitat, Herodotum non satis accurate de his edoctum fuisse existimans. Quod quo iure contendat Niebuhrius, ipse viderit. Qui enim reputaverit, quam studiosè Noster in omnia inquisierit quamque accurate, quae invenisset, retulerit, nullam dubitandi de his numeris, qui haud scio an publicis quoque documentis traditi fuerint, causam esse sibi facile persuadebit. — Post Tegeatas proximum Spartanis locum tenere dicuntur *Corinthii*, qui uti inter Peloponnesi gentes maxime floruerunt opibus, ita in ipso Peloponnesiorum foedere primum post Spartanos locum obtinuerunt (vid. nott. ad V, 91 et V, 92. §. 1, C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterthüm. §. 34. not. 12) indeque merito in acie prope Spartanos collocantur. Atque in re navali quoque post Athenienses proxime censentur *Corinthii*: vid. VIII, 1, atque post Eurybiadem, Spartanorum ducem, ponitur Adimantus, Corinthiorum dux, VIII, 5 coll. 59. 61. 94 ibique nott. Ad Thermopylas quoque quadringentos milites miserant, teste Nostro VII, 202: ad Plataeas quomodo se gesserint *Corinthii*, idem Noster infra tradit IX, 69: quem iniquo in Corinthios scripsisse animo antiquitus iam fuere qui dicerent: de qua re quid statuendum sit, dixi in nott. ad VIII, 94. Atque eodem pertinet, quod contra Herodoti testimonium Pseudoplutarchus De malign. Herodot. cap. 42. p. 872 D. ad Simonidis fidem utique dubiam provocat, qui Corinthiorum virtutem splendido carmine praedicavit, quod hoc modo nobis servatum et inter Simonidis fragmenta relatum est a Schneidewino (nr. 54) et Bergkio (nr. 84. pag. 897 seq. Poëtt. Lyric. Graec.) ac nuper tractatum est a Bambergero in Opuscc. philolog. pag. 160 seq. Et conf. quoque Bergk. ad Anacreont. Reliqq. p. 233, quocum maiorem in his fidem Herodoto quam Simonidi, qui aliis quoque mercenariam suam Musam

praebuit, habendum esse existimamus.

τούτων δ' ἦσαν ὅπλιται κ. τ. λ.] Quam Herodotus hîc recensioem dat populorum, qui ad Plataeas pugnaverint, ea non prorsus convenit cum Pausan. V, 23. §. 1, ubi gentium, quae Plataeensi pugnae interfuerint, ille prodit nomina, quae in basi statuæ Iovis Olympii deductae ab iis Graecis, qui ad Plataeas pugnaverant contra Persas, erant inscripta: de quibus plura disserit Broendsted. in Itin. I. p. 106 seqq. Desunt enim apud Herodotum incolae quinque insularum Aegaei maris: *Cei, Naxii, Tenti, Cythnti, Melii*, quorum nomina exhibentur in illa inscriptione, quosque non tam per socordiam ab Herodoto neglectos putem, quam potius eam ob causam, quod pauci fuerint numero nec magni momenti, accensi τοῖς φιλοῖς, quos ipsos in universum modo indicat Herodotus, accuratius recensens τοὺς ὀπλίτας s. gravis armaturae milites. Quod vero apud eundem Pausaniam *Elei* referuntur, quos post pugnam advenisse tradit Herodotus IX, 77, id Broendstedio auctore vel ita explicandum, ut non *Elei* in Peloponneso, sed *Elei Eretrienses* intelligantur, vel statuendum, errore factum esse, ut Pausanias pro *Palensibus*, qui revera desunt, legerit in illa inscriptione *Eleos: FAAEIOI* pro *ΓAAEIΣ*. *Eretrienses* autem atque *Leucadios* eam ob causam omissos putat idem Broendsted. l. l., quod hi una cum aliarum duarum gentium militibus collocati fuerint ex causa quapiam, quam tamen nobis expiscari haud liceat. Post Broendsted., qui l. l. de hac Olympicae statuæ inscriptione accurate disputavit, eandem rem aggressus est O. Frick (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. III. [1859] p. 521 seq.) ratione habita ipsius Graecae inscriptionis nuper repertae in donario hoc, quod Graeci, qui ad Plataeas pugnaverant, ex praeda facta Delphos dedicarunt, teste ipso Herodoto IX, 80 seq., ubi plura affere-

μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πιντακισχίλιοι, παρὰ δὲ σφι εὗροντο παρὰ Πausανίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυνῶνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι, παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι. Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τι-

mus. Etenim inscripta in hoc donario leguntur nomina gentium Graecarum, quae pugnae interfuisse indeque hoc donarium consecrasse putandae sunt: atque conveniunt nomina cum nominibus ab Herodoto indicatis, nisi quod *Palenses* et *Mantineenses*, quos Herodotus nominat, in hac inscriptione non inveniuntur, quae contra omissa ab Herodoto nomina continet *Ceorum*, *Meliorum*, *Teniorum*, *Naxiorum*, *Cythniorum*, *Siphniorum*: quae sane omnes exiguae civitates cum essent et paucas certe copias ad Graecorum exercitum misissent, ab Herodoto haud scio an propterea, ut iam supra dixi, nominatim productae haud fuerint, cum in sollemni inscriptione donarii publice dedicati omitti haud potuerint.

παρὰ δὲ σφι εὗροντο] i. e. a *Pausania* (qui totius exercitus fuit dux) impetrarunt, ut iuxta ipsos ii *Potidaeatae*, qui aderant trecenti numero, collocarentur. De verbo εὐρίσκεσθαι vid. IX, 26 coll. 6. III, 148. Potidaeam vero Corinthiorum fuisse coloniam, sic satis e Thucydide I, 56 constat. Urbis Noster mentionem facit VII, 123, ubi vid. nott. VIII, 126 seq.

τούτων δὲ ἐχόμενοι] i. e. hisce proximi stabant in acie *Orchomenii Arcades* (quo scil. ab *Orchomeniis* Boeotis distinguerentur), oriundi *Orchomeno*, quae fuit urbs sane antiquissima, in Graecorum bellis crebro memorata, sed quo tempore Strabo vixit, iam diruta, ita ut *Pausaniae* aetate VIII, 13 non nisi exiguae extiterint moenium atque aedium reliquiae, non longe remotae a vico *Calpaci* s. *Calpachi*, ad quem ab urbe *Tripolitza* per *Capsam* devenimus

spatio quattuor horarum et amplius. Testantur Gell. et Dodwell., qui tribus ferme horis a Mantinea se huc profectum esse scribit. Plura Mannert. VIII. p. 438 seq., Wasse ad Thucyd. V, 61 et Poppo ad Thucyd. I, 2. p. 189. De ruinis *Orchomeni*, quae adhuc supersunt, retulit quoque Leake: *Travels in Morea* III. p. 100; de ipsa urbe eiusque reliquiis vid. potissimum Curtius: *Peloponnes*. I. p. 219 seqq. 229 seq. Apud Herodotum VII, 202 eiusdem gentis mentio inter eas gentes, quae ad *Thermopylas* miserunt copias. De *Sicyoniis* cf. VI, 92. V, 67 seqq. VIII, 43, ubi aequae atque *Troezenii* inter eos enumerantur, qui naves ad *Salaminem* miserunt. De *Troezenii* ipsis diximus in nott. ad VIII, 41; de *Epidauriis* conf. Herodot. III, 52. V, 82 seq. et VIII, 43. 46. De situ urbis olim nobilissimae ac de ruinis adhuc superstitibus prope vicum, qui antiquae urbis nomen retinuit, vid. potissimum Curtius: *Peloponnes*. II. pag. 425 seqq. Veterum scriptorum testimonia de *Epidauro* exhibet quoque *Forbiger*: *Handb. d. alt. Geograph.* III. p. 1000 seq. De *Lepreatis* diximus ad IV, 148.

Μυκηναίων] Ad *Thermopylas* *Mycenaei* memorantur VII, 202. Ex quo *Mycenaeorum* studio erga reliquos Graecos, qui contra Persam arma ceperant, factum est, ut ab *Argivis*, quos cum aperte Persarum partes amplecti haud liceret, a neutrorum partibus stetisse acceperimus, iratis postea lacerarentur urbeque diruta *Argos* transferrentur, quotquot tum essent superstites. Adhuc urbis dirutae moenium quorundam, *Cyclopia* vulgo vocant, rudera sive fundamenta superesse narrant. Sed

ρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἔχόμενοι Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἔχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιητέων πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν, τούτων δὲ ἔχόμενοι Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διη-

ex eo, quod ad Thermopylas non nisi octoginta, ad Plataeas unâ cum Tirynthe quadringentos misit homines, merito colligas Mycenaeorum civitatem, quae antiquo tempore ita eminebat, iam Herodoti aetate multum decrevisse. Conf. Mannert. VIII. p. 650 et vid. potissimum Curtius: Peloponnes. II. pag. 400 seqq. Quae adhuc cernuntur urbis heroica Graecorum aetate celeberrimae ruinae, supra vicum Charbâti septentrionem versus si quis mille quingentos passus adscenderit, sitae sunt. De Tirynthe vid. nott. ad IV, 76.

Φλιάσιοι] Iidem ad Thermopylas quoque profecti erant, teste Herodoto VIII, 202. De ipsa urbe *Phliunte* agroque *Phliasio*, in montibus sito et Sicyonia ditione, Cleonis atque Argolide incluso veterum et recentiorum scriptorum testimonia vid. apud Forbiger.: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 968—970. Ac plura quoque disserit Mannert. VIII. p. 380 seq., qui idem pag. 382 quod mille gravis armaturae milites haec civitas contra Mardonium misit, inde coniicit, omnem civitatem continuisse quindecim fere milia hominum liberorum. De situ urbis nunc accuratiora edocuit Curtius l. l. II. pag. 471 seqq. Sita fuit urbs meridiem versus a Sicyone in valle Asopi, cuius duo rivuli supra urbem veterem conflunt, ad Tricaranum montem: nunc vocatur locus *Panagia Rachiotissa*, ibique adhuc supersunt veteris urbis ruinae quaedam dispersae per locum editum.

Ἑρμιονέες] Vid. VIII, 43. 73 ibique nott. *Eretrienses*, quos igitur ex parte in Graecia servatos esse patet, cum a Dario haec gens Susa transferretur teste Herod. VI, 119, aequae atque *Hermionenses* commemorantur VIII, 46 coll. 73 ibique

nott., nam utraque civitas ad Salaminiam pugnam praebuit naves. De *Styrensisibus* vid. nott. ad VIII, 1. 46; de *Chalcidensibus* VIII, 127 coll. V, 74. 79. 99 et VII, 185 ibique nott. Pausan. V, 23. §. 1, qui habet: *Χαλκιδεῖς οἱ ἐπὶ τῷ Εὐρίπῳ*. Vocem ἔχόμενοι, quae in Herodoti textum ex Aldina male irrepserat ante *Χαλκιδέες*, sustuli equidem, libris sic iubentibus. Retinuit tamen post Schaeferum Matthiae. Paulo ante in verbis *Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων* voculam τε, quae a Sancrofti libro abest, deleri vult Osann (Commentt. Semin. philol. Giss. Spec. II. pag. 5), quod hoc loco Eretrienses et Styrenses diversi utpote populi inter se discernantur.

Ἀμπρακιητέων] De *Ambraciotis* et *Leucadiis* vid. VIII, 45 ibique nott. 47. *Anactorium*, unde *Anactorii*, a Corinthiis olim conditum et postea Corinthiis atque Corcyraeis commune, mari adiacebat ad ostium sinus Ambracici portumque praebat: nunc loco nomen *Aios Petros* (vid. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 895), nec admodum remotum inde nunc situm esse dicitur oppidum *Ventizza*. Ante belli Peloponnesiaci tempora in Corinthiorum devenit potestatem; sed mox ab Atheniensibus capta ab eo inde tempore magis magisque decrevit, donec Nicopolin incolas transtulit Augustus. Neque enim longe hinc distat *Actium*, quod ad ipsius Anactorii ditionem olim pertinuit. Conf. Mannert. VIII. p. 67 seq., Poppo ad Thucyd. I, 2. p. 150.

Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης] De insula *Cephalenia* (scribitur autem et *Κεφαλληνία* et *Κεφαληνία*), quae olim Same s. Samos vocabatur atque etiamnum vetere appellatione retenta vocatur *Kefalonia*,

κόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι. 29 ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπὶ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἔόντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἐπτά. ὀπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι. Ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιω καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὥς ἔόντων ἐπτά περὶ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς τις παρήρτητο ὥς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὥς εἰς περὶ ἕκαστον ἑὸν ἄνδρα,

veterum et recentiorum scriptorum testimonia vid. apud Forbiger. l. l. III. pag. 1014 seq. Accurate Kruse: Hellas II, 2. p. 431 seq. descripsit hanc insulam, cuius quarta urbs vocatur Πάλη, cuiusque cives Παλεῖς s. Ionice Παλέες et Attice Παλῆς, ut apud Thucydid. I, 27 coll. Wass. ad Thucyd. II, 30, itemque Παλαιεῖς apud Polyb. V, 3. §. 4 (coll. V, 5. 10), ubi conf. Schweigh. Corinthiorum coloniam dicunt fuisse hanc urbem, sitam, ut arbitrantur, prope vicum *Lixuri*, ubi adhuc unius ferme horae intervallo ruinae quaedam superesse dicuntur nomine solito *Palaeo - Castro* s. *Palichi* cognitae. Cf. Mannert. VIII. p. 91, Poppo I, 2. p. 153 et potissimum Forbiger l. l. pag. 1015 in not., Kruse: Hellas II, 2. pag. 445 seqq.

Ἀριστείδης] Pertinet huc Plutarchi locus in Vit. Aristid. cap. 11 scribentis, Aristidem ad bellum fuisse electum ἀντοκράτορα, assumptis octo milibus gravis armaturae militum. Et confer quoque Herodotum VIII, 79.

CAP. XXIX.

συνάπαντες] Ita e duobus codd. merito revocatum pro σύμπαντες. Vid. I, 134. 178. VII, 187. Ad argumentum loci bene sic *Valcken.*: „In hoc numero gravis armaturae

militum 38,700 nihil inesse vitii liquet e sequentibus; primum enim praeter illos ψιλοὶ memorantur cum Spartanis missi Helotes 35,000, tum caeterorum Graecorum ψιλοὶ 34,500. Hi universi conficiunt 108,200, quibus adiuncti tandem 1800 Tespienses summam implebant 110,000. [Qui idem numerus prodit ex accurata Broendstedii recensione I. p. 105 coll. Clinton. Fast. Hellen. p. 427.] Herodotus infra [cap. 30] συνθεσπιέων τοῖσι παρεούσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. De his Graeciae libertatis statoribus intelligo Diodor. Sic. XI, 30. “Diodoro auctore ἦν ὁ σύμπας ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων εἰς δέκα μυριάδας = 100,000 (qui numerus ab Herodoteo numero non admodum differt), τῶν δὲ βαρβάρων εἰς πεντήκοντα = 500,000. Tu conf. etiam Manso: Sparta I, 2. pag. 311 seq. — Ad verba ὥς ἔόντων ἐπτά περὶ ἕκαστον ἄνδρα conf. supra IX, 10 ibique nott. et 28. In seqq. verbum παρήρτητο hinc attigit Iacobs. ad Aelian. N. A. V, 3. Tu cf. ad huius verbi usum nott. ad VII, 20. VIII, 76 et IX, 42.

ὥς εἰς περὶ ἕκαστον ἑὸν ἄνδρα] „Unus fere circa quemque virum, fuere 34,500. Si absolute et sine exceptione dixisset, unus circa quemque virum, numerus istorum leviter armatorum non nisi 33,700 fuisset.

πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε. Τοῦ δὲ σύμπαντος 30 Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ φιλοῖσι τοῖσι μαχίμοις ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεούσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον. Οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὥς ἀπεκλήδενσαν Μασί- 31

Nunc intelligi par est (quod etiam alioquin credibile erat) nonnullis ex numero ὀπλιτῶν, de quibus hīc agitur, duo aut plures leviter armatos, aliis vero nullum fortasse praesto fuisse. "Schweighaeuser. Ad numerorum menda, quae in his Herodoti libris frequentiora omnino reperiantur, sive ipsius scriptoris sive librariorum culpā (cf. I, 7. 32. II, 9. 145. V, 52 fin. VII, 187 ibique nott.), hoc quoque relatum vult Dahlmann. in Herodot. p. 99, quod hīc velites octingenti plures, quam qui ex iusta prodeunt computatione, enumerantur. Conferantur Manso: Spart. II. p. 312 et C. O. Mueller in Aeginett. pag. 126, qui Herodotum levis armaturae numerum vix aliunde quam ex hoplitis definivisse ratus haec subiicit: „Sed fortasse octingenti φιλοὶ, qui redundant, aut octingentis Epidauriis, ut κορίποδες, aut octingentis Anactoriis, ita ut singulis duo additi fuerint levis armaturae, adiungendi erunt." Hanc differentiam numerorum nunc explicari non posse iudicat Boeckh (Oecon. Athen. I. p. 278 sive 362 ed. sec.). Vel negligentiam quandam Herodoti subesse, qui forsitan neglexerit indicare unam e minoribus Graeciae civitatibus, quae octingentos milites praebuerit, vel graviter interpolatum esse hunc totum locum iudicat A. de Gutschmid in Philolog. X. p. 668.

CAP. XXX.

τοῖσι μαχίμοις] De vi articuli

vid. citt. ad VIII, 82. In seqq. de Thespiensibus vid. allata ad VIII, 75.

ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον] i. e. ὀπλῖται haud quidem fuere, sed ad velitum s. τῶν ψιλῶν numerum pertinebant, in levi erant armatura, γυμνοί. Nam vocem ὅπλα de scutis s. clipeis potissimum dici, ut apud Latinos arma, docuit Wesseling. ad Diodor. Sicul. XIV, 23 et ad h. Herodoti locum, ubi de hoc usu excitat Heliodor. Aethiop. IX. pag. 428 [cap. 12] Pausan. IV, 29. §. I. Polyb. I, 76. Salmas. ad Vopisc. Aurel. 7. Et conf. ipsum Herodotum II, 141 ibique nott. itemque IX, 62 (ubi ἄνοπλοι dicuntur leviter armati; vid. ibi nott.) et IX, 63, ubi ὀπλῖται et γυμνήτες sibi opponuntur. Atque huiusmodi γυμνήτες s. ψιλοὶ hoc quoque loco Thespienses intelligi mihi videntur; neque aliter intellexit Schweighaeuser in Lexic. Herodot. II. pag. 152. At Broendsted. I. p. 104, praeunte Bellan-gero, Thespienses revera sine armis Graecorum exercitui interfuisse nec unā cum caeteris pugnasse contendit, quod militum pugnantium in numerum haud referantur ab Herodoto, nec hoplitis nec velitibus additi, quodque in inscriptione illa Olympiaca ad IX, 28 memorata Thespiensium nulla fiat mentio. Itaque pro οὐδ' οὗτοι legi mavult οὐκ s. οὐκ ὄντες οὗτοι. Libri scripti non ad dicunt.

CAP. XXXI.

ὥς ἀπεκλήδενσαν] i. e. cum Masi-

στιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ρέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὥδε ὑπὸ Μαρδονίου. Κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας· καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλήθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπείχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν, ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐπόλεε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λεπρεήτας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἑρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινήτας.

stii mortem lugere desierant s. eluxerant, ut reddit Valckenarius, bene respiciens ad vim praepositionis ἀπό, quae rei perfectae et absolutae notionem continet. Quae plura hanc in rem affert idem Valckenarius tum ad h. l., tum in Annotat. ad Adonias. Theocriti pag. 202, iis add. Fischer. ad Weller. III. p. 113. De ipso Persarum luctu conf. IX, 24.

Κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε] κατὰ et h. l. et in seqq. indicat *e regione, gegenüber*. Vid. citt. ad VIII, 85, et de singulis gentibus, quibus Persarum constitit exercitus, VIII, 113. — Mox Schweigh. cum Gaisford. e Sanctrofti libro dedit *περιέσσαν* a forma ἔα pro ἦν (conf. I, 187 ibique citt.). Matthiae dedit *περιῆσαν*, quae cum vera Herodoti sit forma (vid. Bredov. pag. 406 seq.), merito recepta est a Dindorfio et Dietschio; Schaeferus cum Bekkero retinuerat vulgatum *περίεσαν*, quod Florentinus quoque hīc praebet, qui alias constanter pro ἔσαν exhibet ἦσαν. — Ad formam ἐκεκοσμέατο, quam intactam reliqui, cf. I, 100 ibique nott.

καὶ ἐπείχον τοὺς Τεγεήτας]

Schweighaeus. suspicatur scriptam fuisse: καὶ ἐπείχον καὶ τοὺς Τεγεήτας: „*atque etiam Tegeatas contra se stantes habebant.*“ Quo tamen vix opus; est enim loci sensus: *atque obtinebant aciem Tegeatis adversam*, ex aequo Tegeatis atque Laconibus oppositi stabant in acie, cum scil. numero essent multo plures quam Lacones, ita ut ipsorum acies Laconum et Tegeatarum simul obtegeret aciem. Conf. Schweighaeus. in Lexic. Herodot. I. pag. 241. Quo eodem sensu mox ἐπέσχον et κατέσχον apud Xenophont. in Hist. Graec. IV, 2, 21. Ad sequens οὕτω, quod non ad praegressa, sed ad sequentia spectat, vid. Matth. Gr. Gr. §. 470, not., qui idem §. 442, 4 not. ad verba: ὅ τι μὲν ἦν — πᾶν ἀπολέξας consulendus, ad quae ipsa hunc in modum *Wesselingius*: „Sermo de Persis, quorum *quod robustissimum* contra Lacedaemonios Mardonius opposuit, quod infirmius vero contra Tegeatas. Nonne ergo ὅ τι μὲν ἦν αὐτῶν quae elegans Pauvii coniectio? Alioqui τὸ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ VIII, 34.“ Mihi Pauvii coniecturā haud opus

Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μηλίας τε καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων αὐξον, περὶ τὸν Παρνησσὸν κατεilahμένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τήν τε Μαρδονίου στρατιήν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα 32 μὲν τῶν ἔθνέων τὰ μέγιστα οὐνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τὰ περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνήσαν δὲ καὶ ἄλλων ἔθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηϊκῶν καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπίων τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἔων ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο, ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. Τῶν μὲν δὴ

esse videtur. Ad verbum ἀπολέξας vid. nott. V, 110 coll. ad VIII, 22.

Mardonio iam Persis fuere subiecti Darii iussu, ut refert Noster VI, 44.

Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μηλίας] Vid. VIII, 66. De Thessalis regi faventibus VII, 172 seq. VIII, 30; de Phocensibus IX, 17. 18. Mox pro vulg. ἡῦξον dedi cum Dietsch. αὐξον, monente Bredov. pag. 310, qui in hoc verbo negligi e Nostro augmentum docuit. Ad verbum κατεilahμένοι (i. e. *compulsi, conclusi*) vid. nott. ad I, 80. III, 13. VIII, 27. IX, 70. 107. Cuius loco quod duo codd. afferunt κατεilahμένοι, id male tuetur Gail Le philol. IV. pag. 354 seq. atque eodem sensu quo ἀπολελαμένοι poni putat.

ἔφερόν τε καὶ ἦγον] De hac locutione vid. citt. ad I, 88 et III, 39 fin. Verba τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους propter vim praepositionis περὶ attigit Matth. Gr. Gr. §. 589, c. Et recte Gail. l. l. pag. 291 intellexit *Thessaliae incolas, dans l'étendue de la Thessalie*. Macedones autem probabiliter illi sunt, qui Alexandrum sequebantur, quem in Persarum exercitu vidimus VII, 137. VIII, 140 seq. coll. IX, 44. Nam a

CAP. XXXII.

καὶ λόγου πλείστου] Eadem locutio III, 146. Alia dedimus ad I, 120. IV, 138.

Φρυγῶν] De Phrygiis vid. VII, 73; de Thracibus VII, 185; de Mysis V, 74; de Paeoniis VII, 185; de Aethiopiis VII, 69. 70; de Aegyptiis VII, 89. Pertinent huc, opinor, Aeschyli verba in Persis 39: ἐλειοβάται ναῶν ἐρέται δεινοὶ, πληθὸς τ' ἀνάρηθμοι.

οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες κ. τ. λ.] i. e. *quā vocantur Hermotybi et Calasirii, brevibus ensibus armati*. De ipsis nominibus vid. II, 164 ibique nott. — Mox cum recentt. edd. dedi e Flor. et Sancrofti cod. ἐν Φαλήρῳ ἔων, ubi vulgo ἔων ἐν Φαλήρῳ. Ad verbum ἀπεβιβάσατο cf. nott. ad VIII, 76 et ad vocem ἐπιβάτας VII, 96 ibique nott.

ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζόν] Conf. quae similia attuli ad VII, 21. In proxime seqq. articulum τὰς ante Ἀθήνας, quem post Schaefer. reti-

βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· οὐ γὰρ ὧν ἡριθμήθησαν· ὥς δὲ ἐπικᾶσαι, ἐς 708 πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. Οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

33. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέροι. Ἑλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν ἐόντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο

nuerunt Matthiae et Dietsch., eadem cum reliquis delevi auctoritate Florentini codicis aliorumque.

ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται] Vid. VIII, 113. — Formulam loquendi ὥς — ἐπικᾶσαι, ut vero coniectura licet s. coniectura si uti licet, illustrat Matth. Gr. Gr. §. 545, cui add. Hermann. ad Viger. p. 744 et Apitzius ad Sophocl. Trachin. Advers. p. 107 ad vers. 131. Quod in Sancrofti exstat codice ἀπικᾶσαι pro ἐπικᾶσαι, id merito huic loco congruere negat Wesselingius, cum ἀπικᾶζειν poni soleat in assimilandō et comparandō, ἐπικᾶζειν in coniectiendō. Conf. Aeschyli Choëph. 963 ibique Blomfield. Suppl. 252. Sophocl. Oed. Col. 17. 147. Trach. 144: quae attulit Wesselingius, qui etiam de ipso Persici exercitus numero conferri vult Diodor. Sic. XI, 30.

CAP. XXXIII.

κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα] Conf. nott. ad IX, 20. De verbo θυέσθαι conf. nott. ad VII, 189 et 134. Attigit huiusmodi sacra ante pugnam fieri solita E. Lasaulx: Studien d. classisch. Alterthums pag. 265, plures locos excitans. In verbis sequentibus: οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο — μάντις Naber in Mnemosyn. III. pag. 483 post μάντις inseri vult ἔων, quo certe haud opus. Simili modo Leonidae copias ad Thermopylas comitabatur ac vaticinabatur Megistias Acarnan; vid. VII, 219. 221 ibique nott. Et conf. etiam I, 62

ibique nott. Corinthiorum copiis adfuit Euenius vates ab ipsis Corinthiis adductus IX, 95.

καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην] Haud fugit interpretes Ciceronis locus De divinat. I, 41: „Elis in Peloponneso familias duas certas habet, Iamidarum unam, alteram Clytidarum, haruspicinae nobilitate praestantes.“ Iam si Tisamenus fuerit Clytiades atque τῶν Ἰαμιδῶν (ut patet e Pausan. III, 11. §. 6, qui probabiliter sequitur Herodotum), affinitate hasce familias fuisse nexas Tisamenique patrem e Clytiadis fuisse colligit Wesselingius. A lectore quodam ad voces γένεος τοῦ Ἰαμιδέων adscripta fuisse verba οὐ Κλυτιάδην s. ἡ Κλυτιάδην olim statuerat Valcken. Unde Eckermann (Melampus u. sein Geschlecht etc. pag. 130) quoque vocem Κλυτιάδην e glossa marginali in Herodoti verba irrepsisse putat. Sed libri scripti omnes tenent Κλυτιάδην, cuius loco Sancrofti codex habet Κλυτιάδον. Et potuit sane gens Iamidarum nobilissima (de qua vid. nott. ad V, 44) in diversas discedere stirpes sive familias; quarum una a Clytio quodam originem tulerit, unde progenitus Tisamenus Clytii sive filius sive unus e posteris. Ex qua Iamidarum stirpe plures vates Eleenses, observante Valckenario, idem profert Pausanias, Eumantia IV, 16. §. 1. Thrasybulum VI, 2. §. 2 [et VIII, 10. §. 4], Eperastum e Clytii stirpe VI, 17. §. 4. Ac vatem Eleum, Hegesistratum, e Telliadarum stirpe se-

λεωσφέτερον. Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου ἀνείλε ἡ Πυθίη ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε γυμνασί-οισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων δὲ πεντά-εθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύμῳ

cum habuit Mardonius teste Herodoto IX, 37; ita ut triplex existat vatium genus per Elidem, vatibus, ut ad VIII, 27 notavimus, insignem: *Iamidae*, *Clytiadae*, *Telliadae*: quos eosdem memorat Philostrat. V. A. V, 25. In Elea inscriptione apud Beulé: Etudes sur le Peloponnes. I. pag. 269 coll. 280 seqq. quattuor commemorantur μάντις, quorum duo additum habent nomen Κλυτιάδης, duo nomen Ἰαμίδης. De Iamidis et Clytiadis dudum egerant, notante Valckenario, Victor. V. L. XIII, 15. Leopard. Emendd. IV, 18.

λεωσφέτερον] i. e. πολιήτην σφέτερον, ut paulo infra ipse loquitur Noster, Portus interpretatus erat: οἱ τινες ἐκ τοῦ λεῶ (i. e. λαοῦ) σφέτερον ποιοῦσιν εἶναι. Disiuncte scribi voluit Reiske: λεῶ σφέτερον. Naber (l. l. pag. 489) scriptum fuisse opinatur νεωστὶ σφέτερον. Ipsa vox λεωσφέτερος nusquam alibi, quantum scio, obvia: similis stirpis vox λεωφόρος invenitur I, 187.

μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου] Verbum μαντεύεσθαι hīc indicat: *consultare oraculum*, *sciscitari*, ut I, 46. VIII, 36; cum alias, atque imprimis apud Pausaniam, ut bene monuit Siebelis ad III, 11. §. 6. II, 24 §. 1, significet: *oracula edere*, *vaticinari*: qua eadem significatione hoc verbum apud Herodotum IX, 34. 35. 37 fin. 92. 95 obvium. Vocem γόνου quod suspectum videri posse addit Schweighaeuserus, mirans, quod de *prole* consulenti oraculum nihil tale, quod ad prolem proxime pertineat, responderit, notandum est, ab Herodoto non omne afferri Apollinis responsum, sed id unum inde commemorari, quod maxime advertibat ac tenebat scriptorem. — In seqq. ad verbum ἀναιρήσεσθαι conf. nott. ad V, 102. Formulae ἀμαρτάνειν τοῦ χρησμοῦ (*ora-*

culi sensum non assequi, ut I, 71. IV, 164) opponitur συνιέναι τοῦ χρησμοῦ apud Pausan. III, 11. §. 6. Supra I, 47 καὶ κωφοῦ συνίημι. Add. III, 63. 46. IV, 114. In verbis sequentibus: προσεῖχε γυμνασίοισι (i. e. *ludorum exercitationibus operam dedit*; cf. γυμνάζεσθαι VII, 208 ibique nott.) articulum τοῖσι ante γυμνασίοισι, quem post Schaeferum tenuerunt Matthiae et Dietsch., equidem abiecti cum reliquis edd., cum a Florentino aliisque ille absit. — Ad vocem πεντάεθλον conf. VI, 92 ibique allata.

παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα] i. e. *reportasset victoriam Olympicam, nisi unum luctae certamen obstitisset s. nisi unā luctā ab Hieronymo fuisset superatus*. Ad locutionem νικᾶν Ὀλυμπιάδα conf. nott. ad VI, 70. Ad vocem πάλαισμα conf. modo Pindar. Olymp. IX, 20. Nem. X, 40. De usu verbi τρέχειν monuit G. Hermann. ad Viger. p. 702. Praepositio παρὰ in talibus vim habet excludendi, bene notantibus Wesselingio et Valckenario, qui de hoc usu excitant Casaubon. ad Strabon. X. p. 700 s. 456. Demosthen. in Aristocr. p. 331 [p. 688, 26 R.] Isae. p. 41, 36 [p. 40 R.] Dio Chrysost. IX. p. 141 D. coll. Matth. Gr. Gr. §. 588. Quare Kaysero (ad Philostrat. de gymnastic. pag. 186) assentiri nequeo, qui, reiecta ea, quam proposuimus, interpretatione Herodotum dicere vult „vel in lucta certasse feliciter Tisamenum, donec unā luctā vinceretur.“ Neque Pausaniae verbis hanc interpretationem probari credo, qui III, 11, 6 scribit: πένταθλον Ὀλυμπίᾳσιν ἀσκήσας ἀπὴλθεν ἡττηθεῖς, atque haec dein addit: καίτοι τὰ δύο γε ἦν πρῶτος· καὶ γὰρ δρόμῳ τε ἐκράτει καὶ πηδήματι Ἰερώνυμον Ἄνδριον· καταπαλαισθεῖς δὲ ὑπ’

τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀρηϊτοὺς ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήϊον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ, ὁρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀνείμα, σημαίνων σφι, ὥς, ἦν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν

αὐτοῦ καὶ ἁμαρτῶν τῆς νίκης συνίησι τοῦ χρησμοῦ, διδόναι οἱ τὸν θεὸν μαντενομένῳ πέντε ἀγῶνας πολέμῳ κρατῆσαι κ. τ. λ. Quibus Pausaniae verbis eam, quam dedimus interpretationem, ex qua uno luctae certamine inferior exstitit Tisamenus, in reliquis superior, utique probari putamus: testatur enim Pausanias, Tisamenum in *cursu* et *saltu* victorem fuisse, in *lucta* succubuisse. Sed quinquertium cum quinque complecteretur certaminum genera: saltum, discum, iaculationem, cursum, luctam (de quo vid. Philipp. De pentathlo s. quinquertio Berolin. 1827. pag. 27 seq. 87 et quae alia excitat C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 30. not. 16); iure quaeras de duobus hic praetermissis generibus, de iaculo et disco. Boeckhius utrumque athletam parem fuisse arbitratur, adeo ut neuter pro victore haberi potuerit, G. Hermannus Tisamenum utroque certamine superiorem atque victorem discessisse ponit. Contra Philipp. l. l. p. 105 Tisamenum statuit utroque certamine victum abiisse. Ex Herodoti verbis nil aliud colligi potest, nisi Tisamenum quinquertii certamen subeuntem uno quincuplicis certaminis genere inferiorem exstitisse, et quidem *luctā*; quod gravius ac difficilius cum esset certamen, quattuor reliqua eaque leviora excepiisse utique videtur: adeo ut Tisamenus cum quattuor illa certamina feliciter pergisset, ad quintum idque omnium gravissimum luctae accedens inferior in hac exstitisse putandus sit neque inde victor renunciari potuerit. Quare haud accedo G. Her-

manno (Opuscc. Acad. III. p. 29 s. De Sosigen. Aeginet. p. 9), hoc Herodoti loco satis comprobari existimanti, illum, qui in aliqua quinquertii parte victus fuisset, reliqua tamen peregissee genera, ut certe ei, a quo superatus esset, quinquertii victoriam eriperet, aut, quantum in ipso esset, laudem eius minueret. Id vero Herodoti testimonio, ut idem monet, probatur, neminem, nisi qui in omnibus quinque certaminibus adversarium superasset, victorem quinquertii esse habitum. Itaque haud recte tradi puto a C. Fr. Hermannō l. l., eum victoriam esse adeptum, qui duobus modo certaminibus superior exstitisset. — In seqq. cum recentt. edd. revocavi *Λακεδαιμόνιοι δὲ μαθόντες*, ubi vulgo *μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι*, quod post Schaeferum etiam retinuit Matth. Ad vocem *ἀρηϊτος* (in verbis *ἐς ἀρηϊτοὺς ἀγῶνας*) vid. VIII, 37 et allata ad IV, 23.

ἐπειρῶντο πείσαντες] i. e. *mercede conabantur Tisamenum, si ei persuasissent, ducem bellorum una cum Heraclidarum regibus sibi comparare*, s. mercede proposita Tisamenum sibi conciliare eique persuadere studuerunt, ut bellorum dux ipsis existeret et imperium cum regibus partiretur. Pendet infinitivus *ποιέεσθαι* a verbo *ἐπειρῶντο*, ad quod etiam pertinet *πείσαντες*, neque vero ea structura, quam ad IX, 26. 53 observavimus; tu vid. nott. ad IV, 119. Quod sequitur *φίλον προσθέσθαι* (*amicum sibi aliquem adsciscere*), invenitur quoque III, 74. V, 66. 69, ubi alia quaedam iam excitavi. Verbum *ἀνατιμᾶν* de mercatoribus dici, qui *annonam incendunt* s. *pretium an-*

ἀκούσαντες δεινὰ ἐποίουν τε καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τὸ παράπαν. τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιόντες. ὁ δὲ γνοὺς τετραμμένους σφέας, οὐδ' οὕτω ἔφη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοις μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἥγλην

gent, bene notavit Valckenar., citans Dion. Cass. XXXVIII, 5 itemque verbum cognatum ἐπιτιμᾶν, cuius usum illustravit Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. p. 115, cui Cr. addit Zonar. Lex. s. v. ἐπετίμα pag. 831. — Mox pro ποιήσει Schaefer et Matth. ποιήσιν e Sancrofti libro.

δεινὰ ἐποίουν] Revocavi hoc, quod Florentinus cum duobus Parisinis praebebat; e Sancrofti libro aliisque pro ἐποίουν τε Wesselingius dedit ἐποιεῦντο, quod Schweighaeuserus et recentt. edd. receperunt: ac sane crebro reperiri medium verbum supra notavimus ad III, 14, quo tamen ipso loco alteroque ibi indicato activum quoque reperiri observavimus, quod inde hoc quoque loco retinendum duxi; cf. etiam censorem Lipsiensem ann. 1833. pag. 48.

μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης] i. e. missam fecerunt eius artem vaticinandi, sive, missum fecerunt hominem cum sua vaticinandi opera, ut Schweighaeuserus explicat in Lexic. Herod. II. pag. 104 ad μετίεσαν intelligens αὐτόν, scil. Tisameum. Nec aliter in Thesaur. Ling. Graec. V. p. 670 ed. Dind. Unde vernaculo sermone sic reddit Langius: sie schlugen sich die Weissagung ganz aus dem Sinn. Mihi Herodotus genitivum verbo μετίεσαν eo sensu adstruxisse videtur, quo Homerus iam dixit Ili. IV, 240 μεθιέντας στυγεροῦ πολέμοιο; add. XIII, 97. XI, 841. XXI, 177. Od. XXI, 126. 377, quibus locis desistendi ab aliqua re (quae in genitivo ponitur) s. relinquendi significationem hoc verbum assumit; tu conf. quoque Matth. Gr. Gr. §. 332, 7. Vocem χρησμοσύνης Schweighaeuserus in Lex. Herod. II. p. 377 eodem sensu quo μαντοσύνην accipi vult de arte ac munere vatis. Wesseling., cui accedit Schnei-

der in Lex. Gr. s. v., desiderium h. l. intelligi maluit eoque referunt, quae cap. 35 initio leguntur: Σπαρτιῆται ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ. Neque aliter accipi vult Herold Emendd. Herodd. P. II. pag. 14 toto coelo dicens errare eos, qui de vaticinandi arte hanc vocem intelligant. Quae vox quo iure desiderium significare putetur, equidem sane haud perspicio. Nam χρησμοσύνη, quae legitur in Tyrtaei carmine (apud Lycurg. in Leocrat. §. 107. p. 162 s. ap. Bergk. Poëtt. Gr. Lyricc. p. 319), apud Apollon. Rhod. I, 837. II, 473 aliisque locis (vid. Thesaur. Ling. Graec. VIII. p. 1668 ed. Dindorf.), exponitur a Scholiastis Apollonii: ἀπορία, πενία, ἔνδεια, χρεία, indeque significat indigentiam, egestatem: qua eadem significatione aliquoties apud Theognidem (vid. Thesaurum l. l. pag. 1662) invenitur χρησμοσύνη, quae vocis forma haud scio an omnibus locis reddenda sit, in quibus inopiam s. egestatem significat atque τῷ κόρῳ s. satietati opponitur. Quae cum ita sint, in Herodoteo loco χρησμοσύνην, quam vocem a verbo χρητίζειν ducere vult Herold l. l., ad vocem χρησμός equidem referre malim artemque vaticinandi intelligere, quemadmodum μαντοσύνην, παλαισμοσύνην, alia huiusmodi nomina reperiri satis notum est.

καταίνεον μετιόντες] i. e. concesserunt in hanc conditionem, eum arcessentes. Verbum καταίνειν eodem significatu IX, 34, ubi etiam dicit συγχωρεῖν. Participium μετιόντες bene tuetur Wesselingius, ut III, 15. In aliis exstat μετιέντες, unde Portus interpretatur: de sua pertinacia remittentes. — Ad verba ἀρκέεσθαι τούτοις μούνοισι vid. Matth. Gr. Gr. §. 398 et nott. ad Herod. VII, 160. — Quem Herodotus vocat

γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι, τοῖσι καὶ αὐ-
 34 τὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὥς
 εἰκάσαι βασιλητὴν τε καὶ πολιτητὴν, αἰτεόμενος. καὶ γὰρ δὴ
 καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανισέων, ὥς μιν οἱ
 Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρως γυναῖκας
 τῆς νούσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βασιλητῆς τὸ ἥμισυ. οὐκ
 ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὥς ἐμαίνοντο

Ἠγίην, Pausan. III, 11. §. 5 nepo-
 tem Tisameni vocat Ἀγίαν vatem,
 qui Lysandro in proelio ad Aegos-
 potamos commisso fuerit vaticina-
 tus. Caeterum ut Hegiam, ita Tyr-
 taenum quoque in Spartanorum ci-
 vium numerum fuisse receptum sunt
 qui tradant, quamquam alii ipsius
 Herodoti (IX, 35) auctoritate freti
 negant. Lege sis Plutarch. II. p.
 230 D., ubi nonnulla attulit Wytten-
 bach. in Animadverss. p. 1188 seq.
 Ad verba ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι
 vid. allata ad IX, 26.

CAP. XXXIV.

ἐμιμέετο Μελάμποδα] i. e. imitari
 studuit, ut mox ἐμισθοῦντο, locare
 studuerunt s. voluerunt; de qua im-
 perfecti notione vid. citt. ad I, 68;
 de ipso verbo vid. nott. ad V, 62.
 De Melampode vid. II, 49. VII, 221
 ibique nott. Schubart. Quaest. ge-
 neall. pag. 73 seq. 108 seq. Com-
 parari autem debent cum hac Hero-
 doti narratione Diodor. Sicul. IV,
 68. Schol. ad Pindar. Nem. IX, 30.
 Pausan. II, 18. §. 4, quo auctore
 hoc accidit, cum Anaxagoras Argei
 filius regnum Argis teneret. Et vid.
 quoque Ovid. Met. XV, 322.

ὥς εἰκάσαι βασιλητὴν τε καὶ πο-
 λιτητὴν, αἰτεόμενος] Omnes libri
 scripti αἰτεόμενος, quod Schaeffe-
 rus, quem recentt. edd. inde a Bek-
 kero sequuntur, sponte mutavit in
 αἰτεόμενον, eoque retulit accusa-
 tivos βασιλητὴν τε καὶ πολιτητὴν,
 commate post εἰκάσαι interposito;
 equidem cum Schweighaeusero et
 Gaisfordio in lectione libris scriptis
 allata subsistere malui, quam bene
 tuetur Eltz (Jahrb. f. Philolog.
 Suppl. Vol. IX. p. 121) Herodotum

significare voluisse existimans, Ti-
 samenum postulatione parem fuisse
 Melampodi, si regnum civitati com-
 parari possit. Itaque accusativos
 βασιλητὴν τε καὶ πολιτητὴν, qui ad
 αἰτεόμενος sive αἰτεόμενον referri
 nequeunt, cum neuter utrumque
 (regiam dignitatem et civitatem) pe-
 tierit, ad εἰκάσαι retuli atque cum
 Schweighaeusero (Lexic. Herod. I.
 p. 185) intelligo sic: *quatenus licet
 regiam dignitatem cum iure civitatis
 conferre.* Caeterum bene Wessse-
 lingius: „Tisamenus ius Spartanæ
 civitatis quaerebat, Melampus par-
 tem regni Argivorum: pares ambo
 cupiditate habendi, valde dispares
 in re desiderata.“

προετείνετο] Hoc loco Schaeffe-
 rus, quem Matth., Bekker et recc.
 edd. sequuntur, retinet προετείνετο,
 quod Florentini aliorumque codd.
 auctoritate Schweigh. et Gaisf. mu-
 tarunt in προετίνατο, paulo post,
 ubi idem verbum denuo legitur, ex-
 hibentes προετίνετο, cuius loco
 nos cum reliquis edd. retinuimus
 προετίνατο. De ipso verbo conf.
 nott. ad VII, 160.

ἀλλ' ἀπιόντων] i. e. cum re infe-
 cta domum abirent Argivorum le-
 gati ex Pylo, quo se receperant,
 Melampodem a Neleo adscitum (ut
 Diodorus l. l. narrat) indeque cum
 Neleo in Pylo versantem adituri.
 In proxime sequentibus verbis: ὥς
 ἐμαίνοντο πολλῶν πλεῖνες τῶν γυ-
 ναικῶν vox πολλῶν a Florentino li-
 bro aliisque abest, indeque omissa
 a Bekkero et Dindorfio; Dietschius
 uncis eam inclusit, quibus equidem
 liberandam duxi vocem, quæ ad
 ipsam sententiam necessaria mihi
 videtur. Furore correptæ erant Ar-
 givæ feminae διὰ τὴν Διονύσου

πολλῶ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὲ ὑποστάντες, τὰ ὁ Μελάμπους προτείνατο, ἤϊσαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται, ὁρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φὰς, ἣν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσιν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο 35 γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἄγωνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλκτος, γε-

μῆνιν, ut Diodorus l. l. tradit; auctore Pausania l. l. *μανία ταῖς γυναιξὶν ἐνέπεσεν, ἐκφοιτῶσαι δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν χώραν, ἐς ὃ Μελάμπους ὁ Ἀμυθάορος* (qui *μάντις* vocatur a Diodoro) *ἔπαυσε σφᾶς τῆς νόσου κ. τ. λ.*

οὕτω δὲ ὑποστάντες] i. e. ita s. tum denuo Argivi recipientes, quae Melampus proposuit, s. in conditionem a Melampode propositam consentientes accesserunt, haec ipsi daturi. Hand aliter fere ὑφιστάναι III, 127. 128 et IX, 94. De oculis οὕτω δὲ cf. allata ad IX, 6. Sequens ἐπορέγεται reddiderim: *plura adeo petiit*, praeter ea, quae iam petierat, aliud quid sibi postulans. Ea enim praepositionis ἐπὶ in verbis compositis est vis, ut aliquid addi vel augeri indicet. Conf. quae notavi in Crenzeri Melett. III. p. 61. Ad structuram verbi μεταδιδόναι cf. nott. ad VIII, 5.

τὸ τριτημόριον τῆς βασιληΐης] Non satis congruere videntur Herodotea cum iis, quae enarrat Diodorus IV, 68, Argivos scil. Melampodi gratiam rependentes duas regni partes esse largitos, Melampodem autem cum Biante fratre suam communicasse portionem. Nec magis convenit Pindari scholiasta Nem. IX, 30 Melampodem scribens, postquam mercede pacta duarum regni partium mulieres furore agitatae purgasset, servasse sibi dimidium, alterum ultro Bianti concedentem: ita ut omne imperium esset tripartitum, inter Melampodidas, Biantidas et Proetididas divisum. Dissentit denique Pausanias II, 18. §. 4 mulie-

rum a furore sanatarum hanc Melampodi gratiam scribens ab Anaxagora esse relatum, ut aequis cum ipso ipsiusque fratre Biante partibus regnum communicaret. Sed quis quaeso in talibus omnia sibi prorsus congruere expectabit? Addam equidem Schweighaeuseri notam: „Praeter *dimidium regni*, quod sibi Melampus postulaverat, insuper fratri suo postulavit *tertiam regni partem*, nempe tertiam partem dimidiati regni, quod Argivis superesset, adeoque sextam partem totius. Igitur, quandoquidem conditioni subscripserunt Argivi, accepit Melampus cum fratre quattuor sextas partes, id est duas de tribus partibus totius regni, ut Diodorus Sic. ait et Pindari Scholiastes.“

ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν] Vid. I, 24. VIII, 109 ibique nott. de locutione. Verbum καταινεῖν attigi ad IX, 33.

CAP. XXXV.

πάντως συνεχώρεόν οἱ] i. e. *prorsus ei concesserunt*, quae scil. postulaverat. Pro πάντως Schweighaeusero (Lexic. Herod. II. pag. 174) in mentem venerat πάντων, quemadmodum VII, 161. Quo tamen opus esse negat Letronne in: Journal des Sav. 1817. pag. 44, si quidem πάντως, quod idem valeat atque ἅπασιν, aequè probum constituat sensum atque πάντως ἀγαθός, alia id genus. Bekkerus, quem Dindorf. et Dietsch. sequuntur, edidit πάντα, quemadmodum πάντα μᾶλλον nunc legitur I, 206. Equidem dedi quod

νόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οἷδε ἐγένοντο· εἷς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργείους γενό-

omnes libri scripti afferunt, a quibus sine idonea causa discedere nolui. In seqq. *μαντεύεσθαι* *vaticinandi* notionem habet, ut diximus ad IX, 33.

συγκαταιρέει] i. e. *ad maxima certamina feliciter peragenda suam ille operam contulit Spartanis s. operâ suâ* (divinandi scil. arte) *Spartanos adiuvit*. Conf. nott. ad VII, 50. Pausanias III, 11. §. 6 hunc in modum haec protulit: *σφίσιν ὁ Τισαμενὸς ἀγῶνας πολέμου πέντε ἐνίκησε*.

μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται] Hoc sane nemo mirabitur, qui, qualis omnino civitatis Spartanæ fuerit ratio atque indoles, bene novit: ut in qua ob artissimam illam stirpium cognationem, quæ eadem in omnibus Dorum institutis conspicua, peregrinum admittere familiarisque immiscere nefas habebatur. Itaque maxime memorabile, quod a scriptore hic proditur, vereque unicum, quod Tisamenus Eleus eiusque frater Hegias in Laconum civitatem ita receptus fuit, ut eodem, quo caeteri Spartani veri ac genuini (ὅμοιοι vocantur), uterentur iure iisdemque fruerentur privilegiis, quibus legitime nati Spartani fruuntur, quin in unam etiam recepti tribum e tribus illis tribubus, quibus omnis constitit Spartanorum civitas. De Tyrtaeo, quem in civitatem receptum nonnulli tradunt, diximus in nott. ad IX, 33. Aliud Dionis in Spartanorum civitatem recepti exemplum ex Plutarcho (Vit. Dion. 17) affert C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 25. not. 15, recte monens rarissime hoc factum videri, ut peregrinis iisque adultis viris civitas concederetur; quod idem enuntiat Schoemann: De Spartanis Homoeis pag. 16.

ἐπὶ δὲ] Vid. nott. VII, 219 de locutione. Quæ h. l. dicuntur quinque certamina, ea eodem ordine

recenset Pausan. III, 11. §. 6 ipsum Herodotum probabiliter secutus. Quæ post Plataensem pugnam commemorantur Spartanorum certamina, alterum cum Tegeatis Argivisque, alterum cum Arcadibus commissum, incidunt intra Olymp. LXXV, 2 et LXXVIII, 4, observante C. O. Muellero: Dor. I. p. 188, qui merito ad hæc attendi vult. Nam unica fere est mentio eorum, quæ post Persas devictos in Peloponneso inter ipsos Peloponnesios acciderint. Tegeatas Spartanis semper infensos fuisse novimus: qui reconciliati cum Spartanis iisque sociati per bellum Persicum (vid. nott. ad IX, 26) postea disiuncti priores inimicitias renovasse videntur. Argivis etiam perpetuas fere rixas atque contentiones cum Spartanis fuisse accepimus: quippe quorum principatum, ut videtur, detrectabant indeque etiam in Persico bello caeteros Graecos haud adiuvant, neutrorum partes secuti. Nec plura nobis innotuere de Spartanorum certaminibus cum *Arcadibus* vicinis, quos Spartæ sive dominatum sive principatum ferre noluisse ac de agrorum terminis cum Spartanis contendisse credibile est. Ac tertiam hanc pugnam ἐν Διπαιεῦσι (i. e. ad Dipaeensium urbem, nam et Δίπαια et Διπαιεύς, quod gentile est nomen, de urbe dici testatur Stephanus Byzant. s. v.) commemorat Pausanias VIII, 45. §. 2, ubi inter pugnas, quæ Tegeatis et Arcadibus communes fuerunt, offertur ἐν Διπαιεῦσι ὁ πρὸς Λακεδαιμονίους ἀγὼν, et potissimum III, 11. §. 7: ἐπὶ τούτοις δὲ ἐν Διπαιεῦσιν Ἀρκάδων πάντων πλὴν Μαντινέων ἀντιταγμένων: quam pugnam ad annum 469 ante Chr. n. refert Curtius: Peloponnes. I. p. 315 seq., ad ann. 467 Schoell. in Philolog. IX. p. 197. De situ urbis idem addit Pausanias l. l. οἱ δὲ Διπαιεῖς ἐν τῇ Μαιναλίᾳ

μενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαιεύσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας πλὴν
 710 Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ
 ὁ ἐν Τανάργῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος.

πόλισμα Ἀρκάδων ἦσαν, e quibus ipsis concludere liceat, Pausaniae aetate memoriam urbis iam oblitteratam fuisse, aut etiam ipsam urbem illa aetate non amplius exstistisse: commemoratur enim Δίπαια ab eodem Pausania (VIII, 27, 3) inter eas urbes, quae, cum Megalopolis conderetur, relictæ fuerunt. Ad Maenalum montem sita supra Lyncæam non procul a vico Dabia, ut nunc vocatur, quaerenda erit urbs; quae ad vicum Piana non longe a Dabia remotum adhuc exstant ruinae, ad Dipaeensium pagum refert Curtius l. l. Conf. etiam Leake Morea II. p. 52.

ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ] Vulgo: πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. At articulum meliores libri ignorant male retentum a Schaefero et Matthiae. Sed Ἰσθμῷ omnes praebent scripti libri, quos hic deserendos censui Palmerii coniecturam, quam etiam praetulit Negris, secutus, Larchero quoque probatam et Siebelisio ad Pausan. l. l. pag. 31, qui nunc, ab eodem Siebelisio constitutus, praebet: τέταρτον δὲ ἡγωνίσατο πρὸς τοὺς [ubi male insertum ἐξ Ἰσθμοῦ; cf. Schubart in Pausaniae Edit. Teubneriana T. I. p. XIII, qui haec verba inepta, e corrupto Herodoti loco transcripta, ut putat, tamen abiiicere ausus non est] ἐς Ἰθώμην ἀποστάντας τῶν εἰλώτων. Addit Pausanias, tunc quidem non omnes defecisse helotas, sed Messenicos tantum, qui se a priscis Helotis abiunxerant, eosque ex oraculo Delphici Apollinis et Tisameni monitis a Lacedaemoniis foedere facto esse dimissos incolumes. Vocatur autem hoc bellum vulgo tertium Messenicum, excitatum tam a Messeniis Spartae subditis et in helotarum statum reductis quam a priscis helotis, ~~valde~~ certe eorum parte, viribus ~~concupiscentibus~~, et decem in annos productum obsessa Ithome, i. e., Pausaniam si sequimur IV, 42, 2, ab anno

464 ante Chr. n. (Olymp. LXXIX, 1) usque ad annum 455 (Ol. LXXXI, 2), aliter statuente Kruegero (Histor. philolog. Studien I. p. 149 seq. 156 seqq. coll. Schoell. l. l.), qui mutatis in Thucydide (I, 101) numeris (legi enim vult τετάρτῳ ἔτει pro vulg. δεκάτῳ ἔτει) quarto anno hoc bellum finitum ponit Olymp. LXXIX, 3 sive 461 ante Chr. n., cui tamen Ritter, Weissenborn, alii haud scio an recte sint oblocuti: vid. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 37. not. 4. Tu vid. potissimum Thucyd. I, 101. Diodor. Sic. XI, 64. Plutarch. Cimon. 16 coll. Dahlmanno: Herod. p. 39 et C. O. Muellero: Dor. I. p. 189. Quo magis mirari subit Gailium (Le philol. IV. p. 381—388) hoc modo lectioni olim vulgatae Ἰσθμῷ patrocinari, ut bellum istud Messenicum tertium unquam exstitisse locumque Herodoti e Pausania emendari posse neget. Unam in clausula addam Schweighauseri coniecturam, πρὸς Ἰθώμῃ reponentis, si nimirum aliunde constaret, non solum Ἰθώμην, sed etiam Ἰθωμον Graecos dixisse. Sed plerumque dicitur et mons et arx in eius cacumine exstructa a Messeniis Ἰθώμῃ: vid. veterum locos allatos a Forbigero: Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 982 et quae de hoc monte ad 2497 Pariss. pedum altitudinem adscendente enarrat Curtius: Peloponnes. II. pag. 137 seqq., qui p. 190 hoc Herodoteo loco reponi iubet πρὸς τῇ Ἰθώμῃ, quod idem suaserat Kortüm: Griech. Gesch. I. p. 378. Inde recentiores Herodoti editores omnes exhibuerunt: ὁ πρὸς Ἰθώμην.

ὁ ἐν Τανάργῃ] Haec pugna, de qua vid. Thucyd. I, 108 ibiq. interpret. et Diodor. XI, 80, incidit in annum 457 a. Chr. n. sive Olymp. LXXX, 4 (vid. Boeckh. Explicatt. Pindar. Isthm. VI. arg. pag. 532 et Clinton. Fast. Hellen. II. pag. 46 seq. 273 ed. Krueger.), aut, ut Dahlmann. atque Krueger (Hist. philol.

- 36 οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν Ἑλλήσι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι, διαβάσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὗ.
- 37 Μαρδονίῳ δὲ, προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ· καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἠγησίστρατον, ἄνδρα Ἡλεῖόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ, ὥς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγον. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενει-

Studien pag. 172 seqq.) ponunt, in annum 458 ante Chr. n. s. Olymp. LXXX, 3. — Ad passivam notionem aoristi κατεργάσθη conf. nott. ad I, 123.

CAP. XXXVI.

ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων] i. e. quem Spartani, ad bellum cum proficiscerentur, secum ducebant.

ἐμαντεύετο] i. e. vaticinabatur. Vid. nott. ad IX, 33. Eadem, quae Herodotus, tradit Plutarch. Vit. Aristid. cap. 11. — Ad seqq. καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ conf. allata ad VII, 134 et Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. L. Gr. p. 213. Infra IX, 37 οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ eodem spectat.

CAP. XXXVII.

προθυμεομένῳ] Duo codd. προθυμένῳ, Florentinus cum uno Parisino προθυνομένῳ, quod genuinum videtur Schaefero l. l., ubi de usu participii in dativo positi plura affert. Sed quae sequuntur, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, satis vulgatam tueri videntur. In sequentibus verbis e Sancrofti libro alteroque repositi cum Bredovio (pag. 380) et Dietschio ἐχρᾶτο, ubi vulgo ἐχρέε-

το, cuius loco Mediceus, Florentinus, alii ἐχρέετο. Vid. etiam supra VIII, 118 ibique nott.

ἄνδρα Ἡλεῖόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων] Vid. nott. ad IX, 33. Male Arcadem vocat Plutarch. II. p. 479 B. Ad verba ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ vid. I, 109 ibique nott. III, 119. V, 72: quibus locis cum reperiatur τῇν ante ἐπὶ θανάτῳ, hoc quoque loco τῇν addi vult Naber in Mnemosyn. III. p. 483. De voce ἀνάρσια vid. nott. ad III, 10.

ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος] Attigi in nott. ad VIII, 52. Seqq. ὥστε τρέχειν περὶ τῆς ψυχῆς illustravi ad VII, 57. Verba πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ (i. e. utpote multa tristitia passurus, s. cui multa tristitia patienda) Homerum in mentem revocant, qui saepius dixit λυγρὰ res miseris ac tristes Ili. XIII, 346. XXIV, 724. Odys. III, 303. IV, 230. X, 236. XI, 368 etc. De particula ὥστε ante participia poni solita vid. allata ad V, 101 et ad VI, 44. Eodem modo mox: ὥστε φυλασσόμενος. Adde infra IX, 49. 70. 76. — Ad voces μέζον λόγον vid. nott. ad VII, 147.

ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ] Attigi ad VI, 75. Wesselingius conferri iubet Petit. ad Legg. Attic. IV, 9. p. 461 et Actt. Apost. XVI, 24 ibique Wetsten.

χθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε· ἀντίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρεί-
ότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σταθμησάμενος γάρ,
ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν
ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων,
διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευ-
όμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ αὐλιζόμενος,
οὕτω ὥστε, Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρίτη εὐφρόνη
γενέσθαι ἐν Τεγέῃ· τοὺς δὲ ἐν θωύματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς
τε τόλμης ὀρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς κείμενον, κάκεινον
οὐ δυναμένους εὐρεῖν. Τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμο-
νίους καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίνην Λακεδαιμο-
νίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὕγιής δὲ γενόμενος καὶ προσποιη-
σάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθῆης Λακεδαιμονίοισι
πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἔχθος τὸ ἐς

ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκρά-
τησε] i. e. *nactus est instrumentum
ferreum aliquo modo compedibus illa-
tum* eoque ipso dein usus est ad pe-
dem amputandum. Namque pes ad-
strictus erat ligno σιδηροδέτῳ, i. e.
quod ferro revinctum erat; idque
ipsum ferrum s. ferramentum (hoc
enim est σιδήριον, ut notavi ad VII,
18) inde extraxit, quo pedem impli-
catum et innexum abscinderet. —
In seqq. verbum σταθμησάμενος
hinc excitat Suidas s. v. III. p. 368.
Schweighaeuserus in Lexic. Herod.
II. p. 278 interpretatur: „*postquam
dimensione iudicavit aestimavitque.*“

ἀπέταμε τὸν ταρσὸν] *Plantam pe-
dis* interpretantur s. anteriorem pe-
dis partem, qua parte pes latior est.
Conf. supra VIII, 12 ibique nott.
Pollux II, 4. §. 197: (τοῦ ποδὸς) τὸ
ἐμπροσθεν μετὰ τοὺς δακτύλους,
ταρσός. In huius ταρσοῦ abscissi
locum mox ille substituisse fertur
ξύλινον πόδα, itaque ταρσὸν latiori
sensu accipere malim de omni pede
aut certe de inferiori eius parte.
Tegeam autem Hegesistratus aufu-
git, quo eodem etiam Leotychides
in exilium abierat, teste Herodoto
VI, 67: quippe Tegeatae Laconibus
aliquamdiu infensi atque inimici, ut
monui ad I, 65. IX, 26 fin. 35. κα-
ταδύνων bene reddit Schweighaeus.
in Lexic. Herod. II. p. 14: „*inter*

fruticeta se abscondens.“ Vid. He-
rod. IV, 76 ibique nott. Thesaur.
Ling. Graec. IV. p. 1066 ed. Din-
dorf. De verbo αὐλίζεσθαι conf.
nott. ad VIII, 8; de voce εὐφρόνης
vid. nott. ad VII, 12.

ἐν θωύματι — ἐνέχεσθαι] Hic
quoque reposui θωύματι pro θώ-
ματι. Ipsam locutionem attigi in
nott. ad VIII, 25. 135. Post τόλμης
sustuli distinctionem, quo intellige-
retur voculam τε ante τόλμης perti-
nere ad ὀρέοντας, quocum convenit
κάκεινον (i. e. καὶ ἐκείνον) οὐ δυ-
ναμένους. — Voculam ἀρθμίνην, ob-
viam quoque supra IX, 9, attigimus
in nott. ad VI, 83. De Tegeatis,
modo iunctis cum Spartanis, modo
disiunctis, conf. nott. ad IX, 26. —
In seqq. προσποιησάμενος est: *sibi
ligneum pedem adscivit, fieri iussit*,
ubi medii verbi elucet vis. Conf.
VI, 66 ibique nott. et potissimum
Plutarch. II. pag. 479 B. Thucyd.
I, 137.

κατεστήκεε] i. e. *factus est, exsti-
tit*, ut I, 31. 92. IX, 70. ἐκ τῆς ἰθῆης
valet *palam, aperte*, ut monui ad
III, 127. add. VIII, 6 ibique nott.
— Mox οὐ μέντοι γε ἐς τέλος e li-
bris quibusdam allatum non assum-
psi, persistens in vulgata οὐ μέν-
τοι ἔς γε τέλος, quam etiam Bek-
kerum retinuisse video. Conf. nott.
ad II, 63 et VIII, 94.

Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἦλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν νυν θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν· τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος.

τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον] Variavit orationem IX, 38 scribens τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων. Nostrum locum Portus Latine reddidit: *odium casu fortuito susceptum*, quod probavit Wesselingius; neque aliter fere reddi voluit Reiskius: *odium quocunque demum casu ipsum inter et Lacedaemonios conflatum*; Schweighauserus (qui illud *fortuitum* urgeri vetat): „odium, quod illi acciderat s. quod acceperat.“ In Lexico Herodoteo II. p. 290 idem interpretatur: „odium in Lacedaemonios conceptum,“ addens, passivā verbi formā indicari fortasse *mutuum odium, odium inter illum et Lacedaemonios conflatum*. E libris scriptis nihil affertur, nisi quod Sanctrofti liber habet *συγκεχωρημένον*, quod verae scripturae interpretamentum esse ratus Eltz (Jahrb. f. Philol. Suppl. Vol. IX. p. 343) legi vult *συγκεκυρημένον*, ut intelligantur *inimicitiae, quae ei cum Lacedaemoniis intercedebant*; addit idem Herodotum dixisse *συγκεράννυσθαι φιλίας* IV, 152. VII, 151. Hanc Eltzii coniecturam, in quam dudum antea inciderat Reiskius, probavit Dietsch., qui prius intactum reliquerat *συγκεκυρημένον* unā cum reliquis editoribus. Nec equidem a lectione libris scriptis allata discedere ausus sum, praesertim cum *συγκυρεῖν* (in activo) de iis, quae *accidunt* aut *contingunt*, a Nostro aliquoties adhiberi videam (I, 119. VIII, 87. IX, 90; plura qui desideret, adeat Thesaur. Ling. Graec. VII. p. 994 ed. Dindorf.): adeo ut omnis difficultas in passivo, quod hoc loco adhibuit Noster eodem sensu, quo alias activum, sita videatur. Ipsa sententia vix dubia: inde equidem hunc fere totius loci sensum esse crediderim: *Neque tamen ei ad extremum*

usque (bene) *cessit inimicitia, in quam inciderat cum Lacedaemoniis*. Verbum *συνήνεικε* non aliter fere adhibetur VIII, 87.

ἦλω γὰρ — ἐν Ζακύνθῳ] Hoc factum esse coniicit Schoell (cf. etiam Philolog. IX. p. 198), vernaculus interpres, secunda belli Peloponnesiaci aestate (s. Ol. LXXXVII, 3. a. Chr. n. 430), qua Lacedaemonii incursionem fecerunt in Zacynthi insulam, iam antea, ut videtur, Spartae infensam, si quidem Demaratus, Spartanorum exsul, eo primum se contulit, teste Herodoto VI, 70. At tum Hegesistratum octogenarium certe senem fuisse statuas necesse erit. Itaque ipse Schoell. de priori quodam bello nobis non cognito forsitan hic cogitandum esse addit. Quod additur, *καὶ ἀπέθανε*, cum Schweighausero reddiderim: *atque* (a Spartanis) *interfectus est*. Eodem sensu *ἀπέθανε* legitur apud Nostrum VII, 154. IX, 75, et vid. quoque I, 137. IX, 64. Neque aliter IX, 67: *ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων*, ubi vid. nott. Itaque etiam IX, 116 in verbis *δίκης κυρήσας ἀπέθανε* equidem intelligo: *occisus, interfectus est*; itemque IX, 119: *οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν*. Teste Thucydide I, 20 plerique statuunt, Hipparchum ὑφ' Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογέιτονος ἀποθανεῖν.

μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγον] i. e. *mercede haud exigua conductus*. Intelligas licet *τιμήματος* s. *ἀργυρίου*, de quo vid. Lambert. Bos. De ellipsis. L. Gr. p. 39 seq. 473 seq. ed. Schaefer. — Articulum τῷ ante *Μαρδονίῳ*, quem tuentur Schaeferus, Matthiae et Bekkerus, equidem cum reliquis abieci, Florentini aliorumque codd. auctoritate fretus.

ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο] Ad

Ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλίρεε, ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρ-38
 σῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ καὶ
 οὔτοι ἐπ' ἐωντῶν μάντιν Ἰππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα)· ἐπιρ-
 ρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων πλεύνων Τιμηγενί-
 δης ὁ Ἔρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς
 ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρώνος φυλάξαι, λέγων, ὥς ἐπιρρέουσι οἱ
 Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο συχνοῦς.
 Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτῶ, ὅτε39
 ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραί-
 νεσιν εὖ ἔχουσιν, ὥς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς
 τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἷ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι,

verbum ἐθύετο conf. nott. ad VII, 189. Sequens προεθυμέετο intel-
 ligo: *magnum studium exhibuit, valde studiosus fuit*. Qui ita interpretatus
 erat Schweighauserus: „sacra fa-
 ciebat, libenter suscepto eo munere“,
 is postea rectius, opinor, in Lex.
 Herod. II. p. 235 ita reddidit: *prom-
 ptam operam navavit*. Cf. infra IX,
 72. In verbis κατὰ τε τὸ ἔχθος
 κ. τ. λ. praepositio valet ob, propter.
 Vid. nott. ad VIII, 30. Matth. Gr.
 Gr. §. 581.

Graecos scil. accurrentes suisque
 opem ferentes contra Persas, Grae-
 corum copias igitur augentes. De
 forma futuri ἀπολάμψομαι vid. citt.
 ad III, 146, ubi ἀπολάμψεσθαι τὴν
 πόλιν, urbem recipere. Neque huc
 non facit illud ἀπολαμφθέντες, con-
 clusi, inclusi, intercepti: de quo vid.
 nott. ad V, 101. — Quod proxime
 antecedit αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, at-
 tulit Baguet ad Dion. Chrysost. Spe-
 cim. pag. 66 multa de hac orationis
 abundantia excitans. Tu vid. allata
 ad Herodot. VII, 106.

CAP. XXXVIII.

Ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλίρεε] Cf. nott. ad
 VII, 134.

εἶχον γὰρ καὶ οὔτοι ἐπ' ἐωντῶν
 μάντιν Ἰππόμαχον] i. e. nam hi quo-
 que nam quendam, sibi ipsis proprium
 habebant vatem Hippomachum sive,
 ut Hoogeveen reddit ad Viger. pag.
 614: *habebant enim et hi peculiarem
 sibi haruspicem Hippomachum*. De lo-
 cutione ἐπ' ἐωντῶν vid. IX, 17 et
 allata ad IV, 114. Verbum ἐπιρρεῖν
 de hominum multitudine ad aliquem
 locum adcurrente s. confluyente Plu-
 tarchi aliquot locis allatis illustra-
 vit Held ad Plutarch. Timol. 24.
 pag. 445. — In seqq. τὰς ἐκβολὰς,
 ut IX, 39, dicit *fauces*, per quas e
 Cithaerone monte exitus patet. De
 fluvii exitu s. ostio idem vocabulum
 VII, 128. De Timagenida cf. IX, 86.
 Pausan. VII, 10. §. 1.

καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο συχνοῦς] i. e.
dicens se multos intercepturum esse,

CAP. XXXIX.

Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι
 ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτῶ] Eadem locu-
 tio IX, 41. Participii usum in tali-
 bus attigi ad IX, 10. — De voce εὐ-
 φρόνης vid. nott. ad VII, 12.

αἷ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι] i. e.
*quae Plataeas versus ducunt s. ten-
 dunt*, plane ut φέρειν ἐς τι (II, 122.
 138) aut ἐπὶ τι (IV, 99. 100) aut
 etiam πρὸς τι VII, 201. Infra IX, 69
 ἐτράποντο — τὴν φέρουσαν ἄνω.
 Δρυὸς Κεφαλαί, *Capita quercus*, in-
 veniuntur quoque apud Philostrat.
 Icon. II, 19 fin., qui, monente Ia-
 cobs. pag. 512, nostrum locum re-
 spexit, et Thucyd. III, 24 teste Wes-
 selingio, qui alteram appellationem
 se unquam legisse negat. Nec mihi
 quidquam innotuit. De his vero
 faucibus, quibus *Trium capitum* s.
Quercus capitum nomen, Pausaniam
 IX, 2. §. 2 cogitasse putat Kruse:

τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς Κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς Κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππότες οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον λαμβάνουσι ὑποξυγία τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἶποντο τοῖσι ξεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποξυγίου οὔδενός οὔτε ἀνθρώπου. ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλαννον περιβαλλόμενοι παρά τε Μαρδόνιον

Hell. II, 1. p. 421 seq., ubi τὴν λεωφόρον (ὁδὸν) appellat, quae nunc vocetur Ἐτρατὴ τοῦ Βίξις. Escendit enim haec via in obliquum ducta per montem horridum, eaque primaria olim via fuit e Peloponneso in Boeotiam proficiscentibus, aut ex Attica Boeotiam Thebasque petentibus et per haec Trium Caputum s. Quercus Caputum cacumina in planitiem Plataeensem descendentibus: vid. Kruse l. l., C. O. Mueller: Orchomenos pag. 489, Poppo in Edit. Thucyd. I, 2. pag. 280, Muencher: De rebus Plataeens. p. 10. Itaque, si de his *Quercus capitibus* quaeras, cogitandum erit de ipso montis Cithaeronis iugo prominenti eoque praecipiti ac declivi, per quod via sursum tendebat obiectum quercubus, unde loco nomen. Quin adhuc illas Cithaeronis declivitates pinis et quercubus, aliis eiusmodi arboribus consitas esse peregrinatores asserunt. Ad occidentem Plataearum hunc locum indicarat Barbé in mappa geographica, Gail ad orientem inter Eleutheras atque Erythras. Recentiores peregrinatores virosque doctos (conf. Leake: Travels in North. Greece. II. pag. 330. 344 et tabulam huic volumini adiunctam; Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland p. 533. 540) si sequimur, *Quercus capita*, quae Herodotus dicit, quaerenda sunt meridiem versus a Plataeensium urbe super vicum, cui nunc nomen *Kriakuki*, in altum exsurgentia iuxta viam, quae olim Plataeis Megara ducebat. Goettling (Gesammelte Abhandl. p. 135) τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαίρωνίδας eo loco ponit, quo, quae nunc facta est via strata Thebas

ducens et antiquam viam plerumque sequens, summam altitudinem nacta est, unde duae semitae excurrunt, altera Plataeas ducens, altera tendens versus ea loca, quae olim Hysiae et Erythrae obtinuerunt; huic igitur loco, in quo tres viae convenirent Hermesque triiceps pro more erectus esset (vid. ibid. p. 80), nomen *Trium capitum* apte inditum esse idem vir doctus existimat.

καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἶποντο τοῖσι ξεύγεσι] Possis intelligere *servos*, quos haud raro simpliciter vocari ἀνθρώπους, ostendunt, quae ad Evangel. Luc. XII, 36 allata sunt ab interpretibus et quae ipse attuli ad Plutarch. Alcibiad. pag. 68: nisi h. l. omnino indicantur viles homines, inferioris qui erant conditionis, nec armis ferendis digni nec apti; ut sane nec excludantur servi, nec soli in periculum veniant, ut ait Wesseling.

ἀφειδέως ἐφόνεον] Quid sibi velit vocula ἀφειδέως, statim explicatur verbis subiectis: οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποξυγίου οὔδενός, οὔτε ἀνθρώπου. Idem I, 163. 207 fin., ubi vid. nott.

ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες] Excitat Suidas s. v. ἄδην I. p. 51. Tu vid. Matth. Gr. Gr. §. 550, b. Valckenarius de hac locutione excitaverat Platon. Charmid. pag. 153 C. De republ. VII fin. Athen. IV. p. 128 E. Hemsterhus. ad Lucian. Nigr. c. 13. T. I. pag. 247 Bip.

ἤλαννον περιβαλλόμενοι] i. e. *reliqua eorum* (iumentorum aequae atque hominum) *abegerunt ad Mardonium, circumvenientes, cingentes eaque in usum suum vertentes*. Ita Schweig-

καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἑτέρας δύνου 40
 ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι
 μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήισαν οἱ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν
 Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἢ μέντοι ἵππος ἢ Μαρδο-
 νίου αἰεὶ προσέκειτο τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ
 Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν
 πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου
 παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσκον, οἱ ἀπεδεί-
 κνυντο ἀρετάς.

Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἔτι πλεῦν ἐγίνετο 41
 τούτων. ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν
 Πλαταιῇσι, οἱ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ
 Μαρδόνιος περιημέκτεε τῇ ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον
 Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαξος ὁ Φαρνάκεος, ὅς ἐν
 ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. Βουλευομένων

haeuserus in Lex. Herod. II. p. 199.
 De verbo περιβάλλεσθαι conf. III,
 71 ibique nott. VIII, 8.

CAP. XL.

μηδίζοντες μεγάλως] Conf. nott.
 ad IX, 17. Locutionem φέρειν τὸν
 πόλεμον invenimus IX, 18, ubi vid.
 nott. In proxime antecedentibus
 haud mutavi προσέκειτο, cuius loco
 Dietsch. Bredovio auctore exhibuit
 προσεκέετο; vid. nott. ad VIII, 41.
 Ad κατηγέοντο mente addas licet
 τῇ τοῦ Μαρδονίου ἵππῳ. Ad signi-
 ficationem verbi conf. IV, 107. 215
 ibique nott. Formam ἔσκον attigi-
 mus ad VI, 133. VII, 119. ἀποδεί-
 κνυσθαι ἀρετάς, quod etiam hinc
 excitat Iacobs. ad Aelian. N. A.
 IV, 1, indicat: virtutis documenta s.
 specimina edere. Vid. allata ad He-
 rodot. VII, 139.

CAP. XLI.

οὐδὲν ἔτι πλεῦν ἐγίνετο τούτων]
 i. e. nihil his amplius gestum est. Re-
 posui ἔτι πλεῦν (pro ἐπὶ πλεῦν),
 quod eadem in locutione omnes li-
 bri exhibent IX, 122, quod idem
 haud scio an reponendum quoque
 sit VI, 42, ubi equidem ἐπὶ dedi,

Dietschius (qui hoc loco ἐπὶ cum
 cett. edd. dedit) ἔτι exhibet, his tri-
 bus Herodoti locis e mea quidem
 sententia retinendum, quorum in
 duobus (VI, 42. IX, 12) quod legitur
 πλέον, hoc et ipsum Herodoti in
 sermone admitti, plurimi testantur
 loci a Bredovio p. 154 seq. collecti,
 quamquam πλεῦν Noster quoque
 scripsit II, 19. III, 52. V, 120, ubi
 tamen Florentinus liber cum aliis
 exhibet πλέον. De quo utut statuis,
 id certe dubitari nequit, utramque
 formam a Nostro esse adhibitam,
 qui infra eodem capite scripsit
 πλεῦν. Ad usum participii ἀντι-
 κατημένοισι conf. IX, 10 ibique nott.
 Add. II, 2. III, 56 ibique nott.
 Verba περιημέκτεε τῇ ἔδρῃ acci-
 pio: moram istam impatienter ferebat;
 quemadmodum, observante Valcke-
 nario, apud Thucydidem V, 7 (ubi
 conf. Wasse) milites dicuntur ἀχθό-
 μενοι τῇ ἔδρῃ: vid. nott. ad I, 44 et
 VIII, 109. Plutarchus in Vit. Ari-
 stid. 15 habet verbum δυσανασχέ-
 τεῖν.

Ἀρτάβαξος ὁ Φαρνάκεος] Φαρνά-
 κος omnes exhibent libri scripti et
 hoc loco et IX, 66. 89. VIII, 126,
 ubi idem nomen in genitivo legitur,
 itemque VII, 68, ubi plurimi libri
 idem exhibent, quod in Herodoto

δὲ αἰδεῖσθαι ἥσαν αἱ γυνῶμαι, ἥ μὲν Ἀρταβάξου, ὥς χρεῶν εἶη, ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν, λέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σιτόν τε σφι ἐσεννηεῖχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι· κατ' ἡσυχίην τε ἱζομένους δια- 712 πρήσσεσθαι, ποιεῦντας τάδε· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν τε καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλεσι· καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. Τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότος πλεῦν τι καὶ τού-

certe retinendum (conf. Bredov. p. 231), haud scio an ad Thucydidem valeat V, 1, ubi Φαρνάκον dedit Poppo (vid. P. III. Vol. III. p. 429), alii tuentur Φαρνάκους. — De Artabazo vid. VII, 66. VIII, 126 seq. (ubi vocatur ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθεν ἐὼν κ. τ. λ.) coll. IX, 66. 89. Hoc loco vocatur ὃς ἐν ὀλίγοις Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ, i. e. vir in paucis s. maxime spectatus auctoritateque pollens apud Xerxem. Locutionem attigi ad IV, 52.

ὥς χρεῶν εἶη] De voce χρεῶν (ita enim scripsi pro vulg. χρεόν et hoc loco et infra cap. 46) conf. nott. ad VIII, 3. De optativi (εἶη) usu in hac oratione obliqua monuit Matthiae Gr. Gr. §. 529. Verbum ἀναξενγύναι, quod plerumque absolute ponitur significatione *movendi castra, discedendi cum classe*, h. l. activa notione *abducendi* Noster posuit, ut IX, 58 coll. VIII, 60. §. 1 ibique nott. τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων et hoc loco et IX, 66 haud differt ab eo, quod IX, 58 dixit τὸ Θηβαίων ἄστν, quo eodem sensu IX, 115 *Sestum* vocat τεῖχος, coll. I, 98. Aliis locis *arcem* s. *castellum* τεῖχος dici monuimus ad IV, 46. De forma perfecti ἐσεννηεῖχθαι conf. II, 12. VIII, 37, quae attulit Bredov. p. 149 de huius verbi formis apud Herodotum obviis exponens.

καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι] Simili modo apud Diodor. XVI, 41 τοῖς ἵπποις χόρτον et apud Philon. Quod

omn. prob. Lib. pag. 875 A. Heliodor. Aethiop. VIII. pag. 398 [cap. 14] χιλὸν κτήνεσι. Attulit Wesselingius. In proxime seqq. διαπράττεσθαι valet *peragere, transigere*, ut IV, 24 coll. I, 2. II, 2. Plat. De republ. III, 18. pag. 411 D, ubi vid. Stallbaum. Quibus adde, quae dedit Reuter ad Demosthen. Philipp. I. §. 31. p. 62. Quod paulo infra legitur διαπέμπειν, est: *dimittere* in varias scil. partes. Quos hic vocat Noster τοὺς προεστεῶτας, eos IX, 2 dicit τοὺς δυναστεύοντας. — In sequentibus verbis pro ἀνακινδυνεύειν Naber in Mnemosyn. IV. p. 23 et Cobet ibid. VI. p. 312 scribi volunt ἀνακινδυνεύσειν (propter antecedens παραδῶσειν), quo mihi haud opus videtur respicienti ad III, 124 aliosque locos, ubi praesentis infinitivus pari modo ponitur. Valet autem παραδῶσειν τὴν ἐλευθερίην: *libertatem prodituros esse Graecos*; cf. IX, 87. μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας dixit Noster Graecos, qui minime iterum s. *denuo* pugnae periculum subire velint, ut supra VIII, 68. 100, ubi cf. nott.

Τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη] Haec verba spectant ad illa, quae supra leguntur, βουλευομένων δὲ αἰδεῖσθαι ἥσαν αἱ γυνῶμαι, ἥ μὲν Ἀρταβάξου, quare sequi oportuit ἡ δὲ Μαρδονίου scil. γνώμη: sed omisit haec Noster, cum facile ex antecedentibus repetantur. Scripsi autem cum recentt. edd. ἐγίνετο, cuius loco olim

του, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη· δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων· τὰ τε σφάγια τὰ Ἠγησιστράτου ἔαν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλ-

ἔγινετο, invitis codd. De argumento loci sic *Wesselingius*: „Adi ad IX, 2. Putes ex praecedenti consultatione et Artabazi (laudatissimi viri lib. VIII, 121) sententia, ubi iam tum proditorum in Graeciae urbibus pullulasse proventum: qui quidem succrevit laetissime Philippi Macedonis aevo, teste Demosthen. pro Coron. pag. 145 [pag. 245, 16 Reisk.], ubi orator non diffitetur, superiore memoria haud paucos fuisse. Quin Herodoto horum aliquid suboluerit, haud negaverim.“ Ac sane verba adiecta tale quid indicare videntur: ὥς προειδότης πλεῦν τε καὶ τούτου, i. e. ut qui (Artabazus) etiam amplius quid illo (Mardonio) praeviderat, s. ut qui maiora adeo quam ille praeviderat mente atque praesciverat; ut sanequam ille commercium quoddam habuisse videatur cum Graecis quibusdam, qui in singulis civitatibus multum pollentes clam cum Persa transegerant eiusque partes amplexi erant.

ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη] γνῶμη ἰσχυροτέρῃ dicitur acrior sententia, gravior, ut VII, 102 ἰσχυρὸς νόμος et IV, 205 ἰσχυρὰι τιμωρίαι coll. I, 74. ἀγνωμονεστέρῃ est arrogantior, ferocior, ut Schweighauserus interpretatur; tu conf. de nomine ἀγνωμοσύνης nott. ad IX, 3. VII, 9. §. 2. οὐδαμῶς συγγινωσκομένη dicitur sententia minime conveniens s. consentiens cum aliis, minime cedens: de quo conf. nott. ad VII, 12; etsi hoc displicuisse video Gailio (Le philol. V. pag. 253), qui reliqua sic Gallice reddenda putat: trop ferme, trop énergique, trop peu réfléchi. — Quae apud Herodotum sequuntur verba: δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι κ. τ. λ., in quibus particula τε congruit cum ver-

bis συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, ea pendent ab antecedenti γνῶμῃ sententiamque illam Mardonii acriorem indicant, qua, suas (Persarum) copias Graecis multo superiores esse cum existimaret, inde quam celerime congregari voluit neque committere, ut plures etiam (Graeci) convenirent, quam qui iam convenissent.

τὰ τε σφάγια — μηδὲ βιάζεσθαι] τὰ σφάγια sunt sacra, victimae; unde non differunt τὰ ἱερά, conf. IX, 45. 61. 62. Locutionem ἔαν χαίρειν (missum facere, non curare), quae etiam exstat IX, 45, attigi ad IV, 112. Valckenarius laudaverat Platon. Crit. pag. 45 A. (ubi Stallbaum. pag. 111 praeterea laudat Heindorf. ad Theaetet. pag. 441 et ipsum Valckenar. ad Euripid. Hippolyt. 113) Isocrat. Trapez. pag. 364 C. [cap. 14. §. 29] Xenoph. Anab. VII, 3. §. 23 [ubi cf. Krueger.] et Lucian. I. p. 727 (Pro Laps. in salut. 2. 3). Quod vero pro μηδὲ βιάζεσθαι olim quis coniecit, probante Negris, μηδὲ φράζεσθαι, neque considerare s. neque ad illa animum advertere, eo haud aegre carebimus. Noluit enim ille vim inferre auspiciis, ut scil. invita lita- rent. Ea enim significatio est verbi βιάζεσθαι, addito accusativo τὰ σφάγια, de quo vid. disputata ad Plutarch. Philopoem. pag. 18. Ac probavit id quoque Schweighauserus, reiecta ea, quam antea dederat, interpretatione (nec instituta Persarum esse violanda). Matthiae, qui μηδὲ βιάζεσθαι idem esse dixerat atque μηδὲ ἔαν βιάζεσθαι ἑαυτούς, neque permittere, ut victimae sibi vim afferant, et pugnae cupidos a pugna deterreant, bene subiicit, βιάζεσθαι τὰ σφάγια etiam posse esse vim afferre victimis ei iis invitis (πρὸς βίαν) pugnare. Mihi hoc unum ve-

42 λειν. Τούτου δὲ οὕτω δικαιοῦντος ἀντέλεγε οὐδεὶς, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαξος. Μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξiάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἐωντοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς εἰρώτα, εἴ τι εἰδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὥς διαφθαρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγῶντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδόντων τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδόντων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε· Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδέν, ἢ οὐ τολμάτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω, ὥς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον, ὥς χρεῶν ἔστι, Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν, αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι, οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο, οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν· ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας

rum esse videtur: neque inde hunc locum recte redditum esse arbitror a Langio hunc in modum: „um das Opfer des Hegesistratos aber müsse man sich nicht kümmern, sondern nach Persischem Brauch die Schlacht beginnen und *nicht dawider handeln*.“ Addo Gailii interpretationem l. l. V. pag. 255: „*Mardonius disoit, qu'il étoit d'avis d'envoyer promener les oracles et de ne pas se laisser faire violence et de n'être pas esclave des rits et usages des Grecs*.“ Ad ipsam locutionem apte Wesselingius attulerat Plutarchi locum II, pag. 244 C. εἰ δὲ μὴ χείρειν ἑᾶν καὶ μὴ προσβιάζεσθαι. Cr. conferri vult Toup. ad Longinum pag. 332 et Coraëm ad Heliodori Aethiopp. VII. pag. 248, qui corrigit ἰδιαίεσθαι.

CAP. XLII.

Τούτου δὲ οὕτω δικαιοῦντος] i. e. illo autem sic statuente s. cum ille ita faciundum censeret. Vid. VIII, 126 ibique allata, ne plura et ad verba ἐκράτεε τῇ γνώμῃ nott. ad I, 61; in sequentibus τοὺς ταξiάρχους Noster scripsit, ut VIII, 67, de qua forma vid. nott. ad IX, 52. Ad voces τῶν τελέων cf. nott. ad VII, 81.

εἴ τι εἰδεῖεν] i. e. numquid scirent oraculum. εἰδεῖεν cum recentt. re-

vocavi pro vulg. εἰδοῖεν (conf. Bredov. pag. 411 seq.) itemque διαφθαρέονται, quod Schweigh. et Gaisf. mutarant in διαφθερέονται. invito cod. Florentino aliisque. Tu vid. nott. ad VIII, 108, ubi idem Schweighaeuserus libros plerosque secutus exhibuit διαφθαρέεται pro olim vulgato διαφθερέεται, quod nuper revocari voluit Cobet. Varr. Lectt. pag. 195 et Mnemosyn. IX. p. 290 seq.

ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων] i. e. non tutum existimantibus dicere, non tutum sibi fore putantibus, verba facere. Haud aliena sunt, quae supra invenimus ἐν ὁμοίῳ ποιεῖσθαι VII, 138, ἐν ἐλαφρῷ ποιεῖσθαι III, 154, alia id genus. — In seqq. ad vim particulae ἀλλὰ conf. Matth. Gr. Gr. §. 613 et Kuehner Gr. Gr. §. 742. not. 1. In seqq. scripsi χρεῶν pro χρεὸν, ut cap. 41, ubi vid. nott. Ad hoc idem oraculum referunt Euripidis verba in Bacch. 1199 seq.: ὅταν δὲ Λοξίου χρηστήριον διαρπάσῃ (scil. οἱ βάρβαροι), νόστον ἄθλιον πάλιν σήσουσι, ubi Musgravius Herodotei loci bene memor fuit. De ipso oraculo conf. supra nott. ad IX, 16. Futurum ἐπιχειρήσομεν respondet antecedenti ἴμεν, quod praesens futuri temporis notione poni vix quemquam fugiet.

ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας] Vim

οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὖνοοι ἔοντες Πέρσῃσι, ἥδεσθε τοῦδε εἵνεκα, ὥς περισσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. Ταῦτά σφι εἶπας δεύτερα ἐσήμαινε, παραρτέσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι, ὥς ἅμα ἡμέρη τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμὸν, τὸν Μαρδό- 43 νιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἐγχέλεων στρατὸν οἶδα πεποιημένον. ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. Ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐστὶ ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα·

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον Ἰϋγὴν,

praepositionis attigit Voemel ad Demosthenis Contiones pag. 655 (ad Philipp. III. §. 54) itemque exposuit Matth. Gr. Gr. §. 576, qui idem §. 568, 3 consuli debet ad verba ὥς περισσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. retinui vulgatum ἐσήμαινε, cuius loco e Sancrofti libro alteroque Schaeferus recepit ἐσήμηνε, eumque recentt. edd. inde a Bekkero secuti sunt. Verbum παραρτέσθαι attigi supra IX, 29. Locutionem εὐκρινέα ποιέεσθαι (i. e. *bene disposita reddere*) illustrat, observante Wesselingio, Eustath. ad Ili. pag. 961, 6 s. 942, 49. Plura de hac voce praebet Thesaurus Ling. Graec. III. pag. 2321 ed. Dindorf.

CAP. XLII.

ἐς Πέρσας ἔχειν] i. e. *spectare, pertinere ad Persas*. Vid. nott. ad III, 48. De *Illyriis* atque *Enchelenis* vid. nott. ad V, 61; de *Bacide* nott. ad VIII, 20; de *Musaeo* conf. VII, 6. VIII, 96. Voculam ἐστὶ post Βάκιδι vulgo insertam e Florentino abiecit Schweighauserus, his additis: „ἐστὶ adiectum erat ab his, qui ad consecutionem orationis haud satis attenderunt, quae est huiusmodi: τὰ μὲν Βάκιδι πεποιημένα . . . ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα Μουσαίῳ (nempe πεποιημένα) ἔχοντα οἶδα etc.“ Gaisfordio persuasit Schweighauserus, neque vero reliquis editoribus, qui verbum ἐστὶ retinuerunt, quod ego quoque retinendum duxi.

τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι κ. τ. λ.] Haec verba ex oraculi contextu abrepta ita debent intelligi, ut ad accusativos τὴν σύνοδον καὶ Ἰϋγὴν aliquid cogitetur praegressum, v. c. λέγω, αἰδῶ vel simile quid. Hoc enim vel particula δὲ primo versu post τὴν posita indicare videtur. *Thermodontem* fluvium, qui prope Glisantem e Hypato monte profluit et, ut putat Kruse, ante Tanagram Asopo se admiscet, novit quoque Pausanias IX, 19. §. 3 coll. Tzetz. ad Lycophron. 647. Vid. Kruse: Hell. II, 1. pag. 490. Conf. etiam Leake: Travels in North. Greece II. p. 249. Torrentem (χείμαρρον) vocat Pausanias; at Plutarchus Chaeronensis Pythiae oraculum commemorans (Vit. Demosth. 19), in quo Thermodontis mentio fit, haec subiicit: τὸν δὲ Θερμώδοντά φασιν εἶναι παρ' ἡμῖν ἐν Χαιρωνείᾳ ποτάμιον μικρὸν εἰς τὸν Κηφισὸν ἐμβάλλον· ἡμεῖς δὲ νῦν μὲν οὐδὲν ἴσμεν οὕτω τῶν ρευμάτων ὀνομαζόμενον, εἰκάζομεν δὲ τὸν καλούμενον Αἰμῶνα Θερμώδοντα λέγεσθαι τότε· καὶ παραρρεῖ παρὰ τὸ Ἡράκλειον κ. τ. λ.; ad quae idem auctor respicit in Vita Thes. 26 (al. 28). Ac sane potuit Plutarchi aetate rivuli s. torrentis, intra Tanagram atque Glisantem fluentis, nullum superesse vestigium nec ulla cognitio.

Ἀσωπῷ λεχεποίῃ] Asopum vocat *herbosum*, multis herbis utrinque inclusum, in quibus commode recumbere, quiescere possis. Nam ad Asopi ripas utrinque laetissima prata ac fertilissima optimum praebent vi-

τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε
τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἵσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα
ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῶδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε
καὶ Γλίσαντος.

44 Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν
τὴν ἐκ Μαρδονίου νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο.

ctum pabulumque gregibus. Ex Homeri imitatione fluxisse dicas conferens Ili. IV, 383 coll. II, 697. Hymn. in Apoll. 224 in Merc. 88. In seqq. vocem βαρβαρόφωνον attigi ad VIII, 21. Ἰὺγῇ, cuius loco Homerus dixit Ἰνγμὸς Ili. XVIII, 572, est *clamor, lamentatio*. Plura Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 981 coll. ad vers. 285. Add. Schol. ad Nicandri Theriac. 400: Ἰνγῇ δὲ φωνή τις ἔστι, βοὴ ἀδιάρθρωτος ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος πεποιημένη κ. τ. λ.

ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε τοξοφόρων Μήδων] Hoc quoque in memoriam vocat Homericā: ὑπὲρ μόρον (quod exponunt ὑπὲρ τὸ προσῆκον, ὑπὲρ τὸ εἰμαρμένον) Odyss. I, 34. ὑπὲρ μοῖραν Ili. XX, 336; ὑπὲρ αἶσαν Ili. VI, 487. Ac recte mihi huius formulae vim Nitzsch. (ad Odyss. l. l. Vol. I. pag. 11) sic reddidisse videtur: „*ὑπὲρ μόρον*, d. h. mehr als das allgemeine Schicksal ihnen zutheilt, als ihnen von Anfang bestimmt ist.“ Itaque verbis ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε (i. e. *vel supra fatum*) summa Medorum (i. e. Persarum) strages significatur, si quidem vel plures occumbent, quam fato omnino et ab initio destinatum et constitutum erat. Medi dicuntur *sagittiferi*, non tam ob id armorum genus, de quo Noster VII, 61, 62, quam quod in universum apud gentes orientales viguit arcuum ars atque usus aliter atque apud Graecos: de quo cf. nott. ad I, 73. III, 21. V, 49. — αἵσιμον ἡμᾶρ (*fatalis dies s. mors*) Homerum quoque redolet, quem conf. Ili. VIII, 72. XXII, 212. Odyss. XVI, 280. Nec alio sensu μόρσιμον ἡμᾶρ in Ili. XXI, 100. Excitat h. l. ita distinctum, ut nos exhibuimus, Schaefer. ad Dionys. Ha-

lic. De compos. verbb. pag. 210 de vocabulo μόρος (*fatum*) disputans. Mouit Creuzerus. Cf. Herod. V, 21 ibique nott.

μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος] De Tanagra vid. nott. ad IX, 15. Γλίσαντος, cuius loco alii, ut Stephan. Byz. s. v. pag. 275, Γλίσσαντος, omnes libri Herodotēi exhibent itemque Pausanias IX, 19. §. 2, ubi alios quoque excitat testes Siebelis ad I, 44. §. 7. pag. 155 de diversa accentus ratione quoque monens, de qua etiam vid. Graefenhan in Grammat. epic. dial. I. p. 61 et Spitzner. ad Homer. Ili. II, 504, ubi urbis iam fit mentio, cuius nomen et Γλίσας et Γλίσᾱς scriptum reperitur. Ipsa urbs septem stadiis a Teumesso remota et Hypato monti, cui nunc nomen *Kleptitobuni*, adiacens, ad Thebaidem pertinuit, teste Pausania l. l. et Strabon. IX. pag. 412 s. 632 A. coll. Stat. Theb. VII, 306. Vid. Kruse: Hell. II, 1. p. 568 et conf. Leake l. l. II. pag. 241, qui ad dextram Thermodontis ripam urbem sitam fuisse putat, quam Ross (Morgenblatt 1835. nr. 209. p. 835) eo loco exstitisse vult, quem nunc occupat vicus *Strdschi* ad meridionales Hypati declivitates situs atque horae dimidio distans ab ea via, quae Thebis Chalcidem ducit. Thermodontem eundem esse, qui nunc ὁ Λάρης vocatur, iam ad IX, 15 monuimus.

CAP. XLIV.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν κ. τ. λ.] i. e. *post hanc interrogationem* de oraculis et *cohortationem* (ad duces) *factam a Mardonio ingruit nox*.

ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο] Ad locu-

Ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τῆνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγὸς τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθενον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δὲ ἔλεγον, ὥς ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, στρατηγούς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, ἀντίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλα-45 κὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποι-

tionem conf. nott. ad VII, 21. Quae sequuntur: ὥς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, Pauvius interpretatur: *ut prima pars noctis adventaret*, recipiendum ratus, quod unus obtulerat codex Sancrofti: *προσελήλατο*. At πρόσω s. τὸ πρόσω quod *primam* intelligi voluit *partem*, falsum esse mox patebit comparanti Herodoti locos II, 121. §. 4. III, 56. Polyb. VIII, 29 et Heindorf. ad Platon. Protag. pag. 463, quem ad h. l. affert Cr. Matthiaeus (Gr. Gr. §. 295) recte, mea quidem sententiā, vernacule reddidit: *wie weit es in die Nacht war*. Nam sensus loci is est: *cum nox multum processisset, cum multum protracta esset nox*. Unde intelligitur, vulgatam locutionem *προελήλατο* minime sollicitandam esse, cuius simile quiddam legitur VII, 205 *ἀπελήλατο*, ubi vid. nott. Simile attulit Wesselingius Pauli in Epist. ad Roman. XIII, 12 ἢ νῦν προέκοψεν [add. Ioseph. de bello Iudaico IV, 4, 6 et conf. nott. ad Herodot. I, 190] et Heliodori Aethiop. I. pag. 26 [cap. 14] τότε γὰρ πολὺ τῆς νυκτὸς προέβη, Sallustii in Iug. 21: „*ubi plerumque noctis processit*.“ Idem aliis dici πολλῆς νυκτὸς et περὶ μέσας νύκτας vel μεσούσης νυκτὸς addit Valckenar., observans postremum hoc in eadem historia pro Herodoteis habere Plutarchum I. pag. 327 D. [Aristid. cap. 15] Plat. III. pag. 217 D. Xenoph. Hist. Gr. VII. pag. 367, 15 [vid. Hell. I, 6, 28.

Anab. I, 7, 1. VII, 8, 12]. „Deinceps narratum (ita pergit idem Valckenarius) Macedonis Alexandri, Graecis faventis, beneficium respicit auctor Epist. 28 inter Socrat. p. 60 memorans τὴν ἐν Πλαταιαῖς ἐπὶ Μαρδονίου γεγενημένην εὐεργεσίαν. Similia quaedam Herodoteis Aristidi dicentem facit Alexandrum Plutarchus in Aristid. p. 327 E. [cap. 15, ubi cum uno Aristide in colloquium venire voluisse Alexandrum legimus].“ Tu vide de Alexandro Herod. VIII, 136 seqq. 140 seqq.

ὥς ἄνθρωπος ἦκοι] Revocavi ἦκοι, cuius loco unus Schaeferus receperat ἦκει. Sed optativi huius eadem est ratio atque IX, 41 ὥς χρεὼν εἶη, ubi vid. Qui sequuntur indicativi in oratione obliqua: παραγυμνοῖ atque φησὶ, eos attigit Matth. Gr. Gr. §. 507, qui idem pag. 1262 de ratione particularum μὲν (παραγυμνοῖ) — (στρατηγούς) δὲ (οὐνομάζων) exposuit. Verbum παραγυμνοῦν tralata significatione reperitur I, 126. VIII, 19, ubi vid. nott. Hic loci sensus est: *nullum aliud prompsit verbum s. aperuit*.

CAP. XLV.

παραθήκην] De hac voce vid. nott. ad VI, 73.

ἀπόρρητα ποιούμεενος πρὸς μηδένα] scil. ἔπεα, ut IX, 93: *mea verba faciens occulta*, i. e. rogans, ut

εὐμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πανσανίην, μή με καὶ διαφθείρητε. οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἑλλήν γενος εἰμὶ τῶρ χαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα. Λέγω δὲ ὦν, ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμά-⁷¹⁴ χεσθε. νῦν δέ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἑᾶν χαίρειν, ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταρρώδηκε γὰρ, μὴ πλεῦνες συλλεχθῆτε, ὥς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. Ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοιςί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπας ἀπήλανε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωυτοῦ τάξιν.

occulta, tacita habeatis mea verba, ne illa palam fiant ac divulgentur. Haud aliter Dionys. Halic. A. R. III. cap. 23. pag. 474 R. a Wesselingio excitatus. Hinc eadem voce arcanam philosophorum doctrinam ipsaque mysteria declarari docuit Wyttenbach. ad Plutarch. Phaed. p. 134—139. Philomath. III. p. 86. ἄρρητα dixit eandem rem enarrans Plutarchus l. supra l.

Ἑλλήν γενος] Vid. V, 22 ibique nott. et VIII, 137 ibique nott. Ad τὰ σφάγια in seqq. conf. IX, 41 et ad vocem καταθύμια V, 39 ibique nott. Locutionem ἑᾶν χαίρειν attigimus ad IX, 41, dictionem ἅμ' ἡμέρῃ (ita enim scripsi cum Bekkero et Bredov. pag. 209 pro vulg. ἅμα ἡμέρῃ) διαφωσκούσῃ ad III, 86, verbum ὑπερβάλλεσθαι in nott. ad VIII, 112. VII, 206. Intactum reliqui in sequentibus ποιῆται, ut VI, 74 ἐξηγῆται, Bredovio auctore pag. 374 mutandum in ποιέεται, quod Dietschius hoc loco recepit, qui VI, 74 reliquit ἐξηγῆται, quod idem ego retinui.

λιπαρέετε μένοντες] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 549. Kuehner Gr. Gr. §. 660 et nott. ad VIII, 144. In proxime seqq. ὀλίγων γάρ σφι κ. τ. λ. σφι dixit Herodotus ad *Mardonium* atque *Persas* simul respiciens, quamquam unius modo Mardonii in antecedentibus mentio. — οὕτω ἔργον παράβολον (ubi Schaeferus dederat ἔργον οὕτω παράβολον) dedi cum recentt. dudum probante Valckenario. Indicat autem Noster his verbis *scinus atrox* atque *temerarium*. De voce παράβολος conf. quae attuli ad Plutarch. Vit. Artaxerx. I in Creuzeri Melett. III. p. 6. In sequentibus verbis: ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοιςί κω vocula ἐξαίφνης post ὑμῖν inserta legitur in Wesselingii editione aliisque: quam vocem cum Sancrofti liber alique ignorent, abiecit Schaeferus eumque secutus est Schweighaeuserus, hanc vocem vel propter sequentia μὴ προσδεκομένοιςί supervacuam videri ratus, cuius loco ἐξαπίνης (ut Noster dixit I, 74. 87) ex Ionum more expectandum fuit.

Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν 46
 κέρας, ἔλεγον Πανσανίῃ τὰ περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ,
 τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ
 τοῖνυν ἐς ἡῶ ἢ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεῶν ἐστὶ τοὺς
 Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοι-
 ωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους·
 εἵνεκεν. ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τι
 ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί
 ἐς τούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ οὐ
 Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπ
 ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεῶν ἐστὶ λέναι ὑμέας
 κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. Πρὸς δὲ
 Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀ-
 δομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο
 εἰπεῖν ταῦτα, τὰ περ ὑμεῖς φθάνετε προφέρειτε· ἀλλὰ γὰρ ἀρ-

ret. Inde cum reliquis editoribus
 omisi vocem, quam uncis inclusam
 tanquam spuriam retinuit Dietsch.

CAP. XLVI.

ἐς ἡῶ] Matth. Gr. Gr. §. 578, E in-
 terpretatur: *des Morgens, mit Tages-*
anbruch; nec aliter Schweighaense-
 rus: *primo mane*. Rectius opinor
 Langius: *gegen Morgen*. In verbis
 sequentibus κατὰ τοὺς Πέρσας vim
 praepositionis κατὰ, quae eadem
 est etiam in verbis κατὰ τοὺς Βοιω-
 τοὺς atque κατ' ὑμέας, attigi ad
 VIII, 85. Pro εἵνεκεν, quod cum
 Schaefero tuentur Matth., Bekker
 et recc. edd., Schweigh. et Gaisf. e
 Florentino atque Sancerotti libro re-
 ceperant εἵνεκα. Quod ad loci ar-
 gumentum attinet, Plutarchus in
 Vit. Aristid. 16, ipso Herodoto teste
 allato (ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ), Pau-
 saniam narrat proposuisse Athe-
 niensibus, ut dextrum cornu in acie
 occuparent Persisque ex adverso
 collocati proelium committerent; in
 libello de Herodoti malignitate cap.
 42 pag. 872 B. idem haec exagitat,
 ridiculaque habet, quae admodum
 prudenter fecisse Pausanias existi-
 mandus est: quare Coraë ad Plu-
 tarchi locum olim haec adscripse-

rat: καὶ μὴν ἀποδεχόμενος ὥδε
 τὰ Ἡροδότῳ ἱστορημένα, ἀλλαγῶ
 (περὶ τῆς Ἡροδότ. κακοηθ. §. 42)
 ψευδολογίας ἐγράψατο τὸν ἱστορη-
 κότα, ὡς μή ποτ' ὠφείλει, ὁ χρη-
 στὸς Πλούταρχος. Plutarchum
 nimirum, vitarum scriptorem, huius
 quoque libelli de Herodoti mali-
 gnitate auctorem perhibebat: nos
 huncce libellum Plutarcho abiudi-
 candum censuimus in Commentat.
 de Vita et Scriptt. Herodot. §. 16.
 Et conf. quoque de hoc loco Lah-
 meier: De libelli Plutarchei qui de
 malignitate Herodoti inscribitur au-
 ctoritate pag. 76.

ἡμεῖς δὲ ἄπειροι κ. τ. λ.] „Mira
 Pausaniae mora et tergiversatio.
 Ad Thermopylas Spartanorum plu-
 res non inulti occubuerant: patriae
 decus, quod Xerxi Demaratus VII,
 102 ostenderat, nullo modo dedeco-
 rantes. Adeone, quod eorum eva-
 serint nulli, Medi terribiles? Haud
 praeter veritatem Isocrates Pana-
 than. [cap. 76. §. 189] pag. 272 E,
 de bello adversus Xerxem, ἐν ᾧ
 πλέον διήνεγκαν Athenienses Λα-
 κεδαιμονίων ἐν ᾧ πασι τοῖς κινδύ-
 νοις, ἢ κείνοι τῶν ἄλλων. Magna
 certe Atheniensium gloria, cum Me-
 dorum nomen Graecis omnibus au-
 ditu esset formidolosum, eorum im-

ρωδέμεν, μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γέγονται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν
αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνاسι, καὶ
47 ἐτοῖμοί εἰμεν ποιεῖν ταῦτα. Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα,
ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ
Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεὶ τε
ἤκουσε, ἀντίκα μετιστάναι καὶ αὐτὸς ἐπειράτο, παράγων τοὺς
Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο
γενόμενον ὁ Πανσανίης, γνούς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἤγε
τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ' ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ Μαρ-715
δόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

48 Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρ-
δόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε· ὦ Λακεδαι-
μόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε
ἀνθρώπων, ἐκπαγλεομένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε
τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους, ἢ
αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ
συμμίξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύ-
γοντας καὶ στάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι
τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους, αὐτούς τε ἀντία δούλων τῶν
ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα
ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γὰρ

petum et arma repressisse, lib. VI, 112. Add. Plutarch. Aristid. [cap. 16] pag. 328 C. Wesseling. — In seqq. ad verba φθάντες προφέρετε praeter Herodoti locum III, 71 (ibique laudd.) conferendus est Matthiae Gr. Gr. §. 533 itemque §. 615 ad particulas ἀλλὰ γὰρ, §. 520 in. ad verbum γένονται et §. 388, E ad structuram dativi ἡδομένοισι — γεγόνاسι. — Pro εἶπαι revocavi εἰπεῖν; vid. nott. ad VIII, 65.

CAP. XLVII.

ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις] Conf. VII, 217 ibique nott. — Ad verbum ἐξαγορεύειν conf. nott. ad II, 170.

Ὡς δὲ ἔμαθε — γενόμενον] Vulgo γενόμενον, quod Schaeferus et Matthiae tenent. E Florentino Schweighaeuserus recepit γινόμενον, idque tenent Bekker. et Dindorf. Ad vul-

gatam redii cum Dietschio. — In fine cap. ἐπὶ τὸ κέρασ bene distinguendum ab eo, quod sequitur ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, i. e. laevum cornu versus; illud valet: ad laevum cornu.

CAP. XLVIII.

ἐκπαγλεομένων] Conf. nott. ad VII, 181 et ad seqq. οὔτε — οὔτε — τε vid. Matth. Gr. Gr. §. 626. Herod. I, 160. Conf. quoque nott. ad VI, 1. Locutionem ἐς χειρῶν τε νόμον attigimus in nott. ad VIII, 89.

καὶ στάσιν ἐκλείποντες] στάσιν cum Schweigh. et Gaisf. reposui pro τάξιν, quod Schaeferus, quem Matth., Bekker, Dindorf. et Dietsch. sequuntur, duorum codd. auctoritate fretus retinuit. Tu vid. nott. ad IX, 21. — Ad vocem δούλων cf. nott. ad VII, 5. — κατὰ κλέος valet: pro vestra gloria s. ob vestram gloriam: quam vim habere praeposi-

κατὰ κλέος, ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσησι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα, οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον. Νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν· τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδοξώσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκῆη καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπι- 49

tionem κατὰ vidimus VIII, 30. IX, 38. In proxime sequentibus pro προκαλόμενοι Abicht (Quaestionn. de dial. Herodot. Spec. I. p. 36) scribi vult προκαλόμενοι. Quem nec hoc loco, nec aliis (IX, 62, ubi ἐπικαλεσμένον) sequi placuit, cum in talibus utramque formam ab Herodoto adhibitam esse existimem.

βουλόμενοι μούνοισι Πέρσησι] μούνοισι scripti dant libri. Unde μούνοι venerit, equidem nescio: quamquam vulgato id aptius videtur Valckenario. Koenio in mentem venerat: βουλόμενοι μούνοι μούνοισι, haud ineleganter quidem, quamquam vix necessarie. Idem nunc profert quoque Cobet Varr. Lectt. pag. 112 et Mnemosyn. III. pag. 288. Ad sequens ἄρτιοι vid. nott. ad IX, 27. Verbum πτώσσειν significatione haud differt a πτήσσειν, in quo *expavescendi* inest notio, translata ab avibus, quae prae metu alas demittunt. Vid. Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Prometh. 29 et conf. ea, quae ipsi notavimus ad Plutarchi Philopoem. pag. 47. — Ad voces δεδοξώσθε εἶναι ἄριστοι conf. VII, 135, ibique nott.

ἴσοι πρὸς ἴσους] Conf. nott. ad I, 2. Pro μαχεσόμεθα, quod e Sancti crofti libro recepit Wesselingius atque in Dissertat. Herodot. IX. pag. 136 satis tueri studuit, cum ipsa Herodoti sententia futurum tempus requirat neque praeteritum (ἐμαχεσά-

μεθα, i. e. *dimicavimus*) locum habere possit, olim exstitit ἐμαχεσάμεθα, quod idem in Florentino duobusque Parisinis cum inveniatur, valde aridet Schweighaeusero vertenti: *cur non pugnassemus*, itemque Schaefero loco mox laudando et Iacobitz. ad Luciani Tragoed. pag. 140; unde recentt. edd. inde a Bekkero revocarunt ἐμαχεσάμεθα. Mihi vel ad διαμαχεσόμεθα in sequentibus respicienti secus videtur. Nam loci sententia haec: *Cur non decertabimus pares cum paribus (numero cum simus)*. Caeterum oboritur mihi suspicio, ea, quae hīc leguntur, e Graecorum talium rerum narrationes exornantium et amplificantium scholis fluxisse. Conf. modo nott. ad III, 80. In verbis sequentibus οἱ δ' ὦν — μαχέσθων de vocula δὲ in apodosi sic posita vid. nott. ad I, 66. VIII, 115; de voculae ὦν usu in talibus monuit Matthiae §. 625, itemque Hartung: Lehre von d. Partik. d. Griech. Sprach. II. pag. 22. Ad imperativi μαχέσθων formam vid. VIII, 140. §. 1 ibique nott. et conf. Schaefer. Apparat. ad Demosthen. IV. p. 488.

εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι] Noli eo offendi, quod paulo ante praecedit ἦν μὲν δοκῆη; conf. Matth. Gr. Gr. §. 524, 6 itemque Werfer. in Actt. phill. Monacc. I. pag. 101. Unde satis patet, falso a Schaefero, libris scriptis invitis, exhiberi ἦν δὲ — δοκῆη.

σχών χρόνον, ὥς οἱ οὐδείς οὐδέν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. Ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας. ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππότες, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε καὶ ἐστοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἔόντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν⁷¹⁶ τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὧν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μούνοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὥς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

CAP. XLIX.

ἐπισχών χρόνον] i. e. *nonnihil, aliquamdiu commoratus*. Tu conf. V, 10 ibique allata. τὰ καταλαβόντα dicit ea, quae acciderant, ut IX, 93. 104 coll. III, 42 ibique allat. — In sequentibus ἐπαρθεὶς ab omnibus libris allatis mutare nolui in ἐπαρθεὶς, uti iubet Bredov. p. 193, quem secutus est Dietsch. Tu conf. nott. ad V, 81 et VI, 132. — ψυχρὴν νίκην in seqq. interpretantur *frigidam* (i. e. *vanam*) *victoriam*; cf. VI, 108 ibique nott. — Ad verba ἐπῆκε τὴν ἵππον. conf. V, 63 ibique nott.

ἐσίνοντο] E Sancrofti libro Schweigh. recepit ἐσινέοντο: equidem revocavi, quod unum verum esse puto, ἐσίνοντο; vid. IX, 13 ibique nott. — Mox cum Matth., Bekk. et recc. edd. secutus sum Schaeferum, qui e duobus codd. dedit ἐστοξεύοντες, ubi reliqui τοξεύοντες. Vox ἱπποτοξόται obvia IV, 46. Medorum et Parthaeorum ἱπποτοξόται, notante Wesselingio, apud Aprian. B. Civ. IV. [59. 88.] p. 1001 et 1024 et Plutarch. Vit. Crass. pag. 558B. [cap. 24. 25]. Dicuntur autem illi προσφέρεσθαι ἄποροι, i. e. *ad quos difficulter accedas, quibuscum difficile est ad manus venire*. Conf. IV, 46 ibique nott.

κρήνην τὴν Γαργαφίην] Conf. IX, 25 ibique nott. Verbum συγχοῦν in seqq. reperitur quoque IV, 120. 140 eadem *obruendi* s. *obstruendi* significatione, qua Pausanias IX, 4. §. 2 et X, 18. §. 2 dicit συγχέειν, qui scriptor eadem quae Herodotus de fonte a Persis obstructo narrans addit haec: ὕστερον μέντοι τὸ ὕδωρ ἀνεσώσαντο οἱ Πλαταιεῖς. — τεταγμένοι μούνοι (pro μούνοι τεταγμένοι) e Florentino aliisque receptum est.

τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλησι κ. τ. λ.] Pro ἐγίνετο, quod post Schaeferum retinuit Matth., equidem cum reliquis edd. dedi ἐγίνετο, iubentibus Florentino aliisque. Sensus est: reliqui Graeci, prout quique in acie collocati erant, fontem habebant procul, sed Asopum in propinquo; e quo cum arcerentur (ne scil. aquam haurire possent), ita iam ad Gargaphiam fontem accesserunt aquatum. — De particulis οὕτω δὴ cf. nott. ad IX, 6. Quae sequuntur verba: ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ ἐξῆν κ. τ. λ., valent: neque enim ipsis licuit e fluvio hoc aquam haurire eamque in usum suum asportare prae equitibus (hostium) eorumque missilibus. Ubi ad vocem τοξευμάτων conferri poterunt, quae de huius vocis significatione et usu affe-

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατη- 50
γοί, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς
ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ
ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα
γὰρ, τούτων τοιούτων ἑόντων, μᾶλλον σφεας ἐπελύπεε. οὔτε
γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἳ τέ σφεων ὀπέωνες, ἀποπεμφθέντες ἐς
Πελοπόννησον ὥς ἐπισιτιεύμενοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου,
οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι 51
δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλονται ἐκείνην τὴν ἡμέ-
ρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἵεναι.

runtur ab interpretibus Thucydidis
VII, 30. P. III. Vol. IV. p. 443 seq.
ed. Popp.

CAP. L.

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου]
Eadem locutio V, 109. Ac paulo
post τούτων τοιούτων ἑόντων.

ἄλλα γὰρ — μᾶλλον σφεας ἐπε-
λύπεε] i. e. namque haec cum ita es-
sent, alia quoque (incommoda) ipsos
vel magis premebant. Rescripsi ἄλ-
λα cum Valckenario, Schweigh. et
recc. edd., libris scriptis invitis, qui
in lectione ἄλλὰ conspirant; quod
si cum Matth. (quem conf. Gr.
Gr. §. 615. coll. Ast. ad Platon.
Phaedr. p. 224, ubi agitur de parti-
culis ἄλλὰ γὰρ crebrius iunctis) re-
ceperis, subiecto, quod dicunt, ca-
rebit oratio. Pro ἐλύπεε cum eodem
Schweigh. et Gaisf. dedi ἐπελύπεε,
quod suggererat Florentinus una
cum duobus Parisinis codd.; exem-
pla quaedam e sacris scriptoribus
praebet Thesaurus Ling. Graec. III.
pag. 1682 ed. Dindorf. In proxime
seqq. cum recentt. edd. dedi ὀπέω-
νες, ubi Sancrofti codex ὀπάωνες
et Schaeferus cum Matth. ὀπάονες.
Tu vid. nott. ad V, 111. Qui enim
dixit Ποσειδέων, alia id genus, eum
quoque ὀπέων dixisse pro ὀπάων,
consentaneum est. Ad verbum ἐπι-
σιτιεύμενοι conf. nott. ad VII, 176
fin.; et de forma ἀποκεκλέατο (i. e.
interchusi erant) vid. Bredov. p. 329,
qui hanc plusquamperfecti formam
quamvis ab ἀποκεκλήμην deducen-
dam, sanam tamen habet ac pror-

sus similem aliis plusquamperfecti
et perfecti passivi formis, quas mul-
tas l. l. collegit. Auctore Dindorfio
(in Commentat. de dialect. Hero-
dot. pag. XXXIX) scribendum erit
ἀποκεκλήατο; sed quis in tali-
bus certi quid constituere audebit?
Dietschius cum caeteris edd. vul-
gatae lectionem, omnibus libris
scriptis allatam, retinuit, quamvis
vehementer dubitans, an recte scri-
batur ἀποκεκλέατο. Ad significa-
tionem verbi ἀποκλείειν vid. I, 165.
III, 55. 58. IV, 100: plura ipsi olim
dedimus ad Plutarchi Alcibiad. 4.
pag. 79.

CAP. LI.

ἣν ὑπερβάλονται — μὴ ποιεύμε-
νοι] μὴ ex duobus codd. receptum
a Schaefero retinui cum reliquis
edd. et probante G. Hermannno, qui
hunc loci sensum esse docuit in
Wolf. et Buttm. Mus. Antiq. I. pag.
219 et ad Viger. pag. 811: „si eum
diem Persae sine proelio praetermis-
sent“, idem adiiciens, particula μὴ
si omittatur, loci sensum esse: si eo
die proellum committere Persae omisis-
sent. Schweighaeus. verbo ὑπερβάλ-
λεσθαι supersedendi tribuerat notio-
nem; equidem differendi et procras-
tinandi significatione id poni cre-
dam, de qua conf. IX, 45. — In seqq.
dicendi genus ἐστὶ — ἀπέχουσα atti-
gerunt Kuehner Gr. Gr. §. 416. not. 4.
atque Matthiae Gr. Gr. §. 559, qui
idem in verbis νῆσος δὲ οὕτω ἂν
εἴη κ. τ. λ. particulam οὕτω ad se-
quentia, non ad praegressa spectare

ἡ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἱστρατοπεδεύοντο τότε, δέκω σταδίου ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιῶν πόλεως. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῳ σχιζόμενος

monuit §. 470 not. Verbum διέχων (i. e. *separans*, *dirimens*) affert Thomas Mag. s. v. διέχει pag. 134. Sic Alcibiades dicitur διέσχων τοὺς πλοῦσιους καὶ ἐνδόξους ἑσπετάς apud Plutarch. Vit. Alcib. 4, ubi *dirimendi* notio transit in significationem *removendi*. Alia vid. in Thesaurο Ling. Graec. II. p. 1454 ed. Dindorf. — Hoc autem loco, ubi Plataeensis pugnae incipit narratio, haud alienum erit monere lectores, ad ea, quae de ipsa pugna locisque, in quibus pugnatum est, apud Herodotum produntur, rite intelligenda multum facere docti Angli librum, qui inscribitur: Topography illustrative of the battle of Plataea, the Plain of Olympia and the Ruins of the City of Elis, by John Spencer Stanhope. London 1817. 8, additis simul mappis geographicis totius regionis delineationes exhibentibus, ad quas editor operis Allasonii potissimum usus esse fertur: cf. etiam Letronne in: Journal d. Savans 1817. pag. 720. Quae in illo libro exhibetur Plataeensis planitiei adumbratio, eam repetit Kruse (cuius vid. Atlas nr. VI. coll. Hell. II, 1. pag. 591. 492), quippe optimam suo iudicio, in qua, quaecunque Herodotus enarraret, bene inveniri possint. Eandem quoque, paucis quibusdam mutatis, exhibuit Gail., cuius vid. Atlas planch. 26 coll. Analyse des Cartes pag. 27. Le philolog. IV. pag. 270 seqq. V. pag. 190 seq. 195 seqq. 226 seqq. 273 seqq. Agri Plataeensis, itemque oppidi ipsius et eorum, quae extra oppidum sita sunt memoratu digna, descriptionem e veterum scriptorum locis exhibuit Frid. Münscher in programmato De rebus Plataeensium (Hanau 1841) pag. 3—10, addiditque etiam tabulam secundum veterum scriptorum auctoritatem delineatam. Quae ante doctorem illorum Anglorum operam forebantur campi Plataeensis deli-

neationes, eas omnes plus minus falsas esse observat Kruse l. l. pag. 492. Id quod imprimis cadit in eam huius regionis campique Plataeensis delineationem, quam celeberrimus Barthelemys in opere satis vulgato, quod inscribitur Anacharsis, exhibuit, testibus Krusio et Clarkio, cuius vid. Travels II, 3. cap. III. p. 78 seq. Qui idem accurate illam regionem emensus apud indigenas adhuc pugnae celeberrimae famam conservari asserit, ex qua etiam campum quendam, in quo olim pugnatum fuerit, indicare soleant extensum ab eo Asopi ponte, qui nunc Moreas vocetur, cum Thebis in Peloponnesum sive Moream proficiscentibus superandus sit, usque ad sacrum quem appellant fontem hodieque superstitem. Distant illa locus unum milliare a vico Platana septentrionem et orientem simul versus; inque eo multa ferri plumbive fragmenta adhuc inveniuntur ab incolis, qui ex eo ipso simul atque ex insigni huius loci fertilitate suam opinionem tueri quam maxime student. Nec sane quidquam esse ipse indicat Clarke, ex quo ab incolis falso statui appareat. Vid. l. l. p. 84 seq. Ipsae urbis veteris ruinas idem scribit (pag. 86 seq.) se invenisse in loco quodam Cithaeronis propecto, cui nunc nomen Palaeo-Castro, remotas unum milliarium a vico Cocla (Κοκλία), qui unius horae itinere distat a vico Platana; quae ruinae grandium moenium fundamenta praebent ne structuram valde rudem, unde inter Cyclopiorum qui dicuntur murorum reliquias exhibuit quoque Dodwell. in opere saepius ante laudato. Ac nihil
quae
pauli
decliv
inveni
vestig
taeni

ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τὸντό· οὐνόμα δέ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην

ctam pertinere: unde extenditur planities, cuius imaginem exhibuit Williams in Opere: Select Views of Greece 1829. Ac totam regionem accurate post viros doctos, quos dixi, descripsit additâ tabulâ geographicâ Leake: Travels in Northern Greece II. pag. 323 seqq., qui ipse eam perlustravit; add. quae monuerunt Goettling: Gesammelte Abhandll. I. p. 134 seqq. et Vischer: Erinnerungen etc. pag. 543 seqq., qui et ipsi regionem inviserunt; disputavit de his quoque Grote: History of Greece V. p. 197 seqq. delineationem regionis adiiciens, e Kiepert opere (Atlas v. Hellas tab. XIV) depromptam, quam repetiit, de iisdem disserens, Wheeler: Geography of Herodot. pag. 70 seqq. Attigit denique haec eadem Ross: Wanderrung. in Griechenl. I. pag. 16. In ipsam pugnam eiusque rationem praeter alios inquisiverunt Koechly et Ruestow: Griechisch. Kriegsweisen pag. 62 seqq.

οὐνόμα δέ οἱ Ὠερόη] Ὠερόη retinui in omnibus libris et scriptis et editis prolatum; in Περόη mutatum vult Goettling. l. l. idque pro Πειρόη dictum accipit, tam in Herodoti loco, quam in Pausania, qui IX, 4 §. 3 loco maxime gemino ipsum Herodotum haud scio an secutus scribit haec: ἐκ Πλαταίας δὲ ἰούσιν ἐς Θήβας ποταμὸς ἐστὶν Ὠερόη· θυγατέρα δὲ εἶναι τὴν Ὠερόην τοῦ Ἀσωποῦ λέγουσι. Unde satis patet, quod etiam orationis tenor ac nexus docet, apud Herodotum verba σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον x. z. l. non de Asopo, ut quibusdam placuit ipsique Pausaniae editori Siebelisio pag. 14. 15, sed de hoc ipso Oëroës rivo esse intelligenda. Obstat enim Herodotei loci ratio ipsiusque regionis conditio; ita ut nunquam mihi persuaderi patiar Herodotum illa verba scripsisse de Asopo cogitantem, cuius tam cre-

bram in antecedentibus fecerat mentionem, cum h. l. ita potius scribat, ut alium fluvium nondum memoratum, nondum cognitum ipsi in mente fuisse appareat. Hinc quoque paulo inferius idem perscribit Noster: τὸν δὲ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόη περισχίζεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος (i. e. quem sane locum circumcirca Oëroë Asopi filia discindit s. circumfluit): quae ipsa satis evincunt, verba supra allata non nisi de Oëroë intelligi posse. Quo magis miror Siebelis. (ad Pausan. l. l.), qui apud Herodotum ὁ ποταμὸς per leges grammaticas non nisi ad Asopum referri posse contendit. Quod cur necessarium sit, equidem non intelligo; neque quidquam opinor impedit, quo minus ὁ ποταμὸς non de Asopo sed de Oëroë accipiatur; qui rivus ex alto Cithaerone delapsus in planitiem, ante ipsum Plataeensem urbem in duos divisus amnes efficit insulam, in quam Graeci transire decreverunt, quamque perperam olim Asopo formari opinantes in variis agri Plataeensis delineationibus alio prorsus loco exhibuerunt geographi, omnis regionis ratione perversa et ipsius pugnae intelligentia impedita. Meliora edocuit Kruse (l. l. II, 1. pag. 491—493 Atlas nr. VI), ipse secutus Anglum virum doctum Stanhope in libro laudato pag. 71. 72 aliosque doctos Anglos, itemque Letronne l. supra l. p. 722 seqq. atque Gail. (Le philol. IV. p. 360 seq. V. p. 288 seq.). Add. C. O. Mueller: Orchomen. pag. 488 et potissimum Leake (Travels in Northern Greece II. p. 324 seqq. pag. 357 seq.), qui Herodoti verba de insula ac fluvio Oëroë accurate tractat locum indicari ratus, qui septentrionem versus a Plataeensium urbe extenditur, ab ipso Asopo decem stadia remotum illum quidem et prata continentem aliquot rivulis, qui in unum deinde coëant, dissecta: hunc locum planum insulae

λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. Ἐς τοῦτον δὴ τὸν γῶρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχῃσι χρᾶσθαι ἀφθόνως, καὶ οἱ ἱππεῖς σφέας μὴ σινοῖατο, ὥσπερ κατ' ἰθὺ ἐόντων. μετακινέσθαι τε ἔδοκεε τότε, ἑπεὶ τῆς νυκτὸς ἡ δευτέρῃ φυλακῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοῖατο οἱ Πέρσαι ἑορμεωμένους, καὶ σφείας

nomine apud Herodotum significari putat, *Oëroës* nomine declarari rivulos a Cithaerone delabentes et hunc locum planum circumfluentes, deinde vero in unum fluvium coniunctos. Qui rivuli temporum decursu facile mutari adeoque etiam exsiccari cum potuerint, inde explicandum videtur, quod nullam adhuc in hac regione cerni insulam testatur Vischer: *Erläuterungen* etc. pag. 547. Haec scripseram, cum me inviseret vir doctissimus, de Kurg, professor Petropolitanus, qui rediit ex itinere per Graeciam facto mihi narravit, se Plataensem regionem perlustrantem, cum ante ecclesiam vicī Kokhla sederet confabulans cum sacerdote Graeco eoque seno, ab hoc ipso audivisse, septentrionem versus (ab urbe Plataensium) esse locum paulo editiorem, cui adhuc nomen *Nēt* (i. e. πη-
λάτιον (i. e. fontem) olim

ex eoque rivulum exortum uas partes divisum circum locum illum, quem ad speciem praebere ipse doctus, cum postea accuratius locum inspiceret, paucum et olim utrinque in aqua, quae nunc fere

καταλάττει istud nomen. Quae quantaverba intelligenda ris fidem compromittunt. Nemo non intelligit *Oëroës* rivusque *Asopus* dire-ctus in sinum, qui est ut nunc appellant, et non longe a marius in terram de-ic evanescit; ita Vischer l. l. pag. 534. non in iugis Cithaerone, unde scilicet in planitiem, ut

quidam olim falso tradiderunt, sed in ipsa planitie sub montem, unde haud ita procul sacelli cuiusdam inveniuntur reliquiae. Ex quo loco rivus septentrionem atque mox etiam orientem versus progressus Thebanorum agros olim a Plataensi ditione separabat (vid. Herod. VI, 108 ibique nott.), deinde in Euripi sinum aquas volvit. Accurate docuit Clarke: *Travels* II, 3. p. 78 seq., de priorum doctorum virorum errore monens, cum ipse *Asopi* fontem inviseret rivique cursum persequeretur.

Θυγατέρα δὲ ταύτης — οἱ ἐπιχώριοι] Observat Wesseling. in duodecim *Asopi* filiabus nullam reperiri *Oëroës* mentionem apud Diodor. IV, 72 neque apud Apollodorum III, 11. §. 5. — In seqq., ubi post *ἐπεὶ* sequitur coniunctivus (*ἐχέουσι*), quem mox excipit optativus (*εἰποῖσιν*), tu vide de hac modorum variatione Kuehneri Gr. Gr. §. 774 et supra nott. ad VIII, 76. Pro κατ' ἰθὺ scripsi κατ' ἰθὺ, quod etiam Florentinus liber offerebat. De voce *ἰθὺ* vid. note Bredov. pag. 160. 161. Sensus est: sicuti (scilicet laesi, lacessiti erant), dum equites ipsi ex adverso stabant.

δευτέρῃ φυλακῇ] Secunda noctis indicatur vigilia, quam a nostra hora nona aut decima incepisse et usque ad duodecimam horam sive ad mediam usque noctem credam pertinuisse, siquidem veteribus Graecis teste Polluce I, 7. 8 in tres φυλακὰς divisa erat nox, quarum prima etiam dicebatur ἀρχὴ νυκτὸς sive πρὸς πρῶτην νυκτὸς s. νυκτὸς ἀρχομένης, secunda μεσούσης νυκτὸς. Romanis per noctem quattuor vigilias fuisse constat. Egit de vigiliis constituendis Aeneas Tactic. cap. 21; plura de his dabunt Westen. ad N. T. I. p. 416. Collar. De Vigiliis §. 6. pag. 397 Diss. Acad.

ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἱππότες. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χώρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόη περισχίζεται ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὥς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέωνας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἐκείνην μὲν 52 τὴν ἡμέρην πᾶσαν, προσκειμένης τῆς ἵππου, εἶχον πόνον ἄτρυντον. ὥς δὲ ἦ τε ἡμέρην ἔληγε καὶ οἱ ἱππῆες ἐπέπαινον, νυκτὸς δὲ γινομένης καὶ εὐρύσης τῆς ὥρης, ἐς τὴν συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσονται, ἐς μὲν τὸν χώρον, ἐς τὸν συνέκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὥς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ

coll. Xenoph. Memorab. IV, 7, 4 ibiq. interpr. Adsequens ὥς ἄν vid. nott. ad IX, 22 et ad locutionem ὑπὸ τὴν νύκτα nott. ad IX, 58.

ὥς ἀναλάβοιεν κ. τ. λ.] Vid. IX, 50 fin. ἐπὶ τὰ σιτία dictum non aliter atque III, 14 (ubi vid. nott.) ἐπὶ τὸ ὕδωρ. Ad formam ἀπολελαμμένοι (i. e. *interclusi*) conf. III, 117. IV, 68 et quae alia de diversis huius verbi formis apud Nostrum collegit Bredov. pag. 350; de verbi significatione vid. VIII, 11 ibique nott.

CAP. LII.

εἶχον πόνον ἄτρυντον] εἶχον meliores codd. offerebant pro ἔχον, quod post Schaeferum retinuerunt Matth. et Bekker. Vid. modo Bredov. pag. 303 et 304. ἄτρυντον πόνον intelligit Noster *indefessum laborem, vehementem*, ut apud Sophocl. Ai. 788 κακὰ ἄτρυντα, i. e. *πολύτρυντα, πάνυ κακοῦντα*, quae bene attulit Doederlein: De alpha intensiv. pag. 21. Ac vel magis huc pertinet Pindari locus ἄτρυντον πόνον dicentis in Pyth. IV, 178 (316), quod Scholium exponit *δεινότατον, ἀκαταπόνητον*. In seqq. retinui cum Schaefero γινομένης, cuius loco Schweigh. et Gaisf. dederant γενομένης, sed abieci voculam δὴ ante συνέκειτο male illatam et e proxime antecedentibus, ut mihi certe videtur, huc etiam

translatam: deest quoque in Florentino ac Parisinis codd.; retinuerunt tamen Schaeferus, Matth. et Dietsch., qui cum Dindorfio mox scripsit *συνεκέστο*. Equidem vulgatum retinui; vid. nott. ad VIII, 41.

ἀερθέντες — ἀπαλλάσσονται] Veniunt vulgo: *sublatis utensilibus* s. *collectis vasis discesserunt*; nisi, quod sane malim, ἀερθέντες omnino eum in modum hīc additum putes, quo alias ὀρμηθέντες: de quo egi ad VIII, 133. Nam, ut recte monere videtur Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. I. pag. 11, verbo ἀερθῆναι subiecta est apud Nostrum ea notio, qua omnino valet *erigere se, surgere, loco movere*; itaque praestat h. l. reddere: *castris motis discesserunt*. Idem verbum de classe, quae vela ventis dat inque altum solvit, reperimus I, 165. 170. Quae continuo sequuntur, ob rationes particularum μὲν et δὲ attigit Matth. Gr. Gr. §. 289. not. 9. Vid. ad Herod. I, 66 nott. Tu reddas licet: *in eum locum, in quem convenerat, minime in animo habentes pergere, sed, ubi loco erant moti, equitatum laetabundi effugiebant ad Plataeas urbem conversi*.

ἐπὶ τὸ Ἡραῖον] De loco, quo Iunonis templum, cuius etiam in seqq. aliquoties fit mentio et apud Plutarch. Vit. Aristid. 18 init., exstructum erat, non prorsus liquet: quamvis ante ipsam urbem, i. e. ab

τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ 53 ἱεροῦ τὰ ὄπλα. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Πανσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντες τὰ

oriente urbis, situm fuisse declaret Herodotus. Atque ita quoque illud indicavit Kruse in tabula, Anglum doctum Stanhope secutus; perperam enim Gailius illud sub ipsam urbem ad septentrionem collocarat, exstructum fuisse opinans (ut ipsa afferam verba in: Le philolog. V. pag. 282 seq.) „sur le tertre contigu à la plaine entre les deux ruisseaux.“ C. O. Mueller: Orchomen. pag. 488 Heraeum prope Plataeas Cithaeronis fauces versus situm fuisse arbitratur. Unde coniicit Kruse Hell. II, 1. pag. 595, Heraeum ad dextram urbis partem extra moenium ambitum ibi quaerendum esse, ubi nunc ruinae quaedam ecclesiae exstare dicuntur non longe a vico Kokhla, de quo dixi ad IX, 51. Conf. Stanhope l. l. p. 60 et Gail: Le philolog. V. p. 281 seq. Dodwellius nulla huius templi vestigia certa se invenisse scribit; nisi forte lapidum acervi quidam huc referri possint. Vid. I. cap. IX e vers. Sickleri I, 2. pag. 74. Ante ipsam urbem orientem versus in loco edito templum Iunonis quaerendum esse ipsa Herodoti verba satis testari videntur, eoque etiam loco recte illud posuerunt Muenscher l. l. p. 6 et Leake l. l. pag. 364, qui recte monere videtur, postera aetate hoc templum desertum esse, cum aliud alio loco Iunonis templum esset erectum. De Gargaphia vid. nott. ad IX, 25.

ἔθεντο — τὰ ὄπλα] De locutione dixi ad I, 62. Minus accurate, opinor, Wesseling. reddit: „*castra metati fuerunt* sive, ut sequitur, *ἐστρατοπεδεύοντο*.“ Nam verbo *ἐστρατοπεδεύοντο* aliud indicari atque praegressis *ἔθεντο τὰ ὄπλα*, vix quemquam fugiet. Primum enim ubi advenerunt, *in aciem consederunt* sive *armati constiterunt* (nos: *sie machten Halt*); quo facto ad Heraeum

castra posuerunt. Hinc infra IX, 72 *κατήμενος ἐν τῇ τάξει*, ubi conf. nott. De ipsa locutione h. l. excitant Dionys. Halic. III. pag. 193. Diodor. Sicul. XII, 66 et XX, 31. Viger. ad Euseb. Praepar. Evang. XIII, 68. Xenophontea dabit Lexicon Xenophonticum T. III. p. 299 seq. Conf. etiam Cobet in Mnemosyn. VIII. p. 123 et Köchly: Griech. Kriegswesen pag. 106. not. Quae cum scripsissem, incidi in Am. Peyroni disputationem: „De comando militare *θέσθε τὰ ὄπλα* lezione“ in: Memorie di Accademia reale delle Scienze de Torino Tom. XXVII. pag. 193 seqq. Ubi pag. 200 nostrum quoque locum tractat, eum sic Italo sermone reddens: *giuntini soffermaronsi colle armi a terra rimpetto al tempio*, beneque monet distinguendum esse inter *τίθεσθαι τὰ ὄπλα* et inter *στρατοπεδεύεσθαι*, quod perperam idem esse quidam statuerunt. Sed ipsa viri doctissimi verba adscribere iuvat: „Prima di porsi a campo intorno al tempio soffermaronsi di rincontro a tempio coll' armi a terra per determinare a qual partito appigliare si dovessero; quindi essendosi consigliati di accamparsi, diedero le opportune disposizioni; e finalmente ripigliate le armi, andaronsi a porre negli alloggiamenti intorno al tempio.“

CAP. LIII.

παρήγγελλε] Ita cum recentt. edd. exhibui e Florent. et Sancrofti libro pro vulg. *παρήγγελλε*, quod cum Schaefero tuetur Buttmann. Gr. mai. II. pag. 62, imperfectum huic loco convenire negans. — In seqq. verba *λέγει κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προΐοντας* accipio: *eodem progredi viā, qua reliqui praeierant*. Atque ita quoque III, 4 *ἀποστείλας κατ' αὐτὸν*, i. e.

ὄπλα λέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προδόντας, νομίσας αὐτοὺς
 εἰς τὸν χώρον λέναι, εἰς τὸν συνεθήκαντο. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν
 ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιαρχέων κείθεσθαι Πανσανίη, Ἀμομ-
 φάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου, οὐκ,

secundum eius vestigia misit, sive eadem viâ, qua ille iter direxerat, et I, 84 fm., ubi vid. nott. Neque huc non pertinebit IX, 56: κατὰ τὸντὸ λέναι. — Ad accusativum ἀναλαβόντας, ubi praegreditur dativus τοῖς ἀκεδαιμονίοις, conf. allata ad IX, 79. De significatione locutionis ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα (i. e. assumptis armis) vid. infra cap. 57 coll. I, 78. Lexic. Xenophont. Sturz. I. p. 202. — Ad vocem ἄρτιοι conf. IX, 27 ibique nott. De Ἀμομφαρέτω vide sis Plutarchum in Vit. Aristid. cap. 17. p. 328 E. ita scribentem: ἀνὴρ θυμαίδης καὶ φιλοκίνδυνος, ἔκκαλαι πρὸς τὴν μάχην σπαργῶν, οὐκ ἔφη λίσσιν τὴν τάξιν, ἀλλ' αὐτόθι μένων μετὰ τῶν ταυτοῦ λοχιτῶν ἐποστῆσθαι Μαρόδοτον. Conf. etiam Krause in Theag. pag. 82. — ταξιαρχέων quod Noster in genitivo pluralis dixit et h. l. et VII, 99, a voce ταξιαρχης repetendum, cum alibi (VIII, 67. IX, 53) ταξιαρχος dixerit, satis id declarat, utraq. formâ Nostrum usum esse, cum Atticis scriptoribus magis frequentata esset forma ταξιαρχος. Tu vid. Bredon. p. 232, Voemel ad Demosthen. Contion. Prolegg. pag. 122. De Polyaei usu in his nuper monuit Woelflin in Adnott. critic. ad Polyaeum. pag. XLVIII.

λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου) λοχηγέων plerique codd. tenent. Ex Aldina fluxerat λοχηγετέων a verbo λοχηγετεῖν, quod simili modo formatum apparet atque ἀρχηγετεῖν, ποθηγετεῖν, ποδηγετεῖν, alia id genera. At supra IX, 21 λοχηγεῖν, cui verbo quod hoc utroque loco adstruitur genitivus, non offendit, similitum verborum structuram si respiciamus. Eodem modo genitivum additum invenimus huic verbo in Plutarch. Vit. Pompei. 71. Et conf. quoque Xenoph. Anab. VI, 1, 30. Pro Πιτανητέων, quod hoc loco omnes libri scripti afferunt, qui iidem

mox consentiunt τοῦ Πιτανητέων lectura ad Greg. §. 6. pag. 384 r τανήτης, eum dorf. et Dietach sibi constare de rem et librarii minationibus e possit, se in Ko cessisse profitetur. Quod mihi haud persuasit: nec sane multum differt, Pitanatarum cohors num dicatur ὁ Πιτανητέων λόχος an ὁ Πιτανήτης λόχος. Sed gravius hoc, argumentum loci si spectemus, quod Thucydides I, 20, quo loco sane memorabili Herodotum tangi opinantur, τὸν Πιτάνης λόχον unquam exstitisse negat. Equidem, missa illa disceptatione, qua Herodotus an Thucydides errore fuerit lapsus disquirunt inque diversas abeunt partes, haud sane intelligo, cur Herodoto eam cohortem, quam Pitanae vicus ad Spartanorum exercitum misit, dicere non licuerit Πιτανатарум cohorte. Fuit enim Pitana unus ex antiquissimis Spartae vicis, ut monstravi ad III, 55; add. Kortüm in: Schlosser. et Bercht. Archiv. IV. pag. 142. 152, ubi Pitanae nomen non ordinis cuiusdam, sed loci significationem esse recte contendit. Locorum autem ac vicorum antiquae Spartae distributionem ad exercitum quoque pertinuisse, cuius scil. singulae partes sive ordines singulos referrent vicos, satis habemus cognitum. Vid. C. Fr. Hermann: Hellen. Staatsalterth. §. 29. inprimis not. 9. Quam igitur Pitanae incolae praebebant cohortem sive manipulum, eum hic vocari existimo, probante quoque Negris, τὸν Πιτανητέων λόχον, praesertim cum ipsum illum vicum Noster adierit ibique etiam certe aliquamdiu commoratus sit, quod apparet e Nostri verbis III, 55 (ubi vid. nott.). Ne-

ἔφη, τοὺς ξείνους φεύξασθαι, οὐδὲ ἑκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην· ἐθώμασέ τε ὀρέων τὸ ποιούμενον, ᾗτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, ἐκείνου ταῦτα νενωμένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόγον τὸν

que aliter de his statuisset video Mansonem (Sparta Vol. I. P. 2. p. 126 seq.) merito quaerentem, quid mirum sit ab Herodoto cohortem Pitannatarum eam dici, quae a viris tribus Pitanae coniunctis pro more veterum fuerit composita. Add. Köchly et Rüstow: Griech. Kriegswesen pag. 37, qui nec Herodotum nec Thucydidem in talibus erroris incusari posse putant, si quidem qui Herodoti aetate exstitit (aut certe temporibus belli Persici) λόχος Pitannatarum, cum Thucydidis aetate et sequentibus temporibus non amplius exstitisse credamus. Et qui nuper in Specimine Quaest. histor. de Thucydide et Herodoto (Berolin. 1851) pag. 30—34 haec tractavit, Salomon, in Spartanorum exercitu fuisse statuit et ipse λόχον quendam, qui vel e solis Pitannatis vel certe maximam partem ex iisdem constiterit indeque hanc Pitannatarum λόχον significationem acceperit: quae quamvis inter Graecos frequens fuerit appellatio, eam tamen in publicis rebus (v. c. cum milites conscriberentur aut omnino de singulis copiarum partibus sermo haberetur) vix adhibitam adeoque minus propriam ac sollemnem videri fuisse idem vir doctus addit. Quae cum ita sint, Herodotum a Thucydide (quem Herodoti libros cognitos non habuisse, iam ad VI, 57 monuimus) tangi aut Herodotum errore hic lapsum esse (ut praeter alios contendit Meursius, quem vid. in Lectt. Att. I, 15. 16 coll. Miscell. Lacon. pag. 100), haud mihi persuaderi patiar. Conf. etiam C. O. Mueller: Dor. II. pag. 50, ubi apte Caracallam imperatorem profert, qui antiqua instituta imitans e Spartanis formasse dicitur λόχον Πιτανάτην Herodiano IV, 8. Idem vir doctus in Annall. Gottingenss. 1835.

nr. 203. pag. 2012 ex opere Angli viri docti (Ancient coins of Greek cities and kings etc., illustrated and explained by J. Millingen. London 1831) Tarentinorum numum profert (Tab. I. 17), in quo inscripta leguntur verba περιπολων Πιτανάταν: quae verba editor Anglicus eo refert, ut in condendo Tarento viri tribus sive vici Pitanae partem quandam habuisse putentur, eoque modo hoc nomen Tarentum quoque translatum sit. At Muellero hoc ita potius explicandum videtur, ut Tarentini patria Laconum instituta imitantes apud se quoque constituisse perhibeantur Pitannatarum cohortem. Nec denique ad hanc totam quaestionem referri non posse puto Pausaniae locum III, 14. §. 2, ubi in Sparta commemoratur λέσχη Κροτανῶν, his additis verbis: εἰσὶ δὲ οἱ Κροτανοὶ Πιτανάτων μοῖρα. τοὺς ξείνους] Vide supra IX, 11. (ibique nott.) 55 et ad formulam ἑκὼν εἶναι in seqq. VII, 164 ibique nott. De verbo αἰσχυνέειν conf. nott. ad VII, 53 et de locutione δεινὸν ποιεῖσθαι nott. ad III, 14.

ἐκείνου ταῦτα νενωμένου] i. e. cum ille (Amompharetus dux scil.) ita secum statuisset s. hoc esset animo. Hesychius II. p. 667 νένωται· ἐν νῶ ἔχει. Add. Etymol. magn. p. 601 et Herodot. I, 68. 77 ibiq. nott. Hinc male codd: plures ἀναίνομένον. Quod unum verum est νενωμένον, e Sancrofti libro dudum receperat Wesselingius.

ἀπολιπεῖν τὸν λόγον] τὸν λόγον pro obiecti accusativo accipio, si quidem et h. l. et in proxime seqq. itemque cap. 56 verbum ἀπολιπεῖν suam retinet vim activam. Gravior autem ipsis videbatur deserere Pitannatarum cohortem timentibus, ne, si eam deseruissent, facientes, de quibus cum reliquis Graecis convenerant, in-

Πιτανήτην, μὴ, ἣν ἀπολίπωσι ποιεῦντες, τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν, ὥς οὐ χρεῶν εἴη ταῦτα ποιέειν.

Καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μόνον Λακεδαιμο-54 νίων τε καὶ Τεγεετέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίευν τοιαῦτα· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὥς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμπον σφέων ἱππία ὀψόμενόν τε, εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειρέοιεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴ τε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπείρεσθαι τε Πανσανίην, τὸ χρεῶν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπύκετο ὁ 55 κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὥς

tereat relictus ipse Amompharetus und cum Pitanae suis. Itaque ad ἀπολίπωσι intellig. αὐτὸν scil. τὸν λόγον. Ad locutionem ἀτρέμας εἶχον conf. nott. ad VII, 8. §. 1 et ad ἐπειρῶντο πείθοντες Herod. IX, 26 et nott. ad I, 77. Pro vulg. χρεῶν dedi χρεῶν; vid. nott. ad VIII, 3. Idem feci cap. 54 et 58.

CAP. LIV.

ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα] i. e. *bene gnari mortis atque ingenii Laconum, qui alia sentiunt, alia dicant.* Ad locutionem conf. VIII, 144 ibique nott. Ad argumentum Wesselingius bene affert Euripid. *Andromach.* 447 (451) et Herodot. VI, 108, ubi vid. nott. Idem Euripides in *Supplic.* 187: *Σπάρτη μὲν ὤμῃ καὶ πεποίκιλται τρόπος;* alia eiusdem rei testimonia e veterum scriptis excitavit Lassaulx: *Studien d. classisch. Alterth.* pag. 204. Quod vero Lacones hinc aliter, atque animo gerebant, eloqui dicuntur, hoc Valckenar. comparat cum Homericis II. XI, 313. Schol. Aristoph. *Av.* 168 ipsumque addit Aristophanem Spartanorum fraudes ac perfidiam perstringentem in *Pac.* 1065. *Acharn.* 307 coll. Demosthen.

c. *Aristocr.* p. 421 [pag. 659 Reisk.] — In seqq. ad optativum ἐπιχειρέοιεν, quem in altera interrogationis parte excipit indicativus (διανοεῦνται), vid. excitata ad V, 13 et cf. VIII, 106. Alios locos, ubi indicativum excipit optativus, excitavi ad IX, 69. De particulis εἴ τε, quae in altera interrogationis parte ponuntur, monuit Matthiae Gr. Gr. §. 617, 5. Quod sequitur ἐπείρεσθαι τε, iungendum cum praecedentibus ἐπεμπον σφέων ἱππία ὀψόμενον, structurâ orationis paululum mutatâ: mittebant enim de suis equitem, qui inspiceret s. spectaret, utrum Lacedaemonii discedere aggrederentur an omnino de discessu non cogitarent, *simulque etiam quaereret ex Pausania, quid faciendum esset.*

CAP. LV.

κατὰ χώραν τεταγμένους] i. e. *suo loco, quem ceperant, collocatos in acie.* Formulam κατὰ χώραν attingi ad VIII, 73. 108. — Mox pro vulg. παρηγόρεον, quod cum Schaefero tenuit Matth., equidem e Florentino aliisque cum reliquis edd. dedi παρηγορέοντο, ut V, 104. VII, 13, ubi itidem medium invenitur verbum.

γὰρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρύναξ καὶ ὁ Πausανίης, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνους Λακεδαιμονίων, οὗ κως ἐπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπικέατο, καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ, καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Πausανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι, ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκείνον, πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κῆρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Πausανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, ἐχρή-
 56 ἰξέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαί τε πρὸς ἑαυτούς, καὶ ποι-
 εῖν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ ἂν καὶ σφείς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλ-
 λάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους. τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς

μένοντας μούνους] Hoc opinor non ad unum spectat Amompharetum, sed ad Amompharetum unū cum cohorte sua Pitaneatarum. Hunc scil. adhortabantur, ne ipse cum suis, qui soli ex omnibus relictis essent Spartanis, periculo se obiceret. — Ad formulam ἐς ὃ (donec) vid. nott. ad I, 116. III, 48, ne plura. Mox reliqui ἀπικέατο (quae aoristi forma est), cuius loco e Sanctrofti libro alteroque unus Dietschius dedit ἀπικάτο, quae plusquamperfecti est forma: cf. supra IX, 17 ibique nott.

ταύτῃ τῇ ψήφῳ — τοὺς ξείνους] i. e. hoc calculo eam se ferre sententiam, non fugiendos esse peregrinos s. hostes. Quae eadem enarrans Plutarch. Aristid. cap. 17. pag. 328 E. sic effert: ἀράμενος ταῖν χερσὶν πέτρον μέγαν ὁ Ἀμομφάρετος, καὶ καταβαλὼν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Πausανίου, ταύτην ἔφη ψήφον αὐτὸς περὶ τῆς μάχης τίθεσθαι. — Apud Herodotum quae sequuntur: ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους, eadem exstant IX, 11, ubi vid. nott. Quae verba tolli quod vult Naber in Mnemosyn. III. pag. 480, nulla mihi videtur idonea causa: conf. nott. ad IX, 10; ac passim, observante Wesselingio, huius modi iterationes occurrunt, ut III, 12. VI, 109. — Ad vocem φρενήρης conf. nott. ad III, 25.

ὁ δὲ — λέγειν ὁ Πausανίης ἐκέ-

λευε] Oratio nonnihil turbata. Quod enim initio periodi exstat ὁ δὲ, id aliquot verbis interiectis repetitur quasi ipso nomine prolato ὁ Πausανίης; quo eodem cum spectet καλέων, quae sequuntur verba πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κῆρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, vel ita expedienda, ut e praegressis mente repetatur λέγων aut simile quid, eoque etiam referatur vocula τε, semel hīc posita, ut vidimus ad VII, 188: vel sequentibus ita sunt adstruenda, ut duas orationis partes hunc fere in modum per duplex τε coniungi statuamus: πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κῆρυκα λέγειν ἐκέλευε — ἐχρήϊξέ τε, quod dicendi genus attigimus ad VII, 8. §. 1. Tum praepositio πρὸς spectat ad λέγειν. Utut est, haec fere existit loci sententia: Hic vero (Pausanias scil.) amen-tem nec sui compotem increpans illum (Amompharetum), iam ad Atheniensium praeconem conversus interrogantem, quae ipsi mandata erant, iussit eum (praeconem) dicere (Atheniensibus), quae hīc agerentur, simulque petiit (s. eum petere iussit) ab Atheniensibus, ut ad se venirent atque de discessu facerent ea, quaecumque ipsos vidissent facientes.

CAP. LVI.

τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους κ.

ἑωυτοὺς ἡὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Πausανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγένετο), σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρώνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδῖον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε 57 οὐδαμὰ δοκέων Πausανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, περιείχετο αὐτοῦ μενόντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερεόντων 719 δὲ τῶν σὺν Πausανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰδέη τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον τὰ ὄπλα ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο

τ. 1.] Sensum loci hunc fere esse puto: „Quos secum disceptantes cum aurora deprehenderet, Pausanias, qui per hoc tempus quiete consedit, cum Amompharetum, si reliqui discederent Lacedaemonii, remansurum esse minime putaret (id quod etiam accidit), signo dato abduxit omnes reliquos per eliros, sequentibus quoque Tegeatis.“ De verbo ἀνακρίνεσθαι disceptandi notione conferri possunt, quae afferuntur in Thesaur. Ling. Graec. I, 2. pag. 418 ed. Dindorf. Ad sequens ἦσαν τὰ ἔμπαλιν vid. nott. ad VII, 58; de voce ὄχθος conf. nott. ad IX, 25 et ad vocem ὑπωρέης nott. ad IX, 19.

Ἀθηναῖοι δὲ κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδῖον] Scil. ἦσαν, quod respondet praegressis οἱ μὲν — ἀντείχοντο, ita ut de mutata orationis structura, qualem statuere videtur Matthiaeus Gr. Gr. §. 631, 4, cogitari vix possit. Ad formam aoristi asperiores τραφθέντες conferri volunt Eustath. ad Ili. pag. 519, 41 s. 303, 29. Tu confer Bredov. p. 350.

CAP. LVII.

ἀρχὴν τε οὐδαμὰ δοκέων] Particulae τε paulo inferius respondet δὲ in verbis προτερεόντων δέ. Monuit Matth. Gr. Gr. §. 626. De vocula ἀρχήν (i. e. prorsus, omnino) vid. nott. ad I, 86 coll. ad I, 9.

περιείχετο κ. τ. 1.] Schweighaeu-

HERODOT. IV.

serus in Lex. Herod. II. p. 201 bene sic explicuit: περιείχετο τούτον, ὥστε αὐτοῦ μενόντας μὴ ἐκλιπεῖν, id amplectebatur s. id contendebat, ut ibi manentes ne desererent aciem. Tu conf. VIII, 60. §. 2 ibique allata. Verbum προτερεῖν est praeire, ante alios s. relictis aliis progredi. Cf. IX, 66. Plura dabit Thesaurus Ling. Graec. Vol. VI. p. 2061 ed. Dindorf.

καταδόξας] In uno cod. Parisino extat κάρτα δόξας idque praestare arbitratur Hoeger in Actt. phil. Monacc. III, 4. pag. 486. Tu vid. Herod. I, 59 et nott. ad III, 27. — Sequens ἰδέη τέχνη (ubi male Sancrofti liber θείη pro ἰδέη) bene Hoogeveen. ad Viger. p. 146 exponens recta arte, id est non dissimulanter et palam, locum Latine ita expressit: ratus se palam ab illis deserti; nec aliter Portus ἰθείην (leg. ἰδέην) τέχνην interpretatus erat rectam artem, apertam et qua quis sine ambagibus utitur, probante quoque Schweigh., qui confert II, 161 fin. III, 127. IX, 37, ubi ἐκ τῆς ἰδέης: tu vid. ibi citt.

βάδην] i. e. pedetentim. Illustravit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 19. στίφος Noster manum dicit militum ordine pugnantium, quem admodum Aeschylus Pers. 20. 372, ubi Herodotei loci non immemor fuit Blomfield. Vid. infra IX, 70 ibique nott.

στῖφος. τὸ δὲ ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν Ἀμομφάρετον λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δῆμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσται. ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα, ἣν μὴ ἀπολιπῇ τὸν χῶρον, ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. Καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα. οἱ γὰρ ἱππόται ἐποίευν, οἶον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεὶ ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν, ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρησι ἡμέρησι, ἤλαννον τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέατό σφι.

ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια] „Adverte decem ista stadia, quae culpâ librariorum ubi vacarint [in Sancrofti libro legitur ἄλλα στάδια pro δέκα στάδια], Lacedaemonii oportet, viarum compendia, montium et clivorum anfractus ingressi, neglexerint: ad insulam enim Oëroën, quorsum iter destinabatur, decem duntaxat stadia, c. 50.“ *Wesseling*.

περὶ ποταμὸν Μολόεντα] Inter nomina topica, in quibus contractio nulla adhibetur, hoc quoque nomen, ut IX, 97 Σκολοπέεντα, affertur a Bredovio pag. 191. Nec tamen in his constantem usum reperiri satis ostendunt alia huiusmodi nomina, quae contracta apud Nostrum proferuntur, ab Iusto Floriano Lobeckio in Quaestionn. Ionic. libr. fasc. I. pag. 4 collecta: Οἶνόςσας (I, 165. 166), Ἀμαθοῦντα (V, 105. 114), Ἀνθεμοῦντα (V, 94), Ἐλαιοῦντος (VI, 140. VII, 21. 33. IX, 116. 120), Μυοῦντα (V, 36), Σελινοῦντος (V, 46), Τραπεζοῦντος (VI, 127), Φλιοῦντος (VII, 202). Quod ad ipsum fluvium attinet, Gail. Le philolog. V. pag. 293 seq. hunc fluvium pro Oëroës (IX, 91) brachio habet. Equidem malim habere pro rivulo, qui e Cithaerone et ipse delapsus aquas deinde miscet cum Oëroë: nec tamen plura habeo, quae proferam; cf. Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland pag. 548. Quod enim quis olim cum eo comparat τὸ Μόλου ρεῖθρον apud Plutarch. Syll. 19. p. 464

A, aut τὸ ρεῖμα τοῦ Μωρίου ibid. cap. 17. p. 463, id minime convenire patet. Conf. C. O. Mueller: Orchomen. p. 488. Nec magis mihi liquet de eo loco, qui *Argiopias* vocatur, ubi Cereris Eleusinae aedes, quam duo milia passuum ab Heraeo remotam, ubi adhuc ruinae cuiusdam ecclesiae inveniuntur, ad Sphragidium exstructam fuisse putant, obloquente quamvis Gailio l. l. V. p. 295 seq. Tu vid. Krusium l. l. II, I. pag. 595. Herodotus huius templi meminit IX, 62. 65. 101 itemque Pausanias IX, 4. §. 2. — ἦσται h. l. idem valere videtur atque ἰδρύται s. ἰδρυμένον ἐστὶ, collocatum, exstructum est (cf. Schweighauser. Lexic. Herodot. I. p. 182), quamvis Buttmann. Gr. Gr. mai. I. p. 544 not. ἦσθαι pro ἰδρῦσθαι poni posse neget. Tu vid. Bredov. pag. 317.

οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 583 et IX, 119. Pro vulg. παρεγίνοντο, quod retinuit Schaeferus e codd., revocavi cum reliquis edd. παρεγίνοντο. Mox intactum reliqui et hoc loco et cap. 60 προσέκειτο, quod Dietsch. mutavit in προσεκέετο: vid. nott. ad VIII, 41. In fine cap. verba καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέατό σφι attigit Matth. Gr. Gr. §. 585, not. 2. Est enim sensus: *simul atque istos (Graecos) assecuti essent, instabant iis; sobald als sie dieselben eingeholt hatten*. Mox cap. 58 καταλαμφθέντες (*deprehensi*) eadem significatione passiva.

Μαρδόνιος δὲ, ὥς ἐπύθετο τοὺς Ἑλληνας ἀποικομένους 58
 ὑπὸ νύκτα, εἶδέ τε τὸν χῶρον ἐρήμον, καλέσας τὸν Ληρισσαῖον
 Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήϊον
 ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε, τάδε ὀρέοντες ἐρῆμα;
 ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν
 ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους· τοὺς πρότε-
 ρόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν
 παροικομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὀρέομεν διαδράντας. διέδε-
 ξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώ-
 πων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἔόντες ἐν οὐδαμοῖσι

CAP. LVIII.

ὑπὸ νύκτα] i. e. *sub noctem*, ut VIII, 71. IX, 51. 60. Attigit Matth. Gr. Gr. §. 593 init. itemque Gail: Le philol. IV. pag. 295. Conf. etiam Kuehner. Gr. Gr. §. 617. III, 2, b. In participio ἀποικομένους praeteriti temporis vim inesse observat Schaefer in Animadverss. ad Plutarchi Vitas Vol. VI. pag. 419. Haud aliter paulo post et IX, 60 ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα. De Thorace vid. IX, 1. — In seqq. ad τὰ πολέμια vid. nott. ad III, 4. In sequentibus verbis οἱ πάντες articuli vim notat Matthiae Gr. Gr. §. 266. De significatione verbi διαδράντες conf. nott. ad VIII, 60. §. 1 et ad verbum διέδεξαν nott. ad VII, 172 de hoc verbo.

ὅτι οὐδένες ἄρα ἔόντες — ἐναπεδεικνύατο] οὐδένες omnes libri afferunt, qui etiam III, 26 idem praebent omnes: Noster enim aliis locis, a Bredovio pag. 278 collectis et in Thesouro Ling. Graec. V. pag. 2363 ed. Dindorf. repetitis scripsit οὐδαμοὶ et μηδαμοὶ, quod Ionum esse testatur Thomas Magister s. v. οὐδεὶς pag. 662. Unde quod hoc etiam loco pro οὐδένες scribi οὐδαμοὶ iubet Cobet in Mnemosyn. VI. pag. 55 seq., non assentior, Herodotum utroque modo scribere potuisse atque etiam scripsisse ratus. Usus vocis οὐδένες tangunt Matth. Gr. Gr. §. 437, 1 et Kuehner Gr. Gr. §. 421. not. 3. De locutione μηδὲν s. οὐδὲν εἶναι supra monuimus ad VIII, 106. De usu parti-

culae ἄρα vid. allata ad VIII, 8; de usu participii: ἔόντες — ἐναπεδεικνύατο monuimus ad II, 15; add. etiam Matthiae Gr. Gr. §. 549, 5. De ipsa imperfecti forma ἐναπεδεικνύατο vid. Bredov. p. 329 seq., qui similis tertiae personae huius formas ex Nostro collectas exhibet. Quod ad reliqua attinet, durius sane dictum videtur ab Herodoto: διέδεξαν — ὅτι — ἔόντες — ἐναπεδεικνύατο, a Schweighaeusero ita Latine expressum: *ostenderunt, se, cum sint nihili homines, inter Graecos, qui nec ipsi ullius sint frugis, eminuisse*. In Lex. Herod. (I. p. 212 seq.), ubi idem vir doctus varias virorum doctorum interpretationes affert: Gronovii („*ostenderunt, nullius sese pretii inter Graecos et ipsos nullius pretii utros demonstrari*“, quam versionem intactam reliquit Wesselingius), Laurentii Vallae („*unde nullius esse se pretii inter Graecos et ipsos nullius pretii viros ostenderunt*“) et Aemilii Porti (qui in Lexico Ionico ἐναπεδεικνύατο interpretatus erat: *ostentabantur* vel *ostentabant se*), ipse ad hancce Aemilii Porti interpretationem accedere mavult, verbo ἐναποδείκνυσθαι Herodotum usum esse ratus ea notione, qua alias verbum ἐνδείκνυσθαι adhibeatur, indeque verbo ἐναποδείκνυσθαι passivam tribuit notionem, ita ut proprie h. l. valeat: *ostentati sunt, tanquam praecipui et eximii insigniti et celebrati sunt*; quo eodem sensu ab aliis addit verbum poni ἐνδείκνυσθαι (*ostentari*), ut apud Aeschin. in Ctesiph. pag. 610 Reisk.

ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. Καὶ ὑμῖν μὲν, ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τε καὶ συνηδέατε. Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους, καταρρωδήσαντά τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὥς χρεὼν εἶη ἀναξεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἵεναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστν πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. Καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος. νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιεύσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστὶ, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμ- 720 φθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δί-

Plutarch. Cicer. cap. 14. Equidem haud scio an verbum ἐναποδείκνυσθαι suam hīc quoque retineat notionem, ita ut scriptor ob verbum διέδεξαν nimis illud quidem remotum eiusdem significationis verbum infra denno ponendum ratus duo ita posuerit verba, quae in Latinis uno reddi queant. *Commonstrarunt illi satis*, ait Mardonius, *se vel inter eos, qui nihili sunt, Graecos, nullo loco esse censendos*. Nec aliter intellexerat Valla, cuius interpretationem supra indicavimus. Censori Ienensi (1828 nr. 186. p. 47), quem Stegerum esse videri iam supra dixi, scribendum videtur ἐνεπεδεικνύατο. Ipsum verbum ἐναποδείκνυσθαι praeter hunc Herodoti locum aliquot locis apud Polybium ea, qua accepimus, significatione reperitur: tu vid. Lexic. Polyb. s. v., unde repetuntur in Thesaur. Ling. Graec. III. pag. 994 ed. Dindorf.

ἐπαινεόντων τούτους] ἐπαινεόντων ad antecedens ὑμῖν ἐοῦσι refertur, oratione subito in genitivorum absolutt. structuram mutata: de quo conf. VIII, 69 ibique nott. et Kuehner. Gr. Gr. §. 681, c. Formam συνηδέατε in seqq. attigit Matth. Gr. Gr. §. 188, a. not. 1. Tu vid. VIII, 113 ibique nott. Bothius ad Terent. pag. 467 maluerat: *συνηθέετε*, i. e. *consuescitis*. Melius opinor Schweighauserus in vulgata acquiescens reddit: *laudantibus hos homines, quorum res quaedam bene gestae nobis innotuerunt*.

τὸ καὶ καταρρωδῆσαι κ. τ. λ.] De

loci structura vid. Matth. Gr. Gr. §. 541. Nec aliter fere haec verba expedienda videntur censori Ienensi (1828. Ergänz. Bl. 45. p. 347), ubi τὸ καταρρωδῆσαι tanquam obiectum remotius, quod aiunt, cogitari vult, cui, si quid addendum, mente addi posse αὐτὸν putat, ita ut orationis naturalis haec sit structura: Ἀρταβάζου δὲ θ. καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, τὸ καὶ αὐτὸν καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους. Nam θῶμα ποιεῖσθαι idem fere valet atque θανμάζειν (conf. supra allata ad I, 68. IV, 87. VIII, 74) eandemque fere inde etiam assumit structuram cum genitivo personae et accusativo rei, monstrante censore l. l. Itaque haec loci sententia: *Artabazum vero vel magis miratus sum, quod etiam Lacedaemonios pertimuit atque timore percussus ignavissimam tulit sententiam* etc. Respicit enim ad sententiam Artabazi supra IX, 41 enuntiatam. De locutione ἀποδέξασθαι γνώμην vid. allata ad I, 170. Ad verbum ἀναξεύξαντες conf. nott. ad IX, 41 et ad verbum πολιορκησομένους (i. e. *obsidionem passuros*) nott. ad V, 34. Idem infra IX, 97.

τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται] scil. γνώμην. *Quam Artabazi (viri alioqui fortissimi) sententiam (turpissimam atque indignissimam) rex a me (reverso in Persidem) accipiet s. audiet.* — Verba ἐπιτρεπτέα ἐστὶ excitavit Matth. Gr. Gr. §. 555. Sensus est: *nunc vero illis non permittendum est, ut haec faciant (scil. nos effugiant), sed persequi illos oportet*.

κας. Ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ, διαβάντας τὸν 59
 Ἀσωπὸν, κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων, ὥς δὴ ἀποδιδρυσκόντων·
 ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους· Ἀθη-
 ναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδλίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κα-
 τῶρα. Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας
 οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες αὐτίκα πάντες
 ἤειραν τὰ σημήϊα, καὶ ἐδίωκον ὥς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε
 κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ
 ὀμίλῳ ἐπήϊσαν, ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

CAP. LIX.

κατὰ στίβον] Conf. IV, 122 ibi-
 que nott. et ad sequens ὥς δὲ Matth.
 Gr. Gr. §. 603. Herod. I. 66 nott. ad
 Herod. VII, 211 et V, 20. Har-
 tung: Lehre v. d. Griech. Partik. I.
 p. 288. In verbis quae sequuntur:
 ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους κ.
 τ. λ. Schweighaeuserus (Lexic. He-
 rodot. I. p. 240) verbum ἐπεῖχε ac-
 cipi vult: *in oculis habuit* (solos La-
 cedaemonios et Tegeatas), adversus
 hos solos *tentendit, sese direxit*, adeo
 ut loci sententia haec sit: *adversus*
Lacedaemonios et Tegeatas solos se di-
rexit s. animum attendit; namque Athe-
nienses in planitiem conversos prae cli-
vis (s. obstantibus clivis) non conspe-
xerat. Ac sane in Euripidis loco
 Heraclid. 847 (λαβὼν δὲ χειρὸν ἡνίας
 Εὐρυσθέως πῶλοις ἐπεῖχε) vulgo
 ἐπεῖχε accipiunt *direxit* atque hunc
 ipsum Herodoti locum afferunt, in
 quo tamen haud scio an ἐπεῖχε eo si-
 gnificatu accipi possit, quo Noster
 aliis locis (VI, 96. I, 80, ubi vid. nott.)
 hoc verbum adhibuit indicaturus:
in animo habere, cogitare, secum con-
stituere animo; tum vero mente ad-
dendum ex antecedentibus erit:
ἄγειν τοὺς Πέρσας. Quod vero He-
 rodotus addit, obstantibus clivis
 Athenienses a Persa conspici haud
 potuisse, id verum prorsus videri
 regionem ipsam invisenti et inspi-
 cienti monet L. Ross in: Morgen-
 blatt 1835. nr. 157. pag. 626. De
 voce ὄχθος cf. IX, 25 ibique nott.

ὠρμημένους διώκειν] De infini-
 tivi huius usu agit Matth. Gr. Gr.

§. 532. Tu vid. mox IX, 61 et allata
 ad VII, 4. In seqq. pro vulg. ἤραν
 Bredovium secutus pag. 193 scripsi
 ἤειραν, quod idem recepit Dietsch.
 Quod additum est τὰ σημήϊα, ad
signa militaria pertinere, indicant
 similia, quae exstant apud Thucy-
 didem I, 49 (ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἕκα-
 τέροις ἤρθη) et 63. IV, 42. III, 79.
 VII, 34. VIII, 95, apud Xenophontem
 (Cyropaed. VII, 1. 23), alios. Ac
 plura de verbo αἵρειν, quod de qua-
 vis terrestri profectioe adhibetur,
 vid. in Thesauro Ling. Graec. I.
 pag. 1048 coll. 1044 ed. Dindorf.
 Locutionem ὥς ποδῶν εἶχον attigi
 ad III, 16. Ad seqq. οὔτε κόσμῳ
 οὐδενὶ κοσμηθέντες conf. VIII, 60.
 §. 3 ibique nott.

βοῇ τε καὶ ὀμίλῳ] i. e. *cum cla-*
more ac tumultu. De dativi usu vide
 sis Matth. Gr. Gr. §. 400, 1 coll.
 §. 405. not. 2. Ad locutionem fa-
 ciunt, quae ad VII, 211. III, 79 at-
 tuli similia. Atque Homericō more
inconditum clamorem et turbam hīc
 indicari observarat Wesselingius
 comparans Ili. XI, 460. Plutarchus
 in Vit. Aristid. 17. pag. 329 A. sic
 dedit Herodotea procul dubio ex-
 primens: ἐπεφέρετο τοῖς Λακεδαι-
 μονίοις βοῇ πολλῇ καὶ πατάγῳ τῶν
 βαρβάρων, ὥς οὐ μάχης ἐσομένης,
 ἀλλὰ φεύγοντας ἀναρπασομένων
 τοὺς Ἕλληνας. Itaque haud necesse
 ὀμίλῳ accipere pro ὀμιλαδὸν (ut in
 Apollon. Rhod. IV, 81 coll. Homer.
 Ili. II, 93) aut commutare in κόμπῳ,
 quod olim in mentem venerat Valcke-
 nario. Proverbialē sibi videri lo-
 cutionem scribens Matthiaeus pro-

60 Πανσανίης δὲ, ὥς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὤρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἵεναι. Εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν

prie valere contendit: cum omnibus copiis in unum collectis, comparans III, 127. Haud sane equidem intelligo.

ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας] i. e. *tanquam primo impetu* (i. e. facile) *Graecos abrepturi* s. *oppressuri*. Bene *Valckenarius*: „Supra VIII, 28 Thessali dicuntur ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας, φερόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. Urbs uno velut impetu capta frequenter dicitur ἀναρπασθῆναι.“ Tu conf. ibi allata.

CAP. LX.

ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράντων] Vid. supra cap. 58, ubi haec verba attigimus. In verbis proxime sequentibus: νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν, vix opus erit monere cum Struvio (*Opusc. selectt.* II. p. 215) alterum τὸ (ante ποιητέον) esse pronomen relativum. De verbo δέδοκται vid. infra IX, 87 et cf. nott. ad VI, 109. VIII, 110 ibique nott.

ἀμυνομένους γὰρ — ἀλλήλους] Matth. Gr. Gr. §. 634, 2 ad haec verba e praegressis assumi vult δέδοκται, idemque §. 546 ad eam vim explicandam, quae inest in infinitivo περιστέλλειν, ex antecedenti ποιητέον mente repeti vult δεῖ, quod ipsum illo verbali contineatur;

tu vid. Plat. de republ. I, 16. p. 343 D. ibique Stallbaum. Verbum περιστέλλειν *tuendi*, *protegend*i notione exstat III, 82. IV, 80, ubi conf. nott. Unde haec fere loci enascitur sententia: „Nunc igitur decretum est, quid nobis sit faciendum; namque succurrentes, qua optime possumus, invicem nosmet lueri ipsos oportet.“ Schweighaeuserus sic ea reddiderat: *nempe pugnare oportet quam fortissime possumus et mutuo nobis succurrere.* — Quae proxime sequuntur verba: εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὤρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, valent: *si igitur in vos irruisset initio* (s. primos) *equitatus*; ὁρμᾶν intransitive dicitur de equitibus irruentibus, ut apud Xenophont. in Hipparch. IV, 14. VIII, 23 aliisque locis plurimis in Thesaurο Ling. Graec. V. p. 2206 ed. Dindorf. allatis. Ad vocem ἀρχὴν vid. allata ad VIII, 128. — Ad locutionem δίκαιοί ἐστε (i. e. *par est, oportet vos etc.*) conf. allata ad VIII, 137 et ad verbum πιέζειν nott. ad VIII, 142.

εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς — βοηθέειν] i. e. *si quid vero vos detinet, quo minus fieri nequeat, ut nobis succurratis*, sive, ut Schweighaeuserus interpretatur: *Sin vos ipsi occupati estis, ut succurrere nobis non possitis.* De verbo καταλελάβηκε notavi ad III, 42 et cf. infra IX, 92 fin. Vim particularum εἰ ἄρα, de qua conf. etiam

θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον
 εἶναι πολλὸν προθυμοτάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν.
 Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὥς ἐπύθοντο, ὥρμέατο βοηθέειν καὶ τὰ 61
 μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀν-
 τιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μη-
 κέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφας ἐλύπεε.
 Οὕτω δὲ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται (έόντες
 σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισ-

VII, 10. §. 8, exposuit Hartung: Lehre v. d. Griech. Partik. I. p. 440, ubi reddi vult: *wenn allenfalls, wenn, was man nicht wissen kann.* — Quae continuo sequuntur: ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε, ita reddam: *vos sane hoc nobis gratificamini, ut sagittarios nobis dimittatis auxilio.* Ubi participii ἀποπέμψαντες similis fere est ratio atque V, 24 (ubi vid. nott.) in verbis εὖ ἐποίησας ἀπικόμενος. De vocula δὲ in apodosi post ὑμεῖς posita vid. modo VIII, 40 ibique nott. IX, 6 et mox cap. 63. *Sagittarios* vero Atheniensium quod sibi auxilio mitti vult Pausanias, recte monuit Koechly (in Dissertat. de Nonni Dionyss. libro XXXIX. Turici 1855. p. 17) Athenienses fere solos ex omnibus Graecis sagittandi arti operam dedisse militesque sagittarios civium ex numero praeuisse, qui magnum momentum in aliis quoque proeliis belli Peloponnesiaci attulerint: ad ea, quae in Plataeensi pugna praestiterint hi sagittarii, respicere videtur, recte monente eodem viro docto, Simonides in Epigrammate Antholog. Palat. VI, 2 (nr. 145. p. 915 Bergk. nr. 200 Schneidew.). — De locutione χάριν τίθεσθαι (*gratiam sibi inire s. collocare apud aliquem*) conf. modo IX, 107. Haud aliter χάριν κατατίθεσθαι, de quo diximus ad VI, 41; add. Wesseling. ad Diodor. Sic. IV, 1. XV, 91. Conf. etiam κλέος καταθέσθαι IX, 78 ibique laudata.

συνοίδαμεν] Hanc formam aequae atque οἶδαμεν VII, 214 (ubi vid. nott.), quam suspectam habent Dindorf et Mehler, equidem hoc quoque loco intactam relinquere malui; de

structura huius verbi cum participio consulatur Matthiae Gr. Gr. §. 548, 2. Ad verba ὑπὸ τὸν πόλεμον (i. e. *sub ipsum hoc bellum s. huius ipsius belli tempore*) conf. modo IX, 58, ubi ὑπὸ νύκτα. Plura Fischer ad Weller. III, 2. pag. 278. — In fine cap. ad ἐσακούειν suppl. ἡμῖν. Est enim sensus: *ut in hoc etiam nobis morem gerant.* Conf. IX, 9. IV, 133. VI, 86. I, 214.

CAP. LXI.

ὥρμέατο] Conf. de imperfecti huius forma Bredov. pag. 330 et VIII, 25. 35. 109. IX, 102 et de ipsa verbi significatione nott. ad VII, 4. In seqq. verbis: τὸ γὰρ προσκείμενόν σφας ἐλύπεε, quae Schweighaeuserus haud male reddidit: „*ipsi ab adgredientibus infestati*“, male olim in Aldina legebatur *προκείμενον*, quod ab hoc loco alienum et scriptorum librorum in *προσκείμενον* fere consentientium auctoritate destitutum reiecimus. Intelligitur autem ea exercitus Persici pars, quae (in Athenienses) instabat eosque ex adverso aggrediebatur. Idem verbum supra IX, 40. 57. 60. Participii, quod substantivi fere vim hoc loco obtinet, admonuit Matthiae Gr. Gr. §. 445, 5. Infra IX, 63 τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον.

έόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν] Bene Schweighaeuserus: „Huic numero ita ratio constat, coll. c. 29 seq.

Spartani	5000
Helotae	35000
Reliqui Lacedaemonii . .	5000
Levis armatura his attri- buta	5000
	<hr/> 50000.“

χίλιοι· οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπесχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὥς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγένετο τὰ σφάγια χρηστὰ, ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρητίζοντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

In seqq. ad vocem σφάγια conf. alata ad IX, 41.

φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα] i. e. *constipantes, dense iungentes scuta e vimine confecta*, quod idem IX, 99 sic effertur: *συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφι*, i. e. *contulerunt, constiparunt scuta, quae pro muro s. septo ipsis essent, vallum e clipeis congeriebant*, coll. IX, 102. Schweighaeuserus in Lex. Herod. (II. p. 361) comparaverat Homer. Ili. XIII, 130 *φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκει*. Nec aliter haec de *scutorum congerie* Graecis ingruentibus obiecta intelligi voluit Wesseling. citans Plutarch. Vit. Aristid. 18. pag. 329 F, ubi legimus: *καὶ προθέμενοι πολλὰ τῶν γέρρων ἐτόξευον τοὺς Λακεδαιμονίους κ. τ. λ.* Negrus peculiare pugnae genus apud Persas hic intelligi putat, ex quo (malim enim ipsa eius verba proferre) ἀραδιάζαν πρὸς ἐαυτῶν τὰ γέρρα, *σηματίζοντες οὕτω τεῖχος τι καὶ μὴ κρατοῦντες αὐτὰ παντελῶς ταῖς χερσί*. Layard (Niniveh etc. II. p. 345 seq.) hunc *scutorum constipandorum* morem Assyriis sculpturis illustrari observat, in quibus tale scutum, quod virum totum obtegit, tenetur ab altero milite illum tutaturo. Herodotea respicit Harpocrat. s. v. γέρρα itemque Suidas s. v. I. pag. 477. Et vide quoque nott. ad VII, 61 de voce γέρρα. Addam h. l. Gailii verba (Le philol. V. pag. 231 seq. 240 seq.), ubi *gerrha* fuisse scribit: *des tissus ou d'osier ou de cordes entrelacées, couverts de cuir et de différentes formes, que les Per-*

ses en faisoient une sorte de palisade; qu'on les fichoit en terre et qu'on les retiroit avec facilité, que cette manoeuvre militaire se répétoit à plusieurs reprises et à des distances de temps assez rapprochées." Inde idem nostrum locum sic Gallice expressit: *s'étant fait une sorte de palisade de leurs gerrhes, former une palisade de gerrhes*. Atque hunc in modum accipit quoque Herodoti verba Koechly: Griechisch. Kriegswesen pag. 67, ita scribens: „das persische Fussvolk pflanzte seine Flechtschilde vor der Fronte auf, wahrscheinlich mittelst der kurzen Spiesse, die es führte, und begann alsbald hinter dieser Pallisade hervor die Lacedaemonier mit einem Hagel von Pfeilen zu überschütten." — In seqq. ad voculam οὕτω postpositam cf. quae attuli ad IV, 3.

τῶν σφαγίων οὐ γινομένων] De hac locutione vid. nott. ad VII, 134. IX, 41. 62. Itaque iure mireris, unde vocem *χρηστῶν*, qua hic optime carebit oratio, arripuerit Galeus. Citant Taylor. ad Lysiam p. 33 s. 62 Reisk. De *Heraeo* vid. IX, 52 ibique nott. Pertinet autem ad ea, quae hoc loco narrantur, quam maxime Plutarchi locus in Vit. Aristid. 18 init., ubi haec leguntur: *δυσφορῶν οὖν ὁ Πανσανίας τοῖς παροῦσιν, ἄλλα τοῦ μάντεως ἐπ' ἄλλοις ἱερεῖα καταβάλλοντος, τρέπεται πρὸς τὸ Ἡραῖον τῇ ὄψει δεδακρυμένος καὶ τὰς χεῖρας ἀνασχῶν εὐξάτο Κιθαιρωνία Ἡρα καὶ θεοῖς ἄλλοις, οἱ Πλαταιῖδα γῆν ἔχουσιν*,

Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλευμένον προεξαναστάντες πρό- 62
τεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακε-
δαιμονίοισι ἀντίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίῳ ἐγένετο
θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώ-
ρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ τόξα
μετέντες. Ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη. ὥς δὲ ταῦτα
ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον
καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δό-
ρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν

εἰ μὴ πέπρωται τοῖς Ἕλλησι νικᾶν,
ἀλλὰ δράσαντάς γέ τι παθεῖν καὶ
δείξαντας ἔργῳ τοῖς πολεμίοις, ὥς
ἐπ' ἀνδρας ἀγαθοὺς καὶ μάχεσθαι
μεμαθηκότας ἐστράτευσαν. Unde
differunt, quae apud Platonem le-
guntur in Lachet. 17. p. 191 C: Λα-
κεδαιμονίους γὰρ φασιν ἐν Πλα-
ταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς γεροφό-
ροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλειν μένον-
τας πρὸς αὐτοὺς μάχεσθαι, ἀλλὰ
φεύγειν· ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ
τάξεις τῶν Περσῶν, ἀναστρεφομέ-
νους ὥσπερ ἰππέας μάχεσθαι καὶ
οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην.

CAP. LXII.

προεξαναστάντες πρότεροι] In
aliis codd. exstat πρότερον, de quo
conferri volunt Davis. ad Maxim.
Tyr. pag. 507. Tu vid., quae ipsi ad
VI, 96 attulimus, quamquam hoc
nostro loco praestare videtur πρό-
τεροι, quippe longe significantius:
quod vero additur partieipio προ-
εξαναστάντες, de hoc loquendi ge-
nere conf. quae similia allata sunt
ad III, 16. — In verbis seqq. ὥς δὲ
χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο Valckenar. (ad
Euripid. Phoeniss. 313) cum Lar-
chero dativum χρόνῳ interpretatur
landem. At proprie valet: tempore
aliquo praeterlapso. Tu vid. nott. ad
III, 13. Ad argumentum conf. Plu-
tarch. Vit. Aristid. 18 init., qui haec
habet: ταῦτα τοῦ Πανσανίου θεο-
κλυτοῦντος ἅμα ταῖς εὐχαῖς ἐφάνη
τὰ ἱερά καὶ νίκην οἱ μάντις ἐμή-
νουν κ. τ. λ.

ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα
μάχη] Articulum ἡ ante μάχην cum

recte, praeunte Schaef., delevis-
set Schweigh., quem etiam reliqui
edd. secuti sunt, postea eum resti-
tutum vult, pro ἐγένετο commodius
legi posse ratus ἐγένετο. Gailius (Le
philolog. V. pag. 215 coll. IV. pag.
371) haec ita Gallice reddit: *le com-
bat se donna d'abord à la palissade
des gerrhes* (boucliers), idemque
etiam proxime antecedentia: τὰ
τόξα μετέντες ita reddi vult (l. l.
V. pag. 232 seq.): *retetant leurs arcs
derrière eux, post terga*. Est autem,
si quid video, haec scriptoris sen-
tentia: Persas obviam ivisse, *omis-
sis s. sepositis* arcubus, cum scil.
gladiis atque hastis nunc uterentur.
Nec aliter intellexit Schweighaeu-
serus in Lexic. Herodot. II. pag. 104.
— ἐχώρεον ἐπὶ τοὺς Πέρσας reddit
O. Ch. Kellermann. (De re militari
Arcadum. Monach. 1831. pag. 63)
incedebant adversus hostem eoque
verbo graviolem illum hoplitarum
incessum indicari putat.

τὸ Δημήτριον] Vid. IX, 57 et ad
verba seqq. χρόνον ἐπὶ πολλόν conf.
allata ad IX, 22. De voce ὠθισμός
conf. nott. ad VII, 225.

τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι
κατέκλων] Bene Schweighaeuserus:
etenim Persae hastas Graecorum (quae
nempe suis longiores erant) *manibus
prehensas fregerunt*. Forma κατέ-
κλων, quam omnes libri afferunt,
auctore Bredovio pag. 389 seq. in
solutam formam mutanda est: equi-
dem propter ea ipsa, quae collecta
praebuit Bredovius, in vulgata ac-
quiescere malui, Herodotum in hoc
verbo, ut in tot aliis, contractâ
formâ aeque uti existimans. — Ad

καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι· ἄνοπλοι δὲ ἐόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ 63 διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑαυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμο-

seqq. conf. Pseudo-Plutarch. II. pag. 874 A. et de voce λῆμα nott. ad V, 72.

ἄνοπλοι δὲ ἐόντες] ἄνοπλοι male reddunt *inermes* aut *malarmés*, quod Gallo interpreti Miot placuit, ut scil. arma habuerint ad usum minus commoda. De quo tamen vereor ut Herodotus cogitarit; sunt enim ἄνοπλοι *leviter armati* s. *chipeis nudati*; unde IX, 63 fin. γυμνήτες, qui pugnam instituunt πρὸς τοὺς ὀπλίτας. Tu vid. quae supra attulimus ad IX, 30. Ad καὶ πρὸς vid. I, 165 ibique nott. V, 20. VII, 154 — 184. V, 67; πρὸς δὲ VIII, 51. I, 41 (ibique nott.). II, 12. Grote: History of Greece V. pag. 239 Herodoti verba haec afferens cum Herodoti narratione conferri vult Livii narrationem XXXII, 17 de Romanorum pugna in Macedonum phalangem irruentium adeoque etiam illam pugnam, quam Helveti anno 1386 cum Austriacis prope Sempacum gesserunt, ubi insigne facinus exstitit Arnoldi a Winkelried: ignorabat nimirum vir doctus, nuper admodum exstitisse, qui quae de hoc Arnoldo a Winkelried traduntur, ea ad fabulas postea excogitatas referret, critici viri famam inde quaesituros! Nostra enim aetate eo perventum est, ut istiusmodi tentaminibus artis criticae famam aucupentur! Ad Herodotum ut redeam, mihi haec non prorsus convenire videntur. In hac enim pugna Plataeensi Persae clipeis cum destituti essent nec in loriceis, quibus ob Herodot. VII, 61 eos indutos credam, multum haberent auxilii, Lacedaemoniis, qua

erant illi dexteritate gladiique tractandi peritia, resistere eorumque ictus evitare haud potuerunt. Ad hanc enim dexteritatem vocem σοφίην, de qua conf. nott. ad V, 18, refero cum Schweighausero, qui mox bene tuetur ἐναντίοισι, a Schaefero e duobus codd. mutatum in ἀντίοισι, quod ipsum hoc sensu, quo *hostes*, *adversarios* designat, nec ab Herodoto nec ab ullo alio scriptore poni putem. — In seqq. προεξαΐσσοντες dicuntur *ante reliquam aciem prorucentes, subito procurentes*. Eodem verbo utitur Thucydides VIII, 25, qui etiam dixit προεξιέναι (III, 1. VII, 74) et προεξάγειν (VII, 6. 37. 70). Herodotus initio huius capituli dixit προεξαναστάντες, itemque VIII, 59 προεξανιστάμενοι. Ad sequens συστρεφόμενοι cf. VI, 61 ibique nott.

CAP. LXIII.

ἀπ' ἵππου] Ad locutionem conf. I, 79 ibique nott. *Mille Persarum selecti* haud scio an iidem sint, quorum mentio VII, 40. Mox e Florentino aliisque reposui ταύτῃ δὲ pro ταύτῃ δὴ, quod cum Schaefero tenet Matth. Sed vid. IX, 60 fin.: εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς — ὑμεῖς δ' ἡμῖν κ. τ. λ. IX, 48 fin. 85. VIII, 22 et quae alia attulit Werfer in Actt. phil. Monacc. I. pag. 93. 96, ubi de duplicata particula δὲ in altera periodi parte disserit. Qui idem l. l. pag. 97 etiam excitat, quae continuo apud Herodotum leguntur: ὅσον μὲν νυν χρόνον — οἱ δὲ ἀντεῖχον. Tu vid. modo ad IX, 60 excitata.

νίων· ὥς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον, ἐὼν ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἰσθῆς, ἐρήμος ἐοῦσα ὀπλων. πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἔόντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἢ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ 64 Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρηστήριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπιτελέετο· καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοὶ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἔόντες. Ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀειμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου, ὃς 72 χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συν-

Ad loci argumentum conf. Plut. Vit. Aristid. 18.

τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον] Vid. IX, 61 et ad voculas οὕτω δὲ in seqq. nott. ad IX, 6. — Seqq. πλεῖστον γὰρ σφεας κ. τ. λ. attigit Pseudo-Plutarch. II. p. 874. Larcherus hīc cogitandum esse censet de longitudine vestimenti Persarum, quale postea quoque fuerit Parthis. Sed vereor ut hoc admittant Herodoti verba. Vocem ὀπλων ad χίπεος refero: cf. nott. ad IX, 30 et 62.

CAP. LXIV.

ἢ τε δίκη τοῦ φόνου] Vid. VIII, 114. — Ad locutionem νίκην ἀναιρέσθαι conf. allata ad VI, 70 et add. Plut. Themistocl. 15 (ἀράμενοι νίκην), ubi Sintenis praeter nostrum locum bene affert Homericam nemini non nota κῦδος, κλέος, τιμὴν ἀρέσθαι. De ipso loci argumento confer sis Plutarch. Compar. Aristid. et Cat. 2. pag. 353 D., ubi Plutarchus inter alia scribit: ἐν δὲ Πλαταιαῖς φησὶν Ἡρόδοτος ἀνελέσθαι καλλίστην νίκην Πανσανίαν, ad hunc Herodoti locum aperte respiciens.

τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην] Spectant haec ad eam, quam VII, 204 Noster profert seriem maiorum Leonidae.

ὑπὸ Ἀειμνήστου] Ita in plerisque

codd. (Mediceo, Florentino, aliis) scriptum exstat idque etiam unum verum videtur Wesselingio Diss. Herod. VI fin. pag. 61. 62: *virī perpetuae memoriae nomen*. Sancrofti liber cum alio dat Ἀειμνήστου, quod idem exhibent Valla et Plutarch. Vit. Aristid. 19 init. (ubi pluribus de hoc nomine disputavit Sintenis pag. 34 seq.) coll. Pseudo-Plut. II. p. 873 D. Atque recepit hoc Dietschius; equidem cum reliquis edd. Wesselingium sequi malui, cum, qui exhibent Ἀειμνήστου, hunc Laconem confudisse videantur cum Plataeensium duce, qui vocatur Ἀρίμνηστος IX, 72 in Mediceo, Florentino, aliis; tu vid. ibi nott. et confer. Osann: Syllog. Inscriptt. pag. 242. 397.

χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ] Plenum utique dicendi genus Nostro haud infrequens, ut vidimus ad III, 36. VII, 33. V, 21 coll. II, 154. IV, 166. Infra IX, 75 χρόνῳ ὕστερον τούτων. IX, 83 ὕστερῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα, nec prorsus alienum IX, 84 ἐπειτεν — δευτέρῃ ἡμέρῃ. Quod h. l. memoratur proelium, id ad tertium pertinuit bellum Messeniacum, de quo notavimus nonnulla ad IX, 35. *Stenyclerum*, priscam regum Messeniae sedem, memorat Pausan. IV, 3. §. 4, itemque *campum Stenyclericum* IV, 33. §. 5. IV, 16. §. 4, ubi vid. Siebelis. pag. 128. 163. Sita fuit urbs teste Strabone VIII. pag. 361 s. p. 555 A. in media Messenia ad montium declivitates

έβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισι πᾶσι·
 65 καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ
 Πέρσαι ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα
 κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλι-
 νον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαϊδι. Θῶνμα δέ μοι ὅκως
 παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν
 Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ
 τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δὲ, εἴ τι
 περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἡ θεὸς αὐτῇ σφεας
 οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον.
 Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο.

meridiem versus ab Andania; vid. Leake: Travels in Morea I. p. 479, Curtius: Peloponnes. II. pag. 136. 190; unde campum Stenyclericum ponunt inter *Mavromati* et *Khan of Sakona*.

CAP. LXV.

ὥς ἐτράποντο] i. e. in fugam ubi conversi sunt. Verbum ἐτράποντο pro aoristo medii haberi vult Eltz. (Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. pag. 122); equidem cum Bredovio p. 350 pro imperfecto passivi habere malim atque eum in modum interpretatus sum. Lectionem ἐτράποντο optimi quique libri scripti afferunt; olim male ἐτράπησαν.

οὐδένα κόσμον] Conf. allata ad VIII, 60. §. 3. Infra IX, 66: τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο. De muro ligneo vid. IX, 15 coll. 70 et de Cereis templo IX, 57. 62.

περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι] Ita e cod. Florentino cum recentt. edd. dedimus. Vulgatum περὶ τὸ ἱρὸν, οἱ δὲ πλείστοι retinuerunt Schaeferus et Matth. At iunguntur hoc loco οὐδὲ εἰς — τε, cuius simile quid reperimus VI, 9 coll. nott. ad VI, 1. Gailius (Le philol. IV. pag. 289 seq.) περὶ τὸ ἱρὸν intelligit: dans l'étendue de l'Hieron. — Ex eodem Florentino mox dedi ἐδέξατο pro ἐδέκετο, quod post Schaeferum retinuerunt Matth., Bekkerus et recc. edd.

τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον] Vulgo ἀνάκτορον, quae sane

usitata est forma, quam h. l. Medicus et Florentinus liber cum aliis praebet. E Sancrofti libro aliisque Schweigh. cum Gaisf. recepit ἀνάκτοριον, quae forma adiectivi etiam nititur auctoritate Suidae (I. p. 167 s. v. ἀνακτες) et Hesychii T. I. p. 329, ita ut additum substantivum τὸ ἱρὸν minime, ut Valckenario visum erat, supervacuum haberi indeque eiici debeat, tanquam e marginali glossa adscitum. Contra Bredovio pag. 30. 31 ἀνάκτορον ex interpretamento illatum videtur indeque expellendum vel, quod fecit Dietsch., uncis includendum, cum Herodotus nusquam alibi de Cereis templo dicens (VI, 75. VIII, 65. IX, 62. 67. 97. 101) illud ἀνάκτορον addiderit ipsaque verborum collocatio nomen ἀνάκτορον male additum esse arguat. Mihi neque τὸ ἱρὸν, neque ἀνάκτορον iustam suspicionis causam praebet: neque enim intelligo, cur τὸ ἱρὸν, quod in talibus haud raro addi solet, hoc loco suspectum habeatur, neque me offendit ἀνάκτορον additum non sine vi quadam, quod maxime sacram totius templi partem declarat sive adytum, ut recte intellexit Lobbeck. in Aglaophamo pag. 60; add. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 55. not. 19. Ac nemo nescit, τὸ ἀνάκτορον s. τὸ ἀνακτόριον ἱερὸν sive etiam τὸ ἀνάκειον (cf. Hemsterhus. et Solan. ad Lucian. Tim. 23. p. 387. T. I. Bip.) templum Cereris Eleusinae vocari

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' 66
ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ
ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦννε, συμβάλλειν οὐκ ἔων· ἐποίησέ τε αὐ-
τὸς τοιάδε, ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρ-
δονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ
δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώ-
πων περὶ ἑωυτόν), τούτους, ὅπως συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπι-
στάμενος τὰ ἐμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἥϊε κατηρτι-

sua propria ac sollemni appella-
tione; quamquam etiam de aliorum
deorum dearumve templis id voca-
bulum adhiberi ostendunt Euripidis
loci in Andromach. 43. 1157. Iphi-
gen. Taur. 41. 66. Troad. 15. Ion. 55
a Valckenario excitati. De Cereris
templo vid. Athen. V. pag. 213 D. IV.
pag. 168 F. et Creuzer. Symbol. IV.
pag. 338 seq. — Caeterum hoc quo-
que ex loco scriptoris Nostri eminet
pietas ac studium rerum divinarum,
quo ipso sane ille vulgaribus super-
stitionibus longe superior exstitit,
eamque ipsam puriorem fidem de
deo ac divina iustitia, in omnibus re-
bus humanis conspicua eosque, qui
prava agant, prosternente cum vulgi
opinionibus bene conciliavit eum in
modum, ut animi graviter afficeren-
tur atque ab omni superbia et quae
inde exoritur impietate retineren-
tur. Conf. nott. ad VII, 129. 133.
189. VIII, 8. 77. Attigit haec quo-
que Runge: Herodots Verhältniss
zum griechisch. Volksglauben (Hil-
desheim 1856) pag. 6. Ad ἐπὶ το-
σούτο conf. nott. ad VII, 11 fin.

CAP. LXVI.

Ἀρτάβαζος δὲ — οὐκ ἠρέσκετο]
i. e. Artabazus non contentus fuerat,
Artabazo statim ab initio non placue-
rat Mardonium relinqui a rege. Scri-
psi ἠρέσκετο, quod Florentinus ac
Sancrofti liber cum aliis praebebat,
pro vulgata ἀρέσκετο, quam merito
damnat Bredov. pag. 295; de signi-
ficatione et structura verbi ἀρέσκε-
σθαι dixi ad VII, 160 et de Arta-
bazo cf. IX, 41. — In seqq. ad lo-
cutionem κατ' ἀρχὰς conf. VII, 88

et ad verba ἀπὸ βασιλέος propter
usum praepositionis conf. nott. ad
II, 54. VII, 102. Quod sequitur ἀπα-
γορεύων (*dissuadens*), vix multum
differt ab οὐκ ἔων, de quo saepius
iam monuimus, vid. modo nott. ad
V, 36. IX, 2; ad verbum ἀπαγο-
ρεύων conf. III, 124. 128. VII, 149.

ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρή-
γμασι] De structura vid. nott. ad
VII, 160. III, 34 et de usu praeposi-
tionis ἐκ in verbis ἐκ Μαρδονίου
nott. ad II, 148. VII, 175.

ἥϊε κατηρτισμένος] ἥϊε dabant
Mediceus, Florentinus, alii; quod
enim in aliis codd. exstat ἦγε, id
ex interpretamento fluxisse credam,
quo nimirum haberent, ad quod re-
ferrent praegressum τούτους, quod
cum ad παραγγείλας — ἵεναι πάντα
referre difficilius videretur Schweig-
haeusero, maluit ille referre ad κα-
τηρτισμένος, vereor ut recte: quid
enim sibi velit τούτους κατηρτισμέ-
νος et quo sensu id accipiendum sit,
equidem haud perspicio. Nec magis
probo, quod idem Schweighaeuserus
in Lexico Herodoteo II. pag. 24 pro-
pter Herodoti locum III, 80 (κῶς
δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον
μουναρχίη, ubi vid. nott.) hoc etiam
loco amplecti vult lectionem Flo-
rentini codicis et aliorum quorun-
dam κατηρτημένος, quam sic inter-
pretatur: „bene composito ordine id
est apte ordinato exercitu, instructa
acie progressus est.“ Equidem cum
caeteris editoribus et probante Bre-
dovio p. 75 coll. 292, qui κατηρτη-
μένος e mala scriptura ortum vult,
retinui κατηρτισμένος idque inter-
pretor: bene instructus, bene paratus
(conf. de ipso verbo allata ad V, 28.

σμένος, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ λέναι πάντας, τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγέται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὥς ἐς μάχην ἤγε δῆθεν τὸν στρατόν· προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας· οὕτω δὲ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τείχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι·⁷²³
 67 καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακεόντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθε-

106) accusativum τούτους ad παραγγείλας — λέναι πάντας commodè referri posse existimans in oratione propter multa verba interiecta impeditiore.

κατὰ τῶντὸ λέναι πάντας] Haud male Schweigh.: „dato imperio, ut, quâ ipse praeiret, sequerentur omnes eodem gradu, quo ipsum vidissent praeceuntem.“ Ubi praepositionis κατὰ ea, opinor, est potestas, quam IX, 53 animadvertimus. In verbis ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα Pavius scribi maluerat σπουδῇ ἔχοντα sic interpretans: simul ac viderint ipsum magno studio properantem, cum insolita sit locutio σπουδῆς ἔχειν. Cui Wesselingius opposuit similes locutiones verbum ἔχειν cum genitivo iunctum praebentes, ὥς ποδῶν εἶχον etc. in Aeschyli Suppl. 844. Herod. VI, 116. VIII, 107. Dionys. Halic. A. R. XI. p. 626. Heliodor. Aeth. I. p. 23. [cap. 13] 56. [cap. 30.] Tu conf. nott. ad III, 16 et IX, 59 et Matthiae Gr. Gr. §. 337.

ὥς ἐς μάχην ἤγε δῆθεν τὸν στρατόν] „Exercitum ducebat tanquam ad pugnam scilicet: δῆθεν ponitur ut VI, 1 [ubi cf. citt.] et alibi saepius.“ Valcken. Add. IX, 80. 99. Mox pro vulg. προτερέων cum recentt. edd. scripsi προτερέων, ut IX, 57. De genitivo adiecto τῆς ὁδοῦ conf. Matth. Gr. Gr. §. 338. Ad verba: οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο (i. e. non amplius eodem ordine suos duxit) conf. IX, 65 ibique nott. —

τροχάζειν (currere) eodem modo legitur apud Plutarch. Sympos. II. p. 639 D. Idem verbum frequens apud Xenophontem (Anab. VII, 3, 46. Cyrop. II, 4, 3 etc.), alios, quorum loci excitantur in Thesaur. Ling. Graec. VII. p. 2523 ed. Dindorf. Unde falso tradi in Bekkeri Anecd. I. p. 114: τροχάζειν οὐ φασὶ δεῖν λέγειν, ἀλλὰ τρέχειν, satis apparet.

CAP. LXVII.

οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων] „Scilicet maior quidem et potentior pars Thebanorum cum Medis sentiebant faciebantque, nec vero omnes. Cf. IX, 86 et Wesseling. nott. ad IX, 87.“ Schweigh. Add. Plutarch. Aristid. 19. p. 330 D. — Ad antecedd. χρόνον ἐπὶ συχνόν conf. IX, 22 ibique nott. et ad verbum ἐθελοκακεόντων V, 78 ibique nott.

οὗτοι εἶχον] εἶχον cum Schweigh. et Gaisf. dedi pro vulg. ἔχον, quod post Schaefer. etiam Bekkerus retinuit. Idem feci IX, 70. 71 (ubi εἶχε pro ἔχε). 77. 99. 106. 108. 110. 115. 118. Vid. modo Bredov. pag. 303. De pronomine οὗτος sic postposito vid. allata ad IV, 172. Mox e Sancrofti libro cum Bekkero et recentt. edd. edidi μαχόμενοι pro vulg. μαχεόμενοι, idemque feci IX, 75, cum Herodotus semper dixerit μάχεσθαι neque formam Homericam et epicam μαχέσθαι unquam adhibuerit;

λοκακέοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄρι-
στοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων. ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ
οὗτοι, ἔφευγον εἰς τὰς Θήβας, οὐ τῇπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν
ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ
οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. Δηλοὶ τε ἐμοὶ, ὅτι πάντα τὰ 68
πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗ-
τοι, πρὶν ἢ καὶ συμμῆξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ
τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου
τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε
τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα,
ἀπείργουσά τε τοὺς φίλους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ 69
μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε καὶ φο-

vid. quae ad VII, 104 attulimus. — Ad verba ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων (i. e. *cecidērunt interfecti ab Athe-
niensibus*) vid. supra allata ad IX, 37 et conf. ob usum praepositionis ὑπὸ verbis neutris iunctae nott. ad V, 61. VI, 46. VIII, 16 et IX, 75. In sequentibus scripsi τῇπερ οἱ Πέρσαι pro vulg. ἡπερ οἱ Πέρσαι, vid. supra nott. ad IX, 21. — In fine cap. scripsi cum edd. recentt. οὔτε τι ἀποδεξάμενος, ubi vulgo ordine inverso οὔτε ἀποδεξάμενός τι. De usu verbi ἀποδείκνυσθαι conf. allata ad VII, 138.

CAP. LXVIII.

Δηλοὶ τε ἐμοὶ] Ita e dnobis codd. exhibuit Schweigh., quem cum Gaisfordio secutus sum. Vulgo δηλοὶ τέ μοι, quod Schaeferus, Matth., Bekker et recc. edd. retinuerunt. Ipsum verbum δηλοὶ intransitive et impersonaliter accipi vult Schweigh. conferens II, 117, ita ut sit: *adparet, manifestum fit mihi*. Tu conf. nott. ad II, 117 et conf. etiam Matthiae Gr. Gr. §. 298, 2, qui pro δηλόν ἐστι accipi quoque posse hanc locutionem monet, quam equidem sic explicare malim, ut ex proxime antecedentibus mente repetatur subiectum verbi δηλοὶ indeque explicetur idque s. *eaque res mihi ostendit*. Tu conf. de simili structura

verbi διέδεξε allata ad II, 134 et V, 124. In proxime sequentibus ex editione Wesselingii revocavi ἤρτητο, Sancrofti et alterius libri auctoritate a Schweighaeusero aliisque mutatum in ἤρτηντο, quod merito reiecit Bredov. pag. 334, cum in talibus ab usu vulgari recedere haud soleat Noster; itaque Dindorf. et Dietsch. quoque reposuerunt ἤρτητο, de cuius significatione (*perpenderunt, suspensae erant*) conf. nott. ad I, 125. Verba: εἰ καὶ τότε οὗτοι etc. similem structuram in mentem revocant, qua Noster usus est V, 78 coll. Matthiae Gr. Gr. §. 617. De πρὶν ἢ sequente infinitivo vid. allata ad IX, 13.

τοσαῦτα προσωφέλεε] Pronomen τοσαῦτα hic excipit participium, docente Matth. Gr. Gr. §. 630, plane ut VII, 10. §. 7, ubi post τάδε sequitur participium, cuius loco ὅτι aut simile quid exspectabas; add. VII, 19. 104. IX, 76 et quae nuper de hac structura monuit Ph. Wagner in Lectt. Vergill. libello pag. 113. Herodoti enim sententia haec est: „*hi vero (equites) admodum usui erant fugientibus, eo quod hostes versus proximi (fugientibus) erant s. obequibant suosque fugientes a Graecis (insequentibus) dirimebant*. Itaque πρὸς τῶν πολεμίων accipio *hostes versus* et ad ἀγχιστα intelligo τῶν φεύγοντων, si quidem Noster aliis locis (I, 134. IV, 81) voci ἄγχιστα geniti-

νεύοντες. ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Πανσανίῳ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλαννον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχῃ Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλονται.

70 Οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὥς κατέφυγον ἐς τὸ

vum addidit et infra IX, 69 dixit ἀγχοῦ τῶν πολεμίων.

CAP. LXIX.

ἐν δὲ τούτῳ τῷ γενομένῳ φόβῳ] Quod Wesselingius olim pro φόβῳ coniecerat πόνῳ (ut VI, 114. VII, 224), id postea ipse retraxit. Nec sane tali mutatione opus. Est enim sensus: *in hoc*, qui inde (i. e. e fuga et perturbatione caeterorum) reliquis Graecis enatus est, *timore*. Mox ἀπογενομένους τῆς μάχης dicit Noster eos, qui pugnae non interfuerant. Aliis locis (II, 85. 136. III, 111. V, 4) ἀπογίγνεσθαι significat *mori*. In seqq. modos variatos (γέγονε — νικῶεν) attigi ad V, 97. VIII, 100. 111. — οἱ μετὰ Πανσανίῳ, qui una cum Pausania erant, dicuntur qui Pausaniam ducem sequuntur, noto dicendi usu, de quo iam monuit Kuinoel in Fischeri Animadverss. in Welleri Gr. Gr. III, b. pag. 199. Nec aliter Xenophon in Cyropaed. II, 1, 20: ἐπειράτο ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ' ἑαυτοῦ εἰς ἰσχύϊν; ibid. II, 4, 16. Ad voces οὐδένα κόσμον conf. IX, 65 ibique citt.

οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους] Schweig-

haeusero auctore hīc intelliguntur non nisi ipsi Corinthii, ipsi Megarenses, ipsi Phliasii. Matthiae Gr. Gr. §. 583 intelligi mavult ipsos quidem Corinthios simulque etiam eos, qui una cum ipsis erant, socii in acie collocati. Equidem malim cum Schweighaeusero de ipsis Corinthiis, Megarensibus, Phlasiis cogitare, cum paulo post etiam soli Megarenses et Phliasii commemorantur. Ad accusativum τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν idem consulatur Matth. Gr. Gr. §. 409, 4.

κατεστόρεσαν] i. e. *prostraverunt, interfecerunt*. Iam attuli hoc ad VIII, 53, itemque sequens κατήραξαν (*praecipitem egerunt, compulerunt*) ad VIII, 90. Valckenar. h. l. excitat Thucyd. VII, 6 et Appian. Punicc. 15 coll. Demosthen. in Aristocr. p. 430 [p. 675, 19 R.]

ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλονται] i. e. *ignobili morte perierunt*, ita ut nulla eorum haberetur ratio. So *fiele diese ohne Ruhm und Ehre*, reddidit Langius. Equidem comparo III, 120 σὺ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ubi vid. nott. VII, 221 ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιέμενοι. VII, 57 ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιέσθαι coll. VII, 14.

ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο ὥς ἐδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεστήκεε σφι τειχομαχίῃ ἐρρωμενεστέρῃ. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο καὶ πολλῶ πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμένον τειχομαχεῖν· ὥς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίῃ καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. Τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὲ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος· καὶ τὴν

CAP. LXX.

ἔφθησαν ἀναβάντες] Vid. nott. ad IV, 136. VII, 142 de structura verbi ἔφθησαν cum participio; add. IX, 113; de forma comparativi ἐρρωμενεστέρῃ monuerunt Matthiae Gr. Gr. §. 128. not. 2 et Bredov. p. 277. Verba ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο — τὸ τεῖχος Valla reddidit: *praestruunt murum*, Larcherus: „*ils se hâtèrent de fortifier la muraille*“; Schweighausero (in Lexic. Herodot. II. p. 361) „φράξασθαι τὸ τεῖχος significare videtur *protegere, defendere murum*, nempe ut ipsi propugnatores quasi φραγμός essent, quo murus defenderetur.“ Conf. etiam nott. ad V, 34. Scripsi autem ἐδυνέατο pro vulg. ἡδυνέατο, Bekkerum et recc. edd. secutus, cum Noster temporale augmentum in hoc verbo ignoret, ut satis probavit Bredov. p. 290; idem feci IX, 103, ubi cf. nott. In sequentibus verbis ad rationem particularum μὲν et δὲ in verbis: ἕως μὲν γὰρ — οἱ δ' ἡμύνοντο conf. allata ad VIII, 40. IX, 6 et Kuehner. Gr. Gr. §. 738, b. — Ad verbum κατεστήκεε cf. IX, 37 ibique nott.

πολλῶ πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων] i. e. *multo superiores fuerunt Lacedaemoniis*. Supra VIII, 29: πλέον αἰεὶ ποτε ὑμέων ἐφερόμεθα. Contrarium infra IX, 102 dicitur: οὐδὲν ἔλασσον εἶχον. Ad voculam ὥστε participiis praepositam vid. IX, 37 ibique nott.

Λακεδαιμονίων — οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν] Consimilia ha-

bet notante Valcken. Plutarchus Vit. Aristid. 19. pag. 330 D., qui idem II. pag. 228 D. refert Lycurgum civibus interdixisse τὸ πυργομαχεῖν, ubi tu vid. Wytttenbach. Animadverss. pag. 1185. — In seqq. ad οὕτω δὴ vid. nott. ad IX, 6 et ad χρόνον ἐπὶ πολλόν nott. ad IX, 22. Vocem λιπαρίης attigi ad IX, 21; de structura verbi ἐπιβῆναι cum Genitivo vid. nott. ad I, 84 et conf. quae de huius verbi structura monent Frommel. in Creuzeri Melett. III. p. 158 et Woelfflin. ad Polyaen. (V, 2. §. 12.) pag. LXII, qui apud Polyaenum verbum hoc plus viginti locis cum genitivo iunctum reperiri addit.

καὶ ἤρειπον, τῇ δὲ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες] i. e. *muri partem deiecerunt, qua iam irruerunt s. ingressi sunt Graeci*. Revocavi e Wesselingii editione ἤρειπον, a Schweighausero auctoritate codicis Florentini aliorumque mutatum in ἤριπον, quod ab hoc loco alienum esse ostendit Bredov. pag. 350 coll. 299, cum transitiva sit verbi notio. Ac recte ἤρειπον tuetur Buttmann. Gr. Gr. mai. II. p. 131, idemque iam reposuerat Bekkerus, quem edd. recentt. sequuntur. — Ad verbi εἰσελθεῖν usum Valcken. excitat Aristid. I. p. 241. III. p. 315. Tu vide potius Homer. II. XII, 470 (οἱ δὲ κατ' αὐτὰς ποιητὰς ἐσέχυντο πύλας). XXI, 610 (ἐσσυμένως ἐσέχυντο ἐς πόλιν) et conf. Suidam (I, 2. p. 783 ed. Bernhardt): εἰσεχέοντο· εἰσέρχοντο. Hesych. II. p. 201 ed. M. Schmidt. ἐσέχυντο, ἀθρόως προ-

σκηνην τήν Μαρδονίου οὔτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τήν φάτνην τῶν ἵππων, ἐοῦσαν χαλκήν παῖσαν καὶ θέης ἀξίην. τήν μὲν νυν φάτνην ταύτην τήν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται· τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸν αὐτὸν, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. Οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημένοι ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν, οὔτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδευσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέ-

ῆσαν. — In seqq. dedi τήν σκηνην τήν Μαρδονίου e Florentino, ubi vulgo τοῦ Μαρδονίου, quod ipsum cum Schaefero retinuit Matthiae; Dietschius edidit τήν σκηνην τήν τοῦ Μαρδονίου, sed paulo inferius intactum reliquit φάτνην ταύτην τήν Μαρδονίου, unde altero loco articulum bene abesse probari videtur. Ad vim vocis παῖσαν in verbis ἐοῦσαν χαλκήν παῖσαν (i. e. quod praesepe *talum* aeneum fuit) attendi iubet Sauppe ad Xenophont. De re equestr. I, 13. pag. 200.

ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης] Vid. nott. ad I, 66 et add. Curtius Peloponnes. I. p. 255 seq. Quod mox legitur ἐσήνεικαν, eius loco duo codd. ἐσηνείκοντο, quod commodius videtur Schweighaeusero, quoniam et ipsis Tegeatis pars praedae erat eventura. Mihi non opus videtur medio verbo, a quo etiam abstinerunt edd. recentt. Locutionem στίφος ποιήσασθαι attigit Dorville ad Charit. VI, 9 init. p. 554 (ubi activum exstat ποιῆσαι) alia addens de voce στίφος, quam supra iam notavimus ad IX, 57. Haud male locum sic reddidit Schweighaeuserus: „*barbari vero, ex quo murus corruit, nullum amplius globum, quem hosti opponerent, fecerunt neque quisquam virtutis meminit*, i. e. *strenuus ac fortis fuit*; id enim significant verba οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο, quae sponte in memoriam revocant Homerica μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς Il. VI,

112. VIII, 274. XI, 287 coll. 313. XIII, 48. XV, 527 et quae alia huius generis crebrius apud Homerum leguntur.

ἀλύκταζον] i. e. *consternati erant prae timore ac trepidatione*. In unius cod. margine exstat: ἀλνκτάζειν, δυσφορέειν, ἀγανακτεῖν. Et pertinet huc Homericum Il. X, 94: οὐδέ μοι ἦτορ ἐμπεδον ἄλλ' ἀλαλὸ-κτημαί, *sed perturbatus sum animo: τεθορύβημαι, ἠπόρημαι* explicat Schol. Tu vid. Heynium ad Homeri Ili. Vol. VI. p. 23 seq. Ipsum verbum ἀλύκταζον (in quo augmentum Noster omittit, vid. Bredov. p. 291) vix aliis locis obvium invenitur. Quod sequitur ἐν ὀλίγῳ χώρῳ (*in exiguo loco*), merito dudum placuerat Wesselingio Diss. Herod. XI. p. 205, indeque etiam ex ora Stephani duobusque codd. receptum est, cum vulgo esset ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, quod vel Sancrofti liber et Florentin. cum aliis retinent. Mox pro κατειλημένοι, quod unus retinuit Schaeferus, equidem cum reliquis edd. dedi κατειλημένοι. Vid. IX, 31 ibique nott.

οὔτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ — τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι] Nimium utique videri poterit, e tanto exercitu, qui 260000 militibus constitisse dicitur, *tria tantum milia* superfuisse, praesertim si exiguum sane numerum Graecorum, qui caesi fuerint, cogites. Ac recte nobis monere videtur Grote: History of Greece V.

σθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνενήκοντα, Τεγεητέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

p. 243. Herodotum hoc loco ea tantum, quae famâ tradita accepisset, referre neque amplius in ea inquisivisse, diligentissimum illum quidem et accuratissimum in indicando Graecorum caesorum numero. Ingentem fuisse cladem Persarum vel Ctesias testari poterit, in cuius Excerptis Persicc. §. 26 legimus, in reliquis pugnis, quae Salaminiam insecutae sunt, omnino interiisse Persarum ἑβ' μυριάδας; itemque

tradit Diodorus XI, 32 edictum cum a Pausania esset, ne vivus quisquam caperetur, incredibilem brevi stragem esse factam et plus quam centum milibus barbarorum trucidatis demum Graecos ab hostium caede destituisse; eodem quoque referre licet, quae Darium vaticinante fecit Aeschylus in Perss. 811 seqq. de hac clade, unde tantum exscribere licet versus 821 seqq. ed. Blomfield (v. 816 sqq. ed. Dind.):

τόσος γὰρ ἔσται πέλανος αἵματοσταγῆς
πρὸς γῆν Πλαταιῶν, Δωρίδος λόγχης ὕπο·
θῖνες δὲ νεκρῶν καὶ τριτοσπόρῳ γονῇ
ἄφωνα σηματοῦσιν ὄμμασιν βροτῶν,
ὥς οὐχ ὑπέσφεν θνητὸν ὄντα χρεὶ φρονεῖν.

Ubi quod Blomfield. in Glossario adscripsit: „Miror profecto Aeschylum tantum honoris Peloponnesiacis tribuisse: forsitan aliquis suspicetur hos versus in secunda huius fabulae repraesentatione additos esse, in Syracusanorum gratiam“, merito obloquitur Grote l. l. Aeschylum existimans Peloponnesiis ea, quae ipsis deberent, reddere voluisse, cum antea totus in laude Atheniensium versatus esset, ac Pindarum excitans in Pyth. I, 76 (149) Salaminiae victoriae honorem Atheniensibus, Plataeensis victoriae laudem Spartanis pari modo tribuentem.

Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης] Hoc loco diserte ipsi Spartani distinguuntur a reliquis terrae Laconiae incolis Spartae subditis, s. perioecis, de quibus vid. nott. ad VII, 234. IX, 11. Eximuntur igitur ex hoc Spartanorum in pugna caesorum numero helotes et perioeci, qui in pugna occubuerant. „Aegre fert Plutarchus De Herod. malign. II. p. 872 C. (sunt verba Valckenarii) solos Nostro memorari Lacedaemonios, Tegeatas et Athenienses; quorum hi cum Thebanis pugnaverint, illi cum barbaris, atque ita ceteras omnes civitates hoc honore

privari. [Plutarchum recte statuere existimat quoque Duncker: Gesch. d. Alterth. IV. pag. 846.] Idem miratus in Aristide [19]. pag. 330 F. opponit Herodoto numerum in proelio interfectorum et monumenta publica; atque in universum cecidisse docet Graecos libertatis defensores mille trecentos et sexaginta, e quibus unus et nonaginta fuerint Lacedaemonii; sexdecim Tegeatae, Athenienses duo et quinquaginta, hi quidem omnes iuxta Clidemum ἐκ τῆς Αἰαντίδος φυλῆς ἀγωνισαμένης ἄριστα.“ Diodorus XI, 33 πλείους τῶν μυρίων e Graecis ad Plataeas occubuisse scribit atque omnino (vid. 30 seq.) pugnam Plataeensem ita enarrat, ut omnium Graecorum populorum copiae pugnae interfuisse videantur, cum Herodotum et h. l. et cap. 69 coll. 85 si sequamur, praeter Lacedaemonios, Tegeatas et Athenienses soli Megarenses et Phliasii manus cum Persis conseruisse videantur, quinque igitur tantum gentes revera pugnaverint, id quod parum credibile fit atque etiam contrarium disertis testimoniis Diodori (XI, 30 seqq.) et Pausaniae (V, 23): qua in re non temere retulisse credam Herodotum (ut existimat Muenschner

- 71 Ἡρίστευσεν δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακέων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο ἀρετῇ Λακαδαιμόνιοι. ἄλλω μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆσθαι (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον προσενείχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύνων καὶ Ἀμομφάρετος ὁ Σπαρτιήτης. καὶ τοι γενο-

haec tractans in libello de rebus Plataeensium pag. 61), sed minus accurate edoctum de iis, quae reliquae Graecorum gentes in hac pugna praestiterint, ea ipsa omittere maluisse vel neglexisse; quod memoratu vix digna illa fuerint visa. Ad οἱ πάντες (nos: in *Allem*, *Alle zusammen*) conf. quae de articuli vi in talibus monuit G. Hermann. in *Annotatt.* ad Viger. pag. 727 et vid. Herodotum ipsum tali modo τὰ πάντα scribentem I, 214. VII, 4, ubi cf. nott. Et conf. quoque supra IX, 58 οἱ πάντες. Schweighaeuserus in *Lexic. Herodot.* II. pag. 188: „adiecta verba οἱ πάντες, ait, referuntur ad exiguum numerum caesorum, quasi dixisset *nonnisi XCI*, *non plures quam XCI ceciderunt*, quod latine etiam recte dicetur *omnino* vel *in universum XCI*.“ Mihi articulus cum vi quadam ita additus videtur voci πάντες, ut eius significationem augeat nec tam paucitatem (ut putat Schweighaeuser. l. l.) declaret, quam ipsam summam eamque certam. — Mox e Florentino cum Bekkero et recentt. edd. recepi ἐνενήκοντα, quod iam Stegerus voluerat, sed improbante Lipsiensi censore 1833. pag. 48, pro vulg. ἐννεμήκοντα.

CAP. LXXI.

ἀνὴρ δὲ λέγεται] scil. γεγενῆσθαι. Vocabulum ἀνὴρ h. l. praegnanti sensu, ut III, 120. 134. VII, 210. Ad verbum ὑπερεβάλλεσθαι conf. nott. ad VIII, 123.

ἄλλω μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆσθαι] i. e. *nullo alio indicio s. argumento demonstrare possum*, nisi eo, quod ea parte cum hoste congressi, qua validissimi steterant, eos vicerant. Ad usum verbi προσφύρεσθαι (*congrederi cum hoste*) conf. IX, 49. V, 34. 119. 111. τοὺς κατ' ἐωυτοὺς dicit Noster eos, qui ipsis e regione oppositi in acie steterant; tu vid. de praepositione κατὰ nott. ad VIII, 85. — De *Aristodemō*, qui salvus e trecentis illis, qui ad Thermopylas duce Leonida pugnaverant, Spartanis evasit, vid. supra VII, 229 seqq.

Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύνων καὶ Ἀμομφάρετος ὁ Σπαρτιήτης] Hos tres viros duces Lacedaemoniorum fuisse, colligitur ex eo, quod IX, 85 inter ἡρένας sive *duces* habentur. Cum Amompharetus solus dicatur *Spartanus*, consentaneum videtur Posidonium et Philocyonem e *perioecorum* numero fuisse, cum in talibus Nostrum valde accurate loqui indicent ea, quae paulo ante cap. 70 leguntur: *Λακεδαιμονίων τῶν ἐκ Σπάρτης*, ubi vid. nott. Nomen Φιλοκύνων, i. e. *qui canes amat*, haud scio an referri possit ad curam *canum*, quales insignes tulit Laconum terra, admodum feros et ad venandum aequae atque custodiendum idoneos, veloces, quos Virgilius dicit Georg. III, 405 et cum Molossis canibus iungens, quos eodem pariter nominat Horatius Epod. VI, 5. Tu vid. potissimum Aristotel. Hist. An. VIII, 28 aliosque locos alatos a C. Hermanno Griech. Pri-

μένης λésχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίας, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα· Ποσειδώνιον δὲ 725 οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσοῦτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν. οὔτοι δὲ, τοὺς κατέλεξα, πάντες πλὴν Ἀριστοδήμου τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο· Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη. Οὔτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι οὐνομαστότατοι ἐγένοντο. 72 Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξιν ἐτρωματίσθη

vatalterth. pag. 16. not. 28. Plura quoque dabit Kruse: Hellas I. p. 361 seq.

λέσχης] Affert Suidas II. p. 432. Tu vid. nott. ad I, 153. In seqq. ὃς poni pro τίς observat Schweighaeuser. citans VI, 134. 37, ubi vid. nott. Ad verba ἔργα ἀποδέξασθαι conf. allata ad VII, 138 et de locutione ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν, quae etiam invenitur IX, 75, nott. ad V, 2. λυσσῶντα Noster dixit Aristodemum, i. e. in rabiem adeo adductum, furore quodam correptum: plura de hoc verbo exhibentur in Thesaurο Ling. Graec. V. pag. 450 ed. Dindorf.

ἂν εἴποιεν] Notat Matth. Gr. Gr. §. 514, 2. cui add. G. Hermann. Opusc. IV. pag. 168. 169 et alios, quos de optativi huius usu exponentes laudavimus ad 1, 2. Sed haec, ait Noster, haud scio an etiam ex invidia dixerint. Quae verba animum nostri scriptoris ab omni partium studio alienum, iustum et aequum satis declarant. In seqq. verbis τοὺς κατέλεξα πάντας, ut vulgo legunt, accusativum πάντας ex attractionis usu quodam explicare studuit Matthiae Gr. Gr. §. 474, b; equidem e Sancrofti libro recepi πάντας, in quod iam Schweighaeuserus incidit, quodque idem Bekkerus et recc. edd. dederunt. Quae deinceps leguntur verba: τῶν ἀποθα-

νόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, ea Koenius ad seq. cap. initium translata post οὔτοι μὲν inseri vult. Cui tamen nemo editorum est obsecutus. τίμιοι ἐγένοντο, publice honorati s. publico honore affecti sunt, quo caruit Aristodemus; spectat opinor ad eos honores, quibus qui pro patria occubuerant, affici solent, ad exequiarum sollemnia et quae sunt huius generis.

CAP. LXXII.

ἀνὴρ κάλλιστος] Haud aliter Plutarchus Vit. Aristid. 17 eum vocat ἰδέα κάλλιστον Ἑλλήνων. Wesseling. comparaverat Homeri Ili. II, 673. Nec fugit Herodoti locus Hoffmeisterum (Sittlich-religiöse Lebensansicht d. Herod. pag. 83) benemonentem, quantum ad corporis venustatem Noster omnino respiciat quantumve in illa ponat momenti. Tu vid. nott. ad III, 1. V, 12: quibus add. Xenoph. Cyropaed. III, 1, 41 ibique Hertlein., Krause in Theag. p. 51. — In seqq. ad ἐσφαγιάζετο conf. Suidas III. pag. 414 et ad loci argumentum vid. Herodot. IX, 62 et quae annotavit Wytenbach. ad Plutarch. Morall. Animadverss. I, 2. pag. 1196.

κατήμενος ἐν τῇ τάξιν] „Callicrates, sacris dum operabatur Pausa-

τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνε-
γμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα
Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ'
ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδέν ἐστι οἱ ἀποδεδεγμέ-
73νον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευμένου ἀποδέξασθαι. Ἀθη-
ναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου
Δεκελειῆθεν, Δεκελέων δὲ τῶν κοτὲ ἐργασαμένων ἔργον χρή-
σιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὥς
γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον

nias, *ad arma suo in ordine considebat*,
more prisca militia non insueto.
Euripid. Suppl. 357. 664. 674. Plu-
tarch. Vit. Aristid. [17]. pag. 329 B.
[qui Herodoti verba ante oculos ha-
buisse videtur] continuo subdens,
*Callicratem, dum ita ad arma sedere-
tur, sagittā fuisse percussum.*“ *Wes-
sel.* Tu cf. etiam nott. ad IX, 52.

ἐδυσθανάτεε] „aegre moriebatur.
ἐδυσθανάτει hinc adnotavit ut He-
rodoteum Pollux III, 106. Utrumque
fuit in usu, *δυσθανατεῖν* et *δυσθα-
νατᾶν*. Moeris [p. 356] *σφαδάζειν*,
Ἀττικῶς· δυσθανατᾶν, *Ἑλληνικῶς*,
ubi notat Pierson.“ *Valcken.*, qui
etiam citat Athenagor. De Mort.
Resurr. §. 4. Tu vid. nott. ad Plu-
tarch. Pyrrh. 29. pag. 235. In seqq.
pro Ἀρίμνηστον, ut Medicus et Flo-
rentinus cum aliis exhibent, Aldina
cum aliis quibusdam libris praebet
Ἀείμνηστον, quae eadem confusio
IX, 64, ubi vid. nott. Plataensem
Λάκωνα τὸν Αἰμνήστον novit Thu-
cýdides III, 52, sed Ἀρίμνηστον
Plataensium ducem in hoc proelio
indicat Plutarch. Aristid. 11. p. 325
C. et Pausan. IX, 4. §. 2. — Pro
vulg. *χερὶ* e Florentino. Sancrofti
libro, aliis reposuī *χειρὶ*, ut VIII,
121, ubi vid. nott. Ad usum verbi
ἀποδείκνυσθαι in seqq. conf. allata
ad VII, 138.

CAP. LXXIII.

Σωφάνης] Idem apud Pausan. I,
29. §. 4, ubi vocatur ὁ Δεκελεύς.
Apud Plutarch. II. p. 873 D. et Ci-
mon. 8. p. 483 B. prave, ut videtur,
Σωχάρης, quod in Σωφάνης mu-

tandum dudum censuit Wesseling.
Diss. Herod. VI fin. pag. 61, ac
nunc reposuit Sintenis. De ipso no-
mine disputavit Hamaker in Miscell.
Phoen. p. 212 seq. Ante seq. *δήμου*
praepositionem ἐκ, quam equidem
cum recentt. edd. retinui, sustulit
Schaeferus, quem Dindorf. et Dietsch.
secuti sunt, ex uno Sancrofti co-
dice; ac sane ita simplex invenitur
genitivus IX, 74 init. V, 92. III, 55;
sed addito verbo εἶναι, unde Koen.
ad Gregor. Cor. de dial. Ion. §. 7.
p. 385 ἐκ in ἐὼν mutari maluit et
Δεκελιῆθεν in Δεκελεῆθεν, quod
ipsum praeunte Valcken. Schweig-
haeuserus et Gaisf. dederunt: equi-
dem reposui Δεκελειῆθεν, ut IX, 15,
ubi vid. nott. A primitivo Δέκελος
prorsus ad praescriptum derivari
Δεκελεύς observavit Lobeck., de
hoc nominum genere disputans in
Diss. I de grammatt. Graeco. qui-
busdam praeceptt. euphonicis, Re-
giomont. 1833. p. 7.

Δεκελέων δὲ τῶν ποτε κ. τ. λ.]
Haec verba ita mihi explico: So-
phanes Decelea pago oriundus *isque*
unus eorum sane Decelensium, qui
aliquandó facinus in omne tempus
utile perpetraverunt. Ubi particula
δὲ ad antecedentia respicere eam-
que habere videtur vim, ut Sopha-
nes quidem inter Athenienses ma-
xime excelluerit, *sed* Decelensium
is fuerit, qui in omne aevum utile
facinus perpetraverit. Pro vulg.
ποτὲ cum recentt. edd. inde a Bek-
kero scripsi *κοτὲ*, quod Herodo-
teus sermo postulat. Verba κατὰ
Ἑλένης κομιδὴν sonant: *ad recupe-
randam s. reducendam Helenam a*

ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀνίστασθαι τοὺς δῆμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν προῆγμα, κατηγγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὲ Τιτακὸς, ἐὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἀτελείη τε καὶ προεδρίῃ διατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελείης ἀποσχέσθαι. Τού-74

Theseo scil. raptam puellam, antequam Menelao nuberet. Plura hac de re dabit Plutarch. Vit. Thes. 32 (s. 31 ibique Leopold. p. 78); conf. Pausan. II. 22. §. 7, Meursius ad Lycophron. 147, Meziriac ad Ovidii Heroidd. (VIII, 71). I. p. 266.

καὶ ἀνίστασαν] i. e. expulerunt, suo loco moverunt s. cedere iusserunt. Conf. V, 71, ne plura; τοὺς δῆμους Noster dixit aequae atque V, 69. Haud mutavi ὑπεξέκειτο, a Dietrichio mutatum in ὑπεξεκέετο; vid. nott. ad VIII, 41; ad verbum ὑπεκκεῖσθαι vid. VIII, 60. §. 2 ibique nott.; ad verbum κατηγγήσασθαι vid. nott. ad VII, 215. De Aphidnis vid. nott. ad VIII, 125; de Titaco citant Harpocrat. s. v. Suid. s. v. Τιτακίδαι III. p. 479. Etymol. M. p. 760. Steph. Byz. p. 711 s. v. Τιτακίδαι.

ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου] Ita Florentinus et Sancrofti liber cum aliis. Vulgo ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ, eumque verborum ordinem retinuerunt Schaeferus et Matthiae. — Ad seqq. ἀτελείη τε καὶ προεδρίῃ vid. nott. ad I, 54. Mox revocavi σινομένων a Schweighausero mutatum in σινομένων, quod Sancrofti liber afferebat; sed vid. IX, 13 ibique nott.

Δεκελείης ἀποσχέσθαι] „Referri solet ad annum Olymp. XCI, 3 [413 a Chr. n.], quo Agis, Archidami filius, Deceleam occupavit et in maximum Atheniensium detrimentum muniit apud Thucyd. VII, 19 non sine quadam imprudentia. Aliud

profecto ἀπέχεσθαι Δεκελείης, ab ea abstinere, aliud occupatam munimentis et praesidio instruere belloque sedem legere. Contigisse res videtur, quae et Bonhierii opinio, belli Peloponnesiaci, quando Archidamus Atticam incursionibus infestam habuit, principio [Olymp. LXXXVII, 2 s. 431 a. Chr. n.]: Thucyd. II, 10.“ Wesseling. Et sequitur Wesselingium Larcherus itemque Schoell. (cf. Philolog. IX. p. 199), cui hoc sane multo videtur probabilius: neque aliter statuunt C. O. Mueller (Kleine Deutsche Schrift. I. pag. 35) et Rubino: De morte Herodoti pag. 6, Ullrich: das Megarische Psephisma p. 12. not. 23. Contrariam sententiam tuentur Dahlmann. in Herod. pag. 43 et Heyse Quaest. Her. p. 76; tum vero Herodotum senem maxime provectae aetatis Thuriis haec scripsisse ponendum est. Equidem et ipse Wesselingium sequi malim atque Herodoti verba ad eam Atticae terrae vastationem referre, quae belli Peloponnesiaci initio accidit: anno enim 413 ante Chr. n. Herodotum non amplius vixisse in nott. ad VII, 170 monuimus (coll. ad V, 76 et VI, 98); primis huius belli annis illum inter vivos fuisse bellicae mala cognovisse, dubium non est. In clausula adscribam, quae de hoc loco iudicavit Fuetterer in Comment. De plurimis Thucydidis Herodotique locis etc. pag. 24: „Si Decelea a direptionibus Lacedae-

του τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν, ὥς ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκῇ ἀλύσει δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν, ὅπως πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξις μετακινήσαι μὴ δυναίτο· γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων δέδοκτο, τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβασίων, λέγεται, ὥς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ 75 τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι, περικατημένων Ἀθη-

moniorum intacta remansit, id quod valde addubito, non illi Herodoti causae fidem habeo, sed id propterea factum esse puto, quod Lacedaemonii aliqua et originis et sacrorum communitate coniuncti cum Deceleensibus erant."

CAP. LXXIV.

διξοὺς λόγους] De Ionica voce διξὸς vid. nott. ad IV, 192 et VII, 70; de voce ζωστήρος (qua cingulum significatur) conf. I, 215 et IV, 9. Vox ἀλύσις catenam declarat, obvia quoque apud Thucydidem II, 76. Verba τὴν — βαλλέσκετο Schweighaeuserus in Lexic. Herod. I. p. 118 recte interpretatur: „quam (ancoram scil., quam e loricae cingulo aeneā catenā religatam gestabat) in terram defigere solitus erat. De ipsa imperfecti forma βαλλέσκετο vid. Bredov. p. 285 et qui de significatione iterandi his formis propria monet, Buttmann. Gr. Gr. mai. I. pag. 393.

ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμιοι κ. τ. λ.] Schweighaeuserus verba ἐκ τῆς τάξις cum antecedenti ἐκπίπτοντες cohaerere vult, quae eadem etiam ad verbum μετακινήσαι intelligenda ἀπὸ κοινοῦ posita esse videntur. Hoc vero ipsum ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξις idem valere putat atque προεξαιτῶντες IX, 62, simulque mente addi posse: καὶ ἐς αὐ-

τὸν ἐκπίπτοντες. Sic supra IX, 71 Aristodemum dicit ἐκλιπόντα τὴν τάξιν, praeclara facinora exhibiturum. Unde haec fere loci sententia: ut sane hostes, e sua acie in ipsum irruentes, ipsum ex acie sua s. e loco, quem in acie obtineret, movere non possent. — Pro δέδοκτο e Sancrofti libro Dindorf. et Dietsch. receperunt ἐδέδοκτο; sed Noster haud raro reduplicationem negligere solet: vid. nott. ad V, 34. — Ad verbum ἀμφισβασίων (i. e. contradicens, contrarius illi) conf. nott. ad IV, 14. Suidas s. v. I. p. 154. Dindorf. in Comment. de Herodoti Dialect. pag. XXXIV.

ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ — ἀτρεμιζούσης] i. e. in clipeo, qui semper discurrebat nec unquam quietus erat, quem semper in gyro agebat neque unquam sinebat quietum. De verbo ἀτρεμίζειν vid. allata ad VII, 8. §. 1. ἐπίσημον, clipei insigne, notavimus ad VIII, 88. Wesseling. comparaverat Plut. II. p. 234 C.

CAP. LXXV.

περικατημένων Ἀθηναίων Αἰγιναν] Pertinet hoc ad bella inter Athenienses et Aeginetas gesta ante bellum Persicum, quo imminente, ut testatur Herodotus VII, 145, inimicitias deposuerunt, de quibus ipsis vid. V, 82 seqq. VI, 49 seqq. 73. 85 seq. 92.

ναίων Αἰγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν Ἀθηναίων στρατηγόντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχεόμενον.

Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον] Vid. VI, 92 coll. IX, 33 et Pausan. I, 29. §. 4. Pertinet autem hoc Sophanis facinus, ut recte monuit Weissenborn (Hellen. p. 142), non ad id bellum, quod inter Aeginetas et Athenienses gestum est anno 458 ante Chr. n., sed ad eas controversias, quae inter utramque gentem locum habuerunt intra annos 506—491 ante Chr. n.: quod ex ipsius Herodoti loco VI, 88 seqq. satis apparere merito pronuntiat Weissenborn. De locutione ἐκ προκλήσιος conf. nott. ad V, 1 et de verbis χρόνῳ ὕστερον τούτων nott. ad IX, 64; de verbis ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν nott. ad IX, 71. De usu et significatione verbi κατέλαβε vid. allata ad III, 33. 42. De locutione ἀποθανεῖν (i. e. interfici: vid. nott. ad IX, 37) ὑπὸ Ἡδωνῶν conf. VIII, 16 et supra nott. ad IX, 67. Pro μαχεόμενον, ut olim legebatur, reposui μαχόμενον, ut IX, 67. VII, 104, ubi vid. nott. Incidit Sophanis mors in Olympiad. LXXXI exeuntem s. 453 a Chr. n., cum Athenienses sub archonte Lysistrato iterum mitterent colonos, Eionem qui occuparent, ut notat Wesseling., cui add. Larcher. tab. chronolog. p. 655. Sed Lysistratus archon cum in Olymp. LXXVIII, 2 sive 467 ante Chr. n. incidat, in hunc ipsum annum, vel, quod certe probabilius, paulo post in annum 466 (ut Schoell. in Philolog. IX. p. 197) vel in annum 465 (ut ponit Weissenborn l. l. pag. 146 seq., ubi vid. plura), Sophanis mortem reiicias necesse est. Caeterum ad hanc Atheniensium cladem spectant loci Pausaniae l. l. (ubi vid. Siebelis p. 106), Isocratis De pac. §. 86 (ubi legendum ἐν Δάτῳ, quod nunc in Benseleri editione exhibitum video, auctore Baistero, quem vid. Praef. et Isocr. Pa-

negyr. p. IX). Thucydid. I, 100. Diodor. Sic. XII, 68. Add. quae monuit Littré: Oeuvres d'Hippocrat. Vol. V. pag. 21. Quod vero nonnulli scriptores *Drabescum* cladis locum declarant, non multum refert, quoniam *Drabescus* et *Datum* eadem fere in regione sitae erant non multum distantes (teste Strabon. VII fin. Harpocrat. s. v. Δάτος coll. Suid. I. p. 511 Kuest. I. p. 1179 Bernhardy) idemque proelium diverso modo appellatur a scriptoribus. Tu vid. Weissenborn. l. l. pag. 144, de his regionibus urbibusque accurate monentem; conf. etiam Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1070. *Datum*, ὅπερ καὶ ἀρίστην ἔχει χώραν καὶ εὐκαρπον καὶ ναυπήγια καὶ χρυσὸν μέταλλα· ἀφ' οὗ καὶ παροιμία „Δάτον ἀγαθῶν“, ὡς καὶ „ἀγαθῶν ἀγαθίδας“, ut Strabo scribit l. l., prope mare situm fuit ad sinum, qui optimum praebet portum ex adverso Thasi (nunc vocant portum *Lestéro Limani*) in planitie, quae inde a maris ora usque ad montem extenditur, ad quem nunc exstructus cernitur vicus *Lestéro*; vid. Perrot, qui accurate hanc regionem perquisivit, in Revue Archéologique VII (1860) p. 46; in hac planitie adhuc inveniuntur ruinae, quibus nomen *Eski Cavala*, i. e. *vetus Cavala*, cum recentior urbs Cavala nonnihil inde distet: quam ipsam in veteris urbis Neapolis (de qua vid. Herod. VII, 123) locum cecidisse idem vir doctus existimat. *Drabesci* nomen adhuc retineri in vici *Sdravitz* nomine, ex ore archiepiscopi Thessalonicensis retulit Cousinéry: Voyage en Maced. II. pag. 51, qui idem suspicatur, vicum quendam campis Philipporum proximum, cui nomen Palaeochori (i. e. *antiqua urbs*), successisse in locum veteris *Dati*. Datum vero olim Satrarum

76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβα-
ροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος, ἣ ἐπειδὴ ἔμαθε
ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, εὐῶσα
παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Περσέω, κοσμη-
σαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ
καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἄρμαμάξης ἐχώρει
ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας. ὁρῶσα δὲ
πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πausανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἔ-
πισταμένη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω
τε τὸν Πausανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων ἔλεγε τάδε·
Ὡ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλο-
σύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας, τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε
δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν,

gentem (de qua vid. VII, 110. 111) tenuisse, idem efficere vult II pag. 97. 98. — De *Edonis* dixi in nott. ad V, 11. — Leagri filius Γλαύκων ὁ Λεάγρου teste Valckenario memoratur Thucydid. I, 51. Ac Pausanias quoque l. l. *Leagrum* copiarum indicat ducem: plura dabit Meineke in *Histor. critic. comicc. Graecc.* pag. 174. — De aureis metallis iam monuimus ad VI, 46: alia excitavit plura Weissenborn l. l. pag. 144. not. 30.

CAP. LXXVI.

κατέστρωντο] Vid. nott. ad VIII, 52. Pollux IX, 153. Quae sequitur de muliere historia, eam in pauciora contractam exhibet Pausan. III, 4. §. 7. Tu cf. Mueller. *Aeginett.* pag. 126. De *Pharandate* cf. VII, 79 ibique nott. In ipsam vocem inquisivit Pott: *Etymol. Forsch.* p. XLV. Qua indicari hic statuit a *Behram* (qui est unus e geniis Persarum, Izeds vocatis) *datum*. In voce Τεάσπιος radicem *asp* s. *esp*, quae equum denotat et in multis Persarum vocabulis conspicua est, agnoscere licet. Conf. ibid. p. LX. Haud multum recedit *Teispis* nomen, qui Achaemenis filius inter regum Persicorum maiores recenseatur VII, 11, ubi vid. nott. — In sequentibus verbis καὶ αὐτὴ καὶ αἱ

ἀμφίπολοι articulum αἱ, qui a libris scriptis abest, inseruit Reiskius, quem caeteri editores secuti sunt, probante quoque Bredov. pag. 84. De voce ἀρμαμάξης vid. nott. ad VII, 41. Mox dixit φόνῃ, ubi vulgò φόνος. Sic Iones κοίτῃ et κοῖτος, alia, de quibus conf. I, 9. IV, 201 ibique nott. Et vide quoque Bredov. pag. 55 recte monentem, Graecos in plurali numero non φόναι, sed φόνοι semper dixisse. — Ad vocem ὥστε participio praepositam cf. nott. ad IX, 37.

ὦ βασιλεῦ] Proprie non rex, sed regis Plistarchi fuit tutor, testibus Herod. IX, 10. Thucydid. I, 132. Pausan. III, 4, 7. Sed condonandum ait Wesselingius matronae animo prae laetitia perturbato. — Ad proxime seqq. ῥῦσαί με κ. τ. λ. conferunt similia, quae leguntur V, 49. IX, 90 (ubi ante δουλοσύνης additur ἐκ). Epigramm. apud Aristid. III. p. 648. In verbis αἰχμαλώτου δουλοσύνης adiectivum genitivi vices gerere monet Kuehner *Gr. Gr.* §. 473, a. Quae sequuntur: σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας, τούσδε ἀπολέσας (i. e. *tu enim vel hactenus me ad iuvisti, quod hos perdidisti* etc.), ob participii additi structuram iam laudavimus ad IX, 67.

τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας] i. e. *, nec daemonum neque deorum maiestatem s. vindictam*

θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῳ εἶχε ὁ Πέρσης. Ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε· Γύναι, θάρσει, καὶ ὥς ἰκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κῶου, ὃς ἐμοὶ ξείνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκημένων. Ταῦτα εἰπας τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν τῆς γυναικὸς ἀντίκα μετὰ ταῦτα 77 ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ, ὅτι ὕστεροι ἦκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἃξιώτε ἐφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάξου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἐωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. Μετὰ δὲ Μαντινέας ἦκον Ἡλεῖοι. καὶ ὡσαύτως οἱ Ἡλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησά-

reteritos.“ Valcken. citans VIII, 143, ubi vid. nott. — In seqq. ad particulam δὲ iteratam conf. Matth. Gr. Gr. §. 616. ἔχειν valet uxoris loco habere, ut III, 31, ubi vid. nott. De Co vid. I, 144 ibique nott.

εἰς] Ita dedi secutus Schaeferum aliosque, ubi Schweighauserus atque Gaisford. dederant εἰ, improbante censore Lipsiensi 1833. p. 49. Tu vid. Bredov. p. 403 seqq., qui Atticum εἰ ab Herodoti sermone abesse satis docuit. Pro τότε μὲν Bekkerus quaerit: „an μὲν μιν?“

τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι] Ephoros supra vidimus (IX, 9 seqq.) Pausaniam cum Spartanorum copiis ex urbe Spartana emisisse: ex hoc loco satis patet, nonnullos ephoros Pausaniam in bellum profectum comitatos esse eique in ipso bello adstitisse: ac tradit Xenophon in Hellen. II, 4, 36 (coll. Rep. Laced. XIII, 5): ὥσπερ γὰρ νομίζεται ξὺν βασιλεῖ δύο τῶν ἐφόρων ξυστρατεύεσθαι, quod testimonium una cum aliis affert C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 44. not. 14. 15. His igitur Ephoris, qui regibus belli ducibus additi, omnia, quae agerent reges, inspicere atque curare debebant, maio-

ris securitatis causa hanc mulierem tanquam praedae partem tradidit rex, id quoque respiciens, ut omni suspicione ipse liber esset. De Ephoris eorumque potestate dixi ad V, 39. VI, 63. 82.

CAP. LXXVII.

ἐπ' ἐξεργασμένοισι] i. e. *re peracta*. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 5 et nott. ad Herod. IV, 164. Ad locutionem συμφορὴν ποιέεσθαι vid. V, 5 ibique nott. VIII, 100.

ἃξιόι τε — ζημιῶσαι] i. e. *dignos se esse, qui punirentur, confessi sunt*. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 535, b. Simile Livii dictum XXX, 30 attulit Valcken. — In seqq. Medorum appellatione latiore Noster usus videtur Chorasmiis et Parthos intellexisse; nam supra VII, 66 Artabazus quadraginta mille Chorasmiis et Parthis praefuisse narratur.

τούτους ἐδίωκον] Latine reddendum: *persequi cupiebant* s. *volebant*, ob imperfecti temporis potestatem eam, de qua cf. nott. ad I, 68. Sic recte interpretatus est Poppo ad Thucyd. IV, 54 (P. III. Vol. III. p. 176). Ad οὐκ ἔων conf. supra IX, 2. V, 36 ibique nott. Diodorus

μενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἡλείους τοσαῦτα.

- 78 Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθέω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα, ὃς ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἵετο πρὸς Πανσανίην. ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυῆς, μέγαθός τε καὶ κάλλος· καί τοι θεὸς παρέδωκε ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

XI, 32 inter eos, qui Artabazum fugientem insecuti sunt, Corinthios, Sicyonios, Phliasios memorat, adiciens καὶ τινες ἕτεροι, quo *Man-tinenses* intelligi credibile est. — Ad seq. ἐδίωξαν (*patriā expulerunt* s. *exilio mulctarunt*) conf. V, 92. §. 5 ibique nott.

CAP. LXXVIII.

Λάμπων ὁ Πύθεω] Conf. Pausan. III. 4. §. 7. Hunc Lamponem eius Pythae filium habet C. O. Mueller: Aeginett. pag. 126, de quo Herodotus VII, 181. VIII, 92. Nam coniungit eos (ita addit vir doctissimus) odium in Persas vehementissimum. Pro vulg. Πύθεω rescripsi Πυθέω, ut dudum rescribi maluerat Krebs; tu vid. nott. ad VII, 137. Quae sequitur oratio Lamponis Aeginetarum civis principis, qui Pausaniae persuadere studet, ut de Mardonii cadavere poenam sumat, eam ad odium referri vult Grote (History of Greece V. pag. 246 seq.), quod illo tempore Athenienses et Plataeenses cum his iuncti in Aeginetas ceperint, eodemque etiam referri vult, quae mox cap. 80 de Aeginetis, callidis mercatoribus, enarrantur: Herodotum certe haec, Plataeas atque agrum Plataeensium cum perlustraret, audivisse idem Grote statuit, sed ita tradidisse, ut Graecorum laudi et honori in his exponendis inserviret. Equidem nolim talia, quae hic traduntur, vel ad odium vel ad gratiam referre in scriptore ab omni partium studio alieno, qui accurate et summa cum fide singula quaeque referre nec quidquam, quod

ad ipsius cognitionem pervenit, in his rebus enarrandis omittere voluit.

Αἰγινητέων τὰ πρῶτα] Quod olim his adnexum erat φέρων (cuius loco Valcken. conferens VIII, 104 et Lucian. V. H. II, 18 poni voluerat φερόμενος), merito nunc deletum. Tu vide de locutione Herod. VI, 100 ibique nott. Quo loco quod additur ἐὼν, id hoc quoque loco inseri vult Cobet in Mnemosyn. VII. pag. 80. — Mox cum recc. edd. dedi ἔχων λόγον pro vulg. λόγον ἔχων: de ipsa locutione conf. nott. ad V, 66. Sequens ἵετο hinc citat Matth. Gr. Gr. §. 214. p. 409 scribens ἵετο, quod etiam dedit Bekker, quodque ipse cum Dindorf. et Dietsch. reposui. Tu vid. nott. ad VI, 112. Duo codd. ἔχετο, e glossa, opinor, marginali. Hesychius II. p. 30 ἵεται· βαδίζειται, quamquam non simplex *eundi* notio inest in hoc verbo medio, quod simul *studii cuiusdam* ac *festinationis* continet significationem, ut v. c. in Ili. II, 154, ubi δρόμῳ ἵεντο. Vix igitur accurate vulgo reddunt: *qui Pausaniam adiit*; equidem malim: *festinabat, rem improbissimam ei sus-surus*. Ad ὑπερφυῆς vid. nott. ad VIII, 116. Quae sequuntur verba μέγαθός τε καὶ κάλλος (quod attinet ad *magnitudinem* et *pulcritudinem*), pari modo sic iuncta leguntur infra IX, 96. Alia attulimus ad III, 1 et V, 12.

κλέος καταθέσθαι] *gloriam sibi deponere, consequi*. Conf. VII, 220. VI, 41 ibique allata. Locutionem χάριν κατατίθεσθαι attigimus ad IX, 60.

τῶν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσον, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων, καὶ τις ὕστερον φυλάσσεται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτὶς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας τετιμωρήσεαι ἐς πατέρων τὸν σὸν Λεωνίδην. Ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε. Ὁ δ' ἄντα-79 μείβετο τοῖσδε· Ὡ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προ-

σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσον] i. e. *Tu vero iam id, quod superest, perfice.* Ad sequentia: ὅπως λόγος τέ σε ἔχη conf. allata ad V, 66. Seqq. verba ἀτάσθαλα ποιέων (*res nefarias peragens*) Homerum redolent: vid. modo *Ili.* XI, 695. XXII, 418. *Od.* III, 207. XVI, 86. XVII, 588 aliisque locis allatis in *Duncanii Lex. ed. Rost.* I. p. 174 et a *Cr. laud. Apollon. Lex. Homer.* pag. 173 ed. *Toll.* Herodotus ipse III, 80: ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα coll. VII, 35. Atque infra IX, 116: ἀνὴρ δεινὸς καὶ ἀτάσθαλος, ut VIII, 109 Noster dixit ἄνδρα ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον. Ipsum participium ποιέων referendum est ad ὑπάρχειν, quod cum participio coniunctum supra iam invenimus VII, 8. §. 2, ubi vid. nott.; add. *Matthiae Gr. Gr.* §. 551 fin., hunc Herodoti locum excitantem; infinitivus ὑπάρχειν pendet a φυλάσσεται, unde haec totius loci sententia: *et (ut) quisque barbarorum in posterum sibi caveat, ne res improbas s. nefarias in Graecos prior accipiat.* Ad usum praepositionis ἐς in verbis ἐς τοὺς Ἕλληνας cf. III, 49: πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦσαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες et plura, quae ad V, 103 et ad I, 41 attulimus. De usu pronominis τις vid. nott. ad VIII, 109.

τὴν ὁμοίην] scil. δίκην, ut placet *Fischer* ad *Weller.* III, 1. p. 255. Aliis placet supplere ποινήν, ut *Lambert. Bos.* De ellipss. pag. 394. Tu vid. supra IV, 119 et VI, 21 ibique nott. Quod sequitur, ἔπαινον

ἔχειν — ὑπὸ πάντων, idem fere esse atque ἐπαινεῖσθαι monet *Matth. Gr. Gr.* §. 592 in., qui idem §. 500 monuit de usu perfecti τετιμωρήσαι sive, ut *Bekkerus* e *Süvernii* emendatione rescripsit, τετιμωρήσεαι, quod equidem cum recentt. edd. recipere haud dubitavi, probante quoque *Bredov.* pag. 322. Additur ἐς πατέρων eo dicendi usu, quo etiam dicunt ὑβρίζειν εἰς τινα, de quo conf. allata a *Matthiae* *Gr. Gr.* §. 411, 2. not.; nec aliter παρανομεῖν εἰς τινα VII, 238, ἀσεβεῖν εἰς τι apud *Notrum* VIII, 129. De forma πατέρων ac de ipsa voce vid. allata ad IV, 76 et VI, 103. Inde ipsa sententia *Lamponis* erit: *Tu enim Mardonio in patum suspenso patrum tuum ultus fueris Leonidam.* Ad verbum ἀνασκολοπίζειν conf. nott. ad I, 128 et III, 132. Apud Graecos quoque exempla huius poenae per orientem potissimum obviae reperiri ostendunt, quae *C. Fr. Hermann* attulit: *Griech. Privatalterth.* §. 72. not. 26. De *Leonida* *Xerxis* iussu in patum suspenso, capite abscisso, Noster VII, 238 retulerat.

CAP. LXXIX.

τὸ μὲν εὐνοεῖν] *Dindorfius* eumque secutus *Dietsch.* edidit εὐνοέειν, quam formam solutam restitui quoque iussit *Bredov.* p. 374. Equidem formam contractam, quae in omnibus libris scriptis reperitur, retinere malui, quam eandem aliis quoque locis obviam reliqui intactam. De structura et significatione

ορᾶν ἄγαμαι σεῦ. γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξαίρας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι, καὶ, ἣν ταῦτα ποιέω, φᾶς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρόπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιεῖν ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. Ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτησι ἄδοιμι, μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται. ἀποχρᾶ δ' ἐμοὶ, Σπαρτιήτησι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποιεῖν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημί μεγάλως τετιμωρῆσθαι· ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἐμοίγε, μήτε συμβολεύσης. χάριν τε ἴσθι ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο.

verbi ἄγαμαι vid. nott. ad VI, 76 et IV, 46. Mox Bredovium p. 193 secutus cum Dietschio scripsi ἐξαίρας, ut IX, 107, idemque attendi velim ad locutionem ἐξαίρας γάρ με ὑψοῦ, i. e. *nimis enim me laudibus extulisti*. Conf. VI, 126 et VI, 128, ubi etiam de voce πάτρην quaedam attulimus. Opponitur mox: ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, i. e. *in nihilum redegistis sive abiecastis, depressistis*, ut Schweighaeuserus interpretatur in Lex. Herodot. II. p. 11. Conf. etiam supra VIII, 77. Locutionem νεκρῷ λυμαίνεσθαι invenimus I, 214. III, 16, ubi vid. nott. VIII, 15. Aelian. N. A. VII, 10, ubi Herodoti locus non fugit Iacobsium.

καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν] De particulis καὶ — δὲ vid. allata ad IV, 105; quod ad ἐπιφθονέομεν attinet, non tam *invidiae* quam *odii* significationem in hoc verbo inesse recte monere videtur Schweighaeus. in Lex. Herod. I. p. 273, ubi haec verba sic reddit: „*atque illos hoc nomine odimus*.“ Neque aliter vox ἐπιφθονος in Nostri verbis IV, 205: ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται, ubi conf. nott. Atque Herodotea quoque attulit Lehrs: Populäre Aufsätze etc. p. 66, ubi bene monet, in talibus vim vocis φθόνος atque vocis νέμεσις ad idem fere redire. — Quae sequuntur: μήτε

τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται, ob dativi usum excitavit Kuehner Gr. Gr. §. 577, f. sic Latine reddens: *iis non acceptus ero* (vel potius: *acceptus iis esse nolim*), *quibus haec placent*. — Accusativum ἀρεσκόμενον ne miris praegresso dativo, vid. I, 19. I, 3 ibique laud. I, 37. V, 12. VI, 86. §. 1. VIII, 24. VII, 107. IX, 53. 122. Vocabulum ψυχῆς de vita accipio, ut III, 130, ubi cf. citt.

σὺ μέντοι ἔτι ἔχων κ. τ. λ.] „Ore Ionico pronuntiata atque in speciem lenissima gravem tamen continent comminationem; illis simillima, quae Alexandro Macedoni dixisse feruntur Athenienses VIII, 143 σὺ τε τοῦ λοιποῦ λόγου ἔχων ταοῦσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑποουργεῖν ἀθέμιστα ἔρδειν παραινέε. Iuxta Lycurg. c. Leocr. p. 156, 42 [pag. 186 R.] Alexandrum Athenienses μικροῦ δεῖν κατέλυσαν: secundum Aristidem I. pag. 250 illi dixerunt, qualia Medae Creon Euripidis 352 *si te secundo lumine hic offendero, moriere*. Lamponis istius consilium repellentis Spartani regis responsum meminit Pausan. III, 4 fin.“ *Valcken.* — Mox Schweigh. et Gaisf. dederunt ἴσθι τε e pluribus codd. Vulgo τε ἴσθι, quod post Schaefer. retinuerunt Matth. et Bekker, quos ego cum Dindorf. et Dietsch. secutus sum, cum istud τε respiciat ad

Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἄπτεσθαι τῆς 80
 λήτης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἴλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ
 ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηναῖς κατεσκευ-
 ασμένας χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαρ-
 γύρους, κρητῆράς τε χρυσέους καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώ-
 ματα· σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες
 ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσειοι τε καὶ ἀργύρεοι· ἀπὸ τε τῶν κει-
 μένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλια τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς
 ἀκινάκας, ἔοντας χρυσέους, ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγί-
 νετο οὐδὲ εἷς. Ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς
 τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἴλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα
 αὐτῶν οὐκ οἶά τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι
 πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἔοντα
 χαλκὸν δῆθεν, παρὰ τῶν εἴλωτέων ὠνέοντο. Συμφορήσαντες 81

antecedens μήτε, eā structurā, quam
 ad VI, I notavimus. De participio
 adiecto vid. Matth. Gr. Gr. §. 551, I.

CAP. LXXX.

ἐκέλευε] Retinui hoc. E duobus
 codd. Schaeferus, quem sequuntur
 Matth., Bekker, Dindorf et Dietsch.,
 edidit ἐκέλευσε. At bene imperfe-
 ctum et h. l. et III, 28 tuetur Sinte-
 nis epist. ad G. Hermann. (ed. Plu-
 tarch. Themist.) pag. LI. Ad verba
 seqq. κλίνας τε ἐπιχρύσους *Wes-*
sei. haec adscripsit: „non fuerunt
 ὀλόχρυσοι καὶ ὀλάργυροι, quales in
 Phil. Ind. De Somn. p. 1115 E., sed
inaurati et *inargentati*. Ex solido
 auro et argento memorabuntur c. 80.
 In talibus et alibi peccatur. Vid. I,
 50.“ Quo loco Croesus Delphos de-
 dicasse dicitur κλίνας τε ἐπιχρύ-
 σους καὶ ἐπαργύρους. Graecorum
 κλίνει s. lecti plerumque lignei
 erant ac valde simplices nec artifi-
 ciosius elaborati; qui si insigni arte
 aut e materia pretiosiori confecti,
 aut pedibus aeneis, argenteis, ele-
 phantinis instructi commemorantur,
 id luxuriae insolitae tribui solet:
 vid. Becker: Charikl. III. p. 64. 65
 ed. sec. ibique C. Fr. Hermann.
 Quos praeterea Graeci victores de-
 prehenderunt κρατῆράς τε χρυσέους
 καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα,

eo referas licet, quod Persae illa
 aetate vino admodum dediti dicun-
 tur I, 133, ubi vid. nott. φιάλας
 χρυσέας idem Croesus l. l. Delphos
 olim dedicaverat; sunt autem pa-
 terae amplae nullis ansis instructae,
 in quas vinum, quod in *crateribus*
 (vid. supra I, 14 ibique nott. I, 51)
 mixtum erat, infundebatur biben-
 dum: tu conf. III, 130. IV, 10. VII,
 54, quas phialas aequae atque cae-
 tera pocula et ipsa pretiosiore ma-
 teria confecta aut artificiosius ela-
 borata fuisse credibile est. — σάκ-
 κους, duplicata litera ξ, omnes He-
 rodoti libri recte h. l. afferunt; al-
 tera scriptura cum una ξ ad Atticos
 potius pertinet, monente Bredov.
 pag. 81.

ἐσκύλευον ψέλια τε καὶ στρεπτοὺς]
 i. e. *cadaveribus stratis detraxerunt*
armillas et torques. Verbo σκυλεύ-
 ειν Noster iam usus est pari in re I,
 82 (σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νε-
 κρούς), alique adhibuerunt de mor-
 tuis, qui spoliuntur armis, vestibis,
 ornamentis: plura vid. in Thesaur.
 Ling. Graec. VII. p. 458 ed. Din-
 dorf. — Pro ψέλια minus recte olim
 ψέλλια. Tu vid. nott. ad III, 20.
 IV, 168 et Sintenis ad Plutarch. The-
 mistocl. 18. p. 117. — τοὺς ἀκινάκας
 pro vulg. ἀκινάκας reposui; vid.
 nott. ad III, 128.

ἅτε ἔοντα χαλκὸν δῆθεν] „Quasi

δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, 729
ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρῆνου

vero aes foret. Rudi simplicitate Helotarum, aurum atque aes vix inter-noscentium, abusi Aeginetae sunt. Quid victo ad Gransonium Carolo Audace, Burgundiae duce, vasis eius argenteis, stannum arbitrati, fecerint, quoque modo gemmas, multo rarissimas et pretii ingentis, tanquam vilissima scruta abiecerint Helvetii, durum ab stirpe genus, elegantissime Ph. Comineus Memor. Lib. V, 2 exposuit. *Wesseling.* His addam, quae de eadem re iudicat C. O. Mueller: Aeginett. pag. 127: „Novimus morem scriptoris, populorum statui opibusque vetustis causas multum recentiores subiicientis neque igitur Aeginetas ob huius mercaturae fraudem magnopere obiurgabimus. Perspicitur tamen ex istis Herodoti ipsius verbis, quantis tum divitiis Aeginetae flourerint. Quae certe priora, quam quae libro VI traduntur atque ante Aeginetas patriâ expulsos conscripta sunt. Sed stipendiarii tamen Atheniensibus iam tum erant.“ A. Schoell, vernaculus interpret in not. ad h. l. Herodotum magnas Aeginetarum opes ex hac re repetentem, contendit inductum fuisse ab Atheniensibus Aeginetarum inimicis, qui ita ipsi retulerint. Tu conf. nott. ad IX, 78. De florenti Aeginetarum commercio opibusque inde comparatis, de quibus iam supra in nott. ad IV, 152 monuimus, accurate egit About: Archives des miss. scientifiq. III. pag. 265. — De vocula *δῆθεν* vid. nott. ad IX, 66.

CAP. LXXXI.

ἐξελόντες] Idem verbum de rebus deo cuiquam exemptis et consecratis IV, 161, ubi cf. nott. De *decima* diis consecrata vid. quae adnotavimus ad V, 77. VII, 132 et add. Schoemann: Griech. Alterthüm. II. pag. 14. Sunt vero Herodoti verba non ita intelligenda, ut unam decimam e praeda electam tribus hisce operibus tribusque diis suffecisse

putemus, quemadmodum intellexerat Larcherus, sed, quod bene monuit Broendsted. l. l. I. p. 101 not., triplicem decimam Graeci elegisse putandi sunt, unicuique e tribus diis nominatis unam decimam eximantes.

ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη] Eiusdem tripodis iam supra VIII, 82 Noster mentionem fecerat, ubi in nott. indicavi eos veterum scriptorum locos, in quibus huius donarii, quod nomina civitatum, quae contra Persas pugnaverant, insculpta continuit, mentio fit. E quibus unum hic transscribam Pausaniae locum X, 13. §. 5: *ἐν κοινῷ δὲ ἀνέθεσαν ἀπὸ ἔργου τοῦ Πλαταιᾶσιν οἱ Ἕλληνες χρυσοῦν τρίποδα δράκοντι ἐπικείμενον χαλκῷ*, qui idem scriptor vel in eo consentiens cum Herodoto reperitur, quod, *ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ* hunc tripodem stetisse Herodotus cum scribat, hanc ipsam aram commemorat, ubi proxime collocata donaria profert (X, 14. §. 4 *πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ μεγάλου*): hanc vero aram non in ipsa templi cella, sed in *περιβόλῃ* s. *τεμένει* quaerendam esse utique consentaneum. Ac pergit idem Pausanias l. supra l. de hoc donario: *ὅσον μὲν δὴ χαλκὸς ἦν τοῦ ἀναθήματος, σῶον καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἦν· οὐ μέντοι κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὸν χρυσὸν οἱ Φωκέων ὑπελίποντο ἡγεμόνες*. Itaque Pausaniae aetate aureus tripus, quem Herodotus haud scio an ipse conspexerit integrum, sublatus non amplius exstitit: aeneus tantum draco adhuc cernebatur, qui teste Scholiasta ad Thucyd. I, 132 a Romanis imperatoribus postea in Byzantii hippodromum translatus est. Factum hoc esse Constantini Magni temporibus, satis colligi posse videtur e testimoniis eorum scriptorum Byzantinorum, qui huius monumenti mentionem faciunt, Sozomeni praesertim (Hist. Eccl. II, 5), Nicephori Callisti (Hist. Eccl. VIII, 33), Eusebii (Vit. Constant. III, 54), Soeratis

ὄφις τοῦ χαλκίου ἐπεστεῶς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν

(Hist. Eccles. I, 16), Zosimi (II, 31), aliorum, quorum locos attulit Frick (l. mox l. pag. 513 seqq.), qui idem quoque (p. 518 seqq.) subiunxit recentiorum scriptorum inde a seculo decimo quinto testimonia, e quibus unum apponere iuvat Petri Gyllii, qui medio fere seculo decimo sexto Constantinopoli missus in vetere Hippodromo, cui loco nunc nomen At-Meidan, hoc monumentum vidit atque sic descripsit in Topographia Constantinopoleos (Lugdun. Batav. 1632) II, 13: „Exstat etiam in eodem ordine altera columna aenea, striata non quidem canaliculis, rugas matronalium stolarum referentibus, sed *spiris trium serpentum inter se circumplicatarum*, non sursum versus directis, sed tortis in modum tororum (quos valde eminentes exprimunt magni funes) et desinentibus in *caput triceps trium serpentum*, quorum capita in triquetram formam disposita longe eminent supra torosum scapum.“ Et conf. quoque Gibbon. in Hist. imperii Roman. I, 17 (T. IV. p. 34 vers. German.) recte monentem, vix ullum antiquitatis monumentum reperiri, quod tam continuam testimoniorum seriem inde ab antiquissima aetate usque ad nostra tempora exhibere possit. Quod quamquam mutilatum per temporum decursum fuit atque ita obtectum, ut vix pedes sex supra terram emerget, minusque bene inde conspici ac describi posset, paucis abhinc annis complurium virorum doctorum curis totum est effossum atque remotâ terrâ adgestâ sic in lucem protractum, ut commode ac facile omnium adspectui pateat ipsaque nomina civitatum Graecarum monumento inscripta recte legi possint: de quo cum monitum esset in Athenaeo Gallico anni 1856 nr. 9. p. 175, Monatsbericht. d. Berlin. Akad. 1856. pag. 163 seqq., Archaeolog. Anzeig. 1856. nr. 89 et 90 coll. Archaeolog. Zeitung 1857. nr. 47. Jahrb. d. Philolog. Vol. LXXIV. pag. 265 seqq., nunc accuratissime et copiosissime tractavit O. Frick:

HERODOT. IV.

„Das plataeische Weihgeschenk in Constantinopel. Ein Beitrag zur Geschichte d. Perserkriege“ in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. III, 4 (1859). pag. 485—556, qui non solum ipsum monumentum quale olim fuisse probabile est et quale nunc cernitur, diligentissime descripsit, verum etiam eius historiam pari diligentia est persecutus singula nomina monumento inscripta illustrans; imaginem totius monumenti accuratam lapide expressam adiecit Dethier.

ἐπὶ τοῦ τρικάρηνου ὄφις] Adscripsit haec *Hesselingius*: „Durabat in tempora Pausaniae, aureo tripode dudum a Phocensibus interverso et conflato lib. X, 13. §. 5. Quam vero Gronovius ex Whelero adposuit tricipitis colubri figuram, eam huius videri, a Cupero veritati respondere negatur, Epistol. lib. II. pag. 177 [quod idem affirmat Frick. l. l. pag. 520, ubi vid.]. Litem meam non facio. Si tamen verum amamus, unus hic *draco* et *triceps* describitur, δράκων χαλκοῦς Pausaniae, monumentum autem Constantinopolitanum tres exhibet serpentes, scitissime contortiplicatos: dubium praeterea, Delphisne Byzantium venerit; sed, fieri hoc potuisse, nolo infitiri.“ Qui ab Herodoto ὄφις dicitur, δράκων appellatur a Pausania l. l.: δράκων ὄφις invenitur in Euripid. Bacch. 896; hunc ὄφιν s. δράκοντα Noster dicit τρικάρηνον (i. e. tricipitem serpentem) eum in modum, quo Hesiodus τρικάρηνον Γηρονῆα dixit in Theogon. 287 (ubi alii exhibent τρικέφαλον, minus recte opinor) et Cerberum Euripides in Herc. fur. 611 θῆρα τὸν τρίκρανον. Cum igitur *triceps* dicatur serpens, minus accurate locutum esse Herodotum pronuntiat Welcker: Griech. Götterlehre II. p. 813 seqq., cum ipsum monumentum, quale nunc cernitur, non unam tricipitem exhibeat serpentem, sed tres serpentes ita circumplicatos, ut cervices potissimum tres promineant. Ac parem negli-

Ὀλυμπίῃ θεῶ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέ-
 θηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἴσθμῳ θεῶ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυν χάλκεος Πο-
 σειδέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο, καὶ
 ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέ-
 ων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ
 ὑποζύγια. Ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύουσι αὐτῶν ἐν
 Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε
 καὶ τούτοισι δοθῆναι. Πausανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε
 καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὥς δὲ αὐτῶς
 82 καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὥς Ξέρ-
 ξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν κατα-
 λίποι τὴν ἐωυτοῦ Πausανίην ὦν, ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου
 κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικί-

gentiam in eo quoque sibi invenisse videtur idem vir doctus, quod Herodotus et h. l. et supra VIII, 82 tripodem Noster dixit aureum, cui inscripta fuerint Graecarum civitatum nomina: quae, uti nunc cernimus, non in ipso tripode aureo, sed in altera parte serpentum, quibus tripus superimpositus fuit, insculpta erant: adeo ut Herodotus tripodem aureum cum diceret, totum monumentum (i. e. tripodem una cum serpentibus) intellexisse putandus sit. Quae mihi certe non talia esse videntur, ut indiligentiae culpam in scriptorem accuratissimum conferam.

ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν] Pluribus retulit Pausanias V, 23. §. 1 coll. VI, 10. §. 2 de hac Iovis statua, quae ad 14,73 pedd. Rhenn. altitudinem adscendit atque in basi ad dextram inscripta habuit nomina civitatum, quae sumptus ad hoc opus faciendum contulerant: quae nomina a Pausania relata ita conveniunt cum civitatum nominibus Delphico donario inscriptis, ut quattuor tantum absint nomina, quae in hac Iovis statua non leguntur: de qua re vid. Broendsted l. l. I. pag. 102 seq. et potissimum Frick. l. l. pag. 523 seq. — De Neptuni statua, quae 10,31 pedd. Rhenn. alta fuisse dicitur, nihil aliunde cognitum.

Πausανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη] i. e. Pausaniae vero omnia de na selecta et data sunt: omnium ac singularum rerum, quibus praeda constitit, decimam partem selectam accepit. Ubi attende vim vocis πάντα iam supra in simili sententia I, 50 expositam; nos: von Allem. Sic quoque intellexerunt Nitzsch. ad Odys. V, 244 (T. II. p. 35) et Mehler in Mnemosyn. V. p. 68 coll. Matthiae Gr. Gr. §. 266. — Nostro loco bene ntitur C. O. Mueller: Dor. II. pag. 209; ex quo scil. perspicitur, regibus Spartanorum licuisse aurum atque argentum, cuius usum Sparta interdictum fuisse vulgo dicunt, possidere. Atque affert idem Muellers plura, quae eodem faciunt, v. c. multas ipsumque studium equos alendi ad ludos publicos (cf. Herod. VI, 70. 103), haud parvas impensas exigens. Conf. etiam nott. ad VI, 61.

CAP. LXXXII.

τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν] Schweighaeuser olim scriptum fuisse suspicabatur τὴν σκηπτήν; scripti libri, quantum scio, omnes non addicunt. Qui Herodotea exscripsit Athenaeus IV, 6 s. 15 pag. 138 C. haud pauca immutans utroque loco exhibuit παρασκευήν, ubi Herodotus (qui in sequentibus παρασκευήν et ipse habet) praebet κατα-

λοισι κατασκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε ἄρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταῦτ' ἀ καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὥς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίησαν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην, ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ἐπὶ γέλῳ τοὺς ἐαυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὥς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Πανσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν· Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην

σκευὴν; utrumque de *apparatu* s. *suppellectile* ad *vitae usum necessaria* hic dici satis patet. *παραπετάσματα* (i. e. *tapetes*) quae Noster dicit, apud Aeschylum in Agamemni. 882 dicuntur *πετάσματα*; tu vid. plura in Thesaur. Ling. Graec. VI. p. 352 ed. Dindorf.

τοὺς τε ἄρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιούς] Athen. l. l. praebet ἄρτοποιούς, quae haud rara est confusio; cf. nott. ad I, 51 et Lud. Dindorf. ad Xenophont. Cyropaed. Praefat. pag. XXI seq. ed. quart. Utrumque nomen frequentius coniungimonstrant allata ab interpret. Thom. Magistr. pag. 113 seqq. ipsaque docet res. — Mox e codd. consensu revocavi *καθὼς*, cuius loco Schaeferus, quem Matth. sequitur, exhibuerat *καί*, quod certe magis placet, quam quod a Bredovio p. 93 praepositum et a Dietsch. receptum video *κατὰ* (i. e. pro *καθ' ἃ*); ut enim concedas, vocem *καθὼς*, quam etiam hoc loco praebet Athenaeus, Herodoto esse abiudicandam, nunquam adduci possum, ut Herodotum scripsisse putem: *κατὰ ταῦτ' ἀ κατὰ*. Dindorfius, qui in ipso textu intactum reliquit *καθὼς*, in Commentat. de dialect. Herodot. p. VI scribi mavult *κατὼς*, nisi probabilius cum Schaefero corrigere *καί*. — In seqq. ad *ἐκπλαγέντα* cf. nott. ad VII, 181 et ad formulam *ἐπὶ γέλῳ*

Matth. Gr. Gr. §. 586, γ. Add. Herod. VI, 67 ibique nott.

ὥς — ἦν πολλὸν τὸ μέσον] i. e. *cum multum inter hoc epulum paratum et inter alterum interesset*; vid. VII, 11 ibique nott. *Amplum discrimen reddit Wessel. citans Herod. I, 126. Euripid. Alcest. 914. Io. Chrysost. Or. De Evangel. Profect. T. III. pag. 302 C. coll. Heliodor. Aethiop. VII. pag. 318 [cap. 16] et Abresch. Lectt. Aristaeon. pag. 249. — Mox restitui εἰπεῖν pro εἰπαι, ut cap. 84. Vid. nott. ad VIII, 65.*

τοῦδε τοῦ Μήδων ἡγεμόνος] Ita dedi cum Schweigh., Gaisf. et Wesseling. (qui dudum ita iusserat in Diss. Herodot. VIII c. fin. p. 89 seqq.), libros scriptos secutus, e quibus unus Sancrofti colex habet *Μήδον ἡγεμόνος* et Aldina *βασιλῆος* pro *ἡγεμόνος*. Unde Schaeferus, quem sequuntur Matth. et Bekker., dederat *τοῦ Μήδων*, vocibus *τοῦδε* et *ἡγεμόνος* prorsus omisis: idemque fecerunt Dindorf. et Dietsch. Equidem idoneam causam haud perspicio, cur a librorum scriptorum consensu recedam, indeque vulgatam retinui, quam sic expressit Athenaeus: *συνήγαγον ἡμᾶς βουλόμενος ἐπιδείξαι τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην κ. τ. λ.* In Herodoteis verbis pro vulg. *δείξαι* scripsi *δέξαι*, ut VIII, 137, ubi vid. nott.

δέξαι, ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Ταῦτα μὲν Πανσανίην λέγεται εἰπεῖν
 83 πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρω μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον συχνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. Ἐφάνη δὲ καὶ τότε ὕστερον ἔτι τούτων· τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας (συνεφόρεον γὰρ τὰ ὅστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον) εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφήν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἐνὸς

δίαιταν] Omnem indicari coenae Persicae apparatus, non cibos tantum, sed vasa quoque et reliquam supellectilem pretiosam notat Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 157. — In seqq. adiectivum οἰζυρὸς (*aerumnosus, miser*), cuius loco Athenaeus l. l. adhibuit ταλαίπωρος, Homericum est; vid. Ili. I, 417. XIII, 569. XVII, 446. Odys. III, 95. IV, 197. 325. De argumento loci sic Wesseling.: „Mardonii delicias et superfluum adparatum Pausanias, non absentis Persarum regis, perstringit et taxat. Additum οὕτω οἰζυρὴν ἔχοντας δίαιταν irruenti, ut ferocientis impetum sisterent, Carolo Audaci testati de se suaeque regionis habitu Helvetii fuerunt, eodem Comineo lib. V. c. l. Memor. perhibente.“

CAP. LXXXIII.

ὕστέρω μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα] Duo extremae voces male ab uno cod. absunt. Cf. IX, 64 ibique nott. 85. In seqq. θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων Noster dixit *vasa s. arcas auro, argento aliisque huiusmodi rebus* (pretiosis) *repletas*, quemadmodum Homerus dixit (Od. II, 340) *πίθους οἴνοιο dolia vino repleta* aut (Od. IX, 196) *ἀσχὸν οἴνοιο* et quae sunt alia huius generis apud alios quoque scriptores obvia. De voce θήκη iam diximus in nott. ad III, 130: quibus adde, quae plura de hac vocis θήκη significatione profert Jacobs in Zeitschrift f. Alterthumswiss. 1839. pag. 768; aliis apud Nostrum locis (II, 67, ubi vid. nott. II, 136. IX, 85) θήκη *conditorium se-*

pulcrum indicat: quo eodem sensu apud Platonem quoque legitur De rep. IV. pag. 427 B. V. pag. 469 B. Voces τῶν ἄλλων χρημάτων, quas Schweighaeuserus eodem fere modo quo nos est interpretatus, postea idem in Lexic. Herodot. II. p. 323 propter articulum τῶν aliter intelligi voluit, ut sint genitivi partitivi qui vocantur, quibus intelligatur καὶ μέρος sive καί τινα τῶν ἄλλων χρημάτων: „*invenere pateras aureas et argenteas aliarumque rerum pretiosarum nonnullas.*“ In quo me quidem assentientem haud habet, qui articulo tale quid significari h. l. nego; sed additur articulus vocis ἄλλος eum in modum, quo alias saepissime additur et plerumque redditur *praeterea*: cf. modo Stallbaum. ad Platon. De rep. VII, 11. (p. 530 A.) X, 15. (p. 618 A.) ibique citata.

Ἐφάνη δὲ καὶ τότε ὕστερον ἔτι τούτων κ. τ. λ.] ἔτι e Valckenarii coniectura positum pro vulg. ἐπὶ, quod cum Schaefero tuentur Bekkerus et Dindorf., quodque hic stare posse nego, si quidem coniunctim leguntur Ἐφάνη δὲ καὶ τότε ὕστερον ἐπὶ τούτων τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας: quare reliqui ἔτι atque post τούτων interpunctionem posui, quod ideo fecit Dietschius; verba τῶν νεκρῶν περιψ. τὰς σάρκας pertinent ad εὐρέθη κεφαλὴ κ. τ. λ. Recte enim Valckenarius: „*tam postea demum, nudatis carne cadaveribus, apparuisse τότε, nempe id, quod de cranio sine sutura et de maxilla proditur, sententia declararet.*“

κεφαλὴν οὐκ ἔχουσα ῥαφήν οὐδεμίαν] i. e. *caput suturam habens*

εἶσα ὀστέον· ἐφάνη δὲ καὶ γνῶθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μονοφυέας ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους. καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη.

nullam, ut apud Aelian. N. A. IV, 34, ubi cf. Iacobs. Add. Pollux II, 37. VII, 81. Valckenarius excitat locum Theophili Protospatharii (De fabrica corp. hum. lib. IV, 4 in Fabric. Bibl. Graec. T. XII. p. 858) affirmantis κεφαλὰς ἀρράφους, *sine ulla sutura*, inter ossa proeliis deictorum et computrescentium ab scriptoribus reperta memorari. Quibus denique addo, quod Harduin. ad Plin. H. N. XI, 37. T. I. p. 615 adnotavit, Albertum, Marchionem Brandenburgensem, quem Germaniae Achillem vocitarint, anno 1414 p. Chr. natum, caput habuisse suturis vacuum. Qui mortuus mense Martio anni 1486 sepultus fuit in monasterio Heilsbronn, ubi intra annos 1620 — 1631 hoc cranium suturae expers aliaque corporis ossa magnitudinem corporis et virium robur testantia publice exposita esse invenimus: vid. v. Minutoli: Das kaiserliche Buch des Markgraf. Albert. Achill. pag. 520. Haec conscripseram, cum insigni humanitate Ioan. Schulzii Viri Perillustris et Borussiae regis a consiliis intimis ad me delata sunt Starkii Analecta medica ex vett. scriptt. non medicis, ubi h. l. uberius tractatur (Ienae 1828, 4.) in Continuatione quarta §. 19 seq. Quod enim Herodotus narrat cranium nullam prorsus suturam habens, sed uno osse solido constans, non tam inauditum esse ait Starkins, sed pertinere ad rariores capitis deformationes; quamvis enim concretio singularum commissurarum, sagittalis prae ceteris, non nimis raro inveniatur, ita omnium, quibus capitis ossa iunguntur, suturarum abolitionem rem esse addit valde inusitatam. Quae rara apud veteres inveniuntur exempla aequae atque apud recentiores, conguessit vir doctus, illud probaturus, Herodoti fidem in his quoque haud suspectam esse,

quandoquidem, quae quamvis rariores, haud tamen inaudita prorsus sint, ille narraverit; §. 18. Quin causas quoque huius abnormitatis et originem vir doctissimus indagare atque investigare studet Continuat. VI et VII. Quae cum huius non sint loci, hinc omittamus.

ἐφάνη δὲ καὶ γνῶθος καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου] Haud male opinor Schweighauserus: „*reperta est etiam maxilla, quum inferior tum superior;*“ quod sequitur ἔχουσα ὀδόντας κ. τ. λ., sententiam ipsam si respicis, non tam ad γνῶθος quam ad τὸ ἄνω τῆς γνάθου referendum; superior enim maxilla dentes habuisse dicitur concretos, tam reliquos quam molinares (τοὺς γομφίους: nos dicimus *Backenzähne*).

ὀδόντας μονοφυέας] i. e. *dentes in unum concretos, coactos*, sive, ut mox ipse declarat Herodotus, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας, ita scil. *ut ex uno osse continuato omnes constarent*, quemadmodum etiam Prusiae regis filius pro superiori ordine dentium unum os aequaliter extensum habuisse dicitur Valer. Max. I, 8 ext. 12 coll. Plin. VII, 15. §. 69 („Aliqui vice dentium continuo osse gignuntur, sicuti Prusiae regis Bithynorum filius superna parte oris“), ipseque Pyrrhus, Epirotarum rex, teste Plutarcho in eius Vit. cap. 3 fin. πολλοὺς ὀδόντας οὐκ εἶχεν, ἀλλ’ ἐν ὀστέον συνεχὲς ἦν ἄνωθεν, ὅλον λεπταῖς ἀμυχαῖς τὰς διαφυὰς ὑπογεγραμμένον τῶν ὀδόντων. Add. Festus s. v. *Monodos* p. 102 Lindem. Haec eadem uberius tractavit idem Stark. l. l. P. I. Continuat. I ad rariores referens, quibus vix quidquam reperiatur simile. Ut enim dubitari nequit (nisi omnem historiae fidem evellere velis) apud veteres sane talem dentium concretionem aliquoties repertam fuisse, ita recentiori aetate vix talem quaesieris inque collectionibus ac Museis vix talia

- 84 Ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο, ὅπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πολλοὺς δέ τινας ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ

repereris, quae non prorsus similia cum sint, accedant certe quodammodo ad talem dentium concretionem, de qua Herodotus alique veterum scriptores testantur. Neque etiam apud antiquos medicos ulla huius rei mentio; commemorant hoc sive vitium s. errorem naturae in conformandis dentibus non nisi decimi sexti et septimi seculi artis medicae periti; nec recentiores medici ita, ut par est, rem tractasse videntur, quam tum, uti diximus, copiosissime tractavit Starkius l. l. Et cum veteres plerumque universalem dentium concretionem commemorarent, recentiores tantum talem, quae non omnes, sed aliquot certe dentes comprehendat, suspiceris utique veteres, qui talia enarrant, deceptos esse tartaro dentes involvente et tam solidâ massâ obtegente, ut intervalla, quibus singuli discriminantur dentes, plane deleantur et vere unius ossis dentium locum occupantis species existat. Sed vix crediderim et Herodotum et alios rerum scriptores accuratissimos fideque dignissimos ita fuisse deceptos; quin summam fidem mereri in tali re mira enarranda, iure quoque posuisse mihi videtur Stark. §. 10. 11. pag. 13—15 seqq. Qui idem vel in causas huius mali inquirens §. 12 originem ex quadam dentium efformatione non plane perfecta nec prorsus absoluta repetit, e primordiis scil., quibus dentes inchoantur indeque dentium concretionem docet cum imperfecta totius corporis formatione intima esse coniunctam necessitudine. Nec improbabilis viri peritissimi coniectura, hanc rudem et inchoatam dentium formam ad eas gentes eaque tempora pertinere, quibus humanum genus non ad eam absoluteionem, qua nunc pervenit, fuerit productum. Et illud merito attendi vult idem Stark., hos dentes in unum os continuatos post proelium

Plataeense esse repertos, in quo nationum e remotissimis terrarum regionibus accitarum et ex omni parte rudium ac ferarum fuerit concursus (pag. 6). — Ad verba πενταπήχεος ἀνδρός (i. e. viri, qui 7, 31 pedd. Rhenn. altus est) ὅστις ἐφάνη consul. Stark. l. l. §. 22. pag. 6, qui affert exempla ex antiquis scriptoribus et recentioribus temporibus repetita, quibus sane illud efficitur, virum quinque cubitorum existere potuisse nec fide carere Herodoteam narrationem. Tu conf. etiam nott. ad I, 68.

CAP. LXXXIV.

Ἐπεὶ τε δὲ] Sic plerique libri scripti offerunt; Schaeferus pro ἐπεὶ τε correxit ἔπειτεν, quod licet nullo in libro legatur, receperunt Schweighaeuserus et Gaisford.; contra Matthiae vulgatam ἐπεὶ τε δὲ tuetur, cum apodosis ab iis, quae de hac re disputat Herodotus, fuerit absorpta; ἔπειτεν unus tuetur Aelius Dionysius apud Eustath. ad Ili. p. 1158, 38 s. 1215, 33. Recentiores editores inde a Bekkero retinuerunt ἐπεὶ τε, quod equidem et ipse retinendum duxi, licet oratio propter multa verba interiecta impeditior sit atque apodosis demum a verbis ἔχει δὲ τινα φάτιν κ. τ. λ. constitui possit: qua de re Bredov. pag. 108 Herodoti verba proferens et vulgatae patrocians haec scripsit: „Quam inter protasin et apodosin inseruit, non certo se scire, a quo Mardonii cadaver esset sepultum. cum plures id de se praedicassent: ὅπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων κ. τ. λ., quibus respondent πολλοὺς δέ τινας — ἤκουσα κ. τ. λ. Postquam vero cadaver Mardonii altero die subductum fuit, habet nonnihil famae Dionysophanes vir Ephesius sepeliisse Mardonium, quamquam etiam alii plures id de se praedicaverunt, unde certum non habeo di-

δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτύντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυνθέσθαι· ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι τὴν ληϊτὴν διεί- 85 λοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωντῶν χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριξὰς ἐποιήσαντο θήκας. ἐνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύνων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ εἰλω- 85 τες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας

cere, quisnam eorum re vera id fecerit. Et sic ἐπεὶ τε recte est vulgatum, neque ἐπειτεν δὲ Schaef. et Gaisf. recipere debebant, quamquam Schaeferus in Reiziana editione ἐπεὶ τε δὲ retinuit. — Ad verba: ἔχει δέ τινα φάτιν conf. Herod. V, 66 ibique nott. Attigit eandem rem Pausan. IX, 2. §. 2.

CAP. LXXXV.

Λακεδαιμόνιοι μὲν τριξὰς ἐποιήσαντο θήκας] i. e. *Lacedaemonii tria conditoria facienda curaverant*. De voce τριξὸς conf. nott. ad IV, 192; de voce θήκη diximus ad IX, 83; de usu verbi medii ποιέσθαι vid. II, 148 ibique nott. II, 100. I, 31 ibique nott. Thucydides II, 34 τὰ φᾶς ἐποιήσαντο sc. οἱ Ἀθηναῖοι, ubi vid. interpretes et Sintenis. ad Plutarch. Pericl. 28. pag. 200.

ἐνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν] i. e. *tum quidem* (tribus scil. conditoris factis ad mortuorum cadavera excipienda) *sepeliverunt iuvenes s. duces*. Ubi primum illud moneo, secundum Pausaniam IX, 2. §. 4. p. 715 Lacedaemonios atque Athenienses suam quosque habuisse sepulturam, reliquos Graecos unam eamque communem. Alterum ad Herodoti textum attinet, in quo omnes codd. offerunt τοὺς ἱρέας, i. e. *sacerdotes*, quales nuspiam in Spartanorum proeliis commemorantur; nam vatem quod in expeditionibus secum

habuerunt, id huc referri nequit. Quare Valckenarius, aliis coniecturis missis, scribi iussit τοὺς ἱρένας et infra οἱ ἱρένες, idque probavit Wesselingio (Diss. Herod. p. 206) et reliquis editoribus: add. Bredov. pag. 160, qui has formas componi posse putat cum quodam Homeric loco (Ili. 18, 531), ubi pro vulgato εἰράων alii ἱράων vel ἱράων legi voluerunt. Quo autem Valcken. praecipue nititur, est Glossa Herodotea: Εἰρήν· παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ προκομιζόμενος, τῷ τρίτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ πρόπαις, τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελείρην. Ἐφηβεύει δὲ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἑτῶν ἰδ' μέχρι καὶ κ'. Βαρυτόνως δὲ [τὸ] μελείρην, ὥσπερ πυνθμὴν, ἀπύθμην· ἀνύχην, ὑψανύχην. Quibus addunt Plutarch. Lycurg. 17. p. 50 D., ubi haec exstant: Εἰρένας δὲ καλοῦσι τοὺς ἔτος ἤδη δεύτερον ἐκ παίδων γεγονότας, μελείρενας δὲ τῶν παίδων τοὺς πρεσβυτάτους, Etymolog. Magn. p. 303, 37. Hesych. II. pag. 69: ἱράνες οἱ εἰρωνες· οἱ ἄρχοντες ἡλικιωταί, διώκοντες coll. I. p. 1114: εἰρηνάξει· κρατεῖ. Unde C. O. Müller. Dor. II. p. 301 non invenies sive adolescentes, sed ordinum *duces*, qualis sane fuit Amompharetus, intelligi vult. De Posidonio, Amomphareto et Philocyone vid. supra IX, 71; Amomphareti mentio supra quoque IX, 53

ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωντῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας· τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο οἱ τάφοι. Τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἔόντες τάφοι, τούτους δὲ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης, ἐκάστους τῶν χώματα χῶσαι κεινὰ, τῶν ἐπιγυνομένων εἵνεκεν ἀνθρώπων.

est facta; de *Callicrate* vid. supra IX, 72. — In seqq. de voce ἀλέας cf. nott. ad I, 133.

καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωντῶν ὁμοῦ] Hoc igitur loco, ut paulo antea, Athenienses in pugna caesos suos prope Plataeas quoque sepelivisse diserte dicuntur, idemque etiam tradit Pausanias l. l. Thucydidem si audiamus II, 34, Athenienses in Ceramico eos, qui foris in bello ceciderant, condiderunt, iis solis exceptis, qui ad Marathonem occubuerant. Quod minus accurate dictum esse puto, cum nulla sit causa, cur Herodoto minorem habeamus fidem, qui regionem Plataeensem et ipse perlustrasse censendus est ea-que etiam enarrat, quae naturae maxime consentanea ac verisimilia videntur. Quare Kruegero accedere nolim (Philolog. hist. Stud. I. p. 70 seqq.), qui hunc dissensum inter Herodotum atque Thucydidem ita tolli posse existimat, ut Atheniensium cenotaphium, quod Herodotus forte in planitie viderit, re vera exstiterit, neque vero ipsa cadavera continuerit.

τῶν δὲ ἄλλων κ. τ. λ.] Affert Pseudo-Plutarch. II. pag. 872 F. Quae enim h. l. Noster enuntiat, cohaerent cum ea sententia, ex qua quinque tantum gentes Graecorum, quae h. l. diserte appellantur, ipsi pugnae interfuisse existimantur: de qua vid. nott. ad IX, 71. Errore deceptum esse Herodotum Muenschner (De rebb. Plataeenss. p. 61) iudicat indeque de tot cenotaphiis illum somniasse vult, quamquam, ait Muenschner, cenotaphia quoque ad Plataeas exstitisse haud veri dissimile est. Quam in rem recte nobis monere videtur Grote (History of Greece V. p. 249), reliquos Graecos, qui in ipsam pugnam ingressi non sint, li-

cet parati in acie constiterint, certe partem quandam gloriae sibi quoque vindicare voluisse, indeque eorum, qui in ipsa pugna ceciderint, monumenta a suis civitatibus erecta cum viderent, similia monumenta s. cenotaphia erexisse, ne partis, quam in Graecia liberanda habuissent, et gloriae inde ab ipsis redundantis prorsus expertes haberentur. — In verbis Herodoti mox pro τούτους δὴ cum recentt. edd. reposui τούτους δὲ, ubi ponitur particula δὲ vel potius repetitur eum in modum, quo supra IX, 63, ubi vid. nott.; et conf. etiam I, 143. II, 26 ibique nott. Quae sequuntur, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ (i. e. cum puderet eos, quod a pugna abfuissent), tangit Blomfield. Glossar. ad Aeschyli S. c. Th. 171 ob vocem ἀπεστῶ, quae Suidae I. p. 257 exponitur ἀποδημία, absentia. Valckenario ad Herodotum I, 85 magis placeret ἀπεστῶν, quoniam apud Hesych. I. p. 444 ἀπεστὺς· ἀποχώρησις. De huiusmodi nominibus vid. nott. ad IX, 97.

χώματα χῶσαι κεινὰ] Conf. Suidas T. III. pag. 681. Pro κεινὰ male olim κοινὰ. Sunt enim cenotaphia vacua, inania, in quibus nulla insunt ossa. Vid. Wesseling. Diss. Herod. VII init. p. 63. Tu vid. Bredov. pag. 150 de forma Herodotea κεινός pro κενός. Verbum χῶσαι tritum in tumulis terrâ congestis notat Wesseling. citans Eurip. Iphig. Taur. 703. Aul. 1443. Tu vid. Herodot. I, 162. II, 137. IV, 71 et quae ad hos locos allata sunt. — Ante alterum ἀλγινητέων inserui τῶν, quod aequè deest in Schaeferi, Matth., Bekkeri et Dindorfii editionibus, sed recte additum est a Dietschio. Quae sequuntur, tractat Pseudo-Plutarch. II. p. 873 A. De voce πρόσκεινεν conf. nott. ad VIII,

ἐπὶ καὶ Αἰγινητίων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων τῶν Αἰγινητίων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξενον ἔοντα αὐτῶν.

Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, 86
εὐτίκα βουλομένοις σφί ἐδόκει στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας,

136. Pro αὐτῶν in ipso cap. sine male olim erat ἑστῶτων; tu conf. VII, 5. Quod ad ipsum loci argumentum, narrat Dodwellus (Itiner. I, 9 e vera. Sickleri T. I, 2. pag. 75), se horum sepulcrorum ne vestigium quidem reparisse. Existitasse tamen Strabonis aetate, ex hisce huius scriptoris verbis satis colligi posse videtur: ταφὴ τε δεικνύται δημοσία τῶν τελευτησάντων ἐν τῇ μάχῃ, lib. IX. cap. 2. pag. 412, quocum conf. Plutarch. Vit. Aristid. cap. 21, unde conicias sepulcra extra urbem non longe a fonte Gargaphiā (de qua vid. IX, 25 ibique nott.) erecta fuisse; ad introitum urbis potissimum fuisse testatur Pausanias l. supra l., cuius verba potiora hic adscribere placet: κατὰ δὲ τῆς Ἰσοδου μάλιστα τῆς ἐς Πλάταιαν τάφοι τῶν πρὸς Μηδὸς μαχεσάμενων εἰσὶ τοῖς μὲν οὖν λαοῖς ἑστὶν Ἑλλήσι μῆμα κοινόν· Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Ἀθηναίων τοῖς πεσοῦσιν ἰδίᾳ τε εἰσιν αἱ τάφοι καὶ ἐλαγικά ἐστι Σιμωνίδου γυγχαμμένα ἐπ' αὐτοῖς. Ad quae illustranda hoc narrat Clarke l. l. pag. 88, eo quidem loco, quem pugnae locum indigenae adhuc indicant (vid. nott. ad IX, 51), nulla sane sepulcra se invenisse, sed, ubi olim ipsa Plataeensium urbs fuerit sita, extra muros arcis antiquissimos aliquot se vidisse antiqua sepulcra, et postea a vico Kokhla Lenetra versus profectum se in planitie tumulos quosdam lapidum congerie obtectos animadvertisse. Suspica- tur Leake (Travels in North. Greece II. p. 366 seq.) haec sepulcra sita fuisse ante templum Iovis Liberatoris (quod ipsum in victoriae me- moriam erectum fuit ante portam Plataensem Eleutheras versus), quod loci ecclesiae dirutaque rudera

quaedam comparent, eumque locum in mappa adiecta indicavit. Quod idem fecit Fr. Muenscher, eadem fere directione sed urbi propius horum sepulcror in mappa indicans, atq. libello De rebb. Plataeor haec scribens: „Exstant et que tempore ingentes ci- deae in latere oppidi in quibus Graecorum pugnae occisorum ossa condita et Stckelbergius conficit; sed sanias sepulcra orientem diserte dicat, aut trans esse existimandum est, id quod ob cistarum molem haud probaverim, aut sententia Stckelbergii rei- cienda. Sed verisimillimum est, his cistis ossa Plataeensium sua morte defunctorum condita fuisse. — Haud procul a communi Graecorum se- pulcro locus erat Iovi Liberatori sacer, ubi quinto quoque anno in honorem Iovis, qui victoriam Pla- taensem Graecis dederat, agon ar- matorum, cui nomen erat Liberalia, celebrabatur. Ara ibi atque sta- tus Iovis exstabant, marmore albo exstructas (Pausan. IX, 2, 4).“ Ni- hil nisi lapidum quorundam ingen- tium molem ac sarcophagos quos- dam rudioris operis adhuc in his veterum Plataearum locis reperiri testatur Goettling (Gesammelte Ab- handll.) pag. 136. Κλεάδην reliqui cum editoribus contra Medicei, Flo- rentini, aliorum auctoritatem, qui offerunt Ἀλεάδην. Apud Plutar- chum De malignit. Herod. pag. 873 exstat Κλεάδας δὲ Πλαταιεύς.

CAP. LXXXVI.

στρατεύεσθαι] In aliis codd. στρα- τεύειν. Conf. VI, 7. Proximum αὐ- τῶν (sive ut olim exstabat αὐτόθι)

καὶ ξηαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοις δὲ αὐτῶν
 Τιμηγεvidην καὶ Ἀτταγίνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν
 ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον
 ἢ ἐξέλῳσι ὥς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὲ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ
 ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρχεον Θηβαίους, κελεύον-
 τες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων
 ἐκδιδόναι τὴν τε γῆν αὐτῶν ἑταμνον, καὶ προσέβαλλον πρὸς
 87 τὸ τεῖχος. Καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ
 ἔλεγε τοῖσι Θηβαίοις Τιμηγεvidης τάδε· Ἄνδρες Θηβαῖοι,
 δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι
 ἢ ἐξέλῳσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε,
 οὐ εἴνεκα γῆ ἢ Βοιωτίῃ πλέω μὴ ἀναπλήσῃ. ἀλλ',
 ἵτων χρητίζοντες πρόσχημα ἡμέας ξηαιτέονται, χρή-
 μιν ἐκ τοῦ κοινοῦ· σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμνηδί-
 μοῦνοι ἡμεῖς. εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πο-

od ipsum exstat IX, 93, mutari voluit Koenius. Mihi haud opus videtur. De *Timagenida* conf. IX, 36, de *Attagino* IX, 15. ἀρχηγέται iidem fere sunt, qui ἀρχοντες, teste Hesychio I. pag. 563. Intelliguntur enim qui *duces* eius Thebanorum factionis erant, quae partes Persarum amplexa est. Verbo ἀρχηγεvidειν Noster usus est II, 123, ubi cf. nott. Alias vocabuli notiones attigi in Dissertat. De Apolline Patric. etc. p. 2. 3. — In proximis verba ἀνὰ πρώτους accipio: *inter primos s. principes*. Conf. Viger. pag. 575.

πρότερον ἢ ἐξέλῳσι] Ad structuram loci Wesseling. excitaverat IX. 16. 87. VI, 45. V, 118: sed his locis sequitur infinitivus, de qua structura monuimus in nott. ad V, 118 et IX, 13. Eam structuram, ex qua coniunctivus et quidem sine addita vocula ἄν sequitur, notavimus ad I, 19. IV, 157. VI, 82. VII, 8. §. 2. Adde IX, 93. 117. Ad particulas οὕτω δὲ conf. nott. ad IX, 6.

CAP. LXXXVII.

σινόμενοι] Ita revocavi. Cf. nott. ad IX, 13. Sancrofti liber male exhibet σινόμενοι, quod receperant

Schweighaeuserus et Gaisfordius. Ad verbum δέδοκται cf. VIII, 110. IX, 60 ibique nott. — In seqq. verbis quod ante ἢ ἐξέλῳσι (de quo vid. nott. ad IX, 86) quidam inserunt πρὶν, equidem nolui recipere: vid. nott. ad V, 118.

πλέω μὴ ἀναπλήσῃ] scil. κακά. Conf. V, 4. VI, 12, monente Schweigh., qui sic interpretatur: *nunc nostrae causae ne plura porro patiatur Boeotia terra*. Imitatur locutionem Pausanias X, 28. §. 2. pag. 867. Ad sequens πρόσχημα cf. IV, 167 ibique nott. et ad τὸ κοινὸν nott. ad VII, 144.

σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμνηδίσαμεν] Ad intensivam vim particulae καὶ attendi iubet vir doctus in Schulzeitung 1831 nr. 122. p. 970, ubi nostrum locum vernacule sic reddit: „denn mit Einverständnis der Gemeinwesen haben wir es ja (eben auch) mit den Medern gehalten.“ Pro vulg. ἡμεῖς dedimus ἡμεῖς: vid. nott. ad VIII, 22. De ipsa loci sententia sic Wesseling.: Aequissima postulatio, si professio veritate fulciretur. Qui citra fraudem et dolum reipublicae consulunt, impune illis esse debet, quando res secius cadit. Nam consilii datores ob eventum, quem praestare non

μορκεύουσιν, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. Κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυ-
 κεύοντο πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς
 ἄνδρας. Ὡς δὲ ὁμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκ-88
 διδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανσα-
 νίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι
 μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι,
 οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποί-
 732 θεσαν διωθέεσθαι. ὁ δὲ ὥς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων,
 τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἄπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους
 ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι
 καὶ Θήβῃσι γενόμενα.

possunt, plectere, quamquam tristes
 istiusmodi poenae in annalibus plu-
 res, a consilio dando, ne aliud ad-
 ponam, merito omnes deterrebit.
 Egregiae ad hanc rem Bynkers-
 hoekii Quaest. Iur. Publ. II, 2 dis-
 quisitiones sunt. Sed horum oratio
 infucata et causa dispar est. Civi-
 tatem Thebanam paucorum oppres-
 serant dominatu invitamque in fa-
 ctionem compulerant. Haec fide
 Pausaniae IX, 6. §. 1. — In seqq.
 ad locutionem ἐς καιρὸν conf. IV,
 139 ibique nott. Lobeck. ad Sophocl.
 Aiac. 32. pag. 85 et de verbo ἐπι-
 κηρυκεύεσθαι vid. nott. ad VI, 97.

CAP. LXXXVIII.

ὥς δὲ ὁμολόγησαν ἐπὶ τού-
 τοις] Conf. nott. ad IX, 26.

παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους]
 „Delicta scelerum auctores luunt;
 infantes consilii absolvit innocen-
 tia. Cicero verissime N. D. III, 38.
 Multa Faber Semest. III, 8.“ Wes-
 seling. E sacra scriptura Larche-
 rus huc spectantes affert locos Deu-
 teron. XXIV, 16. Ezech. XVIII, 20.
 Herodotus haec eo magis notas-
 set videtur, quod alias plerumque filii
 ac posterii parentum delicta luere
 putantur: de qua re vid. nott. ad
 I, 91, ubi de his sacrae scripturae
 locis monuimus, et nott. ad VI, 86.
 §. 3. VII, 134 coll. 137. Produnt

autem haec aequae atque ea, quae
 IX, 79 produntur, Pausaniae ani-
 mum vere sublimem et ab ea super-
 bia, cuius post accusabatur, alie-
 num. — Ad seqq. accusativos τοὺς
 ἄλλους ἄνδρας, τοὺς etc. conf. V,
 103 et II, 106, ubi similem structu-
 ram animadvertimus.

χρήμασι ἐπεποίθεσαν διωθέε-
 σθαι] ἐπεποίθεσαν, quod Portus
 correxerat, Sancrofti, aliorum codd.
 auctoritate nunc bene restitutum
 est in tanta codicum dissensione.
 Et dudum ita iusserat Wesselingius
 Diss. Herod. IX. p. 137. Sententia
 Herodoti haec est: *atque etiam con-*
fidebant, se crimen s. culpam (nam ex
 antecedentibus facile τὴν αἰτίην
 repetas licet) *pecuniis amoliri*. Haud
 alienum videtur, quod Pausanias,
 cum aliquot annis post accusatus
 prodicionis Spartam rediret, idem
 fecit et ipse πιστεύων χρήμασι δια-
 λύσειν τὴν διαβολήν, auctore Thu-
 cydide I, 131; observat Grote: Hi-
 story of Greece V. p. 250.

αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων] i. e. *eam*
ipsam concipiens suspicionem, velle
 scil. eos pecuniâ oblatâ se subtra-
 here. Similem in modum ὑπονοή-
 σαντες infra IX, 99. Caeterum tra-
 dit quoque Diodorus XI, 33, prae-
 cipuos defectionis auctores, cum
 deditionis periculum subiissent, a
 Pausania supplicio esse affectos
 omnes.

89 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγίνετο. Ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτεον περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος γνούς, ὅτι, εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἴετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδὲν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁράτε, ἐπείγομαι τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλῶν ἐς Θρηῆκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμψθεῖς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε, καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπας ἀπήλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺς τῆς Θρηῆκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ

CAP. LXXXIX.

καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγίνετο] Alterum καὶ, quod vulgo deest, recepi cum Schweigh. itemque ἐγίνετο, cuius loco vulgo ἐγένετο. Sensus nil dubius: *atque iam longius erat progressus*. Ex Herodoto autem sua sumpsisse Polyaen. VII, 33. §. 3 observat ad h. l. Valckenar. — Ad sequens ξείνια conf. V, 18. IV, 155, ubi nonnulla adnotavimus. Mox dedi ἀνειρώτεον (pro ἀνειρώτεον), ut supra IX, 11 ἐπειρώτεον; idem feci IX, 93 rescribens ἐπειρώτεον pro vulg. ἐπειρώτεον; conf. Bredov. pag. 383. Paulo infra reliqui cum Schweigh., Gaisf., Bekkero et Dindorfio ἐθέλοι, cuius loco e Sancrofti libro et Florentino potissimum Schaeferus, quem sequitur Dietschius, dedit ἐθέλει; reliqui etiam intactum ἐξηγόρευε, ubi e Florentino nuper receptum erat ἐξαγόρευε. Ipsum verbum attigi ad II, 170 et de augmento huius verbi apud Herodotum haud ne-

glecto vid. I, 22 ibique nott. Ad πάντα τινὰ conf. allata ad VIII, 109. Usus particularum οὔτε — τε notavimus ad VI, 1.

οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων] Koenius οὗτος mutari voluit in εὐθύς, quo vix opus; vid. modo supra IX, 67 et allata ad IV, 172. Nec magis opus ante κατὰ πόδας inserere articulum ὁ, quod fecit Schaeferus, libris praesertim invitis. — Ad locutionem κατὰ πόδας conf. V, 98 ibique nott. Quod continuo sequitur προσδόκιμός ἐστι, valet: *expectatur*. Tu vid. V, 108 ibique nott.

οὐ γὰρ ὑμῖν — μεταμελήσει] i. e. *neque enim vos haec fecisse in posterum poenitebit*. Vid. I, 130. IV, 203. VII, 54. — Ad formulam ἐς χρόνον vid. III, 72 ibique nott. et ad verba τὴν μεσόγαιαν τάμνων vid. nott. ad VII, 123. Equidem hīc addi velim Plutarch. De puerr. educat. p. 7 B., ubi τὴν μέσην (scil. ὁδὸν) τέμνειν medium tenere.

συχνοὺς ὑπὸ Θρηϊκῶν τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῶ
 συστάντας καὶ καμάτῳ· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. Οὗτος
 μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης, τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρώμα 90
 ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης.
 Ἐπεὶ γὰρ δὲ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ
 ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι ἦλθόν σφι ἄγ-
 γελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης
 Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρew, πεμφθέντες

λιμῶ συστάντας] i. e. *fame con-*
dictatos. Vid. nott. ad VII, 170.
 „Persimiles,” ait *Wessel.*, „Per-
 sici exercitus aerumnae VIII, 115,
 quales neglecto apparatu, nullā
 congestā annonā frequentissimae.”
 Demostheni si credimus in Orat.
 adv. Aristocrat. §. 200. p. 687 coll.
 περὶ συντάξεως p. 173, Perdiccas,
 Macedonum rex, Persas e Plataeis
 redeuntes adortus prostravit: quod
 merito reiicit Grote: History of
 Greece: V. p. 245, praesertim cum
 illo tempore Perdiccas Macedoniae
 rex non fuerit. Nec ulla huius rei
 mentio apud ullum alium scripto-
 rem. Ad seq. διέβη πλοίοισι (i. e.
navigiis transiit, transvectus est in
 Asiam) *Wesseling.* excitat I, 186.
 Auct. Vit. Homer. 19. *Burm.* ad
 Quintil. Decl. VI, 21.

CAP. XC.

τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης κ. τ. λ.]
 Eadem prorsus tradit Diodorus XI,
 34, pluribus de hoc proelio navali
 exponens; Graecorum classem du-
 centis quinquaginta triremibus con-
 sistere idem affirmat. „Eodem forte
 die, quo Μαρδονίου copiae deletae
 sunt, scribit Iustinus II, 14. §. 7,
 etiam navali proelio in Asia sub
 monte Mycale adversus Persas di-
 lectum est.”

τὸ τρώμα] Cf. V, 121. VI, 132 ibi-
 que citt. Sequens συνεκύρησε (*acci-*
dit) infinitivum post se habet eodem
 modo, quo post συμφέρειν, συμβαί-
 νειν, alia id genus infinitivum poni
 constat. Vid. modo I, 74 ibique al-
 lata III, 4. 14. 71, ne plura. Ipsum

verbum συγκυρεῖν invenimus I, 119.
 VIII, 87. *Mycale* Ioniae et urbs et
 promontorium Samo (unde septem
 stadiorum traiectus, teste Scylace
 §. 112. p. 56 Huds. coll. §. 97. p. 37
 Huds.) obversum: de quo vid. He-
 rodot. I, 148 ibique nott. coll. VI, 16.
 VII, 80. Pausan. V, 7. §. 3. VII, 4.
 §. 1. Strab. XIV initio. Est *Mycale*
 mons, ut ponit Mannert. VI, 3.
 p. 291 seq., nil nisi continuatio mon-
 tis Messogis (qui Maeandri cursum
 a dextra sequitur) a Magnesia inde
 ad mare usque deducta meridiem
 versus atque occidentem.

ἐπεὶ γὰρ δὴ] Ita nunc e Floren-
 tino repositum pro vulg. ἐπειδὴ γὰρ,
 quod tenuit Schaeferus, cuiusque
 loco Matth. edidit ἐπεὶ γὰρ omissā
 voculā δὴ. Bredovius p. 40 utram-
 que scripturam corruptam esse con-
 tendit reponendumque ἐπεὶ τε.
 Formam κατέατο invenimus III, 144,
 ubi conf. nott. Ad loci argumentum
 faciunt VIII, 130—132, ubi legimus,
 Graecorum classis cum ad Aeginam
 post pugnam Salaminiam commo-
 raretur, Ionum legatos advenisse,
 qui sollicitarent duces, ut Ioniae
 liberandae animum adiicerent, fa-
 ctumque inde esse, ut classis ad
 Delum usque navigaret ibique sub-
 sisteret, Graecis ulterius progredi
 recusantibus ob metum barbarorum,
 qui et ipsi portus Asiae tutos relin-
 quere et cum Graecis congredi nol-
 lent. — Mox dedi Θρασυκλέος pro
 vulg. Θρασυκλῆος, ut IX, 98 Θεμι-
 στοκλέος et IX, 97 Πασικλέος, de
 quo dixi ad VII, 189. — De *Hegesi-*
strato Cr. etiam conferri vult Wyt-
 tenbach. ad Plutarch. Morall. Ani-

ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομή-
στορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον
οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δέ σφρων ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγε⁷³³
Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥς, ἣν μόνον ἴδωνται αὐ-
τοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβα-
ροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην
ἄγρην τοιαύτην εὐρεῖν ἂν αὐτούς. θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων
προέτρεπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἑλληνας ἐκ δουλοσύνης
καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον· εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γί-
νεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιωμα-
χοὺς ἐκείνοισι εἶναι· αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῃ
αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι ἐκείνων
91 ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος
ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων
πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος· Ὡς ξεῖνε
Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε· Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ ὑπ-
αρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγη-
σίστρατος, εἶπε· Δέκομαι τὸν οἶωνόν, τὸν Ἡγησίστρατον, ὃ

madverss. II, 1. p. 89. Vocem λάθρη
genitivo addito invenimus quoque
supra VIII, 112.

Θεομήστορος] Vid. VIII, 85 ibique
nott. et ad sequens κατέστησαν nott.
ad VII, 105. In seqq. ad verba
ῥύσασθαι — ἐκ δουλοσύνης vid. al-
lata ad IX, 76. Mox e melioribus
codd. dedi ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι
νηυσὶ, ubi vulgo inverso ordine:
ἐν τῇσι νηυσὶ ἐτοῖμοι εἶναι, quod
retinuerunt Schaefer et Matthiae; de
ipsa structura et nominativi usu in
talibus vid. allata ad IV, 43. Atque
eodem pertinet, quod mox dicitur
ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι, quod Burges.
in Prolegg. Thucydidd. p. 241 te-
mere mutatum vult in: ἐχόμενοι
ὄμηροι μεῖναι.

CAP. XCI.

ὥς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος] i. e.
cum multum petendo instaret. Vid.
VII, 158 ibique allata. Verba εἴτε
κληδόνος εἵνεκεν θέλων εἴτε καὶ
κατὰ συντυχίην (i. e. casu, forte
fortuna, conf. nott. ad III, 153) af-
fert Matth. Gr. Gr. 643; eaque

etiam attigit Iaegeus in Disputt.
Herodd. p. 36. De voce κληδόνος
conf. nott. ad V, 72 et add. C. Fr.
Hermann.: Gottesdienstl. Alterth.
§. 38. not. 18. Vid. quoque infra
IX, 100 et 101.

ὑπαρπάσας] Vid. V, 50 et ad se-
quens ὥρμητο λέγειν IX, 61 et al-
lata ad VII, 1. 4. Quod antecedit
εἴ τινα, in ὃν τινα mutari voluit
Stegerus; obloquitur censor Lip-
sienensis 1833. p. 49, quocum facere
malim.

δέκομαι τὸν οἶωνόν τὸν Ἡγησί-
στρατον] Vulgo Ἡγησιστράτον, cu-
ius loco cum in Sancrofti libro ex-
stet τὸν Ἡγησίστρατον, vel ipsum
hoc recipi, vel utrumque eiici ma-
luit Valckenarius: quem secutus
Cobet in Mnemosyn. VII. p. 181
haec verba eiici iubet. Uncis inde
haec verba incluserat Schaeferus:
equidem cum recentt. edd. abiici
ea, cum loci sensus sit: accipio
equidem omen hunc Hegesistratam, i. e.
exercitus ductorem; quae huius no-
minis est vis, quod minori litera
initiali exhibuit Bekkerus itemque
Dindorf. et Dietsch. Hoc vero boni

ξείνε Σάμει, σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε, ὅπως αὐτός τε δούς πίστιν ἀποπλεύσεται καὶ οἱ σὺν σοὶ ἔόντες οἶδε, ἣ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσεσθαι συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ἡγόρευε καὶ τὸ 92 ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἑλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἶωνόν τὸ οὔνομα ποιεύμενος. οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιρέοντο, μαντευομένου σφι Δηϊφόνου τοῦ Εὐηνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰωνίῳ κόλπῳ, τοῦ τὸν πατέρα

fuisse ominis manifestum est, quale, ut ait Wesselingius, Augusto ad Actium ante aciem asellus cum asinario dedit: *Eutychus homini, bestiae Nicom erat nomen*, inquit Sueton. in August. 96. Eadem ex superstitione, rem memorabilem aggressuri, eos potissimum adsciscebant, quibus *fausta nomina*; uti Vespasianus, Capitolium dedicaturus, in Taciti histor. IV, 53 cum Lipsii not. — De verbo *δέχομαι* conf. allata ad VIII, 114. *Οἶωνόν*, quae infra reddit vocula, in universum pro *omne* poni, satis patet ex Euripid. Phoeniss. 865: quem locum attulit Valckenar. Alia dedi ad Plut. Flam. 7. p. 96, quibus add. quae excitavit C. Fr. Hermann. Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 38. not. 3.

ἣ μὲν] Merito sic repositum pro ἡ μὲν, ut III, 66. IV, 154, ubi vid. nott. Add. Hartung: Lehre v. d. Griech. Partik. II. pag. 391.

CAP. XCII.

ταῦτά τε ἅμα — προσῆγε] Ad orationis structuram vid. III, 135 ibique nott. Valckenar. contulerat VIII, 5. 97. Pro προσῆγε unus Sancti codex προῆγε, quod idem in mentem venerat Schweighausero vertenti: *processit negotium*, sive (Lexic. Herodot. II. p. 230) *progredebatur, succedebat opus*. Sed postea maluit in vulg. acquiescere, quam ita interpretatur: *sermoni rem ipsam adiecit*, i. e. *et rem ipsam praestitit*; in Latina versione apte locum totum sic reddidit: *haec locutus e ve-*

stigio rem exsequi adgressus est. Idem placet Letronnio (Journ. d. Sav. 1817. pag. 44) sic reddenti: *il joignit aussitôt effet aux paroles*, quod idem alio modo Herodotus expressit III, 135; namque ad προσῆγε idem subiectum, quod ad ἡγόρευε.

πίστιν τε καὶ ὅρκια] Eodem modo iuncta inveniuntur III, 74. IX, 106. In quibus ὅρκιον idem fere esse atque ὅρκον monuit C. F. W. Mueller: De ritt. et ceremon. pag. 16. Apud Thucydidem IV, 51 dicuntur Chii ποιησάμενοι πρὸς Ἀθηναίους πίστεις καὶ βεβαιότητα, ἐκ τῶν δυνατῶν μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον βουλεύσειν, ubi de locutione monentes interpretes ad eam reciprocity notionem attendi volunt, quae in verbo medio (*ποιεῖσθαι*) inest, quaeque etiam ad hunc Herodoti locum eo magis valet, quod mox sequitur ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ubi verbo activo Noster consulto utitur. Namque Samii de societate ineunda cum Graecis agentes fidem et iusiurandum Graecis dederunt atque ab his mutuo acceperunt: itaque ἐποιεῦντο in medio verbo posuit, mox ποιήσαντες in activo ponens, quod ad Samios solos hoc pertinet: *quibus factis* discedere coeperunt. Inde supra III, 8: ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος quoque dicitur. Ante ἀπέπλεον Bekkerus excidisse scite coniicit: μὲν δύο. — Ad sequens ἐκαλλιρέοντο vid. nott. ad VII, 134.

Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰωνίῳ κόλπῳ] De genitivo hoc adiecto vide Matth. Gr. Gr. §. 431 et de

93 κατέλαβε Εὐήνιον πρῆγμα τοιόνδε. Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμονος οὐρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης

Ionto sinu, quo meridionalis Adriatici maris pars significatur, nott. ad VI, 127. Ad verbum κατέλαβε conf. nott. ad II, 66 coll. supra IX, 60. Qui eandem urbem commemorat Pausanias, VI, 14. §. 5 (V, 22. §. 2), idem adiecit τῆς ἐν Ἰονίῳ κόλπῳ, consulto, ut videtur, quo haecce urbs, ad mare Adriaticum sita ab aliis eiusdem nominis urbibus distingueretur compluribus. Corinthi fuit colonia, teste Thucydide I, 26, remota decem stadia ab Aoo fluviio, sexaginta fere stadia a mari, ut prodit Strabo (VII. p. 316 s. 486 B. coll. Dion. Cass. XLI, 45), loco perquam opportuno: unde Ciceronis tulit laudes in Philipp. XI, 11; quin studiis literarum multum posthac floruit. Vid. Cellar. Notit. II, 13. pag. 1026, Mannert. VII. pag. 399. Poppo I, 2. pag. 128, Pouqueville in Itiner. I. cap. 21, et qui omnia et veterum et recentiorum scriptorum testimonia exhibet, Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 849. Adhuc *Apolloniae* veteris quaedam cernuntur ruinae, quibus nomen *Pollina*, quod ipsum e vetere appellatione depravatum esse nemo non sentit.

CAP. XCIII.

Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ κ. τ. λ.] Attigit haec Eustath. ad Odys. X, 136 et 260. pag. 1717, 44. s. 482, 9, ubi haec leguntur: Ἡρόδοτος δὲ ἱστορεῖ ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ἱερὰ εἶναι ἡλίου πρόβατα περὶ πολλοῦ ὄντα τοῖς ἐκεῖ Ἀπολλωνιάταις, οἷς ἀπὸ τόπου τὸ ὄνομα. Adde Conon., qui Narrat. cap. 30 Herodotea compilavit, pro Εὐήνιος (de quo ipso nomine ac similibus cf. Letronne in: Journal d. Sav. 1846. pag. 173) ponens Πειθήνιος. Pluribus hunc Herodoti locum tractavit Stein in Vindic. Herodott. Specim. pag. 14 seq., unde quae huc pertinent, mox afferemus. — πρόβατα num oves fuerint an boves, dubitat Wesselingius,

cum latior sit vocabuli potestas, indeque maluit reddere voce dubia: *pecora*. Idem deinceps conferri vult Schol. ad Ili. XIV, 124. Eustach. in Erotian. pag. 92 s. 302 ed. Franc. Sic in Plat. Legg. III. p. 694 E iunguntur ποιμνία καὶ πρόβατα, in Xenophont. Cyropaed. VII, 3, 7 post βοῦς et ἵππους commemorantur πρόβατα. Tu vid. nott. ad I, 133 et II, 41, ubi haec legimus: τὰς βοῦς τὰς θηλέας σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα, coll. IV, 61. Inde Notster, ubi non boves, sed oves sive capras intelligi voluit, consulto dixisse videtur τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων I, 133. VIII, 137. Boves itaque intelligere quis malit, modo id certum, in his regionibus boum greges pasci, neque tantum ovium sive caprarum, quas ipsas intelligendas esse declarare id videtur, quod sexaginta ferme τῶν προβάτων παρελθόντες λύκοι εἰς τὸ ἄντρον διέφθειραν, ut mox legimus: quae profecto non de bubus, sed de capris ovibusque accipienda erunt. Atque boves ad Solis cultum spectasse quamquam satis est notum, tamen nihil impedit, quo minus aliarum quoque bestiarum greges sive ovium sive caprarum, quippe quae in his regionibus potissimum aluntur, Soli dedicatos fuisse credamus indeque sacrosanctos atque inviolabiles habitos: quam in rem plura disputavit Nitzsch ad Odys. XII, 127. pag. 396 seqq.; attigeruntque etiam Jacobs: Vermischte Schrift. VI. pag. 167 et Grote: History of Greece I. cap. XVI. pag. 465 (T. I. pag. 316 e vers. germ. Fischeri). Eodem autem opinor spectat quoque Euenii poena, oculorum lumine privati, ut qui in Solem s. lucem deliquerit. — Ad verbum ἀφαιρημένοι in seqq. conf. VII, 83 ibique nott.

παρὰ ποταμὸν κ. τ. λ.] Hunc fluvium Aoum esse coniecit Wesselingius, cui obloquitur Poppo l. l., cum Aous per mediam fluat Apolloniam,

χώρης ἐς θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ἀραι-
τῶν ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένει δοκιμώτατοι τῶν

si Cononi fides, vel, si maior Strabonis (p. 316 libr. VII) fides, decem inde stadia remotus delabatur: Polybio teste V, 110 *Aous* fluvius ῥεῖ παρὰ τὴν τῶν Ἀπολλωνιατῶν πόλιν: a quibus non valde discedunt, quae habet Mela II, 3, 13: „*Aeas* (i. e. *Aous*) secundum Apolloniam (emittitur).“ „At,“ ait Stein l. l., qui Wesselingio optimo iure oblocutum esse Popponem existimat, „quod tandem esset flumen quod praeter Oricum effundi diceret Herodotus, non quisquam magis quod sciam quaesivit, quam causam invenit, quapropter eius nomen a scriptore reticere crederemus. Nec enim aut Herodotei est moris aut quicumque diligentius in rebus enarrandis versari consueverit, ut eius ipsius rei, quam accurate descripserit, nomen omittat;“ neque idem ferri posse putat διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης. Quod si quis etiam nunc de *Aoo* cogitandum opinetur, mutari vult in διὰ τῆς Ἀπολλωνίης πόλιος: cum vero de hoc fluvio vix cogitari possit, Herodoti locum sic refingi vult: παρὰ Χῶνα ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμωνος οὐρεος ῥεῖ διὰ τῆς Χωνίης χώρης ἐς Ὀρικὸν λιμένα, huc referens verba Theognosti can. p. 1317 (in quibus praeter alia haec leguntur: Χῶν Χωνός, ὄνομα ποταμοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ Ἥπειρος Χωνία παρὰ Ἡροδότῳ) ac de Chonia regione nonnulla adiiciens. Mihi haec quamvis scite excogitata (nisi Theognosti loco scribendum Ἡροδότῳ, quod vero reiicit Stein l. l. p. 15), nimis tamen a librorum scriptorum auctoritate atque ab ipsius scriptoris mente (qui propter ipsam Apolloniam haec omnia refert) recedere neque eam certitudinem afferre videntur, qua praesertim in re tam incerta atque obscura opus esse censeo ad Herodoti verba sic refingenda. De *Chone* fluvio, quem vir doctus h. l. inferri vult, alia testimonia veterum scriptorum ignoro, de *Aoo* veterum scriptorum et re-

centiorum locos attulit Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 874 seq.: nomen recentius, quo appellatur fluvius hic occidentem versus ab Apollonia mari se miscens, vario modo scriptum reperio: *Viosa*, *Vuissa*, *Vovussa*, *Vojutza*; *Voiussa* fluvium vocari dicit Pouqueville l. l. I, cap. 14. 21. Quem e Pindo profluere cum alii memorent, Herodotus *Lacmonem* vocavit, qui ipsius Pindi videtur esse pars occasum versus ad mare prominens. *Λάκμον* vocat Strabo VII. p. 316 s. p. 486 B. Sed cum Herodoto facit Steph. Byzant. s. v. *Λάκμων* pag. 506. Addit Stein. II. pag. 16 testimonium Lycophronis 1020. 1389 cum Scholiis, Zonarae p. 1284 (*Λάκμων ἡ κορυφή τοῦ ὄρους*), aliorum, unde intelligimus veteres certe scriptores *Aoum* e *Lacmone* profluentem dicere. Quod vero in Herodoti loco Sancrofti liber, Florentinus aliusque afferunt *Λάκμονος* pro vulg. *Λάκμωνος*, id recipiendum duxi cum eodem viro docto, quamquam *Λακμώνιοι* dicuntur apud Lycophronem et Stephanum Byzantinum l. l.

παρ' Ὀρικόν] Stephano Byz. s. v. pag. 769 auctore dicendum ὁ Ὀρικὸς (quod probat Goettling: Lehre v. Accent p. 222), vel etiam ἡ Ὀρικὸς et τὸ Ὀρικόν. Egit de his Poppo ad Thucyd. l. l. pag. 129. Ipsum portum memorant Strabo, Stephanus, Eustath. ad Dionys. 398, Horat. Od. III, 7, 5, alii. Prima fuit Epiri urbs sita non longe a Cerauniis montibus in mare usque procurrentibus. Hodie vocant *Erico*. Nam exstare dicuntur ruinae quaedam, auctore Pouquevillio (l. l. I. cap. 21. p. 193 seq. vers. vernac.), uno milliari alteriusque dimidio remotae a *Ducales* prope *Porto Raguseo*, qui ipse veteris Orici portus fuisse putatur. Conf. Mannert. VII. pag. 407, Tzschuck. ad Mel. II, 3. §. 12 nott. exegg. Vol. III. P. II. pag. 345, Forbiger l. l. III. p. 851.

ἄστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε. καί κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν τῶν προβάτων ὥς ἐξήκοντα. ὁ δὲ, ὥς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραξε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ' ὥς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὥς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. Ἐπεὶ τε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὗτε πρόβατά σφι ἔτικτε, οὗτε γῇ ἔφερε ὁμοίως καρπὸν.

οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος] De pronomine οὗτοι sic posito vid. III, 85. VII, 147. 222 ibique laudd. „Custodiunt per annum singuli, eorum nempe, qui ad illud munus per vices obeundum essent electi, civium opibus et genere potentissimi. In Excerptis e Conone legitur: τῶν δ' ἐπιφανῶν ἦν ὁ Πειθήνιος καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ διαδοχῆς τῶν ἱερῶν εἶχον προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν.“ Valckenar. De verbo αὐλίζεσθαι conf. VIII, 8. Ad verba ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς vid. nott. ad III, 41.

κατακοιμήσαντος] Ita omnes codd., qui iidem infra quoque κατακοιμήσαντα, quod equidem cum recentt. edd. retinendum duxi: vid. nott. ad VIII, 134. Unus Schaeferus exhibuit κατακοιμίσαντος atque κατακοιμίσαντα, quod iam Reiskio atque Valckenario venerat in mentem sic vertenti: *qui somno sopitus ovium neglexerat custodiam*, quodque etiam probat Wesselingius, cum verbo κατακοιμίζειν locus sit, *ubi vigiliae dormiendo tramittuntur*, teste Aeliano N. A. I, 15. XII, 22. III, 15, ubi invenitur κατακοιμίζειν τὴν φυλακὴν. Neque vero, ut bene monuit Schweigh., hinc efficitur, Herodotum uti non potuisse verbo κατακοιμᾶν eadem fere significatione, qua κατακοιμίζειν. Cum ille dormisset quod ad custodiam attinet s. per custodiae tempus, quod sane idem est atque: cum ille dormiendo trans-

egisset vigiliae tempus. Ac transitivum huius verbi usum, Homero eiusque aequalibus ab Eustathio tributum, aliis quoque locis comprobavit Abresch. ad Cattieri Gazophylac. pag. 88, ut sane cum eodem viro docto codicum lectionem in Herodoto haud deserendam esse iudicemus. Xenophon Memor. II, 1, 3: τῆς ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσι. — Articulum τὴν ante φυλακὴν Florentinus liber cum duobus aliis omittit. — In seqq. ὥς ἐπήϊσε est: quod ubi *animadvertit*; idem verbum ἐπήϊσεν adhibuit Apollon. Rhod. II, 195, ubi scholium exponit ἦσθετο. Vid. supra nott. ad III, 29. De augmento, quod verbum ἐπαίειν apud Nostrum retinet, cf. Bredov. pag. 298.

εἶχε σιγῇ] i. e. hoc ipsum (ovium necem) *clam* s. *tacite tenuit*. Conf. allata ad VII, 237. Ad locutionem ὑπάγειν ὑπὸ δικαστήριον cf. nott. ad VI, 72 et ad verbum κατακρίνειν nott. ad VII, 146.

ἔφερε ὁμοίως καρπὸν] καρπὸν abest a Sanctrofti libro. De ipsa sententia conf. nott. ad III, 65. De voce πρόφανα (*oraculum*) cf. nott. ad V, 63. Mox revocavi cum recentt. edd. ἐγένετο pro vulg. ἐγένετο, quod cum Schaefero tenuit Matthiae. Quod continuo sequitur ἐπεί τε, e Reiskii emendatione receptum, eius loco Schaefer et Bekker retinuerunt ἐπειτα, praeposita maiori distinctione: sed vid. modo Bredov.

πρόφαντα δὲ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο, ἐπεὶ
 τε ἐπειρώτεον τοὺς προφήτας τὸ αἷτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ·
 οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον, ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προ-
 βάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμήσαι
 τοὺς λύκους, οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ,
 πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας, τὰς ἂν αὐτὸς ἔληται
 καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελευμένων αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ
 δόσιν τοιαύτην, τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα.
 Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῇται, 94
 ἀπόρρητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι δια-
 πρηῆσαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ
 ἐλθόντες οἱ παρίζοντο καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατ-
 ἔβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες εἰρώ-

pag. 39 et 108. Ad vocem προφή-
 τας conf. VIII, 36. 135 et nott. ad
 VII, 111. τὸν φύλακον dixit Noster,
 qui supra VIII, 41 dixit φύλακα,
 utraque formā usus: tu vid. nott. ad
 VIII, 41 et cf. etiam Wex ad So-
 phocl. Antigon. 199.

αὐτοὶ γὰρ ἐπορμήσαι τοὺς λύ-
 κους] „Loquuntur prophetae, sed
 uterque dei nomine, cuius propheta
 est; αὐτοὶ igitur intelliguntur Iu-
 piter Dodonaeus et Apollo Delphi-
 cus.“ Schweighaeus. Tu vid. de
 hac structura nott. ad I, 56. II, 118.
 IV, 15. In seqq. pro δῶσι tres codd.
 δώσειν. Tu conf. IV, 9 et allata ad
 V, 118; sed vide quoque IX, 86 ibi-
 que allata.

τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀν-
 θρώπων ἔχοντα] i. e. quo (munere)
 ornatum multos fore qui praedicaturi
 essent, sive, ut Schweighaeuserus in-
 terpretatur: „donum, cuius causa multi
 homines beatum illum sint praedica-
 turi.“ Nimirum accusativi et infi-
 nitivi structura transit quoque in
 enuntiationem adiectam, ut VI, 117,
 ne plura afferam; τὴν pendet ab
 ἔχοντα, quod ipsum refertur ad μιν,
 qui est obiecti accusativus, cum
 πολλοὺς subiecti sit accusativus. —
 Ipsum oraculum humanitatis ple-
 num effert Limburg-Brouwer: Hi-
 stoire de la civilisat. de Grecs IV
 (VI). pag. 141 seq.

CAP. XCIV.

ἐχρήσθη] Vid. VII, 144 ibique
 nott. De voce ἀπόρρητα vid. nott.
 ad IX, 45. In verbis προέθεσαν
 τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρηῆσαι (i. e.
 civium nonnullis s. viris e civium nu-
 mero delectis hoc negotium conficien-
 dum mandarunt) reposui e Floren-
 tino, aliis ἀστῶν, ut mox Herodotus
 loquitur, pro ἀστέων, quod Hero-
 doti usus respuit: vid. Bredov. pag.
 235. ἐν θώκῳ (in sella, in sedili) po-
 nitur ut I, 181 coll. VI, 63, ubi vid.
 nott., observante Schweigh. Add.
 Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli
 Agamemn. 502 (coll. Prometh. 288),
 quo auctore dicuntur „θᾶκοι in quo-
 vis oppido sedilia publica, quo con-
 fabulandi causa otiosi convenire so-
 lebant.“

ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι]
 i. e. donec descenderunt s. venerunt
 ad viri calamitatem unā commiseran-
 dam. Similia quaedam exstant I, 90.
 116 coll. 118. Latinorum decurrere
 ad preces cum hisce comparat Mit-
 scherlich. ad Horat. Od. III, 29. 58.

ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες] i. e. ita eum
 fallentes. Vid. nott. ad VII, 106.
 et conf. Hertlein. ad Xenophont.
 Anabas. II, 1, 18. Hinc infra: ὡς
 ἔξαπατηθεῖς. Intelligi vult Wes-
 selingius „simulatum dolorem, quo
 Euenium callide illexerunt et fefel-
 lerunt, sive, uti Conon, τέχνην ἱλα-

τεον, τίνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. Ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὺς τὸ θεοπρόπιον, εἴλετο εἶπας· εἴ τίς οἱ δοίῃ ἀγροῦς τῶν ἀστῶν, οὐνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοις, τὴν ἥδε καλλίστην εἴδωσαν τῶν ἐν τῇ πόλει· τούτων δὲ, ἔφη, ἐπήβολος γενόμενος, τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενόμενῃ. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες· Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ τὰ θεοπρόπια τὰ γενόμενα. Ὁ μὲν δὲ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πνυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὥς ἔξαπατηθεῖς· οἱ δὲ πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτημένων διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνομαστός γενέσθαι.

95 Τούτου δὲ ὁ Δηῖφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόντων Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. Ἦδη δὲ καὶ τότε ἤκουσα,

σάμενοι. Notus in talibus verbi usus ex Euripid. Andromach. 428: ὦ σ' ὑπήγαγον, h. e. ἐδελέασα καὶ ἐξηπάτησα καὶ προετρεψάμην e Scholiastae doctrina. Appian. B. Civ. III, 37 ὦ δὲ μάλιστα ὑπαχθέντες, *qua re maxime definiti*. — Quibus Schweigh. addit Plutarch. Vit. Solon. c. 8 fin. pag. 82, 2. ὑπαχθέντες οἱ Μεγαρεῖς τῇ ὄψει, *hac specie decepti Megarenses*. In seqq. ad significationem verbi ὑποστῆναι (*in se recipere, sustinere*) conf. nott. ad IX, 34.

δύο κλήρους] C. O. Mueller: Dor. II. pag. 61 haec attingens hanc in Apollonia valuisse rationem ponit, ut coloni advenae, qui Corinthii fuere, terram a se occupatam omnem in aequas diviserint sortes s. κλήρους ipsique hoc modo rem publicam constituerint. — Ad seq. ἐπήβολος conf. VIII, 111 ibique nott. ἀμήνιτος is opinor vocatur, qui *irae expertus* est, qui satisfactionem cum acceperit, non amplius infensus damna aliis inferre studet. Conf. Plut. Mor. (II) pag. 90 D, ubi ἄθυμος et ἀμήνιτος iunguntur. Alios locos dabit Wyttenbach. Ind. Graecit. Plutarch. Opp. (VIII, 1) pag. 87. — ὑπολαβόντες est *alterius sermo-*

nem excipientes, ut I, 214. VI, 130. VII, 101. Ad locutionem δεινὰ ἐποιέετο conf. nott. ad III, 14.

ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε] „*Divinitus insitam*, ut ille Homeri gloriatur Θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας Πατοίας ἐνέφυσεν Odyss. XXII, 348. Alia Demosthenis ἔμφυτος αἰσχροκέρδεια καὶ πονηρία *penitissime animo* ex toto vitae genere *haerens*, iuxta Dinarchi criminationem Oral. in Demosth. pag. 104. Alia Demetrii Phalerei ἔμφυτος ἀκρασία in fragmento Duridis apud Athen. XII pag. 542 C.“ Wesseling. ἔμφυτος ἐπιθυμία apud Platonem legitur in Phaedr. §. 30. pag. 237 D: alios locos dabit Thesaur. Ling. Graec. III. pag. 953.

CAP. XCV.

ἀγόντων] Duo codd. ἀγαγόντων, quod receperunt Matth. et Bekker. Conf. IX, 119 et VIII, 26, ubi similis confusio. De vatibus, qui exercitum ad bellum proficiscentem comitantur, vid. nott. ad IX, 33. Ad verba ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος (*insistens nomini*, i. e. *usurpans, assumens Euenii nomen*) vid. nott. ad III, 63.

ὥς ὁ Διήφορος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ 96 Ἕλλησι ὥς ἐκαλλίρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτη, παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην. οἱ δὲ Πέρσαι, πνυθόμενοί σφεας προσπλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὁμοῖοι

ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα] Pro ἐπὶ Reiskius coniecerat ἐπιὼν, ut sit: *Graeciam obiens*; idque probante Larchero receperunt Schweigh. et Gaisf. Sed postea Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 249: „videndum vero, ait, ne in eandem sententiam teneri potuerit debueritque adeo librorum scriptura, ut nempe ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα valeat: *passim per Graeciam*.” Quo tamen sensu frequentius dicitur ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Sed omnium codd. scripturam deserere cum vix liceat, retinui ἐπὶ cum Schaefero, Matth., Negris et recc. edd. inde a Bekkero. Unde quod vulgo interpretantur: *operas vaticinandi contra Graeciam conduxerat*, malim reddere: *audivi eam operam suam* (in vaticinando) *passim per Graeciam elocasse* (multis); nam ἐκλαμβάνειν dicitur, qui *operam suam* certā scil. pecuniā s. mercede pacta, *alteri elocat*. De quo citant Plutarch. Pelop. 25. pag. 291 B. II. pag. 396 E. Polyb. III, 42. Unum negotium facessit ἐπὶ hāc notione utique insolitum, quamquam alteram si sequor interpretationem, quid hoc loco sibi velit *contra Graeciam*, haud sane percipio. Negris interpretatur: *ταξιδεύων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐχρησμολόγει ἐπὶ μισθῷ*, et *ἔργα ἐκλαμβάνειν* idem esse ait atque *ἐργολαβεῖν*.

CAP. XCVI.

ὥς ἐκαλλίρησε] Vid. nott. ad VII, 134 et ad verbum ἀνάγειν VIII, 60. §. 1. VIII, 76. Mox pro

νῆας reposui νέας, ut IX, 97. 98. 99. 106.

πρὸς Καλάμοισι] Hic locus vix aliunde cognitus nisi ex Athenaeo XIII, 4. pag. 572 F. Unde nunc in Herodoto editum Καλάμοισι pro olim vulgat. Καλαμίσοισι, quamquam Schweighaeusero dubitandum videtur, Herodotus num scripserit Καλαμίσι an Καλάμοισι. Tu conf. Guérin: Descript. de l'île de Patmos et de Samos p. 186 seq. Aliam eiusdem nominis urbem in Messenia affert Pausanias VI, 31, 3 itemque Stephanus Byzantinus s. v. De *Heraeo*, quod non longe remotum a mari fuisse scribunt, vid. nott. ad III, 60. Itaque accedere non possum iis, quae scribit Grote: History of Greece V. pag. 257, videri aliud hoc loco intelligendum esse Iunonis templum in alia insulae Sami parte: nec sane Guérin l. l. pag. 179 seqq. in recensendis Samiorum templis ullum novit aliud Iunonis templum praeter celeberrimum illud Heraeum, quod hoc quoque loco intelligere malim.

παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην] Voculam ὥς ante ἐς olim insertam ignorant libri, qui si ferrent, tenendum utique illud recte statuit Valckenar. citans Xenophontea [de quibus conf. Sturz. in Lex. Xenophont. IV. pag. 607] et Thucyd. VI, 67. Eandem particulam ὥς infra quoque IX, 98. 99 Noster haud apposuit. — Ad structuram verborum ἀπῆκαν ἀποπλέειν conf. nott. ad VI, 84 et ad vim particulae ὧν in verbis οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον Matth. Gr. Gr §. 625.

εἶναι. ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πληθὸς μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. Ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνείρυσαι τὰς νέας, καὶ περιβαλέσθαι
 97 ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶν ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλῆος ἰδρύσατο, Νείλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κί-
 στὺν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν, καὶ περιέβαλοντο ἔρκος

ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν] i. e. sub tutela sui ipsorum exercitus, qui scilicet in ora maris erat collocatus. In seqq. verbum ἦν ante ἑξ deest in Schaeferi et Bekkeri editione. De *Tigrane* cf. VII, 62. IX, 102.

κάλλει τε καὶ μεγάλῃ] Vid. nott. ad IV, 12 et ad verbum ὑπερφέρων nott. ad VIII, 144. Adhibuit hunc locum quoque Pflugk ad Euripid. Heraclid. 555. De verbo ἀνείρυσαι vid. nott. ad VII, 59, de verbo περιβαλέσθαι nott. ad I, 163. Vocem κρησφύγετον illustravimus ad V, 24.

CAP. XCVII.

ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα] „Γαίσων fluvius, ex Ephoro notus apud Athen. VI. pag. 311 E. *Gessus* apud Plin. V, 29, 31. *Gaesus* Melae I, 17 [§. 2, ubi conf. Tzschucke nott. exegg. Vol. III. P. I. pag. 488. Grote: History of Greece V. p. 257 *Gaesum* et oppidi et fluvii nomen fuisse suspicatur]. Σκολοπόεις, aliunde non cognitus, ex hoc Herodoti loco colligitur amnis fuisse, in *Gaesum* haud procul ab ostio aquas suas exonerans.“ *Schweighauser*. Nec plura affert Mannert. VI, 3. pag. 292. De *Mycale* vid. nott. ad IX, 90; de templo τῶν Ποτινέων nihil quidquam constat; intelligitur autem opinor templum *Eumenidum* s. *Furiarum*, quae αἱ Πότνιαι appel-

lantur et ποτινάδες θεαὶ ab Euripide in Orest. 318; πότνια Ἐρηνὺς apud Aeschylum invenitur in Eumenid. 865 coll. Sept. c. Theb. 827. Quamquam apud Sophoclem in Oedip. Colon. 1048 Πότνιαι vocantur *Ceres* et *Proserpina* in Eleusiniis cultae: ad easdem deas spectare videntur, quae apud Pausaniam IX, 8, 1 loco lacunoso sive corrupto leguntur.

Νείλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος] Conf. nott. ad I, 142. V, 65. Wesselingius de Ionum migratione Miletoque condita citat Pausan. VII, 2. §. 1 seq., ubi tamen nulla Philisti mentio, Strab. XIV. p. 633 seq., 938 seq., cui hic Codri filius, coloniae dux vocatur *Νηλεύς*. Cum Herodoto facit Pausanias, ubi exstat *Νειλεύς*. Vid. Eustath. ad Odys. pag. 1681 et Perizon. ad Aelian. V. H. VIII, 5.

ἐπὶ Μιλήτου κίστῳ] κίσις, observante Valcken., hic habet Eustath. in Dionys. 823, qui sinceram formam κίστῳ servavit ad Homer. Ili. XIX, pag. 1245, 40 de his Ionum formis disputans. Eodem pertinent ab eodem Valckenario allata: δαμητύς· κατασκευή apud Hesych. I. pag. 1054. φραστύς· σκέψις, ἐννοία (ibid. II. pag. 1523) ἀφραστύς· ἀσυνεσία apud Suidam I. pag. 398. ἀποδαστύς apud Hesych. I. pag. 458 ibique nott. coll. Plut. II. p. 933 E,

καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρσκευάδατο ὥς πολιορκησόμενοι καὶ ὥς νικῆσόντες, ἐπ' ἀμφοτέρα ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρσκευάζοντο.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὥς ἐπύθοντο οἰχωκότητας τοὺς βαρβάρους 98 ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὥς ἐκπεφευγόντων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο, ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιεῖν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρσκευασάμενοι ὧν

ubi *σωφρονιστύος*. Apud Herod. V, 6 *ληϊστὺς*, IV, 75 *καταπλαστὺς* (ut *Mediceus* exhibet), quae tangens idem Valcken. ad I, 85 addit Callimachum prae caeteris poëtis talia frequentasse, in cuius paucis reliquiis inveniantur *ἀρπακτὺς*, *διωκτὺς*, *γελαστὺς*, *μαστὺς*, *ἀλητὺς*, *οἰστεντὺς*. Alia huiusmodi vocabula in *ὅς* exeuntia, ab Ionibus praesertim frequentata, attulit Hemsterhus. ad Lucian. Dial. Mort. VI, 3. T. II. pag. 433 ed. Bip., quo bene usus Stallbaum. ad Platon. De legg. XI. p. 933 E, alia quaedam addidit; de huiusmodi vocibus disseruit quoque Lobeck. in Indic. Lectt. aetat. 1836 Academiae Regiomontanae. Unde in Nicolai Excerptis nuper e codice Escorialensi publicatis Feder pag. 118 recte tuetur τῆς χρηστύος, mutatum a Muellero (Fragm. Hist. Graec. Vol. III. pag. 402) in τῆς κρίσεως.

ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλλοντο ἔρκος κ. τ. λ.] i. e. *ibi naves* (in terram) *subduxerunt easque circumdederunt septo* (muro) *lapideo et ligneo, arboribus caesis manuctis* (frugiferis) *palosque circa septum hoc defixerunt acutos*. Simile quid legimus in Thucydid. IV, 9 his verbis declaratum: τὰς τριήρεις, ἀπερ ἦσαν αὐτῶ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν, ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τέλιγμα προσεσταύρωσε, ubi Blomfield. Herodotei loci bene fuit memor. De verbo ἀνείρυνειν vid. nott. ad VII, 59; ad locutionem περιεβάλλοντο ἔρκος vid. nott. ad VII, 791. — Ad δένδρεα ἡμερα conf. VII,

115, ubi opponuntur ἄγρια δένδρεα, itemque IV, 21.

παρσκευάδατο] Conf. IX, 100 ibique nott. Ad verbum πολιορκησόμενοι vid. nott. ad V, 34 et cf. supra IX, 58. In sequentibus verbis plerumque iungunt: ἐπ' ἀμφοτέρα ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρσκευάζοντο hoc sensu: *ad utrumque parati erant, rem animo vertentes s. curantes*. Quod si admittitur, haud scio an scribi oportuit: ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρσκευάζοντο. Quare equidem cum Reiskio malui voces ἐπ' ἀμφοτέρα antecedentibus verbis adnectere et referre ad verba ὥς πολιορκησόμενοι καὶ ὥς νικῆσόντες, in quibus vel iterata particula ὥς vim quandam habet, ut *in utrumque parati dicantur vel obsidionem passuri* vel (cum his munimentis magis tuti essent, facilius inde) *victoriam reportaturi: hoc enim animo s. ita rem animo versantes se parabant ad pugnam*. De significatione verbi ἐπιλέγεσθαι vid. allata ad V, 30.

CAP. XCVIII.

ἤχθοντο ὥς ἐκπεφευγόντων] Simili modo Noster loquitur VIII, 109: οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγόντων περιημέκτεον, ubi vid. allata. Ad verba ἐν ἀπορίῃ εἶχοντο vid. nott. ad VIII, 52 et 109. Unde intelligitur, praepositionem ἐν e duobus codd. bene a Schaefero, quem merito reliqui edd. secuti sunt, esse assumptam. — ὅ τι ποιέωσι est: *quidnam facerent s. facere deberent*. Nam deliberativus est coniunctivus, de quo

ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα, ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὤρων νέας ἀνειλκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων ἐγχρίψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσα ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι, τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἐάν συμμίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἡβης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ

vid. G. Hermann. Opuscul. IV. pag. 90 seq. Neque aliter ponuntur coniunctivi ἀπαλλάσσονται et καταπλέωσι.

ἀποβάθρας] *Scalas* ad descensum *nauticas* intelligit Wesseling. citans Thucyd. IV, 12, ubi vid. Duker. et Hemsterhus. ad Lucian. Diall. mortu. X, 10. T. II. pag. 459 coll. Poll. I, 93. Sic autem vocantur non solum ponticuli illi, qui a nautis in litus vel ripam eiiciuntur tam conscendendae navi quam escendendae inservientes, sed etiam pontes illi, quibus utebantur ad transcendendum e suis navibus in naves hostiles: quales hoc loco potissimum intelligi recte monuit Schweighaeuserus. Similem in modum ἐπιβάθρας profert Plutarch. in Vit. Alcibiad. 17 init., ubi vid. quae p. 157 adnotavimus.

ἀνειλκυσμένας] Vulgo ἀνελκυσμένας, quod in ἀνελκυσμένας mutandum esse monuit Bredov. pag. 303, quem Dietsch. recte secutus est. De verbi significatione vid. nott. ad VII, 59 et ad παρακεκριμένον cf. VIII, 70 ibique nott. Inde Schaeferus in Animadverss. ad Plutarch. Vit. T. V. pag. 311 (ad Caton. min. 13) et T. VI. p. 419 recte interpretatur: *in acie stantem*. Praepositionem ἐν ante τῇ νηὶ deleri voluerat Valckenar. Mox revocavi ἐγχρίψας, quod h. l. Mediceus et Sancrofti liber cum aliis tenet, quodque etiam IV, 113 iidem codd.

tenent. Florentinus liber affert ἐγχρίψας. Tu vid. nott. ad II, 60.

ὑπὸ κήρυκος] i. e. voce praekonis, ut interpretatur Wesseling., citans Theophrast. apud Stob. Serm. XLII [44]. pag. 280 s. 201. T. II Gaisf. et Xenoph. Laced. rep. XI, 6 et Aeschyl. Choëph. 838 (ubi ὑπάγγελος vice ὑπ' ἀγγέλου). „Praeconis,” idem pergit Wesseling., „μεγαλοφωνοτάτου ἐν τῷ στρατοπέδῳ” voce ad Ionas usum Leotychiden, auctor Diodorus est XI, 31, nonnulla eius ex ore memorans a vero alieniora. “Ipsam locutionem etiam adhibent ad Homer. Iliad. XII, 277. Cf. etiam Thucyd. VI, 32, ubi ὑπὸ κήρυκος Haackius interpretatur: „*praecone verba praeconis*, vota sollemnia nuncupante”; laudant quoque Pflugk. ad Euripid. Alcest. 737. — In verbis sequentibus πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι, τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι (i. e. etenim nihil eorum, quae vobis mando, intelligent Persae) verbum συνήσουσι adsciscit genitivum eodem modo, quo I, 47 (ubi vid. nott.). IV, 113. V, 19. Ad vim pronominis τινὰ (in verbis μεμνησθαί τινα χρὴ) vid. allata ad VIII, 109.

τοῦ συνθήματος Ἡβης] i. e. *namque oportet meminisse tesserae, quae est Hebe s. Iuventus*. De voce σύνθημα vid. nott. ad VIII, 7. Pro ἔσακόνσας Bekkerus dedit ἐπακούσας, idque receperunt Dindorf. et Dietsch; libri scripti in vulgata consentiunt omnes.

μὴ ἑσακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἑπακούσαντος. ὧντὸς δὴ οὗτος ἑὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἐμέλλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἑλλησι. Λευτυχίδεω δὲ 99 ταῦτα ὑποθεμένου δεύτερα δὴ τάδε ἐποίησεν οἱ Ἕλληνες. προσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὥς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἥμισυ ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολε-

ὧντὸς δὴ οὗτος ἑὼν κ. τ. λ.] Sententia scriptoris est, eandem Leotychidae mentem, idemque consilium fuisse Leotychidae per praeconem ista Ionibus significantis, quod Themistoclis fuerat, cum ad Artemisium similia lapidibus incidi curaret: de quo vid. VIII, 22. — In verbis sequentibus ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα Sancrofti liber exhibet ἐκί τε, unde ἔπειτεν reponi vult Bredov. pag. 108, hanc vocis formam Ionicam esse contendens indeque Herodoto restituendam, licet nullo Herodoti loco libri scripti hanc formam afferant: inde receperunt ἔπειτεν hoc loco Dindorf. et Dietsch. Equidem in tanto codicum dissensu mutare quidquam nolui. Ipsa Herodoti sententia haud dubia: Sperabat enim Leotychides, se vel Ionibus, si dicta haec barbaros laterent, persuasurum (ut deficerent), vel, si postea haec ad barbaros delata (indeque ipsis perspecta) essent, effecturum, ut hi Graecis (τοῖσι Ἑλλησι i. e. Ionibus) diffiderent. Ubi vocem ἀπίστους, quae ad βαρβάρους spectat, activo sensu adhibuit Noster, qui supra VIII, 22 in simili fere sententia passivo sensu eandem posuit. Dixit Sophocles in Aiac. 682: ἀπίστος ἑσθ' ἐταιρίας λιμήν; plura ex-

hibentur in Thesouro Ling. Graec. Vol. V. pag. 7342 seq. ed. Valpy.

CAP. XCIX.

ταῦτα ὑποθεμένου] i. e. cum hocce Ionibus consilium dedisset Leotychides; vid. nott. ad I, 107 et ad V, 92. §. 6. — Mox retinui προσχόντες, ubi Schaeferus dederat προσσχόντες. Vid. nott. ad I, 2 et ad VI, 33. Ad verba τὸ Ἑλλήνων φρονέειν cf. VII, 102 ibique nott.; ad verbum ὑπονοήσαντες conf. IX, 88 ibique nott. Valet autem: *suspicati, Samios cum Graecis sentire, arma iis adimunt.* Infra IX, 103 ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα. In verbis proxime sequentibus structuram genitivorum absolutorum qui vocantur (ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων) cum sequatur: τούτους λυσάμενοι πάντας, notavit Kuehner Gr. Gr. §. 681, b. Nec dispar est, quod Plato dixit De rep. I, 1. p. 327 C: ὥς τοίνυν μὴ ἀκουσομένων, οὕτω διανοεῖσθε, ubi vid. Stallbaumium plura proferentem p. 21. Ad οἱ Ξέρξεω cf. nott. ad VII, 104. λύεσθαι est pecuniâ redimere aliquem captivum s. servum. De redemptionis summa dixi ad V, 77. ἐποδιάσαντες est viatico dato; plura de verbo ἐφοδιάζειν vid. in The-

μίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προσταύουσιν τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, 731 ὥς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν. ἐποίουν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἕρκος εἶναί σφι.

100 Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἑλλησι προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δέ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατό-

sauro Ling. Graec. III. p. 2581 ed. Dindorf. — Mox e Sanctrofti cod. recepi εἶχον pro ἔχον, ut IX, 67. De voce δῆθεν vid. nott. ad IX, 66. Ad ἔωσι ex antecedentibus assumendum οἱ Μιλήσιοι.

τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν, δυνάμιος ἐπιλαβομένοις] i. e. quos etiam novi quid molituros esse putabant, facultatem (rerum sc. novarum) adeptos. Ubi dativus τοῖσι — ἐπιλαβομένοις ita offendeat Valckenarium, ut post κατεδόκεον excidisse putaret ἐνεὸν, quibus et inesse putabant, ut facultatem adepti nova molirentur. Et probavit Larcherus. Mihi secus videtur. Nam, quod recte monuit Schweighaeuserus probante Sommero in Schulzeit. 1833. nr. 133. pag. 1057, καταδοκεῖν vix multum significatione differre videtur a simplici verbo δοκεῖν (existimare), nisi quod κατὰ suam quandam retineat vim ac potestatem: contra aliquem existimare, cui verbo dativum adici posse, ubi vulgo genitivus adstruitur, probant hi fere loci: VII, 9. 146. I, 212. III, 155. Matth. Gr. Gr. §. 378. not. 3. Et sane latiori sensu, ubi vis praepositionis fere exstingui videtur, utitur Noster verbo καταδοκεῖν I, 22. 79. III, 27. VI, 16. VIII, 69. IX, 57. Aliter dativi rationem accipit Kuehner Gr. Gr. §. 568, I, Herodoti verba sic interpretans: „sie glaubten bei ihnen, dass sie Neuerungen machten.“ Locutio νεοχμὸν ποιεῖν redit IX, 104; supra IV, 201. V, 19 dixit νεοχμοῦν. Ad verba: τούτους μὲν — τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσ-

σοντο οἱ Πέρσαι (i. e. ab his igitur Ionibus — hoc utroque modo sibi praecavere studebant Persae) conf. ob usum verbi προφυλάσσεσθαι cum accusativo iuncti VII, 176 coll. VII, 130 ibique nott. — In ipso argumento cum Herodoto consentiant Diodor. XI, 33. Polyaen. VIII, 45.

συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἕρκος εἶναί σφι] i. e. clipeos s. crates vimineas ita comportarunt, ut ipsis pro vallo essent. Conf. IX, 61. 62. 102. Ad vocem ἕρκος cf. IX, 96.

CAP. C.

παρεσκευάδατο] Vid. IX, 97. Bekkerus quaerit, num παρεσκευάστο, idque ipsum reponi iubet Bredov. p. 334 reposuitque Dietschius, cum singularis hoc loco requiratur, nec pluralis, ut IX, 97.

φήμη τε ἐσέπτατο] i. e. fama advolavit, subito et inopinato incessit. Quae h. l. est φήμη, infra cap. 101 vocatur κληδών. Vid. nott. ad V, 72 coll. III, 153. IX, 91 ibique laud. Wesselingius citaverat Procopii Epist. LII et Aeschin. De fals. legat. pag. 47 [pag. 311 R. s. §. 41]. Verbum ἐσέπτατο exstat quoque IX, 101 atque in Homeri Ili. XXI, 494: disputat de huius verbi formis apud Nostrum obviis Bredov. pag. 355. Alia dabunt ad Aeschyli Prometh. 622 (665 Blomf.) interpretes. Qui supra IX, 17 dixerat: διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ — φήμη, et qui hoc quoque loco mox scripsit: ἡ δὲ φήμη διεξῆλθε, is consulto hic dixisse videtur φήμη — ἐσέπτατο Homeri

πεδον πᾶν, καὶ κηρυκῆϊον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματῶγῃς κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε, ὥς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. Δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν

ad mentem, qui similem in modum usus est voce φήμη sive (quae eodem redit) ὄσσα ad significandam vocem divinitus auditam aut talem, quae divinitus accedere cum putetur mirumque in modum homines capiat, divini quid interesse declarat indeque a diis missa habetur: qualem a vulgari hominum voce bene distinxit Homerus Odyss. I, 282 (ubi cf. Nitzsch. pag. 51 seq. et Ameis) coll. II, 35. XXIV, 412. Ili. II, 93, eumque secutus Sophocles in Oedip. Reg. 43. Ac talem φήμην, qualem etiam novit Plato De republ. III, 21. p. 415 D, Nostrum h. l. intellexisse satis patet. Quae pluribus persequitur Grote: History of Greece V. pag. 260 seq. de ea vi, quam talia in hominum animos praesertim in rebus gravioribus exerceant, monens atque, cum hoc ad omnium aetatum homines pertineat, afferens locum auctoris Gallici (Michelet: Histoire de la revolution Française ch. VII. Vol. I. p. 105), qui motus populi describit sponte ac subito ita excitati, ut omnes uno quasi animo et una voce accurrerent ad expugnandam famosam illam arcem multumque exosam, cui nomen Bastille. Mihi haec utique ab Herodoti verbis aliena esse videntur. — Ad vocem κυματῶγῃς conf. nott. ad IV, 196; et vid. quoque Wesseling. Diss. Herod. IX. pag. 207, ubi inter alia Homeri Vit. cap. 19. 34 affert et ex Sophocl. Oed. Col. 1307 (1243) δεινὰ κυματοαγεῖς ἄται, de fluctibus, qui in litora impelluntur et franguntur. κηρυκῆϊον (caduceus) quid sit, docent scholia ad Thucyd. I, 53. Plura si quis quaerat, dabit Thesaurus Ling. Graec. Vol. IV. pag. 1529 ed. Dindorf.

ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι] „Famam de victoria ad Plataeas a Graecis

reportata, quam divinitus ortam censuit Herodotus, a Leotychide rei ignaro prudenter confictam verius alii statuerunt. Vid. Diodor. XI, 35, Casaubon. ad Polyaeum, Spartiatæ strategema commemorantem I, 33.“ [Add. Iustin. II, 14, qui miratur, „tantam famae velocitatem fuisse, ut cum matutino tempore proelium in Boeotia commissum sit, meridianis horis in Asiam per tot maria et tantum spatii tam brevi horarum momento de victoria nuntiatum sit.“] Valcken. Equidem cur Herodoto diffidam, non habeo, de cuius sententia δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων vid. VI, 22 ibique nott. et VII, 57. Ac pertinet huc quoque insignis Plutarchi locus in Vit. Aemilii Pauli 24: ὑπερβάλλει δὲ θεϊότητι πάντως καὶ τύχῃ τὰ τῆς φήμης et quae sequuntur.

τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης κ. τ. λ.] Wesselingius, cui haec inconcinna et impedita videbantur, scribi maluit: τῆς αὐτῆς ἡμέρης, συμπύπτοντος τοῦ κ. τ. λ., ut intelligamus ad Plataeas acceptam et ad Mycalen futuram Persarum cladem, utramque eodem die. Wesselingio (qui de verbo συμπύπτειν confert VIII, 15. IX, 101) assensus est Larcherus. Equidem cum Schweighaeusero facere malim ita scribente: „Quod si αὐτῆς abesset, neminem turbatura erat haec locutio: coincidente die utriusque cladis. Ferenda vero etiam videtur vocis αὐτῆς abundantia: est enim, quasi dixisset in eundem diem utraque clades coincidit.“ Ac Negris quoque sine ulla necessitate scribi putat συμπύπτοντος, idemque reponi iubet Eltz (Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 344), qui etiam mox, ubi Sancrofti liber habet φήμη δὲ, refingi vult φήμη ἥδε. Mihi utrum-

Μυκάλη μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος, φήμη τοῖσι Ἑλλήσι τοῖσι ταύτῃ ἔσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῶ μάλ-
 101 λον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἁμφοτέρων τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγένετο (ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πausανίῳ Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἐτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλῃν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μηνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ

que necessarium haud videtur, indeque intactum reliqui συμπιπτόσης ab omnibus libris scriptis allatum et ad ἡμέρης ita referendum, ut explicuit Schweigh. De voce τρώμα, qua *clades* significatur, vid. nott. ad VI, 132. VII, 233. I, 18. 174.

CAP. CI.

παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον] Vid. IX, 57. 62. De voce συμβολῆς vid. IV 159 ibique nott.

ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα] i. e. *recte iis accidit fama adveniens* s. recte iis fama enunciavit. Ad seqq. πρῶτ' τῆς ἡμέρης vid. nott. ad VIII, 6 et cf. II, 173. VII, 223. περὶ δείλῃν Larcher. reddit: *l'après midi*.

μηνός τε τοῦ αὐτοῦ] „Mensis Attici Boëdromionis die tertio, teste Plutarcho in Camill. [19]. pag. 138 A. et De glor. Ath. pag. 348 F. nec sibi tamen constante in Aristid. [19]. pag. 330 F. Aeliani in sexto Thargelionis die error Var. Hist. II, 25 dudum castigatus est.“ *Wesseling*. Scripsit nimirum Plutarchas in Vit. Aristid. 19 fin., pugnam commissam esse τῇ τετράδι τοῦ Βοηδρομιῶνος ἱσταμένου κατ' Ἀθηναίους, κατὰ δὲ Βοιωτοὺς τετράδι τοῦ Πανέμου φθίνοντος, additque eodem die adhuc Graecorum syne-drium Plataeis convenire ac sacra ferre Iovi Liberatori in memoriam victoriae; in Vit. Camill. 19 et De glor. Athenienss. cap. 7 μηνός Βοη-

δρομιῶνος τρίτῃ Plataeis simul atque ad Mycalen Graecos vicisse narrat, in eo tamen sibi non constans, quod eodem loco in Camill. 19 commemorat *Metageitnionem*, ὃν Βοιωτοὶ Πάνεμον καλοῦσι, quem Panemum cum Boëdromione convenire altero loco professus erat. Quae cum ita sint, Panemum cum Metageitnione (i. e. Augusto) convenire, praeunte Boeckhio haud pauci statuerunt, dubitante quamvis C. Fr. Hermann (Griech. Monatskunde pag. 72 seqq.), qui Panemum mensem nonum post brumam esse indeque magis ad Boëdromionem (Septembrem) accedere putat. Illam sententiam si sequimur ac Panemum cum Metageitnione congruere statuimus, quartus dies ex fine Panemi in *diem vicesimum scriptum* Metageitnionis cadet eoque ipso die pugnam utramque commissam esse, igitur post medium Augustum anni 479 s. Olymp. LXXV, 2 statuendum erit cum Muenschero De rebb. Plataeenss. pag. 59 seq., alia quoque argumenta proferente: nec multum recedere inde putamus, quod die *vicesimo septimo* Metageitnionis pugnam commissam esse voluerat Boeckhio, triginta dies huic mensi tribuens, qui tantum habet undetriginta (vid. Index Lectt. Berolin. aest. 1816. p. 4); postea idem statuit (Zur Gesch. d. Mondcyclen pag. 67) pugnam Plataeensem vel aliquot diebus ante τετράδα τοῦ Πανέμου φθίνοντος commissam vi-

πολλῶ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. Ἦν δὲ ἀρρω-
δίη σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὗ τι περὶ σφέων αὐτῶν
οὕτω, ὥς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς.
ὥς μέντοι ἢ κληδῶν αὕτη σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύ-
τερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. Οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρ-
βαροι ἐσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὥς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλ-
λήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις 102
τεταγμένοις μέχρι κοῦ τῶν ἡμισέων ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰ-
γιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ
τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖ-
ρα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήϊσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέ-
ρῳ κέρει ἐτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. Ἔως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι

deri, sed postea Plataeis celebratam a Graecis hoc ipso die, Athenis autem vel serius, ineunte Boëdromione, ut Plataicae et Marathoniae pugnae sollemnia continuo sese exciperent: Marathoniae pugnae memoriam sexto die huius mensis celebratam esse vidimus ad VI, 106: tertio aut quarto Plataicae pugnae sollemnia peracta videntur. Quae cum ita sint, haud recte statuit Duncker: Gesch. d. Alterth. IV. p. 828, intra diem Septembris vicesimum quintum et vicesimum septimum Plataeis pugnatum esse. In seqq. verbis de structura voculae πρὶν cum infinitivo vid supra allata ad V, 118 et IX, 13. Ad verba ὥς τῶν Ἑλλήνων e proxime antecedentibus περὶ repetendum esse docuit Strange in: Jahrb. f. Philol. Suppl. III. p. 444. Verba: μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς Schweigh. sic reddidit: ne in Mardonio offendant s. Mardonio succumbat Graecia. Ubi dativi praepositionem περὶ excipientis (vid. Matthiae Gr. Gr. §. 589, ὁ, α) haud alia esse ratio videtur atque ea, ex qua timendi verbis περὶ cum dativis addi solet; vid. VIII, 74 ibique citt. Verbo προσπαταῖν Noster saepius usus est: vid. nott. ad I, 65 et cf. IX, 107.

ὥς μέντοι ἢ κληδῶν — ἐσέπτατο] Vid. IX, 100 et ad formam comparativi ταχύτερον IV, 127 ibique nott.

ἄεθλα προέκειτο] i. e. cum ipsis et insulae et Hellespontus tanquam praemium victoriae essent proposita. Usus verbi προεῖσθαι satis ostendunt I, 126. IV, 10. VII, 197. — Retinui hoc quoque loco, quod omnes ferebant codices, προέκειτο, nec scripsi προσέκειτο, ut Dietschius fecit Bredovium secutus; vid. nott. ad VIII, 42.

CAP. CII.

τοῖσι προσεχέσι] Vid. nott. ad IX, 28. Verba μέχρι κοῦ τῶν ἡμισέων valent: usque ad dimidias fere (exercitus) partes, i. e. adeo ut acies haec (Atheniensium et eorum, qui iuxta erant collocati) dimidium totius exercitus contineret. Ad vocem ἄπεδον vid. IV, 62 ibique nott. et IX, 25. Ad vocem χαράδρην (voraginem) conf. VII, 176 ibique nott. Quod ad ipsam pugnam attinet, cum Herodoteis conferri possunt, quae narrat Diodorus XI, 36, utrinque summa virium contentione pugnatum esse affirmans magnamque stragem factam, cum Persarum plures quadraginta milibus interempti sint.

ἐτι καὶ δὴ ἐμάχοντο] Ita libri scripti. Voculam ἐτι hinc transferre vult Stegerus et collocare post Λακεδαιμόνιοι; cui obloquitur censor Lipsiensis 1833. pag. 50. „ἤδη, ait Schweighaeuserus, expectasses,

ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ. ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἔτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Τροιζήνιοι, οὕτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι, συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὠρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ, κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσι-

nisi ἀντίκα δὴ forsan legendum, aut ἤδη καὶ δὴ." Hoegero in Actt. phill. Monacc. III. pag. 527 voculas ἔτι καὶ δὴ tanquam spurias eiicere earumque in locum substituere ἤδη placuit. Equidem, si quid eiici debeat, unam eiecerim voculam ἔτι, ortam forsitan e praegresso ἑτέρῳ. Nam καὶ δὴ Nostro satis frequens, ut IX, 7. §. 2. IX, 11. 48. 72. 88. Inde uncis circumdederunt voculam ἔτι Dindorf. et Dietsch. Itaque loci sententia erit haec: *Dum s. quo tempore Lacedaemonti circumdabant* (montes et voraginem), *ii, qui in altero cornu erant collocati, manus iam conserebant.* Quamquam vel sic illud ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ κέρει, ubi ἐν exspectabas, displicet. Nec tamen discesserim in Eltzii (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 344) sententiam scribentis οὗτοι οὐ ἐπὶ τῷ κέρει ἐπι, ubi ἐπι pro ἐπεισι dici vult, ut ἐνι apud Herodotum aliquoties positum invenitur pro ἐνεστι vel ἐνεισι (II, 138. 155. VII, 112), idque pro praeterito poni addit, ut V, 91. Quae mihi certe minime persuasit vir doctus.

οὐδὲν ἔλασσον εἶχον] i. e. non inferiores erant. Cuius contrarium legitur IX, 70: πλέον εἶχον, superiores erant. — Ad locutionem ἔργου ἔχεσθαι vid. VIII, 11 et II, 121. §. 1 ibique nott. Ad voces ἐνθεῦτεν ἤδη ἔτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα conf. VII, 225

ibique nott. et ad verba φερόμενοι ἐσέπεσον nott. ad VII, 210. VIII, 28. Ad vocem ἀλέες vid. nott. ad I, 133.

συνεσέπιπτον] i. e. simul una cum illis intra murum irruerunt. De usu verbi Valckenar. excitat III, 78. Polyaen. II, 35. III, 9. 45. VI, 1. 2. Quibus Schweighaeuserus addit Polyb. IV, 72, 12 et Appian. Ind. Graecit. Ad formam ἀραίρητο conf. I, 191 ibique nott. Locutionem πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι attigi II, 45. IX, 18. IV, 125; de particulis οὕτε — τε vid. nott. ad VI, 1. De verbo ὠρμέατο vid. IX, 61 ibique nott.

κατ' ὀλίγους γινόμενοι] Vid. nott. ad VIII, 113 et Schaefer. ad Dionys. Halicarn. De compos. verbb. p. 44, qui vulgatam interpretationem ad paucos redacti (sive, ut Schweigh. reddit ad exiguum licet numerum redacti, idem esse adiiciens atque ὀλιγοὶ γινόμενοι) ita corrigit: *manipulatum, acie scissa, non continuam.* Equidem malim sequi Schweighaeuserum, qui in Lexic. Herodot. II. pag. 145 haec scripsit: „*Hi Persae, cum pauci essent etc. nempe quocunque loco pugnabatur, nonnisi pauci Persae supererant, qui contra Graecos starent.*“ Ad particulae αἰεὶ elegantem usum in seqq. attendi vult Valcken. conferens IV, 162 ibique nott.

κῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι. Ἀρταῦντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακε-103 δαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον. Ἐπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυῶνιοι καὶ στρατηγὸς Περίλεως. Τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὥς εἶδον ἀντίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην 739 ἑτέραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλήσι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι· Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν 104 Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίας εἵνεκά σφι· ὥς, ἣν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σῶζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τούτῳ τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι, τούτου τε εἵνεκεν, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεοίεν. οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον, ἄλλας τε κατηγεόμε-

Ἀρταῦντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης] Conf. VIII, 130 ibique nott. De *Mardontia* vid. VII, 80. VIII, 130; de *Tigrane* VII, 62. IX, 96. A venatu hoc nomen repeti posse arbitratur Pott. Etymolog. Forschungg. pag. XLIII, qui idem pag. XXXVI vocem *Μαρδόντης* cum aliis similibus (*Ἀριόμαρδος* VII, 78, *Μαρδόκος* VII, 82) comparat, in quibus viri fortis ac strenui notio subsit.

956. Vid. Valcken. ad VIII, 11. "[ubi vid. nott.] *Wesseling*. Ad formam ἐδυνέατο, quam in ἡδύναντο mutatum vult Stegerus (*Ephemer. Ienens.* 1828. pag. 47, ubi excitat I, 10. IV, 110. IX, 70) conf. nott. ad IX, 70. Ad usum et structuram verbi προσωφελέειν (*adiuvare, adiumento esse*) vid. Euripid. *Alcest.* 41. *Heraclid.* 681. 330. *Suppl.* 326, ne plura.

CAP. CIII.

καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον] i. e. et reliqua simul (cum Atheniensibus) peragebant. Verbum συνδιεχειρίζειν hoc uno, quantum scio, loco obvium; vid. *Thesaur. Ling. Graec.* VII. p. 1272 ed. Dindorf.

ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα] Eadem locutio IX, 99. Ad κατ' ἀρχὰς conf. VII, 88 ibique nott.

ἑτεραλκέα τὴν μάχην] „In alteram partem inclinantem [ancipitem], qualis Ἀρης ἑτεραλκῆς sive νικηφόρος, uti scholia Aeschyli Pers.

CAP. CIV.

προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων κ. τ. λ.] Ob verba Herodoti IX, 99: τὰς διόδους — προσταύσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, haerent h. l. in genitivo τῶν Περσέων, ita ut vel πρὸς vel ἐκ praeponi debere arbitrentur. Quo neutro opus esse vidit Schweighauserus, iungens τῶν Περσέων τὰς διόδους, *exitus Persarum*, i. e. *exitus viarum*, quibus se Persae recipere possent. — Ad νεοχμὸν ποιεῖν cf. IX, 99. — In seqq. ad κατηγεόμενοι eiusque structuram conf. ad VII, 215 allata, et de

νοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. Οὕτω δὲ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

- 105 Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιων ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κείσθαι ἐπὶ Γεραισιῶ. Μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυῶνιοι
- 106 ἠρίστευσαν. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἄπαν, τὴν λῆψιν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. Ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπη χρῶν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικί-

participii structura vid. nott. ad I, 116. 129 et confer etiam Hartung: Lehre von den Griech. Partik. I. pag. 151. Sequitur enim in altero orationis membro verbum finitum loco participii. Quod sequitur σφι, aequè ac φεύγουσι, ad Persas s. barbaros spectat.

CAP. CV.

Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου] Euthyni, sed obscuri hominis, meminit, notante Wesselingio Aristotel. Rhett. II, 19. pag. 92; Euthynous apud Ciceron. Tuscc. I, 49 nominatur. *Hermolycum* pancratiastam memorat Pausan. I, 23. §. 12. Alios pancratiastas Atticos profert Krause in Theagen. pag. 77 seq. De ipso *Hermolyci* nomine ac similibus disputat Letronne in: Journal d. Sav. 1846. pag. 171. Verbum ἐπασκεῖν eadem in re VI, 92.

Καρυστίοισι] De *Carysto* vid. nott. ad VIII, 112; de *Geraesto* vid. nott. ad VIII, 7; *Cyrnus* qui fuerit locus, mihi non innotuit. Videtur autem h. l. illud respici bellum, de quo Thucydid. I, 93, quodque Dodwell. in Annall. Thucydid. refert ad Olymp. LXXVIII, 2 sive 467 a Chr.

n. Idem statuit Girard: Archiv. d. Miss. scientifiq. II. p. 706; *Cyrnus*, cuius nuspiam alibi fit mentio, inter Geraestum et Carystum sitam fuisse coniicit idem pag. 722. Schöll (Philolog. IX. pag. 197) refert Carystum urbem obsessam et expugnatam ad Olymp. LXXVI²/3, sive 475/74 annum ante Chr. n.

CAP. CVI.

Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο] i. e. cum interfecissent. Cf. I, 24 et de simili verbo διεργάζεσθαι V, 20 ibique nott. κατεργάζεσθαι hac notione quoque reperitur apud Plutarch. Vit. Timol. 28. Marcell. 7. Caes. 67 init. itemque apud Euripid. Hippol. 888. Iphigen. Taur. 1173, apud Sophocl. Trachin. 1094. — In seqq. pro vulg. χρῶν dedi χρῶν, ut VIII, 3 ubi vid. nott.

ἐβουλευόντο περὶ ἀναστάσιος κ. τ. λ.] Deliberant de Ionia transferenda eiusque incolis in ea Graeciae parte collocandis, quae in ipsorum esset potestate. Hanc enim esse τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἰωνίης, qua incolae Ioniae ex Ionia in alias terras translati certas ibi sedes assignatas accipiant, cum Schweig-

σαι, τῆς αὐτοῖ ἐγκρατεές ἦσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπειῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ εἶναι εἶναι ἐωντούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἐωντῶν μὴ προκατημένων, Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. Πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἔθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν

haeusero (in Lex. Herod. I. p. 44) statuo. Neque aliter acceperim cum eodem Schweighausero, quae infra leguntur: οὐκ ἐδόκεε Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, non placuit Ioniae sedes relinquere, incolis in aliam terram translatis, patrio solo motis. Ubi non de captivis loco suo vi pulsus et in alia loca traductis sermo (hoc enim est ἀνασπάστους ποιεῖν, ut monui ad III, 93 et IV, 204), sed de iis, qui loco moventur suo non tam vi adhibita quam persuasione et libera voluntate. Quamquam malam quoque in partem eandem locutionem accipi posse monstrant, quae ad I, 76 notavi. Sic malam in partem accipio illud ἐξαναστήσαντες τὰ ἐμπόρια de emporiis vi occupatis et dirutis deque incolis alio traductis, ut I, 155. VII, 170. Consentit plane cum Herodoteis Diodorus XI, 37, quo auctore Graeci in Samum regressi Iones et Aeolenses in societatem receperunt, postea autem iis persuadere studuerunt, ut Asiā relictā in Europam sedes transferrent, ubi agros gentium, quae a Persarum partibus stetissent, acciperent. In clausula praeterire non licet, quae scripsit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 42, notatu videri dignissimum, quod nusquam ab Aeschilo in recensendis Persarum copiis mentio fiat Ionum; cuius causam inde repetendam esse censet, quod facinus indignum eorum, qui Atheniensium fuerint coloni, memorare Ionibusque, in quos bene fuerint affecti Athenienses, culpam imputare noluerit. Ad verba Ἰώνων προκατῆσθαι (i. e. ante Iones

sedere indeque eos tutari) cf. Matth. Gr. Gr. §. 575. Tu vid. etiam Herod. VIII, 36 coll. VII, 172. Thucyd. VIII, 76 ibique Arnold.

οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας κ. τ. λ.] i. e. „nullo pacto sperabant fore, ut Iones tutos (s. salvos) a Persis relinquerent.“ Ita G. Hermann. ad Viger. pag. 767, ubi vide plura. Et conf. nott. ad III, 29. IV, 135. VI, 50. Qui antecedunt genitivi ἐωντῶν μὴ προκατημένων, licet idem sententiae sit subiectum, quod dicunt, pertinent ad similes genitivos consulto, ut videtur, positos II, 111, ubi vid. nott. I, 178. 208. Paulo infra οἱ ἐν τέλει ἐόντες dicuntur magistratus, duces, ut III, 18, ubi vid. nott. et add. Phil. Iud. pag. 363 B et 778 B. Stob. V. pag. 63, 31 s. T. I. pag. 145 Gaisf., quae attulerunt Wesseling. et Valckenar. Ad verbum ἐνοικῆσαι conf. quae de huiusmodi verbis cum ἐν compositis allata sunt ad V, 23. VII, 59 et IX, 7. §. 2. II, 178. Ad ἀρχὴν vid. nott. ad I, 86.

οὐδὲ Πελοποννησίοισι] Schweighauser e coniectura scripsit Πελοποννησίους, quo haec esset loci sententia: „neque placuit (Atheniensibus), ut Peloponnesii consilia agerent de suis ipsorum (i. e. Atheniensium) coloniis. Inde in Latina versione reddidit: nec decere Peloponnesios de ipsorum coloniis quidquam statuere; quae repetiit Dindorfius, licet Πελοποννησίοισι intactum reliquerit. Atque in eandem sententiam h. l. vernacule expressit Langius. Stegerus (conf. Cens. Ien. 1828. Ergänz. Bl. nr. 45. p. 347, ubi

σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων⁷⁴⁰
προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε
καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον
συστρατευόμενοι τοῖσι Ἑλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο,
πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀπο-
στήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι ἔπλεον τὰς γε-
φύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὐρήσειν. οὗτοι
μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον.

107 Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυ-
κάλης κατειληθέντων, ἰόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς

de hac vi praepositionis ἐν plura
affert) ante Πελοποννησίοισι inseri
voluit ἐν, coram Peloponnesiis: quod
a loci sensu alienum iudicat censor
Lipsiensis pag. 50, si quidem non
id agebatur, ut ne coram Pelopon-
nesiis de his deliberaretur, sed ut
ne Peloponnesii partem haberent
deliberationis de Atheniensium co-
loniis. Itaque ad Πελοποννησίοισι
haud scio an liceat e praegressis
repetere δοκεῖν vel simile quid hoc
fere sensu: neque Peloponnesiorum
videri esse s. Peloponnesiis convenire
deliberationem de ipsorum coloniis, ut
haec fere exsistat sententia: Athe-
niensibus non videbatur concedendum
esse Peloponnesiis, ut de suis ipsorum
(i. e. Atheniensium) colonis delibera-
rent. De verbo activo βουλεύειν
(deliberationem habere de aliqua re,
deliberare secum vel cum aliis) monuit
Bredov. p. 24 Herodoti plures affe-
rens locos. In verbis proxime se-
quentibus ἀντιτεινόντων δὲ τούτων
(his vero obstitentibus) τούτων ad Athe-
nienses spectare, vix opus monere.

ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο] i. e.
in sociorum numerum receperunt. Per-
tinent huc Thucydidis verba III, 10,
ubi Mytilenaei mentionem faciunt
foederis olim inter ipsos et Athe-
nienses initi seque socios factos
esse addunt non Atheniensibus ad
Graecos subigendos, sed Graecis ad
liberandos eos a rege Medorum. Ad
locutionem ἐς τὸ συμμαχικὸν conf.
eundem Thucydidem VIII, 9 ibique
allata a Dukero. Ad verba seqq.
πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι,
i. e. fide et iuramento obstrictos, ut in

societate constanter manerent neque
deficerent, cf. III, 74 ibique nott. et
IX, 92. Sic Thucydides quoque di-
xit ὀρκίοις καταλαμβάνειν τινὰ (in-
ribus iurandis obstringere aliquem)
IV, 86 init., ubi plura de hac locu-
tione affert Blomfield. — Mox in om-
nibus libris scriptis et edd. vetustis
exstat ἐμμένειν, cuius loco ἐμμε-
νεῖν dederat Schaeferus, ipse postea
emendationem haud sane necessa-
riam retractans ad Theocrit. 27, 60.
Retinuit tamen Bekkerus ἐμμενεῖν,
quod certe (vid. Bredov. p. 376) in
ἐμμενέειν mutari oportuit, ut fece-
runt Dindorf. et Dietsch. Equidem
ἐμμένειν retinendum duxi, ut supra
IV, 147 (ubi vid. nott.) μένειν, assen-
tientibus Kuehnero in Gr. Gr. §. 445
not., Apetzio ad Euripid. Phoeniss.
1256. pag. 201, Strangio in: See-
bod. et Iahn. Annall. Suppl. II, 2.
p. 232 et Stallbaumio ad Plat. Cri-
ton. cap. 14. p. 52 C, qui bene prae-
sentis infinitivum tuetur hunc in mo-
dum: „nam quod apud Herodotum
additur καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι, id
facile intelligi potest non eam
vim habere, ut etiam ἐμμενεῖν
[ἐμμενέειν] scribendum iudicemus.
Quippe sensus verborum hic est:
„confirmantes se et nunc promissis
stare velle, nec unquam postero tem-
pore illa violaturos esse.“ — Ad si-
gnificationem verbi ἐμμένειν conf.
VII, 151. — Ad ἐντεταμένας vid.
VIII, 117 ibique nott. IX, 114.

CAP. CVII.

κατειληθέντων] Vid. VI, 133. IX,

Σάρδεις. πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Δαρείου πα-
ρατυχῶν τῷ πάθει τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην
ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐ-
τὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς
κακοῦ τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσησι
γυναικὸς κακίῳ ἀκούσαι δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ
ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος, σπᾶται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκι-
νάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξεινα-
γόρης ὁ Πρηξίλεω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεὺς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ
Ἀρταῦντεω ἀρπάζει μέσον, καὶ ἑξαείρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ

31 ibique nott. et ad vocem κομιδῇ
(reditus) nott. ad VIII, 108. De *Ma-*
siste cf. VII, 82. Ipsum nomen in
Zendica lingua esse *Mazista*, i. e.
μέγιστος, ponit Pott: Etymolog.
Forsch. pag. XXXVI, ita ut Graeci
haud male eum, qui Μασίστιος vo-
catus sit, appellarint Μακίστιον
(IX, 20), qui superlativus sit, ut Φι-
λίστιος IX, 97, Μημιστεὺς, alia id
genus, *Maximus*, *Maximinus*, *Maxi-*
mianus. Et convenit sane hoc no-
men viro Persae, qui staturā corpo-
ris ac magnitudine excellit, ut le-
gimus IX, 25.

τοιαῦτα στρατηγήσαντα] i. e. qui
isto (turpi) modo bellum (tanquam
dux) administravit. Verbum στρατη-
γεῖν, ubi accusativum additum ha-
bet, illustrat Hess. ad Plutarch. Ti-
moleont. pag. 48. Ad vocem οἶκον
cf. V, 31 ibique nott. — Seqq. γυ-
ναικὸς κακίῳ κ. τ. λ. habet Eustath.
ad Ili. pag. 668, 44 s. 537, 51.

δέννος μέγιστός ἐστι] i. e. *maxi-*
mus opprobrium. — „Explicatur ab
Eustathio [l. l., ubi haec leguntur:
δέννον δὲ λέγει τὴν ὕβριν, ἐξ οὗ
τὸ δεινάζειν παρὰ Σοφοκλεῖ;
vid. Sophocl. Antigon. 751 ibique
Brunck. Ai. 243 al. 238 ibique Mus-
grav.] et criticis ad Sophocl. Aiac.
243. Lycophron. Alex. 774. Persa-
rum illud convicium innuebatur IX,
20; et recentiorum eorundem abs
Theophylacto Hist. Mauric. III, 8.
Non requiretur, credo, simile alia-
rum nationum opprobrii virus [cf.
modo Homer. Ili. VIII, 163, ubi He-

ctor Diomedem sic alloquitur: νῦν
δέ σ' ἀτιμήσουσι· γυναικὸς ἄρ'
ἀντὶ τέτυξο]. Quis Virgiliani obli-
viscitur, *O vere Phrygiae, neque enim*
Phryges, Aen. IX, 617, ubi de Per-
sis La Cerda egregie. “ *Wesse-*
ling. Ad verba δεινὰ ποιεύμενος
conf. nott. ad III, 14 et ad verbum
medium σπᾶσθαι nott. ad III, 29.
De *acinace* vid. nott. ad III, 64. Pro
ἀκινάκεα Florentinus et Sancrofti
liber ἀκινάκην, quae forma et
ipsa obvia VII, 54, omnibus libris
consentientibus: adeo ut hac quo-
que in voce utrâque formâ Nostrum
esse usum appareat; vid. Bredov.
p. 224.

καὶ μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς]
„φθᾶς [quod Aldina habet] si da-
rent codices, videri forte poterit
utrumque posuisse Herodotus: καὶ
μιν, ἐπιθέοντα φρασθεὶς, φθᾶς
Ξειναγόρης — ἀρπάζει μέσον καὶ
ἑξάρας παίει ἐς τὴν γῆν, quem cum
accurrentem cerneret, praevertens Xe-
nagoras — medium arripit et sublatum
in terram statuit; ut apud Terentium
[Ad. III, 2, 18 coll. Andr. V, 2, 20]:
Sublimem medium arriperem et capite
prorum in terram statuerem. συναρ-
πάσας ἐξῆρε est in Xenophont. Cy-
ropaed. pag. 35, 340 [II, 4, 14] Ἄρας
μετέωρον εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλὼ
Aristophan. Eqq. 1359. “ *Valcken.*
Ad significationem verbi φρασθεὶς
(ubi animadvertit) cf. VII, 46 ibique
nott. coll. nott. ad III, 54. Ad verba
ἀρπάζει μέσον vid. nott. ad II, 139.
Mox pro vulg. ἑξάρας dedi ἑξαεί-
ρας, ut IX, 79, ubi vid. nott.

ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω προέσθησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε, δόντος βασιλέως. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. Ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἑὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τε ἐξ Ἀθηνέων, προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγῶν ἀπίκετο.

108 Τότε δὲ ἐν τῇσι Σάρδισι ἑὼν ἄρα ἦρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, εὐύσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε, προμηθεό-

οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω] Alterum οἱ sustulerunt Schweighaeuser et Gaisf., cum additum illud sit ab eo, qui genitivum Μασίστεω a nomine δορυφόροι pendere putarit, ita ut ad verbum παρέστησαν splendendum sit αὐτοῦ scil. Μασίστεω, hoc fere sensu: *Masistae satellites ipsum protegebant, ante ipsum scil. collocati*. Nec sane alia ratione equidem hunc locum intelligo nec vero video iustam causam, cur voculam οἱ, quam Florentinus cum aliis tueretur, deleam, praesertim cum antecedente syllaba οἱ facile absorberi potuerit. Indeque cum Dietschio retinui alterum οἱ, quod Bekkerus et Dindorf. Schweighaeuserum secuti abiecerunt. In seqq. ad formulam χάριτα (quam accusativi formam notavit quoque Bredov. p. 270, cum aliis locis haud paucis Noster scribat χάριν) τίθεσθαι vid. nott. ad IX, 60 et ad verba οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο (i. e. *nihil amplius accidit*) conf. VI, 42 ibique nott. IX, 41.

Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε] i. e. *Ciliciae provinciae toti praefectus fuit, s. satrapa factus est*. Hanc vero satrapiam unam e maioribus fuisse patet ex iis, quae ad III, 90 notata sunt.

Ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἑὼν βασιλεὺς] Pertinent haec ad ea, quae supra VIII, 116. 117 et seqq. enarrantur de Xerxis fuga ac reditu in Asiam. Ad verba προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ (i. e. *post cladem illam,*

quam Salamine acceperat) conf. alata ad IX, 101.

CAP. CVIII.

Τότε δὲ — ἑὼν ἄρα] Voculam ἄρα postpositam attigi ad VIII, 8. Mox revocavi ἦρα, ubi Schaeferus, quem Bekkerus sequitur, e duobus codd. dederat ἔρα, quod etiam infra dedit Bekkerus. Sed Dindorf. et Dietsch. revocarunt ἦρα, quod unum hic poni posse docuit Bredov. pag. 300. Valet autem: *deperiit s. amore captus est*. — De ipso hoc Xerxis amore conf. Tzetz. Chil. II, 6 et ad Lycophron. p. 142 (ubi tamen male confundit *Masistum* et *Masisten*). Maxim. Tyr. XXVI, 7.

ὥς δέ οἱ — κατεργασθῆναι κ. τ. λ.] i. e. *cum vero illa non posset adduci, ut ipsi morem gereret, neque ipse Xerxes illi vim inferre vellet*. Ad ἐδύνατο cum Schweigh. intellig. ἡ γυνή. Ad verbum κατεργάζεσθαι cf. VII, 6 init. οἱ ad Xerxem spectat, quo eodem refertur *προσέμποντι, mittenti*, scil. eos, qui mulierem quovis modo sollicitarent eamque perducerent, ut regi amanti gratificaretur. Tu conf. de hac huius verbi significatione interpret. ad Xenophont. Ephes. pag. 216. 217 Locell. In eadem re Xenophon dixit *προσενεγκεῖν λόγους* in Cyropaed. VI, 1, 31, Lucianus *πειράν* Diall. deorr. VI, 2, ubi cf. Hemsterhns. — προσέφερε e duobus codd. revocatum pro *προσεφέρετο*, cuius

141 μένος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην (τῶντὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ γὰρ ἠπίστατο βίης οὐ τευξομένη)· ἐνθαῦτα δὲ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι, ἣν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας ἀπήλαννε ἐς Σούσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπρίκετο καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὲ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαντο, ὁ δὲ διαμειψάμενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οὗνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταῦντη. Χρόνου δὲ προϊόντος ἀνάπυστα γίνεται τῷ τῷ 109

hic nullus sane locus, ut VII, 172. Conf. Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. L. Gr. pag. 253 et Herod. Vit. Homer. 4 a Schweighausero laud. — Pro οὐδὲ Sauppius in Epist. crit. ad Hermann. pag. 77 scribi vult οὐ δὲ seiunctim.

προμηθεόμενος] i. e. *reuerens Masisten, respectum habens Masistis*. Attigit Priscianus XVIII. p. 1204 p. 358 Vol. II. ed. Hertz. de structura verbi προμηθεόμενος cum accusativo et genitivo monens afferensque etiam Platonis Crit. 4. p. 44 D, ubi genitivus adstruitur, quem Noster ipse II, 172 addidit, ubi vid. nott. Cf. etiam Matth. Gr. Gr. §. 348 not.

τῶντὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα] i. e. *idem illud* (sc. τὸ προμηθεέσθαι) *etiam mulierem cohibuit s. tenuit, quo minus regi sollicitanti obediret*. Quod sequitur vulgo ἐπίστατο, mutavi in ἠπίστατο, ut supra quoque legitur IX, 94; tu vid. Bredov. pag. 301; sensus est: *bene enim gnara erat, vim sibi illatum non iri*. In seqq. verba ἐργόμενος τῶν ἄλλων, quae vulgo interpretantur: *caeteris* (viis scil., quibus, quod vellet, eius fieret compos) *prohibitus, exclusus*, Schweighausero iudice (Lexic. Herod. I. p. 278) etiam sic interpretari licebit: *abstinens, valedicens caeteris viis*, scil. nec vi uti nec porro frustra sollicitare mulierem volens. Equidem tamen priorem interpretationem praefero: tu vid. de verbo ἔργεσθαι nott. ad II, 18.

πρήσσει τὸν γάμον] i. e. *studiose,*

diligenter egit nuptias filii, cui illius mulieris filia nuberet. Namque θυγατέρα per appositionem antecedenti τὸν γάμον adiici putem. Vid. Plutarch. Amator. pag. 749 D et de verbi πρήσσειν significatione Viger. De idiotissm. pag. 290, Ast. ad Platon. Phaedr. p. 330. — Susa regiam Persarum intelligi sedem, supra iam monitum: vid. allata ad III, 68. 70.

ἐκεῖ τε ἀπρίκετο] ἐκεῖ τε pro vulg. ἐκεῖσε Florentino iubente revocavi cum recentt. edd. Vid. nott. ad VII, 147. Ad seqq. verba ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα conf. nott. ad I, 59. IV, 78. Hinc IX, 111: τῷ παιδὶ — ἠγάγεν γυναῖκα.

ὁ δὲ διαμειψάμενος] i. e. *amore suo commutato, alio quo translato*. — Quod sequitur ἐτύγχανε τῆς γυναικὸς, est: *mulierem ad suam perduxit voluntatem eaque potitus est*. In simili re Plutarchus Vit. Mar. 14: καὶ πολλάκις πειρῶν οὐκ ἐτύγχανε.

CAP. CIX.

ἀνάπυστα γίνεται] Cf. VI, 64 ibique nott. de voce ἀνάπυστα. De Amestri, Xerxis uxore, ob crudelitatem male nota cf. nott. ad VII, 3 et ad VII, 61. 114. Add. Heeren: Ideen I, 1. p. 421. 466 seqq. Nec sane hoc ab Orientis moribus institutisve alienum, quod regina vel etiam regis mater summum locum auctoritatemque in regia aula obtineat eiusque

τοιῶδε. ἐξυφήνασα Ἀμυστρος, ἡ Ξέρξεω γυνή, φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον διδοῖ Ξέρξη. ὁ δὲ ἡσθεὶς περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταῦντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι, ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξη· Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ, πᾶν μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμωσε. ἡ δὲ, ὥς ὤμωσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ παντοῖος ἐγίνετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, φρυβεόμενος

consilio omnes fere res publicae peragantur: quae mulieres quantum abusus fuerint hac auctoritate ad privatas cupiditates explendas aut ad omne crudelitatis exercendum genus, satis docet historia: ut, quae h. l. enarrentur, ad verum proxime accedere minime dubitemus. Atque simul manifestum fit hac ex narratione, quo modo in regum Persarum gynaecis agi solitum fuerit: in quam rem insigne exstat Estherae exemplum, quam ipsam nullam aliam re vera fuisse atque Amestridem, alio nomine in libris sacris vocitatam, fuere qui contenderent; vid. modo Winer: Biblisch. Reallexic. s. v. I. p. 412 et Haevernick: Einleit. ins A. T. II, l. p. 344, qui merito id reiecit; ac nuper idem statuit Nickes: De Estherae libro P. I. pag. 31 seqq. in primis pag. 34 seqq., Estheram toto coelo ab Amestride distare recte, si quid video, pronuntians. Sed haec et alia huiusmodi lubens hic transeo.

ὅ τι βούλεται] De hoc indicativo vide sis nott. ad I, 163. Sic IX, 111 ποιέειν τὰ βούλεται. Quod antecedit αἰτῆσαι, in αἰτέειν mutari vult Naber in Mnemos. IV. p. 19 ob alterum Nostri locum VI, 48. In seqq. accusativum πάντα ad αἰτήσασαν refero neque ad τεύξεσθαι. Quod ad argumentum attinet, similem prorsus in modum Persarum rex, sive Xerxes fuerit sive alius quis, Estheram alloquitur, ut quid velit petatve enuntiet, adiiciens se illud daturum esse usque ad regni dimidium; vid. Esther. V, 6. Neque ali-

ter in Evangelio S. Marci VI, 22 seqq., cum Herodes natalicia sua celebraret ac filia coram rege ac proceribus saltasset iisdemque placuisset, Herodes puellae dixit: pete a me quodcunque volueris, et dabo tibi usque ad dimidium regni mei. Quod cum rex iuramento confirmasset, illa instante matre caput Ioannis Baptistae petiit idque etiam impetravit a rege, qui contristatus noluit tamen refragari propter iusiurandum atque proceres praesentes, qui audierant. Quae omnia admodum similia iis videntur, quae de Xerxe h. l. narrantur.

τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι] Vid. I, 8 ibique nott. IV, 79 et de usu particulae γὰρ I, 8. 24. Voces τῇ δὲ non ad πανοικίῃ referri posse bene monet Schweigh., sed ad mulierem. Nam idem est ac si dixisset Noster: ἡ δὲ, κακῶς γὰρ οἱ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, εἶπε Ξέρξη. Ad vocem πανοικίῃ, cum tota domo, familia, conf. nott. ad VII, 39. In verbis πᾶν μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι Madvig in Philolog. Suppl. II. pag. 44 post πᾶν inseri vult ἄν. Quo tamen haud opus videtur. De vocula ἀδεῶς (sine ullo metu, nihil verita nec quidquam mali suspicans) vid. plurima, quae in Thesouro Ling. Graec. I. pag. 624 ed. Dindorf. proferuntur.

παντοῖος ἐγίνετο] i. e. in omnes se convertit formas, omnia tentavit, quibus illam averteret eiusque preces amoveret. Vid. III, 124 ibique nott. Ad seqq. κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν cf. nott. ad VIII, 30. Mox retinui,

δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινόμενα οὕτω
 ἐπευρεθῇ πρήσσω· ἀλλὰ πόλις δὲ ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον
 καὶ στρατὸν, τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν
 δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε, διδοῖ τὸ φᾶ-
 ρος. ἢ δὲ, περιχαρὴς εἶσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο·
 καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσιν. Μαθοῦσα δὲ τὸ ποι- 110
 εὔμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον· ἢ δὲ ἐλπί-
 ζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσ-
 σειν, τῇ Μασίστῳ γυναικὶ ἐβοίλευε ὄλεθρον. φυλάξασα δὲ
 τὸν ἄνδρα τὸν ἐωυτῆς Ξέρξεα βασιλῆϊον δείπνον προτιθέμε-
 νον· τοῦτο δὲ τὸ δείπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ
 ἐν ἡμέρῃ, τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὖνομα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ

quod vulgo legitur: κατεικαζούσῃ, cuius loco Schweigh. coniecerat κατεικαζούσης. Gaisf., quem sequitur Negris, e Florentino aliisque codd. dedit κατεικάζουσα, his additis: „Legitima verborum constructio postulabat, ut sententia hunc in modum decurreret: μὴ καὶ πρὶν κατεικάζουσα τὰ γινόμενα, οὕτω Ξέρξην πρήσσοντα καταλάβοι. Eam nunc immutat scriptor, ita ut sequens verbum a remotiore nominativo pendeat.“ Sed hoc nimis videtur quæsitum, nec sane ulla apparet causa, cur scriptorem tam subito ab uno subiecto ad alterum transeuntem structuram orationis mutasse credamus. Immo plana videntur omnia, si dativum κατεικαζούσῃ referas ad passivum ἐπευρεθῇ. Timebat scil. Xerxes, ne ab Amestride, quæ iam antea coniiciebat ea, quæ facta sunt, inveniretur talia agens. — In seqq. ἐδίδου est obtulit, se datum pollicitus est, nota verbi huius potestate. Vid. modo IV, 162 ibique nott. VI, 108. Ad verba: ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε conf. Matth. Gr. Gr. §. 615 et G. Hermann. ad Viger. pag. 811. Add. Herodot. I, 14 ibique nott. IV, 83. VIII, 8. IX, 27. Verbum ἀγάλλεσθαι attigi ad IV, 64. Scripsi autem, monente Bredovio pag. 205, ἠγάλλετο (ut supra I, 143) pro vulg. ἀγάλλετο.

CAP. CX.

οὐκ εἶχε ἔγκοτον] De hac locu-

tione conf. III, 59. Add. Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Choëphor. 37. In seqq. verbum φυλάξασα citat Suidas s. v. III. p. 642. Vid. I, 49 ibiq. nott. VIII, 9. Verba φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα κ. τ. λ. propter multa verba interiecta repetuntur quodammodo infra verbis: ταύτην δὲ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, itaque valent: Amestris diem observabat, quo Xerxes, ipsius maritus, coenam regiam (natali suo die) proponeret; προθεῖναι δαῖτα Noster supra dixit I, 207 et τὴν προκειμένην δαῖτα I, 211.

ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς] Male ἐν in quibusdam omissum. Nec tamen praepositio ante pronomen relativum (τῇ) hoc loco repetitur, nec aliis locis fieri id solet, ut satis probavit Strangius in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. III. pag. 444. — Affert Herodotea Athenaeus IV, 27. pag. 146 B. Vid. de die natali Persarum nott. ad I, 133. Ipsum festi nomen τυκτὰ quid valeat, aliis disquirendum permittam. Scaliger Canon. Isag. III. pag. 260 exposuerat thronum. Alii aliter. Cf. Reland. Diss. de vet. ling. Pers. p. 257. Creuzerus haec adscripsit: „Attigerunt hunc locum interpretes Hesychii II. p. 1360 et pag. 1432. Photius p. 526 Dobr. et Lips. Τυκτόν· χειροποίητον, quod ad Odyss. ρ', 206 trahit Schleusner. in Animadverss. p. 463. Ego nihil exputo.“ Similia quaedam festa a regibus Indorum et

Περσιστὶ μὲν τυκτὰ, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν τέλειον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μόνον βασιλεὺς καὶ Πέρσας· δωρέεται· ταύτην δὲ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστροῖς χρητίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου·
 111 συνῆκε γὰρ, τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχήσαι τὸν χρητίζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλῆϊ του δείπνου προκειμένου, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύειν, καὶ παραδοὺς ποιεῖ ὧδε. τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται· ὁ δὲ μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεὸς, πρὸς δ' ἐτι τούτοις καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός. γυναικὶ δὲ ταύτῃ, τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν· ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ, μὴ ἔχε γυναῖκα. Ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωνμάσας τὰ λεγόμενα λέγει τάδε· ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μὲ γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες

Mongolorum celebrari solita affert Kruse: Indiens älteste Geschichte pag. 135.

σμᾶται] i. e. *smegmate detergit*. Vid. citt. ad IV, 73 et III, 148 atque Casaubon. ad Athen. l. l. Alia de ipso verbo dabit a Cr. citatus Blomfield. ad Callimachi Lavacr. Pallad. vs. 32. Neque vero hīc puto intelligi posse *fragrantius oleum*, quo regium caput fuerit delibutum et deinde defricum. Facit huc quoque Strabo XV. pag. 718 s. 1046 A. De structura verbi *δωρέεσθαι* cum accusativo personae monui in nott. ad VII, 31. Dedi *χρητίζει*, ut mox *χρητίζοντα* pro *χρητίζει* et *χρητίζοντα*: vid. nott. ad I, 44. V, 18. VII, 38. De locutione *δεινὸν* — *ἐποιέετο* vid. nott. ad III, 14.

CAP. CXI.

ἐκείνης τε λιπαρεούσης] *κείνης* e Florentino Schweighaeuser receperat. Equidem vulgatam *ἐκείνης* cum recentt. edd. revocavi. Verba: *ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος* valent: *lege prohibitus*, quo minus scil. aliter fa-

ceret petentique abnueret (cf. nott. ad VII, 96), *quia fieri nequit, regia coenā propositā, ut petenti quidquam denegetur s. petens volo excidat*. — Paulo infra e Florent. Schweighaeuserus eumque secutus Gaisford. recepit *γυναικὶ δὴ*, ubi vulgo *γυναικὶ δὲ*, quod post Schaeferum retinuerunt Matth., Bekkerus et recentt. edd. De significatione verbi *συνοικεῖν* vid. allata ad II, 92. 120.

λόγον λέγεις ἄχρηστον] „Videtur gravius quiddam sonare quam *inutilem sermonem*, nempe *maham, importunum, infelicem, damnosum*.“ Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 116. — In seqq. vocem *τρεῖς* post *εἰσὶ* plerique codd. ignorant, unde uncis includere malui quam prorsus eiicere, quod fecit Gaisfordius, improbantibus Schaefero, Matth. et Bekkero, quem secuti Dindorf. et Dietsch. retinuerunt vocem. Quod vero h. l. sibi quodammodo opponuntur *νηνίαι* et *θυγατέρες*, quorum prius vocabulum vulgo non tam ad sexum quam ad aetatem respicit, id attendi vult Doederlein in Actt. phil. Monacc. I, 1. p. 41. Mihi non tam

νεηνίαί τέ εἰσι [τρεις] καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ
 παιδὶ τῷ σεωντοῦ ἡγάγεο γυναῖκα, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον
 τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα, θυγατέρα
 τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμε-
 νος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερα· σὺ δὲ
 μηδαμῶς βιώ, πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος. ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυ-
 γατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἔσσων, ἐμέ τε ἔα γυ-
 ναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. Ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται· Ξέρ-
 ξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται·
 οὔτε γὰρ ἂν τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη
 πλεῖνα χρόνον συνοικήσεις, ὥς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.
 Ὁ δὲ ὥς ταῦτα ἤκουσε, εἰπας τοσόνδε ἐχώρεε ἔξω· Δέσποτα,
 οὐ δὴ κώ με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐν 112
 τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἣ Ἀμυστρὶς μεταπεμψαμένη
 τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν
 743 Μασίστεω· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κυστὶ προέβαλε καὶ
 ῥίνα καὶ ὦτα καὶ χεῖλεα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν

νεηνίαί quam παῖδες et θυγατέρες
 sibi opponi hoc loco videntur et παῖ-
 δες (*filii*) indicari iam adulti, qui
 eam ob causam νεηνίαί quoque vo-
 cantur, quemadmodum etiam VII, 99
 dicitur παιδὸς ὑπάρχοντος νεη-
 νίῳ.

αὐτὴ τέ μοι] αὐτὴ pro αὐτῇ dedit
 Schaeferus, quem reliqui edd. se-
 cuti sunt. Declarat nimirum Masi-
 stes, hanc uxorem ex animi senten-
 tia ipsi esse, sibi maxime accommo-
 datam. Sic κατὰ νόον V, 106. VI,
 130. I, 117. IX, 45. Mox e meliorum
 codd. consensu dedi θυγατέρα τὴν
 σὴν pro τὴν σεωντοῦ, quod cum
 Schaefero retinuerunt Matth. et
 Dietsch.

μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμενος
 θυγατρὸς] i. e. *magni facio, quod*
coniugio filiae tuae me digneris. De
 participii usu vid. Hermann. ad Vi-
 ger. p. 771. Pro μέγα Florentinus
 dat μεγάλη, quod Schweighaeusero
 arridet quodque ipsum dedit Steger.
 Tu vid. III, 42 ibique nott.

μηδαμῶς βιώ] i. e. *Tu noli vim*
michi inferre, me ullo modo cogere,
talem rem (a me) postulans. Retinui
 βιώ, ab omnibus libris allatum nec

mutandum in βιέο, quod nostris et
 auribus et oculis minus placere ipse
 iudicat Bredov. p. 386. Tu cf. etiam
 nott. ad VIII, 57 et 106. — Pro vulg.
 ἦσων dedi ἔσσων: vid. modo nott.
 ad V, 72.

πέπρηκται] i. e. *ita sane actum est*
de te. Vid. nott. ad VII, 10. §. 3.
 Schweighaeuserus erat interpreta-
 tus: *igitur hoc profecisti.* — Mox e
 Florent. Schweighaeuserus et Gaisf.
 receperunt δώην, quod etiam habet
 Thomas Mag. pag. 227 h. l. citans
 s. v. διδώη. Vulgatam δοίην cum
 Schaefero tuentur Matth. et Bek-
 kers, eamque cum recentt. edd.
 revocavi probante Bredovio p. 401.

Δέσποτα, οὐ δὴ κώ με ἀπώλεσας]
 i. e. *Domine! nondum sane me perdi-*
disti. Ubi merito attendimus vim
 voculae δὴ ad confirmandum inter-
 positae non sine ironia quadam: de
 qua re dixit Hartung: Lehre d.
 Griech. Partik. I. pag. 285 seq.

CAP. CXII.

Ἐν δὲ τούτῳ — χρόνῳ] Vid. VIII,
 27 ibique nott. διαλυμαίνεται est
foedissime tractat, dilacerat. Verba

113 ἀποπέμπει διαλελυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν κω ἀηκοῶς τούτων, ἐλπόμενος δέ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπύπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἐωντοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι, ὥς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, εἰπερ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστειργόν τε μιν καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτριῶν. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιήν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιήν τὴν ἐκείνου. Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο.

τούς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα in simili re exstant IV, 102. Ad perfecti passivi formam διαλελυμασμένην vid. Bredov. pag. 360 ibique similes formas ex Herodoto allatas. De ipso verbo διαλυμαίνεσθαι eiusque structura cf. Strange in: Jahrbh. f. Philolog. Suppl. III. pag. 587.

CAP. CXIII.

ἐλπόμενος] i. e. *suspiciens* indeque *metuens*. Vid. VI, 109 ibique allata, VIII, 55.

ὥς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον] i. e. *ut Bactriam provinciam ad defectionem sollicitaret*. Bactriana praefectura memoratur III, 92 (ubi vid. nott.), quam unam e maximis et amplissimis totius fere regni fuisse haud pauca testantur. Unde factum, ut adiuvante ipso provinciae situ et ambitu ibi crebrius exorirentur seditiones bellaque praefectorum cum regibus Persarum. Conf. Heeren. Id. II, 1. pag. 316 et quae ad Ctesiam attuli pag. 93.

ὥς ἐμοὶ δοκέειν] Ita optimi quique codd. pro δοκέει. Vid. IV, 168. Ad structuram ἔφθη ἀναβὰς vid. allata ad IX, 70. In seqq. ὑπαρχος est *satrapa*, ut V, 20 ibique nott.

ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα] i. e. *eum talia agitare consilia, talia moliri*. De verbo πρήσσειν cf. IX, 108 ibique citt. — Mox revocavi κατέ-

κτεινε, ubi Schaeferus dederat κατέκτεινε.

τὴν στρατιήν, τὴν ἐκείνον] „*Suspicio vocem στρατιήν ex proximis inhaerentem memoriae scribentis alterius vice male fuisse repetitam. Qui Susis abierat cum liberis, καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι, quique necdum pervenerat ad suam praefecturam, is minus commode dici poterat iam nunc secum habuisse exercitum. Multo mihi videretur accommodatius, si a Xerxe missi in via dicerentur interfecisse αὐτόν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν θεραπείην τὴν ἐκείνου, si hoc aliunde firmatum acciperem.*“ Valckenar. Lectioni vulgatae haud scio an ita patrocinandum, ut in ipsa via de defectione cogitans Masistes copias collegerit, sed a Xerxis exercitu oppressus unā cum copiis interierit. Quin ipsa suspicio mihi orta est, verba καὶ τὴν στρατιήν τὴν ἐκείνου e glossa marginali in textum irrepsisse.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω — τοσαῦτα ἐγένετο] His verbis finitur digressio inde a cap. 108 instituta de pravis Xerxis cupiditatibus atque Amestridis caudelitate, adducta illa quidem commemoratione ipsius Xerxis Sardes indeque Susa reversi: qua ipsa re adeo belli, quod Noster conscribendum sibi sumpserat, historia finitur: addidit

Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου 114
 πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὄρμεον, ὑπ' ἀνέμων ἀπολαμφθέντες·
 ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὖρον δια-
 λελυμένας, τὰς ἐδόκεον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας· καὶ τούτων
 οὐκ ἦκιστα εἵνεκεν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν
 νυν ἀμφὶ Λευτυχίδην Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς
 τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐ-
 τοῦ ὑπομείναντας πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. Οἱ μὲν δὲ ἀπέ-

tamen Noster haec, non tantum, quod huiusmodi digressiones admodum amat iisque quidquid in transcurso obiterve traditum acceperat, inserere solet, verum etiam quod in his ipsis, quae tristem, sed veram exhibent speciem vitae regum in gynaeceis peractae, vim quandam divini numinis cerni posse putabat, in pravis tyrannorum in ipsas suas familias resque domesticas saevientium animis conspicuam; tu cf. nott. ad I, 23. II, 115 coll. 121. III, 60. V, 55 et quae de hoc ipso loco monuit Geinoz. in Mém. de l'Acad. d. Inscr. XXI. p. 131, probante Böttigero in Opuscul. p. 201. Ac nuper quaesivit Fuetterer (De plurimis Thucydidis Herodotique locis etc. Hagiopoli 1843. p. 2 seqq.), cur Herodotus enarrata pugna Plataeensi et Mycalensi finem operi non imposuerit, sed nonnulla adeo inde ab hoc capite 114 addiderit, idque explicari posse putat e consilio Herodoti, qui, vita viresque si suppetissent, bella etiam sub Cimonis, Periclis, aliorum auspiciis gesta illustraturus fuisset: equidem haec ad operis Herodotei conditionem haud absolutam et perfectam illam quidem (de qua re cf. mox nott. ad IX, 122) retulerim.

CAP. CXIV.

περὶ Λεκτὸν ὄρμεον] i. e. in statione erant prope Lectum. Verbum ὄρμειν hoc sensu exstat VII, 22, ubi vid. nott. Λεκτὸν, quod rectius scribi Λέκτον censet Schweighaeuserus, promontorium Idae montis est, Lesbo insulae obversum, de quo Wesselingius excitavit Schol. ad Nicandr. Alexiph. 40. Athen.

XII. p. 598 C. Add. Strabon. XIII. pag. 604 A. s. pag. 900 D. 606 C. s. p. 903 C. Ex loco Livii XXXVII, 37 colligit Wesselingius, illic navigantes ventis adversis saepe in cursu impeditos et retardatos fuisse. Tu vid. Forbiger.: Handb. d. alt. Geograph. I. pag. 114, quo monente nunc vocatur hoc promontorium Cap Baba s. Santa Maria. Ad verba ἀνέμων ἀπολαμφθέντες vid. II, 115 ibique nott. Ad ἐντεταμένας conf. IX, 106 ibique nott.

τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδην] Ad locutionem conf. IX, 57. Pro vulg. Λευτυχίδεα e Florentino recepi Λευτυχίδην; vid. modo nott. ad VIII, 2. Quod ad argumentum attinet, conferendus quoque est Thucydides I, 89, quo auctore post pugnam Mycalensem Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλη Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου, ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξυμμάχοι, ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως, ὑπομείναντες Σηστὸν ἐπολιόρχουν Μήδων ἐχόντων καὶ ἐπιχειμάσαντες εἶλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Quae cum Herodoteis in universum prorsus convenire videmus. Incidit autem Sesti obsessio et expugnatio, cuius narratione Herodoti opus fere clauditur, in Olymp. LXXV, 2 sive 478 ante Chr. natum. Conf. infra IX, 122.

πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου] i. e. tentare, num in suam ditionem redigere possent Chersonesum. Sic IX, 40 πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων. — Mox

πλεον· Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσό-
 115 νησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς
 ἔοντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτη, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν
 παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐκ τε τῶν ἄλλων
 τῶν περιουκίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβαζος,
 ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκο-
 116 μικῶς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολέες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι
 τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος. Ἐτυράννευε δὲ
 τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταῦκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρ-
 σης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύνοντα ἐκ
 Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐκ
 Ἐλαιοῦντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου⁷⁴

retinui, quod plerique codd. affe-
 runt, διαβάντες, a Schaefero, quem
 Bekkerus et Dind. sequuntur, muta-
 tum ex Sancrofti cod. et Florent. in
 διαβαλόντες, quamquam id ipsum
traiciendi notione haud infrequens,
 ut monstrant a Valcken. allata ex
 Herod. VI, 44. V, 33. 34. Thucyd.
 II, 83. VI, 30. Aristid. III. p. 577.
 Eunap. in Proaeres. p. 129. p. 73
 Boissonad., quem ipsum conf. in an-
 notat. pag. 270. At mihi haec lectio
 docti cuiusdam hominis deberi vi-
 detur industriae: indeque cum Diet-
 schio revocandum censui διαβάν-
 τες, cuius mutandae nulla cernitur
 necessitas.

CAP. CXV.

Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην] Apud
 Ephorum hanc urbem ἄρσενικῶς
 dici, adnotavit Stephanus Byzanti-
 nus s. v. Inde quoque Scholiasta
 ad Thucydid. I, 89 ἄρσενικῶς καὶ
 θηλυκῶς dici Sestum observat.
 Plura de hac urbe supra notavimus
 ad VII, 33, quibus adde, quae pro-
 tulit Schultz: De Chersoneso Thra-
 cica pag. 41 seqq. De voce τεῖχος
 in proxime sequentibus verbis vid.
 VII, 59 ibique nott.

παρεῖναι — ἐς τὸν Ἑλλήσποντον]
 Cf. de locutione laudata ad VIII, 60.
 §. 3. Unde satis patet, reiiciendum
 esse, quod Burges in Prolegg. Thu-
 cydid. pag. 251 reponi voluit παριέ-
 ναι. Ad verbum συνῆλθον pertinet
 ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιουκίδων

(scil. τινὲς s. πολλοί, i. e. non-
 nulli s. multi e caeteris oppidis circum-
 iacentibus; περιουκίδας scil. πόλεις
 eodem sensu Noster dixit I, 76) καὶ
 δὴ καὶ — Οἰόβαζος. — De Cardia
 dixi ad VI, 33. ὄπλα et hoc loco et
 cap. 121 *armamenta* navium sive
rudentes sunt, ut VII, 25. — ἐνθαῦτα
 accipio *huc, istuc*; de quo usu plura
 A. Bekker in Spec. Philostr. p. 71.
 78. *istuc* enim (i. e. in Sestum) na-
 vium *armamenta* detulerat s. trans-
 portaverat; aliis locis verbum κο-
 μίζειν hac significatione adhibitum
 cum praepositione εἰς coniungitur.
 ut IV, 71. V, 98. 114. 83.

CAP. CXVI.

ὕπαρχος] Conf. nott. ad V, 20 et
 de voce ἀτάσθαλος nott. ad IX, 78.
 Caeterum hoc loco accuratius enar-
 rantur, quae breviter iam supra VII,
 33 (ubi vid. nott.) erant indicata.

ἐκ Ἐλαιοῦντος ὑπελόμενος] Pro
 vulgat. ὑφελόμενος, cuius loco sa-
 nequam exspectabas Ionum more
 ὑπελόμενος, quod ipsum nunc dedi
 cum recc. edd., duo codd. cum Valla
 dant αἰτήσας, quod probant Val-
 cken., coll. Koen. ad Gregor. Cor.
 De Dial. Ion. §. 18. p. 399, recepit
 Schaeferus. Equidem cum caeteris
 edd. retinui ὑπελόμενος, quod etiam
 retinendum duxit God. Hermann. ad
 Viger. pag. 775, de vi participiorum
 aoristi in hīs exponens. Neque ali-
 ter mox intellexerim verba: δίκης
 κυρήσας ἀπέθανε, i. e. poenam con-

ἔστι Πρωτεσίλεω τάφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἔνθα ἦν
 χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς
 καὶ ἰσθῆς καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταῦκτης ἐσύλησε, βα-
 σιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξεα διεβάλετο· Δέσποτα,
 ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν
 στρατευσάμενος, δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου μοι δὸς τὸν
 οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα
 λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον,
 οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκεῖνος ἐφρόνεε. Ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βα-
 σιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν
 Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ αἰεὶ βασι-
 λεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἑλαιούντος ἐς Σηστὸν
 ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε, καὶ ἐνέμετο· αὐτός τε ὅκως
 ἀπίκοιτο ἐς Ἑλαιούντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. Τότε δὲ
 ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορ-
 κίην, οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἑλληνας· ἀφυλάκτῳ δέ κως

secutus (meritam) est et interfectus.
 De hac vi verbi ἀπέθανε vid. al-
 lata ad IX, 37. Unde loci hic fere
 sensus: „*Qui regem — deceperat*
atque pecunias — surripuerat. De
 Elaeunte urbe conf. nott. ad VI, 140.
 VII, 33. De Protesilao supra dixi-
 mus ad VII, 33. Inde τὸ ἱερὸν τοῦ
 Πρωτεσιλάου commemorat quoque
 Thucydid. VIII, 102. Ac templi,
 quod huic heroi dedicatum fuit, ad-
 huc columnas quasdam superesse
 contendunt; vid. allata a Ferdin.
 Schultzio: De Chersoneso Thracica
 pag. 35. Pro ἔην restitui ἦν e Flo-
 rentino aliisque.

Ξέρξεα διεβάλετο] i. e. Xerxem
 deceperat. Qua significatione alibi
 Noster activum posuit; vid. V, 50
 ibique nott. VIII, 110. III, 1 ibique
 nott. De voce τις in verbis ἵνα
 καὶ τις μάθῃ vid. allata ad VIII,
 100.

τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυ-
 τῶν εἶναι Πέρσαι κ. τ. λ.] εἶναι
 Πέρσαι e Florent. aliisque revoca-
 tum pro vulg. Πέρσαι εἶναι, quod
 Schaefer et Matth. retinent. Ipsam
 sententiam notavimus ad I, 4. Hinc
 vero (h. l. addit Wesseling.) audax
 fluxit et importunum Artaxerxis,
 Persarum victis Parthis vindicis

et regni instauratoris: cedere Imp.
 Alexandrum Romanosque omni Asia
 debere, ἔασαι δὲ ἄρχειν Πέρσας μέ-
 χρις Ἰωνίας τε καὶ Καρίας· εἶναι
 γὰρ αὐτὰ Περσῶν προγονικὰ κτή-
 ματα, esse enim Persarum heredita-
 rias atque a maioribus acceptas pos-
 sessiones, in Herodian. VI, 3. [VI, 4.
 §. 5. VI, 2. §. 2.]

καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε καὶ ἐνέ-
 μετο] τέμενος hic vocatur *ager ex-*
emptus et consecratus iuxta Protesilai
 sepulcrum, ut IV, 161, ubi vid. nott.
 et II, 112 ibique nott. Sic apud
 Diogen. Laërt. I, 88 οἱ Πριηνεῖς
 (Βίαντι) τέμενος καθιέρωσαν. In
 hoc igitur agro, qui Protesilao heroi
 consecratus erat, *sementem fecit pe-*
coraque sua pavit; nam verbum νέ-
 μεσθαι hic ad pascua gregesque
 spectare recte monet Schweighaeu-
 serus in Lex. Herod. II. p. 122, ubi
 idem vir doctus haec addit: „agro
 sacro usus est partim ad sementem
 in eo faciendam, partim ad greges
 inibi pascendos.“ Ad verba pro-
 xime posita ἐν τῷ ἀδύτῳ conf. nott.
 ad V, 72.

ἀφυλάκτῳ δέ κως αὐτῷ ἐπέπε-
 σον] ἀφυλάκτῳ primus dedit Schae-
 ferus e duobus codd. pro vulg.
 ἀφύκτως, quale adverbium vereor

117 αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον ἐπ-
γίνετο, καὶ ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἐώντων ἀποδημέ-
οντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρα-

ut exstet, cum adiectivum ἄφνκτος
de eo, quod evitari nequit, haud in-
solitum sit: cf. Plutarch. II. pag.
107 B. Stob. Eclogg. phys. pag. 8.
Alciph. I, 25. Quae attulit *Wes-*
selingius, haec subiiciens: „Sed
Artayctes, modo provide et consulto
egisset, aut vitare obsidionem, aut
apparatu ad eam tolerandam sese
potuerat instruere. Neutrum obser-
vavit; unde *ex improviso*, uti Valla,
ἀφυλάκτω (non ἀφυλάκτως) super-
venerunt. Simile Polyaei VIII, 36.
Plutarch. II. pag. 262 C. Herodiani
VI, 5. Schweighauserus, qui ad-
dit ἀφυλάκτως διακεῖσθαι e Polyb.
IV, 36. §. 4 valdeque aptam huic
loco habet scripturam ἀφυλάκτω,
tamen vulgatam lectionem ἀφύκτως
ita defendi posse existimat, ut He-
rodotum dixisse credamus: „*ita de*
improviso cum adorti sunt Athenien-
ses, ut effugi non potuerint, id est,
ut ille et qui cum eo erant, effugere
non potuerint“: nempe (sunt ipsa
Schweighauseri verba), „quod ex
insequentibus intelligitur, et navi-
bus urbem obsederunt et exscen-
sione facta eandem a continente
ita circumsederunt, ut effugere nemo
posset. Atque haec lectio etiam
significantior est; nam ἀφύλακτον
fuisse eum ab hostibus invasum sa-
tis iam superioribus verbis, οὔτε
παρεσκευασμένος ἐς τὸν πόλεμον,
οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἕλληνας,
declaratum est. Quare, uti nunc
quidem stat sententia, vulgatam
olim scripturam ἀφύκτως restituen-
dam auctori censeo.“ Mihi, ut
dicam quod sentio, hoc ἀφύκτως
magis exquisitum quam verum vide-
tur: quare haud recepi: nec rece-
perunt recentt. edd. inde a Bek-
kero. Adiectivum ἀφύλακτος plu-
ribus locis apud Plutarchum inveniri
cognovi etiam e Wyttenbach. Ind.
Graecitat. T. VIII, l. pag. 304.

CAP. CXVII.

ἐπεγίνετο] Sic dedi cum Bekkero,

Matth., Schaefero et recc. editori-
bus, neque assumpsi, quod Schweigh.
et Gaisf. e tribus codd. dederunt,
ἐπιγίνετο. De voce φθινόπωρον,
qua autumnus ea pars indicatur, quae
ad hiemem inclinatur, quando arbo-
ribus folia defluunt, vid. Thucyd.
II, 31. III, 18; plura dabit Thesaur.
Ling. Graec. VIII. p. 765. Verbum
ἀσχάλλειν attigi ad III, 152. Quae
verbum ἥσχαλλον antecedit vocula
καὶ, a Sancrofti libro abest inde-
que eam sustulerunt Bekkerus, Din-
dorf. et Dietschius. Equidem con-
sulto retinui voculam, quae hoc loco
non tam coniungendi significatio-
nem, sed intensivam vim habere vi-
detur: etenim (haec est Herodoti
sententia) ubi iis, qui obsidebantur,
autumnus supervenit, etiam Athe-
nienses (non solum obsessi Persae,
sed etiam obsidentes Athenienses)
aegre ferebant, quod suam patriam (diu-
tius) abessent urbemque capere non
possent, ducesque inde orabant, ut
domum ipsos reducerent. Ut enim
participia ἀποδημέοντες et δυνά-
μενοι, quae ad ἥσχαλλον pertinent,
per τε — καὶ iunguntur, ita verbum
ἐδέοντο per additum τε adnectitur
priori ἥσχαλλον. Neque sane lice-
bit verba πολιορκεομένοισί σφι de
Atheniensibus intelligere: quod vel
si per passivum verbum liceret (ma-
luerat inde πολιορχέουσι Schweig-
hauserus), sequentia ἥσχαλλον οἱ
Ἀθηναῖοι obstare videntur: ita-
que σφι ad Athenienses referre non
licet, sed spectat ad Persas, qui in
Sesto inclusi obsidebantur ab Athe-
niensibus. In Latina versione sic
expressit Schweighauserus: „*post-*
quam vero obsessis [et obsidenti-
bus] autumnus supervenit.“ — Ad
verba ὅπως ἀπάγοιεν conf. Matth.
Gr. Gr. §. 531. not. 2. — De usu par-
ticularum πρὶν ἢ conf. citt. ad IX,
86 et IX, 93. — τὸ Ἀθηναίων κοι-
νὸν convenit cum Thucyd. I, 89.
Sed vide quoque Herod. V, 109 ibi-
que nott. VI, 14.

τηγῶν, ὅπως ἀπάγοιέν σφεας ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὲ ἔστεργον τὰ παρεόντα.

Οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω 118
 ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπεὶ τε δὲ
 οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες
 οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταῦκτης καὶ ὁ Οἰόβαξος, ὅπισθε τοῦ
 τείχεος καταβάντες, τῇ ἣν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ
 ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν
 τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἄνοιξαν· τῶν δὲ
 745 οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰόβαξον μὲν 119
 νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηϊκὴν Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λαβόντες

ἔστεργον τὰ παρεόντα] i. e. *praesentem rerum statum aequo tulerunt animo, contenti erant, s. praesentibus acquieverunt*. De verbi *στέργειν* structura cum quarto casu post Gataker. ad Antonin. De se ips. VI, 44 monuerunt Matth. Gr. Gr. §. 390. not. 2, Voemel. ad Demosth. Phill. II. §. 19. Annot. p. 27 et O. Schneider ad Isocrat. orat. ad Demonic. §. 29.

CAP. CXVIII.

ἔστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων] „τόνοι τῶν κλινέων nervi, lectulis et sellis intendendis habiles, quibus elixis et igne mollitis famem domare nitebantur miseri. Vid. Pol-luc. X, 37.“ *Wesseling*. τόνοι de *choris* s. *loris*, quibus tenduntur lecti, occurrunt apud Aristophan. Lysistr. 923 (al. 856), ubi Herodotei loci bene memor fuit Dobraeus, Eqq. 533 (al. 494), ubi in Scholiis haec leguntur: τόνοι καὶ τοῦ κραββάτου τὰ σχοινία, quae eadem exstant apud Suidam s. v. *τόνος*; apud eundem s. v. *ἤλεκτρα* leguntur haec: τόνοι δὲ τῆς κλίνης τὰ σχοινία. — In seqq. verbis οἱ Χερσονησίται, qua voce in universum significantur incolae Chersonesi et urbium in Chersoneso sitarum (vid. Boeckh: Staatshaushalt d. Athen. II. pag. 746 seq. ed. sec. et conf. Herod. VI, 39. IX, 120 itemque Voemel. ad Demosthen. Philipp.

II. §. 30. pag. 29 et ad Demosthenis Contion. p. 484), memorantur apud Stephanum Byzantinum s. v. *Χερρόνησος* hunc in modum: Ἀψινθίοισι πρὸς μεσημβρίαν ὁμορέουσι [*Χερσονήσιοι*· Ἡρόδοτος δὲ] Χερρονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσημήναντο τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς, ubi quae uncis inclusa sunt verba, inseruit Meineke; equidem malim quoque scribere ἐσήμηναν, ut in Herodoti loco legitur, pro ἐσημήναντο; quod ad reliqua attinet, vide sis, qui hunc Stephani locum pluribus tractarunt, Boeckh. l. 1., F. Schultz. De Chersoneso Thracica pag. 27, Mueller: Fragmm. Historicc. Graecc. Vol. I. pag. 9 coll. p. XV et A. de Gutschmid. in Philolog. X. p. 532 seq.

CAP. CXIX.

Ἀψίνθιοι] Vid. VI, 34 ibique nott. Πλείστωρος qui fuerit, aequè ignoro atque Wesseling. — Ad locutionem οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκτην conf. IX, 57. Mox edidi καὶ ὥς καταλαμβάνοντο, ubi particulam καὶ, quam omnes codd. agnoscunt, neglexerunt Schaeferus et Matth. itemque Dietschius; retinuerunt eandem Bekkerus et Dindorf., quos secutus sum, cum, ut dudum monuit Schweighaeuserus, vix idonea cernatur causa, cur sprete auctoritate codicum haec vocula eiiciatur, licet Aldina editio et quae inde expressae

ἔθυσαν Πλειστῶρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκτην ὕστεροι ὀρμηθέντες φεύγειν, καὶ, ὥς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἦγον ἐς Σηστὸν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταῦκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.

120 Καὶ τῷ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων τὰρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι τοιόνδε. οἱ τὰρίχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον, ὅπως περ ἰχθυὺς νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθώμαζον. ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὥς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς τὰρίχους ἔφη·

sunt editiones eam ignorent; pertinebit autem vocula καὶ ad ἀλεξόμενοι idque iungit antecedenti ὀρμηθέντες. ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνόν valet: *resistentes aliquamdiu*; ipsum verbum medium ἀλέξεσθαι obvium I, 211. II, 63. VII, 207. 225. VIII, 81. 108. Ad locutionem χρόνον ἐπὶ συχνόν vid. allata ad IX, 22. Ad significationem verbi καταλαμβάνειν vid. nott. ad VI, 29 et cf. VIII, 6; ad verbum ἀπέθανον vid. nott. ad IX, 37. Ad verba ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμῶν Wesseling. conferri vult Oudendorp. ad Frontin. II, 1, 18. Tu conf. Xenoph. Hellen. II, 1, 13. 14. Mel. II, 2. §. 7. Scylac. Peripl. §. 66. p. 28 ed. Huds. Cornel. Nep. Con. 1. Lys. 1. De hoc oppidulo, quod postea clade Atheniensium insigne fuit, disputat Ferd. Schultze. l. l. pag. 48 seq. Hodie ibi vicus, cui nomen *Galata*, invenitur. In fine cap. revocavi ἦγον, cuius loco Schaeferus e Sancrofti libro alteroque dedit ἥγαγον, quod hinc quoque receperunt Bekkerus et Dietschius.

CAP. CXX.

οἱ τὰρίχοι] Cr. conferri iubet Fragm. Lexici Gr. apud Hermann. De emend. Gr. Gr. pag. 325. Qui idem in Commentt. Herodd. p. 10 de huius vocis ac similium notione disputans dupliciter eas poni observat tam de quolibet salsamenti genere quam de condiendis cada-

veribus, indeque etiam pendere vim ostenti, quod Herodotus referat h. l., ubi paulo post legimus τεθνεῶς καὶ τὰρίχος. Observat quoque Koehler (Mémoires de l'Acad. de Petersbourg. VIme ser. T. I. ann. 1832. p. 353 seq.), τὰρίχος, plerumque dici de *piscibus sale conditis*. Tu vid. praeter ea, quae ad IV, 53 allata sunt, plura, quae in Thesouro Ling. Graec. VII. p. 1846 seq. ed. Dindorf. afferuntur.

ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον] i. e. *pisces sale conditi, igni impositi substliebant palpitabantque*. Male olim ἔσπαιρον, quod ex Aldo tenuerant Gronovius et Wesselingius; Florentinus liber aliique ἥσπαιρον, ut supra quoque legitur VIII, 5; idemque haec Herodoti verba exscribentes afferunt Eustath. ad Odys. XII, 394. p. 497, 30 s. 1728, 35 et Athenaeus III. p. 119 D. E. et incertus auctor Lexici Graeci ap. G. Hermann. de emendanda Gramm. Gr. p. 325 Ἡρόδοτος ἐνθ' οἱ τὰρίχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντο καὶ ἥσπαιρον, quem praeter Creuzerum excitat quoque Bredov. p. 291, qui in verbo ἐπάλλοντο augmentum constanter negligi, in ἥσπαιρον servari docuit. Ad verbum πάλλεσθαι, *vibrare, concuti*, Schweigh. citat VII, 140. Homer. Ili. XXII, 452. Plutarch. Vit. Cicer. 35. Ac supra I, 141 invenimus ἰχθυὺς παλλομένους. De verbo ἀσπαίρειν Wesseling. conferri iubet Apollodor. III,

Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέφηνε· ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὃ ἐν Ἑλαιούντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς καὶ τάριχος ἔων δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα

13. §. 6. Aeschyli Pers. 983. Eurip. Iphig. Anl. 1587. Tu vid. quoque allata in nott. ad VIII, 5. ὅπως περ (*sicuti*) apud poëtas aliquoties sic positum reperitur: cf. Aeschyli Prometh. 1000. Sophocl. Ai. 1179. Elect. 98. ἰχθύες νεοάλωτοι sunt *pisces recens capti*. Utitur voce νεοάλωτος *de recens subactis gentibus* Dio. Cass. XLIX, 38. p. 473 E. Dindorf. in Herodoti loco edidit νεάλωτοι, quod in Aldina aliisque etiam exstat; sed libri scripti optimi in lectione νεοάλωτος consentiunt, quam eandem tuetur Bredov. pag. 215. — Caeterum similia quaedam prodigia, quae in antiquorum scriptis reperiuntur, attulit Nitzsch. ad Odys. l. l. pag. 407. — Ad verbum περιχυθέντες (*circumfusi, circumstantes*) conf. quae adnotavi ad Plutarch. Flamin. pag. 108.

μηδὲν φοβέο] Haud mutavi φοβέο respiciens ad ea, quae ad VII, 50 notavi. Dindorf. et Dietsch. dederunt φοβέο.

πέφηνε] apparuit interpretatur Schweighaeuserus, ex antecedentibus assumens τέρας. Conf. Sophocl. Electr. 646. 1260. Oed. Col. 329. Attigit idem portentum Philostratus ad VII, 33 laudatus, ubi τὸ τάριχος ἀναβιώναι legimus. In verbis sequentibus δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι (i. e. *vim habet a diis tributam, qua eum, qui iniuste agit, ulciscatur s. poenā afficiat*) ob vim praepositionis πρὸς conf. similia, quae exstant IV, 144. VII, 139 ibique laud.; deinde cum Matth. retinui τίνεσθαι, quod ante Schaeferum omnes libri editi itemque plerique codd. tenent, cuius loco Valckenarius maluerat τίνυσθαι, i. e. *τιμωρεῖσθαι*, quo ipso eadem in re utitur Pausan. III, 4. §. 5. Idem verbum τίνυσθαι utique Noster adhibuit V, 77, sed idem

quoque frequenter adhibet verbum τίνεσθαι ea significatione, qua valet *ulcisci, ultionem capere s. sumere* I, 10. 27. 73. 123. 124. 190. III, 75. 120. Quae significatio cum huic loco valde apta videatur, nolui recipere, quod e Sancrofti libro recepit Schweighaeuserus σινέεσθαι, *nocendi* notione (in σίνεσθαι, quod duo libri recentiores quoque afferunt, certe mutandum; vid. Bredov. pag. 363), licet id ipsum dederit Schaeferus, quem recentt. edd. inde a Bekkero secuti sunt.

ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι] Ita exhibens Schweighaeus. in nota ait sibi probari Pauvii coniecturam ἄποινά μοι, quam eandem in Latina versione expressit: *nunc igitur ego hanc mihi ipse mulctam, qua redimam culpam, volo irrogare*. Mihi haud opus videtur a libris scriptis discedere. *Nunc igitur*, inquit Artayctes, *haec redemptionis pretia ei* (οἱ, i. e. ἀντῷ, Protesilao scil.) *adponam s. solvam*, tanquam mulctam scil. mihi sponte irrogatam: hac enim multa a poena ipsi infligenda ob iniurias Protesilao illatas se redemptum sive liberatum iri sperat Persa: itaque redemptionis praemium dicit ἄποινα, ut VI, 79: qua voce cum pretium, quo captivi in bello redimuntur, plerumque significetur, nec vero poena, Eltz (Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 345) scribi vult: ἄποινά οἱ ἐθέλω ὑποστῆναι, verbum ὑποστῆναι ea significatione accipiens, qua illud sane reperitur supra IX, 34 (ubi vid. nott.); Dietschius, cui hoc audacius videtur, ipse coniicit ἀντιθεῖναι. Mihi neutrum placet, nec video, cur a vulgata ἐπιθεῖναι (cuius loco libri quidam vitiose offerunt ἐπιχθῆναι) recedam, quam vel alter Nostri locus, qui legitur I, 120 (Ἀρπάγω μὲν Ἀστύαγης δ' ἵκηται τὰν-

- καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δ' ἑμεωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀπο-
 δώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι περιγεγόμενος. Ταῦτα
 ὑπισχόμενος τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ
 Ἑλαιοῦσιοι τῷ Πρωτεσίλῳ τιμωρόντες ἐδέοντό μιν καταχρη-
 σθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπα-
 γαρόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν, ἐς τὴν Ξέρξης ἐξευξε τὸν
 πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πό-
 λιος σανίδα προσπασσαλεύσαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα
 121 ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγον-
 τες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων, ὥς ἀναθήσοντες
 ἐς τὰ ἱρά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων
 ἐγένετο.
- 122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταῦκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπάρ-
 τωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν

την ἐπέθηκε) coll. nott. ad II, 136
 satis probare videtur: vult enim
 Persa redemptionis pretium tanquam
 poenam bene meritam sibi ipse im-
 ponere, idque hoc modo expressit;
 sic in Aeschyli Perss. 813 mala,
 quae Persae (in pugna Plataeensi)
 passuri sint, dicuntur ὕβρεως ἄποινα
 καὶ θεῶν φρονημάτων. Atque haec
 ἄποινα, quam sibi Persa imponere
 (ἐπιθεῖναι) vult, mox dicitur κα-
 ταθεῖναι, deponere in dei scil.,
 quem laesit, templo, i. e. solvere
 deo, quo eodem fere sensu κατα-
 βάλλειν II, 149. Centum talenta,
 quae deo obtulit Persa, e Wurmii
 rationibus constituunt summam flo-
 renorum 260, 582 et 42 crucigg.;
 ducenta talenta, quae pro sua ipsius
 et filii vita pollicitus est, efficiunt
 521,165 flor. et 24 crucigg.: unde
 existit summa florenorum 781,748
 et 6 crucigg. Unde satis colligere
 licet, quantae opes Persae fuerint!

τιμωρόντες] ulturi scil. Protesi-
 laum ab Artaycta laesum. Ad ver-
 bum καταχρησθῆναι cf. nott. ad
 I, 82 et de forma verbi Bredov.
 p. 343. De Madyto dixi ad VII, 33.

σανίδα προσπασσαλεύσαντες] Vid.
 VII, 33 ibique nott. Aliquot libri
 σανίδας. Tu cf. haec excitantem
 Eustath. ad Odyss. pag. 1923, 46 s.

780 med. Quod vero Schweighae-
 serus vel πρὸς ante σανίδα inse-
 rendum (quod idem placet G. Her-
 manno ad Aeschyli Agamemn. 801)
 vel σανίδι rescribendum censet (in
 quod idem inciderat Reiskius): mihi
 vix necesse videtur a codd. auctori-
 tate recedere, modo ita intelligas:
 ubi tabulam s. palum fixerant scil. in
 terra. Schweighaeuserus interpre-
 tatus erat: *clavis asseri adfixum sus-
 penderunt*. Caeterum hoc ex He-
 rodoti loco interpolationem, quam
 in Odyss. XXII. vers. 174 statuunt,
 ortam esse putat Doederlein in
 Gloss. Hom. II. pag. 348. Ad ver-
 bum κατέλευσαν conf. nott. ad IX, 5.

CAP. CXXI.

τὰ ὄπλα] Conf. IX, 115 et ad verba
 οὐδὲν ἔτι (in quo conspirant codd.)
 πλέον nott. ad IX, 41. κατὰ τὸ ἔτος,
 i. e. aestate anni 478 ante Chr. n.
 hoc factum esse Noster declarat, de
 cuius ratione in anno indicando
 conf. quae Krueger monet ad Clin-
 ton. Fast. Hellen. Prooem. p. XXI.

CAP. CXXII.

ἐξηγησάμενος λόγον] i. e. sermo-
 nis auctor fuit, primus Persas edocuit

ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα· φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλὰ μὲν ἀστυγείτονες, πολλὰ δὲ καὶ ἐκαστέρῳ τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. οἶκος δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιεῖν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων παρασκευάζεσθαι, ὥς οὐκέτι ἄρχοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ

sermonem, quem illi surripientes Cyro attulerunt s. proposuerunt eo scil. consilio, ut ille Persarum regnum per orbem terrarum constitueret.

ἀνδρῶν δὲ σοὶ] i. e. *inter homines autem tibi*, everso Astyage, *imperium Iuppiter tradidit*. Ubi sane expectabas κατελόντι, cum ad Cyrum pertineat: sed refertur ad ipsum Iovem, quo adiuvante Cyrus Astyagem evertit. De Persarum Iove conf. I, 131. VII, 40 ibique nott.

καὶ ταύτην τρηχέην] Vid. I, 71 ibique nott. „Paria de ingenio et habitu Persicae regionis Plato De legg. III. p. 695 A. et Herodoti assectator Arrianus Exped. V, 4. καὶ γὰρ καὶ Πέρσαι τότε πένητές τε ἦσαν καὶ χώρας τραχείας οἰκήτορες, nempe principio regis Cyri.“ Wesseling. Platonis loco add. Xenoph. Cyrop. VII. p. 117, 5. [VII, 5, 67]. In seqq. pro ἐκαστέρῳ in tribus codd. exstat ἐκατέρῳ. Vid. VI, 108 ibique nott. VII, 49. Verba πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι valent: *pluribus hominibus maiori erimus admirationi*.

κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον] i. e. *quando enim hoc sane commodius s. melius fieri poterit*. Tu conf. III, 73 ibique nott., ne plura. Pro κότε Sanctrofti codex habet κότερα, cf. I, 91. Ad verba καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον conf. Plutarch. II. pag. 172 E.

οὕτω δὲ αὐτοῖσι κ. τ. λ.] Ad Persas refero. Nec moror accusativos

subsequentes ἄρχοντας et ἀρξομένους; vid. modo IX, 79 ibique allata. Participium ἀρξομένους passivo sensu accipiendum, ut πολιορκησόμενοι IX, 58 et 97. V, 34 ibique nott. Plurima exempla huius usus ex Atticis scriptoribus nunc allata video a Guil. Franckio in Philolog. Suppl. I, 4. p. 458 seqq. De voce οὐκέτι (nec μηκέτι) vid. quae monentur in Jahrb. f. Philolog. LXXX. pag. 131.

φιλέειν γὰρ — ἄνδρας γίνεσθαι] Facit huc Hippocratis locus De aër. aq. et locc. §. 33. p. 289 s. 347 itemque Senecae De ira II, 16 et, ubi eadem sententia proditur diversis verbis, Plutarch. II. p. 172 F. Plura Cyri dicto similia collegit Gataker ad Antonin. IV, 39 coll. Dunæo in Demosthen. p. 131. Ex Herodoto autem expressus videtur Valckenario Livii locus XXIX, 25 „fertilissimus ager eoque abundans omnium copiarum rerum est regio: et imbelles (quod plerumque in ubere agro evenit) barbari sunt.“ Ad ipsam sententiam, quam plerumque veram, in universum tamen fallacem esse ait Wesseling., conf. Heeren: Id. I, 1. p. 194. 395. Veram illam esse contenderat quoque Larcherus, recentioris historiae exemplis quibusdam adiectis. Quin celeberrimum Montesquieu in libro de legum causis (ita enim cum I. A. Ernesto et Ruhnkenio reddere licet Latine libri titulum *Esprit des loix*) idem obser-

γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θωυμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἰχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε

vasse pluribusque exposuisse addit, quamquam, iudice Larchero, minus respexit ad Christianae religionis vim atque auctoritatem omnibus locis ac temporibus ita accommodatae, ut vix ea, quae olim fuerit, nunc quoque inveniatur aëris atque coeli vis.

τὰ πολέμια] Vid. nott. ad III, 4. Verbum συγγνόντες valet: cum (veram scil. Cyri sententiam esse) intellexerissent. Vid. nott. ad IV, 3 et 43.

ἄρχειν τε εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες — δουλεύειν] i. e. *imperare maluerunt tenuem incolentes terram, quam campestem fertilemque colentes aliis servire*. Vocem λυπρὴν de solo gracili ac tenui Noster adhibuit, ut Homer. Od. XIII, 343 de Ithaca. — Post haec verba in nullo quantum scio Herodoti codice quidquam amplius legitur ipseque finis historiarum in quibusdam codicibus diserte indicatur: teste Schweighaeusero „scriba Arch. [i. e. Sancrofti] librum ita claudit: Ἡροδότῳ βίβλος κλεινοῦ πέρας λάβεν ὧδε [quo hexametro terminari librum hunc testatur quoque Gaisfordius]. In Codd. Pass. vero et Med. subiiciuntur haec: ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Θ' ΧΧΗΗΠΙ. id est: *Herodoti historiarum liber nonus, bis mille ducentis et sex versibus comprehensus*. In F. [Florentino libro] nulla alia nisi haec a prima manu subscriptio est: Ἡροδότου Ἱστοριῶν ἐνάτη. Cae-terum, quod Dionysius Halicarnassensis, ubi de Herodoti historiis verba facit, ait, τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας (in Epistol. ad Pompei. de praecip. historicis c. 3. T. VI. p. 767 ed. Reisk.), inde collegerunt docti nonnulli viri, intercidisse in vulgatis Herodoti exemplaribus *Epilogum*, quo historiis suis coronidem olim imposuisset auctor. At in cunctis mssis codicibus, quorum ad nos notitia pervenit, post ista verba ἡ πε-

διάδα σπεύροντες ἄλλοισι δουλεύειν, nihil amplius, quod ab Herodoti manu profectum sit, reperitur.“ Haec Schweighaeuseri verba retuli, quibus sane intelligitur, nullam esse causam, cur epilogum quendam interiisse existimemus, praesertim cum, Schoellium si sequimur, Herodoti narratio eo, unde exorsa erat, hîc quasi redire videatur, consilio totius operis expleto: quam in rem longior ad h. l. exstat annotatio Schoellii, vernaculi interpretis. Mihi tamen verisimilius videtur, Herodotum, quem Thuriis in opere elaborando, perficiendo, expoliendo usque ad extremum vitae diem occupatum videmus, ipsa morte superveniente impeditum esse, quo minus hanc quoque operis partem prorsus absolveret. Hanc igitur partem imperfectam a sene moribundo derelictam esse credere malim, cum quae extremo hoc capite 122 leguntur, vix iustam ac dignam operis clausulam constituent nec amplius quid ab Herodoti manu profectum esse credibile sit: immo mihi dudum oborta est suspicio, ea ipsa, quae cap. 122 exstant, vel a Grammatico quodam Herodoteis adsuta vel ab ipso Herodoto relicta esse imperfecta morte scilicet oppresso atque impedito, quo minus ultimam hisce admoveret manum. Commovet me ipsum argumentum, ipsa oratio, quae nescio quid habet insolentius ac durius, videntur sententiae grammatici seduli operâ aliorum scripta compilantis potius congestae quam ex Herodoti ingenio profectae. Nec sane liberas esse Herodoti Musas ab huiusmodi interpolationibus sive Grammaticorum additamentis, ea ostendere possunt, quae iam supra ad VI, 122. VII, 162 coll. II, 116. 117 adnotata leguntur. Quae menda cum libros scriptos nobis servatos antiquitate praevertant, hoc quoque loco certi quid constituere valde lubricum est atque

εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

anceps. Unum modo adiiciam testimonium Diodori Siculi XI, 37 in obsidione Sesti Herodotum opus finiri scribentis: τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος ἀρχάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνον γέγραφε κοινὰς σχεδὸν τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις ἐν βιβλίοις ἐννέα καταστρέφει δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὴν περὶ τὴν Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Σηστοῦ πολιορ-

κίαν. Quibus verbis ut satis probari puto, nihil quidquam amplius ab Herodoto esse scriptum, quod interciderit, ita vel meam suspicionem de opere Herodoteo cap. 121 finito quodammodo confirmari credam. De Herodoti opere non perfecto illo quidem omnibusque numeris absoluto vid. quae in Commemoratione de vita et scriptis Herodoti §. 4 proferuntur.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἘΝΑΤΗ.

EXCURSUS

AD VIII, 55.

De Erechthei templo in Athenarum arce.

Scribit Herodotus VIII, 55: ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθεὺς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἐνι, quibus verbis testatur, sua ipsius aetate (ἔστι) in ea arce Athenarum, quam Xerxes cepit, fuisse Erechthei terrâ nati aedem, in qua (adhuc) inveniatur olea et mare: quae ipsa Atheniensium fama fert testimonia posuisse Vulcanum et Minervam, cum de hac terra olim decertassent*). Revocamur his verbis ad antiquissima Athenarum tempora et ad primordia rerum Atticarum, ad quae haecce Erechthei aedes, quae cum Minervae Poliadis aede coniuncta erat, sic pertinuit, ut haecce aedes antiquissimam et sanctissimam Atticarum religionum partem constitueret: eamque ob causam Epidaurii quoque sacra quotannis offerre iubentur τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι καὶ τῷ Ἐρεχθεύ V, 82, ubi vid. nott. Factum id est circa Olympiad. LX, ante Persici belli tempora, quibus hanc Erechthei aedem, Ἐρεχθεὺς πνικινὸν δόμον dixit Homerus Odys. VII, 81, unâ cum reliquis s. templis s. aedificiis arcis incensam esse hic ipse Herodoti locus testatur**). Ac si quid tum reliquum fuit, quod a flammis consumptum non est — et credibile sane est, non omnia prorsus interiisse, quoniam secundo post incendium die Athenienses regis ipsius iussu in arcem ascendere iubentur, sacra facturi — tamen postmodo omnia absumpta sunt a Mardonio, qui ex Attica in Bocotiam regreditur ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱερῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ut Noster tradit IX, 13: quamquam haec ipsa Herodoti verba minus stricte accipi vult Leake [Topographie v. Athen. pag. 9 ed. Turicens.***)], cui parum credibile

*) Verba Herodoti sunt: ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἐνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι: quae verba quid significant, in nott. indicavimus.

**) Scribit enim Noster: ταύτην ὡν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱερῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Atque eodem pertinent, quae antea leguntur cap. 53 fin., ubi barbari Atheniensibus omnibus (qui in templum confugerant) interfectis τὸ ἱερὸν συλήσαντες ἐν ἐπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν, et eodem sensu Noster loquitur cap. 54 fin. de Xerxe ἐμπρήσαντι τὸ ἱερὸν.

***) Idem fere sentit Beulé: L'Acropole etc. I. pag. 90, qui de Herodoteo loco IX, 13 sic statuit: „il ne faut évidemment pas prendre à la lettre ces

videtur, omnia aedificia in arce combusta funditusque eversa esse. Sed Herodoti verba, quae modo adscripsimus, si sequimur, dubitari vix poterit, omnia arcis aedificia ac praecipue templa a Persis incensa atque eversa esse; ut merito quaeras, quinam *ἔστι — νηὸς* Erechthei illo Herodoti loco, ex quo profecti sumus, intelligi debeat, cum Herodotus de hac aede ita loquatur (*ἔστι — νηὸς*), ut sua ipsius aetate eam exstitisse nobis persuadeamus. Qua in re probabile nobis videtur, veterem aedem a Persis dirutam, postea aliquo certe modo refectam aut denuo exstructam esse exiguo apparatu sumptibusque, cum vix credendum sit, Athenienses, cum Persae repulsi essent, hunc locum, qui totius fere civitatis primordia continebat eiusque sanctuarium quasi constituebat, desertum vastatumque reliquisse. Itaque in veteris Erechthei loco aediculam quandam ligneam vel ligno tectam (ut dixit Müller: De Minerva Poliade pag. 18 coll. Rosio Inscriptt. pag. 149) vel etiam lapideam, sed minus splendidam, quae ad sacra sufficeret veterisque religionis memoriam servaret, erectam esse eamque ipsam hoc Herodoteo loco significari credam, vel adversante Boeckhio (Corp. Inscriptt. Graec. I. pag. 264), qui non de aedicula lignea denuo exstructa hic cogitari vult, sed de ipsa vetusta aede semiruta: de qua si Noster cogitasset, vix opinor scribere potuisset *ἔστι — νηὸς*, quod meo quidem iudicio de aede semiruta dici vix poterit. Immo statim post Persas regressos aedem hanc aliquo certe modo refectam esse credimus, quam Noster suis ipsius oculis haud scio an viderit vel antequam Thurios abiret Athenis (i. e. ante annum 444 ante Chr. n.) vel postea, cum Thuriis Athenas profectus Propylaea a Pericle exstructa (437—431 ante Chr. n.) conspiceret, de qua re monuimus ad V, 76. 77.; nec multum inde discedunt, quae posuit Müller l. l., qui ab Herodoto haec ipsa scripta esse putat sub tertium fere belli Peloponnesiaci annum, i. e. ferme anno 429 ante Chr. n. Serius demum Athenienses, qui maximam curam adhibuerunt nec ullis sumptibus pepercerunt, ut deorum templa a Persis diruta restituerent, ad Erechtheum splendidiorum in modum exstruendum accessisse videntur, cum dudum arcis urbisque munimenta, longa moenia, Propylaea, Parthenonem, alia templa maximis sumptibus exstruxissent: atque hac ipsa re illi impediū fuisse videntur, quo minus ad Erechtheum splendidius exstruendum animum attenderent. Etenim serius demum atque haud scio an ipsis belli Peloponnesiaci temporibus hoc templum splendidius exstrui coeptum est, idque intelligitur e celeberrima inscriptione, quam exhibuerunt Rose l. l. pag. 179 seq., Leake l. l. pag. 439 seqq., Boeckh. l. l.; unde docemur, ne quarto quidem anno Olympiadis XCII (i. e. anno 409 ante Chr. n.) archonte Diocle novum hoc Erechtheum absolutum fuisse. Accedit altera inscriptio nuper reperta (vid Rangabé: Antiqq. Hellen. I. p. 45. 85. et Stephani in: Annali del instit. archeolog. anni 1845. Vol. XV. p. 286 seqq.), quae indicat vel Olympiadis XCIII anno secundo (i. e. 407 ante

---

expressions exagérées." Equidem nullam video causam, cur Herodotum has res oratione exaggerasse existimem.

Chr. n.) nondum prorsus finitum fuisse opus: adeo ut, cum proximo anno (Olymp. XCIII, 3 sive 406 ante Chr. n.) templum flammis arreptum esset teste Xenophonte in Hellen. I, 6, 2, multo post demum hoc novum Erechtheum absolutum esse putandum sit, circa Olympiadem CXIII, ut ponit Müller. l. l. Hoc Erechtheum, quod Herodoto videre haud licuit, vidit ac descripsit Pausanias I, 26. 27 eiusdemque partes nonnullas adhuc superesse nemo nescit: in quibus describendis explicandisque summâ diligentia nostrae aetatis viri docti sunt versati: C. O. Müller (De Minerv. Poliad. l. l. Kleine deutsche Schrift II. pag. 141 seqq. Archaeolog. § 109, 4), Leake (Topographie v. Athen. pag. 243 seqq. 428 seqq. ed. Turic.), Raoul-Rochette (Journal d. Savans 1850. p. 661. seqq. 751 sqq. 1851. p. 27 seqq. 79 sq.), Beulé (L'Acropole d'Athèn. II. p. 217 seqq. 231 seqq.) et potissimum Thiersch (Abhandl. d. Bayr. Akad. d. Wissensch. philol. hist. Classe. V. p. 81 seqq. 173 seqq. VIII. p. 93 seqq.): cui in singulis quibusdam constituendis ac definiendis alii viri docti sunt oblocuti, de quorum scriptis vid. Stark in Philolog. XIV. pag. 701 seqq. Ad Herodotum haec minus pertinent; quem enim vidit atque indicavit Ἐρεχθεὸς νηὸν, eum ad antiquiora tempora pertinere monstravimus. Atque in hac antiquiore Erechthei aede utique fuit *olea* et *mare*, ut Noster h. l. diserte pronuntiat: ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἔν. Pausaniam si sequimur (I, 26. §. 6), non tam in Erechthei aede, quam in alterius aedis huic adiectae parte, in Minervae Poliadis sacratio *mare* (θάλασσα, sive ut Pausanias scribit, ὕδωρ θαλάσσιον) fuit, idemque etiam mox (I, 27. § 2) de *olea* sic refert, ut in eiusdem deae cella fuisse perhibeatur (vid. Leake l. l. p. 244, Müller: Kleine deutsche Schrift. II. p. 143); in Pandroseo, quod contiguum erat cellae Minervae, *oleam* fuisse testatur Apollodor. III, 14. § 3 itemque Philochorus apud Dionys. Halicarnass. de Dinarch. 3. pag. 636.

Sed haec pertinere putamus ad illud templum, quod belli Peloponnesiaci temporibus extrui coeptum modo diximus, Herodoto haud cognitum, cuius auctoritas his posteræ aetatis testimoniis haud infringitur, si *olea* et *mare*, cuius locus prius in Erechthei aede fuit, postea, cum novum templum splendidius extrueretur, in aliam aedis adiunctae cellam transferebatur ibique Pausaniae aetate cernebatur. Namque Herodotum minus accurate scripsisse atque Erechthei aedem cum diceret, intellexisse cellam Minervae Poliadis, cuius aedes adiuncta erat, ut credam, a me impetrare nequeo. Tu conf. etiam Müllerum: De Minerv. Poliad. p. 22., Stuart et Revett Alterthüm. I. pag. 472. 581, Beulé: L'Acropole d'Athèn. II. pag. 232 seq. 248.

117 αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον ἐπ-
γίνετο, καὶ ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἐκιντῶν ἀποδημέ-
οντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρα-

ut exstet, cum adiectivum ἄφνυτος
de eo, quod evitari nequit, haud in-
solitum sit: cf. Plutarch. II. pag.
107 B. Stob. Eclogg. phys. pag. 8.
Alciph. I, 25. Quae attulit *Wes-*
selingius, haec subiiciens: „Sed
Artayctes, modo provide et consulto
egisset, aut vitare obsidionem, aut
apparatu ad eam tolerandam sese
potuerat instruere. Neutrum obser-
vavit; unde *ex improvise*, uti Valla,
ἀφνύλακτω (non ἀφνύλακτως) super-
venerunt. Simile Polyaei VIII, 36.
Plutarch. II. pag. 262 C. Herodiani
VI, 5.“ Schweighauserus, qui ad-
dit ἀφνύλακτως διακείσθαι e Polyb.
IV, 36. §. 4 valdeque aptam huic
loco habet scripturam ἀφνύλακτω,
tamen vulgatam lectionem ἀφνύκτως
ita defendi posse existimat, ut He-
rodotum dixisse credamus: „ita de
improvise eum adorti sunt Athenien-
ses, ut effugi non potuerint, id est,
ut ille et qui cum eo erant, effugere
non potuerint“: nempe (sunt ipsa
Schweighauseri verba), „quod ex
insequentibus intelligitur, et navi-
bus urbem obsederunt et exscen-
sione facta eandem a continente
ita circumsederunt, ut effugere nemo
posset. Atque haec lectio etiam
significantior est; nam ἀφνύλακτον
fuisse eum ab hostibus invasum sa-
tis iam superioribus verbis, οὔτε
παρεσκευασμένος ἐς τὸν πόλεμον,
οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἕλληνας,
declaratum est. Quare, uti nunc
quidem stat sententia, vulgatam
olim scripturam ἀφνύκτως restituen-
dam auctori censeo.“ Mihi, ut
dicam quod sentio, hoc ἀφνύκτως
magis exquisitum quam verum vide-
tur: quare haud recepi: nec rece-
perunt recentt. edd. inde a Bek-
kero. Adiectivum ἀφνύλακτος plu-
ribus locis apud Plutarchum inveniri
cognovi etiam e Wyttenbach. Ind.
Graecitat. T. VIII, I. pag. 304.

CAP. CXVII.

ἐπεγίνετο] Sic dedi cum Bekkero,

Matth., Schaefero et recc. editori-
bus, neque assumpsi, quod Schweigh.
et Gaisf. e tribus codd. dederunt,
ἐπιγίνετο. De voce φθινόπωρον,
qua autumnus ea pars indicatur, quae
ad hiemem inclinatur, quando arbo-
ribus folia defluunt, vid. Thucyd.
II, 31. III, 18; plura dabit Thesaur.
Ling. Graec. VIII. p. 765. Verbum
ἀσχάλλειν attigi ad III, 152. Quae
verbum ἥσχαλλον antecedit vocula
καὶ, a Sancrofti libro abest inde-
que eam sustulerunt Bekkerus, Din-
dorf. et Dietschius. Equidem con-
sulto retinui voculam, quae hoc loco
non tam coniungendi significatio-
nem, sed intensivam vim habere vi-
detur: etenim (haec est Herodoti
sententia) ubi iis, qui obsidebantur,
autumnus supervenit, etiam Athe-
nienses (non solum obsessi Persae
sed etiam obsidentes Athenienses)
aegre ferebant, quod sua patria (diu-
tius) abessent urbemque capere non
possent, ducesque inde orabant, ut
domum ipsos reducerent. Ut enim
participia ἀποδημέοντες et δυνά-
μενοι, quae ad ἥσχαλλον pertinent,
per τε — καὶ iunguntur, ita verbum
ἐδέοντο per additum τε adnectitur
priori ἥσχαλλον. Neque sane lice-
bit verba πολιορκεομένοισί σφι de
Atheniensibus intelligere: quod vel
si per passivum verbum liceret (ma-
luerat inde πολιορκέουσι Schweig-
hauserus), sequentia ἥσχαλλον οἱ
Ἀθηναῖοι obstare videntur: ita-
que σφι ad Athenienses referre non
licet, sed spectat ad Persas, qui in
Sesto inclusi obsidebantur ab Athe-
niensibus. In Latina versione sic
expressit Schweighauserus: „post-
quam vero obsessis [et obsidenti-
bus] autumnus supervenit.“ — Ad
verba ὅπως ἀπάγοιεν conf. Matth.
Gr. Gr. §. 531. not. 2. — De usu par-
ticularum πρὶν ἢ conf. citt. ad IX,
86 et IX, 93. — τὸ Ἀθηναίων κα-
νὸν convenit cum Thucyd. I, 89.
Sed vide quoque Herod. V, 109 ibi-
que nott. VI, 14.

τηγῶν, ὅπως ἀπάγοιέν σφεας ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὲ ἔστεργον τὰ παρεόντα.

Οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω 118 ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπεὶ τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταῦκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἣν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἀνοιξαν· τῶν δὲ 119 οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρητικήν Θρήκες Ἀψίνθιοι λαβόντες

ἔστεργον τὰ παρεόντα] i. e. *praesentem rerum statum aequo tulerunt animo, contenti erant, s. praesentibus acquieverunt*. De verbi *στέργειν* structura cum quarto casu post Gataker. ad Antonin. De se ips. VI, 44 monuerunt Matth. Gr. Gr. §. 390. not. 2, Voemel. ad Demosth. Phill. II. §. 19. Annot. p. 27 et O. Schneider ad Isocrat. orat. ad Demonic. §. 29.

CAP. CXVIII.

ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων] „τόνοι τῶν κλινέων *nervi, lectulis et sellis intendendis habiles*, quibus elixis et igne mollitis famem domare nitebantur miseri. Vid. Polluc. X, 37.“ *Wesseling*. τόνοι de *chordis* s. *loris*, quibus tenduntur lecti, occurrunt apud Aristophan. Lysistr. 923 (al. 856), ubi Herodotei loci bene memor fuit Dobraeus, Eqq. 533 (al. 494), ubi in Scholiis haec leguntur: τόνοι καὶ τοῦ κραββάτου τὰ σχοινία, quae eadem exstant apud Suidam s. v. *τόνος*; apud eundem s. v. *ἤλεκτρα* leguntur haec: τόνοι δὲ τῆς κλίνης τὰ σχοινία. — In seqq. verbis οἱ Χερσονησίται, qua voce in universum significantur incolae Chersonesi et urbium in Chersoneso sitarum (vid. Boeckh: Staatshanshalt d. Athen. II. pag. 746 seq. ed. sec. et conf. Herod. VI, 39. IX, 120 itemque Voemel. ad Demosthen. Philipp.

II. §. 30. pag. 29 et ad Demosthenis Contion. p. 484), memorantur apud Stephanum Byzantinum s. v. *Χερρόνησος* hunc in modum: Ἀψινθίοισι πρὸς μεσημβρίαν ὁμορέουσι [Χερσονήσιοι· Ἡρόδοτος δὲ] Χερρονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναντο τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς, ubi quae uncis inclusa sunt verba, inseruit Meineke; equidem malim quoque scribere *ἐσήμηναν*, ut in Herodoti loco legitur, pro *ἐσημήναντο*; quod ad reliqua attinet, vide sis, qui hunc Stephani locum pluribus tractarunt, Boeckh. l. l., F. Schultz. De Chersoneso Thracica pag. 27, Mueller: Fragmm. Historic. Graecc. Vol. I. pag. 9 coll. p. XV et A. de Gutschmid. in Philolog. X. p. 532 seq.

CAP. CXIX.

Ἀψίνθιοι] Vid. VI, 34 ibique nott. Πλείστωρος qui fuerit, aequae ignoro atque Wesseling. — Ad locutionem οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκην conf. IX, 57. Mox edidi καὶ ὥς κατελαμβάνοντο, ubi particulam καὶ, quam omnes codd. agnoscunt, neglexerunt Schaeferus et Matth. itemque Dietschius; retinuerunt eandem Bekkerus et Dindorf., quos secutus sum, cum, ut dudum monuit Schweighauserus, vix idonea cernatur causa, cur sprete auctoritate codicum haec vocula eiiciatur, licet Aldina editio et quae inde expressae

ἔθυσαν Πλεισιτῶρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκτην ὕστεροι ὀρμηθέντες φεύγειν, καὶ, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἔόντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἦγον ἐς Σηστὸν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταῦκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.

120 Καὶ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι τοιόνδε. οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον, ὅπως περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη·

sunt editiones eam ignorent; pertinebit autem vocula καὶ ad ἀλεξόμενοι idque iungit antecedenti ὀρμηθέντες. ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνόν valet: *resistentes aliquamdiu*; ipsum verbum medium ἀλέξεσθαι obvium I, 211. II, 63. VII, 207. 225. VIII, 81. 108. Ad locutionem χρόνον ἐπὶ συχνόν vid. allata ad IX, 22. Ad significationem verbi καταλαμβάνειν vid. nott. ad VI, 29 et cf. VIII, 6; ad verbum ἀπέθανον vid. nott. ad IX, 37. Ad verba ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμῶν Wesseling. conferri vult Oudendorp. ad Frontin. II, 1, 18. Tu conf. Xenoph. Hellen. II, 1, 13. 14. Mel. II, 2. §. 7. Scylac. Peripl. §. 66. p. 28 ed. Huds. Cornel. Nep. Con. I. Lys. 1. De hoc oppidulo, quod postea clade Atheniensium insignis fuit, disputat Ferd. Schultz. l. l. pag. 48 seq. Hodie ibi vicus, cui nomen *Galata*, invenitur. In fine cap. revocavi ἦγον, cuius loco Schaeferus e Sancrofti libro alteroque dedit ἦγαγον, quod hinc quoque receperunt Bekkerus et Dietschius.

CAP. CXX.

οἱ τάριχοι] Cr. conferri iubet Fragm. Lexici Gr. apud Hermann. De emend. Gr. Gr. pag. 325. Qui idem in Commentt. Herodd. p. 10 de huius vocis ac similium notione disputans dupliciter eas poni observat tam de quolibet salsamenti genere quam de condiendis cada-

veribus, indeque etiam pendere vim ostenti, quod Herodotus referat h. l., ubi paulo post legimus τεθνεῶς καὶ τάριχος. Observat quoque Koehler (Mémoires de l'Acad. de Petersbourg. VIme ser. T. I. ann. 1832. p. 353 seq.), τάριχος plerumque dici de *piscibus sale conditis*. Tu vid. praeter ea, quae ad IV, 53 allata sunt, plura, quae in Thesouro Ling. Graec. VII. p. 1846 seq. ed. Dindorf. afferuntur.

ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον] i. e. *pisces sale conditi, igni impositi subsistebant palpitabantque*. Male olim ἔσπαιρον, quod ex Aldo tenuerant Gronovius et Wesselingius; Florentinus liber aliique ἥσπαιρον, ut supra quoque legitur VIII, 5; idemque haec Herodoti verba exscribentes afferunt Eustath. ad Odyss. XII, 394. p. 497, 30 s. 1728, 35 et Athenaeus III. p. 119 D. E. et incertus auctor Lexici Graeci ap. G. Hermann. de emendanda Gramm. Gr. p. 325 Ἡρόδοτος ἐνθ' οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντο καὶ ἥσπαιρον, quem praeter Creuzerum excitat quoque Bredov. p. 291, qui in verbo ἐπάλλοντο augmentum constanter negligi, in ἥσπαιρον servari docuit. Ad verbum πάλλεσθαι, *vibrare, concuti*, Schweigh. citat VII, 140. Homer. Ili. XXII, 452. Plutarch. Vit. Cicer. 35. Ac supra I, 141 invenimus ἰχθύς παλλόμενους. De verbo ἀσπαίρειν Wesseling. conferri iubet Apollodor. III,

Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέ-
φηνε· ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὃ ἐν Ἐλαιοῦντι Πρωτεσίλεως, ὅτι
καὶ τεθνεὼς καὶ τάριχος ἐὼν δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδι-
κέοντα τίνεσθαι· νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι·
ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα

13. §. 6. Aeschyli Pers. 983. Eurip. Iphig. Aul. 1587. Tu vid. quoque allata in nott. ad VIII, 5. ὅπως περ (sicuti) apud poëtas aliquoties sic positum reperitur: cf. Aeschyli Prometh. 1000. Sophocl. Ai. 1179. Elect. 98. ἰχθύες νεοάλωτοι sunt *pisces recens capti*. Utitur voce νεοάλωτος de recens subactis gentibus Dio. Cass. XLIX, 38. p. 473 E. Dindorf. in Herodoti loco edidit νεάλωτοι, quod in Aldina aliisque etiam exstat; sed libri scripti optimi in lectione νεοάλωτος consentiunt, quam eandem tuetur Bredov. pag. 215. — Caeterum similia quaedam prodigia, quae in antiquorum scriptis reperiuntur, attulit Nitzsch. ad Odys. l. 1. pag. 407. — Ad verbum περιχυθέντες (circumfusi, circumstantes) conf. quae adnotavi ad Plutarch. Flamin. pag. 108.

μηδὲν φοβέο] Haud mutavi φοβέο respiciens ad ea, quae ad VII, 50 notavi. Dindorf. et Dietsch. dederunt φοβέεο.

πέφηνε] apparuit interpretatur Schweighaeuserus, ex antecedentibus assumens τέρας. Conf. Sophocl. Electr. 646. 1260. Oed. Col. 329. Attigit idem portentum Philostratus ad VII, 33 laudatus, ubi τὸ τάριχος ἀναβιῶναι legimus. In verbis sequentibus δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι (i. e. vim habet a diis tributam, qua eum, qui iniuste agat, ulciscatur s. poenā afficiat) ob vim praepositionis πρὸς conf. similia, quae exstant IV, 144. VII, 139 ibique laudd.; deinde cum Matth. retinui τίνεσθαι, quod ante Schaeferum omnes libri editi itemque plerique codd. tenent, cuius loco Valckenarius maluerat τίνυσθαι, i. e. τιμωρεῖσθαι, quo ipso eadem in re utitur Pausan. III, 4. §. 5. Idem verbum τίνυσθαι utique Noster adhibuit V, 77, sed idem

quoque frequenter adhibet verbum τίνεσθαι ea significatione, qua valet *ulcisci, ultionem capere s. sumere* I, 10. 27. 73. 123. 124. 190. III, 75. 120. Quae significatio cum huic loco valde apta videatur, nolui recipere, quod e Sancrofti libro recepit Schweighaeuserus σινέεσθαι, *nocendi* notione (in σίνεσθαι, quod duo libri recentiores quoque afferunt, certe mutandum; vid. Bredov. pag. 363), licet id ipsum dederit Schaeferus, quem recentt. edd. inde a Bekkero secuti sunt.

ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι] Ita exhibens Schweighaeus. in nota ait sibi probari Pauvii coniecturam ἄποινά μοι, quam eandem in Latina versione expressit: *nunc igitur ego hanc mihi ipse mulctam, qua redimam culpam, volo irrogare*. Mihi haud opus videtur a libris scriptis discedere. *Nunc igitur*, inquit Artayctes, *haec redemptionis pretia ei* (οἱ, i. e. αὐτῷ, Protesilao scil.) *adponam s. solvam*, tanquam mulctam scil. mihi sponte irrogatam: hac enim multa a poena ipsi infligenda ob iniurias Protesilao illatas se redemptum sive liberatum iri sperat Persa: itaque redemptionis praemium dicit ἄποινα, ut VI, 79: qua voce cum pretium, quo captivi in bello redimuntur, plerumque significetur, nec vero poena, Eltz (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 345) scribi vult: ἄποινά οἱ ἐθέλω ὑποστῆναι, verbum ὑποστῆναι ea significatione accipiens, qua illud sane reperitur supra IX, 34 (ubi vid. nott.); Dietschius, cui hoc audacius videtur, ipse coniicit ἀντιθεῖναι. Mihi neutrum placet, nec video, cur a vulgata ἐπιθεῖναι (cuius loco libri quidam vitiose offerunt ἐπιχθῆναι) recedam, quam vel alter Nostri locus, qui legitur I, 120 (Ἀρπάγων μὲν Ἀστυάγης δ' ἐκ ἡν τὰν-

- καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δ' ἑμεωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀπο-
 δώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι περιγεγόμενος. Ταῦτα
 ὑπισχόμενος τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ
 Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλεω τιμωρέοντες ἐδέοντό μιν καταχρη-
 σθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπα-
 γαρόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν, ἐς τὴν Ξέρξης ἐξευξε τὸν
 πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πό-
 λιος σανίδα προσπασσαλεύσαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα
 121 ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγον-
 τες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων, ὥς ἀναθήσοντες
 ἐς τὰ ἱρά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων
 ἐγένετο.
- 122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταῦκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπά-746
 τωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσησι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν

την ἐπέθηκε) coll. nott. ad II, 136
 satis probare videtur: vult enim
 Persa redemptionis pretium tanquam
 poenam bene meritam sibi ipse im-
 ponere, idque hoc modo expressit;
 sic in Aeschyli Perss. 813 mala,
 quae Persae (in pugna Plataeensi)
 passuri sint, dicuntur ὕβρεως ἄποινα
 καὶ θεῶν φρονημάτων. Atque haec
 ἄποινα, quam sibi Persa imponere
 (ἐπιθεῖναι) vult, mox dicitur κα-
 ταθεῖναι, deponere in dei scil.,
 quem laesit, templo, i. e. *solvere*
deo, quo eodem fere sensu κατα-
 βάλλειν II, 149. *Centum* talenta,
 quae deo obtulit Persa, e Wurmii
 rationibus constituunt summam flo-
 renorum 260, 582 et 42 crucigg.;
ducenta talenta, quae pro sua ipsius
 et filii vita pollicitus est, efficiunt
 521,165 flor. et 24 crucigg.: unde
 existit summa florenorum 781,748
 et 6 crucigg. Unde satis colligere
 licet, quantae opes Persae fuerint!
 τιμωρέοντες] *ulturi* scil. Protesi-
 laum ab Artaycta laesum. Ad ver-
 bum καταχρησθῆναι cf. nott. ad
 I, 82 et de forma verbi Bredov.
 p. 343. De *Madyto* dixi ad VII, 33.
 σανίδα προσπασσαλεύσαντες] Vid.
 VII, 33 ibique nott. Aliquot libri
 σανίδας. Tu cf. haec excitantem
 Eustath. ad Odyss. pag. 1923, 46 s.

780 med. Quod vero Schweighaeu-
 serus vel πρὸς ante σανίδα inse-
 rendum (quod idem placet G. Her-
 manno ad Aeschyli Agamemn. 801)
 vel σανίδι rescribendum censet (in
 quod idem inciderat Reiskius): mihi
 vix necesse videtur a codd. auctori-
 tate recedere, modo ita intelligas:
ubi tabulam s. palmam fixerant scil. in
 terra. Schweighaeuserus interpre-
 tatus erat: *clavis asseri adfixum sus-
 penderunt*. Caeterum hoc ex He-
 rodoti loco interpolationem, quam
 in Odyss. XXII. vers. 174 statuunt,
 ortam esse putat Doederlein in
 Gloss. Hom. II. pag. 348. Ad ver-
 bum κατέλευσαν conf. nott. ad IX, 5.

CAP. CXXI.

τὰ ὄπλα] Conf. IX, 115 et ad verba
 οὐδὲν ἔτι (in quo conspirant codd.)
 πλέον nott. ad IX, 41. κατὰ τὸ ἔτος,
 i. e. aestate anni 478 ante Chr. n.
 hoc factum esse Noster declarat, de
 cuius ratione in anno indicando
 conf. quae Krueger monet ad Clin-
 ton. Fast. Hellen. Prooem. p. XXI.

CAP. CXXII.

ἐξηγησάμενος λόγον] i. e. *sermo-*
nis auctor fuit, primus Persas edocuit

ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα· φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἐκαστέρω· τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. οἶκός δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιεῖν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων παρασκευάζεσθαι, ὥς οὐκέτι ἄρχοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ

sermonem, quem illi surripientes Cyro attulerunt s. proposuerunt eo scil. consilio, ut ille Persarum regnum per orbem terrarum constitueret.

ἀνδρῶν δὲ σοὶ] i. e. *inter homines autem tibi*, everso Astyage, *imperium Iuppiter tradidit*. Ubi sane expectabas κατελόντι, cum ad Cyrum pertineat: sed refertur ad ipsum Iovem, quoadiuvante Cyrus Astyagem evertit. De Persarum Iove conf. I, 131. VII, 40 ibique nott.

καὶ ταύτην τρηχέην] Vid. I, 71 ibique nott. „Paria de ingenio et habitu Persicae regionis Plato De legg. III. p. 695 A. et Herodoti assectator Arrianus Exped. V, 4. καὶ γὰρ καὶ Πέρσαι τότε πέννητές τε ἦσαν καὶ χώρας τραχείας οἰκήτορες, nempe principio regis Cyri.“ Wesseling. Platonis loco add. Xenoph. Cyrop. VII. p. 117, 5. [VII, 5, 67]. In seqq. pro ἐκαστέρω in tribus codd. exstat ἐκατέρω. Vid. VI, 108 ibique nott. VII, 49. Verba πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι valent: *pluribus hominibus maiori erimus admirationi*.

κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον] i. e. *quando enim hoc sane commodius s. melius fieri poterit*. Tu conf. III, 73 ibique nott., ne plura. Pro κότε Sancrofti codex habet κότερα, cf. I, 91. Ad verba καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον conf. Plutarch. II. pag. 172 E.

οὕτω δὲ αὐτοῖσι κ. τ. λ.] Ad Persas refero. Nec moror accusativos

subsequentes ἄρχοντας et ἀρξομένους; vid. modo IX, 79 ibique allata. Participium ἀρξομένους passivo sensu accipiendum, ut πολιορκησόμενοι IX, 58 et 97. V, 34 ibique nott. Plurima exempla huius usus ex Atticis scriptoribus nunc allata video a Guil. Franckio in Philolog. Suppl. I, 4. p. 458 seqq. De voce οὐκέτι (nec μηκέτι) vid. quae moventur in Jahrb. f. Philolog. LXXX. pag. 131.

φιλέειν γὰρ — ἄνδρας γίνεσθαι] Facit huc Hippocratis locus De aër. aq. et locc. §. 33. p. 289 s. 347 itemque Senecae De ira II, 16 et, ubi eadem sententia proditur diversis verbis, Plutarch. II. p. 172 F. Plura Cyri dicto similia collegit Gataker ad Antonin. IV, 39 coll. Dunaeo in Demosthen. p. 131. Ex Herodoto autem expressus videtur Valckenario Livii locus XXI, 25 „fertilissimus ager eoque abundans omnium copiarum rerum est regio: et imbelles (quod plerumque in ubere agro evenit) barbari sunt.“ Ad ipsam sententiam, quam plerumque veram, in universum tamen fallacem esse ait Wesseling., conf. Heeren: Id. I, 1. p. 194. 395. Veram illam esse contenderat quoque Larcherus, recentioris historiae exemplis quibusdam adiectis. Quin celeberrimum Montesquieu in libro de legum causis (ita enim cum I. A. Ernesto et Ruhnkenio reddere licet Latine libri titulum *Esprit des loix*) idem obser-

γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θαυμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε

vasse pluribusque exposuisse addit, quamquam, iudice Larchero, minus respexit ad Christianae religionis vim atque auctoritatem omnibus locis ac temporibus ita accommodatae, ut vix ea, quae olim fuerit, nunc quoque inveniatur aëris atque coeli vis.

τὰ πολέμια] Vid. nott. ad III, 4. Verbum συγγνόντες valet: cum (veram scil. Cyri sententiam esse) intellexissent. Vid. nott. ad IV, 3 et 43.

ἄρχειν τε εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες — δουλεύειν] i. e. imperare maluerunt tenuem incolentes terram, quam campestram fertilemque colentes aliis servire. Vocem λυπρὴν de solo gracili ac tenui Noster adhibuit, ut Homer. Od. XIII, 343 de Ithaca. — Post haec verba in nullo quantum scio Herodoti codice quidquam amplius legitur ipseque finis historiarum in quibusdam codicibus diserte indicatur: teste Schweighaeusero „scriba Arch. [i. e. Sancrofti] librum ita claudit: Ἡροδότῳ βιβλος κλεινοῖο πέρας λάβεν ὧδε [quo hexametro terminari librum hunc testatur quoque Gaisfordius]. In Codd. Pass. vero et Med. subiiciuntur haec: ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Θ' ΧΧΗΗΠΙ. id est: *Herodoti historiarum liber nonus, bis mille ducentis et sex versibus comprehensus*. In F. [Florentino libro] nulla alia nisi haec a prima manu subscriptio est: Ἡροδότου Ἱστοριῶν ἐνάτη. Cae-terum, quod Dionysius Halicarnassensis, ubi de Herodoti historiis verba facit, ait, τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας (in Epistol. ad Pompei. de praecip. historicis c. 3. T. VI. p. 767 ed. Reisk.), inde collegerunt docti nonnulli viri, intercidis- se in vulgatis Herodoti exemplaribus *Epilogum*, quo historiis suis coronidem olim imposuisset auctor. At in cunctis msstis codicibus, quorum ad nos notitia pervenit, post ista verba ἢ πε-

διάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν, nihil amplius, quod ab Herodoti manu profectum sit, reperitur.“ Haec Schweighaeuseri verba retuli, quibus sane intelligitur, nullam esse causam, cur epilogum quendam interis- se existimemus, praesertim cum, Schoellium si sequimur, Herodoti narratio eo, unde exorsa erat, hîc quasi redire videatur, consilio totius operis expleto: quam in rem longior ad h. l. exstat annotatio Schoellii, vernaculi interpretis. Mihi tamen verisimilius videtur, Herodotum, quem Thuriis in opere elaborando, perficiendo, expoliendo usque ad extremum vitae diem occupatum videmus, ipsa morte superveniente impeditum esse, quo minus hanc quoque operis partem prorsus absolveret. Hanc igitur partem imperfectam a sene moribundo derelictam esse credere malim, cum quae extremo hoc capite 122 leguntur, vix iustam ac dignam operis clausulam constituent nec amplius quid ab Herodoti manu profectum esse credibile sit: immo mihi dudum oborta est suspicio, ea ipsa, quae cap. 122 exstant, vel a Grammatico quodam Herodoteis adsuta vel ab ipso Herodoto relicta esse imperfecta morte scilicet oppresso atque impedito, quo minus ultimam hisce admoveret manum. Commovet me ipsum argumentum, ipsa oratio, quae nescio quid habet insolentius ac durius, videntur sententiae grammatici seduli operâ aliorum scripta compilantis potius congestae quam ex Herodoti ingenio profectae. Nec sane liberas esse Herodoti Musas ab huiusmodi interpolationibus sive Grammaticorum additamentis, ea ostendere possunt, quae iam supra ad VI, 122. VII, 162 coll. II, 116. 117 adnotata leguntur. Quae menda cum libros scriptos nobis servatos antiquitate praevertant, hoc quoque loco certi quid constituere valde lubricum est atque

εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

anceps. Unum modo adiiciam testimonium Diodori Siculi XI, 37 in obsidione Sesti Herodotum opus finiri scribentis: τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος ἀρχάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνον γέγραφε κοινὰς σχεδὸν τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις ἐν βιβλίοις ἐννέα καταστρέψει δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὴν περὶ τὴν Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Σηστοῦ πολιορ-

κίαν. Quibus verbis ut satis probari puto, nihil quidquam amplius ab Herodoto esse scriptum, quod interciderit, ita vel meam suspicionem de opere Herodoteo cap. 121 finito quodammodo confirmari credam. De Herodoti opere non perfecto illo quidem omnibusque numeris absoluto vid. quae in Commemoratione de vita et scriptis Herodoti §. 4 proferuntur.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἘΝΑΤΗ.

EXCURSUS

AD VIII, 55.

De Erechthei templo in Athenarum arce.

Scribit Herodotus VIII, 55: ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθεὺς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἔνι, quibus verbis testatur, *sua ipsius aetate* (ἔστι) in ea arce Athenarum, quam Xerxes cepit, fuisse Erechthei terrâ nati aedem, in qua (adhuc) inveniatur olea et mare: quae ipsa Atheniensium fama fert testimonia posuisse Vulcanum et Minervam, cum de hac terra olim decertassent*). Revocamur his verbis ad antiquissima Athenarum tempora et ad primordia rerum Atticarum, ad quae haecce Erechthei aedes, quae cum Minervae Poliadis aede coniuncta erat, sic pertinuit, ut haecce aedes antiquissimam et sanctissimam Atticarum religionum partem constitueret: eamque ob causam Epidaurii quoque sacra quotannis offerre iubentur τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ V, 82, ubi vid. nott. Factum id est circa Olympiad. LX, ante Persici belli tempora, quibus hanc Erechthei aedem, Ἐρεχθεὺς πνικνὸν δόμον dixit Homerus Odyss. VII, 81, unâ cum reliquis s. templis s. aedificiis arcis incensam esse hic ipse Herodoti locus testatur**). Ac si quid tum reliquum fuit, quod a flammis consumptum non est — et credibile sane est, non omnia prorsus interiisse, quoniam secundo post incendium die Athenienses regis ipsius iussu in arcem ascendere iubentur, sacra facturi — tamen postmodo omnia absumpta sunt a Mardonio, qui ex Attica in Bocotiam regreditur ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ut Noster tradit IX, 13: quamquam haec ipsa Herodoti verba minus stricte accipi vult Leake [Topographie v. Athen. pag. 9 ed. Turicens.***)], cui parum credibile

*) Verba Herodoti sunt: ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἔνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας, μαρτύρια θέσθαι: quae verba quid significant, in nott. indicavimus.

**) Scribit enim Noster: ταύτην ὡν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Atque eodem pertinent, quae antea leguntur cap. 53 fin., ubi barbari Atheniensibus omnibus (qui in templum confugerant) interfectis τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐν ἐπερησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν, et eodem sensu Noster loquitur cap. 54 fin. de Xerxe ἐμπρήσαντι τὸ ἱρὸν.

***) Idem fere sentit Beulé: L'Acropole etc. I. pag. 90, qui de Herodoteo loco IX, 13 sic statuit: „il ne faut évidemment pas prendre à la lettre ces

videtur, omnia aedificia in arce combusta funditusque eversa esse. Sed Herodoti verba, quae modo adscripsimus, si sequimur, dubitari vix poterit, omnia arcis aedificia ac praecipue templa a Persis incensa atque eversa esse; ut merito quaeras, quinam *νηὸς* Erechthei illo Herodoti loco, ex quo profecti sumus, intelligi debeat, cum Herodotus de hac aede ita loquatur (*ἔστι — νηὸς*), ut sua ipsius aetate eam exstitisse nobis persuadeamus. Qua in re probabile nobis videtur, veterem aedem a Persis dirutam, postea aliquo certe modo refectam aut denuo exstructam esse exiguo apparatu sumptibusque, cum vix credendum sit, Athenienses, cum Persae repulsi essent, hunc locum, qui totius fere civitatis primordia continebat eiusque sanctuarium quasi constituebat, desertum vastatumque reliquisse. Itaque in veteris Erechthei loco aediculam quandam ligneam vel ligno tectam (ut dixit Müller: *De Minerva Poliade* pag. 18 coll. Rosio *Inscriptt.* pag. 149) vel etiam lapideam, sed minus splendidam, quae ad sacra sufficeret veterisque religionis memoriam servaret, erectam esse eamque ipsam hoc Herodoteo loco significari credam, vel adversante Boeckhio (*Corp. Inscriptt. Graec. I.* pag. 264), qui non de aedicula lignea denuo exstructa hic cogitari vult, sed de ipsa vetusta aede semirutā: de qua si Noster cogitasset, vix opinor scribere potuisset *ἔστι — νηὸς*, quod meo quidem iudicio de aede semirutā dici vix poterit. Immo statim post Persas regressos aedem hanc aliquo certe modo refectam esse credimus, quam Noster suis ipsius oculis haud scio an viderit vel antequam Thurios abiret Athenis (i. e. ante annum 444 ante Chr. n.) vel postea, cum Thuriis Athenas profectus Propylaea a Pericle exstructa (437—431 ante Chr. n.) conspiceret, de qua re monuimus ad V, 76. 77.; nec multum inde discedunt, quae posuit Müller l. l., qui ab Herodoto haec ipsa scripta esse putat sub tertium fere belli Peloponnesiaci annum, i. e. ferme anno 429 ante Chr. n. Serius demum Athenienses, qui maximam curam adhibuerunt nec ullis sumptibus pepercerunt, ut deorum templa a Persis diruta restituerent, ad Erechtheum splendidiorē in modum exstruendum accessisse videntur, cum dudum arcis urbisque munimenta, longa moenia, Propylaea, Parthenonem, alia templa maximis sumptibus exstruxissent: atque hac ipsa re illi impediti fuisse videntur, quo minus ad Erechtheum splendidius exstruendum animum attenderent. Etenim serius demum atque haud scio an ipsis belli Peloponnesiaci temporibus hoc templum splendidius exstrui coeptum est, idque intelligitur e celeberrima inscriptione, quam exhibuerunt Rose l. l. pag. 179 seq., Leake l. l. pag. 439 seqq., Boeckh. l. l.; unde docemur, ne quarto quidem anno Olympiadis XCII (i. e. anno 409 ante Chr. n.) archonte Diocle novum hoc Erechtheum absolutum fuisse. Accedit altera inscriptio nuper reperta (vid. Rangabé: *Antiqq. Hellen. I.* p. 45. 85. et Stephani in: *Annali del instit. archeolog.* anni 1845. Vol. XV. p. 286 seqq.), quae indicat vel Olympiadis XCIII anno secundo (i. e. 407 ante

---

expressions exagérées." Equidem nullam video causam, cur Herodotum has res oratione exaggerasse existimem.

Chr. n.) nondum prorsus finitum fuisse opus: adeo ut, cum proximo anno (Olymp. XCIII, 3 sive 406 ante Chr. n.) templum flammis arreptum esset teste Xenophonte in Hellen. I, 6, 2, multo post demum hoc novum Erechtheum absolutum esse putandum sit, circa Olympiadem CXIII, ut ponit Müller. l. l. Hoc Erechtheum, quod Herodoto videre haud licuit, vidit ac descripsit Pausanias I, 26. 27 eiusdemque partes nonnullas adhuc superesse nemo nescit: in quibus describendis explicandisque summâ diligentia nostrae aetatis viri docti sunt versati: C. O. Müller (De Minerv. Poliad. l. l. Kleine deutsche Schrift II. pag. 141 seqq. Archaeolog. § 109, 4), Leake (Topographie v. Athen. pag. 243 seqq. 428 seqq. ed. Turic.), Raoul-Rochette (Journal d. Savans 1850. p. 661. seqq. 751 sqq. 1851. p. 27 seqq. 79 sq.), Beulé (L'Acropole d'Athèn. II. p. 217 seqq. 231 seqq.) et potissimum Thiersch (Abhandl. d. Bayr. Akad. d. Wissensch. philol. hist. Classe. V. p. 81 seqq. 173 seqq. VIII. p. 93 seqq.): cui in singulis quibusdam constituendis ac definiendis alii viri docti sunt oblocuti, de quorum scriptis vid. Stark in Philolog. XIV. pag. 701 seqq. Ad Herodotum haec minus pertinent; quem enim vidit atque indicavit Ἐρεχθέος νηὸν, eum ad antiquiora tempora pertinere monstravimus. Atque in hac antiquiore Erechthei aede utique fuit *olea* et *mare*, ut Noster h. l. diserte pronuntiat: ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἔνι. Pausaniam si sequimur (I, 26. §. 6), non tam in Erechthei aede, quam in alterius aedis huic adiectae parte, in Minervae Poliadis sacratio *mare* (θάλασσα, sive ut Pausanias scribit, ὕδωρ θαλάσσιον) fuit, idemque etiam mox (I, 27. § 2) de *olea* sic refert, ut in eiusdem deae cella fuisse perhibeatur (vid. Leake l. l. p. 244, Müller: Kleine deutsche Schrift. II. p. 143); in Pandroseo, quod contiguum erat cellae Minervae, *oleam* fuisse testatur Apollodor. III, 14. § 3 itemque Philochorus apud Dionys. Halicarnass. de Dinarch. 3. pag. 636.

Sed haec pertinere putamus ad illud templum, quod belli Peloponnesiaci temporibus extrui coeptum modo diximus, Herodoto haud cognitum, cuius auctoritas his posteræ aetatis testimoniis haud infringitur, si *olea* et *mare*, cuius locus prius in Erechthei aede fuit, postea, cum novum templum splendidius extrueretur, in aliam aedis adiunctae cellam transferebatur ibique Pausaniae aetate cernebatur. Namque Herodotum minus accurate scripsisse atque Erechthei aedem cum diceret, intellexisse cellam Minervae Poliadis, cuius aedes adiuncta erat, ut credam, a me impetrare nequeo. Tu conf. etiam Müllerum: De Minerv. Poliad. p. 22., Stuart et Revett Alterthüm. I. pag. 472. 581, Beulé: L'Acropole d'Athèn. II. pag. 232 seq. 248.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357	1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371	1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415	1416	1417	1418	1419	1420	1421	1422	1423	1424	1425	1426	1427	1428	1429	1430	1431	1432	1433	1434	1435	1436	1437	1438	1439	1440	1441	1442	1443	1444	1445	1446	1447	1448	1449	1450	1451	1452	1453	1454	1455	1456	1457	1458	1459	1460	1461	1462	1463	1464	1465	1466	1467	1468	1469	1470	1471	1472	1473	1474	1475	1476	1477	1478	1479	1480	1481	1482	1483	1484	1485	1486	1487	1488	1489	1490	1491	1492	1493	1494	1495	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	---

COMMENTATIO

DE

VITA ET SCRIPTIS HERO

PROOEMIUM.

De Herodoti vita et scriptis praeter *Bouhierum* (Io. Bouhier: *Recherches et Dissertations sur Herodote*, Dijon 1746. 4.) et *Petr. Wesselingium* in *Dissertatione Herodotea*, quae prodiit Ultraiect. 1758, 8. potissimum consulantur:

Fabric. Bibliothec. Graec. Lib. II. cap. XX. Vol. II. p. 327 ed. quart. — *Larcher*: La Vie d'Herodote, in primo Tomo Gallicae versionis. — *Fr. Creuser*: Die historische Kunst der Griechen in ihrer Entstehung und Fortbildung. Leipzig 1803. Ed. sec. 1845. pag. 74 peqq. — *D. Schulz*: Dissertat. De Herodoti vita, dialecto et scribendi genere (in edit. Herodot.) Halae 1800. — *Jac. Adolph. Car. Rovers*: Responsio ad quaestionem literariam: „Quaenam sunt praecipue Herodoti in rebus gentium enarrandis dotes atque virtutes“ in *Annal. Academ. Rhenan. Traiect.* 1821/22. 8. — *F. C. Dahlmann*: Herodot. Aus seinem Buche sein Leben. Altona. 1823. 8. (Etiam sub titulo: *Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte*. II. Band. I. Abtheil.)

The life of Herodotus drawn out from his book, translated from the German of Prof. Dahlmann by G. V. Cox. Oxford. 1845. 8. — *C. G. L. Heyse*: De Herodoti vita et itineribus. Dissertat. inaugural. etc. Berol. 1826. 8. — *H. Ferd. Jaeger*: Disputationes Herodoteae duae. Gotting. 1828. 8. — *G. Bötticher*: De *ῥεῖω* Herodoteo s. de Herodoti in componendis rerum monumentis pietate. Berolin. 1830. 4. — *Ev. Wardenburg*: Diss. de nativa simplicitate Herodoti. Lugdun. Batav. 1830. 8. — *K. Hoffmeister*: Sittlich-religiöse Lebensansicht des Herodotus. Essen 1832. 8. (Etiam sub titulo: Beiträge zur wissenschaftlichen Kenntniss des Geistes der Alten, zweites Bändchen.) — *Albert. de Jongh*: Disquisitio de Herodoti philosophia. Traiect. ad Rhen. 1833. 8. (Conf. *A. Ekker*. in Symbol. litt. Amstelodam. 1837. I. pag. 67 seqq.). — *K. L. Blum*: Herodot und Ktesias, die frühesten Geschichtsforscher des Orients. Heidelberg 1836. 8. p. 35 seqq. — *F. Hand* in Encyclopaed. Erschii et Gruberi Ser. II. Vol. VI. p. 308 seqq. — *K. Hüllmann*: Griechische Denkwürdigk. Bonn. 1840. 8. pag. 143 seqq. — *K. O. Müller*: Geschichte d. griechisch. Literat. etc. Breslau 1841. 8. I. pag. 480 seqq. — *P. C. F. Daunou*: Cours d'études historiques T. VIII. et IX. Paris 1844 et 1845. 8. (vid. quae retuli in: Jahrb. f. Philol. u. Paedag. XLVI. p. 433 seqq.) — *W. Rogge*: Die Logographen und Herodot, in Prutz: Literarhistor. Taschenbuch 1847. p. 75 seqq. — *W. Mure*: Critical history of the language and literat. of ancient Greece. Vol. IV. (London 1853.) pag. 241 seqq. — *A. Schoell*: Ueber Herodots Lebenszeit in: Philolog. Vol. IX (1854.) pag. 193 seqq. et: Herodots Entwicklung zu seinem Beruf ibid. X. (1855.) p. 25 seqq. Herodots Vorlesungen ibid. pag. 410 seqq. — *George Rawlinson*: The history of Herodotus. A new English Version etc. (London 1858. 8.) Vol. I. p. 1—149: On the life and writings of Herodotus. Quibus denique addere licet, quae ipse exposui in Pauly: Realencyclopädie des class. Alterthums III. pag. 1242 seqq. et in Germanica Herodoti versione, quae prodiit Stuttgartiae 1859. 12. P. I. p. 1—24.

Imaginarium quandam Herodoti vitam, quae simul complectitur historiam aetatis, qua vixit Herodotus, et descriptionem regionum et locorum maxime memorabilium, ad quae ille pervenisse perhibetur, composuit Anglus vir doctus hoc sub titulo: The Life and Travels of Herodotus in the fifth century before Christ: an imaginary biography founded on fact, illustrative of the history, manners, religion, literature, arts and social condition of the Greeks, Egyptians, Persians, Babylonians, Hebrews, Scythians and other ancient nations, in the days of Pericles and Nehemiah. By *J. Talboys Wheeler*. London 1855. 2 Voll. in 8.

Alia Herodotum illustrantia scripta aut suis, quaeque locis indicavimus aut infra §. 7 in fin. (de rebus geographicis), §. 12 (de rebus divinis), §. 14 (de formis sermonis Herodotei et de dialecto), §. 15 (de ora-

tionem Herodoteam), denique §. 18 huius Commentat. enumeravimus. Quae vero in hac nostra Commentatione tractantur, indicabit hicce singul. capp. index:

- §. 1. De tempore, quo Herodotus natus est, et de nomine Herodoti. Recensentur alii viri eiusdem nominis, quorum in Graecis literis mentio fit.
- §. 2. De patria Herodoti, parentibus, cognatis.
- §. 3. De educatione et institutione Herodoti eiusque in insula Samo.
- §. 4. De recitatione operis Olympiae aliisque locis.
- §. 5. De discessu Herodoti a Graecia in Italiam, urbem.
- §. 6. Quo usque Herodotus vixerit. De Herodoti in
- §. 7. De itineribus Herodoti.
- . 8. De fontibus historiae Herodoteae. De Hecataeo
- . 9. Continuaturs idem argumentum. Quid sophis phis Herodotus debeat.
- §. 10. Continuaturs idem argumentum. Artis criticae Herodotum, qui verum dicere num voluerit quaeritur.
- §. 11. De ambitu operis Herodotei.
- §. 12. De Herodoti consilio in historia scribenda et tione. Herodoti sententia de deo divinisque de divina instituta et providentia, de oraculis rebus publicis.
- §. 13. De inscriptione operis Herodotei.
- §. 14. De Herodoti sermone et dialecto Ionica.
- §. 15. De indole orationis Herodoteae eiusque virt scriptoribus, qui Herodotum imitati sunt.
- §. 16. De laudatoribus Herodoti eiusdemque detractoribus.
- §. 17. De libro, qui Herodoto tribuitur, de vita Homeri.
- §. 18. De codicibus Herodoti.
- §. 19. De editionibus Herodoti aliisque subsidiis.

§. 1.

Exordiamur a locis classicis Suidae et Auli Gellii, quorum ille sic habet (II. p. 76 Kuster. s. T. I p. 1697 Gaisf. Vol. I. P. 2. p. 893 ed. Bernhardy, p. 214 Vitt. Graecc. scriptt. ed. Westermann.):

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἀλικαρνασσεύς, τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκώς Θεόδωρον· μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν, τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἀλικαρνασσοῦ. Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας, τοῦ δὲ Πισινδήλιδος Λύγδαμιν. Ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ', ἀρχάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως· ἐλθὼν δ' εἰς Ἀλικαρνασσὸν καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ἐπ' Ἀθηναίων ἐθελοντῆς ἦλθε· κακεῖ τελευτήσας ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τέθαιπται. Τινὲς δ' ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαι φασιν. Ἐπιγράφονται δ' οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι.

Quae sequuntur reliqua, ad nostram rem minus spectant.

Alter locus Gellii est in Noctt. Att. XV, 23 sic scribentis:

„Hellanicus, Herodotus, Thucydides, historiae scriptores, in iisdem fere temporibus laude ingenti floruerunt et non nimis longe distantibus fuerunt aetatibus. Nam Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque et sexaginta annos natus videtur, *Herodotus tres et quinquaginta*, Thucydides quadraginta. Scriptum est hoc in libro XI Pamphilae.“*)

Unde consequens est, bellum Peloponnesiacum ortum cum sit Olymp. LXXXVII, 1 sive 431 a. Chr. n., Herodotum fuisse natum Olymp. LXXIV, 1 sive 484 a. Chr. n., sex igitur annis post pugnam Marathoniam et quattuor annis ante Xerxis expeditionem in Graeciam pugnamque Salaminiam; ita ut, qui puer bella Persica videre vix potuit, eos tamen, qui his bellis interfuerant, cognoscere potuerit; cuius rei indicium praebere videtur sermo cum Thersandro Orchomenio habitus IX, 16. Et congruunt cum hac temporum notatione testimonia Dionysii Halicarnassensis, qui in Indic. de Thucydid. 5 p. 820 Reisk. sic scribit: ὁ δ' Ἀλικαρνασσεύς Ἡρόδοτος γενόμενος ὀλίγω πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτινάς δὲ μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν, et Diodori Siculi II, 32, ubi haec leguntur: Ἡρόδοτος κατὰ Ξέρξην γεγωνὸς τοῖς χρόνοις. Itaque non audiendus est Eusebius, qui in Chronic. ad Olymp. LXXVIII (pag. 168) i. e. 468 — 464 a. Chr. n. haec scripsit: Ἡρόδοτος Ἀλικαρνασσεύς ἱστοριογράφος.

*) Quae mulier docta, Neronis aequalis, historiarum libros XXXIII scripsisse et Ctesiae Persica in epitomen redelegisse fertur. Cf. Suidas T. III p. 14 Kust. Phot. Cod. CLXXV. Schoell. Hist. litt. Graec. II. p. 380 et vid. Müller: Fragmentt. Historic. Graec. III. pag. 520 seq. Sed Pamphilae, ut monet Creuzerus, in nonnullis refragaturus erat Krüger. Vid. ad Clintonis Fast. Hellen. I. p. 23 coll. p. 29.

πος ἐγνώριζετο, neque Tzetzes, qui Euripide minorem facit Herodotum. (Cf. Poppo Prolegg. ad Thucydid. I. p. 321). Ex Eusebio tamen profectus Ad. Schoellius in Philolog. IX. p. 211 seq. Herodoti natales ad annum 489 ante Chr. n. reiici vult, cum Herodotus, qui ex Eusebii testimonio Xerxis aetate (circa 465 a. Chr. n.) floruit, tum XIX annos tantum natus iam floruisse putandus sit, in lucem editus scilicet e Pamphilae testimonio anno 484 ante Chr. n.: quod cum statui vix posse existimet, loco anni 484 mavult ex coniectura reponere annum 489 ante Chr. n.; quo anno natum Herodotum si ponamus, viginti quinque certe annos illum habuisse putat Schoellius, cum (ex Eusebii testimonio) florere inciperet. Equidem Eusebii indicio minus certo tantam vim tantamque fidem haud tribuam, ut a certis aliorum scriptorum fide dignorum testimoniis, quibus Herodotum anno 484 ante Chr. n. natum esse apparet, recedam.

Ipsam nomen scriptoris omni dubitatione exemptum videtur, quippe quod in omnibus quantum scio libris scriptis ipsisque numis *) pariter scriptum invenitur Ἡρόδοτος idemque etiam nomen aliis Graeciae viris tribuitur ac probatur alius cuiusdam *Herodoti* commemoratione VIII, 132 haud inconsulto, uti videtur, facta. Ab Ἡρας voce deductum nomen docet Etymologus Gudianus p. 248 **), ut sane *Iunoni datum s. dedicatum* intelligas. Itaque non mirum crebrius hoc nomen reperiri per Graecorum scripta, in quibus praeter Herodotum nostrum hi inveniuntur *Herodoti* ***):

1. Is *Herodotus*, cuius modo mentionem fecimus, Basilidae filius, Ionius, de quo vid. Nostrum VIII, 132.
2. *Herodotus* Clazomenius, qui Olympiae vicit, teste Pausania VI, 17. §. 2.
3. *Herodotus*, Asopodori filius, quem Pindarus celebrat Isthm. I.
4. *Herodotus*, Democriti frater, teste Suida s. v. Δημόκριτος. T. I. p. 542 coll. Aelian. V. H. IV, 20 ibique Perizon. p. 288. Mullach. ad Democriti fragm. pag. 36 seqq.
5. *Herodotus* statuarius, Olyntho oriundus, Praxitelis ferme aequalis, apud Tatian. advers. Graec. LIII, 54. Conf. Brunn: Geschichte d. Griech. Künstl. I. p. 391.
6. *Herodotus* mimus Antiochi secundi aetate, de quo Athenaeus I, 34. p. 19 C. p. 72 Schweigh.
7. *Herodotus*, qui Cephaloedi (in Sicilia) sacerdotium petit, teste Cicerone in Verr. Act. II, 2, 52. §. 128.

*) Afferit numum Halicarnassensem Antonini Pii aetate cusum Hamilton: Researches in Asia minor etc. II. p. 35, in quo numo leguntur haec: *ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΚΕΩΝ*. In reliquis urbis Halicarnassensis numis, quos affert Rasche: Lexic. Rei Num. II, 2. p. 53 seqq., plerosque illos quidem ex imperatorum Romanorum aetate, Herodoti nomen inscriptum non invenitur.

**) „τὰ γὰρ παρὰ τὴν Ἡραν ὀνόματα εἰς ὅς συνθετα διὰ τοῦ ὃ λέγεται, Ἡρόδοτος, Ἡροδικός.“ Add. Cramer. Anecd. Oxonn. III. p. 350: Ἡρόδοτος ὁ τῇ Ἡρᾷ δοτός, ὄνομα κύριον κ. τ. λ.

***) Conf. etiam Fabric. Bibl. Graec. Vol. II. p. 347 et Hand. in Ersch. et Gruberi Encyclop. Ser. II. Vol. VI. p. 394 seq.

8. *Herodotus*, philosophus, qui de Epicuri adolescentia (περὶ Ἐπικούρου ἐφηβείας) et fortasse etiam de Epicuri decretis scripsit, idemque, ut videtur, ad quem primam Epistolam scripsit Epicurus; vid. Diogen. Laërt. X, 3. §. 4 et 29.
9. *Herodotus*, Olophyxo (in Thracia) oriundus, incertae aetatis auctor, qui teste Stephano Byzantino s. v. Ὀλόφυξος de nymphis ac diis scripsit: unde glossa irrepsit in Suidam s. v. Ὀλόφυξις (II. p. 680 ed. Kūster.), nunc eiecta a Bernhardyo; eadem inde habet Eustathius ad Iliad. V, 683. In Germanici scholiis huius Herodoti mentio quoque fit; vid. Breysig. De Nigidii fragm. (Berolin. 1854) pag. 9.
10. *Herodotus* Tarsensis, philosophus, Ariei filius, Sexti Empirici praeceptor, teste Diogene Laërtio IX, 12, 7 (§. 116); unde diversus
11. *Herodotus*, Sexti Chaeronensis praeceptor, Philadelphenus; qui Sextus cum Marci Antonini aetate floruisse perhibeatur, Plutarchi ἀδελφιδούς, inde huius quoque Herodoti aetas quodammodo constitui poterit; vid. Suidas s. v. Σέξτων T. III. p. 299 ibique Kūster (II, 2. pag. 214 ed. Bernhardt).
12. *Herodotus*, medicus e Pneumaticorum schola, discipulus Athenaei, Attalensis Cilicis, Hadriani temporibus vixisse et medicinam Romae exercuisse videtur, scriptis compluribus insignis indeque a Galeno pluribus locis citatus (vid. modo VI. p. 775. X. p. 474. XI. 432. 442. 443. XIII. p. 788. 801. XIX p. 343 ed. Kūhn.) atque ab Oribasio quoque exscriptus (Collect. X, 37: περὶ τῆς εἰς ἑλκὸς ἐμβάσεως· ἐκ τῶν Ἡροδότου· ἐκ τοῦ Περὶ τῶν ἐξωθεν προσπιπτόντων βοηθημάτων); conf. Fabricii Bibl. Graec. XIII. p. 184 ed. prim., Sprengel: Gesch. d. Arzneikunde II p. 124, Hecker: Gesch. d. Heilkunde I. p. 461. II. p. 67, Haller: Biblioth. Botan. I. p. 99, et vid. quae ab hoc Herodoto scripta feruntur in: Medicorum XXI vett. et clarr. Graecorum varia opuscula, ed. Ch. F. de Matthaei. Mosquae 1808. Qui Herodotus num auctor sit libri, qui inscribitur ὁ ἱατρὸς (cf. Galen. V. p. 472 et IV. p. 100. 355), an alius ab hoc diversus Herodotus, ambigitur, itemque incertum, num idem sit, qui libellum, inter Galeni opera receptum (T. XIV. p. 674 seqq.) et inscriptum Εἰσαγωγή ἢ ἱατρὸς, composuerit atque eiusdem Galeni alterum librum, qui inscribitur ὅροι ἱατρικὸι (T. XIX. p. 456), revera scripserit.
13. *Herodotus*, Menandri Protectoris frater, qui sub Mauritio imperatore historiam inde ab Aagathiae morte conscripsit, teste Suida s. v. Μένανδρος II. p. 531 s. II. 1. p. 780 Bernh. coll. Codin. De orig. Constant. (Corp. Byzant. T. XX. p. 26) et Malel. Chronic. I. p. 200. Wesseling. Diss. Herodot. p. 5.
14. Frequens *Herodoti* nomen occurrit in inscriptionibus *Graecis*; legitur Ἡρόδοτος in Locrica inscriptione: vid. Corp. Inscript. nr. 1754 (Vol. pag. 856), itemque Ἡρόδοτος, Menodoti filius, in Teia inscriptione ibid. nr. 3052 (Vol. II. p. 639); Ἡρόδοτος

Γαῖον Ἰουλίου Ἀσκληπιαδοῦ Πιναρεὺς ibid. nr. 4224. d. (Vol. III. p. 1119), Ἡρόδοτος in Thasia inscriptione: vid. Conze: Reise z. d. Inseln d. thrak. Meeres pag. 27.; Ἡρόδοτος ap. Rangabé: Antiquités Helleniques II. pag. 1026 nr. 2460 coll. p. 778 nr. 1214. Attici archontis nomen Ἡρόδοτος in Attica inscriptione nuper detecta exstare videtur: vid. Meier: Comment. epigraph. (Hal. 1852) pag. 38 seq. Ac denique in Latina inscriptione invenitur *L. Staius Herodotus*: vid. Inscriptt. regni Neapolit. Latt. (ed. Mommsen) nr. 1746.

15. Alios, qui *Herodoti* nomine olim in libris et scriptis et editis ferebantur, omisi, si quidem in *Herodoti* locum nunc *Herodori* aut *Herodiani* aut alius cuiusdam nomen successit; nemo enim nescit, quam frequens in libris reperiat horum nominum confusio, de qua iam monuerat Wesseling, in Dissert. Herod. III. p. 20. IV. p. 27. Hand. l. l. pag. 380 itemque nuper monuerunt Meineke: Phil. Exercitt. in Athen. Spec. I. pag. 9 et Ritschl: De Oro et Orione pag. 58 seq. 74, alli.

§. 2.

Patriam Herodotus ipse in operis prooemio indicat *Halicarnassum*: ad quam urbem spectant hi quoque loci I, 144. II, 178. VII, 99 seq., atque Strabonis testimonium XIV p. 656 s. 970 A. Illustribus parentibus natum esse disertis verbis tradit Suidas supra laudatus. Nec sane credibile est, eum, quem tanta itinera fecisse accepimus, ignobili loco natum aut exiguis opibus fuisse instructum. Pater Herodoti vocatur *Λύξης* (*Lyxes* *) a Suida l. l., Luciano (De dom. §. 20. T. VIII. p. 107 ed. Bip.), et in epitaphio Herodoti, quod servarunt Scholiasta Aristophan. ad Nub. 331 et Stephanus Byzantinus s. v. *Θούριος* (ubi exstat *Λύξον*). Unde Tzetzem corrigendum esse patet, qui Herodotum *Oxyli* (τοῦ Ὀξύλου) reddit filium Chil. I, 19, quam formam ipse Tzetzes improbens in margine codicis Parisini *Ξύλου* veram vocis formam esse pronuntiat, teste Duebnero in Mus. Rhen. IV. p. 6. 20: quo recte utitur Tzschirner Fragm. Panyasid. p. 13. His adde quae leguntur in Scholiis ad Tzetzae Chiliadd. nuper publicatis a Cramero (Anecd. Oxonn. III. p. 350: Ὀξύλου] Ξύλου παῖς Ἡρόδοτος· Ὀξύλου παῖς Ἡρόδοτος γεγραμμένον ἐν ῥακῶν ἀμφέβαλον ὁπότερον δεῖ γράφειν Λουκιανῶ δὲ καίπερ ὕρδῳς καὶ ἀναμφισβήτητος (ita Dübnerus) γράφοντι οὐκ ἐπειθόμην· φησὶ γὰρ Ἡρόδοτον Ξύλου τὸν Ἀλικαρνασσόθεν (vid. Luciani l. l., in quo tamen nunc recte editum legitur *Λύξον*), ὅτι πολλαχοῦ ψευδογραφεῖ· ἐπίσθην δὲ ὡς Ξύλου δεῖ γράφειν, ἐντυχῶς τούτῳ ἐπιγράμματι, οὗ Ζήνων ἐν τετάρτῃ τῶν εὐθυνῶν μνημονεύει (sequitur epitaphium infra §. 6. tractandum).

*) „An forte communi dialecto *Lyxas*? Conf. Gregor. Corinth. pag. 384 Schaef. Maithaire pag. 138 ed. Sturz.“ Creuzer. Conf. Tzschirner: Panyasid. Fragm. p. 13.

ἐκ τούτου δῆλον ὅτι Ξύλον δεῖ γράφειν καὶ οὐκ Ὀξύλον. Quae diversitas nominis Λύξου et Ξύλου quomodo explicanda et num ad dialectos provocandum sit, quaerit Tzschirner: mihi e corruptela ortum videtur utrumque et Ξύλον et Ὀξύλον, indeque Λύξου unum verum habeo *Lyxam*que appellari existimo patrem Herodoti.

Matrem Suidas l. l. vocat *Dryo*, quam quod alio loco (s. v. Πανύσις T. III. p. 22) appellat *Rhoeo* (Ῥοιώ), id et ipsum ex corruptela fluxisse videtur. Tu conf. eundem Tzschirnerum l. l. pag. 13. 14. Praeterea *Theodorum* fratrem affert Suidas l. l. (II. 2. p. 55 ed. Bernh. Vitt. Graec. Scriptt. p. 80 seq. ed. Westermann.), cognatum *Panyasin*, epicum poëtam celeberrimum: Πανύσις Πολυάρχου, Ἀλικαρνασσεύς, τερατοσκόπος καὶ ποιητῆς ἐπῶν, ὃς σβεσθεῖσαν τὴν ποιητικὴν ἐπανήγαγεν· Δοῦρις δὲ Διοκλέους τε παῖδα ἀνέγραψε καὶ Σάμιον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἡρόδοτος (Ἡρόδοτον proposuit Wesseling. in Dissertat. Herod. pag. 9. itemque Heyse et Funke l. mor l. pag. 134, Stoll in Zeitschrift f. Alterthumswiss. 1844. nr. 57, pag. 451. Alia tentat Tzschirneri l. l. pag. 10, ubi vid. plura) Θούριον· ἱστορεῖται δὲ Πανύσις Ἡροδότου τοῦ ἱστορικοῦ ἐξάδελφος· γέγονε γὰρ Πανύσις Πολυάρχου, ὃ δ' Ἡρόδοτος Λύξου, τοῦ Πολυάρχου ἀδελφοῦ· τινὲς δ' οὐ Λύξην, ἀλλὰ Ῥοιώ, τὴν μητέρα Ἡροδότου, Πανυσίδος ἀδελφὴν ἱστορεῖσαν. Ὁ δὲ Πανύσις γέγονε κατὰ τὴν οἴῳ Ὀλυμπιάδα, κατὰ δὲ τινὰς πολλῶν προεσβύτερος· γέγονε γὰρ ἐπὶ τῶν Περσικῶν· ἀνηρέθη δ' ὑπὸ Λυγδάμιδος τοῦ τρίτου τυραννήσαντος Ἀλικαρνασσοῦ. In quo loco, alia ut mittam, quae ad Panyasim *) potius quam ad Herodotum pertinent, id unum hic quaerendum videtur, quonam cognationis vinculo uterque fuerit coniunctus: quamquam vel hac in re diversum in modum iam veteres statuissent ipse Suidae locus satis docere potest, e cuius verbis, modo commutes Πανυσίδος ἀδελφὴν in Πολυάρχου ἀδελφὴν, id sibi effecisse videtur Heyse De Herodot. vit. et itinn. pag. 15, ut aut patruelles aut amitini fuerint; in quo assensus est Funke Jahrb. f. Philolog. u. Pädag. XXXIX. p. 134, utriusque propinquitatem ad id genus revocans, quod nos vocamus *Geschwisterkind*. Equidem, qui mutandi necessitatem nullam esse arbitror, huic sententiae, quae Panyasim et Herodotum fratrum (Polyarchi et Lyxae) filios reddit, alteram apud Suidam obstare credam, ex qua Herodoti mater fuerit Panyasidis soror, indeque Panyasis Herodoti avunculus: atque hanc sententiam vel propter temporum rationes ad verum magis accedere puto, quam eandem quoque proposuerunt Naekius ad Choerili fragm. et Tzschirner Panyasidis Fragment. pag. 14. Qui idem quod alterum Panyasim proponit minorem natu, Panyasidis poëtae

*) De Panyaside poëta post Fabricium in Bibl. Graec. I. p. 734 seq. plures exposuerunt excitati a Tzschirnero l. l. p. 2. Tu vid. potissimum J. Tranér: Panyasis Halic. symposiacus Graec. poëta. Upsalae 1833. 4. P. Tzschirner: De Panyasidis Halic. epici poëtae vita et carminn. P. I. Vratislav. 1836. 4 atque imprimis: Panyasidis Halicarnassei Heracleadis Fragmenta. Praemissis de Panyasidis vita et carminibus commentationibus ed. Pistoth. Tzschirner. Vratislav. 1842. 4. Fr. Ph. Funcke: De Panyasidis Halic. vita ac poësi. Bonn. 1837. 8.

nepotem, philosophum, qui Herodotum Thurios proficiscentem comitatus domicilium Thuriis cum Herodoto posuerit (pag. 72), id ex coniectura eaque valde incerta fluxisse mihi videtur. Nullus praeterea Herodoti cognatus memoratur. Qui enim VIII, 132 memoratur *Herodotus*, Basilidae filius, Chius, cognatus num fuerit, dubium; namque nominis similitudo scriptorem movere potuit, ut huius potissimum mentionem faceret.

§. 3.

De educatione et institutione Herodoti nihil traditum accepimus. Homeri carminibus eximiam illum dedisse operam vel inde colligi posse putat Iaege Disputt. Herodd. p. 5, quod tot Homeri sententiae in Herodoti Musis expressae occurrant, addo tot verba, tot locutiones inde depromptae, quin omnis orationis forma et indoles ad poëticum s. epicum sermonem ascendens ipsumque argumentum ad epici carminis rationem distributum et conformatum. Vid. infra §. 12. Ac praeterea adolescens lectitasse videtur Hecataei Milesii libros, per Ioniam Graeciamque tunc temporis valde propagatos et celebratos*); unde iuvenilem scriptoris animum ad similia tentanda incensum fuisse haud improbabilis eiusdem Iaegei est coniectura l. l. p. 6. Logographorum scripta Herodotum novisse cum Creuzero**) statuas licet; et potuit sane Panyasis, vir aetate provector idemque et eruditissimus et celebratissimus, invenis animum ad literas tractandas erigere et ad altiora studia promoveret***). Hoc modo maturius in adolescentis animo illud consilium historiae scribendae orbisque terrarum in hunc finem peragrandi oriri potuit, quod postea tot annorum decursu tam eximie illum exsecutum esse videmus.

Halicarnasso Samum migrasse Herodotum ob Lygdamidis tyrannidem inque Samo Ionicam dialectum (vid. infra §. 14.) edoctum historias conscripsisse indeque in urbem Halicarnassum regressum, cum tyranno eiecto a civibus invidia pressum se videret, Thurios hinc discessisse†) Suidas refert l. supra l. vera, ut videtur, falsis commiscens, nulla etiam addita temporum annique, quo singula haec acciderint, notatione. Quae vero idem Suidas††) de commercio Herodoti cum Choerilo poëta tradit

*) Conf. Creuzer. in Historic. antiquiss. fragmm. p. 16. Vid. infra §. 8.

**) ibid. p. 95 seq. Vid. infra §. 8.

***) Pluribus haec persequitur Schoell in Philolog. X. pag. 38 seqq. ad Panyasim referens, quaecunque in Herodoti Musis leguntur de antiquioribus poëtis eorumque carminibus, itemque rerum divinarum illud studium, quod tot Musarum loci declarant.

†) Hinc Wesseling. in Praefat. p. 3, quem sequitur Larcherus, statuit a Samo profectum Herodotum itinera suscepisse, e quibus reversum cives suos ad patriam Halicarnassi liberandam adiuvisse. Res incerta ac dubia.

††) s. v. T. III. p. 695 (II, 2. p. 1691 Bernh.): *Χοιρίλος Σάμιος· τινὲς δ' Ἰασία, ἄλλοι δ' Ἀλικαρνασσία ἱστοροῦσι, γενέσθαι δὲ κατὰ Πανύασιν τοῖς χρόνοις, ἐπὶ δὲ τῶν Περσικῶν ὀλυμπιάδι οὐ νεανίσκον ἤδη εἶναι, δοῦλον τε Σαμίον τινὸς αὐτὸν γενέσθαι, εὖειδῇ πάνυ τὴν ὥραν, φυγεῖν*

qui adolescens Herodoti auditor adeoque amasius fuerit, temporum rationes ita repugnant, ut Choerilum, si, quemadmodum tradit Suidas, adolescens fuerit Olymp. LXXV (circa 480 a. Chr. n.; fuit autem Herodotus, ut supra vidimus §. 1, natus 484 ante Chr. n.), octo certe aut decem, adeoque pluribus annis Herodoto maiorem fuisse statuamus necesse sit, adeo ut minime discipulus Herodoti eiusque auditor et amasius haberi possit. Vid. Naeke ad Choerili fragmm. p. 19 seq.; quare cum eodem viro docto, qui Suidae testimonium, quod at tempus attinet, falsum esse satis probavit, Choerili natales satius erit (vid. p. 28) reiicere ad Olymp. LXXVII, 1 sive ann. 472 ante Chr. n. „Sic Herodoti (verba sunt Naekii l. l.), quo ille duodecim annis minor esset, commode potest et auditor et deliciae fuisse. Potest fuisse: nam declaratum est supra, me nihil aliud tenere, quam hoc, ut esse potuerit per temporum rationem. Sed ut accipiamus illa, quae prodidit Suidas, Choerilus fortasse Ol. LXXXI, 4 (circa 453 ante Chr. n.), quo annum aetatis decimum octavum expleverat, Samo profugus Herodoti discipulus, vel quod malo, auditor factus est et deliciae.“ In his plane subsistendum esse existimo: reliqua enim omnia incerta; nec magis certum, qua ipsa de causa et quo tempore Herodotus relictâ patriâ Samum adierit. Ob Lygdamidem tyrannum id factum esse tradit Suidas l. supra l. ac probabile id reddit Herodoti animus a tyrannorum imperio maxime alienus. Haec Herodoti sive commigratio sive expulsio ex Halicarnasso urbe ob Lygdamidem tyrannum Iaezero l. l. p. 7 opportune videtur cohaerere cum Panyasidis cognati calamitate, si quidem hic a Lygdamide tyranno interfectus est teste Suida l. supra l. Et habet sane hoc quandam veri speciem. Quamquam quo anno id factum sit, si quaeras, in diversas partes abire videmus viros doctos, cum vix certum supersit temporis indicium. C. O. Müller Dor. II. p. 499 Panyasim Olymp. LXXVIII, 4 s. 465 a Lygdamide interfectum esse posuerat: Clinton hoc refert ad Olymp. LXXX, 4 sive 457 eumque plures viri docti secuti sunt, quos laudat Tzschirner (Panyasid. Fragmm. p. 17), qui ipse ponit, Panyasim interfectum esse aut Olymp. LXXXII, 3 (sive 450 ante Chr. n.) aut uno duobusve annis post, obloquente Funckio in Jahrb. f. Philol. XXXIX. pag. 135. Itaque Clintonis in sententiam aliis quoque viris doctis probatam si discedimus, Herodotus, vir iuvenis viginti septem annorum ferme, in Samum se recepisse putandus erit, in quam, Schoellium si sequimur (Philolog. X. pag. 27), dudum antea, circa Olymp. LXXVIII s. 468 ante Chr. n. profectus est una cum Panyaside avunculo, quem Sami receptum utque longius commoratum esse idem Schoellius statuit propter Duridis testimonium apud Suidam l. supra l., de quo equidem dubito: id unum mihi certum neque ullo modo dubitandum videtur, Herodotum patriâ relictâ Samum se contulisse ibique aliquamdiu commoratum literis vacasse in urbe, quae non commercio tantum rebusque navalibus, verum

---

τ' ἐκ Σάμου καὶ Ἡροδότῳ τῷ ἱστορικῷ παρεδρεύσαντα λόγων ἐρασθῆναι· οὗτινος αὐτὸν καὶ παιδικὰ γεγονέναι φασίν.

etiam literarum studiis floruit adeoque excelluit. A Samo profectus num itinera instituerit illa per omnem fere terrarum orbem illa aetate cognitum facta, an patria ex urbe progressus eadem, ex parte certe, susceperit, id utique ob testimoniorum inopiam in ambiguo relictum velim, cum certi quid asseverare haudquaquam liceat. Quod vero idem Iaegeus l. l. p. 20. 21 contendit, Herodotum perfectis longis itineribus in Samum, ubi iam antea, Halicarnasso ob Lygdamidis tyrannidem relictā, domicilium fixerat, reversum historiae scribundae operam ibi dedisse, occupatum in consignandis et digerendis iis, quae in itineribus sibi antea collegisset, praesertim Aegypti in rebus, quae in terra non longe ante fuerit commoratus: obstare videtur temporum ratio, quae in aliam nos deduxit sententiam. Vid. infra §. 7.

§. 4.

Cursum vitae Herodoteae persequentibus magna obiicitur difficultas ex illa, quam Olympiae habuisse fertur, operis recitatione; cuius primum habemus testem Lucianum, loco maxime memorabili, quem integrum huc adscribere iuvat (Herod. s. Aet. §. 1. 2. Tom. IV. p. 116 seqq. ed. Bipont.):

Πλεύσας γὰρ (sc. Herodotus) οἰκοῦν ἐκ τῆς Καρίας εὐθὺς τῆς Ἑλλάδος ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπίσημος καὶ περιβόητος γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια· τὸ μὲν οὖν περικοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιούτῳ ἔσεσθαι· οὐκοῦν ἡξίου διασπῆναι τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν, οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνώσιν· ἐπεβούλενε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους πού λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας· ἐνίσταται οὖν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκεῖνο ἤκειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν, οὗ μάλιστα ἐγλίχeto, πλήθουσιν τηρήσας τὴν πανηγυρίαν, ἅπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸν ὀπισθόδομον οὐ θεατὴν ἀλλ' ἀγωνιστὴν παρῆγεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίων, ἄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὔσας. Ἦδη οὖν ἅπαντες αὐτὸν ἤδεσαν πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνήκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἡκόντων πυνθανόμενοι, καὶ εἶπον γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ· οὗτος ἐκεῖνος Ἡρόδοτος ἔστιν, ὁ τὰς μάχας Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραφῶς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιαῦτ' ἐκεῖνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ συνόδῳ πάνδημόν τινα καὶ κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχ ὑφ' ἐνὸς, μὰ Δία, κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν.

Addunt, huic recitationi Thucydidem puerum adfuisse eundemque ita commotum fuisse, ut lacrimas effuderit et historiae conscribundae consilium inde ceperit. Auctor est Suidas s. v. Θουκυδίδης T. II p. 199

A. et s. v. ὀργᾶν T. II. p. 707 (I, 2. pag. 1193 et II, 1. p. 1148 ed. Bernhardy). Marcellinus in Vita Thucydid. §. 54: λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὥς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου παρὼν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας ἐδάκρυσεν· ἔπειτά φασι τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὀλορον· ὦ Ὀλορε, ὀργᾶ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα. Nec aliter fere Photius in Cod. LX fin. (p. 19 Bekk.) coll. Tzetz. Chil. I, 19 et Tzetz. Schol. in Hermogen. (Cramer Anecd. Oxonn. IV. p. 142), ubi haec leguntur: ὅτε τὰς ἱστορίας γὰρ Ἡρόδοτος ἦν γράφων, παιδίσκος ὢν ἐδάκρυσεν ἀκούσας Θουκυδίδης· τῷ Θουκυδίδου πατρὶ Ἡρόδοτος εἰρήκει· ὁ σὸς υἱός, ὦ Ὀλορε, ὀργῶσαν ψυχὴν ἔχει. Neque tamen ab his scriptoribus indicatur tempus recitationis; quam post itinera maximam certe partem confecta iustamque operis materiem inde collectam locum habuisse ponimus, ante Olymp. LXXXIX, 1 s. 444 a. Chr. n., quo scilicet anno Thurios cessisse fertur Herodotus*), nisi cum Thuriis postea iterum occasione oblata in Graeciam revertisse ibique recitasse statuas: qua de re iam supra diximus in nott. ad V, 77 et plura §. 5 infra dicemus; quamquam illud haud congruere videtur, quod recitationis tempore Thucydides puer fuisse narratur; unde Heyse mavult recitationis tempus referre ad Olymp. LXXXI s. 456 a. Chr. n., quo quidem anno Thucydides annum agebat decimum quintum, Herodotus duodetricesimum aut, si Krügerum sequaris, in libro de vita Thucydidis p. 32, Thucydides annum decimum aut duodecimum: quo posito omnes difficultates e temporum ratione ortas tolli posse idem Krügerus arbitratur. Et vid. quoque Voemel. in programm.: Quo anno Thurii sint conditi p. 9. Obiiciuntur his bina; alterum Plinii testimonium, H. N. XII, 4 s. 8, qui urbis Romae anno trecentesimo decimo Herodotum historiam suam Thuriis in Italia condidisse scribit, anno igitur 444 a. Chr. n. sive Olymp. LXXXIV, 1, quo ipso anno illum Thurios migrasse supra diximus; alterum illud est, quod in Herodoti opere adhuc superstite plura inveniuntur tradita, quae post illam recitationem, si quidem ea ante annum 444 ante Chr. n. habita est, acciderunt. De Sitalce sermo est IV, 80 et VII, 137: quo loco quae commemorantur, ea incidunt, ut in notis ad h. l. monuimus, in ann. 430 ante Chr. n. (Olymp. LXXXVII, 3); quae narrantur VII, 233 de Thebanorum expeditione in Plataeas, pertinent, ut ad h. l. monuimus, ad annum 431 ante Chr. n., ad quem eundem retulimus, quae de Declea IX, 73 (ubi vid. nott.) afferuntur; alia, quae ad belli Peloponnesiaci tempora spectant, invenimus indicata V, 76 et 77. III, 49. VI, 98. VII, 106, ad quos locos vid. nott. Neque vero huc referri posse, quae de Amyrtæo III, 15, et I, 130 de Medis, qui a Dario defecerunt, traduntur, in nott.

*) C. Fr. Hermann (vid. T. II. p. 207 ed. nostr.) posuit Olymp. LXXXIII, 3 sive 446 ante Chr. n.: quo anno cum Eusebius Athenis libros suos recitasse Herodotum ponat, id ad Olympicam recitationem ille referri vult. Lahmeyer (De libelli Plutarchei, qui de malignitate Herodoti inscribitur, auctoritate p. 15) cum Krügero mavult annum ipsum 444 ante Chr. n. ponere, quo recitatio Olympiae habita sit.

ad hos locos monstravimus, sed probabiliter cum Schoellio (in Philolog. IX. p. 198) huc refero, quae VII, 114 de Amastride narrantur, quae γη-ράσσα bis septem pueros defodisse vivos dicitur; haec enim Xerxis uxor brevi ante Artaxerxem, qui exeunte anno 425 ante Chr. n. mortuus est, obiisse traditur. Tu vide de his omnino Schoell. l. l. coll. Dahlmanno in libro, qui Herodotus inscribitur, pag. 38—47 et Heysio l. l. p. 69, 74 seq.

Neque vero his eam, quam de recitationis tempore posui, sententiam convelli posse putem. Quod enim ad Plinium attinet Thuriis Herodotum opus suum *condidisse* (i. e. *composuisse, scripsisse*)*) dicentem, et ipse statuo Thuriis**) Herodotum opus dudum inceptum et inchoatum denuo retractasse et in eam, quam adhuc habemus, redegisse formam, ne dicam absolvisse, si quidem vel sic imperfectum mansit illud***), neque in fine, neque in aliis partibus plane absolutum†), cum senem in elaborando, perficiendo, limando occupatum praematura mors oppres- sisse videatur, adeo ut vel fine careret liber, quem ulterius e scriptoris consilio spectasse haud male coniecit Dahlmann. l. l. p. 137. 217, qui idem recte statuit pag. 48 seq. senem fuisse Herodotum, cum Thuriis opus suum conderet. Nec male Jaegerus l. l. p. 16: „Libri scriptionem in ultimam vitae Herodoti partem incidere, clamat denique totus operis color, senilis ingenii indolem redolens. Judicandi disserendique ratio, per totum librum obvia, ut de vitae humanae conditione rerumque hu- manarum cursu, hominis est multas experti variasque res.“ In Graecia magna Herodotum historias suas absolvisse probant etiam, quae ad IV, 95 coll. 99 et IX, 73 notavi. Ac Thuriis historiis suis addidisse atque inseruisse videtur ut multa alia, ita potissimum ea, quae in hisce Musa- rum libris obvia ad seriore aetatem pertinent††) supra iam allata. Sed

*) Cf. Heyse l. l. p. 71.

**) Sic, uti hoc utar, in Italia literis mandata esse apparet, quae le- guntur IV, 15, ubi vid. not. IV, 99. V, 44, ubi vid. nott. Conf. Krüger: De vit. Thucyd. p. 25.

***) Vid. nott. ad I, 106. V, 27. VII, 213. VIII, 104. (coll. 132.) IX, 122. Conf. Dahlmann. p. 48. 217. Jaeger. l. l. p. 13. Aliter de his statuit Mure l. supra l. IV. pag. 547 seqq.

†) Hinc sponte concidunt, quae olim tradebant de Herodoto, qui prae- ter libros Musarum titulis insignitos hodieque superstites alios quoque rerum *Assyriacarum* aut *Libycarum* (conf. 106 et II, 161 ibique nott.) libros conscripserit; qua de re olim disputarat Wesseling. in Dissert. He- rod. I et II. p. 1 seq. 9 seqq. Accedit, quod Herodoti nomen a librariis haud raro cum Herodori, aliorum nominibus similibus prave confunde- batur (cf. §. 1) nec raro inde Herodoti sub nomine afferebantur sententiae ac voces in Herodoti Musis minime obviae, quas ex aliis Herodoti scriptis depromptas esse opinabantur. Sed meliora iam docuit idem Wesseling. Diss. Herod. III, pag. 16 seqq.

††) „In Bibl. Coisliniana cod. CLXXVII leges in Graecorum fuisse proverbio: εἰς τὴν Ἡροδότου σκιάν, ἐπὶ τῶν μὴ τελεσιουργούντων ἃ προείλοντο; nam Herodotus legere libros suos volens in Olympicis sole nimium splendente propositum ex penuria umbrae non executus dicitur. Nostra hic non interest an revera partes publici lectoris suscepit nec ne: satis est, e proverbio patere aut totam aut maiorem certe historia-

haec nihil obstant, quo minus quae iam antea in itineribus longinquis de Asia, de Persarum, Graecorum, aliorum rebus sibi collecta et parata habuerit*) pater historiae, Olympiae praelegerit speciminis causa, antequam Thurios discessisset, Graecorum in notitiam quo veniret. Nam multum abest, ut opus, quale nunc exstat, illa sollemni occasione, ab Herodoto totum recitatum fuisse putemus; partem operis ille qualem-cunque, sive λόγον, ut dicere solet**), praelegit, Graecis monstraturus, quid de se ipso deque opere suo exspectandum esset, partem dico vel rerum Asiaticarum, ut Heysio placet l. l. p. 41, cui haud scio an recte in eo obloquatur Jaegerus l. l. p. 9, vel rerum Graecarum. Nam, quod recte contendit Krüger l. l. p. 31, valde fit probabile, Herodotum iam Olymp. LXXXIII, 3 et LXXXIV, 1 tantum habuisse elaboratum, quantum ad praelectionem habendam sufficeret; nec prorsus inde reiiciendum Suidae testimonium, *Sami* historias suas Herodotum conscripsisse: modo ne totum quale nunc manibus terimus opus ibi elaboratum fuisse existimes***); quamquam longius Nostrum hac in insula commoratum fuisse valde probabile. Vid. nott. ad III, 60 et 139. Hinc igitur, itineribus per Asiam, Africam, alias orbis terrarum partes factis, in Graeciam profectus recitare Herodotus potuit Olympiae: quo loco istiusmodi recitationes fuisse habitas vel ea, quae Dahlm. l. l. p. 19 attulit, satis probant; affirmant recitationes, quas Herodotum Athenis, Corinthi et fortasse etiam Thebis habuisse tradunt†). Sed id hac in tota quaestione potissimum teneri velim, non totum, quale nunc exstat, opus ab Herodoto praelectum fuisse, sed partes tantum operis quasdam ante elaboratas; ut adeo totum opus recitatum si pronuntiat Lucianus l. supra l., rem pro more exornasse et amplificasse putandus sit; ex quo tamen minime id sequitur, omnem recitationis narrationem continuo pro falsa et ficticia esse habendam††): ad quam probandam vel aliud afferre licet antiquitatis testimonium, ex quo certe intelligitur, hanc famam de Herodoti recitatione Olympiae habita ita antiquitus propagatam fuisse, ut vel proverbio ori-

---

rum partem ab Herodoto in Graecia iam absolutam fuisse, licet altera parte postea temporis ad finem perducta; sed quinam libri Thuriis seu scripti fuerint seu correcti et emendati, neminem facile definiturum puto." L. Lehnert: De foedere Ionico disquis. (Berolin. 1830) p. 55.

*) Conf. Krüger. l. l. p. 31.

**) Vid. infra §. 13.

***) Schoellius (Philolog. IX. p. 29 seqq. 69), qui et ipse existimat Herodotum per omnem vitae cursum in opere conscribendo et perficiendo versatum esse, primum tamen Sami conscripta perhibet ea, quae nunc fere libris VII—IX continentur, una cum prooemio, quod hi libri sive hae operis, quale nunc exstat, partes continuo exceperint, ita ut cum eo ipso unum quoddam totum constituerint: in iis vero, quae post accesserint, potissimum cerni vult eam vim, quam Panyasidis consuetudo in Herodoti iuvenis animum exercuerit, ad poëtas, vates, oracula, alia id genus respicientis et ita scribentis, ut oraculorum dignitatem atque vim in omnes res humanas illustrandam sibi putaret.

†) Vid. Krüger. l. l. p. 23. 24.

††) Vid. Heyse l. l. p. 27. Krüger l. l. p. 30.

ginem dare potuerit. Quod enim a Montefalconio in Biblioth. Coislin. pag. 609 editum est proverbium, indeque receptum in Paroemiographorum collectiones (vid. T. I. p. 400 ed. Gotting.), sic se habet: εἰς τὴν Ἡροδότου σκιάν· ἐπὶ τῶν μὴ τελεσιουργούντων ἃ προείλοντο· φασὶ γὰρ Ἡρόδοτον τὸν λογογράφον Ὀλυμπιάσι δεῖξαι βουλευθέντα τὴν ἑαυτοῦ ἱστορίαν ἀναβάλλεσθαι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, φάσκοντα σκιᾶς εἰ ἐπιλάβοιτο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ὀλυμπίου, δείξειν τὴν ἱστορίαν· ἐστὶ γὰρ δεινῶς προσήλιον τὸ χωρίον· ἔλαθεν οὖν αὐτὸν διαλυθεῖσα ἡ πανήγυρις οὐκ ἐπιδειξάμενον τὰς ἱστορίας.

Sed de hac ipsa recitatione quid omnino statuendum sit, antequam accuratius videamus, dicendum erit de eo, quod supra Suida potissimum ac Marcellino testibus retulimus de Thucydide puero praesente et Herodoti recitatione excitato ad simile opus historiarum condendum. Etenim plures exstiterunt, qui de hac narratione prorsus dubitarent eandemque adeo plane reiicerent: inter quos primo loco ponendus Heilmannus in Vita Thucydidis, quam interpretationi Germanicae praefixit, atque ei adstipulans Poppo in Prolegg. ad Thucyd. Vol. I. p. 24 seqq. 335, tum chronologicis rationibus ductus, „quod Thucydide puero Herodotus modo tredecim annos natu maior libros suos demum multis terris peragratiss scriptos recitare haud facile potuerit, tum vero etiam eo, quod haec res ipsa per se incredibilis videatur, cum Thucydidis ingenio repugnet, qui vulgi iudicis contemptorem se ostendat neque ullam unquam Herodoti historiae ab iis, quae ipse in historia spectanda putaret, alienissimae admirationem prodat.“ Quae pluribus licet refutare studuerit Heyse*) probaturus haud incredibilem videri hanc de Thucydide narrationem, quod idem statuerunt Krüger**), Vömel***), alii: tamen fictam prorsus habendam esse hanc famam statuerunt ii, qui omnem illam de Herodoti recitatione Olympica narrationem ad fabulas relegarunt, veluti Dahlmanns†), Mure-††), alii; dubitanter pronuntiarunt ii, qui illam recitationem fieri potuisse licet minime negarent, tamen ea, quae de Thucydide praesente feruntur, vera vix haberi posse sibi persuaderent, ut Hüllmanns†††), Göller*†), ac potissimum Lahmeyer**†), qui admodum accurate hanc quaestionem tractavit atque vel propter dubiam testium fidem hanc narrationem addubitari posse professus est. Equidem quamquam neque Suidae neque Marcellini narrationem prorsus fictam, sed ex antiquioribus certe fontibus ductam esse mihi persuadeo indeque

*) De Herodoti vit. et itinn. p. 28 seqq.
 **) Untersuchungg. über das Leben des Thucyd. p. 9 seq. 24 seq.
 ***) In programme, quod 1833 Francofurti prodit: Quo anno conditi sint pag. 9.
 *) Herodot. p. 216.
 *) History of the language etc. IV. p. 267 seqq.
 *) Griechische Denkwürdigk. p. 178.
 *) In Vita Thucyd. p. 39—43 ed. sec.
 *) De libelli Plutarchei, qui de malignitate Herodoti inscribitur, fide et auctoritate (Gotting. 1848) p. 14.

idoneam dubitandi causam haud afferri, praesertim cum temporum rationes vix refragentur, modo id teneamus, Herodotum partem tantum operis Olympiae recitasse idque factum esse brevi ante annum 444 ante Chr. n., quo tempore Thucydidem, natum illum quidem circa annum 456—452 ante Chr. n., puerum adesse potuisse perspicuum est. Tamen id maximam mihi movet dubitandi suspicionem, quod nullo modo, ut nunc mihi satis intellexisse videor, sibi invicem cogniti fuerunt Herodotus atque Thucydides, nec ullum exstat vestigium, ex quo certo ac iure colligi possit, alterum alterius opus cognitum habuisse: etenim ut iam supra professus sum in nott. ad VI, 57. 98 coll. ad IX, 53 nott., haud mihi persuasit Ern. Ad. Salomon, qui in Programm. Berolinensi anni 1851 („De Thucydide et Herodoto: Quaestionum historicarum Specimen“) p. 14 seqq., 17 seqq. Herodotum recitantem aliquo certe loco ab Thucydide auditum esse contendit Thucydidique in historia conscribenda Herodoteum opus ad manus fuisse e pluribus locis colligi posse putat: de quibus locis aliter mihi statuendum videri dixi assentientemque reperio, qui de eodem argumento scripsit Chr. Fuetterer („De plurimis Thucydidis Herodotique locis, in quibus uterque scriptor de iisdem rebus disserit. Hagiopol. 1843), qui et ipse negat Thucydidis opus Herodoteum unquam cognitum fuisse eundemque tecte, ut volunt, Herodoti Musas aliquot locis perstrinxisse; vid. potissimum p. 31. Quare falli putamus Blomfieldium, qui aliquot Thucydidis locis (v. c. II, 71. 76. 84. V, 105. VI, 19) vestigia imitationis Herodoteae sibi deprehendisse visus est: tu vid. rectius de his statuentem Popponem in Commentarr. Part. III. Vol. I. p. 177. Vol. III. p. 713*). Quae cum ita sint, facile tamen intelligitur, quomodo postera aetate haec fama oriri potuerit, cum inter viros antiquitatis insignes, qui in eodem literarum genere excelluerint, necessitudinem quandam constituere sedulo studuerint grammatici**): nec sane necesse erit, regredi ad ipsa Thucydidis verba, quae leguntur I, 21 et 22: unde hanc famam ita ortam esse putat Ideler***), ut verbis Thucydideis (I, 21: ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει. I, 22: καὶ ἐς τὴν ἀκροάσιν ξύγκειται et I, 2: ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται) unus sit poëta quidam hanc famam commenturus.

His igitur monitis de ea fama, quae Thucydidem puerum adolescentemve Herodoto viro iuveni adiunxit, ad ipsam illam recitationem Olympiae habitam animum advertamus. Etenim nostra aetate exstitit Dahmannus, qui in libro supra laudato copiosa disputatione (pag. 12 seqq.) id efficere studuit, ut hanc traditionem de Herodoto opus suum praelegente omnem a Luciano, scriptore mendaci nec ulla fide digno, confictam esse putemus. Ac vel eo usque progreditur vir doctissimus, ut ~~Gnaeus~~ talis operis recitationem audire potuisse neget, quin taedium inde cepit

*) Nec magis Xenophontem inter Herodoti imitatores retuleris: vid. nott. ad VIII, 96,

**) Cf. Lahmeyer l. l.

***) Die Sage vom Schuss des Tell. pag. 69 not.

DE VITA ET SCRIPTIS HERODOTI.

rint virique iuvenis reprehensionem Graecas res elevantis ac
cam neminem sane fugiat, Herodoti historias non ad elevan
illustrandam Graeci nominis gloriam in rebus Persicis maxime conspi-
cam esse conscriptas. Nec firmiora esse quae alia attulit idem Dahl-
mannus argumenta, Heysius ostendit copiosa et accurata disputatione
pag. 30—49, quam hic repetere non vacat. Ubi merito vir doctus Lu-
ciani suscepit patrocinium p. 38, quem eundem scriptorem hac in causa
studiose tuetur Iacob in libro de scriptis et indole Luciani p. 134 seq.
coll. C. Fr. Hermann ad Lucian.: Quo modo histor. scr. p. 237 et potissi-
mum Krügero in Annall. Berolinenss. 1828. nr. 29 et in libro de Thucy-
didis Vita pag. 12—21, qui etiam reliqua Dahlmanni fregit argumenta.
Quin in ipsis Herodoti verbis III, 80 et VI, 43 Krüger l. l. p. 23 ve-
stigium cognosci posse putat, ex quo Herodotum ante opus finitum atque
emissum singulas quasdam historiarum partes publice praelegisse suspi-
ceris. Quod uti fieri potuisse minime nego, ex his tamen locis vix certo
colligi posse existimo.

Post Dahlmannum, in cuius partes plures viri docti*) discesse-
runt, idem argumentum denuo persecutus est Mure**), prorsus falsa ac
facta esse pronuntians ea, quae de Herodoti recitatione tradantur Olym-
piae facta: idemque etiam nuper probare studuit Schoellius***) contra eos
potissimum disputans, qui, uti Heysius atque Krüger illam Luciani nar-
rationem tueri conati sunt, sed cautius in disputationis institutae fine
id monens, *potuisse utique fieri*, ut aliquando Herodotus historiae suae
partem quandam Olympiae recitarit: sed inde non sequi, ut revera id
fecisse putandus sit, neque Luciani fidem sufficere posse, ut Herodotum
recitasse credamus. Quem ita potius egisse putat Nissen†), ut ex itine-
ribus reversus per Graeciam peregrinando variis locis, in quibus com-
moratus est, Graecis circa ipsum confluentibus viva voce quae vidisset
adeoque etiam literis iam consignasset, exposuerit, Sophistarum fere in
modum *ἐκδιδασκῶν* celebrantium: unde famam de Herodoti recitationibus
etiam esse idem existimat. Alii viri docti ††) in ea acquieverunt senten-
tia, ut de recitationis Olympiae habitae fide vix dubitari posse existima-
rent: modo id non de toto Herodoti opere, sed de parte quadam intelli-
gas: eandemque sententiam pluribus denno corroborare studuit Lah-
meyer †††), nihil sane esse commonstrans, cur de recitationis Olympi-
cae veritate dubitandum sit; haec vero recitatio ut revera fieri potuisse
putanda est, ita vel maxime congrua invenitur moribus Graecorum in

*) V. c. Jäger l. supra l. pag. 8—19, vir doctus in Ephemeridd.
Jenenss. 1828. nr. 187. p. 51 seqq., Fr. Ritter ibid. 1842. p. 347.

**) History etc. IV. p. 254 seqq. 539.

***) in Philolog. X. p. 410—417.

†) Zeitschrift für Alterthumswissensch. 1839. nr. 25. pag. 197.

††) Vid. Hüllmann: Griech. Denkwürdigk. p. 168 seqq., Westermann.
ad G. J. Voss. de histor. Graece. p. 37, Roscher: Klio p. 92 seqq. 117,
alii, quos excitavit Lahmeyer l. l. p. 9.

†††) l. l. pag. 10 seqq.

ENTATIO

publicis opera sua vel certe partes
: soluto sermone compositas, recitan-
haec ipsa adverterent seque ipsos
ue alia de causa Herodotus quoque

publice praelegisse putandus erit: quod declarant praeter hanc, de qua diximus, Olympicam recitationem aliae quoque recitationes aliis locis habitae quae feruntur fidemque adeo conciliant recitationi Olympicae*). In qua quamnam operis, quale nunc exstat, partem Herodotus praelegerit, si quaeras, certo id constitui vix poterit, praesertim cum Herodotum usque ad summam senectutem in opere perficiendo et illustrando versatum esse videamus, ut quid initio conscriptum habuerit et quid postea accesserit literisque mandatum sit, difficulter pronunties. De Asiaticis libri primi historiis cogitandum esse quod statuit Heyse**), merito refragatus est Lahmeyer***), qui propter manifestam, ut putat, Herodoti loci III, 119 imitationem in Sophoclia Antigona (v. 902 seqq.) triennio fere post annum 444 ante Chr. n. edita statuere mavult, „ex tertio fortasse eorum, quos nunc novimus, librorum historicum Olympiae recitasse: veri enim simillimum est, Sophoclem, cui notam fuisse partem illius libri clare ex Antigoniae illo loco apparet, et ipsum Olympiae recitationi interfuisse indeque narrationem illam intertextam in suum usum convertisse.“ De qua viri docti suspicione quid statuendum sit, vel ex his intelligi poterit, quae ad illum Herodoti locum Vol. II. p. 230 seqq. adnotavimus. Ac probabilius sane videtur magisque consentaneum, Herodotum in sollemni Graecorum conventu operis sui partem quandam recitasse ad bella inter Graecos et barbaros gesta spectantem: idque haud scio an conveniat cum Schoellii sententia supra allata, qua primus Sami ab Herodoto exarata putat ea, quae libris VII. VIII. IX continetur una cum prooemio: quamquam, quod vix quemquam fugere posse existimo, hi libri minus elaborati atque perfecti videntur quam ii, qui dunt, eamque ob causam ad posteram Herodoti aetatem potius referendi, quam ad illa tempora, quibus ab itineribus reversus ac opus conscribere coepit atque conscripta praelegisse putandus. Quare totam hanc quaestionem in dubio relinquere malim quam quid pronuntiare.

Huic vero recitationi Olympiae habitae alteram iungamus testibus Plutarcho De malignit. Herod. cap. 26 p. 802 B†) atque Eusebio in

*) Hanc ob causam quoque Daunou (Cours d'études historiques T. VIII. p. 44 coll. VII. p. 28) Herodotum coram Graecis in conventu Olympico (456—452 ante Chr. n.) partem quandam operis, quam elaboratam et paratam habuerit, recitasse statuit.

**) p. 42. 48.

***) p. 15.

†) Locum ipsum paulo obscuriorem adscribam integrum: ἀλλὰ τὸν ὅτι γε (in proxime antecedentibus Herodotum ait Atheniensibus, cum omnium Graecorum res scribere professus sit, insigni modo prae ceteris studuisse) βοηθεῖ τῷ Ἡροδότῳ πρὸς ἐκείνην τὴν διαβολήν, ἣν ἔχουσιν λαβεύσας τοὺς Ἀθηναίους, ἀγγύριον πολὺ λαβεῖν παρ' αὐτῶν· εἰ γὰρ

Chronoc. p. 169 sub Olymp. LXXXIII, 4*) *Athenis* habitam et quidem, si vere prodit Eusebius, anno a. Chr. n. 445 s. Olymp. LXXXIII, 4, aut, quae Scaligeri (ad Euseb. l. l.) est opinio Herodotum magnorum Panathenaeorum sollemnibus recitasse suspicantis, anno Olymp. LXXXIII, 3 s. 446 a. Chr. n., quamquam iudice Heysio p. 54 nihil certe obstat, quo minus recitationem Panathenaeorum minorum festo quotannis celebrari solito habitam esse existimemus: utroque enim in festo poëtica et musica certamina locum habuisse constat. Vide Heysium l. l. Qua in recitatione Attica non aliter atque in Olympiaca eam operis partem, quam elaboratam atque paratam habuit scriptor, praelectam fuisse, utique videtur consentaneum: quae tamen fuerit ista pars, non magis habeo certo dicere quam Heyse, qui recte, opinor, sic statuit: „Vel maxime consentaneum videtur, eam potissimum partem hac occasione in lucem esse protractam, quae Graeciae et ante omnes Atheniensium fortiter et gloriose facta enarrabat: Persica dico bella. Quorum enarrationem si audivisse statueris Athenienses, facile intelliges, cur non satis sibi habuerint laudibus et plausu prosecutos esse auctorem, sed insuper praemio eum donaverint. Praemium enim retulisse Herodotum neque per se improbabile est, neque magnum virum dedecet, modo ne corruptum sed ornatum hoc pretio eum putes“**). Et hinc fortasse originem ista cepit fama, qua in historia Atheniensibus nimis fuisse, Spartanis infensum fuisse Herodotum clamabant, partium scil. studio abductum. Quae quam inanis sit criminatio atque inutilis, satis docebunt ad VI, 108. VII, 102. VIII, 3. IX, 22 notata: quamquam satis inde cognoscitur, quantâ curâ omnino Noster Atheniensium res amplexus quamque benevolo animo erga eosdem fuerit affectus, ut vel inde haud incredibile videatur, quod de recitatione Athenis ab Herodoto facta traditum accepimus; quae si revera accidit anno, quo posuit Eusebius, 445 ante Chr. n., omnia bene congruere intelligimus, si quidem probabilius videtur, Herodotum, antequam Thurios cum Atheniensium colonis proficisceretur, hac ipsa recitatione Atheniensibus se adeo commendasse conspicuumque reddidisse, ut ipsorum colonis adscribi eundem paterentur. Unum id minus congruit, quod Plutarchus vel potius Diyllus Herodotum decem talenta dono accepisse tradit ex decreto Atheniensium, quod scripsit Anytus: quod si verum est, ipsa recitatio ad longe posteriora tempora reiiciatur necesse est, sive post annum 412 (quo anno vix in vivis amplius fuisse Nostrum existimo) hanc recitationem factam statuas cum C. Fr. Hermannō (vid. T. II.

ἀνέγνω ταῦτ' Ἀθηναίοις, οὐκ ἂν εἶασαν οὐδὲ περιεῖδον, ἐνάτη τὸν Φιλιππίδην παρακαλοῦντα Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὴν μάχην ἐκ τῆς μάχης γεγενημένον καὶ ταῦτα δευτεραῖον εἰς Σπάρτην ἐξ Ἀθηνῶν (ὡς αὐτὸς φησιν) ἀπιγμένον· εἰ μὴ μετὰ τὸ νικῆσαι τοὺς πολεμίους Ἀθηναῖοι μετεπέμποντο τοὺς συμμάχους· ὅτι μέντοι δέκα τάλαντα δωρεὰν ἔλαβεν ἐξ Ἀθηνῶν, Ἀνύτου τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος οὐ τῶν παρημελημένων ἐν ἱστορίᾳ Δίλλος εἴρηκεν.

*) Ubi haec legimus: Ἡρόδοτος ἐτιμήθη παρὰ τῶν Ἀθηναίων βουλῆς ἐπαναγνοὺς αὐτοῖς τὰς βίβλους.

**) Vid. l. l. p. 56.

p. 700 ed. nostr.), sive, quod certe minus offendit, paucis annis ante cladem Siciliensem habitam censeas cum Lahmeyero (l. l. p. 19), cum Herodotus Thuriis iter Athenas fecisset (vid. nott. ad V, 77). Quae cum ita sint, malim utique Eusebium sequi, quem eundem quoque secutus est Schoellius l. l. pag. 417—423 pluribus de hac recitatione eiusque argumento disputans; praesertim cum quae Diyllus narrat, dubiam fidem habeant omnisque haec res ἐκ τῆς κατεψευσμένης ἱστορίας arrepta prorsusque ficta videatur, Cobeto iudice in Mnemosyn. VII. p. 268.

His recitationibus tertia adeo accedet, si respicimus ea, quae in oratione Corinthiaca, quae Dioni Chrysostomo vulgo tribuitur et in eiusdem orationes recepta est (nr. XXXVII), leguntur §. 7. pag. 456 sive p. 103 Reisk.: ἦκε δὲ καὶ Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς (scil. Corinthum) ὡς ὑμᾶς λόγους φέρων Ἑλληνικοὺς ἄλλους τε καὶ Κορινθίους οὐδέπω ψευδεῖς; ἀνθ' ὧν ἡξίου παρὰ τῆς πόλεως μισθὸν ἄρνεσθαι· διαμαρτῶν δὲ καὶ τούτου (οὐ γὰρ ἡξίου οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι δόξαν ἀγοράζειν) μετεσκεύασεν ἐκεῖνα, ἃ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ περὶ τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὸν Ἀδείμαντον: quae verba, quod ad Corinthios attinet animumque scriptoris in Corinthios non malevolum, iam tractavimus in nott. ad VIII, 94. Etenim si quid veri subest, haec verba id certe docent, Herodotum eodem fere modo, quo Olympiae atque Athenis, *Corinthis* quoque historiarum partem, Corinthiorum in gratiam, quibus opus suum innotescere voluit, praelegisse; eodemque spectare videntur verba Luciani supra allata: τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγινώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι: quamquam nec de tempore, quo haec recitatio facta est, neque de argumento eius quidquam certi constat. Tu conf. Heyseum l. l. pag. 58 seq. et quae plura exposuerunt Lahmeyer l. l. pag. 19 seq. et Schoellius l. l. p. 424 seq. Atque aliis quoque locis per Graeciam recitasse Herodotum haud absonum erit statuere (cf. Schoell. l. l.) ipsumque Luciani locum l. quis afferre possit commonstraturus, coram Argivis et Lacedaemoniis recitasse Nostrum: de qua re equidem certi nihil affirmaverim secutus Lahmeyerum p. 21. Quin *Thebis* quoque Nostrum recitasse suspiceris e Plutarchi loco De Herod. maligni cap. 31, nisi haec tota narratio a posterioris aetatis grammatico malevolo ficta est, quam usquequaque veram esse vix mihi persuadere possum. Conf. Heyse p. 60 seq.

§. 5.

Si igitur brevi ante annum 444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1 Olympiae et anno 446 s. 445 (Olymp. LXXXIII, 3 s. 4) Athenis recitavit Herodotus, illum hoc tempore in Graecia ipsa commoratum fuisse oportet, reversum ex itineribus longinquis. Neque vero uno Athenarum loco illum commoratum esse credibile fit, sed reliquas etiam Graeciae partes peragrasse videtur historiae perficiundae causa usque ad annum

444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1: quo ipso anno*) coloniae Athenis Thurios deductae Herodotum se addidisse Suidas refert; quocum faciunt hac in re Strabo XIV. p. 656 s. 970 A. Plutarch. II. p. 604 F. sive De exsil. cap. 13 coll. Herodoti epitaphio apud schol. ad Aristophan. Nubb. 331. Ac vel si duas Thurios missas colonias secernendas existimes, prouti compluribus viris doctis nunc placet (vid. Theod. Müller: De Thuriorum republ. pag. 4 seqq., Lud. Schiller: De Thuriorum rebb. p. 11 seqq., qui praeterea laudat Hoelscher. de vita et scriptt. Lysiae p. 17 seq. et Bergk. in Commentatt. de reliquiis comoediae Atticae p. 51 seqq.), alteram archonte Callimacho missam Olymp. LXXXIII, 3, alteram archonte Praxitele missam Olymp. LXXXIV, 1, huic secundae interfuisse et Herodotum et Lysiam certum est. Quae causae Nostrum impulerint, ut Graeciā relictā in Italiam discederet, nemo facile dixerit; in tumuli inscriptione hoc nescio unde traditum legimus:

*Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἅπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγῶν Θούριον ἔσχε πάτρην**),*

quamquam accuratiora desunt. Minus vero ad temporum rationes recte constituendas hoc congruere videtur, quod Sophocles quinquaginta quinque annos natus, anno igitur 440 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXV, 1 (si quidem natus est hic poëta Olymp. LXXI, 2 s. 405 a. Chr. n. ***) carmen (ὥδην) Herodoto composuisse fertur†), teste Plutarcho An seni

*) Malim sequi hanc rationem, Plinii (H. N. XII, 4, 8) auctoritate munitam, quam alteram, quae Thurios auctore Diodoro (XII, 10) conditos ponit anno 446 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIII, 3. Vid. Heys. l. I. p. 64. 65 et, qui rem confecit, Voemelius in programme supra laud. pag. 5. 6. coll. Osanno: Beiträge z. Griech. u. Röm. Liter. Gesch. I. p. 80 seq. De ipsis Thuriis conditis enarrat Diodor. XII, 9 seqq. coll. Strabone VI. p. 263 s. 404 B. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331. Plura de his vid. apud Mueller. et Schiller. l. supra l.

**) Vid. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331, ibique cf. Hermann. p. 265 ed. sec. Steph. Byz. s. v. Θούριος p. 311.

***) Sic certe vulgo ponunt, probantibus Lessingio, Boeckhio, aliis: vid. Heyse l. I. p. 67. et, qui accurata disputatione hoc ad verum maxime accedere comprobavit F. Schultz De vita Sophoclis poëtae (Berolin. 1836) §. III. pag. 24 seqq.: unde paulum discedit S. A. Naber: De vita Sophoclis (in Miscell. philologg. et paedagg. Nov. Ser. fasc. III. p. 32 seq.) annum ponens antecedentem Olymp. LXXI, 1 sive 496 ante Chr. n., quem qui praecedit annus 497 s. Olymp. LXX, 4., sumit C. G. Lange in Comment. de Sophocl. vita (Halis 1833) cap. 3. pag. 10—14 item. que Witzschel in Pauly Realencyclopaed. VI, 1. pag. 1294. Olymp. LXXI, 1 Sophoclem natum esse statuit Th. Bergk in Comment. de vita Sophoclis p. XIII seq. (edit. Sophocl. Tauchnitz. 1858) Diodorum (XIII, 103) secutus, qui ipse Apollodori chronicis fide admodum dignis usus esse videatur.

†) Boeckh. in Commentt. societ. reg. Berolin. 1824. p. 59 seq. coll. Jaegero l. I. p. 22 seq. hoc refert ad ann. Olymp. LXXXIV, 4 s. 441 a. Chr. n.; quo scilicet anno Sophocles, dux contra Samios ab Atheniensibus constitutus cum Herodoto Sami vivente et historias scribente familiaritatem contraxerit, ita ut hoc eodem anno Herodotum cum Sophocle una Athenas adiisse putemus, longioris obsidionis, quae insecuta

ger. resp. p. 785 B. cap. 3; quod si verum est, illud certe verum esse vi potest, hoc tempore Herodotum Athenis fuisse, unde quattuor ante annis (444 a. Chr. n.) Thurios illum discessisse colonum modo posuimus. Quae cum ita sint, id unum mihi inde iure colligi posse videtur, Herodotum hoc tempore (i. e. anno 440 ante Chr. n.) Sophocli bene iam cognitum fuisse ipsumque Herodoti opus ex parte quidem poëtae iam innotuisse, si quidem hicce non solum in *Antigona*, quae acta est Olympiad. LXXXIV, 3 vel 4 (i. e. 441 vel 440 ante Chr. n.), Herodoteam sententiam expressisse videri potest (vid. III, 119 ibique nott.), verum etiam aliis tragoediarum locis Herodoteas sententias, voces ipsasque dictiones adhibuisse videtur: de qua re vid. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 707 seq. ed. nostr. et nott. ad I, 2. 32. II, 35. III, 119. VII, 46, quamquam cautius hac quoque in re agendum erit, quando videmus sententias, quae utrique scriptori communes sunt, apud alios quoque scriptores reperiri adeoque celebrari; in singulis vocibus dictionibusque atque omnino in usu verborum multa inveniri utrique scriptori paria adeo ut alter ex altero haud raro illustrari possit, saepius in notis indicavimus. Neque vero ullum aliud vestigium amicitiae sive familiaritatis, quae inter historicum et poëtam intercesserit, exstat: quare quae de Herodoto arctius cum Sophocle iuncto, Athenis commorante et Periclis consilia in republica administranda adiuvante nunc proferuntur (v. A. Schoell: *Sophocles. Sein Leben u. Wirken* p. 123 seqq. coll. Witzsch in *Jahrb. f. Philolog.* XLIX. p. 255 seq.), coniecturis potius quam certis veterum testimoniis nituntur: id unum „satis constare videtur (verba „sunt C. Fr. Hermann i. l. p. 706), Herodotum et Sophoclem non aetatibus „tantum suppare, sed etiam inter se notos adeoque familiaritatis aliquo „vinculo iunctos fuisse:“ quod ipsum quo iure neget Mure l. l. IV. pag. 273, haud intelligo. Hanc igitur amicitiam sive familiaritatem utriusque viri equidem referendam puto ad ea tempora, quibus Herodotus ab itineribus per Asiam factis redux Athenas invisit ibique commoratus est. antequam Thurios proficisceretur, id est, ante annum 444 ante Chr. n. Qui enim propter carmen Herodoto a Sophocle compositum anno 440 ante Chr. n. ad hunc ipsum annum utriusque viri amicitiam referunt, necesse est statuunt, hoc ipso anno Herodotum, qui quattuor ante annis Thurios discesserat, Thuriis denuo iter fecisse Athenas ibique aliquantisper substitisse; quod cum ipsum per se parum credibile videatur. accedit alterum, quod propylaea tum videre Noster non potuit, quae intra annos 438 et 431 exstructa cum viderit (vid. V, 77 ibique nott.), satius certe erit statuere, Herodotum post annum 437 *) Athenas iterum invisisse, itinere facto ex Italia; neque inde in eorum partem discesse-

est, molestias evitaturum. At, si quid video, longe antea Athenas iam Noster inviserat, unde tribus ante annis Thurios discesserat: de quo sine causam mihi dubitare videtur Boeckh: *Zur Antigone d. Sophocles*. pag. 144

*) Amphipolin, quae anno 437 a. Chr. condita est, Noster ignorasse videtur; nulla quippe notitia huius coloniae ad Herodotum in Italia commorantem devenisse videtur. Cf. VII, 114 ibique nott.

rim, qui (vid. Heyse l. l. p. 68 et Jaeger p. 27) Herodotum primis colonis, qui Thurios anno 444 a. Chr. n. discesserunt, accenseri posse negantes aliquot post annis in coloniam iam conditam illum se recepisse ponunt: ut iam non quadragenarius, sed quinquagenarius ferme illuc abisse putandus sit. Sed, alia ut taceam, diserta Plinii et Strabonis testimonia supra allata prorsus refragantur, bene monente quoque Voemelio l. l. p. 7. 8. Itaque acquiescendum est in ea, quam posuimus, sententia, Herodotum, qui anno 444 a. Chr. n. Thurios utique cesserat colonus, postea et quidem circa annum 431 iterum in Graeciam reversisse eaque occasione Athenas visisse: quod idem Lysiam fecisse accepimus. Athenas igitur si invisit Noster circa annum 431, belli Peloponnesiaci initia, quae commemorat IX, 73 (ubi vid. nott.) videre eiusdemque belli mala et calamitates cognoscere potuit, quas ita commemorat VI, 98, ut accuratius cognitas habuisse illas suspiceris longiusque in ipsa Graecia versatum esse Nostrum concludas: itaque etiam in haec tempora operis Herodotei, quod tum certe magis elaboratum esse adeoque absolutum fere debuit, recitationem Athenis factam a nonnullis viris doctis relegari supra vidimus: cui opinioni quae obstant, ibi iam significavimus.

§. 6.

Quae praeterea Herodoto acciderint et qualis fuerit vitae cursus, ex quo Thurios cesserat, plane ignoramus, cum nihil quidquam de his alibi traditum exstet et pauca tantum ex ipsius Herodoti scriptis conjecturâ potius assequi liceat. Qui cum occasione oblata nonnulla tradat, quae ad seriora pertineant tempora, inde consequitur, eo usque illum extendisse vitam. Pertinent haec, quae supra iam attigimus §. 4, ad res anno 431 s. 430 usque ad annum 425 ante Chr. n. fere gestas; neque enim ad annum 408 usque Nostrum vitam extendisse credimus, ut olim e locis I, 130 et III, 15 falso intellectis probare conati erant viri docti; neque aliud vitae longius productae vestigium in opere superstitie invenias, nisi huc referre velis locum VII, 170, ubi clades, quam Tarentini passi sunt, omnium maxima inter Graecos fuisse dicitur: ὥστε φόρος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο τῶν ἡμεῖς ἴδμεν κ. τ. λ.: quae verba Herodotum vix scribere potuisse existimo, si cognovisset cladem maximam, quam in Sicilia Athenienses anno 413 a. Chr. n. perpassi sunt, praesertim cum Atheniensium rebus tantam curam Noster impenderit, ut verbo certe huius Siculae cladis mentionem fecisset, si eam cognitam ullo modo habuisset*). Quare hoc ipso anno Herodotum in vivis non amplius fuisse arbitror: itaque ante annum 413 a. Chr. n.

---

*) Quare etiam accedere non possum Dahlmanno (Herodot p. 38 seq.) et Grotefendio (Geschichte u. Geograph. von Altitalien I. p. 34), qui Herodotum haec verba scripsisse putant ante hanc ipsam cladem: quam si postea cognovisset, certe id, opinor, indicasset.

eundem extremum diem obiisse statuendum erit; quo autem anno diem ille obierit, accuratius constituere si velis, vix licebit. Qui singulari cura in haec inquisiverunt viri docti nostrae aetatis, probabilitatem quandam magis secuti quam certa veterum testimonia, Rubino*) ac Schoellius**), Herodoti vitam supra annum 425 extendi posse negarunt. Paulo post annum 424 exacto sexagesimo vel sexagesimo primo aetatis anno diem supremum obiisse Herodotum pronuntiat Rubino***): quem si sequamur, Herodotus initia tantum belli Peloponnesiaci anno 431 exorti videre potuit, cuius calamitates sic indicat VI, 98 (ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἰκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πολεμούντων), ut, licet mortuus sit Artaxerxes anno 424, plura tamen ac maiora belli Peloponnesiaci mala Noster cognovisse putandus sit, quam quae primis tantum belli huius annis acciderant. Itaque si quid harricari in talibus liceat, malim Herodoti vitam extendere usque ad medium fere bellum Peloponnesiacum, adeo ut recte ille dici possit παρεχόμενος μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν, quae Dionysii sunt verba supra §. 1 allata; sed intra annum 413 subsistam neque Herodotum anno sequente (412) amplius in vivis fuisse credam: quo ipso anno cum Athenienses Thuriis eiecti sint, Herodotum aequae atque Lysiam inde discessisse Athenasque denuo petiisse quod plures viri docti statuunt†), equidem ob illas quas protuli temporum rationes, accedere nequeo. Haec sane sunt, quae de tempore, quo Herodotus vitam finierit, aliqua cum probabilitatis specie erui possunt. Iam si quaeras, quid per illud temporis spatium, ex quo Thuriis discessit, usque ad obitum gesserit; expletum certe credas licet tum historiarum opere in ordinem redigendo, perficiendo, limando, tum itineribus per Graeciam magnam Siciliamque, quin ipsam per Graeciam (si recte supra statuimus) factis: quamquam ne sic quidem opus prorsus absolvere licuit, cum morte oppressus opus ad eam quam voluit perfectionem perducere iustamque ei clausulam imponere non posset (vid. nott. ad IX, 122). Nec desunt sane loci, quos in Italia conscriptos esse dubium vix est: IV, 46 coll. 15. IV, 99. V, 44 ibiquo nott. Et diutius Nostrum Thuriis commoratum esse vel inde quis colligat, quod a

*) De mortis Herodoti tempore disputatio. Marburgi 1848. Conferas quoque Ley: De tempore, quo Herodotus mortem obiit. Colon. 1836.

**) in Philolog. IX. p. 199—211.

***) l. l. pag. 11. Inde Henr. Fischer (in thesibus adiunctis dissertationi: Historiae Argivorum fragmm. P. I. Vratislav. 1850) hanc ponit thesin: Herodotum diutius quam usque ad Olymp. XC (i. e. 420 ante Chr. n.) vixisse et scripsisse probari non potest.

†) Conf. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 700 ed. nostr., cui adsentitur Schiller: De Thuriorr. rebus p. 33 itemque Th. Müller: De Thuriurrum republ. p. 48, Lahmeyer: De libelli Plutarchei etc. auctoritate p. 20 seq.

quibusdam serioris aetatis scriptoribus*) *Thurius* vocatur, ac si natalis hic esset locus vereque patrius, et Plinius Hist. Nat. XII, 4 (8) Herodotum Thuriis in Italia historiam condidisse scribit; indeque etiam haud scio an explicandum sit, quod belli Peloponnesiaci, quod illa aetate quam maxime saeviit tantamque Graeciae rebus conversionem attulit, rarior in Mysis Herodoteis mentio fiat, praesertim cum Herodotus pro operis sui consilio, quo Graecorum res illustrare ac celebrare debebat, vix lubenter huius belli calamitates attigerit: de qua re dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LVI. p. 7 seq. *Thurius* mortuum inque foro sepultum esse Herodotum tradit Suidas loco supra allato: tumuli inscriptionem hancce offerunt Stephanus Byzant. s. v. *Θούριος* et Aristophanis Scholiasta ad Nubb. 331 (coll. Brunck. Analectt. Vol. III. p. 263. epigr. 533), itemque nuper editus Tzetzae Scholiasta in Crameri Anecdott. Oxonn. III. p. 350 et in Tzetzae Epist. ed. a Presselio pag. 97:

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα,
 Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρότανιν.
 Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἅπλητον
 Μῶμον ὑπεκπροφυγῶν Θούριον ἔσχε πάτρην.

Quod Marcellinus in Vit. Thucyd. §. 18**) *Athenis* Herodoti memorat sepulcrum, id si verum est neque *Herodoti* nomen, uti contendit Viscontius, male huc irrepsit, cum Fabricio, Wesselingio, Larchero, Heysio, qui ipse accuratius in haec inquisivit p. 80. 81, intelligendum de cenotaphio, quod viro de omni Graecia ac singillatim de Atheniensibus, quos tantis laudibus exornaverit, meritissimo Athenienses publice posuerint. Quod vero *Pellae* in Macedonia Herodotum obiisse alii perhibebant, teste Suida l. l., id, nisi prorsus confictum esse putemus, non nisi hac ratione probabile reddi poterit, ut Herodotum cogitemus ad Archelaum, Macedoniae regem, quem doctos homines Athenis ad se invitasse novimus, tunc temporis profectum, fati subito abreptum fuisse: atque sic etiam statuere videmus eos viros doctos, qui Herodotum senem anno 412 ante Chr. n. Thuriis profectum denuo Athenas petiisse indeque ad Archelaum (qui anno antecedente rex erat factus) se contulisse volunt: quorum opinioni temporum rationes obstare, quae Herodotum illo anno in vivis

*) Sic Strabo XIV. 2. p. 656 s. 970 A. *Ἡρόδοτος δὲ ὕστερον Θούριον ἐκάλεισαν*. Add. Iuliani Epist. 22 init. Avien. or. marit. 49. Plutarch. De malign. Herod. 35 init. De exilio cap. 13 fin. Plura Wesseling. Diss. Herod. p. 9, Heyse l. l. p. 70 seqq., Hand. l. l. p. 384.

**) Locus sic se habet: *πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύλαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμῶνια μνήματα, ἐνθα δέικνυνται Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδου τάφος*, ubi Viscontius (Iconograph. Grecq. I. p. 315) mendum suspicans vocem *Ἡροδότου* e textu tolli vult, in *Ἡρώδου* mutari iubet Coraës ad Plutarchi Cimon. 4: quod idem Schaefero, Krügero, aliis placuit. Contra Sauppe (in Actt. societatis Graec. II. 2. p. 430) mavult *Ὀλόρον*, quod recepit Westermann. Vitt. Graec. scriptt. pag. 189; et conf. quae ipse de his dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 119. Qui nuper Marcellini vitam ediderunt, Poppo et Böhme, nihil in Marcellini verbis mutandum censuerunt.

eundem extremum diem obiisse statuendum erit; quo autem anno diem ille obierit, accuratius constituere si velis, vix licebit. Qui singulari cura in haec inquisiverunt viri docti nostrae aetatis, probabilitatem quandam magis secuti quam certa veterum testimonia, Rubino*) ac Schoellius**), Herodoti vitam supra annum 425 extendi posse negarunt. Paulo post annum 424 exacto sexagesimo vel sexagesimo primo aetatis anno diem supremum obiisse Herodotum pronuntiat Rubino***): quem si sequamur, Herodotus initia tantum belli Peloponnesiaci anno 431 exorti videre potuit, cuius calamitates sic indicat VI, 98 (ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἰκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενομένα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμούντων), ut, licet mortuus sit Artaxerxes anno 424, plura tamen ac maiora belli Peloponnesiaci mala Noster cognovisse putandus sit, quam quae primis tantum belli huius annis acciderant. Itaque si quid baricari in talibus liceat, malim Herodoti vitam extendere usque ad medium fere bellum Peloponnesiacum, adeo ut recte ille dici possit *παρεχτείνας μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν*, quae Dionysii sunt verba supra §. 1 allata; sed intra annum 413 subsistam neque Herodotum anno sequente (412) amplius in vivis fuisse credam: quo ipso anno cum Athenienses Thuriis eiecti sint, Herodotum aequae atque Lysiam inde discessisse Athenasque denuo petiisse quod plures viri docti statuunt†), equidem ob illas, quas protuli temporum rationes, accedere nequeo. Haec sane sunt, quae de tempore, quo Herodotus vitam finierit, aliqua cum probabilitatis specie erni possunt. Iam si quaeras, quid per illud temporis spatium, ex quo Thuriis discessit, usque ad obitum gesserit; expletum certe credas licet tum historiarum opere in ordinem redigendo, perficiendo, limando, tum itineribus per Graeciam magnam Siciliamque, quin ipsam per Graeciam (si recte supra statuimus) factis: quamquam ne sic quidem opus prorsus absolvere licuit, cum morte oppressus opus ad eam quam voluit perfectionem perducere iustamque ei clausulam imponere non posset (vid. nott. ad IX, 122). Nec desunt sane loci, quos in Italia conscriptos esse dubium vix est: IV, 46 coll. 15. IV, 99. V, 44 ibiquo nott. Et diutius Nostrum Thuriis commoratum esse vel inde quis colligat, quod a

*) De mortis Herodoti tempore disputatio. Marburgi 1848. Conferas quoque Ley: De tempore, quo Herodotus mortem obiit. Colon. 1836.

**) in Philolog. IX. p. 199—211.

***) l. l. pag. 11. Inde Henr. Fischer (in thesibus adiunctis dissertationi: Historiae Argivorum fragm. P. I. Vratislav. 1850) hanc ponit thesin: Herodotum diutius quam usque ad Olymp. XC (i. e. 420 ante Chr. n.) vixisse et scripsisse probari non potest.

†) Conf. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 700 ed. nostr., cui adsentitur Schiller: De Thuriorr. rebus p. 33 itemque Th. Müller: De Thuriorum republ. p. 48, Lahmeyer: De libelli Plutarchei etc. auctoritate p. 20 seq.

quibusdam serioris aetatis scriptoribus *) *Thurius* vocatur, ac si natalis hic esset locus vereque patrius, et Plinius Hist. Nat. XII, 4 (8) Herodotum Thuriis in Italia historiam condidisse scribit; indeque etiam haud scio an explicandum sit, quod belli Peloponnesiaci, quod illa aetate quam maxime saeviit tantamque Graeciae rebus conversionem attulit, rarior in Musis Herodoteis mentio fiat, praesertim cum Herodotus pro operis sui consilio, quo Graecorum res illustrare ac celebrare debebat, vix lubenter huius belli calamitates attigerit: de qua re dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LVI. p. 7 seq. *Thurius* mortuum inque foro sepultum esse Herodotum tradit Suidas loco supra allato: tumuli inscriptionem hancce offerunt Stephanus Byzant. s. v. *Θούριος* et Aristophanis Scholiasta ad Nubb. 331 (coll. Brunck. Analectt. Vol. III. p. 263. epigr. 533), itemque nuper editus Tzetzae Scholiasta in Crameri Anecdott. Oxonn. III. p. 350 et in Tzetzae Epist. ed. a Presselio pag. 97:

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα,
 Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν.
 Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἅπλητον
 Μῶμον ὑπεκπροφυγῶν Θούριον ἔσχε πάτρην.

Quod Marcellinus in Vit. Thucyd. §. 18 **) *Athenis* Herodoti memorat sepulcrum, id si verum est neque *Herodoti* nomen, uti contendit Viscontius, male huc irrepsit, cum Fabricio, Wesselingio, Larchero, Heysio, qui ipse accuratius in haec inquisivit p. 80. 81, intelligendum de cenotaphio, quod viro de omni Graecia ac singillatim de Atheniensibus, quos tantis laudibus exornaverit, meritissimo Athenienses publice posuerint. Quod vero *Pellae* in Macedonia Herodotum obiisse alii perhibebant, teste Suida l. l., id, nisi prorsus confictum esse putemus, non nisi hac ratione probabile reddi poterit, ut Herodotum cogitemus ad Archelaum, Macedoniae regem, quem doctos homines Athenis ad se invitasse novimus, tunc temporis profectum, fati subito abreptum fuisse: atque sic etiam statuere videmus eos viros doctos, qui Herodotum senem anno 412 ante Chr. n. Thuriis profectum denuo Athenas petiisse indeque ad Archelaum (qui anno antecedente rex erat factus) se contulisse volunt: quorum opinioni temporum rationes obstare, quae Herodotum illo anno in vivis

*) Sic Strabo XIV. 2. p. 656 s. 970 A. Ἡρόδοτος δὲ ὕστερον Θούριον ἐκάλεισαν. Add. Iuliani Epist. 22 init. Avien. or. marit. 49. Plutarch. De malign. Herod. 35 init. De exilio cap. 13 fin. Plura Wesseling. Diss. Herod. p. 9, Heyse l. l. p. 70 seqq., Hand. l. l. p. 384.

**) Locus sic se habet: πρὸς γὰρ ταῖς Μελίτσει πύλαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνήματα, ἐνθα δέικνυνται Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδου τάφος, ubi Viscontius (Iconograph. Grecq. I. p. 315) mendum suspicans vocem Ἡροδότου e textu tolli vult, in Ἡρώδου mutari iubet Coraës ad Plutarchi Cimon. 4: quod idem Schaefero, Krügero, aliis placuit. Contra Sauppe (in Actt. societatis Graec. II. 2. p. 430) mavult Ὀλόρον, quod recepit Westermann. Vitt. Graec. scriptt. pag. 189; et conf. quae ipse de his dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 119. Qui nuper Marcellini vitam ediderunt, Poppo et Böhme, nihil in Marcellini verbis mutandum censuerunt.

non amplius fuisse arguunt, iam dixi in Jahrbh. f. Philolog. LIV. p. 119 et supra quoque monui. Nec magis eadem temporum rationes permittant, ut vera esse credamus, quae apud Suidam s. v. Ἑλλάνικος (p. 212 Westermann. Vitt. Graecc. scriptt.) leguntur: διέτριψε δ' Ἑλλάνικος σὺν Ἡροδότῳ παρ' Ἀμύντῃ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ κατὰ τοὺς χρόνους Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους· καὶ Ἐκαταίῳ τῷ Μιλησίῳ ἐπέβαλε γεγονότι κατὰ τὰ Περσικὰ καὶ μακρῷ πρὸς· ἐξέτεινε δὲ καὶ μέχρι τῶν Περδίκκου χρόνων κ. τ. λ., in quibus, ut temporum rationes sibi constarent, pro Ἀμύντῃ Clinton II. p. 271 reponi voluit Περδίκκῃ et Ἀρχελάου pro Περδίκκου: etenim Suidae verba si sequamur, Hellanicus una cum Herodoto apud Amyntam (qui regnavit Ol. LVI, 4 — LXIX, 1) commoratus est atque aetatem extendit usque ad Perdiccae tempora, qui regnum adeptus est Olymp. LXXIX, 4 sive 461 ante Chr. n. Quod cum pateat falsum esse, rectius utique cum Muellero (Fragm. Graec. hist. I. p. XXIV seq.) Hellanicum intra Olymp. LXXIV, 3 — XLV, 4 sive 482—397 ante Chr. n. vixisse statues: adeo ut Herodoti aetatem longe hic superaverit. Nec tamen in tanta famae incertitudine ac discrepantia adduci possum, ut Herodotum et Hellanicum unā in aula regis Macedonum, sive Archelaus sive alius quis fuerit, commoratum esse ibique Herodotum mortuum esse credam: acquiescere malim in ea fama, quae Herodotum Thuriis et mortuum et sepultum esse tradit.

Uxoris, liberorumque aequae atque cognatorum Herodoti (si ab eo Panyasi discedas) nulla reperitur mentio. Tradit quidem (in Photii Bibl. Cod. 190. p. 246 H. p. 148 Bekk.) Ptolemaeus Hephaestio, Herodotum secum habuisse amasium quendam Plesirrhoom, Thessalum genere eundemque opum haeredem, a quo etiam historiae Herodoteae prooemium fuerit compositum, reliquisse; sed firmo argumento haec carere videntur, quamquam inde colligi posse videtur C. O. Muellero (Kleine deutsche Schrift. I. p. 36), ab hoc Plesirrhoo Herodoti opus post mortem Herodoti esse editum. Neque ab hoc eodem Plesirrhoo prooemium Herodoteum esse conscriptum, iam supra (Vol. I. p. 4) monuimus iterumque hoc loco monendum putamus, cum denuo nuper vir doctus (La Roche in Philolog. XIV. p. 287 seqq.) hoc prooemium ab ipso Herodoto conscriptum esse negaverit, Plesirrhoo huic aut posterioris aetatis scriptori, ut opinatur,tribuendum. Vid. nott. T. I. p. 4.

De Herodoti imaginibus haec olim adscripsit Creuzerus: „quarum plures antiquitus exstitisse vix dubium est, cum adhuc carmen supersit Christodori Coptitae in Herodoti imaginem, quae Constantinopolin translata erat. Vid. Analectt. II. pag. 470. Ac lapis hodieque exstat in Museo Regis Neapolitani, ex collectione Farnesiana illatus, qui Herodoti et Thucydidis simulacra iuncta simul exhibet. Vid. Imag. ex Bibl. F. Ursini 1570 Rom. et Visconti Iconograph. grecq. I. pl. 27 (p. 315 seqq. ed. Milan.) [Unde Herodoti imago quoque delineata conspicitur in fronte Italiae nostri scriptoris versionis.] Aliam adhuc incognitam imaginem e numo Halicarnassensi temporis Antonini Pii publicavit idem Viscontius l. l. [cui addas alterum numum supra §. 2 commemoratum]. Monstrat ille

altera in parte Antonini imperatoris imaginem addita inscriptione, in altera parte imaginem capitis, quod Herodoti esse et comparatio cum illo lapide et ipsae literae adiectae confirmant. Cf. Millin. Annall. Encycloped. 1817 Aout p. 218—220.“ Equidem plura afferre non habeo. Quae enim apud Gronovium exstant in Antiqq. Graecc. II. tab. LXXI coll. Mus. Capitol. I. tab. LXVII et Winckelmann. Hist. Art. IV. IV (Opp. T. VI, I. p. 30 et 2. p. 44), quem sequitur Gurlitt. Archaeolog. Schrift. p. 287, iis meliora edocuit Viscontius a Crenzero allatus l. l. Qui idem Creuzerus postea haec adiicit: „Est etiam protome marmorea in museo Comitum de Erlach, quam Herodoti esse dicunt, nec Viscontio neque cuiquam, quod sciam, memorata: cuius ectypam e gypso imaginem Francisci Comitum τοῦ παναγίτου munificentiae acceptam referimus.“ Ridicula fere imago conspicitur in fronte operis, quod inscribitur: Illustrirte Weltgeschichte. Ein Buch für's Volk von Held und Corvin. Leipzig. 1844: exhibetur enim Herodotus caput coronâ cinctus, qui sedens in Graecorum conventu historiam suam praelegit.

§. 7.

Vel ex iis, quae ante disputata sunt, bene intelligitur non uno eodemque tenore Herodotum sua absolvisse itinera nec certum constare ordinem, quo illa perfecit. Id unum iure quodam nobis sumere posse videmur, illum, antequam Olympiae recitasset Thuriolosque abiisset, peragrasse et Asiam et Africam et, quod mihi certe est veri simile, plerasque etiam ipsius Graeciae partes; a Thuriis inde eundem per Italiam inferiorem, Siciliam et forsitan etiam iterum per ipsam Graeciam instituisse itinera, indefessum et in suo opere perficiendo totum occupatum. Sed plura et accuratiora de his itineribus afferre vix dum licebit. Neque enim is est Herodotus, qui de se ipse suisque itineribus nos accuratius et consulto edoceat: immo non nisi coactus fere de his loquitur, ubi scilicet testibus aliquid probandum, aut mirae atque insolitae rei fides facienda erat legentibus, aut incredibilium rerum in narratione suum ipsius utpote suis haec oculis insipientis auribusve accipientis testimonium erat adponendum. Itaque nec de tempore*), nec de ordine, quo singulas illas instituerit peregrinationes, nec de ratione, qua illas fecerit, cum certi quid constitui possit, id unum restat, ut regiones et loca indicemus, ad quae pervenisse Nostrum ex ipso opere superstitite certo colligi possit. Qua in re cum post alios viros doctos**)

*) In Artaxerxis aetatem, qui Xerxis filius huic ipsi successit, Herodoti itinera reiicit Dahlmann. l. l. p. 54. Nos illud modo affirmare audeamus, itinera ab Herodoto per Asiam et Africam facta cadere ante recitationem Olympiacam (vid. supra §. 4) indeque antecedere annum 444 ante Chr. n. Unde iter in Aegyptum susceptum circa annum 450 vel intra annos 454—444 probabiliter poni diximus in nott. ad II, I. T. I. p. 428.

**) Ukert. Geogr. Graecc. et Romm. I, I. p. 71 seqq., Dahlmann. l. l. p. 53 seqq.

laudabilem operam collocarit Heyse l. l. cap. V. p. 84 seqq., eo breviores esse poterimus. De peregrinandi modo si quaeras, valde probabile fit, mercatoribus peregrinantibus se patrem historiae adianxisse socium^{*)}: quo enim alio modo illa praesertim aetate ad Asiae plagas interiores, ad Aegyptum, ut has potissimum nominem regiones, penetrare multosque alios aliarum terrarum homines mercaturae causa illuc confluentes cognoscere ac sciscitari potuisset?

Exordiamur a patria Herodoti terra *Caria*, quam aeque atque *Ioniam* et *Acolidem* a scriptore peragratam fuisse ut ipsa suadet res, ita certis probatur testibus. Tu conf. modo de *Caria* et de *Doriensium pentapoli* I, 141. 144. 174 coll. 171 et 172; de *Rhodo* insula, quam adiit, II, 182 coll. III, 47. De *Ioniam* insignis locus exstat I, 142 coll. VI, 14; de *Mileto* I, 21 ibique nott. coll. 137; de *Mycale* et *Panionio* I, 148 coll. IX, 97; de *Epheso* Ephesioque agro I, 26. 92 nott. II, 148 coll. II, 10. 106; de *Phocaea* I, 163; de *Samo* dixi in nott. ad III, 60 coll. VI, 14. Quo eodem pertinent, bene notante Heyse^{**)}, hi quoque loci: II, 148. 182. III, 47. 54. 60. 123. 142. IV, 88. 152. VI, 14 coll. I, 70. De *Aeglia* conf. I, 149, ^{***}) de *Lesbiis* I, 23. 24 coll. IV, 61. In *Troadem* excurrere Herodotum quamquam vix dubium, certa tamen desunt testimonia, nisi quod aliquoties Troiani agri fit mentio. Ac *Sigeum* promontorium, quod proxime Troadem esse nemo nescit, ipsum inspexisse, e loco IV, 28 coll. V, 65 quodammodo colligas; neque incognitam ipsi regionem fuisse, indicare videtur alter locus II, 10. *Lydiam* Nostrum visisse plura evincunt testimonia I, 93 ibique nott. I, 94. IV, 45; de urbe *Sardibus* loquitur I, 80. 84. III, 5; de *Maeandro* Maeandrique campis pluribus locis, quos citavimus ad I, 18, ubi vid. potissimum II, 10. 29. VII, 26. Nec *Mysiae* cognitione Herodotum caruisse, ex accurata descriptione itineris a Xerxe Sardibus Abydum facti (VII, 42 seqq.) merito concludit Heyse l. l. p. 90 afferens quoque hosce locos II, 10 (de *Ilio* et *Teuthrania*). IV, 14. 15 de *Cyzico* et *Proconneso*, cuius incolae laudantur testes eorum, quae de Aristeia retulit, I, 57 de *Placia* et *Scylace*. *Thracas Bithynos* Noster visit, ut ex VII, 75 apparet, itemque omnem meridionalem Ponti Euxini tractum usque ad *Thermodontem*, de quo II, 104 coll. IV, 86, ubi *Themiscyrae* mentio, et II, 34, ubi *Sinope* affertur. Nec iniuriâ suspicaris, ad *Halyn* usque (de quo fluvio conf. I, 72. VII, 26. V, 52) Herodotum pervenisse, si quidem omnem dixeris Asiam minorem eâ viâ, quâ mercatores coniuncti peregrinari solent Sardibus Susa tendentes, illam permeasse, ob accuratam huius itineris descriptionem V, 52, ubi vid. nott. (T. III. p. 80) coll. VII, 26. 30. Tum quoque *Lycios*, de quibus vid. I, 176, adiisse videtur, itemque *Cretam* insulam, de qua conf. I, 171.

^{*)} Hinc ipse pater historiae talia mercatorum itinera descripsisse videtur; vid. V, 52 ibique nott.

^{**)} l. l. p. 88.

^{***}) Quem huc quoque trahere vult Heyse l. l. p. 89 locum III, 53 de *Pitana*, eum alio spectare, in nott. ad h. l. iam monui.

VII, 171. III, 59 et *Cyprum*, de qua insula vid. I, 105. 199. V, 114. VII, 90.

E Cypro vel ex Aegypto traiecit ad *Phoenices*, quos aliquoties citat testes et auctores; II, 104. VII, 89. I, 2. 5. III, 37 coll. II, 79 et inprimis II, 44, ubi Tyrum se navi venisse declarat, coll. II, 106 et, qui eodem spectant loci, I, 105. II, 157. Ex illo loco II, 106 *Palaestinam* quoque Herodotum adiisse apparet, sed, ut mea fert sententia, non nisi eius tractum maritimum, quem permeans de *Cadyto* urbe quae refert II, 159 et III, 5, audivisse videtur. Tu vid. Vol. I. p. 889 ed. nostr. et conf. II, 104. 106: ad quos locos respiciens Iosephus contr. Apion. I, 22 (Vol. VI. p. 199 Bekk.) Herodoto Iudaeorum gentem innotuisse statuit. Neque tamen illum ad interiores Palaestinensis terrae regiones penetrasse neque Hierosolyma vidisse arbitror, assentiente quoque E. Naegelsbachio (in H. Renteri: Allgem. Repertor. für die theolog. Litt. 1851. Vol. LXXIII (N. F. XXVI) pag. 194; quod vero in lacuna, quae VII, 76 reperitur, *Iudaeos s. Solymos* (quod nomen Herodotus haud novit, *Syros Palaestinienses* vocans) olim commemoratos esse in Xerxis exercitu militantes quidam statuunt, id coniecturâ eâque incertâ nititur meritoque reiicitur a Guil. Kellero De fragmm. Manethon. (Marburgi Catt. 1859) p. 40; ac nihil dubium, quin Noster de Iudaeorum gente maxime memorabili, sed peregrinos aditu prohibente, plura retulisset, si eo usque pervenisset terramque ipsam invisisset. Quae de *Arabia* scripsit III, 107, e mercatoribus, qui inde in Aegyptum aliave loca venerant, eum accepisse putem; nam collocutum cum hisce Nostrum docent hi loci III, 108. 111 in. II, 75.

In *Aegyptum* qua via venerit et qua ex regione, haud liquet. Pedestri itinere e Palaestina per regiones Arabiae desertas, e loco III, 5, ubi hoc ipsum iter describit, coll. III, 8, quis colligat; navi e Graecia aut e Phoenicia, cum qua utraque frequens florebat Aegyptiorum commercium, in Aegyptum advectum esse illum placet Heysio (p. 97 nott.) comparanti hos locos: III, 6 init. et II, 5. Utut statuís, omnem Aegyptum ab Herodoto perlustratam fuisse, certum est, et probat secundi libri tertiique ex parte argumentum; unde quae huc spectant, omnia accurate collegit Heyse l. l. pag. 108 seq. Quaecunque enim in his libris de Aegypti natura, historia, ambitu, incolis eorumque institutis tradita inveniuntur, ea vel ab ipso Herodoto cognita et observata vel e sacerdotum inprimis, quos consuluit, mercatorum, aliorum sermonibus percepta putanda sunt. Atque ipse historiae pater hac in re ita pronuntiat II, 99: μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τούδε (sequitur Aegypti historia) Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκονον. προσέσται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Et II, 147 init. Ὅσα δὲ οἷ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοις, κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Add. II, 5. 29, ne plura. Pertinet huc accurata terrae descriptio II, 5 seqq., institutorum, morum II, 35 seqq. et praecipue II, 122. 164 seqq.; pertinent huc ser-

p. 700 ed. nostr.), sive, quod certe minus offendit, paucis annis ante cladem Siciliensem habitam censeas cum Lahmeyero (l. l. p. 19), cum Herodotus Thuriis iter Athenas fecisset (vid. nott. ad V, 77). Quae cum ita sint, malim utique Eusebium sequi, quem eundem quoque secutus est Schoellius l. l. pag. 417—423 pluribus de hac recitatione eiusque argumento disputans; praesertim cum quae Diyllus narrat, dubiam fidem habeant omnisque haec res ἐκ τῆς κατεψευσμένης ἱστορίας arrepta prorsusque ficta videatur, Cobeto iudice in Mnemosyn. VII. p. 268.

His recitationibus tertia adeo accedet, si respicimus ea, quae in oratione Corinthiaca, quae Dioni Chrysostomo vulgo tribuitur et in eiusdem orationes recepta est (nr. XXXVII), leguntur §. 7. pag. 456 sive p. 103 Reisk.: ἦκε δὲ καὶ Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς (scil. Corinthum) ὡς ὑμᾶς λόγους φέρων Ἑλληνικὸν ἄλλον τε καὶ Κορινθίον οὐδέπω ψευδής; ἀνθ' ὧν ἡξίου παρὰ τῆς πόλεως μισθὸν ἄρνησθαι· διαμαρτῶν δὲ καὶ τούτου (οὐ γὰρ ἡξίου οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι δούξαν ἀγοράζειν) μετεσκεύασεν ἐκεῖνα, ἃ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ περὶ τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὸν Ἀδείμαντον: quae verba, quod ad Corinthios attinet animumque scriptoris in Corinthios non malevolum, iam tractavimus in nott. ad VIII, 94. Etenim si quid veri subest, haec verba id certe docent, Herodotum eodem fere modo, quo Olympiae atque Athenis, *Corinthis* quoque historiarum partem, Corinthiorum in gratiam, quibus opus suum innotescere voluit, praelegisse; eodemque spectare videntur verba Luciani supra allata: τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγινώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι: quamquam nec de tempore, quo haec recitatio facta est, neque de argumento eius quidquam certi constat. Tu conf. Heysium l. l. pag. 58 seq. et quae plura exposuerunt Lahmeyer l. l. pag. 19 seq. et Schoellius l. l. p. 424 seq. Atque aliis quoque locis per Graeciam recitasse Herodotum haud absonum erit statuere (cf. Schoell. l. l.) ipsumque Luciani locum l. quis afferre possit commonstraturus, coram Argivis et Lacedaemoniis recitasse Nostrum: de qua re equidem certi nihil affirmaverim secutus Lahmeyerum p. 21. Quin *Thebis* quoque Nostrum recitasse suspiceris e Plutarchi loco De Herod. malignit. cap. 31, nisi haec tota narratio a posterioris aetatis grammatico malevolo ficta est, quam usquequaque veram esse vix mihi persuadere possum. Conf. Heyse p. 60 seq.

§. 5.

Si igitur brevi ante annum 444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1 Olympiae et anno 446 s. 445 (Olymp. LXXXIII, 3 s. 4) Athenis recitavit Herodotus, illum hoc tempore in Graecia ipsa commoratum fuisse oportet, reversum ex itineribus longinquis. Neque vero uno Athenarum loco illum commoratum esse credibile fit, sed reliquas etiam Graeciae partes peragrasse videtur historiae perficiundae causa usque ad annum

444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1: quo ipso anno *) coloniae Athenis Thurios deductae Herodotum se addidisse Suidas refert; quocum faciunt hac in re Strabo XIV. p. 656 s. 970 A. Plutarch. II. p. 604 F. sive De exsil. cap. 13 coll. Herodoti epitaphio apud schol. ad Aristophan. Nubb. 331. Ac vel si duas Thurios missas colonias secernendas existimes, prouti compluribus viris doctis nunc placet (vid. Theod. Müller: De Thuriorum republ. pag. 4 seqq., Lud. Schiller: De Thuriorum rebb. p. 11 seqq., qui praeterea laudat Hoelscher. de vita et scriptt. Lysiae p. 17 seq. et Bergk. in Commentatt. de reliquiis comoediae Atticae p. 51 seqq.), alteram archonte Callimacho missam Olymp. LXXXIII, 3, alteram archonte Praxitele missam Olymp. LXXXIV, 1, huic secundae interfuisse et Herodotum et Lysiam certum est. Quae causae Nostrum impulerint, ut Graecia relictâ in Italiam discederet, nemo facile dixerit; in tumuli inscriptione hoc nescio unde traditum legimus:

*Δωριέων πατρὸς βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγῶν Θούριον ἔσχε πατρεν**),*

quamquam accuratiora desunt. Minus vero ad temporum rationes recte constituendas hoc congruere videtur, quod Sophocles quinquaginta quinque annos natus, anno igitur 440 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXV, 1 (si quidem natus est hic poëta Olymp. LXXI, 2 s. 495 a. Chr. n. ***) carmen (ᾠδὴν) Herodoto composuisse fertur †), teste Plutarcho An seni

*) Malim sequi hanc rationem, Plinii (H. N. XII, 4, 8) auctoritate munitam, quam alteram, quae Thurios auctore Diodoro (XII, 10) conditos ponit anno 446 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIII, 3. Vid. Heys. I. l. p. 64. 65 et, qui rem confecit, Voemelius in programmate supra laud. pag. 5. 6. coll. Osanno: Beiträge z. Griech. u. Röm. Liter. Gesch. I. p. 80 seq. De ipsis Thuriis conditis enarrat Diodor. XII, 9 seqq. coll. Strabone VI. p. 263 s. 404 B. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331. Plura de his vid. apud Mueller. et Schiller. I. supra I.

**) Vid. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331, ibique cf. Hermann. p. 265 ed. sec. Steph. Byz. s. v. Θούριος p. 311.

***) Sic certe vulgo ponunt, probantibus Lessingio, Boeckhio, aliis: vid. Heyse I. l. p. 67. et, qui accurata disputatione hoc ad verum maxime accedere comprobavit F. Schultze De vita Sophoclis poëtae (Berolin. 1836) §. III. pag. 24 seqq.: unde paulum discedit S. A. Naber: De vita Sophoclis (in Miscell. philolog. et paedagg. Nov. Ser. fasc. III. p. 32 seq.) annum ponens antecedentem Olymp. LXXI, 1 sive 496 ante Chr. n., quem qui praecedit annus 497 s. Olymp. LXX, 4., sumit C. G. Lange in Comment. de Sophocl. vita (Halis 1833) cap. 3. pag. 10—14 item. que Witzschel in Pauly Realencyclopaed. VI, I. pag. 1294. Olymp. LXXI, 1 Sophoclem natum esse statuit Th. Bergk in Comment. de vita Sophoclis p. XIII seq. (edit. Sophocl. Tauchnitz. 1858) Diodorum (XII, 103) secutus, qui ipse Apollodori chronicis fide admodum dignis usus esse videatur.

†) Boeckh. in Commentt. societ. reg. Berolin. 1824. p. 59 seq. coll. Jaegero I. l. p. 22 seq. hoc refert ad ann. Olymp. LXXXIV, 4 s. 441 a. Chr. n.; quo scilicet anno Sophocles, dux contra Samios ab Atheniensibus constitutus cum Herodoto Sami vivente et historias scribente familiaritatem contraxerit, ita ut hoc eodem anno Herodotum cum Sophocle una Athenas adiisse putemus, longioris obsidionis, quae insecuta

ger. resp. p. 785 B. cap. 3; quod si verum est, illud certe verum esse viri potest, hoc tempore Herodotum Athenis fuisse, unde quattuor ante annis (444 a. Chr. n.) Thurios illum discessisse colonum modo posuimus. Quae cum ita sint, id unum mihi inde iure colligi posse videtur, Herodotum hoc tempore (i. e. anno 440 ante Chr. n.) Sophocli bene iam cognitum fuisse ipsumque Herodoti opus ex parte quidem poëtae iam innotuisse, si quidem hicce non solum in *Antigona*, quae acta est Olympiad. LXXXIV, 3 vel 4 (i. e. 441 vel 440 ante Chr. n.), Herodoteam sententiam expressisse videri potest (vid. III, 119 ibique nott.), verum etiam aliis tragoediarum locis Herodoteas sententias, voces ipsasque dictiones adhibuisse videtur: de qua re vid. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 707 seq. ed. nostr. et nott. ad I, 2. 32. II, 35. III, 119. VII, 46, quamquam cautius hac quoque in re agendum erit, quando videmus sententias, quae utrique scriptori communes sunt, apud alios quoque scriptores reperiri adeoque celebrari; in singulis vocibus dictionibusque atque omnino in usu verborum multa inveniri utrique scriptori paria, adeo ut alter ex altero haud raro illustrari possit, saepius in notis indicavimus. Neque vero ullum aliud vestigium amicitiae sive familiaritatis, quae inter historicum et poëtam intercesserit, exstat: quare quae de Herodoto arctius cum Sophocle iuncto, Athenis commorante et Periclis consilia in republica administranda adiuvante nunc proferuntur (v. A. Schoell: *Sophocles. Sein Leben u. Wirken* p. 123 seqq. coll. Witzschelio in *Jahrb. f. Philolog.* XLIX. p. 255 seq.), coniecturis potius quam certis veterum testimoniis nituntur: id unum „satis constare videtur (verba „sunt C. Fr. Hermann i. l. p. 706), Herodotum et Sophoclem non aetatibus „tantum suppare, sed etiam inter se notos adeoque familiaritatis aliquo „vinculo iunctos fuisse:“ quod ipsum quo iure neget Mure l. l. IV. pag. 273, haud intelligo. Hanc igitur amicitiam sive familiaritatem utriusque viri equidem referendam puto ad ea tempora, quibus Herodotus ab itineribus per Asiam factis redux Athenas invisit ibique commoratus est, antequam Thurios proficisceretur, id est, ante annum 444 ante Chr. n. Qui enim propter carmen Herodoto a Sophocle compositum anno 440 ante Chr. n. ad hunc ipsum annum utriusque viri amicitiam referunt, necesse est statuam, hoc ipso anno Herodotum, qui quattuor ante annis Thurios discesserat, Thuriis denuo iter fecisse Athenas ibique aliquantisper substitisse; quod cum ipsum per se parum credibile videatur, accedit alterum, quod propylaea tum videre Noster non potuit, quae intra annos 438 et 431 exstructa cum viderit (vid. V, 77 ibique nott.) satius certe erit statuere, Herodotum post annum 437 *) Athenas iterum invisisse, itinere facto ex Italia; neque inde in eorum partem discesse-

est, molestias evitaturum. At, si quid video, longe antea Athenas iam Noster inviserat, unde tribus ante annis Thurios discesserat: de quo sine causa mihi dubitare videtur Boeckh: *Zur Antigone d. Sophocl.* pag. 144.

*) Amphipolin, quae anno 437 a. Chr. condita est, Noster ignorasse videtur; nulla quippe notitia huius coloniae ad Herodotum in Italia commorantem devenisse videtur. Cf. VII, 114 ibique nott.

rim, qui (vid. Heyse l. l. p. 68 et Jaeger p. 27) Herodotum primis colonis, qui Thurios anno 444 a. Chr. n. discesserunt, accenseri posse negantes aliquot post annis in coloniam iam conditam illum se recepisse ponunt: ut iam non quadragenarius, sed quinquagenarius ferme illuc abisse putandus sit. Sed, alia ut taceam, diserta Plinii et Strabonis testimonia supra allata prorsus refragantur, bene monente quoque Voemelio l. l. p. 7. 8. Itaque acquiescendum est in ea, quam posuimus, sententia, Herodotum, qui anno 444 a. Chr. n. Thurios utique cesserat colonus, postea et quidem circa annum 431 iterum in Graeciam revertisse eaque occasione Athenas visisse: quod idem Lysiam fecisse accepimus. Athenas igitur si invisit Noster circa annum 431, belli Peloponnesiaci initia, quae commemorat IX, 73 (ubi vid. nott.) videre eiusdemque belli mala et calamitates cognoscere potuit, quas ita commemorat VI, 98, ut accuratius cognitas habuisse illas suspiceris longiusque in ipsa Graecia versatum esse Nostrum concludas: itaque etiam in haec tempora operis Herodotei, quod tum certe magis elaboratum esse adeoque absolutum fere debuit, recitationem Athenis factam a nonnullis viris doctis relegari supra vidimus: cui opinioni quae obstant, ibi iam significavimus.

§. 6.

Quae praeterea Herodoto acciderint et qualis fuerit vitae cursus, ex quo Thurios cesserat, plane ignoramus, cum nihil quidquam de his alibi traditum exstet et pauca tantum ex ipsius Herodoti scriptis conjecturâ potius assequi liceat. Qui cum occasione oblata nonnulla tradat, quae ad seriora pertineant tempora, inde consequitur, eo usque illum extendisse vitam. Pertinent haec, quae supra iam attigimus §. 4, ad res anno 431 s. 430 usque ad annum 425 ante Chr. n. fere gestas; neque enim ad annum 408 usque Nostrum vitam extendisse credimus, ut olim e locis I, 130 et III, 15 falso intellectis probare conati erant viri docti; neque aliud vitae longius productae vestigium in opere superstitè invenias, nisi huc referre velis locum VII, 170, ubi clades, quam Tarentini passi sunt, omnium maxima inter Graecos fuisse dicitur: *ὥστε πόρος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο τῶν ἡμεῖς ἰδμεν x. τ. λ.*: quae verba Herodotum vix scribere potuisse existimo, si cognovisset cladem maximam, quam in Sicilia Athenienses anno 413 a. Chr. n. perpassi sunt, praesertim cum Atheniensium rebus tantam curam Noster impenderit, ut verbo certe huius Siculae cladis mentionem fecisset, si eam cognitam ullo modo habuisset*). Quare hoc ipso anno Herodotum in vivis non amplius fuisse arbitror: itaque ante annum 413 a. Chr. n.

---

*) Quare etiam accedere non possum Dahlmanno (Herodot p. 38 seq.) et Grotefendio (Geschichte u. Geograph. von Altitalien I. p. 34), qui Herodotum haec verba scripsisse putant ante hanc ipsam cladem: quam si postea cognovisset, certe id, opinor, indicasset.

eundem extremum diem obiisse statuendum erit; quo autem anno diem ille obierit, accuratius constituere si velis, vix licebit. Qui singulari cura in haec inquisiverunt viri docti nostrae aetatis, probabilitatem quandam magis secuti quam certa veterum testimonia, Rubino*) ac Schoellins**), Herodoti vitam supra annum 425 extendi posse negarunt. Paulo post annum 424 exacto sexagesimo vel sexagesimo primo aetatis anno diem supremum obiisse Herodotum pronuntiat Rubino***): quem si sequamur, Herodotus initia tantum belli Peloponnesiaci anno 431 exortū videre potuit, cuius calamitates sic indicat VI, 98 (ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἰκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων ἀντὶ γενομένα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμιόντων), ut, licet mortuus sit Artaxerxes anno 424, plura tamen ac maiora belli Peloponnesiaci mala Noster cognovisse putandus sit, quam quae primis tantum belli huius annis acciderant. Itaque si quid barolari in talibus liceat, malim Herodoti vitam extendere usque ad medium fere bellum Peloponnesiacum, adeo ut recte ille dici possit *παρετεταμένος μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν*, quae Dionysii sunt verba supra §. 1 allata; sed intra annum 413 subsistam neque Herodotum anno sequente (412) amplius in vivis fuisse credam: quo ipso anno cum Athenienses Thuriis eiecti sint, Herodotum aequae atque Lysiam inde discessisse Athenasque denuo petiisse quod plures viri docti statuunt†), equidem ob illas, quas protuli temporum rationes, accedere nequeo. Haec sane sunt, quae de tempore, quo Herodotus vitam finierit, aliqua cum probabilitatis specie erui possunt. Iam si quaeras, quid per illud temporis spatium, ex quo Thuriis discessit, usque ad obitum gesserit; expletum certe credas licet tum historiarum opere in ordinem redigendo, perficiendo, limando, tum itineribus per Graeciam magnam Siciliamque, quin ipsam per Graeciam (si recte supra statuimus) factis: quamquam ne sic quidem opus prorsus absolvere licuit, cum morte oppressus opus ad eam quam voluit perfectionem perducere iustamque ei clausulam imponere non posset (vid. nott. ad IX, 122). Nec desunt sane loci, quos in Italia conscriptos esse dubium vix est: IV, 46 coll. 15. IV, 99. V, 44 ibiquo nott. Et diutius Nostrum Thuriis commoratum esse vel inde quis colligat, quod a

*) De mortis Herodoti tempore disputatio. Marburgi 1848. Conferas quoque Ley: De tempore, quo Herodotus mortem obiit. Colon. 1836.

**) in Philolog. IX. p. 199—211.

***) l. l. pag. 11. Inde Henr. Fischer (in thesibus adiunctis dissertationi: *Historiae Argivorum fragm.* P. I. Vratislav. 1850) hanc ponit thesin: Herodotum diutius quam usque ad Olymp. XC (i. e. 420 ante Chr. n.) vixisse et scripsisse probari non potest.

†) Conf. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 700 ed. nostr., cui adsentitur Schiller: De Thuriorr. rebus p. 33 itemque Th. Müller: De Thuriorum republ. p. 48, Lahmeyer: De libelli Plutarchei etc. auctoritate p. 20 seq.

quibusdam serioris aetatis scriptoribus*) *Thurius* vocatur, ac si natalis hic esset locus vereque patrius, et Plinius Hist. Nat. XII, 4 (8) Herodotum Thuriis in Italia historiam condidisse scribit; indeque etiam haud scio an explicandum sit, quod belli Peloponnesiaci, quod illa aetate quam maxime saeviit tantamque Graeciae rebus conversionem attulit, rarior in Musis Herodoteis mentio fiat, praesertim cum Herodotus pro operis sui consilio, quo Graecorum res illustrare ac celebrare debebat, vix lubenter huius belli calamitates attigerit: de qua re dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LVI. p. 7 seq. *Thurius* mortuum inque foro sepultum esse Herodotum tradit Suidas loco supra allato: tumuli inscriptionem hancce offerunt Stephanus Byzant. s. v. *Θούριος* et Aristophanis Scholiasta ad Nubb. 331 (coll. Brunck. Analectt. Vol. III. p. 263. epigr. 533), itemque nuper editus Tzetzae Scholiasta in Crameri Anecdott. Oxonn. III. p. 350 et in Tzetzae Epist. ed. a Presselio pag. 97:

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα,
 Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν.
 Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἄπλητον
 Μῶμον ὑπεκπροφυγῶν Θούριον ἔσχε πάτρην.

Quod Marcellinus in Vit. Thucyd. §. 18**) *Athenis* Herodoti memorat sepulcrum, id si verum est neque *Herodoti* nomen, uti contendit Viscontius, male huc irrepsit, cum Fabricio, Wesselingio, Larchero, Heysio, qui ipse accuratius in haec inquisivit p. 80. 81, intelligendum de cenotaphio, quod viro de omni Graecia ac singillatim de Atheniensibus, quos tantis laudibus exornaverit, meritissimo Athenienses publice posuerint. Quod vero *Pellae* in Macedonia Herodotum obiisse alii perhibebant, teste Suida l. l., id, nisi prorsus confictum esse putemus, non nisi hac ratione probabile reddi poterit, ut Herodotum cogitemus ad Archelaum, Macedoniae regem, quem doctos homines Athenis ad se invitasse novimus, tunc temporis profectum, fati subito abreptum fuisse: atque sic etiam statuere videmus eos viros doctos, qui Herodotum senem anno 412 ante Chr. n. Thuriis profectum denuo Athenas petiisse indeque ad Archelaum (qui anno antecedente rex erat factus) se contulisse volunt: quorum opinioni temporum rationes obstare, quae Herodotum illo anno in vivis

*) Sic Strabo XIV. 2. p. 656 s. 970 A. *Ἡρόδοτος ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν*. Add. Iuliani Epist. 22 init. Avien. or. marit. 49. Plutarch. De malign. Herod. 35 init. De exsilio cap. 13 fin. Plura Wesseling. Diss. Herod. p. 9, Heyse l. l. p. 70 seqq., Hand. l. l. p. 384.

**) Locus sic se habet: πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύλαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμῶνια μνήματα, ἐνθα δέκνυνται Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδου τάφος, ubi Viscontius (Iconograph. Grecq. I. p. 315) mendum suspicans vocem *Ἡροδότου* e textu tolli vult, in *Ἡρώδου* mutari iubet Coraës ad Plutarchi Cimon. 4: quod idem Schaefero, Krügero, aliis placuit. Contra Sauppe (in Actt. societatis Graec. II. 2. p. 430) mavult *Ὀλόρου*, quod recepit Westermann. Vitt. Graecc. scriptt. pag. 189; et conf. quae ipse de his dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 119. Qui nuper Marcellini vitam ediderunt, Poppo et Böhme, nihil in Marcellini verbis mutandum censuerunt.

non amplius fuisse arguunt, iam dixi in Jahrb. f. Philolog. LIV. p. 119 et supra quoque monui. Nec magis eadem temporum rationes permittant, ut vera esse credamus, quae apud Suidam s. v. Ἑλλάνικος (p. 212 Westermann. Vitt. Graec. scriptt.) leguntur: διέτριψε δ' Ἑλλάνικος σὺν Ἡροδότῳ παρ' Ἀμύντῃ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ κατὰ τοὺς χρόνους Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους· καὶ Ἐκαταίῳ τῷ Μιλησίῳ ἐπέβαλε γεγονότι κατὰ τὰ Περσικὰ καὶ μακρῷ πρὸς· ἐξέτεινε δὲ καὶ μέχρι τῶν Περδίκκου χρόνων κ. τ. λ., in quibus, ut temporum rationes sibi constarent, pro Ἀμύντῃ Clinton II. p. 271 reponi voluit Περδίκκῃ et Ἀρχελάου pro Περδίκκῃ: etenim Suidae verba si sequamur, Hellanicus una cum Herodoto apud Amyntam (qui regnavit Ol. LVI, 4 — LXIX, 1) commoratus est atque aetatem extendit usque ad Perdiccae tempora, qui regnum adeptus est Olymp. LXXIX, 4 sive 461 ante Chr. n. Quod cum pateat falsum esse, rectius utique cum Muellero (Fragm. Graec. hist. I. p. XXIV seq.) Hellanicum intra Olymp. LXXIV, 3 — XLV, 4 sive 482—397 ante Chr. n. vixisse statuas: adeo ut Herodoti aetatem longe hic superaverit. Nec tamen in tanta famae incertitudine ac discrepantia adduci possum, ut Herodotum et Hellanicum unā in aula regis Macedonum, sive Archelaus sive alius quis fuerit, commoratum esse ibique Herodotum mortuum esse credam: acquiescere malim in ea fama, quae Herodotum Thuriis et mortuum et sepultum esse tradit.

Uxoris, liberorumque aequae atque cognatorum Herodoti (si ab uss Panyasi discedas) nulla reperitur mentio. Tradit quidem (in Photii Bibl. Cod. 190. p. 246 H. p. 148 Bekk.) Ptolemaeus Hephaestio, Herodotum secum habuisse amasium quendam Plesirrhoom, Thessalum genere eundemque opum haeredem, a quo etiam historiae Herodoteae prooemium fuerit compositum, reliquisse; sed firmo argumento haec carere videntur, quamquam inde colligi posse videtur C. O. Muellero (Kleine deutsche Schrift. I. p. 36), ab hoc Plesirrhoo Herodoti opus post mortem Herodoti esse editum. Neque ab hoc eodem Plesirrhoo prooemium Herodoteum esse conscriptum, iam supra (Vol. I. p. 4) monuimus iterumque hoc loco monendum putamus, cum denuo nuper vir doctus (La Roche in Philolog. XIV. p. 287 seqq.) hoc prooemium ab ipso Herodoto conscriptum esse negaverit, Plesirrhoo huic aut posterioris aetatis scriptori, ut opinatur,tribuendum. Vid. nott. T. I. p. 4.

De Herodoti imaginibus haec olim adscripsit Creuzerus: „quarum plures antiquitus exstitisse vix dubium est, cum adhuc carmen supersit Christodori Coptitae in Herodoti imaginem, quae Constantinopolin translata erat. Vid. Analectt. II. pag. 470. Ac lapis hodieque exstat in Museo Regis Neapolitani, ex collectione Farnesiana illatus, qui Herodoti et Thucydidis simulacra iuncta simul exhibet. Vid. Imag. ex Bibl. F. Ursini 1570 Rom. et Visconti Iconograph. grecq. I. pl. 27 (p. 315 seqq. ed. Milan.) [Unde Herodoti imago quoque delineata conspicitur in fronte Italiae nostri scriptoris versionis.] Aliam adhuc incognitam imaginem e numo Halicarnassensi temporis Antonini Pii publicavit idem Viscontius l. l. [cui addas alterum numum supra §. 2 commemoratum]. Monstrat ille

altera in parte Antonini imperatoris imaginem addita inscriptione, in altera parte imaginem capitis, quod Herodoti esse et comparatio cum illo lapide et ipsae literae adiectae confirmant. Cf. Millin. Annall. Encycloped. 1817 Aout p. 218—220.“ Equidem plura afferre non habeo. Quae enim apud Gronovium exstant in Antiqq. Graecc. II. tab. LXXI coll. Mus. Capitol. I. tab. LXVII et Winckelmann. Hist. Art. IV. IV (Opp. T. VI, l. p. 30 et 2. p. 44), quem sequitur Gurlitt. Archaeolog. Schrift. p. 287, iis meliora edocuit Viscontius a Creuzero allatus l. l. Qui idem Creuzerus postea haec adiicit: „Est etiam protome marmorea in museo Comitum de Erlach, quam Herodoti esse dicunt, nec Viscontio neque cuiquam, quod sciam, memorata: cuius ectypam e gypso imaginem Francisci Comitum τοῦ παναγίτου munificentiae acceptam referimus.“ Ridicula fere imago conspicitur in fronte operis, quod inscribitur: Illustrirte Weltgeschichte. Ein Buch für's Volk von Held und Corvin. Leipzig. 1844: exhibetur enim Herodotus caput coronâ cinctus, qui sedens in Graecorum conventu historiam suam praelegit.

§. 7.

Vel ex iis, quae ante disputata sunt, bene intelligitur non uno eodemque tenore Herodotum sua absolvisse itinera nec certum constare ordinem, quo illa perfecit. Id unum iure quodam nobis sumere posse videmur, illum, antequam Olympiae recitasset Thuriosque abiisset, peragrasse et Asiam et Africam et, quod mihi certe est veri simile, plerasque etiam ipsius Graeciae partes; a Thuriis inde eundem per Italiam inferiorem, Siciliam et forsitan etiam iterum per ipsam Graeciam instituisse itinera, indefessum et in suo opere perficiendo totum occupatum. Sed plura et accuratiora de his itineribus afferre vix dum licebit. Neque enim is est Herodotus, qui de se ipse suisque itineribus nos accuratius et consulto edoceat: immo non nisi coactus fere de his loquitur, ubi scilicet testibus aliquid probandum, aut mirae atque insolitae rei fides facienda erat legentibus, aut incredibilium rerum in narratione suum ipsius utpote suis haec oculis inspicientis auribusve accipientis testimonium erat adponendum. Itaque nec de tempore*), nec de ordine, quo singulas illas instituerit peregrinationes, nec de ratione, qua illas fecerit, cum certi quid constitui possit, id unum restat, ut regiones et loca indicemus, ad quae pervenisse Nostrum ex ipso opere superstite certo colligi possit. Qua in re cum post alios viros doctos **)

*) In Artaxerxis aetatem, qui Xerxis filius huic ipsi successit, Herodoti itinera reiicit Dahlmann. l. l. p. 54. Nos illud modo affirmare audeamus, itinera ab Herodoto per Asiam et Africam facta cadere ante recitationem Olympiacam (vid. supra §. 4) indeque antecedere annum 444 ante Chr. n. Unde iter in Aegyptum susceptum circa annum 450 vel intra annos 454—444 probabiliter poni diximus in nott. ad II, l. T. I. p. 428.

**) Ukert. Geogr. Graecc. et Romm. I, l. p. 71 seqq., Dahlmann. l. l. p. 53 seqq.

laudabilem operam collocarit Heyse l. l. cap. V. p. 84 seqq., eo breviores esse poterimus. De peregrinandi modo si quaeras, valde probabile fit, mercatoribus peregrinantibus se patrem historiae adiunxisse socium*); quo enim alio modo illa praesertim aetate ad Asiae plagas interiores, ad Aegyptum, ut has potissimum nominem regiones, penetrare multosque alios aliarum terrarum homines mercaturae causa illuc confluentes cognoscere ac sciscitari potuisset?

Exordiamur a patria Herodoti terra *Caria*, quam aeque atque *Ioniam* et *Aeolidem* a scriptore peragratam fuisse ut ipsa suadet res, ita certis probatur testibus. Tu conf. modo de *Caria* et de *Doriensium pentapoli* I, 141. 144. 174 coll. 171 et 172; de *Rhodo* insula, quam adiit, II, 182 coll. III, 47. De *Ioniam* insignis locus exstat I, 142 coll. VI, 14; de *Mileto* I, 21 ibique nott. coll. 137; de *Mycale* et *Panionio* I, 148 coll. IX, 97; de *Epheso* Ephesioque agro I, 26. 92 nott. II, 148 coll. II, 10. 106; de *Phocaea* I, 163; de *Samo* dixi in nott. ad III, 60 coll. VI, 14. Quo eodem pertinent, bene notante Heysio**), hi quoque loci: II, 148. 182. III, 47. 54. 60. 123. 142. IV, 88. 152. VI, 14 coll. I, 70. De *Aeolia* conf. I, 149, ***) de *Lesbūs* I, 23. 24 coll. IV, 61. In *Troadem* excurrisse Herodotum quamquam vix dubium, certa tamen desunt testimonia, nisi quod aliquoties Troiani agri fit mentio. Ac *Sigeum* promontorium, quod proxime Troadem esse nemo nescit, ipsum inspexisse, e loco IV, 38 coll. V, 65 quodammodo colligas; neque incognitam ipsi regionem fuisse. indicare videtur alter locus II, 10. *Lydiam* Nostrum visisse plura evincunt testimonia I, 93 ibique nott. I, 94. IV, 45; de urbe *Sardibus* loquitur I, 80. 84. III, 5; de *Maeandro* Maeandrique campis pluribus locis, quos citavimus ad I, 18, ubi vid. potissimum II, 10. 29. VII, 26. Nec *Mysiae* cognitione Herodotum caruisse, ex accurata descriptione itineris a Xerxe Sardibus Abydum facti (VII, 42 seqq.) merito concludit Heyse l. l. p. 90 afferens quoque hosce locos II, 10 (de *Ilio* et *Teuthrania*). IV, 14. 15 de *Cyzico* et *Proconneso*, cuius incolae laudantur testes eorum, quae de Aristeia retulit, I, 57 de *Placia* et *Scylace*. *Thracas Bithynas* Noster visit, ut ex VII, 75 apparet, itemque omnem meridionalem Ponti Euxini tractum usque ad *Thermodontem*, de quo II, 104 coll. IV, 86, ubi *Themiscyrae* mentio, et II, 34, ubi *Sinope* affertur. Nec iniuriā suspicaris, ad *Halyn* usque (de quo flavio conf. I, 72. VII, 26. V, 52) Herodotum pervenisse, si quidem omnem dixeris Asiam minorem eā viā, quā mercatores coniuncti peregrinari solent Sardibus Susa tendentes, illum permeasse, ob accuratam huius itineris descriptionem V, 52, ubi vid. nott. (T. III. p. 80) coll. VII, 26. 30. Tum quoque *Lycios*, de quibus vid. I, 176, adiisse videtur, itemque *Cretam* insulam, de qua conf. I, 171.

*) Hinc ipso pater historiae talia mercatorum itinera descripsisse videtur; vid. V, 52 ibique nott.

**) l. l. p. 88.

***) Quem huc quoque trahere vult Heyse l. l. p. 89 locum III, 55 de *Pitana*, eum alio spectare, in nott. ad h. l. iam monui.

VII, 171. III, 59 et *Cyprum*, de qua insula vid. I, 105. 199. V, 114. VII, 90.

E Cypro vel ex Aegypto traiecit ad *Phoenices*, quos aliquoties citat testes et auctores; II, 104. VII, 89. I, 2. 5. III, 37 coll. II, 79 et inprimis II, 41, ubi Tyrum se navi venisse declarat, coll. II, 106 et, qui eodem spectant loci, I, 105. II, 157. Ex illo loco II, 106 *Palaestinam* quoque Herodotum adiisse apparet, sed, ut mea fert sententia, non nisi eius tractum maritimum, quem permeans de *Cadyto* urbe quae refert II, 159 et III, 5, audivisse videtur. Tu vid. Vol. I. p. 889 ed. nostr. et conf. II, 104. 106: ad quos locos respiciens Iosephus contr. Apion. I, 22 (Vol. VI. p. 199 Bekk.) Herodoto Iudaeorum gentem innotuisse statuit. Neque tamen illum ad interiores Palaestinensis terrae regiones penetrasse neque Hierosolyma vidisse arbitror, assentiente quoque E. Naegelsbachio (in H. Reuteri: Allgem. Repertor. für die theolog. Litt. 1851. Vol. LXXIII (N. F. XXVI) pag. 194; quod vero in lacuna, quae VII, 76 reperitur, *Iudaeos* s. *Solymos* (quod nomen Herodotus haud novit, *Syros Palaestinienses* vocans) olim commemoratos esse in Xerxis exercitu militantes quidam statuunt, id coniecturâ eâque incertâ nititur meritoque reiicitur a Guil. Kellero De fragmm. Manethon. (Marburgi Catt. 1859) p. 40; ac nihil dubium, quin Noster de Iudaeorum gente maxime memorabili, sed peregrinos aditu prohibente, plura retulisset, si eo usque pervenisset terramque ipsam invisisset. Quae de *Arabia* scripsit III, 107, e mercatoribus, qui inde in Aegyptum aliave loca venerant, eum accepisse putem; nam collocutum cum hisce Nostrum docent hi loci III, 108. 111 in. II, 75.

In *Aegyptum* qua via venerit et qua ex regione, haud liquet. Pedestri itinere e Palaestina per regiones Arabiae desertas, e loco III, 5, ubi hoc ipsum iter describit, coll. III, 8, quis colligat; navi e Graecia aut e Phoenicia, cum qua utraque frequens florebat Aegyptiorum commercium, in Aegyptum advectum esse illum placet Heysio (p. 97 nott.) comparanti hos locos: III, 6 init. et II, 5. Utut statuis, omnem Aegyptum ab Herodoto perlustratam fuisse, certum est, et probat secundi libri tertiique ex parte argumentum; unde quae huc spectant, omnia accurate collegit Heyse l. l. pag. 108 seq. Quaecunque enim in his libris de Aegypti natura, historia, ambitu, incolis eorumque institutis tradita inveniuntur, ea vel ab ipso Herodoto cognita et observata vel e sacerdotum inprimis, quos consuluit, mercatorum, aliorum sermonibus percepta putanda sunt. Atque ipse historiae pater hac in re ita pronuntiat II, 99: μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε (sequitur Aegypti historia) Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουνον. προσέσται δὲ αὐτοῖσί τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Et II, 147 init. Ὡσα δὲ οἷ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοις, κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δὲ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Add. II, 5. 29, ne plura. Pertinet huc accurata terrae descriptio II, 5 seqq., institutorum, morum II, 35 seqq. et praecipue II, 122. 164 seqq.; pertinent huc ser-

mones cum Aegyptiis, ad quos testes provocat, habiti II, 3. 15. 19. 54. 55. 100. 102. 107 seqq. 113. 116. 118. 120. 130. 142. 147. 150: quos locos bene attulit Heyse l. l. p. 109. Videtur autem ipse Aegyptiacae linguae imperitus per interpretem cum Aegyptiis egisse II, 125. Omnem terram perlustravit ad ultimos quosque terminos profectus. Sic Casium montem Sebonidemque lacum visit (II, 6. 158. III, 5) itemque Pelusium (III, 12), omne Delta (II, 15), Nili ostia, eiusque ipsius cursum ita advertit, ut navi vectum credas; unde tam accurate in causas inundationis inquisivit II, 19 seqq. Adiit urbes Papremis, Buto (II, 155), Chemmin insulam (II, 156), Sain (II, 28. 130. 131. 175), Bubastin (II, 137. 138), Heliopolin (II, 3. 7 seq.), ubi cum sacerdotibus colloquia habuit. Inde in mediam progressus Aegyptum Memphi aliquantum commoratus et cum sacerdotibus collocutus est, vid. II, 3; ex eorum enim narrationibus maximam partem ducta videntur, quae de Aegypti regum historia aut de religionibus enarrantur II, 99. 108. 110. 121. 136. 153. 176. Visit Noster pyramides, quas accurate descripsit singulas II, 124 seq. 127. 134. 136, labyrinthum cum Moeridis lacu memorabili II, 148 seqq., alia. Quin superiorem quoque in Aegyptum escendit usque ad terminos meridionales prope Elephantinem, ut ipse testatur II, 29 coll. II, 9. Chemmin invisit (II, 91) ac Thebas (II, 3. 143): qua de re conf. nott. ad II, 15 coll. II, 143 ibique nott.

Quae de *Aethiopia* affert Herodotus, additis vocibus λέγεται, φασί etc., de Nili fontibus (II, 28 seqq.), de Meroë (II, 29), de ipsis Aethiopibus (III, 17 seqq. II, 30 de Automolis, IV, 183 de Troglodytis), ea, opinor, fando audierat in ipsa Aegypto tum ab Aegyptiis sacerdotibus, harum rerum gnaris, tum ab ipsis huius terrae indigenis, quos commercii causa in Aegyptum delatos convenerat. Idem statuo de iis, quae ad interioris *Libyae* tractus spectant IV, 181 seqq. 184. Neque ad *Ammonios* Herodotum venisse credam: ita ut, quae de illorum regione leguntur II, 42. III, 26, ex aliorum, sacerdotum praecipue, narrationibus fluxisse videantur. Cf. Heyse l. l. p. 114. 115. Nec aliter de iis statuendum, quae de regionibus ab oriente Aegypti sitis, de montibus Arabicis (II, 8), aliis, traduntur.

Quae occidentem versus ab Aegypto praetenditur *Libyae* ora, dubium sane videtur, num ipse eam adierit, an, quae de illa refert, indigenis, quos in Aegypto aut Cyrene convenit, debeat. Nam frequenter in hac narratione obvium illud λέγουσι, λέγεται IV, 173. 187. 191 coll. 155. 189: quibus adde sis eos locos, ubi de Libyae situ (II, 32. IV, 168 seq.) et de gentibus eam incolentibus (II, 32. IV, 180. 190 etc.) exponit; nam ad eas usque Nostrum pervenisse vix credibile videbitur ei, qui itineris difficultates per deserta ista reputaverit. *Cyrenen* venisse Herodotum, idque navi, coniicias utique ex accurata et urbis et regionis descriptione II, 32. 33. IV, 154. 155. 157. 199. II, 96 et potissimum ex II, 181, ubi statnam ad suum tempus adhuc salvam memorat. Hac ex urbe ad gentes proximas, de quibus nonnulla traduntur (IV, 157. 198), ipsum excurrisse Herodotum vix credam: veri similis est illum haecce

accepisse vel a Cyrenaeis vel ab ipsis harum gentium indigenis, quos Cyrenae viderat. Vid. nott. ad IV, 167 coll. nott. ad II, 28. Et hic sane *Carthaginenses* potuit invenire, mercatores, opinor, quos testes citat IV, 43. 195. 196. VII, 167: nisi in Sicilia id factum esse existimes, ad quam Herodotum e Thuriis inde venisse infra probabimus. Nam ipsam Carthaginem ille haud adlisse videtur: tu vid. quae de his monuimus in nott. ad IV, 167. (Vol. II. p. 599). Nec alio ex fonte ducta videntur, quae de aliis Libyae gentibus Noster memoriae prodidit IV, 191. 192. 194. 195.

Ac denique de tempore profectionis in Aegyptum vicinasque Africae partes si quaeras, ipse significat Herodotus *), se post annum 462 a. Chr. n. in Aegypto fuisse; quo tempore quod saevit in Aegypto inferiori bellum ab Inaro rebeli contra Persas motum cum a. demum esset finitum, haud credibile videtur Dahlman belli vices iter ab Herodoto factum esse in Aegypto, intra annos 454—444 a. Chr. n. peragrasse videtur, n. uimus in nott. ad II, 1, ubi etiam eorum opinionem c. minus utique credibilem, ex qua Herodoti iter in Aegyp. 460 susceptum ponitur.

Revertamur in *Asiam*, cuius interiores quoque p. invisisse certum est. Iter Sardibus Susa ducens tam a. ut ab ipso historiae patre tritum credas, supra iam mo. tem terramque Babylonicam se vidisse ipse testatur I. 1. 1, 200. I, 181—183 (ubi colloquia cum Chaldaeis habita referuntur), I, 178 not. I, 181 seqq. de ipsa Babylone. Ad Susa usque *Cisiorumque* regio. sem Nostrum venisse haud affirmem (cf. nott. ad V, 53. pag. 87), quam. quam non prorsus improbabilis est coniectura Heyssii l. l. p. 100 provo. cantis potissimum ad VI, 119, ubi de Ardericca scribit, quem locum us. que ad suam ipsius aetatem Eretrienses a Dario huc translati tenuerint. Quin ad *Bactrios* venisse suspicatur Jaegerus l. l. p. 20, ob locum IV, 204; ubi quae narrantur, fando quoque ab aliis Herodotus audire po. tuit: tu vide sis ad Herodoti locum quae monuimus Vol. II. p. 668. Magis probabile est *Mediam* hac occasione perlustratam fuisse: cf. I, 110. III, 106 et potissimum I, 98, ubi pater historiae, ambitum moenium Ecbata. norum comparans cum ambitu Athenarum se illuc pervenisse illaque moe. nia suis oculis vidisse indicare videtur: vid. Heyse l. l. p. 100 seqq.; quare sine causa Ecbatana Herodotum ipsum vidisse negat Wheeler: *Geography of Herod.* pag. 289, mirorque utique virum doctum (Quatre. mère in *Mém. de l'Acad. des Inscrip.* T. XIX, 1. p. 388 seq. 440), qui Herodotum Assyriam, Babyloniā, Mediam invisisse negat. Immo quae nostra demum aetate in his terris detecta sunt monumenta literis cuneatis inscripta (cf. nott. ad III, 30. T. II. p. 65. et nott. ad III, 89. T. II. p. 170) et ad res a Persarum regibus gestas spectantia, ea et si

*) Vid. III, 12 ibiq. nott. T. II. p. 24.

**) l. l. p. 68—70. Adstipulatur Heyse l. l. p. 41. 50. 112 seqq.

quae alia antiquitus exstiterunt, a Nostro inspecta esse arbitror et in usum suum conversa. Sed remotiores Persarum regni provincias haud adiasse videtur; vidit igitur neque Ariam neque Bactriam neque alias terras, quarum in luculentissima satrapiarum recensione III, 89 seqq. mentio fit; neque dubium, quin quae de India refert III, 98 seqq., e Persarum aliorumve hominum fluxerint narrationibus. Cf. nott. T. II. p. 684 seqq. Neque *Arazem*, opinor, vidit, de quo fluvio tanta est virorum doctorum dissensio; cf. nott. ad I, 202. Mare Indicum quod vocant sinumque Persicum pernavigasse Herodotum iure, si quid video, negat Heyse p. 104; sinum Arabicum quod affirmat ob locos II, 159 et II, 11, equidem id unum inde colligi posse puto, Herodotum ad hunc sinum pedestri itinere pervenisse videri.

Ad septentrionales Asiae plagas si nos vertamus, apparet e locis coll. IV, 105. IV, 86, in *Colchidem* venisse Herodotum, illa haud occasione, qua navi vectus et Olbiam et reliquas Graecorum in ti Euxini ora sitas colonias invisit. Hinc Colchide Phasique flum omnino terminari statuerat pro illius aetatis sententia recepta; 45 ibique nott. (Vol. II. p. 300) coll. 38. 47. Neque vero ad ea Caucasi plagas montesque (cf. I, 203), neque ad Caspium mare, cuius tamen accuratam habuit notitiam (cf. nott. ad I, 202) ad Scytharum illic vagantium terras progressus esse videtur: ut his inveniuntur tradita, aliorum e sermonibus fluxisse putanda sint. Conf. nott. ad I, 202. Vol. I. p. 403 et 408. coll. I, 203. Heyse l. l. p. 104. 105. Septentrionales Europae tractus, qui Scytharum vulgo dicuntur, a Ponti Euxini ora Graecis colonis repleta septentrionem versus extensos aliqua certe ratione inspectos esse ab Herodoto, a vero non prorsus abhorrere videtur, si accuratam et copiosam huius regionis descriptionem reputaveris, quam merito fide dignam et in optimis totius operis partibus habendam indicat Grote: *History of Greece* III. p. 320 coll. Ed. a Wietersheim: *Geschichte d. Völkerwanderung* II. p. 347. Vide sis modo, ne plura, IV, 46 seqq. IV, 86 ibique nott. IV, 81, et conf. I, 105. II, 103. IV, 5. 7. 8, ubi ad Scythas auctores provocat. Reliqua, quae huc faciunt, tantâ industriâ indicavit Heyse l. l. p. 131—133, ut nihil sane addere ego habeam. Hunc si sequamur, usque ad Borysthenem in Hylaeam regionem Herodotus penetravit, Gerrho fluvio itinerum termino constituto. Mihi vix multum introrsus ad loca mediterranea progressus esse videtur Herodotus, quem magis credam in Graecia coloniis ad septentrionalem Ponti oram conditis versantem a Scythis ex interioribus regionibus huc commercii causa profectis accipisse, quaecunque de his ipsis regionibus earumque incolis memoriae prodidit*). Huc refero, quae IV, 22—36 de Iyrcis, Issedonibus, aliis, quae IV, 100. 104 seqq. de Agathyrsis, Neuris, Budinis, Gelonis, aliis profert. Ex ora Ponti septentrionali maritimo potius quam pedestri itinere in patriam regres-

*) Idem fere statuit Hansen: *Ostenropa* pag. 6, itemque Kolster in: *Jahrb. f. Philolog. Suppl.* Vol. XII. pag. 594.

sum esse Nostrum dubitari nequit; si quidem terras trans Danubium, i. e. a Danubii septentrione sitas haud cognoverit. Cf. modo V, 9. 10. Navi igitur profectus Olbiâ pervenit ad Istri ostia visitque Istriam Milesiorum coloniam, de qua tradit II, 33. 34: quamquam quae de ipso Istro fluvio perscribit, talia sunt, ut fluvium illum Herodotum adiisse vix credas. Sic, uti hoc utar, IV, 48 quod narrat Istrum semper sibi parem fluere aestate atque hieme, verum haudquaquam esse quivis intelligit et bene notavit Kruse in Commentat. de Istri ostiis p. 28 seqq. Nam satis constat eo, quod fluvius hicce modo auctiori modo minori aquarum copia profluat, ostiorum atque terrae adiacentis speciem valde immutari. Hinc in talibus alios auctores secutus esse videtur, cum ipsi haec adire minime licuerit. Scribit enim II, 34 init., Istrum fluvium πρὸς πολλῶν γινώσκεισθαι. Vid. infra §. 8. A Sinopensi nauta sive mercatore haec Nostrum edoctum retulisse coniicit Kruse l. l. p. 33. 34. Ad Maeoticam paludem aequae atque ad interiores Crimmae peninsulae tractus Herodotum pervenisse nego. Vid. nott. ad IV, 86. 87. IV, 99. Heyse l. l. p. 134. Sed *Pontum Euxinum*, *Bosporum*, *Propontidem*, *Hellespontum* bene novit ipse, mensuras accurate indicans. Vid. IV, 81. 85. VII, 34 et quae ad hos locos adnotata sunt. *Thraciam* quoque ipsi cognitam fuisse monstrant hi loci: II, 103. IV, 33. 74. Neque vero ad interiores tractus penetrasse videtur (cf. V, 2 ibique nott. V, 3. 10), sed in meridionali tractu se continuisse maris oram potissimum legens indeque etiam Xerxis iter quam accuratissime potuit describens: eoque pertinent, quae VII, 58. 59. 108. 109. 111. 112 leguntur, quae de Thaso II, 44. VI, 47, de Samothrace II, 51, de Chersoneso VI, 36. VII, 33. 58. IX, 116. 120, atque de Hellesponto IV, 95 traduntur

Sic quoque *Macedoniae* oram maritimam legens audivit, opinor, quae de interioribus Macedoniae regionibus, v. c. de Crestone I. 57. VIII, 138 retulit, testes citans Macedones V, 22. VII, 73. VIII, 138. Et quamquam nuper exstitit *), qui Herodotum in Xerxis itinere per Macedoniam indicando (VII, 121 seqq.) ita lapsum diceret, ut ipsam Macedoniam adiisse minime sit putandus historiae pater, equidem non facile animum inducere possum, ut, quae tam accurate Noster retulit de illa terra VIII, 113. 114. 115. 122. 123. 124. 127 coll. V, 15—17 et IV, 33 fin., de Athone monte VII, 22. 23, de Pallene VIII, 129, non nisi aliorum e sermonibus fluxisse putem. Quin haud scio an huc vel illud referri possit, quod Pellae in ipsa Macedonia versatum ac sepultum esse Herodotum quidam perhibent: vid. supra §. 6. Eodem, opinor, itinere *Thessaliae* oram ingressus Tempe adiit (VII, 128. 129 ibid. nott. VII, 173) indeque per Thessaliam (VII, 129. 183) *Thermopylarum* fauces intravit, de qua re dixi in not. ad VII, 225. Ad *Dodonam* accessisse coniicias ex II, 52 coll. 53. 55 init., itemque ad *Delphos*, uti recte posuit Heyse l. l. pag. 124, *Abas* quoque Herodotum venisse coniiciens (VIII, 27. 33), *Parnassumque* escen-

*) Vid. Cousinéry: Voyage en Maced. II. p. 33: sed vid. quoque Letronne, qui Herodoto patrocinator, in: Journal d. Sav. 1835. Févr. p. 78.

disse (VIII, 32. 39) et *Doridem* invisisse VIII, 31. Addit idem Heyse p. 124 videri Herodotum *Actoliam* quoque adiisse et *Acarνανiam*, coll. II, 10. *Boeotiam* terram accurate eum perlustrasse, nonus liber satis indicat, bene monente eodem Heysio, qui inprimis attendi vult ad IX, 15. 16. 25. 51. 52. 85 seq. *Thebas* venisse Herodotum, colligas ex V, 59 coll. I, 52. 92; *Delium* (VI, 118), *Ptoum* (VII, 135), *Orchomenum* (IX, 16) adiisse illum probabile videtur Heysio l. l. Quae contigua est *Attica* regio, eius ambitum optime novit, vid. IV, 99. *Athenienses*, apud quos aliquamdiu eum commoratum esse supra posuimus, saepius testes adhibet V, 63. 85. 87. VI, 75. 137. 138. VII, 189. VIII, 41. 84. 94. IX, 73, urbisque Athenarum cognitionem prodit certam II, 7. V, 77. 89 coll. VI, 103. VIII, 52. 53. 55 *). *Salaminem* quoque vidit locumque celeberrimae pugnae; tu cf. inprimis VIII, 76. 90. Ad *Aeginam* Herodotum iter fecisse credam Heysio p. 119 citanti V, 83. 86. 87. 88. VIII, 84 itemque ad *Euboeam* ob VII, 176, *Corinthum* ob I, 23. 24. V, 87. VIII, 94, *Isthmum* ob VIII, 121. IX, 81: e quibus locis admodum fit probabile, Nostrum haec ipsa loca invisisse. Idem dixerim de aliis Peloponnesi locis, quorum mentio fit per Herodoti historias, quamquam ibi se fuisse expressis verbis non enuntiat. Referas huc locos Heysii industriâ iam collectos p. 120 seq. de *Arcadia* VI, 127, de *Tegea* I, 66. IX, 70, de *Nonacri* et *Stygia aqua* VI, 74, de *Elide* IV, 30, de *Triphylia* IV, 148, de *Olympia* VII, 171. IX, 81. II, 7, de *Sicyone* V, 67, de *Epidauro* V, 83, de *fluvio Erasino* VI, 76, de *Argivis* V, 88, quos eosdem testes profert V, 87. VI, 75. 84. VII, 148. 150. 152. *Spartae* fuisse Herodotum nihil est dubium; vid. quae dixi ad III, 55. VII, 214, unde Lacedaemoniis saepius utitur testibus: I, 70. III, 47. IV, 150. V, 49. VI, 52. 53. VI, 84, quos locos collegit idem Heyse l. l. p. 120, qui huc etiam referri voluit *Taenarum* promontorium I, 23, *Therapnas* VI, 61, *Cytheram* insulam (I, 105) ac *Theram* IV, 147. seq. 150, *Syphnum* III, 57, *Parum* VI, 134, *Delum* II, 170. IV, 33. 34. 35. VI, 98, *Zacynthum* IV, 195. Hinc *Cycladas* etiam insulas, quarum frequens mentio, visisse Herodotum a vero haud abhorreere videtur.

Quae ad occidentem et septentrionem vergunt Europae partes, eas historiae patri non magis cognitae fuisse quam aequalibus suis satis docent hi loci: IV, 45. III, 115 (ubi haec scribit: περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἑσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν κ.τ.λ., additque se nihil quidquam de his accepisse ab ullo homine, qui haec suis ipse oculis viderit) aut quae de Istro habet II, 33. IV, 49. *Apolloniam* in Illyria Nostrum venisse Heyse p. 138 colligi vult ex IX, 93, itemque ad *Venetos* ex V, 9 et I, 196.

Italiam, i. e. inferiorem eius, quae nunc sic vocatur, partem **) Nostrum peragrasse, Thuriis cum domicilium fixisset, nihil dubium. Et bene huc Heysius l. l. p. 138 retulit hos locos: IV, 15. 99. V, 44. 45 de Sybari et Crotone, de qua urbe etiam vide sis III, 131. 137. 138. Haud

*) Vid. Heyse l. l. p. 122, qui hos locos iam attulit.

**) Cf. nott. ad I, 167. III, 136. IV, 15. V, 43. VI, 127.

vidit Sardiniam (cf. nott. ad I, 170 et V, 106) Corsicamque (cf. I, 165 ibique nott.), cuius utriusque insulae modo notitiam aliquam acceperat, qualem etiam de Tyrrhenis atque Umbris nactum eum esse apparet ex I, 94. IV, 49. I, 163. 166 seq. VI, 22; nam eo usque venisse Herodotum, quibus testibus probem, non habeo. Inde etiam ea, quae de *Agyllaeis* ac *Velia* narrantur I, 163, aliorum ex sermonibus referri credibile est: neque enim ad has regiones Noster pervenit (cf. Grotefend: Geschichte u. Geograph. v. Altitalien I. p. 32), neque *Romam* venit, cuius nullam cognitionem Nostrum habuisse recte Iosephus *) pronuntiat, licet, quo anno Herodotus in Italiam venit Thurios (444 ante Chr. n. = 310 urbis Romanae conditae), Romanorum imperium iam satis crevisset, legibus duodecim tabularum latis tribunisque plebis creatis ipsisque tribunis militum pro consulibus magistratum ineuntibus hoc ipso anno. In *Siciliam* Nostrum profectum esse notavi ad VII, 153. 165, ubi cf. nott.; ibique, si recte ponit Heyse p. 139 seq., vidit *Egestam* V, 47, *Zanclem* VI, 25, *Syracusas* VII, 167, *Camicum* VII, 170.

Haec igitur de terris locisque ab Herodoto peragratis indeque in ipsius opere commemoratis uno in conspectu posita eo consilio proponere voluimus, ut inde appareat, omnem fere terrarum orbem Graecis illa aetate cognitum ab Herodoto esse perlustratum ipsumque Herodotum pro primario veteris geographiae fonte merito haberi, praesertim cum Hecataei, qui et ipse plurimas terras peragravit et descripsit, scripta aeque atque omnium, qui post Herodoti aetatem talia tractarunt, opera omnia usque ad Romanorum fere aetatem interierint. Quare nostrae aetatis viri docti in hanc partem accuratius inquirere atque Herodoti geographiam peculiaribus libris illustrare studuerunt, inter quos primo loco repono:

I. Rennel: The geographical system of Herodotus examined and explained etc. London 1800. 4. et 1832. II. Voll. 8. (Im Auszug übersetzt u. durch Anmerk. u. eigene Untersuchungen berichtigt und erweitert von *G. G. Bredow* in: Untersuchungen über einzelne Gegenstände der alten Geschichte, Geographie und Chronologie. II Stück. Altona 1802. 8. **).

G. G. Bredow: Geographiae et Uranologiae Herodoteae Specimina. Helmstad. 1804. 4.

Larcher: Histoire d'Herodote. Tom. VIII: Table géographique. (Paris 1802).

I. B. Gail: Geographie d'Herodote. Paris 1823. 2 Voll. 8.

*) Contra Apion. I, 12 (Vol. VI. p. 183 Bekk.): τῆς Ῥωμαίων πόλεως, τοιαύτην ἐκ μακροῦ δύναμιν κερτημένης καὶ τοιαύτας πράξεις κατορθώσεως πολεμικὰς οὐτ' ὁ Ἡρόδοτος οὐτ' ὁ Θουκυδίδης οὔτε τῶν ἄμα τούτοις γενομένων οὐδὲ εἰς ἐμνημόνευκεν, ἀλλ' ὅψέ ποτε καὶ μόλις αὐτῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ γνῶσις διεξῆλθεν.

**) Continentur hoc volumine etiam: *Gosselin*: „Ueber die Kenntniss der Alten von der West- und Ostküste Africa's u. über die Umschiffung dieses Erdtheils,“ et *Vincent*: „Ueber den Handelsverkehr der Alten mit Indien und ihre Kenntniss von der Ostküste Africa's.“

- I. B. Gail:** *Atlas* cont. par ordre de temps, les cartes relatives à la géographie d'Herodote, Thucydide, Xenophon, les plans des batailles decrites etc. Paris 1825. 4. (cum tabulis CVII ad Herodotum maximam partem spectantibus).
- B. G. Niebuhr:** Ueber die Geographie Herodots in: Klein. hist. u. philol. Schrift. I. Bonn. 1828. 8.
- Guil. Doenniges:** Comment. de geographia Herodoti cum tabula orbis terrarum ex ipsius opinione. Berolin. 1835. 8.
- Herm. Bobrik:** Geographie d. Herodot, vorzugsweise aus dem Schriftsteller selbst dargestellt, mit einem Atlas von zehn Karten (fol.). Königsberg. 1838. 8.
- W. Tzschackert:** Herodot als Geograph. Trzemeszno. 1851. 4.
- J. Talboys Wheeler:** The geography of Herodotus developed, explained and illustrated from modern researches and discoveries, with maps and plans. London 1854. 8.
- H. Schlichthorst:** Geographia Africae Herodoteae. Gotting. 1788. 4.
- C. Seiferling:** Comment. de geographia Africae Herodoteae. Marburg. 1844. 8.
- Th. Chr. Breiger:** Comment. de difficilioribus quibusdam Asiae Herodoteae. Gotting. 1793. 4.
- Asiae Herodoteae Difficiliora.** Auctore Ch. G. H. Froemmicher, post eius obitum ex eius schedis collecta et disposita a Iul. Billerbeck. Gotting. 1794. 4.
- J. Ch. Gatterer:** De Herodoti ac Thucydidis Thracia in: Commentatt. societ. reg. Gotting. IV. p. 87. V. pag. 59. VI. p. 1 seqq.
(Abhandlung von Thracien nach Herodot. u. Thucydid. übersetzt von H. Schlichthorst. Goetting. 1800. 8.)
- D. F. Kruse:** Ueber Herodots Ausmessung des Pontus Euxinus, des Bosphorus Thracius, der Propontis u. des Hellespontus sowie über die Schiffbrücken u. s. w. Breslau 1818. 8. mit zwei Karten. (Cf. nott. ad VII, 36.)
- J. Lelewel:** Beschreibung des Herodoteischen Scythiens, in: Kleinere Schriften. Leipzig 1836.
- Fr. A. Brandstatter:** Scythica. Regiomont. Pruss. 1837. 8.
- Fr. Ludw. Lindner:** Skythien u. die Skythen des Herodot etc. Stuttgart 1841. 8.
- A. Hansen:** Osteuropa nach Herodot (Beyträge z. Gesch. d. Völkerwanderung. I). Dorpat 1844. 8.
- W. H. Kolster:** Das Land der Scythen bei Herodot u. s. w. (1846) in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. XII et XIII.
- G. Knoes:** Disquisitio de fide Herodoti quâ perhibet Phoenices Africam navibus circumvectos esse etc. Gotting. 1805. 4. (vid. Excurs. XI ad Herod. IV, 42).
- Io. Sandberg:** Disp. hist. de Africa a Phoenicibus iussu Neconis circumnavigata. Traiecti ad Rhen. 1860. 8.

Alia, quae ad singulos Herodoti locos illustrandos pertinent, suis quaeque locis indicavimus : satis erat hoc loco ea scripta enumerare, quae vel in universum Herodoti geographiam tractant, vel maiores quasdam partes illustrant.

§. 8.

De fontibus historiae Herodoteae dicturi proficiscimur e loco classico II, 99, unde *triplicem* fere narrationis fontem fuisse scriptori colligas accurate discernenti inter ea, quae a se ipso visa et conspecta retulit (ὄψις) et inter ea, quae ex aliis sciscitando cognovit (ἱστορίη), et denique inter ea, quae sua ipsius opinione ductus statuit (γνώμη). Verba ipsa afferam: μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἥκονον·*) προσέσται δὲ αὐτοῖσί τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ad quae conf. nott. pag. 640 seq. Vol. I. Nam ubicunque Herodotus non expresse addit, se ab aliis edoctum haec enarrare, ipse haec inspexisse indeque retulisse putandus est. Quaecunque aliis debuit aut aliunde accepta retulit, ea non nisi fonte, ex quo manarunt, indicato solet afferre, addens verbum φασί aut λέγουσι aut simile quid: unde vel itinerum ab Herodoto factorum testimonia haud raro repeti posse supra §. 7 vidimus. Et haec tam aperta sunt inque conspicuo posita, ut nemo quisquam, nisi praecipuo iudicio captus, intelligere nequeat: illud vero gravius atque difficilius constituere, si quos alios praeterea fontes Noster adierit, si aliorum scripta consuluerit et ex iis haud pauca hic illic in suos libros translulerit: praesertim cum ante Herodotum plures constet fuisse logographos sive rerum scriptores, quibus ipsis Nostrum quodammodo accensere liceat. Hos vero si Herodotus consuluerit et in usum suum adhibuerit, indicari utique consentaneum est a scriptore alioqui in talibus tam accurato. At vix ullum certum huius rei uspiam exstat vestigium, nisi *Hecataei Milesii*, de quo continuo sumus dicturi, mentionem huc referre malis: nam quod ad *Xanthum* respexisse volunt Herodotum I, 93, de eo nunc non dicam, id unum certo poni posse ratus, Herodotum in Lydorum rebus enarrandis Xanthi scripta minime compilasse: vid. Vol. I. p. 204 seq. Nec aliter statuerim de *Charone Lampsaceno* **), uti iam dixi ad I,

*) Ex his ipsis verbis *quantum* adeo narrationum genus constitui vult Lahmeyer (De libelli Plutarchei qui de malignitate Herodoti inscribitur auctoritate pag. 8 seq.), ubi Herodotus, cum neque testibus oculatis neque auritis uti licuisset „simpliciter, quaecunque audivit, memoriae prodidit (κατὰ ἥκονον); de quibus nihil aliud nobis persuadere vult, nisi revera ita *narrari*, cum de factorum veritate ipse haud raro dubia sua proferat.“ Atque Creuzerus quoque (Histor. Kunst d. Griech. pag. 85 ed. sec.) a tribus illis narrationum fontibus distinguit id, quod *famâ* (die blosse Sage) continetur. Mihi hoc et ipsum ad ea pertinere videtur, quae in universum ἱστορίη complectitur.

**) Quod in Tertulliani loco de Anima cap. 46 (quem in nott. ad I, 107 exscripsi), ubi de Astyage et Mandane Herodotus citatur, addi-

160. Vol. I. p. 317 coll. VI, 37. Vol. III. pag. 269 atque de *Hellanico*, cuius libros ut Herodoto cognitos fuisse statuam, quemadmodum quibusdam placuisse video, abs me impetrare haud possum, cum certa huius rei indicia desint omnia: immo recte mihi statuere videtur Dahlmann. (in Herodot. p. 127), et *Hellanicum*, qui Herodoto fuit non multo iunior*), et Herodotum ita scripsisse, ut neuter alterius scripta cognita haberit**). Quo et illud facit, quod Sturzium ad *Hellanici* fragmm. p. 16 observasse video: Herodotum primum sibi videri exponere de constitutione reipublicae Laconicae VI, 55, quamvis e Strabone pateat, iam *Hellanicum* ea de re egisse. Atque idem Sturzium l. l. p. 13—16 talia affert, e quibus Herodotum potius ab *Hellanico* compilatum fuisse conicias. Hinc vero diiudicanda erunt, quae Dionysius Halicarnassensis ad Ca. Pompei. p. 128 scripsit: Ἡρόδοτος — τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων φηνομένων Ἑλλανίκου δὲ καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προειδέντων οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῶν κρείσσον τι ἐξοίσειν, ὅπερ καὶ πεποίηκε. Quibus obstare videntur, quae ex Porphyrio refert Eusebius in Praeparat. Evangel. X, 3. pag. 466 (T. II. p. 459 Gaisford.): καὶ τὸ ὑμῖν λέγω, ὡς τὰ βαρβαρικά νόμιμα Ἑλλανίκου ἐκ τῶν Ἡροδότου καὶ Δαμάσου (leg. Δαμάστου; nam Δαμάστης *Hellanici* discipulus dicitur apud Suidam s. v. Δαμάστης) συνῆκται: unde Herodoti scrinia *Hellanicum* compilasse eo magis credas, quod sane nonnulla ex hoc *Hellanici* opere proferuntur, cum Herodoteis ita congruentia, ut inde ducta videantur: sed satis probarunt viri docti (Müller *Fragmm. hist. Graec.* l. p. XXX seqq., Preller *De Hellanico Lesbio* p. 5, A. de Gutschmid in *Philolog.* X. p. 538 seq.) ipsique iam supra in nott. ad IV, 95 Vol. II. p. 486 monuimus, hic cogitandum esse de posterioris aetatis opere, quod sub falso *Hellanici* nomine vulgatum est. Itaque in ea sententia persisto, ut neque Herodotum ab *Hellanico*, neque *Hellanicum* ab Herodoto adhibitum esse existimem. *Cadmus Milesium*, unum e prioris aetatis logographis, num Herodotus noverit atque in opere suo, ubi de Aegypto disputat, respexerit, haud affirmem: fieri certe id potuisse contendit A. de Gutschmid l. l. pag. 522 seq. Quae cum ita sint, unus certe est *Hecataeus*, quem Noster pluribus sane locis respexit, praesertim in iis,

tum legitur: „hoc etiam Charon Lampsacenus Herodoto prior tradit,“ minime eam vim habere potest, ut Charonem ab Herodoto consultum aut exscriptum esse existimemus. Tu conf. etiam Müller. *Fragmm. historicc. Graec.* (I.) pag. XVI seqq.

*) Vixit enim *Hellanicus*, ut iam supra §. 6 fin. Müllerum secuti statuimus, intra annos 482—397 ante Chr. n. Herodotus (v. supra §. 1) natus est 484 ante Chr. n. (vel 489) et vixit certe usque ad annum 424, vel etiam aliquot annos amplius; vid. §. 7.

***) Idem statuerunt C. Müller *Fragmm. Hist.* I. p. XXIX, Preller *De Hellanico Lesbio* pag. 52 et quodammodo etiam Mure: *History etc.* IV. p. 308. Unum obstare videtur, quod in Scholiis ad Sophoclis verba εὐστομ' ἔχε in *Philoctet.* 201 adscriptum legitur: τὸ δὲ τοιοῦτο κελύκειται, ὅτι Ἑλλάνικός ποτε ἀναγινώσκων τὰ Ἡροδότου (respicit ad II. 171, ubi vid. nott. Vol. I. p. 814) ἔλεγε: περὶ δὲ τῶνδ' ἐμοὶ εὐστομα κείσθω, οὐ δαιρῶν εἰς δύο λέξεις, ἀλλ' ὡς ἂν τις εἴποι, ταῦτα εὐστομα.

quae de Aegypto tradit, de qua terra ante Herodotum neminem Hecataeo accuratius inter Graecos scripsisse certum est.

De Hecataeo Milesio ita scribit Suidas I. p. 687: *Ἡρόδοτος δὲ Ἀλικαρνασσεὺς ὠφέληται τοῦτον νεώτερος ὢν*, et Hermogenes de Ideis II, 12 (p. 399 Walz. p. 423 Spengel.): *Ἐκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἐστὶ καὶ σαφὴς κ.τ.λ.*, itemque Porphyrius apud Eus. Praep. Ev. X, 3. p. 466 B. (II. p. 459 Gaisf.): *Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ πολλὰ Ἐκαταίου τοῦ Μιλησίου κατὰ ἱεὶν μετήνεγκεν ἐκ τῆς περιηγήσεως βραχέα παραποιήσας**); nominat autem Porphyrius in his descriptionem hippopotami (II, 71. Vol. I. p. 588) et narrationem de venatione crocodilorum (II, 70). Quibus Creuzerus in fragm. historicc. p. 19. 20 adiicit etiam narrationem de Phoenice ave II, 73 [Vol. I. p. 591**)] accedente Klausenio ad Hecataei fragm. pag. 126, qui quaecunque de crocodilis et hippopotamo II, 68. 69. 70. 71 narrantur, ex Hecataeo ducta vult l. l. p. 128, itemque (p. 132) narrationes de serpentibus alatis et Ibide ave II, 75. 76, si quidem horum animalium, quae mira alit Aegyptus, naturam diligentius ab Hecataeo explicatam fuisse credibile fiat. Neque tamen ex eo solo, opinor, effici poterit, hasce animalium descriptiones, quas offert Herodotus, ex Hecataeo depromptas esse, nec satis equidem intelligere possum, cur ad hunc scriptorem, quem aliis locis cavillatur, necesse habuerit confugere Noster in iis, quae ipse suis oculis melius percipere potuit quaeque ita etiam refert, ut suis ipsum oculis talia inspexisse facile appareat. Hecataeo narratis similia quaedam cum prodat II, 77, coniecturam inde ducunt, ex Hecataeo haec quoque deprompta esse: cf. nott. Vol. I. p. 598 et add. Klausen. l. l. p. 125. Cum Hecataeo quoque consentit Aegyptum Nili donum esse asserens II, 5, de quo loco vid. Vol. I. p. 847 et Klausen. l. l. p. 122. Quod vero idem Klausen. l. l. p. 95 satrapiarum descriptionem III, 89 seqq. ex Hecataeo haustam vult, alitier mihi videri iam dixi Vol. II. p. 170.

*) I. e. *brevia immutando adulterans*, ut interpretatur A. de Gutschmid l. l. pag. 535 totam sententiam sic reddens: „*Herodotus Hecataeum ad verbum exscripsit, si brevia quaedam excipis enunciata, quae mutando adulteravit.*“ De verbo *παραποιεῖν* conf. allata in Thesaurο Ling. Graec. Vol. VI. p. 364 ed. Dindorf. et Jacobs: Vermischte Schrift. V. p. 582. Sed Porphyrii, levis auctoritatis scriptoris, verbis nullam vim nullamque fidem prorsus tribuendam esse recte monuit idem Gutschmid l. l. Müller l. l. pag. XIV haec ita intellexerat, ut Porphyrium diceret incidisse in *περιήγησιν*, quae ex Herodoto aliisque historicis compilata Hecataei nomen sit mentita.

**) Ubi quae Herodotus tradit, ex imagine ipsius avis, quam in monumentis adspexit, fluxisse probavimus; accedunt ea, quae sacerdotes Heliopolitae narraverant, ipsi Herodoto haud probata. Quae eadem ad Hecataeum spectare putat Müller Fragm. hist. Graec. I. p. 21, haud recte ex mea sententia, cum quae ex Hecataeo deprompta hic velit, ea ab Heliopolitis auctoribus ab Herodoto indicentur. Nec magis ex Hecataeo desumptam crediderim crocodili descriptionem, uti idem Müller l. l. arbitratur.

Contra aliquot sane in Herodoti libris superstitionibus inveniuntur loci, in quibus Hecataeum vel expresse vel tacite tangi, dubium esse non potest. Cavillari Hecataeum et aequalium risui exponere Noster videtur II, 143, ubi vid. nott. Vol. I. p. 755 et add. Klausen. l. l. p. 6 seq., nec melius eundem tractat VI, 137 coll. V, 36, ubi Hecataeus bellum cum Persis ineundum dissuadens laudatur addito titulo τοῦ λογοποιοῦ, ut II, 143. Quin acerbius Hecataeum tangit I, 146, ubi cf. nott. Vol. I. p. 300 et Klausen. l. l. p. 108, II, 21. 23, ubi vid. nott. Vol. I. p. 413 coll. IV, 8. p. 302. Vol. II et IV, 36. pag. 371, adeo ut terrae descriptionem minime ex Hecataeo repetendam crediderim, ut quibusdam placuit: cf. Dönniger: De geographia Herodoti p. 5, Grotefend. Geograph. u. Gesch. v. Altital. I. p. 14. Atque etiam de Caspio mari quae Noster scribit vera I, 202, ea contra Hecataeum, qui Caspium mare pro Oceani sinu habuerit, scripta esse contendit Klausen. l. l. pag. 92, cui etiam (p. 131) Herodotus II, 3: Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ καὶ ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμῶν κ. τ. λ. hanc fabulae discrepantiam in Hecataei libro legisse videtur, quique (p. 128) eundem Hecataeum intelligi et respici putat II, 15 in iis, quae de rebus geographicis Iones statuunt, et II, 156 in iis, quae de insula mobili habet Herodotus parum ipsi credibilia. Vid. fragm. Hecat. p. 123. Et Hecataeum Milesium aliosque Milesios auctores, Thaletem, Anaximandrum, Anaximenem, Cadmum, quorum populares plurima commercia per Scythiam egerint, secutus videtur Herodotus II, 34, ubi narrat Istrum πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς γινώσκεισθαι: conf. etiam II, 33. Vol. I. p. 498 et vid. Kruse: De Istri ostiis p. 20. In rebus Scythicis adeo novasse nonnulla Herodotum opinatur Brandstätter (Scythicc. p. 13. 14.), ut Hecataeo, qui de iisdem retulisset, se opponeret.

Haec quidem omnia in unum conspectum posita quamquam satis commonstrare videntur, Herodoto Hecataei, viri inter aequales suos eminentioris, ut vel e loco V, 36 apparet, scripta cognita fuisse ac digna quoque habita, quae propter scriptoris auctoritatem*) crebrius respiceret, minime tamen illud usquequaque efficere posse videntur, ut Herodotum Hecataei libros compilasse indeque haud pauca in suam narrationem transtulisse arbitremur, praesertim cum ea, quae ex Hecataeo hausta putentur, e suo quoque penu non minus bene proferre potuerit Noster, quem ista loca ipsum adiisse supra evicimus. Conf. etiam Müller. l. l. pag. XIV seq. Immo haud pauca, quae, ut his utar, in Aegypti descriptione ab Herodoto praetermissa miramur**), vel eam ob causam ab Halicarnassensi omissa esse crediderim, quod haec uberius iam exposita viderat ab Hecataeo, cuius scripta multum manibus terebant

*) De qua vid. quae exposuerunt Westermann in Pauly Realencyclop. III. pag. 1083, Creuzer: Histor. Kunst d. Griech. p. 280 ed. secund., Mure: History etc. IV. pag. 140.

**) Sic de Thebis: vid. nott. ad II, 15, p. 463 et ad II, 28. p. 482 Vol. I propter multa alia in rebus Aegyptiacis ab Herodoto omissa; cf. quoque nott. ad VI, 55. Vol. III. p. 293.

aequales; sed quae falsa ab Hecataeo referri viderat, ea ob magnam, qua floruisse videntur Hecataei scripta, auctoritatem corrigere et emendare cum voluisset Noster, hinc ni fallor explicandum, quod hic illic acerbius Hecataeum tetigerit: nisi etiam privatam quandam sive inimicitiam sive emulationem inter utrumque intercessisse putes, de qua tamen nihil quidquam uspiam traditum reperi.

§. 9.

Hisce argumentis permotus, Herodotum ex aliorum sive historicorum sive logographorum, quales tum fuere, scriptis haud sane multa hausisse arbitror. Nec tantum tribuam loco I, 1 (*Περσέων μὲν νυν οἱ λόγοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι κ. τ. λ.*), quantum tribui vult Dahlmann l. l. p. 108. Namque Herodotus ut alibi, v. c. in rebus Aegyptiis Aegyptios sacerdotes, ita h. l. Persarum viros doctos sive Magos laudat, quibus hanc narrationem debeat. Nec magis scriptos fontes agnoscere possum II, 100, ubi Aegyptiorum sacerdotes regum nomina e libro dicuntur recitasse Herodoto, qui ipsam Aegyptiorum linguam haud novit, quique triplicem suae narrationis fontem ipse paulo antea II, 99 (vid. quae §. 8. initio disseruimus) indicans libros scriptos utique haud commemorat. Eodem modo, quo I, 1, Persas testes citat I, 95; nec tamen inde sequitur, scripta Persarum de suis rebus volumina Nostrum adiisse et excerptisse. Sed quae III, 89 de Satrapiarum descriptione et VII, 60 seqq. de Xerxis exercitu perscribit, ea si non omnia, ad magnam certe partem e regiis Persarum annalibus, ad quos scriptori Asiam perlustranti aditus patuerit, hausta esse videntur. Vid. nott. ad hos locos Vol. II. p. 170 et III. p. 541 seq., ac vel e publicis regum monumentis et inscriptionibus, quas ipsum vidisse et consuluisse videri iam supra § 7 diximus (cf. nott. ad III, 30 et 89*), nonnihil Noster trahere inque suum usum convertere potuit. Pertinent huc quoque, quae de itinere Susa ducente tradit V, 52, ubi vid. nott. T. III. p. 51. In Graecia *exegetas* s. *periegetas* consulere atque ea, quae ex horum ore acceperat, referre potuit: ex hoc fonte fluxisse videntur Prellero (ad Polemon. p. 165. 169) ea, quae de Delphicis donariis traduntur I, 14. 20 (ubi haec leguntur: *Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι*) 25. 50. 51. Quin e *sophistarum* scholis quaedam ad Herodoti libros transiisse praesertim in quaestionibus de re publica constituenda, illo tempore maxime agitatis, haud vana fit suspicio; vid. VIII, 140. §. 1 ibiq. nott. IX, 48. III, 80 ibique nott. Vol. II. p. 152. Nec inde mirabimur, Persis, aliis barbaris, subinde

---

*) Hinc recte pronuntiasset existimo Oppertum (in: Journal Asiatique Ser. IV. Tom. XVIII. p. 349) haec: „Si l'inscription de Bisoutoun ne nous constatait que le fait, que le père de l'histoire, quoiqu' il ait été calomnié et traité de menteur, est l'historien le plus sincère et le plus consciencieux de l'antiquité, nous lui serions redevable de beaucoup au nom de l'appréciation de la littérature grecque.“

ea tribui, quae in Graecum potius hominem, sophistarum et rhetorum in scholis nutritum et educatum conveniant. Vid. III, 71. 72. 80. V, 4 (T. III. p. 7). V, 24. VII, 10. §. 4 coll. VII, 102. 152. VIII, 26. VIII, 140. §. 1 et conf. annotationem ad hos locos. Add. I, 8. III, 53, alia id genus: eodemque haud scio an pertineant, quae Solonem et Croesum colloquentem (I, 30 seqq.)*), aut quae I, 207 Croesum dicentem facit**). *Anaxagorae* philosophiam Herodoto cognitam fuisse e loco III, 80, ubi sententiam *Anaxagorae* decretis similem enuntiat***), quis colligat; praesertim cum alio loco II, 22 (ubi conf. nott. Vol. I. p. 473) contra *Anaxagorae* sententiam de Nili inundantis causis edisserat historiae scriptor et aliis quoque in rebus ab hoc philosopho valde dissentiat.

§. 10.

Sed haec exigua modo fontium indicia sunt, e quibus Herodoteum opus fluxisse existimemus! Multo plura, imo plurima, quae eo continetur, ipse in itineribus comperit, ipse vidit; eoque potissimum praeter locorum et regionum, quas ipse visit, descriptiones retulerim quae de templis, portentis, oraculis, donariis, aliis id genus, aut etiam de ipsa rerum historia his ipsis in locis comperta perscribit nunquam non indicato fonte vel auctore. Ut paucis dicam, quod sentio, vel ipse vidit, quae scripsit, vel a sacerdotibus, quos illa aetate per orientem imprimis nos doctos gerum gestarum notitiam habuisse constat, accepit sciscitando vel a mercatoribus, quos in itineribus convenit, uti iam supra monuimus. Praeiverant Herodoto qui vulgo vocantur logographi, qui fabulas antiquitus traditas literis ut consignarent eoque modo posteritatis memoriae traderent cum unice sibi proposuissent, in ipsum rerum sic traditarum argumentum minime inquisiverunt, satis habentes, ea, quae ore tantum adhuc tradita erant, scriptis mandata posteris tradere. Quam logographorum rationem iam Hecataeum quodammodo deseruisse indicat proemium illud, quod ad Genealogiarum opus nunc referunt (cf. Müller *Fragm. hist. Graec.* I. p. 25), apud Demetr. de Elocut. §. 12 his verbis conceptum: *Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὧδε μυθεῖται· τάδε γράφω, ὥς μοι ἀληθία*

*) Vid. quae de his monuimus in notis ad h. l. Vol. I. pag. 64 seq. Quare Daunou (*Cours d'Etudes historiques* T. VIII. pag. 116) valde veretur, ut totum hoc colloquium revera unquam fuerit habitum.

**) Quod vero I, 155, ubi Croesus Cyro consilium dat, Lydos ut effeminatos reddat, Wachsmuth (*Hellen. Alterthumsk.* II, 2. p. 17 s. II. p. 352 ed. sec.) quaerit, hoc Croesi consilium ex iis, quae Graeci tyranni iam tum fecerint, num profectum sit, an ex Graeca omnino fluxerit sententia, frustra mihi quaerere videtur. Neque enim talia absunt a regum orientalium more atque indole.

***) Ubi in fine leguntur haec: *ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα*, quibuscum iungere licet, quae I, 103 exstant: *πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἢ πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα*, ad quos locos vid. nott.

δοκίει εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοί τε καὶ γελοῖοι, ὥς ἐμοὶ φαίνονται, εἶναι. Quae sane indicant scriptoris animum a receptis superstitionibus liberum et veri inveniendi studiosum, ingenium acre et sollers in fabularum traditarum farraginem inquirens eamque diiudicans: adeo ut auctore Creuzero *) Hecataeum rerum scriptorem *criticum* utique vocare possimus, praesertim cum alia quoque, eodem docente Creuzero, accedant, e quibus crisin quandam illum historiae adhibuisse luculenter pateat. Herodotum eodem titulo quin ornemus, nil video, quod obstat; ut in quo scriptore omnia concurrunt, quae *patrem historiae* illum summo iure vocari evincunt. Cum enim prioris aetatis historiam perscribenti ad antiquitatem esset regrediendum, quae non nisi e monumentis, templis, carminibus, fabulis cognosci poterat**), Herodotus quatenus quae de his tradita invenit accepitque, literis consignavit et qui ferebantur λόγοι, eos in suum retulit opus, ipse quodammodo *λογογράφων* in numero iure habetur. Neque vero in eo acquievit, in quo priores *λογογράφους* ante ipsum substituisse modo diximus, sed amplius in rerum traditarum nexum causasque et in eam, quae inde enascitur, rerum gestarum veritatem ordinemque inquirendum ratus a priorum scriptorum via multum discessit, eoque ipso ostendit veram historiae notionem se animo impressam habuisse. Unde sane nemo mirabitur in tali scriptore *artis criticae* initia bene cognosci posse. Vid. modo nott. ad III, 122 (Vol. II. p. 237). IV, 173. p. 610, IV, 179. p. 618. Vol. II, et VII, 30 p. 479. Vol. III. Cum igitur veri historici partes, hoc modo vera a falsis seiungens, explere studuerit Noster, quaeritur, num qui verum scribere *voluerit*, id etiam *praestare potuerit* ***). Nam *voluisse* verum tradere Herodotum, neminem, qui Herodoteas Musas accuratius perlegerit, dubitaturum confido, nec opus pluribus commonstrare, nullo timore partiumve studio captum fuisse Herodotum, quo minus quod verum ipsi fuisset visum, libere et ingenue enuntiaret. Vid. modo, ne plura, nott. ad VII, 132. Vol. III p. 634. et ad VIII, 123. et conf. Meierotto: Sur Herodote et le but de son histoire (Mémoir. de l'Academie royale de Berlin 1792 et 1793. p. 615. 618. 620 seq.). Pertinent huc etiam, quae pluribus locis in annotatione diximus de nimio, quod scriptori imputant, erga Athe-

*) Die histor. Kunst der Griech. pag. 86 coll. 78 (p. 68. 280 ed. sec.). Fragm. historicc. pag. 15. Aliter de his statuit Mure: Critical history of the language etc. IV. p. 159.

**) Hinc tam sedulo donaria, portenta, oracula ubivis recenset: quippe unde narrationi ex parte fides erat adstruenda, praesertim in rebus dubiis aut vario modo traditis. Conf. modo I, 50. 52. 92. II, 44, ne plura. Bene dixit Meierotto in scriptione mox laudanda p. 602. 603: „Les oracles, accomplis ou non, n'en étoient pas moins de nouvelles sources historiques où l'on puisoit ce qui avoit dû être un objet de recherche et devenir un principe d'action pour des états entiers ou pour des personnages célèbres; c'étoient des textes d'événemens toujours énoncés dans le style favori des Grecs: Herodote ne pouvoit donc les passer sous silence.“

***) Vid. Creuzer: Histor. Kunst d. Griech. p. 100—112 (p. 79 seqq. ed. sec.).

nienses studio ac voluntate deque inimicitia in Spartanos *) Coriathiosque **).

Atque illud veri studium in Herodoto arcte coniunctum invenimus cum omni animi indole, ut sane quaecunque mortalem illa aetate praestare potuisse consentaneum est, ea Herodotum eximie praestitisse putemus. Insignis hanc quoque in rem locus II, 99, unde tota disputatio nostra erat exorsa, ut in quo tam diligenter ea, quae ipse vidit, comperit, iudicavit, ab iis, quae aliorum narrationibus debuit, distinguit; haec enim, uti diximus, affert addito verbo λέγουσι, φασί etc. Conf. Meierotto l. l. p. 610 et vid. potissimum Herodot. I, 184: ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω, et locos paulo ante allatos IV, 173. 179 ibiq. nott. Sic scribit II, 43: ὥς ἔλπομαι τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. Add. II, 123 init. τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοις χράσθω ὅτεω τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. II, 120 init. ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱφῆες ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλλήνων λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι τὰδε ἐπιλεγόμενος. Et confer sis quoque II, 29. 53. 113 seqq. III, 45. IV, 173. 187, ne plura. Hinc maxima cum religione in rebus dubiis mirisve suam sententiam eloquitur nec raro se quid certo affirmare posse negat, uti III, 115 ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν et quae similes formulae exstant I, 57. IV, 16, ubi cf. nott. p. 304. IV, 25 ibiq. nott. p. 326. I, 172. IV, 187. V, 9. VI, 14. VIII, 8 ibiq. nott. T. IV. p. 12. Contra I, 140 init. ait: ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. Hinc quoque fluxit illud studium diversas, quae super eadem re ferebantur, traditiones colligendi, discernendi et diiudicandi (ut VII, 150. VI, 134. IV, 11. 12. V, 44. 45. 85. 86) suamque ipsius hinc deductam sententiam subiiciendi (ut II, 53. IV, 96. III, 45), quo verum omnino erueret, ut I, 22. II, 120 coll. 1, 5; hinc illae dubitationes in rerum mirarum enarratione, quibus illa aetas eam fidem habebat, quam ipse scriptor addere non audet minime credulus aut eo usque superstitiosus, ut portentorum narrationes a naturali rerum cursu alienas continuo probet. Praeter locum supra iam allatum II, 123 coll. II, 45 vid. potissimum I, 182 (φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες κ. τ. λ.) ibiq. nott. Vol. I. p. 362. IV, 96 (ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τοῦτο [de Zamolxi agitur] καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὕτε ἀπιστέω οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν) ibiq. nott. Vol. II. p. 487. V, 86 (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τω) coll. IV, 42. III, 3. (λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός II. p. 7), III, 115. II, 156. VI, 84. 121. VII, 133 coll. 137. IV, 105 (ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθονται· λέγοναι δὲ οὐδὲν ἔσسون καὶ ὁμνύουσι δὲ λέγοντες). V, 22: Ἕλληνας δὲ εἶναι τοῦτους

*) Vid. VI, 108. Vol. III. p. 378. VII, 102. p. 589 seq. VIII, 3. VIII, 94. 139 coll. VII, 139. IX, 21. 22. Add. qui in eandem fere sententiam disputavit, Friedrich in Programmata Zerbst. 1852. 4.: Herodoti de Atheniensium et Lacedaemoniorum ingenio et moribus quae sententia fuerit.

**) VIII, 94, ubi vid. nott.

τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἶσι Ἕλληνες. Add. VIII, 30. *) Talia qui scribit, eum vulgi superstitionibus superiorem fuisse iure dixeris; praesertim cum studium res miraculosas e naturali rerum cursu explicandi insigniter prodat IV, 32. VI, 84. II, 21 coll. VII, 133. VII, 20. Ac parem diligentiam produnt disputationes de Nili incremento eiusque causis II, 21 seq., de aetate sacrorum Herculis II, 44; de literarum et scripturae inventione V, 58; de Helena rebusque Troianis II, 113 seqq. 120 seqq. (cf. nott. Vol. I. p. 674 seq. 687); de Cypriis carminibus II, 117; de Cyro I, 95; de Melampode II, 49; de Aegypti natura II, 5. II, 12: τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν κ. τ. λ., alia. Neque in talibus poëtarum auctoritatem ipsi offecisse, e loco insigniori II, 120 apparet**), quamquam in rebus sacris arcanisve religione quadam se obstrictum fuisse, quo minus non omnia, quae cognita habuit, eloqueretur, sed silentio quaedam praetermitteret, ipse ingenue profitetur II, 3. 45. 46. 65. 170. 171. Qui autem tanta cum cura et veri studio ubivis egit, qui verum sine ullo timore enuntiare audet***), ab omni mendacio alienus†); cum verum unum in omnibus ut erueret, sibi propositum haberet, eum verum dicere voluisse utique concedemus.

Iam venio ad alterum, quod requirimus, verum ut tradere potuerit Herodotus. Qui verum unum ut traderet, longinqua suscepit itinera, omnes subiit viarum molestias atque labores, quo ipse singula loca invisens verum videre aut sciscitando a singulis comperire posset, qui si qua mira parumve credibilia aut a rerum naturali cursu abhorrentia acceperat, diligentius in ista inquisivit iustamque his adhibendam esse sibi persuasit crisin, nec superstitionibus vulgi nec praeiudicatis opinionibus captus nec credulus nimiumque religiosus, sed perspicax et in iis, quae ipse observavit, enarrandis, accuratissimus, num eum vera scribere potuisse negabimus? At verba dare poterant ipsi quos sciscitatus est sive sacerdotes sive mercatores eoque modo ipsum fallere et in errores implicare. Num vero, quaeso, in toto historiarum opere talem se praebet historiae pater, cui tam facile imponas? Equidem hoc vix fieri potuisse puto in viro tam canto tamque sollerti et diligenti rerum indagatore, qualem Nostrum fuisse libri superstites indicant, in quibus vix ullus reperitur locus, e quo illum consulto in errores deductum aut se decipi passum esse, liquido commonstrare possis. Nam quod ad Aegyptias res potissimum confugiunt, a sacerdotibus Aegyptiis verba Herodoto data esse clamitantes, id quam infirmum sit, singulis locis in annotatione

*) Similem fere in modum scripsit Arrianus Exped. Alex. II, 12, 12: καὶ ταῦτα ἐγὼ οὕθ' ὡς ἀληθῆ οὔτε ὡς πάντα ἄπιστα ἀνέγραψα. VII, 15, 8: καὶ ταῦτα οὔτε ὡς ἀτρέκεις οὔτε ὡς ἄπιστον πάντα ἀνέγραψα: quae una cum aliis attulit Sintenis. in Jahrb. f. Philolog. Vol. XVI. p. 162 seq.

**) Conf. Creuzer: Hist. Kunst d. Gr. p. 105 (p. 83 ed. sec.).

***) Conf., ut alia taceam, nott. ad VIII, 72.

†) Conf. V, 50 ibique nott. Vol. III. p. 78 seq.

ostendimus; alia hanc in rem disputavi in Iahnii et Klotzii Nov. Annall. philoll. et paedagg. VI. p. 209 seq., quae hic repetere non vacat. Non loquor hic de iis, quae ad ipsam terram eiusque naturam pertinent, aut ad animalia, quae Aegyptus nutrit, aut ad homines eorumque mores ac totam vivendi rationem, aut ad templa aliaque monumenta miranda, quae ab Herodoto describuntur; ipse enim haec vidit comperitque Aegyptum totam perlustrans; sed ea potissimum intelligo, quae praeterea ille tradit ad religiones spectantia aut ad historiam et cum ea coniunctam chronologiam: eoque potissimum refero, quae loco iam supra laudato II, 99 leguntur: μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουον, προσέσται δὲ αὐτοῖσί τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψεως. Aegyptiorum igitur sermones se referre profitetur, idque non sine cautione quadam, quae satis ostendit, Herodotum non eum fuisse, qui tam facile sibi imponi passus sit aut temere fidem narratis tribuerit. *Heliopolitas* autem sacerdotes et *Memphiticos* potissimum fuisse, cum quibus Herodotus (per interpretes opinor) versatus sit, iam in nott. ad II, 3 (Vol. I. p. 432) et II, 99 (Vol. I. p. 641) significavimus*) indeque etiam haud scio an repetendum sit, quod de Thebis ac Thebanis rebus pauciora nobis traduntur (cf. II, 15 ibique nott.): quamquam Thebas quoque Nostrum adiisse, sacerdotes consulturum satis patet ex iis, quae II, 3 leguntur. Quo eodem loco de rebus Aegyptiorum sacris Noster haec pronuntiat: τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων, οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι, ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μούνον, νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναναγκάζομενος ἐπιμνησθήσομαι **). Itaque non ex professo de rebus sacris ipsisque diis se scripturum esse declarat, sed obiter tantum nec nisi ipsa re quasi coactum; idque ita peragit, ut, si quid prodat, quod ad altiorem harum rerum scientiam pertineat, veniam a diis sibi petendam putet (II, 45: καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενείῃ εἴη) atque aliis locis ea, quae dicenda sint, silentio premere malit, ne res arcanas effutire videatur (vid. II, 46. 47. 51. 171), inter alia haec professus II, 65: τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ ἱερὰ εἰ λέγοιμι, καταβάλῃν ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι. Cum igitur maxime refugiat de rebus sacris dicere, nil mirum, vel de deorum ordinibus, quod est

*) Conf. etiam II, 105. 142. Ab his *sacerdotum* relationibus bene distinguit Noster ea, quae per *interpretem* (ἐρμηνέα) accepit II, 125, ubi vid. nott. Unde quod Lepsius (Chronolog. d. Aegypt. I. p. 248) effici posse putat, Herodotum rarius cum ipsis sacerdotibus esse collocutum, ac pleraque debere his interpretibus, hominibus plebeiis atque rudibus, ex genere eorum, qui nunc Cicerones apud Italos vocantur, merito adversatus est Alfr. de Gutschmid in Philolog. X. p. 643 seq. ad Herodotum ipsum iure provocans, qui ipsos sacerdotes auctores semper indicat atque ab his interpretibus probe distinguit.

**) Conf. quoque Nitzsch: „Herodotea“ in programmate Duisburgensi anni 1857. 4.

fundamentum omnis de diis Aegyptiis doctrinae (II, 43. 46. 145), pauciora tradi, quam vellemus, neque ea, quae ad systema, ut dicunt, Aegyptiorum numinum constituendum atque Aegyptium Olympum componendum sufficere queant: quod eo magis dolendum est, quando recentioris aetatis viros doctos, qui ex ipsis Aegyptiorum monumentis haec constituere conati sunt, mirum quantum inter se differre videmus, adeo ut vix quidquam certi de his constare videatur. De singulis autem diis eorumque nominibus (cf. II, 50. 63) et muneribus si quae traduntur, illud teneri volumus, Herodotum, Graecis cum scriberet, id semper conatum esse, ut Aegyptiorum deos ad eos Graecorum deos referret, qui similem quandam vim ac naturam habere viderentur, eoque spectant, quae de Iove (II, 42 seq.), de Hercule (II, 42. 43. 145), de Osiride-Dionyso (II, 42. 123. 144), de Marte (II, 63), de Pane (II, 46 coll. 145. 146), de Horo-Apolline (II, 144), de Iside-Cerere (II, 59), de Diana (II, 156), de Vulcano (II, 3. 99), aliis produntur. Atque haec ipsa res viam nobis quodammodo indicat, qua ad numina Aegyptiaca ipsa intelligenda eorumque vim comprehendendam accedere possimus, adiuvantibus ipsis numinum imaginibus, quae in monumentis adhuc conspiciuntur, atque inscriptionibus, quae notis hieroglyphicis, ut vocant, insculptae sunt: quamquam maximam cautionem in his rebus, quae nondum ad liquidum prorsus adductae sunt, adhibendum esse nemo nescit: si vero lucis quid inde acceperit Noster, id certe valere potest ad fidem scriptori vel in his rebus firmandam eiusdemque studium comprobandum. Quod ad *historiam* attinet et *chronologiam* cum ea coniunctam, Herodotum in plerisque certe vera tradere, quae cum iis congruant, quae ex ipsis Aegyptiorum monumentis cum aliqua certitudine eruta sunt, satis monuimus singulis locis, quibus haec traduntur: sed simul ea in universum respici volumus, quae in not. ad II, 124 (Vol. II. p. 707) et in Excurs. XIII. ibid. p. 882 monuimus, ad ea, quae de Aegypti historia, praecipue de singulis regibus eorumque temporibus proferuntur, recte diiudicanda, praesertim cum, quae Noster memoriae prodit, ea haud raro ab ipsis monumentis, quae adhuc exstant, comprobata inveniantur. Quare rectum de his iudicium tulisse existimamus Grotium: *History of Greece* III. p. 407 summa fide dignum esse Herodotum arbitrantem in iis, quae ipse viderit, eundemque ea quoque, quae ab aliis acceperit, accurate quidem referre nec vero temere omnibus fidem habere, sed admodum caute in omnibus agere. Ac nuper qui eandem quaestionem de fide Herodoti in rebus Aegyptiacis tradendis accurate tractavit Al. de Gutschmid in *Philolog.* X. p. 636 seqq., is recte (p. 652) pronuntiat, quin Herodotus fidelissime quaecunque audivisset, retulerit, neminem dubitaturum, qui reliquos eius libros probe legerit: qui quod nonnulla Graeco colore tinxerit, id eius aetati esse condonandum: atque, ut supra iam monuimus, semper in his id tenendum esse volumus, Graecorum in gratiam Nostrum scripsisse iisque se accommodare semper studuisse, ut, quae scriberet, facilius et melius intelligi possent a Graecis, quippe colore Graeco quodam inducta. Optimis sacerdotum fontibus Herodotum in enarranda Ae-

160. Vol. I. p. 317 coll. VI, 37. Vol. III. pag. 269 atque de *Hellanico*, cuius libros ut Herodoto cognitos fuisse statuum, quemadmodum quibusdam placuisse video, abs me impetrare haud possum, cum certa huius rei indicia desint omnia: immo recte mihi statuere videtur Dahlmann. (in Herodot. p. 127), et Hellanicum, qui Herodoto fuit non multo iunior*), et Herodotum ita scripsisse, ut neuter alterius scripta cognita haberit**). Quo et illud facit, quod Sturzium ad Hellanici fragmm. p. 16 observasse video: Herodotum primum sibi videri exponere de constitutione reipublicae Laconicae VI, 55, quamvis e Strabone pateat, iam Hellanicum ea de re egisse. Atque idem Sturzium l. l. p. 13—16 talia affert, e quibus Herodotum potius ab Hellanico compilatum fuisse coniicias. Hinc vero diiudicanda erunt, quae Dionysius Halicarnassensis ad Cn. Pompei. p. 128 scripsit: Ἡρόδοτος — τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γενομένων Ἑλλανίκου δὲ καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προεκδεδωκότων οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῶν κρείσσον τι ἐξοίσειν, ὅπερ καὶ πεποίηκε. Quibus obstare videntur, quae ex Porphyrio refert Eusebius in Praeparat. Evangel. X, 3. pag. 466 (T. II. p. 459 Gaisford.): καὶ τί ὑμῖν λέγω, ὡς τὰ βαρβαρικά νόμιμα Ἑλλανίκου ἐκ τῶν Ἡροδότου καὶ Δαμάσου (leg. Δαμάστου; nam Δαμάστης Hellanici discipulus dicitur apud Suidam s. v. Δαμάστης) συνῆκται: unde Herodoti scrinia Hellanicum compilasse eo magis credas, quod sane nonnulla ex hoc Hellanici opere proferuntur, cum Herodoteis ita congruentia, ut inde ducta videantur: sed satis probarunt viri docti (Müller Fragmm. hist. Graec. I. p. XXX seqq., Preller De Hellanico Lesbio p. 5, A. de Gutschmid in Philolog. X. p. 538 seq.) ipsique iam supra in nott. ad IV, 95 Vol. II. p. 486 monuimus, hic cogitandum esse de posterioris aetatis opere, quod sub falso Hellanici nomine vulgatum est. Itaque in ea sententia persisto, ut neque Herodotum ab Hellanico, neque Hellanicum ab Herodoto adhibitum esse existimem. *Cadmum Milesium*, unum e prioris aetatis logographis, num Herodotus noverit atque in opere suo, ubi de Aegypto disputat, respexerit, haud affirmem: fieri certe id potuisse contendit A. de Gutschmid l. l. pag. 522 seq. Quae cum ita sint, unus certe est *Hecataeus*, quem Noster pluribus sane locis respexit, praesertim in iis,

---

tum legitur: „hoc etiam Charon Lampsacenus Herodoto prior tradit,“ minime eam vim habere potest, ut Charonem ab Herodoto consultum aut exscriptum esse existimemus. Tu conf. etiam Müller. Fragmm. historicc. Graecc. (I.) pag. XVI seqq.

*) Vixit enim Hellanicus, ut iam supra §. 6 fin. Müllerum secuti statuimus, intra annos 482—397 ante Chr. n. Herodotus (v. supra §. 1) natus est 484 ante Chr. n. (vel 489) et vixit certe usque ad annum 424, vel etiam aliquot annos amplius; vid. §. 7.

***) Idem statuerunt C. Müller Fragmm. Hist. I. p. XXIX, Preller De Hellanico Lesbio pag. 52 et quodammodo etiam Mure: History etc. IV. p. 308. Unum obstare videtur, quod in Scholiis ad Sophoclis verba εὖστομ' ἔχε in Philoctet. 201 adscriptum legitur: τὸ δὲ τοιοῦτο κειρίαται, ὅτι Ἑλλάνικός ποτε ἀναγινώσκων τὰ Ἡροδότου (respicit ad II, 171, ubi vid. nott. Vol. I. p. 814) ἔλεγε: περὶ δὲ τῶνδ' μοι εὖστομα κείσθω, οὐ διαιρῶν εἰς δύο λέξεις, ἀλλ' ὡς ἂν τις εἴποι, ταῦτα εὖστομα.

quae de Aegypto tradit, de qua terra ante Herodotum neminem Hecataeo accuratius inter Graecos scripsisse certum est.

De *Hecataeo Milesio* ita scribit Suidas I. p. 687: 'Ηρόδοτος δὲ Ἀλικαρνασσεὺς ὠφέληται τούτου νεώτερος ὢν, et Hermogenes de Ideis II, 12 (p. 399 Walz. p. 423 Spengel.): Ἐκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἐστὶ καὶ σαφής κ.τ.λ., itemque Porphyrius apud Eus. Praep. Ev. X, 3. p. 466 B. (II. p. 459 Gaisf.): Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ πολλὰ Ἐκαταίου τοῦ Μιλησίου κατὰ λέξιν μετήνεγκεν ἐκ τῆς περιηγήσεως βραχέα παραποιήσας*); nominat autem Porphyrius in his descriptionem hippopotami (II, 71. Vol. I. p. 588) et narrationem de venatione crocodilorum (II, 70). Quibus Creuzerus in fragmm. historicc. p. 19. 20 adiicit etiam narrationem de Phoenice ave II, 73 [Vol. I. p. 591**)] accedente Klausenio ad Hecataei fragmm. pag. 126, qui quaecunque de crocodilis et hippopotamo II, 68. 69. 70. 71 narrantur, ex Hecataeo ducta vult l. l. p. 128, itemque (p. 132) narrationes de serpentibus alatis et Ibide ave II, 75. 76, si quidem horum animalium, quae mira alit Aegyptus, naturam diligentius ab Hecataeo explicatam fuisse credibile fiat. Neque tamen ex eo solo, opinor, effici poterit, hasce animalium descriptiones, quas offert Herodotus, ex Hecataeo depromptas esse, nec satis equidem intelligere possum, cur ad hunc scriptorem, quem aliis locis cavillatur, necesse habuerit confugere Noster in iis, quae ipse suis oculis melius percipere potuit quaeque ita etiam refert, ut suis ipsum oculis talia inspexisse facile appareat. Hecataeo narratis similia quaedam cum prodat II, 77, coniecturam inde ducunt, ex Hecataeo haec quoque deprompta esse: cf. nott. Vol. I. p. 598 et add. Klausen. l. l. p. 125. Cum Hecataeo quoque consentit Aegyptum Nili donum esse asserens II, 5, de quo loco vid. Vol. I. p. 847 et Klausen. l. l. p. 122. Quod vero idem Klausen. l. l. p. 95 satrapiarum descriptionem III, 89 seqq. ex Hecataeo haustam vult, alitier mihi videri iam dixi Vol. II. p. 170.

*) I. e. *brevia immutando adulterans*, ut interpretatur A. de Gutschmid l. l. pag. 535 totam sententiam sic reddens: „*Herodotus Hecataeum ad verbum excscripsit, si brevia quaedam excipis enunciata, quae mutando adulteravit.*“ De verbo *παραποιεῖν* conf. allata in Thesouro Ling. Graec. Vol. VI. p. 364 ed. Dindorf. et Jacobs: *Vermischte Schrift*. V. p. 582. Sed Porphyrii, levis auctoritatis scriptoris, verbis nullam vim nullamque fidem prorsustribuendam esse recte monuit idem Gutschmid l. l. Müller l. l. pag. XIV haec ita intellexerat, ut Porphyrium diceret incidisse in *περιήγησιν*, quae ex Herodoto aliisque historicis compilata Hecataei nomen sit mentita.

**) Ubi quae Herodotus tradit, ex imagine ipsius avis, quam in monumentis adspexit, fluxisse probavimus; accedunt ea, quae sacerdotes Heliopolitae narraverant, ipsi Herodoto haud probata. Quae eadem ad Hecataeum spectare putat Müller *Fragmm. hist. Graec.* I. p. 21, haud recte ex mea sententia, cum quae ex Hecataeo deprompta hic velit, ea ab Heliopolitis auctoribus ab Herodoto indicentur. Nec magis ex Hecataeo desumptam crediderim crocodili descriptionem, uti idem Müller l. l. arbitratur.

Contra aliquot sane in Herodoti libris superstitibus inveniuntur loci, in quibus Hecataeum vel expresse vel tacite tangi, dubium esse non potest. Cavillari Hecataeum et aequalium risui exponere Noster videtur II, 143, ubi vid. nott. Vol. I. p. 755 et add. Klausen. l. l. p. 6 seq., nec melius eundem tractat VI, 137 coll. V, 36, ubi Hecataeus bellum cum Persis ineundum dissuadens laudatur addito titulo τοῦ λογοποιοῦ, ut II, 143. Quin acerbius Hecataeum tangit I, 146, ubi cf. nott. Vol. I. p. 300 et Klausen. l. l. p. 108, II, 21. 23, ubi vid. nott. Vol. I. p. 413 coll. IV, 8. p. 302. Vol. II et IV, 36. pag. 371, adeo ut terrae descriptionem minime ex Hecataeo repetendam crediderim, ut quibusdam placuit: cf. Dönnniger: De geographia Herodoti p. 5, Grotefend. Geograph. u. Gesch. v. Altital. I. p. 14. Atque etiam de Caspio mari quae Noster scribit vera I, 202, ea contra Hecataeum, qui Caspium mare pro Oceani sinu habuerit, scripta esse contendit Klausen. l. l. pag. 92, cui etiam (p. 131) Herodotus II, 3: Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ καὶ ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμῶν κ. τ. λ. hanc fabulae discrepantiam in Hecataei libro legisse videtur, quique (p. 128) eundem Hecataeum intelligi et respici putat II, 15 in iis, quae de rebus geographicis Iones statuunt, et II, 156 in iis, quae de insula mobili habet Herodotus parum ipsi credibilia. Vid. fragm. Hecat. p. 123. Et Hecataeum Milesium aliosque Milesios auctores, Thaletem, Anaximandrum, Anaximenem, Cadmum, quorum populares plurima commercia per Scythiam egerint, secutus videtur Herodotus II, 34, ubi narrat Istrum πρὸς πολλῶν γινώσκεσθαι: conf. etiam II, 33. Vol. I. p. 498 et vid. Kruse: De Istri ostiis p. 20. In rebus Scythicis adeo novasse nonnulla Herodotum opinatur Brandstätter (Scythic. p. 13. 14.), ut Hecataeo, qui de iisdem retulisset, se opponeret.

Haec quidem omnia in unum conspectum posita quamquam satis commonstrare videntur, Herodoto Hecataei, viri inter aequales suos eminentioris, ut vel e loco V, 36 apparet, scripta cognita fuisse ac digna quoque habita, quae propter scriptoris auctoritatem*) crebrius respiceret, minime tamen illud usquequaque efficere posse videntur, ut Herodotum Hecataei libros compilasse indeque haud pauca in suam narrationem transtulisse arbitremur, praesertim cum ea, quae ex Hecataeo hausta putentur, e suo quoque penu non minus bene proferre potuerit Noster, quem ista loca ipsum adiisse supra evicimus. Conf. etiam Müller. l. l. pag. XIV seq. Immo haud pauca, quae, ut his utar, in Aegypti descriptione ab Herodoto praetermissa miramur**), vel eam ob causam ab Halicarnassensi omissa esse crediderim, quod haec uberius iam exposita viderat ab Hecataeo, cuius scripta multum manibus terebant

*) De qua vid. quae exposuerunt Westermann in Pauly Realencyclop. III. pag. 1083, Crenzer: Histor. Kunst d. Griech. p. 280 ed. secund., Mure: History etc. IV. pag. 140.

**) Sic de Thebis: vid. nott. ad II, 15, p. 463 et ad II, 28. p. 482 Vol. I propter multa alia in rebus Aegyptiacis ab Herodoto omissa; cf. quoque nott. ad VI, 55. Vol. III. p. 293.

aequales; sed quae falsa ab Hecataeo referri viderat, ea ob magnam, qua floruisse videntur Hecataei scripta, auctoritatem corrigere et emendare cum voluisset Noster, hinc ni fallor explicandum, quod hic illic acerbius Hecataeum tetigerit: nisi etiam privatam quandam sive inimicitiam sive aemulationem inter utrumque intercessisse putes, de qua tamen nihil quidquam uspiam traditum reperi.

§. 9.

Hisce argumentis permotus, Herodotum ex aliorum sive historicorum sive logographorum, quales tum fuere, scriptis haud sane multa hausisse arbitror. Nec tantum tribuam loco I, 1 (*Περσέων μὲν νυν οἱ λόγοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι κ. τ. λ.*), quantum tribui vult Dahlmann l. l. p. 108. Namque Herodotus ut alibi, v. c. in rebus Aegyptiis Aegyptios sacerdotes, ita h. l. Persarum viros doctos sive Magos laudat, quibus hanc narrationem debeat. Nec magis scriptos fontes agnoscere possum II, 100, ubi Aegyptiorum sacerdotes regum nomina e libro dicuntur recitasse Herodoto, qui ipsam Aegyptiorum linguam haud novit, quique triplicem suae narrationis fontem ipse paulo antea II, 99 (vid. quae §. 8. initio disseruimus) indicans libros scriptos utique haud commemorat. Eodem modo, quo I, 1, Persas testes citat I, 95; nec tamen inde sequitur, scripta Persarum de suis rebus volumina Nostrum adiisse et excerptisse. Sed quae III, 89 de Satrapiarum descriptione et VII, 60 seqq. de Xerxis exercitu perscribit, ea si non omnia, ad magnam certe partem e regiis Persarum annalibus, ad quos scriptori Asiam perlustranti aditus patuerit, hausta esse videntur. Vid. nott. ad hos locos Vol. II. p. 170 et III. p. 541 seq., ac vel e publicis regum monumentis et inscriptionibus, quas ipsum vidisse et consuluisse videri iam supra § 7 diximus (cf. nott. ad III, 30 et 89*), nonnihil Noster trahere inque suum usum convertere potuit. Pertinent huc quoque, quae de itinere Susa ducente tradit V, 52, ubi vid. nott. T. III. p. 51. In Graecia *exegetas* s. *periegetas* consulere atque ea, quae ex horum ore acceperat, referre potuit: ex hoc fonte fluxisse videntur Prellero (ad Polemon. p. 165. 169) ea, quae de Delphicis donariis traduntur I, 14. 20 (ubi haec leguntur: *Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι*) 25. 50. 51. Quin e *sophistarum* scholis quaedam ad Herodoti libros transiisse praesertim in quaestionibus de re publica constituenda, illo tempore maxime agitatae, haud vana fit suspicio; vid. VIII, 140. §. 1 ibiq. nott. IX, 48. III, 80 ibique nott. Vol. II. p. 152. Nec inde mirabimur, Persis, aliis barbaris, subinde

---

*) Hinc recte pronuntiasse existimo Oppertum (in: Journal Asiatique Ser. IV. Tom. XVIII. p. 349) haec: „Si l'inscription de Bisoutoun ne nous constatait que le fait, que le père de l'histoire, quoiqu' il ait été calomnié et traité de menteur, est l'historien le plus sincère et le plus consciencieux de l'antiquité, nous lui serions redevable de beaucoup au nom de l'appréciation de la littérature grecque.“

ea tribui, quae in Graecum potius hominem, sophistarum et rhetorum in scholis nutritum et educatum conveniant. Vid. III, 71. 72. 80. V, 4 (T. III. p. 7). V, 24. VII, 10. §. 4 coll. VII, 102. 152. VIII, 26. VIII, 140. §. 1 et conf. annotationem ad hos locos. Add. I, 8. III, 53, alia id genus: eodemque haud scio an pertineant, quae Solonem et Croesum colloquentem (I, 30 seqq.)*), aut quae I, 207 Croesum dicentem facit**). *Anaxagorae* philosophiam Herodoto cognitam fuisse e loco III, 80, ubi sententiam *Anaxagorae* decretis similem enuntiat***), quis colligat; praesertim cum alio loco II, 22 (ubi conf. nott. Vol. I. p. 473) contra *Anaxagorae* sententiam de Nili inundantis causis edisserat historiae scriptor et aliis quoque in rebus ab hoc philosopho valde dissentiat.

§. 10.

Sed haec exigua modo fontium indicia sunt, e quibus Herodoteum opus fluxisse existimemus! Multo plura, imo plurima, quae eo continentur, ipse in itineribus comperit, ipse vidit; eoque potissimum praeter locorum et regionum, quas ipse visit, descriptiones retulerim quae de templis, portentis, oraculis, donariis, aliis id genus, aut etiam de ipsa rerum historia his ipsis in locis comperta perscribit nunquam non indicato fonte vel auctore. Ut paucis dicam, quod sentio, vel ipse vidit, quae scripsit, vel a sacerdotibus, quos illa aetate per orientem inprimis unos doctos gerum gestarum notitiam habuisse constat, accepit sciscitando vel a mercatoribus, quos in itineribus convenit, uti iam supra monuimus. Praeiverant Herodoto qui vulgo vocantur logographi, qui fabulas antiquitus traditas literis ut consignarent eoque modo posteritatis memoriae traderent cum unice sibi proposuissent, in ipsum rerum sic traditarum argumentum minime inquisiverunt, satis habentes, ea, quae ore tantum adhuc tradita erant, scriptis mandata posteris tradere. Quam logographorum rationem iam Hecataeum quodammodo deseruisse indicat prooemium illud, quod ad Genealogiarum opus nunc referunt (cf. Müller *Fragm. hist. Graec.* I. p. 25), apud Demetr. de Elocut. §. 12 his verbis conceptum: *Ἐκταῖος Μιλήσιος ὥδε μυθεῖται· τὰδε γράφω, ὥς μοι ἀληθῆα*

*) Vid. quae de his monuimus in notis ad h. l. Vol. I. pag. 64 seq. Quare Daunou (*Cours d'Etudes historiques* T. VIII. pag. 116) valde veretur, ut totum hoc colloquium revera unquam fuerit habitum.

**) Quod vero I, 155, ubi Croesus Cyro consilium dat, Lydos ut effeminatos reddat, Wachsmuth (*Hellen. Alterthumsk.* II, 2. p. 17 s. II. p. 352 ed. sec.) quaerit, hoc Croesi consilium ex iis, quae Graeci tyranni iam tum fecerint, num profectum sit, an ex Graeca omnino fluxerit sententia, frustra mihi quaerere videtur. Neque enim talia absunt a regum orientalium more atque indole.

***) Ubi in fine leguntur haec: *ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνι τὰ πάντα*, quibuscum iungere licet, quae I, 103 exstant: *πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῆξ ἢ πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα*, ad quos locos vid. nott.

δοκέει εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοί τε καὶ γελοῖοι, ὥς ἐμοὶ φαίνονται, εἶσιν. Quae sane indicant scriptoris animum a receptis superstitionibus liberum et veri inveniendi studiosum, ingenium acre et sollers in fabularum traditarum farraginem inquirens eamque diiudicans: adeo ut auctore Creuzero *) Hecataeum rerum scriptorem *criticum* utique vocare possimus, praesertim cum alia quoque, eodem docente Creuzero, accedant, e quibus crisin quandam illum historiae adhibuisse luculenter pateat. Herodotum eodem titulo quin ornemus, nil video, quod obstet; ut in quo scriptore omnia concurrunt, quae *patrem historiae* illum summo iure vocari evincunt. Cum enim prioris aetatis historiam perscribenti ad antiquitatem esset regrediendum, quae non nisi e monumentis, templis, carminibus, fabulis cognosci poterat**), Herodotus quatenus quae de his tradita invenit accepitque, literis consignavit et qui ferebantur λόγοι, eos in suum retulit opus, ipse quodammodo *λογογράφων* in numero iure habetur. Neque vero in eo acquievit, in quo priores *λογογράφους* ante ipsum substituisse modo diximus, sed amplius in rerum traditarum nexum causasque et in eam, quae inde enascitur, rerum gestarum veritatem ordinemque inquirendum ratus a priorum scriptorum via multum discessit, eoque ipso ostendit veram historiae notionem se animo impressam habuisse. Unde sane nemo mirabitur in tali scriptore *artis criticae* initia bene cognosci posse. Vid. modo nott. ad III, 122 (Vol. II. p. 237). IV, 173. p. 610, IV, 179. p. 618. Vol. II, et VII, 30 p. 479. Vol. III. Cum igitur veri historici partes, hoc modo vera a falsis seiungens, explere studuerit Noster, quaeritur, num qui verum scribere *voluerit*, id etiam praestare *potuerit****). Nam *voluisse* verum tradere Herodotum, neminem, qui Herodoteas Musas accuratius perlegerit, dubitaturum confido, nec opus pluribus commonstrare, nullo timore partiumve studio captum fuisse Herodotum, quo minus quod verum ipsi fuisset visum, libere et ingenue enuntiaret. Vid. modo, ne plura, nott. ad VII, 132. Vol. III p. 634. et ad VIII, 123. et conf. Meierotto: Sur Herodote et le but de son histoire (Mémoir. de l'Academie royale de Berlin 1792 et 1793. p. 615. 618. 620 seq.). Pertinent huc etiam, quae pluribus locis in annotatione diximus de nimio, quod scriptori imputant, erga Athe-

*) Die histor. Kunst der Griech. pag. 86 coll. 78 (p. 68. 280 ed. sec.). Fragmm. historicc. pag. 15. Aliter de his statuit Mure: Critical history of the language etc. IV. p. 159.

**) Hinc tam sedulo donaria, portenta, oracula ubivis recenset: quippe unde narrationi ex parte fides erat adstruenda, praesertim in rebus dubiis aut vario modo traditis. Conf. modo I, 50. 52. 92. II, 44, ne plura. Bene dixit Meierotto in scriptione mox laudanda p. 602. 603: „Les oracles, accomplis ou non, n'en étoient pas moins de nouvelles sources historiques où l'on puisoit ce qui avoit dû être un objet de recherche et devenir un principe d'action pour des états entiers ou pour des personnages célèbres; c'étoient des textes d'événemens toujours énoncés dans le style favori des Grecs: Herodote ne pouvoit donc les passer sous silence.“

***) Vid. Creuzer: Histor. Kunst d. Griech. p. 100—112 (p. 79 seqq. ed. sec.).

nienses studio ac voluntate deque inimicitia in Spartanos *) Corinthiosque **).

Atque illud veri studium in Herodoto arcte coniunctum invenimus cum omni animi indole, ut sane quaecunque mortalem illa aetate praestare potuisse consentaneum est, ea Herodotum eximie praestitisse putemus. Insignis hanc quoque in rem locus II, 99, unde tota disputatio nostra erat exorsa, ut in quo tam diligenter ea, quae ipse vidit, comperit, iudicavit, ab iis, quae aliorum narrationibus debuit, distinguit; haec enim, uti diximus, affert addito verbo λέγουσι, φασί etc. Conf. Meierotto l. l. p. 610 et vid. potissimum Herodot. I, 184: ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω, et locos paulo ante allatos IV, 173. 179 ibiq. nott. Sic scribit II, 43: ὥς ἔλπομαι τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. Add. II, 123 init. τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοιςι χράσθω ὅτε τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. II, 120 init. ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι τάδε ἐπιλεγόμενος. Et confer sis quoque II, 29. 53. 113 seqq. III, 45. IV, 173. 187, ne plura. Hinc maxima cum religione in rebus dubiis mirisve suam sententiam eloquitur nec raro se quid certo affirmare posse negat, uti III, 115 ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν et quae similes formulae exstant I, 57. IV, 16, ubi cf. nott. p. 304. IV, 25 ibiq. nott. p. 326. I, 172. IV, 187. V, 9. VI, 14. VIII, 8 ibiq. nott. T. IV. p. 12. Contra I, 140 init. ait: ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. Hinc quoque fluxit illud studium diversas, quae super eadem re ferebantur, traditiones colligendi, discernendi et diiudicandi (ut VII, 150. VI, 134. IV, 11. 12. V, 44. 45. 85. 86) suamque ipsius hinc deductam sententiam subiiciendi (ut II, 53. IV, 96. III, 45), quo verum omnino erueret, ut I, 22. II, 120 coll. 1, 5; hinc illae dubitationes in rerum mirarum enarratione, quibus illa aetas eam fidem habebat, quam ipse scriptor addere non audet minime credulus aut eo usque superstitiosus, ut portentorum narrationes a naturali rerum cursu alienas continuo probet. Praeter locum supra iam allatum II, 123 coll. II, 45 vid. potissimum I, 182 (φασί δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες κ. τ. λ.) ibiq. nott. Vol. I. p. 362. IV, 96 (ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου [de Zamolxi agitur] καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν) ibiq. nott. Vol. II. p. 487. V, 86 (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τω) coll. IV, 42. III, 3. (λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός II. p. 7), III, 115. II, 156. VI, 84. 121. VII, 133 coll. 137. IV, 105 (ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἔσσαν καὶ ὁμνύουσι δὲ λέγοντες). V, 22: Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους

*) Vid. VI, 108. Vol. III. p. 378. VII, 102. p. 589 seq. VIII, 3. VIII, 94. 139 coll. VII, 139. IX, 21. 22. Add. qui in eandem fere sententiam disputavit, Friedrich in Programmata Zerbst. 1852. 4.: Herodoti de Atheniensium et Lacedaemoniorum ingenio et moribus quae sententia fuerit.

**) VIII, 94, ubi vid. nott.

τοὺς ἀπὸ Περδίκκω γεγονότας, κατὰ κεῖρα αὐτοὶ λέγονται, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνει ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδείξω ὥς εἶναι Ἕλληνας. Add. VIII, 30. *) Talia qui scribit, eum vulgi superstitionibus superiorem fuisse iure dixeris; praesertim cum studium res miraculosas e naturali rerum cursu explicandi insigniter prodat IV, 32. VI, 81. II, 21 coll. VII, 133. VII, 20. Ac parem diligentiam produnt disputationes de Nili incremento eiusque causis II, 21 seq., de aetate sacrorum Herculis II, 44; de literarum et scripturae inventionem V, 58; de Helena rebusque Troianis II, 113 seqq. 120 seqq. (cf. nott. Vol. I. p. 674 seq. 687); de Cypriis carminibus II, 117; de Cyro I, 95; de Melampode II, 49; de Aegypti natura II, 5. II, 12: τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ περὶ ὅμαι καὶ αὐτὸς οὕτω κἀντα δοκέει εἶναι, ἰδὼν κ. τ. λ., alia. Neque in talibus poëtarum auctoritatem ipsi offecisse, e loco insigniori II, 120 apparet**), quamquam in rebus sacris arcanisve religione quadam se obstrictum fuisse, quo minus non omnia, quae cognita habuit, eloqueretur, sed silentio quaedam praetermitteret, ipse ingenue profitetur II, 3. 45. 46. 65. 170. 171. Qui autem tanta cum cura et veri studio ubique egit, qui verum sine ullo timore annuntiare audet***), ab omni mendacio alienus†); cum verum unum in omnibus ut erueret, sibi propositum haberet, eum verum dicere voluisse utique concedemus.

Iam venio ad alterum, quod requiramus, verum ut tradere patuerit Herodotus. Qui verum unum ut traderet, longinqua suscepit itinera, omnes subiit viarum molestias atque labores, quo ipse visens verum videre aut sollicitando a singulis compere qua mira parumve credibilia aut a rerum naturali cursu ceperat, diligentius in ista inquisivit iustamque his ad persuasit crisin, nec superstitionibus vulgi nec praecipue captus nec credulus nimiumque religiosus, sed perspicax ipse observavit, enarrandis, accuratissimus, num eum fuisse negabimus? At verba dare poterant ipsi quos sacerdotes sive mercatores eoque modo ipsum fallere care. Num vero, quaeso, in toto historiarum opere historiae pater, cui tam facile imponas? Equidem hoc puto in viro tam cauto tamque sollerti et diligenti qualem Nostrum fuisse libri superstites indicant, in quo periturus locus, e quo illum consulto in errores deductum aut se decipi passum esse, liquido commonstrare possis. Nam quod ad Aegyptias res potissimum confugiunt, a sacerdotibus Aegyptiis verba Herodoto data esse clamitantes, id quam infirmum sit, singulis locis in annotatione

*) Similem fere in modum scripsit Arrianus Exped. Alex. II, 12, 12: καὶ ταῦτα ἔγωγε οὕτως ὡς ἀληθῆ οὐτε ὡς πάντῃ ἀπίστα ἀνέγραψα. VII, 15, 8: καὶ ταῦτα οὐτε ὡς ἀρεκῆς οὐτε ὡς ἀπιστον πάντῃ ἀνέγραψα: quae una cum aliis attulit Sintenis. in Jahrb. f. Philolog. Vol. XVI. p. 162 seq.

**) Conf. Creuzer: Hist. Kunst d. Gr. p. 105 (p. 83 ed. sec.).

***) Conf., ut alia taceam, nott. ad VIII, 72.

†) Conf. V, 50 ibique nott. Vol. III. p. 78 seq.

ostendimus; alia hanc in rem disputavi in Iahnii et Klotzii Nov. Annall. philoll. et paedagg. VI. p. 209 seq., quae hic repetere non vacat. Non loquor hic de iis, quae ad ipsam terram eiusque naturam pertinent, aut ad animalia, quae Aegyptus nutrit, aut ad homines eorumque mores ac totam vivendi rationem, aut ad templa aliaque monumenta miranda, quae ab Herodoto describuntur; ipse enim haec vidit comperitque Aegyptum totam perlustrans; sed ea potissimum intelligo, quae praeterea ille tradit ad religiones spectantia aut ad historiam et cum ea coniunctam chronologiam: eoque potissimum refero, quae loco iam supra laudato II, 99 leguntur: μέχρι μὲν τούτου ὅπως τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἐλέων, κατὰ ἤκουον, προσέεται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Aegyptiorum igitur sermones se referre profitetur, idque non sine cautione quadam, quae satis ostendit, Herodotum non eum fuisse, qui tam facile sibi imponi passus sit aut temere fidem narratis tribuerit. *Helio-politas* autem sacerdotes et *Memphiticos* potissimum fuisse, cum quibus Herodotus (per interpretes opinor) versatus sit, iam in nott. ad II, 3 (Vol. I. p. 432) et II, 99 (Vol. I. p. 641) significavimus*) indeque etiam haud scio an repetendum sit, quod de Thebis ac Thebanis rebus pauciora nobis traduntur (cf. II, 15 ibique nott.): quamquam Thebas quoque Nostrum adiisse, sacerdotes consulturum satis patet ex iis, quae II, 3 leguntur. Quo eodem loco de rebus Aegyptiorum sacris Noster haec pronuntiat: τὰ μὲν νῦν ἴτων, οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγήσθαι, ἔξω ἢ ἐν μούνον, νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν εἶναι ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκασόμενος^{*)}. Itaque non ex professo de rebus sacris ipsisque m esse declarat, sed obiter tantum nec nisi ipsa reoque ita peragit, ut, si quid prodatur, quod ad altiorementiam pertineat, veniam a diis sibi petendam potest. μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰκοῦσι καὶ παρὰ θεῶν ἡρώων εὐμενέῃ εἴῃ) atque aliis locis ea, quae diio premere malit, ne res arcanae effutire videatur (vid. 1), inter alia haec professus II, 65: τῶν δὲ εἵνεκεν ἔγοιμι, καταβαλεῖν αὐτῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρῆγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγγέεσθαι. Cum igitur maxime refugiat de rebus sacris dicere, nil mirum, vel de deorum ordinibus, quod est

*) Conf. etiam II, 105, 142. Ab his *sacerdotum* relationibus bene distinguit Noster ea, quae per *interpretem* (ἐρμηνεία) accepit II, 125, ubi vid. nott. Unde quod Lepsius (Chronolog. d. Aegypt. I. p. 248) effici posse putat, Herodotum rarius cum ipsis sacerdotibus esse collocutum, ac pleraque debere his interpretibus, hominibus plebeiis atque rudibus, ex genere eorum, qui nunc Cicerones apud Italos vocantur, merito adversatus est Alfr. de Gutschmid in Philolog. X. p. 643 seq. ad Herodotum ipsam iure provocans, qui ipsos sacerdotes auctores semper indicat atque ab his interpretibus probe distinguit.

**) Conf. quoque Nitzsch: „Herodotea“ in programme Duisburgensi anni 1857. 4.

fundamentum omnis de diis Aegyptiis doctrinae (II, 43. 46. 145), pauciora tradi, quam vellemus, neque ea, quae ad systema, ut dicunt, Aegyptiorum numinum constituendum atque Aegyptium Olympum componendum sufficere queant: quod eo magis dolendum est, quando recentioris aetatis viros doctos, qui ex ipsis Aegyptiorum monumentis haec constituere conati sunt, mirum quantum inter se differre videmus, adeo ut vix quidquam certi de his constare videatur. De singulis autem diis eorumque nominibus (cf. II, 50. 63) et muneribus si quae traduntur, illud teneri volumus, Herodotum, Graecis cum scriberet, natum esse, ut Aegyptiorum deos ad eos Graecorum deos similem quandam vim ac naturam habere viderentur, eoque de Iove (II, 42 seq.), de Hercule (II, 42. 43. 145), de O (II, 42. 123. 144), de Marte (II, 63), de Pane (II, 46 col. Horo-Apolline (II, 144), de Iside-Cerere (II, 59), de D. de Vulcano (II, 3. 99), aliis produntur. Atque haec ipsa quodammodo indicat, quae ad numina Aegyptiaca ipsa intelligenda, quae vim comprehendendam accedere possimus, adiuvantibus ipsis numinum imaginibus, quae in monumentis adhuc conspiciuntur, atque inscriptionibus, quae notis hieroglyphicis, ut vocant, inculptae sunt: quamquam maximam cautionem in his rebus, quae nondum ad liquidum prorsus adductae sunt, adhibendum esse nemo nescit: si vero lucis quid inde acceperit Noster, id certe valere potest ad fidem scriptori vel in his rebus firmandam eiusdemque studium comprobandum. Quod ad *historiam* attinet et *chronologiam* cum ea coniunctam, Herodotum in plerisque certe vera tradere, quae cum iis congruant, quae ex ipsis Aegyptiorum monumentis cum aliqua certitudine eruta sunt, satis monuimus singulis locis, quibus haec traduntur: sed simul ea in universum respici volumus, quae in not. ad II, 124 (Vol. II. p. 707) et in Excurs. XIII. ibid. p. 882 monuimus, ad ea, quae de Aegypti historia, praecipue de singulis regibus eorumque temporibus proferuntur, recte diiudicanda, praesertim cum, quae Noster memoriae prodit, ea haud raro ab ipsis monumentis, quae adhuc exstant, comprobata inveniantur. Quare rectum de his iudicium tulisse existimamus Grotium: History of Greece III. p. 407 summa fide dignum esse Herodotum arbitrantem in iis, quae ipse viderit, eundemque ea quoque, quae ab aliis acceperit, accurate quidem referre nec vero temere omnibus fidem habere, sed admodum caute in omnibus agere. Ac nuper qui eandem quaestionem de fide Herodoti in rebus Aegyptiacis tradendis accurate tractavit Al. de Gutschmid in Philolog. X. p. 636 seqq., is recte (p. 652) pronuntiat, quin Herodotus fidelissime quaecunque audivisset, retulerit, neminem dubitaturum, qui reliquos eius libros probe legerit: qui quod nonnulla Graeco colore tinxerit, id eius aetati esse condonandum: atque, ut supra iam monuimus, semper in his id tenendum esse volumus, Graecorum in gratiam Nostrum scripsisse iisque se accommodare semper studuisse, ut, quae scriberet, facilius et melius intelligi possent a Graecis, quippe colore Graeco quodam inducta. Optimis sacerdotum fontibus Herodotum in enarranda Ae-

gypti historia usum esse, et fidelissime, quaecunque inde hausisset, expressisse idem Gutschmid l. l. (p. 656 seqq.) monstravit ac per singula persecutus est, summam in his diligentiam non minus adhibitam esse ratus, quam egregium iudicium in ipsis fontibus deligendis et certâ rerum scientiâ ab incertis vulgi rumoribus distinguenda, adeo ut nonnulla, in quibus errasse videatur historiae pater, facile condonari possint (p. 660). Quod denique ad *chronologiam* attinet, hunc quoque per singula, quae hic respicienda sunt, pari cura pertractavit idem vir doct. (661—686), in fine disputationis haec enuntians, quae ipsis viri verbis hic repetere iuvat: „In temporibus computandis erravit qui (Herodotus) in eo, quod aetates hominum et regnorum tempora ite distinuit, sed in universum etiam in hac parte narrationis suae, maxime detrectari solet, ut alias, Aegyptios fontes fideliter ex- it.“

Atque Herodotum, quem verum voluisse tradere ostendimus, potuisse quoque illud tradere crediderim nec quidquam ab eo praetermissum, quo huic officio satisfaceret. Satis fecisse autem Herodotum tum ea, quae attulimus, commonstrant, tum omnis operis indoles, vividus ille ac natus color, qui nil habet quaesitum, nil fictitium, quique ab omni fucio inani prorens est alienus *). Et nostra aetate, qua tot peregrinatores remotissimas quasque Asiae et Africae plagas peracrutati sunt, pleraque fere eorum, quae de his ipsis regionibus adhuc incognitis apud Herodotum tradita exstant, quorum haud pauca prius vix ullam fidem merere videbantur, nunc ita exacte et accurate reiue tam convenienter tradita inventa sunt, ut iure mireris, qua diligentia Herodotus singula perlustraverit et examinaverit nec unquam fere lapsus falsuave sit **). Qui igitur in iis, quae ipse vidit comperitque, non falsus est, num eum tam facile ab aliis falli potuisse credibile est, praesertim cum tanta crisi, quae ne nostrae quidem aetatis virum dedeeat, iudicio tam subacto, quaecunque accepit, disquirat nec ulla re se deterreri sinat, quo minus verum inveniat. Est quidem Noster *λογωγράφος*, quatenus veterum *λόγους* accurate et religiose retulit; sed idem quoque historicus, historiaeque pater vocandus, si quidem veram illam historiae notionem, quam animo impressam habuit, primus quoque in opere superotite exhibere studuit.

§. 11.

Hanc autem historiae notionem ipse indicare videtur in operis ingressu, ubi ambitum declarat initiumque rerum ab ipso narratarum constituit. Loquitur enim ita I, 5: *ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι*

*) Vid. Dahlmann: Herodot. pag. 184 seq.

**) Nolo hac in re testimonia congerere, quae affatim Herodotei libri quâvis fere paginâ exhibent. Atque vel ubi errat, facile erroris causam intelligas. Uno defungar exemplo II, 34; ubi vid. nott. (Vol. I. p. 500).

ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημῆνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιῶν· τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρὰ· τὴν ἀνθρωπητὴν ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τῶντῳ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Reiicit igitur, quae de prioribus temporibus fabulis involuta ferebantur et a logographis tradebantur; maluit certa sectari indeque suae historiae initium ducere a Croeso, de quo primo certiora ipsi innotuerant, Lydiam, ubi olim ille regnarat, perlustranti. Hinc statim post mentionem rixarum, quae inter Graecos barbarosve, quibus enarrandis suum opus destinarat *), olim exortae in Darii et Xerxis expeditionibus quasi repetitae finemque assecutae videantur, narrandi initium facit a Croeso Lydo; quoniam, nisi, quae bellis Persas inter atque Graecos gestis proxime antecesserint, accurate cognoris, haec ipsa bella eorumque rationes et causas vix rite intellexeris **).

Per Croesum sponte devenimus medias in Lydorum res, quas Noster hac occasione oblata, quam etiam in aliis nunquam praetermittere solet, ut scilicet quaecunque de aliqua terra eiusque incolis rerumque gestis comperta habeat, in medium proferat, accuratius et diligentius persequitur; Lydorum vero regnum cum a Persis duce Cyro eversum esset, paulo ante quam Graecis bellum esset illatum, oratio redit ad Cyrum et Persici regni initia, quae Medorum quoque imperium, unde illud exorsum erat, complectuntur. In Persis autem eorumque rebus gestis iam ita

---

*) Vid. modo operis prooemium: Ἡροδότου Ἀλικαρνησέως ἱστορίας ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά τὰ μὲν Ἕλλησι τὰ δὲ βαρβάροις ἀποδεχθέντα ἀκλεᾶ γένηται, τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἵτιν ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι (ubi, quod hoc loco addere placet, Aug. Matthiae in Ephemerid. Ienenss. 1828. nr. 169. p. 389 τὰ τε ἄλλα reddi vult: *quam reliqua*, quoniam in antecedentibus sensu quidem contineatur verbum διηγείσθαι. Sed ita iam Wyttenbachius, quem attulimus, locum intellexerat in Selectt. historicc. p. 338. Aliter haec explicare video Ostermann. (in Jahrb. f. Philolog. Vol. LXXVI. p. 596), qui verbis Ἡροδότου Ἀλικαρνησέως ἱστορίας ἀπόδεξις ἥδε titulum operis quodammodo indicari ratus a sequentibus verbis ὡς μήτε κ. τ. λ. novam periodum institui ac post τὰ τε ἄλλα verbum ἀπέδεξε inseri vult. Equidem in ea, quam dedi, interpretatione huius loci subsistere malim.

**) Herodotus si chronologia duce historiam enarrare voluisset, ab Assyriis potius proficisci indeque ad Medos Persasque et ad bella cum Graecis gesta descendere rerumque historiam ad sua usque tempora continuare debuisset. Neque vero tale universale quod dicunt historiae opus ille condere voluit, quamquam quale nunc exstat, talis operis vices utique nobis sustinere debet; sed bella barbarorum cum Graecis enarrare et quidem ipsis Graecis in animo habuit; itaque ab ea terra exorditur, quae rixarum omnium origo et quasi fons Graecorum ora maxime in se converterat; atque e Lydia demum ad Persarum ac deinceps ad Graecorum res transit. Monuit Creuzer: Hist. Kunst d. Gr. p. 138 (p. 108 ed. sec.).

versatur oratio, ut vel Graecorum res his magis annexae videantur, quorum ipsorum libertas a Persarum invasione vindicata salusque asserta praecipuum operis argumentum haberi debet*). Nam in eo vim suam apertissime declaravit divinum numen, quod omnes moderatur res humanas et in rerum natura sic dominatur, ut, qui illud non revereant, anno persentiscant. Id igitur cum in m, insigniori quodam modo apparuit pater enarrandum sumpserat. Itaque finem libri primi exponuntur, oratio quo res persequitur: in quibus cum neat locum, pro more suo Herodotus: indole, incolis, sacris, aliis uberius rium Hystaspis, qui quomodo Cam: extincta ad regnum evectus sit et exponitur. Sequuntur reliqua ab eo populia gesta, quae ipsa occasionem ac Libya pluribus disputandi (nam cognitae fuisse videntur); tum exae: quo ipso demum ad praecipuum auctor accedit libro quinto. Thraactam, Ionum rebellionem ab Aristail expeditionem in Graeciam enarrat; omesticas, quales illa fuerint aetate, expeditione, quae pugna Marathotavo de Xerxis expeditione in Graecis huius belli vicibus usque ad Perst**).

12.

asse, quae in his libris posteritatis plura alia his addita et inserta videntur cum nollet, in medium protulit, tilia aut ad finem, quem assequi voluerodoteis libris haud paucae occurrunt quibus satis diximus in nott. ad I,

3r. p. 139 (p. 109 ed. sec.): „Die Perthe der Grundfaden, auf dem das ganze ruher sind es, gegen welche die grouse en ist.“

n argumento et narrationis connexum. in Herodot. p. 138 seqq. et Daunou: p. 105 seqq. (Leçon. V—XXXIV). Argumenta singulorum librorum Herodotici in Biblioth. Graec. II. p. 330

DE VITA ET SCRIPTI

23. 56. 131. III, 60. IV, 30. 145. 167. V, 108—113, ubi vid. nott. *Homeri* exempl esse observat Dionysius Halicarnassensis (VI. p. 771 R.) his verbis: *συνειδὼς γὰρ ἔχουσα διήγησις ἂν μὲν ἀναπαύσειε τινὰ ἀκροαμένων ἡδέως διατίθῃσιν, ἐὰν δὲ ἐπὶ πάντων τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν λήθῃ ποιῆσαι τὴν γραφήν, Ὅμηρου ξητὸ βιβλίον ἦν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς αἰεὶ τὸ πλεῖον ἐπιζητοῦμεν. Neque hae ut ipsam narrationem perturbent eiusque ut, quod primarium sibi habuit Herodotum sibi proposuerat, id minus commarium, quo omnia singula continentur unde lucem suam ac quasi vim accipiant, ris, orbis terrarum dominis, Graecorum vindice Graecos adiuvante prosperumque operis finis, ubi de barbaris vindicta sunt. Ita et Graecos libertatis studio vindictam a. divini numinis vim commo amore aequae ac piæ in deos reverentiæ con animum penetraret religiosissimumque red eundem ab omni mendacio fidemque inde tionibus, in quibus ubivis reperimus virtutum nec ipsis Graecis patrocinantem consibi videdebatur. Vid. locos supra allatos.*

Hoc vero cum unum sit primarium, ad se revocans, Herodotum, rerum acrisimilia sectantibus adscribamus eiusque habebimus, quippe quae licet multa ac quoddam corpus constituent. Etenim Herodotus et barbarorum res persecutus est in opere *σιν, ἀλλὰ συμβέβηκε τῷ μὲν μίαν ὑπόθεσιν*

*) Vid. Creuzer. l. l. p. 141 (p. 110 et (De Thucyd. iud. p. 140 sive VI. p. 826) lanicum statuentis narrationem secundum l. Et conf. quoque Meierotto in scriptione sup

**) Haec qui reputet, mirabitur profectum venire potuerit, Herodotum contra scriptore famosissimo *Voltario*, adeoque ha siècles de distance l'un de l'autre Herodot rapport la même idée de l'histoire. Herod traditions plus qu'il ne l'examine; la critique, sa philosophie est plus haute, ses plus sûres; mais tous deux ont le même but les hommes, quel aspect offrait la société. historiques T. VII. p. 533.)

τὸ ἐν σώμα· τῷ δὲ τὰς πολλὰς καὶ οὐδὲν ἐκινύας ὑποθέσεις προειρημένῳ
 σύμφωνον ἐν σώμα πεποιημέναι, ut observat Dionysius l. supra l.
 Nam multum utique adest, ut, qui ὁμηρικώτατος iure appellatur*),
 singulis locutionibus, dictionibus, vocabulis
 unum opus translatis, quod proxime adscen-
 di olim literis consignabantur, vel in soluta
 sermonis vestigia retinere debuit, ut etiam
 niamus in omni operis indole atque confor-
 missime accedente**). Quare nos vel in sin-
 rodotum leguntur, interpretandis maximam
 l ex Homero sermone usuque dicendi de-
 iplar expressum videretur, sedulo indicare-
 fere pagina nobis attulisse videmur, unde
 ocutione Nostrer pendeat quantumque inde
 um converterit. Ex Homero***) quoque

ve sublim. §. 12: μόνος Ἡρόδοτος Ὀμηρικώ-
 Homerum et Herodotum coniungit Nicolaus
 raec. III. p. 455 Spengel). Conf. etiam nott.
 o Homeri exemplum secuto eundemque imi-
 toquo Meierotto l. l. p. 581. 584 seq. 586. 588.
 ngh. De Herodoti philosoph. p. 18 coll. 21 et
 pag. 183 seq. 185. 188 seq.

itor. Kunst d. Gr. p. 146. 148 coll. 155 (p. 114
 oettiger: Prolus. De Herodoti historia ad
 us accedente Prolus l. Vimar. 1792. 4. Pro-
 Ruperti et Schlichthorst. Comment. philoll.
 . p. 54. (Boettigeri Opuscul. colleg. et edidit
 182 seqq. 193 seqq.), Geinor. in Mém. de
 p. 101 indeque vernacule Gatterer. hist. Bibl.
 i, vel nostrae aetatis poëtis argumenta prae-
 nim Herodoti narrationes, quales sunt de
 Rhampsiniti thesauro, de Cleobi ac Bitone,
 nodi rebus, carminibus singulis tractavit vir
 ndicare iuvat: Ballads from Herodotus by

ri atque imitatione sermonis Homericum id quo-
 um Homeri carmina, qualia nunc feruntur,
 et Alexandrinorum curâ perpolita novisse et
 t sententia, de Homero Iliadis et Odysseae
 his carminibus, quae Homero iam sua aetate
 quae ipsi supponerentur carmina Cypria:

vid. II, 116. 117 ibique nott. coll. II, 53 (Exc. VII. p. 855 seqq. T. I.) et
 II, 120. — IV, 29 coll. 32. — V, 67. VII, 161. II, 23 coll. IV, 32. Conf.
 Creuzer. l. l. p. 155 seq. Moneo hoc propter eos, qui Homeri carmina per
 multorum annorum adeoque seculorum decursum orta, postmodo demum a
 Pisistrato Athenis in unum corpus, cui Homeri nomen fuerit praepositum,
 collecta esse putent. A qua sententia longe abesse patrem historiae, non
 est quod operose commonstrem; qui cum Pisistrati res tam diligenter ex-
 ponat, num eum Pisistrati merita de Homero silentio praeteriisse credi-
 bile est? Tum sane non opus habuisset Homeri aetatem definire II, 53,
 quam carminum famâ ab historiae patre definitam vult Nitzsch. Melett. de
 Histor. Hom. fasc. II. P. II. p. 21. 38, ubi etiam bene monet, cum hac

ductam esse eam notionem, quam per Herodoti libros regnare modo diximus, *de divina mente* atque *invidia* sive *vindicta*, tradit Eustathius: qui num recte statuatur necne, deinceps intelligetur *); nos in naturam potius atque vim huius divinae mentis omnia moderantis et regentis inquiramus, quo simul Herodotei operis ratio melius nobis pateat ipsiusque scriptoris consilium in historia scribenda luculentius perspiciatur. De diis vulgo receptis quid senserit pater historiae, non ita enuntiat, cum piâ reverentiâ ductus **) talia celare mallet quam temere in publicum prodere; indeque etiam ea efferre noluit, quae mysteriorum doctrinae initiatum sanior atque purior ratio docnerat. Quamquam supra vulgus illum sapuisse et altius quid secum statuuisse, liquido ex iis patet, quae supra iam attuli de eius studio, res miras easdemque minime credibiles, cum a natura rerum prorsus abhorrent, ad id, quod verum est, revocandi atque e naturali rerum cursu explicandi. Atque huc etiam referre possis I, 131, ubi Persas, aliter atque Graecos, θεῶν ἀνθρωποφυέας statuuisse negat, eo ipso indicans, Graecorum deorum vulgo receptorum naturam sibi bene esse cognitam. Adde II, 53: ἐνθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴ τε δ' αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὅκοιόι τε τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρῶην τε καὶ χθὲς, ὥς εἰπεῖν λόγῳ, et potissimum ea, quae de Neptuno disserit VII, 129, ubi vid. nott. T. III. p. 630, quibus adde, quae leguntur VII, 133 in fin. (ubi vid. nott. p. 637) et 137 (ubi vid. nott. p. 642) et 189 (vid. nott. p. 738). VIII, 8. 77, ubi cf. nott. Hinc quoque IX, 65 fin. δοκέω δὲ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφραῖς οὐκ ἐδέξατο κ. τ. λ. Itaque recte mihi sic statuere videtur Jaeger Diss. Herodd. p. 31: „In universum in aprico est mentis Herodoti cum patria religione conspiratio. At non minus elucet, cum altiori collocatum loco, indicantem potius quam temere credentem ad eam accedere.“ Quae pluribus persecutus est in programme Hildesheimiens. anni 1856 Runge: „Herodots Verhältniss zum griechischen Volksglauben“ pag. 4 seqq. p. 22.

Quaeritur igitur, quid altius Noster senserit et qualem divini numinis notionem animo impressam tenuerit, ut ex ea, quae huius numinis est vis atque potestas in res humanas, rerum, quae accidunt, omnium sive natura sive necessitas intelligatur. Namque ex Herodoti sententia cum hominis certa sit conditio quaedam finesque positi ac termini, intra

---

Herodoti computatione egregie convenire Apollodorum, qui in aetatum seriem et notas accuratissime inquisierit. Tu vid. quae in Excurs. VII. p. 855 seq. de his disputavimus.

*) Conf. etiam Alb. de Longh. l. l. p. 27.

**) „Relativement au culte des Dieux, Herodote montre l'attachement le plus vif pour ce qu'on peut appeler la religion nationale et un respect profond pour tous les objets de foi, pour toutes les opinions religieuses que la tradition des pères avoit fait passer aux enfans et que le peuple avoit scrupuleusement adoptées.“ Meierotto l. l. p. 647. Et conf. quoque Alb. de Longh. De Herod. philosoph. p. 25. 26.

quos illum sese tenere necesse sit, certusque etiam opum ac divitiarum modus destinatus, eum, qui hunc modum divinitus constitutum excedere velit, divinum reprimit numen sive deus ille omnium rerum vindex, qui ordinem in rerum natura constitutum tuetur eo quod superbos homines altiusque sese efferre conantes a felicitatis quem obtinuerunt gradu deiicit atque calamitate immissa eos poenâ meritâ afficit. Quidquid enim in rerum natura nimium est atque iusto altius sese extollit, id divina illa vis reprimit atque intra fines suos compellit*). Hanc vero divini numinis vim in sua historia potissimum commonstrare voluit Herodotus; ad hanc omnia fere refert, quae inde demum suum locum accipiunt atque ordinem. Haec per totum opus quasi regnat primaria divinae mentis notio, qua deum omnium rerum moderatorem habeamus, qui aequabilitatem naturâ constitutam servet integram eamque omnibus modis tueatur incontaminatam. Hominis mortalis conditio, si cum illa divinae mentis vi ac potestate, cui ille se plane subiicere debet, comparetur, infirma atque debilis, eiusque virtus omnis consistit in ea temperantia ac moderatione, qua divino numini sive legi divinae et omnium in natura rerum ordine inde constituto, se subiiciat nec quidquam contra temere suscipiat, illamve legem egrediatur. His consentanea sunt, quae de humanarum rerum statu et vicissitudinibus, et de tristi ipsius hominis sorte hic illic enuntiata reperiuntur**).

Cum enim, quae ab hoc divino numine semel constituta sunt, mutari ac retractari nullo modo possint, apparet simul *fati* illa necessitas cum divini numinis notione arcte coniuncta, quam nemo unquam, neque mortalis neque deus ipse evitare aut mutare possit***). Hac vero dei omnium rerum moderatoris fatumque constituentis notione alteram quoque *divinae iustitiae* atque *providentiae* notionem contineri sponte intelligitur; de hac cum satis dictum sit ad III, 108. T. II. p. 198, nunc plura dicere non attinet; *iustitiam divinam* in iusta illa rerum omnium distributione servanda proportionemque divinitus in rerum naturâ consti-

---

*) Vid. potissimum VII, 10. §. 5: ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὥς κεραυνοῖ ὁ θεός, οὐδὲ ἑᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ μικρὰ οὐδὲν μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὥς ἐς οὐκλήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεός τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. — οὐ γὰρ ἑᾷ φρονέειν μέγα ὁ θεός ἄλλον ἢ ἑωυτόν, ubi vid. nott. Vol. III. p. 459, Creuzer: Histor. Kunst d. Gr. p. 149 seq. (p. 117 ed. sec.). Conf. etiam III, 108. IV, 166. VIII, 13 (ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖν τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλέον εἶη), alia, quae paulo post excitantur. Similem quandam sententiam profiteri *Dionysium Halicarnassensem*, alios, vidimus in nott. ad I, 32. Vol. I. p. 71.

**) Vid. verbi causa I, 32. 86. 207. III, 43. VII, 203 ibiq. nott. Vol. III. p. 755. V, 4 ibique nott. Vol. III. p. 7 seq. VII, 46. Vol. III. p. 524. Conf. etiam Alb. de Jongh. De philos. Herodot. p. 58 seq.

***) Vid. I, 91 ibique nott. Vol. I. p. 198. III, 43 ibique nott. Vol. II. p. 90. V, 33. 94. §. 4. VII, 18 ibiq. nott. T. III. p. 476. IX, 16. Hinc ne iis quidem sacrificiis, quibus mala divinitus imminetia avertere vulgo student mortales, ullam vim tribui videmus contra haec fati sive divini numinis decreta. Vid. VII, 191. 189.

tuta adversus impiorum ac superbiorum hominum conatus tuenda cerni volumus, quae cum improbos meritâ poenâ afficiat eamque vel ad stirpem illorum extendat*), divinae vindictae quoque vim habet iureque νέμεσις vocatur in Herodotea narratione**). Inde deus s. divini numinis illa vis fatalis, quae in vindicta tali cernitur, dolos fraudesque adeo nectere dicitur, quibus mortales superbos in perniciem agat, inscios quae ipsis immineant mala***): nec mirum, quod divinum illud numen hominibus ob nimiam felicitatem ultra terminos mortales se efferentibus et divini numinis naturam affectantibus *invidere* dicitur, deusque ipse vocatur φθονερός†). Neque tamen hac divini numinis vi fatigue necessitate omnem liberam hominis voluntatem arbitriumque tolli credam††), modo iustos intra terminos rerum naturâ atque aeterna necessitate mortali positos ille se contineat; quos si excedit superbiâ inflatus, divini numinis potestate repellitur, nec libere agere potest; nam quidquid agit, id irritum erit neque quidquam valebit contra aeterna divinae necessitatis decreta. Haec autem fati vis ac notio quam coniuncta sit cum poëtarum antiquorum, Aeschyli, Sophoclis, aliorum notione de fato eiusque necessitate, haud opus est pluribus commonstrare. Vid. modo Creuzer. in: Historische Kunst d. Griechen p. 152 s. p. 119 ed. sec. et conf. Chargé: De fati, quale Sophocles sibi finxit, natura (Colon. 1859) p. 11. Unius Aeschyli hîc mentionem faciam, qui in Persarum fabula idem fere, quod Herodotus sibi consilium propositum habuisse videtur, cum insigniori quodam exemplo commonstrare vellet divini numinis illam vim, qua superbiam mortalium sese efferentium reprimat

---

*) Prava parentum s. maiorum facinora in posteris puniuntur: de qua re vid. quae notavimus ad locos Herodoti maxime insignes: I, 91 (Vol. I. p. 198) VI, 86. §. 3 (Vol. III. p. 346). VII, 134. 137. 197 (Vol. III. p. 637. 642. 746).

***) Vid. potissimum I, 32. Vol. I. p. 71 et I, 34 coll. III, 40. 128. IV, 166. 205. VI, 84. VII, 137. VIII, 108 et 109. 129. IX, 64. Alb. de Longh. De philosoph. Herodot. p. 40 seqq., qui idem p. 50 de providentia.

****) Conf. II, 120 coll. IX, 91. — IV, 79 coll. II, 161.

†) Conf. I, 32 ibiq. nott. Vol. I. p. 71. III, 40. IV, 205. VII, 10. §. 5. VII, 46 fin. Alb. de Longh. l. l. p. 32 seqq., Boettiger l. supra l. pag. 205 seq. (Opuscc.). Quae sententia de deorum invidia ad Procopium usque pertinuit Goth. II, 8 sic scribentem: τῆς Τύχης ὁ φθόνος ὥδινεν ἤδη ἐπὶ Ῥωμαίους, ἐπεὶ τὰ πράγματα ἐν τε καὶ καλῶς σφίσις ἐπίπροσθεν προΐοντα ἔωρα.

††) Conf. Jaeger. Dispp. Herod. p. 40, ubi qui affertur locus VII, 157, eum huc minus referri posse credam. Quod vero idem Jaeger ab Herodoto tolli statuit internum rerum connexum sive pragmatismum, quem vocant, cum omnia extrinsecus imposita necessitate contineantur, secus mihi videtur. Inest utique pragmatismus in Herodoteo opere, sed diversus ille a posterioris aetatis historicorum ratione, qui cum ab humanis omnia ducant consiliis iisque omnia metiantur ac diiudicent, ab Herodoto discedunt divinitus quasi omnia constituyente et a divini numinis vi ea repete, quae illi naturali e rerum cursu, quem ipsum divinum Noster habuit, repetere atque explicare student. Conf. Creuzer: Die Hist. Kunst etc. p. 158 seq. (p. 125 seq. ed. sec.).

eorumque opes, vel si maximae videantur, confringat atque contundat: etenim ὕβρις Persarum fuit, quae deorum iram in Persas excitavit Persaeque inde ut prosternerentur, effecit*). Bene perspexit Jacobs (Vermischte Schrift. V, p. 586) et qui ab eo laudatur Suvernus. Add. Blümner: Ueber d. Idee des Schicksals in den Tragöed. d. Aeschyl. p. 83 seq. Hunc autem finem utrique propositum poëtam alio atque rerum scriptorem modo assequi studuisse, nemini mirum esse poterit, indeque etiam in singulis rebus enarrandis alterum ab altero hic illic differre consentaneum utique erit: quare iis locis, quibus uterque aut convenire aut alter ab altero differre videretur, sedulo id indicavimus, iterumque hoc loco Aeschyli versus, qui primarii sunt hac in re, comparari volumus 91 seqq. 470. 720 seq. 742 seq. 791. 805 cum Herodoti locis VII, 10. §. 5. 6. VII, 46 et potissimum VIII, 109, ubi quae Themistocles eloquitur, cum iis, quae Aeschylus sensit, apprime conveniunt: neque tamen hoc intelligendum, ut alterum ab altero expressum esse existimemus, aut Herodotum compilasse putemus Aeschyli scrinia, qui poëta num Phrynichi exemplo incitatus aut eum aemulatus ad Persarum fabulam conscribendam accesserit, id cum ad nostram rem minus pertineat, nunc praetermittamus, praesertim cum pluribus hanc quaestionem iam dudum tractatam esse videamus a Fr. Passov. in Melett. critic. in Aeschyli Perss. (Vratislav. 1818) pag. 7 seqq.: id unum hoc loco teneri volumus, quod nuper quoque professus est Fr. Althaus. in Diss. de historiae conscriptionis historia (Berolin. 1852) p. 39 quodque neminem, qui paulo accuratius Aeschylum et Herodotum et legerit et secum contenderit, negaturum esse confido: magnam adeoque summam utriusque viri reperiri similitudinem in hoc ipso operis fine atque in sententia de divina vindicta atque iustitia, qua omnia in mortalium rebus continentur et reguntur. Itaque unum fere idemque utrumque de rebus divinis et sensisse et spectasse credimus, adeo ut, si in quibusdam rebus iisque levioris momenti dissentire nec prorsus convenire secum videatur uterque, id ex diversa utriusque viri indole cogitandique ratione aequae ac diversa operis suscepti natura et tractatione repetendum esse censeamus. Neque vero id discrimen inter utrumque tantum esse credo, quantum sibi invenisse visus est vir doctus, qui nuper pluribus persecutus est utriusque scriptoris sententiam de deorum invidia (W. Hoffmann: „Aeschylos und Herodot über den φθόνος der Gottheit“ in Philolog. XV. pag. 224 seqq.) puriorem in his Aeschyli doctrinam esse pronuntiavit, Herodoti sententiam ea superstitione imbutam voluit, qua divinum nu-

---

*) Pertinent huc ea, quae Aeschylus Darium, commemorata clade Plataeensi, eloquentem facit vs. 802 (818 ed. Dind.) seqq.:

θῖνες νεκρῶν δὲ καὶ τριτοσπόρῳ γονῇ
 ἄφωνα σηματοῦσιν ὁμμασιν βροτῶν
 ὥς οὐχ ὑπέρφευ θνητὸν ὄντα χρεὶ φρονεῖν.
 ὕβρις γὰρ ἐξάνθοῦς' ἐκάρπωσε σταχυν
 ἄτης, ὅθεν πάγκλαυτον ἐξαμᾶ θέρος.

men non humana tantum specie praeditum, sed humanis quoque affectibus deditum proponatur*). Haec de Aeschylō sufficiant, quem ipsum Herodoto cognitum fuisse satis ostendunt, quae II, 156 leguntur, ubi Aeschylus Euphorionis filius solus inter poëtas priores Dianam Cereris filiam dixisse perhibetur: id qua in fabula dixerit poëta nescimus: nec magis dixeris, num Persas Noster cognoverit; nullum enim uspiam vestigium cernitur. Quid *Sophocles* de hac invidia deorum, quae dicitur, senserit, praeter alios docuit Lübker: *Sophocl. Theolog. u. Ethik* I. p. 57 seqq., neque haec aliena sunt ab iis, quae Herodotum secum statuisse supra exposuimus. Quin ad *Euripidem* similia transiisse videntur dicentem in *Alcest.* 1135: *φθόρος δὲ μὴ γένοιτο τις θεῶν*, et *Iphigen.* in *Aulid.* 1097. *μή τις θεῶν φθόρος ἔλθῃ* **). Neque vero hoc *fatum*, quale sibi constituerat Herodotus, prorsus convenit cum *fortuna*, quae vulgo dicitur, quantumvis subinde utriusque notio confundi et quasi coalescere videatur. Namque in *fortuna* (τύχη) inest temeritas atque inconstantia; in *fato* necessitas aeternusque ille rerum sive causarum nexus, quo ad divinae mentis ab initio haec ad certum ordinem constituentis vim omnia in rerum natura revocantur. Fatum igitur ut necessitatem ita mentem quoque divinam quodammodo in se continet, ad quam ea, quae in universa natura fiunt aequae atque ea, quae singulis hominibus accidunt, referantur necesse est***); fortunae notio vaga atque inconstans non certis finibus continetur, nec ipsa certum tenet modum ordinemque. Insignis hanc in rem locus exstat IX, 91: *εἴτε κληθόνος εἴνεκεν — εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος*, adeo ut vel ea, quae fortunā fieri videantur, a diis allata aut effecta perhibeantur. Cum enim ne fortuna quidem divinae mentis prorsus expers sit, hinc, opinor, dicitur *θείη τύχη* IV, 8, coll. III, 153, ubi cf. nott.

---

*) Vid. potissimum p. 254, ubi inter alia haec statuuntur: „Der göttliche φθόρος bei Herodot und bei Aeschylos sind also zwei wesentlich verschiedene Dinge [?]; bei Herodot ist es ein eifersüchtiger Egoismus nach menschlichem Muster, bei Aeschylos eine Aeusserungsform des göttlichen Rechtsgefühls.“ Conf. etiam p. 234.

**) Eadem sententia vere Graeca vel iis subesse videtur, quae *Livius* Camilum precantem fecit, „ut si cui deorum hominumque nimia sua fortuna populique Romani videretur, ut eam *invidiam* lenire quam minimo suo privatoque incommodo publicoque populi Romani liceret.“ (V, 21).

***) Tu vid. quae accurate de his exposuit Philipp. Iac. Ditges in *Programm.*, quod prodiit Confluentibus 1842: „De Fati apud Herodotum ratione,“ pluribus demonstrans, quantum haec Herodoti sententia „abhorreat ab obscuris quibusdam opinionibus de fati cuiusdam vi a diis seiuncta et, quam ipsi dii fuerint, superiore, ut vel cognatissima sit nostrae ipsorum de divina auctoritate sententiae“ (p. 16). His add., quae exposuit J. H. Lindemann: „Ueber des Herodot religiöse Weltansicht“ in libro qui inscribitur: „Vier Abhandlungen über die religiös-sittliche Weltanschauung des Herodot, Thucydides u. Xenophon u. den Pragmatismus des Polybios.“ (Berlin 1852) pag. 10 seqq. Comparari cum his quoque poterunt, quae de fato statuit Procopius ad Herodoti doctrinam quodammodo accedens; vid. Teuffel in: *Schmidt Zeitschrift f. Geschicht.* VIII. pag. 70 seqq.

(Vol. II. p. 276 seq.), V, 92. §. 3. I, 126 ibique nott. Vol. I. p. 262*). In iis vero, quae fati necessitate rerumque divinitus constituto ordine atque aeterno nec mutabili divinae mentis consilio fiunt, utitur verbo ἔδεε aut χρῆν**) aut similibus quibusdam. Et cum in his non tam accurate definitam notionem haberet, sed obscurum potius sequeretur sensum, nil mirum, quod in ipsis huius divini numinis appellationibus utique variat neque in una eaque certa appellatione acquiescit. Vocatur enim modo θεὸς***), modo ὁ θεὸς†), modo τὸ θεῖον††), quin etiam subinde δαίμων†††). Et huc quoque pertinet δαιμονίη τις ὁρμή VII, 18 et θεῖον πρῆγμα II, 66. VI, 69; huc faciunt quoque adiectiva θεήλατος VII, 18 atque θεοβλαβής I, 127. VIII, 137.

Ex hac autem fati atque divinae mentis notione fluxit *divinationis* opinio, quam attigi ad VI, 27. Vol. III. p. 257*†), nec inde miramur, tam crebro tantaque cum cura atque religione referri oracula, ostenta, prodigia, alia, quibus dii res futuras indicare solent mortalibus; nam ista quoque inserviunt ad divini numinis vim declarandam: id quod imprimis Nostrum voluisse supra diximus. Et qui reputaverit, quantum his tribuerit antiquitas, quantique momenti haec fuerint ad ea, quae cunque sive publice sive privatim agerentur, is curam eximiam, quam pater historiae illis impendit, necessariam quodammodo fuisse facile sibi persuadebit. Vid. nott. ad VI, 98. Vol. III. p. 361. Aliud illud est, si, quid ipse pater historiae de oraculis ac divinatione senserit, quaeras. Fidem quandam illis adhibuisse Herodotum, vel ex eo, quem sibi finxerat, oraculorum ac divinationis nexu cum notione illa divini numinis,

---

*) Hinc Livius I, 4: „*forte quadam divinitus.*“ Similia exstant I, 111 κατὰ δαίμονα. VI, 84 ἐκ δαιμονίου. III, 153 et I, 86 σὺν θεῷ.

**) δεῖ s. ἔδεε de eo, *quod fato destinatum s. constitutum est*, invenitur II, 161. IV, 79. V, 33. V, 92. §. 4 ibiq. nott. Vol. III. p. 180. VI, 135 ibiq. nott. Vol. III. p. 419. VIII, 53. IX, 16. 109. Eodem fere sensu χρῆν s. χρῆν I, 8 ibique nott. Vol. I. p. 23. II, 173; χρεών VIII, 141 et 3 ibiq. nott. coll. nott. ad I, 8. Vol. I. p. 23 et V, 49. Vol. III. p. 77. — τὸ πεπωμένον III, 64.

***) Conf. VII, 8. §. 1. IX, 91 et in formula illa modo laudata σὺν θεῷ (εἰπεῖν).

†) Conf. VII, 10. §. 5. IX, 16. VIII, 13. Contra etiam ὁ θεὸς de certo deo II, 24 aut IV, 79.

††) Conf. III, 40. 108. I, 32.

†††) Conf. I, 86. 87. III, 119. VI, 12 coll. II, 40. Sic τὸ δαιμόνιον II, 20. Recte autem illud contendere videtur C. Hoffmann. (Tragoed. Graec. cum plastic. artis operib. comparata. Mogunt. 1834) p. 29 abstractam τοῦ θείου notionem sive ideam, cui nec vita nec vis insit, apud Herodotum nullo modo quaerendam esse.

*†) Φιλέει δὲ κως προσημαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγένετο — ταῦτα μὲν σφι σημήϊα ὁ θεὸς προέδεξε κ. τ. λ. Conf. etiam IX, 100 ibique nott. H. Steudener: Diss. de divinationis apud Herodotum ratione. Rossleben 1856.

colligas; accedunt alia quaedam testimonia VII, 57*) et VIII, 77**), ubi pius scriptoris animus non audet obloqui oraculis, quamvis subdubitans, uti videtur, de eorum veritate. Distinxisse igitur Nostrum dixeris, nec omnibus eiusmodi dictis temere et continuo fidem addidisse: uti supra §. 10 iam monuimus disputantes de illo veri studio, quo Nostrum insignem fuisse atque prae vulgi superstitionibus sapuisse ostendimus.

Restat denique ut videamus, quid Herodotus de iis, quae post mortem futura sint, animo statuerit. De animae immortalitate ei persuasum fuisse, quem tanto ingenio praeditum, Aegyptiorum atque Graecorum mysteriis***) initiatum fuisse accepimus, num dubitabimus? Legas mihi, quae scribit II, 123 coll. IV, 95; adde his, quae exstant V, 4 (ubi cf. nott. Vol. III. p. 7. 8) iis simillima, quae divinus vates canit in Ecclesiast. VII, 1 aut in Iob. XIV, 1 et iunge hisce locos I, 31. VII, 46; nil dubium sane, quin animum immortalem esse crediderit Noster, indeque etiam melioris post mortem futurae conditionis spem habuerit certissimam, ut mortem exoptatum aerumnosae vitae duceret perfugium morique melius esse existimaret quam nasci. Ad quam sententiam sponte ducebat humanae fragilitatis atque infirmitatis notio, de qua supra diximus; qui enim si peccat, poenam eamque gravem luit nec talis est, qui peccatum evitare rerumque aequabilitatem, quam severe tuetur deus omnium vindex atque ultor, servare ubique possit, is perpetuis fere in hac vita iactatus malis atque calamitatibus, meliorem illam sortem non potest non praedicare, in qua vitae terrestis fluctibus exemptus perpetuam tranquillitatem atque felicitatem se adepturum esse sperat. In hanc vero tristissimam vitae humanae cogitationem omnes incidere, qui Christianae religionis luce careant, neminem fugit.

Ex ista autem Herodoti sententia de numine divino eiusque vi ac potestate, de ipsa hominis natura eiusque ratione agendi, qualis a divina mente ei constituta quasi ac praescripta est, haud scio an explicari possit, quae scriptoris fuerit sententia *de rebus publicis*, de ea regiminis forma, quae inter gentes constitui et reliquis praeferrī debeat. Cum enim, quaecunque homines affligere possunt mala, ex ea enascantur superbia, quae iustum modum, quo quisque se tenere debeat, finesque mortalibus positos excedens ad divini numinis vim se extollere gestiat, nihil historiae pater magis exosum habet quam tyrannidem, nec quisquam mortalium magis videtur execrabilis quam tyrannus, in cuius animo haec sive superbia sive insolentia insidens altas egerit radices: tu conf., ne plura, modo V, 66 ibique nott. Vol. III. p. 116. VII, 156. 164. Sed

*) τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο καί-περ εὐσύνμβλητον ἔόν. Et conf. etiam locum paulo ante allatum VI, 27.

**) χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν, ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθεῖς οὐ βουλό-μενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρηγματα ἐσβλέψας. — Ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι, ἀντιλο-γίης χρησµῶν περὶ οὗτε αὐτὸς λέγειν τολµέω οὗτε παρ' ἄλλων ἐνδέχομαι.

***) Vid. II, 51. 170 ibiq. nott. II, 171 coll. 3. 45. 46. 65.

ea regiminis forma, quae illam omnium mortalium aequabilitatem quam maxime servare studet, eo quod suum cuique tribuens neminem supra alios sese efferre patitur, quae igitur habet τὴν ἰσηγορίαν atque ἰσονομίαν*), primaria videtur Herodoto, quae ceteris longe praestet. Hinc ut tyrannidem maxime aversatur, ita populari imperio ipse magis deditus fuisse videtur. Vid. nott. ad V, 66 et 78 (Vol. III. p. 116. 149), III, 82 et V, 92, §. 2; deinde VI, 43 (ibique nott. Vol. III. p. 278), VI, 108 (ibique nott. Vol. III. p. 378) et VII, 156 (ibique nott. Vol. III. p. 682). Neque vero hunc popularis imperii amorem eo valuisse, ut rerum veritati in narratione offecerit ipsumque scriptorem partium studio captum a vero abduxerit, ex iis, quae supra iam diximus, satis apparet; adde quod hanc suam sententiam ille non consulto et apertius enuntiat, sed magis tecte indicat, cum ab historiis suis talia, quae ad rerum narrationem pertineant, abesse maluerit.

§. 13.

Opus Herodoteum, quale nunc legimus, in novem libros, qui singuli Musarum nominibus inscripti sunt, divisum videmus. Quae tamen divisio ab ipso auctore num profecta sit, iure dubites; quandoquidem ille nunquam singulos libros ita divisos et inscriptos novit, sed ad prius narrata si respicit, λόγους in universum vocat sive τοὺς πρώτους sive τοὺς ὀπίσω, τοὺς ὀπίσθε λόγους, ἐν ἄλλῳ λόγῳ, et quae sunt his similia, quibus singulas narrationis partes, quas nunc accuratius distinctas et Musarum nomine ornatas videmus, ille indicare solet. Iam monuit Wesseling. in Praefat. §. 2, ubi quaedam addidit Schweighauserus. Qui eandem rem attigit Mure (History of the language and literature of ancient Greece IV. p. 469 seq.), et ipse dubitat, num ea, quae nunc invenitur Herodotei operis divisio, ab ipso Herodoto profecta sit, licet opus tam spissum et extensum divisionem quandam ac distributionem partium singularum utique postulet: quam si Noster unquam instituisset, eam putat vir doctus illum institutum fuisse, quae similis fuerit rhapsodiis singulis, quales qui epica carmina recitavissent, facere consueverint. Equidem afferam, quae ad sententiam a me propositam maxime pertinere videntur. Qui V, 36 scripsit: ὥς δεδήλωται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων respiciens ad ea, quae I, 92 tradidit, is I, 75, ubi scribit: τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω, respicit ad ea, quae eiusdem libri primi cap. 107 nunc leguntur, et VII, 93, ubi scribit ἐν τοῖσι πρώτοις τῶν λόγων εἴρηται, iterum ea, quae primi libri cap. 171 nunc exstant, in mente habet. Sic II, 161 scribens: τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Αἰβυκοῖσι λόγοις ἀπηγγέσμαι, respici vult ad ea, quae IV, 159 afferuntur, et V, 22 (ubi vid. nott. Vol. III. p. 37) scribens καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοις ἀποδέξω respicit ad ea, quae VIII, 137 leguntur, eandemque dicendi formulam adhibet adeo VII, 213 (ubi vid. nott.

*) Conf. nott. ad III, 80. Vol. II. pag. 156 et ad V, 78. Vol. III. p. 178.

Vol. III. p. 768), ubi quae promisit, ea postea aut neglexit aut quo minus scriberet, morte impeditus est. Alio loco VI, 19 ἐτέρωθι τοῦ λόγου (cf. nott. Vol. III. p. 247) dicit, in animo habens ea, quae primo libro cap. 92 enarraverat. Unde satis, opinor, patet, vix ullam certam operis divisionem aut distributionem ab ipso auctore factam esse: quam postea demum Alexandrinorum virorum curâ institutam esse valde fit probabile. Num Ctesias, qui proxime Herodotum sequitur, eumque, ut Photius*) tradit, refutandum sumpsit, Herodoteum opus per singulos libros digestum ante oculos habuerit, e paucis Ctesianae historiae reliquiis cognosci nequit; neque magis id affirmare licet de Theopompo, qui Herodotei operis epitomen duobus libris constantem edidisse fertur, cum perpauca huius epitomae fragmenta supersint**). Primus, quantum scio, Diodorus Siculus, quem Caesaris et Augusti temporibus vixisse constat, Herodoteum opus in *novem libros* divisum commemorat loco insigni XI, 37, quem iam in nott. ad IX, 122 attulimus; eandemque divisionem Josephus citans in Archaeolog. X, 1. §. 4 Herodotum nominat ἐν τῇ δευτέρῃ τῶν ἱστοριῶν et contr. Apion. I, 22 ἐν τῇ δευτέρῃ βίβλῳ, nec miramur Pausaniam inde discedere et ad rationem eam, qua ipse Herodotus singulas operis partes excitat, redire, cum iste scriptor in aliis quoque, ut satis constat, Herodotum imitari studuerit et ad eius elocutionem se applicuerit; itaque scripsit III, 2, 3: Ἡρόδοτος ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Κροῖσον κ. τ. λ. et V, 26, 4: Ἡρόδοτος ἔφη ἐν τοῖς λόγοις, ὥς Ἀναξίλα κ. τ. λ.; uno quoque loco X, 33, §. 8 dicit ἐν τῇ Ἡροδότου συγγραφῇ. At apud Athenaeum Herodotei loci secundum libros singulos plerumque excitantur***) neque aliter apud Theonem in Progymnasmatt. †) aliosque apud rhetores sive grammaticos ††), eademque divisio quoque per Stobaei Florilegium adhibita invenitur †††). Itaque hanc operis Herodotei *divisionem* in novem libros, qualis nunc invenitur, non ab auctore ipso factam, sed postea institutam esse satis commonstrasse nobis videmur. Neque aliter statuendum de ea *appellatione*, quae singulis libris tribuitur, Musarum nomine inscriptis. Appellationis originem Lucianus

*) in Bibliothec. Cod. LXXII. Persicc. Excerptt. §. 1.

**) quae collegit et illustravit G. Frommel. in Creuzeri Melett. III. p. 135 seqq. Vid. infra quoque §. 15.

***) Sic Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ II. p. 45 A. III. p. 78 E. (ubi additur τῶν ἱστοριῶν) IX. p. 396 C. XIV. p. 640 F. 661 C. ἐν τῇ δευτέρῃ IX. p. 410. C. et E. XV. p. 701 A, ubi aequè additur τῶν ἱστοριῶν. ἐν τῇ τρίτῃ XI. p. 473 B. ἐν τετάρτῃ II. p. 43 C. ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν XI. p. 502 C. ἐν τῇ ἕκτῃ X. p. 427 B. XII. p. 541 B. ἐν τῇ ἑβδόμῃ XI. p. 486 E. IV. p. 146 A.

†) p. 189 (p. 83 Spengel.) ἐν τῇ πρώτῃ coll. p. 160 (p. 66) 199 (p. 91). — ἐν τῇ δευτέρῃ p. 160 (p. 67). p. 219 (p. 98); διὰ τῆς τρίτης p. 193 (p. 86).

††) Conf. modo Scholia Apollon. Rhod. ad I, 1024 (ἐν δευτέρῃ) et ad IV, 277.

†††) Longum est omnes afferre locos, ex Herodoti historia in Florilegium receptos, qui plerumque excitantur: ἱστορίας πρώτης, δευτέρας, τρίτης etc.

indicare videtur in Herod. 1. Vol. IV. p. 117 ed. Bip. οὐ θεατὴν ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρῆγεν ἑαυτὸν, ἄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτάς; quae eadem fere exstant in libro: Quomodo histor. conscr. §. 42 p. 48 Herm. Unde hoc certo mihi colligere posse videor, Luciani aetate hanc et distinctionem et appellationem obtinuisse, ab Alexandrinis, opinor, criticis introductam, quos, ut aliis rerum scriptoribus, ita Herodoto peculiarem quandam curam impendisse nemo nescit. Nec desunt similes operum tituli. Bion rhetor, teste Diogen. Laërt. IV, 58 novem quos ediderat libros *Musarum* nominibus inscripsit. Cephalionem, qui rerum scriptor teste Suida s. v. Hadriani aetate floruisse fertur, historiae libros Ionico sermone scriptos, *Musarum* nominibus insignivisse narrant Photius Bibl. Cod. LXVIII. p. 34 Bekk. et Suidas s. v., idemque fecisse Aurelium Opilium testatur Suetonius: De illustr. Gramm. cap. 6 et Gellius N. A. I, 25. Aeschines, eodem teste Photio Cod. LXI init. p. 20 Bekk., tribus orationibus *Gratiarum*, novem epistolis *Musarum* imposuit nomina. Inde apud Plinium in Praefatione Hist. Nat. §. 23 inter librorum inscriptiones Graecis usitatas commemorantur *u*, itemque apud Gellium in Praefat. §. 6.

§. 14.

stat, iam a veteribus grammaticis *duo* Ionicae dialecti generis, a recentioribus quoque inde recepta, *antiquius et rectius* quo Homerus epicique poëtae veteres usi sunt. τὴν ἀρχαίαν Ἰάδα dicebant, alterum τὴν δευτέραν sive νέαν ἀδοιῶδα, adhibitam ab iis, qui post illos poëtas soluto sermone atque Herodotus, Halicarnasso Dorum civitate oriundus, entiore dialecto libros suos condidit, qua eadem Ctesiam, Hippocratem, Democritum, alios usos esse accepimus, tunc temporis maxime exulta et florente. Quamquam cave credas, hos viros doctos et si qui alii illa fere aetate Ionice scripserint, iisdem prorsus usos esse huius dialecti formis ac parem prorsus in hac dialecto adhibenda rationem esse secutos. Ac de *Ctesia* ipse testatur, qui Persicorum et Indicorum Excerpta nobis servavit, Photius Biblioth. Cod. LXXII., Persicc. Excerptt. §. 64: κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ (scil. ὁ Κτησίας) εἰ καὶ μὴ δι' ὅλον καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνάς τινὰς λέξεις, et Indicc. Excerptt. initio: Κτησίῳ τὰ Ἰνδικὰ ἔστιν ἐν ἐπὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει, qua de re plura dixi in Prolegg. ad Ctesiae fragm. Francofurt. anno MDCCCXXIV edita pag. 20 seqq. De *Hippocrate* dicere longum est, praesertim cum quae ad Hippocrateum dicendi genus pertinent quaestiones, nondum prorsus absolutae aut ad finem perductae videantur: id vero dubitari nequit satisque apparet ex iis, quae nostra demum aetate accuratius inquisita et disputata sunt*), Hippocratem in

*) Vid. Littré: Oeuvres complètes d'Hippocrate Tom. I. Appendice à

haud paucis formis atque ipsis dicendi rationibus ab Herodoto multum discedere; quam discrepantiam bene quoque notavit Bredov. Quaest. criticæ. de dialect. Herodot. pag. 10. Ac si, quod tradit Aelianus Varr. Hist. IV, 20 in fin., Hippocrates licet Dorica stirpe oriundus, tamen *Democriti* in gratiam, Ionica dialecto in libris perscribendis usus est, tenendum utique, Democriti sermonem, quantum nunc quidem e fragmentis cernere licet, ad Hippocrateum magis accedere quam ad Herodoteum dicendi genus; vid. Mullach in Praefat. ad Democriti fragmm. pag. XII. Cum vero ipse Noster (I, 142) quattuor Ionicae dialecti genera s. *τρόπους παραγωγέων* commemoret, quaesitum utique est, cuinam ex his magis accommodatum sit Herodoteum dicendi genus s. quam Ionica dialecto Noster scripserit; qui cum Sami aliquamdiu commoratus ibique etiam Ionicam dialectum edoctus esset, ut Suidas supra §. 1 allatus perhibet *), Samiorum dialecto Ionica Nostrum usum esse inde colligi posse nonnulli putaverunt, aliisque etiam rationibus allatis hoc probare studuit Giese: Ueber d. aeolischen Dialect. pag. 152 seqq. **). Neque tamen id persuasit Bredovio l. l. pag. 8 seq., cuius iudicio mihi quoque subscribendum videtur, cum quae allatae sunt singulae rationes, quibus Samiorum dialecto usum esse Nostrum ostendere volunt, haudquaquam id evincant. Neque aliter de his iudicaverat Jaeger in Disputt. Herodd. p. 7 haec pronuntians: „Quod affert Suidas, Sami Herodotum dialecto Ionicae assuevisse, pro mera coniectura habendum est. Res et per se parum probabilis et convincitur Samiae dialecti forma, ab Etymologici Magni scriptore servata, *Δεύνυσος* ***), ab Herodoti dialecto aliena. Dubium non esse videtur, quin dialectus, qua Herodotus usus est, fuerit forma dialecti Ionicae Carica †), eadem, qua et Hecataeus scripserat Milesius. Ad huius potissimum et orationis et linguae rationem sese conformaverit necesse est; quaeque exstant Hecataei fragmenta, magnam ostendunt utriusque sermonis similitudinem.“ Subiiciam his Crenzeri verba in Fragmm. historic. p. 18: „Etenim Eustathius ad Homer. Il. I. p. 7 Basil. et alia disputat et illud addit: *Herodotum Pherecydis et Hecataei* in orationis genere similem esse. Quod uti non praecise negaverim, ita nullus dubito, si *Hecataei* quidam liber integer exstet, plurima repertum iri, unde patefiat elegantior quidam cultus, quem prosaica Ionum oratio *Herodoti* artificio debeat.“ Quae ut vera in univer-

l'introduc. §. 1. pag. 479 seqq. 499 seqq. Iul. Fl. Lobeck in Quaest. Ionice. libr. fasc. I. (Regimontii Pruss. 1850) pag. 1 seqq. et potissimum in Philolog. VIII. pag. 14 seqq.

*) *ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδᾳ ἡσκήθη διάλεκτον.*

**) Conf. etiam Franz. Elementt. Epigraph. pag. 183.

***) Vid. p. 259, 30 et cf. Hesych. I. p. 496, ubi *ἀποφλᾶσαι · ῥογχάσαι · Κρητες καὶ Σάμιοι.* Fischer. ad Weller. l. p. 54.

†) Herodot. I, 142. Qui locus a Jaegero allatus sic se habet: *Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ Μνούς τε καὶ Πριήνη· αὐταὶ μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταῦτα διαλεγόμεναί σφι.*

sum disputata videntur, ita Jaegeri illam sententiam, qua *Carica* Herodotum contendit usum esse dialecto, non habeo, quibus accuratius probem, nec magis illud probaverim, quod *Carica* hac dialecto Hippocratem et logographos usos esse alii contenderunt, cum quattuor illa Ionismi genera, quae Herodotus ipse l. l. indicat, ad locorum diversitatem potius pertinuerint, quam ad eam dicendi formam, qua, qui scriberent, uterentur. Ac sane maxime credibile fit, ad logographorum proxime antecedentium rationem Nostri sermonem propius accessisse, adeoque hac ipsa Ionica dialecto ut scriberet Nostrum eo commotum fuisse, quod qui antecederent logographi, eos hac dialecto usos esse vidisset, ut recte pronuntiat Goettling in Praefat. ad Hesiod. pag. XXXI. ed. secund. Itaque cum Bredovio pag. 9. 10 existimo adhibuisse non localem aliquam dialectum, quales fuerunt quattuor ab ipso Herodoto commemoratae, „sed potius „communem quandam priorum (logographorum aut scriptorum in rerum „monumentis componendis versatorum) scriptis iam conformatam literarum quasi dialectum Ionicam, quae pro indole et natura cuiusvis scriptoris, pro argumento, quod sibi quisque tractandum sumpsit, aliam induebat faciem.“ Ac nihil dubium, quin, qua aetate pater historiae scripsit, Ionum dialectus maxime culta et propagata fuerit, unde factum, ut et Herodotus et alii illa uterentur quodammodo necesse esset*). Hinc vel *Hellanicus*, qui Herodoti suppar censetur, Ionicam dialectum in libris suis praetulisse videtur; quippe cuius in fragmentis adhuc quaedam superesse dicunt Ionici sermonis vestigia**); quid quod *Pherecydis* historias eodem Ionum sermone conscriptas esse fit probabile***)? quamquam ex ipsis fragmentis, quae ad communis dialecti formas sermonem Pherecydis conversum exhibent, certi quid afferri nequit. De *Hecataeo Milesio* diserte tradit Hermogenes de Ideis II. 12. pag. 513 s. p. 399 Walz. et p. 423 Spengel.†), Hecataeum scribens usum esse τῇ διαλέκτῳ ἀκράτῳ Ἰάδι, Herodotum vero ποικίλῃ, i. e. multis orationum figuris et numeris variegata, ut explicat Wesseling. Diss. Herod. X. p. 146, vel potius mixta, i. e. non pura Ionica, sed variata, aliis epici et vulgaris sermonis formis admixtis. Itaque Hermogenem indicare vo-

---

*) Vid. Dionys. Halic. VI. p. 864. (p. 146. 147): οἱ δὲ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ γενομένοι πολέμου καὶ μέχρι τοῦ Θουκυδίδου παρεκτείναντες ἡλικίας, ὁμοίως ἔσχον ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προαιρέσεις· οἱ τε τὴν Ἰάδα προελόμενοι διάλεκτον, τὴν τε τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα ἀνθοῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀτθίδα μικρὰς τινὰς ἔχουσαν διαφορὰς παρὰ τὴν Ἰάδα κ. τ. λ.

***) Vid. Sturz. ad Hellanici fragmm. p. 25 coll. p. 44. 143. C. Mueller in Fragmm. Hist. Graec. I. p. XXXIII haec de Hellanico scribit: „Dialecto usus est, ut plerique istius temporis historici, Ionica, colorata sine dubio formis Aeolicis.“

***) Vid. Sturz. ad Pherecyd. p. 74 seq.

†) Locus ipse sic se habet: (Hecataeus) τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ Ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένη χρησάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποικίλῃ ἥττον ἔστιν ἕνεκά γε λέξεως ποιητικός. Conf. etiam II, 4. p. 405 (p. 319 Walz et p. 362 Spengel).

luisse existimo, Hecataeum pura Ionica dialecto scripsisse*), Herodotum autem non solum Ionicae dialecti formas vocesque adhibuisse, sed immiscuisse his quoque Homericas atque omnino epicas sive poëticas, tum vero etiam Atticas, adeoque aliarum dialectorum formas vocesque, haec vero omnia ita secum coniungere studuisse, ut bene convenirent indeque oratio exsisteret suaviter delectans hac ipsa varietate concinna omneque taedium evitante eaque de causa vel praestantior haberetur puro Ionico sermone, quo Hecataeum ipsumque etiam Hippocratem (si recte tradit scriptor in Bachmanni Anecdd. II. p. 369**) usum esse volunt. Quamquam vel in hac Herodoti oratione ita variata fundamentum semper praebet Ionica dialectus, ad quam cetera optime conformantur adeo, ut bene coeant***). Quare apud Phot. Cod. LX. p. 59. Ἰωνικῆς διαλέκτου κανὼν vocatur Herodotus, et a Dionys. Halic. Epist. ad Cn. Pomp. VI. p. 775 Reisk. Ἰάδος ἄριστος κανὼν. In sepulcri inscriptione autem Herodotus vocatur Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρῶτανις: vid. supra §. 6.

Quae cum ita sint, operae sane pretium, accuratius in eam, quae Herodotei sermonis fuerit, formam inquirere. Quem enim Ionica dialecto scripsisse diximus, is haudquaquam in omnibus ita certas quasdam leges sequi videtur, ut omnia ad unam eandemque normam dialecti Ionicae constituta sint; quin hoc ipsum posterioris aetatis grammaticorum studium fuisse, ut Herodotum, quem in singulis formis verbisque non omnia ad unam regulam certam exigere invenerant, corrigerent et ad Ionicae dialecti canonem, quem sibi finxerant, magis conformarent, ut sui ipsius magis constans ille appareret, vestigia quaedam indicare videntur†). Nimirum illos grammaticos idem offendisse videtur, quo vel

*) In Hecataei fragmentis pleraque reperiuntur ad communis sermonis formas conversa: quae pauca restant, in quibus ipsa Hecataei verba servantur, exhibent sane formas solutas Ionicae dialecti, ut καλεύμενος, οὔρεα, δοκέω, alia; atque haud scio an in operis initio, quale affert Demetrius De elocutione §. 2 et 12: Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὧδε μυθεῖται· τὰδε γράφω, ὥς μοι ἀληθῆα δοκέει εἶναι, scribendum quoque sit μυθεῖται, si quidem quattuor haec priora verba pro ipsius Hecataei verbis habenda sunt.

**) ὅς (Ἰπποκράτης) ἀκράτῳ τῇ Ἰάδι χρῆται· ὁ γὰρ Ἡρόδοτος συμμίσγει αὐτὴν τῇ ποιητικῇ. Atticas tamen formas Ionicis immiscuisse Hippocratem statuit I. F. Lobeck in Philol. VIII. p. 20.

***) Vid. Bredov. pag. 7: „Fundamentum igitur Herodoteae orationis est recens Ias, quae cum multa cum Homérico sermone, multa cum vetere Attica dialecto haberet communia, eo facilius etiam alia quaedam ex hac affinitate recipere et ad suas leges formare potuit.“

†) Conf. Ephemeridd. Ienens. 1817. nr. 161. p. 352 et add. H. Apetz., qui ad Herodot. II, 121. pag. 290 suae edit. ita pronuntiat: „Nimia fuit grammaticorum prae caeteris opera, quam in eo collocarunt, ut Musae Herodoti mulierum Ionicarum more pretiosis indutae vestibis incederent. Nonnullas verborum formas, quas in textu retinendas editorum religio curavit, huic inutili studio debemus. — Non dubito, quin complures harum formarum Ionicae vel potius poëticae ex versibus Homeri et Pythiae, quos

nostra aetate haud paucos viros doctos offendi videmus, quod scilicet Herodotus non omnia accurate ad Ionicae dialecti leges normamque exegerit, sed alias aliarum quoque dialectorum formas promiscue adhibuerit, ne in ipsis quidem Ionicis formis sibi prorsus constans, quarum in locum vulgaris aut epici sermonis formae haud raro succedunt, ita ut nulla appareat causa, cur hanc sive illam formam praetulerit. Auxerunt hanc sive varietatem sive inconstantiam librarii codicum incuriosi*), prave formas varias permiscentes nec ita discernentes, ut in locis dubiis criticus habeat, quod sequatur, praesertim cum vix adhuc certo constet de singulis huius dialecti formis flexionibusque nec ipsa grammaticorum praecepta cum iis, quae singulis locis apud Herodotum libri scripti afferunt, concinant; quin quod ipsi grammatici veteres ex Herodoti libris quaedam afferunt**), quae in Herodoto, qualem nunc scripti libri exhibent, frustra quaeras. Quae cum ita se habeant, Wesselingio satius videbatur optimos quosque sequi codices, praecepta grammaticorum enotare et ad textum melius constituendum, quoad per libros liceret, adhibere; eumque hac in re, alios ut taceam, secutus est Reizius, deseruit Schaeferus, qui formarum quandam constantiam, quam in Herodoti editionibus aegre desiderabat, restituere cum vellet, omnia ad unam eandemque normam certamque Ionici sermonis regulam ita exegit, ut, parem sibi reddere cum conaretur Herodotum, mox tamen ipse intelligeret, quam temere egerit. Itaque in via subsistens ad priorem Wesselingii rationem utpote tutiorem atque certiore redire maluit. Ac iuvat ipsa viri praestantissimi verba huc apponere***): „Quum primum Herodoto recensendo „manus admovissem, hanc mihi legem scripseram, ut formis verborum „communibus, etiam tum cum codices tacerent expulsis, Ionicas sufficerem. Hunc morem in prioribus plagulis constanter tenui. Sed mox „instituti me poenitere coepit; *planeque cognovi Herodotum, perinde ac „ceteros scriptores Graecos, dialectum ad grammaticam ἀκριβείαν non ea „exegisse, quae vulgo creditur constantia atque perpetuitate.*“ Qui post Schaeferum ad Herodotum accesserunt, eandem in universum viam tenuerunt, cum a codicum auctoritate in talibus recedere nollent, valdeque timerent, ne, inconstantiam illam in singulis formis obviam si librariis tribuerent indeque omnia ad unam normam exigent, temere agere atque in eum scriptorem grassari viderentur, qui ad codicum probatorum auctoritatem refingendus et emendandus esset: accedit, quod ille liber, qui omnium praestantissimus habetur, Mediceus, nondum eâ, quam merito nunc requirimus, curâ est collatus, ut quid in singulis exhibeat, certo sciamus, reliqui autem libri, qui accuratius inspecti et collati sunt,

---

Herodotus historiis inseruit, in textum irrepserint.“ Add. Struve Quaest. Herodd. Specim. I. p. 10 (Opuscc. selectt. II. p. 268 seq.).

*) Ac merito conqueritur Struve Quaest. Herodd. Spec. II. pag. 15 (Opuscc. selectt. II. p. 344), plerosque codices Herodoti in talibus, quas minutias vulgo habent, non satis accurate collatos esse.

**) Conf. Wesseling. Diss. Herod. VI. p. 48 seq.

***) Vid. Praefat. p. 5. Probat Schweighaeuser Praefat. I. 2. p. XXIII.

Florentinus liber, Sancrofti liber et Parisini codices nullo modo in his consentientes inveniuntur, sed eam formarum diversitatem praebent, quae quominus singula quaeque ad unam certam quandam legem et normam revocarentur, prorsus obstitit. Itaque Schweighæuserus et Gaisfordius, a quibus multa in Herodoti verbis melius constituta esse, codicum ope potissimum, negari nequit, tamen formarum illam discrepantiam, vel in una eademque voce modo ad communem dialectum, modo ad Ionicam flectenda obviam, nullo modo sustulerunt, sed intactam plerumque reliquerunt. Necdum enim illa aetate ipsa Herodoteae dialecti ratio accuratius cognita nec leges, quas in his sequitur Herodotus, satis erant inventae, adeo ut aliqua cum certitudinis specie, quid Nostrum dixisse, quamque formam adhibuisse oporteat, affirmari potuerit. Itaque ante omnia in haec ipsa inquirendum erat, beneque id sensit Matthiae, cum in nott. ad Herod. II, 87 scriberet: „Qualiscunque sit dialecti „Herodoteae licentia, leges etsi non invenerimus, esse tamen, quibus „harum formarum ad suam quaeque consuetudinem restringatur, nemo „facile negare poterit. Res est longioris disquisitionis, quam ut brevi „annotatione absolvi possit.“ Ac *longioris disquisitionis* hanc rem esse vere pronuntiavit Matthiae. Cum enim Herodotus, ut supra iam monuimus, ea sermonis forma usus sit, quae diversarum dialectorum formas et voces admisit easdemque non sine artificio quodam apte in unum coniunxit, agitur non tantum de eo, ut, quomodo in singulis Noster egerit, hanc formam vocemque admittens, illam respuens, accurate et certo constitui possit, verum etiam quam maxime erit videndum, num is, qui in aliis formis ac vocibus Ionicam, in aliis magis Homericam et poëticam, in aliis Atticam dialectum secutus est, id quoque admiserit, ut unum idemque vocabulum modo secundum Ionicam, modo secundum Homericam poëticamque, modo secundum Atticam aut communem dialectum formaret ac flecteret, quoniam hac ipsa in re maximam differentiam ac varietatem praebent libri scripti adhuc cogniti, e quibus editi libri prodierunt. Ac primus exstitit Car. Lud. Struve, qui tribus speciminibus *Quaestionum de dialecto Herodoti editis**) Ionicum Herodoti sermonem ad certas leges et ad iustam formarum constantiam revocare studuit, quo certam viro critico viam, quam in singulis formis eligendis sequeretur, pararet, inconstantiae illi formarum singularum ita succurri posse arbitratur, ut, si quam formam pluribus locis Noster secundum optimorum librorum auctoritatem constanter tenuisset, eandem quoque in reliquis locis iisque paucis, in quibus alia forma obvia, recipi vellet vel invitis libris scriptis. Huius viri doctissimi, qui „pauca tantum quaedam vocabulorum genera, sed eximia et diligentia et perspicacitate tractavit,“ exemplum secutus Guilielm. Dindorfius reliquam, ut ipse ait, laboris partem

---

*) Regimentii 1828 et seqq.; inde typis repetita exstant in eiusdem viri docti *Opusculis selectis*, quae edidit Iac. Theodor. Struve Lipsiae 1854. Vol. II. pag. 256 seqq. Tu conf. quae olim de his retuli in Seebodii Biblioth. critic. 1829. II. nr. 98. pag. 390 seq.

absolvere studuit, emisso copiosiore doctrinae apparatu, quem a suae scriptionis consilio alienum esse putabat, cum nihil aliud sibi propositum esset, quam ut tirones probabili huius dialecti scientia imbueret, eosdemque moneret, ut ab superstitiosa sibi caverent reverentia codicum. Praemisit igitur in ea Herodoti editione, quae ipsius curis recognita prodiit Parisiis anno MDCCCXLIV, commentationem, quae inscribitur: *Dialectus Ionica Herodoti cum dialecto Attica veteri comparata* pag. V seqq., in qua sane, quae sibi proposuerat vir peritissimus, ea quoque praestitit, in ipsis Herodoti verbis edendis haud pauca ad meliorem formam revocans. Eandem fere rationem in edendis Herodoti verbis cum secuti essent Bekkerus et Dietschius, exstitit Ferd. Iul. Caes. Bredovius, quo sane neminem et accuratius et diligentius hanc totam quaestionem de Herodoti dialecto pertractasse merito dixeris *): quod enim in paucis quibusdam formis vocibusque monstrare conatus est Struve, id eadem ferme viâ progressus Bredovius, *quattuor libris quaestionum criticarum de dialecto Herodotea* Lipsiae anno MDCCCXLVI editis, per omnes quotquot apud Herodotum occurrunt et voces et formas ita persecutus est, ut, quantum id fieri posset, e singulis Herodoti locis diligenter secum collatis, iusta simul ipsius dialecti ratione habita, erueret, quam in quaque voce et adhibenda et flectenda formam secutus inde etiam constanter et omnibus locis ita adhibuisse Noster putandus sit, ut nunquam ab ea deflexerit duasque formas admiserit: qua vera vocis forma inventa si quae aliae hinc discedentes adhuc in libris invenirentur — ac nemo nescit, quantum libri hac in re varient — eas ad illam formam, quam veram et genuinam sibi invenisse visus erat, revocari voluit, normam quodammodo constituens, quam in edendis Herodoti verbis sequi oporteat. Minime enim nobis statuere licere iudicat vir doctus **), Herodotum idem vocabulum vocabulorumque genus modo hac modo illa forma usurpasse, cumque parum praesidii inveniat ab Herodoteis codicibus, qui plerumque sic comparati sunt, ut modo hanc modo illam formam praebeant, iidemque, qui aliquo in loco eam formam, quae genuina habetur, exhibent, altero in loco inde recedant contrariamque ostendant,

---

*) Interea alii quoque viri docti singulis quibusdam partibus dialecti Herodoteae exquirendis utilem praestiterant operam. Sic de augmento verbi Herodotei exposuit *Bunke* in programmate scholiastico quod prodiit Braunsberg. 1835. 4, itemque *G. Kloppe* Diss. de augmento Herodoteo Schleusing. 1848. 4, *Ed. Wentzel*: De praepositionum tmesi, quae apud Herodotum inveniuntur. Vratislav. 1829. 4, *B. H. Lhardy*: Quaestionum de dialecto Herodoti cap. I et II. Berolin. 1844. 1846. Scholarum in usum de Herodoti dialecto exposuerunt *I. Classen* in septima editione Atticorum Iacobsii (1847) pag. 344 seqq.: „Abweichung des ionischen Dialekts im Herodot von dem Attischen“ et *C. G. Lucas* in libro: Formenlehre des ionischen Dialekts im Homer nebst einem Anhang der vorzüglichsten dialekt. Eigenthümlichkeiten des Herodot. Uebersichtlich dargestellt. Bonn. ed. tert. 1853. Ac referri huc quoque poterit *Ch. F. Stadelmann*: De Herodoto eiusque dialecto III Partes. Dessav. 1830. 1832. 1835. 4.

**) pag. 87.

sic occurrendum videtur Bredovio, „ut collectis unius eiusdemque vocabuli vocabulorumque generis exemplis omnibus, ratione quoque in loco, codicum scripturae habita, summam quandam vel depravatarum vel rectorum formarum subducamus atque conferamus indeque codices ipsos, inter se conciliemus.“ Quod ubi prorsus fieri nequit, omnibus codicibus summo consensu obnitentibus, vel codicum auctoritate prorsus neglecta rationi et analogiae obediendum esse mavult*). Etenim in hac ipsa convenientia atque concinnitate, quae in omnibus vocabulis constantiam quandam ab ipsa natura profectam servat, neque eadem modo hac modo illâ formâ profert, cerni vult Herodotei operis artificium**). Hac igitur via progressus vir doctus infinitis locis veras vocabulorum formas invenit atque feliciter Herodoto restituit: quare hunc virum, cui quantum deberemus, iam in praefatione (Vol. I. p. X) professi sumus, sequi in plurimis haud dubitavimus, quae ab ipso sic inventa et constituta esse putabamus, ut dubium nullum esset relictum: cautius tamen in iis agendum esse putavimus, quae ad hanc certitudinem nondum adducta cum essent neque unquam eo adduci posse nobis viderentur, satis ostenderent, Herodotum in nonnullis certe formis vocibusque ita variasse, ut non unam formam constanter admiserit, sed plures adhibuerit, modo solutas modo contractas, modo Ionicas aliasve aliarum dialectorum, modo communes, vix ullo certo in eligendis hisce formis singulis consilio ductus, sed ea recipiens, quae animum ultro subirent sponteque se offerrent: ut adeo haec tota res a scriptoris animo ac sensu pendeat indeque unice diiudicari possit***). Neque sane Herodotum in his formis eam, quam volunt, constantiam tenuisse omniaque ad unam eandemque normam exegisse credam†): nec magis credam nobis licere reiecta omni librorum scriptorum auctoritate sic agere, ut omnia ad unam, quae sola vera nobis videtur esse, normam exigamus, ipsumque Bredovium invenimus in nonnullis ita statuentem, ut Herodotum pluribus in uno eodemque vocabulo formis promiscue usum esse affirmaret. Itaque p. 196, ubi de forma nonnullorum verborum in ω ex $\eta\bar{o}$ contracta agit, omnibus, quae hac pertinent, locis ex Herodoto collectis recte opinor haec scripsit: „Plura igitur sunt exempla, ubi nostri quidem libri omnes in formas non contractas consentiunt, quam ubi in contractas, ut neque haec neque illa mutare audeas, sed *Herodotus ipse hac in re variasse tibi censendus sit.*“ ††) Neque aliter se res habet in verbo $\pi\lambda\acute{\epsilon}\iota\nu$, quod Ionice dicitur $\pi\lambda\acute{\omega}\epsilon\nu$:

*) Vid. pag. 87 et 88.

**) Vid. pag. 7, ubi haec etiam addit vir doctus: „neque enim ars esset, si omne fere vocabulum modo hac modo illâ formâ usurpasset (Herodotus), sed negligentia, inconstantia, qualis est librariorum.“

***) Cf. Meierotto l. l. pag. 596 de Herodoti dialecto inter alia id quoque scribens: „peut-on conclure, qu'il suit ici une règle générale, l'usage reçu, sa langue, son dialecte, ou plutôt *ne faudra-t-il pas dire qu'il consulte son oreille et la suite.*“

†) Conf. etiam quae dixi in Jahrb. f. Philolog. Vol. L (1847). p. 374 seqq.

††) Conf. etiam nott. ad VIII, 1.

utriusque enim formae tot exempla apud Nostrum reperiuntur, ut eodem viro docto iudice (p. 172) „non liceat nobis aut haec aut illa ad unam normam corrigere“ *). Neque idem vir doctus non concedit, Herodotum aequae *ἐλπεῖν* atque *ἐλπαι* dixisse, utramque igitur formam esse admittendam: vid. p. 324 seq. 353 seq. **). Sic *θηέομαι* atque *θεάομαι* Nostrum dixisse apparet ex iis, quae idem Bredovius attulit pag. 46 ***). Sic, ut alterum afferam, nomina ex *ἄρχω* ducta, apud alios, imprimis Atticos scriptores constanter ad secundam declinationem flectenda, apud Herodotum omnia uno modo scribenda esse recte negat Bredov. p. 232, pluribus locis allatis, ubi ad primam aequae ad secundam declinationem pertineant; quo eodem opinor pertinet, quod Noster nomen *εἰλως* etiam dixit *εἰλώτης* †): vid. p. 232. Quare consequens est, Herodotum aequae *φύλακος* et *φύλαξ* adhibere potuisse, quod negat Bredov. pag. 255. Inde ab hoc viro docto in aliis quoque huiusmodi formis nonnullis discessimus, quas ille ad unam eandemque normam constituere voluit; cum enim in his non unâ formâ Herodotum usum esse tot exempla indubitata testentur, ut, utra forma praeferenda sit, certo constitui nequeat, neque ulla existat certa ratio, ad quam haec exigantur, Herodotum in his quoque variasse statuimus neque quidquam in hac formarum varietate mutandum censuimus ††): quae varietas sive, ut alii dicunt, inconstantia si in nonnullis verbis formisque necessario, ut vidimus, admittenda est, cur in aliis quoque admitti haud potuerit, non intelligimus, praesertim in iis, quae, nisi omnem librorum scriptorum auctoritatem reiicere temereque prorsus agere velimus, ad unam eamque fixam normam ac legem redigi nequeant. Pertinent huc, ne plura commemorem, suo quaeque loco notata, formae promiscue adhibitae *ἔπειτα* et *ἔπειτεν* †††), *εἵνεκα* et *εἵνεκεν* *†), *θέλω* et *ἐθέλω* **†), *τρέπω* et *τράπω* ***†), aliae id genus; pertinent huc potissimum formae multae in verbis contractis, praecipue in *ἔω* et *ᾠω* exeuntibus obviae, quas licet solutas Noster in pluribus locis protulerit, multis tamen locis contractas quoque adhibuit, ne in his quidem sibi prorsus constans *††): adeo ut difficillimum sit certi quid in

*) Cf. modo nott. ad I, 5. 24.

**) Cf. nott. ad I, 20. 22. 49. VIII, 65.

***) Cf. nott. ad I, 8. 10. 59. 30, ne plura.

†) Sic *ἄδυναμις* et *ἄδυνασίνη* Noster dixit: vid. nott. ad VIII, 111.

††) Conf. modo, quae ad II, 121 (Vol. I. p. 690) adnotata leguntur; aut ad I, 8. 17. IV, 42.

†††) Cf. nott. ad I, 4. II, 38. 92. 95. VI, 83.

*†) Cf. nott. ad I, 115. 136. II, 37. 38. 62. 108. IX, 46.

**†) Conf. nott. ad I, 32. 109. 205. II, 14. VI, 37. VII, 37. Apud Homerum quoque utramque huius verbi formam reperiri, licet unam tantum formam (*ἐθέλω*) agnoscere voluerit Aristarchus, docuit Bekker in: Monatsbericht. d. Berlin. Akad. 1859. pag. 393 seq.

***†) Cf. nott. ad I, 98. 102. III, 2. 21. 65. IV, 125. VI, 119 coll. VIII, 118.

*††) Copiose haec tractat Bredov. pag. 372 seqq. et add., quae de verborum in *ἔω* exeuntium formis nuper disseruit Car. Abicht in Dissertatione quae inscribitur: Quaestionum de dialecto Herodotea Specimen primum. Gottingae 1859. pag. 9 seqq.

his constituere, in quibus nostra ex sententia Herodotus variasse nec unam tantum formam secutus esse censendus est. Haec in universum dicta hoc loco sufficient: de singulis formis vocabulisque quid statuendum nobis videretur, in annotationibus indicavimus.

Caeterum vel ex iis, quae pauca h. l. protulimus, satis patebit, hanc totam quaestionem, summâ curâ ac diligentia a viris doctis nostrae aetatis tractatam vix unquam ad finem perducî prorsusque profligari posse propter librorum scriptorum *) et inconstantiam, quam in huiusmodi formis omnes adhuc cogniti praebent, et pravitatem, si quidem in omnibus codicibus reperiuntur haud pauca menda, quae cum omnibus sint communia **), e depravato exemplari eos, qui adhuc superstites sunt, codices ductos esse apparet ***): nec mirum hoc videri poterit, cum iam Philemonis (quem ad Alexandrinorum tempora referunt Homeri et interpretem et criticum) et Alexandri Cotyaënsis aetate multa menda in Herodoti libris scriptis ferrentur †) ipseque Aristoteles et Plutarchus initium operis Herodotei sua ipsorum aetate aliter atque nunc legitur e scriptorum librorum auctoritate exhiberi testentur ††). Quo eodem refero, quod a Grammaticis Graecis voces proferuntur Herodoteae, quae ab omnibus Herodoti codicibus, quotquot novimus, absunt; vid. nott. ad II, 158. Vol. I. pag. 795 †††).

Haec si ipsis antiquis temporibus inveniuntur, nemo profecto mirabitur, in iis libris scriptis, qui ad nostram aetatem pervenerunt ac decimum a. Chr. n. saeculum non superant, plura adeo reperiri menda et vitia vix prorsus tollenda: quae singula hoc loco proferre non attinet, cum in adnotationibus suo quaeque loco indicata reperiantur atque idem Bredovius *†) diligentissime hoc totum mendorum genus sit persecutus. Neque enim tantum in scripturae depravatione, i. e. in formis vocibusque depravatis aut verborum ordine turbato haec menda inveniuntur, ve-

*) Quos paucos omnino superesse, manifestum erit ex iis, quae §. 18 allata sunt.

**) Refero huc, ut nonnulla certe exempla subiiciam, mendosum ἀρῶμενοι I, 27, ubi vid. nott.; διεπρήστευσε IV, 79 (ubi vid. nott.), cuius loco reposuimus διεδρήστευσε; ἐσταλάδατο VII, 89 (ubi vid. nott.), quod mutavimus in ἐστάλατο; ἐγκεχηρημένοι VII, 145, quod nunc cessit meliori ἐγχεχειρημένοι. Alia menda, quae codices adhuc superstites superare videntur, notavimus ad I, 32. 167. VII, 162; eodemque pertinebunt errores sive vitia in numeris haud semel obvia: cf. nott. ad I, 7. 32. II, 9. 145. III, 95. V, 52 in fin. IX, 29. VII, 187.

***) Confer, quae infra §. 18 afferentur.

†) Vid Porphyrii Quaest. Homericæ. cap. 8 et quae plura §. 18 proferemus.

††) Vid. nott. ad I, 1. Vol. I. pag. 1.

†††) Neque vero huc referri posse puto, quod apud Stephanum Byzantinum legitur: Καλαμένηθη ἦτις καὶ Καλαμίνθη πόλις Λιβύης· Ἐκαταῖος περιηγῆσει· κρεῖττον οὖν ὡς Ἡρόδοτος διὰ τοῦ ἰ πόλις Φοινίκων. Valde enim credibile, Ἡρόδοτος, ut suspicatur Meineke, mutandum esse in Ἡρωδιανός, qui in libro de Orthographia de huius urbis scriptura disputaverat.

*†) inde a pag. 13 seqq.

rum etiam graviora existunt in lacunis ita comparatis, ut orationis nexus interrumpatur nec facile nisi novis libris scriptis inventis mutilata Herodoti verba restitui possint *); nec denique desunt gravissimae interpolationes **), quibus vel totae sententiae Herodoti verbis intrusae sunt, itemque glossae in Herodoti sermonem illatae, alia huius generis menda haud pauca, quibus Herodoti orationem adhuc scatere dolemus. Quae plurima ita fere constituta sunt, ut probabilia tantum sectari nobis liceat meliorum codicum ope destitutis, summaque inde cautio adhibenda sit in iis praesertim, quae ad hoc gravius mendorum genus pertinent.

§. 15.

Sed revertamur ad ipsam, qualiscunque est, Herodoti orationem ***), quam multas laudes apud veteres tulisse plura indicant. Hinc Quintilianus Inst. Orat. IX, 4, 18: „In Herodoto vero cum omnia, ut ego quidem sentio, leniter fluunt, tum ipsa *διάλεκτος* habet eam iucunditatem, ut latentes etiam numeros complexa videatur.“ Affert autem hoc contra Ciceronem, qui Lysiam, Herodotum, Thucydidem parum studiosos eius artis, quae in orationis compositione versatur, fuisse dixerat. Neque vero hanc Herodoteae orationis *iucunditatem* sive pulcritudinem in verbis tantum quaerebant veteres, sed *suavitatem* quoque elocutionis, in totius orationis structura et compositione sitam collaudabant, cum ita scriptores enarret, ut illae fando vel iucundiores fiant quam si oculis subiiciantur nostrique animi inde vel maxime commoveantur †). Inde valde laudatur haec orationis *γλυκύτης*, quae *ἡδονήν* quandam parat legentibus omnibusque gratissima fit: vid. modo Crameri Anecd. Oxoniens. III. pag. 169 et qui pluribus illam persequitur Hermogenes in capite *περὶ γλυκύτητος*: De ideis II, 4. p. 314 Walz. (p. 357 Vol. II Spengel.), a quo eodem (ibid. p. 319 p. 362 Spengel.) Herodotus dicitur *τῆς γλυκύτητος μάλιστα πεφροντικῶς*, coll. ibid. p. 399 Walz. p. 423 et 424 Spengel. Inde quoque Menander *περὶ ἐπιδεικτικ.* 4. p. 249 Walz. p. 389 (Vol. II.) Spengel. scribit: *μεστὴ δὲ καὶ ἡ ἱστορία Ἡροδότου γλυκέων διηγημάτων*.

*) Vid. Bredov. pag. 13 seq. et quae ipsi adnotavimus ad V, 52. Vol. III. p. 85; ad VII, 76. Vol. III. p. 563 et ad VII, 154. Vol. III. p. 677; conf. etiam nott. ad II, 141 in Excurs. Vol. I. pag. 882.

**) Vid. Bredov. p. 16 seqq. et quae ipsi adnotavimus ad II, 116. Vol. I. p. 682 et II, 117. Vol. I. p. 683, ad IV, 191. Vol. II. p. 647; ad VI, 98. Vol. II. p. 391, ad VI, 122. Vol. III. p. 398 seq., ad VII, 162. Vol. III. p. 691 ac denique ad IX, 122. Conf. etiam VIII, 104 ibique nott. Vol. IV. p. 152 seqq.

***) Vid. Wendt: De oratione Herodoti. Greiffenberg. 1856.

†) Conf. Dionys. Halic. De composit. verbb. III. p. 37—47 ed. Schaefer. (ubi exempla ex Herodoto affert I, 6. 8.) IV. p. 57 coll. X fin. p. 115, ubi Herodoteam orationem et dulcem (*ἡδεῖαν*) et pulcram esse statuit. Conf. XIX. pag. 267 seq. Add. Lucian. Herod. I init. Hinc apud Athenaeum III, 15. p. 78 E. p. 309 Schweigh. Herodotus vocatur *ὁ θαυμασιώτατος καὶ μελίγηρς*.

των, ἐν οἷς ἡδονὴ παντοδαπῶς παραγίνεται τῷ λόγῳ οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ξένης τῶν διηγημάτων ἀκοῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ποίας συνθέσεως κ. τ. λ. Atque dudum antea Dio Chrysost. Orat. XVIII. p. 479 Reisk. τὸ ἀνειμένον καὶ τὸ γλυκὺ τῆς ἀπαγγελίας in Herodoteo opere laudaverat, coll. Demetr. De elocut. §. 12. Ac totum huc quodammodo pertinet Hermogenis iudicium de Herodoto ib. II, 12. §. 4. (p. 395 Walz. p. 421 Spengel.), unde potiora in notis apponamus *). Accedit his grata illa orationis *variatio* in verbis singulis aequae ac tota orationis conformatione bene conspicua. Et cum Herodotus in oratione sua iustum ubique teneat modum nec ullo modo molestiam creet, extra fines evagando, cumque singula verba, quin omnis oratio optime delecta reiue maxime conveniens inveniat, praedicatur in Herodoto μέση λέξις **), quae mediocriter temperata delectu constat eorum, quae in reliquis dicendi generibus videantur praestantissima, eiusque sermo medium quoddam tenere dicitur inter nimiam austeritatem atque nimiam venustatem. Quare in Ecphrasi Chri- stodori Coptitae vs. 377 seqq. celebratur Ἀλικαρνησοῦ θέσπις αἰδὼς, qui priscorum virorum, qui in Asia aequae atque Europa floruerunt, glo- riam novem libris conditam Musis dedicavit atque Ionicae dialecti suavi- tatem cum facundia coniunxit ***); idem altero carmine †) Musas rece- pisse dicitur, quae singulae singulis libris ipsi remuneratae sunt. His autem virtutibus, quae apta et argumenti et orationis electione, verbo- rum grata compositione et varietate, unde maximam orationis ipsius ve- nustatem et suavitatem oriri constat, continentur, Herodotum Thucydidi praestare iudicarunt veteres ††), cui etiam in eo praestiterit, quod, unde

*) Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος, τὸ δ' αἴτιον ὅτι μετὰ τοῦ καθαροῦ καὶ εὐκρινοῦς πο- λύς ἐστι ταῖς ἡδοναῖς· καὶ γὰρ ταῖς ἐννοίαις μυθικαῖς σχεδὸν ἀπάσαις καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μέγεθος δὲ πολλαχού μὲν ἔχει καὶ τὸ κατ' ἐννοιαν, κατὰ μέντοι ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τοῦ κόσμου τὸ συναμφοτέρον καὶ τὴν ἡδονὴν ἔχει καὶ τὸ μέγεθος· οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ρυθμῶν αὐτῷ κατὰ τε τὰς συνθήκας καὶ τὰς βάσεις δακτυλικοί τε εἰσι καὶ ἀναπαιστικοί, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί.

**) Conf. Dionys. Halic. De verb. compos. XXIV. p. 372 Schaef. coll. XIX. p. 267 seq. Schaef. De admirand. vi dicend. in Demosth. §. 41. T. VI. p. 1082 seq. Reisk. (coll. §. 35 seq. p. 1067), ubi Herodoti affert lo- cum VII, 3. §. 1. Marcellin. Vit. Thucyd. §. 40: ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν (χαρα- κτηρι) Ἡρόδοτος ἐχρήσατο, ὃς οὔτε ὑψηλὸς ἐστιν οὔτε ἱσχνὸς, ἱσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν.

***) Integra poëtae verba apponere iuvat (Brunckii Anal. T. II. p. 470. Iacobs Antholog. Graec. T. III. p. 175):

οὐδ' Ἀλικαρνησοῦ με παρέδραμε θέσπις αἰδὼς,
Ἡρόδοτος πολὺῖδρις, ὃς ὠγγύλων κλέα φωτῶν,
ὅσσα περ ἡπείρων δυνὰς ἤγαγεν, ὅσσα περ αἰῶν
ἔδρακεν ἐρπύζων, ἐνάταις ἀνεθήκατο Μούσαις,
μίξας εὐεπίησιν Ἰωνίδος ἄνθεα φωνῆς.

†) Inter epigrammata adespota nr. 532 (Brunckii Analectt. T. III. p. 263. Iacobs Antholog. Graec. Vol. IV. p. 230).

††) Vid. Dionys. Halic. Epist. ad Pompei. §. 3. pag. 128. 129. (T. VI. p. 767. seqq.) De vett. scriptt. cens. V. p. 424 seq. Iudic. de Thucydid.

initium ducendum et quousque perveniendum, optime scierit *). Thucydidem ἐν τοῖς παθητικοῖς (i. e. in exprimendis vehementioribus animi motibus) excellere, Herodotum ἐν τοῖς ἡθικοῖς (i. e. in animi affectibus sedationibus indicandis — im Ausdruck der ruhigeren Gemüthsbewegungen) iudicat Dionysius **); cui iungo Quintiliani iudicium Inst. Orat. X, 1. §. 73: „Densus et brevis et semper instans sibi Thucydides; *dulcis et candidus et fusus Herodotus*; ille concitatis, hic remissis affectibus melior, ille concionibus, hic sermonibus, ille vi, hic voluptate.“ Hinc quoque Cicero in Orat. 12: „alter (Herodotus) sine ullis salebris quasi sedatus amnis fluit, alter (Thucydides) incitator fertur et de bellicis rebus

T. VI. p. 775—777 Reisk. Equidem insigniora quaedam huc tantum arponam: — ἡδονὴν δὲ καὶ πειθῶ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῶ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος· τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐξήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον· ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μάλλον ἢ Θουκυδίδης· ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, καὶ ταῖς δημηγορίαις μάλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν· ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστα γε καὶ ζηλωσαὶ Δημοσθένους· ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφοτέραι· οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερόν δὲ τὸ Θουκυδίδου. Conf. etiam ibid. p. 774 et Krueger: Praefat. p. XVI seq. Inde Hermogenes quoque De ideis II, 12, 5. p. 396 Walz. p. 422 Spengel. scribit: καὶ τῶν ἱστορικῶν δὲ ἐν πρώτοις Ἡροδότου διὰ τοῦτο ἐμνήσθημεν, ὅτι πανηγυρικώτερος καὶ ἡδίον οὐ Θουκυδίδου μόνον, ἀλλ' ἴσως ἀπάντων ἐστὶ τῶν οὕτω γράφειν λόγους προελομένων κ. τ. λ. Aliter quidem iudicat Aphthonius in progymnasm. VIII. p. 90 Walz. p. 38. Vol. II. Spengel., ubi in fine laudationis Thucydideae haec leguntur: εἴτα τίς αὐτῷ παραβαλεῖ τὸν Ἡρόδοτον; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν διηγεῖται πρὸς ἡδονήν, ὁ δὲ πρὸς ἀλήθειαν ἅπαντα φθέγγεται· ὅσον δὲ πρὸς χάριν τοῦ πρὸς ἀλήθειαν ἔλαττον, τοσοῦτον Ἡρόδοτος τῶν Θουκυδίδου καλῶν ἀπολείπεται.

*) Dionys. Epist. ad Pompei. §. 8. p. 129, 15, 16 (T. VI. p. 769): δευτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἀρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὲ καὶ τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος ἀρχεταί τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ προελθὼν εἰς τὴν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λέγει. Et paulo antea (p. 767) p. 128, 42: περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ· πρῶτον ὅτι καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἀπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑπόθεσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνώσομένοις· τοῦτο Ἡρόδοτος κρείττον μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου· ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβάρων πράξεων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, ὥς μήτε τὰ γεγόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε· τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας κ. τ. λ.

**) De vett. scriptt. cens. V. p. 425: ἐν μέντοι τοῖς ἡθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης, coll. Epist. ad Pompei. VI. p. 776: Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων· Ἡρόδοτος δὲ τὰ γ' ἡθὴ παραστήσαι δεινότερος. Hermogen. De ideis II, 12, 4. p. 396 Walz. p. 421 Spengel. de Herodoto haec scribit: ἡθὴ δὲ καὶ πάθη προσώπων, εἴπερ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποιητικώτατα μεμίμηται. Vid. Creuzer: Die hist. Kunst d. Gr. pag. 194 (p. 151 ed. sec.).

canit quodammodo bellicum.“ Add. eundem De orat. II, 13. §. 55 et II, 15. §. 64 coll. Visconti Iconograph. Grecque T. I. p. 313 seq. Hinc Aristoteles in Rhet. III, 9: ἡ μὲν οὖν εἰρομένη λέξις ἡ ἀρχαία ἐστίν· Ἡροδότου Θουρίου ἧδ' ἱστορίης ἀπόδεξις, ubi quid sit εἰρομένη λέξις accurate disquirat Turnebus ad Cicer. De legg. I, 1. p. 532 (ed. Moser et Creuz.) tractam orationem reddens, die unperiodische Rede, ut Creuzerus interpretatur (Die hist. Kunst der Griech. p. 189 s. p. 147 ed. sec.), quae eadem a Demetrio (De elocut. §. 11. 12) vocatur ἡ διηρημένη ἐρμηνεία, ἡ εἰς κῶλα λελυμένη οὐ μάλα ἀλλήλοις συνηρημένα; conf. ibid. §. 44. 112. 113. Subiiciam his Dionysii locum hac in re insignem in Iudic. de Thucyd. §. 23. p. 147, 12 (T. VI. p. 865 seq. Reisk.) οὗτος δὲ (sc. Herodotus) κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν καὶ κατὰ τὴν τῶν σχηματισμῶν ποικιλίαν, μακρῶ δὴ τινι τοὺς ἄλλους ὑπερεβάλετο καὶ παρεσκεύασε τῇ κρατίστη ποιήσει τὴν πεζὴν φράσιν ὁμοίαν γενέσθαι πειθοῦς τε καὶ χαρίτων καὶ τῆς εἰς ἄκρον ἡκούσης ἡδονῆς ἕνεκα· ἀρετὰς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῶν ἐναγωνίων οὐδὲν ἐν ταύταις ἐνέλιπεν, εἴτε οὐκ εὖ πεφυκῶς πρὸς αὐτὰς εἴτε κατὰ λογισμόν τινα ἐκουσίως ὑπεριδὼν, ὥς οὐχ ἀρμοττουσῶν ἱστορίαις· οὐδὲ γὰρ δημηγορίαις πολλαῖς ὁ ἀνὴρ οὐδ' ἐναγωνίοις κέχρηται λόγοις οὐδ' ἐν τῷ παθαίνειν καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα τὴν ἀλήθειαν ἔχει· τούτῳ δὲ δὴ τῷ ἀνδρὶ Θουκυδίδης ἐπιβαλὼν κ. τ. λ. Adde alium locum non minus insignem in Epist. ad Cn. Pompei. T. VI. p. 775 seq., ubi singulas, quibus Thucydidem superat Herodotus, virtutes Dionysius accurate persequitur. Ac denique etiam conferri potest Photius Cod. LX.

Hisce orationis Herodoteae virtutibus adde eam, quam appellant τὴν ἀλήθειαν *), ad ἡθος, uti tradit Hermogenes, maxime pertinentem et cum ea bene coniunctam, qua nimirum id, quod cuique proprium naturā est, tale etiam enarretur et quale revera sit, exhibeatur in oratione, quae uniusque personam diligentius cum tueatur, eo ipso fiat vivida adeoque mimica. Pertinent huc proverbiales locutiones crebrius intersertae, dicta sententiosa saepius obvia, ut quorum magnam sane copiam ex Herodoti Musis colligere possis. Ac denique praedicanda est maxima elocutionis simplicitas **) eaque nativa quaedam, quae nihil fucati aut quae-siti habet, expers omnis artis aut structurae artificiosae, sed sponte scriptoris ex animo profluens omnes, qui ad Herodotum legendum accedunt, mirum in modum capit atque demulcet, praesertim cum in maxima orationis suavitate maximam quoque habeat perspicuitatem, quae haud raro verborum abundantiam quandam et gratam quandam negligentiam parit, iis molestam, qui Herodoteae orationis naturam atque indolem haudquam perspexerunt. Nam multum abest, ut hinc remittat oratio Hero-

*) Conf. Creuzer: Histor. Kunst d. Gr. p. 195 seq. (p. 151 seq. ed. sec.).

**) Hanc Herodoteae orationis ἀφέλειαν iure laudat Valcken. ad IV, 127. Vol. II. p. 532. Et conf. quoque nott. ad IV, 113 Vol. II. p. 515. Nec plura proferre opus, cum hoc argumentum peculiari libello tractaverit Everh. Waardenburg: Diss. liter. de nativa simplicitate Herodoti Lugdun. Batav. 1830.

dotea, sed, ut Dionysii *) utar verbis, ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν Ἡρόδοτος ἔχει. Nec aliter statuendum de orationibus narrationi haud raro insertis, quae sponte profluunt ex eadem scriptoris studio, quo omnia ita enarrat, ut ipsi adesse eaque praesentes percipere nobis videamur. Itaque a Thucydidis orationibus multum absunt apteque vocantur a Marcellino **) προσωποποιῶνται, cum Thucydideae Dionysio sint δημηγορίαι. Quae orationes apud Thucydidem quam maxime necessariae cum iudicentur ***) pro ipso operis consilio ac propositi fine indeque ad veritatem proxime accedant, eorum qui dixerunt et sententias et ipsas, quantum fieri potest, voces referentes †), aliter apud Herodotum se res habet: quippe cuius orationes ita compositae et quodammodo fictae sunt, ut in legentium gratiam scriptae videantur iisdemque sese accommodare studeant, ad sophistarum morem, qui mature iam in medium prodire coeperant, orationibus artificiose compositis auditorum gratiam captaturi populumque delectaturi: de quo Herodoti studio sophistas aemulandi iam supra §. 9 diximus. Ac denique poëticum quendam colorem ab Herodoti sermone minime abesse, vel Homeri imitatio, de qua supra diximus, aliorumque poëtarum arguit; testatur non solum ipsa operis Herodotei compositio (cf. supra §. 12) ad epici carminis rationem accedens, verum etiam dicendi ratio, tot locis ad Homerum efficta aut inde repetita, id quod in notis satis declarasse nobis videmur, Herodoti vocabulis singulis ac locutionibus ad Homericas voces dictionesque revocatis. Inter reliquos poëtas Aeschylum certe praeterire non licet, cuius tot formulae ac locutiones aequae reperiuntur in Herodoti libris in adnotationibus suo quaeque loco a nobis indicatae, ut animi quandam necessitudinem inter utrumque intercessisse credas, de qua re iam supra §. 12 pluribus monuimus: quamquam alterum ex altero hausisse haud sane credibile est. Certum est, Herodoto innotuisse Aeschylum eiusque fabulas, ut diserte demonstrat locus II, 156, ubi cf. nott. et add. Hoffmann in Philolog. XV. p. 225; alia supra l. l. iam attulimus. Aeschylo adiungere licet Sophoclem et ipsum familiaritate quadam cum

*) Epist. ad Cn. Pompei. T. VI. p. 779 ed. Reisk.

**) Vit. Thucydid. §. 38: δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε (sc. Herodotus) λόγων ὡς προσωποποιῶντας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας. Dionysii locum (VI. p. 776 Reisk.) supra iam attuli. De utroque vid. Creuzer: Hist. Kunst. p. 166 seq. s. p. 130 seq. ed. sec.

***) Cf. Creuzer: Hist. Kunst d. Griech. pag. 216 ed. sec.

†) Ipse Thucydides I, 22 sic profitetur: καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἢν ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν· ὥς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν ἀεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστα εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται. Quae quam aliena sint adeoque contraria iis, quae apud Herodotum obtinere videmus, qui, uti hoc utar, Persas Graecorum ad morem sensusque verba facientes induxit, quo haec omnia Graecis legentibus accommodatiora essent magisque placitura, nemo non intelligit nec opus erit pluribus haec persequi.

Herodoto iunctum (cf. §. 5), cum quo in ipsa oratione tot habet communia, quae singulis locis commemoravimus: vid. modo I, 2. IV, 129 ibique nott. et potissimum III, 119 ibique nott. et Excurs. Vol. II. p. 696 seqq. 702 seqq.

Inter Herodotei sermonis imitatores Dionysius refert *Xenophontem* *), vix recte, cum nullum exstat certum huius imitationis vestigium; cf. nott. ad VIII, 98: maiore inre haud scio an huc referamus *Theopompum*, qui quanti Herodotum fecerit, vel ex ea, quam confecit, historiae Herodoteae epitome intelligi potest, quemque etiam in suis historiis saepius ad Herodoti historiam respexisse certum est **). Quare quod G. I. Vossius ***) , qui nulla huius compendii a Theopompo facti fragmenta adhuc superesse falso credidit, hocce compendium ex Herodoti libris factum iuniori cuidam Theopompo adscribi voluit vel Cnidio vel Sinopensi vel Colophonio, dudum reprobaverunt et Meursius et Ruhkenius †), itemque qui ipsa compendii huius fragmenta, quamvis pauca, collegit et explicuit Frommelius ††). Quae si cognovisset Muellerus †††), vix opinor ad Vossii suspensionem rediisset, ea de causa ductus, quod rem a Theopompi aetate et ingenio alienam haberet indeque denuo suspicaretur a seriore homine talem Theopompi nomine in vulgus esse editam: seque deque habere indicaretur, merito veritate ad verum magis accedere putamus: „faciamus Tuum Herodotearum compendium, cum ad historiam ret, periculi faciendi causa composuisse.“

Inter posterarum aetatis scriptores, qui Herodotum aliquo modo sunt imitati, haud scio an *Cephalio* *†) ille, cuius iam supra §. 13 meminimus, sit referendus: namque scripsit teste Suida s. v. *παντοδαπὰς ιστορίας ἐν βιβλίοις θ', ἅτινα ἐπιγράφει Μούσας, Ἰούδι διαλέκτῳ*, auctore Photio Bibl. Cod. LXVIII (coll. CLXVI, 177) *σύντομον ιστορικὸν* a Nino et Semiramide usque ad Alexandrum Magnum, cuius res gestas etiam enarravit; qui Cephalio cum iisdem, quibus Herodotus, Musarum titulis histo-

*) Epist. ad Cn. Pompei. T. VI. p. 777–779. Vett. scriptt. cens. T. V. pag. 426.

**) Vid. Frommel. in Creuz. Melett. III. p. 139 seqq. coll. 149. — *Ephorum* quod olim statuebant itidem librorum Herodoteorum compendium exhibuisse, prava apud Suidam (s. v. *Θεόπομπος*) interpunctione id nitebatur, quam recte nunc constituerunt Gaisfordius et Bernhardus Vol. I. P. 2. pag. 1143 seq. Conf. quoque Marx. ad Ephori fragmentt. p. 34.

***) De historic. Graec. I. 4. (p. 40 Westerm.).

†) Histor. crit. orat. pag. LXXXIX, cui merito adstipulatus est Westermann in not. 12 ad Vossii l. 1.

††) in Creuzeri Melett. III. pag. 144 seq. et fragmenta ipsa p. 156 seqq.

†††) Fragmenta historic. Graec. Vol. I. pag. LVIII.

*†) Qui bene discernendus est ab altero Cephalione Gergithio, cuius aetas ad Alexandrinorum tempora recedit: de utroque bene disseruit Loebbeck. in Aglaopham. pag. 995 seqq. coll. G. I. Voss. de hist. Graec. II, 12. p. 262 Westerm.

riae suae libros inscripserit Ionicaque dialecto usus sit, credibile sane est, illum Herodoti exemplum secutum atque orationem Herodoteam imitari studuisse. Succedit qui eadem fere Hadriani aetate vixit *Aelianus*, quem Herodoti admodum studiosum fuisse, adeo ut haud pauca verba ac locutiones ex Herodoto assumpserit, plurima testantur imitationis exempla, in *Historia Animalium* potissimum obvia et a nobis in notis sua quaeque loco indicata *): idemque nuper proposuit Ed. Rasmus in *Aelianeorr. fragmentt. Specimine. I.* (Berolin. 1858) pag. 7. Praecipue autem hic nominandus est *Pausanias*, cuius dictionem Herodoteae simillimam esse iam Xylander professus est, qui Pausaniae periegesin primus post Aldum edidit anno 1583 idemque etiam pronuntiarunt, qui post Xylandum huic scriptori operam suam navarunt, Sylburgius **), Kuhnus, Schaeferus, usque ad recentissimos editores, e quibus unum sufficiat appellare Siebelisium, qui in commentariis, quibus Pausaniae libros instruxit, id quoque egit, ut in singulis vocibus locutionibusque, quantum ab Herodoto penderet Pausanias, commonstraret simulque ostenderet, quantum Herodoti verba valerent ad Pausaniae verba singula vel emendanda vel illustranda omnemque eius orationem melius cognoscendam ***). Quare nos quoque in singulis locis Herodoteis, ubi Nostrum imitando exprimere studuit Pausanias, sedulo id indicavimus, praecedentibus ipsis iis viris, qui olim in Herodoti verbis illustrandis idem praestiterunt, Valckenarium dico, qui inter Herodoti imitatores eminere Pausaniam merito dixit †), et Wesselingium ††), qui Herodoti sectatorem industrium vocavit Pausaniam idque singulis quibusque locis Herodoteis haud raro indicavit. Et quamquam Pausaniae oratio multum abest a nativa illa Herodoti simplicitate et dulcedine neque omnino iis virtutibus excellit, quibus Herodoteam orationem insignem esse supra ostendimus, tamen in singulis vocibus formulisque, quas imitando exprimere studuit Pausanias, multum valet haec imitatio, eademque in hisce singulis dicendi generibus imitandis et exprimendis magis cernitur, quam in universo orationis habitu et colore †††). Itaque etiam in rebus divinis, praecipue in doctrina de divina iustitia ac Nemese, quacum apud Herodotum coniunctam esse vidimus (§. 12) sententiam de divina invidia, vel ubi iisdem fere aut certe similibus vocibus et locutionibus Pausanias utitur, tamen non pror-

---

*) Nunc addo Aelian. N. A. XVI, 20, ubi scripsit οἱ τῶν Ἰνδῶν λόγιοι, imitans Herodotum I, 1: Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι κ. τ. λ. Conf. etiam nott. ad Herod. III, 12. 61.

**) Vid. pag. 933. Vol. II. ed. Kuhn.

***) Vid. Siebelis. Praefat. Vol. I. p. XX seq.

†) in not. ad Herod. III, 133 aliisque haud paucis locis, ubi Herodotea contulit cum Pausaniae verbis.

††) in not. ad Herod. V, 39 aliisque locis compluribus.

†††) Vid. Siebelis l. l. pag. XXI seq. et Boeckh. in scriptione academica, quae prodiit Berolini 1824 de Pausaniae stilo, typis repetita in: Philological Museum Vol. I, ubi vid. pag. 629.

sus eandem vim ac notionem his vocibus tribuit suamque sentiendi et cogitandi de his rationem ab Herodotea notione disiungere videtur *).

Ad hanc ferme aetatem Herodoteae orationis exprimendae studiosissimam **) pertinere quoque videntur duo libelli, qui sive iure sive iniuriâ inter *Luciani* scripta vulgo feruntur *περὶ τῆς ἀστρολογίης* et *περὶ τῆς Σοφίης Θεοῦ* ***): quippe constantem Herodoteae dialecti Ionicae imitationem prae se ferunt, quae ad solas formas nominum ac verborum dicendique genera pertinet, a librariis atque etiam ab editoribus usque ad nostram aetatem hic illic neglecta ac deserta: in qua restituenda docti viri nunc maxime elaborarunt †).

Neque inter Christianos scriptores desierunt Herodoti studia apteque is, qui historiae ecclesiasticae habetur parens, *Eusebius Caesariensis*, comparatur cum Herodoto, Halicarnassensi historiae Graecae parente ††): qui quamquam de rebus maxime diversis scripserunt, in eo tamen similimi sibi reperiuntur †††), quod scribendi consilium in utroque scriptore ad unum idemque fere rediit omnemque temporum praeteritorum memoriam complexum est, ita ut alter Graecorum libertatem a Persis vindicatam, aeternâ hominum memoriâ dignissimam, alter Christianam ecclesiam ex tot tantisque eluctatam certaminibus atque egregiâ potitam victoriâ celebrandam sibi sumpserit: accedunt, quae ad hoc consilium perficiendum in utroque scriptore paria cernuntur studia et conamina, utriusque fides in rebus traditis eadem fere lege aestimanda *†), ipsaeque res ab utroque relatae **†), quae similem fere exhibent imaginem eundemque fere colorem habitumque induunt atque ad eandem divinae iustitiae legem, a nullo mortalium impune violandam, revocantur ***†). Quae singula egregie persecutus est Baur in acamedica scriptione, quae inscribitur: „Comparatur Eusebius Caesariensis, historiae ecclesiasticae parens, cum parente historiarum, Herodoto Halicarnassensi.“ *††) Ut igitur hic scriptor celeberrimus cum Herodoto apte contendere et coniungi potest, ita alii et sententias et voces locutionesque Herodoteas expri-

*) Vid. de his monentem Gust. Kruegerum in *Theologum. Pausaniae* (Lipsiae 1860) pag. 34 seqq.

**) Quod vel e *Lucian. De histor. conscrib.* 18 colligas, ubi Herodoti imitatore in scenam quasi produxit ridendum.

***) Libellum de *astrologia* plerumque Luciano abiudicant haud sine iusta causa: alterius libelli de *Dea Syria* Lucianum revera auctorem esse credere malim cum Fritzsche, Lehmanno, aliis; vid. Lehmann. *Annot. ad Lucian.* IX. pag. 383.

†) Vid. potissimum Guil. Dindorf. in *Commentat. de dialect. Ionic.* Herodot. pag. XLIV seqq.

††) Instituit hanc comparisonem Ferd. Christ. Baur in *programme Tubingensi* anni 1834.

†††) Vid. Baur pag. 9 seqq. 21 seqq.

*†) Vid. Baur pag. 23 seqq.

**†) Vid. Baur pag. 35 seqq.

***†) Vid. Baur pag. 46.

*††) Cf. quae retuli de hac scriptione in: *Jahrb. f. Philolog.* Vol. XVI. pag. 324 seqq.

mere studuerunt: inter quos unum appello *Basilius Magnum*, quem veteres Graecorum scriptores diligenter lectitasse aliisque vehementer commendasse legendos novimus: apud hunc enim certa imitationis Herodoteae vestigia exstant*). Sexto saeculo post Chr. n. exstitit *Procopius*, qui non tantum Ionicas quasdam formas ex Herodoti sermone assumpsit, verum etiam in dicendi formulis ac locutionibus nonnullis (cf. II, 174 ibique not. III, 14) Herodotum exprimere eiusdemque narrandi et argumentandi rationem imitari studuit**): inde vel in divisione orbis terrarum aliisque huc spectantibus rebus Herodotum sequitur***) atque in doctrina de rebus divinis fatoque, ut iam supra §. 12 significavimus, sic loquitur, ut ad Herodotum proxime accedere videatur, a quo tamen multum differt†). Denique decimo quinto saeculo *Laonicus Chalcondylas*, qui de Turcarum historia scripsit, Herodotum hic illic aemulatus est††) ipsumque operis sui prooemium ad Herodotei operis imitationem composuit†††), quamquam durius nec ullo artificio adhibito hanc imitationem instituisse putandus est.

Inter recentioris aetatis scriptores haud scio an *Froissart*, Gallo, magna cum Herodoto intercesserit similitudo, simplicitatem illam nativam et perspicuitatem omneque dicendi genus si respiciamus. Alia ut nunc mittam, legas mihi modo prooemium his verbis conceptum: „Afin que honorables emprises et nobles aventures et faits d'armes, lesquelles sont avenues par les guerres de France et d'Angleterre soient notablement registrées et mises en mémoire perpetuelle, par quoi les preux aient exemple d'eux encourager en bien faisant, je veux traiter et recorder histoire et matière de grand louange.“ (Buchon Collect. d. chroniques T. I. p. 1. Prologue.) Nec immerito in quaestione ab Academia literarum Parisiensi proposita in annum 1854 de *Froissart* id quoque postulatum est, ut quantum Gallici scriptoris sermo cum Herodoteo sermone conveniret, inquireretur*†): inde quaestionem qui solvit pretium-

*) Cf. Alb. Jahn in: Jahrb. f. Philol. XLIX. pag. 373 seq.

**) Vid. Teuffel in: Ad. Schmidt Zeitschrift f. Geschicht. VIII. p. 51.

***) Conf. Lambert ad Procopii Anecd. pag. 595. 607. Referunt quoque huc quod de Istro scribit Procopius De aedific. IV, 5: *κάτεισι μὲν ἐξ ὀρέων τῶν ἐν Κέλτοις ποταμὸς Ἰστρος, οὗ τοίνυν Γάλλοι ἐπικαλοῦνται*, in quo Herodotea, quae II, 33 leguntur, ante oculos illum habuisse volunt. Mihi vix verum videtur.

†) Cf. Teuffel l. l. pag. 70 seqq. 75 seqq.

††) Conf. Im. Bekkeri Praefat. in edit. Bonnensi 1843.

†††) Simili modo Georgium Pachymerem et Georgium Phrantzem Herodoti prooemium imitatos esse supra monui Vol. I. pag. 2.

*†) Ipsa quaestio his verbis concepta legitur in Journal des Savans 1853. pag. 517 seq.: Etude historique et littéraire sur les écrits de Froissart. Le considérer comme le créateur principal en vers et en prose, d'une époque nouvelle dans la vieille langue française. Rechercher les caractères de cette époque et l'influence qu'elle a eue sur les âges suivants de la langue. Apprécier la grande chronique de Froissart sous le rapport de la vérité historique, de la peinture des mœurs et du génie de narration, en faire ressortir les divers mérites par un examen attentif de la

que obtulit, Kervyn de Lettenhove in libro postea edito (Froissart. Etude littéraire sur le XIVme siècle. Paris 1857. II Voll. 8.) Vol. II. p. 143 seqq. exposuit, quanta utriusque scriptoris similitudo in haud paucis rebus enarrandis inveniretur. Conf. etiam Villemain: Mélanges Vol. III. p. 343 seq. (ed. Bruxell.).

§. 16.

Tot igitur dotibus cum ornatae essent Musae Herodoteae, non mirum est, illas vehementer placuisse Graecis *) multumque inde lectitatas et iuvenum artes liberales aemulantium manibus tritas fuisse; unde factum, ut Theopompus iuvenis mira operis dulcedine captus eam quam diximus epitomen conficeret duobus libris comprehensam **); quid quod Hegesias histrio Herodoti Musas, ut Herophantus Homeri carmina, in magno theatro recitasse fertur ***). Probant quoque Grammaticorum doctorum opera, de Herodoto et de indole ac natura elocutionis Herodoteae commentantium; quae tamen ad nostram aetatem non pervenisse dolemus. Neque enim ad nos pervenerunt *Salustii* et *Heronis ὑπομνήματα*, de quibus Suidas s. v. *Σαλούστιος* T. III. p. 276 et s. v. *Ἡρόων* T. II. p. 79 ed. Kuester. Nec magis nostram aetatem vidit *Irenaeus*, qui ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ εἰς Ἡρόδοτον (si vera est lectio) citatur in Lexico rhetorico pag. 675, 4 (ad Photii Lexici calcem): pertinet autem hicce *Irenaeus* s. *Munatius Plancus*, qui plura alia ad Graecorum dialectos spectantia scripsisse perhibetur a Suida, ad Augusti fere aetatem †). Su-

---

composition et du style et par quelques rapprochements, soit avec les chroniques italiennes et espagnoles du même siècle, soit même avec certaines formes des antiques récits d'Herodote.

*) Graecis displicuisse Herodoteum opus, quod plures inde vituperatores invenerit quam laudatores, ut statuam, a me impetrare non possum. Et vide quae Heyse l. l. p. 44 disputat contra Dahlmann. p. 31 seq.

**) Herodoti quod nulla apud *Platonem* fit mentio, id noli mirari. Namque, alia ut taceam, recte illud mihi observasse videtur Groen. van Prinsterer in Prosopograph. Platonic. p. 33, apud *Platonem* poëtas saepissime, prosae scriptores raro admodum nominari, nec aliam causam, cur de Herodoto *Plato* siluerit, fuisse, vel inde illi probari videtur, quod obvii in Herodoto versus apud *Platonem* reperiantur; sic *Hesiodi* versus *Opp.* et *D.* 282, qui reperitur apud *Herodot.* VI, 86. §. 3, respicitur a *Platone* *Polit.* II. p. 363 D. Et conf. *Herod.* I, 55 cum *Platon.* *Polit.* VIII. p. 566 D.

***) Vid. *Athen.* XIV. p. 620. Ubi tamen, monente *Creuzero*, pro *Ἡρόδοτον* fortasse scribendum *Ἡσιόδον*: idque nunc recepit *Meineke*.

†) Ita certe statuit *Meier* in *Comment. Andocid.* Sext. P. III. (*Hal.* 1843) pag. VI. X et in ea commentatione, quae prodiit *Hal.* 1844 continens Fragmentum Lexici rhetorici emendat. ed. et adnotat. illustratum, pag. XXVIII et XXIX. Ad primum saeculum post Chr. n. *Irenaeum* quoque refert *Lepsius* in: *Jahrbb. f. Philolog. u. Paedag.* Vol. LXXXI. p. 609. 610, aliter sentiente *Henrico Keil*, qui in *Quaestionibb. grammaticc.* (*Lips.* 1860) cum *Heliodorum*, quem *Irenaei* praeceptorem fuisse *Suidas* testatur s. v. *Εἰρηναῖος*, ad *Hadriani* aetatem revocasset, ad inferiorem adeo aetatem *Irenaeum* referre coactus est.

persunt tantum glossae quaedam, a prioribus editoribus separatim editae, quas nos suo quasque loco in annotatione commemoravimus. De his vero ita statuit Wesselingius: „Cum Herodoti Musae alio sermone ac reliqui Graecorum fabulentur, non illi sollers Grammaticorum cura ad explanandum defuit. Suidas meminit *Προμνημάτων* εἰς *Ἡρόδοτον* Salustii Sophistae et *Heronis* Attici rhetoris, argumenti, uti suspicor, critici et historici. [Res et argumentum potius quam formas et voces re-
apexisse Salustium in his commentariis suspicatur quoque Graeae in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. XI. pag. 60.] *Philemonem* Grammaticum ἐν συμμίστροις non dissimilem instituisse operam, Porphyrio Quaest. Hom.

re credimus. Apollonii, itidem Grammatici [quem Apollonius fuisse haud immerito suspicatur Meier l. l. pag. XXI]. τῶν *Ἡροδότου* exscripsit Etymologus in *Κεφάλαια* et *Σοφιστικά* p. 655 Lips.). Quae quidem ad nostram si devenissent non facerem *Ἡροδότου λέξεις* ob oculos hic positas saepissime alienas et non nunquam insulas et absurdas. l. l. „doctrinam tam modicam vel potius nullam sapient, ut infima aetate dignae sint.“] Memorantur in indice legati Antonii Eparchii T. I. Var. Sacr. p. 528 Steph. Monachii *λέξεις Ἡροδότου ἱστορικαί*, quas a nostris diversas dicere non audeo. Primus *) hoc Lexicon ex codice Goldasti vulgavit G. Iungermannus, digestum κατὰ στοιχείων sive litterarum ordinem, cuiusmodi exempla ex locupletissima Francorum regis bibliotheca et monasterii S. Remigii inter manus sunt. At aliud vir egregius Montefalconius ostentavit Biblioth. Coislin. p. 484, descriptum nulla litterarum primarum serie, sed secundum librorum, in quorum olim marginibus istae glossae, numerum. Ex oris enim codicum res clamat excerptas esse et schedae ostendunt Eminent. Cardinalis Passionei. Nactus illud ipsum sum Cl. Capperonerii humanissimam operam ex Biblioth. S. Germani, in quam Coislinianam migrasse notum est; dignumque censui hoc loco, tum quod in priore, ex codice Goldasti, voces ab aliis imperite avulsae cernantur, tum quoniam locupletius apparuerit et Suidae Hesychioque plerumque conveniat: nam uterque, ille praecipue, simile *Λεξικόν* usurparunt; neque eius usum recusavit Timaeus in suo Platónico, nedum praeter caeteros omnes G. Corinthios, sed saepe turpis socordiae reus.“

Neque vero etiam Herodoto iam antiquitus suos defuisse detracta-

*) „At, verum si quaeris, sunt eadem ipsae, quas iam anno MDLXIV Henr. Stephanus in Dictionario medico post Erotiani et Galeni Expositiones dictionum Hippocratis p. 105 -- 109, eodem titulo inscriptas, *Λεξικόν τῶν Ἡροδοτέων λέξεων*, ediderat; quas porro easdem Barth. Eustachius Erotiani et Galeni Glossariis, anno MDLXVI a se editis, adiecerat Latina versione illustratas.“ *Schweighaeuser*. Post Wesselingium hoc Lexicon Herodoteum quoque edidit notisque illustravit Io. Ge. Frid. Franzius: Erotiani, Galeni et Herodoti glossaria in Hippocratem ex recensione Henrici Stephani Graece et Latina etc. Lipsiae 1780. 8., ubi vid. Praefat. pag. XXIII et pag. 602 seqq.

tores atque osiores, vel ea indicant, quae de *Ctesia*, rerum scriptore, qui paulo post Herodoti aetatem floruit, Xenophontis et Artaxerxis Mne-
monis aequalis *), accepimus. Nam ille in historia sua non tantum ab Herodoto multis locis dissensisse, verum etiam mendacii eum arguisse perhibetur: *σχεδὸν ἐν ᾧπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστοριῶν, ἀλλὰ καὶ ψευστὴν αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς καὶ λογοποιὸν*, ut ait Photius Bibl. Cod. LXII. **) Quod quomodo accipiendum sit, pluribus docui in Prolegg. ad fragmm. Ctesiana p. 42 seqq. et in annotatione ad singulos Herodoti locos, qui hic in censum veniunt, indicare studui, in quo ab Herodoto ille dissentiat, in quo consentiat: conf. modo nott. ad III, 1, ubi Ctesiam cum Herodoto consentientem reperimus, sed dissentientem pluribus locis, ut I, 88. 95. III, 2. 15. 24. 61. 150. 153. VI, 117. VII, 4, ad quos locos vid. annotatio: add. Vol. I. pag. 844. Unde satis intelligitur, neque auctoritatem Herodoti labefactari, neque fidem Herodoti, quam summam esse supra §. 10 ostendimus, infringi iis, quae contra Herodotum a Ctesia hic illic proferuntur, quem alio certe consilio res Persarum et Graecorum scripsisse quemque aliis e fontibus hausisse novimus auctorem Herodoto certe postponendum nec tamen prorsus spernendum cum in nonnullis vel rectius Herodoto tradidisse putandus sit. Nec vero propter argumenti similitudinem miramur, a quibusdam posteræ ætatis scriptoribus et Herodotum et Ctesiam pari modo iis adscribi, qui fabulas narraverint neque omnino vera prodiderint: vid. modo Lucian. Ver. Hist. II, 31. Strab. XI. p. 508 coll. XII. p. 550. XVIII. p. 818 fin. Inde vel apud Ciceronem De legg. I, 1 hæc exstant: „quamquam et apud *Herodotum* patrem historiae et apud Theopompum sunt innumera-
biles fabulae.“ Ac teste Diogene Laërt. in Prooem. §. 9 *καταγινώσκου-
σιν Ἡροδότου οἱ τὰ περὶ Μάγων γράψαντες κ. τ. λ.* Atque *Harpocratio-
nis* Aelii, sophistae, quoddam memoratur scriptum *περὶ τοῦ κατεψεῦ-
σθαι τὴν Ἡροδότου ἱστορίαν* ***), itemque *Manethonis* Aegyptii liber ad-
versus Herodotum profertur apud Etymolog. Magn. s. v. *Λεοντοκόμος*
p. 570, 23 (ubi: *ἐν τῷ πρὸς Ἡρόδοτον*) et Eustath. ad Homeri Iliad. λ',
480. p. 857 ed. Rom. (ubi *ἐν τοῖς πρὸς Ἡρόδοτον*): nisi hic potius, quod credere malim, de parte quadam operis de Aegypto eiusque rebus con-
scripti cogitandum est, in qua Herodoto de rebus Aegyptiacis tradenti oblocutus erat Manetho, qui teste Iosepho contra Apion. I, 3. §. 14 in Ae-
gypti historia *πολλὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐλέγχει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσμένον*; conf. etiam R. I. Fruin De Manethon. Sebenny. p. LXXVII
seq. et p. 143 seq. Bunsenio videbatur cogitari posse de excerptis po-
stera ætate ex Manethonis opere confectis et in unum opus collectis
(vid. Aegypt. Stell. in d. Weltgesch. I. p. 100 sive I. p. 67 ed. Anglic.).
Polionis cuiusdam librum *περὶ τῆς Ἡροδότου κλοπῆς* atque *περὶ
τῆς Κτησίου κλοπῆς* memorat Euseb. in Praepar. Evang. X. pag. 467 D.

*) Vid. Prolegg. ad Ctes. Fragmm. pag. 13 seqq.

**) Vid. Ctesiae Excerptt. Perss. §. 1. 57.

***) Vid. Suid. s. v. *Ἀποκρατ.* T. I. p. 336 seq. Eudoc. p. 66.

Adhuc fertur inter *Plutarchi* scripta libellus περὶ τῆς Ἡροδότου κακότη-
 δείας T. II. p. 854 seq.; s. Vol. IV. p. 431 seqq. ed. Wytttenbach. et
 Vol. XII. p. 285 ed. Hutten.: in quo libello id potissimum egit auctor,
 ut Boeotos, populares suos, cum ab aliis criminibus purgaret, quorum
 ab Herodoto incusarentur, tum vero maxime a crimine societatis cum
 Persis olim initae contra reliquos Graecos: neque vero his contentus
 auctor scriptionis, quo melius propositum suum assequeretur, in uni-
 versum persequitur Herodoti historias vehementerque in patrem histo-
 riae invehitur, hunc scriptorem malevolo animo ductum res aliter atque
 acciderint tradidisse clamans, multa finxisse, alia tacuisse, aliis lau-
 dem tribuisse, aliorum gloriam invidiosis criminationibus obscurasse,
 veri minime curiosum. Quae omnia nullius fere momenti esse, in an-
 notatione ad singulos, quos iste auctor tangit, locos probavimus; neque
 hoc loco haec repetenda censuimus: adeo enim languida, futilia, inepta
 pleraque sunt, quae contra Herodotum eiusque fidem proferuntur, nec
 ullo modo digna illa quidem philosopho Chaeronensi, qui non solum
 summam doctrinam, verum etiam maximam pietatem deorumque reveren-
 tiam in omnibus prae se fert eaque re vel propius accedit ad ipsum He-
 rodotum, sentiendi et cogitandi rationem vel in maxima temporum dis-
 crepantia si respicias: ab hoc igitur hunc libellum conscriptum esse ut
 credam, a me impetrare nequeo, idque, ut taceam de iis, quae ad sin-
 gulos Herodoti locos in hac editione annotata leguntur (cf. potissimum
 nott. ad VIII, 94), iam alio loco *) libere professus sum argumentis al-
 latis, ubi disserui de libro Lahmeyerii **), qui vir doctus de singulorum
 criminum a Plutarcho allatorum vi et auctoritate examine accuratissimo
 instituto ***) optime evicit, malevolentiam, cuius Herodotum incusat
 libelli auctor, commonstratam ab eo idoneis argumentis nusquam esse,
 quare quod ad ipsum scriptoris consilium spectat, totius scripti auctori-
 tatem prorsus corruere, adeo ut a malignitatis crimine nemo purior esse
 possit quam pater historiae †): attamen idoneam causam idem esse negat,
 cur iste libellus abiudicaretur Plutarcho, qui patriae amore obcoecatus
 aliisque praepeditis opinionibus in scribendo tot tantosque errores com-
 mittere atque in historiae patrem tam iniuste invehiri potuerit. Quod
 mihi haudquaquam persuasit vir doctus: nec magis mihi persuaserunt
 alii ††), qui e malo adeoque perverso patriae amore, quo captus fuerit
 Plutarchus, ea derivare voluerunt, quae mihi quidem tanto viro prorsus

*) Jahrb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 120 seqq.

**) De libelli Plutarchei qui de malignitate Herodoti inscribitur et auctoritate et auctore scripsit *Gustavus Lahmeyer*. Gottingae 1848. 4.

***) Vid. l. l. pag. 34—78.

†) Vid. ibid. pag. 78 seq.

††) Unum affero Kaltwasserum, qui hunc libellum, inter Plutarchi Mo-
 ralia qui insertus nunc legitur, in nostrum sermonem convertens initio ver-
 sionis suae haec adscripsit (Plutarch's moralische Abhandl. übersetzt etc.
 Vol. VI. p. 678): „Uebelverstandener Patriotismus war es, was den sonst so
 einsichtsvollen und vernünftig denkenden Plutarch bewogen hat, diese hässliche
 Abhandlung gegen Herodot zu schreiben.“

indigna videntur esse, sive iuvenis sive adolescens e rhetorum scholis vix egressus ille haec scripserit: in hanc enim sententiam abire video Schaeferum, qui in animadverss. ad Plutarchi Vitt. (Lips. apud Teubner. 1830) Vol. II. p. 42 (ad Aristid. 16) haec effatus est: „Libellus de Herodoti malignitate mihi videtur scriptus a iuvene, quem patriae studium „laudabile ageret transversum. Quod ecquis iuveni generoso non facile „condonet? Vir factus opinor in patrem historiae talia non erat iactatus, sed ea revicturus lenitate, qua infra (Vit. Arist. 19) plaudentibus nobis revicit.“ Qui igitur in Vitis Themistoclis et Aristidis scribendis Herodotum auctorem adhibuit multaque inde deprompsit sine ulla Herodoti obtreptione sive criminatione*), eum nunquam de Herodoto tam malevole scripturum fuisse credo, quemadmodum id aperte fecit is, qui hunc libellum de Herodoti malignitate inter Plutarchi scripta relatum composuisse putandus est, sive rhetor sophistave fuit, sive alius quis, qui sive exercitationis causa, sive gloriolae cuiusdam apud populares captandae causa falsae atque ineptae doctrinae speciem ostentaturus istum libellum scripsit ac subditicio celeberrimi scriptoris nomine instruxit. De quo utut statuis, frustratam certe esse eius operam in detrachendo Herodoto positam, omnes concedant necesse est, qui nullo iudicio praeoccupati ad haec accesserint. Ac dudum plures viri docti Herodoti causam contra malignas istas vanasque criminationes susceperunt**), in quibus splendent Ioachim. Camerarius, Ioseph. Scaliger, Henricus Stephanus ***), alii, et potissimum Geinoz in pluribus Commentationibus

*) Plutarchus pro more suo, quo auctores a se adhibitos iis tantum locis plerumque nominatim afferre solet, quibus contraria tradunt, aut a se dissentiunt, Herodotum quoque excitavit iis tantum locis, quibus ille vel solus aliquid tradere vel ab aliis rerum scriptoribus dissentire videretur: laudavit igitur Herodotum in Themist. 7 (cf. Herod. VIII, 5) 17 (cf. Herodot. VIII, 93. 123 ibique nott.) 21 (cf. Herod. VIII, 111 ibique nott.). in Aristid. 16 (cf. Herod. IX, 46 ibique nott.). 19 (ubi scribit *θαυμαστὸν οὖν τὸ Ἡροδότου κ. τ. λ.*, cf. Herodot. IX, 70 ibique nott.). Comparat. Arist. et Cat. 2 (cf. Herod. IX, 64). Quibus locis quae traduntur, ea quidem, ut in notis ad Herodoti locos ostendimus, et ipse auctor libelli de Herodoti malignitate quodammodo tractat et carpit, cavillandi ansam ex his ipsis opinor locis repetens adeoque dissentiens ab ipso Vitarum auctore, ut ad IX, 46 coll. ad VIII, 4, 94 monuimus, id est ab ipso Plutarcho, celeberrimo Chaeronensi scriptore. Qui quod uno tantum loco, quem modo excitavimus, scripsit *θαυμαστὸν οὖν τὸ Ἡροδότου κ. τ. λ.*, id propter magnam auctoritatem, qua inter Graecos floruit Herodotus, scripsisse videtur, neque vero animo in Herodotum malevolo aut obtreptandi studio ductus.

**) Vid. Fabric. Bibl. Graec. T. II. p. 332 ed. Harles.

***) Ac primum quidem Herodoti patrocinium suscepit Henr. Stephanus in: „Apologia pro Herodoto“, quae adiecta est versioni Latinae Herodoti, quae hoc sub titulo prodiit: „Herodoti historiae libri IX et de vita Homeri libellus, Latine; illi ex interpretatione Laur. Vallae adscripta, hic ex interpretatione Conr. Heresbachii, utraque ab Henr. Stephano recognita; ex Ctesia excerptae historiae. Icones quarundam memorabilium structurarum. Apologia Henr. Stephani pro Herodoto. Anno MDLXVI. Excudebat Henric. Stephanus. fol.“ De qua editione, typis saepius repe-

Actt. Acadd. Inscriptt. *) insertis; quibus iisdem usus est Kaltwasser in adnotatione versioni vernaculae Plutarchei libelli subiecta **); accedunt nostra aetate, alios ut taceam, van Marle ***) atque is ipse, quem supra iam laudavi, Lahmeyerus †). Nec opus pluribus haec tractare, quae suis quoque locis in adnotatione tractavimus.

§. 17.

Praeter Musarum libros Herodoto tribuitur libellus, qui in compluribus libris scriptis exstat indeque iam in primas Homeri editiones ††) transiit, de *Vita Homeri*, Ionica dialecto et ipse conscriptus et hoc titulo insignitus: *Ἡροδότου Ἀλικαρνασσοῦ περὶ τῆς τοῦ Ὀμήρου γενέσεως καὶ βιοτῆς*: de quo libello Wesselingius, qui eundem Musis subiunxit in editione sua p. 747, haec in nota adscripsit: „Herodoto, cuius Musas hactenus iucundissime versavimus, ἐξήγησιν hanc eruditissimi viri Io. Ger. Vossius †††), Tan. Faber *†), Th. Rykius **†), Io. Ionsius ***†), Ez. Spanhemius, Steph. Berglerus †*) alii abiudicant, contra illi maximo-pere assentientes nituntur Io. Alb. Fabricius ††*), Ios. Barnesius, Boucherius, quique eam ante hos decem annos Londini eleganter descriptam publicavit Io. Reinoldius †††*). Me, in partem cum sit eundum, priores

---

tita vid. Fabricius l. l. pag. 338 coll. 332. not. r. Deinde idem Henricus Stephanus Gallico sermone scripsit: „Apologie pour Herodote ou traité de la conformité des merveilles anciennes avec les modernes par Henri Etienne. 1566“, quo tamen in libro saepius deinceps repetito (vid. potissimum eam editionem, quae prodiit 1735 duobus voluminibus, à la Haye par Le Duchat) auctor non tam id egit, ut Herodoto patrocinaretur, quam ut Herodoto abuteretur ad morum pravitatem et corruptionem aequalium, clericorum praesertim, declarandam et castigandam; vid. Feugère: *Essais sur Henri Etienne* pag. 80 seq.

*) Vid. *Mém. de l'Acad. des Inscriptt. et de belles lettres* Vol. XIX. pag. 115 seqq. XXI. p. 120 seqq. XXIII. pag. 101 seqq. (Vol. XXX. p. 218 seqq. XXXVI. pag. 195 seqq. XXXVIII. pag. 166 seqq. form. octav.): quae vernacule exhibuit Gatterer in: *Allgem. Histor. Biblioth.* Vol. X. p. 29—136.

**) Vol. VI. p. 679.

***) De fide Herodoti a Plutarcho reiecta, disputat. inaugur. Lugdun. 1826.

†) in libello supra laudato pag. 34—78.

††) Iam in prima editione carminum Homericorum, quae Florentiae 1488 prodiit, invenitur praefationi insertus hic libellus. [Br.]

†††) De hist. Graec. I, 3. p. 17 s. p. 41 Westerm. [Br.]

*†) De poëtis Graecis p. 5 et p. 199 ad Longin. ed. Toll. [Br.]

**†) Diss. de Aeneae in Italiam adventu pag. 446. [Br.]

***†) De scriptt. hist. philos. IV. §. 25. [Br.]

†*) In praefatione editionis Homeri, quae prodiit Amstelodam. 1707 apud Wetsten. [Br.]

††*) In *Biblioth. Graec.* I. p. 319 seq. (ed. secund.), ubi aliorum quoque iudicia afferuntur. Sed vid. ibi quoque quae adnotavit Harles. [Br.]

†††*) Vid. *Herodoti vita Homeri*, Gr. et Lat. in I. Reinoldii *Hist. literarr. Graec. et Lat.* Eton. 1752. 8. [Br.]

trahunt. Dictionis sane tenor et filum vocabulaque complura Herodotea non sunt. Abest Ionismi perpetua suavitas, nec de sola scribarum culpa, quod Berglerus in praefatione ad Homeri Odysseam bene docuit atque Herodoti studiosos fugere non potest. Adsunt opiniones praeterea Herodoteis valde pagnantes. Et quis veterum, qualium de Homeri origine, patria, fati carminibusque commemorantium magna utique corona, Herodoto contribuit unquam? Non nescio, sollertissimum Fabricium in medium collocasse Tatianum Orat. ad Graecos c. 48 tradentem περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Ὀμήρου, γένους τε αὐτοῦ καὶ χρόνου, καθ' ὃν ἤκμασε, sedulo Theagenem Rheginum, Stesimbrotum Thasium, Antimachum Colophonium Herodotumque Halicarnassensem investigasse. At quid Tatianus contra tam pertinax priscorum et aequalium scriptorum silentium? Immo verba eius, ubi penitus inspexeris, tantummodo requirunt, ut Herodotus de Homeri aetate et tempore, quo vixerit, commentatus fuerit, quod eum in Euterpe c. 53 *) sedulo factitasse novimus. Primus, nisi fallor, Vitam Homeri obiter Herodoto attribuit Stephanus Byzantinus **), tum Suidas ***), Eustathius †), Tzetzes, omnes nimis seri. Laudant, fateor, suavem exordii huius simplicitatem ††) et cum Clionis principio contendunt cel. Fabricius asseclaeque: sed aemulatio mera est neque perfecta tamen; Herodotus, bene viri morem si teneo, τὰδε ἀπηγήσατο, ἱστορήσας ἐπεξελθεῖν — quem et Vitae auctor alibi amplectitur, maluisset. Ubi vero in Musis οὐ πολύφορτος, homo fortunae non amplae? Memini πολύφορτον multa sarcina gravem, qualis Moschi πολύφορτος ἀπήνη. item ὀλκάδα μυριόφορτον Libanii T. II. p. 145 D. Si οὐ — πολύφορτα ἔχων optaveris ex manuscripto et naves intellexeris, nexus sermonis obierit. Utut est, libello addidi varietates scripturae ex codice Barocciano a cl. Reinoldio diligentissime excerptas, praeterea ex Palatino Iungermannii et Amstelodamensi.“

Wesselingii iudicio subscripsit non solum Harlesius †††) in altera quam curavit Bibliothecae Graecae Fabricii editione, verum etiam paucis quibusdam viris exceptis *†) omnes fere viri docti, qui hunc libellum

*) Vid. Excurs. VII ed. nostr. ad h. l. Vol. I. p. 859 seq. [Br.]

**) s. v. Νέον Τεῖχος, ubi haec leguntur: καὶ Νεοτειχεὺς, ὡς Ἡρόδοτος ἐν Ὀμήρῳ βίῳ (cap. 10). [Br.]

***) s. v. Ὀμηρος Vol. II. P. I. p. 1108 ed. Bernhardt, ubi haec exstant: Ὀμηρος ἄγνωστος τοῖς ἀνθρώποις: Ἡρόδοτος δὲ ὁ ἱστορικός ἔγραψε βίον Ὀμήρου, μᾶλλον τοῦδε ἀρμοδιώτερον. Tu vid. quae ibi adnotavit Bernhardt pag. 1109. [Br.]

†) in Commentt. ad Homer. p. 876, ubi haec leguntur: ἱστορεῖ ἐν τοῖς περὶ Ὀμήρου Ἡρόδοτος. [Br.]

††) Incipit auctor libelli hunc in modum: Ἡρόδοτος Ἀλικαρνασσεὺς περὶ Ὀμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τὰδε ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς τὸ ἀτρεκέστατον. [Br.]

†††) Vol. I. p. 320 coll. II. p. 334.

*†) Wood: Versuch über das Originalgenie d. Homer. Zusätze u. Veränderungg. (Frankfurt 1778) p. 48 seqq. De Fortia d'Urban: Homère et ses écrits. Paris 1832; de quo libro vid. Welcker: Der epische Cyclus pag. 457.

vel ediderunt vel aliquo certe modo tractarunt, idem iudicium tenuerunt: videtur enim auctor libelli, quem non sine arte concinnatum esse profitetur Heyne*), in unum coniunxisse varias narrationes de Homero sparsas per urbes potissimum, quae eius natales sibi vindicare studebant, aliasque addidisse fabulas, quales iam mature per Graeciam de Homero et ortas et propagatas videmus: ipsosque immiscuit auctor complures versus postera aetate compositos et plerumque ineptos: quae omnia profecto talia sunt, ut nemo, qui aliquo certe modo historiae patrem noverit vel obiter tantum eius Musas legerit, animum ita inducere possit, ut Herodotum huius libelli auctorem esse arbitretur**): id potius quaerendum videtur, quinam revera auctor libelli, caeteroqui haud spernendi propter multa quae continet aliunde non cognita, sit habendus et qua fere aetate hunc libellum compositum esse existimemus, cuius auctor Herodoti nomen mentitus non nisi stupidos opinor lectores fallere potuerit. Hunc infimi aevi grammaticum fuisse Fr. Aug. Wolf. in Prolegg. ad Homer. pag. CCLX statuerat: secundum saeculum post Chr. n. huic grammatico qui antea tribuerat Welcker***), is postea †) Galli docti viri ††) rationibus adductus ad Ptolemaeorum adeo aetatem reiici vult auctorem huius libelli, quem altero post Christum natum saeculo inferiorem non esse recte mihi contendere videtur Sengebusch †††): cum conditio et compositio huius libelli talis omnino sit*†), quae auctorem Alexandrinorum aetate vixisse ut statuamus, haud permittat eundemque ad longe posteriora tempora reiiciat, quibus alios quoque scriptores (Lucianum, Cephalionem, vid. supra §. 15) Herodoteum sermonem aemulatos Ionica dialecto in libris scribendis usos esse videmus. Ad haec igitur tempora auctorem libelli de Homero sub Herodoti nomine vulgati relegandum esse credimus: Atticus homo num fuerit, qui hanc vitam concinnaverit, ut Nitzschius**†) existimat, an Alexandriae sive alia in urbe Asiae minoris sive Graeciae delitescens sive rhetor sive grammaticus, id in dubio relinquere malim, cum omnes rationes, quibus patriam auctoris cum aliqua veri specie constituere possis, prorsus desint. Hic libellus de Homeri vita Herodoto falso adscriptus, quem primis Homeri

*) in Excurs. III ad Iliad. XXIV. Vol. VIII. p. 822 seqq.

**) Praeter eos, quos supra iam laudavimus, vid. Larcher. Herodot. T. VI. pag. 213. Lauer: Geschichte d. homerisch. Poësie (Berlin. 1851) pag. 69 et qui nuper hanc totam quaestionem denuo tractavit L. Fr. Meunier: De Homeri vita, quae sub Herodoti Halicarnassei nomine circumfertur, Herodoto iucundissimo Musarum auctori eidemque historiae parenti omnino abiudicanda. Paris. 1857. 8.

***) Episch. Cyclus p. 18.

†) ibid. p. 171—181.

††) Dugas Montbel: Histoire des poésies Homer. p. 110.

†††) in Homerica dissertat. prior. pag. 8.

*†) Vid. modo quae disseruit Nitzsch. Meletemm. de hist. Homeri P. II. pag. 68 seqq. et conf. etiam Heyne loco supra laud.

**†) Vid. Indagandae per Homeri Odyss. interpol. praeparat. P. I. pag. 41.

editionibus iam inveniri additum supra dixi, in Herodoti editionibus primum *Latine* comparet, e Graeco in Latinum conversus a Conrado Heresbachio, in Latina Laurentii Vallae interpretatione Herodoti, quae prodiit Coloniae 1526. fol. typisque saepius repetita est*), ac potissimum in ea editione, quam excudebat Henricus Stephanus anno 1566 fol., qui idem primus inter Herodoti editores *Graece* hanc „narrationem de vita Homeri“ dedit in altera Herodoti editione, quae prodiit annq 1592, unde in reliquas Herodoti editiones, infra §. 19 accuratius indicandas transiit: in editionem Gothofredi Iungermanni (Francofurt. 1608 et Genev. 1618), Thomae Galei (Lond. 1679), Iac. Gronovii (Lugdun. Batav. 1715), Petri Wesselingii (Amstelod. 1763), qui multis locis emendatam exhibuit hanc Vitam, separatim quoque una cum Latina versione Etonae 1752. 4 editam curâ Ioannis Reinoldii, Ioannis Schweighaeuseri (Argentorati et Parisiis 1816. Tom. IV. P. I. pag. 299 seqq.); inde descripta quoque est in Herodoti editione stereotypa Tauchnitziana, quam curavit Fr. Palm, Lips. 1839 et 1855. Longe emendatiorem exhibuit hanc Vitam Anton. Westermann in Vitt. Scriptt. Graecc. minn. (Brunsvig. 1845. 8.) pag. 1 seqq. coll. pag. V seq., ubi scriptos libros recensuit, quibus in adornanda hac editione usus est.

§. 18.

Inter codices Herodoti adhuc cognitos primum locum tenere putatur *Mediceus* (M.), membranaceus, fol. min. saeculo decimo exaratus, auctore Bandini in Catalog. Codd. Graecc. bibl. Laurent. II. col. 657 seq., a Iacobe Gronovio iuvene, Florentiae dum versabatur, accurate collatus et superstitione paene veneratione cultus, ita ut vel manifestissimos librarii errores et hallucinationes pro genuina Herodoti scriptura, quam ab illo codice uno ubivis repraesantari sibi persuaserat, haberet indeque librum scriptum fide exactissima in textu reddi vellet. Quo ipso multorum virorum doctorum in reprehensionem haud immerito incurrit. Sufficit hic ea apponere, quae de hoc libro statuit Wesselingius Dissertat. Herod. IX. p. 91: „Celebratissima MS. Florentini fama est: unicus, omnium optimus, antiquissimus, cui nihil par aut secundum, et ex quo solo Herodotea suavitas et elegantia in integrum restitui possit, habitus is liber est. Iac. Gronovius, vir celeberrimus, quem iuvenis docentem audiavi ac admiratus sum, eum diligentissime versavit et complura inde bonis avibus pristina donavit sanitate: ita tamen eius excellentiâ abreptus, ut, quod ipse alibi, fere nimio studio in *Mediceas membranas abductus dici queat*. Non mihi consilium est, de praestantia eius codicis quidquam detrahere: multis egregiam operam praestitit, lucem aliis adpersit, nonnulla in desperatis habita, salute reddita, felicissime adiuvit. Omnes tamen uni postponere, ut tanquam umbrae volitent nullique rei sint, nescio quid dicam. Immo vero opinor vix ullum priscae vetustatis scriptorem dari,

---

*) Vid. Fabricii Bibl. Graec. Vol. II. p. 338 ed. Harles.

qui in tanta rerum vicissitudine et tot corruptelae occasionibus unarum ope schedarum refici possit, sed aliorum patrocinio atque auxilii concursu indigere.“ De ipso codice, qui signatur *Mediceus primus Plut. LXX cod. III* haec scripsit Bandini in *Catalog. Codd. bibl. Laurent. Tom. II. pag. 657*: „codex membranaceus Ms. in fol. minori saeculi X optime servatus cum notulis quibusdam in margine, seu summariis characteræ minori sed quadrato, nullisque accentibus ac spiritibus instructo exaratis; tituli vero librorum uncialibus literis aureisque sunt descripti. Correctiones quaedam manus multo recentioris occurrunt in principio, quae deinde in progressu fiunt rariores. Constat foliis scriptis 374. Continet hic vetustissimus codex et omni laude maior Historiarum Herodoti libros IX totidem Musarum nominibus inscriptos.“ Hoc iudicium de praestantia huius codicis, unius certe ex antiquissimis et pulcherrimis codicibus quotquot in Mediceorum bibliotheca asservantur, ita affirmavit nuper Abicht (in *Philolog. X. p. 201*), ut huius codicis primarias esse partes in constituendis Herodoti verbis et ipse profiteretur. Omnibus hic codex caret literarum compendiis: ipsae literae satis magnae et ita perspicue exaratae sunt, ut omnia facile legi queant: unum id difficultatem quandam praebet, quod, cum omnis absit interpunctio unoque tenore omnia scripta inveniantur, extrema vocis alicuius syllaba crebrius cum sequenti voce coniuncta reperitur. Inde a VI, 23 alia eaque minor manus incipit, nec tamen multa diversa a priori: scribendi modus unus idemque. Itaque hicce codex, licet et ipse mendis haud careat, adeo ut „inter omnes codd. malorum pessimus fere habendus sit,“ quemadmodum Struve (*De exitu verss. in Nonni Panopol. carminibus pag. 17*) pronuntiat, vix recte ille quidem ex mea sententia, tamen caeteris codicibus, qui adhuc inventi et cogniti sunt, multum praestat meritoque primum locum inter codices Herodoteos obtinere indicatur.

Sequitur alter codex *Florentinus* (F.), cuius usum, procurante Creuzero, liber Baro de Schellersheim Schweighaeusero concessit, membranaceus idemque vetustissimus, ut vel literarum ductus, scripturae modus, alia satis indicant. Eundem esse codicem, cuius Montfaucon in *Bibl. I. p. 414 D.* his verbis meminit: „Codex elegans X seculi membranaceus: Herodoti historiae,“ suspicatur Schweighaeuserus, qui de hoc codice ita indicat (*Praefat. I, 2. p. XXXVI*): „Esse hunc codicem ex eadem cum *Pass. Ask.* et *Med.* familia, e lectionibus, quas inde protulimus, facile adparet. Nec vero e Mediceo descriptus est, cum quo de principatu etiam videtur contendere posse; sed e vetustiore fonte derivatus probas multas profert lectiones, ubi aut in vitio haeret Mediceus, aut ubi nihil certe a Gronovio e Med. prolatum est, quod a minus proba scriptura, quae olim vulgata erat, discedat.“

Tertio loco posuerim *Askewii* s. *Sancrofti* (S.) codicem alterumque librum *Cardinalis Passionei* (R.), utrumque iam a Wesselingio adhibitum, qui de Passionei libro sic scribit in *Praefat. p. XX*: „circa saeculum duodecimum in charta pergamena ab docto scribe exaratus est, praestantiâ Mediceo nihil cedens, saepe superior.“ Alter liber Guilielmi Sancrofti

olim fuit archiepiscopi Cantuarensis, nunc Cantabrigiae servatus, cuius collationem Ant. Askew. manu factam acceperat Wesselingius, addito collario ex ipsius Askew. Codice chartaceo annorum quingentorum, „primore quidem Musae primae parte manco sed perutili,“ ut ait Wesselingius, qui huius libri lectiones *Askewii* (K.) alterius nomine *Archiae* (S.) enotavit. Atque hunc Archiae s. Sancrofti librum iterum postea diligentissime et accuratissime contulit Gaisford. „Inde factum est, ait idem Gaisford. Praefat. p. XXXVI ed. Lips., ut non modo errata quaedam corrigere, sed ut lectiones haud paucas hactenus omissas cum publico communicare potuerim. Plura de hoc codice edisserere nihil attinet. Licet enim permulta nunc protulerim, quorum indicio eius indoles certius quam antea innotescat, satis tamen correcte de eius praestantia iudicasse mihi videntur viri eruditi. Atque istius quidem codicis ope una cum lectionibus aliorum codicum plus minusve diligenter excerptis verba auctoris aliqua saltem ex parte ad veriore scripturam revocare conatus sum.“ Cum Mediceo codice alteroque Florentino libro haud raro conspirat probasque lectiones affert; nec tamen antiquissimum et optimum dixerim codicem, ut placet viro docto in *Ephemeridd. Ienenss. 1817. nr. 162. p. 353*: neque eundem librum aequae ac Vindobonensem „si minus chartarum literarumque vetustate ut lectionum mirifica saepe bonitate reliquos antecedere“ indicaverim cum Steinio in *Vindicc. Herodd. Specim. pag. 2*. Namque Sancrofti liber nec interpolationibus vacuus est nec mendis vitiisque caret nec raro offert Ionicae dialecti formas ad communem sermonem deflexas aliaque praebet, quae longe inferiorem Sancrofti librum habendum esse, si cum Mediceo aut Florentino comparetur, evincunt. Ad Sancroftianum librum proxime accedit, qui iisdem fere interpolationibus mendisque laborat, *Vindobonensis* (V.) quidam liber, cuius lectiones cum Wesselingio fuere communicatae, qui haud scio an ad unam eandemque familiam referri debeat; ubi enim a Mediceo, Florentino, aliis discedit Sancrofti liber, cum Vindobonensi libro conspirat. Hic liber papyraceus saeculo XIV scriptus, in Bibliotheca Caesarea Vienneensi asservatus, in quam una cum multis aliis codicibus curâ Sumbuci, qui quattuor ducatis emit, illatus est, nunc signatus nr. LXXII*), admodum recentioris est aetatis, longe inferior Sancrofti libro, aliisque, quos recensuimus, codicibus, nec multum fructus inde ad verba Herodoti emendanda redundaturum mox intellexi, cum codicem ipsum inspexissem. Quae vero hisce codicibus communia reperiuntur menda, ea reliquorum codicum adhuc cognitorum ope tolli nequeunt, cum ad priora tempora librosque primitivos pertineant. Et hanc ob causam Vol. I. p. 795 ad II, 158 dixeram, videri Herodoteos codices adhuc superstites ex una familia oriundos: nisi huius familiae *duas* velis stirpes constituere, quarum altera Mediceum ac Florentinum, altera Sancroftianum et Vindobonensem librum comprehendat: quamquam Medicei et Florentini in haud

---

*) Vid. Kollar. Suppl. ad Lambecii Commentt. de Ang. bibl. caesar. Lib. I. (Vindob. 1790. fol.) p. 462.

pancis locis reperiri dissensionem haud sum nescius. Nunc video, eandem fere sententiam de Herodoti codicibus in duas classes s. familias discernendis, quarum altera codices S. V. A. B, altera codices M. P. K. F. complectatur, pronuntiari ab Abicht. (Philolog. X. p. 711), qui eam mox pluribus probatum iri promittit. Ac profecto si omnino codicum Herodoteorum familias constituere licebit, vix aliter id fieri poterit; nec sane probandum, quod tres codicum classes distingui vult censor Ienensis (1817. nr. 161. p. 352), quatenus illi scil. magis ad Ionicam, epicam ac vulgarem dialectum inclinant. Caeterum nolim equidem certi quid in his definire, quae quam lubrica et incerta sint, nemo non intelligit: neque opus utique erit hoc loco repetere ea, quae supra §. 14 fin. iam conquestus sum de Herodoti codicum, quotquot superstites sunt, lacunis, interpolationibus, depravationibus, quae non ad medium tantum quod dicunt aevum (quo ipsi codices superstites scripti sunt) adeoque recentiora tempora pertinent, sed ipsam ad antiquitatem recedunt, si quidem iam Aristotelis aetate lectionum ea varietas exstitisse videtur, quae scriptos Herodoti libros dissensisse inter se atque a primitiva integritate descivisse vel illa aetate arguit. Quare viros doctos Alexandrinos grammaticosque maximam curam adhibuisse credo, ut Herodoti verba emendata et ad integritatem suam revocata exhiberent valdeque dolendum est, huius operae ab Alexandrinis in Herodoti verbis positae vix quidquam superesse nec ullum ad nostra tempora pervenisse librum Herodoti scriptum, quod verba Herodoti talia exhibeat, qualia e curis grammaticorum Alexandrinorum prodierint. Insignis hanc in rem exstat Porphyrii locus in Quaestionn. Homericc. cap. 8, nuper quoque allatus et tractatus ab Henrico Stein in Vindicc. Herodot. Specimine pag. 17 seq.: inde enim discimus, non solum *Philemonem* grammaticum, qui haec Alexandrinorum tempora attigit, de Herodoti verbis emendandis egisse (ἐν τοῖς Φιλήμονος συμπίκτοις, scribit Porphyrius, περὶ Ἡροδοτοῦ διορθώματος ὁ γραμματικὸς διαλεγόμενος πειρᾶται καὶ Ὀμηρικὰ τινα σαφηνίζειν κ. τ. λ.), verum etiam *Alexandrum Cotyaënsem* grammaticum, qui post Philemonem floruit, in eodem studio esse versatum: scribit enim Porphyrius in sequentibus: τοῦτο δὴ θεραπεύων τις (scil. Κοτυαεὺς Ἀλέξανδρος, ut recte statuit Stein. l. l.) οὐχ Ἡροδότου φησὶν ἀμάρτημα γεγονέναι, μᾶλλον δὲ τὸν γραφέα φησὶ διαμαρτεῖν παρεμβalόντα τὸ ἴωτα. πολλὰ δὲ φέρεσθαι μέχρι νῦν ἀμαρτήματα κατὰ τὴν Ἡροδότου συγγραφὴν καὶ ἔτι τὴν Θουκυδίδου κ. τ. λ. ἐπανάγωμεν δ' ἐπὶ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν διορθωτὴν τὸν Κοτυαεὺς Ἀλέξανδρον. Quae qui reputaverit, haud mirabitur, vel eos codices, quos ad decimum usque saeculum regredi et in Herodoti verbis constituendis praecipue respiciendos esse diximus (*Mediceum*, *Florentinum* et *Sancroftianum*, qui recentioris aetatis est), vitiis cuiusvis generis scatere eorundemque eam esse conditionem, ut alter ex altero num fluxerit, haud facile dixeris.

Iam eam afferam, quae de aliis Herodoti codicibus, longe inferioribus illis quidem multumque recentioribus, mihi innotuerunt. Initium faciam a *Veneto* codice, cuius lectiones quasdam exhibuit Wesselingii

editio usque ad I, 32, excerptas illas e catalogo (Graeca D. Marci Bibliotheca codd. mss. Venet. 1740. pag. 169) codicum, quem Zanetti, vir doctus, dedit, hunc codicem membranaceum esse foliisque constare scriptis 381 et ad saeculum decimum quintum pertinere testatus, signatum nunc nr. CCCLXIV. Has lectiones non meliores esse iis, quas Vindobonensis liber exhibet ac plerumque Ionicae dialecti formas in communem sermonem transvertere facile intelligimus: neque melioris omnino conditionis esse hunc librum ipse intellexi, cum Venetiis codicem inspicerem. In eadem D. Marci Bibliotheca alius quoque Herodoti codex servatur, qui praeterea Iuliani Caesaris scripta nonnulla continet: chartaceus esse dicitur saeculo decimo quinto circiter scriptus et foliis 264 constans, signatus nunc nr. CCCLXVI; vid. l. l. pag. 175.

Iam dicendum de *Parisinis* codicibus, quorum tres in Wesselingii usum collatos et in eius editione distinctos invenimus signis A. B. C. Neque vero satis accuratam esse horum voluminum collationem, ipse Wesselingius iam conquestus erat; post quem Larcherus in commentariis suis Gallico sermone ad Herodotum conscriptis nonnullas hic illic lectiones exiisdem attulit. Accuratus illos una cum tribus aliis Schweighaeuseri rogatu contulit Gorgiades, Graecus homo, variarumque uniuscuiusque codicis lectionum libellos separatos Schweighaeusero transmisit, in cuius editionem tota haec collatio recepta est; neque tamen vel sic desunt loci, in quibus quid in hoc sive illo libro inveniat, dubius haereas, praesertim in singulis quibusdam formis, terminationibus, aliis huiusmodi rebus, quas minutias esse parum recte quidam opinantur*). Inter hos vero sex codices, reliquis, quos modo recensuimus, multo recentiores, longe princeps habetur is, qui numero MDCXXXIII insignitur membranaceus, seculo duodecimo, ut putant, exaratus. Conf. Larch. Herodot. T. I. p. XXXVI ed. sec. Apud Schweighaeuserum notatur signo A. sive Pa, Wesselingii in editione litera C; quae enim ibi addita litera A proferuntur lectiones, e codice Parisino tertio sive C apud Schweighaeuserum depromptas esse invenit Schweighaeuserus.

Alter codex chartaceus est, nr. MDCXXXIV, exaratus anno p. Chr. n. 1372, notatus litera B sive Pb. In margine quaedam scholia adscripta sunt.

Tertius codex idem chartaceus, anno p. Chr. n. 1447 exaratus; de quo haec praedicat Schweighaeuserus in Praefat. I, 2. p. XXXIV. „Est

---

*) „Verum enim vero,“ ait Struve Quaest. de Herod. dialect. Spec. II. p. 15 (Opuscc. II. p. 334), „vidimus viros doctos, quibus conferendorum codicum opportunitas erat, in his, quas minutias esse opinati sunt, nullum fere studium posuisse; raro ex codicibus ante Wesselingium collatis eiusmodi varietatem afferri; Wesselingium ipsum confiteri se has terminationes saepius neglexisse, quod ita esse iterata collatio cod. S. a Gaisf. instituta planissime docuit; Schweighaeuserum saepe conqueri, quod quid in Parisinis codd. sit, quod non ipse oculis perlustraverit, se nescire sibi fatendum sit. Duorum itaque codicum tantum paulo accuratorem collationem possidemus, cui fidere possis; codices dico S. et F., quorum alterum Gaisford., alterum Schweighaeuser ipsi manibus versarunt.“

autem hic codex eiusdem familiae cum eo, quem primo loco nominavi, et licet aetate sit illo recentior, tamen bonitate haud multum eidem cedit; atque usu etiam nobis interdum venit, ut probatissimas lectiones ex illo potuerimus proferre, quas ex altero non reperimus enotatas. Tenet autem haec familia quasi quoddam medium inter codd. *Arch.* (Sancroft.) et *Vindob.* ab una parte et *Pass. Ask. Med.* et *Flor.* ab altera, modo ad hos modo ad illos magis inclinans.“ Apud Wesselingium huius codicis lectiones indicari literâ A, apud Schweighaeuserum notâ C sive *Pe* modo dixi.

Quartus codex Parisinus D sive Pd notatus apud Schweighaeuserum et ipse chartaceus est, anno 1474 exaratus nr. MMCMXXXIII.

Quintus codex nr. MCDV, qui libr. I. cap. 1—87 continet. De quo ita Schweighaeuserus l. l. p. XXXV: „Admodum quidem recens is codex est, quem nos notâ Paris. *E* sive *Pe* distinximus: at, quae quidem ille Herodotea exhibet, ea e probatissimo vetere codice descripta esse cognovi.“ Quibus accedit alius Parisinus liber, excerpta ex Herodoti *Musis* continens, *Fragm. Paris.* ap. Wesseling., in editione Schweighaeuseri, in cuius usum contulit L. H. Heyler, sub notâ *Pf*.

His subiungam indicationem aliorum quorundam Herodoti codicum nondum, quantum scio, collatorum: ad recentiora tempora mihi pertinere illi videntur indeque etiam minorem auctoritatem habere in Herodoti verbis rectius constituendis.

In *Mediceorum* bibliotheca praeter illum Herodoti codicem, de quo supra diximus, tres alii asservantur Herodoti codices, ut testatur Bandini in Catalogo codd. bibl. Laurent. Vol. II. pag. 665:

1. Plut. LXX. cod. VI. membranaceus saeculi decimi quarti, qui foliis constat 340 et Nicolai Triclinii manu scriptus est anno 1318 form. quart., ut testatur subscriptio.
2. Plut. LXX. cod. XXIX. membranaceus saeculi decimi quinti, constans foliis 192 et diligentissime exaratus, ut ait Bandini l. l. pag. 688.
3. Plut. LXX. cod. XXXII. chartaceus formae octavae, decimo quinto saeculo scriptus et constans foliis 345: optimae notae eum quoque esse asserit Bandini l. l. pag. 689.

Inspexit hos codices Abicht (Philolog. XII. p. 204) eosdemque aetate et dignitate Mediceo illo, quem primo loco inter omnes codices Herodoteos supra posuimus, longe inferiores habendos esse affirmat, plerumque cum hoc ipso Mediceo aut Florentino consentientes. Praeterea idem vir doctus in *Riccardiana* bibliotheca codicem Herodoti se vidisse testatur, quem saeculo decimo quarto fere conscriptum his tribus Mediceis parem videri addit.

Inter codices *Baroccianos* Oxoniae servatos commemoratur Herodoti codex chartaceus saeculi XV, nr. CXIV, itemque alter chartaceus saeculi XV exeuntis inter codd. miscell. nr. CII signatus. vid. Coxe: Catalogg. codd. mss. bibl. Bodlei. I. p. 186 et 679.

In inventario librorum Fuggeri, qui in bibliothecam Palatinam Heidelbergam olim illati, sed postea *Romam* adducti sunt, commemorantur: „Herodoti historiarum libri novem. Graece auff Papier geschrieben in quart.“ Vid. Serapeum 1848. pag. 308: quocum coniungo, quod in indice codicum Graecorum, qui in bibliotheca *Vaticana* exstant, Haasii curâ descripto et publicato in eodem Serapeo 1851. nro. 9 seqq. legitur (nr. 10. pag. 153): „83 Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι ἐννέα ταῖς Μούσαις.“

§. 19.

De Herodoti editionibus praeter ea, quae Wesseling. et Schweighaeuser in Praefat. (Tom. I. P. II.) monuerunt, vid. potissimum Fabricii Biblioth. Graec. II. p. 337 seq. ed. Harles.; conf. Schweiger: Handbuch d. class. Bibliograph. I. pag. 138 seq., Sam. Frid. Guil. Hoffmann: Lexic. Bibliographic. scriptt. Graecc. (Lips. 1832) Vol. II. s. Bibliograph. Lexic. etc. ed. sec. (ibid. 1832) Vol. II, Wilh. Engelmann: Bibliotheca Scriptt. classic. et Graecc. et Romann. (ed. sept. Lips. 1858) s. v. Herodotos. Nos hic paucis tantum primarias indicabimus.

Ac primum quidem *Latine* prodiit Herodotus Venetiis anno 1474 fol. per *Laurentium Vallam* e Graeco in Latinum conversus*). In qua versione saepius dein typis repetita licet haud pauca requiras, multa licet falso reddita aut etiam plane omissa corruptave invenias, ad illius aetatis conditionem quoque respiciendum est, neque illud praetervidendum, e codice Graeco ipso illam esse factam eiusque speciem quandam ita referre, ut, quid in volumine Graeco extiterit, inde colligas. Quare maximum eius usum esse in re critica quivis intelligit. Vallae autem cum multi multa exprobrarint deque Latina eius versione multum detraxerint, iuvat apponere, quae post Erasmus et ipsum Vallae patrocinantem scripsit summus Wesselingius Dissert. Herod. VIII. p. 75: „Vertit is omnium primus Herodoti Musas et veste Latina ornavit non prorsus inelegante. Non quidem eorum nescius sum, quae P. Dan. Huetius in eum iecit, neque facile admisero, *oscitantem saepius et alias res agentem fidem apud eruditos decoxisse*. Erravit, fateor, saepe, deceptus codicis sui scripturâ, saepe quoque ingenii vires haud bene intendens, ut ea praeteream, quae in Latinis eius flagitiosissime sunt corrupta. At da mihi interpretem, qui primus Graecum scriptorem Latine loqui docuerit, ab omni peccato immunem. Vid. *Poggii* Latina Diodori: quantum vero discrimen Diodorum inter et Herodotum, quot non in illis commissa? Sed id non agimus, ut Vallae versio omnis peccati sit expers. Multa animadvertit et dextre sanavit vir rarae eruditionis et modestiae Paulus Leopardus, plura H. Stephanus. Haud tamen pauca sunt, quae illi imputari solent, quorum culpam praestare non debet. Schedae, quas inter

---

*) „Herodoti traductio e graeco in latinum habita per *Lr. Vallensem*. Venet. Iac. Rubeus 1474 fol.“ Typis repetita prodiit Romae 1475 fol. et Colon. 1516. 1527.

vertendum usurpavit, primore in libro multis partibus defectae mutilaeque erant.“ Nec aliter idem Wesselingius iudicavit in praefat. Herodot. §. 3. Cum igitur Vallae versio Latina haud paucis locis ab auctoris mente aberret aut adeo obscura sit, ut quid Graecus scriptor, quid interpret Latinus dicere voluerit, incertum sit, cumque et Gronovius et Wesselingius haud pauca quamvis refingentes alia eaque plurima intacta reliquerint, totam Latinam versionem de integro refingere eamque Graecis verbis in sua editione subiicere Schweighaeusero visum est: de quo eius consilio conf. eiusdem Praefat. p. XI—XIII (Tom. I. P. I.). Haec Schweighaeuseri versio Latina typis repetita prodiit Londini 1818. 8. apud Priestley: eandem hic illic mutatam dedit Guil. Dindorf. in Herodoti editione infra indicanda.

Graecis literis expressae primum prodire in lucem Herodoti Musae Venetiis apud *Aldum Manutium* 1502 et inde descriptae Basil. 1541 et 1557 fol. in officina Hervagiana cum Ioach. Camerarii praefatione. „Cuius dos, ait Wesselingius, praecipua est, quod Ionici sermonis formam raro neglexerit atque elegantissime compluscula, insequentium temeritate aut mutata aut socordius praeterita, descripserit.“ Quamquam suspicatur Schweighaeuserus, a viro docto, qui editioni praefuit, multis locis invectas esse Ionicas verborum formas, quas nullus liber manuscriptus exhibeat.

Secutus est *Henricus Stephanus*, qui postquam primum Latinam Laurentii Vallae interpretationem recognitam atque emendatam additâ Apologiâ pro Herodoto edidit anno 1566 fol. (quae editio postea saepius est repetita), tum Graece exhibuit Herodotum 1570 et 1592 fol. Parisiis, una cum Vallae versione emendata additisque variis lectionibus, quas tamen omnes e libris antiquis manu scriptis fluxisse iure negare videtur Schweighaeuserus (Praefat. I, 2. p. V. VI.), cui vel coniecturae viri docti esse videntur, quibus ille mendosum Aldi exemplar hic illic refingere studuerit, vel lectiones ex Aldi textu, aliis substitutis, eiectae et in margine adnotatae, vel denique etiam lectiones ex uno quodam codice vel etiam pluribus, admixtis coniecturis, enotatae a viro docto quodam et ad Stephanum transmissae, quem ipsum de illis haud raro incertum fuisse intelligimus. Utut est, plura in Graecis aequae ac Latinis melius ab Henrico Stephano constituta esse negari nequit.

Stephani editionem *Gothofr. Iungermann* iterandam censuit Francofurt. 1608 fol. textu primum per capita diviso additoque indice et glossario Herodoteo *) e Goldasti schedis. Repetita est haec editio Genevae 1618 (in qua haud paucae Aemilii Porti suspensiones textui illatae sunt); iterumque (operâ et studio *Thomae Gale*) Londini 1679 fol. paucis quibusdam adiectis.

Quae secuta est *Iacobi Gronovii* editio, Lugd. Batav. 1715 fol. **).

*) Vid. supra §. 16.

**) Inscribitur haec editio: „Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX Musarum nominibus inscripti. Graece cum interpretatione Laurentii

in ea ope codicis illius Medicei, de quo §. 18 diximus, haud paucos Herodoti locos optime restitutos esse videmus. Ac nisi Gronovium nimia ista codicis veneratio ita abripuisset, ut vel manifestissimas hallucinationes erroresve librarii in textum recipi vellet, ipse in aliorum erroribus notandis acerbissimus, minime in tot virorum doctorum reprehensiones incidisset. Vid. Fabric. et Harles. in Bibl. Graec. II. p. 342 et Wesselingii iudicium in Praefat. §. 3: „(Iac. Gronovius) Herodotum ad membranas Mediceas, quibus nihil par aut simile arbitrabatur, diligentissime examinavit: plurimis inde vitiosis pristinum nitorem et colorem reddidit, aliis liquidissimam lucem, et Vallae quoque Latinis, adscriptis Adnotationibus exactis profecto et eruditis, adpersit Lugd. Batav. MDCCXV. Magna hinc Gronovio laus et gloria, neque immerita; quam nimia tamen et paene superstitiosa libri Florentini veneratio nonnihil dedecorasse visa est. Non exprobro virulentam dicendi acerbitem, viros praeclaros ex levi culpa, saepe etiam nulla, lacerantem; neque ea ingero, quae docti homines, Kuesterus, Berglerus, Bouherius atque alii eius in Adnotationibus desiderarunt: cognitissima ista sunt, haud effectura, ut summi viri, quem docentem iuvenis admiratus fui, labor contemptus negligatur.“ In quo iudicio Wesselingii verecundiam agnoscit Schweighaeuserus, ipse longe acerbius de Gronovii opera in Herodoto posita iudicans: vid. T. I. P. 2. pag. IX seqq. ed. Schweighaeus.

Dicendum iam de ea editione, quae coniuncta Valckenarii et Wesselingii operâ prodiit formâ maximâ Amstelodami anno 1763 hoc titulo: „Ἡρόδοτος Ἀλικαρνησῆος Ἱστοριῶν λόγοι θ'. Ἐπιγραφομένοι Μοῦσαι. „Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX Musarum nominibus inscripti, Graece et Latine ex *Laurentii Vallae* interpretatione cum Adnotationibus *Thomae Galei* et *Iacobi Gronovii*. Editionem curavit et suas itemque *Ludw. Casp. Valckenaerii* notas adiecit *Petrus Wesselingius*. Accedunt praeter *Vitam Homeri* varia ex praeclis scriptoribus de Persis, Aegyptiis, Nilo, Indisque Excerpta, et praesertim ex Ctesia.“ Cui add. *Petri Wesselingii* Dissertatio Herodotea ad Tib. Hemsterhusium. Traiect. ad Rhen. 1758, 8. In hac editione omnium praestantissima dubius sane haereas, Wesselingii sollertiam industriamve magis laudes an Valckenarii sagacitatem in emendando textu, utriusque doctrinam tam in illustrando usu dicendi Herodoteo quam in explicandis rebus ab Herodoto traditis. Nec illud Wesselingio exprobrarim, quod in novis lectionibus recipien-

---

Vallae; ex rass. membrana Medicea post Aldi Manutii, Ioach. Camerarii, Henr. Stephani, Goth. Iungermanni, Th. Gale in edendo operas non tantum adiutis locis, ubi a viris doctis sentiebatur corruptela, sed etiam graecismo per singulas vere paginas remollito; industriâ *Iacobi Gronovii*, cuius accedunt notae. Eiusdem [Herodoti] narratio de vita Homeri graece latine, interprete Conr. Heresbachio. Accedunt Excerpta ex Xenophonte, Strabone etc. et praesertim Ctesiâ etc. Lugduni Batavorum apud Sam. Luchtmans. MDCCXV. fol.“ Repetita haec est editio Glasguae 1761. 12. Graece et Latine. IX Voll. typis nitide expressa, sed omissis notis.

dis cautior esse maluit quam audacior, obscuriore sane et duriore orationis genere usus.

Post Wesselingium, ut de *Borheckii* curis in Herodotum taceam*), *Erd. Folg. Reizius* Herodoti editionem, in qua Wesselingii textum ut recognosceret eumque hic illic refingeret, sibi proposuerat, instituit; prodiit Voluminis primi Pars prior Lipsiae 1778 in 8., altera pars post Reizii mortem curante *G. H. Schaefero* 1800, qui etiam priori parti iterum typis descriptae 1807. 1816 et alteri 1816 praefuit; Volumen secundum cum Latina Vallae versione prodiit 1820; Volumen tertium animadversiones, quas Reizius promiserat, exhibiturum, nunquam lucem vidit. Sed ipse *Schaeferus* mox editionem paravit nitidissimam, cuius tria Volumina, quae verba Graeca, excepto nono libro, continent, prodierunt Lipsiae 1800. 1801 et 1803 in 8. Quartum Volumen cum nono libro**) notisque editoris non prodiit, neque Lexicon Herodoteum, quod *Schaeferus* promiserat: qui qua ratione in Herodoti textu constituendo versatus sit, ipsius verbis iam indicavimus supra §. 14. *Schaeferi* recensione maximam partem secutus est *Davidus Schulz* in ea editione, quae Halis 1809. 8. hoc sub titulo prodiit: „Herodoti historiarum libri, qui enarrationem pugnarum inter Graecos et Persas complectuntur. Graece cum animadvv. aliorum atque suis ed. Dav. Schulz. Acc. de Herodoti vita, dialecto et scribendi genere.“ Atque ex Herodoti libris etiam nonnulla receperunt *Io. Matth. Gesner* in Chrestomathiam Graecam, *Friedr. Andr. Stroth* in Aegyptiaca, quae Gothae 1782 prodire et librum Herodoti secundum una cum tertii parte et fragmentis quibusdam e reliquis libris Wesselingii potissimum e recensione continent, *Daniel Wytttenbach* in *Selecta Principum Historicorum*, quae lucem viderunt anno 1794 et 1808, *Fridr. Jacobs.* in Attica, quorum septima editio prodiit curâ I. Classen. Ienae 1847. 8.

Novis codicum subsidiis, de quibus diximus §. 17, instructus *Schweighaeuserus* editionem instituit, quae 1806 formâ octavâ prodiit Argentorati et Parisiis: „Herodoti Musae sive Historiarum libri IX ad veteram codicum fidem denuo recensuit, lectionis varietate continua, interpretatione Latina, adnotationibus Wesselingii et Valckenarii aliorumque et suis illustravit *Iohannes Schweighaeuserus* etc.“ VI Voll. in

*) Ediderat ille Herodot. Lemgov. 1781 ita, ut in libris quattuor prioribus Reizianam recensione, in reliquis Wesselingianam sequeretur; altera editio, de qua recte iudicasse puto *Schweighaeuserum* Praefat. I, 2. p. XXIV. XXV, prodiit ibid. 1809 tribus voluminibus. His accessit *Apparatus ad Herodotum intelligendum et interpretandum* quinque voluminibus, Lemgov. 1795—1798, quorum primum: *Chronologia et Crisis Herodoteae*, Larcheri disputationem de Herodoti chronologia ex Gallico in Latinum sermonem conversam continet, reliqua exhibent *Apparatum criticum ad constituendam lectionis Herodoteae integritatem*, i. e. varias lectiones e Wesselingii editione repetitas, Wesselingii et Valckenarii notas et alia quaedam.

**) Hic liber, cuius initium tantum typis expressum erat, postea prodidit Berolini anno 1828. 8.

12 Partt. Accessit: „*Lexicon Herodoteum*, quo et styli Herodotei universa ratio enucleate explicatur et quam plurimi Musarum loci ex professo illustrantur, passim etiam partim Graeca lectio partim versio Latina, quas offert Argentoratensis editio, vel vindicatur vel emendatur. Instruxit Iohannes Schweighaeuser.“ Argentorati et Parisiis 1824. II Voll. 8. itemque Londin. 1841. Hac in editione quid praestiterit vir praeclarus, neminem fugit, qui ad Herodotum ullo modo accesserit. Textum infinitis locis melius constituit, eximie adiutus optimi Florentini codicis ope; versionem Latinam textui subiectam de integro fere refinxit, ut supra iam enarravimus, variarum lectionum copiam diligenter collectam adiecit, adnotationes Wesselingii et Valckenarii integras repetiit suasque addidit: Iacobi Gronovii notas quod omisit, merito dolendum. Tomo quarto additus est libellus De vita Homeri, itemque accedunt ex Ctesiae Persicis Excerpta quaedam, quae eadem Wesselingii quoque editione, ut supra diximus, continentur. Typis repetita haec editio fertur Londini apud Priestley 1818 sex Voll., additâ geographiâ Herodoteâ, Aemilii Porti Lexico Ionico, tabulâ Larcheri chronologicâ, aliis, quae ad Herodotum illustrandum pertinent. Mihi hanc editionem inspicere nondum licuit.

Post Schweighaeuserum novam Herodoti editionem paravit Gaisfordius, quae prodiit Oxoniae 1824 et in Germania recusa est Lipsiae 1824 seqq. itemque tertium Oxon. 1849. 8.: „Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Codicem Sancrofti manuscriptum denuo contulit nec non „reliquam lectionis varietatem commodius digessit Thomas Gaisford,“ duobus Voll. sive quattuor Tomis; prius Volumen verba Graeca continet, quibus lectionis varietas accuratissime digesta subiicitur; posterius notas Wesselingii, Valckenarii, Schweighaeuseri, non quidem integras, sed resectis iis, quae nullam adhuc praestare videntur utilitatem*). In textu constituendo Sancrofti codice eximio illum adiutum fuisse iam supra §. 18 diximus, ut sane Schweighaeuserianam recensione textus haud paucis in locis emendatiorem exhibuisse putandus sit: quare nostrae editionis prioris fundamentum posuimus, his locis modo discedentes, ubi Gaisfordius nimio codicis Sancroftiani studio abreptus esse nobis videbatur, aut ubi nostrum iudicium secuti a lectione recepta discedendum esse putabamus; nunc quidem, in hac altera editione vel magis ab

---

*) In his ponit Gaisfordius censuras editionis a Iac. Gronovio procuratae, vitiorum interpretationis Latinae a Laurentio Valla confectae emendationem, variarum lectionum verbosiorum quam par fuerit commemorationem. „His aliisque, pergit Gaisford., eiusdem generis sublatis, ita ut „earum animadversionum pars circiter quarta deleretur, servavi illaesa „omnia, quae vel sententias auctoris paulo difficiliore aperirent, vel historiam veterem illustrarent vel eruditae antiquitatis studiosis quocunque „modo prodesse. Immo fideliter pronuntiarim, nihil fere me abiectis, „nisi quod viri praestantissimi et praeconio meo longe maiores, si hodie „in vivis essent nostrisque uterentur et opinionibus et disciplinis, ipsi „cupide resecent.“

eo discedendum putavimus praecipue in iis, quae ad formas Ionicae vel potius Herodoteae dialecti recte exhibendas pertinent, virorum doctorum studiis in hac re positis meliora edocti indeque Bekkerum, Dindorfum, Bredovium, alios haud raro secuti. Quamquam enim novam textus recensionem constituere minime nobis erat propositum, tamen emendationa exhibere voluimus Herodoti verba, difficiliora explicare, usum dicendi illustrare, argumentum exponere et clariore in luce collocare: quo tandem de scriptoris fide rerumque traditarum auctoritate satis constaret. Conf. quae in Praefatione diximus Vol. I. p. X seq.

Inde Bekkeri editio hinc commemoranda sola Herodoti verba exhibens („Herodoti de bello Persico libri IX. Recognovit *Immanuel Bekkerus*“), quae primum prodiit stereotypa Berolini 1833. 8, deinde passim reficta ibid. 1845. Secuta est, quam supra iam commemoravi, Dindorfi editio hoc sub titulo: „Herodoti Historiarum libri IX. Recognovit et commentationem de dialecto Herodoti praemisit *Guilelmus Dindorfus*. Ctesiae Cnidii et Chronographorum, Castoris, Eratosthenis etc. fragmenta dissertatione et notis illustrata a Carolo Muellero. Graece et Latine cum indicibus. Parisiis 1844. apud Didot fratres“ in form. lex. 8. De qua editione olim tuli iudicium in: *Jahrb. für Philolog. u. Paedagog.* Vol. XLVI. pag. 392 seqq. multumque me eâ in Herodoti verbis iterum exhibendis adiutum esse gratus profiteor. Praeterea hinc nominanda est ea editio, quam *Alexander Negrus* curavit Graecisque notis instruxit Edinburg. 1833. (*Ἡροδότου τοῦ Ἀλικαρνησσοῦ ἱστοριῶν λόγοι θ', ἐπιγραφόμενοι Μοῦσαι· σὺν προλεγομένοις καὶ σημειώσεσιν, ἐκδιδόντος καὶ διορθοῦντος Ἀλεξάνδρου Νέγρη*: vid. Heidelberg. *Jahrb. d. Litter.* 1834. nr. 26. p. 404 ff.) itemque 1843 (with emendations by Alexander Negrus and a Life of Herodotus by K. O. Mueller.). 2 Voll. in 8. et ea editio, quae in Nova America prodiit: *Herodotus from the text of Schweighauser, with English notes. Edited by C. S. Wheeler.* Boston. 1842. in 2 Voll. 8.

Quae reliquae nostra aetate prodierunt Herodoti editiones, eae aut Graeca verba sola aut additis quibusdam notis exhibent. Pertinent huc editiones a *G. H. Schaefero* curatae Lips. 1819 apud Weigel. III Voll. et Lips. 1822 apud Schwickert. 8., *I. B. Gailii* (Paris. 1821. II Voll.), *G. Stallbaumii* (Lips. 1825. III Tomm. 8.), *A. Matthiae* (quae hoc sub titulo in lucem emissae est: „Herodoti Musae. Cum brevi annotat. critic. Aug. Matthiae et Henr. Apetzii. Lips. 1825. II. Voll. 8.), *C. A. Stegeri* („Herodoti Musae. Recensuit et annotatione in usum scholarum instruxit C. A. Steger. Giess. 1826. III Tomm. 8.“), *Fr. Palmii* („Herodoti Hist. libri IX. Accedit libellus de vita Homeri et index historicus. Nova edit. stereotypa. Curavit Fridericus Palm. Lipsiae apud C. Tauchnitz. [1815] 1839 et 1855. III Voll. 8.), itemque Anglorum doctorum virorum editiones hoc loco haud praetermittendae: „Herodotus from the text of Gaisford. with notes illustratives and criticals and a geographical Index by *Pet. Edm. Laurent*. London 1837 ed. sec. et 1846. ed. tert. 2 Voll. 8.“; „Herodotus Greek, from the text of Bekker, with English notes by *Ed-*

wards. London 1840. 8.“ „Herodotus from the best edition by Schweighaeuser, to which is prefixed a collation with the text of Gaisford. By *George Long*. London. New edition. 1845. 8,“ qui idem praeterea uno volumine ibidem edidit: „A Summary of Herodotus with tables of the travels of Herodotus, of commercial products mentioned by him, chronological events etc.“, idemque mox in Bibliotheca classica, quam Londini edit, prodire quoque iussit Herodotum anno 1854: „Herodoti historiae Graece edited by George Long and the rever. A. J. Maclean, with an English commentary by the rever. J. W. Blakesley,“ 2 Voll. 8. Eam Herodoti historiarum partem, qua de bellis Persicis agitur, scholarum in usum edidit *C. W. Stocker* („Herodotus, containing the continuous history alone of the Persian wars.“ London 1838 iterumque 1843. 2 Voll. 8.). Aegyptiaca ex Herodoti opere excerpta edidit commentariis instructa *J. Kenrick* („Ἡροδότου οἱ Αἰγύπτιοι λόγοι. The Egypt of Herodotus: being the second and part of the third books of his history. With notes and preliminary dissertations by John Kenrick.“ London. 1841. 8. De qua editione vid. quae dixi in Jahrb. f. Philolog. et Paedagog. XLI. pag. 407 seqq.). Ad Herodotum illustrandum pertinent: „A Lexicon to Herodotus, Greek and English, adopted to the text of Gaisford and Baehr. By *H. Cary*.“ Oxford 1843. 8. itemque: „Herodotus. Notes on Herodotus, original and selected by from the best commentators. By *Dawson W. Turner*.“ London 1847. 8 et: „Analysis and Summary of Herodotus, with synchronistical table of events etc. By *J. Th. Wheeler*.“ 2 edit. revised and enlarged. London. 1852. 8. Alias singulorum librorum editiones scholarum in usum factas apud Anglos transeo: in Germania eundem in scholarum usum institutae prodierunt hae editiones: „Herodoti Historiarum libri IX. Curavit *Henr. Rud. Dietsch*. Lipsiae 1850. (1853) apud B. G. Teubner.“ 2 Voll. 8. Deinde: „Herodotus, erklärt von *B. H. Lhardy*.“ Berlin 1850 et 1852. II Voll. 8. (quibus IV priores libri continentur); repetita est haec editio 1857 seqq.: „Herodotus erklärt von *H. Stein*.“ 3 Voll. 8. (quibus continentur libri I—VI inclus.) — „Ἡροδότου ιστορίας ἀπόδεξις. Mit erklärenden Anmerkungen v. *K. W. Krueger*.“ Berlin. 1855 Heft 1. 2. 3. 1856 Heft 4. 5. in 8.

Inter Herodoti versiones linguarum recentiorum potiores nominamus hasce:

1. Gallicam *Larcheri* versionem, quae prodiit secundis curis anno 1802 seqq. *) novem tomis constans, quorum sex priores versionem Gal-

---

*) „*Histoire d'Hérodote, traduite du Grec, avec des remarques historiques et critiques, un Essai sur la Chronologie d'Hérodote et une Table géographique*. Nouvelle édition, revue, corrigée et considérablement augmentée, à la quelle on a joint la Vie d'Homère, attribuée à Hérodote, les Extraits de l'Histoire de Perse et de l'Inde de Ctésias, et la traité de la Malignité d'Hérodote: le tout accompagné de Notes.“ Paris 1802 seqq. 8. Postea typis repetita prodiit hoc sub titulo: „*Histoire d'Hérodote, traduit du Grec par Larcher, avec des notes de Bochart, Wesseling, Scaliger, Casaubon, Barthélémy, Bellanger, Larcher etc.*“ Paris 1851 ite-

licam una cum Larcheri notis Gallico sermone conscriptis absolvunt, additâ Vitâ Homeri et Ctesiae Excerptis apud Photium; septimus tabulam geographicam, octavus chronologiam continet, nonus indices. Ipsa Gallica interpretatio, non accurate singula reddens verba, sensum magis curat indeque recentiore nimis redolet aetatem, perdita illa sermonis Herodotei simplicitate et nativo illo colore, quo historiae pater tantopere eminet. In adnotatione ut plura protulit interpretis nova ad res ab Herodoto narratas illustrandas perquam apta atque utilia, ita haud raro nimis verbosus est et modo ea repetit, quae iam priorum interpretum, Valckenarii potissimum ac Wesselingii, curis allata erant.

2. Altera Gallica versio viri docti *Miot* „Histoire d'Hérodote, suivie de la Vie d'Homère. Nouvelle Traduction, par *A. F. Miot*." Paris 1822. III Voll. 8. 1858. 2 Voll. 8.), in singulis Herodoti verbis reddendis multo accuratior, scriptoris sententiam bene plerumque exponit ac praeterea in notis quaedam affert ad Herodoti intelligentiam meliorem valde accommodata, quibus aliquoties in nostra editione usi sumus. Posthac duae aliae versiones in lucem prodierunt hae: „Herodote. Traduction nouvelle par *E. A. Bétant*." Genève et Paris. 1837. III Voll. 12. — „Histoire d'Hérodote. Traduction nouvelle avec une introduction et des notes par *P. Giguet*." Paris. 1859. 8. Quibus addere licet: „Herodote. Récits tirés de ses histoires. Traduction nouvelle précédée d'une notice biographique et littéraire sur Herodote et accompagnée de sommaires, de notes géographiques et historiques et de médailles antiques servant d'illustration au texte par *Bouchot Corbet*." Paris. 1860. 8.

Atque hic etiam nominandus *P. L. Courier*, qui uno tertii libri fragmento in Gallicum sermonem converso satis monstravit, quid praestare potuisset, si totum Herodotum Gallice convertere voluisset. Eximia haec versio Parisiis prodiit 1823 hoc sub titulo: „Prospectus d'une traduction nouvelle d'Hérodote contenant un fragment du livre troisième et la préface du traducteur." 8., ac deinde etiam typis repetita est in libro rariori: „Collection complète des Pamphlets politiques et Opuscules littéraires de *P. L. Courier*." Bruxelles 1826. p. 305 ff. 311 seqq. Tu vid. quoque, quae disseruit Villemain: *Mélanges*. Vol. III. p. 338 seqq. (ed. Bruxelles.).

3. Accessit *Itala* versio et ipsa in scriptoris sensu reddendo ita accurata, ut rarius a scriptoris sententia aberraverit. Minoris momenti sunt annotationes Italo sermone ad calcem subiectae; in quibus vix novi quidquam reperias, quod non prius ab aliis Herodoti interpretibus iam allatum fuerit.

Prodiit haec versio in: „Collezioni degli antichi istorici greci vulgarizzati" atque sic inscribitur: *Le nuove Muse di Erodoto Alicarnasseo*

---

rumque 1855. 2 Voll. 8. Larcheri notae, partim auctae, partim mutatae continentur quoque hoc libro: „Historical and critical comments on the history of Herodotus: with a chronological table, from the french of *P. H. Larcher*, new edition with considerable corrections and additions, by *William Desborough Cooley*." London 1843. 2 Voll. 8.

tradotte ed illustrate da *Andrea Mustoxidi*, Corcirese." Milano 1820. 8. Voll. II.

4. *Anglice* quoque versus aliquoties olim prodit Herodotus ab *Isaaco Littelbury* (London. 1709 et 1723. II Voll. 8.), qui satis fideliter nec tamen eleganter Herodotum Anglice expressisse fertur, a *Guiljelmo Beloe* (Lond. 1791. IV Voll. 8.), cuius versio saepius repetita est, adeoque 1831 (Lond. ap. Valpy in „The family classical library“ Vol. V—VII), ab *Isaac. Taylor* (London. 1829. 8.), cuius versio laudatur. Maiori apparatu idem suscepit paucis hinc annis *Georgius Rawlinson*: „The history of Herodotus. A new English version, edited with copious notes and appendices, illustrating the history and geography of Herodotus, from the most recent sources of information; and embodying the chief results, historical and ethnographical which have been obtained in the pi of cuneiform and hieroglyphical discovery. By *George Rawlinso* sisted by Col. Sir *Henry Rawlinson* and Sir *J. G. Wilkinson*." I 1858 seqq. IV Voll. 8: de quo opere satis copioso ac splendido quae dixi in: *Heidelbb. Jahrb. d. Litt.* 1859. nr. 6. pag. 81 seqq

5. Inter versiones, quae in *Germania* prodierunt, merito la ea, quae hoc titulo inscribitur: „Die Geschichten des Herodotos setzt von *Friedrich Lange*." Berlin. 1811. II Voll. 8, si quidem i. rumque probe accedit ad sensum scriptoris atque sermonis colorem illum antiquum et nativum vernacule quoque exprimere studet. Hanc excepit nostra aetate versio notis subiectis in extrema operis parte copiosioribus instructa: „Herodots von Halikarnass Geschichten, übersetzt von Dr. *Adolf Schoell*." Stuttgart 1828—1832. XI Voll. 12. Ac denique ipse ad Herodotum nostro sermone reddendum notisque subiectis illustrandum accessi, cuius versionis prima pars lucem vidit hoc sub titulo: „Die Mosen des Herodots von Halicarnass, übersetzt von *J. Chr. F. Bachr*." Erstes Bändchen. Clio. Stuttgart. 1859. 12.

His editionum ac versionum indicibus addimus dia, quibus in hac editione adornanda uti sumus scripta, quae ad vitam et opera Herodoti spectant: mentionis prooemio iam indicavimus aut §. 4 attig que ea, quae ad Herodoti geographiam pertinent, itaque ea, quae ad sententiam Herodoti de rebus nis spectant, allata §. 12, et ea, quae ad Herodoti orationem in universum pertinent, quae §. 14 et 1 magis repetere hoc loco volumus eas scriptiones sive dissertationes, quae ad singulos Nostri locos vel illustrandos vel emendandos faciunt; suis enim quosque locis indicavimus: omnium vero horum scriptorum conspectum qui desideret, adeat Guil. Engelmanni librum supra laudatum. Itaque in paucis, quae restant, indicandis subsistam:

Aemilius Parti Dictionarium Ionicum Francofurt. 1603. 8. Ed. nov. Oxon. 1810. 1817. 8. atque additis nonnullis Londini 1825. 8 hoc sub titulo: „Dictionarium Ionicum Graeco-Latinum, quod indicem in

omnes Herodoti libros continet etc. a M. Aemilio Porto olim in lucem emissum. Editio nova, cui subiicitur Appendix tractatus quosdam complectens de dialecto Ionica, nempe L. M. Mattaire ex recensione et cum additamentis F. G. Sturzii, Georgi Corinthi, Grammatici Leidensis, Grammatici Meermanniani, Grammatici Augustani.“

Schweighauseri Lexicon Herodoteum. Vid. supra.

Commentationes Herodoteae. Scriebat *Fridericus Creuser.*, theol. et phil. Dr. etc. *Aegyptiaca* et *Hellenica* Pars I. Subiiciuntur ad calcem Summaria, Scholia Variaeque lectiones codicis Palatini. Lipsiae MDCCCXIX. 8.

Ideen über die Politik, den Verkehr und den Handel der vornehmsten Völker der alten Welt, von *A. H. L. Heeren*. IVte Aufl. Götting. 1824 seq. (Historische Werke T. X seqq.)

Gosselin: Ueber die Kenntniss der Alten von der West- und Ostküste Africa's und über die Umschiffung dieses Erdtheils; *Rennel's* System der Geographie Herodots (vid. supra §. 7); *Vincent*: Ueber den Handelsverkehr der Alten mit Indien, und über ihre Kenntniss von der Ostküste Africa's; im Auszuge übersetzt und durch Anmerkungen und eigene Untersuchungen berichtigt und erweitert von *G. G. Bredow*. Mit dreizehn Karten. Altona 1802. 8. (Etiam sub titulo: Untersuchungen über einzelne Gegenstände der alten Geschichte, Geographie und Chronologie, herausgegeben von *G. G. Bredow*. Zweites Stück).

Guil. Hupfeld: *Exercitationum Herodotearum Specimen I* sive de rebus urg 1837. 8. *Specimen II* sive de vetere Medolii 1843. 4. *Specimen III* sive rerum Lydiarum epimetro de Chaldaeis. Marburg. 1851. 4. *Idationum Herodotearum Specimen*. Norimberg. ones Herodoteae. Pars I, ibid. 1853. 4. Pars II.

de Herodoti mensuris Pars prior, Berolin. 1841. 4.

I. INDEX RERUM.

- ABAE**, urbs Phocensium, I, 46 not. VIII, 27 et 134, ubi erat Apollinis delubrum. VIII, 33, ibidem red-
dita oracula, *ibid.* not.
- Abantes**, ex Euboea oriundi, I, 146 not.
- Abaris**, Hyperboreus, IV, 36 not. de eo et eius sagitta fabula *ibid.* eius aetas: not. ad IV, 36.
- Abdera**, VI, 46. VII, 109 not. 126. a Teiis condita in Thracia, I, 168 not. eius urbis situs VIII, 120 not. VII, 109 not. eam Xerxes praeterit VII, 109. cum Abderitis Xerxes hospitii foedus init et acinace aureo ac tiara eos donat, VIII, 120 not.
- Abrocomes** et Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cada-
ver Leonidae occumbunt, VI, 224.
- Abronychus**, Atheniensis, filius Ly-
siclis, speculator apud Leonidam, VIII, 21.
- Absinthii**, VI, 34. vid. *Apsinthii*.
- Abydus**, una urbium in Hellesponto, V, 117 not. VII, 32 not. VII, 33. 34. 174, vicina Dardano, VII, 43. ponte a Xerxe iungitur, VII, 34.
- Abydeni**, sedem sublimem ex can-
dido marmore Xerxi exstruunt, VII, 44.
- Acanthe**, arbor in Aegypto II, 96 not.
- Acanthios** hospitii iure et Medica veste donat Xerxes, VII, 117. Vid. *Vestes*. **Acanthiorum** mare, VII, 22.
- Acanthus**, urbs, VI, 44 not.
- Acarnan** fuit Megistias vates, VII, 221. Arcanan vates, I, 62 not. Amphilytus *fatidicus*. **Leucadius** (ideoque *Acarnan*) Hippomachus, IX, 38. Hinc
- Acarmania** (II, 10), *vatum ferax*: vid. *adn.* ad I, 62 et VII, 221.
- Acbatana**, vid. *Agbat*.
- Accipiter**, inter animantes sacras apud Aegyptios, II, 65, eam qui necaverit, morte mulctatur, *ibid.* et not. eas aves in urbem Butun asportant sepeliendas, II, 67. Ac-
cipitrum paria septem omen sunt septem Persis, III, 76 not.
- Acephali** (οἱ ἀκέφαλοι), in Africa homines, in pectoribus oculos ha-
bent, IV, 191.
- Aceratus**, propheta in templo Del-
phico, VIII, 37.
- Aces**, fluvius, III, 117 not.
- Achaeorum** (qui Iones e sedibus suis exegerunt) partes duodecim, I, 145. VIII, 73 not.

- Achaei Phthiotae* suppeditant Xerxi terrestres copias, VII, 132 not. 173. 175. prytaneo excludunt Athamantis posteros, VII, 197.
- Achaciae* Cereris templum et orgia, V, 61.
- Achaemenes*, Darii filius, III, 12. Xerxis ex utroque parente germanus, VII, 7 not. et 97. Aegypti praeses, VII, 7. Aegyptiacae classi praefectus, VII, 97. bonum consilium Demarati invertit, VII, 236. periit in Aegypto ab Inaro interfectus, III, 12. VII, 7.
- Achaemenes alius*, Teispei pater, avus Cambysis, VII, 11. auctor regiae stirpis per Darium, *ibid.* not.
- Achaemenidarum* familia nobilissima I, 107 not. I, 125 not. 209. ex qua reges Persidae prognati, *ibid.* eos moriens Cambyses obtestatus, ne imperium dimitterent, III, 65. inde Achaemenidarum principes sunt coniurati: Excurs. Vol. II. pag. 680 seq.
- Achaia*, VIII, 36. Achaia Thessaliae (quae alias *Phthiotis*), VII, 173 not.
- Achaicus* populus, Peloponneson non egressus, VIII, 73.
- Achelous* fl. II, 10. VII, 126.
- Acheron* fl. V, 92. §. 7 not. VIII, 47.
- Achilleus cursus* (ὁ Ἀχιλλῆϊος Δρόμος), locus sic dictus, IV, 55 not. 76.
- Achilleum*, oppid. prope Sigeum, V, 94 not.
- Acies* Atheniensium in pugna Marathonica instructa, VI, 111. Graecorum ad Plataeas, IV, 28—30. et Persarum ad Plataeas, IX, 31.
- Acinaces* (ensis) Martis, cui immolatur quotannis a Scythis, IV, 62 not. acinacem in calicem vino et sanguine plenum tingunt Scythae in foedere ineundo, IV, 70. acinaces Persicus in Hellespontum abiectus a Xerxe, VII, 54. acinaces Persarum III, 64 not. III, 118 not. 128 not. VII, 61 not. 64. acinaces Scytharum IV, 62 not.
- Acraephia*, urbs, VIII, 135 not.
- Acrisius*, Danaës pater, VI, 53.
- Acropolis*, Athen. a Persis expugnata, VIII, 52. 53.
- Acrothoon*, urbs, VII, 22 not.
- Aculeis* iaculorum ahenum factum, IV, 81.
- Adicran*, Afrorum rex, agro a Cyrenaeis exutus, Apriae se dedit, IV, 159.
- Adimantus*, Aristaeae pater, VII, 137.
- Adimantus*, Acyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult, VIII, 5 not. eius dictum in Themistoclem, VIII, 59. insolentia erga Themistoclem, VIII, 61 not. et turpis fuga, VIII, 94.
- Adoratio* (προσκύνησις), mortalibus deneganda, VII, 136 not.
- Adrastea*: Excurs. ad I, 35. p. 833 seq.
- Adrastus*, Phryx, Cordii fil., nepos Midiae, I, 35 ibiq. not. et excursus. Vol. I. p. 833 seqq. I, 45. fratris interemptor, *ibid.* a Croeso expiatus, I, 35. ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Croesus, I, 41. Croesi filium transfodit, aprum volens transfigere, I, 43. sese super bustum Atyis transfodit, I, 45. Adrasti nomen Vol. I. p. 834. significatio *ibid.* Adrasti plures *ibid.* p. 833.
- Adrastus*, Talai filius, Sicyonis rex, V, 67 not. pater Aegialei, V, 68. in eum Clisthenis Sicyonii odium, V, 67 not. ei honores et dies festi erepti, et Melanippo traditi, *ibid.* et Excurs. Vol. III. p. 806 seq.

- Adria* (ὁ Ἀδρία), IV, 33 not. V, 9. a Phocaeensibus ostensus, I, 163 not.
- Adyrmachidae*, Libyes, Aegyptum versus, IV, 168 not. eorum mores, *ibid.*
- Aea*, Colchis (Ἀἶα ἡ Κολχίς), I, 2 not. VII, 193. 197 not.
- Aeaces*, Sylosontis et Polycratis pater, III, 39. VI, 13.
- Aeaces*, Sylosontis fil., Sami tyrannus, IV, 138. ab Aristagora exutus tyrannide, VI, 13. Samios ad defectionem a sociis sollicitat, *ibid.* Samum reductus, VI, 25.
- Aeacidae*, ab Aeginetis Thebanis missi, V, 80 not. V, 75 not. a Graecis ad Salaminem invocati, VIII, 64 not.
- Aeacus* ex Aegina, progenitor Miltiadis τοῦ πλείστου VI, 35 not. ei templum Athenis in foro extructum, V, 89.
- Aedes* Veneris in Cypro unde extructa, I, 105. Minervae, VIII, 39. Aedes Veneri hospitae intra Protei delubrum Memphi consecrata, II, 112. Vulcani II, 110. deorum et hominum lignae, IV, 108. fulmine absumptae, IV, 79. *vid. Templum.*
- Aedificii* structura, in quo repositae erant regiae pecuniae, II, 121. Aedificio ex urbe Elephantina afferendo triennium consumptum, II, 175 et eius ex solido saxo descriptio, *ibid.* et *seq.* Aedificium Zalmoxis subterraneum, IV, 95. Aedificia humanis operibus maiora, II, 148. *vid. Domus.*
- Aega* (Ἀγῆ), urbs, VII, 123 not.
- Aegae* (Ἀγῆαι), ex partibus Achaeorum, I, 145 not.
- Aegaeae* (Ἀγῆαιαι), civitas Aeolum, I, 149. *vid. not.*
- Aegaeum mare* (τὸ Ἀγῆαιον πέλαγος), IV, 85.
- Aegaleus*, mons in Attica, unde Xerxes navalem pugnam spectabat, VIII, 90 not.
- Aegaeus*, Pandionis filius, Lycum fratrem Athenis pellit, I, 173.
- Aegeus*, Ololyci fil., a quo *Aegidae* nomen habent, IV, 149.
- Aegialees*, Pelasgi (Πελασγοὶ Ἀγιάλεες), VII, 94 nott.
- Aegialenses*, tribus Sicyonia, ab Aegialo Adrasti filio nominati, V, 68 nott.
- Aegicores*, tribus Attica, V, 66 et Vol. III. p. 799 seqq. 802.
- Aegidae* in Sparta ingens tribus, a quo dicta, IV, 149 not.
- Aegila* sive *Augila*, locus, ad quem Nasamones veniunt, ut palmulas decerpant, IV, 173 not. 182.
- Aegilea* (Ἀγίλεια), Styreorum insula, IV, 107 not.
- Aegilia* (Ἀγίλεια), circa Eretriam, VI, 101. *cf. ad.* VIII, 90 not.
- Aegina* et Thebe, sorores, filiae Asopi, V, 80 not.
- Aegina*, insula olim Oenone dicta, VIII, 46. refugium fuit Atheniensibus in bello Medico, VIII, 41.
- Aeginetae*, quo sensu Dorienses VIII, 46 not. ex Epidauro orti *ibid.* Epidauriis quondam subditi, V, 83. cur Samiis infensi, III, 59 not. et quomodo eos mulcarent, *ibid.* Aeginetarum res navalis III, 59 not. IV, 152 not. VI, 49. V, 80 not. 83 not. Aeginetarum pugna cum Cydoniis, III, 59. Aeginetarum foedus cum Thebanis, V, 80 not. Aeginetarum cultus Aeacidarum, V, 80 not. Aeginetarum opera figlina, V, 80. nott. opes et res navales, not. ad V, 81. 83 not. Aeginetarum urbs antiqua, VI, 88 not. (*Oea*).

in Athenienses odii principium, V. 82 et seq. ab iis illatae Atheniensibus iniuriae VI, 87 seqq. coll. not. ad IX, 75. ab Atheniensibus proelio navali victi, VI, 92. Eorum piaculum maximorum eis malorum causa, VI, 91, — Statuas Epidauriis raptas ab Aeginetis Athenienses repetunt, V, 84. ab Aeginetis Thebani opem petunt adv. Athenienses, V, 80. 81. Aeginetae terram et aquam dant Dario, VI, 49 not. unde infensos habent Athenienses et apud Spartanos insimulantur, VI, 49 not. contraque eius rei auctores mittitur Cleomenes, VI, 50. Primores ipsorum Atheniensibus dantur obsides, VI, 73. quos postea temporis reddere negant Athenienses, VI, 85. 86. — Aeginetarum legati contra Leotychidem Spartam missi, VI, 85. Imminente bello Persico Aeginetae et Athenienses inimicitias solvunt, VII, 145 not. Aeginetae ad Salaminem, VIII, 46 not. 91 not. praestantissimi in pugna navali contra Persam, VIII, 93 not. et cap. 122 not. ab Atheniensium parte stant, VIII, 74 not. Aureas stellas tres Delphis dedicant, VIII, 122. — Aeginetae ad Plataeas in acie Graecorum, IX, 28. Unde iis divitiarum principium, IX, 79 not. eorum ad Plataeas inanes tumuli multo post excitati, IX, 85.

Aegineticum bellum cum Atheniensibus toti Graeciae saluti fuit, VII, 144. bellitempus, VII, 144 not.

Aegion, urbs Achaeorum, I, 145 not.

Aegira (ἡ Αἰγίρα), urbs Achaeorum, I, 145 not.

Aegiroëssa (Αἰγυρόεσσα), Aeolum civitas, I, 149 not.

Aegis Minervae ex Libya Graecis adoptata, IV, 180. 189.

Aegli populus, III, 92 not.

Aegos Potami (Αἰγὸς Ποταμὸς), IX, 119 not.

Aegroti apud quosdam Indos interficiuntur et comeduntur, III, 99. apud Indos Padaeos vero deserti in deserto cubant, III, 100. Circa aegrotos Babyloniorum lex, I, 197.

Aegyptii omnium hominum primos se arbitrati, II, 2 not. Phrygas tamen esse priores concedunt, *ib.* not. Vid. *Phryges*. Cum Cyri familia cognationem sibi fingunt, III, 2. eorum instituta et iura, ab aliis populis prorsus diversa, II, 35 not. et seqq. ab Aethiopia, ut volunt, repetuntur, II, 29 not. et (vid. *Aethiopia*) II, 100 not. Suis moribus et institutis contenti II, 78. nec ullis aliis uti volunt, II, 91 not. cf. 43 et 49. In septem hominum genera (Casten) distributi, II, 164 not. Aegyptii maxime salubri corpore ob aërem, qui est immutabilis, II, 77 not. purgant se singulis mensibus, *ib.* eorum capita quam firma, et cur, III, 12 not. minimo labore fructum e terra percipiunt, II, 13. 14. fabis abstinent, II, 37 not. et vitibus carent, II, 77 not. coll. III, 6. eorum vinum ex hordeo, II, 77, not. oleum ex sillicyprio, II, 94. cum animalibus domesticis una vivunt et vescuntur, II, 36 not. suem non alunt, IV, 186. quo tempore sues immolent et earum carne vescantur, II, 47. 48 not. abluunt se post contactam suem, II, 47. suis utuntur ad terram serendam II, 14 not. bobas abstinent, II, 18 not. piscibus abstinent, II, 37 not. — Aegyptii

Thebanae provinciae ab ovibus abstinent et capras immolant, II, 42. nec ita Mendesiae provinciae *ibid.* et 46. Aegyptiorum mores depravati, II, 117 not. pocula aenea II, 37 not. — mulieres virilia tractant negotia, II, 35 not. Aegyptiorum mos urinam mittendi et alvum exonerandi, II, 35 not. mos parandi panem II, 36 not. mos computandi II, 36 not. scribendi, II, 36 not. mos in conviviis, II, 78 not. — color cutis, II, 104 not. circumcisio, II, 37 not. II, 104 not. — texturae II, 35 not. — vestes II, 36 not. II, 81 not. vestes sacerdotum II, 37 not. II, 81. vestes in luctu II, 85 not. monogamiâ utuntur, not. ad II, 92. viri binas vestes habent, feminae singulas, II, 36. vestes eorum lineae et laneae, II, 81. unguenta, II, 94. cibus et potus, II, 77. 78. cf. c. 92 et 125. salutatio mutua, II, 80. cantilena, II, 79 not. praecipui conventus, II, 59. — Eorum luctus et sepultura, II, 36 not. 85 not. 86. mos triplex in condiendis cadaveribus, II, 86 not. 87. 88 not. ad II, 123. Excurs. Vol. I. p. 861 seq. eorum naves ex spina arbore confectae, II, 96. Aegyptiorum, qui in paludibus habitant, mores et instituta, II, 92. 93. Aegyptiorum milites, II, 30 not. 140. 164. 165. 166 not. eorum stipendium et commoda, II, 167. et armatura, VII, 89 coll. I, 135. IV, 180. in magno contemptu Sethoni regi, II, 141. Aegyptiorum bubulci et subulci II, 154 not. navigatores et gubernatores II, 164 not. — Aegyptii medici ceteris praestantiores, III, 129. singulis morbis singuli, II, 84 not. — interpretes II, 164 not.

a quibus oriundi, II, 154 not. — sacerdotes, II, 164. 36 seq. quorum unus est princeps sacerdos, II, 37. qui Thebis in templo, dum vivit; imaginem suam ponit, II, 143. sacerdotes mares soli, non feminae, II, 35 not. II, 54. sacerdotes comam radunt, II, 36 not. II, 37 not. se abluunt, II, 37 not. sacerdotum tria collegia, II, 3 not. II, 37. coll. Vol. IV. p. 442. aerarium, II, 37 not. sacrificia etc., II, 39 not. II, 40. ratio vivendi, II, 37 not. vestes sacerdotum, II, 37. Aegyptii hominum sapientissimi, II, 77 not. 160. multarum rerum cognitione ceteris antecellunt, II, 121. memoriae rerum gestarum dant operam, II, 77 not. cf. II, 143. Aegyptiorum annales et carmina, II, 100 not. ars medica, II, 84 not. res ludicra et gymnica, II, 91 not. architectura, II, 169. accurata politia (Polizei), II, 177 not. Aegyptii festis et pompis delectantur, II, 59 not. eorum inventa, II, 4. 82. scripturae duplex genus, II, 36 not. et 37 not. dicterium in Graecos, II, 13. iudicium de publicis Olympiae certaminibus, II, 160. primi immortalitatem animae asseverant, II, 123 not et Excurs. XI. Vol. I. p. 874 seqq. coll. p. 861 seq. ignem animal esse asserunt, III, 16 not. primi annum invenerunt et in menses XII distribuerunt, II, 4 not. menses diesque deorum nominibus signant, II, 82 not. prodigiorum observantissimi, II, 82. divinationem certis diis tribunt, II, 83. Aegyptiorum dei not. ad II, 43. 46. 145. primi diis aras et simulacra et delubra statuerunt, II, 4. Aegyptii supra modum religiosi, II, 37. duodecim

deorum cognomina primi in usu habuerunt, II, 4 not. octo deorum primores, et duodecim secundi nominati, II, 145 not. at omnes longe antiquiores Graecorum diis, II, 146 not. deorum omnia fere nomina ab iis ad Graecos pervenerunt, II, 50. quorum deorum nomina nesciant, *ibid.* — Aegyptiorum ritus religiosi, II, 38 seqq. et c. 64. sacrificia, II, 39. 40. 41. illis sub Cheope interdicta, II, 124. a Mycerino restituta, II, 129. pompae sacrae et festa, II, 58—64 et c. 122, *ubi Rhampsiniti descensus ad inferos.* bestiarum cultus, II, 64 not. 65 seqq. Vid. *Bestiae.* oracula, II, 83. divinatio ex victimis ab Aegyptiis profecta, II, 57. conf. c. 54 seqq. mysteria II, 170. 171. Aegyptia instituta et Pythagorica eademque Orphica et Bacchica consentiunt, II, 81 not. Ante homines in Aegypto dii regnaverunt, II, 144 not. Aegyptiorum reges cccxxx. II, 100 not. quorum primus Menes, II, 99. unde orti reges, not. ad II, 141. regum munera et vivendi ratio: nott. ad II, 142 et ad II, 173; sepultura, III, 16 not. reges praecipui, II, 101. 102. 111. 112. 121. 124. 127. 129. 136. 137. 141. 147. 151. 158. 160. 161 seqq. 172 seq. III, 10. eorum sub duobus regibus calamitas, II, 124—128. Aegyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt, II, 147 seqq. Clade a Cyrenaeis accepta a rege Aprie desciverunt, IV, 159, et Amasin regem nominarunt, II, 161 seqq. sub quo maxime floruerunt, II, 177 not. Psammenitorege Aegyptii acri proelio a Persis victi, III, 10 seqq. morte mulctati a Cambyse cum Apin

celebrarent, III, 27. 28. 29. a Cambyse subacti a Persis deficient, Dario regnante, VII, 1. denuo a Xerxe subacti, VII, 7. ipsi Phoenices commeatus comportant exercitui Persico contra Graecos, VII, 25. et naves ducentas praebent, VII, 89. navali in pugna strenui, VIII, 17.

Aegyptio thorace in pugna utuntur Persae, I, 135 not. et ab Aegyptiis quoque scutum et galea ad Graecos pervenit, IV, 180.

Aegyptium linum II, 105 not.

Aegyptius quidam vocalissimus, IV, 141.

Aegyptus, varia nomina II, 12 not. ab Herodoto Libyae s. Africae accensetur, IV, 42 not., qui ipse eo profectus est ibique accurate omnia perlustravit, Comm. §. 7. Vol. IV. p. 425. fluminis donum, II, 5 not. et Excurs. Vol. I. p. 847 seqq. tota est palustris, vel palus, ἔλος, II, 4 not. quousque pateat, oraculi responso, II, 18. per se angusta, II, 8 not. II, 99 not. Aegypti longitudo, II, 5 not. eiusque maritimae partis latitudo, II, 6 not. II, 149. De Aegypti magnitudine Ionum sententia, II, 15 et Herodoti, II, 17. Aegyptus montanae Ciliciae opposita, II, 34. Asiae et Africae terminus, II, 17. Africae et Libyae finitima, II, 65. III. 91. unde incipiat et qua pateat in eam ingressus, III, 5. Aegyptus olim maris sinus fuit, II, 10 not. 12 not. Aegyptus pluvias non habet, II, 13 not. et 14. Aegypti solum ac terra nigra, II, 12 not. II, 77 not. fertilitas II, 14 not. Aegypti nomen *Chem* s. *Misraim* II, 12 not. II, 15 not. Aegypti ora maritima Ciliciae opposita,

- II, 34 not. Aegypti vites, II, 37 not. II, 77 not. Aegypti pisces, II, 37 not. II, 77 not. Aegypti pars inferior s. τὰ ἑλγ. II, 92 not. 94 not. Aegypti divisio a Sesostri facta, II, 109 not. Aegypti urbes in solo altiori exstructae, II, 137 not. coll. 138. via ex Palaestina in Aegyptum, III, 5 not. III, 7 not. III, 9. Aegypti seu Aegyptiacae regionis natura, II, 8 not. 12 not. Aegypti solum a vicinarum terrarum solo diversum, II, 12 not. Aegypti a Nilo inundatae facies, II, 97 not. ubertas per Nilum, II, 14 not. cuius aqua noctu magis calida quam serenum coelum et ros, II, 68. coeli temperies nullis mutationibus obnoxia, II, 77 not. Aegyptus non bestiis frequens, II, 65. *Describuntur praesertim ab Herodoto* crocodili, II, 68. 69. 70. hippopotami, II, 71. ibides aves, II, 75 seq. pisces gregales II, 93. serpentes cornuti, II, 74. serpentes volucres, II, 75 seq. *et memorantur aliae animantes*, II, 14. 42. 47. 60. 65. 67. 72. 95. IV, 186. terra gignit papyrus v. byblum (cf. VII, 25.), lotum, lilia, II, 92 not. sillicyprium, II, 94 not. raphanum, caepam et allium, II, 125. Aegyptus fossas unde tam multas habeat, II, 108 not. propter quas inequitabilis et plaustrum inhabitabilis effecta, *ibid.* plura mirabilia habet quam omnis alia regio, II, 35 not. Aegyptus alia regio, II, 35 not. Aegyptus in praefecturas, quae νομοὶ vocantur, divisa, II, 42 not. II, 164. postea temporis in duodecim portiones distincta, II, 147. sub Amasi rege maxime florens, II, 177 not. in ea tunc vices mille oppida habitata, *ibid.* Aegypti antiqua historia, II, 99 et seqq. — Aegypto minatur interitum Cambyses decem circiter annos natus, III, 3. ea potiuntur Persae, III, 7 seqq. Aegyptus Persis tributaria, III, 91.
- Aeimnestus*, Spartanus, Mardonium interfecit, IX, 68 not. ipse occubuit in bello Messenico, *ibid.*
- Aelianus*, Herodotei sermonis imitator: Comment. §. 15. Vol. IV. p. 474. nott. ad III, 12. 61.
- Aenea*, urbs (ἡ Αἴνεια), VII, 123 not.
- Aenesidemus*, Pataici filius, satelles Hippocratis, VII, 154 not. Theoronis pater, VII, 165. conf. adn.
- Aenianes*, vid. *Enianes*.
- Aenus* (Αἴνος), urbs Aeolica, IV, 90 not. VII, 58 not.
- Aenyra* (τὰ Αἴνυρα), locus Thraciae, VI, 47.
- Aeoles*, olim Pelasgi vocati, VII, 95. a Croeso invasi. I, 26. atque subacti, I, 6. 28. Cyro se dedere volunt, I, 141. Aeoles et Iones hereditarii Cambysis servi, II, 1. tributarii Dario, II, 90. Aeoles circa oram Iliadem capti ab Hymea, V, 122. eorum in Xerxis classe arma, VII, 95. Aeoles Sestum tenentes, IX, 115.
- Aeolenses* Mitylenaei, V, 94. cf. V. 122 not.
- Aeolicae* undecim civitates (αἱ Αἰολίδες πόλεις), I, 149 not. Aeolicae civitates insulares quinque, I, 151 not. Aeolicae et Ionicae ditionis collatio, I, 149 not. Aeolidensium oppidum incensum, VIII, 35 not.
- Aeolis* (ἡ Αἰολίς), V, 123 not. (Thessalia). VII, 176 not.
- Aeolus* Athamantis pater, VII, 197.

- Aeor, Aeorpata, v. Oeor, Oeorpata.*
Aequabilitas, res egregia, V, 78.
Aequitati iniquitas invisita, I, 96.
Aër Aegyptiorum nunquam immutatur, II, 77. aëris mutatione existunt praecipue morbi, *ibid.*
Aerarium Atheniensium, VII, 144.
Aerei viri Psammitichæ auxiliantur, II, 152:
Aereus Iuppiter et Neptunus, IX, 80.
Aereum totum Mardonii praesepe, IX, 69.
Ærolithae not. ad IV, 5.
Æropus Temeno natus, VIII, 137 not.
Æropus, Philippi filius, Alcetae pater, VIII, 139 not.
Æropus, Echemi pater, IX, 26.
Aes apud Aethiopas omnium pretiosissimum et rarissimum, III, 23 not. apud Scythas non est in usu, IV, 71. eius copia apud Massagetas, I, 215. aes ante ferrum in usu, I, 68 not. pro aere aurum mercantur Aeginetae, IX, 79 not. Aeris alieni debitor mendacio obnoxius, I, 138. — Aes alienum debere, apud Persas turpe, I, 138. aeris alieni debitor cadaver patris deponit ap. Aegyptios, II, 136. aere alieno liberatur ap. Spartanos in regis obitu, qui aut regi aut reipublicae sit obstrictus, VI, 59. ut et apud Persas, *ibid.*
Aesanius, Grini pater, IV, 150.
Aeschines, Nothonis filius, IV, 100. non sinit Atheniensium auxiliorum quattuor milia cum Eretriensibus in bello Persico perire, *ibid.*
Aeschines orationes Gratiarum, epistolas Musarum nominibus inscripsit. Vol. IV. p. 458.
Aeschreas, Lycomedis pater, VIII, 11.
Aeschrionia Samiorum tribus, III, 26 not.
Aeschylus, Euphorionis filius, II, 156. Aeschyli locus de Atlante not. ad IV, 184. Aeschyli notio defato similis Herodoteae notioni; inde in Persis idem fere argumentum, quod Herodotus, tractat, Comm. §. 12. Vol. IV. p. 451 seqq. Eius multae locutiones in Herodoto reperiuntur, Comm. §. 15. Vol. IV p. 472.
Aesopus, fabularum scriptor, II, 134 not. aetas et caedes, *ibid.*
Aestas ubi semper nubila est, IV, 28. aestatis et hiemis simulacra, II, 121.
Aesymnetae in Ionum civitatibus, not. I, 20.
Aethiopes, IV, 197 not. Asiatici et Africani: VII, 70 not. VII, 69 not. quomodo redditi mansuetiores, II, 30. pudenda circumcidunt, II, 104. Aethiopes macrobii, unde tam longae vitae, III, 23 not. quales homines, III, 20 not seqq. eorum regis cum Ichthyophagis, Cambysis legatis, colloquia, III, 21. 22. 23. adversus eos infelix Cambysis bellum, III, 17. 25 seqq. Aethiopes alii, Aegypto contermini, a Cambyse subacti, III, 97. eorum semen, domus, *ibid.* Aethiopes nomades, II, 29 not. Aethiopes Troglodytae, eorumque mores, IV, 183 not. Aethiopum varia genera cum Xerxe militantium, VII, 69 not. 79. eorumque differentia, arma, vestitus et duces, *ibid.* Aethiopum genitura nigra, III, 101. Aethiopes colunt Iovem et Bacchum, II, 29 not. Aethiopes staturâ minimâ II, 32 not. *Aethiopes Asiatici*, III, 94 not. VII, 70 not.

- Aethiopiae* situs, III, 114 not. coll. 111. eius descriptio et quarum rerum ferax sit, III, 114. *Aethiopiae* regno solus Sesostrius Aegypti rex potitus, II, 110 not. *Aethiopiam* Nilus permeat, II, 22 not. *Aethiopiae* et Aegypti coniunctio, II, 100 not. *Aethiopia* incunabula rerum Aegyptiacarum continet, II, 29 not. Herodotus ipse in *Aethiopiam* haud pervenit: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 426.
- Aethiopicus* lapis, II, 134 not., II, 86 not. 176.
- Aethus* I, 51 not.
- Aëtion*, Echecratis filius, V, 92. §. 2 not. eique redditum oraculum, *ibid.* Cf. quoque *Eetion*.
- Aetolia* (ἡ Ἀλτωλὶς χώρα), VI, 127.
- Aetolus* Males, Agaristae proci, germanus Titormi, *ibid.*
- Affines* Medi et Persae similiter colunt, I, 134.
- Africae* descriptio geographica, IV, 41 not.—44. termini, 17. deserta, II, 32. *Africae* superiora aestas semper obtinet, II, 26. *Africa* circumnavigata, I, 202 not. IV, 42 seq. Vol. II. p. 719 seq. Vid. *Libya*.
- Africus* ventus pluviosissimus, II, 25.
- Agaeus*, Onomasti pater, VI, 127.
- Agamemnon* Pelopides, VII, 159. Orestis pater, I, 67.
- Agarista*, Clisthenis filia, Graecorum praestantissimo destinata, VI, 126. eius proci totius Graeciae praestantissimi iuvenes, VI, 127. nubit Megacli, VI, 130. eius liberi, VI, 131.
- Agarista*; Hippocratis ex Agarista nati filia, Xanthippo nupta, Periclis mater, VI, 131 not.
- Agasicles* Halicarnasseus, I, 144. legem Apollinis Triopii ausus violare, *ibid.*
- Agathoërgi* Spartae, I, 67 not.
- Agathyrsi*, IV, 49 not. 102. 125. eorum mores et instituta, IV, 103, sedes IV, 100 not.
- Agathyrsus*, Herculis filius, IV, 10.
- Agbalus*, pater Merbali, VII, 98.
- Agbatana* Mediae (τὰ Μηδινὰ Ἀγβάτανα), III, 64. 92. nomen I, 98 not. situs urbis, I, 98 not. eius urbis exstructio, I, 98 not. 110. ibi sedes Cyri, I, 153 et Cambysis III, 64.
- Agbatana* Syriae, III, 62 not. *adn.* 64.
- Agenor*, Cilicis Phoenicis pater, VII, 91.
- Agesilaus*, Doryssi fil., VII, 204.
- Agesilaus*, Hippocratidae filius, VIII, 131.
- Agetus*, Alcidis filius, VI, 61. uxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus, VI, 62.
- Agger* Nilo aggestus a Mene primo Aegypti rege, II, 99. *vid. adn.* agger visu mirabilis Euphrati aggestus a Nitocri regina, I, 185. agger circa portum Samiorum ductus, III, 60 not. aggeribus iactis Ioniae oppida capit Harpagus, I, 162.
- Agis*, Menaris pater, VI, 65 not.
- Agis*, Spartae rex VII, 204 not.
- Aglauri*, Cecropis filiae, fanum VIII, 53 not.
- Aglomachi* turris privata, IV, 164.
- Agmen* Xerxis Graeciam petentis describitur, VII, 40. 41.
- Agora* (Ἀγορὴ, i. e. *Forum*), oppidi nomen, VII, 58 not.
- Agrianes* fl. in Ebrum se exonerat, IV, 90 not.
- Agrianes* (Ἀγριᾶνες) pop. V, 16 not.

- Agrigentini* (οἱ Ἀγραγαντιῖνοι), Camicum incolunt, VII, 170. eorum monarcha Theron, c. 165.
- Agron*, primus ex Heraclidis Lydorum rex, I, 7 not.
- Agyllaei*: eorum ager, caedibus pollutus, quo pacto expiatus, I, 167 not.
- Agyrtae*. Vol. III. p. 819.
- Ahenum* ex aculeis sagittarum factum in Scythia, eiusque descriptio, IV, 81. ahenum ad crateris Argolici modum factum Iunoni Samii dedicant, IV, 152 not. ahenum in Ponti ostio a Pausania dedicatum, IV, 81 not.
- Aiax*, pater Philaëi, VI, 35.
- Aiax*, Telamonis filius, pro heroë habitus, V, 66 not. a Graecis ad Salaminem invocatus, VIII, 64. ei in ipsa Salamine triremis dedicata, VIII, 121. in eius honorem τὰ Ἀλάντεια VIII, 121 not.
- Aimnestus*, vid. *Aeimn*.
- Alabanda*, urbs Phrygiae, VIII, 136. vid. not.
- Alabandi* in Caria, VII, 195 not.
- Alabastrites* lapis, III, 24 not.
- Alae* in humeris visae, I, 209 not.
- Alalia*, in Corsica a Phocaeensibus condita, I, 165. vid. not. 166.
- Alarodii*, III, 94 not. cum Xerxe militantes, VII, 79. eorum armatura et dux, *ibid*.
- Alazir*, Barcaeorum rex, in foro interfectus, IV, 164.
- Alazones*, Scythicus pop. IV, 17 not. 52.
- Alba*, arx Memphidis (τὸ Ἀλευκὸν τεῖχος ἐν Μέμφι), a Persis occupata, III, 91.
- Albae columnae* (Ἀλευκαὶ Στήλαι) sic dictus locus, V, 118 not.
- Albanenses*: vid. not. ad V, 3.
- Album litus*, vide *Leuce acte*.
- Alcaeus*, Herculis fil., I, 7.
- Alcae* poëtae fuga, V, 95 not. eius arma suspenderunt in Sigeo Athenienses, *ibid*.
- Alcalinum* (sal) II, 86 not.
- Alcamenes*, Telecli fil., VII, 204.
- Alcetes*, pater Amyntae, VIII, 39. not. ad VIII, 137.
- Alcibiades*, Cliniae pater, VIII, 17 not.
- Alcides*, Ageti pater, VI, 61.
- Alcimachus*, Euphorbi pater, VI, 101.
- Alcinor* et Chromius, Argivi, I, 82.
- Alcmaeon*, pater Megacelis, adversarii Pisistrati, I, 59.
- Alcmaeon*, Megacelis huius filius, VI, 125. Croesum adiuvat in consulendo oraculo Delphico; auro se ridicule onerat ap. Croesum; victor in Olympicis, *ibid*. Megacelis illius pater, qui Agaristen, Clisthenis fil., in matrimonium ducit, VI, 127.
- Alcmaeonidae*, nobilissima inter Athenienses familia, V, 62 not. VI, 125 not. coll. V, 66. piaculo obnoxii (ἐναιγέες), not. I, 61. coll. V, 70. 71. ob Pisistratum (I, 64 not.) et Pisistratidas patriam profugi templum Delphicum aedificandum conducunt, V, 62. Athenas tyrannide liberant, VI, 123 coll. V, 63 et VI, 121. per Clisthenis Sicyoniorum tyranni adfinitatem per universam Graeciam celebrati, VI, 126—131. factionibus dissident cum Isagora, V, 66 not. Athenis eiecti, mox vero restituti sunt, V, 69—73. clipeum Persis post pugnam Marathoniam ex composito sustulisse feruntur, VI, 115 not. quod negat Herodotus, VI, 121. not. 124. Alcmaeonidarum opes et victoriae VI, 125 not. 126.
- Alcmena*, mater Herculis, II, 43, 145.

- Alcon* Molossus, unus e procis Agarristae, VI, 127.
- Aleades* vide *Cleades* (IX, 85.).
- Aleae* ludus a Lydis inventus, I, 94.
— aleae lusus Cereris et Rhampsiniti, II, 122 not.
- Aleae Minervae*, templum Tegeae, I, 66 not. IX, 70.
- Aleius* campus (τὸ Ἀλήιον πεδῖον), Ciliciae; VI, 95 not.
- Aletes*, V, 92 §. 2 not.
- Aleuadae*, Thessaliae reges, VII, 6 not. 130 not. nuncios ad Xerxem mittunt ut succurrat contra Graecos. *ibid.* Thessalis invitis, VII, 172. cf. c. 130 fin. — Aleuadae fuere Thorax *Larissaeus*, eiusque fratres Eurysipylus et Trasidius, IX, 1 not. 58.
- Alexander*, Priami filius, Helenae raptor, I, 3. II, 113. vi ventorum in Aegyptum delatus, Helenam et opes Menelao raptas relinquere coactus, II, 113—115. cf. c. 116. in Cypriis vero carminibus triduo ex Sparta Ilium pervenisse fertur, II, 117.
- Alexander*, Amyntae filius, Macedoniae rex, V, 19. VIII, 173 not. vetusta origine Graecus, V, 22. VIII, 136 not. 139. familiae stemma, VIII, 139. adhuc iuvenis Persarum legatos nimis insolentes in convivio interimit, V, 19. 20. 21. in Olympicis stadium currit primo proximus, V, 22. Graecos ad Thermopylas per legatos monet, ne in his faucibus manentes ab invadente Xerxis exercitu conculcentur, VII, 137. Atheniensium hospes, VIII, 136 not. a Mardonio legatus Athenas missus, VIII, 136 not. Athenienses hortatur ad paciscendum cum Persis, VIII, 140. ad Plataeas Atheniensibus Mardonii causam prodit, IX, 44. not. 45. aurea eius Delphis statua VIII, 121.
- Alexander* Cotyænsis, grammaticus: Vol. IV. p. 467. 488.
- Aliacmon*, vid. *Haliacmon*.
- Alilat*, eadem Arabibus quae *Urania*, III, 8 not. *Alitta*, Venus Arabum I, 131 not.
- Alluvione* fluminis agros decurtatos compensat Aegypti rex, II, 109.
- Alopecae*, in Attica pagus, V, 63 not.
- Alpeni* (Ἀλπηνοί), vicus ad Thermopylas, Graecorum receptaculum, VII, 176 not. cf. c. 229.
- Alpheus* et Maron, Orsiphanto geniti, VII, 227. eorum virtus ad Thermopylas, *ibid.*
- Alpis* fl., IV, 49 not.
- Altai*, mons: not. ad I, 204. 215. III, 116. IV, 25 not.
- Alumen*, II, 180 not.
- Alus*, urbs Achaiae Thessalicae, VII, 173 not. 197.
- Alyattes* Sadyattae succedit in Lydiae regnum, I, 16 not. bellum cum Milesiis a patre sibi traditum gerit, I, 17. 18. 19. morbo divinitus adfectus oraculi monitu pacem componit cum Thrasybulo, Milesiorum tyranno, I, 19—22. e morbo convalescens Delphis donaria dedicat, I, 25 not. ob Scythas transfugas cum Cyaxare et Medis bellum gerit, I, 16. 73. 74. Cimmericos ex Asia eiicit, I, 16. vid. *adn.* eius mors et anni regni, I, 26. 41 not. sepulcrum memorabile, I, 39 not. et Excurs. Vol. I. p. 836. — eius filii, Croesus et Pantaleon, I, 92. filia Aryena, I, 74.
- Amasis* tempora, I. 30 not. III, 10 not. II, 134 not. Aegyptius ex domo minime illustri, II, 172 not. post cladem Aegyptiis a Cyrenaeis allatam, ab exercitu contra Aprien

- rex nominatus, II, 161. 162. 163. hunc ad Momemphim oppidum proelio vicit, captumque postea Aegyptiis tradit, II, 169. generis obscuritatem callido invento a contemptu vindicat, II, 172. vitae ratio et mores, II, 173 not. 174 not. uxor eius Ladice Cyrenaea Veneri votum facit, I, 181. Graecorum amicus, II, 178. III, 39 not. Iones Caresque sibi custodes corporis adv. Aegyptios adsciscit, II, 154. ad eum se confert Solon, I, 30. cum Cyrenaeis mutuam amicitiam contrahit, I, 181 et foedus componit cum Croeso, I, 77. litterae ad Polycratem III, 40 not. hospitii ius cum Polycrate contractum propter nimiam huius felicitatem solvit, III, 40 not. — 43. primus Cyprum capit tributariamque facit, II, 182. Cambysen deludit, missa Apriae filia pro sua, III, 1. inde bellum Aegyptiis cum Persis, *ibid.* quo imminente Amasis mortuus est, III, 10. in eius cadaver nefarie saevit Cambyses, III, 16 not. eius opera magnifica, II, 175. 176. dona in Graeciam ab eo dedicata, II, 182. linei thoraces intextis figuris ornati, III, 47.
- Amasis*, vir Maraphius, dux Pers. contra Barcaeos, IV, 167. Barcen diu oppugnatam dolo et perfidia capit, IV, 201. Cyrenen occupare frustra tentat, IV, 203.
- Amastris*, not. ad VII, 61.
- Amathuntis* (*Ἀμαθούντος*), urbis in Cypro obsidio ab Onesilo, Salaminiorum rege, instituta, V, 104 not. seq. sed Persarum adventu frustrata, V, 108 seq.
- Amathusii*, cum Medis facientes, V, 104. Onesilo, in pugna ad Cyprorum Salamina interfecto, oculi iussu annua sacra faciunt, V, 114.
- Amazampaeus*, vid. *Exampaeus*.
- Amazones*, vid. nott. ad IV, 110. Oeorpata, *viricidae*, a Scythis nominatae, cum Graecis bellum gerunt, IV, 110 not. IX, 27 not. securi instructae IV, 114 not. nonnullae ex iis forte fortuna ad Scytharum oras delatae, Scythis proelium committunt, et feminae agpitae eis nubunt e parentibus abductis, eorumque linguam edoctae, IV, 111—116. inde Sauromatae orti, IV, 117. coll. c. 110. Libycae Amaz., IV, 193 not. Lydicae not. ad I, 7.
- Amazonides* a Thermodonte fl. in Atticam incursionem faciunt, IX, 27 not.
- Ambracia*, vid. *Ampracia*.
- Amestris* s. *Amistris*, Otanis filia, VII, 61 not. Xerxis uxor, VII, 61. 114. eius amiculum fatale, IX, 109 not. crudelitas in uxorem Masistae, IX, 111. 109 not.; pro Esther a nonnullis habita: not. ad VII, 61. IX, 109.
- Amiantus*, Agaristae procus, VI, 127.
- Amiculum* Sylosontis, III, 139. 140. Amestris IX, 108.
- Amicus* solers possessio pretiosissima, V, 24. amici casum flet Psammenitus, non liberorum, causamque reddit, II, 14.
- Amilcar* (*Ἀμίλκας*), Annonis fil., a matre Syracusius, rex Carthaginiensium, in pugna Geloni commissa subito disparuit, VII, 165 not. 166. 167. ei sacra faciunt Carthaginienses, c. 167 not.
- Aminias* Pallenensis, Atheniensis civis, pugnae navalis ad Salaminem initium facit, VIII, 84 not. Artemisiam fugientem insecutus, VIII.

- 93 coll. c. 87. praecipua laus ei tributa, *ibid.*
- Aminocles*, Critini fil., e naufragio classis Persicae ad Sepiadem dives factus, VII, 190.
- Amitres*, sive *Ithamitres*, VIII, 130 not.
- Ammonis* oraculum in Africa, I, 46. II, 32 not. eius origo, II, 55.
- Ammonii*, Aegyptiorum et Aethiopum coloni, II, 32 not. 42 not. Iovis templum habent, a Thebano templo derivatum, IV, 181 not. adversus eos Cambysis expeditio infelix, III, 25. 26. Ammoniorum rex Etearchus. II, 32 not. Ammoniorum cultus et sacra, II, 42 not. IV, 181 not. Ammoniorum fons Solis, IV, 181. Ad Ammonios Herodotus ipse pervenisse haud videtur: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 426.
- Amompharetus* Spartanus perviciâ suâ Graecos ad Plataeas impedit, quo minus uno agmine ad Cithaeronem montem recedant, IX, 53—57. eius virtus in pugna Plataeensi, IX, 71. inter Irenas (vid. not.) a Lacedaemoniis sepultus, IX, 85.
- Amores* quomodo tractent Caunii, I, 172. — Amoribus puerorum dediti Persae et Graeci, I, 135.
- Amorges* Persarum dux, I, 121.
- Ampa* urbs ad Rubrum mare, VI, 20. cf. not.
- Ampelos* promontorium Toronaeum, VII, 122 not.
- Amphiarai* templum Thebis et oraculum, I, 46 not. VIII, 134 not. verax a Croeso repertum, I, 49. eique donaria a Croeso missa, I, 52.
- Amphiaras*, Amphilocho pater, III, 91.
- Amphicaea* urbs, VIII, 33 not.
- HERODOT. IV.
- Amphicrates* Samiorum rex, III, 59 not.
- Amphictyones* (sedes et conventus ad Thermopylas prope Anthelam vicum), VII, 200 not. potestas etc. *ibid.* 213. ubi vid. not. templum Delphicum elocant aedificandum, II, 180. V, 62. inscriptionibus et columnis Graecos ad Thermopylas occisos honorant, VII, 288. Ephialtem proditorem proscribunt, VII, 213.
- Amphictyonis* templum et *Amphictyonidis Cereris* templum, VII, 200 not.
- Amphilochus*, Amphiarai fil., Troiâ eiectus, VII, 91. Posideion, urbem Pamphyliorum, et Mallum condidit, III, 91 not.
- Amphilytus* Acarnan, ariolus, I, 62 not.
- Amphimnestus*, proculus Agaristae, VI, 127.
- Amphionis* filia clauda, Labda, Cypseli mater, V, 92.
- Amphipolin* Herodotus haud novit; V, 126 not. VII, 114 not. Vol. IV. p. 418 not.
- Amphissa* urbs, VIII, 32 not.
- Amphitryo*, Herculis pater dictus, VI, 53. idem et Alcmena Herculis parentes, origine Aegyptii fuere, II, 43. Amphitryonis tripus, V, 59.
- Ampracia* et *Ampraciota*, VIII, 47 not. IX, 28. 31.
- Amsah*, crocodili nomen, II, 69 not.
- Amschaspands*, Persarum genii, not. ad VII, 53.
- Amu Darja*: I, 202 not.
- Amun* Iovem appellant Aegyptii, II, 42. vid. not.
- Amyntas*, Alcetae fil., VIII, 139. Hippiae Atheniensi Anthemunta oppidum offert, V, 94. Megabazo terram et aquam mittit, V, 17. 18, et legatos in convivio nimis in-

- solentes ne inhibere quidem conatus, V, 18. 19. 20. pater Alexandri, VII, 173. VIII, 136. 139, et Gygaeae, VIII, 136. V, 21.
- Amyntas* Asiaticus, Bubaris fil., VIII, 136.
- Amyntas*, stathmorum scriptor: not. ad V, 52.
- Amyrgii* Scythae, VII, 64 not.
- Amyris*, Sapiens nominatus, Damasi pater, VI, 127 not.
- Amyrtaeus* rex Aegypt. II, 140 not. et III, 16 not. pluribus malis Persas afficit, III, 15 not.
- Amytheon*, Melampodis pater, II, 49.
- Amytis* I, 107 not.
- Anackarsis* Scytha sapiens, IV, 46. in Scythiam reversus, cum Matri Deum pervigilium ageret, interfectus, IV, 76 not. de eo alia fabula; et dictum eius de Graecis, IV, 77 not. eum novisse se negant Scythae, IV, 76. ubi eius genus.
- Anacreon* Teius, familiaris Polycrati, III, 121 not.
- Anactorii* ad Plataeas, IX, 28 not. Anactorium Eleus., IX, 65.
- Anaitis* not. ad VII, 43.
- Anaphes*, Otanis fil., dux Cissiorum in Xerxis exercitu, VII, 62.
- Anaphlystus*, pagus Atticae, IV, 99 not.
- Anaua*, Phrygiae urbs, VII, 30.
- Anaxagorae* opinio de Nilo crescente, II, 22 not. Eius dictionem Herodotus imitatur, I, 103. III, 80 coll. not. ad III, 108 et Comm. §. 9. Vol. IV. p. 438.
- Anaxander*, Eurycratis filius, VII, 204.
- Anaxandrides*, Leontis filius, Spartae rex, I, 67 not. V, 39 not. VII, 204. eius duae uxores, altera iussu Ephorum ducta, et liberi ex iis, V, 39. 40 not. 41. quattuor eius filii, Cleomenes, Dorieus, Leonidas et Cleombrotus, *ibid.* et VII, 205.
- Anaxandrides*, Theopompi fil., VIII, 131 not.
- Anaxilaus*, Archidami filius, VIII, 131 not.
- Anaxilaus*, Cretinae filius, Rhegi tyrannus, cum socero suo Terillo Amilcarem in Siciliam vocat, VII, 165 not. Zancloeis regique Scythae infensus consilium dat Samiis Zanciam occupandi, VI, 23 not.
- Anchimolius*, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Spartam missus, V, 63. eius interitus et sepulcrum, *ibid.*
- Ancillarum* opus maximum circa Alyattis sepulcrum, I, 93.
- Ancora* ferrea a Sophane gestari solita in proelio, IX, 73.
- Andreas*, proavus Clisthenis Sicyonii, VII, 126.
- Andrii* cum Medis faciunt, VIII, 66. pecunias Themistocli dare recusant, VIII, 111.
- Androbulus*, Timouis pater, VII, 141.
- Androcratis* herois fanum, IX, 25 not.
- Androdamas*, Theomestoris pater. VIII, 85. IX, 90. •
- Andromeda*, Cephei filia, VII, 61. 150. Persei uxor, Persem ex eo peperit, VII, 61.
- Androphagi*, IV, 18 not. 100 not. 102 ferocissimos mores habent. IV, 106 not. Scythis auxilia contra Persas negant, 119. et profugiunt Persis irrumpentibus, 125.
- Androsphinges*, II, 175 et not.
- Andrus*, Cycladum una, IV, 33 not. V, 31. VIII, 108 not. quod pecunias pendere nollet, a Graecis Themistocle duce obsessa, VIII, 111 *seq.*

- Aeristus*, Sperthiae pater, VII, 134.
Aneristus, Sperthiae filius, in Asiam missus legatus, ab Atheniensibus interfectus, VII, 137.
Angareion Persae quid appellent, VIII, 98 not. III, 126 not.
Angites fl., in Strymonem fluit, VII, 113.
Angrus fl., ex Illyriis fluens, IV, 49 not.
Anguis ingens arcis custos in templo ab Atheniensibus cultus, VIII, 41. Vid. *Serpens*.
Anguilla sacra Aegyptiis, II, 72 not.
Animalia, quae ab hominibus comeduntur, feracia et foecunda: quae noxia sunt, parum foecunda, III, 107. animal nullum interimunt Indi quidam, III, 100. animantes, tam volucres quam quadrupedes, in India maiores quam aliis in locis, III, 106. — animalia in saxis primi sculperunt Aegyptii, II, 4. animalia quomodo in suis vestibis pingant qui Caucasum incolunt, I, 203. animalia apud Persas et Magos omnia vel mala vel bona, I, 140 not. animalia quadrati oris apud Gelonos, IV, 109 not.
Animam hominis immortalem et de corpore in corpus migrare primi dixerunt Aegyptii, II, 123 not.
Animus hominum habitat in auribus, VII, 39. — animi vires augentur augescente corpore, III, 134 et not.
Annum primi Aegyptii compererunt et distinxerunt in menses, II, 4 not. — anni ratio apud Graecos, I, 32 not. coll. II, 4. apud Aegyptios; II, 4 not. apud Persas, III, 90. anni humanae vitae Lxx, I, 32. anni vitae Aethiopum et Persarum, III, 22. 23. — annorum xv. milia a Dionyso ad Amasin regem numerant Aegyptii, II, 145.
Annulum signatorium gestant Babylonii singuli, I, 195. annulus Polycratis signatorius, III, 41 not.
Anopaea, semita et mons ad Thermopylas, VII, 216.
Anseres mactantur in Aegypto, II, 37 not. 45.
Antacaei, cete ingentia sic dicta, IV, 53 not.
Antagoras, Hegetoridae pater, IX, 176.
Antandrus (*Ἀντανδρος ἡ Πελασγὶς*), VII, 42 not. in Troade terra ab Otane capta, V, 26 not.
Anthela opp. ad Thermopylas, VII, 176. ibi Amphictyones sedes habent, 200 not.
Anthemus opp. Hippiae oblatum, V, 94 not.
Anthropomorphistica deorum Graecorum ratio I, 131 not. et Vol. I. pag. 855 seqq.
Anthylla, urbs in calceamenta datur uxori eius qui in Aegypto regnat, II, 98. cf. not.
Antichares Eleonius, V, 43.
Anticyra urbs, VII, 198 not. 213.
Antidorus Lemnius a Xerxe ad Graecos transfugit, VIII, 11.
Antigona Sophoclis quando acta sit: Vol. II. p. 697 seq.
Antilope in Libya, IV, 191 not. 192 not.
Antimachus poeta: not. ad IV, 32.
Antiochus, Tisameni pater, IX, 33.
Antipater, Orgis fil., Thasiis demonstrat in coenam Xerxi praebitam cccc. talenta esse insumpta, VII, 118.
Antiphemus, Lindiorum dux, VII, 153 not.
Antitaurus, I, 72 not.
Antrum Corycium, VIII, 36. antra

- mysteriis celebrandis inserviunt, IV, 95 not.
- Anubis* not. ad II, 67.
- Anysis*, rex Aegypti, successor Asychis, caecus; a Sabaco Aethiopum rege regno exutus, II, 137 not. deinde L. post annis regnum recipit, ex ins. Elbo, ubi latuerat, redux, II, 140 not.
- Anysis*, urbs, II, 137 not. et *Anysia* praefectura in Aegypto, II, 166 not.
- Anysus*, pater Tetramnesti, VII, 98.
- Anyti* decretum Vol. II. Excurs. p. 699. 704.
- Aous*, fluvius, IX, 92 not.
- Aparytae* pop., III, 91 not.
- Apaturia* festa, I, 147 not.
- Apeliotes* ventus IV, 22 not.
- Aper* immanis Mysorum devastat arva, I, 36. in Africa nullus, IV, 192 not.
- Apes* loca trans Istrum occupare Thraces narrant, parum probabiliter Herodoti sententiâ, V, 10. cf. not.
- Aphetae* (*Ἀφῆται*, i. e. locus unde navis solvitur), ad Maliacum sinum, VIII, 4, 6. unde nomen ei impositum, VII, 193 not.
- Aphidnae* in Attica Tyndaridis pro-ditae, IX, 73. VIII, 125 not.
- Aphidnaeus* Callimachus, VI, 109 not.
- Aphrodisias* insula, IV, 169 not.
- Aphthitana* praefectura in Aegypto, II, 166 not.
- Aphytis* opp. in Pallene, VII, 123 not.
- Apia*, i. e. Tellus, dea Scythis, IV, 59 not.
- Apidanus*, s. *Epidanus*, fl. Thes-saliae, VII, 129 not. VII, 196.
- Apis*, Aegypti urbs Libyae confinis, II, 18 not.
- Apis*, Aegypt. Deus, Graecorum Epaphus, II, 153. III, 27 not. quid significet, not. ad III, 27. quando apparet, Aegyptiorum festum, III, 27 not. eius descriptio et notae significatio, c. 28 not. Excurs. Vol. II. p. 671 seqq. illusus a Cambyse et vulneratus contabuit, c. 29 not. ei aula Memphi a Psammiticho aedificata, II, 153.
- Apollo*, Aegyptiorum Horus, Osiris, (i. e. *Bacchi*) et Isidis fil. a Latona nutrice occultatus, II, 144 not. 156 not. eius oraculum, II, 83. templum Buto, II, 155. 156. fons Apollini sacer in Libya, IV, 158 not. Apollo Sileni Marsyae pellem apud Phryges suspendit, VII, 26. cf. not. ad solos Metapontinos in Italiam venit, Aristea comite, IV, 15. Apollo Scythis Oetosyrus nominatus, IV, 59. Apollini Triopio ludos celebrant Dorienses, I, 144. Apollinis delubrum apud Abas opulentum et oraculum, VIII, 33. cf. c. 134. Apollo Panionius I, 148 not. Apollo Lycius, I, 182 not. Apollo Didymaeus I, 46 not. VI, 19 not. Apollo *Ἐξηβόλος* et *Εὐσεχκος*, V, 60 not. cultus Olbiae: not. ad IV, 79. Apollo Laconum, VI, 57 not. Apollinis cultus Spartae, VII, 57. eius statua in Thornace Laconica, I, 69 not. Ismenii Apollinis Thebis templum, I, 52 not. 92 not. V, 59 not. ibi ex victima responsa dei petuntur, VIII, 134 not. Ptoi Apollinis fanum Thebanorum, VIII, 135 not. Delphicus Apollo, a Croeso Graecorum deus nominatus et praecipue cultus, I, 90. cf. c. 50 seq. a Croeso invocatus pyrae ignem exstinguit, I, 87. vaticiniorum suorum expro-

- branti rationem reddit, I, 90. 91. Loxias vocatus I, 91 not. IV, 163. Apollinis arma sponte apparentia Delphis, VIII, 37. Apollo et Diana in Delo coluntur VI, 97 not.
- Apollonia* in Ponto Euxino, IV, 90 not. et 93.
- Apollonia* in sinu Ionio, IX, 92 not. ubi sacrae solis oves, IX, 93. Apolloniates ager (ἡ Ἀπολλωνίη χώρα), *ibid.*
- Apollonius* (Dyscolus) glossas in Herodotum scripsit: Vol. IV. p. 478.
- Apollophanes*, Bisaltis pater, VI, 26.
- Apologus* Cyri ad Iones, I, 141 not.
- Apries*, Aegypti rex, Psammis fil., regum longo tempore fortunatissimus, cum Phoenicibus bellum gerit, II, 161 not. Libyes Cyrenaeis finitimi ei se tradunt, IV, 159. at ingente clade in bello cum Cyrenaeis accepta (*ibid.*) ab eo Aegyptii deciscunt, rege electo Amasi, II, 161 not. seq. ab Amasi proelio victus et vivus captus, II, 169. eius interitus et sepultura, *ibid.*
- Apriynthii* vel *Absinthii* Thraces, VI, 34 not. Plesthoros, indigenae deo, Oeobazum immolant, IX, 119.
- Apulia*, vid. *Iapygia*. — Apuli, IV, 99.
- Aquae* sacrificant Persae, I, 131. aqua quomodo importetur in arida Syriae loca, III, 6. aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex, III, 9. aqua quaedam adeo invalida, ut nihil super eam inuatare possit, III, 23. aquae calidae in Thermopylis, VII, 166 not. aqua Teari fl. ad scabiem curandam utilis, IV, 90. aqua fontana mirae naturae apud Ammonios, IV, 181. alia similis, IV, 182. aqua Stygis perque eam iusiurandum, IV, 74. cf. *Fons*.
- Aquaeductus* Sami memorabiles, III, 60 not.
- Aquiminaria* (s. vasa aquaria ad sacrificiorum usum) Delphos a Croeso missa, I, 51.
- Ara* Delphis a Chiis donata, II, 135. ara Apollini ab Aristeia exstrui iussa, IV, 155. ara Dianae Orthosiae, IV, 87. Iovis forensis, V, 46. ara ventis statuta in Thyia, VII, 178. ara Herculis, VII, 176. Aras non exstruunt Persae, I, 131 not. aras primi statuere Aegyptii, II, 4. arae et delubra praeterquam Marti in Scythia nulla, IV, 59. ara duodecim deorum Athenis II, 7 not. ara tangitur in iureiurando, VI, 68 not.
- Arabiae* situs et notio II, 8. 73. 75 not. not. ad IV, 39. qualis ea regio, III, 107. IV, 39. terrae natura, II, 12. eius incundissimus odor, III, 112. Arabiae mons, II, 8. Arabiae nomen olim latius patuit, IV, 39 not. VII, 69 not. Arabiam non visit Herodotus, III, 107 not.
- Arabes* cum mulieribus suis quomodo misceantur, I, 198. maxime fidem servant inter homines, III, 8. foederis apud eos ineundi mos, *ibid.* camelis vehuntur in bello, VII, 86. Cambysi aditum permittunt in Aegyptum, III, 9. 88 not. tributorum immunes, III, 88. 91 not. millena talenta thuris Dario pendunt, III, 97. Arabes Persis subditi et quales, III, 88 not. III, 91 not. 94. cf. VII, 69 not. Arabum tonsura, III, 8 not. Arabum in exercitu Xerxis dux et armatura, VII, 69 not.
- Arabicus* sinus, I, 1 not. II, 11 not. II, 158. IV, 39.
- Aradius* fuit Merbalus, VII, 98.
- Aral* (lacus) not. ad I, 203 et 202.

- Ararus*, fl. Scythiae, IV, 48 not.
Aratrum in Scythicam regionem ex caelo demissum, IV, 5 not.
Araxes fl., I, 126. III, 36. IV, 11. 40. eius insulae, I, 202. ponte iunctus a Cyro, I, 205. est *Iaxartes* ant *Volga*, IV, 40 not. IV, 11 not. I, 202.
Arbores fructuum odore, perinde ut vinum, inebriantes, I, 202 not. arbores lanam ferentes in India, III, 106 not. arbores omnes in Thera praeter unam aridae factae, IV, 151.
Arcades, I, 146 not. II, 171. V, 49. Arcadas invasuri Lacedaemonii a Pythia (quae *glandivoros* illos nominat) prohibiti, I, 66. eos contra Spartam sollicitat Cleomenes, VI, 74. — Arcades in Thermopylis, VII, 202. Arcades (transfugae), VIII, 26. Arcades semper regionem tenuerunt, VIII, 73.
Arcae mumiarum II, 78 not.
Arcesilaus I. Batti fil., rex Cyren. IV, 150 not.
 il., IV, 119 not.
 fris ac-
 trangu-
 fil., in
 not. re-
 oraculi
 ra per-
 ysi Cy-
 m, IV,
 165 not. eius interitus, IV, 164 not.
Archander, Danae gener, Phthii filius, Achaei nepos, II, 98. conf. not.
Archandri urbs, II, 97 seq.
Archangeli (Persarum), VII, 53 not.
Archelai, tribus Sicyone, V, 68 not.
Archelaus, Agesilai fil., VII, 204.
Archestratidas, Athenagorae pater, IX, 90.
Archias Spartanus, eius virtus ad Samum, III, 55.
Archias alius, Samii fil., *ibid.*
Archidamus, Anaxandridae fil., VIII, 131.
Archidamus, Leuxidami fil., amitam in matrimonium ducit, VI, 71.
Archidice, nobilis meretrix, II, 135.
Archilochus Parius, eius aetas et iambus trimeter, I, 12 not.
Architecti: Eupalinus, III, 60. Rhoeus, *ibid.* Mandrocles Samius, IV, 87.
Arcu utendi Scytharum et Persarum peritia, I, 73 not. — arcus Aethiopum, ab Aethiope Persarum regi missus, III, 21 not. 30. arcus Herculis et Scytharum, IV, 10. arcus semper intentus rumpitur, II, 173. arcus Persarum s. Medorum: V, 49 not. 105 not. IX, 43 not.
Ardericca, vicus Assyriae, I, 185 a.
Ardericca in terra Cissia, ab Eretriensibus captiva habitata, VI, 119 not.
Ardys, Gygis fil., Sadyattae pater. Sardium tyrannus, Miletum invadit, I, 15.
Areus pagus (Ἀρεῖος πάγος, sive Areopagus) Athen., VIII, 52 not.
Arena aurifera in India, III, 102. arenae cumuli Cambysis exercitum obtrunt, III, 26.
Areopagus Athen., VIII, 52.
Argadeis, Attica tribus, V, 60. Vol. III. p. 799. 803.
Argaeus, Philippi pater, Perdiccae fil., VIII, 139 not. VIII, 137.
Argaeus mons I, 72 not.
Arganthonius, Tartessi rex, eius longaeuitas, cum Phocaeensibus amicitia, I, 163 not. quando mortuus, I, 165.

- Arge* et *Opis*, virgines Hyperboreae, IV, 35 not.
- Argentum* apud Scythas non in usu, IV, 71. nec apud Massagetas, I, 215. argenti ferax Lydia, V, 49. argenti metalla Macedonum haud procul a Prasiade palude, V, 17. Atheniensium in Laureo monte, VII, 144. not. argenti et auri metalla in Pangaeo monte, VII, 112. argenti ratio ad aurum, III, 95 not. argentum Aryandicum, IV, 166 not.
- Argi* templum VI, 75. lucus a Cleomene incensus, VI, 80 not.
- Argia*, Aristodemi uxor, VI, 52 not.
- Argilus*, opp. Bisaltiae, VII, 115 not.
- Arginusae*, I, 149 not.
- Argiopius*, loci nomen, IX, 57.
- Argippaei*, pop.: eorum mores, victus etc., IV, 23 not.
- Argivi*, progenitores Persarum, VII, 150. contra Thebas cum Polynice militant, IX, 27. Argivorum foedus, VI, 93 not. Argivorum rex, VII, 149 not. Argivorum odium in Spartanos, VII, 149 not. IX, 35 not. Argivi musicâ praestant inter Graecos, III, 131 not. — Argivorum regnum sibi mercedem petit Melampus, IX, 34 not. Argivi mercede a Pisistrato conducti contra Athenienses, I, 61. eorum bellum cum Lacedaemoniis de Thyrea; clades et lex ob eam lata de tondendis capitibus, I, 82. — Argivi contra Athenienses ab Aeginetis invocati, V, 86 not. ob mulctam sibi nondum solutam auxilia negant, VI, 92. clade a Cleomene accepta, VI, 78 seq. cf. VII, 148. Argivorum servi imperium arripiunt; postea eiecti Tirynthem obtinent et diuturnum gerunt bellum cum dominis, VI, 83.
- in bello Medico societatem Graecorum recusant et a neutra parte stant, Xerxe Graeciam invadente, VII, 148. 149 not. 152. — Persas in Graeciam arcessisse feruntur, VII, 152. eorum foedus cum Persis, nunciis Susa missis, renovatum, VII, 150. 151. — mittunt nuncium ad Mardonium, IX, 12. Argivi a Lacedaemoniis alieni: not. ad VII, 149.
- Argivae* feminae a Phoenicibus raptae, I, 1. Argivarum mulierum furor, IX, 34 not.
- Argo* navis, VII, 193. sub Pelio monte a Iasone fabricata, IV, 179.
- Argolici* s. Argivi crateres, lebetes, IV, 152 not.
- Argolis* regio, I, 82.
- Argon*, vid. *Agron*.
- Argonautarum* expeditio, quo tempore I, 3 not. Argonautarum posterius Minyae, e Lemno eiecti, a Lacedaemoniis recepti etc., IV, 145 sqq. Argonautae in Libyam delati, IV, 179 not.
- Argos* olim Graeciae civitates omnes antecellens, I, 1. ab Homero maxime celebratum, not. ad V, 67. — viris desolatum a servis tenetur, VI, 83. Persis quam amicum, VII, 150.
- Ariabignes*, Darii fil., Xerxis fr., praefectus classi Xerxis, VII, 97. occubuit in pugna ad Salaminem, VIII, 89 not.
- Ariantas*, rex Scytharum, IV, 81 not.
- Ariapithes*, rex Scytharum, IV, 76 not. eius interitus, IV, 78.
- Ariaramnes* Persa, Ionibus favens, VIII, 90. VII, 2 not.
- Aridolis*, Alabandensium tyrannus, VII, 195.
- Arietes* Thebanis Aegyptiis sacri, II, 42 not.
- Arii* pop. Ἀρίοι, III, 93 not. Ἀρίοι,

- olim Medi vocati, VII, 62 conf. not. et Vol. III. p. 823. eorum in exercitu Xerxis armatura et dux, VII, 66.
- Arima Scythia* significat unum, IV, 27 not.
- Arimaspi*, viri unoculi in septemtrionalibus Europae partibus Gryphis aurum subripiunt, III, 116. cf. IV, 13. 27 not. Vol. II. p. 691 seq.
- Arimaspea* carmina Aristeae, IV, 14 not.
- Arimnestus* Plataeensis, IX, 72 not. cf. c. 64.
- Arimphaei*, IV, 23 not.
- Ariomardus*, Artyphii germanus, Caspiorum dux, VII, 67.
- Ariomardus*, Darii et Parmyis fil., dux Moschorum et Tibarenorum, VII, 78 not.
- Arion* Methymnaeus, citharoedus, I, 23 not. primus docuit dithyrambum, *ibid.* delphino per mare vectus, I, 24 not. eius donarium apud Taenarum, *ibid.* not.
- Ariphron*, Xanthippi pater, VI, 131. 136. VII, 33. VIII, 131.
- Arisba* in Lesbo, urbs Methymnaeorum, I, 151 not.
- Aristagoras*, Heraclidis fil., Cninaeus tyrannus, IV, 138. dolo captus et civibus traditus, V, 37. at incolumis dimissus, *ibid.* 38.
- Aristagoras* Cyzicenus, IV, 138.
- Aristagoras*, Molpagorae fil., Histiaei gener ac consobrinus, Mileti procurator, V, 30. a Naxiis exsulibus sollicitatus ad eos reducendos, *ibid.* seq. rebellionis Ionicae auctor, V, 36. 37. manifesto a Dario deficit, V, 37. isonomiam instituit, et tyrannos evertit, quasi ipse alienus a tyrannide, V, 37. 38. Spartam missus ad societatem comparandam, V, 38. et eius cum Cleomene acta, V, 49. 50. 51.
- Sparta coactus excedere, c. 51. Athenas venit easque ad belli societatem inducit, c. 97. Paeones ad defectionem sollicitat, V, 98. expeditio eius contra Sardes, V, 90. 100. VII, 8. turbis tantis commotis, consilii inops, Myrcinum Edonidem petit, V, 124. coll. c. 11 et 22. a Thracibus interfectus, V, 126.
- Aristagoras*, Hegesistrati pater, IX, 90.
- Aristeas* Proconnesius, Caustrobii fil., *Arimaspea carmina* condit, IV, 13 not. cum Apolline ad Metapontinos venisse, et post mortem denuo comparuisse fertur, IV, 13 not. 14. 15. eius statua Metaponti in foro, IV, 15. aetas IV, 15 not.
- Aristeas*, Adimanti filius, Corinthius, ab Atheniensibus interfectus, VII, 137 not.
- Aristides*, Lysimachi filius, vir optimus Atheniensium atque iustissimus, in exilium a populo eiectus; Themistocli haud amicus simultatem missam facit pro bono communi patriae, et nuncium affert Graecis, eosque undique ad Salaminem circumventos, VII, 79 not. 82. Persas multos interfecit, VIII, 95 not. dux Atheniensium ad Plataeas, IX, 28. not. Aristides, iustus vocatus, VIII, 79 not. Aristides pugnae navali Salaminiae non interfuit, VIII, 81.
- Aristocrates*, Casambi pater, VI, 73.
- Aristocratiae* commoda et incommoda, III, 81, 82 not.
- Aristocyprus*, Soliorum rex, a Solone carmine celebratus, V, 113. cf. not.
- Aristodemus*, Aristomachi fil., pater Eurysthenis et Proclis, IV, 147. VII, 204. VIII, 131. cf. not. duarum

- familiarum regiarum in Sparta auctor, VI, 52.
- Aristodemus* Spartiata, VII, 231 not. a Leonida remissus proelio non interest, VII, 229 seq. fugax dictus, et probro notatus, infamiam in pugna ad Plataeas delet, VII, 231 not. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractores, IX, 71.
- Aristodicus*, Heraclidis filius, Cymaeus, I, 158. oraculum quomodo tentarit, I, 159.
- Aristogiton* et *Harmodius*, Gephyraei, interfectores Hipparchi, V, 55 not. VII, 123. cf. c. 109.
- Aristolaidis* fil., Lycurgus, I, 59.
- Aristomachus*, Cleodaei fil., VI, 52. VII, 204. VIII, 131.
- Ariston* Byzantius, IV, 138.
- Ariston*, rex Spartaë, I, 67 not. circa eius uxores duas et tertiam acta, VI, 61. 62. 63. callido commento ab amico Ageto uxorem abducit, VI, 62. eius dictum super filio nato Demarato, VI, 63. eius uxor ex heroë Astrabaco gravida, VI, 69.
- Aristonice*, Pythia, VII, 140.
- Aristonymus*, Clisthenis pater, VI, 126.
- Aristophantus*, Cöbonis pater, VI, 66.
- Aristophilides*, Tarentinorum rex, Democedi profugienti favet, III, 136.
- Aristoteles*, Batti prius nomen, IV, 155 not. *
- Arizanti*, Medorum gens, I, 101 not.
- Arizus*, Gergis pater, VII, 82.
- Arma* sacra sponte extra templum Delphicum apparent, VIII, 37 not.
- Armaïs*, Sesostridis frater: not. ad II, 107.
- Armamenta* pontibus in Hellesponto iungendis, VII, 25. postea Sesti deposita, IX, 115. inde a Graecis in templis dedicata, IX, 121.
- Armatura* populorum, qui in Xerxis exercitu militabant, VII, 61 seqq. — Masistii equitibus praefecti, IX, 22.
- Armenii*, III, 93 not. (armentis opulenti) V, 49 not. navigiis miratione constructis merces Babylonem advehunt, I, 194. — eorum armatura et dux in exercitu Xerxis, VII, 73 not.
- Armenius* mons, I, 72 not.
- Arnaces* s. *Arsaces* not. ad VIII, 110.
- Arphaxadas*: I, 102 not.
- Arpoxais*, Targitai fil., IV, 5 not. ab eo oriundi Scythae, IV, 6.
- Arsamenes*, Darii fil., Utiorum et Mycorum dux, VII, 68.
- Arsames* (pro *Arsanes*), pater Hystaspis, I, 209 not. VII, 11. avus Darii, VII, 224. 69 not.
- Arta* in Persicis nominibus quid significet: not. ad VI, 98.
- Artaba*, mensura Persica, I, 192 not.
- Artabanus*, Hystaspis fil., Darii frater, Xerxis patruus, bellum contra Scythas Dario dissuadet, IV, 83. eius oratio, qua Xerxi dissuadet bellum Graecis inferre, VII, 10 not. 11. mirum in solio regio somnium videt, VII, 17 seq. grave eius cum Xerxe colloquium de vitae humanae conditione et de expeditionis in Graeciam susceptae periculis, et consilium de Ionibus sociis datum, VII, 46—52. Susa a Xerxe remissus, commisso regno, c. 52. 53. filii eius Artyphius, c. 66, Ariomardus, c. 67, et Bagasaces, c. 75.
- Artabates*, Pharnazathris pater, VII, 65.
- Artabazanes*, Darii fil., cum Xerxe, fratre de regno contendit, VII, 2 not. 3. cf. not. ad VIII, 89.

- Artabazus**, Pharnazis fil., Choras-
miorum et Parthorum dux, VII,
66. vir Xerxi probatus, cum Mar-
donio remanet in Europa, regem
ad Hellespontum comitatus; Olyn-
thum capit et Potidaeam frustra
oppugnat, ingenti maris accessu
male afflicto, VIII, 126—129.
dissuadet Mardonio pugnam cum
Graecis ad Plataeas committen-
dam, IX, 41 not. seq. Mardonio
victo interfectoque in Phocidem
aufugit, IX, 66 seq. et callido
usus commento salvus per Thes-
saliam elapsus cum reliquiis co-
piarum in Asiam pervenit, IX, 89.
- Artace**, urbs, IV, 14 not. incensa,
VI, 33 not.
- Artachaeus**, Artaei filius, fossae
apud Acanthum faciendae prae-
fectus, VII, 22 not. magna eius
statura; defuncti funus; ei sa-
crificant Acanthii ex oraculo, VII,
117 not.
- Artachaeus**, Otaspis pater, VII, 63.
- Artachacus**, Artayntae pater, VIII,
130.
- Artaei** olim Persae nominati, VII,
61 not. VI, 98 not.
- Artaeus**, Artachaei pater, VII, 22
not.
- Artaeus**, Azanis pater, VII, 66.
- Artanes**, Darii frater, VII, 224.
- Artanes**, fl. Thraciae, IV, 49 not.
- Artaphernes**, Darii frater, Sardibus
praefectus, V, 25 not. 30. brevi-
bus verbis Athen. legatos expedit,
V, 73. ab Aristagora sollicitatus
ad Cycladas acquirendas, aucto-
ritate regis Megabaten cum exer-
citu mittit, V, 31. 32. cf. cap.
seqq. Sardibus incensis arcem
obtinet, c. 100. Ionibus rebellan-
tibus bellum infert, c. 123. su-
spectum Histiaeum habet, VI, 1
seq. de Persis prodicionis com-
pertis supplicium sumit, c. 4. —
nominis ratio, V, 23 not. Excurs.
Vol. II. p. 677.
- Artaphernes**, Artaphernis filius, con-
tra Athenas et Eretriam missus,
VI, 94. pugna ad Marathonem
cum Dati victus retro in Asiam
navigat, VI, 116. coll. VII, 10.
74. dux Lydorum et Mysorum in
exercitu Xerxis, VII, 74.
- Artaxerxis** nomen, VI, 98 not. si-
gnificat *magnum bellatorem*, VI,
98 not. filius Xerxis, VII, 106. 151.
- Artayctes**, Cherasmis filius, dux Ma-
cronum et Mosynoecorum, VII, 33
not. VII, 78. Sesti praeses, *ibid.*
et IX, 116. eius facinora nefa-
ria, VII, 33. IX, 116. longam post
obsidionem Sesto profugit; ab
Atheniensibus captus et in cru-
cem actus, IX, 118. 119. 120. conf.
VII, 33 not. Artayctae filius co-
ram patre saxis obrutus, IX, 120.
- Artaynta**, Masistae filia, Dario filio
a Xerxe collocata, IX, 108. ea-
dem tamen amasia Xerxis, IX,
108 seq.
- Artayntes**, Artachaei filius, dux clas-
sis a Xerxe relictae, VIII, 130 not.
eius fuga, IX, 102. probris peti-
tus a Masiste, contra eum strin-
git acinacem, IX, 107.
- Artazostra**, Darii filia, VI, 43.
- Artembares**, vir nobilis inter Me-
dos, I, 114. 115. 116.
- Artembares**, avus paternus Artay-
ctae, instruit Persas, quomodo
a Cyro petant ut meliorem regio-
nem ipsis adsignet, IX, 122.
- Artemisia**, Lygdamidis filia, Hali-
carnassensium regina, Xerxis con-
tra Graecos expeditionem secuta,
VII, 99 not. eius genus et animi
praestantia, *ibid.* consilium de
non tentanda belli fortuna ad Sa-
laminem, VIII, 68. §. 2 not. eius

- facinus in pugna navali, VIII, 87 not. 88. eam insequitur Aminias Palleneus; et quomodo servata, VIII, 93. in consilium a Xerxe adhibita separatim; deducit liberos regios, VIII, 101. 102. 103.
- Artemisium*, IV, 35. VII, 175 et 195. describitur, vid. VII, 176 not. et VIII, 2 not. ad Artemisium pugna navalis prima accipiti Marte pugnata, VIII, 9. 10. 11. altera et tertia, VIII, 14—17.
- Artimpasa*, Venus Scythica, IV, 59. not.
- Artiscus*, fl. Scythiae, IV, 92 not.
- Artobazanes*, et Artabazanes, cf. not. ad VI, 43. 98.
- Artochmes*, Darii gener, Phrygum dux, VII, 73.
- Artontes*, Bagaei pater, III, 128.
- Artontes*, Mardonii fil., IX, 84.
- Artoxerxes*, vid. *Artax*. cf. nott. ad VI, 43. 98.
- Artybius*, Persarum dux in Cypro, ex equo docto pugnat, V, 108. 110 seq.
- Artynates*, Ithamatriis fil., Pactyum dux, VII, 67. Artachaei fil., VIII, 130.
- Artypheus*, fil. Artabani, VII, 66 not. Ariomardi germanus, VII, 67.
- Artystona*, Cyri filia, Darii uxor amata, III, 88. VII, 69.
- Arvum*, apud Aegyptios centum cubitos habet, II, 168.
- Arundo*, Indica: III, 98 not. VII, 64. 65. Babylonica I, 195.
- Arx* Athenarum; eius introitus etc. not. ad VIII, 53; olea et puteus aquae salsae VIII, 55 not.
- Aryandes*, Aegypti praefectus, sollicitatus a Pheretima, exercitum in Libyam mittit, IV, 166. 167. cf. c. 200 seq. postea ob argentum excussum Aryandicum morte mulctatur a Dario, IV. 166 not.
- Argenis*, Alyattis filia, Astyagi nubit foederis causaservandi, I, 74.
- Asbystae* Afri, IV, 170 not.
- Ascalon*, Palaestinae urbs, I, 105 not.
- Aschy*, liquoris genus, apud Argippaeos, IV, 23 not.
- Asia*, Promethei uxor, IV, 45 not.
- Asiae* descriptio geographica ex mente Herodoti, IV, 37—40 cf. V, 49. unde nomen acceperit, IV, 45 not. Asiam a Libya disiungunt Aegyptii montes, II, 17. magna Asiae pars a Dario per Scylacem detecta, similia exhibet atque Africa, IV, 44. cf. not. non ultra Indiam habitata, c. 40. enumerantur Asiae populi, V, 49 et VII, 61 seqq. cf. I, 142 seqq. Asia minor inferior, τῆς Ἀσίης τὰ κάτω, per Halyn fl. determinata, I, 72 not. cf. I, 103 not. 177 not. II, 117. simpliciter *Asia*, de Asia minore VI, 23 not. VI, 43 not. Asiae superiora τῆς Ἀσίης τὰ ἄνω, trans Halyn fl. I, 103. I, 130. II, 117. Asiam Persae putant sibi necessitudine coniunctam, I, 4 not. IX, 116 not. Asiae superioris imperium Assyrii tenent, I, 95. Asia subacta a Phraorte, I, 102. Asiae imperium amittunt Medi, eoque Scythae potiuntur, I, 104 seq. idque Medi recuperant, I, 106. et postea Persae obtinent, I, 130.
- Asias* tribus Sardibus sic vocata, IV, 45 not.
- Asias*. Cotyis fil., Manis nepos, IV, 45 not.
- Asinarii* cum matre Demarati concubitus falso sparsus, VI, 68. 69.
- Asine*, Dryopum civitas in Peloponneso, VIII, 73 not.
- Asini* in navigiis Armeniorum Ba-

- bylonem commeantium, I, 194.
 asini in Scythia nulli, IV, 28 not.
 129 not. asinorum vocem et formam equi Scythici non ferunt, IV, 129 not. asini feri cornibus praediti in Libya, IV, 191 not. 192. asini nunquam bibentes apud Nomades Libyes, IV, 192. asini frigoris impatientes, IV, 28 not. asini feri s. onagri, VII, 86 not. asini in sacris Aegyptt. et Lacconn. Vol. III. p. 817 seq.
- Asmach*, Aegyptiacum vocab. quid significet, II, 30 not.
- Asonides*, nauarchus Aeginensis, VII, 181.
- Asopii*, pop. in Boeotia, IX, 15. not.
- Asopodorus*, Timandri fil., Thebanorum dux, IX, 69.
- Asopus*, fl. Boeotiae, VI, 108. VII, 199 not. 200. 216. IX, 15 not. 29. 43 not. 51 not. — *Asopi* filiae, Thebe et Aegina, V, 80.
- Asp* (equus) in Persarum nominibus: not. ad III, 2. IV, 23.
- Aspathines*, e Persarum primoribus, coniurationis in Magos particeps, III, 70 seqq. et Excurs. Vol. II. p. 676 seq. de nomine p. 679. in femore percussus a mago, III, 78. Prexaspis pater, VII, 97.
- Asphaltus* Babylonica, I, 179 not. asphaltus e puteo hauritur in Cissia terra, VI, 119 not.
- Aspides* (serpentes) per Libyam, IV, 191 not.
- Assa*, opp. in Atho monte, VII, 122 not.
- Assesus*, in Milesiorum agro, et *Assesia* Minerva, I, 19 not.
- Assyria*, II, 17. IV, 39. Assyria sensu latiore, I, 102 not. 177 not. III, 92. IV, 39 not. Assyriaca historia Herodoti, I, 106 not. regionis potentia; terra fertilissima cereali frumento, nec vero arboribus; palmas arbores gignit, I, 192. 193. oppida habet magna et celeberrima, I, 178. — Assyriaca terra et Babylonia de una eademque terra I, 192 not. III, 92 not. 155. Assyriae literae, IV, 87 not. Assyriacarum rerum libros non scripsit Herodotus: I, 106 not. et Vol. IV. p. 409.
- Assyrii*, a Graecis dicti Syrii, VII, 63. quamdiu Asiae superioris imperium tenuerint, I, 95. ab iis Medi deficient, *ibid.* eosque subigunt, I, 106. eorum bellum cum Phraorte, I, 102. cum Cyaxare, I, 103. eos adgreditur Cyrus, I, 177 seqq. eorum arma in exercitu Xerxis, VII, 62. Assyrii rege Sanacharibo Aegyptum aggreduuntur, II, 141 not.
- Astacus*, Melanippi pater, V, 67.
- Astarte* s. *Astaroth* I, 105 not. II, 112 not. coll. not. ad IV, 180.
- Aster*, Anchimolii pater, V, 63.
- Astrabaci* heroïs aedes Spartae, VI, 69.
- Astrabacus*, heros, Vol. III. p. 817 seqq. (de nomine et significatione.)
- Astyages*, Cyaxaris fil., Medorum rex, I, 46. 73. 107. avus maternus Cyri, I, 74. 75. acerbe imperat Medis, I, 123. Arienin uxorem ducit, I, 74. eius somnia, I, 107 seq. gesta cum filia Mandane, *ibid.* Harpago Cyrum necandum tradit, etc. c. 108 seqq. eidem postea filium comedendum adponit, I, 119. a Cyro nepote regno exutus, I, 127. 128. 129 coll. c. 75. tamen ab eo bene habitus, I, 130 not. responsum eius Harpago datum, Cyri defectionem se conflasse glorianti, I, 139. —

Astyagis et *Croesi* adfinitas unde, I, 73. extrema fata, I, 130 not.
Asyckis, rex Aegyptiorum, legem de aere alieno in pecuniae inopia fert, et pyramidem e lateribus conficit, II, 136 not.
Atarantes, pop. Africae, IV, 184 seqq. not.
Atarbeckis, urbs in Aegypto, II, 41 not.
Atarne, vel *Atarneus*, urbs, VII, 42. *Atarneus* (ὁ Ἀταρνεύς), terra Mysiae, I, 160 not. VI, 28. VII, 42. (ἡ Ἀταρνείτιδος χώρα), VI, 29. in dominio Chiorum, VIII, 106.
Atarnita fuit *Hermippus*, VI, 4.
Atarnes, fl. Thraciae, IV, 49.
Athamas, Aeoli fil., inito cum Inone consilio, necem Phrixo machinatus, VII, 197.
Athenades Trachinius, VII, 213.
Athenae, Ionicarum urbium sola quondam insignis, I, 143. oppressae tyrannide a Pisistrato, I, 59. 60. tyrannide liberatae, V, 55 not. seqq. 64. 65. captae a Xerxe, VIII, 151 seq. iterum a Mardonio et incensae, IX, 3. 13. Athenarum arx occupata a Cleomene, V, 2. incensa a Persis, VIII, 53. ambitus urbis, I, 98 not. Athenarum tribus quattuor, V, 66 not. Athenarum forum, V, 89 not. arx VIII, 53 not. 55. Athenarum duces decem in bello, VI, 103 not. Athenarum divitiae, VII, 28 not. Athenae λιπαραί, VIII, 77 not. Athenis commoratus est Herodotus ibique recitavit, VIII, 94. Comm. §. 4. (Vol. IV p. 416).
Athenaeus, explic. not. ad IX, 26.
Athenagoras, legatus Samius, IX, 90.
Athenienses, antiquissimus populus, VII, 161. VIII, 44 not. Pelasgica stirpis, nunquam solum mutarunt, I, 56 not. et VII, 161 not.

in Ionico genere praecellunt, I, 56. et Iones appellari nolunt, I, 143. eorum diversis temporibus diversae appellationes, VIII, 44 not. — civium numerus (triginta milia) V, 97 not. Atheniensibus leges a Solone conditae, I, 59. cf. II, 177. antiquae tribus I, 59 voll. V, 66 et Excurs. Vol. II. p. 799 seqq.; mutatae a Clisthene et auctae, V, 66. 69. Excurs. Vol. II. p. 801. prytaneum, I, 146. festa quinquennalia, VI, 111. — Democedem medicum publice conducunt centum minis, III, 131, ubi vid. adn. — eorum reditus ex metallis Laureis VII, 144. — nautici necessitate facti, ibid. ducentas habent naves instructas in bello Persico, VIII, 61. 44. cf. not. ad VIII, 1. quo usque navigaverint. VIII, 132 not. Atheniensium mulierum vestis mutatio, V, 87. Athenienses inter Graecos sapientia primi, I, 60 not. in oppug-
nandis muris periti, IX, 70. cf. c. 102. primi cursu in hostes im-
petum faciunt, VII, 112. sagittarii insignes, not. ad IX, 60. sub tyrannis infirmi, V, 78. 91 not. inter Graecos tyrannide liberati eminent, V, 66. 97. cf. I, 56. — in pugna Plataeensi alterum cornu tenent, IX, 27 seq. — eorum prudentia in bello Persico, VIII, 3. IX, 27. Atheniensium factiones variae, ex dissidiis familiarum inter eos illustrium ortae, I, 59—63. V, 55 seqq. ad quas sedandas Peloponnesii expeditiones quattuor in Atticam suscipiunt, V, 62 seqq. ultima, Cleomene duce, miro modo frustrata, V, 74. 75. 76. cf. c. 90—93. — de Sigeo cum Mitylenaeis bellum,

V, 94. 95. proelium cum finitimis apud Eleusinem, I, 30. bellum cum Boeotis, callido quod Plataeensibus Spartani dedere consilio Atheniensibus conflatum, VI, 108 not. V, 74. seqq. et praesertim cum Thebanis, V, 79 seq. Atheniensium uxores a Pelasgis, Atticâ expulsis (VI, 137), raptae, VI, 138. quas ulturi Athenienses postea, Miltiade duce, Lemnum a Pelasgis inhabitatam invadunt, VI, 139 seq. — cum Aeginetis bellum et mutuae inimicitiae: V, 81 seqq. 89. VI, 49. 87—93. quas solvunt, imminente bello Persico, VII, 145. bellum denuo Cleomene apparante Atheniensium legati Sardes missi Dario terram et aquam, invitis civibus, promittunt, V, 73; postea alia legatione cum contemptu ab Arthapherne remissa, V, 96. Ioni- bus auxiliantur adv. Persas, V, 97, et Sardes invadunt, V, 100 seq. cf. VII, 1. 8. inde bellum cum Persis, V, 105. cf. III, 134, VI, 94 et VII, 133 coll. VI, 48. Datis et Artaphernes; Darii iusu, Graeciam ingenti classe petunt, VI, 94 seqq. sed ab Atheniensibus in campo Marathonio proelio victi, VII, 111 seqq. cf. IX, 27. in bello contra Xerxem (cf. VII, 5. 6.) Athenienses repellunt oblata a rege VIII, 140. §. 1; inde aliarum gentium liberatores, VIII, 142 not. et servatores Graeciae maxime laudantur, VII, 139 not. et iterum, VIII, 3 not. eorum oratio ad Spartanos, VIII, 139 not. 142. 144 not. coll. IX, 5. adde IX, 27 not. 46. — Athenienses in pugna navali ad Euboeam strenui, VIII, 17., urbem suam deserunt, VIII, 41. in

pugna ad Salaminem post Aeginetas praestantissimi, VIII, 81 seqq. c. 93. Persis iterum, Mardonio duce, Atticam invadentibus Salaminem repetunt, IX, 6. coll. VIII, 136. et legationem Spartam mittunt, IX, 7. in pugna Plataeensi praecellunt, IX, 12—23. 46 seqq. 60 seqq. itemque in pugna ad Mycalen, IX, 102 seq. Athenienses Sestum obsident, IX, 114. Atheniensium clades ad Datum, IX, 75 not. — eorum cum Carystiis bellum IX, 105. cum Edonis, IX, 75. — Peloponnesiacum bellum, VII, 137. IX, 73. Atheniensium iactantia, V, 82 not. Atheniensium vestitus, V, 87 not. Atheniensium opera fictilia, V, 88 not. Atheniensium luctus de Mileto capta, VI, 21 not. Atheniensium naves quot milites habuerint, VII, 184 not. naves privato sumptu ornatae, VIII, 17 not. Atheniensium naves ad bellum Troianum, IX, 27 not. Athenienses plectant eos, qui patriam sine permissu relinquunt, VIII, 41 not. — Vid. quoque *Attica*.

Athor, Aegyptiorum dea, not. ad II, 41 et 156.

Athos, mons, VI, 44 et 95. eius descriptio, VII, 22 not. circa Athon iactura classis Persicae, VI, 44 et 95. VII, 21. perfossus a Persarum copiis, VII, 22 not. 212.

Athribitana, praefectura Aegypti, II, 166 not.

Athrys fl. Thraciae, IV, 49 not.

Atlantes (Atarantes), IV, 184 not. 185 not.

Atlanticum mare (ἡ Ἀτλαντὶς θάλασσα), I, 262 not.

- Atlas* fluvius ex Haemo monte in Istrum fluit, IV, 49 not.
- Atlas* mons; eius descriptio, IV, 184 not.
- Atossa*, Cambysis soror et Smerdis eadem Cambysis uxor, et magi, et Darii, III, 68 not. (ubi etiam de nomine ipso). 88 not. ulcere in mamma laborans, a Democede persanata, Darium incitat ad bellum Graeciae inferendum, III, 133. 134. potentia eius apud Darium, VII, 2. 3 not.
- Atramyttum* (*Ἀτραμύττιον*), opp. in Troade, VII, 42 not.
- Atridarum* classis in expeditione adv. Ilium suscepta, VII, 20.
- Attagus* Mardonium convivio excipit Thebis, IX, 15 not. eum sibi dedi volunt Graeci victores Thebas obsidentes, IX, 86. ipse profugit, IX, 88.
- Attica* regio non equitabilis, IX, 13. oleas gignit, V, 82. — Attica oppressa a Pisistrato, I, 59 seq. eam quater ingressi Dores, V, 76. coll. cap. 55 seqq. — Atticae magnam partem vastant Persae, VI, 102. VIII, 51—55. IX, 13.
- Attica gens*, Pelasgica, I, 56 not. in Hellenes transiens linguam Pelasgicam perdidit, I, 57 not. Atticarum mulierum caedes, VI, 138. vestis mutatio, V, 87. Atticae mulieres Lycidis uxorem et liberos lapidibus obruunt, IX, 5. Vid. supra *Athenienses*.
- Atys*, deus, I, 7 not. Excurs. I Vol. I. p. 834.
- Atys* Lydorum rex, Manis filius, Lydi et Tyrrheni pater, I, 7 not. 94 not. VII, 27 not. VII, 74. cf. I, 171.
- Atys*, Croesi fil., adolescens eximius, I, 34 not. 35. statim post celebratas nuptias invito patre, aprum Mysiae venatus, ab Adrasto custode cuspede transfossus, I, 35—43.
- Auchatae*, Scytharum genus, IV, 6 not.
- Augila* in Africa locus, ubi frequentes palmae arbores, IV, 172 not. 182 not.
- Auras* et *Atlas*, fluvii ex Haemi iugis fluentes, IV, 49 not.
- Aurelius Opilio* Musarum nomine libros suos inscripsit: Vol. IV. p. 458.
- Aures* magis incredulae quam oculi, I, 8 not. — in auribus habitat animus, VII, 39 not. aures ignominiae causa praecisae, II, 162. III, 69. 118. — aures sibi praecidit Zopyrus, III, 154. aurium amputatio in suppliciis Persarum, III, 69 not.
- Aureus* tripus apud Delphos, IX, 81. aurea phiala in balteo Herculis, IV, 10. aurea insignia et munera regum Persarum: VII, 27 not. VII, 41 not. 54 not. VII, 83. VIII, 120 not. aurei crateres et phialae, et alia vasa potoria etc. in Persarum exercitu Mardonii, IX, 80. aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere, III, 148. aureum aratrum, iugum, securis, et phiala, caelo delapsa in Scythiam, IV, 5. aureae compedes Democedi donatae, III, 130. aureae compedes apud Aethiopes, III, 23. aurea platanus ac vitis, VII, 27. aurifera arena, quae a formicis egeritur, III, 102. — cf. mox *Aurum*.
- Aurum* sacrum Scytharum, IV, 7. — auri immensa vis a Gyge Delphis dicata nominatur Gygadas, I, 14. auri copia apud Lydos I, 50; apud Massagetas I, 204; apud

- Indos III, 98 not. et 106; in septentrionalibus plagis III, 116. IV, 13. 27. auri copia in montibus Altai et Ural I, 204. 215. apud Aethiopes, III, 23 not. — auri creber usus in armis et ornatu equorum apud Massagetas, I, 215. — auro et argento constrati lecti tentoriaque referta in exercitu Pers. Mardonii, IX, 80. — ex auro et argento ubi primum percussi nummi, I, 94. auro ridicule oneratus Alcmaeon, VI, 125. — aurum vili mercantur Aeginetae a servis Laced., IX, 80. aurum quo modo recondatur in thesauris regum Persarum III, 96. auro merces suas permutant Carthaginienses cum Afris, IV, 196. auri ramenta formicis in deserto effodientibus eripiunt Indi, III, 102—105. auri ramenta e Tmolo monte, I, 93, e Pactolo fl., V, 101. aurum in India per flumina devectum, aliud effossum, III, 106. — in Cyrauni ins. auri ramenta e lacu piscantur virgines, IV, 195. auri metalla Thasiorum in Scapte-Hyle, VI, 46. alia a Phoenicibus detecta inter Aenura et Coenyra, VI, 47. auri et argenti metalla in Pangaeo monte VII, 112. auri met. apud Daton opp., IX, 76. auri ratio ad argentum, III, 95 not.
- Auschisae* Afri, IV, 171 not.
- Ausenses*, *Αὔσεις*, pop. Africae, IV, 180 not. 191.
- Auster*, pluviosissimus ventus, II, 25. Psyllos contra se bellantes arenâ obruit, IV, 173 not.
- Autesion*, Tisameni fil., IV, 147. VI, 52.
- Autodicus*, Cleadis pater, IX, 85.
- Automoli*. (i. e. *Transfugae*) Aegypt. militum colonia in Aethiopia, II, 30 not. coll. III, 17 not.
- Autonous* et Phylacus heroës, eorumque fana, VIII, 39.
- Auxesia* et *Damia* simulacra, V, 82 not. 83 not.
- Aves* in Scytharum donis, IV, 131 seq. aves in templis sacrae, I, 159 not. avis sacra Aegyptiorum s. *ἰσηξ*, II, 65 not. avium auguria in Persarum rebus, III, 76 not.
- Axius* fl. Macedoniae, Mygdoniam a Bottiaeide disternat, VII, 123 not. 124.
- Axus* Cretae opp., IV, 154 not.
- Azanes*, Artaei fil., Sogdorum dux, VII, 66.
- Azen* (*Ἀζήν*), fuit Laphanes, VI, 127 not.
- Aziris*, locus amoenus in Africa, IV, 157 not. a Cyrenaeis habitatus, IV, 169 not.
- Azotos* (*ἡ Ἀζωτος*), Syriae urbs, diutissime inter omnes obsidionem sustinuit, II, 157 not.
- B.
- Babylon*: situs et ambitus, I, 178 not. seq. descriptio et exstructio. I, 179 (nott.). — 183; moenia, I, 178 not.; portae, III, 158 not.; Beli templum, I, 181 not. primo capta a Cyro, I, 191 not. cf. c. 153 not. eius potentia, qua tertiam Asiae partem aequat, I, 192. — secundo capta a Dario post diuturnam obsidionem, III, 158. eius muri et portae deiectae, III, 159. Babylonis reginae duae insignes, I, 184. 185. regia sedes, I, 181.
- Babylonia* et *Assyria* promiscue I, 192 not. III, 92 not. 155 coll. IV, 39.
- Babylonicae* regionis feracitas, I, 193 not.

Babylonicum talentum quid valeat, III, 89 not. III, 95 not.

Babyloniorum instituta et leges, I, 196 seqq. amictus et cultus, I, 195 not. navigia, I, 194 not. cum mulieribus miscendi foedus mos, I, 199 not. virginum auctio, I, 196 not. ablutio post coitum, I, 198 not. tres eorum tribus nullo alio nisi piscibus vescuntur, I, 200 not. — cura erga aegrotos, I, 197. sepulcra et luctus funebres, I, 198 not. a Babyloniis polum et gnomonem accepere Graeci, II, 109. eorum foedus cum Croeso initum, I, 77. cum Cyro conflictus et fuga, I, 190 not. — rebellio sub Dario et belli apparatus, III, 150 not. mulieres strangulant fere omnes ne rem frumentariam obsessorum absumant, III, 151 not. frustra et diu a Dario obsessi, tandem per Zopyri dolum capti, III, 151 not. — 158. eorum tria milia patibulis affixa, III, 159. Babyloniorum texturae, I, 195 not. gemmae, I, 195 not. arundo (Bambus), I, 195 not. baculi, I, 195 not.

Bacchus (*Διόνυσος*, *Διόνυσος Βάκχος*), IV, 79, ubi cf. not. Aegyptiorum Osiris, per totam Aegyptum cultus. II, 42 not. 123 not. 144 not. seq. ex eo et Iside natos Apollinem et Dianam perhibent, II, 156. Bacchus dominus inferorum apud Aegyptios, II, 123 not. eius festum apud Aegyptios, et pompa imaginum nervomobilem, II, 48 not. festum apud Aethiopes Macrobios, III, 97. cf. II, 146. Bacchi cultus in Meroë, oppido Aethiopiae, II, 29 not. Bacchus (i. e. *Sol*), Arabibus Orotal nominatus, solus deus, cum Urania in foedere ineundo

HERODOT. IV.

invocatus, III, 8 not. (cf. VIII, 143). in regione cinnamomifera educatus, III, 111. cf. II, 146. Bacchi nomen et sacra et phalli pompam ex Aegypto, a Cadmo Tyrio accepta, Melampus Graecos docuit, II, 49 not. Bacchus, Semele Cadmi filia natus, ab Iove insutus femori et Nysam in Aethiopiam deportatus a Graecis perhibetur, II, 145. 145 not. cf. III, 97 coll. c. 111. — Baccho tragici choria Clisthene attributi, V, 67 et Excurs. Vol III. p. 806 seq. Dionysi Bacchici sacra et orgia apud Borysthenitas, IV, 79 not. Bacchi triennalia festa et bacchanalia apud Gelonos, IV, 108. Bacchus Thracum, V, 7 not. Bacchus *Βάσσαρεὺς* not. ad VII, 111. Bacchi oraculum in altissimo monte apud Satras Thraciae, VII, 111 not. templum prope Byzantium, IV, 87. Bacchica et Orphica instituta eadem sunt et Aegyptiaca et Pythagorica, II, 81 not.

Bacchanalia Scythae improbant, IV, 79.

Bacchantium vox, VIII, 65.

Bacchiadae apud Corinthios, V, 92. §. 2 not.

Bacidis (vid. not. ad VIII, 20 not.) oracula aliquot, VIII, 20. 77. 96. IX, 43. V, 43 not.

Bactra urbs (*τὰ Βάκτρα*), VI, 9. IX, 113 (*οἱ Βακτριανοί*). III, 92 not.

Bactriana regio (*ἡ Βακτριὰ χώρα*), IV, 204. Bactriana gens (*τὸ Βακτριον ἔθνος*), I, 153. praefectura, III, 92 not. IX, 113 not. frequentes seditiones in hac terra ortae: not. ad IX, 113.

Bactrii in Xerxis exercitu militantes, et eorum dux et armatura, VII, 64 not. eorum equites, *ibid.* 86.

- Baculi* Assyriorum memorabiles, I, 195 not.
- Badres* s. *Bares*, Pasargades, nauticis copiis dux contra Barcaeos, IV, 167 not. c. 203.
- Badres*, Hystanis fil., Cabeleum et Milyarum dux, VIII, 77.
- Baeto* stathmorum scriptor: not. ad V, 52.
- Bagaeus*, Artontis fil., ad Oroetem interimendum a Dario missus, III, 128 not.
- Bagaeus*, Mardontis pater, VII, 80.
- Bagasaces*, Artabani fil., dux Thracum, VII, 76.
- Balteus* Herculis, in extrema commissura habens phialam auream, IV, 10.
- Bambus* Indorum: not. ad III, 98. coll. I, 195 not.
- Barathrum* Athen. VII, 133 not.
- Barba* proluxa nascens feminae sacerdoti Minervae apud Pedasenses, res ominosa, I, 175. VIII, 104. barbam vellere aut radere ignominiosum orientalibus hominibus, II, 121. §. 4. barba rasa Aegyptiorum II, 36. 37 not.
- Barbarum* genus minus dextrum quam Graecum, I, 60. barbaros potius quam Graecos in mortuum saevire decet, IX, 79. barbarorum vociferatio in pugna, IX, 59. apud barbaros turpe est nudum conspici, I, 10 not. barbari, i. e. Siciliae indigenae, VII, 154 not. 167.
- Barce*, oppidum in Africa, III, 91 not. eius origo et conditores, IV, 160 not. obsessa a Persis et dolo capta, IV, 200 seq.
- Barce* vicus (ἡ Βάρκη χώμη), in Bactriana regione, IV, 204 not.
- Barcae* Cambysi se dedunt, III, 13 not. III, 91. interficiunt Arcesilaum, IV, 164. 167. circa eos et Persas acta, IV, 201 etc. subacti a Pheretima, Arcesilai matre, misere tractati, IV, 202. 203. ad Darium transportati vicum Bactrianae regionis incolunt, cui quoque Barce nomen, IV, 204.
- Bares*, vid. *Badres*.
- Baris*, navigii nomen apud Aegyptios, II, 96 not.
- Basilides*, Herodoti cuiusdam pater, VIII, 132.
- Basilus Magnus* Herodotei sermonis imitator: Vol. IV. p. 476.
- Bassaria* ferae (*de vulpium genere*), IV, 192 not.
- Battus* Libycâ linguâ rex nominatur, IV, 155 not.
- Battus I.* Cyrenaeorum rex, Polymnesti fil. ex Phronima concubina, IV, 150 not. 155 not. eius vitium linguae, unde dictus *Battus*, IV, 155 not. quot annos regnarit, IV, 159 not.
- Battus II.* cognomine Felix, Arcesilai I. fil., Batti I. nepos, II, 181 not. IV, 159 not.
- Battus III.* Claudus, Arcesilai successor, IV, 161 not.
- Battiadae*, Barcaeorum insignis familia, IV, 202.
- Beatus* ante obitum nemo appellandus, I, 32. — beatus ex viventibus nemo, I, 86.
- Beatorum insula* (Μανάπων νῆσος), III, 26 not.
- Becos* Phryges panem vocant eaque prima vox a pueris edita in loco deserto educatis, II, 2 not.
- Bel*, Babyloniorum deus, I, 181 not. I, 199 not.
- Belbina* insula, VIII, 125 not.
- Belides*, portae Babylonis, III, 155. 158.
- Bellariis* multis utuntur Persae, I, 133.
- Bellum* paci praeferre amentis est, I, 87. bellum civile tanto peius bello publico, quanto bellum pa-

- ce, VIII, 3. bellum sibi invicem indicere Graeciae populi in more habent, VII, 9. bellum Persarum adversus Aegyptum ob mulieres commotum, III, 1. 3. bellum adv. Graeciam a principio mutuos raptus mulierum excitasse ferunt Persarum literati, I, 1—5. conf. III, 134 not. bellum ab Atheniensibus ob raptas foeminas Lemno inlatum, VI, 138. bello et raptu vivere apud Thraces laudatissimum, V, 6. bello et praedâ vivunt Tauri Scythae, IV, 103.
- Belus*, Nini pater, I, 7.
- Belus*, Cephei pater, VII, 61.
- Benemeriti* de rege, Orosangae Persis dicti, VIII, 85 not. III, 140 not. honoribus maximis adfecti III, 154. coll. c. 160 et cf. V, 11. VI, 29. Bene meriti seu benefici Spartiatarum, I, 67.
- Berberei*: not. ad IV, 181. 197.
- Berenice*: not. ad IV, 171.
- Bermius*, mons Macedoniae, VIII, 138 not.
- Bessivaticinantes* in Bacchii templo apud Satras, VII, 111 not.
- Bestiae* apud Aegyptios sacrae, II, 65 seqq. not. 67 not. bestiae sacrae ab Aegyptiis conditae, II, 42 not. II, 64 not. et II, 67, ubi de causa huius cultus.
- Bias* Prienensis, I, 27 not. saluberrimum consilium Ionibus dat, ut in Sardiniam navigent, I, 170.
- Bias* Melampodis frater, IX, 34.
- Birs* Nimrud I, 181 not.
- Bisaltis*, Apollophanis fil., Abydenus, VI, 26.
- Bisaltia*, regio Macedoniae, VII, 115 not. Bisaltarum regis immane facinus in filios, qui contra Graeciam militarant, VIII, 116.
- Bisanthe*, urbs Hellesponti, VII, 137 not.
- Bistones*, populus Thraciae, VII, 110 not.
- Bistonis* lacus, VII, 109 not.
- Bithyni* a Croeso subacti, I, 28. Bithyni nominantur Thraces in Asiam traieci, VII, 75 not.
- Bitonis* et Cleobis historia et beatitudo, I, 31 not.
- Bocchoris*: not. ad II, 136.
- Boebeis* palus (*ἡ Βοιβητὴς λίμνη*) in Thessalia, VII, 129 not.
- Boëdromion* mensis: not. ad VI, 106. IX, 101.
- Boeoti* Oenoën et Hysias occupant, V, 74. Chalcidensibus auxiliantur contra Athen., at malo successu, V, 77. Boeoti ad Thermopylas, VII, 202 seqq. cum Medis universi sentiunt, VIII, 34. eorum equitatus magno usui fuit fugientibus Persis, IX, 68. Boeotorum foedus, V, 79 not. VI, 108 not. Boeotarchae qui sint IX, 15 not.
- Boeotia*, II, 49. V, 57. *Boeotia* olim *Cadmeis* II, 49 not.
- Boeoticae soleae*, I, 195.
- Boges*, praefect. Eïonis, VII, 107 not. 113. Xerxi fidelissimus, in rogam se coniicit, VII, 107.
- Bolbe* lacus, V, 16 not.
- Bolbitinum* ostium Nili, II, 17. Exc. Vol. I. p. 852.
- Boreas* Atheniensium gener ab iis contra Xerxem invocatus, VII, 189 not. eius uxor Orithyia, delubrum ad Ilissum fl., *ibid.* not.
- Boryes*, ferae in Africa frequentes, IV, 192.
- Borysthenes* fl., IV, 18. 45. 47. 53 not. *Borysthenes*, et fluvius et urbs, IV, 78 not. (de nomine) IV, 53 not. et Vol. II. p. 713 seq.
- Borysthenitae* (*οἱ Βορυσθενεῖται*), IV, 18. 53. eorum urbs (*τὸ Βορυσθενεῖτέων ἄστυ*), Milesiorum

- colonia, IV, 78. eadem *Borysthenes* (*Βορυσθένης*), *ibid.* τὸ Βορυσθενεῦτέων ἐμπόριον. IV, 17 not. Exc. Vol. II. p. 713 seq. Olbiopolis vel Olbia; ipsique Ὀλβιοπολίται nominati, IV, 18 not. Vol. II. p. 714.
- Bos* se ipsum elixans apud Scythas, IV, 61. boves in sacris Argivorum I, 31 not. Aegyptiorum II, 38. boves mares Aegyptii immolant; feminae Isidi sacrae sunt, II, 18. II, 38 not. 41 not. II, 129 not. boves immolandos quomodo explorent Aegyptii, II, 38 not. boves cur sacrae Aegyptiis, II, 40 not. II. 41 not. II, 129 not. boum sepultura apud Aegyptios, II, 41 not. bos apud Cyrenaeos etiam sacra propter Isidem, IV, 186 not. bobus ubi cornua non succrescant, IV, 29. boves praepostere pascentes, cornua inflexa anterieus habentes, IV, 183 not. — boves feri (praegrandibus cornibus circa Macedoniam), VII, 126 not. bos lignea inaurata Mycerini regis filiae sepulcrum, II, 129 not. seq. boves aureae a Croeso Ephesi dedicatae, I, 92.
- Bosporus* Cimmerius, IV, 12 not. 28 et 100.
- Bosporus* Thracius a Dario ponte iunctus, IV, 83 not. 85 not. 86 not. 88 not., ubi et eius dimensio.
- Bottiacis* regio (*Βοττιαῖς*), VII, 123 not. terminata per fluv. Lydian et Haliacmona, VII, 127. *Bot-tiaci* (*Βοττιαῖοι*), populus, VII, 185. VIII, 127.
- Braccae* Persarum, VII, 61 not. III, 87. I, 71 not.
- Branchidae* (αἱ Βραγχίδαι τῆς Μηλῆσις), ubi oraculum Apollinis, I, 46 not. 92 not. 157 seqq. II, 159 not. V. 36. De eodem tem-plo agitur VI, 19 not. (ubi τὸ ἐν Διδύμοις ἱρόν.)
- Brauron* Atheniensium, IV, 145 not. VI, 138 not.
- Briantica* regio (ἡ χώρα Βριαντικῇ), antea Galaica nominata, VII, 108 not.
- Briges*, qui postea dicti Phryges, VIII, 73. vid. not.
- Brongus* fl. in Istrum labitur, IV, 49.
- Brundusium* urbs, IV, 99 not.
- Bryas*, Darii et Artystonae fil., VII, 72.
- Brygi*, Thraces, VI, 45 not. VII, 135. vid. *Briges*.
- Bubali* in Libya, I, 192.
- Bubares* Persa, Megabyzi fil., coll. IV, 167 not. V, 21. VII, 22 not. VIII, 136.
- Bubastis*, urbs in Aegypto, II, 59 not. II, 67 not. 137 not. 156. 166. Bubastiana praefectura, II, 166.
- Bubastis* Aegyptiace Diana, II, 137 not. 156.
- Bubulci* Aegypt., II, 164 not.
- Buceraïs* fons in agro Plataeensi, not. ad IX, 25.
- Bucolicum* ostium Nili effossum, II, 17. Excurs. Vol. I. p. 853.
- Budii*, Medorum gens, I, 101 not.
- Budini* populus, IV, 21 not. (ubi de gente ipsa) 108 not. eorum mores etc. urbs Gelonus, IV, 108 not. sedes, IV, 109.
- Bulis* Spartiata, Nicolai fil., offert se sponte ad Talthybii iram placandam, una cum Sperthia: et eorum acta, VII, 134 not. — 137.
- Bura*, Achaeorum oppidum, I, 145.
- Busae*, Medorum gens, I, 101 not.
- Busiris*, urbs Aegypti, II, 59 not. 61. Busiritana praefectura, II, not. de Busiride fabula, not. ad II, 45.

Butacides, Crotoniata, Philippi pater, V, 47.

Buto, urbs Aegyptii, ubi oraculum Latonae, II, 59. 63. 155 not. alia urbs II, 75 not.

Butus, lacus, II, 156 not.

Bybassia penins. in Cnidiorum finibus, I, 174 not.

Byblos, II, 92 not. 100 not. Herodoti aetate βύβλοι, i. e. libri papyracei, in usu, II, 100. V, 58 not. βύβλινα ὄπλα, rudentes ex byblo, VII, 25 not. et c. 36. sandalia, II, 37.

Byssina sindon II, 86 not. eâ vulnera obligantur, VII, 181.

Byssus II, 37.

Byzantes, vide Gyzantes.

Byzantium ab Otane captum, V, 26. de situ et tempore, quo conditum est, IV, 144 not. ab Ionibus suum sub obsequium redacta, V, 103.

C.

Cabales, gens Africae, IV, 171 not.

Cabalii populus, III, 90 not.

Cabelenses Macones (Καβηλῆες οἱ Μητῶνες), qui et Lasonii, cum Xerxe militantes, et eorum armatura et dux, VII, 77.

Cabiri, quinam sint: not. ad III, 37.

Cabirorum sacra, II, 51, not. eorum templum Cambyses profanat, III, 37.

Cadaver Amasidis laniatum, III, 16. cadaverum condiendorum ratio et triplex genus apud Aegyptios, II, 86 not. 88. II, 123 not. et Excurs. VIII. Vol. I. p. 861 seqq.; causa huius moris *ibid.* p. 862 seq. cadavera parentum comedunt Calatiae Indi, III, 38, et Padaei, III, 99. cadavera devorantur apud Issedones, IV, 26 not. cadaver discerptum a Persis

sepelitur, I, 140 not. cadaver cerâ involutum, I, 140 not. IV, 71 not. cadavera (s. homines) non comburuntur apud Persas, III, 16 not. I, 86. cadavera apud Graecos comburuntur, III, 38. cadaver igne comburere et Persis et Aegyptiis nefas est, III, 16 not. cadavera ab ave aut cane discerpta apud Persas terrâ conduntur, I, 140. apud Aethiopes vitro circumdata, III, 24. incerata et plaustreis circumvecta apud Scythas, IV, 71 not. IV, 73 not. — 78. cadaver Orestis septem cubitorum, I, 68 not. cadavera effossa in purificatione I, 64 not.

Cadmea victoria (proverbialiter ita dicta), Phocaeensibus obtigit, I, 166 not.

Cadmeae, literae, V, 59 not.

Cadmei, I, 146. Pelasgos eiiciunt, I, 56 not. Cadmei ab Argivis eiecti, V, 57 not. 61. in eos expeditio Atheniensium, IX, 27. Cadmei vocantur Thebani: not. ad IX, 27.

Cadmeis, i. e. Boeotia II, 49 not.

Cadmus, Agenoris fil., IV, 147 not. V, 57. 58 et 59. Semeles pater, II, 45. ad Theram appellitur, IV, 147. venit in Boeotiam, II, 49. V, 57 not.

Cadmus, Cous, Scythae fil., homo iustitiae amantissimus, VIII, 163. 164 not.

Cadmus, Milesius, logographus: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 434.

Cadytis, magna Syriae urbs, II, 159 not. non minor quam Sardes, a Neco rege expugnata, III, 5. num Hierosolyma an Gaza: vid. Vol. I. p. 889 seq.

Caenus et *Caenides* Eëtion, V, 92 §. 2 not.

Caere, I, 167 not.

- Caïcus** fl. VII, 42. **Caïcus** campus (*Καῖκον πεδῖον*), Mysorum, VI, 28 not.
- Calacta** (*Καλή Ἀκτὴ*, i. e. *Pulchrum litus*), in Sicilia Tyrrheniae obversa, VI, 22 not. seq.
- Calami** locus in Samo IX, 96 not.
- Calamus** s. arundo Indica, VII, 64 not. 65 not.
- Calaminthae** opp. Libyae ex Herodoto memoratur apud Steph. Byz. vid. Commentat. §. 14.
- Calantiae** Indi, III, 97. vid. **Calatiae**.
- Calasiries**, Aegyptii pugnatores, II, 164 not. — 168. IX, 32. solam rem militarem exercent, II, 166. eorum stipendium et commoda, II, 168. armatura, VII, 89 (coll. I, 125. IV, 180.). IX, 32. **Calasirium** nomi s. praefecturae, II, 166.
- Calasiris**, vestis nomen, II, 81 not.
- Calatiae** Indi parentibus vescuntur, III, 38 not. at cap. 97 not. vocantur **Calantiae**.
- Calchas**, VII, 91 not.
- Calchedonia**, IV, 85. **Calchedonii**, et **Chalcedonii**, cf. not. ad IV, 144. V, 26.
- Calculorum** ludus inventus a Lydis, I, 94.
- Calirrhoës** fons: not. ad VI, 137.
- Callatebus**, urbs Lydiae, VII, 31 not.
- Calliades**, archon Athen., VIII, 51.
- Callias** Eleus, ex Iamidarum familia, vaticinus, V, 44. 45.
- Callias**, Phaenippi fil., Hipponici pater, bona Pisistrati Athenis eiecti ausus emere; filiabus potestatem dat, maritum sibi, quem quaeque velit, eligendi, VI, 121 not. 122. cf. not.
- Callias**, Hipponici fil., Atheniensium legatus, VII, 151 not. et Vol. III. pag. 812.
- Callicrates**, eiusque virtus et moribundi dictum, IX, 72. eius sepulcrum apud Lacedaemonios, IX, 85.
- Callimachus**, Aphidnaeus, polemarchus, VI, 109. eius virtus et interitus, VI, 114 not.
- Callini**, aetas I, 15 not. I, 17 not.
- Callipidae**, pop. Scythiae: iidem et Graeci Scythae, IV, 17 not.
- Callipolitani** (*Καλλιπολίται*), in Sicilia, VII, 154 not. coll. not. ad IV, 17.
- Callista**, insula Thera postea nominata, IV, 147 not.
- Calmucci**: not. ad IV, 23.
- Calvi** populi ab ipso natali, itidemque feminae calvae, IV, 23. calvi paucissimi apud Aegyptios, et qua causa, III, 12.
- Calumnia** unde in aulis, III, 80. eius propria, VII, 10. §. 7.
- Calydnii**, pop., VII, 99 not.
- Calymnii**: not. ad V, 28.
- Calyndenses** (*οἱ Καλυνδοῖες*), eorum rex, et navis ab Artemisia demersa, VIII, 87.
- Calynda**, **Calyndici**, montes Cariae, I, 172 not. VIII, 87.
- Camarina**, quondam Syracusanorum, Hippocrati tradita, VII, 151 not. eversa a Gelone, VII, 156.
- Cambyses**, Cyri pater, I, 46. 107. 112. 207. VII, 11. ei in matrimonium tradita filia Astyagis, I, 107.
- Cambyses**, Persarum rex, Cyri et Cassandanae fil., ex Achaemenidarum familia, II, 1. III, 2. nomen: nott. ad III, 1. eius genus Aegyptii falso sibi vindicant, III, 2. patrem in bello Massagetico comitatus, cum Croeso in Persiam remittitur, I, 206. Cyro mortuo regnum suscipit et expeditionem in Aegyptum parat, II, 1. III,

1—4. causae huius belli, not. ad III, 1. tempus huius expeditionis, II, 1 not. cum Arabum rege foedus init et tutum transitum obtinet, c. 7—9. a Polycrate navales copias petit, c. 44 coll. c. 25 et 139. Psammenitum regem ad Pelusium acri proelio vincit, c. 10 seq. Memphin urbem expugnat et universa potitur Aegypto, c. 13. cf. II, 181. Libyes, Cyrenaei et Barcaei ultro ei se dedunt, c. 13. cf. IV, 165. Cambyses cur in Aegyptios saevierit, not. ad III, 16. Psammenitum captum humaniter tractat, at postea tauri sanguinem bibere iubet, II, c. 14 seq. in Sai urbe in Amasidis cadaver saevit. c. 16. triplex facere bellum sibi proponit, c. 17. ad Aethiopes mittit speculatores Ichthyophagos, qui arcum Aethiopicum ei afferunt, c. 18—23. Cambyses quousque meridiem versus ab Aegypto processit: III, 25 not. — exitus expeditionis, II, 26 not. Thebis adv. Aethiopes ducit, at mox fame coactus revertitur, c. 25. exercitus adv. Ammonios missus arenâ obruitur, c. 25 not. seq. expeditio adversus Carthaginienses Phoenicum pietate frustrata, c. 10. — Memphin reversus Cambyses in Aegyptios Apidi festum celebrantes grassatus ipsum Apidem vulnerat, c. 27 — 29 not. inde furiosus, somnio illus (cf. c. 64) fratrem Smerdin necari iubet, et sororem eandemque uxorem sibi sumptam interficit, c. 30—32. alia in Persas edit facinora nefaria, inde a puero morbo sacro laborans; in Croesum bene monentem sagittam emittit; et Cabi-
rorum sacris illudit, c. 33—38.

contra eum in Aegypto morantem insurgunt duo Magi, et praecones Ecbatana Syriae mittunt, qui imperium ei abrogant, c. 61—63 (cf. c. 120). ab illis poenam sumpturus, gladio forte vulneratus, Persarum proceres moriens obtestatur, ne imperium ad Medos redire patiantur, c. 64 not. seq. Regnavit VII. annos et V. menses, c. 66 not. — cur dominus a Persis appelletur, III, 89.

Cameli, I, 80 not. III, 103. VII, 86 not. cameli descriptio, III, 103 not. camelos timent equi, I, 80 not. cameli a leonibus lacerati, VII, 125.

Camicus, opp. Siciliae, Herodoti aetate ab Agrigentinis habitatum; eius obsessio, VII, 169. 170 not.

Camirus, civitas Doriensium, I, 144.

Campsä, urbs Crossaeae regionis, VII, 123.

Canac mons (*Κάνης ὄρος*), VII, 42 not.

Canales coriacei mirae longitudinis, III, 9. — canales in Mesopot. I. 184 not. I, 193 not. canalis lacus Moeridis, II, 149 not. — canalis e sinu Arabico in mare mediterraneum, IV, 39 not. 42. II, 158 not. per Athonem, VII, 22 not.

Canastracum promontorium, VII, 123 not.

Candaules, Myrsi fil., Sardium tyrannus, Myrsilus a Graecis nominatus, I, 7 not. uxorem suam conspici nudam a Gyge vult, I, 8. 10. uxoris et Gygis consilio et dolo interimitur, I, 11. 12. nomen, I, 8 not.

Candaules alius, Damasithymi pater, VII, 98.

- Canes*, Indici, I, 192 not. VII, 187 not. *Canis Aegyptiis sacer*, II, 67. not. *canes Laconum*: not. ad IX, 71.
- Cannabis* sponte nata et sata in Scythia, IV, 74.
- Canobus*, opp. Aegypti, II, 97.
- Canobicum* Nili ostium, II, 15. 17. Excurs. Vol. I. p. 851 seq. II, 113. 179.
- Cantharus*, sub lingua Apidis, III, 28 not.
- Caphareum* promontorium, VIII, 7 not.
- Capillorum* tonsura apud Arabes, III, 8 not. vid. *Coma et Arabes*. — capilli evulsi III, 16 not. in mumiis nott. ad III, 16.
- Capita quercus* (*Ἀρνὸς Καφαλαί*), locus sic dictus, in Cithaerone monte, IV, 39 not.
- Cappadoces* a Graecis Syri nominati, I, 72 not. coll. III, 90. V, 49. VII, 72. Cappadocibus bellum infert Croesus, I, 71. 73.
- Cappadociae* fertilitas, I, 73. satrapia III, 90.
- Caprarii* in honore apud Mendesios II, 46.
- Capras* Mendesii non mactant, II, 42. 46. caprae in Macedonum rebus VIII, 137.
- Caprae* et bubali ap. Afros, IV, 192.
- Capripedes* homines, IV, 25 not.
- Captivi*, fune ducti, III, 14 not. *Captivorum* immolatio apud Scythas, IV, 62 not. et apud Tauros, IV, 103 not.
- Caput* nullam suturam habens, IX, 83 not. caput hostis prostrati pelle nudant Scythae, IV, 64, et e craniis potant, c. 65. capita captivorum hostium praealto infixata palo supra domum erecta tanquam aedium custodes apud Tauro-Scythas, IV, 103. caput Onesili ab Amathusiis super oppidii portas suspensum, V, 114. caput tondere in luctu, IX, 24 not. caput tondere in re sacra IV, 34 not.
- Car* fratres habuit Lydum et Mysum, I, 171.
- Caranus*, Macedoniae rex, not. ad VIII, 137.
- Carcinitis*, oppidum Scythiae, IV, 55 not. 99.
- Cardamyle* Laconica, VIII, 73 not.
- Cardia*, opp. Chersonesi, VI, 33 not. VII, 58. IX, 115.
- Carenus*, Euaeneti pater, VII, 173.
- Cares*, olim Leleges, Minois et Cretum imperio subiecti; eorum tria inventa, I, 171 not. a Croeso subacti, I, 28. denuo ab Harpago I. 174. eorum a Persis defectio et pugnae, V, 117—120. naves et armatura in Xerxis exercitu, VII, 93. Cares in Aegypto ad Pelusium Nili ostium habitantes, II, 61. 152. 154. III, 11. Caricarum mulierum factum contra maritos, I, 146 not. Carum lingua, I, 172 not. VIII, 135. Cares bellicosi et mercede ab aliis conducti V, 111 not. Cares mercenarii Psammetichi, II, 153 not. 152. 163. III, 4 not. male audiebant, V, 66 not. plerumque interpretes, VIII, 133.
- Caria* pars Ioniae, I, 142. a Persis capitur, VI, 25.
- Carica*, dialectus Ionica: Comment §. 14. Vol. IV. p. 459 seq.
- Caricum* vestimentum, V, 88.
- Carine*, opp. Mysiae, VII, 42 not.
- Carius* Iuppiter, I, 171. V, 66.
- Carnea* festum, VII, 206 not. VIII, 72.
- Carpathus* insula, III, 45 not.
- Carpis* fl. super Umbris in Istrum se exonerat, IV, 49.
- Carthaginienses*, origine Phoenices, III, 19. et Phoenices ab Hero-

- doto nominati, II, 32 not. IV, 197. VII, 165 not. IV, 43 not. Carthaginienses et Syrii iuncti III, 19 not. Carthaginensium reges s. magistratus, VII, 165 not. duces sacra faciunt, VII, 167 not. foedus cum Tuscis, I, 166 not. cum Phocaeensibus de Corsica bellum navale gerunt, I, 166 not. iis vult bellum inferre Cambyse, sed omittit, III, 17. 19. Siciliae bellum inferunt, Amilcare duce, VII, 165 seq. colunt imaginem Amilcaris, VII, 167.
- Carthago** (*Καρχηδών*), III, 19. Carthaginem haud vidit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 427.
- Caryanda**, IV, 44 not.
- Carystus**, urbs Euboeae, IV, 33 not. obsessa, VI, 99 not. VIII, 112 not.
- Carystii** not. ad VIII, 112. se dedunt Persis, *ibid.* pecuniam dant Themistocli exigenti, VIII, 112. eorum ager a Graecis vastatur, VIII, 121. contra Athen. bellum gerunt, IX, 105.
- Casambus**, Aristocratis fil., Atheniensibus traditus ab Aeginetis, VI, 75.
- Casia** in Arabia quomodo nascatur et metatur, III, 110 not. 107 not.
- Casius**, Arabiae mons ad Serbonidem lacum, Aegyptum a Syria disternat, II, 6 not. 158. III, 5 not.
- Casmena**, opp. Siciliae, VII, 155 not.
- Caspatyrus**, urbs Pactyicae regionis, III, 102 not. IV, 44. Exc. Vol. II. p. 685 seq.
- Caspia**, III, 92 not. 93 not. eorum armatura in exercitu Xerxis, VII, 67 coll. 86. **Caspiri**? VII, 86 not.
- Caspium** mare, IV, 40. I, 202 not. 203 not.
- Cassandane**, Cyri uxor, mater Cambysis, II, 1. III, 2 not.
- Cassia**, II, 86 not. III, 107. 110. 111.
- Cassiterides**, insulae, unde stannum, *κασσίτερος*, affertur, III, 115 not. Exc. Vol. II. p. 688 seq.
- Castae** (quae vocantur) in Aegypto et India II, 164 not. III, 98. apud Graecos VI, 60 not. coll. VII, 134 not. Vol. III. p. 801.
- Castalia**, fons sub Hyampeo Parnassi cacumine, VIII, 39 not.
- Casthanaea**, opp. Magnesia, VII, 183 not. 188.
- Castor et Pollux**, Tyndaridae, II, 43. hospitio excepti ab Euphori- one, VI, 127.
- Castores**, in quo lacu capiantur, IV, 109 not. eorum testiculi ad uterorum curationem utiles, *ibid.*
- Castra Tyrriorum** (*Τυρίων στρατόπεδον*), locus sic dictus in Aegypto, II, 112.
- Castra** (*Στρατόπεδα*), nomen loci Ionibus et Caribus ad habitandum in Aegypto dati, II, 154.
- Castratio** puerorum per Lydiam factitata, III, 48 not. coll. VI, 9 not.
- Castri** (i. e. Delphi) I, 54 not.
- Catadupa** Aegypti, II, 17 not.
- Catarractes** amnis, Maeandro par, in Phrygia, VII, 26 not. Cataractae Nili, II, 17 not. V, 118 not.
- Cataster** in civitatibus Ionicis: VI, 42. Vol. III. p. 810.
- Catiari et Traspies**, Scytharum genus, IV, 6 not.
- Cava Euboeae** (*τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίας*), VIII, 13 not. VI, 100 not.
- Caucasa** in Chio, V, 33 not.
- Caucasus** mons, I, 104. 203 not. 204. III, 97 not. IV, 12. **Caucasi**

- homines pulcherrimi: not ad III, 97.
- Caucones*, Pylii pop., I, 147 not. IV, 148 not. coll. VIII, 73 not.
- Caunus*, Cariae urbs, ab Harpago capta, I, 176 not. ad Iones deficit, V, 103 not. Caunii, eorumque genus et mores, I, 172 not.
- Caustrobius*, Aristaeae pater, IV, 13.
- Caystrius*, fl. Lydiae, V, 100 not.
- Cecrops* rex, VIII, 44 not. unde *Cecropidae* dicti Athenienses, *ibid.*
- Cecropis* οὐρός VII, 141 not.
- Cedrinum* oleum II, 87 not.
- Celaenae*, Phrygiae urbs, ubi Maeandri fontes, VII, 26 not.
- Celeas*, socius Doriei, V, 46.
- Celeres*, VII, 86 not.
- Celtae* pop., II, 33 not. omnium extremi in Europa ad solis occasum, IV, 49 not.
- Cenchrus*, I, 193 not.
- Centifolia*, VIII, 138 not.
- Centum* appellatae insulae (*Ἐκατὸν Νῆσοι*), I, 151 not.
- Ceos* (*Κέος*), insula haud longe ab Atticasita, VIII, 1 not. coll. VIII, 76. (ubi de Ceo, prope Salaminiam insulam) patria Simonidis, V, 102. — *Cei* (*Κεῖοι*), VIII, I, 46. *Κητοί*, IV, 35. V, 102. Ionicus populus Athenis oriundus, VIII, 46 not. Ceorum coenaculum in Delo, IV, 35 not.
- Cephalio*, Herodoti imitator: Vol. IV. p. 473. 458.
- Cephalenia* insula, IX, 28 not. a Palensibus habitata, *ibid.*
- Cephenes* olim, qui Persae, VII, 61 not.
- Cepheus*, Andromedae pater, VII, 61 not. 150.
- Cepheus*, Beli fil., VII, 61 coll. not. ad IX, 26.
- Cephissus*, Thyiae pater, VII, 178.
- Cephissus*, amnis Phocidis, VIII, 33 not.
- Ceramicus* sinus, I, 174.
- Ceraunii* montes, VII, 129 not.
- Cercasorum* (*Κερκασσῶρον*) Aegypti urbs; ad eam scinditur Nilus, II, 15. 17 not. 97.
- Cercina* s. *Cercinitis* insula: not. ad IV, 195.
- Cercopum* sedes (*Κερκώπων ἔδραι*), VII, 216 not.
- Cerebrum* naribus educitur (in mumiis) II, 86 not.
- Ceres*, Aegyptiace Isis, II, 59. 156. cum Cerere alia ludit Rhampsinitus rex, II, 122 not. Ceres et Bacchus, inferorum principes, II, 123 not. Cereris matris templum in Scythia, IV, 53 not. Cereris Eleusinae templum, IX, 62. 97. 101. et lucus, IX, 65 not. Amphictyonidis templum, VII, 200 not. Cereris legiferae sacra non memoranda (*Thesmophoria*), II, 171. VI, 16. cf. c. 134. Cereris et Proserpinae sollemnia, VIII, 65 not. Ceres Achaea, V, 61 not. Ceres *χθονία* not. ad VII, 153. Ceres *θεσμοφόρος* apud Aeginetas V, 82, VI, 91 not. in Para, VI, 134 not.
- Cerevisia* apud Aegyptios aliosve antiquitatis populos usitata, not. ad II, 77.
- Certamen* singulare Echemi Tegestorum regis cum Hyllo Peloponnesiorum duce, IX, 26 not. certamen CCC. Archivorum cum totidem Spartanis, I, 82. certamen singulare triplex inter Paeones et Perinthios, V, 1. certamen singulare a Mardonio Spartanis propositum, IX, 48. cf. VII, 104. Certamina singularia olim in more, IX, 26 not.

- Cervi* in Africa nulli, IV, 192 not.
- Ceus*, Salaminis promontorium, VIII, 76 not.
- Chacali* per Libyam, IV, 192 not. per Aegyptum, II, 67 not.
- Chalcedonii* (οἱ Καλχηδόνιοι s. οἱ Χαλκηδόνιοι), VI, 33 not. IV, 144 not. caeci a Megabazo dicti, IV, 144 not. ab Otane capti, V, 26. Chalcedonii in ulteriore litore Byzantii, VI, 33. vetustiores Byzantiis, IV, 144.
- Chalcidenses* oram Atticam populantur, V, 74. vastantur ab Atheniensibus, V, 77. Olynthum obtinent, VIII, 127. iis opem ferunt Milesii, V, 99. in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28.
- Chalcidicum* genus, VII, 185 not. VIII, 127.
- Chaldaei*, pop. Assyricus, VII, 63 not. coll. not. ad I, 181. III, 93. *Chaldaei* a Sesostride subacti, not. ad II, 103 et Vol. I. pag. 869.
- Chaldaei* (sacerdotes Iovis Beli Babylonae), I, 181 not. 183.
- Chalestra*, urbs Macedoniae ad Axium fl., VII, 123 not.
- Chalybes* a Croeso subacti, I, 28 not. eorum armatura in exercitu Xerxis, VII, 76 not.
- Champsae*, crocodili nominantur ab Aegyptiis, II, 69 not. vid. *Amsak*.
- Charadra*, oppidum Phocidis, VIII, 33 not.
- Charaxus*, vir Mitylenaeus, Sapphus frater, II, 135 not. IV, 135.
- Charilaus*, Maeandri frater, III, 145.
- Charillus*, Eunomi fil., VIII, 131.
- Charon* Lampsacenus rerum scriptor, not. ad I, 160. Comm. §. 8. Vol. IV. p. 433.
- Charopinus*, Aristagorae frater, V, 99.
- Chemia* Aegypti nomen II, 12 not.
- Chemmis*, ins. natans in lacu alto iuxta templum in Buto Aegypti opp., II, 156 not.
- Chemmis*, oppidum magnum Thebaicae praefecturae, II, 91 not. Chemmitana plaga militibus attributa, II, 165 not. — rex Aegyptiorum: not. ad II, 124.
- Cheops*, rex Aegypti, Rhampsiniti successor, II, 124 not. eius gesta, pyramides, II, 124 not. seqq.
- Chephrenis* regis Aegypti tyrannis et pyramis, II, 127 not. 128.
- Cherasmis* Persa, Artayctis pater, VII, 78.
- Chersis*, Gorgi pater, VII, 98. VIII, 11.
- Chersis*, Onesili pater, V, 104.
- Chersonesus*, a Miltiade Cypseli fil. condita, VI, 34 seqq. Chersonesi urbes a Phoenicibus captae, VI, 33. *Chersonesitarum* primores astu captos in vincula conicit Miltiades Cimonis fil., VI, 39. et Chersonesum Athen. terram nominat, Lemnum adoriens, VI, 140. *Chersonesitae* Sesti portas Atheniensibus aperiunt, IX, 118 not.
- Chersonesus aspera* (oppidum), IV, 99 not. cf. VII, 33.
- Cherubim*, Vol. II. p. 693.
- Chilaus*, civis Tegeates, consilium dat Spartanis, IX, 9 not.
- Chilo*, Demarmeni fil., VI, 65. vir Spartae sapientissimus, VII, 235 not. Hippocrati consilium dat, I, 59 not.
- Chius* Ionum civitas, I, 142. II, 178. a Persis capta, VI, 31. Chii soli Milesiis contra Lydos opem ferunt, I, 18. Chiorum tyrannus Strattis, VIII, 132. Minervae Poliuchi templum, I, 160. eorum lingua, I, 142. quo pacto Atarneum obtinuerint, I, 160 not. eo

- rum clades, VI, 15. 16. 26 not. seqq.
- Chlaenae* in ludis pro praemio datae, II, 91 not.
- Choaspes* fl. ad Susa, I, 188 not. V, 49. 52.
- Choenix* mensura, VI, 57 not. VII, 187, ubi vid. not.
- Choereatae* (*Χοιρεᾶται*, i. e. *porcales*), tribus Sicyonia, V, 68 not.
- Choereae*, opp. Euboeae, ditionis Eretriensium, VI, 101.
- Choerilus*, poëta Herodoto haud cognitus: not. ad VII, 60. 76. Conf. Vol. IV. p. 406.
- Choerus*, Miccythi pater, VII, 170.
- Cholchytæ* II, 89 not.
- Chon*, fluvius: not. ad IX, 93.
- Chorasmii* pop. III, 93 not. 117. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 66.
- Chori* muliebres convicia iactantes ap. Aeginetas, V, 83 not. chori tragici Baccho attributi a Clisthene Sicyonio, V, 67 not. chorus, 100. adolescentum ex Chio missus Delphos, eiusque triste fatum, VI, 27.
- Chromius* Argivus, I, 82.
- Chryse*, insula: not. ad VII, 6.
- Chytri* (*Χύτροι*, i. e. *Lebetes*), aquae calidae in Thermopylis, VII, 176 not. festum Athen. *ibidem*.
- Cicero*, Simonidis interpres: not. ad VII, 228.
- Cicones*, gens Thraciae, VII, 59 not. 108. 110.
- Cidaritis* capitis tegumentum, not. ad VII, 90.
- Cii* sive *Cei*, vid. *Ceos*.
- Cilices* olim Hypachaei nominati, VII, 91. I, 28. 72. V, 49. 52. eorum armatura, VII, 91. tributum, III, 90. naves (*νῆες Κιλίσσαι*), VIII, 14.
- Cilicia*, II, 17. montana, c. 34. IX, 107. Cilicia provincia equitatu custodita, III, 90 not. Ciliciae et Armeniae terminus Euphrates fl., V, 52. Ciliciae fines, III, 90 not. coll. V, 52 not.
- Cilix*, Agenoris fil., a quo dicti Cilices, VII, 91.
- Cilla*, Aeolum civitas, I, 149 not.
- Cimmeria*, regio Scythiae, IV, 12 not.
- Cimmerii* a Scythis sedibus eiecti, IV, 1. 11. 12. expeditiones, I, 6 not. I, 15 not. 103 not. VII, 20. Sardes capiunt, I, 15. deinde ab Alyatte ex Asia eiecti, I, 16. — Cimmeriorum nomen et genus, I, 6 not. IV, 11 not.
- Cimmerius* Bosphorus, IV, 12 not. 28. 100. Cimmerium portorium (*Πορθηρία Κιμμέρια*), IV, 12 not. 45 not. Cimmerium Castellum (*Κιμμέρια τεύχεα*), IV, 12 not.
- Cimon*, Miltiadis pater, VI, 34. 39. et Stesagorae, VI, 38. 103. ter Olympiae victor, a Pisistrati filio occisus, VI, 103. monumentum, VI, 103 not.
- Cimon*, Miltiadis filius, VII, 107. mulctam patri impositam exsolvit, VI, 136. not. *Cimonia* pax quae dicitur: Vol. III. p. 816 seqq.
- Cindys*, V, 118 not.
- Cineas* Coniaeus, rex Thessaliae, V, 63.
- Cinere* superiecto interficere, II, 100 not.
- Cinnamomum* quomodo colligatur in Arabia, III, 111 not. 102 not. 107.
- Cinyps* fl., IV, 175 not. V, 42.
- Cinyps* tellus Africae fertilis, fluvio cognominis, IV, 198 not.
- Cion*, Mysiae urbs, V, 122.
- Cippus* finium index, VII, 30. IV, 87 not. IV, 91 not.
- Circumcisio* Aegyptiorum, aliorum quorundam populorum, II, 36 not.

- II, 37 not. II, 104 not. significatio, II, 37 not.
- Cissia* terra, III, 91 not. V, 49. 52. VI, 119.
- Cissiae* portae Babylonis, III, 155. 158 not.
- Cissii* in exercitu Xerxis militantes, VII, 62. eorum dux et armatura, *ibid.* equitatus, VII, 86. tributum, III, 91. *Cissii* et *Medi* a *Thermopylis* propulsati, VII, 210.
- Cista* in *Cypseli* rebus V, 92. §. 4 not.
- Cithaeronis* radices, IX, 19. 25. faucium exitus, IX, 39. VII, 141.
- Citharoedus* et *Citharista* I, 23 not.
- Cius* fluv. olim legebatur pro *Scius*, IV, 49 not. *Cius* in *Mysia*, V, 114 not.
- Claves Cypri* (*Κληῖδες τῆς Κύπρου*), promontorium ita dictum, V, 108 not.
- Clazomenae*, Ionum civitas, I, 142 not. II, 178. invaditur ab *Alyatte*, qui cladem accipit, I, 16. capitur ab *Artapherne* et *Otane*, V, 123. — *Clazomeniorum* thesaurus, I, 51.
- Cleades*, *Autodici* fil., *Plataeensis*, inanes excitat *Aeginetarum* tumultus ad *Plataeas*, IX, 85.
- Cleander* vates, *Phigalensis* *Arcas*, VI, 83 not.
- Cleander*, *Hippocratis* filius, VII, 155.
- Cleander*, *Pantaris* f., *Gelae* tyrannus, VII, 154 not.
- Cleobis* et *Bitonis* historia et beatitudo, I, 31 not.
- Cleodaeus*, *Hylli* fil., VI, 52 not. VII, 204. VIII, 131.
- Cleombrotus* et *Leonidas* gemini, V, 41. I. VIII, 71 not. *Anaxandridae* filius, *ibid.* et IX, 10. pater *Pausaniae*, IV, 81. *Spartanorum* dux in *Isthmo*, VIII, 71.
- Cleomenes*, *Anaxandridae* fil., ex uxore posteriore natus, mentis haud satis compos, patri succedit in regnum *Spartanorum*, quippe filius natu maximus, V, 41 seq. cf. c. 39. a *Maeandrio* *Samio* ipse auro corrumpi non potest, nec alios corrumpi sinit, III, 148. *Alcmaeonidarum* machinationibus a corrupta *Pythia* commotus (cf. c. 63), *Pisistratidas* *Athenis* eiicit, V, 64 seq. et postea *Clisthenem*, *Isagorae* favens, c. 70 seq. mox vero ipse *Athenis* excedere coactus, ex arce, ubi se *Achaeum* esse pronunciaverat, *Pisistratidarum* oracula *Spartam* defert, c. 72 seq. et 90. denuo expeditionem contra *Athenas* suscipiens, *Eleusine* cum collega *Demarato* discordat, c. 74—76. — *Aristagoram*, ad bellum *Persis* inferendum sollicitantem (cf. c. 37 seq.), monitus a filia *Gorgo*, *Sparta* excedere iubet, V, 49—51. — adv. *Aeginetas*, *Medismi* apud *Lacedaemonios* accusatos, ducens, per *Demarati*, absentem accusantis, artem *Aeginá* decedere cogitur, VI, 49—51. VI, 50 not. *Spartam* reversus, cum *Leotychide* paciscens, ex oraculo corrupto *Demarato* regiam dignitatem abrogat, c. 65 seq. ex *Aegina* *Medicarum* partium patronos *Atheniensibus* in custodiam tradit, c. 73. — *Argivos* magna clade adficit, sex milia eorum occidens (cf. VII, 148), et *Argi* lucum incendit, c. 76—80. apud *Ephoros* corruptionis accusatus absolvitur, c. 82. at fraude, quam in *Demaratum* commiserat, detecta (cf. c. 66.) in *Thessalia* exulans, *Arcades* adv. *Spartanos* sollicitat, c. 74. inde *Spartam* revocatus, furiosus (cf.

- V, 42) se ipse lacerat, c. 75 not. coll. V, 48. VI, 84 not. Scythico more vinum bibere consuevit, VI, 76.
- Cleonae**, oppidum in Atho monte, VII, 22 not.
- Clinias**, Alcibiadis fil., Atheniensium praestantissimus in classe contra Xerxem, VIII, 17 not.
- Clipeos** signis ornare primi Cares invenerunt, I, 171 not. cf. IX, 74 e clipeis vallum congerunt Persae, IX, 61. 99. 102. signum pugnae: not. ad VI, 115. 121.
- Clisthenes**, Sicyonis tyrannus, V, 67 not. VI, 126. eius odium in Adrastum, V, 67. circa Clisthenem et filiam Agaristam ac procos acta, VI, 126 seq. Clisthenis aetas, V, 67 not. Clisthenes rhapsodos eiecit, V, 67 not.
- Clisthenes**, Atheniensis, de Alcmaeonidarum familia, Clisthenis Sicyonii nepos, cum Isagora factionibus dissidens, e quattuor tribubus Athen. decem facit, V, 69 not. et Excurs. Vol. III. p. 799 seqq. V, 66 not. 69 not. cf. VI, 131. ab Isagora et Cleomene Athenis eiectus, V, 70 seq. mox vero revocatus, c. 73. Clisthenis facta in republ. Athen. et studium popolare, V, 69 not. Clisthenes demos instituit, V, 69 not. iudicium de Clisthene, nott. ad V, 66. 69.
- Clytiades** (i. e. ex Clytii familia), fuit Tisamenus vates, IX, 33 not.
- Cnidus** civitas Doriensium, I, 144 not. II, 178.
- Cnidii**, Lacedaemoniorum coloni, I, 174. eorum cum Tarentinis amicitia, III, 138. suam ditionem in ins. formam perfodiendo tentant redigere, I, 174 not. Harpago se dedunt, *ib.* Cyrenaeorum quosdam servant, IV, 164 not. Cnidii Cyrenaeorum amici, IV, 164 not. et Tarentinorum, III, 138.
- Cnoethus**, pater Nicodromi, VI, 88.
- Cobi**, deserta, not. ad III, 102. IV, 40 not.
- Cobon**, Aristophanti fil., VI, 66.
- Codices** Herodoti, Comm. §. 18.
- Codrus**, Atheniensium rex, V, 65. 76 not.
- Codrus** Melanthi fil., a quo Caucones Pylii oriundi, I, 147.
- Codrus**, Nelei pater, Mileti conditoris, IX, 97.
- Coela** (Graece *κοίλη*), via Athenarum sic nominata, VI, 103, ubi vid. not.
- Coela** (*Κοῖλα* i. e. *Cava*), Chii, VI, 26 not. Euboeae, VIII, 13 not. VI, 100 not.
- Coelum** perforatum de pluviis, IV, 158 not.
- Coenae** sumptuosissimae a Xerxe Graecis civitatibus imperatae, VII, 118—120. coena splendidissima Pers., IX, 82. cf. I, 133, ubi mensa secunda maxime ab iis diligitur. Coena luxuriosa Pers. legatorum ap. Amyntam Macedonem, V, 18 seq. coena regia regis die natali quotannis parata ap. Persas, IX, 110. ad coenam vocari a rege honorificum, I, 119. III, 42. Cf. *Epulae*.
- Coenra**, Thasiae locus, prope quem metalla Phoenicia, VI, 47.
- Coës** Mitylenaeus, Erxandri fil., IV, 97 not. V, 11. Mitylenes tyrannidem a Dario accipit, V, 11. captus ab Iatragora, V, 37. a Mitylenaeis lapidibus interficitur, V, 38.
- Coitus** in templis ap. Babylonios, I, 199 not. apud caeteros homines exceptis Aegyptiis et Graecis, II, 64 not.

- Colaeus**, Samiae navis gubernator, IV, 152.
- Colaxais**, Targitai fil.; ab eo oriundi Scythae, IV, 5 not. seq. triplex filiis constituit regnum, c. 7.
- Colchis**, I, 2 not. I, 104. Colchi IV, 37. 40. ab Aegyptiis oriundi, II, 104 not. Persis dona ferunt, III, 97. eorum armatura et dux in Xerxis exercitu, VII, 79. Colchicum linum Sardonicum dictum, II, 105 not.
- Colias** (Κωλιάς), ora Atticae, VIII, 96 not.
- Colonia** suboles metropolis nominata, III, 19 not. conditores coloniae patres, VII, 51 not. VIII, 22 not. coloniae conditori mos est sacra facere, VI, 38 not. cf. I, 168. vid. et *Heros*. colonias deducendi mos et ritus, I, 146 not. V, 42 not. coloniarum iura, III, 19 not. coll. IV, 164 not. V, 83. VII, 51.
- Colophon**, Ionum civitas, I, 142 not. capta a Gyge, I, 14. Colophonii soli ex Ionibus ab Apaturiiis festis prohibiti, I, 147. Smyrnam occupant, I, 150. cf. c. 16.
- Colossae** (Κολοσσαί), oppidum Phrygiae, VII, 30 not.
- Colossi** apud Aegyptios memorabiles pontificum, II, 143 not. lignei Mycerini regis, II, 130 not. colossi ante Vulcani templum II, 110 not. 121.; significatio: not. ad II, 121. permagni Apidis aulae suppositi, II, 153 not. in propylaeis Minervae templi in Sai urbe, II, 175. colossus septuaginta quinque pedum, et alii, II, 176. cf. II, 4 et vid. *Statuae*.
- Columbae** Dodonaeae nigrae, II, 55 not. sacrae II, 57 not. columbas albas Persae exturbant, I, 138 not.
- Columnae albae** (Λευκαὶ Στήλαι), in Caria, V, 118 not.
- Columnae Sesostris** inscriptae, II, 102. duae columnae, altera ex auro, altera ex smaragde lapide noctu eximie splendens, II, 44. columnae duae a Dario in Bospori ora erectae, IV, 87. columnae viris de rep. bene meritis erectae, VI, 14 not. VII, 228 not.
- Comam** alunt Lacedaemonii, non ita Argivi, I, 82 not. pectunt illi vitae discrimen adituri, VII, 208. 209. comam alunt et Babylonii, I, 95. Persae, VI, 19. non Aegyptii, III, 12 not. II, 36. 37. miro modo gerunt comam Macae, IV, 175 et Maxyes, IV, 191 et Arabes, III, 8 not. coma s. capilli in mumiis residui, III, 16 not.
- Combrea** (Κώμβρεια), urbs Crosseae regionis, VII, 123.
- Commeatus** idoneis locis a Xerxe, expeditionem in Graeciam suscipiente, dispositi, VII, 25. cf. c. 50.
- Commi** (apud Aegyptios) II, 86 not. (*gummi*) 96 not.
- Comoedia** Graecis inventa: Vol. III. p. 807.
- Compsatus**, fl. Thraciae, in Bistonidem lacum aquam infundit, VII, 109 not.
- Conchylia** in montibus Aegypti, II, 12 not.
- Concilium** s. foedus Graecorum ad Persas repellendos initum: VII, 145 not. 148. 149. 172 not. VIII, 56. iuramentum firmatum, VII, 132.
- Conclavia** subterranea labyrinthi, II, 148. conclave subterraneum Nitocridis reginae, II, 100 not. conclave subter terram in templo Iovis Babylonico, I, 183.
- Concubitus** in propatulo, pecudum more apud populos Caucasum

- montem inhabitantes, I, 203. ap. Indos, III, 101. Promiscue cum mulieribus coeunt Massagetae, I, 216. Agathyrsi, IV, 104. Nasamones, IV, 172. Gindanes, c. 176 et Ausenses, IV, 180. cf. adn. ad IV, 172. vid. et supra *Coitus*.
- Condiendi* sacras bestias (II, 67 not.), mortuos triplex ratio apud Aegyptios, II, 86—90. idem mos apud Aethiopes, III, 24. vid. *Cadaver*.
- Coniacus* (*Κονιαῖος*), ex Conio fuit Thessaliae rex Cineas, V, 63, ubi vid. not.
- Coniurati* septem Persarum: III, 70 et Excurs. Vol. II. p. 676 seqq.
- Contadesdus*, fl. Thraciae, IV, 89 not. 90 not.
- Convicia* irritant iram, VII, 160.
- Copaïs palus* (*ἡ Κοπαῖς λίμνη*), in Boeotia, VIII, 135 not.
- Corcyra* (*ἡ Κέρκυρα*), insula a Corinthiis condita, III, 49 not. Periandri imperio subiecta, III, 42. Corcyraei (*οἱ Κερκυραῖοι*) cum Corinthiis perpetuam discordiam foveant, III, 48 not. seq. interficiunt Periandri filium, III, 53 not. in bello Xerxis astute a neutra parte stant, VII, 168 not. — res navalis: not. ad VII, 168.
- Coressus* in finibus Ephesiorum, V, 100 not.
- Corinthus* (*Κόρινθος ἡ εὐδαίμων*), III, 52 not. olim a Bacchiadis administrata, postea sub Cypselo tyranno et Periandro multis malis afflicta, V, 92. §. 2 not. Corinthii minime contemnunt opifices, II, 167 not. eorum thesaurus in templo Delphico, I, 14 not. 50. 51. IV, 162 not. inter Peloponnesi gentes maxime florent: not. ad IX, 28. Corinthii coloniam in Corcyram deducunt; postea sem-
- per Corcyraeis infensi, III, 49 not. cf. c. 53. inimicitias gerunt cum Samiis, III, 48 not. seq. Peloponnesios adv. Athenas proficiscentes deserunt, V, 75. et iterum prohibent, quo minus Athenae sub tyrannidem redigantur, V, 92 seq. — Atheniensibus in bello Aeginetico naves commendant, dono dare lege prohibiti, VI, 89 not. — in bello Medico cccc. mittunt ad Thermopylas, VII, 202. in pugna ad Salaminem aufugisse perhibentur, VIII, 94. cf. adn. et c. 59 et 61. strenue pugnant ad Mycalen, IX, 102. Corinthiae mulieres vestimentis a Periandro exutae, V, 92. Corinthia vestis simillima Doricae, V, 87. Corinthus mercaturâ et opificiis insignis, not. ad II, 167. IV, 180 not. re navali, VIII, 1 not. et not. ad IX, 28. in sociorum conventu primum locum occupat, V, 92. §. 1 not. *ὄφρονέεις* (de Acrocorintho) V, 92. §. 2. Corinthi regum series et aetas, V, 92. §. 6 not. Corinthi num Herodotus recitarit, Comm. §. 4 fin. (Vol. IV. p. 415). num infenso in Corinthios animo Herodotus scripserit: not. ad VIII, 94. IX, 28.
- Cornua* pecoribus ubi mature aut sero nascantur, IV, 29.
- Corobius*, purpurarius Cretensis, Theraeos in Plataeam ins. ducit, ibique solus relictus, a Colaeo Samio fame liberatur, IV, 151 seq.
- Corona* oleagina, Olympiorum praemium, VIII, 26 not. coronae in templis et in vestibulis amasiorum, VI, 69 not.
- Coronaei*, Thebanorum vicini, V, 79 not.
- Coros* deus, VIII, 77 not.

- Corsica** vel **Cyrnus**, I, 165 not. **Cor-**
sicani in Sicilia bellum gerunt,
VII, 165 not.
- Cortona** I, 57 not.
- Corvus**, Apollinis avis, IV, 15 not.
- Corycium** antrum (τὸ Κωρύκιον ἄν-
τρον), VIII, 36 not.
- Corydallus** Anticyrensis, VII, 214.
- Corys**, Arabiae fl., III, 9 not.
- Cos** (ἡ Κῶς), civitas Doriensium,
I, 144 not. **Coi** (οἱ Κῶοι), liber-
tatem nacti, VII, 164.
- Cotoneum** Aegyptiorum et Indd. II,
86 not. III, 47 not. III, 98. vid.
Gossypium.
- Cotys**, Asiae pater, IV, 45 not.
- Cranaspes**, Mitrobatis filius, una
cum patre ab Oroete caesus, III,
126.
- Cranai** dicti Athenienses, VIII, 44
not.
- Cranium** nullam suturam habens,
IX, 83 not. craniis parentum in-
auratis ~~Isedones~~ pro sacris va-
sis, IV, 26. et caesorum hostium
craniis pro poculis Scythae utun-
tur, IV, 65. Aegyptiorum, III, 12
not.
- Cranonius**, vid. **Diactorides**.
- Crastis** fluvius et **Crastia** Minerva,
V, 45 not.
- Crater** (vid. nott. ad I, 14) aeneus,
Croeso missus, a Samiis raptus,
describitur, I, 70. cf. III, 47.
crateres duo, aureus et argen-
teus, qui opus Theodori Samii,
a Croeso Delphis dedicati, I, 51.
crater in ostio Ponti, a Pausa-
nia dedicatus, IV, 81 not. crater
aheneus in Iunonis templo a Sa-
miis dedicatus, IV, 152 not. Ar-
golici crateres: not. ad IV, 152.
crateres Lesbii, IV, 61. crateres
a Gyge Delphos missi, I, 14 not.
- Crates** in struendis domibus I, 179
not.
- Crathis** (Κραθίς), Aegarum fl. per-
ennis, a quo Italicus fl. vocatus
est, I, 145 not. V, 45 not.
- Cratines**, Anaxilai pater, VII, 165.
- Cratinus**, Aminoclis pater, VII, 190.
- Cremni** (Κρημνοί), emporium palu-
dis Maeotidis, IV, 20 not. 110.
- Creston** (Κρηστὼν), urbs Thraciae,
I, 57 not. V, 3 not. **Crestonica**
terra (ἡ Κρηστωνική), VII, 124
not. VIII, 116. ἡ Κρηστωναίη,
VII, 127. incolae **Crestonaei** (Κρη-
στωναῖοι), V, 3 not. 5. VII, 124.
Crestoniatae (Κρηστωνιῆται), I,
57.
- Creta** olim a barbaris habitata, I,
173 not. ex ea Lycii oriundi, *ibid.*
instituta Cretica, *ibid.* **Cretenses**,
cur auxilium non tulerint Grae-
cis contra Persam, VII, 169—171.
ubi nonnulla de eorum migratione
et fortuna. De eorundem navi-
gatione, IV, 151 not. **Cretenses**
piratae, I, 2 not. — re navali
insignes, VII, 170 not. Sparta-
nis sunt legum auctores, I, 65
not. **Cretae** incolae antiquissimi,
not. ad I, 173. VII, 171 not. **Cre-**
tae mala a bello Troiano, VII,
171 not.
- Crex** avis, II, 76.
- Criminatio** qualis iudicatur a Grae-
cis, VII, 10. §. 7.
- Crinippus**, Terilli pater, VII, 165.
- Crisa**: not. ad VIII, 32.
- Crisaeus campus** (τὸ Κρισαῖον πε-
δίον), VIII, 32 not.
- Cristas** galeis imponere primi osten-
derunt Cares, I, 171 not.
- Critalla**, oppidum Cappadociae, VII,
26 not.
- Criticae** artis initia apud Graecos,
VII, 6 not. VII, 20. apud Heca-
taeum et potissimum apud Hero-
dotum, Comm. §. 10. Vol. IV.
p. 439.

Critobuli filia, Amasis uxor, II, 181.

Critobulus Toronaeus, VIII, 127.

Crius, Polycriti filius, VI, 50 not. circa eum et Cleomenem acta, *ib.* Atheniensibus traditus in custodiam, VI, 73.

Crius Aegineta, Polycriti pater, VIII, 92.

Crobyzi Thraces (Θρήνες οἱ Κροβύζοι), IV, 49 not.

Crocodili nomen II, 69 not. descriptio, II, 68 not. 69. 70. crocodili sacri, II, 69 not. 148. eorum sepulcra, II, 148. crocodilos Indus quoque fl. alit, IV, 44 not. crocodili Africae terrestres bicubitales, IV, 192 not. crocodilorum mumiae rariores, II, 69 not. crocodili per Aegyptum, II, 68 not. ova, II, 68 not. descriptio, II, 68 not. 69 not. lingua, II, 68 not. maxilla inferior, II, 68. cutis, II, 68 not.

Crocodilorum urbs Aegypti, II, 148 not.

Croesus, ex Mermnadarum familia, I, 7. Alyattis fil. ex Carica uxore, Pantaleontem fratrem rebellantem interficit, I, 92. annos xxxv. natus suscipit regnum Lydorum, et Ephesios invadit; deinde Iones et Aeoles in Asia subigit, I, 26. cf. c. 7. statim Iones insulanos adgressus, postea cum iis hospitium contrahit, c. 27. regnum Lydorum multis subactis populis augeat, c. 28 seq. — cum Aegyptiorum rege Amasi, et Babyloniorum Labynetio foedus init, I, 77. — Miltiadem, a Lampsacenis captum, liberat, VI, 37. eius cum Solone colloquium, I, 30—33 not. Excurs. II. p. 657. somnium de filio, c. 34. Adrastum, caede a se expiatum, cum filium invitatus oc-

cidisset, humaniter tractat, quamvis magno afflictus dolore, I, 35—45. Persarum crescentem timens potentiam, oracula varie consulit, I, 46 seqq. in consulendo Delphico oraculo ab Alcmaeone adiutus, hunc magno auri pondere donat, VI, 125. et multa magnifica donaria in Graeciam, et praecipue Delphos mittit, I, 50 not. seqq. cf. c. 92. V, 36 et VIII, 35. cum Lacedaemoniis, Graecorum potentissimis (cf. c. 53 et 56), foedus init, I, 69 seq. Cappadociae bellum infert, Astyagem a Cyro regno exutum, ad finem suum ulcisci cupiens, I, 73 seqq. Haly fl. Thaletis operâ traiecto, Syrios evertit, et cum Cyro ancipiti Marte pugnat, c. 75 seq. Sardes redit, proximo vere bellum renovaturus, c. 77. in Sardiano campo a Cyro victus, c. 79—81. Sardibus expugnatis, vivus captus, rogo impositus ab Apolline invocato servatur, c. 84—87. et not. ad I, 86. — Pythio mittit compedes, Gygis abavi crimen luens, I, 90 seq. cf. c. 13. a Cyro colitur, eique bonum dat consilium de Sardibus non diripiendis, I, 88 seq. not. et de rebellantium Lydorum vitae ratione permutanda, c. 155 seq. item in bello Massagetico de Araxe fl. traiciendo, c. 207. — a Cyro cum Cambyse fil. in Persiam remittitur, c. 208. in Aegyptum Cambysen sectatur, III, 14. eumque scite adulatus, III, 34. desipientem vero admonens, mortem aegre effugit, III, 36. Croesi filius, mutus, I, 34. 38. cf. not. quando vocem ruperit, I, 85. Croesi tempora, I, 26 not. I, 45 not. I, 30 not. I, 86. I, 92

- Crophi* (Κρῶφι), Aegypti mons, II, 28 not.
- Crossaea* regio, VII, 123 not.
- Croton* (Κρότων), urbs, III, 136. 137. Crotoniatae (Κροτωνιῆται), genere Achaei, VIII, 47 not. eorum cum Sybaritis bellum, V, 44 seq. Crotoniatae medici dicti primi, secundi Cyrenaei, III, 131 not. 129.; victores in ludis Olympicis: not. ad VIII, 47.
- Crucis* supplicium, III, 125 not. coll. 132. VI, 30. VII, 238. 194 not.
- Ctesias* Herodoti opus novit: Vol. IV. p. 457. cum Herodoto consentit: III, 1 not. dissentit: Vol. IV. p. 479. not. ad III, 2. 15. 24. 61 not. III, 150 not. 153 not. VI, 117 not. VII, 4 not. Herodoti obrectator: Vol. IV. p. 479 (Comment. §. 16); Ctesiae dialectus ibid. §. 14. p. 458. Ctesiae sententia de Croeso I, 88 not. de Tyri originibus I, 95 not. de Medorum regno: Vol. I. p. 844.
- Cubi* in ludis vett., I, 94 not. Cubi significatio tesseraria, II, 122 not.
- Cubitus* sex constat palmis, II, 149. cubiti regii mensura, I, 178. coll. VII, 36 not. VII, 117 not. cubitus Aegyptius Samio par, II, 168 not.
- Culicum* vis ingens apud Aegyptios palustres et contra eos ab Aegyptiis excogitata, II, 95 not.
- Cuma*, VIII, 130. vid. *Cyma*.
- Cuneatae* literae: not. ad IV, 87. 91.
- Cunctatio* utilis, VII, 10. 60.
- Cuniculi* hostiles aere deprehensi, IV, 200.
- Cuphagoras*, Epizeli pater, VI, 117.
- Curium* (Κούριον), urbs Cypri, V, 113 not. Curienses (οἱ Κουριέες), Argivorum coloni, V, 113.
- Currus* bellici, V, 113. currus sacer Iovis in Xerxis exercitu, VII, 40 not. 55. quomodo amissus, VIII, 115. curru ad sacra vehuntur sacerdotes, I, 31 not. currus dono datur Themistocli a Spartanis VIII, 124 not.
- Cursores* publici, VI, 105 not. 106 not.
- Cute* caesorum hostium capita nudant Scythae, IV, 64 not. cutem distinctam habere pulchrum, V, 6 not.
- Cyaneas* insulas olim errabundas Graeci perhibent, IV, 85 not.
- Cyaxares*, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex, rem militarem melius ordinat; Scythas exules, primum benigne receptos, dein aspere tractat; per eosdem bello implicatur cum Alyatte, Lydiae rege, I, 73 not. seq. cf. c. 16. Ninum circumsidet, mox magno Scytharum agmine obruitur, I, 103 seq. Assyrios subigit; anni regni, c. 106 not. mors, I, 106 not. eius aetas, I, 106 not.
- Cybebes* templum Sardibus concrematum, V, 102 not.
- Cybeles* sacra, IV, 76 not.
- Cyberniscus* Lycius, VII, 98.
- Cyclades* insulae, V, 30. 31 not. VII, 95 not.
- Cydippa*, Anaxilai uxor, Terilli filia, VII, 165. Bitonis mater, I, 31 not.
- Cydonia*, in Creta condita a Samiis, III, 44. 59 not.
- Cydrara*, oppidum in Phrygiae finibus, VII, 30 not.
- Cyllestes*, panes Aegypt., II, 77.
- Cyllyrii*, Syracusanorum quondam servi, dominos eiiciunt, VII, 155 not.
- Cylon* Atheniensis, eiusque turbae, V, 71 not.
- Cyma*, civitas Aeoliae (ἡ Κύμη τῆς Ἀιολίδος), I, 149 not. 157. V, 123.

- VII, 194. vocata etiam Phriconis, I, 149. a Persis capta, V, 123. Cymae hiemat classis Xerx., VIII, 130. Cymaei (οἱ Κυμαῖοι), oraculum consulunt de reddendo Pactya, I, 157 seqq. Pactyam in Chium deportant, I, 165. tyrannum suum vivum dimittunt, V, 38.
- Cymaeus** Aristagoras, IV, 138.
- Cynaegirus** Euphorionis fil., ei navem adversariam prehensanti manus securi abscinditur, VI, 114 not.
- Cyneas**, Philagri pater, VI, 101.
- Cynetes** (οἱ Κύνητες), postremi Europae habitatores ad occidentem, IV, 49. vid. not. Cynesii iidem vocantur, II, 33 not.
- Cyniscus** appellatur a nonnullis Zeuxidamus, VI, 71.
- Cyno**, sive Spaco, Mitradatis, bubulci Astyagis, uxor, I, 110. Cylum in montibus exponendum servat et nutrit, I, 112 seqq. Cyno, semper in ore Cyri, I, 122.
- Cynocephali** (οἱ κυνοκέφαλοι), pop. in Africa, IV, 191 not.
- Cynosarges**, Herculis templum et ludus, V, 63 not. VI, 116 not.
- Cynosura**, ins. haud longe a Salamine, VIII, 76 not. seq.
- Cynurii** videntur Iones esse in Diores mutati, VIII, 73 not.
- Cypria** carmina Homeri non sunt, II, 118 not.
- Cyprus** primum ab Amasi capta, II, 182 not. Persis tributaria, III, 91. Cypriorum virgines prostituuntur in templo, I, 199. Cyprii se dedunt Cambysi, III, 19 not. eorum bella et defectiones a Persis, V, 104 seqq. in servitutem redacti, V, 116. eorum armatura, VII, 90 not. eorum variae gentes unde sint, *ib.* Cyprus commercium habuit cum Cyrene, IV, 162 not.
- Cypri** claves (Κληῖδες τῆς Κύπρου), promontorium, V, 8.
- Cypselus**, Eetionis fil., 114. V, 92. a quo Cypselidae oriundi, VI, 128. Periandri pater, I, 20. Bacchiades pellit, V, 92. §. 2 not. Corinthiorum tyrannus, V, 92. §. 2 not. Cypseli cista, V, 92. §. 4 not. nomen, V, 92. §. 2. 4 not. gens, VI, 128 not. quomodo regno potitus, V, 92. §. 5 not. quomodo tractarit Corinthios, V, 92. §. 5 not. iudicium de Cypselo: *ibid.*; tempus, V, 92. §. 6 not.
- Cypselus**, Miltiadis pater, VI, 35.
- Cyraunis** (Κύραυνις), ins. Libyae; lacus in ea auri ramenta profert, IV, 195 not.
- Cyrene** circumflua, IV, 164. Cyrenen, quam non diripuerant, cum esset occasio, frustra adoriuntur postea Persae, IV, 203 not. Cyrenaica regio (ἡ Κυρηναίη χώρα). triplex messis tempus in se continet, IV, 199 not. Cyrenae regio amoenissima ac fertilissima, nunc sterilis: IV, 150 not. 159 not. IV, 199 not. agricultura florens, IV, 198 not. Cyrene conditur, IV, 155 not. 156 not. 157 not. 158 not. (nomen urbis et tempus). Apollinis fons et templum, IV, 158 not. — Iovis cultus, IV, 203 not. Cyrenes coloni qui fuerint, IV, 159 not. respublica qualis, IV, 161 not. 164 not. regum series, IV, 163 not. amicitia cum Cnidiis, IV, 164 not. amicitia cum Cypro, IV, 162 not. senatus s. βουλή, IV, 165 not. incolae arte equestri et curuli insignes, IV, 170 not. 180 not. vini ferax, IV, 199 not. Cyrenem pervenit ipse Herodotus

- navi advectus: Comment. § 7. Vol. IV. pag. 426 seq.
- Cyrenaei** (οἱ Κυρηναῖοι), III, 13. 91. IV, 150 seqq. eorum reges et historia, IV, 154 seq. agro Libyes exuunt, et Aegyptios magna adficiunt clade, IV, 159. cf. III, 161. postea cladem ab Afris accipiunt, IV, 160. oraculum consulunt de rebus suis administrandis, IV, 161 not. — Cambysi se dedunt, III, 13 not. III, 91 not. eorum amicitia cum Samiis, IV, 152 not. 162 not. Cyrenaei medici secundi sunt, ut Crotoniatae primi, III, 131. Cyrenaeorum narratio de Nili fontibus, II, 32. Cyrenaeae feminae bovem superstitione observant, IV, 186 not.
- Cyrnus** insula (i. e. Corsica, ἡ Κύρνος) in qua Alalia civitas a Phocaeensibus condita, I, 165 not. seqq. incolae Cynii (vel Corsicani, οἱ Κύρνιοι), in Sicilia bellum gerunt, VII, 165.
- Cyrnus**, Carystiae regionis oppidum (Κύρνος τῆς Καρυστίνης), IX, 105 not.
- Cyrnus** heros, I, 167 not.
- Cyrsilus**, IX, 5 not.
- Cyrus**, pater Cambysis, Cyri patris, I, 111.
- Cyrus** Persa, I, 120. VII, 11. triplex de Cyro fama I, 95 not. Cyri nomen I, 114 not. eius parentes, avus etc. I, 75. 95 not. 107. 108. de vera Cyri origine, I, 95 not. simulacrorum osor, I, 183 not. I, 111. mulus oraculo (I, 55 not.) dictus, quia Semimedus et Semipersa, I, 91 not. Harpago traditur interimendus, et miro modo servatur, I, 109 seqq. educatur ab uxore bubulci, I, 113. cur a cane educatus dicatur, I, 122. regia indoles quomodo eni-
- tuerit in puero, I, 114. a materno avo Astyage agnitus, I, 116. mittitur ad veros suos parentes, I, 122. ad ultionem de Astyage capiendam ab Harpago excitatus, I, 123. 124. callido invento Persas ad defectionem a Medis impellit, I, 125 not. seqq. Astyagen regno exuit, I, 46. 127—129. eumque bello victum captumque tenet, I, 73. at nullo afficit malo, I, 130. — subacta superiore Asia, I, 130, cum Croeso (cf. I, 46.) Cappadociam invadente, I, 73 seqq. proelio contendit aequo Marte, I, 75 seqq. Sardes obsidet, I, 79—81. et expugnat, I, 84. Croesumque vivum capit, I, 83. 85. et e rogo mirifice servatum maxime colit, I, 88 seq. eiusque consiliis utitur, I, 89 seq. 155 seq. 207. Ionibus fabulam narrat, I, 141. Lacedaemoniis, ne Ioniam laedat, vetantibus contemptim respondet, I, 153. Cyrus Babylois, Bactriis, Sacis atque Aegyptiis bellum inferre cogitat, I, 153. de Lydis rebellantibus gravem profert sententiam, I, 155. — Smerdi mago aures amputat, III, 69. adv. Labyretum, Babyloniae regem, profectus, I, 188. Babyloniam expugnat, I, 190. 191. adv. Massagetarum expeditionem parat, I, 201. coll. 204. Araxe traiecto, I, 207, post proelium acerrimum a Tomyri regina victus occisusque, I, 214 not. coll. not. ad I, 205. tempus regni I, 214 not.; sepulcrum I, 215 not. Cyri iudicium de fertiliori terra Persis adsignanda, IX, 122. Cyrus a suis pater nominatus, III, 89 not. laudatur, III, 169. coll. c. 34. ipse divina se credidit sorte natum, I, 126. 204.

Cythera, ins. Argivorum ditionis, I, 82 not. VII, 235 not. templum habet Veneris Coelestis ex Ascalone, I, 105 not. eam conducibilis Lacedaemoniis obrui quam exstare, VII, 235 not.
Cythnus insula, VII, 90 not. VIII, 67. Cythnii in classe Graecorum ad Salaminem, VIII, 46 not.
Cytissorus, Phrixo genitus, VII, 197 not. eius posteriorum calamitas, *ibid.*
Cyzicum, urbs Propontidis, IV, 14 not. 76. VI, 33 not. Cyziceni (ὁὶ Κυζικηνῶν), Oebari Persae se dedunt; eorum festum in honorem matris deorum, IV, 76 not.

D.

Daci s. Getae, IV, 93 not. I, 125 not.
Dadicae pop., III, 91 not. eorum in Xerxis exercitu dux et armatura, VII, 66.
Daedalus vestigat Minos, VII, 170.
Dai nomades, Persarum gens, I, 125 not.
Damasithymus, Candaulis fil., dux in classe Xerxis, VII, 98. Calyndensium rex demersus ab Artemisia, VIII, 87.
Damastes, Hellanici discipulus: Vol. IV. p. 434.
Damasus Sirites, Amyridis fil., VI, 127 not.
Damiae et Auxesiae simulacra, V, 82 not. 83 not.
Damiatinum (Nili) ostium: Vol. I. p. 853.
Danaë, Acrisii filia, Persei mater, I, 91. VI, 53. VII, 60. 150.
Danaus et Lynceus, Chemmitae, II, 91 not.
Danaus, Archandri socer, II, 98.
Danai filiae Thesmophoria ex Aegypto adferunt, II, 71. templum Minervae, quod Lindi est, extruxerunt, II, 182.
Danai et *Xuthi* in Peloponnesum adventus, VII, 94.
Danubius, nomen, IV, 48 not. Vid. *Ister*.
Daphnae Pelusiae (Δάφναι αὐτὴ Πηλουσίαι), in Aegypto, II, 30 not. 107.
Daphnephoria, not. ad V, 59.
Daphnis Abydenus, IV, 138.
Dardanus urbs, V, 117 not. contermina Abydo, VII, 43.
Dardani, I, 189 not. ubi vid. not.
Darici, IV, 166 not. VII, 28 not.
Daritae, pop. Asiaticus, III, 92 not.
Darius, ex Achaemenidarum familia, Hystaspidis fil., Persidis praefecti, I, 209 seq. III, 70. VII, 11. ubi eius stemma. — *Darius* idem sonat quod ἐργέτης, i. e. coërcitor, VI, 98 not. et *Excurs.* Vol. II. p. 680. Cambysis quondam satellites in Aegypto, III, 39. hoc mortuo, ex Perside veniens cum sex nobilibus Persis adv. Magum coniurat, III, 70 not. seqq. eoque interfecto pro monarchia constituenda sententiam fert, III, 82. per equi hinnitum rex designatus Persarum, III. 84—87 et 88 not. universum imperium, in xx. satrapias distribuit, et tributa ordinat, III, 89 seqq. not. cf. c. 117. — reditus eius et auri thesaurus, III, 95 seq. ex auro purissimo monetam procudit, IV, 166 not. — Persae eum κάπηλον, i. e. institorem, nominant, III, 89 not. Oroeten, Sardibus praefectum (cf. III, 120 seq.) rebellantem necandum curat, III, 126—128. Sylosontem, Polycratis fratrem, per Otanem in Sami imperium restituit, III, 139—141. coll. c. 144 seqq. fos-

sam ex Nilo in Arabicum sinum ducit, IV, 39. cf. II, 158. ante Vulcani templum Memphi statuas sibi poni frustra iubet, II, 110. adv. Babylonios rebellantes ducit, et Babylonem diu obsessam tandem per Zopyri dolum capit, et muros portasque diruit, III, 150—160; ibi pecuniarum spe frustratus, sepulcro Nitocridis aperto, I, 187, aureae Iovis Beli statuae insidiatur, I, 183. magna Asiae parte per Scylacem detecta, Indos subigit, IV, 44, nec tamen omnes, III, 101. luxato pede a Democede sanatus, III, 129. hunc cum xv. nobilibus Persis ad Graeciae oras specularandas mittit, III, 135 seqq. coll. c. 133. expeditionem in Scythas suscipit, IV, 1. 83 seqq. tempus expeditionis, IV, 7 not. et Excurs. Vol. II. p. 712. not. ad V, 1. causa expeditionis, IV, 1 not. et Excurs. Vol. II. p. 710 seq. IV, 83 not. IV, 118 not. Bosporum ponte iungit per Mandrocle Samium, c. 85—87. 88 not. Istrum transgressus, Ionibus pontem custodiendum relinquit, c. 97 seq. per miras Scytharum ambages frustratus, vel proelium vel deditionem poscit ab Idanthyrso rege, qui ingenue respondet, c. 120 not.—127. deinde noctu abit ad Istrum, c. 134 seq. et traiecto fluvio, Megabazum in Thracia relinquens, in Asiam redit, IV, 140—144. quousque venerit, IV, 122 not. Darius castella apud Scythas extruxit, IV, 124 not. Paeones per Megabazum subigit et in Asiam abducit, V, 12 seq. bene de se meritos remuneratur et maxime colit, III, 140. 160. IV, 143. V, 11. coll. VI, 30. VII,

194. Sardibus incensis, V, 101. Atheniensibus iratus, Histiaeum ad Iones recuperandos dimittit, V, 105 seqq. causa expeditionis a Dario in Graeciam susceptae, V, 97 not. a Macedonibus poscit terram et aquam, V, 17. et a Graecis, VI, 48. qui legatos in barathrum et puteum praecipitant, VII, 133. adv. Athenas et Eretriam Mardonium mittit, VI, 43. et postea Datin et Artaphernen, VI, 94. qui pugnâ Marathoniâ victi, VI, 111 seqq. coll. VII, 10, in Asiam revertuntur, VI, 118. iratior Atheniensibus, VII, 1. novam adversus Graeciam et rebellantes Aegyptios expeditionem parat, et Xerxem fil. successorem regni nominat, VII, 1—3 not. deliberat cum Persis de bello Graecis inferendo, not. ad VII, 1. at mox diem supremum obit, c. 4. statua eius equestris, III, 88. Darii animus gratus beneficiorumque memor, VI, 30 not. VI, 41 not. VII, 194. numos primus cudit, III, 96 not. IV, 166 not. Darii filii: not. ad III, 88. Darius e Gobryae filia ante regnum tres genuerat filios, quorum natu maximus Artabazanes solus memoratur, VII, 2 not. Rex declaratus Cyri filias, Atossam et Arystonem, eiusdemque neptin Parmyn, et Otanis fil. Phaedi-mam in matrimonium ducit, III, 88. ex Atossa ei quattuor filii nati: Xerxes, VII, 2. Hystaspes, VII, 64. Achaemenes, III, 12. VII, 97 et Masistes, VII, 82. ex Artystone, quam praecipue diligebat, Arsames, VII, 69. et Gobryas, c. 72. ex Parmye, Ariomardus, VII, 78. Deinde ex Phragtaguna, Artanis fratris filia, sus-

- cipit Abrocomen et Hyperanthen, VII, 224. Memoratur etiam fil. Darii Ariabignes, matre non nominata, VII, 97. VIII, 89. cf. not. ad III, 88 de Darii uxoribus.
- Darius II.*, Xerxis fil., Artayntam uxorem ducit, IX, 108.
- Dascyleum* (*Δασκυλείον*), urbs Bithyniae, III, 120 not. 126. VI, 33.
- Dascylus*, Gygis pater, I, 8 not.
- Datis* Medus, contra Athenas missus a Dario, VI, 94. revocat Delios metu fugientes, VI, 97 not. Marathoniam pugnam victus in Asiam profectus, VI, 118. visionem in somniis videt, ibid. eius filii, VII, 88. Datis, nomen, not. ad VI, 94.
- Datus* vel *Datum*, oppidum Edonorum, IX, 75 not.
- Dauliorum* oppidum incensum, VIII, 35 not.
- Daurises*, Darii gener, V, 116. adv. Cariam tendit; ibique interfectus, V, 121.
- Dea* mater (Ceres), VIII, 65 not.
- Declea*, Atticae pagus, IX, 15 not. 73. non vastata a Lacedaemoniis in bello Peloponnesiaco: not. ad IX, 73. incolis Decelensibus (*τοῖσι Δεκελειῶσι*), ob Tyndaridis olim praestitam operam honos tributus a Lacedaemoniis, IX, 73.
- Decelus*, oppidi conditor, IX, 73.
- Decima* redemptionis captivorum consecrata, III, 57 not. V, 77 not. decima pecuniarum ex praeda diis dedicata, IX, 81. V, 77 not. VII, 132. IV, 152.
- Defectio* solis, vid. *Eclipsis*.
- Deioces*, Phraortis fil., I, 16. 73. 96 not. vir sapiens et iuris dicendi peritus, I, 96. callido usus consilio, rex Medorum declaratus, Ecbatana condit, I, 96—98. in exercenda iustitia severus, res imperii ordinat, I, 99 seq. eius mors et anni regni, I, 102 not. *Deioces* habetur *Dschemschid*, I, 96 not. et Vol. I. p. 845.
- Deiphonius*, Euenii fil., Apolloniata, IX, 92.
- Deliberatio* Persarum de rebus maxime seriis inter pocula, I, 133 not.; Darii cum Persis, VII, 1 not.
- Delii* de Hyperboreis maxime fabulantur, IV, 33 not. fugientes ex insula a Persis revocati, VI, 97. *ἱεροὶ* vocantur ob insulae sanctitatem, VI, 97 not.
- Delium*, Thebanorum opp. VI, 118 not. IX, 15 not.
- Delphi* (ὁ *Ἄελφοι*), I, 51. VIII, 37 not. urbs Pytho (*Πυθώ*), I, 54 not. ad Delphos missa donaria a Gyge, I, 14. a Croeso, I, 50—52. 92. apud Delphos primus quis munera posuerit, I, 14. Croeso Lydisque perpetuum civitatis ius Delphenses deferunt, I, 54. oraculum pro se et Graecia consulunt, VII, 178. exercitum formidantes Xerxis, urbem deserunt, VIII, 36 not. barbaros a deo suo male affectos caedunt, c. 37 not. seq. Delphicum oraculum, I, 46. verax repertum a Croeso, I, 48 etc. vid. *Oraculum*. Delphici oraculi maxima auctoritas apud Diores Spartanosque, V, 42 not. Delphici templi antistites, VIII, 36
 ibi-
 , 50
 ibi-
 II,
 du-
 .
 49,
 50.
 51

Delubrum Latonae ex uno lapide confectum in Buto oppido, II, 155 not. aliud tale delubrum describitur, II, 175. delubrum Iovis sub fago conditum Dodonae, II, 56. Protei regis Aegyptiorum Memphi, II, 112. Phylaci et Autonoi apud Delphos, VIII, 39. vid. *Templum*.

Delus ins., IV, 33—35. (ibi orbiculatus lacus, II, 170 not.) expiata a Pisistrato, I, 64 not. tremit, antea inconcussa, VI, 98 not. Graecis aliquando navigandi terminus, VIII, 132 not. Deli diu sedebant Graeci in bello Persico, IX, 90. cf. VIII, 133. Apollinis et Dianae locus natalis, VI, 97 not.

Demaratus Corintho migrat in Italiam, V, 92. §. 5 not.

Demaratus, Aristonis fil., rex Spartaee, ex matre natus, quae ex foedissima olim puella formosissima evaserat, VI, 61 seq. a patre primo spurius iudicatus, mox vero agnitus, ob populi vota *Δημάρετος* nomen accipit, c. 63 not. cf. c. 65. VII, 3 not. — Olympicā victoriā inter Spartanos clarus, VI, 70 not. Cleomenem, nullā discordiā antea alienatus, in expeditione contra Athenas deserit, V, 75. eumque in Aegina absentem calumniatur, Aeginetis quidem non favens, VI, 50 seq. cf. c. 61 et 64. per Cleomenis machinationes a Leotychide, non esse fil. Aristonis iurante, regia exutus dignitate, c. 65 seq. et probro affectus, matrem testatur, ut quo patre natus sit dicat, c. 67—69. ad Darium fugit, c. 70. Xerxi de successione regni consilium dat, VII, 3 not. de Persarum expeditione in Graeciam Lacedaemonios miro modo certio-

res facit, VII, 239. — Xerxi laudat Graecorum disciplinam, et praecipue Spartanorum, VII, 101 not.—104. disserit cum rege de Spartanis ad Thermop. comam pectentibus, c. 209. Xerxi consilium dat de Cythera ins. occupanda; hospes ab illo magnopere cultus, c. 234—237.

Demarmenus, pater Prinetae, V, 41 et Chilonis, VI, 65.

Democedes, Calliphontis fil. Crotoniata, medicus, III, 129 not. primarios superat medicos, III, 131. publice a Polycrate conductus, *ibid.* cf. not. in servitutem Oroetae venit, c. 125. postea Susa abductus Darium sanat, 130 not. et magno honore afficitur c. 130 not. seq. 132. Atossa regina persanata, Dario veniam dante revisendi patriam, fidem fallit, c. 133—137. Pythagoricae scholae addictus: not. ad III, 137.

Democratiam laudat Otanes, III, 80 not. cf. VI, 43. improbant Megabyzus et Darius, III, 81. 82. eam constituit in Ionia Mardonius, VI, 43.

Democritus, vir illustris, et Naxiorum trierarcha, VIII, 46 not.

Democritus, philosophus Ionica dialecto utitur: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 459.

Demonax, a Mantinensibus missus Cyrenaeorum res ordinat, IV, 161 not.

Demonous, Penthyli pater, VII, 195.

Demophilus, Diadromae fil., Thespiensium dux ad Thermopylas. VII, 222.

Dens Hippiae tussi excussus evanescit: et quid hac re portentum, VI, 107. dentes in maxilla concreti, IX, 83 not. dentes elephan-

- torum, III, 97 not. dentium medici in Aegypto, II, 84 not.
- Depositum* omnino reddendum, VI, 86 not.
- Dersaei*, Thraciae pop., VII, 110 not.
- Derusiaei*, Persarum gens, I, 125.
- Deserta* Indiae (Cobi), III, 98 not. III, 102 not. IV, 40 not. *deserta* Scythiae, IV, 22 init. not. 23 not. *deserta* Saharae, IV, 181 not.
- Detractio* res deterrima, VII, 10. §. 7.
- Deucalion* rex, I, 56 not.
- Deus* (θεός), a Pelasgis nominatus a κόσμῳ θεῖναι τὰ πάντα πρήγματα, II, 52 not. dei providentia vere sapiens, III, 108 not. in humanis quoque rebus regundis, VIII, 13. socordibus infestior, VIII, 60 not. quae fieri vult, nemo avertere potest, IX, 16. at sortem fato destinatam effugere etiam deus non potest, I, 91 not. Comm. §. 12. Vol. IV. p. 453. eminentia amat truncare, VII, 10. §. 5 not. magna mala civitati aut populo imminetia ante significare solet, VI, 27. cf. VII, 57. tentare deum atque rem ipsam peragere, perinde est, VI, 86. §. 3. cf. I, 159. deos nemo latet in sceleribus, VIII, 106. Herodoti sententia de diis rebusque divinis, Comment. §. 12. Vol. IV. p. 449 seqq. deorum vindictam nemo effugere potest: Comm. §. 12. *ibid.* Vid. *Fatum*.—Deorum invidia. Comm. §. 12. Vol. IV. pag. 450 seq. τὸ θεῖον φθονερόν, III, 40. I, 32 not. νέμεσις ἐκ θεοῦ, I, 34. cf. II, 169. IV, 205. VIII, 106 not. ὁ θεός φθονήσας, VII, 10. §. 5. VIII, 109. ὁ θεός φθονερός, VII, 46. deorum ira in nepotes extenditur, VII, 137 not. coll. I, 91 *ibiq.* nott. VI, 86. §. 3 not. VII, 134 not. Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 451 not. hinc dii insidias struunt mortalibus, quo eos in perniciem agant. Comm. §. 12. *ibid.* p. 451. II, 120 coll. IX, 91. IV, 79 coll. II, 161. invidiam excitant vindictae nimis atroces, IV, ult. cf. VIII, 106. de deo impia cogitatio Apriae, II, 169. deorum omnia fere nomina ex Aegypto Pelasgis adlata, II, 50 not. 52. et duodecim deorum cognomina, II, 4, 43. quibus sacra faciunt Athenienses, VI, 108. eorum ara Athenis, II, 7 not. deorum generatio ab Homero et Hesiodo Graecis condita, II, 53, ubi vid. not. deus, cui nomen edere nefas, cf. II, 170. ab Aegyptiis plangitur, II, 132. deus Geta- rum, Zalmoxis vel Gebeleizis nominatus, IV, 94. cf. not. dii Persarum, I, 131 not. Aegyptiorum (tres ordines) II, 43 not. 46 not. 145. Arabum, III, 8. Libyum, IV, 188. Scytharum, IV, 59. Thracum, V, 7. Χθόνιοι, VI, 133. per deos regiones iurare apud Persas, III, 65. V, 106. per deos Graeciae praesides, V, 92. cf. VI, 68 et IX, 90. per regiones Lares ap. Scythas, IV, 68. dii regn- runt in Aegypto, II, 144. 145. deos externos hastis expellunt Caunii, I, 172.
- Diacrii* in Attica civitate, I, 59 not.
- Diactorides*, pater Eurydames, uxoris Leotychidis, VI, 71.
- Diactorides*, Cranonius, unus e pro- cis Agaristae, VI, 127.
- Diadromes*, Demophili pater, VII, 222.
- Diana*, Aegyptia, II, 59 not. Osi- ris s. Dionysi filia, II, 156. eam Cereris filiam unde fecerit Ae- schylus, *ibid.* et *adn.* Bubastis ab Aegyptiis dicta, *ibid.* et 137.

- Dianae** templum Sami, III, 48 not. in Artemisio littore, VII, 176. Buto, II, 155. templum maxime memorabile in Bubasti urbe, II, 137 seq. oraculum, II, 83. festum Bubasti celebratum, II, 59 seq. apud Brauronem, VI, 138 not. Sami institutum, III, 48. Dianae Orthosiae s. Orthiae ara, IV, 87 not. Dianae reginae festum celebrant Thraciae mulieres et Paeonicae, IV, 33 not. coll. V, 7. Dianae urbem suam dedicant Ephesii, I, 26 not. Diana Aegyptiorum, II, 59 not. Taurica s. Tauropolos, IV, 103 not. coll. IV, 145 not. Thracum, V, 7 not. IV, 35. *χρυσάορος*, VIII, 77 not.
- Dicaea** urbs Thraciae ad Bistonidem lacum, VII, 109 not.
- Dicaeus**, Theocydis fil., Atheniensis, exul, apud Medos illustris, quaedam sibi visa portenta narrat, Demaratum testem citans, VIII, 65 not.
- Dictynnae** templum Cydoniae a Samiis structum, III, 59 not.
- Dictys**, animal, IV, 192.
- Didymis** oraculum a Persis spoliatum, VI, 19 not. vid. *Branchidae*.
- Dienecis** Spartani virtus ad Thermopylas et eius dictum, VII, 226.
- Dies** repente nox factus, I, 47. 103. VII, 37. certo die non egrediuntur Lacedaemonii ad bellum, VI, 106 not. diei natalis observatio apud Aegyptios, II, 42. apud Persas, I, 133 not. a rege splendida coena colitur, IX, 110 not. diei duodecim partes vel horae a Babyloniis inventae, II, 109. cf. VIII, 9. 14. dies varii in vita humana, I, 32. iter diurnum, IV, 86. 101 not. V, 53. II, 9. navigio confectum, IV, 86. dies ccclx. annum conficiunt, I, 32, ubi vid. not. II, 4. III, 90. apud Aegyptios vero ccclxv. II, 4 not.
- Digit** ad computandum adhibiti, VI, 63 not.
- Dindymene** mater, I, 80 not. eius mons *ibid*.
- Dinomenes**, Gelonis pater, VII, 145.
- Diodorus** Siculus Herodoti opus novit in libros novem divisum: Comment. §. 13. Vol. IV. p. 457.
- Diomedis** *ἀριστεία* citatur ex Iliade, II, 116 not.
- Dione** (Venus) II, 57 not.
- Dionysius** Phocaeensis, classis Ionium dux, eiusque ad Iones oratio de classiariorum exercitatione, VI, 11 et seq. post cladem Ionium Siciliam petit et piraticam exercet, VI, 17.
- Dionysius** Halicarnassensis in rebus divinis similem Herodoto sententiam profitetur: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 450.
- Dionysophanes** Ephesius, IX, 84.
- Dionysus** Bacchicus, IV, 79 not. vid. *Bacchus*.
- Dioscuri**, VI, 127. VIII, 122 not. et not. ad II, 146. eorum nomen Aegyptiis ignotum, II, 43. 50 not.
- Dipaeenses**, IX, 35 not.
- Dipodes** mures, IV, 192 not.
- Dirae** in capita victimarum apud Aegyptios, II, 39. Cambysis, III, 65. cf. c. 75. Phocaeensium, I, 165.
- Dithyrambus**, Harmatidae fil., VII, 227.
- Dithyramborum** auctor, Arion Methymnaeus, I, 23 not. dithyrambica poësis, I, 23 not.
- Divinatio** e victimis, II, 58 not. ex igne, VIII, 134 not. Aegyptiorum, II, 83 not. Nasamonum, IV, 172. Scytharum, IV, 67 not. divinam rem curare maximi faciebant Lacedaemonii, V, 63. cf. VII, 206. IX, 7. de divinatione quid

- statuerit Herodotus: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 454 seq.
- Divinitatis solers prudentia erga homines*, III, 108 not. cf. VIII, 13.
- Dium* (Δῖον), urbs in monte Atho, VII, 22 not.
- Doberes*, pop. Paeoniae, V, 16 not. VII, 113 not.
- Dodecarchia* (in Aegypto), II, 147 not.
- Dodona*, II, 52. 57. Dodonaei, IV, 33. Dodonaeorum oraculum, I, 46 not. II, 52 not. 55 not. IX, 93. Dodonaeorum prophetissae (IV, 33 not.) II, 55 not. Dodonaeae columbae, *ibid.* et c. 57 not.
- Dolia* argentea Delphos a Croeso missa, I, 51. dolia figlina in aridum Syriae tractum deportata. III, 6 not.
- Dolonci Thraces* (Δόλογχοι), ab Absinthiis bello vexati, oraculum consulunt, VI, 34 not. Miltiadem regem creant, VI, 35 seq.
- Dolopes* Medo terram et aquam dant, VII, 132 not. in Xerxis exercitu, c. 135.
- Domus* subterraneae Aethiopum, III, 97. lignae Geloni, Budinorum opp.. IV, 108. Sardibus ex arundine constructae, V, 101. portatiles ex caulibus compactae apud Libyes Nomades, IV, 190. ex salis grumis exstructae, IV, 185. domos non possident Indi nonnulli, III, 100. cf. *Aedificium*.
- Domestica* mala Psammeniti maiora quam ut ea deflere possit, II, 14.
- Dona* ad Aethiopes explorandi gratia missa, III, 20 seqq. dona Graecorum Aegyptum incolentium ad templum Delphicum instaurandum missa, II, 180. dona Democedi medico ab rege et uxoribus data, III, 130 not. dona ei, qui primus muros Sardium ascenderit, pollicetur Cyrus, I, 84. — donam Persicum est exercitus, IX, 169. dona muliebria, IV, 162. dona regibus orientalibus tributis loco data, III, 80 not. dona a Persarum rege quotannis tributa, not. ad VII, 106.
- Donaria* Delphos missa a Gyge, I, 14. ab Alyatte, I, 25. a Croeso, I, 51 seq. 92. a Rhodopi meretrice, II, 135. donarium Midiae Delphos missum, regia sella, I, 14. Lacedaemoniorum, I, 51. donarium Arionis apud Taenarum. I, 25. donaria diversis in templis a Croeso consecrata, I, 92. ad Graecorum templa ab Amaside missa, II, 182 cf. c. 180. donaria Pheronis, II, 111. donaria diis missa a Graecis ex praedis Persicis exempta, IX, 81. donaria in templo Delphico cognovit Xerxes, VIII, 35.
- Dorcadès*, IV, 192 not.
- Dores*: eorum origines, I, 56 not. multas et insignes civitates habent in Peloponneso, VIII, 73 not. migrationes varias suscipiunt, I, 56 not. cf. VIII, 31. eorum duces origine Aegyptii, VI, 53. Dorienses et Iones gentem Caricam ex insulis eiiciunt, I, 171. Dorum quattuor expeditiones in Atticam, V, 76 not. cf. c. 62 seqq. prima expeditio, quam Lacedaemonii Dorienses in Asiam suscipiunt, III, 56. Dores in Asia habitantes a Croeso subacti, I, 6. 28. Pentapolin incolentes nuncios Sardes mittunt ad Cyrum, I, 141. 144 not. eorum sacra communia, I, 141 not. in classe Xerxis militant, VII, 93 not. Dorienses Epi-

- daurii, I. 146 not. Dorum tribus s. φυλαί. V, 68 not. vestimenta, V, 86 not. Asiaticorum origo, VII, 99 not. innata superbia et fortitudo, VII, 102 not.
- Dorica gens* (Δωρικὸν ἔθνος), VIII, 43. Hellenicae stirpis, unde cognominata, I, 56 not. post varias migrationes, ex Dryopide denique in Peloponnesum venit, *ibid.* et VIII, 31.
- Doricae* tribus Sicyoniorum mutatae, V, 68. Doricum vestimentum, V, 87.
- Doricha* meretrix not. ad II, 134.
- Dorieus*, Anaxandridae fil., ex prima uxore, V, 41. V, 46 not. inter aequales excellit, V, 42. nolens sibi a fratre imperari, in Cinypem Africae coloniam ducit, *ibid.* in Sicilia cum Crotoniatis Sybarin capit, V, 43 seqq. ibique in expeditione occubuit, V, 45 seq. VII, 158. 205. — eius filius Euryanactes, Pausaniae collega, IX, 10.
- Doris* (ἡ Δωρίς), I, 56 not. olim Dryopis nominata, a Persis non vastata Thessalorum consilio, VIII, 31.
- Doriscus*, V, 98 not. VII, 25. Thraciae littus et campus ingens, et castellum Darii, VII, 59. 105 seq.
- Dorus*, Hellenis fil., I, 56.
- Doryssus*, Leobotae fil., VII, 204 not.
- Dotus*, Megasidri filius, Paphlagonum et Matienorum dux, VII, 72.
- Drabescus*, IX, 75 not.
- Draco* aeneus in tripode a Graecis dedicato, adhuc superstes, IX, 81 not.
- Dromos Achilleus*, IV, 55 not.
- Dropici*, Persarum gens, I, 125.
- Drymus*, opp. Phocidis, VIII, 33 not.
- Dryo*, Herodoti mater, Comm. §. 2. (Vol. IV. p. 404.)
- Dryopis* regio (Δρυονίς), I, 56 not. postea Doris nominata. VIII, 31 not. Dryopes pop. in Asia, I, 146 not. Dryopum civitates in Peloponneso, VIII, 73.
- Duodecim* aulae in labyrintho, II, 148 not.
- Dymanatae*, tribus Sicyonia, V, 68 not.
- Dyme*, opp. Achaeorum, I, 145 not.
- Dyras*, fl. Trachiniae, VII, 198 not.
- Dysenteria* in Xerxis exercitu, VIII, 115.
- Dysorum*, mons prope quem argenti metalla, V, 17 not.
- E.
- Ebur et ebum* (fert Aethiopia), III, 114. c. 97 not. 107 not.
- Ecbatana*, vid. *Agbatana*.
- Echecrates*, Eetionis pater, V, 92.
- Echedorus* (Ἐχέδωρος), fl. e Cretonaeis fluens, exercitum Xerxis aquâ destituit, VII, 124 not. 127.
- Echemus*, Aëropi fil., Hyllum in monomachia interfecit, IX, 26 not.
- Echestratus*, Agis fil., VII, 204.
- Echidnae* in Arabia frequentes, III, 108 not. Echidna superiori corporis parte virginea ex Hercule tres concipit filios in Scythia, IV, 9 not.
- Echinades*, insulae adversus Ache-
loi fl. ostia, II, 10 not.
- Echines*, murium genus sic dictum in Libya, IV, 192 not.
- Eclipsis solis* Thalete praedicta, I, 74 not. I, 103 not. eclipsis solis Xerxe Sardibus proficiscente, VII, 37 not. alia, quo tempore Lacedaemonii Isthmum muniebant, IX, 10 not.
- Edessa*, not. ad VIII, 138.

- Edoni** (οἱ Ἡδωνοί), pop. Thracicus, V, 11 not. VII, 110. 114. eorum opp. Myrcinus ad Strymonem fl. a Dario Histiaeο dono datum, V, 11. 23. 124. Edoni cum Atheniensibus ad Daton opp. pro auri metallis pugnant, IX, 75.
- Edonis**, V, 11 not.
- Educatio** liberorum apud Persas, I, 136.
- Eetida**, vid. Eetion.
- Eetion**, Echecratis fil., eiusque genus, V, 92. §. 5. ei datum oraculum *ibid.*
- Egestani** (Ἐγισταῖοι), in Sicilia, Carthaginiensium socii, V, 46 not., ubi de scriptura.
- Eñon**, urbs super Strymonem fl., VII, 25 not. 113. VIII, 118.
- Elaeus** (Ἐλαίους), Chersonesi Thraciae opp., VI, 140 not. VII, 22. 33 not. IX, 116 not. Elaeuntii Xanthippum rogant, ut Protesilaum ulciscatur, IX, 120. cf. VII, 22.
- Elatea** (Ἐλάτεια), urbs Phocidis, VIII, 33 not.
- Elbo** (Ἐλβώ), ins. in Aegypto, II, 140 not.
- Electrum** ab Eridano fluvio Graecis adfertur, III, 115 not. — electrum (i. e. aurum minus purum), I, 50 not.
- Eleonius**, civis Antichares consilium dat Dorieo, V, 43.
- Elephantes** in Africa, IV, 191 not. III, 97 not.
- Elephantine**, urbs et insula Aegypti, II, 9. 17 not. 69 not. 28 not. et seqq. 69. 175 not. III, 19. 20.
- Eleusis**, Atticae opp. VIII, 65 not. ibi lucus deabus sacer, VI, 75. ad Eleusinem Atheniensium proelium, I, 30 not. Eleusinem Cleomenes cum Peloponnesiis invadit, V, 74—76. Eleusine sepulti Argivi, IX, 27. Eleusinae Cereris templum, IX, 57. 101. Eleusinia sacra Cereri Matri et Proserpinae celebrata, VIII, 65.
- Elis**, Aetolorum civitas, VIII, 73.
- Elei**, Minyarum oppida evertunt, IV, 148 not. post proelium ad Plataeas suos duces in exilium mittunt, IX, 77. aequissime a se Olympiae certamina administrari iactant, III, 160 not. quod tamen arguunt Aegyptii, *ibid.* Eleorum agonothetae, VI, 127. — *Eleus* fuit Onomastus, Agaei fil., unus e procis Agaristae, VI, 127. Elis vatū ferax, VIII, 27 not. Eleus vates, qui Polycratem secutus, inter Oroetae mancipia latebat, III, 132. Eleus quoque fuit Tisamenus, vates Spartanorum, IX, 33. et Hegesistratus, c. 37. cf. adn. in Eleo agro cur muli non nascantur, IV, 30.
- Eleusinia** magna quo tempore celebrantur, VIII, 65 not.
- Eleutherae**, not. ad V, 74.
- Ellopius** ager (ἡ Ἐλλοπίνη), VIII, 23 not.
- Elorus**, fl. Siciliae, VII, 154 not.
- Empedocles** significatur ab Herodoto II, 123 not.
- Enagees** (piaculares), I, 61. 106 not. V, 70. 71.
- Enarees** Scythae, I, 105 not. divinandi artem a Venere habent. IV, 67 not.
- Enchelees**, pop. Illyricus, V, 61 not. IX, 43.
- Eneti** (οἱ Ἐνετοί), vel *Veneti*, Illyricus pop., ad Adriam habitant. V, 9 not. puellas in matrimonium vendunt, I, 196 not.
- Enienes** s. *Aenienes* cum Persis faciunt, VII, 132 not. 165. 198.
- Enipeus**, fl. Thessaliae, VII, 129 not.

- Enneacrunos*, fons ad Athenas, VI, 137 not.
- Ἐννέα Ὀδοί*, Novem viae, loci nomen, VII, 114 not.
- Enomotiae* Spartanorum, I, 65 not.
- Eordi*, pop. VII, 185 not.
- Epaphus* a Graecis vocatur Apis Aegyptiorum, II, 153 not. III, 27 not. 28.
- Epaphi* boves mares, II, 38 not.
- Ephesus*, civitas Ionum, I, 142 not. II, 10 et 158. ex Epheso ad Sardes iter, V, 54. Ephesinum templum, II, 148. Ephesii obsessi a Croeso urbem suam donant Dianae, I, 26. soli ex Ionibus ab Apaturis festis arcentur, I, 147. Dianae templum II, 148 not.
- Ephetarum* iudicium ἐπὶ Παλλαδίῳ not. ad I, 35.
- Ephialtes*, Eurydemi filius, Thermopylarum proditor, VII, 213 not. seqq. eius fuga et interitus, VII, 213.
- Ephori* Spartae a Lycurgo instituti, I, 65 not. a Cleomene moniti Maeandrium Samium Spartâ exire iubent, III, 148. Ephorum potestas: not. ad III, 148; not. ad VI, 82. cura: not. ad V, 39 not. ad IX, 7 et 76. Anaxandridem regem monent, ne Eurysthenis genus intereat, V, 39 not. seq. ephori, qui cum Aristone in consessu sedebant, testes advocati a Leotychide, VI, 63. 65. ap. ephoros Cleomenes rex accusatur, VI, 82. ephori noctu Pausaniam cum exercitu Spartâ emitunt, IX, 9 seq. ephori in castris, IX, 76. curia, VI, 63 not.
- Ephorus*, rerum scriptor, ab Herodoto dissentiens: not. ad VII, 157 et add. quae plura huiusmodi indicat I. Ad. Kluegmann:
- De Ephoro historico Graeco (Gotting. 1860) pag. 39 seqq.
- Epicharmus*, VII, 164 not.
- Epicydes*, Glauci pater, VI, 86.
- Epidanus* vid. *Apidanus*.
- Epidaurus*, not. ad IX, 28. expugnata a Periandro, III, 52. coll. c. 50. Epidauro oriundi Aeginetae. VIII, 43. 46. qui Epidauriis quondam subiecti ab iis deficiunt, V, 83 not. Epidauriis terrae sterilitate pressis oleas permittunt Athenienses, et inter eos pacta et facta, V, 82 seqq. Epidaurii ad Plataeas, IX, 28. Epidaurii Dorienses in Asia, I, 146.
- Epigoni* Homeri, si modo eius sunt, IV, 30 not.
- Epigramma* Mandroclis Samii, IV, 88. Epigrammata in Spartanos, qui occubuere ad Thermopylas, et in Megistiam vatem, VII, 228. tripodum litteris Cadmeis incisa, V, 59 seqq.
- Epilepsia*, III, 33 not.
- Ἐπισχύθισον*, id est *Age Scytham*: hoc est, intemperantius bibe, VI, 84 not.
- Epistolae*, occulte missae, I, 123 seq. V, 35. VII, 239. VIII, 128. vid. *Litterae*.
- Epistrophus*, Amphimnesti pater, VI, 127.
- Epium*, opp. Minyarum, in Caucum finibus, IV, 148 not.
- Epizelus*, Cuphagorae filius, caecus in asie miro modo factus, VI, 117 not.
- Epizephyrii* Locri, VI, 23 not.
- Epulae* in festis, I, 31. VI, 57. epulis magnificis Xerxem excepit Pythius Lydus, VII, 27. vid. *Coena*.
- Equa* leporem enixa, VII, 57 not. equae tres Olympicas victorias

- adeptae, ubi sepultae, VI, 103 not. equarum lac, IV, 2 not.
- Equi* piscibus vescentes ap. Paeones, V, 16 not. parvae staturae V, 9 not. equi albi VII, 40. 113. 114 not. equi serpentes Sardibus comedunt, I, 78. equi sacri candidi in Cyri exercitu, I, 189 not. VII, 40. 114 not. III, 84 not. in exercitu Xerxis, VII, 55. equi fluviales apud Aegyptios sacri, eorum natura et descriptio, II, 71. equi silvestres candidi, IV, 52 not. equos praecipue immolant Scythae, IV, 61 et Massagetae Soli deo, III, 84 not. I, 216 not. quinquaginta ad regis sepulcrum strangulant Scythae, IV, 72 coll. c. 60. equus camelum reformidat et ideo contra equos cameli instructi, I, 80 not. VII, 87. equi vim hiemis ferunt in Scythia, quam nec muli nec asini, IV, 28. apud Persas habebant nomina, III, 88. equorum regionum fetura in Babylonia, I, 192. equi Thessaliae praestantes, VII, 196. equi augurium, III, 84 not. coll. IV, 7. equi in Libya et Cyrene, IV, 170 not. equi Neptuno sacri, IV, 188 not. equos alere ad ludos in Graecia solent ditiores, VI, 35 not. VI, 125 not. equos quadriungos iungere Graeci ab Afris didicere, IV, 189. equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt Iyrcae, IV, 22. equi Sigynnarum quales, V, 9. Indorum, III, 106. equi Nisaei Medici III, 106. VII, 40. equi albi triceni a Cilicibus Dario tributo pendi soliti, III, 90. equorum iubae pro cristis apud Asiaticos Aethiopes, VII, 70. equi hinnitu Darius quomodo regnum nactus, III, 85—87. equus Masistii ipsum excutit, IX, 22. equo crura cum genibus abscisa, quod dominum straverat, VII, 88. equus Artabii in armatum erigi doctus, V, 111.
- Equisonem* regis Scythae cum rege defuncto sepeliunt, IV, 71. equisonis et equi virtute Darius ad regnum promotus, III, 85—87.
- Equitare* docent liberos statim a quinto anno Persae, I, 136.
- Equitatus* Xerxis quantus, VII, 84 not. seqq. Thessaliae V, 63 not. VII, 196.
- Equites* Spartae, VIII, 124 not. cf. not. ad VII, 201 et ad IX, 85. Athenis: not. ad VI, 112.
- Erasinus*, fl. ex Stymphalio lacu fluens, VI, 76 not. Cleomenis de eo dictum, *ibid.*
- Erechtheus*, rex Atheniensium, VIII, 44. Orithyiae pater, VII, 189. ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii, V, 82. eius templum in arce Atheniensium, VIII, 55 not. et Excurs. Vol. IV. p. 391 seqq. *Erechtheus γηγενής*, VIII, 55.
- Eretria*, Euboica, I, 61. contra Eretriam et Athenas, duces Persarum missi, VI, 43. 94. Eretrienses Ionicae stirpis, VII, 46. a Persis subacti, VI, 101. Susa abducti, clementer a Dario tractati, VI, 119 not. Eretriensium naves Milesiis auxiliantur, ut gratiam reddant, V, 99. Eretrienses ad Salaminem, VIII, 46. in Graecorum acie ad Plataeas, IX, 28 not.
- Ergadeis*, vid. Argadeis.
- Eridanus*, fluvius, III, 115 not. Vid. *Electrum*.
- Erineon* mons, VIII, 43.
- Erinyes* Laii et Oedipi, IV, 149 not. ubi de scriptura nominis. Vid. *Eumenides*.
- Erochus*, opp. Phocidis, VIII, 33 not.

Error parit damna, VII, 10.

Erzander, Cois pater, IV, 97. V, 37.

Erycina, regio in Sicilia (ἡ Ἐρυκίνη χώρα), V, 45 (ἡ Ἐρυκίος χώρα), ex Laii oraculis Heraclidarum est, V, 43 not.

Erythia, ins. prope Gades, IV, 8 not.

Erythraeum (rubrum) mare I, 1 not. I, 202. De Indico mari I, 202 not. IV, 39. 40. De Persico sinu, I, 1 not. I, 180. III, 30. 93. IV, 37 coll. 39. VI, 20. VII, 80. De Arabico sinu, II, 8 not. II, 158. IV, 41. 42.

Erythrae, Ionum civitas in Asia, nomen, I, 142 not. Erythraei et Chii eandem sermonis proprietatem servant, *ibid.* cum Chiis bellum gerunt, I, 18. in acie Graecorum ad Miletum, VI, 8.

Erythrae, Boeotiae opp. Ἐρυθραὶ τῆς Βοιωτίας, IX, 15 not. 19. Erythraeus campus, IX, 25 not. Ἐρυθρὴ βῶλος, rubra gleba, oppidum Aegyptii sic nominatum, II, 111.

Eryxo, Arcesilai vidua, mariti interemptorem necat, IV, 160.

Esthera pro Amestride habetur: not. ad VII, 61. IX, 109.

Etearchus, rex Axi, IV, 154.

Etearchus, Ammoniorum rex, II, 52.

Eteocles, Laodamantis pater, V, 61.

Etrusci, Lydorum coloni: I, 94 not. et Excurs. III Vol. I. p. 838 seqq.

Euaenetus, Careui fil., VII, 173 not.

Eua goras Laco, VI, 103.

Eualcides, Eretriensium dux, vir illustris, V, 102 not.

HERODOT. IV.

Euboea insula, IV, 33. magna ac beata, Cypro non minor, V, 31. ad eam proelium navale, VIII, 4 not. seqq. Euboeenses Siciliam incolentes, quomodo tractati a Gelone, VII, 156 not. Euboeensibus datum oraculum, quod male spernunt, VIII, 20.

Euboeae cava (τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίας), VIII, 13 not. et VI, 100 not. τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίας, VI, 100, ubi vid. not. Euboicum talentum (Εὐβοικὸν τάλαντον), III, 89 not. 95 not. Euboicae minae (Εὐβοῖδες μνέαι), III, 89 not.

Euclides et Cleander, Hippocratis filii, VII, 155.

Euelthon, Salaminis rex, Pheretimae exercitum poscenti muliebria dona mittit, IV, 162 not. V, 104 not.

Euenius, Deiphoni haruspicis pater, IX, 92. sacrarum Soli ovium custos, IX, 93. caecus divinationem obtinet, IX, 94.

Euergetae regis Persarum, VIII, 85 not. vid. *Bene meriti*.

Euesperides insulae, IV, 171 not.

Euesperitae terram mirae fertilitatis incolunt, IV, 198 not.

Eulaeus fluvius, I, 188 not.

Eumenes Anagyrasius Atheniensis praestantissimus in pugna navali, VIII, 93.

Eumenidum templum (τὸ τῶν Πορνείων ἱερὸν), in Mycale, IX, 97 not. τὸ τῶν Ἐρινύων τῶν Λαῶν τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱερὸν, Spartae, IV, 149 not.

Eunomus, Polydectis filius, VIII, 131.

Eunuchi apud Persas pretiosiores quam servi non castrati, VIII, 105 not. cf. VI, 32 et III, 49. 92 not. Eunuchorum potestas

- apud Persarum reges, VIII, 104 not. 105 not.
- Eupalinus*, Nanstrophii fil., architectus, III, 60.
- Euphemus*, *Euphemidae*, IV, 150 not.
- Euphorbus*, Alcimachi fil., proditor Eretriae, VI, 101.
- Euphorion*, Aeschylī poëtae pater, II, 156 et Cynaegiri, VI, 114 not.
- Euphorion*, Laphanis pater, Dioscurorum hospitio exceptus, VI, 127.
- Euphrates*, fl., I, 180 not. terminus Ciliciae et Armeniae, V, 52. Babylonem perfuit, I, 380 not. tortuosus a Nitocride redditus, I, 185 not. a Cyro in lacunam derivatus, I, 191. canales ab Euphrate deducti, I, 184 not. 193 not.
- Euripidis* sententia de invidia divina: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 453.
- Euripus*, V, 77. VII, 173 not. VIII, 15. a Graecis custoditur, VII, 182.
- Europa* a Cretensibus rapta, I, 2 not. coll. IV, 147 not. Europae filii Sarpedon et Minos, I, 173. Europa Tyria an nomen Europae dederit, IV, 45.
- Europa* Herodoti ex sententia Phasi Colchico, aliorum ex opinione Tanai Maeotico et Cimmeriis Porthmeis terminata, IV, 45 not. longitudine secundum Asiam et Africam porrigitur, *ibid.* et c. 42. unde nomen acceperit, *ibid.* Europae commoditates, VII, 5. extremae regiones ignotae, III, 115 seq.
- Europus* et *Europensis* s. *Euromus* et *Euromensis*, VIII, 133 not.
- Euryanax*, Dorieī fil., collega Pausaniae, IX, 10. 53. 55.
- Eurybates* quinquertio, VI, 92 not. eius clades et interitus, *ibid.* et IX, 75.
- Eurybiades*, *Euryclidae* fil., dux classis Graecorum, VIII, 2, 42 not. in Eurybiade consilii inopia, VIII, 74. laudatur, VIII, 124.
- Euryclides*, VIII, 2.
- Eurycrates*, Polydori fil., VII, 204.
- Eurycratides*, Anaxandri fil., VII, 204 not.
- Eurydame*, Leotychidis uxor; eius genus, VI, 71.
- Eurydemus*, Ephialtae pater, VII, 213.
- Euryleon*, cum Dorico coloniam ducit in Siciliam etc. V, 46 not.
- Eurymachus*, Leontiadae pater, VII, 205.
- Eurymachus*, Leontiadae fil., interemptus a Plataeensibus, VII, 233.
- Eurypbon*, Proclis fil., VIII, 131.
- Eurypylus*, frater Thoracis Larissaei, IX, 58.
- Eurysthenis*, Aristodemi fil., VII, 204 et Procles gemini, Spartae reges, dissident per omnem vitam, IV, 147. VI, 52. Eurysthenis familia, magis in honore, VI, 51. eius genus nolunt interire Lacedaemonii, V, 40. familiae stemma, VII, 204. coll. VIII, 131.
- Eurystheus*, IX, 26. 27.
- Eurytus* ob gravem oculorum morbum e castris a Leonida remissus, tamen ad pugnam redit, VII, 229.

E

re-

E

IX,

E.

72.

E.

ale

ini

Exampaeus, fons amarus et locus inter Borysthenem et Hypanin, IV, 52 not. (ubi de nomine) 81.

Excaecatio, VIII, 116 not.

Exercitu donari apud Persas eximium, IX, 109.

Exitus rerum inspiciendus, I, 32. initio non est manifestus, VII, 51.

Exordia vett. historr. vid. nott. ad Prooem.; exordium Hecataei Vol. IV. p. 438 seq.

Experiundo fiunt omnia, VII, 9.

Expiandi modus (idem fere apud Lydos qui ap. Graecos), I, 35 not. I, 44. expiatio Adrasti fratricidae, *ibid.* expiatio Deli, I, 64.

Exsecrationis formulae, III, 65 coll. not. ad VII, 231.

F.

Faba sacra Aegyptiorum, II, 37 not. Fabas nec serunt Aegyptii nec edunt, II, 37 not. fabae in sortitionibus, VI, 109.

Fabula Ionibus a Cyro narrata, I, 141.

Faces pro signis in bello adhibitae, VII, 132 not. 182 not. faces in certaminibus sollemnibus, VIII, 98 not.

Fames immanis in castris Cambysis, II, 25. in Xerxis exercitu, VIII, 115. fames obsessorum Sesti, IX, 118. ad famem arcendam quid excogitarint Lydi, I, 94.

Fanum, vid. *Delubrum* et *Templum*. *fana* in nominibus propriis Persarum: vid. nott. ad III, 2.

Fato sortem destinatam effugere nemo, IX, 16 not., ne deus quidem potest, I, 91 not. fati necessitas, I, 91. III, 43. 63. V, 92 not. fati vis ac notio apud Herodotum aliosque scriptores Graecos: Comment. §. 12. Vol. IV.

pag. 451 seq. coll. 474. *Fatum* a fortuna differt: *ibid.* Vol. IV. p. 453.

Felicitas humana in eodem fastigio non manet, I, 5. felicitas Polycratis insidiosa, III, 40 seqq. felicitatis nulla hominibus satietas, VII, 49.

Felis amantissima fetum, II, 66 not. felium sepulturae ap. Aegyptios, II, 67 not. felis Aegyptiorum, II, 66 not. culta ab iisdem *ibid.*

Ferrum in noxam hominis inventum, I, 68. ferraria officina Tegeae, *ibid.* ferruminationem primus invenit Glaucus Chius, I, 25. ferri usus in artibus, I, 25 not. I, 68 not. II, 152 III, 23.

Feruer, Persarum genii: not. ad VII, 43.

Festinatio parit errores, VII, 10.

Festum Apaturia apud Iones et Panionia, I, 147 seq. Carnea ap. Spartanos, VII, 206 not. et Hyacinthia, IX, 7 not. Theophaenia apud Delphicos, I, 51. Persarum Magophonia, III, 79 not. Festa quinquennalia Atheniensium, VI, 111. ad Sunium celebrata, VI, 87 not. Festa Aegyptiaca, II, 58 not. — 64. Apidis festum Aegyptiis a Cambyse abrogatum, III, 27—29. festum in Osiridis caesi honorem, II, 61 not. Bacchi festum apud Aegyptios, II, 48. apud Aethiopes Macrobios, III, 97. festa triennialia ap. Budinos, IV, 108. Dianae Bubasti celebratum, II, 59. apud Brauronem, VI, 138. memorabili occasione Sami institutum, III, 48. Dianae Reginae apud Thraces, IV, 33. Iunoni apud Argivos, I, 31. Matri Deorum Cyziceni festum celebrant.

- IV, 76. seq. Minervae festum nocturnum, lucernis per totam Aegyptum accensis, II, 62. cf. c. 59. Minervae indigenae ap. Ausenses festum virginum pugna celebratum, IV, 180 not. Latoniae in Buto opp., II, 59. Martis Papremi quo lignis se mutuo caedebant, II, 63 not. seq. Solis Heliopoli, II, 59. Vulcani lampadum festivitas, VIII, 98. Festi celebratio Babylonis exitiabilis, I, 91. Festorum Graecorum nomina omnia in literam α designant, I, 148. cf. ad II, 48 not.
- Fibulae** vestium, quibus Atticae mulieres fodicant hominem, V, 87 not.
- Ficus** arbor in honore magno habetur, I, 71 not.
- Fidei** dandae modus apud Nasamones, IV, 172. fides Arabum firmissima, III, 8 not. vid. *Foedus*.
- Filiae** viro maturaе Babylone venduntur, I, 196. filiae Lydorum meretricantur, I, 93 not. vid. *Virgines et Mulier*.
- Filios** multos progignere, Persis est honori, I, 136. filii Attagini Thebani a Pausania patris culpa soluti, IX, 88. filii Phanae Aegyptum prodentis ab auxiliariis Graecis mactati, III, 11. filios regum benigne tractant Persae, III, 15 not. filii parentum culpam luunt, VII, 134 not. IX, 88 not. I, 91 not.
- Finitimos** Medi et Persae similiter colunt, I, 134.
- Flamma** e pectore simulacri effulget, VI, 82.
- Florentinus** codex Herodoti: Comment. §. 18. Vol. IV. p. 486.
- Floribus** sternere viam prisci solent, VII, 54 not.
- Fluvios** Persae praecipue colunt, I, 138 not. Strymoni fl. Magi equos albos mactant, VII, 113. fluvio tamquam Servatori sacra faciunt Temeni posteri, VIII, 138. Pactolus fl. auri ramenta deferens, V, 101. aurum in India per flumina devectum, III, 106. fluvii, quorum aqua exercitum Xerxis defecit, VII, 42. 108. 196 coll. c. 21 et 187.
- Foedus** affinitate firmatum, I, 74. foederis ineundi ratio apud Scythas, IV, 70. apud Arabes, III, 8. apud Lydos, I, 74. foedus a Croeso cum Spartanis initum I, 69. 80. cum Babylonis, I, 74. cum Amasi Aegyptiorum rege, *ibid.* Polycratis cum Amasi rege. III, 39. foedus perfidum Persarum cum Barcaeis, IV, 201. foedus Hippocratis, Gelae tyranni, cum Samiis Zanclem tenentibus. VI, 23. foedus Argivorum cum Persis, VII, 150 seq. foedus hospitii a Xerxe cum Abderitis ictum, VIII, 120. cum Acanthis, VII, 116. foedus gentium Peloponness. V, 91 not. foedus Graecorum ad Persas repellendos initum VII, 145 not. 148. foederis formula, quod Graeci inter se pepigerunt, VII, 132. foederis formula, quod Mardonius cum Atheniensibus componere cupiebat, VIII, 140. cf. *Formula et Pactio*.
- Foemina**, vid. *Mulier*.
- Fodiendi** ratio ut terra effossa non prodeat, II, 150.
- Fons** Thestes, IV, 159 not. fons Apollinis, I, 118. et (ad Cyren.) IV, 158 not. fons Solis, IV, 181 not. fons Gargaphia, IX, 25 not. fontes Maeandri, VII, 26. fontes bituminis s. picis in Zacyntho, IV, 195 not. fons in arce Attica,

- VIII, 55. fons, in quo qui loti sunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes, III, 23 not. fons Pirene Corinthi, V, 92. §. 2. fons in Scythia amarissimus, IV, 52 not. 81. fontes novem aquarum, vide *Novem fontes*. — Vid. *Aqua*.
- Fores* geminatae apud Aegyptios, II, 169 not.
- Formicae* Indicae canum magnitudine effodiunt sabulum auriferum, quod Indi deinde colligunt, III, 102 not. *ib.* Vol. II. p. 692.
- Formulae* in foedere stabiliendo: *ἔστ' ἄν ὁ ἥλιος* etc. VIII, 143 not. *ἔστ' ἄν ἡ γῆ* etc. IV, 201 not. Eo respicit Sosiclis Corinthii dictum, V, 92. §. 1 not. — *Formulae* foederis, vid. *Foedus* et *Pactio*. *formulae* iurisiurandi, I, 165 not. *formula* interrogandi, I, 35 not. *reticendi*, I, 51 not.
- Fortunam* bonam in vita et in morte experiri difficile est, III, 43. *fortuna* homini imperat, VII, 49. §. 1 not. *fortuna* consilium aliquando superat, VII, 10. *fortunati* iidem semper non sunt, I, 207. *Fortuna* differt a fato ex Herodoti sententia, IX, 91 *ibiq.* not. Comm. §. 12. Vol. IV. p. 453.
- Forum* nullum est Persis, I, 153 not.
- Forum* (Ἀγορῇ), oppidi nomen, VII, 58.
- Fossa* ex Nilo in Arabicum sinum ducta a Necone rege, II, 158 not. IV, 42. dein iterum a Dario effossa, II, 158 not. IV, 39. *fossa* ad Athon montem facta, VII, 22 — 24 not. *fossae* in Aegypto sub Sesostri rege effossae, II, 108. *fossis* discissa totâ Babylonicâ terrâ, I, 193. *fossa* in Taurica IV, 3 not. 20. Vid. *Canalis*.
- Fratrem* prae marito et liberis uxor Intaphernis salvum cupit et sui desiderii rationem reddit, III, 119 not.
- Frena*, supplicii causa ori imposita, III, 14 not.
- Frigoris* vi constringitur totus Cimmerius Bosporus, IV, 28 not. Cf. *Gelu*.
- Froissarti* oratio similis Herodoteae, Comm. §. 15 fin. Vol. IV. p. 476. seq.
- Fructus* quarundam arborum, qui iactus in ignem odore suo circumstantes inebriat, I, 202.
- Frumentum* Scythae aratores serunt vendendi causa, IV, 17. *frumentum* ex Ponto in Aeginam et Peloponnesum advectum, VII, 147. *frumenti* ferax Assyria, I, 193 not.
- Fulgura* et tonitrua *πηροστῆρες*, in Xerxis exercitum ingruunt, VII, 42.
- Fulmen* in aedes Scylae regis delapsum, IV, 79. *fulmina* grandes arbores aut aedificia percutiunt, VII, 10. *fulmina* in barbaros Delphis e coelo demissa, VIII, 37 not. *fulminis* augurium III, 86 not.
- Funis* e templo ductus I, 26 not.
- Funus* regum Spartanorum, VI, 58. Persarum, *ibid.* regum Scytharum, IV, 71. 72. *funus* et sepultura apud Aegyptios, II, 85 seq. Babyloniorum, I, 198. *funus* Artachaeis a Xerxe et toto exercitu celebratum, VII, 117. cf. IX, 24.
- Fures* pecuniae Sardanapalli, II, 150. *fures* regiarum Rhampsiniti pecuniarum et eorum solertia, II, 121.
- Furiis* Laii et Oedipodis templum

- dedicatum, IV, 149. vid. *Eumenides*.
- Furiosus* homo Cambyses censetur, III, 38. Furore actus Cleomenes se ipse lacerat, VI, 75. cf. 84.
- Furor* conspectis numinibus exortus, III, 85 not.
- Fustuaria* pugna apud Aegyptios in sacris, II, 73 not.
- G.
- Gades* (τὰ Γάδειρα), extra Herculis columnas, IV, 8 not.
- Gaeson* fl. IX, 97 not.
- Galea* Corinthiaca; galea et scutum ex Aegypto ad Graecos pervenit, IV, 180 not. et cf. VII, 63. galea regiae dignitatis signum, II, 162 not.
- Galepsus*, Graeca urbs, VII, 122 not.
- Gallaica* regio, aetate Herodoti *Briantia* nominata, VII, 108 not.
- Gamori* Syracusani (Γαμόροι i. e. γεωμόροι, praediorum possessores), VII, 155 not. et not. ad VI, 22, coll. V, 77.
- Gandarrii* pop., III, 91 not. eorum armantra et dux in Xerxis exercitu, VII, 66.
- Garamantes* pop. et eorum mores, IV, 174 not. et 183 not.
- Gargaphia* fons in Erythraeo campo, IX, 25 not. 49. 50.
- Gauanes* Temeno oriundus, VIII, 137.
- Gaza* Vol. I. p. 889 seq. not. ad III, 5.
- Gebeleizis*, deus Getarum, IV, 94 not.
- Gela*, urbs Siciliae a Lindiis condita, VII, 153 not. sub Hippocrate tyranno floruit, c. 154 et VI, 23. cives (οἱ Γελῶναι), postea maxima ex parte a Gelone Syracusas transducti, et urbs Hieroni fratri permissa, VII, 156.
- Geleontes*, Attica tribus: V, 66. Excurs. Vol. III. p. 799 seqq. 803 seq.
- Gellii* locus de Herodoto: Vol. IV. p. 400.
- Gelo* (cuius progenitor ex insula Telo, proavus hierophanta in Gela, VII, 153.), not. ad III, 125. primum satellites Hippocratis Caelae tyranni, in bello emittit. VII, 154. mortui Hippocratis filiis imperio fraudatis, Gela potitus, mox Syracusas occupat et omni modo munit et auget, c. 155 seq. cf. c. 145. a Graecis ad societatem adv. Persas invitatus legatos opprobriis obruit negatque se auxilium laturum, ni summa ipsi committatur imperii, VII, 157—162. et privatim sibi cavet a Persis, pecunia Delphos missa c. 163 seq. cum Poenis in Sicilia bellum gerens eodem die, quo Graeci Persas ad Salaminem, Amilcarem vicit, c. 165 seqq. not. Gelonis res, opes etc. VII, 145 not. 154 seq. not. aetas, VII, 145 not. mores et indoles, VII, 156 not. naves, VII, 158 not.
- Gelonus*, Herculis fil., IV, 16.
- Gelonus*, liguea urbs Budinorum. IV, 108 not. a Persis incensa, c. 123. *Geloni*, origine Graeci, eorumque mores, IV, 108 not. seq.
- Gelu*, maximum in septemtrionalibus terrae plagis, IV, 28 not.
- Gemmis* utuntur Babylonii, I, 195 not.
- Genealogia* Hecataci ab Aegyptiis sacerdotibus explosa, II, 143 not. vid. *Stemmata*.
- Generationes* hominum tres conficiunt centum annos, II, 142 not. cf. VI, 98.

- Genitura* Indorum nigra, III, 101. vid. not.
- Gentilicia* (sacra) Graecorum, V, 66 not.
- Geographiam* tractat Herodotus, IV, 36 seqq. IV, 168 seqq. II, 15 seqq. Geographicae tabulae, IV, 36. V, 49 not.
- Geometria* ab Aegyptiis ad Graecos num pervenerit, II, 109 not.
- Georgius* Pachymeres imitatur Herodotum: Prooem. nott.
- Georgius* Phrantzes imitatur Herodotum: Prooem. nott.
- Gephyraei*, familia Athen. origine Phoenices, ex Eretria Athenas migrarunt, V, 57 not. 62 not.
- Geraestus*, Euboeae oppid., VIII, 7 not. IX, 105.
- Gergis*, Arizi fil., imperator in Xerxis exercitu, VII, 82.
- Gergithae* Teucri, VII, 43. V, 28 not. priscorum Teucrorum reliquiae, V, 122 not.
- Germani* Persarum poster, not. ad I, 125.
- Germanii*, Persarum gens I, 125 not.
- Gerontes* s. *Gerusia* Spartae, I, 65 not. VI, 57.
- Gerrhus* locus, IV, 53 not. *Gerrhi*, pop. Scythis subiectus, c. 71.
- Gerrhus*, fl. Scythiae, IV, 19 not. 47. describitur, c. 56 not.
- Geryonis* vaccae, IV, 8 not. (ubi de Geryone ipso.)
- Getae*, IV, 93 not. immortales, a Dario subacti, IV, 93 not. dein exercitum Darii sequuti, c. 96. eorum daemon Zalmoxis, c. 94 seq.
- Gigas*, vid. *Homo*.
- Gigonus*, urbs regionis Crossaeae, VII, 123 not.
- Giligammae*, populus Afer et eius descriptio, IV, 169 not.
- Gillus* Tarentinus exul, redimit Persas et ad Darium reducit, qui frustra eum per Cnidios reducere Tarentum conatur, III, 138.
- Gindanes*, pop. Africae; mulierum fasciae ex pellibus, IV, 176 not.
- Glacie* constrictus Cimmerius Bosphorus, IV, 28 not.
- Glaucan*, Leagri pater, IX, 75.
- Glaucus* Chius ferruminationem ferri invenit, I, 25 not.
- Glaucus*, Epicydis fil., depositum suscipit ab hospite Milesio, quod postea suscepisse negat, VI, 86. Pythiam consulit an iureiurando pecuniam intervertat, VI, 86. eius genus funditus interit, *ibid*.
- Glaucus*, Hippolochi fil., I, 147 not.
- Glisantem* et Tanagram Thermodon interfuit, IX, 43 not.
- Glossae* in Herodoti sermonem illatae: Vol. IV. p. 468.
- Gnomonis* inventores Babylonii, II, 109. cf. not.
- Gnurus*, Lyci fil., Anacharsidis pater, IV, 76.
- Gobryas*, unus e septem coniuratis, III, 70. Excurs. Vol. II. p. 676. de nomine p. 678. e magi occisoribus, III, 70. 73. VI, 43 not. colluctatus cum Mago, c. 78 not.
- Gobryae* factum multis celebratum, III, 78 not. Mardonii pater, VII, 82. eius consilium de relinquenda Scythia Dario datum, IV, 132. 134. eius uxor, Darii soror, VII, 5. filia, uxor Darii c. 2.
- Gonnus*, urbs Thessaliae, VII, 128 not. 173. — V, 63 not.
- Gordias*, Midae pater, I, 14. 35. VIII, 138. avus Adrasti, I, 35. 55. Gordias Periandri filius, III, 53 not.
- Gorgo*, Cleomenis filia, V, 48 not. patrem scite monet ut sibi caveat ab Aristagora, c. 51. eadem

- Leonidae uxor, Demarati tabellas aperiri monet, VII, 239 not.
- Gorgonis* caput ex Africa adfert Perseus, II, 91 not.
- Gorgus*, Salaminis Cypriae rex, V, 104 not. VIII, 2. 11. urbe spoliatus a fratre, V, 104. Persarum auxilio eam recipit, c. 115.
- Gorgus*, Chersis fil., dux in classe Xerxis, VII, 98.
- Gossypium*, III, 106 not. coll. VII, 65. II, 37 not. 105. III, 47. 98.
- Graecia*, coeli temperiem longe praestantissimam sortita, III, 106. paupertatis alumna, hospes virtutis, VII, 102. cf. not. non imperatorum indiga in bello Pers., sed exercitus, VII, 161. 162. in eam primi a Dario exploratores missi, III, 135—138. Graecia, regnante Dario, Xerxe et Artaxerxe, per tres generationes, plus mali passa, quam per viginti antea, VI, 98. Graeciae fines, VIII, 47 not.
- Graeci*, partim *Iones*, Pelasgicae maxime stirpis, partim *Dores*, Hellenicae stirpis, I, 56 not. — 59. cf. II, 51. iam a priscis temporibus a barbaris distincti, utpote dexteriores, I, 60. cf. IX, 59. 79. Phoenices Cadmo duce (cf. IV, 147 et II, 49.) iis et alias res ad doctrinam spectantes et literas adferunt, V, 58 seqq. Graeci a sinistra manu ad dextram scribunt, II, 36. a Babylo niis polum, gnomonem et duodecim diei partes acceperunt, II, 109, item scutum et galeam, IV, 180. geometriam num ad Graecos transtulerint Aegyptii: not. ad II, 109. Ab Aegyptiis duodecim deorum nomina (cf. II, 4, ubi Aegyptii sacerdotes), Bacchi certe cultus, ad eos pervenerunt, II, 49 seq. cf. c. 43. et pompae sollemnes et supplicationes, II, 58. Cabirorum vero mysteria (quae etiam Aegyptii celebrant, III, 37) Pelasgi e Samothracia attulerunt, II, 51. Graecorum deorum aetas cum Aegyptiorum collata, II, 143—146. Graeci ex hominibus natos deos et hominibus similes habent, I, 131. Graecanicus Iuppiter, IX, 7. dei Graeciae praesides, V, 92. dei Graecis communes, IX, 90. cf. VI, 68. festorum Graecorum nomina in eandem desinunt literam, I, 148. vid. *Festum*. Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt, IV, 26 not. vestitum Minervae et aegidas a Libyssis adoptant, IV, 189. Graecorum et Lydorum leges similes, I, 94. Graecorum coenae a Persis contemptae, I, 133. cf. IX, 82. Graeci ludos Olympicos celebrant, et non de pecuniis sed de oleae corona contendunt, VIII, 26. puerorum amoribus dediti, I, 135. — Merces accipiunt a Phoenicibus, I, 1. III, 107. 111. Graeci inde a Psammiticho rege cum Aegyptiis commercia habent, II, 154. cf. c. 152. solam Naucratin emporium habent, II, 178. 179. a Cambysis tempore frequentes in Aegyptum veniunt et mercandi et militandi causa, III, 139. cf. II, 154 et III, 4 not. Graeci sub Psammenito militant, III, 11. Graecorum scriptura diversa ab Aegyptiis, II, 36 not. Graecorum commercium cum Ponti Euxini accolis, VII, 147 not. Graecae sententiae Persis, aliis tributae, III, 71 not. 72. 80 not. V, 4 not. V, 24. VII, 10. §. 4 not. coll. VII, 102 not. et 152. Graecae re-

ligiones et sacra, ad alias gentes translata, VII, 53 not. Graeci qualem reipubl. liberam naturam constituunt, III, 80 not. Graeci in nominibus imponendis aliquid spectant, VI, 63 not. Graeci nefas habent sacra sua cum alienigenis communicare, VI, 81 not. Graeci triste putant, nullam prolem habere, VI, 86. §. 3. Graeci parentum culpam in posteris puniri putant, VII, 137 not. coll. 134. Graeci Asiam incolentes (recensentur, I, 142—350) a Croeso subacti, I, 26 seq. Lydorum imperio a Persis everso Sardes legatos mittunt ad Cyrum, I, 141. qui Lacedaemoniis contemptim respondet, I, 152 seq. Cambyses e Graecis Iones et Aeolenses a patre pro servis acceptos, secum in Aegyptum ducit, II, 1. III, 1. 25. Dario in bello Scythico pontem in Istro factum custodiunt, IV, 97 seq. cf. c. 137—139. — a Persis deficiunt, Aristagora auctore, V, 29—37. Iones Atheniensium ope, Sardes capiunt, V, 100 seq. inde bellum Persicum, cf. V, 97 et vid. Athenienses. — Graeci Asiatici denuo a Persis subacti, VI, 31—33 et praec. c. 42. a Graecis (Europam incolentibus) Darius terram et aquam poscit, VI, 48. cf. VII, 32 et 131 seqq. pugna Marathonia, VI, 111 seqq. Darius novam expeditionem adversus Graecos parat, VII, 1. quam Xerxes suscipit, c. 8—19. cf. VII, 239 et cap. 138. Xerxe adhuc Sardibus versante Graeci mutuas inimicitias dissolvunt, VII, 145 seq. eoque Graeciam iam invadente, alii eorum Persis terram et aquam dant, VII, 138. cf. c. 178.

ceteri hos Delphico deo decimandos iurant, VII, 132. Graeci Thraciam incolentes cum Xerxe militant, VII, 185. cf. VIII, 66. Graeci meliora sentientes legatos in Isthmum mittunt, qui pro salute Graeciae deliberent, VII, 172, cf. 145. foedus ineunt ad Persas repellendos: VII, 145 not. 148. 149. 172. VIII, 56. Argivi societatem Graecorum recusant, c. 148 seqq. Graecorum legati in Siciliam ad Gelonem missi, c. 153 seqq. Graeci a Corcyraeis frustrati, c. 168, et a Cretensibus, c. 169 seq. Thesalos socios amittunt, c. 172—174. decernunt ad Thermopylas et Artemisium barbarum introitu in Graeciam prohibere, c. 173 seqq. Graeci ad Thermopylas Persam exspectant, 202 not. seqq. mox de receptu consultant, c. 207 seq. cf. c. 219 seqq. 222. Graeci Olympicos ludos agunt, Xerxe Thermopylas expugnante, VIII, 26. cf. VII, 206. — Graecorum classis ad Artemisium, VIII, 1 seq. de receptu ad Isthmum deliberant, c. 4 et 18. cf. c. 49 seqq. et 74 seq. Salaminem petunt, c. 40. deliberant quo loco pugna navali decernant, c. 49 seqq. a Themistocle illuduntur, c. 74 seqq. recensentur Graeci, qui naves ad Salaminem miserunt, VIII, 43—48. pugna navalis ad Salaminem, c. 84 seq. ibi Graecorum praestantissimi, c. 93 seq. duces virtutis praemium accipiunt, c. 123 seq. Andrum ins., ultra quam Xerxis classem prosequi nolunt, obsident, c. 111 seq. cf. c. 107 seqq. Salaminem redeunt et dona diis dedicant, c. 121. — Graeci Isthmum muniunt, VIII, 71. IX,

10. Mardonio ex Attica in Boeotiam se recipiente, Eleusinem conveniunt, indeque cum Atheniensibus Erythras petunt, IX, 19. Graecorum acies ad Plataeas, IX, 28 not. — 30. Oëroën ins. petunt, c. 50 seqq. pugna ad Plataeas, c. 59 seqq. qui Graecorum ibi fortissime pugnarint, c. 71 seqq. praedam, exemptis eorum donariis, dividunt, c. 81. Thebas obsident, c. 86 seqq. — Classis Graecorum ad Aeginam collecta, VIII, 130 seq. ultra Delum navigare non audet, c. 132. denique Samum navigant, IX, 96. coll. c. 90 seqq. pugna ad Mycalen, IX, 102 seqq. eorum praestantissimi cap. 105. Graeci Samum reversi Iones insulares in commune sociorum recipiunt, IX, 106. versus Hellespontum profecti, pontes rescissuri mox Lacedaemonii domum navigant, Athenienses Sestum obsident, IX, 114 seqq. Graecorum libertatis studium summum, VI, 9 not. mos in pugna navali, VI, 12 not.
- Graeci Scythae*, IV, 17 not. coll. c. 108. *Graeci Tyritae* ad Tyrae fl. ostium, IV, 51.
- Gramen* in Scythia bilem pecoribus auget, IV, 58. cf. not.
- Gratiarum* collis ap. Macas in Africa, IV, 175. cf. not. *Gratiarum* cultus apud Graecos, II, 50 not. *Gratiarum* nominibus tibri inscripti: Comment. §. 13. Vol. IV. p. 458.
- Graviditatis* octo vel decem menses apud veteres, VI, 63 not. 69 not.
- Grinus*, Aesanii fil., Therse insulae rex, IV, 150 not.
- Grues*, plagae Scythicae hiemem fugientes, super Aegyptum confugiunt, II, 22.
- Grynea* (Γρύνεια), Aeolensium civitas, I, 149 not.
- Gryphi*, aurum servantes III, 102 not. III, 116 not. IV, 13. 27. 152 not. IV, 79 not. et Excurs. Vol. II. p. 891 seqq., ubi de ipsa Gryphorum fabula eiusque significatione, de nomine p. 694; de urbis operibus p. 695.
- Gygadas* Delphis dictus thesaurus, ab Gyge donatus, I, 14 not.
- Gygaea* palus perennis; proxima Alyattis sepulcro, I, 93 not.
- Gygaea*, Amyntae filia, V, 21. VIII, 136. Bubari collocata a fratre Alexandro, V, 21. VIII, 136.
- Gyges*, Dascyli fil., Candaulis satelles, I, 8 not. I, 12 not. 91. Candaulum, ab uxore eius adactus, interficit regnumque Lydorum suscipit, I, 8—13. coll. c. 91. primus barbarorum (post Midam, Phrygiae regem) Delphis donaria ponit, I, 14 not. Colophonem capit, *ibid.* eius fil. Ardys, I, 15. Gygis divitiae celebratae apud Graecos, I, 14 not. bellum cum Magnesiiis, I, 14 not. tempus regni, I, 14 not. annulus I, 12 not.
- Gyges*, pater Myrsi, III, 122. V, 121.
- Gymnici* ludi a Chemmitis in Aegypto celebrati, II, 91 not.
- Gymnopaediae*, sollemne ludicrum Lacedaemoniorum, VI, 67 not.
- Gyndes*, fl. Armeniae, V, 52. ex Matienis in Tigrin fluit, I, 189 not. a Cyro in cccclx. rivos diductus, I, 202 not. V, 52.
- Gyzantes* Afri similiis vescuntur, IV, 194 not.

H.

Haemus, mons Scythiae, cuius e iugis tres fluvii manant, IV, 49 not.

- Haliacmon*, fl. Macedoniae, VII, 127 not.
- Halicarnassus* civitas Doriensium, I, 144 not. II, 178. Pedasensibus vicina, VIII, 104. ab Apollinis Triopii ludis celebrandis exclusa, I, 144 not.
- Halicarnassensis* (Ἀλικαρνησσεύς), Herodotus fuit, I, pr. cf. not. et Vol. IV. p. 403. Halicarnassenses, Doricae gentis, inter navales Xerxis socios sub regina Artemisia, VII, 99.
- Halienses* prope Hermionem, VII, 137 not.
- Halys*, fl. (nunc *Kisil-Irmak*), I, 6 not. ex Armenio monte ortus, inferiorem fere Asiam determinat, I, 72. not. Phrygiam radit, V, 52. VII, 26. Thaletis Milesii ope a Croeso traiectus, I, 75. intra Halyn fluvium populi a Croeso subacti, I, 6 not. 29. cf. not.
- Hamilcar*, vid. *Amilcar*.
- Hanno* (Ἄννων), Carthaginensis, Amilcaris pater, VII, 165 not.
- Harmamithres* et *Tithaeus* Xerxis equitatu praefecti, VII, 88.
- Harmatides*, Dithyrambi pater, VII, 227.
- Harmocydes*, Phocensium dux, virtute spectatus, Mardonii equitatum excipere paratus, IX, 17.
- Harmodius*, et *Aristogiton*, Hipparchi interfectores, V, 55 not. liberatores Athenarum, VI, 109. 123.
- Harpagus* (de nomine ipso vid. nott. ad I, 108.) Medus, Astyagi familiaris, iussus Mandanae filium interimere, puerum regis bubulco tradit exponendum in montium ingis, I, 108—116. cf. cap. seqq. ab Astyage ad coenam invitatus, inscius sui filii carnes comedit, c. 118. 119. Cyrum ad defectionem ab avo excitat, c. 123 seq. Astyagi, a Cyro capto, insultat, c. 129. Cyro consilium dat adv. equitatum Lydorum, I, 80. Mazari defuncto adv. Lydos rebelantes succedit, et Ioniae oppida aggeribus iactis capit, I, 162 seq. 169. bellum infert Caribus et Lyciis, I, 171—175. et inferiorem Asiam Cyri potestati subiicit, I, 176.
- Harpagus* alius, Persa, capit Histiaeum vivum et in crucem agit, VI, 28. 30.
- Harpocratonis* libri de Herodoto: Vol. IV. p. 479.
- Hastae Persarum* breves, V, 49 not. Medorum, VII, 67 not. et VII, 211.
- Havan* (sacrum Persarum vas): not. ad VII, 53.
- Hebae* tesseram dat Leotychides militibus, IX, 98.
- Hebrus*, fluv. Thraciae, IV, 90 not. VII, 59.
- Hecataeus*, Milesius (II, 143 not.), Hegesandri fil., historiarum scriptor, Prooem. (Vol. I. p. 3); genus suum a deo repetit ab Aegyptiis sacerdotibus irrisus, II, 143 not. seq. Aristagorae bellum adv. Persas dissuadet, V, 36 not. et Lerum insulam munire monet: c. 125. disserit de Pelasgis iniuria ex Attica eiectis, VI, 137. Hecataeus de Thebis narravit not. ad II, 15. Hecataei de Nilo sententia, II, 21 not. Hecataei de Oceano sententia II, 23 not. Hecataeus Herodoto obversatus, II, 77 not. Hecataei opus γενεαλογικῶν II, 143 not. not. ad VI, 137. Hecataeus perstringitur ab Herodoto: not. ad IV, 8. 36 et Commentat. §. 8.

- Vol. IV. p. 436. 437. Hecataei scripta cognita Herodoto, qui inde nonnulla sumpsit et Hecataeum crebro respexit, alia vero inde omisit, alia, quae falso ad Hecataeum auctorem referuntur, ipse invenit: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 435 seqq. Hecataei prooemium: Comment. §. 10. Vol. IV. p. 438 seq. Hecataei auctoritas: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 436. Hecataeus, criticus rerum scriptor, Comm. §. 10. Vol. IV, p. 439; Ionica dialecto scripsit, Comm. §. 14. Vol. IV. p. 460 seq.
- Hecatonnesi* (Ἑκατόννησοι, Centum insulae), I, 154 not.
- Hector*, natu maior et virtute praestantior Alexandro, III, 120.
- Hegesander*, Hecataei pater, V, 125. VI, 137.
- Hegesias* histrio Herodoti Musas recitasse fertur: Vol. IV. p. 477.
- Hegesicles* et Leon, Spartae reges, I, 65 not.
- Hegesipyla*, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadi collocata, VI, 39 not.
- Hegesistratus*, Sigei tyrannus, V, 94 not.
- Hegesistratus*, civis Eleus, Tellidarum praestantissimus, in Mardonii exercitu vates; e Spartanorum custodia evaserat, praecisa sibi anteriore pedis parte, IV, 37 not.
- Hegesistratus*, Aristagorae filius, legatus Samius, IX, 90. not. 91.
- Hegetoridas* Cous; eius filia a Mardonio rapta, IX, 76.
- Hegias*, Tisameni frater, IX, 33 not.
- Helena*, Tyndari filia, et eius raptus, II, 112 not. et 113 not. seqq. V, 94. IX, 73 not. Helenae templum Therapnae, VI, 61 not. eadem, Hospita Venus, II, 112. dea lunaris, not. ad II, 112.
- Helice* (Ἑλίχη), in Peloponneso opp. Achaeorum, I, 145 not.
- Heliconius* Neptunus, I, 148 not.
- Heliopolis* (Ἡλιούπολις), urbs Solis in Aegypto, II, 3. 7 not. 8. 9 not. 59. 63. Heliopolitae, sacerdotum collegium Aegyptiorum, peritissimi antiquitatis, II, 3. 73 not.
- Helisyci* in Sicilia bellum gerunt, VII, 165 not.
- Hellae*, Athamantis filiae, sepulcrum, VII, 58 not.
- Hellanicus*, Herodoti suppar, neque vero Herodoto cognitus: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 434; Ionica scripsit dialecto: *ibid.* §. 14. Vol. IV. p. 462.
- Hellen*, Dori pater, I. 56 not.
- Hellenica* gens, eiusque originies et migrationes variae, I, 56 not. 57. cf. Graeci.
- Hellenium* templum Naucrati in Aegypto, communi consilio a Graecis exstructum, II, 178.
- Hellenodicae*, vid. not. ad V, 22.
- Hellespontus*, IV, 38. eius longitudo et latitudo, IV, 85 not. cf. VII, 34 not.
- Hellesponti* urbes, VI, 33. eum transiit Darius, V, 11.
- Hellespontus*: eius latitudo: not. ad VII, 34.; fluvius vocatur a Xerxe, VII, 35 not. pontibus iungitur, VII, 33 not.; denuo iungitur, VII, 36 not. priore ponte rupto a Xerxe castigatus, VII, 35 not. postea phialâ aureâ et gladio Persico donatus, VII, 54. Hellespontus latiori sensu, IV, 38. 85. 95. VI, 33 not. VII, 137 not. Hellesponti nomine Propontis comprehenditur, not. ad I, 57.

- Hellespontii* in Xerxis classe militantes custodiunt pontes, VII, 95.
- Hellespontias* ventus (ὁ Ἑλλησπον-
τίας), VII, 188. cf. not.
- Hellopius* ager (ἡ Ἑλλοπία μολογή),
VIII, 23 not.
- Helotae* Spartanis in bello additi,
VII, 202 not. Vid. *Hilotae*.
- Hephaestienses* (Ἡφαιστιεῖς), in
Lemno, VI, 140 not.
- Hephaestopolis*: II, 134 not.
- Heraclea* Siciliae ab Hercule con-
dita, V, 43 not.
- Heracleoticum* Nili ostium, Exc. ad
II, 17. Vol. I. pag. 852.
- Heraclidae*, Sardinum reges, ex Iar-
dani ancilla et Hercule geniti, I,
7 not. seq. cf. c. 13. Heraclida-
rum satelles Gyges in oraculo no-
minatur, I, 91. Heraclidarum est
Erycis regio in Sicilia, V, 43.
Heraclidae in Peloponnesum re-
dire conati, IX, 26.
- Heraclides* Ibanolidis fl., insidias
Persis struit, V, 121.
- Heraclides*, Aristodici Cymaei pa-
ter, I, 158.
- Heraclides*, Aristagorae Cymaei pa-
ter, V, 37.
- Heraeopolis*, IV, 90 not.
- Heraeum* (Ἡραῖον), oppidum Thra-
ciae, IV, 90 not.
- Heraeum* Sami, I, 79 not. III, 60
not. III, 123 not. IV, 88. 152 not.
unum nec duplex, IX, 96 not.
- Heraeum* Argi, VI, 81 not. I, 31.
Plataearum, IX, 52 not. 61 not.
- Herceus* Iuppiter (Ζεὺς Ἡρκεῖος, i. e.
domus praeses), VI, 68 not. Vol.
III. p. 814 seq.
- Hercules*, antiquus deus apud Ae-
gyptios, ex XII. deorum numero,
II, 43 not. 145. Iovem conspici-
re cupit, II, 42 not. eius oraculum,
II, 83. templum ad Canobicum
Nili ostium, asylum fugitivorum,
II, 113 not. Herculis antiquissi-
mum templum Tyri, II, 44 not.
inde Thasii Herc. templum deri-
vatum, *ibid.* Hercules Tyrius idem
atque Baal s. Melkarth: not. ad II,
44. Hercules Aegyptiorum qui sit,
II, 42 not. II, 43 not. Phoenicum,
II, 44 not. et Busiris, II, 45 not.
flammis absumptus, VII, 198 not.
Herculi fontes calidi consecrati,
VII, 176 not. — Hercules, Am-
phitryonis et Alcmenae fil., in-
cognitus Aegyptiis, II, 43. apud
Graecos novissimus deus, II, 145
not. seq. cf. c. 43 not. Hercules
Olympius, et Hercules heros di-
stinguuntur, II, 44 not. de Her-
culis in Aegyptum adventu fatua
Graecorum fabula, II, 45 not.
Hercules, Geryonis boves agens,
in Scythiam venit, ibique ex
Echidna tres gignit filios, qui-
bus arcum et cingulum relinquit,
IV, 8 not. — 10. Scytharum deus,
IV, 59 not. eius vestigium petrae
impressum, IV, 82 not. — Her-
cules a Iasone et Argonautis re-
linquitur, VII, 193. ei ardenti
opem fert Dyras fl., VII, 198 not.
Hercules in Oeta ardens quid si-
gnificet: not. ad VII, 198. Hercu-
lis templum in Cynosarge Athen.,
V, 63. VI, 116. ad Marathonem,
VI, 108 not. 116. ara ad Ther-
mopylas, VII, 176 not. — ex Her-
cule et Iardani ancilla prognati
Heraclidae, Lydorum reges, I,
7 not. Hercules, Hylli pater, au-
ctor generis Leonidae, VII, 204.
VIII, 131. Hercules Sandon, I,
7. 8 not. 86 not.
- Herculeae* columnae, II, 33. IV, 8
not. 42. 43. 181 et 185.
- Hermæ*: not. ad II, 51.
- Hermion*, Lasi pater, VII, 6.
- Hermione*, Dryopum civitas in Pe-

- Vol. IV. p. 436. 437. Hecataei scripta cognita Herodoto, qui inde nonnulla sumpsit et Hecataeum crebro respexit, alia vero inde omisit, alia, quae falso ad Hecataeum auctorem referuntur, ipse invenit: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 435 seqq. Hecataei prooemium: Comment. §. 10. Vol. IV. p. 438 seq. Hecataei auctoritas: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 436. Hecataeus, criticus rerum scriptor, Comm. §. 10. Vol. IV, p. 439; Ionica dialecto scripsit, Comm. §. 14. Vol. IV. p. 460 seq.
- Hecatonnesi* (Ἑκατόν νῆσοι, *Centum insulae*), I, 154 not.
- Hector*, natu maior et virtute praestantior Alexandro, III, 120.
- Hegesander*, Hecataei pater, V, 125. VI, 137.
- Hegesias* histrio Herodoti Musas recitasse fertur: Vol. IV. p. 477.
- Hegesicles* et Leon, Spartae reges, I, 65 not.
- Hegesipyla*, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadi collocata, VI, 39 not.
- Hegesistratus*, Sigei tyrannus, V, 94 not.
- Hegesistratus*, civis Eleus, Tellidarum praestantissimus, in Mardonii exercitu vates; e Spartanorum custodia evaserat, praecisa sibi anteriore pedis parte, IV, 37 not.
- Hegesistratus*, Aristagorae filius, legatus Samius, IX, 90. not. 91.
- Hegetoridas* Cous; eius filia a Mardonio rapta, IX, 76.
- Hegias*, Tisameni frater, IX, 33 not.
- Helena*, Tyndari filia, et eius raptus, II, 112 not. et 113 not. seqq. V, 94. IX, 73 not. Helenae templum Therapnae, VI, 61 not.
- eadem, Hospita Venus, II, 112. dea lunaris, not. ad II, 112.
- Helice* (Ἑλίκη), in Peloponneso opp. Achaeorum, I, 145 not.
- Heliconius* Neptunus, I, 148 not.
- Heliopolis* (Ἡλιούπολις), urbs Solis in Aegypto, II, 3. 7 not. 8. 9 not. 59. 63. Heliopolitae, sacerdotum collegium Aegyptiorum, peritissimi antiquitatis, II, 3. 73 not.
- Helisyci* in Sicilia bellum gerunt, VII, 165 not.
- Hellae*, Athamantis filiae, sepulcrum, VII, 58 not.
- Hellanicus*, Herodoti suppar, neque vero Herodoto cognitus: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 434; Ionica scripsit dialecto: *ibid.* §. 14. Vol. IV. p. 462.
- Hellen*, Dori pater, I. 56 not.
- Hellenica* gens, eiusque originies et migrationes variae, I, 56 not. 57. cf. Graeci.
- Hellenium* templum Naucrati in Aegypto, communi consilio a Graecis exstructum, II, 178.
- Hellenodicae*, vid. not. ad V, 22.
- Hellespontus*, IV, 38. eius longitudo et latitudo, IV, 85 not. cf. VII, 34 not.
- Hellesponti* urbes, VI, 33. eum transiit Darus, V, 11.
- Hellespontus*: eius latitudo: not. ad VII, 34.; fluvius vocatur a Xerxe, VII, 35 not. pontibus iungitur, VII, 33 not.; denuo iungitur, VII, 36 not. priore ponte rupto a Xerxe castigatus, VII, 35 not. postea phialâ aureâ et gladio Persico donatus, VII, 54. Hellespontus latiori sensu, IV, 38. 85. 95. VI, 33 not. VII, 137 not. Hellesponti nomine Propontis comprehenditur, not. ad I, 57.

- Hellespontii* in Xerxis classe militantes custodiunt pontes, VII, 95.
- Hellespontias* ventus (ὁ Ἑλλησποντικός), VII, 188. cf. not.
- Hellopius* ager (ἡ Ἑλλοπία μοῖρα), VIII, 23 not.
- Helotae* Spartanis in bello additi, VII, 202 not. Vid. *Hilotae*.
- Hephaestienses* (Ἡφαιστιέες), in Lemno, VI, 140 not.
- Hephaestopolis*: II, 134 not.
- Heraclea* Siciliae ab Hercule condita, V, 43 not.
- Heracleoticum* Nili ostium, Exc. ad II, 17. Vol. I. pag. 852.
- Heracidae*, Sardium reges, ex Iardani ancilla et Hercule geniti, I, 7 not. seq. cf. c. 13. Heracidarum satelles Gyges in oraculo nominatur, I, 91. Heracidarum est Erycis regio in Sicilia, V, 43. Heracidae in Peloponnesum redire conati, IX, 26.
- Heracides* Ibanolidis fl., insidias Persis struit, V, 121.
- Heracides*, Aristodici Cymaei pater, I, 158.
- Heracides*, Aristagorae Cymaei pater, V, 37.
- Heraeopolis*, IV, 90 not.
- Heraeum* (Ἡραῖον), oppidum Thraciae, IV, 90 not.
- Heraeum* Sami, I, 79 not. III, 60 not. III, 123 not. IV, 88. 152 not. unum nec duplex, IX, 96 not.
- Heraeum* Argi, VI, 81 not. I, 31.
- Plataearum*, IX, 52 not. 61 not.
- Herceus* Iuppiter (Ζεὺς Ἡρκεῖος, i. e. domus praeses), VI, 68 not. Vol. III. p. 814 seq.
- Hercules*, antiquus deus apud Aegyptios, ex XII. deorum numero, II, 43 not. 145. Iovem conspicere cupit, II, 42 not. eius oraculum, II, 83. templum ad Canobicum Nili ostium, asylum fugitivorum, II, 113 not. Herculis antiquissimum templum Tyri, II, 44 not. inde Thasii Herc. templum derivatum, *ibid.* Hercules Tyrius idem atque Baal s. Melkarth: not. ad II, 44. Hercules Aegyptiorum qui sit, II, 42 not. II, 43 not. Phoenicum, II, 44 not. et Busiris, II, 45 not. flammis absumptus, VII, 198 not. Herculi fontes calidi consecrati, VII, 176 not. — Hercules, Amphitryonis et Alcmenae fil., incognitus Aegyptiis, II, 43. apud Graecos novissimus deus, II, 145 not. seq. cf. c. 43 not. Hercules Olympius, et Hercules heros distinguuntur, II, 44 not. de Herculis in Aegyptum adventu fatua Graecorum fabula, II, 45 not. Hercules, Geryonis boves agens, in Scythiam venit, ibique ex Echidna tres gignit filios, quibus arcum et cingulum relinquit, IV, 8 not.—10. Scytharum deus, IV, 59 not. eius vestigium petrae impressum, IV, 82 not. — Hercules a Iasone et Argonautis relinquitur, VII, 193. ei ardenti opem fert Dyras fl., VII, 198 not. Hercules in Oeta ardens quid significet: not. ad VII, 198. Herculis templum in Cynosarge Athen., V, 63. VI, 116. ad Marathonem, VI, 108 not. 116. ara ad Thermopylas, VII, 176 not. — ex Hercule et Iardani ancilla prognati Heracidae, Lydorum reges, I, 7 not. Hercules, Hylli pater, auctor generis Leonidae, VII, 204. VIII, 131. Hercules Sandon, I, 7. 8 not. 86 not.
- Herculeae* columnae, II, 33. IV, 8 not. 42. 43. 181 et 185.
- Hermæ*: not. ad II, 51.
- Hermion*, Lasi pater, VII, 6.
- Hermione*, Dryopum civitas in Pe-

- loponneso, VIII, 73 not. Hermionenses Samiis profugis Hydream ins. tradunt, III, 59. tres naves praebent ad Salamina, VIII, 43 not. ad Plataeas militant, IX, 28 not.
- Hermippus* Atarnites, VI, 4.
- Hermolycus* Atheniensis, Euthyni filius, in pancratio celebrer, IX, 105 not.
- Hermophantus*, dux contra Persas ad Sardes, V, 99.
- Hermopolis* urbs, II, 67 not.
- Hermotimus* Pedasensis inter eunuchos apud regem magnae auctoritatis, VIII, 104. exsectorem suum Panionium diro modo ultus, VIII, 105. 106.
- Hermotybies*, Aegyptiorum pugnatore, II, 164 not.—168. IX, 42. tantum rei militari vacant, II, 165. 168, ubi et alia. cf. VII, 89. et vid. *Calasiries*.
- Hermus*, Aeolidis amnis, I, 55 not. 80 not. V, 101 not.
- Hero* grammaticus, qui in Herodotum commentarios scripsit: Comm. §. 16. Vol. IV. p. 477.
- Herodes* natalicia celebrans: not. ad IX, 109.
- Herodotus*: de eius vita et opere qui scripserint Vol. IV. p. 388 seqq. de geographia Herodoti qui scripserint: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 431 seq.; de dialecto qui scripserint: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 464 not. Quo anno natus: Comment. §. 1. Vol. IV. pag. 400; tempus quo vixit: II, 53 not. Comment. §. 1. Vol. IV. p. 400. 406 seq. 416 seq. nomen quid significet *ibid.* p. 401; patria: Comment. §. 2. Vol. IV. p. 403; parentes *ibid.* p. 403 seq. coll. p. 422; educatio et institutio: Comment. §. 3. Vol. IV. p. 405; imagines: Comment. §. 6. Vol. IV. p. 422; Herodotus cum Panyasi poeta cognatus, Comm. §. 3. Vol. IV. p. 405. 406, sed cum Choe-rilo poeta nullum commercium habet, *ib.* p. 405. Sophocli amicitia iunctus: Comment. §. 5. pag. 417. 418; Samum commigrat iuvenis ibique aliquamdiu commoratur (§. 3. pag. 406 et not. ad III, 60. VI, 14); historiae scribendae operam dans, Comm. §. 4. p. 410; itinera, Comm. §. 7. pag. 423 seqq.; quomodo et quo tempore itinera instituerit, *ib.* p. 424, quando et qua via in Aegyptum venit, *ibid.* p. 425 seqq. not. ad II, 1. 5. III, 5; in Babylonia fuit et ultra etiam progressus est, *ib.* p. 427. et not. ad I, 178. 193. coll. VI, 119. de India quae retulit, unde accipit: Excurs. Vol. II. p. 684. non fuit in Carthagine (cf. not. ad IV, 43), sed probabiliter in Libya ac Cyrene, II, 28 not. IV, 167 not. Comm. §. 7. p. 426. Italiam inferiorem et Siciliam permeavit, not. ad VII, 153. Comm. §. 7. p. 430. in Palaestina interiori non penetravit, Comm. §. 7. p. 425. not. ad II, 104. 106. Romam non adiit: Comment. §. 7. p. 431. Caspium mare non vidit, not. ad I, 202 fin. Pontum Euxinum, neque vero paludem Maeoticam adiit, Comm. §. 7. pag. 428. not. ad IV, 86. 87. 99. Arabiam non vidit, not. ad III, 107. Spartae fuit, not. ad III, 55. VII, 214. Thermopylas visit, VII, 225 not. Thraciae partem tantum novit, Comm. §. 7. p. 429. not. ad V, 2. 10 coll. IV. 81, in Colchide fuit, not. ad II. 104. — Athenis aliquamdiu vixit: not. ad V, 77. Comment. §. 4. p.

410.415. §.5. p.418. a Thuriis iterum Athenas proficiscitur: Comment. §.5. p.418. Herodotus Olympiae, Athenis, Corinthi, Thebis opus suum vel certe quasdam eius partes recitavit, Comm. §. 4. p. 407 seq. — Thurios discedit, Comm. §. 5. p. 417 seq., hinc *Thurius* vocatus, I, 1 nott. Comm. §. 6. p. 421. Thuriis usque ad extremum diem in opere suo perficiendo occupatus (Comm. §. 4. p. 409. §. 5. p. 420 coll. not. ad IV, 46. 99. V, 27. 44. IV, 15. IX, 73), quod tamen vel sic imperfectum remansit, Comm. §. 4 not. ad I, 206. VII, 213. IX, 113 not. coll. VIII, 104, 132 not. IX, 122 not. — Herodotus vidit calamitates belli Peloponnesiaci: V, 76 not. VI, 98 not. VII, 106. 137. IX, 63; vitam non extendit usque ad cladem Siculam Atheniensium, sed paulo antea mortuus est: Comment. §.6. Vol. IV. p. 419 seqq.; num Thuriorum in urbe an Pellae in Macedonia mortuus: *ibid.* pag. 421 seq. sepulcrum et inscriptio: *ibid.* Athenis cenotaphium probabiliter habet, *ib.* Herodotus accurate indicat, unde in historia sua quaeque hauserit, Comm. §. 8. p. 433 seqq. §. 10. p. 438 seq. Fontes historiae, Comm. §. 8 seqq. nec Xanthi nec Charonis scripta compilavit, Comm. §.8. p.433. nec Choerili: vid. not. ad VII, 60. Comment. §. 3 (Vol. IV. p. 406). nec Hellanici, *ibid.* §. 8. p. 534. sed Hecataei libros respexit neque vero in omnibus adhibuit: vid. *ibid.* p. 435 seqq.; logographis usus est: Comment. §. 10. pag. 438; periegetas Graecorum consuluit, *ibid.* §. 9. pag. 437: e Sophistarum scholis non-

nulla sumpsisse videtur: not. ad III, 72. 80. VIII, 140. §. 1. Comment. §. 9. pag. 437. Anaxagoram adhibuisse videtur: not. ad III, 80. Comment. §. 9. pag. 438. — Thucydidi non cognitus: VI, 57 not. VII, 20 not. IX, 53 not. Vol. IV. p. 412. inscriptiones et annales Persarum adhibuit: not. ad III, 89. VII, 60. Comment. §. 9. Vol. IV. p. 437. Persarum viros doctos s. Magos consuluit: *ibid.* p. 437: Persas inde Graeco more loquentes et agentes producit: vid. s. v. *Persae.* in rebus Aegyptiacis quosnam consuluerit, Comm. §. 10. p. 441 seq. not. ad II, 3. 99; cur nonnulla omiserit, not. ad II, 15. 28; a sacerdotibus Aegyptiis haud deceptus, Comm. §. 10. p. 441, sed mysteriis initiatus (II, 51. 170 not. 171. coll. 3. 45. 46. 65), religioneque obstructus multa, quae ad sacra arcana spectant, silentio premit, valde cautus et taciturnus in divinis rebus Aegyptiorum: Comment. §. 10. p. 442 seq.; eius sententia de diis Aegyptiorum: *ibid.* p. 442 seq.; de historia Aegyptiorum: *ibid.* p. 443 coll. not. ad II, 124 (Vol. I. p. 707); de chronologia: *ibid.* p. 444 et 445. Argumentum et connexus totius operis Herodotei: Comment. §. 11. pag. 445 seqq.; pater historiae iure vocatur Herodotus: Comment. §. 10. pag. 439; artis criticae initia apud Herodotum (*ibid.*), qui logographorum viam deseruit et critica ratione agit: cf. not. ad I, 60. 182. II, 21. 23. 156. IV, 173. VI, 121. VII, 6. 20. 150; Herodotus verum scribere et potuit et voluit: Comment. §. 10. pag. 439; inde summum veri studium, vel

in rebus miris dubiisve conspicuum: *ibid.* pag. 440 et conf. I, 5 not. 22 not. 75 not. II, 32 not. II, 53 not. 99 not. 120 not. III, 3 not. 115 not. V, 10 not. VI, 121 not. 134 not. VII, 129 not. 150 not. VIII, 72 not. hinc nec superstitiosus nec credulus: *ibid.* pag. 440 et conf. not. ad I, 182. II, 123. IV, 96. VII, 133. 189. VIII, 8. 77. 123. IX, 65; ab omni mendacio alienus: not. ad V, 50; diligens in oraculis portentisque, aliis huius generis enarrandis: not. ad IX, 98; in scribendo omnino Graecorum res et commoda ante oculos habet: not. ad III, 97; ab omni partium studio alienus nec in Corinthios (cf. nott. ad VIII, 94) nec in Spartanos infensus fuit nec nimis favit Atheniensibus, quorum merita de Graeciae libertate iusta laude ornat: vid. nott. ad VIII, 140. §. 1. coll. VIII, 3 et 13. IX, 22. 28. VII, 102. 139. VI, 108. 121. Comment. §. 4. Vol. IV. p. 415; consilium et finis operis ad epici carminis rationem conformati, Comm. §. 12. p. 447 seq., hinc maxima cum Homero et Aeschylo cognatio, *ibid.* p. 447. 453; operis inscriptio et divisio, Comm. §. 13. p. 456 seq., animo conceptam habuit operis descriptionem, not. ad V, 22; digressiones amat, not. ad I, 23. 56. 131. III, 60. IV, 30. 145. 167. V, 55. 92. §. 2. VII, 171. IX, 108. 113. Comm. §. 12. p. 447. orationes in historiam illatae Comment. §. 15. Vol. IV. p. 472. dialectus Ionica eiusque inconstantia, Comm. §. 14. Vol. IV. p. 458 seqq. not. ad I, 77. II, 121. III, 2. 48. V, 8. VI, 69. — orationis virtutes, suavitas, veritas, simplicitas, perspi-

cuitas, Comm. §. 15. Vol. IV. p. 468 seqq. cf. not. ad Prooem. I, 8. 9. 64. 74. 86. IV, 127. VI, 68. Herodoti oratio cum Thucydidis oratione comparata: Comment. §. 15. p. 470. 472; in oratione multa habet communia cum Homero, Aeschylo, Sophocle: Comment. §. 12. 15. Vol. IV. p. 447 seqq. 472 seq. Herodotei sermonis imitatores: Comment. §. 15. p. 373 seqq., imprimis Pausanias (p. 474), Lucianus (p. 475), Theopompus, qui epitomen Herodoti composuit: *ib.* p. 473. — Herodoti vituperatores et osiores: Comment. §. 16. p. 479, in quibus Ctesias et Plutarchus (p. 480 seq.). Herodoti commentatores antiqui: Comment. §. 16. p. 477 seq. Herodotus neque Assyriacas (vid. not. ad I, 106) neque Libycas historias scripsit: Comment. §. 4. pag. 409; neque de Vita Homeri scripsit librum, longe post Alexandrinorum tempora compositum: Comment. §. 17. p. 482 seq. 484 seq. Herodoti codices: Comment. §. 18. p. 485 seq. familiae eorum *ibid.* p. 487., codices mature iam corrupti *ib.* §. 14. p. 467 seq., a lacunis et interpolationibus non liberi, *ibid.* p. 468: inde vitia complura codicum ope non tollenda: vid. *ibid.* p. 467 et not. ad VII, 89. 145. 162. IV, 79. VIII, 73. IX, 122 (in numeris). not. ad I, 7. 32. II, 9. 145. III, 95. V, 52. VII, 187. IX, 29. Herodoti editiones: Comment. §. 19. Vol. IV. p. 491 seqq. versiones *ibid.* pag. 497 seqq. Herodoti pietas et studium rerum divinarum: not. ad IX, 66; ad rerum divinarum vim omnia refert: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 450. de diis publice receptis

quid senserit: not. ad VII, 57. VIII, 77. de rebus divinis quid statuerit: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 449. not. ad III, 108. IV, 166. VII, 10. §. 5. VIII, 13; de fato, quod evitari nequit, nec tamen liberam hominis voluntatem prorsus tollit: Comment. l. l. pag. 449 seq. not. ad I, 91. III, 43. V, 33. V, 92. §. 4. VII, 18 coll. 189. 191. IX, 16; de divina iustitia et providentia: Comment. l. l. pag. 450. not. ad III, 108. VII, 10. §. 4; de invidia divina (Comment. l. l. pag. 451), quae cum divina iustitia coniuncta est: I, 32 not. I, 34. 204. II, 120. III, 40 not. III, 128. 64. 108. IV, 166. 205 not. VI, 84. 134. VII, 8 not. 133 not. 137. VIII, 105 not. 108. 109. IX, 64. 113; cum Aeschylo in his convenit: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 453; Herodoti sententia de divinatione: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 454. not. ad VI, 27. 98. VIII, 77; de iis, quae post mortem futura sint et de animae immortalitate: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 454. de vitae humanae conditione et miseriis: not. ad I, 32. 86. 207. III, 43. V, 4. VII, 46. 203. VIII, 105. de rebus publicis quid senserit Herodotus: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 455; populari imperio deditus et tyrannidem aversans: *ibid.* p. 456. not. ad V, 66. 78. 92. §. 2. VI, 43. 108. VII, 156. Herodotus in terrae naturam inquit: not. ad VII, 129; de terrae divisione quid statuatur: not. ad II, 16; de terrae forma: not. ad II, 24. IV, 36. 42. 44. 45; de sole, II, 25. 26; de Aegypti origine, not. ad II, 4 seqq. 10. et Vol. I. p. 847 seqq., de causis, HERODOT. IV.

cur Nilus crescat: II, 13. 19 seqq. de bello Troiano: not. ad II, 120 seqq. Homeri carmina bene novit: not. ad II, 116. 120. IV, 30. 32 not. V, 67. VII, 16; neque ea a Pisistrato composita habet: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 448. Herodoti sententiae memorabiles: I, 8. 10. 32. 96. 207. III, 52. 53. V, 4. 56. VI, 86. §. 3. VII, 46. 49. §. 1. 2. VII, 152. 203. VIII, 3. *Herodoti* plures per antiquitatem et Graecam et Romanam: Comment. §. 1. Vol. IV. p. 402 seq., *Herodotus* medicus clarus: *ibid.* p. 402 seq. *Herodoti* nomen confusum cum *Herodori* et *Herodiani* nominibus: Vol. IV. pag. 403. 421. 467, cum *Hesiodi* nomine: *ibid.* pag. 477. *Herodotus*, Basilidae fil., Ionum legatus ad Spartanos, VIII, 132 not.

Heroës maiori corporis statura, I, 68 not. VIII, 38 not. ignoti Aegyptiis, II, 50 not. heroibus parentatum a Xerxe in Illo, VII, 43 not. heros Cynus colendus Phocaeensibus, I, 167. heros colitur a Teiis Timesius, conditor Abderae, I, 168. Stesagorae conditori sacra faciunt Chersonitae, VI, 38. heroi Onesilo annua sacra faciunt Amathusii, V, 114. Artachaeo, fossae ad Athon olim praefecto, sacra faciunt Acanthii, VII, 117. herois Astrabaci aedícula Spartae, VI, 69. Hercules heros diversus ab Olympio, II, 44 nott. coll. VIII, 38. cf. *Colonia*. *Heroopolis*, not. ad II, 158.

Herophantus Parienus, IV, 138.

Herpys, Timagenidae pater, IX, 38.

Hesiodus quadringentis annis exstitit ante Herodotum, II, 53 not.

Hesiodus et *Homerus* Graecae theogoniae conditores, *ibid.* et

- Vol. I. p. 855 seqq. 859. de Hyperboreis fabulatus, IV, 32 not.
- Hexapolis* quae saeculo Herodoti Pentapolis dicta, I, 144.
- Hiems* rigida in Europa septemtrionali, IV, 28.
- Hierapytna*: not. ad IV, 151.
- Hieroduli*: not. ad I, 182. II, 35 not. II, 54.
- Hieroglyphica* scriptura, not. ad II, 36. 106 et vid. supra s. v. *Aegyptii*.
- Hieromnemes*: not. ad VIII, 213.
- Hieron*, Gelonis pater, VII, 156. cf. not. ad III, 125.
- Hieronymus* Andrius, Olympiae victor, IX, 33.
- Hierosolyma*: Vol. I. pag. 889 seq.
- Hilotae* (ἐῖλωτες et ἐῖλωται), *Helotae*: VII, 202 not. et IX, 10 not. diversi a perioecis Lacedaemoniorum, IX, 11. ubi vid. not. multifariis officiis funguntur, VI, 58. 75. 80. 81. VII, 229. ad bellum comitantur Spartanos, VII, 202 not. septem circa unum Spartanum in bello Persico, IX, 10. 28. eorum ruditas in distinguendo aere ab auro, IX, 80.
- Himera* Siciliae, VI, 24. VII, 165.
- Hippagogae* naves, quibus equi vehuntur, VI, 48 not. VII, 97.
- Hippalum* mare I, 1. nott.
- Hipparchus*, Pisistrati fil., Hippiae frater, V, 55 not. Onomacritum ob Musaei vaticinia corrupta Athenis eiicit, VII, 6. eius somnium, V, 56. ab Harmodio et Aristogitone interemptus, V, 55 not. VI, 123.
- Hippias*, Pisistrati fil., I, 61. V, 55 not. eius familia, V, 65 not. eum Athenas reducere volunt Lacedaemonii, V, 91. sed frustra, V, 93. sollicitat Persarum opem adv. Athenas, V, 96. ei visum in somnis oblatum et dens tussiendo excussus, VI, 107.
- Hippobotae* (i. e. qui equos alunt), apud Chalcidenses vocantur homines locupletes, V, 77. not. VI, 100.
- Hippoclides*, Tisandri fil., proculus Agaristae, VI, 127 not. eius maiores Cypseli Corinthii propinqui, VI, 128. eius saltationes et gestulationes, propter quas excidit nuptiis, VI, 130.
- Hippoclus* Lampsacenus, IV, 138.
- Hippocoon*, Scaeii pater, V, 60.
- Hippocrates*, Pisistrati pater, Athenarum tyranni, I, 59. V, 65 not.
- Hippocrates*, Megacelis filius, VI, 131.
- Hippocrates*, Gelae tyrannus, Cleandri frater, VI, 23. VII, 154. a Zancleis arcessitus, eos Samiis prodit, VI, 23. Camarinam a Syracusanis pacis conditione accipit, VII, 154. in bello cum Siculis ad Hyblam urbem occumbit, c. 155.
- Hippocrates*, Smindyridis pater, VI, 127. VI, 23 not.
- Hippocrates*, medicus celeberrimus; eius dialectus: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 458.
- Hippocratides*, Leotychidis filius, VIII, 131.
- Hippolai* promont. (Ἰππόλεω ἄκρη). IV, 53 not.
- Hippolochus*, Glauci pater, I, 147.
- Hippomachus*, Graecorum, qui erant cum Mardonio, haruspex, IX, 38.
- Hipponicus*, Calliae pater, VII, 151.
- Hipponicus*, Calliae fil., VI, 121.
- Hippopotamus* describitur, II, 71 not.
- Hircus*, Aegyptiace Mendes dictus, II, 46 not. hirci urinâ spasmo liberant pueros suos Afri, IV, 187. hircorum barbis innatum ladanum apud Arabes, III, 112. hirci

- cus cum muliere coiens, II, 46 not.
- Histia** (*Ἰστίη*, i. e. *Vesta*), Scytharum regina, IV, 127.
- Histiaeotis** (*ἡ Ἰστιαϊώτις γῆ*), Euboeae septentrionalis regio, VII, 175 not. I, 56 not. Histiaea oppidum, *Ἰστιαίη, ἡ πόλις τῶν Ἰστιαίων*, VIII, 23. ubi et *ἡ γῆ Ἰστιαϊῆτις*, et civis *Ἰστιαῖεύς*.
- Histiaeotis** Thessaliae regio Ossae et Olympo subiecta, I, 56 not.
- Histiaeus** Milesius, Lysagorae fil., IV, 138 not. V, 30. vir solers et industrius, V, 23. pontem Istro fl. iniectum dissolvi non sinit, IV, 137 not. quo facto bene de Dario meritis, c. 141. Myrcinum Edonidem ab illo accipit, V, 11. eumque locum muro muniens, a Megabazo apud Darium insimulatus, Sardes honoris causa accitus et Susa abductus consiliarii regii nomine, V, 23. 24. inde per servum occulte missum Aristagoram, Mileti praefectum, ad defectionem a Persis sollicitat, V, 30 et 35 not. a Dario ob Ionum defectionem obiurgatus, dimissus tamen ad sedandas turbas, V, 105. 106 not. 107. Sardibus Artapherni suspectus clam ad mare fugit, Miletum rediturus, et a Chiis in vincula coniectus, mox vero liberatus; nec a Milesiis receptus cum Lesbiis navibus Byzantium petit, VI, 1—5. VI, 3 not. ibique piraticam exercet, Chium subigit, VI, 26. 27. dein in continente cum Persis congressus, vivus captus et ab Artapherne Sardibus cruci adfixus, invito Dario, VI, 28—30.
- Histiaeus**, Phylaci pater, VIII, 85.
- Histiaeus**, Tymnis fil., Termerensis tyrannus, captus, a civibus tamen
- salvus dimissus, V, 37 seq. dux in classe Xerxis, VII, 98.
- Homerus** poëta, II, 53 not. et Excurs. Vol. I. p. 855 seqq. cccc annis Herodoto antiquior: *ibid.* et p. 859. 860. theogoniae Graecorum inventor, II, 53 not. anthropomorphisticam deorum rationem introduxit, II, 53 et Vol. I. p. 855 seqq. Oceani fl. nomen invenit et in poësin introduxit, II, 23. Homeri ratio in tractando carmine epico, II, 116 not. veram historiam de Helenae adventu apud Proteum Aegypti regem notam sibi fuisse significat, II, 116 not. Homeri Ilias (lib. V.) II, 116 not. (Odyssea) II, 116 not. citatur ab Herodoto, IV, 29 not. ex Atheniensibus fortissimum virum ad Ilium venisse ait, VII, 161 not. Cypriorum carminum non est auctor, II, 117 not. *Ἐπὶ γοῶν* carmen Homeri forte non est, IV, 32 not. propter HomERICA carmina, Sicyone rhapsodos decantare vetuit Clisthenes, V, 67 not. Homeri locus (Od. I, 320) tractatur: not. ad VII, 216. Homeri exemplum Herodotus in episodiis secutus est eumque in opere suo constituendo imitatus est: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 446 seqq. 472. Homeri carmina Pisistrati aetate composita negat Herodotus: *ibid.* pag. 448 seq. Homeri vitam haud scripsit Herodotus: Comment. §. 17. Vol. IV. p. 482 seqq.
- Homo** ex deo non gignitur, Aegyptiorum sententia, II, 143. prioris aetatis homines maiori statura, I, 68 not. IX, 83 not. homo septem et novem cubitorum, I, 68 not. homo quinque cubitorum, VII, 117. ubi vid. not. IX, 83 not. ho-

mines et staturâ maximi et omnium pulcherrimi sunt Aethiopes, III, 20 not. Xerxes homo magnitudine corporis praestans, VII, 187. cf. c. 56. homines firmissima valetudine Libyes, IV, 187. post eos Aegyptii, II, 77. homines sua quique instituta optima iudicant, III, 38. molli in terra molles nascuntur, IX, 122 not. ult. homines unoculi in terrae plagis septentrionalibus, vid. *Arimaspi* et cf. not. ad III, 116 et IV, 27. homines a nativitate calvi et simo naso mentoque oblongo, IV, 23 not. et 24. homines capripedes, IV, 25. homines per sex menses dormientes, *ibid.* et not. homines radicibus vescentes in Araxis fl. insulis, I, 202. crudis piscibus victitantes et pro vestimento pelibus utentes phocarum, *ibid.* cruda carne vescentes Indi, III, 99. hominibus aetate provectis, nec vero morbo mortuis, vescuntur Massagetae, I, 216. homines aegrotos comedunt Indi Padaei, III, 99. humana carne vescuntur Androphagi, IV, 106. cf. not. homines Marti deo mactant Scythae, IV, 62 not. captivos Virgini (*Iphigeniae*) immolant Scythae Tauri, IV, 103. cf. not. ad II, 45 et 119, ubi Menelaus placandis ventis duos puerulos immolasse fertur. Homines vivos defodere Persicus est mos, VII, 114. cf. not. et III, 35 not. homines innominati in Africa, IV, 184. homo nullus sine aliquo malo, VII, 203. cuique propria mala, VII, 152 not. multae calamitates hominibus accidere solent, III, 33. cf. VII, 46. homines in potestate casuum fortunae sunt, I, 22. non casus fortunae in po-

testate hominum, VII, 49 not. homo sibi malorum auctor, non deus, I, 91. fatum evertere non potest, III, 43. 64. IX, 16. omnia consequi nequit, I, 32. homini melius mori quam vivere, I, 31, cf. VII, 46 et V, 4.

Hopletes, Attica tribus, V, 66. Vol. III. p. 799 seq. 803.

Horarum inventio, II, 109, vid. *Dies*.

Horci (iurisiurandi) filius, VI, 86. §. 3 not.

Hordei folia apud Babylonios quatuor digitorum latitudine, I, 193.

Horologium, II, 109 not.

Horti Midae, ubi captus Silenus, VIII, 138 not.

Horus idem est atque Graecorum Apollo, II, 144 not.

Hospitii ius, V, 63 not. inter civitates: VI, 21 not. Amasidis cum Polycrate, ob huius nimiam felicitatem solutum, III, 43 not.

Humanae vitae anni, I, 32 not. III, 22. 23. humanae vitae brevitates et aerumnae, VII, 46. humanis in rebus nihil stabile, I, 86. cf. c. 5 et 207: humanarum rerum orbis, I, 207. c. I, 32. humana pellis, IV, 64 not.

Hyacinthia festum apud Lacedaemonios, VII, 206 not. IX, 7 not. IX, 11 not.

Hyaenae, ferae in Libya, V, 192 not.

Hyampeus, vertex Parnassi, VIII, 39 not.

Hyampolis, urbs Thessaliae, VIII, 28 not. 33.

Hyatae, nomen unius e tribus Sicyonis, V, 68 not.

Hybla, oppidum Siciliae, VII, 155 not.

Hybris Dea, VIII, 77 not.

Hydarnes Persa, unus e septem

- coniuratis, III, 70. et Excurs. Vol. II. p. 677 (ubi vid. de nomine). VI, 133. Asianae orae praefectus, VII, 135 not.
- Hydarnes*, Hydarnis fil., dux in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur, VII, 83. 211.
- Hydarnes*, Sisamnis pater, VII, 65.
- Hydrea* insula a Samiis profugis Troezeniis obligata, III, 59 not.
- Hyela* (v. *Velia*) civitas in terra Oenotria, I, 167.
- Hygennenses* pop., III, 90 not.
- Hyksos* (reges Aegypti), not. ad II, 128.
- Hylaea*, regio trans Borysthenem prope Achillis dromon, IV, 9 not. 18. 54. 55. 76.
- Hyllenses*, nomen unius e tribubus Sicyonis, V, 68.
- Hyllus*, VI, 52. Herculis fil., VII, 204. VIII, 131. ab Echemo in monomachia interfectus, IX, 26 not.
- Hyllus* fl., Sardianum campum permeans, I, 80 not.
- Hymeas*, Darii gener, V, 116. capit Cion Mysiae, V, 122.
- Hymettus*, mons Atticae, 'Τμησσός: sub eo regio Pelasgis data ab Atheniensibus, VI, 137 not.
- Hymni*, ab Olene compositi, IV, 35.
- Hypachaei* qui postea Cilices dicti, VII, 91.
- Hypacyris*, fl. Scythiae, IV, 47. c. 55 not.
- Hypanis*, fl. Scythiae, IV, 52 not. IV, 17. 18 not. 47.
- Hypanis* mater, palus, *ibid.*
- Hyperacrii* in Attica civitate, not. ad I, 59.
- Hyperanthes* et Abrocomes, Darii filii, cadunt in proelio, VII, 224.
- Hyperborei* (Τπερβόρει), IV, 13 not. et Exc. Vol. II. p. 716 seqq. 32 not. 33. 36. eorum sacra, IV, 33 not. Hyperborearum puellarum sacra Delum perferentium historia, IV, 33 not. 35. itinera, IV, 33 not.
- Hypernotii*, IV, 36 not.
- Hyperoche* et Laodice Hyperboreorum puellae, IV, 33 not. 34. 35.
- Hyrcanii*, III, 117 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 62 not.
- Hyrgis*, fl. Scythiae, IV, 57 not.
- Hyria*, oppidum in Italia a Cretensibus conditum, VII, 170 not.
- Hyrocaes* Mardus quomodo Sardes adscenderit, I, 84.
- Hysiae*, oppidum Boeotiae, V, 74 not. VI, 108. IX, 15 not. IX, 25.
- Hysias* et Oenoën, Atticae pagos ultimos, occupant Boeotii, V, 74. cf. not.
- Hystanes*, Badris pater, VII, 77.
- Hystaspes* Achaemenides, Arsamis filius, Darii pater, I, 209. V, 83. VII, 224. Persidis praefectus, III, 70.
- Hystaspes*, Darii filius et Atossae, dux Bactriorum et Sacarum, VII, 64.
- Hystrices*, IV, 192 not.
- I.
- Iacchus* mysticus, VIII, 65 not.
- Iadmon* Samius, herus Aesopi, II, 134 not.
- Ialyssus*, Doriensium civitas, I, 144 not.
- Iamidae*, vatum familia in Elide, V, 44 not. VIII, 134 not. IX, 33, ubi vid. not.
- Iapygia* (i. e. *Apulia*), III, 138 not. IV, 99 not.
- Iapyges* Messapii, origine Cretenses Hyriam urbem condunt, VII, 170 not.
- Iardani* ancilla, Herculis uxor, mater Heraclidarum, I, 7 not.

- Iason* ad Libyam vento abreptus, Tritoni aureum tripodem dedicat, IV, 179 not. circa Aphetas Herculem ex Argo navi aquatum missum reliquit, VII, 193.
- Iatragoras* dolo capit classicos duces Graecorum cum Persis militantes, V, 37.
- Iaxartes*, not. ad I, 202.
- Ibanolis* Mylassensis, pater Oliati, V, 37 et Heraclidae, Carum ducis, V, 122.
- Iberiam* Phocaeenses ostenderunt, I, 163. Iberi sub Hamilcare duce in Sicilia militant, VII, 165 not.
- Ibeum* in Aegypt., II, 67 not.
- Ibis*, Aegyptiis sacra. II, 65. 67. 75 not. eius forma et duplex genus, II, 75 not. seq. qui ibin necavit apud Aegyptios morte plectitur, II, 65. Ibis condita et sepulta, II, 67 not. Ibis sacra, II, 67 not. 75 not. Ibis, quae avis, not. ad II, 75.
- Icarium* pelagus, VI, 95 not. et seq.
- Ichnae*, urbs terrae Bottiaeidis, VII, 123 not.
- Ichneumones* (*ἰχνευται*), in Aegypto, II, 67 not.
- Ichthyophagi* in Africa, II, 19 not. 20. 23.
- Ida*, mons in Iliaca terra, I, 151 not. VII, 42 not.
- Idanthysus*, Saulii fil., rex Scytharum, IV, 76 not. 120 not. Dario, aut pugnam aut deditionem poscenti, ingenue respondet, c. 127.
- Idrias*, regio Cariae, V, 118 not.
- Ieiunia* ante sacrificia et festos dies Isidis, II, 40. IV, 186.
- Ienysus* (*Ἰήνυσος*), oppidum, terminus Arabiae et Syriae, III, 5 not.
- Ignem* Persae deum habent, et Aegyptii vivam beluam putant, III, 16 not. ignem petere, VI, 113 not. infamiâ notato Spartani ignem non praebent, VII, 231 not. ignes in speculis, VII, 182 not. Ne igitur quidem elabatur, proverbialis dictio, VIII, 6 not.
- Ignispicium*: not. ad VIII, 134.
- Ilias* regio, II, 10; ab Aeolis possessa, V, 122 not.
- Iliadi* Minervae mille boves a Xerxe immolatae, VII, 43 not.
- Ilissus*, fl. Atticae, VII, 189.
- Ilithyia*, IV, 35 not.
- Ilium* urbs; circa eam olim sinus maris erat, II, 10. Ilii obsidio et expugnatio, I, 5 not. II, 118, ubi Aegyptii disserunt.—Iliaca terra (*ἡ Ἰλιάς γῆ* vel *χώρα*), V, 94. VII, 41. (*ἡ Τενναρίς γῆ*), II, 118.
- Illyrii* (Eneti, i. e. Veneti), I, 196 not. ex Illyriis Anyrus fl. in Triballicum campum labitur, IV, 49. in Illyrios editum Bacidis effatum, IX, 43.
- Imaginēs* privatorum, II, 182 not.
- Imbecillitatis* necessitas summa, VII, 172.
- Imbribus* carentes Africae tractus, IV, 185. cf. II, 13 seq. coll. III, 10 et vid. IV, 151.
- Imbrus*, ins. a Pelasgis habitata, capta ab Otane, V, 26. VI, 41. not.
- Immortales* Getae; post mortem ad Zalmoxin deum se ire putant, IV, 93 not. 94. 95 not. cf. cap. seq. Immortales apud Persas decies mille selecti milites, VII, 31 not. 55. 83 not. Thermopylis propulsati, VII, 211.
- Immortalitas* animae ab Aegyptiis primis asserta, II, 123 not. coll. IV, 95 not. in Thracia, V, 4 not. Quid Herodotus de ea senserit: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 455.
- Impotentiae* numen, VIII, 111.
- Imprecationis* formula, III, 65 not. I, 165. II, 39.
- Inachus*, I, 1 not.

- Inarus**, Psammitichi filius, Afer, Achaemenem Aegypti praefectum interficit, III, 12 not. 15 not. VII, 7.
- Inconstantiam** rerum humanarum notat Herodotus, I, 5. cf. c. 32. 207.
- India** (ἡ Ἰνδία), orientem versus extrema Asiae regio habitata, III, 106. terra ultra porrecta sabulosa, III, 98 not. aut prorsus ignota est, IV, 40. in India auri immensa copia, et arbores lanam ferentes, III, 98. 106. India Herodoti, III, 94 not. 98. 106. Excurs. Vol. II. p. 682 seqq.
- Indices** stirpium non integri, VIII, 131 not.
- Indi** falso pro *Sindis*, IV, 28 not.
- Indorum** natio, maxima omnium, III, 94 not. V, 3. in multos populos, diversis linguis utentes, divisa, III, 98 not. eorum navigia ex arundine confecta et vestes ex scirpo, *ibid.* publice feminis miscentur; eorum semen genitale nigrum, III, 101 not. Indis sol matutino tempore ardentissimus, III, 104. Indi Calantiae, III, 97 not. vel Calatiae parentes comedunt, III, 38. Padaei, cruda carne vescentes, aegrotos epulantur, III, 99, alii nomades herbis vescuntur, III, 100 not. Indi magis ad septemtrionem versus habitantes auri ramenta formicis in deserto eripiunt, III, 102—105 not. Indi a Dario subacti, IV, 44. nec vero omnes, III, 101. eis maximum auri pondus tributum impositum, III, 94 not. 106 not. III, 98. cf. c. 94. Indorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 65. Indici canes, I, 192. VII, 187. Indici equi, III, 106 not. Indorum arundo, III, 98 not. VII, 65 coll. 64.
- Indus** fl. fert crocodilos, IV, 44 not. eius in mare ostium (explorat Darius), *ibid.* III, 98 not. IV, 44.
- Infames** (in infamia) apud vett. VII, 231 not.
- Infulae** victimarum, VII, 197 not.
- Inimicitiarum** nihil medium est, VII, 11. Inimicitiarum inter Graecos et Asiae populos prima origo, I, 1—5.
- Ino**, Athamantis uxor, VII, 197.
- Inopiae** et impotentiae numina, VIII, 111.
- Insanus**, vid. *Furiosus*.
- Inscriptiones** in templo Thebano Cadmeis literis repraesentatae, V, 59—61 not. falsa inscriptio Lacedaemoniorum, I, 51. inscr. dolosa Nitocridis reginae, I, 187. inscr. in pyramide, II, 136. in statua Sesostri regis, II, 106. Darii, III, 88. inscr. cippi a Dario ad Tearum fl. relictis, IV, 90. inscr. Mandroclis, pontis architecti Hellesp., IV, 88. inscriptiones in mortuos ad Thermopylas positae, VII, 228. Inscriptio Bisutuna: not. ad III, 30. III, 67 seqq. 89 not. 150 not. 159 not. Excurs. Vol. II. p. 676 seqq. VII, 11 not. Inscriptio Persepolitana: not. ad III, 89. Inscriptio in Darii sepulcro: not. ad III, 89.
- Insignibus** clipeos ornare, Caricum inventum, I, 171. pro insigni clipei ancora, IX, 74. navis iusigne, vid. *Navis*.
- Insomniorum** ludibria, VII, 16. vid. *Somnia*.
- Institor** quare Darius fuerit appellatus, III, 89 not.
- Institores** primi Lydi exstiteret, I, 94.
- Institutio** Pers. puerorum, I, 136.
- Insulae** in Araxe fl., I, 202. insulae Oenussae, I, 165. insulae Ecbinades dimidia ex parte in conti-

- nentem concretae, II, 10. ins. Chemmis natans in Aegypto, II, 156 not. Cyaneae ins. olim nantes creditae, IV, 85. Beatorum insula, loci nomen in Africa, III, 26 not. insulae rubri maris exilibus a rege adsignatae, III, 93 not. VII, 80. cf. V, 20. ins. Cassiterides Herodoto ignotae, III, 115. ins. Thraciae obiacentes, VII, 185. Insulares Ionicae civitates, I, 142. in commune sociorum a Graecis receptae, IX, 106.
- Intaphernes*, coniurationis in Magos particeps, III, 70. 78. nomen: Excurs. Vol. II. p. 677. regiam intrans ianitores mutilat; rebellionis reus capitis damnatur cum filiis et cognatis, III, 118. 119.
- Intercalaris mensis*, I, 32. II, 4 not. annus, II, 4 not.
- Internuncii* in regg. orientall. aulis, I, 99 not. I, 114 not. I, 120. III, 34 not. 84 not. III, 118. IV, 71 not.
- Interpolationes*, in Herodoteis libris obviae: Vol. IV. p. 468.
- Interpretes Aegyptiorum*, II, 154 not. II, 164. interpretes Ichthyophagi, III, 19 seq. per septem interpretes in Borysthenis emporio Scythae negotia peragunt, IV, 24.
- Invideri* melius quam miserationem habere, III, 52. invidia principio innata est homini, III, 80.
- Invidia deorum*: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 451 seqq.
- Inycum*, oppidum Siciliae, VI, 23. 24 not.
- Io*, filia Inachi regis, a Phoenicibus rapta, I, 1 not. stuprata a nauclero, I, 5. Io quomodo a Graecis depingatur, II, 41 not. Ius atque Isidis eadem symbola, II, 41 not.
- Iolcon* oppidum Thessali Hippiae offerunt, V, 94.
- Ion*, Xuthi fil., ab eo Iones sunt denominati, VII, 94. VIII, 44. V, 66. Excurs. Vol. III. p. 799 seq.
- Ion*ia, Asiae regio temperie coeli praestantissima, I, 142 not. vocatur *Yuna* apud Persas: not. ad III, 90. — Ionica gens, olim praecipua, Pelasgicae stirpis, I, 56. a Ione, Xuthi fil. nomen invenit, VII, 94 not. VIII, 44. Iones olim in Peloponneso Achaïam tenebant, I, 145 not. Pelasgi Aegialees nominati, VII, 94. Iones quoque nominantur *Athenienses*, *Pelasgicae* stirpis, VIII, 44. quod tamen nomen respuunt, I, 143. cf. V, 66 et 69. at gaudent eo nomine IONICAE CIVITATES duodecim, in Panionio convenientes et Panionia festum celebrantes, I, 143. I, 145 not. 148. Iones Athenis oriundi Apaturia celebrant, I, 147 not. cf. VII, 95. — Ionum lingua quattuor habet modificationes, I, 142 not. Ionica dialectus: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 458 seqq. Ionicae literae, V, 59. — Iones non recte de Aegypto sentiunt, II, 16. — Ionum Carumque castra ad Pelusium Nili ostium, II, 154 not. cf. c. 152. 178 seq. et vid. *Graeci et Negotiatio*. Iones primum a Croeso subacti, I, 6. 28. spernunt Biantis consilium et Thaletis, I, 170. Cyro, ut a Croeso deficient, sollicitanti morem non gerunt, I, 76. ad Cyrum, Lydorum imperio everso, legatos mittunt; quibus ille fabulam narrat, I, 141 not. cf. I, 76. Iones, continentem habitantes, Harpagus subigit, I, 160. — Iones insulares (cf. VII, 95.) Biantis s. Pittaci commento Croesi

imperium effugiunt, I, 27. Cyro ultro se dedunt, I, 169. — Dario tributum pendunt, III, 90. VI, 42. pontem in Istro factum custodiunt, IV, 98. ut dissolvant a Scythis moniti etc., IV, 133. 136 seqq. — Ioniae calamitas orta ex Naxo et Mileto, V, 28 seqq. — Ioniae defectionem a Persis, Histiaeo clam adhortante, Hecataeo vero dissuadente, molitur Aristagoras, V, 35—38. Iones cum Atheniensibus Sardes captas incendunt, V, 100. 101. ad Ephesum proelio victi a Persis in bello perseverant, c. 102 seqq. ad Cyprum Iones mari, Persae terrâ vincunt, c. 108 seqq. Cares defectionis socios habent, c. 117 seqq. Ionum classis ad Miletum, VI, 8. militaris exercitatio, auctore Dionysio, c. 11 seq. ingentem accipiunt cladem, a Samiis deserti, c. 14 seqq. — Iones tertio in servitutem redacti, VI, 31. 32. ut mutuas inter se pactiones faciant, ab Artapherne coacti, c. 42. tyrannos eorum eiicit Mardonius, c. 43. — Ionum naves in Xerxis classe, VII, 94 seq. Iones cum Xerxe militantes Themistocles ad defectionem sollicitat, VIII, 22. cf. VII, 51. Iones, prodicionis ad Salaminem accusatos, adiuvat Ariaramnes Persa, VIII, 90. Graecos ad Delum sollicitant, ut Ioniam liberent, c. 132. IX, 90—92. post pugnam ad Mycalen, IX, 98 seqq. Ionia iterum a Persis deficit, IX, 104. — De Ionum libertate conservanda Graecorum deliberatio; Iones insulares in commune sociorum recepti, IX, 106 not. Iones mercenarii apud Psammitichum, II, 153 not. 163. coll. not. ad III, 4. vitae cultio-

ris auctores, IV, 95 not. sensu latiori, IV, 98 not. Ionum foedus, VI, 7 not. opes navales, VI, 8 not. VII, 94 not. sedes priores in Achaia, I, 145 not. VII, 94. sedes duodecim, VII, 95 not. *Ionius* sinus, VI, 127 not. VII, 20. *Iphiclus*, pater Protesilai, IX, 116. *Iphigeniae* apud Tauros cultus, IV, 103 not. *Ipni* (Ἰπνὸς, i. e. *Furni*), locus quidam in Pelio monte, VII, 188 not. *Iran*, VII, 62 not. *Irasa* (Ἰρασά), nomen regionis in Africa, IV, 158 not. *Irenaeus*, in Herodotum commentarios scripsit: Vol. IV. p. 477. *Irenes* Spartanorum, IX, 85 not. *Is*, urbs et fl. Babyloniae, I, 179 not. *Isagoras*, Tisandri fil., spectatâ familiâ natus, V, 66. V, 72 not. Cleomenem Spartae regem adv. Clisthenem advocat et Alcmaeonidas Athenis eiicit, mox ipse eiectus, V, 69—73. *Ischenous* pater Pytheae, VII, 181. VIII, 92. *Iseion* s. *Isidis* oppidum, II, 59 not. *Isis*, Aegyptiaca dea, II, 41 not. Graecis Δημήτηρ, II, 59 not. 156. *Isis* eadem quae Ceres, II, 59 not. *Isidis* imago muliebris, bubulis instructa cornibus, II, 41 not. *Orum* et *Bubastin* servandos *Latonae* tradit, II, 156. maximum eius templum in urbe *Busiri*, II, 59. 61. ei vaccae sacrae; in eius honorem ieiunia aguntur, II, 40 not. 41. not. item apud Nomades Libyes, IV, 186. eius festum in *Busiride* oppido, II, 61. coll. c. 40. *Ismaris* lacus in Thracia, VII, 109 not. *Ismenii* Apollinis templum Thebis, I, 52. 92 not. V, 59. VIII, 134.

- Isonomia* (ἰσονομία, iuris aequalitas), omnium pulcherrima, III, 80 not.
- Issedones* pop. IV, 25 not. et 27. trans Araxen fl. ex adverso Massagetarum habitant, I, 201 not. propinquorum cadavera epulantur, IV, 26. eorum traditio de extremis terrae incolis, IV, 13 not. cf. c. 15 et 27.
- Ister*, fl. Scythiae, IV, 47 not. 48 not. et Vol. IV. p. 429. ex Celtis et Pyrene oppido initium sumens, II, 33 not. seq. universam Europam perfluit, *ibid.* IV, 49. cum Nilo comparatur, II, 33 seq. semper sibi aequalis, multos excipit fluvios, IV, 48—50. Istri cursus et fontes, II, 33 not. IV, 49 not. ostia septem, IV, 47 not. collum, IV, 89 not.
- Isthmus* Cnidius, I, 174. Isthmus Chersonesi muro praeseptus a Miltiade, VI, 36. Isthmus Corinthiacus a Lacedaemoniis muro munitus, IX, 10. cf. VIII, 40 et IX, 7.
- Istiacotis*, vid. *Histiacotis*.
- Istria*, colonia Milesiorum, ad ostium Istri fl., II, 33 not. IV, 78 not. — Istriana (Ἰστρινή), mater Scylae, regis Scytharum, IV, 78 not.
- Italia* et *Italiothae*, IV, 15 not. Italia quo sensu apud Herodotum, I, 167 not. III, 136 not. IV, 15 not. V, 43 not. VI, 127 not. Italiam (inferiorem) peragravit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 430 seq.
- Itanus*, oppidum ins. Cretae, IV, 151 not.
- Iter* diurnum ducentorum stadiorum statuit Herodotus, IV, 101 not. sed 150. enumerat, V, 53 not. Iter diurnum navigio confectum, IV, 86 not.
- Ithamatres* Persa, VII, 67 not. coll. VIII, 130 not.
- Ithamitres* (olim leg. *Amitres*) dux classis cum aliis a Xerxe in Europa relictus, VIII, 130 not. post pugnam ad Mycalen fugâ salutem petit, IX, 102.
- Ithome* (in Messenia), IX, 35, ubi vid. not.
- Iudaei* s. Solymi I, 173 not. VII, 76 not. Vol. IV. p. 425. Iudaei translati, not. ad II, 104. Iudaei (Syri in Palaestina), II, 104 not. Iudaei (exitus ex Aegypto), II, 111 not. in Aegypto, II, 128 not. coll. not. ad IV, 7. Iudaei (res gestae), Vol. I. p. 881. 888 seq. Iudaei Herodoto non cogniti: Vol. IV. p. 425.
- Iudices* regii ap. Persas, III, 14. 31 not. iudex regius, corruptus pecuniâ excoriatus, V, 25 not. ob iniustam latam sententiam capite damnatus, VII, 194 not.
- Iuno* Argiva; eius festum I, 31 not. templum (τὸ Ἡφαῖον) prope lacum Argo sacrum, I, 31. VI, 81 not. 82. Iunoni Samiae duas imagines ex ligno sculptas Amasis dedicat, II, 182. Iunonis templum Sami, I, 70. II, 148. III, 60 not. τὸ Ἡφαῖον ad Plataeas, IX, 52 not. 61. eius nomen Aegyptiis incognitum, II, 50. Iuno Graecorum unde ducta, II, 50 not.
- Iuppiter*: Persae universum coeli orbem Iovem appellant eique in montium iugis sacra faciunt, I, 131 not. sacer Iovis currus, in Xerxis exercitu, VII, 40 not. VIII, 115. — Iovis Beli templum Babylonae, I, 181 not. — 183. III, 158. — Iuppiter Ammonius, II, 29 not. II, 42 not. IV, 181 not. Iovem Aegyptii Amun vocant et arietina facie fingunt, nec tamen

omnes colunt, II, 32 not. II, 42 not. celeberrimum eius templum Thebis, II, 42 not. 56. I, 182 not. et oraculum, II, 54 seq. 83. Thebani Iovis concubitus in templo cum virgine, I, 182 not. a Thebani Iovis templo derivatum Ammoniorum templum et oraculum, IV, 181 not. cf. II, 54 seq. templum et oraculum in Meroë Aethiopiae, II, 29 not. quod incendere Cambyses studuit, III, 25. IV, 5 not. Iovis Urii templum in faucibus Ponti, IV, 85 not. 87 not. Iovis Lycae collis in Cyrene, IV, 203 not. Iuppiter *συγγένειος*, V, 66 not. — *εὐφρόνης*, VII, 141 not. Agetor apud Spartanos, V, 75 not. *στράτιος*, V, 119 not. I, 171 not. Iuppiter Urius: not. ad IV, 85. 87. Iuppiter *Ἀγοραῖος*, V, 46 not. Iuppiter *Οὐράνιος*, VI, 56 not. Iuppiter *Λακεδαιμόνων*, VI, 56 not. Iuppiter *Ἐρκεῖος*, VI, 68 not. Vol. III. p. 814 seq. Iuppiter, Terrae maritus, apud Scythas, Papaeus, IV, 59 not. Iuppiter Graecanicus, *Ζεὺς Ἑλληνικός*, IX, 7 not. cf. c. 90. Olympius, eius templum Pisae, II, 7 not. statua aenea x cubitorum, IX, 81. Iuppiter Dodonaeus: II, 55 not. Iovis oraculum Dodonae, II, 55 seq. originem ducit ex Thebis Aegyptiis, c. 54. — Iovis Lacedaemonis et Coelestis sacerdotes, reges Spartani, VI, 56 not. Iovi Stratio soli Cares sacra faciunt, not. ad I, 171. V, 119 not. iidem Iovis Carii templum cum Lydis et Mysis commune habent, I, 171 not. Iovi Cario familia Isagorae Athen. sacra facit, V, 66 not. — Iovi liberatori aram Sami constituit Maeandrius, III, 142. Iovis Liberatoris

ara et statua in agro Plataeensi: not. ad IX, 85. Iovem Herceum, i. e. domus praesidem, obtestatur Demaratus, VI, 68. Iuppiter expiator, Lar (*ἐπίσπιος*) et Sodalitius (*ἐταίρηλος*) invocatur a Croeso, I, 44 not. — Iovis templum sub fago arbore ap. Thesprotios, II, 56. Iovis Laphystii fanum ap. Achaeos, VII, 197 not. Iovi Lycae collis sacer ad Cyrenen, IV, 203. Iovis *ἀγοραῖον* (forensis) ara ap. Seliunosios in Italia, V, 46 not. Iovi decimas ut offerat, Cyrum monet Croesus, I, 89. Quid Iove Graecis significetur: not. ad VII, 141; Iuppiter coelitemperiem declarat: not. ad II, 13. Iovis aqua pluvias indicat: II, 13 not.

Iurare per aquam Stygis apud Graecos, VI, 74 not. per regiones Lares ap. Scythas, IV, 68 not. per solem apud Massagetas, I, 212. per viros iustissimos et fortissimos apud Nasamones, IV, 172. per Mercurium ap. Thraces, V, 7. per Bacchum ap. Arabes, III, 7. per deos regiones apud Persas, III, 65. V, 106. per deos Graeciae praesides, V, 92. VI, 68. IX, 90.

Iuris aequalitas praeclara res, V, 78. sunt iura omnibus hominibus sancita, VII, 136.

Ius primae noctis apud Libyae gentes, IV, 168 not.

Iusiurandum confirmatum per ferri massam demersam, I, 165 not. vid. *Formula*.

Iustum iniusto inimicum, I, 96.

Iyrcae, pop. Scythiae, ex arboribus insidiantur feris, IV, 22 not.

K.

Karawane, II, 32 not. not. ad V, 52. Vol. IV. p. 424.

Kaschmyr, regio, III, 117 not. Exc.

Vol. II. p. 686 seqq.

Kasr (arx Babylon.) I, 181 not.

Kianidae Persarum not. VII, 61.

Kiki, unguentum Aegyptiorum, II, 94 not.

Kurdi, III, 93 not. VII, 63 not.

L.

Labda, Amphionis filia, et eius historia, V, 92. §. 2 not.

Labdacus, Laii pater, V, 59.

Labranda, opp. Cariae, ubi Iovis Militaris templum, V, 119 not.

Labynetus, Babyloniorum tyrannus, pacem conciliat inter Cyaxarem et Alyatten, I, 74 not. alius Labynetus, I, 77 not.

Labynetus, Assyriae rex, quem bello petit Cyrus, I, 188 not. coll. 185 not.

Labyrinthus Aegypti describitur, II, 148 not. Excurs. XIV. Vol. I. p. 884 seqq. qui de Labyrintho exposuerunt, *ibid.* pag. 884. de tempore, quo exstruebatur, *ibid.* p. 884. de situ p. 886. de nomine *ibid.* p. 885 seq.

Lac equarum, IV, 2. not. apud Scythas, IV, 2.

Lacedaemon: Laconia terra, VI, 58, VII, 234. in ea est *Sparta*, civitas octies mille virorum, VII, 234, ubi vid. nott. — Spartani, IX, 28. Lacedaemonii nominabantur Perioeci, *περίοικοι*, VI, 58 not. IX, 11 not. IX, 70. cf. not. ad VII, 234. Lacedaemonii et Spartani distinguuntur, IX, 70 not. Ab his distinguuntur Hilotae: cf. not. ad IX, 10 not. 11 et cf. Hilotae. — Lacedaemoniis leges a Lycurgo latae, ephori et senatores instituti, I, 65 not. cf. *Ephori*. Lacones *ἀπρόσμιχτοι*, I, 65 not. Laconum res navalis

exigua, VIII, 1 not. — regum munera et honores, V, 75 not. VI, 57 not. V, 56—58. cf. *Lex*. Laconum reges bini unanimes, VI, 52 not. — ius dicunt, VI, 57 not. — ius suffragii, VI, 57 not. in regis luctu quid fit, VI, 58 not. sacra quaedam peragunt, VI, 56 not. duces in bello, VI, 56 not. *LOYÁDES* qui sint IX, 11 not. custodes habent s. selectos iuvenes, VI, 56 not. duplicem portionem accipiunt, VI, 57 not. senatores duodeviginti, VI, 57 not. equites, VIII, 124 not. cf. not. ad VII, 205. Irenes, IX, 85 not. Lacones comas alunt, I, 82. VII, 208. 209 not. canes insignes nutriunt: not. ad IX, 71. maxime honorant Delphic. oracul., V, 42 not. V, 62 not. tyrannis inimici, V, 91 not. V, 92. §. 1 not. quomodo cogitant et agunt, V, 91 not. poëtis non consentiunt, VI, 52 not. Laconum epulae, VI, 57 not. nuptiae per raptum fiunt, VI, 65 not. saltatio, VI, 129 not. Lacedaemoniorum instituta, cum Persis et Aegyptiis communia, VI, 59 not. 60 not. diu reluctantes Tisamenum vatem in civium numerum adoptant Spartani, IX, 33 not. coll. 35 not. rem divinam curare maximi faciunt, IX, 7. cf. V, 63. VI, 106. VII, 206. nimiae breviloquentiae student, III, 46. Lacedaemoniis mos est, alia cogitare, alia dicere, IX, 54 not. cf. V, 92. VI, 108. VIII, 142. coll. IX, 7. — eorum disciplina laudatur, VII, 102. 104. ignominia notante proelio fugientes, VII, 231. Lacedaemonii, generis Dorici principes, I, 56. Tegeatis bellum inferunt, malo successu, I, 65 not. seq. sed, repertis Orestis

ossibus, superiores evadunt; iis maior pars Peloponnesi subiecta, I, 67. 68. cum Croeso foedus faciunt, c. 69 seq. cf. c. 6 et c. 83; cum Argivis de Thyrea contendunt, c. 82 seq. ab Ionibus auxilio vocati, c. 141. opem ferre negant; Cyro per legatos edicunt, ne ullam Graecorum civitatem laedat, c. 152 seq. — Amasis, Aegypti rex, mittit iis lineum thoracem, III, 47 not. adv. Samum et Polycratem expeditionem suscipiunt, III, 39 not. exules Samiorum in patriam restitutori, c. 41 not. seqq. cf. I, 70. Samum frustra oppugnant, III, 54—56. — Minyas primum receptos, nimis insolentes, interimere decernunt, etc. IV, 145 seqq. Spartanorum socii, V, 91 not. 92. §. 1. traditiones veteres, VI, 52 not. opes aequales an diversae? VI, 61 not. coll. VI, 62 not. et not. ad III, 56. (opes regum, IX, 81 not.). maxima cura de prole regum, VI, 63 not. V, 39 not. concio maior, VI, 85 not. religio in novilunio, VI, 106 not. concio, VII, 149 not. coll. V, 29 not. 79. civium numerus, VII, 234 not. tribus, IV, 145 not. coll. IV, 149. 161 not. V, 68. Spartani infensi Tegeatis et Argivis, IX, 35. — De eorum rebus cum Aeginetis, Argivis, Atheniensibus etc. cf. Cleomenes, Leotychides, Demaratus. — Scythae cum Lacedaemoniis societatem adv. Persas contrahere capiunt, VI, 81. Spartani Plataeensibus suadent ut se tradant Atheniensibus, VI, 108. Darii legatos in puteum praecipitant, VII, 133. cf. VI, 48. ab Atheniensibus auxilio vocati, plenilunium expectant, VI, 105. post

pugnam ad Marathonem veniunt, c. 120. — De Persarum apparatu ad bellum miro modo certiores facti, indicant reliquis Graecis, VII, 239. imminente bello Persico, legatos cum Atheniensibus mittunt ad Gelonem, VII, 153—156. ad Argivos, c. 148 seqq. — Spartani trecenti ad Thermopylas, VII, 202. 205. cf. not. commam pectunt, c. 208 not. cf. I, 82. fortiter pugnant, c. 210—212 et 223 seqq. Spartanorum dictum de sagittis Persarum solem obscurantibus, VII, 226 not. dicta multa posteriore aevo ficta videntur, VII, 223 not. 226 not. — Spartanis bello Persico summum imperium tradunt Graeci, VIII, 2. 3. not. seq. oraculi iussu poenas repetunt a Xerxe caedis Leonidae, VIII, 114. cf. IX, 64. eximio honore Themistoclem afficiunt, c. 124. legatos mittunt ad Athenienses, ne cum barbaro foedus ineant, VIII, 142. at metu liberati, illis auxilia petentibus illudunt; tandem exercitum mittunt, IX, 6—11. cf. c. 19. Lacedaemonii ad Plataeas in acie Graecorum, c. 28. cf. *Pausanias*. — fortiter pugnant, c. 62 seq. eorum praecipua laus, c. 71. occisos sepeliunt, c. 85. moenia oppugnare nesciunt: IX, 70 not. — Lacedaemonii in pugna ad Mycalen, IX, 102. vid. *Leotychides*. — de Ionibus in Graeciam transferendis sententiam ferunt, IX, 106 vid. not. Lacedaemoniis imperium eripiunt Graeci ob Pausaniae contumeliam, VIII, 3. eorum bellum cum Messeniis, IX, 35. 64. 68. in bello Peloponnesiaco vastant Atticam, IX, 73. et legatos mittunt in Asiam, VII, 137.

- Lacmon**, mons in Apollonia terra, IX, 92 not. 93 not.
- Lacrines**, legatus Lacedaemoniorum ad Cyrum, I, 152.
- Lactis** emulgendi mos apud Scythas, IV, 2.
- Lacus Tritonis** in Africa, IV, 179. Lacus in Africa, ex quo auriamenta referuntur, IV, 193. prope Anaua, Phrygiae opp., ex quo sal conficitur, VII, 30. lacus in Melanchlaenorum regione, IV, 20 not. lacus Stymphalius in Argolide, VI, 76 not. Boebeïs lacus in Thessalia, VII, 129 not. lacus Ismaris in Bistonis, VII, 109 not. lacus Prasias, in quo super palis habitant Paeones, V, 16 not. lacus salsus et piscosus ad Pistyrum Thraciae opp. a iumentis exsiccatus, VII, 109. lacus Gygaeus prope monumentum Alyattis, I, 93. lacus Moeridis in Aegyptio, II, 4. 69. 148 not. describitur, c. 149 not. lacus in Minervae templo Saitano memorabilis, II, 170 not. 171. lacus Deli orbiculatus, II, 170. coll. not. ad II, 156. — lacus olim Thessalia fuisse fertur, VII, 129 not.
- Lada**, insula Mileto obversa, VI, 7 not.
- Ladanum** quo modo comparetur, III, 112 not. III, 107.
- Ladice**, uxor Amasis, eiusque votum Veneri factum, II, 181.
- Laii** Erinyum delubrum Spartae, IV, 149. oracula, V, 43 not. eius aetas et genus, V, 59 not.
- Lampadum** festivitas in Vulcani honorem celebrata, VIII, 98 not. in Panis honorem, VI, 105 not.
- Lampito**, Leotychildis filia, uxor Archidami, VI, 71 not.
- Lampon**, Pythae fil., Aegineta; eius nefandum consilium Pausanias respuit, IX, 78 not.
- Lampon**, Thrasiclis fil., Samiorum legatus, IX, 90.
- Lampon**, Olympiodori pater Atheniensis, IX, 21.
- Lamponium**, opp. Troadis, captum ab Otane, V, 28.
- Lampsaceni** Miltiadem vivum capiunt, at Croesum metuentes mox dimittunt, VI, 37. 38 not.
- Lampsacus**, civitas ad Hellespontum, V, 117 not.
- Lana** arborea in India, III, 106 not. cf. VII, 65.
- Laodamas**, Eteoclis filius, Apollini tripodem dedicat, V, 61 not.
- Laodamas** Phocaeensis, IV, 138.
- Laodamas**, Sostrati pater, Aegineta, IV, 152.
- Laodice**, Hyperborea puella, IV, 33 not. 35.
- Laonicus Chalcondylas**, Herodotei sermonis imitator: Vol. IV. p. 476.
- Laphanes**, Euphorionis filius, VI, 127.
- Laphystius** Iuppiter, VII, 197 not.
- Lapidationis** supplicium, V, 67 not. V, 38. IX, 5.
- Lapidicinae** unde pyramides Memphis, in Arabiae monte, II, 8 not. II, 124 not. II, 175 not.
- Lapis Aethiopicus**: II, 86 not. 127 not. (ex eo Mycerini pyramis constructa), II, 134 not. statuae permagnae in Vulcani templo, II, 176. ex Porino lapide templum Delphicum exstructum; frons ex Pario marmore, V, 62 not. lapis Parius, III, 157 not. V, 62 not. ex smaragdo lapide anulus signatorius, III, 41 not. columna noctu splendens, II, 44. — lapide acuto sigilla insulpuntur, VII, 69 not. acuto lapide pro cultro utuntur Arabes, III, 8. (coll. II, 86.) — lapides sanguine uncti in foe-

- dere faciendo, *ibid.* lapidum a-cervi a Darii copiis congesti, IV, 92 not. lapidibus via facta, II, 138 not. lapidibus strata fora, III, 57 not.
- Lapis melampygy*, VII, 216.
- Lapitha*, V, 92. §. 2 not.
- Laqueis* in pugna utuntur Sagartii, VII, 85.
- Lares Romm.*, not. ad VI, 69.
- Larissa* Aeoliae civitas, I, 149 not.
- Laserpitium*, IV, 169 not.
- Lasonii* vocantur Cabelenses, Maeones, III, 90 not. VII, 77.
- Lasus* Hermionensis, VII, 6 not.
- Lateres* aurei Croesi, I, 50 not. lateres varii coloris, I, 98 not. lateres Babylonii, I, 179 not. lateres in Pyramidd. II, 136 not.
- Latonae* oraculum in Buto opp., II, 155 not. de ea mythus Aegyptiacus, c. 156 not. *Latona* est *Athor*, not. ad II, 156.
- Laureum*, mons Atticae, ubi argenti metalla, VII, 144. vid. not. I, 64 not.
- Laus*, opp. a Sybaritis habitatum, VI, 21 not.
- Leaena*, vid. *Leo*.
- Leager*, Glauconis fil., dux Athen., IX, 75 not.
- Learchus* fratr. Arcesilaum strangulat; ab uxore fratris dolo necatur, IV, 160 not.
- Lebadia* (ἡ Λεβάδεια), opp., VIII, 134 not.
- Lebaea*, urbs Macedoniae superioris, VIII, 137.
- Lebedus*, Ionum civitas Lydiae, I, 142 not.
- Lecti* Graecorum et Persarum: IX, 80 not.
- Lectisternia* vett., nott. ad I, 181.
- Lectus* (Λέκτρος), Idae promontorium, IX, 114 not.
- Ledanum* s. ladanum, ubi nascatur et quomodo comparetur, eiusque medica vis, III, 112 not.
- Legati* Darii in puteum coniecti, VII, 133. — Legati non violandi, VII, 137. cf. c. 134 seq. coll. III, 13 seq.
- Leges* aliquot memorabiles: lex Amasidis regis iubens quemque quotannis indicare unde vitam sustentet, II, 177 not. Aegyptiaca de debitore patris cadaver pignori dante, II, 136 not. — Babyloniorum de matrimonio contrahendo, I, 196. — Persarum, filius ex pellice natus ne succedat in regnum, III, 2. — Licitum regi quidquid velit facere, III, 31. — Rex, priusquam in bellum proficiscatur, successorem nominare tenetur, VII, 2. — lex Spartae lata, ne ambo simul exirent in bellum reges, V, 75 not. (at cf. VI, 73 coll. c. 65.) — Spartae de successione in regnum, VII, 3. leges Aeginetarum Atticas merces prohibentes, V, 88 not.
- Leges* a Solone Athen. conditae, I, 29. cf. II, 177. a Lycurgo Spartanis datae, I, 65.
- Leipsydrion*, opp. supra Paeoniam, V, 62 not.
- Leitum* (Λήϊτον), Achaei vocant prytaneum, VII, 197 not.
- Lelanti* campus, not. ad V, 99.
- Leleges*, I, 171 not.
- Lemnus*, a Pelasgis habitata, VI, 140 not. Lemnii in Peloponnesum immigrarunt, VIII, 73. Pelasgi, Lemnum incolentes, mulieres ex Attica raptas trucidant: inde Lemnia facinora, VI, 138 not. Lemno a Pelasgis nepotes Argonautarum, οἱ Μινύαι, eiecti, IV, 145. a Miltiade capta, VI, 140. ab Otane, V, 26 seq.

- Leo lapideus* in memoriam Leonidae in Thermopylis, VII, 225 not. aureus a Croeso Delphis dedicatus, I, 50 not. leo, e pellice natus, Sardibus fatalis, I, 84. leonis significatio tesseraria, I, 50 not. I, 84 not. coll. V, 92. §. 2. VI, 131 not. VII, 180 not. — insigne regg. Spartann., VII, 225 not. leones in Libya IV, 191. leones in Graecia nulli, VII, 125 not. (quales termini *ibid.*). leones in Macedonia Xerxis camelos laniant, VII, 125. leones in Europa tantum inter Nestum fl. et Acheloum reperiuntur, VII, 125 not. et not. ad VI, 44. leaena nonnisi semel parit in vita, III, 108 not.
- Leo* (*Λέων*), viri nomen, VII, 180 not.
- Leobotes*, Spartiatarum rex, I, 65. Echestrati fil., VII, 204.
- Leocedes*, Phidonis Argivorum tyranni fil., Agaristae procus, VI, 127 not.
- Leon*, Eurycratidae fil., avus Leonidae, VII, 204. cum Hegesicle Spartae regnat, I, 65.
- Leonidas*, fil. Anaxandridae, frater Cleomenis et Doriei, V, 41. eius genealogia, VII, 204. praeter spem regnum Spartae adeptus, VII, 205. cum trecentis ad Thermopylas missus, c. 206. oraculo nitens, morti se devovet pro patria, sociosque dimittit, c. 219—222. consilium, VII, 220 not. fortissime pugnans cadit, c. 224. 225 not. sepulcri locus, VII, 228 coll. 225. epigrammata in Leonidam, VII, 228 not. in eius cadaver Xerxes iratus saevit, c. 238. Leonidae caedis poenas a Xerxe repetunt Spartani, VIII, 114.
- Leontiades*, Eurymachi fil., Thebanorum dux ad Thermopylas, VII, 205. 233.
- Leontini*, populus Siciliae, VII, 154 not.
- Leoprepes*, s. Laoprepes, VI, 85.
- Leoprepes* alius, Simonidis poëtae pater, VII, 228.
- Leotychides* (*Λεοτυχίδης*), Menaris fil., VI, 65 not. VII, 86 not. VIII, 131. ubi eius genealogia, et cf. not. ex altera regum familia, a Cleomene subornatus contra Demaratum, ipseque rex creatus, Demaratum probro afficit, VI, 65—67. cum Cleomene adv. Aeginetas ducit, VI, 73. postea a Spartanis Athenas missus, Aeginetas vinctos frustra repetit, VI, 85. 86. imperator classis Graecorum bello Persico, VIII, 131. diu Deli moratus, Samum navigat, IX, 90—92 et 96 ad Mycalen feliciter pugnatur, IX, 98 seqq. 114. in bello Thessalico pecuniis corruptus, Tegeae exul obit, VI, 72. — filius eius Zeuxidemus, filia Lampito, nepos Archidamus, VI, 71.
- Leotychides*, Anaxilai fil., VIII, 131.
- Lepidotus*, piscium genus in Nilo, II, 72 not.
- Lepra*, I, 138 not.
- Lepreum*, opp. Minyarum, IV, 148 not. Lepreatae, ad Plataeas in acie Graecorum, IX, 28.
- Leprosos* abominantur Persae, I, 138 not.
- Lepus* ex equa natus, VII, 57. leporis fecunditas, III, 108 not. leporem Scythae persequuntur, IV, 134.
- Leros* ins., V, 125 not.
- Lesbus* ins., I, 160. vini ferax, not. ad IV, 61. quinque in ea civitates

Aeolensium, I, 151. incolas indagine cinctos capiunt Persae, VI, 31. Lesbii proelio navali a Polycrate victi fossam circa Sami murum fodiunt, III, 39. Lesbia pocula, IV, 61 not.

Leuca (morbus), I, 138 not.

Leuca, *Leucopolis*, not. ad V, 118.

Leucae stelae, V, 117 not.

Leucas, Lencadii, Doricus pop. ex Corintho, tres naves ad Artemisium mittunt, VIII, 45 not. 47. ad Plataeas in acie Graecorum, IX, 28.

Leuca acte, *Λευκή Ἀκτή*, i. e. candidum littus, Thraciae, VII, 25 not.

Leucon, opp. Africae, IX, 160 not.

Leucon teichos Memphi, II, 91 not.

Leutychides, vid. *Leotychides*.

Leviathan: II, 68 not.

Lex omnium rex (*νόμος πάντων βασιλεύς*), III, 38 not. cf. VII, 104 not. vid. supra *Leges* memorabiles.

Libanotus, II, 86. III, 107.

Liberi a parentibus venditi, V, 6 not.

Libya (cf. *Africa*), IV, 41 not. a Libya, muliere indigena, nomen invenit, IV, 45. circumnavigata, IV, 42 seq. Exc. Vol. II. p. 719 seq. non tam fertilis quam Europa et Asia, IV, 198, Nilo fl., II, 16 not. IV, 45. Libya quo sensu apud Herodotum, II, 15 not. III, 96 not. III, 115. IV, 41. Libyae divisio in tres partes, IV, 181 not. II, 32 not. Libyae incolae (Neger), II, 33 not. IV, 197 not. Libya ovium et caprarum proventu insignis, IV, 155 not. 172 not. quas habet mercaturae vias, IV, 181 not. ex opinione Herodoti, IV, 181 not. coll.

HERODOT. IV.

IV, 197 not. cultus et sacra, IV, 188 not. gentes nomades; commercium quo modo, IV, 196 not. Aegyptiis montibus (II, 17 not.), et Casio Syriae monte ab Asia disterrminata, II, 158. quattuor nationes eam incolunt: Aethiopes versus meridiem (cf. II, 29 not. III, 114 coll. II, 29 not. III, 17 et IV, 138), Libyes ad septentrionem, indigenae, et Phoenices et Graeci, advenae, IV, 197 cf. II, 32 et IV, 150 not. supra Libyes Nomades fera Libya est (*ἡ θηριώδης Λιβύη*) et supra hanc supercilium arenosum (*ὁ φρονήψάμυς*), IV, 181 not. Libya secundum mare mediterraneum porrigitur ab Aegypto usque ad Soloëntem promontorium, II, 32. Libyes Nomades mare adcolunt ab Aegypto usque ad Tritonidem lacum: eorum instituta et sacrificia, IV, 186—190. singuli populi, IV, 168—180. primi omnium Neptunum coluerunt, II, 50. Soli et Lunae sacrificant, IV, 188. Minervae, indigenae deae, sacra faciunt, IV, 180. ab iis Graeci acceperunt Minervae aegides, et quadriugos equos iungere, IV, 189. cf. VII, 184. — Libyes agricolae, IV, 191 seqq. Libyes, Aegypto finitimi, Apriae regi se tradunt, IV, 159. cf. II, 161. Cambysi se dedunt, et dona mittunt, III, 113 not. Dario tributum pendunt, III, 94 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 71 not. 86. 184 not. Libyes (i. e. gentes Poenis subditae) cum Carthaginiensibus in Sicilia militant, VII, 165 not. Libycarum rerum libros non scripsit Herodotus: Comment. §. 4. Vol. IV. p. 409. nec ipse eo pervenit in in-

- teriores Libyae tractus: *ibid.* §. 7. Vol. IV. p. 426.
- Libycus* mons, terminus Aegypti ab occasu, II, 8 not.
- Liches* Spartiata, unus ex bene meritis, Orestis ossa reperit, I, 67 not. 68.
- Lida*, mons Cariae, I, 174. 175 not.
- Ligneus* pes Hegesistrati vatis, IX, 37. lignea urbs Budinorum, IV, 108. 123. vid. *Domus* et *Murus*. Ligneae statuæ Mycerini regis, II, 130 seq. duo imagines ex ligno sculptae Amasidis regis, II, 182.
- Ligyes* supra Massiliam habitant, V, 9 not. cum Carthaginiensibus in Sicilia militant, VII, 165 not.
- Ligyes* Asiatici in Xerxis exercitu, VII, 72 not.
- Lilaea* urbs, VIII, 35 not.
- Lilia*, rosis similia, in Nilo nascuntur, et alia, quorum radix esculenta, II, 92.
- Limeneum* (*Λιμενήϊον*) Milesiae regionis, I, 18 not.
- Lindus*, Doriensium civitas, I, 144. ibi templum Minervae, II, 182. III, 47 not. Lindii ex Rhodo Gelam in Sicilia condunt, VII, 153.
- Lingua* Ionica quattuor habet modificationes, I, 142. linguae Persicae nomina in eandem desinunt literam, I, 139. cf. not. lingua avium, II, 58 not. coll. not. ad IV, 184.
- Linum*, Colchicum (*Sardonicum*) et Aegyptiacum, II, 105 not. linum in Paonia, V, 12. linum et lana quid differat in sacris, II, 71 not. linum nent inter eundem Paonicae mulieres, V, 12. linum s. gossypium, I, 195 not. Aegyptiorum, II, 37. 86 not.
- Linus*, cantilena in Phoenicia et Cypro cantata, Aegyptiis *Μα- νέως* nominatur, II, 79. vid. not. I, 198 not.
- Liparus*, oppidum Crossaeae, VII, 123.
- Lipoxais*, Targitai fil., IV, 5 not. ab eo oriundi Scythae, c. 6.
- Lipsydrium* opp. (*Λειψύδριον*), V, 62 not.
- Lisae*, opp. Crossaeae regionis, VII, 123.
- Lissus*, fl. Thraciae; eius aqua Xerxis copiis non suffecit, VII, 108. not. 109.
- Litterae* Amasidis ad Polycratem, III, 40 not. Histiaei proditae, VI, 4. litterarum mira occultatio, VII, 239. vid. *Epistolae*. litterae servi capiti inscriptae, V, 35 not.
- Litterarum* usum a Phoenicibus Graeci acceperunt, V, 58 not. litterae Assyriacae (cuneatae), IV, 87 not. 91. litterarum usus maturus apud Lydos, I, 93 not.
- Litus pulchrum*, vid. *Calacta*.
- Livius*, Romanorum scriptor, iavidiā deorum eloquitur: Vol. IV. p. 453.
- Locri* Persis terram et aquam dant, VII, 132. at Locri Opuntii cum Graecis ad Thermopylas, VII, 203, et ad Artemisium militant, VIII, 1. et Locri Ozolae Phocaeis Persam fugientibus refugium praebent, VIII, 32.
- Locri Epizephyrii* in Italia, VI, 23 not.
- Locri* (Opuntii), VII, 132 not.
- Locustae*, per Libyam, IV, 172 not. per Scythiam: vid. nott. ad IV, 105.
- Logographi* Herodoto priores, Comment. §. 10. Vol. IV. p. 438 seqq.
- Lori* in usu pro clavibus, III, 123 not.
- Lotus*, II, 37 not. 92 not. plurima

- nascitur in Aegypto; eius radix esculenta, II, 92. vid. not. loti fructus descriptio, IV, 177 not. lotus Cyrenaea memoratur, II, 96 not.
- Lotophagi*, pop. in Africa, IV, 177 not. 183 not.
- Loxias* nominatur Apollo Delphicus, I, 91 not. IV, 163.
- Lucernarum* accensarum festum apud Aegyptios, II, 62 not. vid. *Lampadum* festivitas. Lucernarum accensio (pro crepusculo), VII, 215 not.
- Lucianus* auctor recitationis Herodoteae, Comm. §. 4. Eiusdem fides, *ibid.* (Vol. IV. p. 407 seqq.) Herodoti dialectum imitatus est: *ibid.* §. 15. p. 475: auctor libri de *astrologia* non habendus: *ibid.* p. 475 not.
- Lucina* (*Ελλειθυία*), ei tributum solvitur pro maturato partu, IV, 35. cf. c. 34.
- Luctus* Aegyptiorum in morte propinquorum, II, 85 not. Spartanorum, rege mortuo, VI, 58 not. Persarum (et barbarorum) super Masistio interfecto, IX, 24 not. 31. vid. *Funus*. — Luctum simulat Miltiades, domi se continens, VI, 39.
- Lucus* platanorum Iovi Stratio sacratum in Caria, V, 119. Argi lucus a Cleomene incensus, VI, 79 seq. lucus circa Aegyptiorum templa, not. ad II, 138.
- Ludum* tesserarum et talorum inveniunt Lydi, I, 94 not. Ludus cum Cerere, II, 122 not. Ludos gymnicos Perseo celebrant Chemitae Aegyptii, II, 91 not.
- Ludos* Olympicos Graeci faciunt, Xerxe invadente, VII, 206. VIII, 26.
- Luna* Spartanos impedit, quo minus Atheniensibus succurrant, V, 106 not. Lunae sacra faciunt Persae, I, 131. Libyes, IV, 138. Luna Persarum praeses, ex Magorum disciplina, VII, 37. Lunae festum apud Aegyptios, II, 47. coll. not. ad II, 137. Luna dea Arabum, not. ad III, 8. Libyum, IV, 188 not.
- Lupi* formam semel quotannis adsumere Neuri perhibentur, IV, 105 not. luporum sepultura apud Aegyptios, II, 67 not. lupi per Aegyptum s. chacali, II, 67 not. per Libyam, IV, 192 not. lupi notio symbolica, II, 122 not. coll. IV, 105 not. IV, 149 not.
- Lustratio*, I, 198 not. I, 64 not.
- Lutrae* capiuntur ap. Gelonos, IV, 109 not. Aegyptiis sacrae, II, 72 not.
- Luxus* Persarum, IX, 80—82.
- Lycacus* Iuppiter ap. Cyrenaeos, IV, 203 not.
- Lycaretus*, Maeandrii frater, Sami regnum appetit, III, 143. Lemno a Persis praeficitur, V, 27.
- Lychnocae* (*Λυχνοκαίη*) festum, II, 62 not.
- Lycia* olim Milyas nominata, I, 173. Lycii, I, 28. ex Creta oriundi, olim Termilae appellati, a Lyco, Pandionis fil. nomen accipiunt, I, 173. VII, 92 not. se a matribus nominant, non a patribus, I, 173 not. — Lycii strenue pugnant adv. Harpagum, I, 176. Daria tributum pendunt, III, 90. eorum in Xerxis classe armatura, VII, 92. Lycii arcus memorantur, VII, 77. cf. c. 92.
- Lycidas*, senator Athen., cum uxore et libertis lapidibus obruitur, IX, 5 not.
- Lycomedes*, Aeschreae fil., vir strenuus, primus navem hostium ca-

- pit ad Artemisium, VIII, 11 not.
- Lycopas* Lacedaem. strenue ad Samum pugnat, III, 55.
- Lycophron*, Periandri fil., domo eiectus, et in Corcyram ablegatus, Corinthi tyrannidem repudiatur; a Corcyraeis interficitur, III, 50—53.
- Lycurgus*, vir inter Spartanos probatus, Leobotae regis tutor, ab oraculo Delphico monitus leges fert Spartanis et ephoros instituit, I, 65 not. ei templum dedicatum, c. 66 not. eius tempus, I, 65 not. Lycurgi aetas, instituta I, 65 not. mors, I, 66 not.
- Lycurgus*, Aristolaidae fil., Atheniensis, factionis princeps contra Pisistratum, I, 59.
- Lycurgus*, Amianti pater, Arcas, VI, 127.
- Lycus*, fl. Phrygiae, Colossis in urbe evanescit, VII, 30 not.
- Lycus*, fl. Scythiae, in Maeotin paludem se exonerat, IV, 123 not.
- Lycus*, Anacharsidis avus, IV, 76.
- Lycus*, Pandionis filius, a fratre Aegeo Athenis expulsus, in Ter milas venit; ab eo Lycii nomen inveniunt, I, 173. VII, 92 not.
- Lydia*, argenti ferax, V, 49. auriamenta e Tmolo habet, I, 93. cf. V, 101. Lydi, III, 90 not. I, 28. §. 7. olim Maeones vocati, VII, 74. a Lydo, Atyis fil., nomen, I, 7 not. Lydorum regum stirps, I, 7 not. Lydorum instrumenta musica, I, 17 not. strenua gens, ex equis praecipue pugnant, c. 79. 80. mercium institores, primi monetam procudunt, I, 94. ludorum inventores, *ibid.* eorum filiae meretricantur omnes, c. 93. leges Graecis similes, c. 94. eodem modo, atque Graeci, expiant, I, 35. et foedus pangunt, c. 74. — priscum Iovis Carii templum cum Mysis et Caribus commune habent, I, 171. in Umbriam coloniam ducunt, I, 94 not. et Excurs. Vol. I. p. 838 seq. per quinque annos cum Medis bellum gerunt, I, 74. 103. vid. *Alyattes*. — primas in oraculo consulendo partes a Delphensibus accipiunt, I, 54. cum Persis pugnant ancipiti Marte, c. 76. a Persis vincuntur, c. 80. vid. *Croesus*. — defectionem moliti a Cyro, monente Croeso, effeminantur, I, 154—157. not. ad I, 155. Lydi luxuriae dediti, I, 155 not. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 74.
- Lydias* fl. Bottiaeam a Macedonia disternat, VII, 127 not.
- Lydus*, Atyis fil., a quo Lydi nomen invenerunt, I, 7. VII, 74. frater Caris nominatur, I, 171.
- Lygdamis*, Artemisiae pater, VII, 99 not.
- Lygdamis* Naxius, Pisistrato mercenarios milites adducit, I, 61 not. ab eo Naxum administrandam accipit, c. 64. Lygdamis, dux Cimmericorum, I, 15 not. Lygdamis, Halicarnassi tyrannus: not. ad VII, 99. Comment. de vita et script. Herod. §. 3. Vol. IV. p. 405 seq.
- Lynceus* Chemita fuisse dicitur, II, 91 not.
- Lyncestis*: not. ad VIII, 137.
- Lysagoras*, Tisiae fil., Parus, VI, 133.
- Lysagoras*, Histiaei pater, Milesius, V, 30.
- Lysanias* e procis Agaristae, VI, 127.

Lysias Thurios cedit cum Herodoto: vid. Commentat. §. 5. —

Lysiae locus tractatur in not. ad VII, 108.

Lysimachus, Aristidis pater, VIII, 79. 95.

Lysistratus Atheniens. fatidicus, VIII, 96.

Lyxès, Herodoti pater, Comment. §. 2. (Vol. IV. p. 405 seq.)

M.

Macae, pop. Africae, IV, 172 not. 175 not. V, 42 not.

Macednus pop. Pindum incolit, I, 56 not. *Macedna* natio ex Pindo et Dryopide Peloponnesum ingressa, VIII, 43 cf. I, 56 not. VIII, 137 not.

Macedones Doricae sunt stirpis: not. ad I, 56 coll. not. ad V, 22. not. ad. VIII, 137. in Xerxis exercitu, IX, 30 not. *Macedonum* reges Argivae stirpis, V, 22 not. VIII, 137 not. — 139. *Macedones* a Mardonio Darii imperio subiecti, VI, 44 not. seq. vid *Amyntas* et *Alexander*.

Macedonia (ἡ Μακεδονία), VII, 127. *Macedonia* quo sensu apud Herodotum, VII, 126 not. *Macedoniam* ipse invisit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 429.

Machinae, quibus pyramides in altum exstruebantur, II, 125. *machinae*, quibus pontes in Hellesponto intendebantur, VII, 36. *machinis* et suffossis muris Miletum oppugnant Persae, VI, 18.

Machlyes, pop. Africae, IV, 178 not.

Macistius (Μακίστιος), Persa (*Macistius*): IX, 20 not.

Macistus, Minyarum opp. ab Eleis eversum, IV, 148 not.

Macrobiani Aethiopes, III, 17 not.

seq. vid. *Aethiopes*, longaevi, III, 23 not.

Macrones, pop. supra Thermodontem fl., II, 104 not. III, 94 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 78 not.

Mactorium, Siciliae opp. super Gelam, VII, 153 not.

Madyes, filius Protothyae, Scytharum rex, in Asiam irrumpit, I, 103 not.

Madytus, urbs Chersonesi, VII, 33. not. ad 32. IX, 120.

Maeander, fluvius tortuosus, I, 18 not. II, 29. V, 118 not. *Magnesian* urbem lambit, III, 122. *Marsyam* fl. excipit, V, 118 not. eius fontes, VII, 26. *Maeandri* campus, I, 18 not. 161. II, 10.

Maeandrius, Polycratis scriba, III, 123 not. Sami procurator, III, 142 et rex, V, 27. cum Samiis de iuris aequalitate constituenda frustra paciscitur; etc. Sparta a Cleomene eiicitur, III, 142—148.

Maeones olim nominati Lydi, I, 7 not. VII, 74.

Maeones Cabelenses vocantur Lasonii, VII, 77.

Maeotae (οἱ Μαίηται), Scythae supra Maeotin paludem, IV, 123 not.

Maeotis palus (ἡ Μαίητις λίμνη), IV, 3 not. IV, 5 not. IV. 99 not. I, 104. IV, 57. 101. 120. mater Ponti vocatur, IV, 86 not. *Maeoticus* fl. (ὁ ποταμὸς Μαίητις) nominatur Tanais, IV, 45 not. *Maeoticae* paludis ambitus, IV, 86 not. Herodotus non recte de ea edoctus, IV, 86 not. IV, 99 not.

Magdulus, opp. in confinibus Aegypti et Syriae, II, 159 not. et Exc. XV. Vol. I. p. 888 seq.

Magi, Medorum gens, I, 101 not.

- Magi**, Astyagi somnium interpretantur, I, 107. cum eo de Cyro non interfecto deliberant, c. 120. postea, Cyro rebellante, ab Astyage e palo suspenduntur, c. 128. Magorum doctrina de duobus geniis principibus, I, 140 not.—**Magi** (inter Persas) multum differunt a sacerdotibus Aegyptiorum, I, 140 not. **Magi** duo, alter procurator domus regiae, contra Cambysen insurgunt, III, 61 not.—63. III, 126 not. (qui moriens metuit, ne imperium iterum ad Medos redeat, c. 65. cf. I, 130.) at, fraude eorum detecta, a septem nobilibus Persis interficiuntur, III, 67—78. inde **Magophonia** festum a Persis celebratur, III, 79 not. — **Magi** somnium Xerxis interpretantur, VII, 19. Lunam Persis, solem Graecis futura significare docent, VII, 37. ad Ilium heroibus parentant, VII, 43. Strymoni fl. equos albos mactant, VII, 113. ad Sepiadem ventos placant incantationibus, VII, 191. — Sine mago non fas est Persis sacra facere, I, 132 not.
- Magistratus** sorte ducti, III, 80 not.
- Magnesia** ad Maeandrum fl., III, 122 not. I, 161.
- Magnesia**, terra Macedoniae, VII, 176. 183. 193. Magnesiae promontorium, VII, 193.
- Magnetes** Europae, VII, 132 not.
- Magnetes** Asiam incolentes, III, 90 not.
- Magyari** s. Hungari: not. ad III, 94.
- Maleae**, Peloponnesi promont. VII, 168 not. I, 82. Malea, IV, 179 not. (de nomine et situ).
- Malena**, opp. agri Atarnitidis, VI, 29 not.
- Males** Aetolus, VI, 127.
- Maliaca** terra (ἡ Μηλλε γῆ), VII, 132 not. 198. VIII, 31. Malien-ses Persis terram et aquam tradunt, VII, 132 not. 196. 198. **Maliacus** sinus, IV, 33 not.
- Malleo** ducta ex auro effigies, VII, 69.
- Mandane**, Astyagis filia, Cambysi nuptum datur, I, 107.
- Mandrocles**, Samius architectus, IV, 87 not. monumentum ab eo positum, IV, 88 not.
- Maneros** Aegyptiis Linus cantus nominatur, II, 79 not.
- Manes**, rex Lydiae, I, 94 not. IV, 45 not.
- Manethonis** liber adversus Herodotum: Vol. IV. p. 479.
- Manicatae** tunicae Persis in usu, VII, 61 not.
- Mansiones** in Persarum regno, V, 52 not.
- Mantineia**, urbs Arcadum, IV, 161.
- Mantinenses** in Thermopylis, VII, 202. ad Plataeas post proelium veniunt, IX, 77.
- Mantyas** et Pigres fratres, Pacones, V, 12 not.
- Manus** longa regum, VIII, 140. §. 2 not.
- Mapen**, Siromi filius Tyrius, VII, 98.
- Mappae** geographicae, V, 49 not.
- Maraphii**, Persarum tribus, I, 125 not. Maraphius Amasis, IV, 167.
- Marathon**, locus Att., VI, 102 not. 107. Marathonem occupat Pisistratus, I, 62. Marathoniam pugnam, VI, 111 seq. et Excurs. Vol. III. p. 821 seqq. ubi de campo Marathonio et pugnae loco.—acies Atheniensium, not. ad VI, 112. **Marathon**, gloriandi materies

- Atheniensibus: not. ad IX, 27. — pugnae dies, VI, 106 not. tumuli, VI, 117 not. nomen, VI, 102 not.
- Maratti* per Indiam, III, 100 not.
- Mardi*, pop., Persarum gens, I, 84 not. 125 not. *Mardus* fuit *Hyroeades*, I, 84.
- Mardonius*, Gobryae fil., populare in Ioniae civitatibus imperium instituit, Europam petit, et in Macedonia a Brigibus Thracibus cladem accipit, VI, 43 not. — 45. ab imperio removetur, c. 94. instigat Xerxem ad bellum Graecis inferendum, VII, 5 seq. oratio eius, c. 9. universo pedestri exercitui praefectus, c. 82. post pugnam ad Salaminem Xerxi suadet, ut in Asiam redeat, VIII, 100 seqq. in Thessalia hibernat, c. 113 seq. et oracula consulit, c. 133 seqq. Alexandrum Macedonem cum pacis conditionibus Athenas mittit, c. 136. cf. c. 141 seqq. Athenas iterum capit: et denuo, nuncio Salaminem misso, Athenienses ad societatem invitavit, IX, 1—4. Boeotiam petit et castra ad Asopum fl. ponit, c. 12—15. occupatis Cithaeronis faucibus commeatus intercipit Graecorum, c. 38 seqq. committit pugnam ad Plataeas, c. 49 seqq. et 59 seqq. ipse cadit, c. 63 seq. eius cadaver subreptum, c. 84. — filius eius Artontes, c. 84.
- Mardontes*, Persarum dux, VII, 80. classi relictæ praefectus, VIII, 130. cadit ad Mycalen, IX, 102 not.
- Mare* ut fruatur natura sua, non patiuntur venti, VII, 16 not. maris imperium primus Polycrates obtinere studet, III, 122. mari taurum immolat Cleomenes, VI, 76. mare Thracium, VII, 176 not. mare Hippalum, I, 1 not. mare mediterraneum, quomodo appell., I, 1 not. Aegyptium, II, 113 not. maris imperium penes quos fuit, III, 122 not. coll. V, 28 not. mare (i. e. fons, puteus) in arce Attica, VIII, 55. mare mediterraneum, IV, 41. I, 185. coll. 202. mare australe, IV, 13 not. 37. 42. mare boreale, II, 158. 159. de mari mediterraneo, IV, 37 not. IV, 42. mare Asovicum, IV, 3 not. mare Erythraeum s. rubrum, vid. *Erythraeum*.
- Marea*, urbs Aegypti, II, 18 not. 30.
- Mares* quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint, III, 94 not. VII, 79 not.
- Margiana* terra, III, 117 not.
- Mariandricus* sinus, IV, 38 not.
- Mariandyni* pop., I, 28 not. III, 90. a Croeso subacti, I, 28 not.
- Mariandynorum* in Xerxis exercitu armatura, VII, 72.
- Maris*, fl. Scythiae, IV, 49 not.
- Maron* et *Alpheus*, Orsiphanti filii, strenue pugnant ad Thermopylas, VII, 227.
- Maronea*, Graeca urbs Thraciae, VII, 109 not.
- Marsyas*, fl. Phrygiae, V, 119 not.
- Marsyae* Sileni nter suspensus Caelaenis, VII, 26 not.
- Mars* Aegyptiorum: II, 63 not.
- Martis* panegyris Papremi celebrata, II, 63. 64 not. eius oraculum in Aegypto, c. 83. (ap. Chalybes), VII, 76. Marti praecipua sacra faciunt Scythae, IV, 59 not. seqq. in singulis eorum praefecturis Martis templum, IV, 62 not. Martis cultus apud Thraces, V, 7 not. de Marte et Venere fabula, II, 64 not.

- Mascames* Dorisci praefectus, VII, 105. laudatur, c. 106.
- Masistes*, Darii filius, Xerxis exercitus imperator, VII, 82. IX, 107 not. eius et liberorum caedes, IX, 113.
- Masistius* (Graecis *Macistius*, *Μακίστιος*, dictus), IX, 20 not. equitatu praefectus cadit ad Plataeas, IX, 20. 24.
- Masistius*, Siromitris fil., VII, 79.
- Maspil*, Persarum gens, I, 125.
- Massages*, Oarizi fil., dux Libyum, VII, 71.
- Massagetae*, pop. Scytharum ferus et robustus, I, 201 not. 204 not. 215. eorum deus Sol, I, 212. 216. mores etc., I, 216 not. uxores communes, *ibid.* IV, 172. senes immolant, I, 216. vestitus etc., I, 215 not. Scythas nomades sedibus expellunt, IV, 11. Cyrum vincunt, I, 214. Massagetae auro atque aere abundant, I, 204 et 215 not.
- Massilia*, quando condita a Phocaeensibus, not. ad I, 166.
- Maternum* genus paterno nobilius apud Lycios, I, 173. vid. *Lycia*.
- Matiani* montes, I, 189. 202 not.
- Matieni* pop., I, 72 not. III, 94 not. V, 49. 52 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 72.
- Matrimonium* emptione fit, V, 6 not.
- Matris* Dindymenae fanum, I, 80. Matri Deorum festum celebrat Anacharsis, IV, 76 not. Mater Ponti nominata palus Maeotis, IV, 86 not. Matris deum cultus apud Cyzicenos, IV, 76 not. *Mater* Hypanis, de lacu, IV, 52 not. Mater (Cybele), nott. ad IV, 53.
- Mausolus*, pater Pixodari, V, 118.
- Maxyes* Libyes, IV, 191 coll. IV, 178 not.
- Mazares* Medus, I, 156. Prienenses subigit, I, 161.
- Mecistes*, Adrasti frater, V, 67.
- Mecyberna*, Graeca urbs Thraciae, VII, 122 not.
- Medea*, Colchorum regis filia, I, 2. VII, 62 not.
- Medi*, IV, 37. 40. per vicos habitant, I, 96. eorum diversae gentes, I, 101. olim Arii nominati a Medea Colchica nomen invenerunt, VII, 62. ab Assyriis deficient, I, 95. Deiocem sibi regem constituunt, I, 96—100. Medorum regum tempora: Excurs. ad I, 130. p. 844 seq. Medorum nomen late patens, IX, 77 not. VI, 112 not. sub Phraorte rege Asiam subigunt, cap. 102. sub Cyaxare bellum gerunt cum Lydis, cap. 103. quo bello incidit solis defectus. c. 73. 74. Asiae imperium amittunt, Scythis irrumpentibus, c. 104. Ninum, iam antea oppugnatam, capiunt et Assyrios subigunt, cap. 106 not. sub Astyage rege Persis succumbunt, c. 130 not. deficient a Dario, et denno subiguntur, *ibid.* not. cf. *Magi*. — Medorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 62. 86. Medi et Cissii in Thermopylis propulsati. VII, 210. Medicae hastae, VII, 67. Medica vestis, III, 84 not.
- Media* partim montosa, partim plana, I, 110. Medicum imperium Haly fl. terminatum, I, 72. Medorum nomen Graecis terrorem incutit, VI, 112. Medorum idiomate canis Spaca nominatur, I, 110. Media praefectura, III, 92 not. Medica herba, I, 132 not. Medica stola, I, 135 not. III, 82 not. VII, 116. VIII, 120 not. Mediam invisit ipse Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 427.

- Medicamenta* ad cadavera Aegyptt. condienda, II, 86 not.
- Mediceus* codex Herodoti: Comment. §. 18. Vol. IV. p. 485 seq.: alii Herodoti codices in Mediceorum bibliotheca: *ibid.* p. 490.
- Medici* singuli singulorum morborum apud Aegyptios, II, 84 not. Medicina Aegyptiorum, not. ad II, 84. oculorum medicum ab Amasi Cyrus petiit, III, 1 not. Aegyptii medici apud Darium, III, 129 not. 132. medici Crotoniatae et Cyrenaei inter Graecos incla-ruerunt, III, 131 not. Democedes, medicus celeberrimus, III, 130 seqq. Medicamenta Graeca leniora, III, 130 not. apud Graecos medicina et chirurgia coniuncta: not. ad III, 131. Graeci medici publice conducti: not. ad III, 131. Graecorum medicorum salaria: not. ad III, 131. Graecorum medicorum schola Crotoniensis: not. ad III, 129. 131.
- Medimnus* farinae, VI, 57 not. medimnus Atticus, I, 192.
- Mediterraneum* mare (ἡδε ἡ θάλασσα), I, 1 not. I, 185 not. coll. 202. IV, 41.
- Megabates*, expeditionis contra Naxios dux, V, 32 seqq.
- Megabazus*, Megabatis fil., navali-bus copiis praefectus, VII, 97.
- Megabyzus*, qui et *Megabazus* nominatur, cf. not. ad IV, 143. coniurationis in Magum particeps, III, 70. Excurs. Vol. II. p. 676 seq. de nomine p. 679. pro oligarchia constituenda sententiam fert, c. 81. copiarum dux in Europa a Dario relictus, Hellespontiorum civitates subigit, IV, 143 not. 144. Thraciam Persarum subiicit imperio, V, 1 seq. Paeones Darii iussu in Asiam transducit, c. 14 seq. consilium dat Dario de Histiaeq, cap. 23.
- Megabyzus alius*, Zopyri fil., pedestri Xerxis exercitui praefectus, VII, 82. postea in Aegypto dux adversus Athenienses, III, 160. cf. not. ad III, 153.
- Megacles*, Alcmaeonis fil., Pisistratum Athenis eiicit, at mox eum reducit, filiam ei elocans, I, 59. 60. ex Attica profugit, Pisistrato tertio Athenis potito, c. 61—64. cf. VI, 125, ubi Alcmaeonis pater.
- Megacles*, Alcmaeonis (eius, qui Croesi fuit familiaris) fil., superioris nepos, uxorem ducit Clisthenis filiam, VI, 127—130 not.
- Megacles*, Hippocratis fil., huius Megacelis nepos, VI, 131 not. stirps, *ibid.*
- Megacreon* Abderita, consilium civibus dat, VII, 120.
- Megadostes*, Mascamis pater, VII, 105.
- Megapanus*, Hyrcanorum dux, VII, 62.
- Megara* (τὰ Μέγαρα), a Doribus condita, V, 76 not. Megarica terra (ἡ Μεγαρὶς χώρα), IX, 14. Megarenses cum Atheniensibus bellum gerunt, I, 59 not. fortiter pugnant ad Plataeas, IX, 21. non admodum aestimati: not. ad IX, 14.
- Megarenses* Siciliae, a Gelone subacti, VII, 156 not.
- Megasidras*, Doti pater, VII, 72.
- Megistias*, vates Graecorum ad Thermopylas, VII, 219. 221 not. eius intrepidus animus, c. 221. carmen epitaphium, c. 228.
- Mel* ex palma confectum apud Babylonios, I, 193 not. ex myrica (tamarice) et tritico, VII, 31. mellis magna copia apud Gyzantes, IV, 194 not.

- Melampus*, Amythaonis fil., Graecos Bacchi sacra et alia ex Aegypto accepta docuit, II, 49 not. VII, 221. regiam dignitatem ab Argivis postulat, IX, 34 not.
- Melampygy* lapis, VII, 216 not.
- Melanchlaeni* pop., IV, 20 not. 100 not. 102. 107 not. eorum mores, c. 107 not.
- Melanippus*, Astaci fil., eius fanum Sicyone, V, 67 not. Vol. III. p. 806 seq.
- Melanippus*, Alcaei sodalis, Mitylenaeus, V, 95 not. .
- Melanthius* Athen. dux viginti navium, V, 97.
- Melanthus*, Codri pater, I, 147. rex Athen., V, 65 not.
- Melas*, fl. Thessaliae, VII, 198 not.
- Melas* sinus, VI, 41 not. et fluvius eiusdem nominis in Thracia, VII, 58 not.
- Meles*, rex Sardium, I, 84 not.
- Meliboea* urbs, VII, 188 not.
- Melienses*, vid. *Maliaca terra*.
- Melii* cum Graecis militant, VIII, 46 not. genus a Lacedaemone derivant, c. 48.
- Melissa*, Periandri uxor, III, 50 not. V, 92. §. 7 not.
- Membliarus*, socius Cadmi, IV, 147 not.
- Memnon*, II, 106 not. V, 53 not.
- Memnonia*, regia Pers. prope Susa, V, 53 not. Susa nominatur τὸ ἄστυ Μεννόνιον, c. 54. et Memnonia Susa, VII, 151. III, 68 not.
- Memnonium* s. Ramseseion, Vol. I. p. 870.
- Memphis*, urbs Aegypti, II, 3. 10. a Mene primum condita; eius situs, nomen etc., II, 99 not. Memphis (castellum) murus albus, III, 91 not.
- Menares*, Leotychidis pater, VI, 65. 71. VIII, 131.
- Menda*, oppidum Pallenae, VII, 123 not.
- Mendacium* dicere apud Persas turpissimum, I, 138 not. coll. III, 72.
- Mendes* linguâ Aegyptiacâ Pan et hircus vocatur, II, 46 not. Mendetis templum, II, 42 not.
- Mendesia* Aegypti praefectura, II, 42. 46. Calasiribus adsignata, II, 166 not.
- Mendesii* oves immolant, capris abstinent, et qua causa, II, 42 not. 46 not.
- Mendesium* ostium Nili, II, 17. Excurs. Vol. I. pag. 854.
- Menelaus* Helenam recipit in Aegypto, II, 119 not.
- Menelaius* portus, IV, 169 not.
- Menes* primus in Aegypto regnasse fertur, II, 4 not. 99 not.
- Menius* Eurydamae frater, VI, 71.
- Mensa* solis apud Aethiopes, III, 18 not. 23.
- Mensis* intercalaris, I, 32 not. II, 4 not.
- Merbalus* Aradius, VII, 98.
- Mercatura*, vid. *Negotiatio*.
- Mercurii* statua porrectum veretrum habens, II, 51 not. eius templum in urbe Bubasti, II, 138. Mercurium maxime colunt Thracae, V, 7. Mercurius ithyphallicus & chthonius, II, 51 not. II, 145 not. Anubis, II, 67 not. Aegyptiorum, II, 51. Excurs. Vol. II. p. 672 seq. Thracum, V, 7 not. Mercurius χθόνιος, Vol. I. p. 872 seq.
- Meretrices* Naucraticae, II, 135. nobiles meretrices apud Graecos: Rhodopis et Archidica, *ibid*.
- Mermnadae* quomodo regnum Lydiae obtinuerint, I, 7. 14.
- Meroë* metropolis Aethiopum, II, 29 not. III, 25 not.
- Mesambria*, oppidum Thraciae, IV,

- 93 not. VII, 108 not. a Calchedoniis conditum, VI, 33.
- Messana* (olim Zancle, oppidum Siciliae), VII, 164 not.
- Messapii* Iapyges, Cretensium colonia in Italia, VII, 170 not.
- Messeniorum* bellum cum Spartanis, III, 47 not. tertium bellum Messenicum: not. ad IX, 35 coll. not. ad 64.
- Metageitnion* mensis: not. ad VI, 106. IX, 101.
- Metalla* Thraciae, I, 64 not. V, 17 not. metalla Lauria, I, 64 not. VII, 144 not. metalla aurea ad Scapten Hylen: VI, 46 not. coll. IX, 75 not.
- Metapontini* in Italia, de Aristeia narrant, IV, 15 not.
- Metempsychosis* s. Metensomatosis, II, 123 not.
- Methymnae* in Lesbo, Aeolensium civitas, I, 151 not. I, 23 not.
- Metiochus*, Miltiadis fil., captus, VI, 41 not.
- Metrodorus* Proconnesius, IV, 138.
- Micythus*, Anaxilai minister, Rhegium administrat, et multas Olympiae statuas dedicat, VII, 170 not.
- Midas*, Gordiae fil., rex Phrygiae, I, 14 not. 35 not. apud Delphos donaria et regiam sellam dedicat, I, 14. eius sella regia, *ibid.* Midae sepulcrum, I, 14 not. Midae horti in Macedonia; ubi rosae nascuntur memorabiles, VIII, 138 not.
- Migratio* animae, II, 123 not.
- Miletus*, Ioniae civitas, I, 17 not. I, 20 not. I, 142 not. universae Ioniae princeps, V, 28. a Neleo, Codri fil., condita, IX, 97 not. a Gyge bello pressa, I, 14. ab Ardye invasa, I, 15. cum Alyatte bellum diuturnum gerunt Milesii, I, 17—19. dein pacem iis conciliat Periander et componit Thrasylus, I, 20—22. Mileti amicitia cum Sybari, VI, 21 not. Mileti lana, VI, 21 not. foedus cum Cyro pangunt, I, 143. 169: eorum res componunt Parii, V, 28. 29. Milesius Aristagoras rebellionis Ionicae auctor, V, 26. cf. c. 30 seqq. Caribus auxilio veniunt contra Persas et magnam cladem accipiunt, V, 120. Histiaeum redeuntem non recipiunt, VI, 5. Miletum oppugnant Persae, c. 6 seqq. et capiunt, VI, 18. c. 21 not. seqq. Milesii capti ad Rubrum mare deducuntur, c. 20. — Milesiorum colonia Istria, Borysthenitarum urbs, II, 33.
- Militaris* res, primum a Cyaxare melius instituta, I, 103. apud Persas, VII, 81. apud Aegyptios, II, 165 seq. cf. c. 141. Militaris disciplina apud Persas, V, 33. VII, 223. coll. c. 103. IX, 16. 25. (IV, 84. VII, 39) cf. I, 84. III, 25. IX, 85. et 90 coll. III, 154. et I, 136. — Militaris exercitatio navium a Dionysio Phocaeensi instituta, VI, 12. — Militibus ante pugnam tessera data, IX, 98.
- Milo*, Crotoniates luctator et Olympiae victor, III, 137 not.
- Miltiades*, VI, 34 not. Cypseli fil., Cimonis frater uterinus, VI, 38. cf. c. 103. in Chersonesum, a Doloncis sibi traditam, coloniam Athen. ducit, VI, 34 not.—36. captus a Lampsacenis dimittitur minitante Croeso, c. 37. sine liberis obit, c. 38.
- Miltiades*, Cimonis filius, fratris Miltiadis τοῦ κλέστου, Chersonesi imperium suscipit, mortuo Ste-sagora fratre, VI, 39. Lemnum in Atheniensium redigit potesta-

tem, VI, 137. 140. Ionibus ad Istrum consilium dat, ut pontem solvant, IV, 137. e Chersoneso profugit, Scythis irrumpentibus, VI, 40. iterum fugit Phoenices, Persarum socios, et Athenas navigat, c. 41. cf. c. 33 seq. et 104. ibi imperator Atheniensium electus, c. 104. pugnae ad Marathonem praest, cap. 109 seqq. in Parum ins. expeditionem suscipit malo successu, c. 132—135. Miltiades peculatus reus: not. ad VI, 136. domi accusatus pecuniâ multatur (VI, 136 not.), at mox obit supremum diem, c. 136 not.

Milyas, Asiae regio, a Lyciis postea habitata, I, 175 not. Milyae Solymi dicti, *ibid.* III, 90. Milyarum in Xerxis exercitu armatura, VII, 77.

Mimnermus, poëta, I, 14 not.

Mina Attica, II, 168 not. III, 13 not. *Minæ* duae pretium captivi, V, 78 not. VI, 79 not.

Minerva, Neptuni filia et Tritonidis, a Iove adoptata perhibetur, IV, 180 not. *Minerva* (Saitica) Aegyptiorum, II, 62 not. Aeginett., III, 59 not. (eius templum) V, 83 not. Tritonis s. *τρίτογένηα*, IV, 180 not. VII, 141 not. Equestris, IV, 188 not. *Minerva* Iliaca, VII, 43 not. Attica, VIII, 55 not. *Minervæ* sacerdos Attica, V, 72 not. cum Neptuno de dominio terrae Atticae contendit, VIII, 55 not. *Minervæ* Aleae templum Tegeae, I, 66 not. IX, 70. *Assesiae* templum ab Alyatte incensum, I, 19 not. postea duo restituta ad Assesum, I, 22. *Crastiae* a Dorieo dedicatum, V, 45 not. *Minerva* Pallas, VII, 141 not. *Minerva* Polias (aedes in arce), not. ad VIII, 53. *Minerva* urbis

Praeses, ἡ Ἀθηναίη Πολιάς, Athenis, V, 82 not. III, 59 not. *Minervæ* templum in arce Athen. (Parthenon) Doriensibus intrare nefas, V, 72 not. Ἀθηναίης Πολιοῦχον templum in Chio ins., I, 160 not. *Minervæ* Pallenidos templum ad Marathonem, I, 62 not. *Pronææ* templ. Delphis, I, 92 not. VIII, 37 not. 39. *Sciradis* templum in Salamine, VIII, 94 not. *Minervæ* templum Sigei, V, 65 not. V, 95. — *Minervæ* Iliadi mille mactat boves Xerxes, VII, 43 not. — *Minervæ* oraculum apud Aegyptios, II, 83. templum in Sai opp. propylaeis instructum, II, 175 not. *Minervæ* inaurata statua ab Amasi Cyrenen missa, et duae lapideae Lindum, II, 182 not. *Minervæ* sacerdos femina apud Pedasenses barbam emittit, I, 175 not. VIII, 104. — *Aegides*, quibus *Minervæ* imagines instruuntur, ex Libya acceperunt Graeci, IV, 189 not. — *Minervæ* festum apud Ausenses, quo virgines invicem pugnant, IV, 180 not. apud Nomades Libyes, IV, 189 not.

Minoa, Selinusiorum colonia, V, 46 not.

Minos Cnossius maris imperium obtinet, III, 122 not.

Minos et Sarpedon, Europae filii, de regno in Creta dissident, I, 173. *Minois* caedes in Sicilia perpetrata, VII, 169 not. 170 not. 171 not.

Minyae, Argonautarum nepotes, Lemno a Pelasgis eiecti, Spartae mulierum doto e carcere liberantur, IV, 145 not. 146. cf. not. *Minyae* a Spartanis recepti, IV, 145 not. *Minyae* Theram condunt, IV, 148 not. *Minyae* Or-

- chomenii Ionibus admixti, I, 146 not.
- Mitra*, Persarum, I, 131 not. VII, 43 not. Mithrae nomen in multis vocc. comp., VII, 67 not. — *mitra* pilei genus, VII, 62 not.
- Mitradates* pater Cyrtum morti destinatum servat, I, 110. 111.
- Mitrobates*, Dascylei praefectus, III, 120. ab Oroete Sardium praefecto interficitur, III, 126. 127.
- Mitylene*, vid. *Mytilene*.
- Mizraim* s. *Mesr.* (Aegyptus) not. ad II, 12. 15.
- Mnesarchus*, Pythagorae pater, IV, 95 not.
- Mnesiphilus* Atheniensis bene Themistoclem monet, VIII, 57 not.
- Moenia* lignea Budinorum, IV, 108. 123. cf. *Muri*.
- Moeris*, Aegyptiorum rex, II, 13 not. 101 not. eius praeclara opera, II, c. 101 not. II, 149 not.
- Moeridis* lacus, II, 4. 69. 148. eius descriptio, II, 149 not. cf. III, 91 not.
- Molo* in Samo III, 60 not.
- Moloeis*, fl. Boeotiae, IX, 57 not.
- Molossi* pop., I, 146. VI, 127.
- Molpagoras*, Aristagorae pater, V, 30 not.
- Momemphis*, urbs Aegypti, II, 163 not.
- Monachii* glossae in Herodotum: Vol. IV. p. 478.
- Monarchiae* commoda et incommoda, III, 80. 82.
- Moneta* ex plumbo deaurata, III, 56 not. de corruptione monetae.
- Mongoli*: vid. not. ad IV, 23. 24. 27. 71 not.
- Monolitha* aedes, II, 155 not. 175 not.
- Mons* Arabicus, II, 8. 124. mons Libycus, II, 8 not. 124. mons ingens eversus indagandis metallis, VI, 47. montes Altai significantur, IV, 25 not. montes, primae religionis ac cultus sedes, I, 131 not.
- Mophi*, mons Aegypti, II, 28 not.
- Morae* utilitas, VII, 10.
- Morbus* femineus Scythas invadit, I, 105 not. morbo sacro laborat Cambyses, III, 33 not. morborum praecipua causa, II, 77. morborum singulorum medici apud Aegyptios, II, 84 not. morborum curatio apud Babylonios, I, 197. morbos plurimos Tearus fl. sanare valet, IV, 90. morbus foedus, vermibus in corpore enatis, IV, 205 not. Epilepsiae morbus apud Aegyptios, not. ad III, 33. vid. *Medicina*.
- Mors* optimum homini contingit, I, 31. optatissimum perfugium aerumnosae vitae, VII, 46 not. mori satius esse, quam vivere, VII, 46 not.
- Mortuos* parentes honoris causa comedunt Issedones, IV, 26 not. et Calatiae Indi, III, 38. mortuos Trausi praedicant felices, recens natos plangunt: V, 4 not. mortuos terra condunt Scythae, IV, 73. et Trausi Getae, V, 4. melle condunt Babylonii, I, 198. mortuos sedentes sepeliunt Nasamones, IV, 190. mortuorum sepultura apud Aegyptios, II, 86—88. vid. *Cadaver* et *Sepultura*. — Mortui simulacrum in conviviis Aegyptiorum, II, 78.
- Morum* vis, III, 38 not.
- Moschi* pop., III, 94 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 78.
- Mosynoeci* pop., III, 94 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 78.
- Mudjelliba* (in Babylone), I, 181 not.
- Mula* mulum duplex genitale habentem peperit, mula parit, III, 153 not. VII, 57 not. cf. c. 151. muli

non gignuntur in Eleo agro, IV, 30. mulorum species Scythis horrenda, IV, 129. mulae non ferunt frigus, IV, 28 not. — mulus, I, 55 not. muli in ludis Olympicis, not. ad IV, 30.

Mulcta Phrynicho imposita, VI, 21 not. *Mulctae* diis solutae, III, 52 not.

Mulier, tunicam exuens, simul verecundiam exuit, I, 8 not. cf. c. 10. — mulieres non omnes pariunt expleto decimo mense, VI, 69 not., ubi de tempore partus. — mulierum artes dolosae in regia aula, I, 11—13. III, 67—69. 134. VII, 2. 3. — mulieres Argivae matrem pios habentem filios praedicant, I, 31. mulieris, quae non nisi cum suo marito concubuerat, urinam Pheroni regi visus restitutus, III, 111. — mulier ex deformissima formosissima facta, VI, 61 not. mulier semivipera ex Hercule tres concipit filios in Scythia, IV, 9 not. mulieres, quae oraculum in Graeciam intulerunt, columbae vocatae, II, 56. 57 not. mulieres apud Aegyptios virorum opera faciunt, II, 35. mulieres laboriosae Paeonum, V, 12. 13. — apud Issedones aequam cum viris potestatem habent, IV, 26. — apud Zaeceas currus aurigantur in bellum, IV, 193 not. mulieres super mariti tumulum iugulantur apud Thraces, V, 5 not. mulieribus apud Gindanes honori est cum viris quam plurimis concubuisse, IV, 176 not. mulieres promiscue cum viris coeunt apud Massagetas, I, 126. vid. *Concubitus*. mulier sacra in Beli templo et in Iovis Thebani aede, I, 182 not. — mulieres apud Babylonios semel in Veneris templo cum viro peregrino

concumbant, I, 199 not. mulieres emuntur, V, 6 not. mulieres apud Babylonios et Venetos in matrimonium a praecone venduntur, I, 196 not. — Mulieres in convivium adducere, Persis est mos, mulieres Graecae absunt, V, 18 not. mulieres fuso et colo, nec vero exercitu donandae, IV, 162. apud Persas vero alius mos, IX, 109. — mulier vocari, Persis maximum opprobrium, IX, 107. cf. cap. 20. et VIII, 88. — mulierum mutui raptus inimicitarum inter Graecos et Asiae populos prima origo, I, 1 not. 5. cf. III, 134. ob mulieres bellum Persarum adv. Aegyptum commotum, III, 1—3. mulieres Minyarum maritos supplicio liberant, IV, 146 not. mulieres vett. panem conficiunt, VII, 187 not. VIII, 137 not. mulieres Atheniensium Braurone rapiunt Pelasgi, IV, 145 not. et postea in Lemno interficiunt, VI, 138. — Lemniorum mulieres maritos suos necant, VI, 138. — mulieres Babyloniorum strangulatae ne frumentum absumerent, III, 150. cf. c. 159. mulier in templo Iovis Babylonii, I, 182 not. mulieres a vicinis populis Babylonem missae Darii iussu, c. 159. mulieribus Barcaeorum mammae praeseatae a Pheretima, IV, 202. — mulieres stuprando extinctae, VIII, 33. mulieres Atticae vestimentum permutant, V, 87 not. Corinthiae ornatu et vestimentis exutae, V, 92 not. Aegyptiacae unam habent vestem, II, 36. Libyssae mulieres vesti circumficiunt thoraces ex pelle caprina, IV, 189 not. apud Gindanes fascias plurimas gestant, IV, 176. mulieres virili virtute, VIII, 88. cf. I, 184 seq.

- II, 100. VII, 99. mulieris simulacrum aureum Delphis a Croeso dedicatum, I, 51. Darii mulieris effigies aurea malleo ducta, VII, 69. muliebria pudenda a Seso- stre columnis insculpta, II, 102. mulieres Argivorum furore correptae, IX, 34. mulieres Atheniensium Lycidis uxorem et liberos lapidibus obruunt, IX, 5.
- Multos** decipere facilius est quam unum, V, 97.
- Mumiae**, II, 85 not. et Excurs. VIII. Vol. I. p. 861 seqq. cf. *Cadaver*.
- Munatius Plancus** s. Irenaeus: Vol. IV. p. 477.
- Munychia**, VIII, 76.
- Mures** Africani bipedes, i. e. Ierboa, IV, 192 not. mures auxilio veniunt Sethoni in bello contra Sanacharibum, II, 141 not. mures in Scytharum donis, IV, 131.
- Muri** lignei Budinorum, IV, 108. 123. ligneo muro sepiunt Persae castra, IX, 65. 70. in oppugnandis muris Athenienses periti, IX, 70. cf. c. 102. Murus ligneus in oraculi responso, VII, 142. 143. VIII, 51.
- Murychides** Hellespontius, IX, 4.
- Musarum** nominibus inscribuntur Herodoti libri ab Alexandrinis: Comment. §. 13. Vol. IV. p. 458. Musarum nominibus plures antiquitus opera sua inscripserunt: Comment. §. 13. *ibid.* p. 458.
- Musaeus** oracula edit, VIII, 96. IX, 43. eius vaticinia corrumpit Onomacritus, VII, 6. cf. not.
- Musici** Argivi primarii, III, 131.
- Mustelae** Libycae, IV, 192 not.
- Mycale** promontorium, I, 148. VI, 16. VII, 80. IX, 90 not. 96. Mycalae cacumina, IX, 104. 107. pugna ad Mycalen, IX, 98. 104.
- Mycenaei** Heraclidas in servitutem redigere tentant, IX, 27 not. Mycenaei ad Thermopylas, VII, 202. ad Plataeas, IX, 28 not. urbs Mycenaeorum: not. ad IX, 28.
- Mycerinus**, rex Aegypti, filiam suam in bove lignea deaurata sepelit; vitae spatium ab oraculo sibi definitum duplicare studet; eius pyramis, II, 129 not. 132 not. 134. eius nomen, II, 134 not. et II, 129 not.
- Myci** pop., III, 93 not. Mycorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 68.
- Myconus**, ins. prope Delum, VI, 118. not.
- Mycphoritana** praefectura in Aegypto, II, 166 not.
- Mygdoniam** a Bottiaeide Axius fl. determinat, VII, 123 not. cf. c. 124. 127.
- Mylasa**, oppidum (τὰ Μύλασσα), ubi priscum Iovis Carii templum, I, 171 not. V, 37 not. Mylasensis fuit Heraclides, V, 121. Oliatus tyrannus captus, V, 37 not.
- Mylitta** Assyriis Venus appellata, I, 131 not. eius cultus in templo Babylonico, I. c. 199 not., nomen, *ibid.*
- Myndia** navis, V, 33.
- Myrcinus**, urbs Edonum, V, 11 not. 23. et 124.
- Myriades** singulae in Persico exercitu numeratae, VII, 60.
- Myriandricus sinus**, IV, 38 not.
- Myrina**, Aeolia civitas, I, 149 not.
- Myrinaei** in Lemno, VI, 140.
- Myrmex**, i. e. Formica, scopulus inter Sciathum ins. et Magnesiam, VII, 183 not.
- Myron**, avus Clisthenis, VI, 126 not.
- Myrrhâ** vulnera curantur, VII, 181. myrrha in Aegypt. medic., II, 86 not. coll. III, 107. II, 73 not.
- Myrsilus** s. Myrtilus, alias Candaulus dictus, I, 7 not.

Myrsus, Candaulis pater, I, 7.
Myrsus, Gygis filius, nuncius mittitur Samum, III, 122 not. perit ad Pedasum, V, 121.

Mys Europaeus, a Mardonio missus ad oracula consulenda, VIII, 133 not.—135.

Mysi et Teucris ante Troiana tempora expeditionem faciunt, VII, 20. cum Lydis et Caribus Iovis Carii templum commune habent, I, 171. a Croeso subacti, I, 28. Dario tributum pendunt, III, 90. per Mysiam agmen ducit Xerxes, VII, 42. eorum in exercitu armatura, VII, 74. — Mysiae opp., Cios, V, 122. et Atarneus, I, 160.

Mysteria Cabirorum, II, 51. III, 37. Aegyptiorum, II, 171. Eleusinia, VIII, 65.

Mytilene s. *Mitylene*, urbs Lesbi, I, 27 not. I, 160. Aeolensium civitas, II, 178. Mytilenaei cum Atheniensibus bellum gerunt de Sigeo, V, 94 not.

Mys, urbs Ioniae, I, 142 not. V, 36. Myusii in Ionum classe ad Miletum, VI, 8.

N.

Nabonassar: I, 184 not.

Nabonidus: I, 74 not. 77 not. 188.

Nabopolassar: I, 74 not.

Nahr-Malcha, canalis Babylon, I, 193 not.

Naparis, Scythiae fl., IV, 48 not.

Nasamones, pop. Libyae, II, 32 not. IV, 182 not. eorum mores, IV, 172 not. 190.

Nascentium deploratio apud Trausos, V, 4 not.

Natalis dies, vid. *Dies*.

Natho, insula Aegypti, II, 165 not.

Natron, II, 86 not.

Naturae solertia, III, 108.

Naucrari, magistratus Athen., V, 71. cf. not.

Naucratis celeberr. Aegypti emporium, II, 97 not. Graecis ab Amasi habitandum datum, c. 178 not. 179. Naucraticae meretrices, II, 135.

Naves olim minio omnes tinctae, III, 58. navium insignia, III, 59 not. III, 37 not. VIII, 88 not. naves longae, I, 2 not. I, 163 not. VI, 48 not. VII, 21 not. II, 102 not. V, 81 not. (triemes) ducentis plerumque viris repletae: not. ad III, 13. VII, 184. rotundae, I, 163 not. Aegypti, II, 96. Samiorum, III, 59 not. per terram transportare, VII, 24 not. veterum quales, VII, 188 not. naves transvehendis equis, VI, 48 not. VII, 97. navis insigne Artemisiae reginae, VIII, 88. Phoenicum, III, 37. Samiorum, III, 59. navis armatura apud Chios, VI, 15. apud Persas, VII, 184. — Quinqueremes naves prius non usitatae: not. ad VI, 87. Sidoniam semper navem Xerxes conscendit, VII, 100 not. 128. et Phoenissa navi conscensa in Asiam traiecit, VIII, 118. — Sidoniae naves et Halicarnassensium praestantissimae in Xerxis classe, VII, 99. 100. numerus navium Persarum, VII, 89 seqq. Graecorum ad Artemisium et Salaminem, VIII, 1 not. 14. 44. 48, ubi vid. not. — naves quinque drachmis commodatae, VI, 89. — Navigia Armeniorum ex corio confecta in Euphrate fl., I, 194 not. naves onerariae ex spina arbore apud Aegyptios, II, 96 not. navigia ex uno genu arundinis apud Indos, III, 98.

Naufragium Persarum apud Athos montem, VI, 44. ad Euboeam,

- VIII, 12 seq. naufragi immolantur a Tauris, IV, 103.
- Navigatio* diurna septuagies mille orgyarum, IV, 86 not. *Navigatio* nes longae, III, 115. a Phoenicibus institatae, I, 1. qui Africam circumnavigant iussu Neconis Aegypti regis, IV, 42 not. et Excurs. Vol. II. p. 719 seqq. qui triremes et in boreali et in Arabico sinu aedificari iubet, II, 159. — longae navigationes Carthaginiensium, IV, 43. cf. c. 196. Phocaeensium, I, 163. de iis cf. not. ad I, 166. — Scylax Caryandensis Indiam circumnavigat, IV, 44. et Excurs. Vol. II. p. 723 seqq. Sataspem Persam Africam circumnavigare iubet Xerxes, IV, 43. — navigatio in Nilo adverso flumine, II, 96. cf. c. 29 seq., ubi iter describitur ab Elephantine urbe Meroën usque Aethiopum metropolin et Asmasch. — navigatio adverso flumine Euphrate nulla, I, 194. — In navigatione bolidem usurpant, II, 5. 28.
- Naumachiae* spectaculum a Xerxe institutum, VII, 44.
- Nauplius* ager, VI, 76 not.
- Naustrophus*, pater Eupalini, III, 60.
- Naxus* ins., Cycladum maxima, a Pisistrato subacta et purgata, I, 64. Darii aetate omnes insulas opulentia superat et maxime floret, V, 28 not. Naxii Siciliam incolentes ab Hippocrate victi, VII, 154 not. Iones Naxii Athenis oriundi, VIII, 46 not. Naxios exules Aristagoras in patriam restituere conatur; inde Ioniae turbarum initium, V, 30 seqq. insula a Persis capta, VI, 96. Naxiae naves a Medis ad Graecos trans-eunt, VIII, 46. Naxii maris imperium tenent: not. ad V, 28.
- Neapolis* (Pallенаe), VII, 123 not.
- Neapolis* Aegypti, II, 91 not.
- Nebucadnezar*, not. ad I, 185. 102. 181. II, 169. 177 not.
- Necessitatis* numen, VIII, 111.
- Necos*, pater Psammitichi, a Sabacone interfectus, II, 152 not.
- Necos*, rex Aegypti, Psammitichi fil., fossam ducit in Erythraeum mare, et Phoenices emittit ad Africam circumnavigandam, IV, 42 not. et Vol. II. p. 719. II, 158 not. triremes aedificari iubet, Cadytin Syriae capit, c. 159 not.
- Necyomantium* Thesprotiae, V, 92 not.
- Negotiationis* veteris vestigia nonnulla: Merces Aegyptiae a Phoenicibus ab antiquissimis temporibus in Babyloniam et Graeciam advectae, I, 1 not. cf. V, 58. et II, 49. iidem in Graeciam ex Arabia thus, myrrham, cinnamomum et ladanum (cf. c. 112.) important, III, 107. et 111. negotia Graecorum cum Ponti Euxini accolis et interioribus tractibus, IV, 24 not. — Ex Ponto in Aeginam et Peloponnesum advehitur frumentum, VII, 147. cf. IV, 17., ubi Scythae aratores frumentum serunt vendendi causa. In Borysthenis emporio per septem interpretes negotia sua peragunt Scythae, IV, 24 not. — Ab extrema Europa Graecis stannum venit et electrum, III, 115 not. ex Tartesso, quam Phocaeenses Graecis ostenderunt, I, 163 Colaeus Samius post Sostratum Aeginetam maximas divitias retulit, IV, 152 not. Corobius Cretensis Theraeos in Libyam ducit et Plataeam ins., IV, 151. — Carthaginienses in Africae regione ex-

- tra Herculis columnas sita taciti merces suas auro permutant, IV, 196 not. cf. c. 195. via publica, qua mercatorum societates media Africae deserta peragrant, describitur, IV, 181—185 not. via mercatorum in interiores Asiae tractus: not. ad V, 52. coll. Vol. IV. pag. 424. Cambysis aetate Graeci frequentes in Aegyptum veniunt negotiandi causa, III, 139, ubi Naucratin habent emporium, II, 178 not. cf. c. 179. coll. c. 154. ubi Ionum Carumque castra ad Pelusium Nili ostium; et interpretum origo narratur; cf. c. 164 et not. Linum Graecis ex Aegypto adfertur, II, 105. cf. c. 35. et III, 46. et byblos s. papyrus, V, 58. vinum ex Graecia et Phoenicia in Aegyptum (cf. II, 77.) doliis figlinis invehitur, III, 6. — palmeum vinum et alias merces Armenii Euphrate fl. Babylonem devehunt, I, 194. — Sardes et Ephesum pueri formâ praestantes castrandi mittuntur, quippe Persis magno in pretio, VIII, 105. III, 49. cf. VI, 32. — linum Colchicum a Graecis nominatur Sardonium, II, 105. — Vid. *Navigatio*.
- Neith* (Minerva), II, 62 coll. not. ad IV, 180.
- Neleus*, Codri filius, Miletum condit, IX, 97 not. Neleidae, V, 65 not.
- Nemesis*, Adrastea: Vol. I. p. 835. Nemesis Herodoti: cf. supra s. v. *Herodotus* et vid. potissimum Vol. IV. pag. 451.
- Neocles*, Themistoclis pater, VII, 173.
- Neodamodes* (νεοδαμώδεις) Spartanorum: not. ad IX, 10.
- Neon* (Νέων), oppidum Phocidis, VIII, 32 not. 33.
- Neontichos* (Νέοντιχος), Aeolum civitas, I, 149 not.
- Neptunus*, terrae quassator, Thesaliae montes rumpit, VII, 129 not. Neptunus Minervae pater, IV, 180 not. Neptunus Libyae, IV, 188 not. (Ἐπιος) — cum Minerva de dominio Atticae contendit, VIII, 55 not. cognomen Servatoris accipit, VII, 192 not. — Aegyptiis incognitus, a Libycis semper cultus, II, 50 not. Nomades Libyes Neptuno sacrificant, IV, 188 not. — Neptunus Scythis Thamasadas, IV, 59 not. — Neptunus Heliconius, I, 148 not. Neptuni templum ad Potidaeam, VIII, 129. ara in Isthmo, VIII, 123. aenea statua septem cubitorum, IX, 81.
- Nereidibus* sacrificant Magi, VII, 191. Nereidae II, 50.
- Nestor*, pater Pisistrati, V, 65.
- Nestus*, fl. Thraciae per Abdera fluens, VII, 109 not. 126.
- Neuri*, pop. Scythicus, IV, 17 not. 100 not. 105 not. eorum mores, IV, 17 not. 105 not. eorum terra (ἡ Νευρὺς γῆ), IV, 51.
- Nicander*, rex Spartae, VIII, 131.
- Nicandra*, Dodonaeorum sacerdos, II, 55.
- Nicodromus*, Cnoethi fil., Aegineta, VI, 88.
- Nicolaus*, Bulidis fil., Lacedaemoniorum legatus, VII, 137.
- Nicolaus* Damascenus, quid de Cyri originibus et historia tradiderit: not. ad I, 95. Vol. I. p. 214 [vid. K. Steinmetz: „Herodot und Nicolaus Damascenus“ in Programme Lüneburgens. 1861.].
- Niger* fluvius s. Ioliba in Africa, II, 32 not.
- Niger* sinus, vid. *Melas*.

- Nilometra*: not. ad II, 13.
Nilus, Aegypti fluvius; de nomine II, 13 not. de eius natura et annui incrementi causa, II, 13 not. II, 19 not. 22 not. 25. auras cur non spiret, II, 27. cf. c. 19 not. de eius fontibus, c. 28 not. et Nasamonum narratio, c. 32—34. cf. IV, 53. eius cursus, quinque ostia, II, 10. septem ostia, II, 10 not. c. 17. 29. 31. et Excurs. Vol. I. p. 850 seqq. supra Elephantinen scopulosus, II, 29. cum Istro comparatur, II, 26. 33 not. VI, 50. terminus Asiae et Africae, IV, 45. cf. II, 16. Nili catarractae, II, 17 not. vid. supra *Catarractae*. cursus supra Syenem, II, 29 not. Nili prior cursus, II, 10 not. 99 not. Nilus pro Osiride ipso habetur ab Aegyptiis, II, 28 not. coll. II, 61 not. Nilus deus, II, 90 (coll. II, 110 not.). Nilus cum Nigro coniunctus? II, 32 not.
Ninus, Assyriorum urbs, ad Tigrin fl., I, 193. II, 150. I, 102 not. I, 106 not. Nini situs, I, 193 not. subacta a Nitocri regina, I, 185. eam Cyaxares obsidet, I, 103 not. et expugnat, I, 106 not. Niniorum porta, vel Ninia porta Babylonis urbis, III, 155.
Nipsaci Thraces, IV, 93 not.
Nisaea, portus Megarensium, I, 59 not.
Nisaei equi, a Mediae campo Nisaeo nominati, III, 106. VII, 40 not. IX, 20.
Nisyrii, VII, 99 not.
Nitetis, Apriae regis filia, III, 1 not.
Nitocris, regina Babylonis; eius egregia monumenta; Ninum oppidum capit, I, 185 not. seq. eius sepulcrum cum dolosa inscriptione, c. 187 not.
Nitocris, Aegyptiorum regina, II, 100 not.
Nitri vis medica, II, 86. cf. not.
Nix, vid. *Plumae*.
Noës, fl. Thraciae Istro miscetur, IV, 49 not.
Nomades Scythae Cimmerios sedibus expellunt, I, 15.
Nomades Libyes, IV, 187.
Nomades Sagartii, pop. Persicus, VII, 85.
Nomi Aegypti
Nomina Persi
 desinunt, I
 storum apu
 nomen pat
 causa, VI,
 rum nepoti
Nonacris, op
 74 not.
Nothos, Aesc
Notium, oppi
Novem fontes
Novem viae E
 VII, 114 n.
Novilunium
 Spartani, '
Novus murus
Nox repente
 rum et M
 Xerxe Sai
 medio die
 ctes in die
 cerino regi
Nubiae monu
Nuces per As
 tes, IV, 22
Nudium, op
 Eleis ever
Nudum cons
 barbaros,
Mulier.
Numerus totius Xerxis exercitus, VII, 185. 186 not. pedestrium copiarum initus, VII, 81. navium classiariorumque, VII, 184 seq.

- Graecorum** ad Plataeas, IX, 30 not. Persarum Mardonii imperio subiectorum, IX, 32 not.
- Numi** aurei primum a Lydis cusi, I, 54 not. I, 94 not. Numariam legem fert Darius, III, 89. cf. IV, 166 not. numi ex plumbo a Polycrate deaurati, III, 56 not. pecuniae inopia in Aegypto, II, 136. numerum s. monetae origo, III, 96 not. coll. IV, 166 not. Vid. supra *Darius*.
- Nuncius** ad Zalmoxin deum a Thracibus missus, IV, 94. nuncius occulte missus ab Harpago ad Cyrum, I, 123. 124. ab Histiaeum ad Aristagoram, V, 35. a Demarato ad Lacedaemonios, VII, 239. vid. *Epistola*. — Nunciorum Persicorum institutum, VIII, 98 not.
- Nymphodorus**, Pythae f., Abdcrita, VII, 137 not.
- Nysa**, Aethiopiae oppidum, II, 146 not. III, 97. cf. III, 111.
- Nysia** s. *Nyssia*, Candaulis uxor, not. ad I, 12.
- O.**
- Oarizus**, pater Massagis, VII, 71.
- Oarus fl.** in Maeotin paludem se exonerat, IV, 123 not.
- Oasis** Libyae, III, 26 not.
- Obelisci** saxei in Solis templo a Pherone dedicati, II, 111 not. obelisci ingentes in Minervae templo Saitano, II, 170. obeliscus Sesostridis, Parisios transvectus, Vol. I. p. 869. vid. *Sculptura*.
- Oceanus fl.** terram circumfluit, IV, 8 not. 36. II, 23 not. 21 not.
- Ocellus** Lucanus: Prooem. not. (Vol. I. p. 3.)
- Octamasades** Scylam fratrem, regem Scyth., occidit, IV, 80.
- Oculos** in pectore habent acephali, IV, 191. oculorum medicus Aegypt. optimus, III, 1 coll. II, 84 not.
- Ocytus**, Adimanti pater, VIII, 5. 59.
- Odomanti**, pop. Paeoniae, V, 16 not. VII, 112.
- Odryssae**, pop. Thraciae, ad Artiscum fl. habitant, IV, 92 not.
- Odyssea** Homeri, II, 116 not.
- Oea** locus, ins. Aeginae, V, 83 not. coll. 80 not.
- Oebares**, Darii equorum custos, cuius callido commento rex evasit Darius, III, 85 seq.
- Oebares**, Megabazi fil., Dascilei praefectus, VI, 33.
- Oedipus**, Laii fil., V, 60. Oedipodis Furiis templum dedicatum Spartaee, IV, 149.
- Oenoë**, Atticae pagus extremus versus Boeotiam, V, 74 not.
- Oenone**, pristinum nomen Aeginae ins., VIII, 46 not.
- Oenotria** terra, in Italia; oppidum Velia ibi a Phocaeensibus conditum, I, 167 not.
- Oenussae** insulae, I, 165 not.
- Oeobazus** Persa, militiae missionem petit Dario pro filiis, IV, 84.
- Oeobazus**, Siromitris pater, VII, 68.
- Oeobazus** Persa, Sesti deponit pontium armamenta, IX, 115. a Thracibus interficitur, c. 119.
- Oeor** (Οῶρ), apud Scythas virum significat, IV, 110.
- Oeorpata** (Οῶρπατα), id est, vires caedentes, Amazones dictae lingua Scythica, *ibid*.
- Oëroë** ins. (Asopi filia nominata) in agro Plataeensi, IX, 51 not.
- Oetaei** montes ad Thermopylas, VII, 176 not. 217 not.
- Oetosyrus**, Apollo apud Scythas, IV, 59 not.
- Oiolycus** (i. e. *Ovilupus*) unde nomen acceperit, IV, 149 not.

- Olbia* urbs, IV, 18 et 78 et *Excurs.* Vol. II. p. 713 seqq.; de nomine et situ Vol. II. p. 713 seqq. Phrygica sacra introducta: not. ad IV, 53.
- Olbia* olim *Sabia* vocata, IV, 79 not.
- Olbiopolitae*, vid. *Olbia* et *Borysthenitae*.
- Oleae* solis quondam Athenis extitisse feruntur, V, 82. et V, 83 not. ab Atticis cultae, V, 82 not. olea cremata in arce Athen. revirescit, VIII, 55 not. oleaginea corona Olympiorum praemium, VIII, 26. arbor sacra: not. ad IV, 34. VIII, 53.
- Olen* Lycius, vetus poeta, IV, 35 not.
- Olenus*, Achaeorum oppidum, I, 145 not.
- Oleum* e sesamo, I, 193 not. oleum cedrinum, II, 87 not. IV, 75 not. oleum petrinum, VI, 119 not. olivae ramos gestant supplices, VII, 141 not.
- Oliatus* Mylassensis, Ionum tyrannos dolo capit, V, 37.
- Olophyxus*, oppidum in Atho monte, VII, 22 not.
- Olorus*, rex Thraciae, VI, 39. 41.
- Olympia*, oppidum Elidis, V, 22. II, 160. ibi ex victimis (ignispicio) responsa dei petuntur, VIII, 134 not. Olympii Iovis templum, II, 7. eiusd. statua aenea, IX, 81. — ibi Olympios ludos agunt Graeci, VIII, 26. cf. VII, 206. ad quos soli Graeci admittuntur, V, 22. cf. II, 160. ubi Aegyptiorum iudicium. Olympicc. certaminum ordo, IX, 34. certaminis praemium oleae corona, VIII, 26. — Olympionicae nominantur Philippus Crotoniata, V, 47. Cylon Atheniensis, V, 71. Demaratus, rex Spart., VI, 70. Alcmaeon, VI, 125. Miltiades ὁ πέρσις, VI, 103. et frater eius Cimon ter, VI, 103. — Agonothetas sedibus pellit Phidon, VI, 127. Olympiae Herodotus num recitaverit: Commentat. §. 4 (Vol. IV. p. 407 seqq. 412 seqq.) coll. nott. ad II, 7. (Vol. I. p. 443).
- Olympias* festum, VII, 206 not. τὰ Ὀλύμπια, VIII, 26.
- Olympieni*, v. *Olympus*.
- Olympiodorus*, Lamponis fil., IX, 21.
- Olympus*, Mysiae mons, I, 36 not. 43. ab eo Mysi Olympieni vocati, VII, 74.
- Olympus*, mons Thessaliae, I, 56. VII, 128 not. 129 not. Olympicae fauces, VII, 172.
- Olynthus*, Graeca civitas ad Thermaeum sinum, Sithoniae regionis, VII, 122 not. expugnata ab Artabazo, VIII, 127.
- Oneatae* (i. e. Asinarii), tribus Sicyoniorum, V, 68 not.
- Onesilus*, Chersidis fil., Gorgum fratrem Salamine Cypri excludit; Cypriis auctor, ut deficerent a Medis, Amathuntem frustra obsidet, V, 104 not. cf. c. 108. a Persis in proelio interficitur strenue pugnans, cap. 110—113. eius caput super Amathuntis portas suspensum; mox vero ut heros colitur, c. 114.
- Onetas*, Phanagorae fil., VII, 214.
- Onochonus*, Thessaliae fl., VII, 129 not. Xerxis exercitui non sufficit, VII, 196
- Onomacritus*, Musaei vaticiniorum corruptor, Athenis eiectus, VII, 6 not.
- Onomastus* Eleus, e procis Agariatae, VI, 127.
- Onuphitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.

Ophir, III, 114 not.

Ophiussae, IV, 105 not.

Ophryneum, oppidum Troadis terrae, VII, 43 not.

Opifices in honore ap. Corinthios, II, 167.

Opis virgo Hyperborea, IV, 35 not.

Opis, oppidum ad ostia Tigris, I, 189 not.

Opoea, uxor regis Scylae, IV, 78.

Opuntii Locri, VII, 203.

Oraculum Abis spoliatum, VIII, 33.

Ammonis in Libya, I, 46. II, 18.

eius origo, II, 55. Amphiarai, I,

46. VIII, 134. Apollinis Ismenii,

I, 52. Ptoi Thebis, VIII, 135 not.

Bacchi ap. Satras, VII, 111 not.

Branchidarum, I, 46. 92. 157 seq.

II, 159. V, 36. Delphicum verax

reperitum a Croeso, I, 46—48.

Delphicum in Lacedaemoniorum

rebus: V, 42 not. V, 63 not. cor-

ruptum ab Alcmaeonidis, V, 63

not. cf. c. 90. a Cleomene Spar-

tanorum rege, VI, 66. Didymis

(vid. *Branchidae*) a Persis ex-

spoliatum, VI, 19. Dianae ap.

Aegyptios, II, 83. Dodonaenm,

omnium vetustissimum ap. Grae-

cos, II, 52. I, 46. eius origo, II,

54—57 not. Herculis ap. Aegy-

ptios, II, 83. Latonae in Buto

oppido, II, 155. cf. c. 83. et

111 not. 113 et 152. Martis ap.

Aegyptios, II, 83. (ap. Chalybes),

VII, 76. Minervae, II, 83. Pata-

ris Lyciae oppido, I, 182. The-

bis Aegyptiis, II, 56. cf. I, 182.

Trophonii, I, 56. VIII, 134. Ora-

culum per mortuorum evocatio-

nem in Thesprotia, V, 92. §. 7

not. 120. — oracula Aegyptio-

rum, II, 83. cf. 152 et 155. —

— de oraculis quid sentiat He-

rodotus, VIII, 77 not. et Com-

ment. §. 12. Vol. IV. p. 454 seq.;

oracula pietatis et humanitatis
sensum declarant, I, 167 not.
iusti rectèque sensum, VI, 86.
§. 3 not. oracula postmodo (ut
quidam putant), ficta, VIII, 141
not.

Oracula ex victimis petita, VIII,
134. Oracula duo Atheniensibus
reddita; alterum de muro ligneo,
VII, 140 not. ad 141. 143. gene-
rum auxilio advocare, VII, 189.
de expeditione adv. Aeginam in
trigesimum annum differenda, V,
89. oracula in arce Athen. cu-
stodita Cleomenes Spartam de-
fert, V, 90 not. oraculum Chalce-
doniis redditum, IV, 144 not. ora-
culum Argivis et Milesiis redd.,
VI, 77 not. oraculum Alyatti red-
ditum, I, 19. Aëtioni de subole,
V, 92. §. 2. Arcesilao de fornace
amphoris plena, IV, 163 seq. Ar-
givis et Milesiis commune, VI,
18. 77. et aliud, VII, 148 not.
Amathusiis, V, 114. Batto, de co-
lonia in Libya condenda, IV, 155
not. Cambysi, III, 64. Clistheni,
Sicyonis tyranno, V, 67. Cnidiis,
I, 174. Corinthiis, V, 92. Creten-
sibus, VII, 169. oracula Croeso
reddita, I, 46 seq. de bello Per-
sis inferendo, I, 53. de mulo in
Medis regnante, c. 55. cf. c. 91.
de mulo filio, I, 85. oraculorum
Croeso redditorum ratio, I, 91.
— oraculum Cypselo datum: de
Corinthy tyrannide, V, 92. §. 5.
Cymaeis et Aristodico: de sup-
plicibus non tradendis, I, 159.
Doloncis, VI, 34. duodecim Ae-
gypti regibus, de phiala aenea,
II, 147. cf. c. 151. Epidauriis,
V, 82. Glaucō de deposito resti-
tuendo, VI, 86 not. oracula Laii,
V, 43 not. Lycurgo, ad legisla-
tionem adhortans, I, 65. Lydia

- de Mermnadarum dynastia, I, 13.
cf. c. 91. Metapontinis, de Aristea post mortem viso, IV, 15.
Milesiis et Argivis commune, VI, 77. cf. c. 48. Mycerino, II, 133.
Neconi, de fossa pro barbaro facta, II, 158. Pariis, VI, 135. Pelasgis, de deorum nominibus, II, 52. Persis, de pugna Plataeensi, IX, 42. 43. Pharoni regi, de visu recuperando, II, 111. Psammiticho, de aeneis viris, II, 152.
Siphniis, de ligneis insidiis et rubro praecone, III, 57. 58. Spartanis, de Tegea, I, 66. de Orestis ossibus, I, 67 not. de Leonidae obitu, VII, 220 not. de poena caedis Leonidae a Xerxe repetenda, VIII, 114. Thebanis, V, 79. oracula Theraeis reddita: de colonia in Libya condenda, IV, 156—159. oracula Bacidis, vid. *Bacis*. — oraculum Tritonis Iasoni de tripode redditum, IV, 179. — oraculum in Illyrios editum ad Persas refert Mardonius, IX, 42 seq. Ammonis oraculum de Aegypti finibus, II, 18.
Orbelus, mons Paconiae, V, 16.
Orbis terrarum partitio. II, 16 not. 17 not.
Orbis rerum humanarum, I, 207 not. vid. *Homo* etc.
Orchomenii, pop. Boeotiae; eorum ager a Xerxe invasus, VIII, 34 not. — cum Thebanis iuncti, IX, 16 not.
Orchomenii Arcades in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28 not. cf. VII, 202.
Orchomenii Minyae, Ionibus immixti, I, 146 not.
Ordalia a dei iudicia, I, 82 not.
Ordessus, Scythiae fl. in Istrum influit, IV, 48 not.
Orestes, Agamemnonis fil.; eius ossa Tegeae reperta et Spartam transportata, I, 67 seq. not. — *Oresteum*, IX, 11 not. I, 68 not.
Orges, pater Antipatri, VII, 118.
Orgia Cereris Achaicae, V, 61.
Orgyia mensura, sex pedes habet, II, 5.
Oricus, IX, 1
Oricus, IV, 7
Orithyia uxor,
Orneata Sicyo
Oroetes lycra illecti 123 not. in rerum perturbatione post Cambysis mortem multa nefaria edit facinora; Darii nuncium interimit, c. 126. ad eum necandum Bagaenus mittitur, c. 127 seq.
Oromedon, Syennesis pater, VII, 98.
Oropus ex adverso Eretriae, VI, 100 not.
Orosangae Persico sermone vocantur bene de rege meriti, not. ad III, 140. et VIII, 85 not. cf. III, 154. 160. V, 11. VI, 29.
Orotal, III, 8 not.
Orphica instituta et Pythagorica et Aegyptiaca eadem, II, 81 not.
Orphici, II, 123 not.
Oreiphantus, Alphei et Maronis pater, VII, 227.
Orthium carmen, I, 24.
Orthocorybantii, pop. Medicae praefecturae, III, 92 not.
Orus, Osiridis fil., rex Aegypti, II, 144. Graecis Apollo, *ibid.* vid. *Apollo*, *Horus*.
Oryes gignuntur in Africa, IV, 192 not.
Oryza, III, 97 not. III, 100 not.

Os Ponti, IV, 83 not.

Osiris Aegypt., II, 41 not. vid. *Bachus*. *Osiridis sacra et festa*, II, 48 not. II, 61 not. 62 not. ad II, 132. II, 170 not. 171 not. Excurs. Vol. II. p. 673 seq. *Osiridis nomen*, II, 144 not. *Osiridis simulacrum* (in mumiis), II, 86 not.

Ossa, Thessaliae mons, I, 56. VII, 128. 129 not.

Ossa viri quinque cubitorum, IX, 83 not. *ossa Orestis reperta*, I, 67 seq. not.

Ostenta Xerxi oblata, VII, 57. Delphis in bello Persico, VIII, 37. 38. cf. *Deus*.

Ostia Nili septem, II, 17. Excurs. Vol. I. p. 850 seqq.

Ostracismo damnatus Aristides, VIII, 79.

Osymandiae sepulcrum, Vol. I. pag. 870.

Otanes, nomen: vid. Excurs. Vol. II. p. 677. Pharnaspis fil., Magi fraudem detegit per filiam suam, III, 67—69. not. ad III, 68. III, 141. coniurationis in Magos princeps. *Darium properantem inhibere studet*, c. 70—72. et 76. *interfectis Magis pro populi imperio sententiam fert*, c. 80. *pro se et sua familia obtinet*, ut semper sui iuris sint, c. 83 seq. *dux missus a Dario ad Samum Sylosonti restituendam*, c. 141. *foedere a Maeandrio fracto*, c. 144 seq. *Samum vastat*, cap. 147. et *incolis denuo frequentat*, c. 149.

Otanes, Sisamnis fil., *super pelle patris sedens ius dicit*, V, 25 not. *Byzantium, Calchedonem et Lemnum capit*, c. 26 seq. *rebellantes Ionas bello persequitur*, c. 116. c. 123.

Otanes, Amestridis pater, Persa-

rum dux, VII, 61. — *pater Patiramphae*, VII, 40.

Otaspes, fil. Artachaei, Assyriorum dux, VII, 63.

Othryades Spartanus, I, 82 not.

Othrys, mons Thessaliae, VII, 129 not.

Otium agere honestum, V, 6 not.

Ovium mira duo genera in Arabia, III, 113 not. *oves Soli sacrae Apolloniae*, IX, 93. *oves in Libya*: IV, 155 not. 172.

Oxus not. ad III, 117. IV, 40 not. ad I, 202.

Oxylus, Herodoti pater, Vol. IV. p. 403.

Ozolae Locri, VIII, 32. vid. *Locri*.

P.

Pactionis formulae Spartanos inter et Tegeatas, IX, 26. *inter Spartanos et Argivos*, I, 82. *Sitalcae Thracum regis cum Octamasade Scythae initae*, IV, 80. *a Gelone Graecis propositae*, VII, 158. *Argivorum a Spartanis reiectae*, VII, 148. *a Mardonio Spartanis propositae*, IX, 48. — vid. *Foedus*.

Pactolus, fl. Lydiae, *ramenta aurea e Tmololo defert*, V, 101 not.

Pactya, urbs Chersonesi, VI, 36 not.

Pactyas Lydus, *Sardibus quaestor a Cyro relictus*, *Lydos ad defectionem movet*, II, 153. 154 not. ad I, 155. *Cymen aufugit; dein a Chiis Persis traditur*, c. 157—160.

Pactyica regio, III, 93 not. *Indiae finitima*, III, 102 not. IV, 44 not. Exc. ad Vol. II. p. 686. *Pactyes in Xerxis exercitu*, VII, 67. *Pactyicus cultus*, VII, 85. cf. c. 67.

Padaei Indi aegrotos comedunt, III, 99 not.

Paeonem (cantant Perinthii ante victoriam), V, 1 uott.

Pacaniensis tribus Athen., I, 60 not.

- Paeonia*, Paeonidae, Atticae demus, V, 62 not.
- Paeonia* et *Paeones* in Macedonia ad Strymonem, IV, 33 not. 49. V, 1 not. 12. 13 not. VII, 124 not. *Paeones*, Teucrorum coloni, V, 13. cum Perinthiis bellum gerunt, V, 1 not. iis bellum infert Megabazus Darii iussu, et magna ex parte in Asiam abducit, c. 13—15. ab Aristagora adiuti in Europam redeunt, c. 98. Xerxi copias auxiliares conferunt, VII, 185. cf. c. 113.
- Paeoplae* cum Paeonibus in Asiam abducti, V, 15 not. cf. VII, 113 not.
- Paesus*, urbs Hellesponti, V, 117 not.
- Pacti*, Thraciae pop., VII, 110 not.
- Paeum*, opp. Arcadiae, VI, 127 not.
- Pagasaë*, opp. Magnesiaë terrae, VII, 198 not. Pagasaëus sinus, VII, 193 not.
- Palaestina*, Syriae tractus usque ad Aegyptum, VII, 69. I, 105 not. II, 106. Syri Palaestini, III, 5. pudenda circumcidunt, II, 104. militant in Xerxis classe, VII, 89. Palaestinenses (reges) not. ad II, 128.
- Palenses* ex Cephallenia in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28 not.
- Pallas*, vid. *Minerva*. Pallas Minervae pater: IV, 180 not. Paladia, IV, 189 not.
- Pallena*, regio Thraciae, olim Phlegra nominata, VII, 123 not. VIII, 126.
- Pallene* in Attica, I, 62 not.
- Palmae* frequentes ad Augila in Africa, IV, 172. 182. ex palmae spatha arcus, VII, 69. palmae frugiferae in Babylonia: ex iis vinum, mel et panis, I, 193 not.
- Palmeum vinum* in Armenia, I, 194 not. cf. *Vinum*.
- Paludes* Aegypti, II, 92. palus Stymphalis, VI, 76. vid. *Lacus*.
- Pamisus*, Thessaliae fl., VII, 129.
- Pammon Scyrius*, VII, 183.
- Pamphila*, mulier docta, Comment. §. 1 not. (Vol. IV. p. 400).
- Pamphyli* a Croeso subacti, I, 28. tributum pendunt Dario, III, 90. in Xerxis exercitu, VII, 91 not. ubi et eorum origo.
- Pamphyli*, tribus Sicyonia, V, 68 not.
- Pan*, vetustissimus deus apud Aegyptios, II, 145 not. 146 not. Mendes nominatus, ex ordine octo deorum, II, 46 not. 145 not. quid significet, II, 46 not. filius Mercurii et Penelopae perhibetur a Graecis, II, 145 not. Pan Phidippidicursori obviam factus, VI, 106 not. seq. templum ei dedicatum Athenis, *ibid.* not.
- Panis* in Arcadia religio, VI, 105 not. Panicus terror, IV, 203 not.
- Panaetius*, Sosimenis fil., Tenius, ad Graecos transfugit, VIII, 82.
- Panathenaea* (magna), festum apud Athenienses, V, 56 not. V, 82 not.
- Pandion*, Lyci pater, I, 173. VII, 92.
- Pandroseum* in Athenarum arce, VIII, 55 not.
- Panemus*, mensis, IX, 101 not.
- Panis*, ex palmae fructu factus ap. Babylonios, I, 193. ex zea ap. Aegyptios, II, 77 not. ex loto, c. 92. panis Phrygum sermone becos, II, 2 not. panis sponte duplo maior factus, VIII, 137. panis in contemptu apud Aethiopes, III, 22.
- Pangaeus*, mons Paeoniae, V, 16 not. VII, 112 not.

- Panionia* festum Iones celebrant, I, 148 not.
- Panionium*, locus sacer Mycalae, I, 148 not. ubi conveniunt Iones, c. 143. seq. 170. VI, 7 not.
- Panionius* Hermotimo, quem castraverat, poenas dat, VIII, 103—106.
- Panites* Messenius Spartanis consilium dat de discernendis geminis, VI, 52.
- Panopenses*, VIII, 34 not. eorum opp. incensum, c. 35.
- Panormus* portus Milesiorum, I, 157 not.
- Pantagnotus*, Polycratis frater, III, 39.
- Pantaleon*, Alyattis fil., a Croeso fratre occisus, I, 92.
- Pantapte*, Cambysis filia, not. ad VII, 2.
- Pantareus*, pater Cleandri, VII, 154.
- Pantherae* Libycae, IV, 192 not. per Thraciam: not. ad VI, 44.
- Panthialaei*, Persarum gens, I, 125.
- Panticapes*, fl. Scythiae, IV, 18. 47 not. describitur eius cursus, c. 54 not.
- Pantimathi* pop. Dario tributum pendunt, III, 92 not.
- Pantites* Spartanus, ignominia notatus, VII, 232.
- Pangasis*, Herodoti cognatus poëta, Comm. §. 2. 3. (Vol. IV, p. 404. 406.)
- Papaeus* Iuppiter apud Scythas, IV, 59 not.
- Paphlagones*, pop. ad Halyn fl., I, 6. 72. a Croeso subacti, I, 28. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 72.
- Papraces*, pisces in lacu Prasiade, V, 16.
- Papremis*, opp. Aegypti, II, 59. 63 not. III, 12. ibi sacros ritus celebrant Aegyptii, II, 63. Papremitanis hippopotami sacri, II, 71. Papremitana praefectura, II, 165 not.
- Papyrus*, II, 92 not. II, 100 not. vid. *Byblos*.
- Paraebates*, Doriei comes, in Sicilia periit, V, 46 not.
- Paralatae* Scythae, IV, 6 not.
- Parali* in Attica civitate, I, 59 not.
- Parapotamii*, Phocidis opp., VIII, 33 not.
- Parasanga*, mensura, triginta valet stadia, II, 6 not. V, 53. VI, 42.
- Pardi* per Libyam, IV, 192 not.
- Paretaceni*, pop. Mediae, I, 101 not.
- Paricanii*, pop. Medicae praefecturae, III, 92 not. eorum armatura in Xerxis equitatu, VII, 86.
- Paricanii* Aethiopibus Asiaticis finitimi (*fors.* Paretaceni), III, 94 not. et ad c. 92 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 63.
- Parii* vid. *Parus*.
- Parium*, opp. Hellesponti, V, 117 not.
- Paris* vid. *Alexander*.
- Parisini* codices Herodoti: Comment. §. 18. Vol. IV, p. 489 seq.
- Parius* lapis, V, 62. III, 57 not. vid. *Lapis*.
- Parmys*, filia Smerdis, Cyri neptis, III, 88. VII, 78.
- Parnassus*, mons Thessaliae, VIII, 27 not. eius vertex duo, VIII, 32 not. 37 not.
- Parnes*, mons: not. ad V, 62.
- Paroreatae*, populus Peloponnesi, IV, 148 not. VIII, 73 not.
- Parthenius* fl., circa eum habitant Syri, II, 104 not.
- Parthenius*, mons Peloponnesi, VI, 103.

- Parthi*, pop., III, 93 not. 117. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 66.
- Partus*, vid. *Mulier et Leaena*.
- Parus*, ins. e Cycladibus, V, 31. VI, 132 not. Parii res Milesiorum compouunt, V, 28 seq. urbs frustra a Miltiade oppugnata, VI, 133—135. quieti expectant Parii exitum Persici belli, VIII, 67. Themistocli exigenti pecunias dant, VIII, 112.
- Pasargadae*, Persarum gens, I, 125 not.
- Pasargades* Badras, navalium copiarum fuit dux contra Barcam, IV, 167.
- Pascht* (Aegyptiorum dea), not. ad II, 137.
- Pasicles*, Philisti pater, IX, 97.
- Passeres* in templis, I, 159 not.
- Pata* Scythae, pro occidere, IV, 110 not.
- Pataici*, dii in proris navium Phoeniciarum, III, 37 not.
- Pataicus*, Aenesidemi pater, VII, 154.
- Patara*, opp. Lyciae, I, 182 not.
- Patarbemis*, nobilis Aegyptius, nullo suo merito contumeliose ab Aprie rege tractatus, II, 162.
- Paterae* aureae sex a Gyge apud Delphos positae, I, 14. patera aurea et argentea Delphos a Croeso missae, I, 51. Conf. *Crater*.
- Paterna* in opificia ubi succedant et filii, VI, 60 et Vol. III. p. 801.
- Patibuli* s. crucis poena, I, 128 not. vid. *Supplicium*.
- Patiramphe*s, Xerxis currus auriga, VII, 40.
- Patizeithes* Magus cum fratre Persarum imperium arripit etc. III, 61 seqq.
- Patrenses*, pars Achaeorum, I, 145 not.
- Patumus*, opp. Arabiae, II, 158 not.
- Pavimenta* lapidea Aegyptt., nott. ad II, 138.
- Paupertatis* numen, VIII, 111.
- Pausanias*, Cleombroti fil. (eius stemma, vid. VII, 204 coll. IX, 64.) noctu Spartâ exercitum educit, IX, 10. imperator Graecorum ad Plataeas, c. 21. 46. aciem mutat, c. 46 seq. in aquae inopia duces ad se convocat, et cum iis de receptu deliberat, c. 50 seq. cum Amomphareto centurione altercatur, etc. c. 53—57. nobilissimam de Persis victoriam refert, c. 60—64. consilium Lamponis de Leonidae caede ulciscenda respuit, c. 78 seq. Persico more coenam parari iubet, c. 82. —in Ponti ostio cratera aheneum dedicat, IV, 81. Graeciae tyrannidem affectans Megabatis filiam in matrimonium petit, V, 32 not. animus celsus, IX, 88 not. ob eius contumeliam Spartanis imperium eripiunt Graeci, VIII, 3.
- Pausanias* Herodotei sermonis atque etiam doctrinae de rebus divinis, aliis, imitator: Comment. §. 15. Vol. IV. p. 474 seq.
- Pausicae* pop., III, 92 not.
- Pausiris*, Amyrtaei fil., III, 15.
- Pax*, bello praeferenda, I, 87. Pax Cimonica, Vol. III. p. 810 seqq.
- Pecuarii* (Armenii), I, 194. pecuarii Indi, III, 99. pecuarii Persae, I, 125.
- Pecuniae*, vid. *Numus*.
- Pedasus*, opp. Cariae, V, 121 not. Pedasenses Harpago resistunt, I, 175 not. Pedasensibus montana Miletî Persae possidenda dant, VI, 20. Pedasensis Hermotimus, VIII, 104. conf. *Barba*.

- Pediaei* in Attica civitate, I, 59 not.
- Pediculos* comedunt Budini, IV, 109 not. mulieres Adyrmachidarum mordent, c. 168.
- Pedicae*, s. *Pedienses*, opp. Phocidis, VIII, 33 not.
- Peithagoras*, Selinusiorum tyrannus, V, 46 not.
- Pelasgi*: eorum origo, nomen, I, 56 not. Pelasgi olim Athenienses Cranai nominati, VIII, 44 not. Pelasgi cum Atheniensibus in eadem regione habitabant, nulla deorum nomina habentes, II, 51 seq. eorum lingua barbara, I, 57 not. ex Attica eieci Lemnum incolunt, VI, 137 not. 140. et Imbrum, V, 26 not. — *Pelasgi* e Braurone Atticas mulieres rapientes, IV, 145 not. Arcades Pelasgi, I, 146 not. Pelasgi Aegialees, i. e. littorales, Iones Achaïam tenentes, VII, 94 not. — Antandrus Pelasgica, VII, 42. cf. I, 57. Pelasgicus murus Athenis, V, 64 not. VIII, 53 not.
- Peleus* rapuit Thetin, VII, 191.
- Pelios*, mons Thessaliae, VII, 120 not. sub Pelio navem Argo construxit Iason, IV, 179.
- Pella*, Bottiaëidis terrae opp., VII, 123 not.
- Pellae* sunt qui Herodotum obiisse tradant: Comment. §. 6. Vol. IV. p. 421.
- Pellena*, Achaeorum regio in Peloponneso, I, 145 not.
- Pellices* regg. Perss., III, 1 not. 68 not. coll. V, 18.
- Pellis* humana candidissima, IV, 64 not. pelle nudant Scythae hostis caput, not. *ibid.* in pellibus scribunt multi barbari, V, 58. pelles in ludis datae, II, 91 not. pelles ad coquendum adhibitae, IV, 61 not. pelles ad scribendum olim adhibitae, V, 58 not.
- Pelops* Phryx, Persarum servus, VII, 11. Pelopis Phrygis terra nominatur Peloponnesus, VII, 8.
- Peloponnesum* quot populi incolunt, VIII, 73 not. in his Dorienses, I, 56. VIII, 31. maior Peloponnesi pars Lacedaemoniis subiecta, I, 68. Peloponnesiacum bellum, VII, 137 not. IX, 73 not. cf. VII, 233. belli huius calamitates significat Herodotus, VI, 98, sed cladem Atheniensium in Sicilia maximam haud vidit Herodotus: Comment. §. 6. Vol. IV. p. 419.
- Pelusium* ostium Nili, II, 17. Excurs. Vol. I. pag. 851. II, 154 not. III, 10.
- Penates* Romani: not. ad VI, 68.
- Penelope*, mater Panis, II, 145. 146.
- Peneus*, fl. Thessaliae, VII, 128 not. coll. 129 not. VII, 20. inter Olympum montem et Ossam interfluit, c. 173. 182. eius ostium spectat Xerxes, c. 128 not. seqq.
- Pennae* vid. *Plumae*.
- Pentapolis* Doriensium, antea Hexapolis appellata, I, 144 not.
- Pentathlon*, VI, 92 not. IX, 33 not.
- Penteconteri* naves, I, 163 not. III, 39 not. VIII, 1.
- Penteteris*, festum Atheniensium in Sunio: VI, 87 not.
- Penthylus* dux Paphiorum, a Graecis capitur, VII, 195.
- Peraea* (in Boeotia) VIII, 44 not.
- Percalos*, Chilonis filia, Demarati uxor, VI, 65.
- Percote*, opp. ad Hellespontum, V, 117 not.
- Perdiccas*, progenitor Amyntae et Alexandri, V, 22 not. cum fratribus Gauane et Aëropo Argis in Macedoniam profugit, et miro modo Macedonum regno potitur.

- VIII, 137—139. Persas redeuntes prostravit: not. ad IX, 89.
- Perecop*: not. ad IV, 3.
- Peregrini* (Ξεῖνοι) Persae nominati a Spartanis, IX, 11 not.
- Pergamum* Priami, VII, 43 not.
- Pergamus*, Pierum castellum in Thracia, VII, 112 not.
- Perialla*, Delphica prophetissa corrupta, VI, 66.
- Periander*, Cypseli fil., aetas, I, 23 not. Corinthiorum tyrannus, ab initio mitis, postea Thrasybuli Milesiorum tyranni consilio sanguinolentus, V, 92. §. 6. Periander qualis rex, V, 92. §. 6 not. Periandri filii, III, 53 not. Melissam uxorem, ex qua ei duo filii nati, III, 50 not. occidit, cum eaque mortua concumbit, V, 92. §. 6. sub eo Arion miro modo servatus, I, 23 not. III, 48 seq. Thrasybulum de oraculo certiore facit, I, 20. coll. V, 92. §. 6 not. Epidaurum capit, III, 53. filium natu minorem domo eiicit, et in Corcyram ablegat, at ipse senescens revocat, III, 50 not. seqq. Corcyraeorum ccc. pueros Sardes mittit castrandos, III, 48 seq.
- Pericles*: eius stirps, VI, 131.
- Periegetas* Graecorum consuluit Herodotus: Comment. §. 9. Vol. IV. pag. 437.
- Perilaus*, Sicyoniorum dux ad Mycalen, IX, 103.
- Perinthus*, opp. Chersonesi, IV, 90 not. VI, 33. a Megabazo capta, V, 2. Perinthii a Paeonibus cladem accipiunt, V, 1 seqq. Perinthiorum Tyrodiza opp., VII, 25.
- Perioeci*, Lacedaemoniorum, IX, 11 not. vid. *Lacedaemon*.
- Perpherees* summos Deli honores obtinent, IV, 33 not.
- Perrhaebi* iuxta Gonnum opp., VII, 128 not. 173. Persis terram et aquam dant, c. 132. nomen, VII, 128 not.
- Persae*, olim Artaei, a Graecis Cepheneis nominati, a Perse, Persei fil., nomen invenerunt, VII, 61. 150. eorum terra aspera, I, 71 not. IX, 122 not. cf. IV, 39. diversae eorum tribus, I, 125 not. nobilissima familia Achae-menidarum, *ibid.* cf. III, 65. Persarum tribus s. gentes, I, 125 not. Persarum origo, VI, 54 not. — Persae naturâ protervi, I, 89. coeli orbem Iovem nominant, et Venerem Mitram; alia eorum numina, I, 131. not. Dii regii s. patrii Persarum, III, 65 not. 76 not. V, 106. Dii tutelares, VII, 53 not. ignem deum habent, III, 16 not. fluvios praecipue colunt, I, 138 not. eorum sacrificia, I, 132 not. Deo, qui sub terra esse dicitur, vivos defodiunt, VII, 114 not. cf. III, 35 not. *extr.* diem natalem omnium maxime celebrant, I, 133 not. cf. IX, 110 not. — ebrii deliberant, ieiuni decernunt, I, 133 not. externos mores facillime adsciscunt, I, 135 not. eorum salutatio et observantiae cultus in vicinos, I, 134 not. bellica virtus (vid. *Orosangae*) et numerosa suboles maximo iis honori est, I, 136 not. propter unam simplicem causam nemo morte plectitur, I, 137 not. cf. VII, 194 not. coll. VI, 30. iudices regii, III, 31 not. V, 25. puerorum educatio, I, 136 not. et alia instituta, c. 137 not. seq. sepultura, I, 140 not. Persae in luctu se ipsos et equos tondent, IX, 24. — Persica nomina omnia in eandem desinunt literam,

I, 139 not. Persici literati, I, 1. cf. c. 95. coll. Vol. IV. p. 437. Persarum annales: Vol. IV. p. 437. et vid. *Magi*. — Mulier vocari, Persis maximum opprobrium, IX, 107 not. V, 116 not. III, 1 not. III, 68 not. cf. c. 20 et VIII, 88. multas uxores habent Persae, I, 135 not. (vid. *Darius*). Per vices ap. Persas uxores ad maritum intrant, III, 69 not. uxores ad coenam adducunt, V, 18 not. — Persae cum matribus, sororibus, filiabus concumbunt, III, 31 not. Persae comas alunt, criniti inde dicti, VI, 19 not. Persae quid minentur Ionibus rebellibus, VI, 9. 20. Persae olim inopes, I, 171. cf. IX, 122 not. secundis mensis multis utuntur et vino indulgent, I, 133 not. cf. III, 22. V, 18 et IX, 82. venando dediti sunt: not. ad III, 129. capillos alunt, VI, 19. eorum crania debilia, III, 12 not. — Persarum cultus et arma, V, 49. VII, 61. 211. 84. cf. I, 135. arcus, I, 73. V, 49. 105. VII, 61. eorum luxus in castris, IX, 80 seq. militaris disciplina, V, 33. VII, 81. 223. IX, 16. immortales, VII, 31 not. 55. 83. Persae castra ligneo muro sepiunt, IX, 65. 70. palis praeacutis, c. 99. — Persicorum nunciorum institutum, IX, 98 not. — Persae clementer agunt cum rebellantium regum filiis, III, 15 not. cf. V, 11. I, 137. Persis capitale in sella regia sedisse, VII, 16. — dona quotannis mittuntur a rege, VII, 106 not. Persarum procures eorumque consilium, VII, 8 not. septem coniurati, III, 70 not. 74. 77. 126. et Excurs. II. Vol. II. p. 676 seqq. eorum deliberationes, III, 80 not. Persarum

sacrificia, VII, 54 not. Persae Delum reverentur, VI, 97 not. templa Graecorum incendunt, V, 102 not. coll. VIII, 109. VI, 9. VII, 8. §. 2. Persae populare imperium in Ionicis urbibus constituunt, VI, 43 not. Persarum exercitus, quomodo divisus, VII, 81 not. — classis, VI, 95 not. Persae gentes victas secum ducunt in exercitu, I, 171 not. VII, 110 not. IX, 1.; flagellis ad pugnandum coguntur, VII, 22 not. Persarum supplicia, III, 154 not. (honestiora), VII, 35 not. 238. crucis supplic., VI, 30. VII, 238. Persarum filii, III, 12 not., enses, III, 64 not. (Vid. *Acinaces*) bracciae, VII, 71 not. (vid. ἀναξυρίδες.) hastae, VII, 61. Persae supputandi rudes, IV, 98 not. paederastiam exercent, I, 135 not. medicos non habent, not. ad III, 1. 129. terra patria, III, 70. 97. Persae quomodo ad imperium devenerint, not. ad I, 95. — regni administratio, not. ad I, 153. 155. V, 22 not. VII, 8 not. Persarum reges unde orti, VII, 11 not. stemma VII, 11 not. successio, III, 2. VII, 2 not. rex in bellum profecturus successorem constituit: I, 208 not. coll. VII, 2. reges subditos pro servis habent, VII, 5 not. VII, 96 not.; hospitium contrahunt, VII, 29. 116.; proelia e loco editiori contemplantur, IV, 88 not. VII, 44 not. 212. VIII, 59. regum potestas, III, 31 not. victus, I, 188 not. crudelitas, IV, 84 not. pincernae, III, 34. uxores et pellices, III, 68 not. 84. 88 not. earumque potestas, IX, 109 not. vid. *Reges*. Persarum procures in consilio regis: not. ad VII, 8. Persicum

- imperium usque ad Caucasum pertinet, III, 97. a Dario in xx. satrapias distribuitur, III, 89—96 not. cf. VII, 61. tributa, redditus, III, 89 not. 95. 117 not. Persis regio (ἡ Περσὶς), sola a tributis immunis, III, 97. cf. I, 134. Persae a Phraorte Medorum imperio subiecti, I, 102. ab Astyage deficiunt, I, 127 seqq. coll. c. 125. Asiae regnum obtinent, I, 130. III, 73 not. Asiam sibi vindicant totam, I, 4 not. coll. not. ad III, 1. IX, 116. — eorum bellum cum Lydis, etc. vid. *Cyrus*. — Expeditio in Aegyptum, vid. *Cambyses*. Exped. in Delphos, VIII, 36. — Expeditio in Scythas, IV, 85. seq. 120—127. 140—144. et Ionicae turbae, vid. *Darius*. Persarum expeditio Libyca, IV, 145 not. (de tempore) 167. 200—202. Persarum speculatores in Apulia in servitutem redacti, III, 138. legati in convivio trucidati, V, 20. in bathrum et puteum praecipitati, VII, 132. — In Persas editum oraculum, IX, 43. Persarum acies ad Plataeas, IX, 30. Persae (et Medi) Graecorum more loquentes et agentes, I, 99 not. I, 118 not. coll. 119 et 120. 124 not. III, 64 not. 65 not. 72 not. (coll. 134.) VII, 10. §. 4. VII, 14. 46. VII, 237. VIII, 32. IX, 16 not.
- Perses*, Persei fil., VII, 61 not. 150 not.
- Perseus*, Iovis et Danae fil., VII, 61 not. Assyrius esse a Persis perhibetur, VI, 54 not. 53. cf. VII, 61. et 150. a matre Aegyptius VI, 53 not. magnum eius templum et sandalium in Chemmi opp., II, 91 not. coll. IV, 82 not.
- Persei* specula in occidentali parte Delta Aegyptiaci, II, 15 not.
- Persicus* sinus, I, 1 not. vid. *Erythraeum* (mare).
- Persidae* reges, I, 125. cf. III, 65.
- Persis* (propria) i. e. Farsistan, III, 70 not. 97 not.
- Persuasionis* numen, VIII, 111.
- Pes* ligneus Hegesistrati vatis, IX, 37. pes mensura, II, 149.
- Petra*, pagus Corinthiacus, V, 92. §. 2 not.
- Petrae* Trachiniae, montes Thessaliae, VII, 198 not.
- Phaedyma*, Otanis filia, III, 68 not. III, 88 not. Magum prodit, III, 69.
- Phaenippus*, Calliae pater, VI, 121.
- Phagres*, castellum Pierum, VII, 112.
- Phalerus*, portus Atheniens., V, 85. VI, 116. VIII, 66. 91. IX, 32.
- Phalereorum planities, V, 63.
- Phalli* pompam Graecos docuit Melampus, II, 49. phalli per Aegyptum sacri, II, 48 not. in Mercurii sacris, II, 51 not.
- Phanagoras*, Onetae pater, VII, 214.
- Phanes* Halicarnasseus ex Aegypto profugit ad Cambysen, III, 4. filii in eius conspectu mactati, III, 11.
- Pharandates*, Theaspis filius, VII, 79 not. IX, 76 not.
- Pharao* (vox), II, 111 not.
- Pharbaethitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.
- Pharenses*, Achaeorum civitas, I, 145 not.
- Pharnaces*, pater Artabazi, VII, 66. IX, 41. coll. III, 2 not.
- Pharnaspes* Achaemenides, pater Cassandanae, Cyri uxoris, II, 1. III, 2 not.

- Pharnazathres*, dux Indorum, VII, 65. coll. III, 2 not.
- Pharnuches*, equitum praefectus, VII, 88 not. coll. III, 2 not.
- Pharsali* fluvius, VII, 129 not.
- Phaselis*, opp. Lyciae, II, 178 not.
- Phasis*, fl. Colchidis, not. ad IV, 45. I, 2. 104. II, 103. IV, 37. 38. 86. VI, 84. Phasis Asiam ab Europa disternat, IV, 45 not. IV, 37 not.
- Phatnicum* Nili ostium, Vol. I. pag. 852 seq.
- Phayllus* Crotoniata, Pythionices ter, VIII, 47 not.
- Phegeus*, Aëropi pater, IX, 26 not.
- Pheneus*, Arcadiae opp., VI, 74 not.
- Pherecydes*, not. ad II, 123. Comm. §. 14.
- Pherendates*, Negabazi fil., VII, 67.
- Phoretima*, IV, 205 not. Arcesilai III. regis mater, ab Euclithone exercitum petit, et muliebria dona accipit, IV, 162. in Barcaeos, Persarum ope captos, (cf. c. 165 et 200 seq.) saevit, IV, 202 obit, vermibus exesa, c. 205 not.
- Pheron*, Aegypti rex, caecus miro modo visum recuperat, II, 111 not.
- Phiala* in balteis Scytharum, IV, 10. Vid. *συμβολή*. — phiala sacra Persarum, VII, 54 not. phialae et pocula in praeda Persis erepta, IX, 80 not.
- Phidippides* Athen., hemerodromus, VI, 105 not.
- Phidon*, Argivorum tyrannus, VI, 127 not. I, 94 not. — metra constituit, VI, 127 not. Olympiacos ludos instituit, *ibid*.
- Phigalia* urbs, VI, 83 not. scriptura nominis, *ibid*.
- Phigalensis* Arcas fuit Cleander vates, VI, 83 not.
- Philaeus*, Aiakis fil., progenitor Miltiadis, VI, 35 not.
- Philagrus*, Cyneae fil., Persis Eretriam prodit, VI, 101.
- Philaon*, Chersidis fil., VIII, 11.
- Philae* insula, II, 28 not.
- Philemo*, grammaticus: Vol. IV. p. 467. 488.
- Philes*, pater Rhoeci, III, 60.
- Philippus*, Butacidae filius, Crotoniata, Olympionices, V, 47.
- Philippus* Macedo, VIII, 139 not.
- Philistali*, II, 128 not. III, 5 not.
- Philistus*, Pasiclis fil., Cereri Eleasinae templum statuit, IX, 97.
- Philitionis* pastoris pyramides, II, 128 not.
- Philocyon* Spartan. in pugna ad Plataeas eminuit, IX, 72 not. 85.
- Philocyprus* a Solone carmine celebratus, V, 113.
- Phla*, ins. Tritonidis lacus, IV, 178 not.
- Phlegra* olim nominata Pallene, VII, 123.
- Phlius*, opp. Peloponnesi, VII, 202. et IX, 28 not. Phliasii in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28 not.
- Phocaea*, Ionum civitas in Lydia, I, 142 not. nomen urbis, I, 142 not. ad Hermi fl. ostium, I, 80. II, 106. 178. Phocaeenses, Adriaticum mare, Iberiam, et Tartesium Graecis ostenderunt, I, 163. Naucrati emporium habent, II, 177. — Eorum legatus ad Spartanos, I, 152. Tartessi regem amicum habent; Harpago obsidenti vacuam relinquunt urbem; Corsicam habitant, et proelio navali cum Carthaginiensibus haud prospere commisso, Rhegium navigant; Veliam opp. et Massaliam condunt, I, 163—167.

- nott. Phocaeenses in Ionum classe ad Miletum, VI, 8. eorum dux Dionysius, VI, 11 seqq. 17.
- Phocenses* metu Thessalorum Thermopylas muro claudunt, VII, 176. cf. c. 215. astu eos magna clade afficiunt, VIII, 27 seq. odio Thessalorum non faciunt cum Medis, VIII, 30 not. semitam ad Thermopylas custodiunt, VII, 212. ibi a Persis, Ephialte duce, opprimuntur, VII, 217 seq. eorumque regio vastatur, VIII, 32 not. coacti Medorum partes amplexi miro modo a Mardonio tentantur, IX, 17 seq. nonnulli eorum, cum Graecis facientes, e Parnasso Mardonii exercitum vexant, IX, 31. Phocenses Ionibus immixti, I, 146.
- Phoebeum* templum ad Therapnam Laconiae, VI, 61.
- Phoenices* olim ad mare rubrum habitavere, V, 89 not. inde in Palaestinam transgressi, I, 1 not. VII, 89 not. Phoenicum commercium, I, 1 not. VII, 89 not. advehunt merces in Graeciam, *ibid.* III, 107 not. 110. 113. Phoenices vinum in Aegyptum introducunt, III, 6 not. a Persis subditi, III, 19 not. Phoenices electrum advehunt, III, 115. Phoenices Graecis et Ionibus inimici, VI, 6 not. — Phoenices pudenda circumcidunt, II, 104 not. Hellenibus literas attulerunt, V, 58 not. hinc Phoeniciae literae, *ibid.* Phoenices Africam circumnavigant, IV, 42 not. Exc. Vol. II. pag. 719. Phoenices Tyrii circa Vulcani templum Memphi sedes habent, II, 112 not. templum Veneris Cytheris condunt, I, 105. vetustissimum Herculis templum habent, II, 44 not. Thasum ins. condiderunt, *ibid.* Thasia metalla ab iis inventa, VI, 47. — Phoenices negant se adv. Carthaginem navigaturos, III, 19. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 89. Athon montem perfodiunt, VII, 28. pontem in Hellesponto faciunt, VII, 34. Xerxi navalis certaminis spectaculum praebent, VII, 44. in pugna ad Salaminem accusant, VIII, 90.
- Phoenices* nominantur ab Herodoto Carthaginienses, II, 32. IV, 197. VII, 165 not. cf. c. 167 not.
- Phoenicia* (ἡ Φοινίκη), II, 44. 116. III, 136. IV, 39.
- Phoenix* avis, II, 73 not. III, 28 not. Vol. IV. p. 435.
- Phoenix*, fl. prope Anthelam opp., VII, 176. 200 not.
- Phormus*, Atheniensis, VII, 182.
- Phraortes*, fil. Deiocis, I, 73. rex Mediae expeditionem in Persas et Assyrios suscipit, I, 102 not. Phraortes est Feridun not. I, 102.
- Phrataguna*, Darii regis uxor, VII, 224.
- Phriconis*. cognominata Cyma, I, 149.
- Phrixae*, opp. Minyarum ab Eleis eversum, IV, 148 not.
- Phrixus*: ei mortem machinatus Athamas, VII, 197.
- Phronima*, Etearchi filia, a patre in mare demergi iussa, Polymnesto salutem debuit, etc. IV, 154 seq. not.
- Phryges*, cum Aegyptiis de antiquitate contendunt, II, 2. iidem Bryges, olim in Europa, VII, 73 not. dein ad Halyn fl. sedes habent, I, 72. Phrygum commercium cum Lydis, I, 27 not. antiquissimi hominum esse perhibentur, II, 2 not. a Croeso subacti,

- I, 28. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 73.
- Phrynichi* fabula: Mileti expugnatio, VI, 21 not.
- Phrynon*, pater Attagini, IX, 15.
- Phthiotis* terra olim ab Hellenico populo habitata, I, 56. Phthiotae Achaei, VII, 132 not.
- Phya*, mulier Minervae nomine et cultu Pisistratum Athenas reducit, I, 60 not.
- Phylacus* et Autonomus, heroës Delphenses, VIII, 39.
- Phylacus*, Histiaei fil., Samius, VIII, 85.
- Phylarchus*, scriptor: eius fragmentum tractatur, not. ad VIII, 41.
- Phyllis*, regio circa Pangaeum montem, VII, 113 not.
- Φυλοβασίλεις* apud Athen., V, 71 not.
- Pictura* pontis in Bosporo in Iunonis templo dedicata, IV, 88. Amasidis imago picta Minervae dedicata, II, 182. picturam phoenicis avis in Aegypto vidit Herodotus, II, 73. pingunt Panis simulacrum eodem modo Aegyptii atque Graeci, II, 46. — pingunt figuras in vestimentis Caucasii, I, 203. cf. VII, 67.
- Pieria*, regio Macedoniae, VII, 112 not. 131 not. 177. Pieres, VII, 185. eorum duo castella ad Pangaeum montem, VII, 112. — *Pieria* pix, IV, 195 not.
- Pigres*, Seldomi fil., VII, 98.
- Pigres* et Mantyes fratres, viri Paeones ad Darium veniunt, V, 12 not.
- Pilorus*, opp. in Atho monte, VII, 122.
- Pincerna* regis ap. Persas in honore, III, 34 not.
- Pindarus* poëta, III, 38 not. Pindari sententiam Herodotus expressit: not. ad III, 52.
- Pindus*, mons Thessaliae, I, 56 not. VII, 129 not.
- Pinus* arbor caesa nullum amplius germen edit, VI, 37 not.
- Pirene* fons Corinthi, V, 92 not.
- Piromis*, II, 143 not.
- Pirus*, amnis Achaiae, I, 145 not.
- Pisa*, opp. Elidis, II, 7 not.
- Piscatores* Tirynthii, VII, 137 not.
- Pisces* gregales in stagnis Aegypti, II, 13 not. lepidotus et anguilla pisces sacri apud Syros, I, 200 not. ap. Aegyptios, II, 72. piscibus vesci nefas Aegypti sacerdotibus, II, 37 not. coll. II, 77 not. papraces et tilones equis pro pabulo praebent Paeones, V, 16 not.
- Pisistratus*, Nestoris fil., V, 65.
- Pisistratus*, Hippocratis fil., cum Megacle et Lycurgo factionibus dissidet; Athenis eiectus cum Megacle paciscens miro modo reducit, I, 59. 60. iterum eiectus denuo Achivorum auxiliis Athenis potitur et tyrannidem firmat, c. 61—63. Naxum ins. subigit et Delum expiat, c. 64. Cimonem, Miltiadis patrem, Athenis in exilium pellit, at ob victoriam Olympicam sibi concessam in patriam restituit, VI, 103. cf. VI, 35. — generis origo, V, 65 not. Pisistrati tempora, I, 59 not. V, 65 not. Pisistrati eloquentia I, 59 not.
- Pisistratidae*, Athenis eiecti, V, 63. 65 not. seqq. cf. c. 90 seqq. Pisistratidae qui vocentur ab Herodoto, VIII. 52 not.
- Pistores* dulciarii, VII, 31. pistricis Croesi effigies aurea Delphis, I, 51 not.

- Pistyrus*, Thraciae opp., ad quod lacus salsus et piscosus, VII, 109 not.
- Pitana*, opp. Aeol., I, 149 not.
- Pitane*, tribus Lacon., III, 55 not. IX, 53. Pitanetarum manipulus (λόχος), cui praefuit Amompharetus, IX, 53 not.
- Pittacus* Mitylenaeus callido monito Croesum deterret a bello Ionibus insulanis inferendo, I, 27.
- Pituitae* fluxus remedium ap. Libyes, IV, 187.
- Pix Pieria*: pix e lacu Cyraunis ins. et Zacynthi collecta, IV, 195 not.
- Pixodarus*, Cindyensis, Caribus bonum dat consilium, V, 118 not.
- Placentae* in sacris frequentes, VIII, 41. — Samiorum placentae multum celebratae, III, 48 not.
- Placia*, opp. Hellesponti a Pelasgis conditum, I, 57 not.
- Plataeenses*, bello a Thebanis pressi, Atheniensibus se tradiderunt; auxilio Atheniensibus veniunt ad Marathonem, VI, 108. in classe Graecorum ad Artemisium militant, VIII, 1 not. sed pugnae ad Salaminem non interfuere, VIII, 44. eorum urbs incenditur, c. 50 not. sexcenti in acie Graecorum, IX, 28. In Plataensem agrum descendunt Graeci, IX, 25. pugna ad Plataeas, IX, 53 seqq. 59 seqq. quo mense et die pugnatum sit: not. ad IX, 101. quae nam gentes Plataeis pugnarint, IX, 28 not. quot fuerint, IX, 29. coll. 61. locus pugnae ac regio, IX, 51 not. — mortuorum numerus IX, 70 not. sepulcra, IX, 85 not.
- Platanus* aurea atque vitis, VII, 27 not. platanus aureo ornatu a Xerxe donata, VII, 31 not. amplum platanetum, V, 119. platani per Graeciam, VII, 31 not.
- Platea*, Libyae ins. a Theraeis condita, IV, 151 not. 153 not. 156. 169.
- Plato* cur nuspiam Herodoti meminerit: Vol. IV. p. 477.
- Plaustra* Scytharum, IV, 75 not.
- Pleistarchus*, Leonidae fil., IX, 10 not.
- Pleistorus*, Absinthiorum deus, IX, 119.
- Plesirrhous*, Herodoti haeres et amasius, Comm. §. 6. Vol. IV. pag. 422.
- Plinthinetes* sinus Aegyptum terminat, II, 6 not.
- Plumis* terra et aër oppletus, IV, 7 31 not.
- Plutarchus* compluribus locis Herodotum laudat: Vol. IV. p. 480. Plutarchi qui fertur libellus de Herodoti malignitate, Comm. §. 16. Vol. IV. p. 480 seq. Plutarchi loci tractantur et emendantur: not. ad VII, 123. 132 et Vol. II. p. 704. Vol. III. p. 799. IX, 25 not.
- Pluvia* nulla apud Theraeos per septem annos, IV, 151. pluvia Aegyptiis maximum prodigium, III, 10 not. cf. II, 13 not. 14 not.
- Plynus*, portus Libyae in finibus Adyrmachidarum, IV, 168 not.
- Pocula* e craniis parata: not. ad IV, 26.
- Poeciles*, pater Membliaris, IV, 147.
- Poeni*, vide *Carthaginienses*.
- Poëtae* in tyrannorum aulis, III, 125 not.
- Poëtarum* Graeciae antiquorum conditio, I, 24.
- Pogon*, Troezeniorum portus, VIII, 42 not.
- Polemarchus* archon apud Atticos,

- VI, 109 not. 111 not. Polemarchi Spartae, VII, 173 not.
- Poliades*, Amomphareti pater, IX, 53.
- Polichne* apud Chios, VI, 26 not.
- Polichnitae* Cretes, VII, 170 not.
- Polionis* liber in Herodotum: Vol. IV. p. 479.
- Politia* (Polizei) Aegyptiorum: not. ad II, 177.
- Pollux*, vid. *Tyndaridae*.
- Polum* a Babyloniis Graeci acceperunt, II, 109 not.
- Polyas* Anticyrensis, Graecorum speculator ad Artemisium, VIII, 21.
- Polybus*, avus Adrasti, V, 67 not.
- Polycrates*, Aeaci fil., quo tempore Samum occupat, III, 39 not. annulus s. gemma, III, 41 not. qualis fuit, III, 125 not. Sami rex, III, 39 not. Lesbios et Milesios pugna navali superat, III, 39. Amasidis hospes; annulus eius in mare proiectus in alvo piscis reperitur, III, 39—43. III, 40 not. Cambysi, in Aegyptum proficiscenti, suspectos cives auxilio mittit, c. 44 seq. Lacedaemonios, his redeuntibus opem ferentes, propulsat, c. 54 seq. mone tam ex plumbo inaurasse fertur, c. 55 not. maris imperium obtinere studet, c. 122 not. cf. c. 39. ab Oroete, Sardium praefecto, auri spe Sardes illectus, cruci affigitur, c. 120 not. 125. — familiaris Anacreontis, c. 121 not.
- Polycritus* Aegineta strenue pugnat ad Salaminem, VIII, 92 not. 93.
- Polydectes*, rex Spart., VIII, 131.
- Polydorus*, Alcamenis fil., VII, 204.
- Polydorus*, avus Laii, V, 59.
- Polymnestus* Theraeus, Batti pater, IV, 150. 155.
- Polynices*, VI, 147. VI, 52. IX, 27.
- Pons lapideus* Babylone in Euphrate exstructus, I, 186 not. pons, quo Bosporum iunxit Darius, IV, 83. 87 not. pons Istro impositus ab eodem, IV, 89. 97 seq. pontes, quibus Hellespontum Xerxes iunxit, describuntur, VII, 34 not. 36 not. seqq. pontium armamenta, VII, 25. Sesti deposita, IX, 115. inde a Graecis in templis dedicata, c. 121.
- Ponticum*, arborum genus, IV, 23 not.
- Pontus* Euxinus, IV, 38. 46. eius dimensio, IV, 85 not. 86 not. Ponti navigatio, IV, 86 not. Ponti os, IV, 86 not. 83 not. Pontus glacie tectus, IV, 28 not.
- Popularem* statum in Ioniae civitatibus instituit Mardonius, VI, 43. populi imperium apud Persas instituendum proponit Otanes, III, 80 not. cf. VI, 43. populare imperium torrenti simile, III, 81 not. placet Herodoto, V, 66 not. 78 not. VI, 43 not.
- Porata*, fl. Scythiae, Graecis Pyretus, IV, 48 not.
- Porinus* lapis, V, 62 not. vid. *Lapis*.
- Porsennae* sepulcrum Vol. I. p. 836.
- Porta* de regum orientt. aula, III, 42 not. 140. III, 120 not. 117. — fossarum, V, 52 not.
- Porthmea* Cimmeria, IV, 12 not. 45 not.
- Portus* Samiorum aggere in mare iacto munitus, III, 66 not.
- Posideum*, opp. in confinibus Cilicum et Syrorum, III, 91 not. VII, 115 not.
- Posidoniates* vir, I, 167.
- Posidonius* Spart., IX, 71. inter Irenas sepultus, c. 85.
- Posten*, ut dicunt, per orientem, VIII, 98 not.
- Poster* luunt maiorum poenas, I,

- 91 not. VI, 86. §. 3 not. coll. VII, 134 not. 137. IX, 88 not.
- Potidaea*, opp. Macedoniae, VII, 123 not. not. ad IX 28. frustra ab Artabazo oppugnatur, VIII, 126 not. 129.
- Potniae* (Furiae), IX, 97 not.
- Praeda* ingens in Persarum castris a Graecis coacta et divisa, IX, 80 seq. cf. c. 70.
- Praelium*, vid. *Pugna*.
- Praesepe* aeneum Mardonii, IX, 70.
- Praesii* Cretes, VII, 170 not. 171.
- Prasias* lacus Thraciae, V, 16 not. tuguriis super palis exstructis habitatur, V, 16 not.
- Praxilaus*, Xenagorae pater, IX, 107.
- Praxinus*, navarchus Troezen., VII, 180.
- Precum* sollemnium ap. Athenienses formula, VI, 111. ap. Aegyptios, II, 39. apud Persas, I, 132.
- Pretium* captivi duae minae, V, 78 not. VI, 79.
- Prexaspes*, regius internuncius, maximo in honore ap. Cambysem, III, 34 not. eius fratrem Smerdin iussus interficit, III, 30. filium Cambyses furiosus sagittâ interficit, c. 33 seq. Cambysi suspectus falsi Smerdis machinationes detegit, III, 62 seq. negat se Smerdin, Cyri fil., interfecisse, cap. 66. Magos prodit, seque ipse de turri praecipitat, c. 74 seq. not.
- Prexaspes*, Aspathinis fil., navali-
bus Xerxis copiis praefectus, VII, 97 not.
- Priami* Pergamum, VII, 43 not. Priami regnum a Graecis ever-
sum, I, 4 not. cf. II, 120.
- Priene*, Ionum civitas Cariae, I, 142 not. ab Ardye expugnata, I, 15. Prienenses a Mazare subacti, I, 161. in Ionum acie ad Mile-
tum, VI, 8.
- Primogenitus* patri succedit in re-
gnum ap. Spartanos, VI, 52. cf. V, 39. 42. ap. Persas, VII, 3. vid. *Rex*.
- Prinetades*, Demarmeni fil., V, 41.
- Procles*, Aristodemi fil., VIII, 131. frater geminus Eurysthenis, au-
ctor inferioris familiae regum Spart., VI, 51. 52. cf. VIII, 147. et Proclidae not. ad IV, 131.
- Procles*, Epidauri tyrannus, III, 50 not. a Periandro vivus captus, c. 52.
- Proconnesus*, ins. Propontidis, IV, 13 not. 14. a Phoenicibus vasta-
ta, VI, 33 not. Proconnesius A-
risteas, IV, 13 seqq.
- Procopius* Herodotum imitatur: not. ad II, 174. III, 14. Commentat. §. 15. Vol. IV. p. 476.
- Procopius* de fato atque invidia deorum similiter loquitur Com-
ment. §. 12. Vol. IV. p. 451. 453.
- Prodigia* plura ab Aegyptiis inven-
ta, II, 82. Prodigia ab Herodoto memorata: I, 78. 174. II, 141. III, 10. 153. coll. c. 151. IV, 151. VI, 27. VII, 37. 57 not. VIII, 37. 65. 137. et multa passim alia.
- Promeneae*, II, 55.
- Promethei* uxor, Asia, IV, 45 not. Vid. *Asia*.
- Pronaeae* Minervae templum Del-
phis, I, 92 not. VIII, 37 not. 39. coll. III, 108 not.
- Proemia* vett. scriptt. inprimis Herodoti: Vol. I. p. 3 seq. Vol. IV. p. 444 seqq. Hecataei, *ibid.* pag. 438 seq.
- Propontidis* dimensio, IV, 85 not.
- Propylaea* in Aegyptiorum templis, II, 101 not. II, 153. 136. II, 155. 175. Propylaea arcis Athenarum:

- not. ad V, 77. et Vol. II. p. 699.
704. Vol. IV. p. 418.
- Proserpinae** et Cereris festum ap. Athenienses, VIII, 65. Conf. *Ceres*.
- Prosopitis**, ins. Aegypti, II, 41 not. militaris praefectura, II, 165.
- Protesilai** sepulcrum et fanum E-laeunte ab Artaycte spoliatum, VII, 33 not. IX, 116 not.
- Proteus** Memphites, Aegypti rex, quo regnante Menelaus cum Helena in Aegyptum appulit, II, 112 not. 116.
- Protothyes** Scythia, I, 103.
- Proverbiales** aliquot locutiones: Gygis divitiae I, 14 not. *Γλαύκου τέχνη* not. ad I, 25. *Φωκᾶέων ἀρά*, I, 165 not. capite coelum tangere, III, 30 not. Lemnia facinora, VI, 138 not. Cadmea victoria, I, 166 not. nil curat Hippoclidēs, VI, 129 not. calceum proiicere, quem alius induat, VI, 1. Scythico more infundere, VI, 84 not. ver ex anno tollere, VII, 162 not. pinus instar exscindere, VI, 37 not. ovem inter lupos relinquere, IV, 149. cum Iove de divitiis contendere, V, 49. ne ignifer quidem elapsus est, VIII, 6 not. in novaculae acie res est, VI, 11 not. muliere ignavior, IX, 107. longa regis manus, VIII, 140 not. — in auribus habitat animus, VIII, 39 not. ultra vires nemo cogi potest, VII, 172. — Vid. *Sententiae* et Indic. Grammatic. s. v. *Proverbia*.
- Proxeni**, VI, 57 not.
- Proxenia**, VIII, 136 not.
- Prusias** urbs, V, 122 not.
- Prytanes** Naucratorum, V, 71 not.
- Prytanis**, rex Spartanorum, VIII, 131.
- Prytaneum** Athen., I, 146 not. VI, 139. Prytaneum Achaei Leiton vocant, VII, 197. vid. adn.
- Psammenitus**, Aegypti rex, proelio ad Pelusium a Cambyse vincitur, III, 10 seq. not. captus calamitatem sodalis deplorat, c. 13 seqq. taurinum sanguinem bibere cogitur, c. 15 not.
- Psammis**, rex Aegypti, Neconis fil., expeditionem suscipit in Aethiopiam, II, 160 seq.
- Psammitichus**, II, 159. II, 157 not. nomen, I, 105 not. II, 2 not. profugus a Saïtanis in patriam reducitur, II, 152. ab undecim regibus in exilium missus, aeneorum virorum ope totius Aegypti regno potitur, II, 151 not. 153. Ionibus Caribusque agros designat, c. 154. Scythis in Syriam Palaestinam occurrit, I, 106 not. Azotum urbem per xxix. continuos annos obsessam capit, II, 157 not. antiquitatem Aegyptiae gentis explorat, II, 2 not.
- Psammitichus** alius, Inari pater, VII, 7 not.
- Psylli**, pop. Africanus, IV, 173 not.
- Psytalea**, ins. prope Salaminem, VIII, 76 not. 95.
- Pteria**, Cappadociae opp. a Croeso capta, I, 76.
- Ptolemaïs** (Barce), IV, 160 not.
- Ptoun**, Apollinis templum Thebanorum, VIII, 135 not.
- Ptous** mons, not. ad VIII, 135.
- Pudenda** circumcidunt Aegyptii, II, 36 not. munditiei causa, c. 37 not. et alii nonnulli populi, c. 104. pudenda stelis insculpta a Sesostri, II, 102 not.
- Puella** formosissima ex deformissima evasit, VI, 61. puellae Lydiae meretrices, I, 93. vid. *Virgo*.
- Pueri** Scythis in disciplinam dati, I, 73. puerorum educatio apud

- Persas**, I, 136. pueri ex pede al-
ligati, apud Paeones, V, 16.
pueri Sardes missi castrandi, III,
48 not. pueros castratos vendi-
dit Panionius, VIII, 105 seq.
Ionum pueri formosissimi a Per-
sis castrati, VI, 32. pueri ventis
immolati a Menelao, II, 119. pu-
eri vivi defossi, VII, 114. pueri
scholae tecto obruti, VI, 27.
in duobus puerulis experimen-
tum Psammitichi, II, 2 not.
- Pugna** ad Pteriam inter Lydos et
Persas, I, 76. dirempta, die re-
pente in noctem converso, I, 74
not. cf. 103. ad Momemphim, II,
169. ad Pelusium divinitus com-
missa, II, 141. ad Pelusium inter
Cambysen et Psammenitum, III,
10 seq. terrâ marique ad Sala-
minem Cypri et Claves Cypri,
V, 108 et seqq. pugna navalis
ad Miletum, VI, 6 seqq. Mara-
thonia, VI, 111—113. coll. c. 100
seq. navalis ad Artemisium prima,
ancipite Marte pugnata, VIII,
9—11. secunda, c. 14 seqq. Sa-
laminia, VIII, 84 seqq. ad Pla-
taeas, IX, 59 seqq. 49 seqq. ad
Mycalen, IX, 98—104. — La-
queorum usus iu pugna, VII, 85
not. Virginum pugna in Minervae
festo, IV, 180 not. sacerdotum
in Martis festo, II, 63 not. seq.
pugnae tesserariae sacerdotum
Aegyptt., II, 63 not.
- Pulchritudo** corporis: nott. ad. III,
1. V, 12. IX, 72.
- Puteus** trifarias rerum species ex-
hibens, VI, 119.
- Pygargi**, IV, 192 not.
- Pylaea**, VII, 213 not.
- Pylae**, et *Thermopylae*, VII, 176 not.
- Pythagorae**, VII, 213 not.
- Pylii** Caucones, I, 147. Pylii origine
Codrus et Pisistratus, V, 65 not.
- Pylus**, opp. Messenes, VII, 168 not.
- Pylus**, opp. Elidis, IX, 34.
- Pyramides** Aegyptiorum, II, 124
not. Excurs. XII. p. 876 seqq.;
qui de iis exposuerunt: *ibid.*
p. 876 seq. de consilio, quo ex-
structae sunt, *ibid.* p. 877 seq. de
numero *ibid.* p. 879; de ipsa voce
ibid. p. 879 seq. Pyramides in
America *ibid.* p. 879.
- Pyramides** ad Memphin, II, 8. py-
ramis Cheopis regis, eiusque ex-
structio describitur, II, 124 not.
125 not. alia Chephrenis regis,
c. 127 not. Pyramides pastoris
Philitionis, II, 128 not. Mycerini
regis pyramis ex Aethiopico la-
pide, c. 134 not. Asychis e late-
ribus, c. 136 not. in angulo la-
byrinthi insculptis figuris ornata,
II, 148. cf. c. 101. Pyramides
quo consilio et a quo exstructae:
not. ad II, 124. 128. 134. Pyra-
mides plurimae (apud Gizeh)
not. ad. II, 124. coll. 126 not.
136. Pyramides extrinsecus la-
pidibus politis tectae, II, 125
not. 136. Pyramidum inscriptio-
nes, II, 125 not. Pyramides ad
Moeridis lacum, II, 149 not.
- Pyrene**, opp., ubi Istri fontes, II,
33 not.
- Pyretos**, fl. Scythiae, IV, 48 not.
- Pyrgus**, opp. Pelop. Minyarum, ab
Eleis eversum, IV, 148 not.
- Pythagoras**, Mnesarchi fil., inter
Graecos ingenii culturâ eminens,
IV, 95 not. quaedam Pythagori-
ca, c. 94 seq. Pythagorica insti-
tuta eadem quae Aegyptiaca et Or-
phica, II, 81 not. Pythagorae ae-
tas, IV, 95 not., pater, IV, 95
not. Pythagorae doctrina de me-
tempsychosi, II, 123 not.
- Pythagoras** Milesius, patriae pro-
curator, V, 126.

- not. ad V, 77. et Vol. II. p. 699.
704. Vol. IV. p. 418.
- Proserpinae** et Cereris festum ap. Athenienses, VIII, 65. Conf. *Ceres*.
- Prosopitis**, ins. Aegypti, II, 41 not. militaris praefectura, II, 163.
- Protesilai** sepulcrum et fanum E-laeunte ab Artaycte spoliatum, VII, 33 not. IX, 116 not.
- Proteus** Memphites, Aegypti rex, quo regnante Menelaus cum Helena in Aegyptum appulit, II, 112 not. 116.
- Protothyes** Scytha, I, 103.
- Proverbiales** aliquot locutiones:
Gygis divitiae I, 14 not. *Γλαύχου τέχνη* not. ad I, 25. *Φωαῖών ἀρά*, I, 165 not. capite coelum tangere, III, 30 not. Lemnia facinora, VI, 138 not. Cadmea victoria, I, 166 not. nil curat Hippoclides, VI, 129 not. calceum proicere, quem alius induat, VI, 1. Scythico more infundere, VI, 84 not. ver ex anno tollere, VII, 162 not. pinus instar excindere, VI, 37 not. ovem inter lupos relinquere, IV, 149. cum Iove de divitiis contendere, V, 49. ne ignifer quidem elapsus est, VIII, 6 not. in novaculae acie res est, VI, 11 not. muliere ignavior, IX, 107. longa regis manus, VIII, 140 not. — in auribus habitat animus, VIII, 39 not. ultra vires nemo cogi potest, VII, 172. — Vid. *Sententiae* et Indic. Grammatic. s. v. *Proverbia*.
- Proxeni**, VI, 57 not.
- Proxenia**, VIII, 136 not.
- Prusias** urbs, V, 122 not.
- Prytanes** Naucratorum, V, 71 not.
- Prytanis**, rex Spartanorum, VIII, 131.
- Prytaneum** Athen., I, 146 not. VI, 139. Prytaneum Achaei Leïton vocant, VII, 197. vid. adn.
- Psammenitus**, Aegypti rex, proelio ad Pelusium a Cambyse vincitur, III, 10 seq. not. captus calamitatem sodalis deplorat, c. 13 seqq. taurinum sanguinem bibere cogitur, c. 15 not.
- Psammis**, rex Aegypti, Neconis fil., expeditionem suscipit in Aethiopiam, II, 160 seq.
- Psammitichus**, II, 159. II, 157 not. nomen, I, 105 not. II, 2 not. profugus a Saïtanis in patriam reducitur, II, 152. ab undecim regibus in exilium missus, aeneorum virorum ope totius Aegypti regno potitur, II, 151 not. 153. Ionibus Caribusque agros designat, c. 154. Scythis in Syriam Palaestinam occurrit, I, 105 not. Azotum urbem per xxix. continuos annos obsessam capit, II, 157 not. antiquitatem Aegyptiae gentis explorat, II, 2 not.
- Psammitichus** alius, Inari pater, VII, 7 not.
- Psylli**, pop. Africanus, IV, 173 not.
- Psytalea**, ins. prope Salaminem, VIII, 76 not. 95.
- Pteria**, Cappadociae opp. a Croeso capta, I, 76.
- Ptolemaïs** (Barce), IV, 160 not.
- Ptoun**, Apollinis templum Thebanorum, VIII, 135 not.
- Ptous** mons, not. ad VIII, 135.
- Pudenda** circumcidunt Aegyptii, II, 36 not. munditiei causa, c. 37 not. et alii nonnulli populi, c. 104. pudenda stelis insculpta a Sesostri, II, 102 not.
- Puella** formosissima ex deformissima evasit, VI, 61. puellae Lydiae meretrices, I, 93. vid. *Virgo*.
- Pueri** Scythis in disciplinam dati, I, 73. puerorum educatio apud

- Persas**, I, 136. pueri ex pede al-
ligati, apud Paeones, V, 16.
pueri Sardes missi castrandi, III,
48 not. pueros castratos vendi-
dit Pauionius, VIII, 105 seq.
Ionum pueri formosissimi a Per-
sis castrati, VI, 32. pueri ventis
immolati a Menelao, II, 119. pu-
eri vivi defossi, VII, 114. pueri
scholae tecto obruti, VI, 27.
in duobus puerulis experimen-
tum Psammitichi, II, 2 not.
- Pugna** ad Pteriam inter Lydos et
Persas, I, 76. dirempta, die re-
pente in noctem converso, I, 74
not. cf. 103. ad Momemphn, II,
169. ad Pelusium divinitus com-
missa, II, 141. ad Pelusium inter
Cambysen et Psammenitum, III,
10 seq. terrâ marique ad Sala-
minem Cypri et Claves Cypri,
V, 108 et seqq. pugna navalis
ad Miletum, VI, 6 seqq. Mara-
thonia, VI, 111—113. coll. c. 109
seq. navalis ad Artemisium prima,
ancipite Marte pugnata, VIII,
9—11. secunda, c. 14 seqq. Sa-
laminia, VIII, 84 seqq. ad Pla-
taeas, IX, 59 seqq. 49 seqq. ad
Mycalen, IX, 98—104. — La-
queorum usus iu pugna, VII, 85
not. Virginum pugna in Minervae
festo, IV, 180 not. sacerdotum
in Martis festo, II, 63 not. seq.
pugnae tesserariae sacerdotum
Aegyptt., II, 63 not.
- Pulchritudo** corporis: nott. ad. III,
1. V, 12. IX, 72.
- Puteus** trifarias rerum species ex-
hibens, VI, 119.
- Pygargi**, IV, 192 not.
- Pylaea**, VII, 213 not.
- Pylae**, et *Thermopylae*, VII, 176 not.
- Pylagorae**, VII, 213 not.
- Pylii** Cancones, I, 147. Pylii origine
Codrus et Pisistratus, V, 65 not.
- Pylus**, opp. Messenes, VII, 168 not.
- Pylus**, opp. Elidis, IX, 34.
- Pyramides** Aegyptiorum, II, 124
not. Excurs. XII. p. 876 seqq.;
qui de iis exposuerunt: *ibid.*
p. 876 seq. de consilio, quo ex-
structae sunt, *ibid.* p. 877 seq. de
numero *ibid.* p. 879; de ipsa voce
ibid. p. 879 seq. Pyramides in
America *ibid.* p. 879.
- Pyramides** ad Memphin, II, 8. py-
ramis Cheopis regis, eiusque ex-
structio describitur, II, 124 not.
125 not. alia Chephrenis regis,
c. 127 not. Pyramides pastoris
Philitionis, II, 128 not. Mycerini
regis pyramis ex Aethiopico la-
pide, c. 134 not. Asychis e late-
ribus, c. 136 not. in angulo la-
byrinthi insculptis figuris ornata,
II, 148. cf. c. 101. Pyramides
quo consilio et a quo exstructae:
not. ad II, 124. 128. 134. Pyra-
mides plurimae (apud Gizeh)
not. ad. II, 124. coll. 126 not.
136. Pyramides extrinsecus la-
pidibus politis tectae, II, 125
not. 136. Pyramidum inscriptio-
nes, II, 125 not. Pyramides ad
Moeridis lacum, II, 149 not.
- Pyrene**, opp., ubi Istri fontes, II,
33 not.
- Pyrcos**, fl. Scythiae, IV, 48 not.
- Pyrgus**, opp. Pelop. Minyarum, ab
Eleis eversum, IV, 148 not.
- Pythagoras**, Mnesarchi fil., inter
Graecos ingenii culturâ eminens,
IV, 95 not. quaedam Pythagori-
ca, c. 94 seq. Pythagorica insti-
tuta eadem quae Aegyptiaca et Or-
phica, II, 81 not. Pythagorae ae-
tas, IV, 95 not., pater, IV, 95
not. Pythagorae doctrina de me-
tempsychosi, II, 123 not.
- Pythagoras** Milesius, patriae pro-
curator, V, 126.

Pythas (s. *Pythes*), Ischenoi fil., Aegineta, a Persis captus, ob virtutem honoratur, VII, 181. VIII, 92. eius filius Lampon, IX, 78.

Pytheas, (s. *Pythes*) Nymphodori pater, Abderita, VII, 137 not.

Pythermus Phocaeensis, Ionum legatus ad Spartanos, I, 152.

Pythia corrupta, V, 62 not. coll. c. 90. VI, 66. cf. *Oracula*.

Pythii Spartanorum, VI, 57 not. I, 65 not.

Pythius, Atyis fil., Lydus, Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit, VII, 27 not. 29. eius divitiae et stirps: not. ad VII, 27. eius filium discindi iubet Xerxes, c. 38. 39.

Pytho, urbs Delphensium, I, 54 not.

Pythogenes, Scythae frater, VI, 23.

Q.

Quadragenta (i. q. multum), I, 163 not. I, 202 not. II, 86. Vol. I. p. 8.

Quadrigarum (et bigarum) usus apud Libyae gentes, IV, 183 not. 189 not. *Quadrigas* alens familia, VI, 35 not. cf. c. 103. VI, 125.

Quadriugos equos iungere, Libycum inventum, IV, 189 not.

Quacstor templi Minervae Atticae, VIII, 51 not.

Quercus capita, locus in Cithaerone monte, IX, 39 not.

Quinque s. *quinarii* numeri vis Vol. I. p. 837.

Quinqueremis, vid. *navis*.

Quinquertium, IX, 33 not.

R.

Ramses, vid. *Sesostris* et conf. etiam not. ad II, 121. Vol. I. p. 690.

Rana in Scytharum donis, IV, 131 not.

Raphia s. *Rafa*, not. ad III, 5.

Recitationes Herodoti Olympiae, Athenis, Corinthi aliisque locis habitae: Comment. §. 4. (Vol. IV. p. 407 seq. 415 seq. 416.).

Redemptionis captivorum pretium, V, 77 not.

Reditus, Persici imperii, III, 90 seqq. Atheniensium ex metallis, VII, 144. Alexandri ex metallis, V, 17. Thasiorum ex auri fodinis, VI, 46.

Regia terra Scytharum, IV, 20.

Reginarum potestas in aula regum orientt. IX, 109 not.

Regio nulla cuncta suppeditat, I, 32.

Rerum humanarum inconstantia, I, 5. rerum omnium respiciendus exitus, I, 32.

Restibus instructa pugna, VII, 85 not.

Retiarii, VII, 85 not.

Rex quomodo evaserit Deioces, I, 36 seqq. rex Persarum Darius equi hinnitu designatus, III, 70 not. regis mater summa floret auctoritate apud Persas, VII, 3 not. rex ap. Aethiopas eligitur staturâ maximus, III, 20 not. regum Spartanorum honores et munera, VI, 56 not. regum filios benigne tractant Persae, III, 15 not. regi licitum est, quidquid velit facere, III, 31. rex Persar. in bellum proficiscens successorem nominat, VII, 2 beneficiis non vincitur, VII, 39. 106 not. IX, 18 not. VII, 135. IV, 97. III, 140 not. reges olim inopes et simplices, VIII, 137 not. regia dignitas a contemptu liberata ab Amaside, II, 172. duodecim reges Aegypti, II, 147. reges Saitae in Aegypto, II, 169. reges olim armenta pascentes, VIII, 138 not. — Persarum reges, vid.

- Persae*. Spartanorum reges, vid. *Lacedaemon*. reges Aegypti, II, 100 not. reges Tarentinorum et aliorum, III, 136 not. IV, 154. reges Cypri et Salaminiorum, V, 104 not. 109 not. VIII, 11. — Carthaginiensium, VII, 165 not. reges Sidoniorum et Tyrriorum, VIII, 67 not.
- Rhadinaces* apud Persas olei genus, VI, 119.
- Rhampsinitus*, rex Aegypti, eius thesaurus a duobus fratribus exspoliatus, II, 121 not. et Vol. I. p. 872 seq. eius descensus ad inferos, II, 122 not.
- Rhapsodi* Sicyone pulsi, V, 67 not. rhapsodi qui vocantur, V, 67 not.
- Rharius* campus, VIII, 65 not.
- Rhegium*, Italiae opp., I, 166. 167. Rhegini ingentem cladem accipiunt, VII, 170.
- Rhenaea*, ins. prope Delum, VI, 97 not.
- Rhinocolura*, nott. ad III, 5.
- Rhodope*, mons Thraciae, IV, 49 not. VIII, 116.
- Rhodopis*, meretrix famosa, II, 134 et 135 not. nomen, not. ad II, 134. eius pyramis, II, 134 not. 135. donarium in templo Delphico, II, 135.
- Rhodus*, Doriensium civitas, II, 178 not. mare Rhodium, I, 174. ex Rhodo Lindii Gelam Siciliae opp. condiderunt, VII, 153.
- Rhoecus*, Samiorum architectus, III, 60 not.
- Rhoeo*, Herodoti mater: Comment. §. 2. (Vol. IV. p. 404.)
- Rhoeteum*, opp. Vroadis, VII, 43 not.
- Rhypes*, Achaeorum civitas, I, 145 not.
- Ridere* coram aliquo ap. Persas indecens, I, 99.
- Romam* haud novit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 431.
- Rosae* sexagenum foliorum, VIII, 138 not.
- Rosettanum* (Nili) ostium: Vol. I. pag. 852.
- Rubrum* mare, I, 1 not. I, 180 not. 202. II, 8. 158. 159. IV, 39. Vid. *Erythraeum*.
- Ruinae* hominibus disciplinae, I, 207.

S.

- Sabaco*, rex Aethiopum, Aegyptum subigit, II, 137 not. seq. 152. eius acta in Aegypto, II, 137. 138. somnio territus in Aethiopiam redit, c. 139. uomen, II, 137 not.
- Sabyllus* Gelous, VII, 154.
- Sacae*, pop. Asiae, Scythica gens, VII, 64 not. a Cyro nondum subacti, I, 153 not. Dario tributum pendunt, III, 93 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 64 not.
- Sacaea*, festum, I, 191 not.
- Saccus* farina indiget, III, 46.
- Sacerdotes* Aegyptiorum, II, 37 seqq. lineas vestes gerunt, II, 37 not. eorum collegia et ordo, II, 37. mulieres, II, 35 not.
- Sacrae* viae, locus Scythiae, IV, 52.
- Sacrificium* ap. Aegyptios, II, 39 not. 40. Scytharum, IV, 60. 61. Persarum, I, 132. sacrificium ingens Croesi regis, I, 50. Perian-dri, V, 92. sacrificium publicum ap. Spartanos, VI, 57 not. Sacra faciunt Graeci ante expeditionem, IX, 19 et 33 not cf. adn. et ad VII, 134. Sacra Eleusinia, VIII, 65 vid. Mysteria. sacrificia humana (in Aegypto), II, 45 not. II, 119 not. apud Scythas, IV, 62 not. IV, 94 not. apud Graecos VII, 197 not. sacra omnibus

- fiunt, VII, 113 not. 114 not. sacrificia incruenta: not. ad IV, 33. e frugum primitiis, *ibid.* — sacrificia nil valent ad fati decreta avertenda, VII, 191. 189. Comm. §. 12.
- Sadyattes*, Ardyis fil., rex Lydiae, I, 16 not. 18. 8 not.
- Sagartii*, Persarum gens, I, 125 not. III, 93 not. VII, 85 not. eorum tributum, III, 93. Sagartiorum pugna qualis, VII, 85 not. — Vid. *Thamanaei*.
- Sagitta* a Dario in coelum emissa, V, 105. sagittae, Scytharum robur, IV, 132 not. cf. *Ahenum*.
- Sais*, urbs Aegypti, II, 28 not. 59 not. 62 not. 163. 170. Saitana praefectura militaris, II, 165 not. Saitanorum regum sepultura, II, 169 not. Saiticum ostium Nili, II, 17. Exc. Vol. I. p. 853.
- Sagittarii* (Cretenses), VII, 109 not. Athenienses: not. ad IX, 60.
- Sahara* (deserta), II, 32 not. IV, 181 not. 196 not.
- Sal* nativus, IV, 53. ex lacu, VII, 30. salis colles in Africae desertis, IV, 181 not. 182. 183 not. ex salis grumis domus exstructae, IV, 185 not. sal Aegyptiorum, II, 77 not.
- Sala*, opp. Samothraciae, VII, 59 not.
- Salamis* insula, Atheniensium refugium, VIII, 40 not. 56. Salaminia pugna, VIII, 83 not. 84 seqq. not. eodem die pugnata, quo Hamilcar in Sicilia a Gelone victus est, VII, 166 not. Salamis diva, VII, 141 not. numerus navium in pugna Salaminia, VIII, 1 not.
- Salamis*, urbs Cypri, IV, 162. V, 104 not.
- Salmydessus*, Thraciae opp., IV, 93 not.
- Salustius* commentarios de Herodoto scripsit: Vol. IV. p. 477.
- Samirlapis*, VII, 69 not. Vid. *Smiris*.
- Samothracia*, VII, 47. Samothracae Pelasgi, II, 51. mysteria, II, 51 not. iaculatores, VIII, 90. Samothracia castella, VII, 108 not.
- Samus*, ins. Ionica, I, 142. Sami in insula aliquamdiu commoratus Herodotus, not. ad III, 60. VI, 14. Comm. §. 3. Vol. IV. p. 405 seq. ibique ab itineribus reversus ad scribendum incumbit: Comment. §. 4. Vol. IV. p. 410. §. 7. Vol. IV. p. 424. Sami res florentes, III, 39 not. coll. IV, 152. Samus triperita: not. ad III, 39. rudera turrium III, 54. not. Samiorum *θαλασσοκρατία*, III, 39. 122 not. Samus cognita et Spartanis et Atheniensibus, VIII, 132 not. Sami mons Ampelus, III, 54 not. Sami schola artificum, III, 60 not. IV, 152 not. in ea tria memorabilia opera, III, 60 not. Iunonis templum, III, 60 not. I, 70. II, 148 not. Aeschrionia tribus, III, 26 not. in Oasin delati Samii, III, 26 not. — dialectus Ionica, I, 142. Comment. §. 14. Vol. IV. p. 459. Samii Lacedaemoniis craterem rapuerunt, I, 70. III, 47. Samiorum oratio Spartanis nimis longa, III, 46. Spartanorum expeditio in Samum, III, 39 not. 54 seqq. vid. *Polycrates*. Samii amici Laconum, III, 148 not. Samii amici Cyrenaeis, IV, 152 not. 162 not. Samiorum placentae; vid. *Placentae*. Samus, a Persis ob Maeandrii perfidiam vastata, Sylosonti traditur, III, 139—140. — Samii post pugnam ad Mile-

- tum Siciliam petunt et Zanclem occupant, VI, 22 seq. — Graecos Deli sedentes sollicitant, ut Ioniam liberent, IX, 90 seqq. Samii Persis suspecti armis privantur, IX, 99.
- Samyris* olim leg. pro *Amyris*, VI, 127 vid. adn.
- San* litera Dor., I, 139 not.
- Sana*, opp. ad Athon montem, VII, 22 not. 123 not.
- Samacharibus*, rex Arabum et Assyriorum, Aegyptum invadit; ingenti clade divinitus afficitur, II, 141 not. et Excurs. XIII, Vol. I. p. 881 seq.
- Sancrofti* codex Herodoti, Vol. IV. p. 486 seq.
- Sandalium* Persei, II, 91 not. coll. IV, 82 not. vid. *Perseus*.
- Sandan* s. *Sandon* (Hercules) not. ad I, 7. 8—86. VII, 167 not.
- Sandanis* Lydus Croeso dissuadet bellum Persicum, I, 71.
- Sandoces*, Thamasii filius, index regius, e cruce iam suspensus liberatur, VII, 194 not.
- Sanguine* foedus sanciunt Medi et Lydi, I, 74. et Arabes, III, 8 not. Cares mercenarii, III, 11 not. item Scythae, IV, 70. Sanguis taurinus mortem affert, III, 15 not.
- Sapaei*, VII, 110 not.
- Sapiens* (σοφός), nominatur Sandanis Lydus, I, 71. Amyris Sirites, VI, 127. Chilon Spartanus, VII, 235. cf. I, 59. *Sapientes* Graeci, I, 29 not.
- Sapires*, vid. *Saspires*.
- Sappho* poëtria, II, 135 not. eius cognati, *ibid.*
- Sarangae*, pop. Asiaticus, III, 93 not. 117. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 67 not.
- Sardanapallus*, rex Nini; eius thesaurus sub terram spoliatus, II, 150 not.
- Sardes* a Cimmeriis captae, I, 15 not. urbs, una parte expugnabilis, a Cyro capta, I, 84 not. et 86 not. capta ab Ionibus, V, 100 not. cremata ab Ionibus, V, 101. 105. Sardium reges Heraclidae, I, 7, primus rex Agron, I, 7. Meles, I, 86. Sardium arx, V, 100 not. I, 84 not.
- Sardinia* ins., I, 170 not. V, 106 not. (ubi de magnitudine insulae) 124. Sardi sub Poenis in Sicilia militant, VII, 165.
- Sardianum* linum, II, 105 not.
- Sardonium* mare, I, 166.
- Sarmatae* et *Sauromatae*, IV, 21 not. IV, 117 not.
- Sarpedon* et Minos, Europae filii, I, 173.
- Sarpedonium* promontorium, VII, 58 not.
- Sarta*, opp. ad Athon montem, VII, 122 not.
- Sasyches* not. ad II, 136.
- Saspires*, pop. Asiaticus, I, 104 not. IV, 37 not. III, 94 not. IV, 37. 40. eorum armatura, VII, 79 not.
- Sataspes* Achaemenides, Libyam circumnavigare iussus, cruci affigitur, IV, 43 not.
- Satieta*, Contumeliae filia, VIII, 77 not.
- Satrae*, Thraciae pop., VII, 110 not. 111 not.
- Satrapiae* Persarum I, 192 not. III, 89 not. 90 etc. de nomine: not. ad III, 89. I, 192. Satrapae regis aulam imitantur, III, 127 not. Satrapae potestas nimis subinde aucta, III, 127 not. Satrapae potestas civilis et militaris, V, 25 coll. 32 not. diversi a militum ducibus, V, 25 not. 23 not. Satrapae nomen ipsum, I, 192 not.

- Sattagydae*, pop. Asiat., III, 91 not.
- Saulius*, rex Scytharum, IV, 76 seq.
- Sauromatae*, pop. Scyth., IV, 21. not. cum Amazonibus mixtus, IV. 110—116. ad Maeotidem lacum trans Tanain habitant, IV, 21 not. 43. sermone Scythico solece utuntur, IV, 117 not.
- Scaeus* pugil Apollini tripodem dedicavit, V, 60 not.
- Scamander*, fl. Troadis, V, 65 not. eius aqua exercitum Xerxis deficit, VII, 42 not.
- Scamandronymus*, pater Charaxi, II, 135.
- Scapte Hyle* loci nomen Thraciae, ubi aurifodinae, VI, 46 not. IX, 75.
- Sceptrum*, vid. *Baculus*.
- Sceto*: II, 103 not. et Vol. I. p. 868.
- Schoenus* mensura, II, 6 not. et 8.
- Scholae* tectum in pueros corruens, VI, 27 not.
- Scholia* in Apollon. Rhod. (II, 1211) emendantur: not. ad III, 5.
- Sciathus*, ins. prope Artemisium, VII, 176 not. VII, 179. 182. 183. VIII, 7.
- Scidruss*, opp. Sybaritarum, VI, 21 not.
- Sciona*, Pallenae opp., VII, 123 not.
- Sciradis* Minervae templum, VIII, 94 not.
- Scironis* via in Isthmo, VIII, 71 not.
- Sciton*, Democedis famulus, III, 130.
- Scius*, Scythiae fl. in Istrum influens, IV, 49 not.
- Scolus*, opp. Boeotiae, IX, 15 not.
- Scolopeis*, IX, 97 not.
- Scolotos* ipsi se nominant Scythae, IV, 6 not.
- Scopadae* Thessali, VI, 127 not.
- Scopasis*, rex Scytharum, IV, 120. 128.
- Scriba* Polycratis, ad Oroeten missus, III, 123. Sami procurator, c. 142. scriba rerum pretiosarum in Minervae templo Sai opp., II, 28 not. coll. 37 not. scribae regii ap. Pers., III, 128 not. VII, 100 not. VIII, 90 not. cf. c. 85.
- Scripturae* duplex genus ap. Aegyptios, II, 37 not. scriptura hieroglyphica not. ad II, 36. 106 (cf. supra *Aegyptii*) scripturae veteris ap. Graecos monumenta, V, 58—61. scripturae occultae specimina, V, 35. VII, 239.
- Sculptura* Aegyptiorum, II, 4. 124. 136. 138. 148. vid. *Colossi* et *Statuae*.
- Scutum* Persis ostendisse dicuntur Alcmaeonidae, VI, 121 seqq. scuta Aegyptiorum, not. ad IV, 180.
- Scylace*, opp. Pelasg., I, 57 not.
- Scylas*, Ariapithis fil., rex Scytharum, mores Graecorum aemulatus, regno exuitur, IV, 78 not. 80.
- Scylax* Caryandensis Indi fl. ostia aperuit, IV, 44 not. Exc. Vol. II. p. 723 seqq. De variis scriptoribus Scylacis nomine obviis *ibid.* p. 723 de peripli auctore *ibid.*
- Scylax*, Myndiae navis praefectus, V, 33. et Excurs. Vol. II. p. 723.
- Scyllias* urinator, VIII, 8 not.
- Scyrius* Pammon, VII, 183 not.
- Scyrmiadae* Thraces Dario se tradunt, IV, 93 not.
- Scyrus* insula, VII, 183 not.
- Scythia*, Herculis fil., IV, 10.
- Scythae* ipsi se Scolotos nominant, IV, 6 (ubi de nomine). Sacae a Persis nominati, VII, 64 not. Scythae ab Aegyptiis victi, II, 103 not. et Vol. I. pag. 868 seq. Scytharum nomine variae gentes comprehenduntur (Mongolicae,

Aricae, Fennicae): not. ad IV, 24. de sua origine quid ipsi memorent, IV, 5. not. 7. quid Graeci Pontici, c. 8—10. Scythae Paratae s. regii (cf. c. 10 et 57.) IV, 20 not. IV, 6 not. Auchatae, Catiari et Traspies, IV, 6. Amyrgii, VII, 64. Callipidae s. Graeci Scythae, IV, 17 not. Scythae agricolae, c. 17 not. 18. 53. 54. Scythae ἀγορητές et γεωργοί distincti, IV, 17 not. 18 not. Nomades, c. 19 not. 55. VI, 84. VII, 10. §. 1. gentis multitudo, IV, 81. Scytharum numina et sacri ritus, IV, 59 not. seqq. Martem colunt, IV, 62 not. Scythiis plura cum Aegyptiis communia, IV, 71. vaticinandi modus, c. 67 seqq. instituta ad bellum spectantia, c. 64 not. seqq. lingua et voces: not. ad IV, 59. honos fortibus viris, c. 66 not. foederis ineundi mos, c. 70 not. regum sepultura, c. 71 not. 72. privatorum, c. 73. Scythae ab externis moribus abhorrent, c. 76—80. — Scythae servus pretio emptos non habent, IV, 72. servos excaecant lactis causa, c. 2 not. domos plaustris circumvehunt, IV, 46 not. 75 not. 114. 121. Scythico more bibere, VI, 84 not. Scythae a Sesostri subacti, II, 103. cum Amazonibus congressi etc. IV, 110 seqq. — Scythae Nomades, Asiam incolentes, a Massagetis pressi, Cimmerios sedibus pellunt, IV, 11. cf. I, 15. eosque persequentes in Mediam veniunt, IV, 12. cf. VII, 20. Medis superatis Asiae imperio potiti Aegyptum petunt, Ascalone Veneris templum spoliunt, a Cyaxare ex Asia eliciuntur, I, 103 not. 106. cf. *Enarees*. in patriam re-

dituri cum servis ex uxoribus subnatis pugnant, IV, 1—4. — ob Scythas transfugas, qui puerum mactaverant, bellum Cyaxaris cum Lydia, I, 37 seq. cf. c. 103. — Darium (cf. IV, 1.), bellum ipsis inferentem, per miras ambages circumducunt, IV, 120 seqq. dona Persis mittunt, c. 131 seq. Iones monent, ut pontem dissolvant, c. 136 seqq. — Scythae post Darii discessum iunctis viribus Chersonesum invadunt, IV, 40. cum Spartanis, Darium ulturi, societatem contrahere cupiunt, VI, 84. Scytharum incursiones, I, 103 not. 105 not. 130 not. Scytharum morbus muliebris, I, 105 not. Scytharum mos mulgendi, IV, 2 not. Scytharum gens antiquissima, IV, 5 not. Scytharum nomen, IV, 6 not. Vid. *Scoloti*. Scytharum fortitudo, IV, 46 not. coll. IV, 66 not. Scytharum dictio, IV, 127 not. Scythae arcus tractandi periti, I, 73 not. Scythae ἱππευοί, IV, 2 not. Scythae Hamaxol not.

Scythia vetus, ab Istro porrecta, IV, 99. Scy partes ad mare pertine fluvii, IV, 47—57. li IV, 61 not. terra plana, Scythicum gramen bil bus auget, IV, 58 not. S mento abundat, IV, 17 not. Scythiae silvae, IV, 109 not. fossa ducta, IV, 3 not. Scythia Herodotea, IV, 18 not. eius forma quadrata: IV, 99 not. IV, 100 not. 101 not. Scythiam ex parte ipse Herodotus invisit: *Comment.* §. 7. Vol. IV. pag. 428.

Scythas, Zancleorum regulus, ad Darium profugit, VI, 23 not. 24.

- a Dario iustissimus Graecorum iudicatus, c. 24.
- Scythas*, Cadmi Coi pater, VII, 163.
- Sebennytana* praefectura Aegypti militaris, II, 166 not.
- Sebennyticum* ostium Nili, II, 17 not. Excurs. Vol. I. p. 852 seq.
- Seldomus*, Pigris pater, VII, 98.
- Selinusii*, pop. Siciliae, V, 46 not.
- Sellae* Persarum et Atheniensium, III, 146 not.
- Selybria*, oppidum Chersonesi, VI, 33 not.
- Semen* genitale nigrum Indorum et Aethiopum, III, 101 not.
- Semiramis*, Babyl. regina; eius egregia monumenta, I, 184 not.
- Semita* ad Thermopylas describitur, VII, 216 not. 213 not. 218 not.
- Senes* apud Aegyptios maxime coluntur, II, 80. apud Indos maculantur, III, 99. item ap. Massagetas, I, 216 not.
- Sennaar* terra II, 30 not.
- Sententio*lae nonnullae: Sua quisque inspiciat, I, 8. Non simul cum principio exitus patet, VII, 51. Sponte sua nihil fit, omnia us conando contingunt, j. 3. Festinatio parit errorem, II, 10. §. 6. Recte conmaximum lucrum, VII, u. cf. VIII, 60. §. 3. et i. Cupere multa malum, πάντες ἄνθρωποι συμφορῇ, I, 32 not. cf. III, 40. VII, 203. Humana felicitas nequaquam in eodem fastigio, I, 5 not. cf. I, 207 not. Felicitatis nulla hominibus satietas, VII, 49 not. Vivens nemo beatus, I, 86. cf. c. 32. III, 40 not. Melius est hominibus mori, quam vivere, I, 31. cf. V, 4 not. VII, 46 not. παθήματα μαθήματα, I, 207 not. Invidia innata homini, III, 80 not. Multa sunt, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa, III, 72. Ubi prudentia opus, ibi vim adhibere nihil attinet, III, 127. Lex omnium rex, III, 38 not. cf. VII, 104. Civilis dissensio tanto peior bello, quanto bellum pace, VIII, 3 not. E locis ignavis ignavi viri prodeunt, IX, 122 not. — Alias nonnullas vide sub articulo, ad quem quodque earum argumentum spectat. Conf. Proverb.
- Sepia*, oppidum Argolidis, VI, 77 not.
- Sepias*, litus Magnesiae, VII, 183 not. 186. 188. 191. 195.
- Septem* orbes in arce Deliciis quid significant, I, 98 not.
- Septenarius* numerus sacer, I, 86. 98. II, 10 not. III, 8 not. coll. III, 31. 70. IV, 153 not.
- Sepulcra* patria Scytharum, IV, 127. paterna sepulcra ap. Aegyptios, II, 136. sepulcrum Alyattis ap. Lydos, I, 93 not. et Exc. V. 1. p. 836. vid. *Alyattes*. Nitocridis reginae, I, 187. filiae regis Myceriui bos lignea, II, 129 not. seq. Helles, Athamantis filiae, VII, 58. Apriae regis eiusque progenitorum in Minervae templo, II, 169. sepulcra vitrea, III, 21 not. sepulcra regum et crocodilorum in labyrintho, II, 148. sepulcra Graecorum in pugna Plataeensi caesorum, IX, 85 not.
- Sepultura* regum ap. Scythas, IV, 71 not. 72 not. privatorum, c. 73. sepultura ap. Thraces, V, 8. regum ap. Spartanos eadem fere, quae ap. Persas, VI, 58. vid. *Cadaver* et *Mortuus*. Babyloniorum, I, 198 not. sepultura debitoribus negata, not. ad II, 136. sepultura regg. Aegypti, II, 169 not.

- Serbonis lacus*, Aegypti terminus, II, 6 not. III, 5 not.
- Seriphii*, in classe Graecorum ad Salaminem, VIII, 46 not. coll. 125 not.
- Sermyla*, oppidum Graecum Sithoniae, VII, 122 not.
- Serpentes* ab equis comesi, I, 78. serpentes Iovi sacri, eorumque sepultura, II, 74 not. serpentes alati in Arabia, II, 75. 76 not. custodiunt arbores thuriferas, III, 107 not. eorum genitura, III, 109 not. serpentes cornibus instructi, II, 74 not. IV, 192 not. serpentum ingens multitudo ap. Neuros, IV, 105 not. serpentibus Troglodytae Aethiopes vescuntur, IV, 183. serpentes ingentes in Libya, IV, 191 not. serpens arcis Athen. custos, VIII, 41 not. serpentes Aegyptiis sacri, II, 74 not.
- Serrheum*, Thraciae promontorium, VII, 58 et 59 not.
- Servi* Graecis olim non fuere, VI, 137. servi Scytharum cur oculis priventur, IV, 2 not. super sepulcra strangulati, IV, 72 not. IV, 71 not. a Scythis flagellis fugati, IV, 3 seq. servi Argivorum diu bellum cum heris gerunt, VI, 83. servorum asylum, Herculis templum ap. Aegyptios, II, 113. — servi caput rasum, V, 35 not. servi mali solent esse viris bonis, malis vero boni, VIII, 68. conf. *Hilotae*.
- Sesami* Babylonici proceritas, I, 193 not. III, 117.
- Sesostris*, rex Aegypti, eius expeditiones, II, 102 not. et Excurs. IX. Vol. I. p. 864 seqq.; nomen, *ibid.* expeditiones et res gestae, *ibid.* pag. 867 seq. quas gentes subegerit, *ibid.* p. 867 seqq. II, 103. eius cippi et inscriptiones aliaque monumenta, II, 106 not. 103 not. Sesostris frater, II, 107 not. Sesostris iussu canales per Aegyptum fodiuntur, II, 108 not. Sesostris Aegyptum dividit, II, 109 not. Sesostris agriculturam promovet, II, 109 not. Sesostris Aethiopiam subigit, II, 110 not.
- Sestus*, urbs Chersonesi, IV, 143. VII, 32 not. VII, 33. a Graecis obsidetur, IX, 114 seqq. not. 115 not.
- Sethon*, Aegypti rex, Vulcani sacerdos, miram victoriam de Assyriis reportat; eius statua, II, 141 not.
- Sibiria*, IV, 25 not.
- Sicania*, olim nominata Sicilia, VII, 170 not.
- Sicas*, Cybernisci pater, VII, 98.
- Siciliam* Herodotus adiisse videtur navi advectus: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 431.
- Sicinnus*, Themistoclis filiorum paedagogus, ad Xerxem missus, VIII, 75 not. c. 110 not.
- Sicyon*, civitas Peloponnesi; eius tyrannus Clisthenes, V, 67 not. 68 not. tribus, V, 68 not. Sicyonii cum Lacedaemoniis Argolidem vastarunt, VI, 92. in acie Graec. ad Plataeas, IX, 28. ad Salam., VIII, 43.
- Sidon*, urbs Phoeniciae, II, 116. III, 136. Sidoniae naves in Xerxis classe praestantissimae, VII, 99. 100 not. 128.
- Sigeum*, oppidum ad Scamandrum, V, 65 not. Mitylenaeis eripuit Pisistratus, V, 94.
- Sigeum* promontor., IV, 38 not.
- Sigilla* Aegyptiorum, II, 38 not. lapide acuto insculpuntur, VII, 69. sigilla Babyloniorum, I, 195. cf. *Annulus*.

- Sigma* litera Persarum nomina omnia terminantur, I, 139 not. cf. c. 148. Vid. *Persae*.
- Sigynnae*, populus trans Istrum, V, 9 not. Sigynnarum appellatio quid apud alios notet, *ibid.* not.
- Silenus* ubinam captus fuerit, VIII, 138 not. Sileni Marsyae pellis in utrem formata ubi suspensa, VII, 26 not.
- Sillicypria* eorumque fructus pro oleo in lucernis, II, 94 not.
- Silphium*, IV, 169 not. 192. 158 not.
- Simiarum* magna copia ap. Gyzautes, a quibus comeduntur, IV, 194 not.
- Simonides* Ceus, V, 102. Leoprepis filius, VII, 228. ubi eius Epigramma in Leonidam; vid. nott. Epigramma aliud, V, 77 not. VIII, 5 not. VIII, 46 not. Simonidis fides Herodoto postponenda: not. ad IX, 28.
- Simulacrum* pistricis Croesi, I, 51. simulacra daemonum, VI, 69 not. simulacra sudantia, VII, 140 not. simulacra primum ab Aegyptiis diis consecrata, II, 4. simulacrum Isidis bubulis instructum cornibus, II, 41. Iovis arietina facie, c. 42 not. Pavis facie caprina, II, 46 not. Mercurii erecta pudenda habens, II, 51 not. Vulcani Pataicis Phoeniciis simile, III, 37 not. — Simulacra diis non statuunt Persae, I, 131 not. nec Scythae, nisi Marti, IV, 59 not. simulacrum deorum vincta aut ligata: not. ad I, 26. simulacrum ex pelvi ab Amasi factum et cur, II, 172. Conf. *Statuae*, *Imagines*.
- Sindi*, pop. ad Cimmerium Bosphorum, IV, 28 not. Sindica regio, IV, 86. coll. IV, 3 not.
- Sindon*, II, 86 not.
- Sindus*, oppidum Mygdoniae, VII, 123 not.
- Singus*, oppidum Sithoniae, VII, 122 not. *Singiticus* sinus, VII, 122 not.
- Sinope*, oppidum ad Pontum Euxinum, I, 76 not. II, 34. IV, 12 not.
- Sinus* Arabicus, II, 11. I, 1 not. Sinus Persicus, I, 1 not. vid. *Erythraeum*.
- Siphnus*, insula dives metallis, III, 57 not. a Samiis vastata, c. 58. Siphnii in classe Graecorum ad Salaminem, VIII, 46 not. 48.
- Sir Darja*: not. ad I, 202.
- Siris*, Italiae oppidum, Atheniensium, VIII, 62 not. Sirites fuit Damasus, VI, 127 not.
- Siris*, Paeoniae oppidum, V, 15 not. VIII, 115 not.
- Sirius* Aegypti., not. ad II, 67.
- Siromitres*, Oebazi f., Paricaniorum dux, VII, 68. Masistii pater, VII, 79.
- Siromus* Tyrius, Mapenis pater, VII, 98.
- Siromus* Cyprius, pater Chersidis, V, 104 not.
- Siropaeones* a Megabazo in Asiam abducti, V, 15 not.
- Sisamnes*, Hydarnis fil., Ariorum dux, VII, 65.
- Sisamnes*, Otanis pater, iudex regius a Cambyse excoriatus, V, 25 not.
- Sisimaces*, dux Pers., V, 121.
- Sisyrna*, genus penulae, VII, 67 not.
- Sitalcas*, rex Thracum, IV, 80. VII, 137 not.
- Sithonia* regio, VII, 122.
- Siuph*, urbs Aegypti, II, 172 not.
- Smaragdus* Polycratis, III, 41 not. vid. *Lapis*. Smaragdus, II, 44. not. in templo Herculis Tyrü, II, 44 not.
- Smerdis*, Cyri fil., a Cambyse fra-

- tre occiditur, III, 30 not. occisum Cambyses luget, III, 65.
- Smerdis Magnus**, cum fratre contra Cambysen insurgit, III, 61 not. seqq. regno potitus ex amputatis auribus non esse Cyri fil. arguitur, c. 69 seqq.
- Smerdomenes**, Otanis fil., dux copiarum Xerx., VII, 82. 121.
- Smila**, oppidum Pallenae, VII, 123.
- Smindyridas** Sybarita, unus ex proci filiae Clisthenis, VI, 127 not.
- Smiris** lapis, VII, 69 not.
- Smyrna**, a Colophonis condita, I, 16 not. 149 not. Aeolensium olim civitas, ab Ionibus occupata, I, 149 not. a Gyge oppugnata, I, 14. ab Alyatte capta, I, 16.
- Sogdi**, pop. Asiat., III, 93 not. eorum armatura, VII, 66.
- Sol**, dominus Massagetarum, I, 212. cui equos immolant, c. 216. VII, 114. Soli sacra faciunt Persae, I, 131 not. coll. VII, 40 not. 54 not. et Libyes Nomades, IV, 188.
- Sol** deus, II, 111 not. coll. II, 42 not. Solis mensa ap. Aethiopes, III, 18 not. Soli sacrae oves Apolloniae, IX, 93 not. Solem exsecrantur Atarantes, IV, 184 not. Sol Graecis futura significat, ex disciplina Magorum, VII, 37. Solem orientem venerantur Persae, VII, 223 not. Leprosi in Solem deliquisse creduntur apud Persas, I, 138 not. — Solis aurea imago in bovis capite Mycerini regis, II, 132 not. Sol pro mercede acceptus, VIII, 137. solis defectio, vid. *Eclipsis solis*. solis cursus quater mutatus, ex narratione Aegyptiorum, II, 142 not. sol (matutinus ardentissimus) apud Indos, III, 101. 104 not. sol Phoenicibus Libyam circumnavigantibus a dextra manu, IV, 42 not. sol aquam adtrahens, Nilo fl. annui incrementi causa, II, 25 not. sol telis Medorum obscuratus, VII, 226. Solis fons apud Ammonios, IV, 181 not. Solis urbs, vid. *Heliopolis*.
- Soleae** Boeotiae, I, 195.
- Soli** (*Σόλοι*), Cypri oppidum a Persis captum, V, 115. Solii, V, 110 not. 113 not.
- Soloeis**, promontorium Africae, II, 32 not. IV, 43 not.
- Solon**, legumlator Athen., I, 29 not. II, 177. Solonis iter, I, 29 not. Sardibus cum Croeso de fortuna humana disputat, I, 29—33. Solonis tempora et colloquia, I, 30 not. coll. II, 134 not. Philocyprum tyrannum carmine celebrat, V, 113 not. Solonis elegiae, V, 113 not.
- Solyi**, qui postea Milyae, I, 173 not.
- Solstitium** in Aegyptiorum anaglyphis indicatum, II, 19 not.
- Somnia** memorabilia: Astyagis, I, 107. 108. Croesi, I, 34. Cyri, I, 209. Cambysis, III, 30. filiae Polycratis, III, 124 not. Hippiae Pisistrati fil., VI, 107. Datis imperatoris, VI, 118. Xerxis, VII, 12. 14. idemque et Artabano visum, c. 17. 18. aliud Xerxis, VII, 19. somniis indulgent Persae, VII, 12. 19. somniorum natura, VII, 16. somniorum vis apud orientales, VII, 19 not. ex somniis in templo responsa dei petuntur apud Thebanos, VIII, 134 not. itidem in sepulcris maiorum apud Nasamones, IV, 172. somnia nulla vident Atlantes, IV, 184.
- Sophanes** Decelensis, IX, 73 not. Eurybaten Argivum in certamine singulari interfecit, VI, 92. IX, 75 not. ferream ancoram gestare so-

- litus ad Plataeas fortissime pugnat, IX, 74 not.
- Sophista* Herodoto nominatur Solon, I, 29 not. et Pythagoras, IV, 95 not. Sophistarum scholis usus Herodotus: Comment. §. 9. Vol. IV. p. 437.
- Sophocles* quando natus, Vol. II. p. 698. 706. Vol. IV. p. 417. Sophoclis locus in Antigona (905 seqq.) tractatur: not. ad III, 119 et Vol. II. p. 696 seq. 701 seqq. num Herodotus Sophocle usus sit: not. ad III, 119 et Vol. II. p. 697 seqq. 702 seqq.; carmen in Herodotum composuisse fertur: Vol. IV. p. 417 seq. Sophoclis et Herodoti amicitia: Vol. IV. p. 418. Sophoclis voces et sententiae similes Herodoteis: not. ad I, 2. 32. II, 35. IV, 129. III, 119 et Excurs. Vol. II. p. 696 seq. VII, 46. Conf. etiam Comment. §. 5. Vol. IV. p. 418. 472 et 473. Sophoclis sententia de fato ad Herodotum accedens: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 451. 453.
- Sorores* in matrimonium duxit Cambyses, III, 31 seq. not.
- Sorte* ducti magistratus, III, 80 not. VI, 109 not.; sorte ducunt athletae, V, 22 not.
- Sosicles* Corinthius: eius oratio de tyrannidis malis, V, 92. §. 1 not.
- Sosimenes*, Panaetii pater, VIII, 82.
- Sostratus* Aegineta, maximum ex mercibus lucrum fecit, IV, 152.
- Sous*, VIII, 130 not.
- Spaco* Medis canis appellatur, I, 110 not.
- Sparethra*: not. ad I, 205.
- Spargapises*, Tomyridis f., a Cyro captus se ipse interimit, I, 211 seqq.
- Spargapithes*, rex Agathyrsorum, IV, 78.
- Sparta et Spartani*, vid. *Lacedaemon*.
- Spasmi* medicina, hirci urina, IV, 187.
- Spercheus* amnis, VII, 198 not. 228.
- Sperthias* cum Bule se offert ad placandam iram Talthybbii, eorumque acta, VII, 134 not. 137.
- Sphendale* (Sphendalenses), oppidum Atticae, IX, 15 not.
- Sphinges* in Aegypto, II, 175 not. apud Borysthenitas, IV, 79 not. et. Excurs. XVI. Vol. I. p. 892 seqq. Sphinges ad Solem pertinent, *ibid.* p. 893 seq. Sphinges Graecorum, *ibid.* pag. 894 seqq. significatio, *ibid.* ipsa vox, p. 895 seq. cum Gryphis coniunguntur, IV, 152. Excurs. Vol. II. p. 694 seq.
- Spina* arbor: ex ea naves confectae apud Aegyptios, II, 96.
- Sponsa* ubi dotem concubitu quaerit, IV, 172.
- Spu* Scythis oculum significat, IV, 27 not.
- Spuere* apud Persas et alios vett. indecorum, I, 99 not.
- Stadium*, orgyia, cubitus, pes inter se comparantur, II, 149. stadia vulgaria, Olympica etc., II, 6 not. II, 7 not. II, 9 not. coll. IV, 85 not. V, 53 not. VIII, 8.
- Stagirus*, Graeca urbs, Macedoniae, VII, 115 not.
- Stannum* unde Graecis adferatur, III, 115 not.
- Stateres* Croesi, I, 54. Attici, III, 130 not. stateres aurei, VII, 28 not.
- Stathmi* (i. e. stationes regiae) itineris ab Epheso usque Susa enumerantur, V, 52 not. seq. VI, 119.
- Statua* aenea Iovis Olympiae, IX, 81. Neptuni Isthmii, *ibid.* statua rostrum navis manu tenens Del-

- phis dedicata, VIII, 121. statuæ multae Olympiae dedicatae a Micytho, VII, 170. statuæ perma-
gnae ante Vulcani templum Memphi erectae, II, 110. duae, Aestas et Hiems Rhampsiniti, II, 121. statuæ lignae Mycerini regis, II, 130 seq. — Darii equestris cum inscr., III, 88. Sethonis Aegypti regis, II, 141. Alexandri aurea, VIII, 121. — statua Veneris Cyren., II, 181. Minervae inaurata et duae lapideae Lindi, II, 181. Amasidis lignae Sami, *ibid.* Damiae et Auxesiae ex olea, V, 82 not. Conf. *Simulacrum, Imagines.*
- Statura*, vid. *Homo*.
- Stellae* aureae tres Aeginetarum Delphis, VIII, 122 not.
- Stemmata*: Mermnadarum familiae, I, 7. Achaemenidarum, VII, 11. Macedoniae regum, genere Argivorum, VIII, 139 not. coll. c. 137. Eurysthenidarum familiae Spart., VII, 204 not. alterius regiae familiae, scil. Proclidarum, VIII, 131. cf. VI, 52. Periclis ex Alcmæonidarum familia, VI, 131. coll. c. 130 *extremo*. vid. *Miltiades*. *stemmata* numerandi ratio, I, 91 not. VIII, 137 not.
- Stentoris* lacus in Thracia, VII, 58 not.
- Stenyclerus*, oppidum Messeniae, IX, 64 not.
- Sternutamenta* inter auguria habentur, VI, 107 not.
- Stesagoras*, Cimonis pater, VI, 34. 103. in prytaneo occisus, VI, 38 not.
- Stesenor*, tyrannus Curii, V, 113.
- Stesichorus* poëta, not. ad II, 113. 119 (de Helena).
- Stesilaus*, Thrasyilai fil., VI, 114.
- Stigmata* non habere Thracibus ignobile, V, 6 not. *stigmata* regia Thebanis inusta, VII, 233 not.
- Stoma* Ponti, IV, 83 not. 86 not.
- Storax*, III, 107 not.
- Strattis*, Chiorum tyrannus, IV, 138 not. coniuratio in eum detecta, VIII, 132.
- Struchates*, pop. Mediae, I, 101 not.
- Struthiones* in Africa, IV, 175 not. IV, 192. eorum pelles pro scutis gestant Macae, IV, 175 not.
- Stryme*, Brianticae oppidum, Thasiorum, VII, 103 not. 109.
- Strymon*, fl. Macedoniae, I, 64. V, 1 not. 13. 23. VII, 24. 113. eius fontes, VIII, 115.
- Strymonias* ventus, VIII, 118 not.
- Strymonii*, qui postea Thraces, VII, 75.
- Stymphalis* lacus, VI, 76 not. urbs *ibid.*
- Styracis* usus ad thus legendum, III, 107 not.
- Styrenses*, VIII, 1 not. gens Dryopica, VIII, 46. in classe Graec., VIII, 1 not. ad Plataeas, IX, 28. eorum ins., Aegilia, VI, 107.
- Styx*, fons Arcadiae, VI, 74 not. per eius aquam iuratur, VI, 74 not.
- Suboles* numerosa patribus laudi ap. Persas, I, 136.
- Subulci* apud Aegyptios contemnuntur, II, 47 not. II, 164 not.
- Successio* in regnum, III, 2. VI, 65. V, 42. VI, 52. VII, 3.
- Sudant* statuæ deorum: not. ad VII, 140.
- Sudatoriae* cellae apud Scythas, Graecos, IV, 75 not.
- Suidae* locus de Herodoto: Vol. IV. pag. 400 seq.
- Sunium*, promontorium Atticae, VI, 87. 115. cf. IV, 99 not. ubi angulus Suniacus, vid. adn.
- Supplices* non prodendi, I, 159. cf.

- IX, 76. supplices olivae ramos gestant, VII, 141 not.
- Supplicium* barathri apud Athenienses, VII, 133 not.
- Supplicium* crucis, vid. *Crux*. pali, III, 132 not. I, 128. III, 159. IX, 78 not. *supplicium* excoriationis, V, 25 not. *supplicium* lapidationis, V, 38. 67 not. IX, 5. *supplicium* tabulae, cui quis affigitur: VII, 33 not. *supplicium* capitis abscissi: VII, 35 not. 238. VIII, 90. 118. *supplicium* vivi in terram defodiendi, VII, 114 not. III, 35 not. *supplicium* excoecationis, VIII, 116 not.
- Sus* animal spurcum apud Aegyptios immolatur Lunae et Baccho, II, 47 not. sues non alunt Nomades Libyes, IV, 186 not. nec Scythae, IV, 63. cf. adn. ad II, 45. sues semen sparsum inculcant apud Aegyptios, II, 14 adn. sues in Aegyptiorum sacris, not. ad II, 48 sues aversantur Aegyptii alique populi, II, 47 not. IV, 186 not.
- Susa*, urbs in Cissiorum regione (situs et nomen), III, 70 not. III, 91 not. IV, 91. regia sedes, I, 188. IV, 83. V, 49 not. 52. VII, 239. *Susa Memnonia*, V, 53 not. 54. VII, 151. Susorum arx regia, III, 68 not. V, 53 not.
- Syagrus*, legatus Laced. ad Gelonem, VII, 153 not. 159.
- Sybaris*, Italiae urbs florentissima, VI, 127 not. a Crotoniatis et Dorieo capta, V, 44 seq. VI, 21.
- Sycomorus* (ficus), II, 86 not.
- Syene*, urbs Thebaidos, II, 28 not.
- Syenita* (lapis), not. ad II, 127.
- Syennesis*, rex Cilicum, I, 74 not. (ubi de ipso nomine) V, 118. dux in classe Xerxis, VII, 98 not.
- Syleus* campus, VII, 115 not.
- Syloson*, Aeacis fil., a Polycrate fratre Samo eiectus, III, 39. in Aegypto militans, Dario pallium dono dedit, c. 139 seq. in Sami imperium a Dario restituitur, c. 141—149 not.
- Syme* insula, I, 174 not.
- Syracusae*, urbs Siciliae, VII, 155 seqq. vid. *Gelon*.
- Syrgis*, fl. Scythiae, in Maeotidem influit, IV, 123 not.
- Syria* Aegypto contermina, II, 12. 116. III, 5. *Syriae* nomen latius patens, I, 72 not. II, 116 not. II, 158. 159 not. III, 5 not. VII, 140. *Syria Palaestina*, I, 105 not. II, 104 not. III, 91 not. IV, 39. VII, 89.
- Syri*, s. *Syrii*, iidem qui Cappadoces, a Croeso subiguntur, I, 6 not. 72 not. 76. cf. c. 6. III, 90. V, 49. VII, 72. *Syri* sunt iidem qui Cappadoces, II, 104 not. III, 90 not. VII, 72 not. *Syri* pudenda circumcidunt, II, 104 not. *Syri Palaestinienses*, I, 105 not. III, 5 not. III, 91 not.
- Syrii*, iidem qui Assyrii, VII, 63 not. II, 159 not.
- Syrmia*, II, 88 not.
- Syrtes*, II, 32. 150 not. IV, 169 not.
- Syssitia* Spartanorum, I, 65 not. VI, 57 not.

T.

- Tabalus*, Sardibus praefectus, I, 154 seqq.
- Tabellarii* in Persarum imperio, III, 126 not. VIII, 98 not.
- Tabiti*, Scythis Vesta, IV, 59 not.
- Tabulae* geographicae, IV, 36. V, 49. cf. *Pictura*. tabulae, quibus malefici affiguntur, VII, 33 not. tabulae fundorum apud Aegyptios, II, 109 not.
- Tachompso*, ins. Nili, II, 29 not.

- Taenarum*, promont. Laconiae, I, 23. 24 not. VII, 168.
- Talaus*, Adrasti pater, V, 67.
- Talentum* (pondus), I, 50 not. Babylon. et Euboicum, III, 89 not. III, 95 not. talentum Atticum, III, 131 not. VII, 36 not. coll. II, 180. talentum Aegineticum, II, 180 not.
- Talorum* ludi inventores Lydi, I, 94 not.
- Talthybius*: eius templum Spartae, VII, 134 not. Talthybii ira in Lacedaemonios ob legatos violatos, c. 134 not. 137.
- Talthybiadarum* privilegium, VII, 134. cf. VI, 60.
- Tamynae*, oppidum Euboeae, VI, 101 not.
- Tanagra*, oppidum Boeotiae, V, 57 not. IX, 15 not. et 43. Tanagraei Thebanorum vicini, V, 79.
- Tanagricus* tractus, V, 57 not. pugna ad Tanagram commissa, IX, 35 not.
- Tanais* fl., Europam terminat, IV, 45 not. IV, 57 not. in Maeotidem lacum se exonerat, IV, 20. 21. 100. 123. Maeoticus fluvius nominatur, IV, 45 not.; de fontibus vid. not. ad IV, 57.
- Tanitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.
- Taniticum* Nili ostium: Excurs. ad II, 17. Vol. I. p. 851. 853.
- Taphrae* apud Scythas, IV, 3 not.
- Taracus* (rex Aegypti), II, 141 not.
- Tarentum*, urbs Italiae, I, 24. III, 138. IV, 99. Tarentini, III, 138. ingentem cladem passi, VII, 170.
- Tarentinorum* rex, III, 136. Tarentini amici Cnidiorum, III, 138.
- Targitaus*, et eius tres filii, Scytharum progenitores, IV, 5 not.
- Taricheae* Pelusiacaе, Aegypti, II, 15 not. Taricheae ad Canobicum Nili ostium, II, 113 not.
- Taricheutae* Aegypti, II, 86 not. II, 89 not.
- Tartessus*, urbs Iberiae, I, 163 not. IV, 152 not. ex Tartesso Colaeus Samius magnas divitias retulit, IV, 152 not. — Tartessiae mustelae, IV, 192. — Tartessiorum rex, Arganthonius, I, 163.
- Taucheira*, oppidum Barcaeae, IV, 171 not.
- Tauri* inhospitales peregrinos sacrificant, IV, 103 not. Iphigeniam colunt, IV, 103 not. Taurica gens, IV, 99. 103 not. Taurici montes, IV, 3. Taurica regio, IV, 20. 99 not.
- Tauromenium*, VII, 154 not.
- Taurus* Neptuno mactatur, VI, 76 not. significat. tesserar., IV, 163 not.
- Taxacis*, rex Scyth., IV, 120.
- Taygetus*, mons Laconicae, IV, 145 not.
- Tearus*, fl. Thraciae: eius fontes partim calidi, partim frigidi, IV, 90 not. cippus ei a Dario erectus, IV, 91 not.
- Teaspes*, Sataspis pater, IV, 43, et Pharandatis, VII, 79. IX, 76 not.
- Tegea*, oppidum Arcad., I, 65. 67. (agri fertilitas). VI, 105. VII, 170.
- Tegeatae*, Spartanis infensi, I, 65 not. IX, 25 not. 28 not. 37. et Argivi cum Lacedaemoniis bellum gerunt, IX, 35 not. Tegeatae postea Lacedaemoniis adiuncti pugnant: not. ad IX, 26., iterum deinde disiuncti: not. ad IX, 35. Tegeatae ad Thermopylas, VII, 202. cum Atheniensibus de altero cornu altercantur, IX, 26. ad Plataeas fortiter pugnant, IX, 70. — Tegeae exul mortuus Leotychides, VI, 72.
- Teii* Abdera in Thracia condunt,

- I, 168. Teii in Ionum classe ad Miletum, VI, 8.
- Teispes*, Achaemenis filius, VII, 11 not.
- Telamon* heros, VIII, 64 not.
- Teleboae*, V, 59 not.
- Telecles*, pater Theodori Samii, III, 41 not.
- Teleclus*, fil. Archelai, Spartae rex, VII, 204.
- Teleontes*, Vol. III. pag. 799 seqq. 804.
- Telesarchus* Samius, III, 143.
- Telesilla*, Argiva mulier et poëtria: not. ad VI, 77.
- Telines*, progenitor Gelonis, hierophanta: eius gesta, VII, 153.
- Telliadae*, vatum familia, IX, 37. cf. not. ad c. 33.
- Tellias* Eliensis, vates Phocensium, VIII, 27 not.
- Tellus* Atheniensis, beatus a Solone praedicatus, I, 30 not.
- Tellus*, Scytharum dea, Apia nominata, IV, 59. vid. *Terra*.
- Telmessus* urbs, I, 78 not. *Telmessenses* haruspices, I, 78 not.
- Telonium* ab Atticis contra Aeginetas institutum, V, 88 not.
- Telus*, ins. contra Triopium sita, VII, 153 not.
- Telys*, rex Sybar., V, 44 not.
- Temenus* Argivus, progenitor regum Macedoniae, VIII, 137 seqq.
- Temnus* insula, Aeolensium, I, 149 not.
- Tempe*, vallis Thessaliae, VII, 128 not. 173 not.
- Templum*, vid. *Aedes*, *Delubrum*.
- Templa* aliquot memorabilia: Iovis Carii templum Mysis et Lydis commune, I, 171. Iovis Olympii Pisae, II, 7 not. Iovis Beli Babylonicum cum turri praealta et aede inferna, I, 181 not. 183. Iovis Ammonii, IV, 181 not. Iovis Thebani in Aegypto, I, 182. II, 56. Iovis sub fago conditum, II, 56. vid. *Delubrum*. templum Iovis Urii, IV, 87 not. coll. 85. templum Dianae Ephesiae, I, 26 not. templum Amphiarai apud Thebanos, VIII, 134. Androcra- tis herois, IX, 25. Aeaci Athenis, V, 89. Apollinis Triopii Doriensium civitatibus commune, I, 144. Apollinis Ptoi Thebanorum, VIII, 135 not. Bacchi prope Byzant., IV, 87. Cereris Borysthenitarum, IV, 53. Cybeles Sardibus, V, 102. templum Delphicum flammis consumptum, I, 50 not. magnifice ab Alcmaeonidis exstructum, V, 62 not. cf. II, 180. templum Minervae in arce Athen., V, 72 not. 77. templum Cereris Athenis, V, 77 not. in Paro, VI, 134. Dianae templum magnificum Bubasti, II, 138 not. Furiarum Laii et Oedipodis Spartae, IV, 149. in oppido Mycale, IX, 97 not. — Hellenium templum Naucrati, II, 178. Herculis vetustissimum Tyri, unde derivatum Thasium, II, 44 not. Panionium, I, 143. templ. Lato- nae Buto, ubi aedes monolitha, II, 155. cf. c. 175. Minervae Sai, II, 175. Aleae Minervae Tegeae, I, 66 not. IX, 70. Minervae Pal- lenidis Marathone, I, 62. Prote- silai, VII, 33. IX, 116 not. Pot- niarum (Furiarum), IX, 97 not. Veneris Coelestis Ascalone; inde illud in Cypro et Cytheris deri- vatum, I, 105. templum Iunonis prope Argos, I, 31 not. VI, 81 not. 82; in Samo omnium maxi- mum, I, 70. II, 148. III, 60 not. vid. *Heraeum*. templum Vulcani in Aegypto mirandis propylaeis exstructum, II, 136 not. II, 176. — templum in arce Athen. Dori-

- ensibus intrare nefas, V, 72. —
 Tempia diis non erigunt Persae,
 I, 131, nec Scythae, IV, 59. Ae-
 gyptiorum templa, II, 155 not.
 templa funibus alligata, I, 26 not.
 templa Graecorum incensa a Per-
 sis, V, 102 not. VI, 9 not. VIII,
 109 not.
- Temtsah*, vid. *Amsah*.
- Tenedus* ins., Aeolensium, I, 151.
 capta a Persis, VI, 31.
- Tenus*, ins. prope Delum, IV, 33
 not. VI, 97. cf. *Temnus*. *Tenius*
Panaetius, VIII, 82 not.
- Teos*, oppidum Lydiae, Ionum, I,
 142 not. II, 178. ab Harpago ca-
 ptum, I, 168.
- Teras*, IV, 80. Thrax, Sitalcae pa-
 ter, VII, 137. cf. not. ad IV, 80.
- Terillus*, Himerae tyrannus, VII,
 165.
- Termerium* (*Termerensis Histiae-*
us), V, 37 not.
- Termilae*, origine Cretes, Lyciam
 occupant, VII, 92. cf. I, 173 not.
- Terrae* universae descriptio ex
 mente Herodoti, IV, 36—45 not.
 cf. II, 16. terrae partes tres:
 not. ad II, 16. 17. IV, 42 not.
 45 not. terrae incolae extremi, se-
 ptemtrionem versus, IV, 13 seqq.
 versus occidentem, II, 33. IV, 49.
 — *Terrae* motu Thessaliae mon-
 tes dirupti, VII, 129 not. Vid.
lacus ibique add. terrae motus
 Scythis prodigium, IV, 28. ter-
 rae motu tremuit Delus, VI, 98
 not. terra signatoria, II, 38 not.
 terram et aquam poscere et da-
 re, IV, 126 not. V, 17 not. 73.
 VI, 48. VI, 94. VII, 32. 131. 138.
 233. VIII, 46. — Terra nulla om-
 nia suppeditat, I, 32.
- Terra dea*, Iovis uxor, apud Scy-
 thas, IV, 59 not. Terrae sacra
 faciunt Persae, I, 131 not.
- Tessera* militibus data, IX, 98. —
Tesserarum ludus a Lydis inven-
 tus, I, 94 not.
- Tethronium*, opp. Phocidis, VIII, 33
 not.
- Tetragonon* in Apide, III, 28 not.
 et Excurs. Vol. II. p. 672.
- Tetramnestus* Sidonius, VII, 98.
- Teucris* olim expeditionem in Euro-
 pam susceperunt, VII, 20. 75 not.
 priscorum Teucrorum reliquiae
 Gergithae, V, 122. VII, 43. —
 Teucrorum coloni, Paeones, V,
 13. Maxyes, IV, 191.
- Teuthrania*, II, 10 not.
- Textura* apud Babylonios, I, 195
 not. apud Aegyptios, II, 35 not.
 cf. III, 47. figurae vestimentis
 intextae, I, 203. amiculum varie-
 gatum texuit Amestris, IX, 109.
 texturae notio symbolica, II, 122
 not. texturam mulieres faciunt,
 II, 35 not.
- Thales* Milesius, origine Phoenix,
 I, 170. solis defectum praedixit,
 I, 74 not. Croesi copias Halyn
 transducit, c. 75. salutare Ioni-
 bus consilium dat, I, 170. Tha-
 letis sententia de ventis etesiis
 Nili incrementum efficientibus,
 II, 20 not.
- Thamanai*, pop. Asiat., III, 93 not.
 117.
- Thamasius*, Sandocis pater, VII,
 194.
- Thamimasadas*, Neptunus apud Scy-
 thas, IV, 59 not.
- Thannyras*, Inari Afri fil., III, 15.
- Thasus*, ins., VI, 46 not. a Phoeni-
 cibus condita, II, 44. nomen a
 Thaso Phoenice, VI, 47. Tha-
 siorum civitates in continente,
 VII, 118. in his Stryme, c. 108.
 auri metalla, VI, 46 not. 47 not.
 — Thasus ab Histiaeo frustra

- oppugnata, VI, 28. Thasii Persis subiecti, VI, 44 not. defectionis insimulati muros diruere iussi, c. 46. Thasius Hercules, II, 44 not.
- Theano*, I, 31 not.
- Theasides* Spart., VI, 85.
- Thebae* Aegyptiae, II, 3. 9 not. 15 not. Thebae prius cultae, II, 15 not. nomen, II, 15 not. cur Herodotus de Thebis tacet, not. ad II, 15. Thebae, vel Thebais, olim universa Aegyptus, II, 15 not. Thebis pluisse, maximam prodigium, III, 10. ibi Iovis templum, I, 182. II, 42. 56. IV, 181. et oraculum, II, 54 seq. 83. — Thebana praefectura, II, 4 not. II, 42. 166 not.
- Thebae*, urbs Boeotiae, I, 52. ubi templum et oraculum Ismenii Apollinis, *ibid.* VIII, 134 not. Amphiaraei oraculum, *ibid.* cf. I, 46. 49. — Thebani cum Atheniensibus bellum gerunt, V, 79 seq. coll. c. 74 et 77. Plataeensibus infensi, VI, 108. Thebani in Thermopylis, VII, 202. 205 not. Persis se dedunt; iis regia stigmata inuruntur, c. 233. Thebani cum Persis arma iungunt, IX, 31. 41. fortiter pugnant ad Plataeas, c. 67 not. a Graecis obsidione pressi Medicarum partium patronos tradunt, IX, 86—88. Thebae et Orchomenus, IX, 16 not. — Thebis recitavisse videtur Herodotus: Vol. IV. pag. 416.
- Thebais* (carmen cyclicum) in not. ad IV, 32.
- Thebais* (de superiori Aegypto), II, 15. 28 not.
- Thebe*, Asopi filia, V, 80.
- Thebes* campus (Θήβης πεδίον), in Asia, VII, 42 not.
- Themis*, dea, II, 50 not.
- Themiscyra*, oppidum Cappad. ad Thermodontem fl., IV, 86 not.
- Themison* Theraeus, IV, 154 not.
- Themistocles*, Neoclis fil.: Themistoclis genus et origo, VII, 143 not. Themistoclis filii filiaeve, VIII, 75 not. calliditas sive prudentia, VIII, 109 not. Atheniensibus persuadet, ut publicis pecuniis na- ves aedificent, VII, 144 not. Atheniensium dux in Thessalia, c. 173. murum ligneum na- ves interpretatur, cap. 143. ad Artemisium corrumpit Graecorum duces, ut maneant, VIII, 4 not. seq. Iones ad defectionem sollicitat, c. 19. 22 not. Eurybiadi persuadet, ut cum classe ad Salaminem maneat, c. 56. 59 not. seqq. per legatum Xerxem de classe Graec. cingenda monet, c. 74 seq. Aristidem, sibi non amicum, nuncium adferentem, in consilium Graec. introducit, c. 79—82. Athenienses ad pugnam hortatur, cap. 83. iterum nuncium ad Xerxem mittit et clam agit cum rege Persarum, cap. 108. 109 not. 110. ab insularis clam pecunias exigit, c. 111. 112 not. seq. Graecorum peritissimus secundum virtutis praemium fert, c. 123 seq. Lacedaemone praecipue honoratus ob- trectatori scite respondet, c. 124 seq. not. *Oratio pri-pyrenensis*.
- Theocydes*, pater Dicaei, VIII, 65.
- Theodorus* Samius, artifex clarissimus, I, 51 not. III, 41 not.
- Theodorus*, frater Herodoti, Comm. §. 2. (Vol. IV. p. 404).
- Theogoniam* canit magus in Persarum sacrificiis, I, 132 not. theogoniam condiderunt Graecis Homerus et Hesiodus, II, 53 not.

- Vid. Excurs. VII. Vol. I. p. 855 seqq. 858.
- Theomestor* (Androdamantis fil., Sami tyrannus a Persis constitutus), VIII, 85 not. IX, 90.
- Theophaniorum* festum apud Delphos, I, 51 not.
- Theopompus*, rex Spart., VIII, 131.
- Theopompi* historici epitome Herodoti: Comm. §. 13. 15. Vol. IV. p. 473. 477.
- Theoris* Attica, VI, 87 not.
- Theoxenia*, apud Grascos, I, 51 not. I, 172 not.
- Thera*, ins. olim Calliste, IV, 147 not. nominata, a Phoenicibus condita, IV, 147 not. postea a Thera Spartano nomen invenit, c. 148 seq. Theraei, sterilitate pressi, in Plateam ins. navigant, in Libya Cyrenen condunt, IV, 150 not. seqq. 156 not. Therae rex, sacra, IV, 150 not.
- Therambus*, oppidum Pallenae, VII, 123 not.
- Therapne*, oppidum Lacon., VI, 61.
- Theras* (Cadmeus): eius genus, IV, 147 not. 148. conf. *Thera*.
- Therma*, oppidum Mygdoniae, VII, 121 not. 127. 179 not. 183. Thermaeus sinus, VII, 121 not. VIII, 127.
- Thermodon*, fl. Cappadociae, II, 104 not. IV, 86 not. IX, 27 not.
- Thermodon*, fl. Boeotiae, IV, 110. IX, 43 not.
- Thermopylae*, VII, 176 not. ab accolis nude Pylae nominatae, VII, 201. coll. 176 not. tota regio nunc valde mutata: vid. not. ad VII, 176. Thermopylarum fauces describuntur, c. 175. 176 not. Thermopylarum fontes calidi, VII, 176 not. Thermopylarum munimenta, VII, 176 not. ad Thermop. usque salvus venit Xerxis exercitus, c. 184. 186. pugna ad Thermop., VII, 223 seq. collis, ubi leo, VII, 225 not.
- Theron*, Agrigentinorum regulus, cum Gelone 165 seq. no
- Thersander*, I tesionis, pr VI, 52.
- Thersander* O
eventu in
vit, IX, 16.
- Theseus* Helenam Aphidnas deportavit, IX, 72 not.
- Thesmophoria* Cereris sacra, II, 60 not. 171 not. Ephesi mulieres noctu celebrant, VI, 16 not.
- Thespieae*, oppidum Boeotiae, VIII, 50.—Thespienses, V, 79. in Thermopylis, VII, 202. cum Leonida occumbunt, cap. 226. cf. 222. epigramma in eos, VII, 228 not. eorum urbs incensa, VIII, 50. superstites ad Plataeas pugnant, IX, 30. Thespiensibus civibus adscribitur Sicinnus, VIII, 75.
- Thesprotia*, II, 56 not. VIII, 47. ex ea Thessali venerunt, VII, 176 not. ibi oraculum per mortuorum evocationem, V, 92. §. 7 not.
- Thessalia* (*Θεσσαλία*), I, 57. VII, 176 not. *Θεσσαλίη* describitur, VII, 128 not. V, 63 not. *Thessalia* olim aquis oblecta, VII, 129 not. Vid. *Lacus*. Thessaliae amnes, VII, 129 not. Thessalici equi praestantissimi, VII, 196 not. inde Thessalia equitatu praestans: not. ad V, 63. Thessalorum equitum strages, V, 64 not. Thessali cum Phocensibus perpetuum bellum gesserunt, VII, 176. VIII, 27 not. 29, necessitate coacti cum Persis faciunt, VII, 172—174. cf. c. 130. Xerxem in

- Phocidem ducunt, VIII, 30 seqq. Thessali in acie Persarum ad Plataeas, IX, 31. Thessalis Artabazus e pugna profugiens verba dat, IX, 89. Thessaliae reges Aleuadae, VII, 6 not. 30.
- Thessalus*, socius Doriei, V, 46 not.
- Thestes* fons Libyae, IV, 159. 158 not.
- Thetidi* sacrificant Magi, VII, 191.
- Thmuitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.
- Thoas* in Lemno occisus, VI, 138 not.
- Thoës* ferae in Libya, IV, 192 not.
- Thonis*, praefectus Canobici ostii, II, 114 not.
- Thoraces* linei Amasidis regis, II, 182. III, 47 not. thorax Masistil, IX, 22 not. thoraces Aegyptiacos adoptarunt Persae, I, 135.
- Thorax* Larissaens, IX, 1 not. 58.
- Thoricus*, pagus Atticae, IV, 99 not.
- Thornax*, mons Lacon., I, 69 not.
- Thracia*, I, 168. IV, 99. VI, 33. Thracia Herodoti qualis, V, 3 not. coll. V, 9. Thraciae castella, VI, 33 not. in Thracia frigus olim maius, VII, 75 not. Thracium mare, VII, 176 not. Thraciam ipse Herodotus invisit: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 429. Thraces, numerosa gens, in multos populos divisa, V, 3 not. seq. cf. IV, 93. VII, 110. VIII, 116. eorum mores, V, 6. dii, c. 7. sepultura, c. 8. eorum vestimenta ex cannabi, IV, 74. immortalitatis fides, V, 4 not. — Thraces olim a Sesostri subacti, II, 103. Thraces alii Dario sese dedunt; vi subiguntur Getae, IV, 93. Thraciam totam subigit Megabazus, V, 2. Thraces cum Xerxe militant, VII, 185. circa Strymonem habitantes Iovis currum subripiunt, VIII, 115. in Artabazi exercitum impetum faciunt, IX, 89. — cf. *Getae*, *Bisaltae*, etc.
- Thraces* Asiam incolentes, Thyni et Bithyni (cf. VII, 75.) a Croeso subiguntur, I, 28 not. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 75 seq.
- Thrasybulus*, tyrannus Milesiorum, pacem componit cum Alyatte, I, 20—22. Periandro quomodo consilium significavit, V, 92. §. 6 not.
- Thrasycles*, pater Lamponis, IX, 90.
- Thrasydeus* Aleuades, IX, 58.
- Thrasylaus*, pater Stesilai, VI, 114 not.
- Thriasius* campus Atticae, VIII, 65. not. IX, 7.
- Thucydides* puer Herodoto opus suum praelegenti praesens, Comment. §. 4. (Vol. IV. p. 407 seqq. 411). Thucydides Herodotum non tangit, VI, 57 not. Thucydides et Herodotus sibi non cogniti neque alter alterius opus novit, VI, 57 not. VII, 20 not. IX, 53 not. Commentat. §. 4. Vol. IV. p. 411 seq. Thucydides Herodoti orationem haud imitatus est: Comment. §. 4. Vol. IV. pag. 412. eius oratio cum Herodotea comparata, Comm. §. 15. Thucydides metalla in Thracia possedit, VI, 46 not.
- Thuoris*, not. ad II, 112.
- Thurii* conditi IV, 44 not. Comment. §. 5. Vol. IV. p. 417. Thuriis discedit Herodotus ibique in opere suo perscribendo versatur: Comment. §. 4. 5. Vol. IV. p. 408 seq. 417 seqq. 420 seq. Thuriis moritur Herodotus, qui inde vel *Thurius* vocatur: Vol. IV. p. 421.
- Thus* ubi et quomodo colligatur, III, 107 not.

- Thyiae*, Cephissi filiae, fanum, VII, 178 not.
- Thyni* a Croeso subacti, I, 28.
- Thynni* pisces, I, 62 not.
- Thyrea*, oppidum Argolidis, VI, 76. de eo contendunt Spartani et Argivi, I, 82 not.
- Thyssagetae*, pop. Europae septentr., IV, 22 not. 123.
- Thyssus*, oppidum in Atho monte, VII, 22 not.
- Tiarae* Persarum, I, 132 not. III, 12 not. V, 49 not. VII, 61 not. tiarâ auro intextâ Abderitas donat Xerxes, VIII, 129 not.
- Tiarantus*, fl. Scyth., IV, 48 not.
- Tibareni*, pop. Asiat., III, 94 not. eorum armatura, VII, 78.
- Tibiae* ap. Lydos, I, 17 not. tibia in Osiridis festis, II, 48 not. II, 60 not.
- Tibisis*, fl. Scythiae, IV, 49 not.
- Tigranes*, Achaemenides, Medorum dux, VII, 62. Pers. exercitui ad Mycalen praeest, IX, 96. cf. c. 102 not.
- Tigris* Gyndem fl. excipit, V, 52 not. I, 189. Armeniam perfluit, in mare rubrum infunditur, I, 189. VI, 20. tres Armeniae fl. huius nominis, V, 52 not.
- Tilones* pisces, V, 16 not.
- Timaeus* Locrus: Prooem. nott. (Vol. I. p. 3.)
- Timagenides* Theban., IX, 38. 86 seq.
- Timagoras*, Timonactis pater, VII, 98.
- Timander*, Asopodori pater, IX, 69.
- Timareta*, sacerdos Dodonaea, II, 55.
- Timesitheus* Delphensis, V, 72.
- Timesius* Clazomenius, Abderam condidit, I, 168 not.
- Timnas*, Ariaphitis tutor, Scythia, IV, 76.
- Timo*, inferarum dearum ministra, Parum Miltiadi prodit, VI, 134. 135.
- Timodemus* Belbinita, VIII, 125.
- Timon*, Androbuli fil., Delphensis, VII, 141.
- Timonax*, Timagorae fil., VII, 98.
- Timoxenus*, Scionaeorum dux, VIII, 128 not.
- Tiryns*, et Tirynthius ager, Argolidis, VI, 76 not. 77. 83. Tirynthii in acie Graeco. ad Plataeas, IX, 28. Tirynthios piscatores cepit Aneristus Spartanus, VII, 137.
- Tisamenus*, Antiochi fil., vates, Eleus, Spartanus civis factus, IX, 33—35 not.
- Tisamenus*, Thersandri fil., Spartanus, IV, 147. VI, 52.
- Tisander*, Isagorae pater, V, 66.
- Tisander*, Hippoclidis pater, VI, 127 not. 129.
- Tisias*, Lysagorae pater, VI, 133.
- Titacus* Aphidnaeus, IX, 73 not.
- Tithaeus*, Datis fil., equitatu praefectus, VII, 88.
- Tithorea*, Parnassi vertex, VIII, 32 not.
- Titormus* Aetolus, frater Malae, VI, 127 not.
- Tmolus*, Lydiae mons, ad Sardes, I, 84 not. auri ramenta profert, I, 93 not. V, 101 not.
- Tombuctu* urbs, II, 32 not.
- Tomyris*, Massagetarum regina, Cyrum Araxem traicere sinit, I, 205 not. seqq. filium dolo captum repetit, cap. 212. in Cyri cadaver saevit, c. 214 not.
- Tondere* caput in luctu, IX, 24 not.
- Tonitrua* in Xerxis exercitum ingruunt, VII, 42. adv. tonitrua sagittas emittunt Thraces, IV, 94.
- Torone*, oppidum Sithoniae, VII, 22 not. 122 not. Toronaeum promontorium, VII, 122 not.
- Trachae* Chersonesus, IV, 99.

- Trachis*, oppidum agri Maliensis, VII, 199 not. 201. 203. *Trachinia*, VIII, 31 not. *Trachinii*, VII, 175. 176 not. *Trachiniae petrae*, VII, 198 not.
- Tragici* chori calamitates Adrasti celebrantes, Baccho attributi, V, 67. et Vol. III. p. 806 seqq.
- Tragoediae Graecae* origines, Vol. III. p. 807.
- Transylvania*: vid. nott. ad IV, 104.
- Trapezus*, Arcadiae oppidum, VI, 127 not.
- Traspies*, Scythae, IV, 6 not.
- Trausi*, pop. Thraciae, V, 4 not. de natis et de mortuis quid sentiant: *ibid.*
- Traus*, fl. Thraciae, in Bistonidem lacum influit, VII, 109 not.
- Triacadae* Spartanorum, I, 65 not.
- Tria capita*, locus in Cithaerone monte, IX, 39 not.
- Triballicus campus*, Thraciae, IV, 49 not.
- Tributum* (Grundsteuer), VI, 42 not. tributum Ionicis civitatibus impositum et ordinatum: VI, 42. et Vol. III. p. 809 seqq.
- Tribuum* nomina mutata Sicyone, V, 68. tribus Athen. auctae, V, 66 not. 69. VI, 131 not. tribus Atticae quattuor, VI, 111 not. V, 66. Excurs. Vol. III. p. 799 seqq. tribus Doricae, not. ad V, 68.
- Trieterides* in Bacchi honorem, IV, 108 not.
- Trifolium* apud Persas, I, 132 not.
- Trigonon* in Apide, III, 28 not. Excurs. Vol. II. p. 671 seqq.
- Triopium*, Cnidiorum ditio, I, 174 not. Triopici Apollinis templum, I, 144 not. — Triopium promontor., I, 144 not. 174 not. IV, 38 not.
- Triphylia*, IV, 148 not.
- Tripodes* veterum, I, 92 not. 144. V, 59 not. Tripodes Apollini sacri, IV, 179 not. V, 59 not. *Tripus aureus Croesi* Thebis, I, 92 not. tripus Delphis a Graecis dedicatus, VIII, 82 not. IX, 81 not. tripus aeneus ad Tritonidem lacum, IV, 179. tripodes in Aoplinis templo Thebis, V, 59 not. 61. I, 92 not.
- Triremes* repletae ducentis viris: not. ad III, 13.
- Tritaeenses* (Tritaea), Achaeorum civitas, I, 145 not.
- Tritantaechmes*, Artabani fil., pedestri exercitui praefectus, VII, 82. 121. eius nobilis sententia, VIII, 26 not.
- Tritantaechmes*, Artabazi f., Babyloniae praef., I, 192.
- Triteae*, oppidum Phocidis, VIII, 23 not.
- Triton*, fl. Libyae, et Tritonis lacus, IV, 178 not. 191. IV, 180 not.
- Triton* e tripode oraculum edidit, IV, 179 not.
- Trochilus*, II, 68 not.
- Troezen*, oppidum Argolidis, VIII, 41. 43 et IX, 28. Troezenii in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28. Troezenii Halicarnassum condiderunt, VII, 99.
- Troglodytae*, IV, 183 not. eorum lingua, *ibid.*
- Troia*, IV, 191. V, 13. situs: not. ad VII, 43. Troiana terra (ἡ Τροίη), II, 118. (ἡ Τροάς γῆ), V, 26. 122. (Τροάδα), II, 10. (Ἰλίας), V, 122 not. cf. *Teccri*. Troas regio, III, 90 not. τὰ Τρωϊκά, not. ad IX, 27. — De Troia expugnata narratio Aegyptiorum, II, 118 seqq. cf. not. ad II, 120. Troianum bellum tertia generatione post Minoem gestum, VII, 171. De tempore Troiae captae, I, 3 not. I, 5. Troia ad

- Assyriorum regnum pertinens*, I, 4 not.
- Trophonii orac.*, I, 46 not. antrum, VIII, 134 not. *Trophonius* idem ac *Mercurius*, Vol. I. pag. 872. VIII, 134 not.
- Tschacones*, not. ad VIII, 73.
- Tschud* (Scythae), not. ad IV, 6.
- Tudo et Tuder*, I, 12 not.
- Tumulus* in Thermopylis, VII, 225. 228 not. tumuli sepulcrales Graecorum, V, 8 not. tumuli sepulcrales per Scythiam, IV, 71 not. in tumulo viri mactatur uxor, V, 5 not.
- Tunnel* (qui dicitur) in Samo, III, 60 not.
- Turcae*, vid. not. ad IV, 22.
- Tusci*, vid. *Etrusci*.
- Tycta*, ap. Persas regia coena, IX, 110 not.
- Tydeus*, gener Adrasti, V, 67.
- Tympana*, IV, 76 not.
- Tymnes*, Histiaei pater, Termerensis, V, 37. VII, 98.
- Tyndaridae*, V, 75 not. Argonautae, IV, 145. Helenae repetendae causa Atticam invaserunt, IX, 73. Tyndaridae apud Spartanos, V, 75 not. — Tyndari filia, Helena, Venus Hospita apud Aegyptios, II, 112.
- Typhon*, II, 69 not. 71 not. Osiridis filio insidiatus, II, 144 not. II, 156. in Serbonide lacu occultatus, III, 5 not. II, 6.
- Tyrannis* lubrica res, III, 53 not. tyrannidis incommoda, V, 92. tyrannorum mores, III, 80 not. tyranni poëtis favent, III, 125 not. tyranni a Persis constituti in urbibus Asiae Graecis, IV, 98 not. 137. 138. tyrannis inimica Sparta, V, 91 not.
- Tyras*, fl. Scyth., IV, 11. 47. 82. eius cursus, c. 51 not. seq. —
- Tyritae*, Graeci ad Tyrae fl. ostium, IV, 51 not.
- Tyrodiza*, oppidum Thraciae, Perinthiorum, VII, 25 not.
- Tyrrhenia*, a Tyrrheno et Lydis in Umbria condita, I, 94 not. Excurs. III. Vol. I. p. 838 seqq. VI, 22 not. de nomine ipso, I, 94 not. 163. Tyrrheniam Graecis Phocaeenses ostenderunt, I, 163 not. Tyrrheni cum Phocaeensibus bellum navale gerunt, I, 166 not. seqq.
- Tyrrheni* Thraciam incolentes, I, 75. cf. not. Tyrrheni s. Tusci classe validi, I, 163. 166 not. Tyrrheni, Lydorum coloni: Excurs. ad I, 94. Vol. I. pag. 838 seqq. Vid. *Lydia*.
- Tyrtaeus* in Spartanorum civitatem receptus: not. ad IX, 33.
- Tyrus*, ubi vetustissimum Herculis templum, quando condita, II, 44 not. Tyrii Memphi circa Herculis templum sedes habent, II, 112 not. Tyrus Homero incognita, qui non nisi Sidonem novit, II, 116 not. Tyrus quando et quo modo in Persarum potestatem devenit, III, 19 not.

V.

- Vaccae* Isidis sacrae, II, 41 not. vaccarum carnem non gustant Nomades Libyes, nec Barcaeorum mulieres, IV, 186 not. cf. *Bos*.
- Vallum* e clipeis congerunt Persae, IX, 61. 99. 102 not.
- Vasa* fictilia Attica et Aeginetica, V, 88 not. cf. *Dolia*.
- Vates* in exercitu, VII, 121. IX, 33. cf. not. et vid. *Acarman* et *Elis*. Vatum ingens numerus apud Scythas; eorum vaticinandi ritus, IV, 67 seqq. vaticinandi modus apud

- Nasamones**, IV, 172. conf. *Oraculum*.
- Velia** a Phocaeensibus condita, I, 167 not. nomen *ibid*.
- Veneti**, vid. *Eneti*.
- Venetus** codex Herodoti: Vol. IV. p. 488 seq.
- Ventus** Strymonias, VIII, 118 not. Hellespontias, VII, 188 not. venti Etesiae non efficiunt, ut Nilus augeatur, II, 20 not. ventus exercitum arenâ obruit, III, 26 not. adv. ventum expeditionem suscipiunt Psylli, IV, 173 not. — Ventorum ara Thyiae, VII, 178 not. Ventis sacra faciunt Persae, I, 131. pueros immolat Menelaus, II, 119. ventos placant incantationibus Magi, VII, 191. ventorum cultus, VII, 178 not. 189 not. ventorum nomina in -ιας exeuntia, VII, 188 not.
- Venus**, Assyriis *Mylitta*, Arabibus *Alitta*, Persis *Mitra*, I, 131 not. Venus Urania, I, 105 not. apud Arabes *Alilat*, III, 8 not. apud Scythas *Artimpasa*, IV, 59 not. Veneris Assyriae cultus, I, 199 not. Hospita Venus, Helena, apud Aegypt.; eius aedes Memphi, II, 112 not. Veneris templum Atarbechi, II, 41 not. vetustiss. Ascalone, inde templum in Cipro et Cytberis derivatum, I, 105. — a Venere divinandi artem accepere Scythae, IV, 67. Venus Aegyptiorum (i. e. Athor), II, 41 not. 64 not. Venus Dione, II, 57 not.
- Vesta** dea, Tabita apud Scythas, IV, 59 not. 68 not. cf. c. 127.
- Vesta** Graecorum unde ducta, II, 50 not.
- Vestes** ex gossypio, II, 37 not. III, 47 not. VII, 65. ex scirpo paratae apud Indos, III, 98. ex cannabi apud Thraces, IV, 74. li-
neae et lansae apud Aegyptios, II, 81. in vestimentis figuras pingunt Caucasi, I, 203. vestes pictae apud Sarangas, VII, 67. Vestimentum Ionicum, Corinthicum, Caricum, Doricum, V, 87 not. 88 not. conf. *Textura*. vestis Medica et Persica: not. ad III, 84. — vestes discinduntur in luctu: VIII, 99 not. vestitus populorum cum Xerxe militantium, VII, 61 seq. vestes honoris causa tributae, III, 84 not. VII, 116 not.
- Via** Sacra Athenis Eleusinem du-
cens, VI, 34 not. Viae Sacrae, locus Scythiae, IV, 52. Novemviae, VII, 114 not. via insculptis ornata figuris in Aegypto, II, 124. via publica mercatorum per desertam Africae, IV, 181—185. via regia ab Epheso usque Susa per stationes et parasangas descripta, V, 52—54 not. via Scytharum, Hunnorum, aliorum, I, 104 not. via Thermopylarum, vid. *semita*.
- Vicinos** Medi et Persae colunt, I, 134.
- Victimae** caedendae modus apud Scythas, IV, 60 seq. cf. *Sacrificium*. Victimae exploratio apud Aegyptios, II, 38 not. ex victimis responsa dei petita, VIII, 134 not. victimarum tota corpora concremantur: not. ad VII, 167.
- Victoria** alma (πόρεια Νίκη), VIII, 77. victoria Cadmea, I, 166 not. frigida, IX, 49.
- Vigiliae** veterum, IX, 51 not.
- Vincire** deos, I, 26 not.
- Vindobonensis** Herodoti codex: Vol. IV. p. 487.
- Vinum** palmeum, I, 193. 194 not. II, 86. III, 20 not. ex hordeo apud Aegyptios, II, 77 not. ex loto, IV, 177. Vid. *Cerevisia*. vi-

- num Aegyptiorum, II, 37 not. II, 60 not. coll. 77 not. vinum in Aegyptum introducitur, III, 6 not. vinum merum Graeci non bibunt, VI, 84 not.
- Viperarum* generatio cur rara, III, 108. 109.
- Virgo* nulla apud Sauromatas nubet, quin prius hostem occiderit, IV, 117 not. virgines non custodiunt Thraces, severe vero uxores, V, 6. cf. *Concubitus*. virgines devirginantur a rege apud Adyrmachidas, IV, 168 not. publice venduntur apud Babylo-nios, I, 196 not. virginum pugna, IV, 180 not.
- Viri* pauci, multi homines, VII, 210 not. viri Xerxi mulieres facti, VIII, 88 not.
- Vita humana*, LXX. annis terminata a Solone, I, 32. ab Ichthyophagis, LXXX., III, 22. de vitae humanae conditione disputatio, VII, 46 seq. cf. I, 32 not.
- Vitis* aurea, VII, 27 not. vites nulla per Aegyptum, II, 77 not.
- Vitrum*, III, 24 not.
- Vivos* defodere Persis in usu, VII, 114 not. cf. III, 35.
- Ultio* gravior apud deos invidiosa, IV, 205.
- Umbri*, pop. Italiae, I, 94 not. IV, 49 not.
- Unoculi*, vid. *Arimaspi*.
- Unrest* (Iacobus), chronicorum scriptor: Proem. not. (Vol. I. p. 4).
- Vocalissimus* Aegyptius, IV, 141.
- Volga*, fluvius, not. ad I, 202. ad IV, 11.
- Urania*, vid. *Venus*.
- Urbs* lignea, IV, 108.
- Urina* hirci spasmi remedium, IV, 187. urinâ castae mulieris visus restitutus, II, 111.
- Urnae* lustrales Delphis a Croeso dedicatae, I, 51.
- Urotal* Arabibus (vid. *Orotal*) Dionysus, III, 8 not.
- Ursorum* ac luporum sepultura, II, 67. ursos fert Libya, IV, 191 not. ursi rari per Aegyptum, II, 67 not. ursi per Thraciam: not. ad VI, 44.
- Utili*, pop. Asiat., III, 93 not. eorum armatura, VII, 68. Vid. *Thamanaei*.
- Vulcanus*, magnum eius templum Memphi, II, 99 not. 101. 121. 136. 147. 176. Vulcanus Aegyptiorum est *Phtha*, II, 3 not. II, 99 not. III, 16. III, 37. Vulcani simulacris illudit Cambyses, III, 37. cum Vulcani sacerdotibus sermones praecipue miscuit Herodotus, II, 3 not. cf. c. 100 not. — In Vulcani honorem lampadum festivitas apud Graecos, VIII, 98 not.
- Vulnera* sindone byssina obligantur, VII, 181.
- Vulpanseres* Aegyptiis sacri, II, 72 not.
- Vulpes* per Libyam, IV, 192 not.
- Uxor* Candaulis a Gyge nuda visa, I, 9. uxores ad mariti funus mactatae, V, 5. uxores Atheniens. raptae, VII, 138. cf. *Mulieres*.

W.

- Werigeld* s. satisfactio, I, 35 not.
- Winkelried* (Arnoldi a), facinus prope Sempacum, not. ad IX, 62. [Vide nunc dissertationem viri doctissimi Rudolphi Rauchenstein: „Winkelried's That bei Sempach ist keine Fabel. Eine historisch-kritische Abhandlung.“ Aarau 1861. in programme scholae Argoviensis.]

X.

Xanthippus, Aripbronis fil., Periclis pater, VI, 131. Miltiadem e Paro reversum accusat, c. 136. Atheniensium dux ad Mycalen, VIII, 131 not. Sestum oppugnat, IX, 114. Sesti praefectum Artaycten cruci affigit, c. 120. cf. VII, 33.

Xanthus, Lyciae oppidum, I, 176 not. Xanthius campus, *ibid.* Xanthii fortiter pugnant adv. Harpagum, *ibid.*

Xanthus Lydd. rerum scriptor, I, 93 not. Comm. §. 8. Vol. IV. pag. 433.

Xenagoras, Praxilai fil., Halicarnass., IX, 107.

Xenophon, Herodotei sermonis imitator non habendus: Comment. §. 4. Vol. IV. p. 412 et §. 15. p. 473.

Xerxes, Darii fil., ex Atossa, Cyri fil., VII, 1. eius genealogia, VII, 11. Xerxis nomen significat bellatorem, VI, 98 not. rex Persarum declaratur, Demarato adiuvante et Atossa, VII, 2—4. contra Aegyptum rebellantem ducit, c. 5. 7. — De bello Graecis inferendo instigatus praecipue a Mardonio, ab Alenadis et Pistratidis (c. 5. 6.), cum Persar. proceribus disserit, VII, 8. §. 2 not. ter consilium mutat, cap. 8—18. a Pythio Lydo hospitio excipitur, c. 26 seqq. praecones dimittit per Graeciam, c. 32 not. conf. c. 131. Xerxes omnes homines secum duxisse fertur, VII, 56 not. Xerxes quot copiis Graeciam invaserit, VII, 60 not. VII, 184 not. coll. 186 not. Xerxes quot naves habuerit, VII, 89 not. Xerxis iactantia, VII, 8. §. 4 not. coll. VII, 9 not. VII, 104 not. expeditionis in Graeciam tempus,

VII, 20 not. sedes altior ad Abydum, VII, 44 not. sententia de Thessalia, VII, 130 not. animus generosus, VII, 136 not. coll. VII, 147 not. VIII, 68 fin. Hellespontum pontibus iunxit, VII, 34 not.; eundem flagellari iubet, c. 35 not. Graecorum speculatores salvos dimittit, c. 146. 147 not. seq. discisso Pythii filio Abydum petit, c. 37. 39 not. seqq. agminis ordo, 40 seq. Abydi cum Artabano de expeditione iterum disserit, c. 44—52. naves frumentarias Peloponnesum petere patitur, cap. 147. Hellespontum transit, c. 54 seqq. numerum copiarum init, cap. 59 seq. cf. cap. 100. cum Demarato de Graecorum disciplina disputat, c. 101—104. Graecis civitatibus sumptuosas imperat coenas, c. 118—120. terrestres copias in tria agmina dividit, c. 121. Penei fl. ostia spectat, c. 128 not. seqq. ad Thermopylas castra promovet, c. 198—201. pugnam committit, c. 210 seqq. semitâ proditâ, c. 213, Thermopylas expugnat, c. 223—225. in cadaver Leonidae saevit, c. 238. sepultis Persis ad stragem spectandam classiarios invitat, VIII, 24 seq. Atticam igne vastat, Athenas capit, c. 50 seqq. pugnam ad Salaminem committit, spreto consilio Artemisiae, c. 67 seqq., in monte sedens pugnam spectat, c. 90 not. cf. c. 88. clade accepta fugam meditat, c. 100 seqq. filios suos Artemisiae committit Ephesum ducentes, cap. 103. 107. Mardonio in Thessalia relicto ad Hellespontum properat, c. 113. Persis fame absumptis (VIII, 115 not.) Abydum (cf. c. 118 not. 120.) traiecit et Sardes pervenit, c. 117.

- ibi et dein Susis nefariis amoribus indulget, IX, 108 seqq. ab Amestri uxore amiculum accipit etc. c. 109 seq. Masisten fratrem interficit, c. 113. — Iovis Beli statuam Babylone abstulit, I, 183. — Xerxes formâ praestans, VII, 187 coll. VIII, 68 fin.
- Xuthus**, Ionis pater, VII, 94 not.
- Xylus**, Herodoti pater falso dicitur: Comment. §. 2 (Vol. IV. p. 403 seq.).
- Z.**
- Zabatus**, maior et minor, fluvius: not. ad V, 52.
- Zacones**: not. ad VIII, 73.
- Zacynthus** ins., VI, 70. IX, 37 not. ibi lacus picem proferens, IV, 195 not. Zacynthii, III, 59. VI, 70.
- Zalmoxis**, deus apud Getas, eiusque cultus, IV, 94 not. seqq. nomen, IV, 94 not. aetas, IV, 95 not. sacra, IV, 95 not.
- Zancla**, Siciliae oppidum, postea Messana nominata, VII, 164. a Samiis occupata, VI, 22. 23 not.
- seq. et una cum Cadmo Coö habitata, VII, 164. cum Zancleis bellum gessit Hippocrates, VII, 154 not. cf. VI, 23.
- Zarina**: not. ad I, 205.
- Zaueces**, Afri, IV, 193 not.
- Zegeries**, murium genus in Africa, IV, 192 not.
- Zeira**, amiculi genus, VII, 69 not.
- Zeuxidamus**, Leotychidis f., VI, 71.
- Zingari** (Zigeuner), not. ad II, 104. V, 9.
- Zona**, Samothraciae oppidum, VII, 59 not.
- Zopyrus**, Megabyzi fil., se ipse mutilat et Babylonem Dario prodit, III, 153 not. 158. Babyloniae praeficitur a Dario, maxime laudatus, c. 160. eius filia a Sataspē vitiata, IV, 43. nomen: not. ad III, 153.
- Zopyrus**, Megabyzi fil., illius nepos, ad Athenienses transfugit, III, 160.
- Zoster**, Atticae promontorium, VIII, 107 not.

II. INDEX VERBORUM.

- ἄβατος** VIII, 138 not.
ἄβούλως III, 71. **ἄβουλότατα** VII, 9.
 §. 2.
ἄβρότατοι (Agathyrsi) IV, 104 not.
ἄβροχίτωνες IV, 104 not.
ἀγαθοεργίαι III, 154 not.
ἀγαθοεργοὶ I, 67 not.
ἀγαθός de fortitudine V, 2 not.
 coll. I. 30 (καλοὶ καγαθοί) III,
ἀγαιόμενοι VIII, 69 not.
ἀγάλλεσθαι IV, 64 not. IX, 109.
ἄγαλμα IV, 26. 76. V, 60.
ἄγαμαι (probo) IV, 46 not. VIII,
 144. 75. VI, 76, IX, 79.
ἀγανυρός VII, 57 not.
Ἀγβάτανα I, 98. III, 62 not.
ἀγγαρεύειν VIII, 98 not.
ἀγγαρήϊον III, 126. VIII, 98 not.
ἀγγελίη IX, 14.
ἀγγελιηφόροι IV, 71 not. coll. not.
 ad VII, 62 not. I, 114. 120. III,
 118.
ἀγγέλλεσθαι (struct. cum particip.)
 II, 121. §. 5. VI, 69. VII, 37.
ἄγγελοι (legati) V, 91 not. VII, 149
 not. 172 not. δι' ἀγγέλων λέγειν
 VII, 203 not.
ἄγειν conf. cum ἀνάγειν III, 79
 not. coll. V, 119.
ἀγελαιοὶ (piscēs) II, 93 not.
ἄγον et **ἤγον** II, 125 not. I, 70 not.
 V, 42 not. **ἄγοντο** et **ἤγοντο** III,
 14 not.
ἄγει θεός VII, 8. §. 1.
ἀγαγόντες et **ἄγοντες** confus. VIII,
 26 not. IX, 95 coll. I, 9. V, 92.
 §. 7.
ἄγων εἶσε VIII, 95. III, 61. **ἀγαγών**
 I, 9 not.
ἄγειν ἐν οὐδενὶ λόγῳ etc. not. ad
 II, 141.
ἄγειν ἐν μοίρῃ II, 172 not. cf. II,
 141.
ἄγειν et **ἄγεσθαι ἐν τιμῇ** I, 134 not.
 II, 83 coll. III, 3 et VII, 150.
ἄγεσθαι (in medio) II, 175. coll.
 III, 14 not. 25. 125 et ἀνήχθη ἀγόμενος
 et simill. VI, 30 not.
ἄγειν ἡσυχίαν VII, 11 not. 150.
 VIII, 108.
ἄγειν καὶ φέρειν I, 88. 166 not. III,
 39 not. IX, 31. VI, 42 not. VI,
 90 not.
ἄγεσθαι ἐς χεῖρας I, 126 not. VII,
 8. IV, 79.
ἄγεσθαι (ἐς τὸν οἶκον de matrimo-
 nio) I, 34 not. 59. II, 47. IV, 78.
 145. V, 16. V, 92. §. 2 not. VI,
 62. IX, 108 not.
ἄξω confus. c. **ἔξω** VII, 150. not.
 coll. **ἐσάξαντο** V, 34 not.

- ἄγειν ἐς ἀποικίαν** et simill. IV, 147 not. V, 42 not.
ἄγειν ὄρτην VI, 138 not.
ἀγείρειν (stipem mendicando colligere) IV, 35 not. I, 61 not.
ἀγεννής et **ἀγενής** V, 6 not. I, 134 not.
ἀγεόμενος et **ἀγόμενος** III, 14 not.
ἄγεσις et **ἔγεσις** conf. VII, 5 not.
ἄγη (invidia) VI, 61 not.
ἀγινέειν et **ἀπαγινέειν** (de donis tributisve) III, 97 not.
ἄγιος additum II, 41 et II, 44.
ἄγκος VI, 74 not.
ἀγκών II, 99 not.
ἀγνωμονεστέρη (γνώμη) IX, 41 not.
ἀγνωμοσύνη II, 172 not. IV, 93. V, 83 not. VI, 10 not. VII, 9. §. 2. IX, 3 not.
ἀγοράζειν (in foro agere) II, 35 not. IV, 164. 78. III, 137 not.
ἀγοραῖοι I, 93 not.
ἀγοράσθαι VI, 10 not. coll. IX, 26.
ἀγορεύειν IX, 26 not.
ἀγορῇ VII, 23 not.
ἀγορῆς διάλυσις III, 104 ibique not. **πληθούσης** II, 173 not. IV, 182.
ἄγρια II, 94 not.
ἀγχίστροφος VII, 13 not.
ἀγχού I, 190 not. III, 85. IX, 68 not. **ἀγχότατα** VII, 91 not. **ἀγχότατα** et **ἀγχοτάτω** VII, 64 not.
ἀγών (ἰππικός) VI, 38 not. III, 85 not.
ἀγωνίζεσθαι V, 67 not. — **ἀγωνίδαται** IX, 26 not.
ἀδάμας VII, 141 not.
ἀδεῶς IX, 109 not.
ἄδην ἔχειν τινός (satietaem capere ex aliqua re) IX, 39 not.
ἀδίκιον V, 89 not.
ἀδίκων et **ἀδικέων ἄρχειν** IV, 119 not.
Ἀδράστεια III, 40. et Vol. I. p. 833 seqq.
ἄδρηστοι IV, 142. 143.
Ἀδρίας (ὁ) et (ῆ) **Ἀδρία** I, 163 not.
ἄδρὸς I, 17 not. IV, 180.
ἄδυναμίη et **ἄδυνασίη** VIII, 111 not.
ἄδύνατα III, 82 not.
ἄδυτον (τὸ) V, 72 not.
ἄεθλοι VII, 197.
ἀεὶ s. **αἰεὶ** IV, 162 not. IX, 102 not.
αἰεῖδεν (ῆειδε) I, 45 not.
αἰκνής III, 24. 33. coll. VII, 48. III, 120. VI, 98 not.
αἰκίη et **αἰκείη** I, 115 not. III, 160.
Ἀειμνήστου et **Ἀριμνήστου** nomen IX, 64 not. 72 not.
αἰέναιος (perennis) I, 93 not.
αἰερεῖν et **αἰρεῖν** I, 87 not. IX, 59 (ubi etiam de significatione).
αἰερεσθαι (se movere) IV, 150 not.
αἰερεσθαι (vela) VI, 14. IX, 52 not. VIII, 56.
αἰερεσθαι πόλεμον VII, 132 not.
κῦδος VI, 77 not.
ἄεκων et **ἄκων**: not. ad IV, 120. 164.
ἀελπεῖν VII, 168 not. — **ἐξ ἀέλπτου** (ex improvise) I, 111.
ἀέξειν III, 80 not.
ἄζηλος VII, 140 not.
ἀθανατίζειν et **ἀπαθανατίζειν** IV, 93 not.
ἀθάνatoi (militum cohors apud Persas) VII, 31 not. 55. 83 not.
ἀθέμιτα ἔρδειν (infanda patrare) VII, 33 not. VIII, 143 not.
Ἀθηνέων et **Ἀθηναίων** confus. II, 7 not. VII, 51 not. VIII, 143 not. VIII, 46.
ἄθροοι VI, 112 not.
ἄθυμία I, 37 not.
Ἄθων (τὸν) et **Ἄθω** VI, 44 not. 45.

- αί* pro *εἰ* IV, 157. *αἰ* γὰρ in optando I, 27 not.
Αἶα et *Αἰαία* I, 2 not.
αἶγες τράγοι III, 112 not. — *αἰγέα* s. *αἰγίς* IV, 189 not.
Αἰγιαλέες V, 68. *Αἰγιαλέες Πελασγοί* VII, 94.
αἰγικορεῖς Attici et Cyziceni V, 66. Vol. III. p. 802 seq.
Αἶγινα et *Αἶγιναίη* de insula Aegina V, 86 not.
Αἰγὸς ποταμοί IX, 199 not.
αἰγυπιὸς III, 76 not.
αἰῶδης not. ad VII, 140.
αἰδοῖς et *αἰδορητή* VI, 69 not.
Αἰετίδης V, 92. §. 5.
αἰθεῖν πῦρ IV, 145 not.
αἰθρία VII, 37. 188.
αἰλουρος sive *αἰέλουρος* (*felis*) II, 66.
αἰμασιή I, 180 not. II, 69. II, 133 not. VII, 60. VI, 74.
αἰνίσσασθαι V, 56 not.
αἰνῶς (*valde*) IV, 7. 52 not.
αἰξ II, 46.
αἰὼρ (apud Scythas vir) IV, 110 not.
αἰπόλος αἰγῶν II, 46.
αἰρεῖν (*deprehendere*) V, 102 not. *αἰρήκεε* et *ἀραιρήκεε* III, 39 not. *ἀραιρητο* I, 191 not. (ubi confus. cum *ἀναίρητο*) III, 65. 83. IV, 66. VII, 83 not. IX, 102.
αἰρέει ὁ λόγος I, 132 not. II, 33. III, 45 not. IV, 127. VI, 124 not. VII, 41 not. sive *ἡ γνώμη* II, 43 not. VI, 109 not.
αἰρεῖσθαι τι ἀντί τινος (*aliud pro alio eligere*) IX, 45.
αἰσιμον ἤμαρ IX, 43 not.
αἰστοῦν III, 69 not.
αἰσχύνειν IX, 53 not. coll. VII, 53.
αἰτέο et *αἰτέο* I, 90 not.
αἰτιος (structura) II, 20 not. 26. III, 12.
αἰτιᾶσθαι τινα VIII, 90 not.
αἰχμή et *λόγχη* differt I, 52 not. (bellum) VII, 152.
αἰχμῇ (*armorum vi*) V, 94 not.
αἰωρεῖν et *αἰωρεῖσθαι* I, 27 not. VII, 61 not. VIII, 100 not.
ἀκάνθη (de serpentibus) II, 75. IV, 72. — (arbor) II, 96 not.
Ἀκαρνάν et *Ἀκαρνεὺς* s. *Ἀχαρνεὺς* I, 62 not.
ἀκατάφενστα et *ἀκατάφανστα* IV, 191 not.
ἀκέεσθαι (*malo mederi*) V, 91 not. I, 167.
ἀκέραιος III, 146 not.
ἀκέφαλοι IV, 91 not.
ἀκήρατος II, 86 not. IV, 152 not. VII, 10. §. 1.
ἀκήρυκτος πόλεμος V, 81 not.
Ἄκης fluvius III, 117 not.
ἀκίβδηλος IX, 7. §. 2.
ἀκινάκης ὁ et *ἡ* III, 118 et 128 not. et VII, 67. IX, 107 (ubi de forma). IV, 62 not. VII, 54. Vid. *Acinaces*.
ἀκκεᾶ, vid. Prooem.
ἀκμή s. ἐπὶ ξυροῦ *ἀκμῆς* VI, 11.
ἀκοῇ (ἐξικέσθαι etc.) II, 123 not. 148. II, 29 not. IV, 16 not.
ἄκος (*remedium*) IV, 187 not.
ἀκούειν (cum adverbis) not. ad III, 131. 120. VI, 86. VII, 16. §. 1.
ἀκρητοπότης VI, 84 not.
ἄκριτος III, 80 not. VIII, 124.
ἀκροβολίζεσθαι VIII, 64 not.
ἀκροδίνια VIII, 121 not. I, 86.
Ἀκρόθων urbs VII, 22 not.
ἀκρομανθής V, 42 not.
ἀκρόπολις III, 68. 79.
ἀκροί (de strenue pugnantes) V, 112 not.
ἄκρος ὀργήν (*ad iram pronus*) I, 73 not.
ἄκρος ψυχῇν (*animo constans*) V, 124 not. coll. VI, 122.

- ἄκρος ἀρετὴν** de soli bonitate VII, 5 not.
ἀκρύσταλλος II, 22 not.
ἀκρωτήριον VII, 217 not.
ἀκτὴ Peloponnesi V, 68. **ἀκτὴ τρα-
χέη** VII, 33. **ἀκτὴ (peninsula)**
IV, 38 not. — VII, 183 not.
ἀλάβαστρον III, 20.
Ἀλάζωνες IV, 17.
ἀλαλαγμός VIII, 37 not.
ἀλγεῖν (morbo affici) VII, 229.
ἀλγεῖν τὴν ψυχὴν III, 40 not.
αλγηδόνες ὀφθαλμῶν V, 18 not.
ἄλεια II, 87 not.
ἄλευρα VII, 119 not.
ἀλεωρὴ IX, 6 not.
ἀλήθεια et ἀληθειῇ I, 34 not. 46.
coll. 54 not. VI, 69 not. IV, 195
not. VII, 101.
Ἀλήϊον πεδῖον (in Cilicia) VI, 95.
ἀληλεσμένος VII, 23 not.
ἀλῆς (confertus) VIII, 23. IX, 14.
I, 133 not. III, 13. IV, 184.
ἀλία (Dorum concio) I, 125 not.
V, 29 not. V, 79. VII, 149.
**ἀλιεῖς (piscatores) et Ἀλιεῖς (Ha-
lienses)** VII, 137 not.
Ἀλικαρνησσεύς (de forma) I, 1
ibique nott. 144. III, 4 not. III,
7. VII, 99 not.
ἀλίσκεσθαι (de structura) I, 209
not. II, 174. VII, 6 not. VII, 197.
ἀλῶ I, 84. IV, 127 not. **ἐαλωκώς et
ἡλωκώς** I, 191 not. I, 209. **ἡλώ-
κεσαν** VIII, 61 not.
Ἀλίττα I, 131 coll. **Ἀλιλάτ** III, 8
not. (*Venus*).
ἀλκῆς (μεμνησθαι) IX, 70 not.
ἄλκιμος III, 110.
Ἀλκυμίων et Ἀλκυμίων V, 62 nott.
VI, 125.
ἀλλὰ (proinde) I, 108. coll. IX, 42
not. — apodosin exordiens, prae-
cedente εἰ II, 172 not. III, 72.
IV, 120. V, 39. VII, 10. §. 6 not.
coll. VII, 104.
ἀλλὰ γάρ in hyperbatis I, 14 not.
V, 3. VIII, 137 not. VII, 158.
IX, 27. 46. 109. II, 116. 139.
ἀλλ' οὐ γάρ VIII, 8 not. IX, 109
not.
ἀλλ' ἢ III, 73 not.
ἀλλὰ et ἄμα confus. VII, 104 not.
ἀλλ' οὐτι χαίρων III, 36 not.
ἀλλὰ (adhortandi notione) VIII,
140. §. 1.
ἄλλη (τῇ) I, 1 not. III, 61 not. IV,
192 not. 28. IV, 114. VI, 48. VII,
32.
ἀλλογνώσας, i. e. ἀγνοήσας I, 85
not.
ἄλλόθροος III, 11 not.
ἄλλοιός VII, 212 not.
ἄλλος (omnino) II, 80 not. VIII,
27 not. coll. 146 not. IV, 179 not.
191 not. IX, 83 not. **τάλλα** I, 2
not. 119. I, 126. coll. not. ad IX,
83. — numeris iunct. IV, 54 not.
ἄλλοι pro οἱ ἄλλοι I, 48 not. I,
125. II, 14. — **ἄλλο γε ἢ** IX, 8 not.
ἄλλο τι ἢ I, 109 not. II, 14. **καὶ
μάλα ἄλλοι** IV, 68.
ἄλλοτριώτατος III, 119.
ἄλλοφρονεῖν V, 85 not. VII, 205.
ἄλλως IV, 77 not. III, 139. V, 8
not. **ἄλλως δὲ** III, 16 not. —
ἄλλως VII, 16. §. 3.
ἀλμυρὸν ὕδωρ VII, 35 not.
ἀλογίη VII, 208 not. **ἐν ἀλογίῃ
ἔχειν** etc. VI, 75 not. **ἀλογίην
ἔχειν τινός** II, 141 not. III, 121.
IV, 150. coll. III, 125, ubi **ἀλο-
γεῖν**.
ἄλουσίη III, 52.
ἄλος not. ad I, 199. V, 119.
ἀλυνκάζειν IX, 70 not.
ἄλυσις IX, 74 not.
ἄλφιτα VII, 119 not.
ἄλωπεκέα not. ad VII, 75.
ἄμα seq. **καὶ** I, 112 not. III, 135
not. IV, 150. VIII, 5. VIII, 97.
V, 92. §. 6 not. IX, 16 not. 91.

- ἄμ' ἔπος — ἄμ' ἔργον (proverbi-
 alis locutio) III, 135 not. — ἄμα
 cum particip. III, 65. IV, 67 not.
 cum dativo VI, 118 not. VIII,
 22 et 34 not.
 ἄμαῖν IV, 199.
 ἀμάξης καμάρη IV, 69 not.
 ἀμαξίς III, 113 not.
 ἀμαξιτὸς VII, 176.
 ἀμαρτάνειν γνώμης III, 81 not.
 χρησμοῦ I, 71. IV, 164. IX, 33
 not.
 ἀμαρτὰς I, 167 not. III, 25 not.
 VIII, 140.
 ἀμανροῦν IX, 10 not.
 ἀμαχητὶ IV, 11 not. IV, 93. IX, 2 not.
 ἀμβολάδην IV, 181 not.
 ἀμβώσας pro ἀναβώσας I, 8 not.
 I, 10 not. (ἀνέβωσεν) VII, 18.
 III, 38. vid. βῶσαι etc.
 ἀμείβειν θύρας V, 72 not.
 ἀμείβεσθαι structura III, 52. V, 93
 not.
 ἄμεινον (οὐ γὰρ ἄμεινον) I, 187
 not. III, 71 not. IX, 5. III, 82. 134.
 VII, 169 not. ἄμεινον πρήσσειν
 IV, 156. V, 82. ἀμελεῖν cum ac-
 cusativo VII, 163 not.
 ἀμήνιτος IX, 94 not.
 ἄμητον et ἀμητὸν II, 14. IV, 42
 not.
 ἀμηχανεῖν I, 35 not.
 Ἀμηχανίη VIII, 111 not.
 ἄμικτος III, 108.
 ἀμιξίη II, 136.
 ἀμπαυστήριοι I, 181 not.
 ἀμπέλινος (οἶνος) II, 37.
 Ἀμπη urbs VI, 20.
 ἄμπωτις (maris recessus) II, 11.
 VII, 198 not. VIII, 129 not.
 ἀμυνόμενοι et ἀμυνεόμενοι confus.
 VIII, 143 not. coll. IX, 6 not.
 ἀμύσσειν III, 76. coll. IV, 71.
 ἀμφὶ cum genitivo VI, 130 not. c.
 dativo I, 140 not. IV, 127. V,
 19 not. V, 52. VI, 62. 129 not.
 οἱ ἀμφὶ τινα I, 62 not. III, 76.
 IX, 114. V, 65. not.
 Ἀμφιάρεως (de forma) VIII, 134 not.
 ἀμφίβληστρον I, 141 not. II, 95.
 ἀμφιδέαι II, 69 not.
 ἀμφιδέξιος (anceps) V, 92. §. 5 not.
 ἀμφιδρυφῆς VI, 77 not.
 ἀμφικτίονες VIII, 104 not.
 ἀμφιλάφης IV, 172. IV, 28. III,
 114 not. IV, 50.
 ἀμφιπολεύειν II, 56 not.
 ἀμφισβασίη, ἀμφισβατέειν IV, 14
 not. VIII, 81 not. IX, 74.
 ἀμφίστομον III, 6.
 ἀμφότερος et ἐκάτερος differt III,
 8 not. VI, 57. VIII, 16. IX, 16
 not.
 ἄν pro ἀνὰ in composit. VII, 18
 not.
 ἄν in praeterito indicat. omissum
 I, 75. II, 109 coll. 173. I, 39.
 III, 45.
 ἄν imperfecto additum indicans id
 quod fieri solet, I, 196. II, 174.
 III, 119. IV, 42. 130. 200.
 ἄν iteratum I, 191. II, 26. 173 coll.
 V, 92. §. 6.
 ἄν additum pronom. relativo VI,
 86. §. 1.
 ἄν omissum apud coniunct. II, 85
 not. IV, 46. IV, 66. IV, 172 not.
 ἄν in altera orationis parte omiss.
 III, 127 not. VIII, 19.
 ἀνὰ (per) V, 192 not. VI, 131.
 ἀνὰ χρόνον I, 173 not. II, 151.
 V, 27 not. VII, 10. §. 6 not. 153.
 170.
 ἀνὰ de navigatione quae adverso
 flumine fit, II, 96 not. III, 13
 not.
 ἀνὰ (circa) VII, 184 not.
 ἀνὰ de tempore II, 130. 132 coll.
 VIII, 123 not.
 ἀνὰ πᾶν ἔτος s. ἡμέρην VII, 106
 not. 198. VIII, 65. IX, 38 not.
 ἀνὰ πρώτους IX, 86 not.

- ἀνά** in verb. composit. non abiicit vocalem VII, 18 not. anget vim verbi VII, 18 not., in ἀνασώζειν, ἀναμάχεσθαι I, 82. V, 120. in ἀναδιδάσκεσθαι et similibus VIII, 63 not.
- ἀναβαίνειν** de equis admissariis I, 192 not. (in altiore locum ascendere) VI, 84 not. VII, 6. ἀναβαίνειν (succedere) VII, 10. §. 8 not. — conscendere VII, 40 not. — (redire) VII, 4 not. ἀναβῆσαι activo sensu I, 80.
- ἀναβάλλεσθαι** V, 49 not. cf. III, 69 not. V, 49 not. VIII, 21. IX, 8. (differre) — VI, 86. §. 2.
- ἀνάβασις** δικαία Nili, not. ad II, 13.
- ἀναβιβάζειν** I, 63 not. 86.
- ἀναβλαστάνειν** III, 62 not. V, 92. §. 4. VII, 156.
- ἀνάγειν** et ἄγειν de festis II, 116. IV, 76. VI, 138. VI, 111. III, 79 not. V, 119 not. (reducere) II, 116 not. — (ἀνάγειν) naves VI, 12. VIII, 10 not. VIII, 60. §. 1. IX, 96. (ἀνάγεσθαι) III, 137 not. VIII, 132 not.
- ἀναγινώσκειν** (persuadere) I, 68 not. I, 87. III, 61. VII, 10 fin. IV, 158. VI, 75. 83. VII, 144. Hinc ἀναγνώσθεις corruptus VI, 50 not. IV, 154. — ἀναγνῶναι agnoscere II, 91 not.
- Ἀνάγκη**, dea, VIII, 111 not. ἀνάγκαι (tormenta) I, 116 not. ἀνάγκαι κακότητος VII, 140 not. ἀναγκαίη καταλαβόμενος II, 65 not. coll. VIII, 22. 109. IX, 15.
- ἀναγκαίη** I, 74 not.
- ἀναγκαίως** ἔχειν VIII, 144 not.
- ἀναγραφαί** Spartanorum I, 65 not.
- ἀναγράφεσθαι** VIII, 85 not.
- ἀναδεικνύναι** VI, 121 not.
- ἀναδέχεσθαι** (recipere in se) V, 91 not.
- ἀναδηῆσαι** (έωντόν) ἐς θεόν II, 143.
- ἀναδιδάσκεσθαι** (dedocere) VIII, 63 not.
- ἀναδιδόναι** VII, 26 not. et I, 179.
- ἀναδραμεῖν** tropic. I, 66 not. VII, 218. 156 not. VIII, 55 not.
- ἀναξέειν** VII, 188 in not.
- ἀναξενυγνύναι** de classe, exercitu etc. VIII, 60. §. 1 not. IX, 41 not.
- ἀναθρώσκω** III, 64 not. VII, 18 not.
- ἀναιρεῖν** (responsum edere) VI, 69 not.
- ἀναιρεῖσθαι** (concupere) VI, 69. III, 108 not. — νεκρούς IX, 27 not. — σῖτα IV, 128 not. — ἀγῶνας, Ὀλύμπια etc. V, 102 not. (coll. VI, 29 not.) VI, 70. IX, 33.
- ἀναιρεῖσθαι** (victoriam reportare) IX, 64 not.
- ἀναίρητο** et ἀράρητο conf. I, 191 not. Vid. αἰρεῖν.
- ἀναισιμονῦν** (insumere) I, 179 not. III, 6. IV, 35.
- ἀναισιμουῖσθαι** (absolvi) VII, 20 not.
- ἀνακαίειν** πῦρ IV, 145 not. VIII, 19 not. (de ira) V, 19 not. II, 39.
- ἀνάκανθα** IV, 53 not.
- ἀνακάπτειν** II, 93 not.
- ἀνακεῖσθαι** εἰς τι III, 31 not.
- ἀνακηρύσσειν** (sub praecone vendere) I, 194.
- ἀνακινδυνεύειν** IX, 41 not.
- ἀνακλάειν** III, 14 not.
- ἀνακλίνειν** de foribus III, 156 not. V, 16 not.
- ἀνακοινοῦν** IV, 48 not. VII, 3. §. 1.
- ἀνακοντίζειν** de aqua prosiliente IV, 181 not.
- ἀνακρίνεσθαι** IX, 56 not.
- ἀνάκρισις** et ἀπόκρισις III, 53.
- ἀνάκρισις** et κρίσις VIII, 69 not.
- ἀνακρούεσθαι** ἐπὶ πρύμνην VI, 115 not. VIII, 84 not.

- ἀνάκτορον** et **ἀνακτόριον** VI, 134 not. IX, 65 not.
ἀνακύπτειν V, 91 not.
ἀνακῶς ἔχειν (*curam gerere*) I, 24 not. VIII, 109 not.
ἀνακωχεύειν VI, 116 not. IX, 13 not. VII, 36 not. 168.
ἀναλαμβάνειν I, 166. V, 120. VII, 232 not. VIII, 109 not. III, 69.
ἀναλαμβάνειν τὰ ὄπλα IX, 53 not. (**ἀναλαμβάνεσθαι κίνδυνον**) coll. V, 49 not. (*resumere*) V, 62 not.
ἀναλκῆς II, 102 not.
ἀναμάρτητος V, 39 not.
ἀναμάσσειν I, 155 not.
ἀναμάχεσθαι (*reparare pugnam, cladem*), V, 120 not. VIII, 109 not.
ἀναμένειν structura VIII, 15 not. V, 35.
ἀναμιμνήσκειν VI, 21 not. structura not. ad VI, 136.
ἀναμῆξ I, 103. VII, 39 not.
ἀνανέμεσθαι I, 173 not.
ἀναξηραίνειν VII, 109.
ἀναξυρίδες Persarum I, 71 not. III, 87 not. V, 49. VII, 61.
ἀναπαρεῖς IV, 94. IV, 103 not.
ἀναπαύεσθαι I, 181. 182 not.
ἀναπείθειν V, 104 not.
ἀναπειράσθαι VI, 12 not.
ἀναπεπταμένη (θάλασσα) VIII, 60 §. 1. **ἀναπεπτάται** IX, 9 not.
ἀναπηδήσας III, 155 not.
ἀναπλάσασθαι VIII, 109 not.
ἀναπλησαι τὰ κακὰ V, 4 not. coll. VI, 12 not. IX, 87 not.
ἀναπλώειν et **ἐπαναπλώειν** conf. I, 212.
ἀναποδίξειν V, 92. §. 6 not. II, 116 not.
ἀνάπτειν τὸ γένος ἐς Δία II, 143 not.
ἀναπτεροῦν (*incitare*) II, 115 not.
ἀναπτύσσειν I, 48.
ἀνάπυστα VI, 64 not. IX, 109.
ἀναρμωστότατον III, 80 not.
ἀναρπάζειν: ὡς ἀναρπασόμενοι VIII, 28 not. IX, 59.
ἀναρρίπτειν κίνδυνον V, 49 not. VII, 50. §. 2 not.
ἀνάρσιος II, 10 not. I, 114 not. V, 89. IX, 37.
ἀναρτᾶσθαι I, 90. VI, 88 not. VII, 3. §. 3. VII, 143 not.
ἀνασκολοπίζειν I, 128 not. III, 132 not. 159 not. IV, 43. 202. IX, 78.
ἀνασπᾶν naves VII, 59 not.
ἀνάσπαστος V, 106. VI, 32. VII, 80. II, 104 not. III, 93 not. IV, 204 not. V, 12 not. VI, 9.
ἀνάστασις IX, 106 not.
ἀνάστατον (**ἀνάστατον ποιεῖν**) I, 76. 106 not. V, 29 not. V, 106. VII, 56. 220. confus. cum **ἀνάσπαστος** IV, 204 not.
ἀνασταυροῦν III, 132 not.
ἀνασύρεσθαι II, 60.
ἀνασώζειν I, 82. VI, 65 not. τὴν πατρίδα III, 140.
ἀνατείνειν intransit. VII, 67 not. et VIII, 107 not.
ἀνατέλλειν VII, 26 not. VII, 223.
ἀνατέμνειν ὁδοῦς (*vias punire*) IV, 136.
ἀνατιθέναι II, 135 not.
ἀνατίθεσθαι VIII, 77 not.
ἀνατιμᾶν IX, 33 not.
ἀναφαίνειν (*apparere*) I, 166 not. (**ἀναφῆναι**).
ἀναφέρειν τὸ γένος εἰς τινα II, 143 not.
ἀναφέρειν ad aliquem referre I, 157 not. III, 70 not. VII, 149 not. coll. VI, 68 not. *vires recipere, se recreare* I, 116. I, 86 not. III, 22 not.
ἀναφέρειν et ἀναφέρεσθαι I, 86 coll. VIII, 32. III, 147. **ἀνευχεῖς** et **ἀνευχεῖς** I, 166 not. coll. II, 121. §. 6. 157.
ἀναχωρεῖν VII, 4 not.

ἀναψύχειν VII, 59 not.
 ἀνδάνω IX, 5 not.
 ἀνδραγαθίη V, 39 not.
 ἀνδρειότατον IV, 93 not.
 ἀνδρεών I, 34. III, 121.
 ἀνδρόγυνοι IV, 67 not.
 ἀνδρόσφιγγες II, 175 not. et Vol.
 I. p. 892.
 ἀνδροφαγέειν IV, 107 not.
 ἀνεθέλητος VII, 88 not.
 ἄνειν, (ἦνετο) I, 189 not. VII, 20
 not. (ubi ἀνόμενον ἔτος) VIII,
 71. confus. cum ἀνύειν I, 189
 not.
 ἀνείρας III, 118.
 ἀνειρύειν VII, 59 not.
 ἀνέκαθεν de tempore I, 170 not.
 II, 43. V, 92. §. 2. V, 55 not.
 65. VI, 35. 125. 128. VII, 221.
 de loco IV, 57.
 ἀνελκύειν de navibus VII, 59. IX,
 98.
 ἄνεμος abundanter addit. I, 6 not.
 148. II, 101. IV, 7. 17. 18. 22
 not. 25. 37. V, 33. III, 102. III,
 115. VIII, 96. VI, 139.
 ἀνεπιτήδεον I, 175 not.
 ἄνεσις V, 28 not.
 ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης I, 69.
 ἀνεύθυνος III, 80 not.
 ἀνέχειν transitive IV, 99. (prominere)
 IV, 99 not. et VII, 123. VIII, 8
 not. — (oriri] V, 106 not.
 ἀνέχεσθαι (structura cum particip.)
 IV, 28. I, 80. 206. V, 19 not. 48.
 89. VIII, 26. (cum infinit.) VIII,
 139 not.
 ἄνεως s. ἄνεσις κακῶν V, 28 not.
 ἀνηγέομαι conf. c. ἀπηγέομαι V,
 4 not.
 ἄνηθος s. ἄννησος IV, 71 not.
 ἀνήκειν ἐς τι V, 49 not. VII, 13
 not. VII, 134 coll. 143 not. VII,
 237 not.
 ἀνήκεστον (πάθος) I, 137 not. coll.
 III, 154. VI, 12 not.

ἀνηκέστως VIII, 28 not.
 ἀνὴρ sensu eminenti II, 120. IX,
 71 not. — pro τις IV, 26. VII,
 49 fin. VIII, 74 not. et 82. Hinc
 ἄνδρες (mortales) V, 63 not. —
 ἀνὴρ aliis substantivis additum
 III, 125 not. VII, 31. VI, 11.
 IV, 200. III, 83 coll. IV, 151.
 194. V, 43. 47. 71. VI, 83 not.
 II, 160. I, 73 not. 90. — ἀνὴρ
 ἀγαθός IX, 71 not. coll. V, 2.
 ἀνὴρ κάλλιστος IX, 72 not.
 ἀνθεῖν IV, 1 not.
 ἀνθέριξ et ἀνθέρικος IV, 190 not.
 ἀνθίζειν I, 98 not.
 ἀνθρωπητὴ γενεή III, 122. (δορὰ
 scil.) V, 25.
 ἀνθρώπινον (τὸ) I, 86 not.
 ἀνθρωποειδής II, 142 not. II, 86.
 ἄνθρωπος (servus) IX, 39 not. —
 ἄνθρωπε I, 85. III, 63 not. VIII,
 125.
 ἄνθρωποι et ἄνδρες oppos. VII,
 210 not. πρὸς ἀνθρώπους IX, 16
 not.
 ἀνθρωποφαγεῖν IV, 106.
 ἀνθρωποφνεῖς et ἀνθρωποειδεῖς
 θεοὶ I, 131 not.
 ἀνθρώσκειν VII, 18 not.
 ἀνιᾶσθαι V, 93 not. VII, 236.
 ἀνιέναι (consecrare) II, 65. 165
 not. (ubi ἀνείσθαι, ut VII, 103,
 de quo vid. etiam Held ad
 Plutarch. Timol. 39. p. 501.)
 cessare I, 213. II, 113. IV, 152
 not. coll. IV, 175 not. — cum
 participio constr. II, 121. §. 2.
 — de sole VII, 54 not. — re-
 mittere II, 129 not. II, 173. coll.
 IV, 175 not. 180. — VII, 103
 not.
 ἀνίει II, 113 not. III, 28. 109 not.
 IV, 28. 152. 125 not. ἀνέονται
 (pro ἀνείνται) II, 165.
 ἀνιηρός III, 108 not.

- ἀνιστάναι et ἐνιστάναι confus. III, 66 not.
 ἀνεστηκώς V, 29 not.
 ἀναστῆσαι IV, 158 coll. IX, 73.
 ἀνεστηκυῖα χώρα V, 29 not.
 ἀνίστασθαι I, 165. IX, 106.
 ἄννησος s. ἄννηθος IV, 71 not.
 ἄνοια et ἄγνοια confus. VI, 69 not.
 ἀνοιδέειν VII, 39 not.
 ἀνοίκητα et ἀοίκητα confus. IV, 31 not.
 ἀνοικοδομέειν I, 186 not.
 ἀνοιστός (ἀνωστός) VI, 66 not.
 ἀνοίσειν not. ad VI, 66.
 ἀνόπαια not. ad VII, 216.
 ἄνοπλοι IX, 62. 30 not.
 ἀντᾶν c. geuit. I, 114 not. 124 not. II, 119 not.
 ἀνταίρεσθαι χειρας VI, 44 not. πόλεμον VIII, 140. §. 1.
 ἀντακαῖοι et ἀντακαῖον τάριχος IV, 53 not.
 ἀντάπτεσθαι VII, 138 not.
 ἀντέχειν intransit. VII, 108. not.
 ἀντέχεσθαι τινος I, 134.
 ἀντέχρησε VII, 127 not.
 ἀντί, sequente infinitivo, sed omissio articulo VI, 32 not.
 ἀντιάγειν c. accus. II, 141 not. IV, 80. 118 coll. IX, 7. §. 2 not.
 ἀντιβίην VII, 220 not.
 ἀντικατίζεσθαι IV, 3 not.
 ἀντιλογία VIII, 77.
 ἀντίξοος I, 174 not. VI, 7. 50. VII, 49. §. 2. 192. 150. 218. IV, 129.
 ἀντίος VII, 141 not. I, 62. (ἀντίοι ἴζεσθαι) V, 18 not. IX, 26 not.
 ἀντίον c. dativo II, 34 not.
 ἀντιοῦσθαι IV. 1 not. IX, 7. §. 2. confus. cum ἐναντιοῦσθαι I, 207. VII, 10. §. 3. VII, 168 not. ἀντιεύμενοι VII, 139.
 ἀντιπολέμιοι et ἀντιπόλεμοι IV, 134 et 140 not. VIII, 68. §. 2. VII, 236.
 ἀντίπρωρος VIII, 11 not.
 ἀντισήκωσις IV, 50 not.
 ἀντίτυπος I, 67 not.
 ἀντωμοσίη VI, 65 not.
 ἄνυδρος II, 7 not. III, 5 not.
 ἀνύειν, vid. ἄνειν.
 ἄνω et κάτω οἰκεῖν V, 9 not. IV, 18 not.
 ἀνωτέρω VIII, 132 not.
 ἄνω et κάτω τιθέναι III, 3 not.
 τὰ ἄνω et τὰ κάτω τῆς Ἀσίης I, 177 not. 180 not. VII, 20 not. VII, 72. 103. τὰ ἄνω τῆς Λιβύης II, 24 not. 26.
 ἡ ἄνω et ἡ κάτω ὁδός VII, 128.
 ἄνω et ἄνθρωποι confus. IV, 18.
 ἄνω λέναι II, 7 not. et II, 8.
 ἀνωθεῖσθαι VIII, 109 not. VII, 139.
 ἀνωῶξα et ἄνοιξα I, 68 not.
 ἀνωρίη τοῦ ἔτεος VIII, 112 not.
 ἀξίη IV, 201. 196 not. VII, 39.
 ἀξίην VII, 64 not.
 ἀξιοθέητος III, 176 not.
 ἀξιόνικος VII, 187 not. coll. IX, 26 not. 28.
 ἄξιος cum infinitivo activi IX, 77 not.
 ἀξιούν VI, 87 not.
 ἀξιόχρεος et ἀξιόχρεος V, 65 not. IV, 126 not.
 ἀξίως ἀπηγήσιος III, 125 not.
 ἀξιώσις VI, 130.
 ἀπάγειν V, 82 not. — ἀπηγμένος ἐς ὄξυ VII, 64 not.
 ἀπαγής VII, 61 not.
 ἀπαγορεύειν (dissuadere) IX, 66 not. III, 124 not. (structura) VIII, 116.
 ἀπαγωγή (φόρον) II, 182.
 ἀπάδειν II, 129 not.
 ἀπαθῆς κακῶν V, 19 not. VI, 12 not.
 ἀπαιδλή VI, 139 not.
 ἀπαιρεῖν III, 65 not. 126. IX, 99. VIII, 3 not. V, 67. 91 not. VIII, 57.

- ἄπαις** V, 67 not. VII, 61 not. 205.
 — c. genitiv. I, 109 not.
ἀπαλλάττειν (*discedere*) VII, 221 not.
 VIII, 68. §. 1.
ἀπαμβλύνειν III, 134 not.
ἀπανιστάναι (*abducere*) III, 156
 not. VI, 133 not.
ἀπαραιορημένοι (τὰ ὄπλα) IX, 99.
 103.
απαράσσειν VIII, 90 not. V, 112.
 coll. not. ad IV, 62.
ἄπαρνος ἐστὶ III, 91 not.
ἀπαρτι V, 53 not. II, 158 not.
ἀπαρτιλογία VII, 29 not.
ἀπάρχεσθαι IV, 61 not. 188. coll.
 III, 24.
ἀπαρχή IV, 88. I, 92 not.
ἄπεδος I, 110 not. IV, 62 not. IX,
 25. 102.
ἀπειλείειν: ἐς ἀπορίην ἀναγκαίην
 etc. ἀπειληθῆναι I, 24 not. coll.
 II, 141 not. VIII, 109 not. IX,
 34.
ἀπείπας III, 153 not. IV, 125.
ἀπείπασθαι IV, 120 not. 125. V,
 56 not. VII, 14.
ἀπείπασθαι τὴν ὄψιν V, 56 not.
ἀπείπασθαι (*abdicare*) I, 59 not.
ἄπειρος V, 9 not.
ἀπελαύνειν (*discedere*) V, 94 not.
 VII, 211. 212. VIII, 96. 103. I,
 79 not. VII, 19. — ἀπελήκατο τῆς
 φροντίδος VII, 205.
ἀπελαύνεσθαι et ἀπελαύνειν VII,
 210 not.
ἀπενειχθέντα (τὰ) III, 14 not.
ἀπενειχθεὶς (*delatus*) III, 114 not.
 II, 152. IV, 103 not. 164 not.
 179.
ἀπεξηρασμένος I, 186 not. VII, 109
 not.
ἀπέργειν (*secludere, discernere*) I,
 154 not. II, 99 not. I, 174. I, 72.
 IV, 55. V, 64 not. VII, 109 not.
 — (*perficere*) IV, 62 not.
ἀπέρδειν IV, 62 not.
ἀπέρχεσθαι *confus. cum ἐπέρχεσθαι*
 VII, 142 not.
ἀπεστεῶς I, 102.
ἀπεστῶ I, 85. IX, 85 not.
ἄπεφθος (*χρυσός*) I, 50 not. II, 44.
ἀπέχειν I, 160 not.
ἀπηγημένος *passive* I, 207. IX, 26
 not.
ἀπηλιξ III, 14 not.
ἀπηλιώτης ἄνεμος IV, 21 not. 99.
 VII, 188.
ἀπηλλαγμένον I, 60 not.
ἀπήλλαξε οὕτω V, 63 not. coll. VI,
 45.
ἄπηρος (*confus. cum ἄπειρος*) I,
 32 not.
Ἀπία IV, 59 not.
ἀπιδεῖν (*de alto s. eminus conspi-*
cere) IV, 22.
ἀπιέναι *cum seq. infinit. (φέρεισθαι)*
 I, 194. III, 75. VI, 81 not. ἀπίζει
 IV, 190. IV, 157. V, 42. VI, 62.
Conf. ἐξίζει.
ἀπίεσθαι III, 87 not. III, 101. 109.
 VI, 112 not. VII, 122.
ἀπικέσθαι ἐς διάπειραν II, 77. —
 ἐς λέσχην II, 32. — ἀπικέατο et
 ἀπικάτο I, 2. 15 not. I, 214. IV,
 200. 203. V, 98. VI, 16. 118. VII,
 131. IX, 17. 55 not. I, 152 not.
 169. VII, 118 not. ἀπικάτο VII,
 153. IV, 140. ἀπίξεαι II, 29.
ἀπιποῦν II, 94 not.
Ἀπὶς *rectius quam Ἄπὶς* III, 27
 coll. II, 153.
ἀπιστάναι IX, 23 not. ἀπιστάμεναι
 pro ἀπιστάναι I, 76.
ἀπιστεῖν VI, 108 not. coll. III, 15.
ἄπιστος IX, 98 not.
ἄπλετος I, 50 not. III, 106 not. IV,
 53. VI, 58. VIII, 12. IX, 24.
ἀπὸ idem fere quod περὶ IV, 53
 not. — locum unde indicat I,
 16 not. ἀπὸ τούτου *ab eo inde*
tempore I, 4 not. V, 83 not. IV,

116. coll. VIII, 51 not. *ἀπὸ Κορίνθου* et simil. VIII, 46 not. *ἀπ' ὅτεν* I, 7 not. *ἀπὸ τούτων* III, 42 not. *τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε* V, 83 not. *ἀπὸ (ξύλου) materiam* indicat VIII, 65 not.
- ἀπὸ pro ὑπὸ* I, 14 not. II, 54 not. V, 54. V, 2 not. coll. VII, 164.
- ἀπὸ verbis appellandi additum:* not. ad IV, 45. 148.
- ἀπό τινος ζῶειν* etc. II, 92 not. IV, 22 not. 23. 46. 103. V, 6. VII, 28. VIII, 105 not.
- ἀπ' ἐπικων (pugnare)* I, 79 not. IX, 63.
- ἀπὸ γλώσσης* I, 123 not.
- ἀπὸ δείπνου* I, 126 not. 133. II, 78. V, 18 not. VI, 129 not. IX, 16.
- ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου* II, 66 not.
- οἱ ἀπό τινος* VIII, 79 not.
- τὸ ἀπὸ σεῦ* I, 159 not. VII, 101 not. coll. VIII, 15 not. *τὸ ἀπὸ τούτου* I, 180 not. I, 199 not. coll. II, 2. *τὸ ἀπ' ἡμέων* IX, 7. §. 2 not.
- ἀπὸ in composit. verb. auget vim* IV, 50 not. *operis cessationem notat* IX, 31. coll. II, 40 not. (*ubi ἀποτύπτομαι*) IV, 62. — *verba cum ἀπὸ composita adsumunt alia similis notionis adverbia* III, 16 not. V, 27. V, 92. §. 3. — *ἀπὸ — ἕκας* III, 41 not.
- ἀποβάθραι* IX, 98 not.
- ἀποβαίνειν — ἀποβεβάναι* V, 86 not. *ἀπέβησε (deduxit)* VI, 107 not. V, 63 not. VIII, 95.
- ἀποβεβήκεε* I, 86 not.
- ἀπέβη* III, 82.
- ἀποβήσεσθαι* VII, 23.
- ἀποβάλλειν (τὴν κεφαλὴν)* VIII, 65 not.
- ἀποβιβάζειν* VIII, 76 not. IX, 32.
- ἀπογενόμενοι (fato functi)* II, 136 not. III, 111 not. V, 4. coll. IX, 69.
- ἀπογεφυροῦν* II, 99 not.
- ἀπογράφειν et ἀπογράφεσθαι* VII, 100 not. VIII, 135.
- ἀπογράφεσθαι* III, 136 not. V, 29 not.
- ἀποδασάμενος* II, 103.
- ἀποδασμὸς et ἀποδάσμιος* I, 146 not. II, 103.
- ἀποδεικνύναι (constituere)* II, 124 not. (*create, appellare*) V, 25 not. 32.
- ἀποδεικνύναι* I, 1 not. I, 16 not.
- ἀποδεικνύναι τέμενος* V, 89 not.
- ἀποδεικνύναι structura c. particip.* II, 15. 16.
- ἀποδείκνυσθαι γνώμην* I, 170 not. II, 24. III, 74. 132 not. 82. 160. IV, 97. 132. 137. VI, 41. 43. VII, 3 not. 45. 99. 139. VIII, 8. 49 not. 108. 68. IX, 58. (*sine γνώμην*) VII, 143 not.
- ἀποδείκνυσθαι ἔργα* I, 160. II, 101. IV, 76 not. VI, 15. 55. VII, 139 not. IX, 71. 72. 27. 40. 67.
- ἀποδείρειν* IV, 60 not.
- ἀπόδεξις* I, 1 ibique nott. I, 207. II, 101. 148 not. VIII, 101.
- ἀποδινηῆσαι τὸν σῖτον* II, 14 not.
- ἀποδόσθαι (vendere)* I, 70. II, 48. 56.
- ἀποδράναι et ἀποδράναι* III, 45.
- ἀποδύειν (exuere vestes)* V, 92. §. 7.
- ἀπόθετος φίλος* VIII, 109 not.
- ἀποθήκη* VIII, 109 not.
- ἀποθνήσκειν (interfici)* IV, 76. IX, 37 not. 75 not.
- ἀποθύμιον* VII, 168 not.
- ἀποικίζειν* I, 94 not. IV, 55.
- ἄποινα* IX, 120 not.
- ἀποκαλεῖν* IX, 20 not.
- ἀποκατησθαι* IV, 66. (*ἀποκατεταί*).
- ἀποκηρύττειν* I, 194 not.
- ἀποκλαίειν* III, 14 not.

- ἀποκλείεσθαι not. ad I, 31. IX, 50 not. (ἀποκεκλέατο).
- ἀποκλινόμενος et ἀποκλινάμενος III, 114 not. III, 104. IV, 181.
- ἀποκορυφῶν (summatim dicere) V, 73 not.
- ἀποκρατέειν et ἐπικρατέειν confus. IV, 50 not.
- ἀπόκρημνος VII, 176.
- ἀπόκρισις et ὑπόκρισις I, 49 not. III, 53 not. ἀποκρίνεσθαι et ὑποκρίνεσθαι I, 78 not.
- ἀποκρούεσθαι VIII, 61 not.
- ἀποκρύπτειν VII, 226 not.
- ἀπολαγχάνειν: not. ad VIII, 117.
- ἀπολαμβάνειν de procellis II, 115 not. IX, 114.
- ἀπολαμφθέντες (intercepti) V, 101 not. VIII, 11 not. VIII. 108. IX, 38. 51 not.
- ἀπολάμφομαι IX, 38. III, 146 not.
- ἀπολαμπρύνεσθαι I, 41 not. IX, 70.
- ἀπολαύειν VII, 180 not.
- ἀπολέγειν V, 110 not. coll. not. ad VIII, 22. IX, 31 not.
- ἀπολείπειν de uxore, I, 59 not. V, 39. — (relinquere) V, 92. §. 7 not. IX, 53.
- ἀπολείπειν absolute sc. τὸ ῥέεθρον II, 19 not. II, 14. II, 22. II, 93. not. III, 38. IV, 184 not.
- ἀπολείπειν (discedere) VII, 221.
- ἀπολείπεσθαι II, 134. τῆς ἀληθείας (a vero aberrare) II, 106 not.
- ἀπολέσθαι κἀνίστα III, 71 not.
- ἀπολεύμενοι et ἀπολεόμενοι VII, 209 not.
- ἄπολις VII, 104 not. VIII, 61.
- (οἱ) ἀπολλύμενοι III, 14.
- ἀπολύειν (iudicio absolvere) IV, 68 not. II, 174.
- ἀπολύσας et ἀποστείλας confus. VII, 53.
- ἀπολύεσθαι (se purgare) VIII, 59 not.
- ἀποματαίξειν (crepitum emittere) II, 162 not.
- ἀπομάχεσθαι VII, 136 not.
- ἀπομνύναι VI, 65 not.
- ἀπονητὶ III, 146. VI, 25 not. ἀπονήτατα VII, 234 not.
- ἀπόπειρα: ἀπόπειραν ποιῆσθαι VIII, 9 not.
- ἀποπειράσθαι II, 40 not. 73. γνώμης III, 119 not. VI, 48. III, 134. coll. VIII, 9. 67. 133 not.
- ἀποπέμπειν V, 39. ἀποπέμπεσθαι I, 33 not.
- ἀπόπληκτος I, 167 not. II, 173.
- ἀποπλῆσαι VIII, 96 not. VI, 63. III, 50, V, 39.
- ἀποπρίσας IV, 65.
- ἀποπτάσθαι (de somniis) VII, 12 not.
- ἀπορᾶν τι VIII, 37 not.
- ἀπορεῖν τι III, 4 not. IV, 179.
- ἀπόρθητος VII, 141. VI, 28.
- ἀπορίη IV, 83 not. 134 not. ἀπορίη s. ἐν ἀπορίῃ ἔχεσθαι VIII, 52. IX, 98. IV, 131 not. V, 80. VII, 128.
- ἄπορος ἄνεμος VI, 44 not. ἄποροι προσμίσγεσθαι IV, 46 not. coll. IX, 49 not.
- ἀπορραίνειν II, 93.
- ἀπόρρητα ποιέεσθαι IX, 45 not.
- ἀπορρίπτειν verba I, 153 not. IV, 142. VII, 13. VI, 69. VIII, 92.
- ἀπορρίπτεσθαι ἐς μηδέν I, 32.
- ἀπορχεῖσθαι VI, 129 not. coll. III, 151.
- ἀποσεῖεσθαι VII, 88 not. IX, 22 not.
- ἀποσιουῖσθαι I, 199 not. IV, 154 not.
- ἀποσκήπτειν I, 120 not. VII, 10. §. 5 not.
- ἀποσκηθίζειν IV, 64 not.
- ἀποσπᾶν III, 159 not. I, 17 not.
- ἀποσπεύδειν VII, 17 not. VI, 109.

- ἀποστέλλειν τριήρεϊ s. τριήρεα III, 4 not. III, 52 not. IV, 147 not. ἀποστέλλεσθαι I, 21 not. ἀποστεννυγρῶσαι II, 99 not. ἀποστερεῖσθαι (structura) VI, 13 not. ἀπόστολος (missus) et ἀποστόλου πλοῖον etc. I, 21 not. V, 38. ἀποστρέφειν VII, 160 not. ἀποστροφὴ II, 13 not. VIII, 109 not. ἀποσφακελίζειν III, 66 not. IV, 28 not. ἀποσχίζεσθαι III, 56 not. ἀπότακτος II, 69 not. ἀποτάμνειν γῆν IV, 25 not. — κεφαλᾶς VII, 35. VIII, 90. ἀποτάμνεσθαι χώρην IV, 3 not. IV, 159. ἀποτειχίζειν VI, 36 not. IX, 8 not. ἀποτίλλειν I, 123 not. ἀποτιμᾶσθαι (die Loskaufsumme bestimmen) V, 77. ἀποτίνυσθαι VI, 65 not. VI, 101. ἄποτος IV, 192 not. ἀποτρέπειν et ἀποτράπειν VII, 17 not. ἀπότροφος (procul educatus) II, 64 not. ἀποτύπτεσθαι II, 40 not. ἀποφαίνειν II, 28. ἐς ὄψιν IV, 81 not. λόγῳ V, 84 not. ἀποφαίνεσθαι (γνώμην) II, 24. VIII, 49 not. IX, 5. III, 71. VII, 152. ἀποφέρειν III, 66 not. VI, 27 coll. IV, 103 not. 151. 164. IV, 179. ἀποφεύγειν in iudiciis II, 174. coll. VI, 82 not. ἀποφορὰ (tributum) II, 109. ἀποχειροβλώτος III, 42. ἀποχρᾶν VII, 148. 196. I, 66 not. VI, 137. VII, 43. ἀποχρᾶσθαι I, 37. I, 102 not. VI, 137. ἀπεχρᾶτο VIII, 14 not. ἀποχρυσοῦν: not. ad IV, 26. ἀπρὶξ not. ad VI, 91. ἀπρόσμικτος I, 65 not. ἄπτεροι ὄιστοι VII, 92 not. ἄπτεσθαι (perstringere, obiurgare) V, 92. §. 3 not. ἄπτεσθαι (gustare) II, 32 not. conf. cum πατέεσθαι IV, 186. — ἐναμμένος VII, 69. ἀπωθεῖσθαι I, 199 not. coll. V, 69 not. ἀπώνητο I, 169. ἀπωστός VI, 5 not. ἄρα III, 64. IX, 9 (postpositum) IV, 64 not. V, 49 not. VIII, 8. 111. ἄρα τοι VIII, 57 not. Ἀραβικὸς κόλπος I, 1 not. ἀραίρητο, vid. αἰρεῖν. ἀρᾶσθαι I, 27 not. (ἀρώμενοι.) ἀρασσόμενοι (contriti) VI, 44 not. Ἀργαῖος VIII, 139 not. ἀργοί (i. e. qui agriculturam negligunt) V, 6 not. ἄρδειν (rigare) II, 13. (potum agere) V, 12 not. ἄρδεις (sagittae cusps) I, 215 not. IV, 81 not. ἀρέσκεσθαί τινι III, 34 not. IV, 78. VII, 160 not. VI, 128. IX, 66 not. 79. ἀρετὴ (de soli bonitate) IV, 198 not. ἀρετὴ ἑπακτος VII, 102 not. ἀρετὴν ἑπακτος VII, 5 not. ἀρὴ (votum) VI, 63 not. ἀρήιον ὄπλον I, 155. IV, 23 not. VIII, 37. IV, 174. ἀρήϊος πάγος VIII, 51 not. ἀρηρομένη (i. e. ἀροτριωμένη) IV, 97 not. ἄρθμιος (concors, benevolus) VI, 83 not. VII, 101. IX, 9. 37 not. ἄρθρα i. q. αἰδοῖα not. ad III, 103. IV, 2. ἀρίδηλος et ἀρίζηλος VIII, 65 not. ἀριθμῶ VI, 58 not. Ἀριμασποὶ IV, 27 not. Ἀριμνήστον et Ἀειμνήστον nomen: not. ad IX, 64. 72.

- ἀριστεύειν τινός VII, 106.
 ἀριστήϊον VIII, 11 not. VIII, 122 not.
 ἄριστοι (οἱ) V, 29 not. coll. VIII, 79 not.
 ἀρκέσθαι τινι VII, 160 not. IX, 33 not.
 ἐν ἄρκυσι s. ἔρκεσι VII, 85 not.
 ἀρμα et ἀρμάμαξαι VII, 41 not. IX, 76. ἄρμα ἑπών VII, 40.
 ἀρμόζειν et ἀρμόζεσθαι III, 137 not. V, 32. 47. VI, 65.
 ἀρνεῖσθαι i. q. οὐ βούλεσθαι VI, 13 not.
 ἄρουρα II, 168.
 ἀρπαγαὶ V, 94 not.
 ἀρπάζειν μέσον (*medium aliquem arripere*) IX, 108 not.
 ἀρπεδόνη III, 47 not.
 ἄρρηκτος II, 68.
 ἄρρητος V, 83 not.
 ἀρρωδέειν et ὀρρωδέειν I, 34. 9.
 Ἀρτακίη urbs IV, 14.
 Ἀρταξέρξης et Ἀρτοξέρξης VI, 43 not. VI, 98 not. coll. VII, 2 not.
 ἀρταῶσθαι I, 125 not. V, 31. 120 not. IX, 68. VI, 109. VII, 142. VIII, 62.
 Ἀρταφέρνης et Ἀρταφρένης V, 25 not. Excurs. Vol. II. p. 677.
 ἀρτέεσθαι πόλεμον VII, 143 not. ἀρτέαται pro ἡρτηνται I, 125 not. coll. VI, 102.
 ἀρτήματα II, 69 not.
 Ἀρτίμπασα IV, 59 not.
 ἄρτιος IX, 27 not. 53.
 ἀρτίπους IV, 161 not.
 ἄρτισις I, 195.
 ἀρτοκόπος et ἀρτοποιός I, 51 not. IX, 82.
 ἀρτύειν ἐπιβουλήν I, 11 not.
 ἀρύεσθαι et ἀρύτεσθαι II, 108 not. VIII, 137 not.
 ἀρυστήρ II, 168 not.
 (τὸ) ἀρχαῖον (*antiquitus*) V, 16 not.
 ἀρχαιρεσίη VI, 58 not.
 ἄρχειν et βασιλεύειν diff. VI, 67 not.
 ἄρχειν et ἄρχεσθαι opponuntur: III, 83 not.
 ἀρχεῖον IV, 62 not. VI, 63 not.
 ἀρχέκακοι not. ad V, 97.
 ἄρχεσθαι ἀδίκων et ἀδικέων IV, 119 coll. VI, 119. ἄρχεσθαι ἀπό τινος IX, 15 not.
 ἄρχεται (confus. cum ἔρχεται) ῥέων IV, 51 not. — ἀρξάμενος III, 60 not. 91. IV, 49. 168. V, 49 not.
 ἀρξόμενος (sensu passivo) VII, 162 not. 159.
 ἀρχὴ κακῶν V, 97 not. ἡ ἀρχὴ τοῦ στρόφου IV, 60 not. ἀρχαὶ (*magistratus*) V, 72 not. ἀρχὴ de ephori munere VI, 67 not.
 ἀρχήν et τέλος oppon. VIII, 128. 132 coll. I, 86.
 ἀρχήν (*prorsus, omnino*) I, 9 not. I, 86 not. 140. IX, 57. 106. II, 148. III, 16 not. IV, 25. 28. VIII, 132. V, 16. 106. II, 95. I, 193. VII, 218. 220. — (*omnino, ab initio*) II, 28. IV, 159 not. V, 57 not. VIII, 128. κατ' ἀρχάς V, 62 not. V, 92. §. 6 not. VII, 88 not. III, 159. VII, 148. VIII, 3. 94. IX, 22. IX, 66. IX, 103.
 ἀρχηγετεύειν II, 123.
 ἀρχηγέτης IX, 86 not.
 ἀρχήθεν I, 131 not. III, 25. VIII, 142 not.
 ἀρχιθέωρος VI, 87 not.
 ἀρχιρεὺς s. ἀρχιερεὺς II, 37 not. II, 142.
 ἄρχοντες de ephoris Spartanis III, 46 not.
 ἀσάν III, 41 not.
 ἀσεβεῖν ἐς τι VIII, 129 not. coll. IX, 78.
 ἄση (ἀηδία) I, 136 not.
 ἀσθενίη et ἀσθενείη βίου II, 47 not. VIII, 51 not.
 Ἀσίη, unde Asiae nomen IV, 45.
 ἀσινής I, 105 not.

- ἀσκεῖν τέχνην III, 125 not. ἀσκεῖν (exornare) II, 130 not. II, 169. III, 1 not. 57.
 ἀσκευῆς de medico III, 131 not.
 ἀσκός VII, 26 not. III, 9 not.
 ἀσμένοισι VIII, 14 not.
 ἀσπάξασθαι III, 1 not. (ἡσπάξετο).
 ἀσπαίρειν I, 111 not. — VIII, 5 not. IX, 120 not.
 ἀσπαστόν V, 98.
 ἀσπίδες IV, 191 not.
 ἀσπὶς (*gravis armaturae milites*) V, 30 not.
 ἄσσα pro ἄτινα I, 138 not. 197.
 ἀσταφίς II, 40.
 ἀστέρων et ἄστρον II, 4 not.
 ἀστοὶ II, 102. IX, 86. VII, 156 not.
 ἀστράγαλοι I, 94 not.
 ἄστυ (significatio) I, 14 not.
 ἀσφαλέως IV, 134 not.
 ἄσφαλτος I, 179 not.
 ἀσχάλλειν III, 152 not.
 ἀσχήμων VII, 160 not.
 ἄσχιος IV, 77 not.
 ἄσχυ IV, 23 not.
 ἄταρ praecedente μὲν VI, 133 not.
 Ἄταρνεὺς I, 160 not.
 ἀτάσθαλα (ποιεῖν) IX, 78 not.
 ἄτε I, 123.
 ἀτεῖν (ἀτέοντες s. ἀττέοντες) VII, 223 not.
 ἀτέκμαρτον V, 92. §. 3 not.
 ἀτέλεια I, 54 not. III, 67. IX, 73.
 ἀτελῆς φορῶν VI, 46 not. καρπῶν VI, 42 not. — (de terra) III, 160 not.
 ἄτιμοι: not. ad VII, 231.
 ἀτιμοῦσθαι VII, 231 not.
 ἀτμίς IV, 75 not.
 ἄτρακτος IV, 162 not.
 ἀτραπὸς VII, 213 not.
 ἀτρεκές (τὸ) s. ἀτρεκέως εἰπεῖν IV, 25 not. IV, 187. V, 9 not. VIII, 8 not.
 ἀτρεκέλη IV, 152 not. VI, 1. 82.
 ἀτρέμας et ἀτρέμα ἔχειν VIII, 14 not. VII, 8. §. 1. IX, 53.
 ἀτρεμεῖν VII, 8. §. 1 not.
 ἀτρεμίζειν I, 185 not. 190. VII, 18 not. 8. §. 1 not. VIII, 68. §. 2.
 ἄτρυντος IX, 52 not.
 ἀττέλαβοι IV, 172 not.
 ἀνδάξασθαι V, 51 not.
 ἀνλειος (θύρα) VI, 69. Vol. III. pag. 814.
 ἀνλή II, 148 not. II, 169. V, 92. §. 3. (ubi de domo.)
 ἀνλή et πύλη diff. VI, 69 not. Vol. III. p. 815.
 ἀνλίζεσθαι VIII, 9 not. IX, 37.
 ἀνλὸς γυναικῆος et ἀνδρῆος I, 17 not.
 ἀνλῶν (*canalis*) II, 100. — de valle VII, 128.
 ἀνξάνειν, ἀνξάνετο et ἡνξάνετο V, 92. §. 5 not. VI, 63 not. IX, 31 not.
 ἀντιγενῆς II, 149. IV, 48 not. IV, 180.
 ἀντίκα iunct. participp. I, 79 not. II, 146. 147. VII, 220.
 ἀντίς (*posthac*) VI, 75 not. VII, 36 not. ἀντόθεν III, 57 not. ἀντίς δὲ antecedente πρῶτα μὲν VIII, 143 not.
 ἀντόθεν III, 57 not. coll. VIII, 64 not.
 ἀντοκελεῖς IX, 5 not.
 ἀντόματον II, 94 not.
 ἀντόνομοι VIII, 140. §. 1 not.
 ἀντόπτης IV, 16 not. III, 115.
 ἀντὸς IV, 113 not. ἀντὸ τοῦτο (*id ipsum*) III, 71 not. ἀντὸς ἑαυτοῦ III, 82 not. V, 78. V, 13 not. VIII, 10. 123 not. IX, 26. ἀντὶ ἐωντῆς ἀρίστη et simil. I, 193 not. V, 28. Cf. ἐωντός. ἀντὸς in genitivo iunctum pronomina. possess. IV, 98. 130.
 ἀντοῦ (*ibi*) VIII, 121 not. — ἀντοῦ ταύτῃ I, 189 not. III, 25. 77. IV, 80. 84. 135 not. VI, 30. V, 19 not.

- VI, 16. 112. VII, 10. §. 8 not. 42. 228. IX, 11.
 αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ ἰρῶ et simill. IV, 135 not. VI, 16. 72. I, 82.
 τὸ αὐτὸ νομίσαι, νοῆσαι, φρονῆσαι IV, 118 not.
 αὐτοὶ οἱ et καὶ iidem qui s. ac IV, 109 not.
 αὐτὸς τε καὶ ἐκ etc. III, 71 not.
 αὐτοῖς ἱματίοις (cum ipsis vestimentis) II, 47 not. coll. VII, 39 not. coll. III, 45 not. VIII, 17.
 αὐτὸς et οὗτος confus. I, 84.
 αὐτῶν et αὐτέων confus. I, 26 not. I, 29. 32. 66. 133.
 αὐτῇ et ἀστῇ, αὐτέων et ἀστέων confus. IX, 86 not.
 αὐτόφωρος, ἐπ' αὐτοφώρῳ VI, 72 not. VI, 137.
 αὐτοχειρίῃ I, 123. III, 13 not. III, 66. coll. not. ad III, 154.
 αὐχεῖν (iactare) II, 160 not.
 αὐχὴν de terrae tractu, I, 72 not. IV, 85 not. 118. VI, 37. VII, 223. IV, 89 not.
 ἀφαιρεῖσθαι τί τινα VIII, 3 not.
 ἀφανὲς (χρῆμα) IV, 150.
 ἀφαρ IV, 29 not.
 ἀφάσσειν III, 69 not.
 ἀφατα VII, 190.
 ἀφειδέως I, 207. IX, 39 not.
 ἀφέλεια (Herodoti) Vol. IV. p. 471.
 Ἀφέται VII, 193 not.
 ἀφιξις et ἀπιξις I, 69 not. coll. III, 69. 145.
 ἀφιέναι τῆς στρατείας VII, 38 not.
 ἀφ' ἰππων, vid. ἀπό.
 ἀφλαστα VI, 114 not.
 ἀφοσιοῦσθαι, vid. ἀποσιοῦσθαι.
 ἀφραστος V, 92. §. 4 not.
 ἀφνικτος (inevitabilis) IX, 116 not.
 ἀφύλακτος, ἀφυλάκτως IX, 116 not.
 ἄφωνος I, 34 not. I, 85.
 ἄχαρις I, 41 not. VIII, 143. VI, 9 not. VII, 36. 50. §. 2. VIII, 13. VII, 190.
 ἀχάριτος et ἀχάριστος I, 41 not. I, 207 not. V, 91 not.
 ἀχαριτώτατον συνοίκημα de plebe VII, 156 not.
 ἄχθεσθαι τῇ ἔδρᾳ (moram impatienter ferre) IX, 41 not. coll. II, 103.
 ἄχθεσθαι τῇ ἀρχῇ not. ad III, 80.
 ἀχλύοις V, 77 not.
 ἀχρήτος s. ἀχρεῖος I, 191 not.
 ἀψυχίη, λειποψυχίη, ἡσυχίη confus. I, 86 not.
- B.
- B et Φ VII, 73 not.
 Βαγαῖος III, 128.
 βάδην IX, 57 not.
 βάθρον (gradus) I, 183 not. de statuæ basi II, 176.
 βαθὺ ἦθος IV, 95 not. βαθὺς (amplus) VI, 125 not.
 βαθύγεως, βαθύγεος et βαθύγαιος IV, 23 not.
 βαθύζωνος VIII, 120 not.
 βαίνειν: εὖ βεβηκέναι VII, 164 not.
 βαῖται IV, 64 not.
 βαιτοφόρος IV, 155. 189 not.
 Βάκχειος et Βάκχιος IV, 79 not.
 βακχεύειν IV, 79 not.
 βαλανάγρα III, 155 not.
 βαλανηφάγοι I, 66 not.
 βάλλειν ἐς γόνυ τὴν πόλιν VI, 27 not.
 βάλλεσθαι ἐν νῶ (animo agitare) V, 49 not.
 βάλλεσθαι ἐς θυμὸν VII, 51 not. VIII, 68. §. 3. I, 84 not.
 βάλλεσθαι ἐπ' ἔωντοῦ III, 71 not. III, 155. V, 73.
 βάλλεσθαι ἐς γαστέρα III, 28 not.
 βάραθρον VII, 133 not.
 βάρβαρος I, 57 (cum βαρβαρικὸς confus.) I, 60 not. III, 115 not. VIII, 19 not.
 βαρβαρικὰ et Ἑλληνικὰ oppon. III, 115.

- βαρβαρόφωνος** I, 172 not. VIII, 20 not.
βάρις (*navigii genus*) II, 96 not. II, 60. 179.
βαρὺς (*gravatus, pressus*), IV, 150.
βαρυσυμφορώτατος I, 45.
βασίλεια (*regina*) I, 211 not.
βασιλεύειν (*de satrapa*) II, 98 not. coll. VII, 165. **βασιλεύσας** I, 14 not. II, 2. IV, 160. VII, 2 not.
βασιλεὺς (*de flexione vocis*) I, 1. 56. 94. *de tyranni filio* III, 52 not. coll. not. ad V, 30.
βασιλεῖς (*οἱ*) *principes civitatis* VI, 34 not. coll. VII, 165 not. IV, 11.
βασιλεῖς Scythae et βασιλήϊοι IV, 6 not. IV, 7. 120.
βασιλήϊα (*τὰ*) III, 61. 68 not. — *de Scytharum regione* IV, 20 not.
βασιλήϊον (*aerarium regium*) II, 149 not.
Βασσαρεὺς VII, 111 not.
βασσάρια IV, 192 not.
βάτραχος et βάθρακος IV, 131 not.
Βάττος, *nomen* IV, 155 not.
βδέλλαι II, 68 not.
βεβαμμένος (*de vestibus*) VII, 67 not.
βέκος (*Phrygum linguâ panis*) II, 2 not.
Βελβινίτης VIII, 125.
βέλος *de fulmine* IV, 79 not. VII, 10. §. 5. *de iaculo* IX, 18 not.
βήσσειν (*tussire*) VI, 137 not.
Βησσοὶ VII, 111 not.
Βία s. Βίη (*dea*) VIII, 111 not. **βίη τε καὶ ὀμίλῳ** III, 127 not.
βιάζεσθαι (*βιάσθαι*) *τὰ σφάγια* IX, 41 not. *τὸν πόδα* III, 129 not. — *γυναικα* III, 80 not. IX, 111. IV, 43. VI, 137. **βιάσθαι** *vi passiva* I, 18 not. — **βιηθεῖς et βιασθεῖς** VII, 83 not.
βιβλίον I, 125 not. III, 42 not.
βίβλοι et βύβλοι V, 58 not. VI, 4. VIII, 128 not.
βίκος I, 194 not.
βίος (*victus necessarius*) I, 36 not. VII, 105. VIII, 26 not.
βιοῦσθαι *i. q. ζῆν* II, 177 not.
Βιστονὶς *lacus* VII, 109 not.
βιώσιμα III, 109 not.
βλάβος et βλάβη I, 9. — VIII, 65 not.
βλήμα III, 35 not.
βοῆ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι III, 79 not. VII, 211 not. coll. IX, 24. 59. not. **βοῆ τε καὶ κλαυθμῷ** III, 14 not. coll. III, 79. 127.
βοῆ τε καὶ οἰμωγῇ VIII, 99 not.
βοηθεῖν ἐπὶ ε. πρὸς τι IV, 125 not. — **Ἰones βοθεῖν** VIII, 1 not. 72 not. coll. 144. VII, 207 not.
βόλος (*genus retis*) I, 62 not.
βορῆς: **πρὸς βορέῳ** III, 102 not. **πρὸς βορῆν ἄνεμον** IV, 7 not. coll. I, 16 not. **βορητῇ θάλασσα** II, 11. 159.
βόρυες IV, 192.
Βορυσθενεῖται IV, 78 et Vol. II. p. 713.
βούβαλος et βούβαλις IV, 192 not.
βουκολία I, 113 not.
βούλεσθαι *sensu eminenti* III, 123 not. **βουλόμενοι θυμῷ** V, 49 not. coll. VI, 139 not. — **βουλομέναι σφι γίγνεσθαι** VIII, 101 not. **βούλεν et βούλου** I, 85 not.
βούλεσθαι *sc. μᾶλλον* III, 40 not. III, 124 not.
βούλεσθαι et βουλευέσθαι II, 87 not. coll. I, 165. VII, 10. §. 4 not.
βουλεύειν (*statuere*) I, 11 not. coll. 73. VI, 52. VI, 57. **βουλεύειν** (*βουλεύεσθαι*) *δρησμόν* VIII, 4 not. VIII, 18. IX, 106. **βεβούλευμαι et τὰ βεβουλευμένα** III, 134 not. IV, 120 not. 128.
βουλὴ senatus IV, 165 not. VI, 57 not.
βουνὸς collis IV, 199 coll. 158. 192.

βοῦς in acc. βοῦν et βῶν VI, 67 not. αἱ βοῦς de grege IV, 8 not.
 Βραγχίδησι I, 92 not. II, 159.
 Βραυρῶν in Attica VI, 138.
 βραχίων V, 12 not.
 βραχὺς IV, 52 not. τὰ βραχέα (*vada*) II, 102. IV, 52. 179. De forma vid. V, 49 not.
 βρέφος de animalibus III, 153 not.
 βρέχεσθαι III, 104.
 βύβλινα ὄπλα VII, 25.
 βύβλος II, 100 not. βυβλίον I, 123 not.
 βύειν VI, 125 not.
 βύσσινος II, 86 not.
 βυσσός et βυθός III, 23 not.
 βωθεῖν, vid. βοηθεῖν.
 βωμός in Delphorum aede VII, 140 not.
 βῶσαι pro βοῆσαι I, 10 not. I, 146.
 V, 1. ἐβῶσθη VI, 131 not. VIII, 124 not. βεβωμένα III, 39 not.

Γ.

γαλαθηνά I, 183 not.
 γαλέαι IV, 192 not.
 γαμβρός VII, 189.
 γαμεῖν I, 61 not. IV, 78.
 Γάμοροι VII, 155 not. coll. VI, 22 not.
 γάρ: eius usus in hyperbatis I, 8 not. I, 24 not. I, 30. 85. 97. 121. 124. 129. 155. 174. III, 63 not. 159. IV, 83. 97. V, 67. VI, 102. 109. VII, 46. VIII, 5 not. IX, 109. IX, 27 not.
 γάρ in appellando III, 120 not.
 γάρ initio sermonis IV, 79. 97. V, 19. VI, 11 not. III, 83.
 γάρ tertio loco positum VII, 209.
 γάρ post δῆλον δὲ et simill. II, 116 coll. II, 58. 131. VIII, 120 not.
 γάρ δὴ (*nemlich, eben*) I, 34.
 (τε) γάρ VI, 121 not.
 Γαργαφίη fons IX, 49 not.
 γαυλός (*navigii genus*) III, 136 not.

VIII, 97 coll. VI, 119 not. (*nbi est situla.*)
 γε V, 39. VII, 27. (usus) I, 11 not. duplex I, 187.
 γε μὲν pro γε μὴν V, 92. §. 5 not. VII, 152 not. VII, 234. — μὲν et μέν γε confus. III, 29. γε post μέντοι II, 63 not. VIII, 94.
 ὅτε γε III, 73.
 Γεβελέγγις IV, 94 not.
 Γεδέοντες, vid. Γελέοντες.
 γεινάμενοι (οἱ) I, 122 not.
 γελᾶν splendere V, 66. Vol. III. pag. 804.
 Γελέοντες V, 66. Vol. III. p. 799. 803 seq.
 γενεή ἀνθρωπητή III, 122 not.
 γενεή s. γενεαὶ I, 3 not. I, 7 not. I, 163 not. II, 142 not. IV, 105.
 γενεή ἀνθρωπητή III, 122 not. IV, 147 not. VII, 171. ἐκ γενεῆς s. γενετῆς IV, 23 not.
 γενεηλογεῖν VI, 53 not. II, 143.
 γένεια IV, 23 not. VI, 117.
 γενέσια et γενέθλια IV, 26.
 γένος: γένεα Aegyptiorum, Persarum etc. I, 101 not. I, 125 not. II, 164 not. — III, 159 not. IV, 6 not.
 γεραίτερος aetate senior VI, 52.
 γέρας I, 59 not. II, 168 not. III, 142 not. IV, 142 not. 161. 162. 165. VI, 56 not. VII, 104 not. Vol. I. p. 858. — (γέρεα) VI, 56. VII, 29 not. VII, 104 not. IX, 26 not.
 γέροντες Spartanorum I, 65 not. VI, 57.
 γέρρα VII, 61 not. IX, 61 not. IX, 99.
 γεύειν (*gustum dare*) VII, 46 not.
 γέφυρα IV, 97 not. II, 99.
 Γεώμοροι, vid. Γάμοροι.
 γεωπέδια et γεώπεδα (*fundi*) VII, 28 not.
 γεωπεινῆς VIII, 111 not. II, 6 not.

- γῆ in plur. γεῶν et γαιῶν confus. IV, 198 not.
 γηγενῆς (Erechtheus) VIII, 55 not.
 γῆν addit. II, 118 not. add. et omiss. VIII, 34 not.
 γῆν τε καὶ ὕδωρ δοῦναι IV, 126 not. vid. *Terra*.
 γηοχεῖν VII, 190 not.
 γῆρας VI, 24 not. (de forma).
 Γηρυών (de forma nominis) IV, 8 not.
 γίνεσθαι de tempore IX, 38 not. coll. II, 175. (*advenire*) V, 87 not. — cum dativo iunct. II, 2 not. coll. II, 124 not. μὴ οὕτω γένηται VII, 10. §. 7 not. ἡ ἡμέρη, τῇ ἐγένετο βασιλεὺς (*natalis dies*) IX, 110. — ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι VI, 109 not.
 γίνεσθαι de sacris omiss. καλὰ, VI, 76 not. χρηστὰ et οὐ γίνεσθαι VII, 134 not. IX, 36. 61 not.
 γίνεσθαι cum adverbis κακῶς etc. I, 8 not. II, 161. IX, 109. IV, 79.
 γίνεσθαι ἔτεα III, 3 not.
 γίνεσθαι ἐπὶ πλείστον II, 165. 166. — ἐπὶ τινι VII, 10. §. 3. VII, 52 not.
 γίνεσθαι λόγον τινὸς I, 120 not. III, 137 not.
 γίνεσθαι cum genit. II, 134. cum dativo, II, 2 not.
 γίνεσθαι δι' ἀρπαγῆς I, 3 not. ἐν παντὶ III, 124 not. ἐν γνώμῃ VI, 37 not. ἐν ποιήσει II, 82 not.
 γίνεσθαι ἐκ τινος I, 50. II, 54 not. πρὸς τινος I, 124. VIII, 22. ἐπὶ τινι VII, 10. §. 3 not.
 γίνεσθαι ἐν παντὶ not. ad III, 124.
 γίνεσθαι ὑπὸ τινι VII, 11 not. Vid. ὑπό.
 γίνεσθαι κατὰ τι IV, 119 not.
 τὰ ἐξ ἀνθρώπων γεγόμενα Prooem. not.
 τὰ γεγόμενα (*vera*) II, 28 not.
 ἐγεγόνεε pro ἐγένετο VIII, 128.
 γινώσκεσθαι IV, 45.
 γλαυκὸς de oculis IV, 108.
 Γλαύκον τέχνη proverb. I, 25 not.
 γλίχεσθαι II, 102 not. III, 72. IV, 152. VIII, 143 not.
 γλοιὸς III, 112 not.
 γλυκύτης sermonis Herodotei Vol. IV. p. 468.
 γλυφῇ, γλύφειν, ἐγγλύφειν II, 4 not. II, 46.
 γλυφίδες (*crenae sagittarum*) VIII, 128 not.
 γνώθος IX, 83.
 γνώφω, γνώπτω not. ad III, 109.
 γνώμη II, 99 not. γνώμη πλείστη V, 126 not. γνώμη αἰρέει II, 43 not. γνώμην ἱκανὸς III, 4 not. ἐν γνώμῃ γίνεσθαι VI, 37 not. γνώμην et δώμην confus. I, 31 not. γνώμην ἀποδείκνυσθαι (vid. ἀποδείκνυσθαι) sive ἀποφαίνεσθαι VIII, 49. s. ἐκφέρεσθαι V, 36 not. VIII, 68. s. τίθεσθαι VII, 82 not. VIII, 108 not. s. ἔχειν VII, 236 not. Vid. quoque νικάειν.
 γνώμα VII, 52 not.
 γνώμων II, 109 not.
 γνωσιμαχεῖν III, 25 not. VII, 130. VIII, 29 not.
 γοῇ et γόης VII, 191 not.
 γόμφιοι IX, 83 not. γόμφοι II, 96 not.
 γόνεος et γένεος I, 91 not.
 γονή III, 101. VI, 68 not.
 γόνος III, 28 not.
 γόνυ (ἐς) βάλλειν etc., vid. βάλλειν.
 γούνατα et γόνατα V, 86 not. γόνατα λύειν V, 92. §. 2 not.
 γοργύρη III, 145 not.
 γούνατα VII, 88.
 γούνος IV, 99 not.
 γράμματα V, 58 not. de literis cuneatis I, 187 not. (ἱερὰ) de hieroglyphis II, 36. 106. 125 not. 136 not. 141.

- γραμματιστής** II, 28 not. de scribis Perss. regg. VII, 100 not.
γράφειν quid sit, II, 41. 46. IV, 36 not. V, 58 not. **ζῶα γράφειν** II, 78 not. 86. I, 203. III, 24. IV, 88 not. **γράφω** (*scribo, non puto*) VII, 214 not.
γραφὴ *pictura*: I, 164 not. II, 73 not. II, 86. II, 182. III, 24. IV, 36.
γυμνάζεσθαι VII, 208 not. IX, 33 not.
γυμνοὶ ὅπλων (*armis nudati*) II, 141. IX, 63 coll. 30 not.
γυναικῆτι (*οἰκία*) V, 20 not.
γυνή I, 199 not. **γύναι** I, 111 not. coll. III, 119. 134.
γυνὴ τεκνοποιὸς s. **παιδοποιὸς** I, 59 not. **γυναικὸς κακίῳ ἀκούσαι** IX, 107. **γυναῖκες καὶ παῖδες** V, 89 not.
γυφού III, 24. VIII, 27 not.
γῶν (*γοῦν*) I, 31 not.
γωνίη I, 51 not.

Δ.
δαίμων absolute dictum: Vol. IV. p. 454. (Comm. §. 12.) I, 86. 87. VI, 12. **κατὰ δαίμονα** VI, 84. vid. **κατά.** **δαίμων** et **θεός** non differunt, II, 43 not. III, 119 not. IV, 96 not. **δαίμων** de malo genio, V, 87 not.
δαιμόνιος IV, 126 not. VII, 48. VIII, 84. **δαιμονίη ὁρμή** VII, 18 not. **τὸ δαιμόνιον** II, 20. **ἐκ δαιμόνιον** III, 153. Vol. IV. p. 454.
δαιτυμόνες VI, 57 not.
δάκνειν VII, 16. §. 1.
δάκρυμα VII, 169 not.
δάκτυλοι ad computandum VI, 63 not.
δάπεδον IV, 200 not.
δάσασθαι μοίρας et **ἐς μοίρας** VII, 121 not.
δασμοφόρος VII, 108.
δατέεσθαι (*tribuere*) I, 216 not.
- δατέονται** et **πατέονται** confus. II, 37 not. 47 not.
δὲ initio sermonis in allocutionibus I, 112. 115. III, 67. VII, 51. V, 40 not.
δὲ vim demonstrandi habet I, 7, explicandi II, 100 not. IV, 120 not.
δὲ in interrogat. I, 32 not.
δὲ in *oī* **δὲ** (*sed*) I, 66. IV, 3. 61. III, 36. I, 171. 196. (coll. II, 39.) V, 120 not. VI, 3. 30. 133. VII, 6. 163. 125. 188. 218. VIII, 40 not. IX, 6 not.
δὲ post *οἷα* II, 28 not.
δὲ et **μὲν** II, 39 not. 42 not. 61 not. III, 133 not. 147.
δὲ pro **μὲν** IV, 123.
δὲ anteced. **μὲν** **δὴ** I, 196.
δὲ repetitum iu eadem periodo I, 143 not. I, 163. 196. IV, 204. III, 37. II, 26. II, 39. 50. 102. III, 69. VI, 58 not. VIII, 67 not. IX, 63 not. 76. — I, 29 init.
δὲ semel positum, ubi bis ponendum III, 107 not. IV, 9 not.
δὲ post longiorem parenthesis II, 120.
δὲ in apodosi positum I, 112. 115. III, 37. 68. 133. IV, 72. V, 40. VII, 159. VIII, 115. II, 149. IV, 126 not. IX, 48. 60.
δ' ὧν III, 80 not. VI, 82. IV, 5. IX, 48. IV, 187. V, 50 not.
δὲ omissum I, 59.
δέειν (*in vincula coniicere*) VI, 87. **ἔδει** et **ἔδεε** VII, 23 not. VIII, 6. **δεῖ** et **δέει** IX, 16 not. **ἔδεε**, sine *ᾶν* III, 45. **ἔδεε** de fato II, 161 not. I, 8 not. IV, 79 not. V, 33. (38.) 92. §. 4 not. VI, 64. 135 not. IX, 16. 109. VIII, 53 not. Vol. IV. p. 454. **δέων** in numeris I, 94. — **ἦν μὴ τῶν σῶν δεήση** III, 155. VII, 18 coll. V, 38.
δείκηλα II, 171 not.
δεικνύναι de mysteriis II, 49 not.

- δείξαι et δέξαι VIII, 137 coll. IX, 82.
 δείλη πρώτη VIII, 6 not. ὁψίη VIII, 6. 14 not. VII, 167 not. περὶ δείλην IX, 101.
 δειμαίνειν (structura) V, 16 not. δειμαινούσης et λιμαινούσης confus. VI, 28 not.
 δειματοῦν VI, 3 not.
 δεινολογεῖσθαι IV, 68 not. IX, 116.
 δεινός τε καὶ σοφός V, 23 not. δεινὰ ποιεῖσθαι, vid. ποιεῖν.
 δεινῶς II, 102 not. III, 5.
 δεῖπνα (τά) VI, 57.
 δειρή: τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς (monilia colle detracta) I, 51 not.
 δειρή II, 76 not.
 δεῖσαι περὶ τινι (timere alicui) VII, 163.
 δεῖσθαι ἀνάγκη IX, 16 not.
 δεῖσθαι (rogare, studere) I, 8 not. — cum duplici accusat. III, 157. — μηδὲ δεόμενον κινδυνεύειν IV, 11.
 δεκατεύειν VII, 132 not.
 Δεκελή, Δεκελεῆθεν IX, 15. 73 not.
 δελτίον δίπτυχον VII, 239 not.
 δέλτον VIII, 135.
 Δελφοὶ I, 54. Δελφός et ἀδελφεός confus. V, 72 not.
 δέμειν vias II, 124 not. VII, 200 not. ἐδέδμητο VII, 59 not. 176.
 δένδρος, δένδρεον VI, 79 not. III, 107 not.
 δέννος IX, 107 not.
 δεξάμεναί III, 9 not. VI, 119.
 δέος et φόβος diff. IV, 115 not.
 δέρματα (victorum praemia) II, 91.
 δερματικόν, not. ad VI, 57.
 δεσποσύνη VII, 102.
 δεσπότης de rege Persarum III, 89 VII, 5 not. δεσπότης νόμος VII, 104. δεσπότης Solis titulus I, 212 not.
 δεύτερα (pro δεύτερον) I, 46 not. 59. 204. III, 74. V, 38 not. coll. 111.— Valet tum, postea, ut ὕστερον V, 57 not. VII, 28 not. et 148 not. VIII, 123. δεύτερα (ubi non antecedit πρώτα) V, 70 not. 111.
 δευτεραῖος VI, 106 not. δευτεραία νέμειν I, 32 not. coll. VIII, 123 not. δευτεραίη et δευτέρη ἡμέρη IV, 113 not.
 δεύτερος οὗτος I, 25 not. IV, 44 not. τὸ δεύτερον IV, 140. οὐδενὸς δεύτερον I, 23 not. coll. VIII, 104. et IV, 14.
 δέχεσθαι τὸν οἶκον VIII, 114 not. VIII, 137. IX, 91. — (excipere convivio) I, 126 not. coll. IV, 26.
 δῆ (eius usus) I, 13 not. I, 22. 30 not. 115. IV, 184 not. — respondet Latinorum *inquam* V, 119 not. δῆ (scilicet) I, 32. I, 34 not. VIII, 106 not. III, 156 not. V, 72. 83. 87. IX, 111 not. V, 20 not. (ubi ironice.)
 δῆ (iam) I, 39 fin. (ubi apodosis exorditur). bis positum I, 43 not.
 δῆ continuandi vim habet I, 114. εἰς δῆ τούτων τῶν παιδίων κ. τ. λ. I, 11. 13. 116. τὰ δῆ καὶ ἐγένετο I, 22. τὰ δῆ καὶ ἐποίησε III, 16.
 δῆ τι III, 12 not. VII, 6. confus. cum δῆ τοι I, 80 not.
 δῆ ὦν et ὦν δῆ I, 210 not. coll. VIII, 54.
 δῆ et διὰ confus. VII, 217 not.
 δῆθεν (scilicet, ironice) I, 59 not. I, 73 not. VI, 1 not. 39. VII, 211. VIII, 5 not. 15. IX, 66 not. III, 73 not. 136. VI, 39. 66. 128.
 δηλοῦν et δηῶν VII, 133 not.
 δηλαδῆ VI, 39 not.
 δηλήμων II, 74 not. III, 109.
 δεδηλῆσθαι VIII, 100 not. IV, 198.
 δήλησις I, 41.

- δηλοῖ** *apparet* II, 117 not. coll. IX, 68 not. **δηλοῖ** *εἰδῶσα* IV, 42.
δήμαρχος III, 6 not. V, 69. 71.
δημιουργός (*orifex*) IV, 194 not. VII, 31 not.
δῆμος *plebs* I, 93 not. III, 81. VII, 155. 156. V, 30 not. IX, 5. **δῆμος** *opponitur regibus* IV, 11 not. — *ἐκ δήμου* IX, 73 not.
δῆμος *Atheniensium* V, 69 not. **δῆμος** et *κώμη* *Spartanorum*, *aliarum civitatt.* III, 55 not. V, 92. §. 2. VII, 155. 156.
δημοσίη III, 131.
δημοσιεύειν not. ad III, 131.
δημόσιον (*τὸ*) VI, 57 not. 59 not.
δημοτελεῖς *έορταί*, *θυσίαι* VI, 57 not.
δημότης II, 172 not. V, 11.
δῆτα IV, 69 not.
διά cum genit. *secundum*, *per* IV, 39 not.
διά πάντων (*prae omnibus*) I, 25 not. V, 67 not. VIII, 37. 69.
διά σταδίων VII, 30 not.
διά ὄχθων IX, 25 not.
διά σωλήνων III, 60.
διά μέσον etc. V, 101 not.
δι' ἀγγέλων I, 69 not. I, 141 not. VI, 4 not. VII, 203 not.
δι' ἡμέρης (*totum diem*) et simil. I, 97. II, 173 not. VI, 12 not. VII, 210 not. **διά τρίτης ἡμέρης** II, 37 not.
δι' ἔτεος I, 62 not. II, 22 coll. II, 4. 37. III, 97. VI, 118 not.
διά παντός τοῦ χρόνου IX, 13 not.
διά πάσης ἀγωνίης (*in omni certaminum genere*) II, 91.
διά μάχης *ἐρχεσθαι* VI, 9 not. I, 169.
δι' ἀρπαγῆς *γενέσθαι* I, 3 not.
διά c. accusat. (*operā alicuius*) VI, 38. VII, 165. III, 82.
διά in verbb. compositt. I, 36. V, 18 not.
- διά** et *ἐξ* in verbb. compos. conjunct. VII, 100 not.
διαβαίνειν *πλοῖον* IX, 89 not. — IV, 118. VII, 20.
διαβάντι IV, 21 not.
διαβάλλειν (*traiicere*) V, 33 not. VI, 44 not. IX, 114 not.
διαβάλλειν et *διαβολή* (*calumniari, calumnia*) V, 35 not. VII, 10. §. 7. — (*fallere, circumvenire*) III, 1 not. V, 50 not. VIII, 110. IX, 116 not. **διαβάλλεσθαι** *τινι* (*offensum, invisum esse alicui*) V, 35 not. 97. VI, 46. 64 not.
διαβατήρια VII, 53. not. ad VI, 76.
διαβύνεσθαι II, 96 not. IV, 71 (*transfigere*).
διάγγελος not. ad VI, 4.
διαγινώσκειν VI, 138 not.
διαδάσασθαι (*ἐς φυλάς*) IV, 145 not.
διαδεικνύναι cum participio III, 72 not. *ὡς διέδεξε* V, 124 not. VII, 172 not. II, 134. IV, 76 not. VIII, 3.
διαδέξιον ποιέεισθαι *τινα* VII, 180 not.
διαδέχεσθαι VIII, 142 not.
διαδραῖν VIII, 60 not. IX, 58 not. *διέδρης*. (*διεδρήστευσε* IV, 79 not.)
διαθέτης *χρησμάτων* VII, 6 not.
διαθῆκαι V, 90 not.
διαιρέειν (*dirimere*) IV, 23 not. coll. VII, 16. §. 3. (*statuere* VII, 103.) — *distribuere* (*τὰς τιμάς*) Vol. I. pag. 858.
διαῖσσειν IV, 134 not.
δίαιτα II, 36. IV, 95 not. IX, 82.
διαιτᾶσθαι II, 112 not. 147 not. IV, 114 not.
διακειῖσθαι (*λύμῃ*) II, 162 not.
διακελεύεσθαι I, 36 not.
διάκορος III, 117.
διακοσμεῖν I, 99 not.
διακριδόν IV, 53 not.

- διακρίνειν** VII, 156. *pass.* VII, 219 not. VIII, 34 not.
διάκριοι VI, 20 not.
διακρούεσθαι τινα VII, 168 not.
διαλαμβάνειν I, 114 not. 190 not. 202. III, 117 not. IV, 68 not. 94. V, 52 not.
διαλλάσσειν (*differre, excellere*) VII, 70 not.
διαλέγειν VIII, 107 not.
δι᾿αλείπειν III, 155. **διελέλειπτο** VII, 40.
διαλύειν (*solvere*) V, 30.
διαλυμαίνεσθαι IX, 112 not.
διαμάχεσθαι IV, 125 not.
διαμείβεσθαι IX, 108.
διαμετρήσασθαι I, 67 not.
διαμιστυλλειν I, 132 not.
διανανυμαχεῖν V, 86 not.
διανέμειν et διανέμεσθαι VIII, 123 not.
διάνοιαν et διανοίην I, 46 not. 90.
διαπαρθενεύεσθαι IV, 168 not.
διαπάσας VI, 125 not.
διαπασσαλεύειν VII, 33 not.
διαπειρᾶσθαι III, 14 not. V, 109.
διαπέμπειν IX, 41 not.
διαπίνειν V, 18 not. IX, 16.
διαπλέκειν τὸν βίον V, 92. §. 6 not. IV, 205 not.
διαπορθμεύειν IX, 4 not.
διαπρήσσειν IX, 41 not. coll. IV, 79 not. (*διεπρήστευσε*). **διαπέπρακται** (*actum est*) VII, 10. §. 3 not.
διαράττειν III, 12 not.
διασκεδάννυμι VIII, 68. §. 2.
διασμέειν II, 37 not. III, 148 not.
διασπᾶν III, 13.
διάστασις VII, 129 not.
διαστῆναι IV, 11 not. VIII, 16 not.
διαστάντες II, 66 not. coll. VII, 129.
διαστῆσαι IX, 2 not.
διαστοιβάζειν I, 179 not.
διάστροφα I, 167 not.
διασφάγες II, 158. coll. III, 117 not. VII, 199 not.
διατάττειν VII, 81 not. 178.
διατάττεσθαι *med.* VIII, 70 not.
διατάττεσθαι *passiv.* (*iuberi*) I, 110 not.
διατείνεσθαι IX, 18 not.
διατέμνειν II, 139 not.
διατετραίνειν not. *ad* II, 11.
διατίθεσθαι (*venum exponere, vendere*) I, 1 not. I, 194. **διαθεῖναι** (*afficere*) III, 155.
διατρίβειν VIII, 141 not. **διατριβῆναι** VII, 120 not.
διαφαίνειν *de aurora* VII, 217 not. VIII, 83 not. coll. III, 86 not., *ubi ἄμ' ἡμέρῃ διαφωσκούση.*
διαφανῆς II, 92. IV, 73. 75.
διαφέρειν (*interesse*) I, 85. (*transigere vitam*) III, 40 not. — **ψηφον** IV, 138 not.
διαφθείρειν: **διαφθαρέονται** *confus. cum διαφθερέονται* IX, 42 not. VIII, 108 not. **διαφθάρατο et διαφθαρέατο** VIII, 90 not. **διεφθάρησαν** VIII, 28.
διαφορέειν (*diripere*) I, 88. III, 53.
διαφορέεσθαι (*dilacerari*) VII, 10. §. 8 not.
διάφορος (*inimicus*) V, 83 not. IV, 65.
διαφῶναι *de tempore* I, 61 not.
διαφώσκειν (*διαφάνσκειν*) III, 86 not. VII, 83 not. coll. VII, 217 not. IX, 45.
διαχέειν τὰ βουλευματα VIII, 51 not.
διαχέεσθαι *de corpore diffluente* III, 16 not.
διαχρᾶσθαι *i. q. χρᾶσθαι* II, 127 coll. VII, 102 not.
διαχρᾶσθαι (*interficere*) I, 24 not. 110 not. 167.
διδασκάλιον V, 58 not.
διδάσκειν (*docere fabulam*) I, 23

- not. VI, 21 not. διδάσκεισθαι VI, 27 not.
 διδαχθῆναι et νοῆσαι s. εἰδέναι oppos. III, 81 not. τὸ διδακτὸν et τὸ ἐν τῇ φύσει oppon. VII, 102 not.
 διδόναι (offerre) I, 163 not. III, 135. 147. (dare velle) VI, 108 not. IX, 109 not. IV, 162 not. V, 18 not. 94. VIII, 114.
 διδόναι de nuptiis V, 92. §. 2 not.
 δοῦναι δίκην καὶ λαβεῖν V, 83 coll. δίκας δοῦναι I, 3.
 δοῦναι λόγον ἑαυτῷ I, 34 not. 97 not. II, 162 not. III, 25. 45. 40. V, 75. 68. III, 71. IV, 102. VI, 102. 86. 138. VII, 12. VIII, 9. 100.
 διδόναι δωτίην VI, 89 not. — βουλήν VII, 12. διδόναι πίστιν III, 7 not. διδόναι λόγον καὶ πίστιν VII, 145 not. διδόναι ὄρκους VI, 23 not.
 δοίην s. δώην IX, 111 not.
 διειρύειν naves VII, 24 not.
 διεκπύπτειν IV, 79 not.
 διεκπλέειν IV, 42 not. coll. διεκπλώειν VII, 100. et not. ad VIII, 81.
 διέκπλοος VI, 12 not. VII, 36 not. VIII, 9.
 διεξελαύνειν VII, 100 not.
 διεξελλίττειν IV, 67 not.
 διεξέρχεσθαι I, 196 not. IV, 98. VII, 100. VIII, 98.
 διεξιέναι IV, 203 not. — II, 143 not. VII, 100. 238 not. δι' ὧν διεξιόντες I, 199 coll. II, 24.
 διέξοδος II, 24 not. 26. III, 4. 117. 156 not. IV, 140 not. τῶν βουλευμάτων VII, 234 not.
 διέπειν V, 22 not. III, 53. VI, 83.
 διεπρήστευσεν IV, 79 not.
 διεργάζεσθαι (interficere) V, 20. not. ad III, 31. διέργαστο actum est. VII, 10. §. 3 not.
 διέρχεσθαι (de fama) IX, 100 not.
 διεφθαρμένος τὴν ἀκοήν I, 38 not. coll. I, 34 not.
 διέχειν IV, 42. VII, 122 not. IX, 51 not.
 δίζημαι (postulo) VII, 103 not. δίζησθαι Ionum pro δίζεσθαι I, 94 not. 65 not. 214. II, 147. IV, 9 not. 139. VII, 16. §. 1. VII, 104.
 δίζω et διζῶ I, 65 not. IV, 30. IV, 139. VII, 18. §. 1.
 διηθέω II, 86. 93.
 διήκονος IV, 71 not.
 διῆπετῆς Nilus II, 22 coll. II, 90 not.
 διῖσθμιζεν not. ad VII, 24.
 δικάζειν I, 14. 84. 96. V, 25 not. δικᾶν pro δικάσειν I, 97 not.
 δικαίεω IV, 15. 73. 82.
 δίκαιός εἰμι seq. infinit. I, 32 not. V, 31. VIII, 137 not. IX, 27 not. 60.
 δίκαιαι ὀργυιαὶ II, 149 not.
 δικαία ἀνάβασις II, 13.
 δικαιοῶ I, 89. II, 172 not. III, 36. IV, 154. VI, 73. 86. V, 92. §. 2. IX, 42. VIII, 126 not. — (punire) III, 29 not.
 δικασταὶ Persarum regii III, 31 not.
 δίκη: δίκην δοῦναι I, 3 not. δοῦναι καὶ λαβεῖν V, 83 not. δίκας αἰτέειν II, 118 not. I, 3. IV, 164 not. VIII, 114 not.
 dicere VII, 144 not.
 δίκτυες IV, 192.
 Δικτύνη dea III, 59 not.
 δίμνεως V, 77 not.
 δῖνος arca II, 14 in not.
 διξὸς VII, 70 not. et IX, 74 not.
 δίοδος et διέξοδος III, 4 not.
 Διόσκουροι II, 43.
 διπλήην et διπλήν V, 90 not. διπλήσιος VIII, 137.
 δίποδες mures IV, 192 not.
 δὺς καὶ τρὺς II, 121. §. 2.
 διφθερῶν (usus) V, 58 not.
 διφροφορεῖσθαι III, 146 not.

- differre* VII, 10. §. 8 not.
- δίχα γίνεσθαι* VI, 109 coll. VII, 219.
- διώκειν* I, 68 not. — *expellere* IX, 77. V, 92. §. 5 not. (*iudicio persequi*) VI, 65 not. VI, 103.
- διῶρυξ* IV, 42 not.
- δοκεῖν*: ὥς ἔμοι δοκέειν VI, 95. confus. cum *δοκέει* V, 58 not. IX, 113. I, 131 not. et IV, 87 not. ἔμοι δοκέειν sine ὥς II, 4. 53. 77. VI, 30. I, 172. *δοκεῖν* et *εἶναι* oppos. not. ad V, 91. *δοκεῖν* de somniis V, 56 not. coll. VII, 12. 185 not. *δοκεῖ* cum infinit. V, 80 not. cum accusat. et infinit. I, 108 not. VIII, 86. VII, 12. *ἔδοξεν*, simulavit I, 10 not. — *δέδοκται* (*decretum est*) IX, 87. IX, 60 not. IV, 63 not. coll. V, 96. VI, 109 not. coll. VIII, 110. *δεδογμένος* VIII, 110. *δέδοκτο* et *ἔδέδοκτο* IX, 74 not. *δόξαν* II, 121. §. 2. II, 148 not. *ἔδοξε* anteced. nominat. VII, 177 not. I, 33 not.
- δόκησις* VII, 185 not.
- δόκιμος* VII, 117 not. V, 97. IX, 41. *δοκιμώτατος* et *λογιμώτατος* III, 127.
- δολερός* et *θολερός* confus. VII, 35 not.
- δόλος καὶ ἀπάτη* IX, 7. §. 1 not.
- δόμος* (*compages*) I, 179 not. II, 127.
- δονεῖν* (*agitare*) VII, 1 not. IV, 2 not.
- δόξα* et *ἀλήθεια* oppon. not. ad V, 91. *δόξαν φύσας* V, 91 not.
- δοξοῦν*. — *δεδοξώσθε* VII, 135 not. coll. VIII, 124 not.
- δόρατα* et *δούρατα* VII, 89 not. 135 not.
- δορκάδες* et *ζορκάδες* confus. IV, 192 not.
- δορπίη* II, 48 not.
- δορνάλωτος* VIII, 74 not.
- δορυφορεῖν* (*structura*) II, 168 not. III, 128.
- δορυφόροι* I, 59 not. III, 128.
- δούλιον* (*ζυγόν*) VII, 8. §. 3 not.
- δοῦλοι*, de subditis Persarum regis, VII, 5. 9. 96 not. *δουλότερος* VII, 7.
- δουλοῦσθαι*: *δεδούλωντο* et *ἔδεδούλωντο* I, 94 not.
- δράμημα* VIII, 98 not.
- δράσσεσθαι* III, 13 not.
- δρησμός* VIII, 4 not.
- δρόμος* VI, 126 not.
- δρόμω* VI, 112 not.
- Δρυοπίς* VIII, 31 not.
- Δρυὸς Κεφαλαί* in Boeotia IX, 39 not.
- δύνασθαι* *valere* II, 6. 30. 142 not. IV, 110. 192. — *οὐκ ἐδύνατό μοι* i. q. *οὐ δυνατόν ἦν* VII, 134. *τί δύναται τοῦτο* not. ad IV, 131. *δύνωνται* et *δυνέωνται* VII, 163. *ἐδυνάσθησαν* VII, 106 not. *ἐδυνέατο* et *ἠδυνέατο* IX, 103 not.
- δυναστεύειν* V, 66 not. V, 97 not. IX, 1. 2.
- δύνειν* et *δύνεσθαι* (*induere arma*) VII, 218 not.
- δύο*. — *δυοῖν* et *δυῶν* I, 11. 14 not. 94. IV, 1 not. 89 not. *δυῶν δέοντες* I, 14. 130. V, 52 not. *δυοῖα* VII, 104 not. *δύο ἢ τρεῖς* II, 120 not. — *δύο* (*genitivi forma*) VII, 149 not.
- δυσεντερία* VIII, 115 not.
- δυσθανατεῖν* IX, 72 not.
- δυσμεταχείριστος* VII, 236 not.
- δύσριγος* V, 10 not.
- δυσχείμερος* IV, 28 not.
- δύτης* VIII, 8 not.
- δυωδεκάπολις* VII, 95 not.
- δώματα* VII, 140 not.
- δωρεῖσθαι* (*structura*) VII, 31 not. IX, 110.
- δωροδοκεῖν* VI, 72 not.

δωσίδικοι VI, 42 not.

δωτίνην s. δωρεήν VI, 89 not.

E.

εἶ pro εἶν in tert. person. plural. III, 103 not. IV, 110. IV, 124. III, 61. 88. IV, 80.

εἶ et ἦν in tertia persona pluralis perfecti passivi IV, 136 not. 185 not.

εἶ pro οὖν in tert. pers. plural. I, 4. I, 15 not. 209. II, 47. 67. 80. II, 113. 172 not. 173. III, 143. IV, 167 not. V, 63 not.

εἶ et εἶαι I, 40 not. 206 not. VII, 47. I, 206. III, 34 not. IV, 9 not. IV, 163 not. VII, 50. 52.

εὖ pro ὅ IV, 80 not. VIII, 68. §. 1. εὖ et εἶο I, 90. IV, 9 not. III, 72 not. VIII, 68. §. 1 not. III, 16.

§. 1. V, 24. VII, 50. 52. IX, 120. εἶδε IV, 153 not. 201. VI, 106.

εἶν III, 134 not. εἶα (imperfecti forma) I, 17 not. — structura I, 207 not. — οὐκ εἶν IV, 164 not. IV, 203. V, 36. II, 30 not. VIII, 36. 61. 69 not. IX, 2 not. 77. οὐκ εἶν — ἀλλὰ VII, 104. — εἶν χαίρειν IV, 112 not. IX, 41 not.

εἶαρ de flore iuventutis VII, 162 (ubi εἶαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναίρεται) not.

εἶαρίζειν VIII, 112 not.

εἰγγίνεσθαι II, 124 not. coll. 175. VI, 39.

εἰγγλύσσειν II, 92 not.

εἰγγλύφειν et εὖ γλύφειν II, 4. 136 not. II, 138 not. 124.

εἰγγυᾶν et εἰγγυᾶσθαι VI, 130 not. εἰγγυῆσαι filiam dicitur pater VI, 57.

εἰγεῖς et ἄγεῖς στρατιῆς confus. VII, 5 not. ut εἰγείρω et ἀγείρω I, 59 not.

εἰγκατακοιμᾶσθαι VIII, 134 not. Cf. εἰγκοιμᾶσθαι in not. ad IV, 172.

εἰγκαταλείπεσθαι VIII, 59 not.

εἰγκεῖσθαι (πολὺς) VII, 158 not.

εἰγκεχειρημένοι VII, 145 not.

εἰγκολάπτειν not. ad VIII, 22.

εἰγκοτόν τινι εἶχειν III, 59. VIII, 29 not. IX, 110. VI, 73.

εἰγκτήματα, εἰγκτησις V, 23 not.

εἰγκτήσασθαι et εἰγκτίσασθαι confus. V, 23 not.

εἰγκύπτειν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ VII, 152 not.

εἰγκυρεῖν II, 82 not. IV, 125. coll. VII, 208 not.

εἰγχειρίδια VII, 61 not. III, 118. 77. 155.

εἰγχειρίθετον V, 106.

εἰγχεράειν VI, 75 not.

εἰγχρίμπτειν et εἰγχρίπτειν II, 60 not. II, 93 not. IV, 113 not. III, 85 not. IX, 98 not.

εἰγχρίμπτεσθαι (accedere) IV, 113 not.

ἔδρα de sede solis in coelo VII, 37. Cf. ἥθος II, 142.

ἐδώλια I, 24 not.

ἐέργω et ἔργω VIII, 98.

ἐξεσθαι et ἔξεσθαι IV, 145 not. (ubi de structura). VIII, 58.

ἐθέλειν, vid. θέλειν.

ἐθελοκακεῖν V, 78 not.

ἐθελοντήν (αὐτήν) I, 5 not. — VI, 25 not.

ἔθος et ἥθος II, 35.

εἰ et ἦ confus. I, 31 not. II, 15 not. εἰ et εἶ III, 80 not.

εἰ pro ὅτι I, 24 not. I, 129. 155. 212. VII, 10. §. 2.

εἰ (an) c. futur. indicat. VI, 86. §. 3. VI, 135 coll. I, 32. II, 14. 99. VII, 161. coll. VII, 16. §. 3.

εἰ cum optat. (quoties) I, 100 coll. II, 179 not.

εἰ cum optat. in interrogatt. V, 67 not. coll. VI, 35 not. — cum coniunct. I, 53 coll. 46 not. 75. II, 52 not.

- εἰ* et *ἤν* oppos. I, 71 not. confus. I, 206. II, 13 not. III, 15. 35. 69. VIII, 49 not. 118.
εἰ μὲν — *ἤν δὲ* III, 36 not. VI, 11 not.
εἰ δὴ γε I, 129 not. I, 112. IV, 32 not.
εἴ γε VII, 10. §. 2 not.
εἰ δὴ not. ad VII, 16. §. 3.
εἰ ἄρα IX, 60 not. VII, 10. §. 8. 16. §. 3.
εἴ τε in altera interrogationis parte IX, 54 not.
εἴ κε in protasi I, 174 not.
εἰ μὴ — *ἀλλὰ* III, 72 not. VII, 10. §. 6. Vid. *ἀλλά*. *εἰ μὴ ὅσα* III, 14 not. *εἴ τις* IX, 27 not.
εἰ γάρ, *εἴθε γάρ* VII, 5 not.
εἴ τι θέλεις et simil. VIII, 58 not.
εἶδε, *ἦειδε*, *ἠείδεε*, *ἦδεε* I, 45 not.
ἴνα εἰδῶ ὅτι κοτὲ καὶ λέξαι II, 114 not. *εἰδείησαν* III, 61. 2.
εἶδον et *ἶδον* V, 59 not. (τὸ) *εἰδόμενον* (φάσμα) VI, 69 not. VII, 56.
εἶδος VI, 127 not. VIII, 113 not.
εἶη, *ἰη* et *ἦτη* in nomin. terminatt. I, 54 not. 94 not. 115 not. II, 18 not. II, 92.
εἰκάξειν I, 84. IV, 132. III, 28.
εἴκειν c. dativ. VII, 18 not. cum genit. II, 80 not.
εἴκοσι et *ἐείκοσι* II, 121 not. II, 130. 134. 175. 176. III, 23.
εἰκότα s. *οἰκότα*, *ῥοικότα* I, 27 not. III, 50. II, 24 not. II, 93 not. VII, 167.
οἰκότι χρεώμενοι VII, 167.
εἰκῶν (de mumia) II, 143. — *εἰκῶ* (de accusativi forma) VII, 69 not.
εἰλαδὸν et *ἰλαδὸν* I, 172 not.
εἴλας et *εἰλας* I, 202 not.
εἰλέω VIII, 12 not. II, 76.
εἴλη et *ἰλη* I, 73. 202.
εἰλωτες Spartanorum IX, 10 not. VII, 202 not. quando *Νεοδαμώδεις* dicti IX, 11 not.
εἰλῶς et *εἰλώτης* IX, 10 not. Vol. IV. p. 466.
εἶναι cum genit. III, 117 not. cum adverbiiis (*ἔστι ἀληθέως*) III, 17 not. III, 23. IV, 134. 195.
εἶναι cum particip. (*ἦσαν ἰέντες*) I, 122 not. I, 57. 160. coll. I, 170. Hinc *ἔστι* — *ἔοῦσα* I, 194 not. III, 49 not. 108 not. coll. III, 76. VII, 73 not. 129. IX, 51.
εἶναι λόγον III, 146 not. IV, 138 not.
εἶναι μηδὲν VIII, 106 not.
εἶναι οὐ παντός VII, 153 not.
εἶναι ἐν ὀπλοισι, ἐν θυσίαις etc. I, 13 not. VIII, 99 not.
εἶναι ἐν σκέπη τινός I, 143. ἐν φυλακῇ III, 152 not. (coll. I, 57) VII, 203 not. ἐν αἴνῃ III, 74 not. VIII, 112. ἐν ἡδονῇ IV, 139 not. VII, 15 not.
εἶναι ἐν τινι III, 85 not. VI, 109. VIII, 60. §. 1.
εἶναι ἀπό τινος I, 128 not. 133.
εἶναι πρὸς τινος I, 75 not. coll. I, 120 not. 124. VIII, 60. §. 2. coll. VII, 153 not.
εἶναι κατ' οἴκου II, 35 not.
εἶναι cum duplici dativo VIII, 10 not.
εἶναι ἐπὶ τινι II, 120 not. IV, 118. VIII, 29 not.
εἶναι ὑπὸ τινι I, 94 not. vid. ὑπό.
εἶναι περὶ πολλοῦ I, 120 not.
εἶναι ἕς τι I, 21 not.
ἔστιν ὧν pro *ἐνίων* VII, 187 not.
εἴη δ' ἄν πᾶν IV, 195 not. coll. V, 9.
εἶναι abundanter posit. I, 153 not. VIII, 134 not. 114 not. 210. II, 44. VI, 108 not. VII, 164. IX, 7. §. 1. VIII, 116. (post *ἐκῶν* et post appellandi verba) IV, 33. V, 25 not. VII, 104. V, 103 not. coll. V, 58 not. VII, 164 not. IX, 53.
ἔων s. *ῶν*. (*ἡμεῖς ὄντες Ἀθηναῖοι*)

- VII, 161 not. καὶ ἐὼν μὴ VII, 214 not. τὸ ἐὼν (*verum*) I, 30 not. IX, 11. (coll. I, 95. 116 not.) V, 50 not. V, 106. VI, 37 not. VI, 50. VII, 209. VIII, 68. §. 1. τὰ ἐόντα (*bona*) III, 14 not. — ἐοῦσα III, 32 not. — ἔστι s. ἦν omiss. IV, 54 not. ἦν pro ἦσαν V, 12 not. ἦσαν pro praesent. VIII, 111. ἦσαν et ἔσαν I, 31 not. I, 63. VIII, 1 not. Conf. Augment. ἦσαν et ἦσαν s. ἦσαν I, 62 not. I, 105. I, 180. III, 14. εἰς et εἶ IX, 76 not. ἔσπον I, 196. IV, 129. 200. VI, 36 not. VI, 133. VII, 119 not. IX, 40 not. ἔα in imperf. I, 187. not. II, 19. ἔωσι I, 155. ἐμὲν (*ἐσμέν*) VII, 51 not. — ἦν et ἔην VII, 143 not. — ἔατε (in imperfecto) IV, 119. V, 92. §. 1. εἰνάλιος VIII, 77 not. εἰνατος I, 51. εἵνεκα: usus III, 122 not. IX, 42. αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν III, 71 not. 75. εἵνεκα et εἵνεκεν confus. IX, 46. I, 136 not. II, 37. 38. II, 62 not. I, 115. II, 108. Vol. IV. p. 466. τούτων εἵνεκεν III, 75, 122 not. (quod attinet ad) III, 122 not. εἵπας et εἰπών, εἶπαι et εἶπειν: Vol. IV. p. 466 not. ad I, 20. 22. 49. 57. II, 19. 89. III, 22. IV, 167. VII, 226. VIII, 65. 112. (λόγῳ) εἶπειν I, 61 not. II, 21. 53. 134. III, 82. εἰρέθη IV, 77. 156 not. VI, 15. VII, 184 not. VIII, 119 not. εἰρένες s. ἰρένες IX, 85 not. εἰρεσίη IV, 110 not. εἶρια ἀπὸ ξύλου III, 98 not. εἰρίνεος κιθών I, 195. εἶρομαι (*structura*) I, 32 not. εἶρηται et εἰρέαται confus. not. ad VI, 53. εἰρομένη λέξις (*Herodoti*) Vol. IV. p. 471. εἰρύειν I, 179 not. II, 136. hinc διειρύειν et similia VII, 14 not. εἰρύειν (*adducere*) IV, 10 not. εἰρωτέειν I, 88 not. III, 22 not. εἰρωτέεσθαι I, 24 not. 86. εἷς (*quidam*) I, 97 not. εἷς μούνος I, 38. V, 87. εἷς ἀνὴρ ἐπὶ πλειστον VI, 127 not. ἐν πρὸς ἐν IV, 50 not. ἐν οὐδὲν I, 32 not. III, 108. ἐν ἀριθμῷ III, 6 not. ἐν γένοιτο VII, 145. V, 3. εἶσε IV, 79 not. εἶσε ἄγων III, 61 not. ἐκ s. ἐξ (*usus*) I, 87. 111 not. IV, 145 not. I, 196. VIII, 88. VII, 93 not. et VII, 106. pro ἐξω II, 142 not. pro ὑπὸ post passiv. VII, 237. IX, 66. 121. §. 5. Prooem. I, 10. II, 148 not. II, 151. 172. VII, 95. 174. 175 not. de tempore (*statim post*) I, 185 not. 186 not. II, 129. 133. abundant. addit. I, 196. ἐξ ἐμεῦ VIII, 140. §. 2 not. ἐκ i. q. ἐξω II, 142 not. ἐκ γενετῆς IV, 23 not. ἐκ μέσον εἶναι et simil. III, 83. VIII, 22 not. coll. II, 142. VIII, 73. ἐκ τῶνδε (*postea*) III, 82. ἐκ τε τόσον V, 88 not. VI, 84. VII, 215. 37. ἐξ οὗ IV, 109. ἐκ νέης I, 60 not. V, 116. ἐκ τῆς ἀντίης VIII, 6 not. ἐξ ἐναντίης VII, 225. VIII, 7. ἐκ τῆς ἰσθῆς II, 161 not. III, 127 not. IX, 37 not. VII, 205. ἐκ τοῦ ἐμφάνεος III, 150 not. I, 111. IV, 120. V, 37. ἐκ τοῦ φανεροῦ VI, 77. V, 96. VIII, 126 not. I, 111. V, 37. ἐκ συνθέτου III, 86 not. ἐξ ἀπροσδοκήτου VII, 204 not. I, 111. ἐξ ἐπιδρομῆς I, 6 not. ἐξ ἀέλπτου I, 111 not. ἐξ ὑστέρης I, 108 not. V, 106 not. VI, 85.

- ἐκ δαιμονίου s. θεοῦ VI, 84 not.
 ἐκ ῥηστώνης III, 136 not.
 ἐκ προκλήσιος V, 1. IX, 75.
 ἐκ προνοίας I, 159 not. III, 121.
 VIII, 87 not.
 ἐκ συμβουλίας III, 1 not.
 ἐξ ἐπιστολῆς IV, 10. VI, 50.
 ἐκ πάντων VIII, 83.
 ἐκ τῶν ἀπόρων VIII, 53 not.
 ἐκ s. ἐξ in verbb. compositt. II, 176
 not. V, 62 not. I, 179. III, 134 not.
 IV, 117. VII, 130 not. 195. II,
 125 not. (ubi perfectionem et ab-
 solutionem rei indicat.)
 Ἐκαέργη not. ad IV, 35.
 ἐκάς III, 41. VIII, 144. ἐκαστέρω
 et ἐκατέρω IX, 122. VI, 108 not.
 Ἐκαστος III, 150. 158 not. αὐτὸς
 Ἐκαστος IX, 26 not. ὡς Ἐκαστος
 I, 29 not. II, 140. IV, 172. VI,
 79.
 Ἐκαστος c. plural. IX, 59 not.
 ἐκάτερος et ἀμφοτέρως III, 8 not.
 VI, 57. IX, 16 not. VIII, 16.
 Ἐκατόννησοι insulae I, 151.
 ἐκβαίνειν (accidere) XII, 209 not.
 ἐκβάλλειν ἔπος VI, 69 not. (dentes)
 VI, 107 not. — ἐκβάλλεσθαι
 (exponere) VI, 101 not. ἐκβάλλειν
 de vento VI, 44 not.
 ἐκβαρβαρόω not. ad VIII, 73.
 Ἐκβάτανα s. Ἀγβάτανα I, 98. III,
 64.
 ἐκβοηθεῖν VI, 16 not. IX, 26.
 ἐβολαί IX, 38 not. VII, 182 not.
 ἐκβράσσεσθαι VII, 188 not.
 ἐκγίνεσθαι absolute III, 142 coll.
 II, 175. IX, 23.
 ἐκδέκεσθαι de successione legitima
 et hereditaria I, 7 not. II, 166.
 — IV, 41 not.
 ἐκδήσασθαι IV, 76 not.
 ἐκδιδάσκεσθαι II, 154 not. VI, 27.
 ἐκδιδόναι (filiam) I, 93. 196. II,
 47. IV, 145 not. VII, 224.
 ἐκδιδόναι de fluviis I, 6 not. IV,
 50 not. I, 80. II, 150. III, 9. 115.
 IV, 49. 37. 85 not. VII, 26.
 30.
 ἐκδιδρῆσκειν VI, 24 not.
 ἔκδοσις I, 159. coll. not. ad III, 1.
 ἔκδοτον ἄγεσθαι VI, 85. ποιεῖν
 III, 1 not.
 ἔκδυσις VIII, 100 not.
 ἐκδωριεύεσθαι VIII, 73 not.
 ἐκεῖ pro ἐκεῖσε VII, 147 not. I, 121.
 IX, 108.
 ἐκεῖνος et κεῖνος I, 11 not. I, 120
 not. I, 209 not. II, 39 not. II,
 122 not. 133. V, 13 not. V, 23.
 VI, 91.
 ἐκζέειν IV, 205 not. coll. VII,
 188.
 ἐκθύεσθαι VI, 91 not.
 Ἐκηβόλος V, 60 not.
 ἐκκαθαίρειν IV, 65 not.
 ἐκκαίειν IV, 134. 145 not.
 ἐκκηρύττειν III, 148 not.
 ἐκκληζόμενοι et simil. I, 31 not.
 VII, 41.
 ἐκκνᾶν VII, 239 not.
 ἐκκομιδῇ VIII 44 not.
 ἐκκομίζεσθαι VIII, 31 not.
 ἐκκόπτειν IV, 110 not.
 ἐκλέγεσθαι not. ad VIII, 107.
 ἐκλαμβάνειν IX, 95 not.
 ἐκλείπειν VI, 100. VIII, 50 not. —
 VII, 239 not.
 ἐκλέπειν (excludere ova) II, 68
 not.
 ἐκμανθάνειν et μανθάνειν IV, 117
 not. — VII, 28 VIII, 144 not.
 ἐκπαγλῆσθαι VII, 181 not. IX, 48
 not.
 ἐκπέμπειν de viro uxorem dimit-
 tente I, 59 not.
 ἐκπεραίνεσθαι not. ad VI, 80.
 ἐκπετάννυμι, ἐκπεπέτασται I, 62.
 ἐκπίπτειν III, 138 not. V, 72. IX,
 74 not. de bonis III, 14 not. de
 sortibus V, 22. de navibus VI,
 44 not. VIII, 13 not.

- ἐκπλαγέντα** (τὰ) not. ad VII, 181. IX, 82.
ἐκπλέειν, ἐκπλώειν II, 91. V, 103 not. (cum accusativo) coll. III, 155 not. VIII, 81.
ἐκπληῖσαι I, 43 coll. VIII, 96 not.
ἐκποδῶν (εἶναι) VI, 35 not.
ἐκποιεῖν τι II, 125 not. 136. 175 not.
ἐκπολεμοῦν III, 69. IV, 120. V, 73 not.
ἐκποτᾶσθαι not. ad III, 155.
ἐκπρήσσεσθαι VII, 158 not.
ἐκρηγνύναι VIII, 74 not.
ἐκσελείν IV, 64 not.
ἐκσμάν III, 148 not.
ἐκτείνειν λόγον VII, 50. §. 2 not.
ἐκτείνειν et ἐκτίνειν VII, 10. §. 7 not.
ἐκτητο et ἐκέκτητο III, 39 not. V, 90 not.
ἐκτομίαι VI, 9 coll. VI, 32.
ἐκτοξεύειν I, 214.
ἐκτὸς (ἡμερέων γενέσθαι) III, 80 not. IV, 133.
ἐκτράπεσθαι (de via) I, 104 not. IV, 12 not.
ἐκτριβῆναι not. ad VII, 120.
ἐκτρώσασα III, 32 not.
ἐκφαίνειν λόγον II, 115 not. γνώμην V, 36 not. VI, 3 not. VI, 35. 135. μεζόνως II, 49 not. VI, 135 not.
ἐκφέρειν (effutire) III, 71 not. VIII, 132. ἐκφέρεσθαι VI, 103 not. ἐκφέρεσθαι γνώμην V, 36.
ἐκφέρειν ἐς δῆμον V, 79 not. IX, 5. de ventorum vi VII, 188.
ἐκφεύγειν IV, 40 not.
ἐκφορεῖν et ἐκφορεῖσθαι VIII, 12 not.
ἐκφόρια (τὰ) terrae proventus IV, 198 not.
ἐκχρᾶν III, 137.
ἐκχυνθέντες III, 13 not.
ἐκχωρεῖν III, 129 not.
ἐκὼν ἐπιλήθομαι IV, 43 not. ἐκὼν εἶναι, vid. εἶναι.
ἐλαιον II, 87.
Ἐλαιοῦς et Ἐλεοῦς VI, 140 not. IX, 116.
ἐλασις VII, 37 not.
ἐλάσματα not. ad I, 50.
ἐλαστρεῖν II, 158 not. VII, 24 not.
ἐλαύνειν (intransitiv.) II, 124 not. de ferro I, 50. — de muro VI, 137 not. VII, 139 not. IX, 7. §. 2. de iugo I, 59 not. ἐλαύνειν ἐς τοσοῦτον V, 50 not. ἐλασθεῖς et ἐλαθεῖς I, 168 not. vid. ἐξελαύνειν.
ἐλῶσι (in futur.) I, 207. ἤλασαν et ἔλασαν VII, 20 not.
ἐλεύθερος et ἐλευθέριος I, 116. VII, 103 not.
Ἐλευσίinion (τὸ) IX, 27 not.
ἐλήλυθεν et ἐληλύθεε I, 79 not. VII, 130. VIII, 50 not.
ἐλινύειν I, 97 not. VIII, 71 not. VII, 56.
Ἐλίονκοι VII, 165.
ἐλκειν I, 50. προφάσις VI, 86 not.
ἐλκύνειν (πλύνθους) I, 179 not. (protrahere) VII, 167 not.
ἐλλάμψεσθαι I, 80. VIII, 74.
Ἐλλὰς pro adiect. V, 93. IV, 78 not. V, 93 not. IV, 168 not. IV, 110. IX, 16 not.
ἐλλεσχα I, 153 not.
Ἐλληνικὰ et βαρβαρικὰ oppon. III, 115.
Ἐλλήνιος Ζεὺς IX, 7. §. 1 not.
ἐλλύχνιον II, 62 not.
ἐλος I, 191 not. IV, 53 not. ἔλεα s. τὰ ἐν ἔλεσι de Aegypto inferiori II, 92 not. 94 not. 137 not. 140 not. 151. ἔλεσι et Ἐλλησι confus. II, 94 not.
ἐλπίζειν (putare) I, 77 not. 89. III, 62 not. IV, 135. III, 130. 151 not. coll. 119. (ubi ἐλπίδας

- ἔχειν) VIII, 12. — (timere) VI, 109 not. IX, 113 not.
 ἔλπομαι (puto) II, 11 not. II, 43. 120. VI, 109. VII, 218.
 ἔλυτρον I, 185 not. IV, 173 (receptaculum aquarum).
 ἐμβάδες I, 195 not.
 ἐμβάλλειν de fluviis: not. ad I, 6. de navibus VII, 10. §. 2 not.
 ἔμβολον et ἔμβολος IV, 53 not. I, 166.
 ἐμέο et ἐμεῦ III, 34 not. ἐμοῦ et ἐμεῦ I, 5 not.
 ἐμεωντοῦ et ἐωντοῦ VII, 28 not.
 ἐμμέλεια VI, 129 not.
 ἐμμένειν VII, 151. IX, 106.
 ἐμοὶ et μοι II, 77 not.
 ἐμόν (τό) IV, 126 not. I, 108 not.
 ἐμπακτοῦν II, 96 not.
 ἐμπαλάσσεσθαι VII, 85 not.
 ἐμπαλιν (τά) VII, 58 not. I, 207 not.
 ἐμπεδῆσαι IV, 69 not. coll. 60.
 ἐμπεδον VII, 140 not.
 ἐμπεδορκεῖν IV, 201 not.
 ἐμπεφύκασι et ἐμπεφύασι II, 156 not. VI, 91 not.
 ἐμπηρος I, 167 not.
 ἐμπικραίνεσθαι V, 62 not.
 ἐμπίνειν IV, 64 not.
 ἐμπιπλέει VII, 39 not.
 ἐμπίπτειν VIII, 38 not. ἐμπίπτειν et ἐσπίπτειν VII, 43 not. coll. 88 not.
 ἐμπιπράς VIII, 109 not. ἐνεπίμπρη I, 17 not. ἐμπεπρησμένα VIII, 143 not.
 ἐμποδίζειν IV, 69 not.
 ἐμποδῶν IV, 118 not. I, 80 not.
 ἐμποιεῖν VI, 6 not.
 ἔμπορος: not. ad I, 94.
 ἐμπορπεῖσθαι VII, 77 not.
 ἐμπρέπειν VII, 67 not.
 ἐμπρήθειν: ἐμπρήσεται et ἐμπεπρήσεται VI, 9 not.
 ἔμπυρα (in divinatione) VIII, 134 not.
 ἐμφορεῖσθαι I, 55 not.
 ἔμφυλος στάσις VIII, 3 not.
 ἐμφῦναι III, 109 not. ἐμπέφυκα et ἐμπέφυα confus. II, 156 not. — VI, 91 not.
 ἔμφυτος (μαντικῇ) IX, 94 not.
 ἐν, eius usus, ubi ἐς expectabas II, 56 not. coll. V, 122. in tempore designando V, 9 not.
 ἐν (ad) II, 159 not. 163 not. 171. III, 10. 45. V, 59 not. coll. 82. — VI, 74 coll. VII, 178.
 ἐν verbis ligandi, vincendi addit. I, 66 not. I, 86. III, 23. V, 77. not. ad VI, 23 et VI, 75. IX, 37.
 ἐν ποσὶ II, 76. III, 79 not.
 ἐν περιτροπῇ II, 168 not. III, 69.
 ἐν τῷ πόρῳ VIII, 76 not.
 ἐν ὅπλοισι εἶναι (ἐνοπλοῖ) I, 13 not.
 ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ I, 47 not. 174. VII, 220 not.
 ἐν νόμῳ VI, 89 not.
 ἐν παντὶ γίνεσθαι not. ad III, 124.
 ἐν τοῖσι superlativo additum, VII, 137 not.
 ἐν τῷ δέοντι II, 159 not.
 ἐν μέρει (per vices) I, 26 not. V, 70. VII, 212 not.
 ἐν Θήβησι I, 52 coll. V, 59 not.
 ἐν Πέρσῃσι VIII, 100.
 ἐν λόγῳ, μέρει etc. εἶναι III, 120 not. IX, 69 not.
 ἐν ἀνδρῶν λόγῳ εἶναι III, 120 not. IX, 69.
 ἐν ὀλίγοις μέγας IV, 52 not. coll. IX, 41 not.
 ἐν αἵνῃ εἶναι III, 74. IX, 16. VIII, 112. ἐν ὅπλοις etc. vid. εἶναι.
 ἐν αἰτίῃ τιθέναι s. ἔχειν VIII, 99 not.
 ἐν λόγῳ ἔχειν, ἄγειν etc. II, 141 not.

- ἐν ἐλαφροῦ ποιέσθαι τι* I, 118 not. III, 154. I, 131 not.
ἐν χρόνῳ V, 9.
ἐν ᾧ IV, 124. I, 164 not. III, 105 not. coll. II, 75 not.
ἐν ἡμετέρον I, 35 not. coll. I, 78. 92 (ubi genitiv. seq.). VII, 8. §. 4.
ἐν δὲ I, 18 not. VIII, 113 not. I, 74.
ἐν δὲ καὶ II, 176. VI, 86 coll. I, 185 not.
ἐν δὲ δὴ καὶ I, 185 not. II, 43 not. 79 not. III, 15 not. 37. 38 not. 39. VI, 70. VII, 238 not. III, 125 (ubi τε antecedit).
ἐν in verbb. compos. (*ἐμμάχεσθαι*, *ἐνστρατοπεδεύεσθαι* etc.) II, 178 not. IV, 203. V, 23 not. VII, 59 not. IX, 2 et 7. §. 2 not. VI, 90 102 not. IX, 106. *ἐν πρὸς ἐν* IV, 50 not.
ἐνάγειν III, 1 not. IV, 79. V, 49. VII, 160 not.
ἐναγεῖς I, 61 not. V, 71 not.
ἐναγίζειν (cf. *καταγίζειν*) I, 167 not. II, 44 not.
ἐναλλάξ III, 40. VI, 52.
ἐναμμένος VII, 69 not.
ἐναντιωθῆναι et *ἀντιωθῆναι* VII, 10. §. 3 not. VII, 168 not.
ἐναπιέναι: *ἐναπῆκε* I, 214 not.
ἐναποδείκνυσθαι IX, 58 not.
ἐναργῆς de somnio V, 55 not.
ἐνάρες (*ἀνδρόγυνοι*) I, 105 not. IV, 67 not.
ἐναύειν πῦρ VII, 231 not.
ἐνδεῖν (*ἀναγκαίῃ* etc.) I, 11 not. IX, 16 not. I, 66 not.
ἐνδεδμεμένος et *ἐνδεδυμένος* confus. IV, 33 not.
ἐνδείκνυσθαι VIII, 141 not. coll. not. ad III, 128. IX, 58.
ἐνδέκεσθαι III, 128. λόγους VII, 236 not. VIII, 77 not. VII, 142.
ταλαιπωρίας VI, 11 not.
ἐνδιδόναι I, 6. III, 117. — *οὐδὲν μαλακὸν ἐνδιδόναι* III, 105 not.
ἐνδον μένειν mulierum est. not. ad IV, 114.
ἐνδύναι et *ἐνδύεσθαι* (*arma induere*) VII, 218 not. III, 98.
ἐνεῖναι (ab *ἐνίημι*) II, 136 not.
ἐνείρω IV, 190 not.
ἐνεκα et *εἵνεκα* I, 115 not. II, 62 not. — *usus* VIII, 112 not.
ἐνεργάζεσθαι I, 93 not.
ἐνεργὸς VII, 26 not.
ἐνερχε I, 91 not.
ἐνράπτω II, 146.
ἐνέστακται ἕμερος IX, 3 not.
ἐνεστεῶς I, 120 not.
ἐνέχειν χόλον etc. VIII, 27 not. coll. I, 118. *ἐνείχεε* et *ἐνείχε* I, 118 not.
ἐνέχεσθαι τινι s. *ἐν τινι* I, 190 not. VII, 128 not. VII, 52 not. IX, 37.
ἐνέχεσθαι ἐν τῷ ἄγχι VI, 56 not.
ἐνέωρα I, 123 not. III, 53 not.
ἐνηβητήρια II, 133 not.
ἐνθαῦτα (*huc*) IX, 115 not.
ἐνθεάζειν I, 63 not.
ἐνθεν καὶ ἐνθεν IV, 71 not. VII, 36.
ἐνθύμιον II, 175 not. VIII, 54.
ἐνι pre *ἐνεστι* V, 31. IX, 102 not.
ἐνιδρύσασθαι χώρους confus. cum *χωρίοις* II, 178 not.
Ἐνιῆνες et *Ἀνιῆνες* VII, 132 not.
ἐνιοι τῶν ποταμῶν non *οἱ ποταμοὶ ἐνιοι* VII, 187 not.
ἐνίστασθαι ἔς τι III, 67 not. VI, 59.
ἐννοεῖν, unde *ἐνένωτο* IX, 53 not. coll. III, 6 not. *ἐννώσας* I, 68. 86. *ἐννένωντο* VII, 206 not.
ἐνοικεῖν IX, 106 not.
ἐνοπλοι et *ἐν ὄπλοις* I, 13 not.
ἐνορᾶν III, 53 not. V, 36 not. VIII, 140. §. 2 not. *ἐνορώη* I, 89 not.

- ἐνορχαι, ἐνόρχιες** VI. 32 not. VIII, 105.
ἐνσκήπτειν I, 105 not. IV, 79. VIII, 39.
ἐντάμνειν γράμματα VIII, 22 not.
ἐντεταμένος VIII, 117 not. IX, 106.
ἐντεταμένως VII, 53 not. IV, 11. 13. VIII, 127 not.
ἐντομα de victimis II, 119 not. VII, 191.
ἐντονος IV, 11 not.
ἐντός (cis) IV, 46 not. V, 102 not. I, 119 not.
ἐντός ἐμεωντουῦ VII, 47 not. I, 119.
ἐντός et ἐκτός III, 16 not.
ἐντυγχάνοντες (οἱ) I, 134 not.
ἐντυχεῖν cum genit. IV, 140 not.
ἐνύδριες II, 71 not. IV, 109 not.
ἐνωματίαι I, 65.
ἐξ, vid. ἐκ.
ἐξάγειν τὸν Ἰακχον VIII, 65 not.
ἐξαγγέλλεσθαι VI, 10 not.
ἐξαγορεύειν II, 170 not. coll. III, 71. IX, 47.
ἐξαίρειν ὕψου IX, 79 not.
ἐξαιρεῖν I, 36 not. II, 157 not. IV, 161. V, 16 not. **ἐξηρημένος** locns I, 148 not. coll. II, 168. coll. V, 45. IX, 81.
ἐξαιρεῖσθαι III, 6 not. IV, 196.
ἐξαιρέσις II, 40 not.
ἐξαίρετα V, 45 not. III, 142 not.
ἐξάσιος III, 26 not.
ἐξαλείφειν VII, 220 not.
ἐξαμβλώσας et ἐξέβλωσας confus. III, 155 not.
ἐξάμετρος τόνος I, 47 not.
ἐξάμηνος IV, 25.
ἐξαμπαῖος IV, 52 not.
ἐξανάγειν VII, 194 not. VI, 98. VIII, 84.
ἐξανακρούεσθαι VI, 115 not.
ἐξανδραποδίζεσθαι VI, 9 not.
ἐξανδρώμενος II, 64 not.
ἐξανιστάναι IX, 106 not.
ἐξανύειν VI, 139 not.
ἐξαπάλαιστα I, 50.
ἐξαπαλλαχθεὶς V, 4 not.
ἐξαπλήσιος IV, 81.
ἐξαργυρίζειν et ἐξαργυροῦν VI, 86. §. 1 not.
ἐξαριθμεῖν VII, 81 not. 59 not.
ἐξαρκος III, 66.
ἐξαρτύειν VII, 147 not.
ἐξαναίγειν IV, 151. 173 not.
ἐξέδρα not. ad VII, 44.
ἐξέλασις VI, 88 not. VII, 37.
ἐξελαύνειν de ferro I, 50. 68. VII, 84. **ἐξελασθεὶς et ἐξελαθεὶς** I, 168 not. 173. III, 46 not. 54. 51. IV, 4. V, 42. 97. 145 not. V, 92. §. 7 not. VII, 165 coll. VI, 137.
ἐξελῶντες et ἐξελοῦντες III, 59 not. IV, 148.
ἐξεο (ab ἐξιέναι) V, 39 not.
ἐξεὸν VII, 230 not. IV, 126.
ἐξεπίστασθαι VII, 130 not. VIII, 143.
ἐξεργάζεσθαι II, 179. III, 30. 31 not. 52 not. IV, 134 not. coll. V, 19 not.
ἐξέργειν V, 22 not. VII, 96 not. — VII, 139 not.
ἐξέρχεσθαι I, 120 not. cum accusativo VII, 29 not. — VII, 137 not.
ἐξεις dimissio uxoris V, 39 not.
ἐξετάζειν III, 62 not.
ἐξεύρημα I, 53. I, 94. 1:1.
ἐξευρίσκειν (i. q. γινῶναι) VII, 215. V, 98. I, 53. **ἐξεύρε** I, 25 not. I, 48 not.
ἐξηγεῖσθαι II, 49. V, 23. 31 not. IX, 122.
ἐξηγηταὶ I, 78 not. III, 31 not. coll. V, 31.
ἐξήκειν de temporis spatio expleto VI, 69 not. VI, 80 not.
ἐξήλυσις V, 101.
ἐξιέναι sc. ὄδωρ I, 6 not. — **ἐξῆκε (emisit)** III, 146 not., ubi etiam de ἐσῆκε. — **ἐξίει et ἐξίμι**

- I, 6 not. I, 180. 191. II, 17. VI, 20 not. VII, 124 not. Vid. ἀπεί, ἀνίει, κατίει, μετίει.
 ἐξικνεῖσθαι II, 29. III, 9 not. IV, 10. 139 not. 192.
 ἐξιστάναι VII, 170 not.
 ἐξιστορεῖν VII, 195.
 ἐξίτηλος Proem. not. V, 39 not.
 ἐξογκοῦν VI, 125 not.
 ἐξοδία VI, 56 not.
 ἐξοικοδομεῖν II, 176. V, 62 not.
 ἐξοκέλλειν VII, 182 not.
 ἐξορκοῦν, ἐξορκίζειν IV, 154. III, 133 not. VI, 74 not.
 ἐξορχεῖσθαι III, 151. VI, 129 not.
 ἔξω abundanter additum verbis cum ἐκ s. ἀπὸ compositis III, 16 not. V, 103 not. IX, 10. ἔξω Ἑρακλητῶν στηλέων IV, 8 not. — ἔξω ἦ VII, 228 not.
 ἔξωθεν (οἱ ἔξωθεν) IX, 5 not.
 ἐξώλης VII, 9. §. 2 not.
 ἐξῶσται ἄνεμοι II, 113 not.
 ἐόργες I, 127. III, 127 not.
 ἐπαγγέλλεσθαι IV, 119 not. VII, 150. VI, 9 not. 139 not. (edicere) VII, 1.
 ἐπάγειν I, 63 not. IX, 1 not.
 ἐπάγεσθαι s. εἰσάγεσθαι III, 70 not.
 ἐπαγορεύειν et ἐπηγορεύειν I, 90 not.
 ἐπαγωγότατα (τὰ) III, 53.
 ἐπαίρειν (ἐπάρας) I, 87 not. I, 212. II, 162. I, 90. VII, 10. §. 7 not. ἐπαρθέντης V, 81 not. V, 91 not. VI, 132 not. VII, 38. IX, 49.
 ἐπάϊστος II, 119 not. III, 15 not. VI, 74 not. VII, 146. VIII, 128 not.
 ἐπαισχύνεσθαι IX, 85.
 ἐπαῖω III, 29. IX, 93.
 ἐπακούειν et ὑπακούειν IV, 141.
 ἐπακτος VII, 102 not.
 ἐπαλλαγὴ γάρων I, 74 not.
 ἐπαλιλλόγησε et ἐπανηλόγησε I, 90 not. ἐπαλιλλόγητο I, 118 not.
 ἐπαμήσασθαι γῆν VIII, 24 not.
 ἐπανάγειν VII, 160 not.
 ἐπανάγεσθαι IV, 103 not.
 ἐπαναπλεῖν s. ἐπαναπλώειν I, 212 not.
 ἐπανατέλλειν VII, 54 not. et not. ad VII, 223.
 ἐπάνειμι VII, 138 not.
 ἐπανθεῖν II, 12 not.
 ἐπανιστέατο IV, 60 not. IV, 166.
 ἐπάξιος II, 79 not. VII, 96 not.
 ἐπαοιδὴ I, 132 not.
 ἐπάπτεσθαι: παῖδες εἰδεὸς ἐπαμμένοι· I, 199. VIII, 105 not.
 ἐπασκεῖν not. ad III, 125. IX, 105.
 ἐπαύρεσθαι VII, 180 not.
 ἐπαύρεσις VII, 158.
 ἐπαφρόδιτος II, 135 not.
 ἐπεὰν et ἐπὴν IV, 134 not. ἐπεὰν et ἐπειδὰν VIII, 144 not.
 ἐπέδρη I, 17 not. V, 65. — ἐπεδρος V, 41 not.
 ἐπεῖ (usus) VIII, 22 not. ἐπεῖ τε I, 119 not. II, 32. ἐπεῖ τε καὶ I, 75. (Hartung I. p. 129) ἐπεῖ τε δὲ V, 18 not. ἐπεῖ τε et ἔπειτα IX, 84 not. 98. 93. ἐπεῖ pro ἐξ οὗ (sc. χρόνου) VII, 8. §. 1 not. — ἐπεὶ γε δὴ III, 9.
 ἐπείγεσθαι (structura) VIII, 68. §. 2. VIII, 126 not. (ἐπείγειν).
 ἐπειδὴ et ἐπεὶ δὴ VIII, 70 not.
 ἐπεικάζειν (cf. ἀπεικάζειν) IX, 32 not.
 ἐπεῖναι I, 180 — de numero VII, 170 not.
 ἐπείνυσθαι IV, 64 not.
 ἐπειρωτέω et ἐπηρωτάω I, 47 not.
 ἔπειτα et ἔπειτεν I, 4 not. II, 38. 92. 95. coll. not. ad VI, 83. Vol. IV. p. 466.
 ἐπελαύνειν (ὄρκους) I, 146 not. VI, 62 (naves) VII, 183 not.
 ἐπέλπεσθαι III, 105 not. IV, 203.

- ἐπεξέρχεσθαι VI, 101. — ἐπεξιέναι VIII, 143 not.
- ἐπέρχεσθαι II, 19—97 not. IV, 46. not. coll. VII, 148 not. 228 et V, 97 not. — de nocte ingruente IV, 134 not. cum infinitivo VI, 107. impersonalit. cum dat. et accus. I, 30 not. VII, 45 not. — ἐπέρχεσθαι confus. cum ἀπέρχεσθαι VII, 142 not. confus. cum ἐσέρχεσθαι VII, 148 coll. VII, 46 not. I, 30.
- ἐπέτεος et ἐπέτειος III, 89. V, 49 not. II, 25. 92.
- ἐπέτρειψε et ἐπέτραψε IV, 202 not.
- ἐπέχειν VIII, 32 not. VI, 96 not. (animo volvere) II, 96 not. IX, 59. — ἐπὶ τινι I, 80 not. I, 153 not. ἐπὶ τινα IX, 59. ἐπισχεῖν VII, 19 not. VII, 127 not. VIII, 32 not. coll. IX, 31 not. ἐπισχών χρόνον IX, 48. V, 16 not. VIII, 66. 114 not.
- ἐπέχρησε VII. 196 not.
- ἐπηβᾶν VI, 83 not.
- ἐπήβολος VIII, 111 not. IX, 94.
- ἐπηλυσ VIII, 73 not. V, 65.
- ἐπηρεάζειν VI, 9 not.
- ἐπὶ cum genit. (auf) II, 35. 39. III, 86. II, 176. IV, 141. V, 12. 16. VII, 23. τὰ ἐπὶ Θράκης VI, 33 not. — versus: II, 119 not. — de tempore IV, 148. I, 5 not. (ubi ἐπ' ἐμεῦ i. e. mea aetate) VIII, 44 not. ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης V, 117. — post verba appellandi I, 14 not. I, 94. II, 57. IV, 45 not. 148. 149. 184. V, 65. 68 not. VI, 47 not. VII, 58. 61. 74. 83. 178. ἐπ' δωντῆς etc. εἶναι (seorsum esse, situm esse) et simil. I, 142 not. I, 143. 202 not. II, 2. III, 71. IV, 114 not. V, 98. 73. VII, 10. §. 1. IX, 17 not. IX, 38 not. VIII, 32 not. II, 178 not. ἐπὶ ἱσῆς I, 74 not. VII, 50. §. 1.
- ἐπὶ προφάσιος VII, 150 not. — ἐπὶ ὄρκον IX, 11 not. ἐπὶ δακτύλων VI, 63. ἐπ' ἵππου III, 86 not. IV, 64 not. 110. ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς VI, 11 not. ἐπ' αὐτοῦ, αὐτῷ αὐτὸν IV, 86 not. coll. V, 12 not. ἐπὶ τούτων ἐπεστεῶτες IV, 84 not. coll. VII, 118 not.
- ἐπὶ cum dativo VII, 61 not. I, 24. IV, 87. II, 176 not. III, 14 not. (ubi ad) II, 120. IV, 18 not. — adversus, contra: I, 60 not. 61. IV, 80 not. IV, 154 not. coll. 160. VI, 49. VII, 132 not. IX, 17 not. — post: I, 170 not. II, 22 not. IV, 154, in honorem alicuius: VII, 225 not. ἐπ' οἷσι VIII, 140 not. §. 2 not. ἐπ' ᾧ τε I, 22 not. VIII, 4 not. coll. I, 141. IV, 145. III, 36. 48. 83. VI, 65. VI, 75. VII, 153. ἐπὶ δηλήσι I, 41. IV, 112. (coll. I, 59 not. V, 65. VI, 67.) ἐπ' οἷσι VIII, 140 §. 2 not.
- ἐπὶ γήραος οὐδῶ III, 14 not. ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ IV, 159 163. ἐπὶ διαφθορῇ IV, 164. ἐπὶ τῇ τυραννίδι I, 60 not. 66. V, 71. ἐπ' ἐξαγωγῇ V, 6. ἐπὶ γέλῳτι IX, 82. VI, 67 not. ἐπὶ λύμῃ II, 121. §. 4 not. III, 14 not.
- ἐπὶ διακειμένοισι IX, 26 not. ἐπὶ ῥητοῖσι V, 57 not. et I, 59. ἐπὶ τοῖσι κατεστεῶσι I, 59 not. coll. IV, 163 not. ἐπὶ δυσμῆα III, 104. ἐπὶ τύχῃσι, χρήσῃσι I. 119 not. ἐπὶ βασιλεῖτι II. 162 not.
- ἐπὶ μισθῶ VIII, 137. 4 not. I, 160. V, 65. ἐπὶ κόσῳ χρήματι et simil. III, 38. V, 6 not. 25 not.
- ἐπὶ λόγῳ VIII, 5 not. IX, 26 not. 33 not. ἐπ' ἐξεργασμένοισι (re confecta) IV, 164 not. VII, 164. VIII. 94. IX, 77 not. coll. I, 170. VII, 19. ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη IV, 112 not. VII, 187. ἐπ' ἡμέρῃ (et ἡμέρην) V, 53 not. I, 32. II,

- 168 IV, 112. VII, 187. *τεταγμένος ἐπὶ τούτῳ* et *τούτῳ* II, 38 not. VII, 169 not. Sic *ἐπὶ τούτῳ* et *τούτῳ* III, 59. IV, 118 not. *ἐπὶ θανάτῳ* et *ἐπὶ θάνατον* III, 14 not. IX, 37. *ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμολίῃ* IX, 7. §. 1 not. *ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι* VIII, 19 not.
- ἐπὶ* cum genitivo et dativo: V, 12 not. V, 92. §. 3 coll. not. ad VII, 61.
- ἐπὶ* cum accusativo: *per*: I, 7 not. VII, 119. 170 not. IX, 8. I, 106 not. 166 not. II, 19 not. IV, 200, II, 29. 154. 157. 175. 181. III, 30. 59. (coll. V, 9.) IV, 67 not. 72. VII, 170. V, 28 not. 55. 65 not. *ad* I, 37 not. I, 84 coll. I, 193. II, 165. *ἐπὶ τὰς θύρας* III, 42 not. *ἐπὶ* c. acc. post *ἴζεσθαι* II, 55. *ἐπὶ* τι (ad aliquid arcessendum s. petendum) VII, 193 not. VIII, 64. Hinc *ἐφ' ὕδωρ* III, 14. X, 12 not. VI, 137. VII, 193. IX, 51 not. *ἐπὶ τὴν θήρη* I, 37 not. coll. III, 2. 14. IV, 114. 116. *ἐπὶ κυνέην* I, 84 not. *ἐπὶ τὴν τυραννίδα* III, 53 not. *ἐπὶ* c. accus. incert. IX, 95 not. *ἐπὶ κέρας* VI, 12 not. *ἐπὶ ὀκτὼ νῆας* VII, 188. *ἐπὶ τάξις* VI, 111 not. *ἐπὶ κεφαλὴν* III, 35 not. *ἐπὶ τὰ μακρότερα, μακρότατα* et simil. I, 50. I, 171 not. II, 29 not. 34. IV, 16. *ἐπὶ τοσοῦτο* IV, 199. 45. VII, 11. VI, 97. IX, 65. *τὸ ἐπὶ πᾶν* VIII, 60. §. 3 not. *ἐπὶ πολλὸν* (*diu*) II, 119 not. VIII, 107. *ἐπὶ πλέον* II, 171 not. V, 120. IV, 129. V, 51. VI, 42 not. *ἐπὶ μᾶλλον* (confus. cum *ἔτι μᾶλλον*) I, 94 not. III, 104 not. IV, 135. 181. *ἐπὶ τὰ ἔτερα* II, 63 not. V, 74. *ἐπ' ἀμφοτέρα* VII, 139. VIII, 22 not. IX, 97. *ἐπὶ δεξιὰ, ἐπ' ἀριστερὰ* II, 36 not. 93. III, 90. IV, 42. 191. VI, 33 not. *ἐπὶ τὰ μακρότερα* s. *βραχύτερα* I, 51 not. V, 74. *ἐπ' ἀριστερὰ* et *ἐπαριστερὰ* II, 93 not. *τὰ ἐπ' ἀριστερὰ* et *τὰ ἐπὶ θάτερα* IV, 157 not. IV, 191. VI, 33. *ἐπ' ἑκατοστὰ* IV, 198 not. coll. V, 9 not.
- ἐπ' ὀκτὼ νέας* VII, 188 not.
- ἐπ' ἡμέρην* I, 32 not. coll. II, 181 not. *ἐπ' ἡμέρας* VI, 101 not, *ἐπὶ* et *ὑπὸ* confus. IV, 18. 53 not. VIII, 32 not.
- ἐπὶ δὲ* (*deinde*) IV, 59 not. VIII, 93 not. IX, 35 not. (*praecedente πρώτον μὲν*) VII, 219 not.
- ἐπὶ* in verbb. compos. I, 45 not. (*praeterea, insuper*) II, 3 not. IX, 34. (*post*) IV, 160. 179.
- ἐπὶ* pro *ἔπεστι* VI, 86. §. 3.
- ἐπιβαίνειν* cum genitivo I, 84. III, 54 not. IV, 125. (coll. VIII, 118.) IX, 70 not. VII, 50. §. 2.
- ἐπιβάλλειν* II, 179. VI, 92 not. VII, 23. *τὸ ἐπιβάλλον* II, 179 not. IV, 115. coll. I, 106.
- ἐπίβασις* VI, 61 not.
- ἐπιβάται* et *ἐπιβατεύειν* de militibus classiariis IV, 145 not. IX, 32. VII, 96 not. VI, 12 not. 96 not. 184. *ἐπιβατεύειν τοῦ ὀνόματος τινὸς* III, 63 not. VI, 65 not. IX, 95.
- ἐπιβοᾶν, ἐπιβοᾶσθαι* V, 1 not. *ἐπιβῶσαι* etc. I, 10. 87. IX, 23. vid. *βῶσαι*.
- ἐπιβουλεύειν* I, 24.
- ἐπίγαμος* I, 196.
- ἐπιγίνεσθαι* V, 85 not. I, 27. IV, 187 not. (cum dativo) *ἐπιγιγνόμενος* (*superveniens*) VII, 34.
- ἐπιγνούς* VIII, 106 not.
- ἐπίγρυπος* II, 76 not.
- ἐπιδαψιλεύεσθαι* V, 20 not.
- ἐπιδεέες* IV, 130 not.
- ἐπίδεξις* I, 1 ibique nott. II, 46.
- ἐπιδιβάντες* IV, 122 not.

- ἐπιδιδόναι IV, 224 not.
ἐπίδοξος I, 89. IV, 11 not. VI, 12 not.
ἐπιδραμέειν III, 135. (de hostili incursione) VIII, 23 not.
ἐπιέναι (immittere) III, 85 not. IV, 30. VII, 130. V, 63 not. coll. IX, 49.
ἐπιέναι (accedere): ὁ ἐπιών VII, 157 not. (permittere) III, 113 not. intrans. VII, 157 not. VII, 177.
ἐπιέναι confus. cum ὑπιέναι VII, 162. — ἐπίη et ἐπιῆ VII, 161 not.
ἐπιέννυμι: χαλκὸν δ' ἐπιέσται I, 47 not.
ἐπιζέειν VII, 13.
ἐπιζητεῖν III, 36 not.
ἐπιζωννύναι et ὑποζωννύναι II, 85 not. ἐπιζώω, unde ἐπέζωσε I, 120, ubi vid. not.
ἐπιθεσπίσαι τῷ τρίποδι IV, 179 not.
ἐπικαλεῖσθαι V, 1 not. V, 92. §. 7. VIII, 64.
ἐπικάρσαι I, 180. — (νῆες) VII, 36 not. τὰ ἐπικάρσια IV, 101 not.
ἐπικαταβῆναι VIII, 38 not. IX, 25.
ἐπικατακοιμᾶσθαι IV, 172 not.
ἐπικατασφάζειν I, 45 not.
ἐπίκαντος VII, 71 not.
ἐπικεῖσθαι (instare) VIII, 84 not. coll. IX, 22. τινὲ VI, 49. impetum facere VI, 78 not.
ἐπικέρδια IV, 152 not.
ἐπικηρυκεύεσθαι I, 69 not. IV, 80 not. VI, 97 not. IX, 87.
ἐπικηρύττειν VII, 213 not.
ἐπικίδνατε θυμὸν VII, 140 not.
ἐπίκλησιν I, 114 not. IV, 181.
ἐπικλητοὶ i. q. σύμμαχοι V, 75 not. VII, 203.
ἐπικνέομαι: ἐπικνέεται καταγραφῶν III, 108. VII, 9. τὸν Ἑλλήσποντον ἐπικέσθαι μάστιγι etc. VII, 35 not.
ἐπικοιμᾶσθαι de incubatione IV, 172 not.
ἐπίκοινα et ἐπὶ κοιναὶ I, 216 not. et IV, 172. VI, 72. ἐπίκοινον IV, 104. 172. 180.
ἐπίκουροι (mercenarii) III, 4 not. III, 11. III, 45 not. VI, 39. III, 91. 146.
ἐπικρατέειν (insuper imperare) II, 1 not. I, coll. VI, 138 not. et IX, 34 (ἐπορέγεσθαι).
ἐπικρατέειν et ἀποκρατέειν confus. IV, 50.
ἐπικρατέειν IV, 149 not. V, 36.
ἐπικυτσκεσθαι III, 108 not.
ἐπικυρεῖν not. ad VII, 208.
ἐπιλαμβάνειν II, 87 not. IX, 62 coll. VI, 27. VIII, 115. ἐπιλαμβάνεσθαι τινος V, 23 not. VI, 91. 114. — (occasionem arripere) III, 36 not.
ἐπιλάμπειν de die VI, 118 not. VIII, 14. III, 135 not. VII, 13. de vere VIII, 130.
ἐπίλαμπτος III, 69 not.
ἐπιλεαίνειν VII, 9. §. 3 not.
ἐπιλέγειν V, 70. VIII, 49 not.
ἐπιλέγεσθαι secum reputare, I, 78 not. 86. IX, 97. VII, 149. 220. II, 120. III, 65. V, 30 not. V, 80. VI, 9 not. VII, 47. 236. legere I, 125. III, 128. V, 14. VIII, 136. 128. III, 41. II, 125. disceptare V, 80 not. VIII, 50. eligere VIII, 22 not. III, 157.
ἐπιλείπειν (usus) II, 25 not. III, 25 not. IV, 152 not. — (deficere) II, 174 not. VII, 21. 58. — ἐπέλιπε et ἀπέλιπε confus. III, 106. VII, 108. 127. VII, 43 not.
ἐπιλήθομαι III, 75. IV, 43 not.
ἐπίλοιπος VI, 33. IX, 15. 91.
ἐπιμαρτύρεσθαι V, 92. §. 7 not.
ἐπίμαχος IX, 21 not. coll. VI, 133 not.
ἐμιμελής III, 40 not. V, 12 not.

- ἐπιμέμφεσθαι τι VI, 124 not. VII, 169 not.
 ἐπιμετρεῖσθαι III, 91.
 ἐπιμήννια ἐπιτελεῖν VIII, 41 not.
 ἐπιμήχανος VI, 19.
 ἐπιμιξίη I, 67 not.
 ἐπιμίλογεσθαι I, 185 not. II, 104 not. 151. 154.
 ἐπίνειον VI, 116 not.
 ἐπινέμεσθαι V, 101.
 ἐπινέφελος VII, 37.
 ἐπίπαν IV, 68 not. VI, 46. VII, 50. §. 1. VII, 157. VIII, 60. §. 3.
 ἐπιπίπτειν: ἐπεπτώκεε VIII, 38 not.
 ἐπίπλεα VII, 45 not.
 ἐπιπλήσσω III, 142 not. VII, 136.
 ἐπίπλοα s. ἔπιπλα I, 94 not. VI, 23. I, 164. III, 135. VII, 119.
 ἐπίπλοον II, 47.
 ἐπιπλῶς II, 116 not. coll. VII, 45 not.
 ἐπιπολῆς IV, 201 not.
 ἐπιρρέειν IX, 38 not.
 ἐπιρροθεῖν et ἐπίρροθος I, 67 not.
 ἐπισάττειν III, 9 not.
 ἐπίσημον navis VIII, 88 not. IX, 74.
 ἐπισιτίζεσθαι VII, 176 not.
 ἐπισκευή (de reparandis rebus) II, 174 not.
 ἐπισκήπτειν IV, 33 not. III, 73 not. VII, 158.
 ἐπίσκοπα, ἐπισκοπεῖν III, 35 not.
 ἐπισκυνθίζειν VI, 84 not.
 ἐπισπάσασθαι κέρδος III, 72 not.
 ἐπισπαστήρ VI, 91 not.
 ἐπισπείρειν VII, 115.
 ἐπισπένδειν IV, 60 not. 62.
 ἐπισπόμενος confus. cum ἐπισπώμενος I, 91 not. III, 14 not. 132. VI, 85 not. VII, 225.
 ἐπιστάναι (ἐπιστάν) VII, 17 not. I, 34 not.
 ἐπιστάναι (praeſficere) V, 27 not. οἱ ἐπεστεῶτες I, 84. VII, 118 not.
 ἐπίστασθαι existimare V, 74 not. III, 140. τὸ ἐπιστάμενον (de lacte) IV, 2 not. εὖ ἐπισταμένοισι VII, 8. §. 2. ἡπιστέατο VIII, 5 not. III, 66. II, 173. VIII, 35 not. ἡπιστήθη III, 15 not. ἡπιστάμην IV, 134 not. ἐπίστασο VII, 29 not. coll. 39. ἐπιστάμενοι VIII, 144 not. IX, 54 not.
 ἐπιστέλλειν III, 42. VI, 3.
 ἐπίστια V, 72 not.
 ἐπίστιος I, 35 not. Ζεὺς ἐπίστιος I, 44 not.
 ἐπιστολὴ IV, 10 not. VI, 50 not.
 ἐπιστράτευσις III, 4 not.
 ἐπιστρέφεσθαι III, 156 not. ἐπεστραμμένοι λόγοι VII, 160 not. VIII, 62 not.
 ἐπιστρεφέως I, 30 not.
 ἐπιτάροθος I, 67 not.
 ἐπιτάσσειν (pone, post collocare) VIII, 40 not. ἐπιτάξαι ἐργεσθαι VII, 197.
 ἐπιτειχίζειν VI, 36 not.
 ἐπιτελέα ποιεῖν I, 117 not. III, 16 not. (ἐπιτελεῖν) III, 125. IV, 15 not. 4. V, 107.
 ἐπιτελεῖν (sacra) I, 167 not. II, 37. 63. III, 8. IV, 76. 79. IV, 186. VIII, 41 not.
 ἐπιτελεῖν et ἀποτελεῖν confus. II, 109.
 ἐπίτεξ I, 108 not.
 ἐπιτήδεός τινι III, 52. 70 not. coll. VI, 97 not. (de forma).
 ἐπιτήδεος χώρος ἐμμάχεσθαι IX, 2. IX, 7. §. 2 not. τὰ ἐπιτήδεα II, 174 not. ἐπίτηδες III, 130 not. VII, 168 not. VIII, 141 not. ἐπιτηδέως, ἐπιτηδεώτατα I, 110 not. II, 133 not. οὐκ ἐπιτηδέως IX, 7. §. 2 not.
 ἐπιτηδεύειν confus. cum ἐπιτελέειν IV, 186 not.
 ἐπιτήκειν τὸν κηρὸν VII, 239.
 ἐπιτιθέναι ἐς Αἰγυπτὸν III, 43 not. (irrogare) II, 136 not. IV, 43. V, 95 not. (solvere) IX, 120 not.

- ἐπιτίθεσθαι τοῖς πρήγμασι III, 76 not. I, 1 not. I, 96.
 ἐπιτιμᾶν et ἀνατιμᾶν (*annonam incendere*) IX, 33 not. — ἐπιτιμᾶν *honore* VI, 39 not. (*poenam irrogare*) IV, 43 not.
 ἐπιτίμια (*poenae*) IV, 43 not. IV, 80.
 ἐπίτιμος VII, 231 not.
 ἐπιτράπειν IX, 10 not. I, 7 not.
 ἐπιτράπεσθαι I, 123 not.
 ἐπιτραφέντες II, 121. §. 1.
 ἐπιτραφθέντες I, 7 not. (coll. II, 121. §. 1.) I, 123.
 ἐπιτρέπειν et ἐπιτράπειν I, 98 not. III, 36. IV, 202. VII, 7. VIII, 118 not.
 ἐπιτρέχειν III, 135 not. Vid. ἐπιδραμεῖν.
 ἐπίτροπαίη ἀρχή III, 142 not. IV, 147.
 ἐπιτροπεύειν latiore sensu VII, 62 not. VII, 7. V, 92. §. 6. VIII, 127.
 ἐπίτροπος VII, 160. 62 not. III, 27. V, 30. coll. III, 6. 27 (*de vicomagistris*) not. ad IV, 76. et IX, 10 not.
 ἐπιτυχόντες (οἱ) (*viles*) II, 2 not.
 ἐπιφανεῖς (ἄνδρες) VIII, 125 not.
 ἐπιφέρειν VII, 231. VIII, 19 not. VI, 112. IV, 164 not. (*exprobrare*) I, 26 not. I, 68 not. I, 131. 138. τὰ ἐπιφερόμενα III, 16 not.
 ἐπιφέρεισθαι VIII, 61 not. 90.
 ἐπιφημίζεσθαι III, 124 not.
 ἐπιφθονεῖν IX, 79 not.
 ἐπιφοιτᾶν IX, 28 not. VII, 16. §. 3.
 ἐπιφορήματα I, 133 not.
 ἐπιφράζεσθαι I, 48. I, 85. IV, 209 not. VII, 239. V, 9 not. VI, 61 not.
 ἐπίχαλκος IV, 200 not.
 ἐπιχειρέειν (*structura*) V, 46 not.
 ἐπίχολος IV, 58 not.
 ἐπιψηφίζειν VIII, 61 not.
 ἐπόδια IV, 203. VI, 70.
 ἐποδιάζειν IX, 99 not.
 ἐποικίζειν I, 94 not.
 ἐποκέλλειν VI, 16 not.
 ἐποποιὸς VII, 161 not.
 ἐπορᾶν III, 53. I, 124.
 ἐπορέγεσθαι IX, 34 not.
 ἐπορμεῖν VIII, 81 not.
 ἔπος (τὰ ἔπη de elegiis) V, 113 not.
 ἔποψις I, 64 not.
 ἔπωνυμία i. q. ὄνομα I, 14 not. I, 94. II, 4. 42. IV, 45 not. V, 65 not. V, 66. 68. 92. §. 5. VII, 74 not. 178. 121.
 ἐπώνυμος et ἐπωνύμιος IV, 184 not. II, 111 not. VII, 11.
 ἐρᾶν (ἡράσθη) I, 8 not. II, 131. III, 31 coll. IX, 108 (ἡρα et ἔρα).
 ἐργάζεσθαι VIII, 79 coll. I, 24 not. I, 66 not. ἐργάζεσθαι, ἐργάτις, ἐργαστήριον I, 93 not. IV, 14 not.
 ἐργάται IV, 109. ἐργατίδες (*feminae*) V, 13 not.
 ἔργειν II, 18 not. VII, 197. VIII, 98. IX, 108 not.
 ἔργματα V, 77 not.
 ἔργον de opere rustico I, 36. 97 not. 66. II, 129 coll. I, 97. ἔργον συντυχόν I, 51. τὰ ἔργα et τὰ γενόμενα Prooem. nott. ἔργα λόγον μέζω II, 35 not. ἔργα χειρῶν καὶ λήματος V, 72 not. ἔργον de pugna VIII, 22 not. ἔργον οὐδέν III, 127 coll. I, 17 not. — ἡμέτερον τὸ ἔργον et simil. V, 1 not. ἔργα τε καὶ ἔπεα IV, 139 not.
 ἔργω II, 78.
 ἔρδειν IV, 60 not. (*in re sacra*).
 ἐρείκειν (*scindere*) III, 66 not.
 ἐρείπειν (*deicere*) IX, 70 not.
 ἐρευνθέδανον IV, 189 not.
 ἔρημος et ἐρήμος I, 117 not. IV, 17 not. IV, 185 not.
 ἐρίζειν V, 49 not.
 ἐρικυδής VII, 220 not.

- Ἐρινὺς et Ἐριννὺς IV, 149 not.
 ἔρκος (*septum*) VI, 134 not. (*rete*)
 VII, 85 not. IX, 96. 99.
 ἔρμα VII, 183 not.
 Ἐρξίης Darii nomen Graecum VI,
 98 not.
 ἔρπετὰ I, 140 not.
 ἔρρέτω not. ad II, 177.
 Ἐρυθραὶ et Ἐρύθραι I, 142 not.
 coll. IX, 15. 19.
 ἔρυθρῇ θάλασσα I, 1 not. I, 180
 not. II, 102. III, 30. Vid. *Mare*
rubrum.
 ἔρύκειν (*arcere*) IV, 125 not. V,
 15 not.
 ἔρυμα IX, 15 not.
 ἔρχεσθαι (*de muliere*) II, 115 not.
 ἔρχεσθαι i. q. ἐξέρχεσθαι I, 120
 not.
 ἔρχεσθαι ἐς λόγους III, 4 not.
 ἔρχεσθαι ἐς τοῦτο κακότητος II,
 126.
 ἔρχεσθαι διὰ τινος VI, 9. VIII, 77
 not. ἐλθεῖν et ἐσελθεῖν VI, 68
 not. ἦλθε et ἦκε IX, 14 not.
 ἔρχομαι ἐρέων et simil. I, 5 not. I,
 194. II, 35 not. 40. 71. II, 99.
 III, 80. IV, 99. VI, 109.
 ἔρωτᾶν (*structura*) I, 32. III, 22.
 ἐς usus II, 54 not. II, 127 not. II,
 155. VI, 65. VIII, 40. 50. IV, 113.
 152. V, 90 not.
 ἐς Ἀμφιάρεω et simill. VIII, 134
 not.
 ἐς ἡμετέρον not. ad I, 35 coll. I,
 78 not. VI, 69.
 ἐς πάντας VIII, 26 not. ἐς μέσον
 III, 129. III, 62 not. III, 140.
 III, 80. 142. IV, 97 not.
 ἐς τέλος (*tandem*) III, 40 not.
 ἐς καιρὸν IV, 139 not. IX, 87 not.
 ἐς τὸ παρὲν (*nunc*) VII, 29 not.
 ἐς χρόνον III, 72 not. IX, 89.
 ἐς οἷα κακὰ VIII, 12 not.
 ἐς λόγον III, 99.
 ἐς τὸ δέον I, 32 not. I, 119 not. I,
 186. II, 173. VI, 89. 90. VII,
 144.
 ἐς ἐμὲ II, 181.
 ἐς τοσοῦτο VI, 134 not. coll. VII,
 99 not. VIII, 107 not.
 ἐς τοσόνδε VII, 99 not.
 ἐς τὰ μέγιστα VIII, 111 not. 144
 not. ἐς τὰ πρῶτα IX, 16 not. ἐς
 τὰ μάλιστα II, 73 not. VI, 65
 not.
 ἐς τὰ δεξιὰ IV, 42 not. ἐς δεξιὴν
 IV, 55 not.
 ἐς τὸν ἀριθμὸν VII, 205 not.
 ἐς τρις I, 86 not.
 ἐς μακρὴν II, 121. §. 1. V, 108.
 ἐς ζώνας, ἐς ὑποδήματα II, 98 not.
 ἐς φόρον ἀπαγωγὴν II, 182 not.
 coll. III, 97.
 ἐς φαινόμενον κακὸν II, 161 not.
 coll. IV, 81.
 ἐς (*quod attinet ad*) I, 85. 111. V,
 67 not.
 ἐς τι παρῆναι s. εἶναι I, 21 not.
 ἐς γόνυ βάλλειν etc. Vid. γόνυ.
 ἐς νεῖκος φέρειν VI, 42 not.
 ἐς Διβύην πρηθῆναι II, 56.
 ἐς ὄψιν φαίνεσθαι III, 63.
 ἐς ἄγγος σφάζειν et simil. III, 11
 not. IV, 62. V, 9 not. VII, 113
 not.
 ἐς post ἀνακρεμαννύναι et simil.
 V, 77 not.
 ἐς post ποιεῖν et similia I, 41 coll.
 85 III, 49. 152. V, 103 not. IX,
 78 not.
 ἐς iunctum verbo βοηθεῖν et simi-
 libus VIII, 144 not.
 ἐς iunctum verbo ἔξεσθαι et simil.
 I, 14 not. I, 199. III, 14. 61. 80.
 140. 64. 65. V, 77. V, 12 not. V,
 25 not. VII, 15. VIII, 60. §. 1.
 VIII, 71 not. coll. IV, 145 (ubi
 ἐπὶ pro ἐς).
 ἐς ὅ (*donec*) I, 115 not. I, 202, I,
 98. II, 118 not. II, 157. III, 48

- not. 82. IV, 12 not. IV, 56 not. 71. 105. 122. VII, 181 not. VIII, 60. §. 1. IX, 55. ἐς ὃ cum conjunctivo et ἄν I, 93.
- ἐς ὃ (*quapropter*) II, 116 not.
- ἐς οὗ I, 67 not. (confus. cum ἐς ὃ) IV, 160 not. 166. 181. V, 51. 86. III, 31 not. (ubi cum conjunctivo, et IV, 196.)
- ἐς confus. cum ὡς III, 140 not.
- ἐς et ἐπὶ VII, 193.
- ἐσάγειν V, 34 not. de uxore V, 39 not.
- ἐσακούειν IX, 60 not. I, 152 not.
- ἐσαράττειν IV, 128 not.
- ἐσβάλλειν c. accus. et dativ. I, 14 not. V, 74.
- ἐσβιβάζειν (*imponere*) I, 60 not. coll. I, 63.
- ἐσβολή VII, 173 not. 182 not. II, 141. ἐσβολαὶ I, 185 not. III, 5.
- ἐσδύναι VI, 138 not.
- ἐσέπτατο IV, 100 not.
- ἐσέρχεσθαι II, 121. §. 5 not. ἐσῆλθε structura c. dat. et acc. I, 24 not. VI, 25 not. I, 86. III, 14. 42 not. VII, 45. VIII, 137. Vid. ἐπῆλθε, ἐπέρχεσθαι.
- ἐσέχειν II, 11 not. II, 158. VIII, 137. ἐσέχουσα et διέχουσα διῶρυξ VII, 122 not.
- ἐσηθεῖν II, 87 not.
- ἐσηνείκων et ἐσηνείκωντο V, 31 not. IX, 70. ἐσηνηνείχθαι IX, 41 not.
- ἐσθῆς (ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῶ) III, 1 not.
- ἐσιέναι I, 116 not. sensu venereo II, 126 not. coll. ad II, 64. — III, 158 not.
- ἐσικνεῖσθαι III, 108.
- ἐσκαταβαίνειν V, 92. §. 5.
- ἔσκε et ἔσχε confus. VI, 36 not.
- Ἐσπερίδες et Εὐσπερίδες IV, 171 not.
- ἐσσοῦσθαι VIII, 130 not. — τι s. τινι III, 22 not. III, 106 not. V, 72. ἐσσοῦσθαι VIII, 133. IX, 122. θυμῶ et simill. VIII, 130 not. Sic ἔσσων et ἥσσων etc. I, 98 not. 170. V, 72 not. II, 6 not. III, 9 not. 86 VIII, 83.
- ἔστ' ἄν VII, 141 not. IV, 201 not. VIII, 143.
- ἐστία VII, 135. VIII, 137 not.
- ἐσφέρειν τὰς ἀγγελίας I, 114 not. coll. III, 34.
- ἐσφοιτέοντες et φοιτέοντες not. ad I, 78.
- ἐσχατιαὶ et ἐσχαταὶ III, 115 not.
- ἐσχατα γαίης VII, 140.
- ἐς τὸ ἔσχατον VII, 229 not.
- ἐσχέεσθαι IX, 70 not.
- ἐταιρεία III, 70 not.
- ἐταιρητῇ V, 71 coll. 66 not.
- Ἐταιρεῖος Ζεὺς I, 44 not.
- ἐταῖρος et ἑταρος V, 95 not.
- ἕτερα τοιαῦτα I, 120 not. II, 5. 150. III, 13 not. III, 79. VII, 206.
- ἕτερα τοσαῦτα II, 176.
- ἑτεραλκῆς VII, 225. IX, 103 not. coll. VIII, 11 not. (ἑτεραλκῶς ἀγωνίζεσθαι).
- ἑτεροιοῦσθαι VIII, 225 not.
- ἔτι postposit. V, 62 not. ἔτι πρότερον IV, 35 not. coll. V, 92. §. 6.
- ἔτι et ἐπὶ confus. IX, 41. 83 not. III, 104 not.
- ἔτοιμος et ἐτοῖμος I, 10 not. (ubi de structura) I, 119 not. communis generis I, 83 not.
- εὖ terminat orationem III, 55 not. VIII, 111. V, 27 not. verbo ἐξεπίσταμαι addit. not. ad VII, 130.
- εὖ κείσθαι not. ad VIII, 102.
- εὐαῆς (de vento secundo) II, 117 not.
- Εὐβοίας τὰ Ἄκρα et Κοῖλα VI, 100 not.
- Εὐβοικὸς et Εὐβοϊκὸς VIII, 19 not.

- εὐδαίμονες, οἱ I, 133 not. VIII, 111.
 I, 196 not. II, 78. III, 52 not. V,
 8 not.
 εὐδαιμονίη V, 8 not. V, 28. 81. —
 Spartae VII, 220 not.
 εὐειδής I, 32 not. III, 1 not. coll.
 VI, 127 not.
 εὐεπής λόγος V, 50 not.
 εὐεργέται βασιλέος III, 140 not.
 VIII, 85 not.
 εὐεργὸς III, 24 not.
 εὐεστὼ I, 85 not.
 εὐετὺς I, 85 not.
 εὐζωνος ἀνὴρ I, 72. 104. II, 34.
 εὐθηνεῖν I, 66 not. II, 124. 91.
 εὐηθείη III, 140 not.
 εὐήθης I, 60 not. II, 45.
 εὐκομιδέστατος IV, 53 not.
 εὐκρινέα ποιεῖσθαι IX, 42 not.
 εὐλαῖ IV, 205 not.
 εὐμαρέη (εὐμαρίη) II, 35 not. IV,
 113 not.
 εὐμένεια εἶη II, 45 not.
 εὐνοίαν et εὐνοίην nott. ad III, 36.
 εὐνομία I, 65 not.
 εὐνόον VI, 105 not. (εὐνον.)
 εὐοδοῦν VI, 73 not. coll. IV, 139.
 εὐπαθεία VIII, 99 not.
 εὐπετής (λόγος) V, 50 not. — V, 97.
 εὐπετεῖη V, 20 not.
 εὐπρόσωπος VII, 168 not.
 εὐρημα VII, 10. §. 4 not. VII, 155.
 VIII, 109 not.
 εὐρίσκειν particip. iunct. I, 5. 125
 not. II, 50. εὐρίσκεσθαι in med.
 IX, 6 not. coll. IX, 26 not. et 28
 not. εὐρίσκω συμβαλλόμενος VII,
 24 not.
 εὐρύνειν IV, 52 not.
 εὐρυόπης (Ζεὺς) VII, 141 not.
 εὐρύχορος (de urbibus) VII, 220 not.
 εὐρυχωρότατον et εὐρύτατον con-
 fus. VII, 199 not.
 εὐσκοπος Apollo V, 60. 61.
 εὐστομα κείσθω II, 171 not.
 εὐσύμβλητον VII, 57 not.
 εὕτ' ἄν II, 63 not. εὕτε IV, 78 not.
 VII, 193.
 εὕτελείη II, 92 not.
 εὕτυχεῖν (structura) III, 40 not.
 εὕτυχῆς I, 32 not.
 εὕυδρος IV, 47 not. IX, 25.
 εὕφημεῖν III, 38.
 εὕφρόνη VII, 12 not. VIII, 6.
 εὕχαρίστως I, 31 not.
 εὕχυλος not. ad IV, 58.
 εὕχολῆ II, 63.
 εὕχωλιμαῖοι II, 63.
 ἐφάπτεσθαι τινος I, 199 not. Vid.
 ἐπάπτεσθαι.
 ἔφεδρος V, 41 not.
 Ἐφέσια γράμματα (τὰ) I, 86 not.
 ἔφη λέγων I, 118 not. II, 172. III,
 156 not.
 ἐφηβᾶν, vid. ἐπηβᾶν.
 ἐπιστάναι, vid. ἐπιστάναι.
 ἐφορεῖον, not. ad VI, 63.
 ἐχέγγυος V, 71 not.
 ἔχειν τινὰ I, 69 not. IV, 75 not.
 (praebere) pro παρέχειν V, 101
 not. ἔχον et εἶχον I, 102 not.
 IX, 67 not.
 ἔχειν γῆν de diis not. ad VII, 53.
 ἔχειν γνώμην VII, 236 not.
 ἔχειν αἰτίην (dici, perhiberi) V, 70
 not. VI, 115 not. ἐν αἰτίᾳ V, 106
 not. VIII, 99.
 ἔχειν (habere uxoris loco) III, 31 not.
 V, 92. §. 2. IX, 76 not.
 ἔχειν (gravidam esse) V, 41 coll.
 III, 32 not. (ubi ἔχειν ἐν γαστρὶ)
 IV, 30.
 ἔχειν (retinere, manere) I, 158 not.
 coll. VI, 39 not.
 ἔχειν ἥσυχος VIII, 56 not. ἔχειν
 ἥσυχίην I, 11 not. — ἔχειν κατ'
 οἴκους VI, 39 not.
 ἔχειν τὸ κράτος s. γέρας III, 69.
 VII, 3 not. τὸ πᾶν VIII, 29. τὸ
 κῦρος VI, 109 not.
 ἔχειν πλεόν, ἔλασσον IX, 102. 70
 not. VIII, 29.

- ἔχειν* intransitiv. i. q. *φέρειν* I, 191. 180. 199 not. coll. III, 133. et I, 120 not.
- τὸ ἑμὸν ἔχει* IV, 127.
- ἔχειν ἔς τι* s. *ἔς τινα* II, 53 not. III, 16 fin. III, 82. 126. 133 not. II, 121. §. 1. III, 48 not. V, 81 not. IX, 43. 83. VI, 49. 109. *ἔς τινα* V, 81 not. VIII, 144. VII, 130.
- ἔχειν ἐπὶ τινι* VI, 49 not.
- ἔχειν πρὸς τι* V, 38. VI, 92 not. VI, 95 not. VIII, 40. IV, 39 not.
- ἔχειν* (appellere) VI, 92 not. *ναῦς εἰς τι* IV, 76. V, 33.
- ἔχειν διὰ πάσης ἀγωνίης* II, 91 coll. III, 128.
- ἔχειν μετὰ χειρὸς* VII, 16. §. 2. *ἐν χερσὶ* I, 35 not.
- ἔχειν ἐν γαστρὶ* III, 32 not. IV, 30. *ἐν φυλακῇ* I, 57 not.
- ἔχειν ἐν στόματι* et simil. III, 157 not. VI, 136.
- ἔχειν ὅπιν θεῶν* IX, 76 not. VIII, 143 not.
- ἔχειν ἐν ἀλογίῃ* VI, 75 not. II, 141 not.
- ἔχειν σπουδῆς* et simil. IX, 66 not.
- ὥς εἶχε* I, 24 not. 61. II, 121. §. 4. VI, 17 not. (c. genitiv. addit.) V, 20. VI, 116 not. VIII, 107. IX, 66. *ὥς ὥδε ἔχοντος* s. *ἐχόντων* VIII, 144 not. VII, 161. I, 126 not.
- ὥς ἔχομεν* VIII, 62 not.
- ἔχειν ἔγκοτον*, vid. *ἔγκοτον*.
- ἔχειν* c. adverbis I, 24. III, 130 not.
- δεινὸν τι ἔσχε* I, 61 not.
- ἡ φάτις* s. *ὁ λόγος ἔχει* et simil. V, 66 not. VII, 3 not. VIII, 94.
- εἶχε* confus. cum *ἦρχε* I, 120 not.
- ἔχεις δουλώσας* et simil. I, 27 not. I, 37 not. I, 120. III, 87. VI, 12 not.
- ἔχων* aliis verbis iunctum II, 115 not. III, 128.
- οἱ ἔχοντες* (*divites, optimates*) VI, 22 not.
- ἔχεσθαι τινος* (*abstinere*) VII, 169 not. VII, 237. (*adhaerere, proximum esse*) I, 93 not. II, 17 not. coll. II, 93. 127 not. II, 170. IV, 22. IV, 175 not.
- ἔχεσθαι ἔργου* II, 121. §. 1. VIII, 11 not. IX, 102. III, 72 not.
- ἔχεσθαι περὶ θυμῷ, ὀργῇ* III, 50 not.
- ἔχεσθαι συμφορῇ* I, 35 not. *ἀπορίῃ* et *ἐν ἀπορίῃ*. Vid. *ἀπορία*. — *συννοίῃ* et simil. I, 88 not. I, 141. III, 129. IV, 130. V, 80. VII, 128. VIII, 52.
- ἔχεσθαι ἐν τέλει* etc. I, 31 not. I, 88 not. VIII, 135. 52 not. Vid. quoque *ἐνέχεσθαι*.
- ἔχεσθαι ὑπὸ τινος* IX, 15 not.
- ἐχόμενά τινος* (τὰ) I, 120 not. I, 193 not. III, 25. 65. V, 49. VIII, 142 not.
- ἐχόμενοι* (οἱ) (*proximi*) I, 134 not.
- ἐχόντως νοῦν* not. ad IV, 36.
- ἐχθος* et simil. genitivis iunctum VIII, 30 not.
- Ἐχιδνα* s. *Ἐχίδνα* IV, 9 not.
- ἐχινέες* IV, 192 not.
- ἔψεε* et *ἔψε* I, 48 not. coll. IV, 61.
- ἔωθεε* I, 11 not. coll. V, 67 not. III, 33.
- ἔωθινόν* III, 104.
- ἔως* (*aurora*): *ἄμ' ἔω* VIII, 33 not. *πρὸς ἔω* IV, 122. Vid. *ἡώς*. *ἔω* et *ἡῶ* vid. not. ad III, 106. IV, 18. 40.
- ἔως μὲν* (*aliquamdiu*) VIII, 74.
- ἔως οὗ* II, 143 not.
- ἔωντοῦ* iunct. comparativ. II, 25 not. VIII, 86 not. c. superlat. I, 193 not. I, 203. II, 8. 124. II, 149. IV, 85. 198. V, 28. *σοὶ ἔωντο* I, 108 not. *παρ' ἔωντοῦ διδόντι* VIII, 5 not.

Z.

H.

ζάθεος VII, 141 not.
 ζάπλουτος I, 32 not.
 ζέα (*spelta*) II, 36 not.
 ζεγέριες (*mures*) IV, 192 not.
 ζέειν de mari VII, 188 not. Conf. *ἐκζέειν*.
 ζειραι VII, 85 not. coll. VII, 69 not.
 ζεύγλη I, 31.
 ζευγνύναι et ζευγνύσθαι IV, 83 not.
 γεφύρην III, 134 not. VII, 36 not.
 (τὸν Ἑλλήσποντον) coll. VII, 8.
 §. 2 not. Cf. etiam καταζευγνύναι.
 ζεύγος III, 76 not. 130.
 Ζεὺς (de coelo) II, 13 not.
 Ζεὺς καθάρσιος, μειλίχιος, ἐπίστιος, *ἐταιρεῖος* etc. I, 44 not. *ξείνιος* I, 43. Vid. *Iuppiter*.
 ζημιῶν VI, 21. (structura) VI, 136.
 (cum dativo rei) IX, 77. pass. et med. VI, 136 not. VII, 39 not.
 ζήτησιν ποιῆσθαι VI, 118 not. (κατὰ) ζήτησιν II, 44. VII, 170 not.
 ζόειν et ζώειν VII, 46. I, 86 not.
 ζόη (ζώη) I, 38. IV, 159 not. III, 23 not. VII, 46 not. VIII, 105.
 ζορκάδες IV, 192 not.
 ζυγὸν VIII, 20 not. ζυγὰ II, 96 not.
 ζῶα (*figurae, notae*) II, 4 not. II, 124. 148. III, 47. 88.
 ζῶα ἐγγράφειν et ζωγράφειν I, 203 not. II, 4 not. IV, 88 not.
 ζῶα et ζώδια I, 70 not.
 ζωάγρια III, 36. 52 not.
 ζωγραφεῖν III, 52 not.
 ζωγράφῃ λαβεῖν VI, 38 not. III, 36. 52 not.
 ζώνην λύνειν VIII, 120 not.
 ζωὸς (ζῶς s. ζῶς) I, 194 not. VIII, 93 not.
 ζωρότερον VI, 84 not.
 ζωστήρ in Attica VIII, 107. — IV, 10 not. IX, 74.
 ζῶω I, 86 not. III, 10. I, 120. (ἐπιζῶω) II, 69.

ἡ γὰρ δὴ II, 14.
 ἡ — ἡ V, 119.
 ἡ post superlativ. II, 35 not.
 ἡ κατὰ IV, 95.
 ἡ — τε I, 65 not. — ἡ τοι — γε I, 11. (Add. Hartung: *Lehre der Partik.* II. pag. 357.)
 ἡ οὐ καὶ VII, 16. §. 3. V, 94. IV, 118 not.
 ἡ τις ἡ οὐδεὶς III, 140 not.
 ἡ κέν VII, 159 not.
 ἡ μὲν pro ἡ μὴν I, 68 not. 196. 212. III, 66. 74 not. III, 133. IV, 154 not. IX, 91. VI, 74 not. V, 93. coll. V, 92. §. 5. Conf. μὴ μὲν.
 ἡ περ IV, 50. IX, 26.
 ἡ et τῇ VII, 163 not.
 ἡβηδὸν VI, 21 not. I, 172 not.
 ἡβητήρια II, 133 not.
 ἡγεῖσθαι τινι III, 14 not. — ὁδὸν IX, 15 not. ἡγημαί I, 126.
 ἡγεμονίη (differt ab ἀρχῇ) VII, 158 not.
 ἡγεμῶν et ἡγεμῶν ὁδοῦ V, 14 not. V, 100.
 Ἑγίας et Ἀγίας IX, 33 not.
 ἡδεσθαι cum particip. III, 34 not. VIII, 101 not.
 ἡδη VIII, 106 not. (iam) IV, 99. de loco III, 5. de tempore I, 116. coll. II, 148 not.
 ἡδη γὰρ II, 15. καὶ ἡδη IX, 7.
 ἡδη et δὴ confus. II, 51 not.
 ἡδονὴ δ' ἵδεσθαι II, 137. VII, 160 not. — ἡδονὴ VII, 101.
 ἡδύ ἐστι (*placet, lubet*) VII, 101 not. οὐχ ἡδιόν ἐστι λέγειν II, 46 not. ἡδιστος (*πίνεσθαι*) IV, 53 not.
 ἡεῖδε s. ἡδεε I, 45 not.
 Ἑτιίδης et Ἑτιωνίδης, Ἑτίων V, 92. §. 5 not.
 ἡθος et ἔθος II, 35 not. ἡθεα sedes I, 15 not. IV, 76. 80. VII, 10. §. 8. VIII, 100 not. coll. II, 142.

- ἐξ ἡθέων II, 142 not. — ἡθος (de indole) IV, 95 not.
 ἡῶ λέξων IV, 82. V, 62. vid. ἔρχομαι.
 ἡτθεοί III, 48 not.
 ἡκειν (notione praeteriti) VIII, 139. 68. §. 2 not. — cum genitiv. I, 149 not. VII, 157 not. εὖ ἡκειν I, 30 not. VIII, 111. I, 149 not. V, 62 not. ἡκε et ἡλθε IX, 14 not.
 ἡλακάρη IV, 162 not.
 ἡλεκτρον III, 115 not. I, 50 not.
 ἡλικία (de statura corporis) III, 16 not. IV, 111. (de acriori studio) III, 36 not. coll. VII, 18. ἡλικίην (de aetate) V, 59 not.
 ἡλιος et ἡέλιος confus. IV, 40 not. πρὸς ἡλίον δυσμέων VII, 115 not. Conf. ἡώς.
 ἡμερα κ. ἄγρια (δένδρεα) VIII, 115 not. IX, 97.
 ἡμέρη (πᾶσαν ἡμέρην) I, 111.
 ἡμέρη διαφωσκούση III, 86 not. IX, 45.
 ἡμεροδρόμοι VI, 105 not. coll. VII, 182 not.
 ἡμεροσκόποι VII, 182 not.
 ἡμεροῦσθαι IV, 118 not. V, 2.
 ἡμέτερος: ἐν ἡμετέρου I, 35 not. VII, 8. §. 4.
 ἡμι in composit. (ἡμιτάλαντον, ἡμιπλύνθια etc.) I, 50 not.
 ἡμίονος I, 55. III, 153.
 ἡμιόνειαι ἄμαξαι I, 188 not.
 ἡμος (quando) IV, 28 not.
 ἦνετο τὸ ἔργον VIII, 71 not. Vid. ἄνειν.
 ἡοῖος et ἡῶος VII, 157 not.
 ἡπειρος (quo sensu) IV, 91.
 ἡπια φάρμακα III, 130 not. ἡπιος de rege III, 89 not.
 ἡπιστήθη III, 15 not.
 Ἡραῖον I, 70. IX, 53.
 Ἡρακλέους et Ἡρακλέος VII, 220.
 Ἡρακλήϊαι et Ἡρακλέαι IV, 42 not. 181. 185. 196. στήλαι IV, 8 not.
 Ἡριπον et Ἡρειπον IX, 71 not.
 Ἡρόδοτος et Ἡρόδωρος confus. not. ad III, 5. IV, 10.
 Ἡρωῖκοι χρόνοι not. ad IX, 27.
 Ἡρῶον V, 47 not. coll. V, 67 not.
 Ἡρων et Ἡρῶα I, 167 not.
 Ἡσθαι (exstructum esse) IX, 57 not.
 Ἡσκημένος (ornatus) II, 130. Vid. ἄσκειν.
 Ἡσσω, Ἡσσοῦσθαι. Vid. ἔσσω, ἔσσοῦσθαι.
 Ἡσυχία I, 45 not. coll. I, 86. VII, 11. 150. VI, 135 not.
 Ἡφαίστειον et Ἡφαιστήϊον II, 112 not. II, 121 not.
 Ἡφαιστόπολις II, 134.
 Ἡώς, vid. ἔως. ἔς Ἡῶ IX, 46 not. πρὸς Ἡῶ τε καὶ Ἠέλιον ἀνατέλλοντα I, 204. IV, 40 not. IV, 44 not. VII, 58. III, 98 not. πρὸς Ἡῶ καὶ τοῦ Τανάϊδος IV, 122.
 Θ.
 θαλαμίνη sc. ὀπή V, 33 not.
 θαλάσση (in arce Attica) VIII, 55 not. θαλάσση νοτίη IV, 13 not. IV, 37. 42 not. III, 17 not. βορητῇ et νοτίη II, 11 not. II, 158 not. II, 159 not. IV, 37. θαλάσση ἐρυθρῇ I, 1. II, 102. 159. θαλάσση ἥδε (mediterraneum mare) I, 1 not. I, 185 not. V, 49. θάλασσα Ἑλληνίς (mare Aegaeum) VII, 28 not.
 θαλασσοκρατοῦντες (quinam) III, 122 not.
 θάλεια not. ad VIII, 99.
 θάλπειν VI, 61 not.
 θάπτειν I, 117 not. II, 81. VI, 30 not. V, 8 not. II, 169. V, 114. VI, 58. (θάπτειν πυρὶ) III, 29. III, 62. VII, 117. IX, 27 not. ἔθαψα et ἔθαψάμην confus. I, 117 not.
 θέειν δρόμον VIII, 74 not. περί α-νος VIII, 140. §. 1 not.

- θεήλατος** VII, 18 not. Vol. IV. p. 454.
θεήομαι et **θηήομαι** I, 8. 10 not.
 59. I, 30 not. I, 68. III, 23. 25.
 VII, 146 not. VIII, 24. (Vol. IV.
 p. 466.)
θέης ἄξιος I, 25.
θέητρον (de spectatoribus) VI, 21
 not.
θεῖα πρήγματα II, 66 not. coll. VIII,
 94 not. VI, 69. Vol. IV. p. 454.
θείη Σαλαμῆς VII, 141.
θείη τύχη (χρησθαι) I, 126 not. II,
 130 not. IV, 8 not. V, 92. §. 3.
 Vol. IV. p. 453.
θεῖον (τὸ) III, 40. 108. I, 32.
θέλειν et **ἐθέλειν** Vol. IV. p. 466.
 I, 32 not. 109 not. II, 14 not. I,
 205 not. VI, 37 not. VII, 37 not.
 — (solere) I, 74 not. VII, 10. §. 4.
 IX, 16. VII, 157. VII, 50. §. 1.
 VIII, 60. §. 3. (significare) IV,
 131 not. V, 80. VI, 37 not. (τὸ
 et τί θέλει) **θέλειν** in periphrasi
 II, 11 not. II, 14 not. VII, 49.
 §. 2. coll. VIII, 58. **θέλειν** (*sol-*
len, können), I, 32 not. I, 109.
 II, 99. οὐ θέλειν s. ἐθέλειν (οὐχ
 ὡς ἤθελε) I, 16 not. I, 32. VIII,
 68. §. 1. ἐθέλοι et θέλει VII, 49.
 §. 2. VIII, 58 not. ἐβουλεύετο θέ-
 λων IX, 14 not.
θέμιτον III, 37.
θεοβλαβής I, 127 not. VIII, 137 not.
θεογονίη (quid Persis) I, 132 not.
 coll. II, 53. Vol. I. p. 858.
θεομήτωρ not. ad VIII, 85.
θεοξένια (*festum*) I, 51 not. I, 172
 not.
θεοπρόπος I, 67 not. V, 79 not.
 VII, 140 not.
θεός unde dictus II, 52 not. — ὁ
 θεός, de certo deo, ut de sole
 II, 24 coll. IV, 79. — ἡ θεός I,
 105. VIII, 111 not. — ὁ θεός ab-
 solute dictum: Vol. IV. p. 454.
 I, 31 not. II, 133. VII, 10. IX, 16.
 et ita quoque: **θεός οὕτω ἄγει**
 VII, 8. §. 1 not. coll. IX, 91.
σὺν θεῷ I, 86 not. III, 153 not.
θεοφάνεια (*festum*) I, 51 not.
θεράπων (ὁ) VII, 202 not.
θερίζειν VIII, 112 not.
Θερμοπύλαι VII, 176 seq.
θερμός not. ad VI, 38.
θεσμοπόρια Ephesiorum VI, 16 not.
θεσπίζειν IV, 155 not.
θετός VI, 57 coll. IV, 180 nott.
θεωρεῖν III, 32 not.
θεωρία I, 29. **θεωροί** I, 67 not.
θεωρίς (*navis*) VI, 87 not.
Θήβησι (ἐν) I, 52 not. ἐς Θήβας et
 ἐν Θήβαις VIII, 134 not.
Θηβαιεύς, **Θηβαῖος** et **Θηβαῖκός** I,
 132 not. II, 42 not.
θηκαῖος II, 86 not.
θήκη (*sepulcrum*) II, 42 not. III, 16.
 IV, 35 not. — *arcula* II, 86. II,
 67 coll. I, 52 not. I, 67. **θήκαι**,
mortuorum conditoria II, 67 not.
 II, 124. II, 148 not. II, 169. 136.
 90. IX, 83 not. **θήκη χρυσοῦ** III,
 130 not. IX, 83 not.
θήλεα et **θήλεια** I, 105 not. I, 192
 not. III, 85. **θήλεια τοῦτος** Scy-
 tharum I, 105 not.
θηλυδρόλης VII, 153 not.
θηραῖσθαι II, 77 not.
θηρία (*animalia domestica*) II, 36.
θηριώδης VI, 44 not.
θησανυρίζειν II, 86. II, 121. §. 1.
θησανυροί Delphorum I, 14 not. III,
 57. IV, 162.
θητες in Attica civitate I, 59 not.
θητεύειν VIII, 137 not.
θνήσκειν: *τεθνηκώς*, *τεθνηώς* et
τεθνεώς IV, 14 not. *τέτοκα τε-*
θνεώς I, 112 (de quo cf. Stall-
 baum. ad Plat. Sympos. p. 78 ed. 3.).
θητὸν τὸ (*quodvis animal*) I, 216.
θοινίζειν I, 129 not.
θολερὸς et **καθαρός** oppos. IV, 53
 not.

θορή III, 101 not.
 θορνύομαι III, 109 not.
 Θρασύλος VI, 114 not.
 Θρηϊκίη, Θρηῖσσα IV, 33 not.
 θρησκητή II, 37.
 θρίδαξ III, 32 not.
 θρόμβοι I, 179 not.
 θρόνος I, 9 not. III, 144 not. V, 72.
 θρυατριδούς V, 67 not.
 θύειν (*mactare*) I, 126 not. (*structura*) I, 50 not. II, 52. θύειν τὰ ἱρὰ IV, 33 not. VI, 38. σωτήρια s. σωτήρι VIII, 138 not. θύειν ἐπὶ τινα et τινὶ IX, 10 not. θύειν et θύεσθαι VII, 167 not. VII, 189 not. IX, 33. θύεσθαι καὶ καλλιερεῖν VII, 134 not.
 θυλάκιον III, 105 not.
 θύλακος III, 46 not.
 θυμιάν III, 107. 112.
 θυμίσμα et θύωμα II, 86 not.
 θυμιήματα τετριμμένα II, 86 not.
 θυμητήριον IV, 162 not.
 θυμός (*de affect.*) VII, 39. θυμῶ βουλόμενοι V, 49 not.
 θύννοι I, 62 not.
 Θυρέη et Ὑδρέη *confus.* III, 59 not.
 θύρη αὐλεις, *vid.* αὐλεις. θύρη II, 96 not. II, 169 not. θύρας προσθεῖναι s. ἐπιθεῖναι (*fores claudere*) III, 78 not. — VIII, 51.
 θυρώματα II, 169 not.
 θυσανωτοὶ II, 89 coll. IV, 189 not. (*ubi θύσανοι, i. e. Franzen, Troddeln*).
 θυσίαι et θαλλίαι *iunguntur* VIII, 99 not.
 θύωμα et θυμίσμα II, 86 not.
 θῶκος I, 181. VI, 63 not. IX, 94 not.
 θώμιγγες I, 199 not.
 θώρηξ (*de muro*) I, 181 not.
 θῶυμα, θωυμάζειν, θωυμαστός, θωυμαστός, θωυμάζειν, θανυμάζειν *Pro-*

oem. II, 155. III, 148. I, 155 not.
 IV, 28 not. IV, 129 not. V, 49.
 θῶψ III, 80 not.

I.

iacere VII, 229 not.
 Ἰακχος, ἱακχάζειν VIII, 65 not.
 Ἰαμίδαι IX, 33 not.
 ἱᾶσθαι VII, 236 not. III, 53 not.
 ἱβίς II, 75 not.
 ἱδέα (*species*) I, 80. II, 71 not. II, 92. IV, 109. VI, 119 not.
 ἱδέσθαι I, 88 not. 207. III, 6 not. VII, 208.
 ἱδη (*silva*) I, 110 not. IV, 109. V, 23. IV, 175.
 ἱδια τὰ et τὰ ἱερά *oppon.* VI, 9 not. VIII, 109 not.
 ἱδιοβουλεύειν VII, 8. §. 4 not.
 ἱδιόστολος (*ναῦς*) not. *ad* VIII, 17.
 ἱδιωτικός IV, 164 not.
 ἱδιῶται IV, 73 not.
 ἱδμεν et οἶδαμεν VII, 214 not.
 ἱδμεν (*et ἴσμεν*) IV, 152 not. I, 23 not.
 ἱδρύειν (*de templis*) VI, 67 not. coll. II, 42 not. II, 44 not.
 ἱδρυθέντων et ἱδρυνθέντων I, 172 not. II, 44.
 ἱέναι ἔς τι I, 41 not. coll. I, 21 not. *cum* particip. I, 122. ἦσαν et ἦσαν I, 62. II, 163. coll. III, 19 not. et VII, 178 (*ubi μετήσαν et μετῆσαν*). — III, 28 not. et III, 14 not. (*ubi παρήσαν, παρήσαν et παρῆσαν*) ἔεντο et ἔεντο VI, 112 not. coll. VII, 122 not. et II, 70. IX, 78, *ubi de medio ἴεσθαι ἰὼν (ulterius progrediens)* VII, 109 not.
 ἱέναι (*et ἀφιέναι*) φωνήν II, 2 not. IV, 23. IV, 135 not. coll. VI, 29 not.
 ἱεράσθαι et ἱεροῦσθαι II, 35 not.
 ἱερεὺς i. q. ἀρχιερεὺς II, 110.

- ἱερόδουλοι not. ad I, 182. II, 35 not. II, 51.
 ἱερὸς ἀκτὴ VIII, 77 not.
 ἱερὸν s. ἱρὸν et νηὸς diff. I, 50. VI, 19 not. ἱρὸν τὸ ἀνάκτορον IX, 65 not. ἱρὰ ποιεῖν IX, 19 not. ἱρὸν i. q. τέμενος I, 199 not. coll. II, 91. VII, 197 not. VIII, 134 not. ἱρὰ atque ἄλσεα iunct. VII, 8. §. 2 not.
 ἱερὸς s. ἱρὸς (de sacrorum ministris) II, 54. ἱερὰ δημοτελῆ VI, 57 not. ἱερὰ γίνεσθαι in sacris, quae li- tant, IX, 61. Vid. γίνεσθαι.
 ἱξεσθαι et ἕξεσθαι IV, 145 not. VIII, 58 not. coll. 52. ἱξεσθαι ἐπὶ τι II, 55 not. IV, 203. ἕς τι III, 14 not. 63 not. 65. VII, 225. VIII, 71 not.
 ἰῆ (vox) I, 85 not.
 ἰῆ παιᾶν not. ad V, 1.
 ἰθαγενῆς II, 17 not. II, 10. VI, 53 not.
 ἰθαμάτρης et ἰθαμίθρης VIII, 130 not.
 ἰθέως (continuo) VIII, 108. V, 92. §. 2. VI, 10 not.
 ἰθύειν III, 39 not. IV, 122. VII, 8. §. 2 not.
 ἰθυμαχίη IV, 102. 120.
 ἰθύνειν I, 194. II, 177 not.
 ἰθὺς et ἰθὺ (ἐπὶ τινος) II, 119. VI, 95 not. IV, 89. V, 64 not. VIII, 38. κατ' ἰθὺ IX, 51 not. ἰθέη τέχνη IX, 57 not.
 ἰθύτριχες VII, 70 not.
 ἰκανὸς (γνώμην) III, 4 not.
 ἰκετεύειν VI, 68. ἰκέτης VII, 120. VIII, 33 not.
 ἰκετηρίη V, 51 not. VII, 141 not.
 ἰκμάς IV, 185 not.
 ἰκνέεσθαι cum accus. II, 36 not. VI, 57 not. VI, 68 not. IX, 26. — confus. cum κατικέσθαι, ἐπι- κέσθαι VII, 35 not.
 ἰκνευμένως VI, 65 not. τὸ ἰκνεύ-
 HERODOT. IV.
- μενον VI, 84 not. coll. 86. §. 1 not.
 ἱξεαι et ἡξεις confus. II, 29.
 ἱκρία V, 16 not. ἱκρίον (in navi) IV, 85 not.
 ἱκτῖνος II, 22.
 ἱλασάμενοι I, 67 not.
 ἱλάσκεσθαι IV, 59 not. V, 47 not. V, 83.
 ἱμάτιον (pallium) not. ad III, 139.
 ἱμέρεσθαι VII, 44 not.
 ἱνα (ubi) I, 179 not. II, 133 not. II, 150 coll. IX, 27. (in quem usum) III, 6 not.
 ἰόνιος ὁ (κόλπος) VI, 127 not. VII, 20 not. IX, 92 not.
 ἰοῦν I, 1 not. II, 41.
 ἱπαγωγὰ πλοῖα VI, 48 not. VII, 97 not. VII, 21.
 ἱπάζεσθαι IV, 114 not.
 ἱπάσιμος χώρος V, 63. χώρη IX, 13 not.
 ἱπενέεσθαι I, 79.
 ἱποβόται V, 77 not.
 ἱποδρόμοι VII, 158 not.
 ἱππος (ῆ) V, 63 not. I, 80 not. ἱπ- ποι de bigis V, 77 not. VIII, 115.
 ἱποσύνη VII, 141 not.
 ἱποτοξόται IX, 49 not.
 ἱποφορβὸς et ἱποκόμος III, 85 not. ἱποφορβίον IV, 110.
 ἱρήν, ἱρένες IX, 85 not.
 ἱρηξ (ἱεραξ) II, 65 not.
 ἱρουργίαι V, 83 not.
 ἱροφάντης VII, 153 not.
 ἱρωσύνη III, 142 not. V, 56.
 ἱσα πρὸς ἱσα I, 2 not. IX, 48.
 ἱσθμόν διειρύνειν etc. VII, 24 not.
 ἱσηγορία III, 80 not. V, 78 not.
 ἱσις et ἱσις II, 59 not.
 ἱσοκρατία V, 92. §. 1 not.
 ἱσονομία III, 80 not. 142. V, 37 not. V, 78. V, 92. §. 1 not.
 ἱσοπαλῆς V, 49 not.
 ἱσος et ὁμοιος iunctum VI, 52 not.
 ἱσόψηφος not. ad VI, 109.

- ἱστάναι** (struct.) I, 9 not. **ἱστάναι** **καθαρὸς** VII, 197 not. **καθαρὸν χοροῦς** III, 48 coll. IV, 76 not. **ποιεῖσθαι** *ibid.*
(regem) III, 84 not. **ἱστάναι** et **καθαρὸς χεῖρας** I, 35 not. — (de
ἱστασθαι **εἰκόνα** II, 110. 143 not. **fluviis**) IV, 53. opp. **θολερὸς** *ibid.*
ἱστασθαι (bellum instituere) VII, **τὸ καθαρὸν** de flore exercitus I,
9. §. 2 coll. VII, 175. equus **ἱστα-** 211 not. IV, 135 not. **διὰ καθα-**
ται ὀρθὸς IX, 22 not. **ἱσταμένου** **ροῦ** I, 202 coll. VII, 183 not.
μηνὸς VI, 57 not. VI, 106 not. **Καθάριστος** **Ζεὺς** I, 44.
ἀντίοι ἕστασαν et **ἕστησαν** IX, 18 **καίθαρις** I, 35. 44.
not. IX, 26. **ἑστάναι** I, 17 not. **καθελκύειν** (de navibus) VII, 59 not.
ἑστηκυῖαν et **ἑστεῶσαι** II, 126 not. **καθηγεῖσθαι**, vid. **κατηγέσθαι**.
ἕστηκε de statua II, 141 not. de **καθήκοντα**, **τὰ** (res praesentes) V,
forma VIII, 121 not. **ἑστέασι** et 49 not.
ἑστάσι III, 62 not. V, 49 not. **καθὼς** et **κατὼς** IX, 82 not.
στῆναι **ἕς τι** III, 80 not. **κατά τι** **καί** (*idque*) I, 52. sensu explica-
III, 117 not. **ἐπὶ τι** IV, 72 not. tivo, sic **καί οὗτοι** I, 102. 147
VIII, 79. not. VI, 51. (*vel s. etiam*) IV, 82
Ἰστιάα, **Ἰστιαῖοι** et **Ἰστιαιεῖς** VIII, not. II, 114. IX, 87. vi intensiva
23 not. ante **μᾶλλον** I, 65 not. II, 43.
ἱστιᾶν not. ad VII, 135 et V, 20. **καί μάλ᾽** VII, 186 not. IV, 68.
ἱστίη VI, 86. §. 4. V, 40 not. coll. **καί** post verba similitudinis I, 94.
VII, 135 not. **ἱστίαι** (familiae) I, III, 13. II, 102. VII, 50. §. 2.
176 not. **ἱστίας οἰκεῖν** V, 40 not. **καί** (*re vera*) IV, 118 not.
ἱστιητόριον IV, 35 not. **καί** relativo pronom. add. II, 114
ἱστορέειν Prooem. not. I, 24 not. not. coll. IV, 171 not.
II, 19 not. II, 29. **καί τὸν** IV, 9 not. 15.
ἱστορίη (indagatio) I, 1 coll. II, 99. **καί i. q. καίπερ** not. ad II, 47. **καί**
118. 119. discernitur ab ὄψει II, **ἔων μὴ κ. τ. λ.** (*quantumvis non*
118. II, 49. Prooem. sive I, 1. **esset**) VII, 214 not.
ἱστορία ἀποδεικτικὴ not. ad I, 1. **καί κως** III, 121 not.
ἰσχειν i. q. **ἔχειν** IX, 12 not. i. q. **καίπερ** et **καί γὰρ** I, 86.
παρέχειν I, 175. **ἰσχειν** (de uxore) **καί τοι** (in conclusione) VIII, 68. §. 1.
V, 92. §. 2. V, 41 not. Vid. **καί τοι περ** et **καί περ** VIII, 53 not.
ἔχειν. **ἰσχον ᾧ** I, 42 not **νόφ** **καί τοι γε** VII, 9. §. 2 not. VII, 148
ἰσχων V, 92. §. 7 not. coll. VIII, 53. 86. III, 80 not.
ἰσχία (corae) VI, 75 not. **καί οὐ** I, 91 not.
ἰσχνόφωνος et **ἰσχόφωνος** IV, 155 **καί — καί** VI, 98. et nott. ad IV, 53.
not. **καί — καί — καί** I, 73. 106.
ἰσχυρὸς IX, 41 not. **καί — τε** II, 79. Vid. **τε**.
ἰτέϊνος IV, 67 not. **καί — δὲ** IV, 105 not. IX, 79.
ἵππος (de clipei ambitu) VII, 89 not. **καί δὴ** VII, 38 not. 49. §. 2. VII,
ἰϋγή IV, 43 not. 186 not. IX, 102 not. I, 73 not.
ἰχνεύται II, 67 not. **καί δὴ** et **καί ἤδη** conf. IX, 7
not.
- K.
- καθαίρειν**, vid. **καταιρεῖν**.
καί δὴ καί I, 214. VI, 137 not. V,
58. 61. IV, 62. 179. II, 1. IV, 118

- V, 38. VI, 74. VII, 1. II, 64. 110. III, 20.
καὶ πρὸς (insuper) I, 156 not. IX, 62. Vid. *πρὸς*.
καὶ δὴ πρὸς V, 67.
καινοῦν II, 100 not.
καιρίην τετύφθαι III, 64 not.
κακὰ κακοῖς ἰᾶσθαι III, 53 not. τὰ κακὰ (*mala, calamitates*) VII, 152 not.
κακόβιος IV, 95 not.
κακοτεχνεῖν VI, 74 not.
κακότης (calamitas) II, 128 coll. VI, 67 not.
κακοῦσθαι I, 170 not. V, 27.
κακῶς γίνεσθαι I, 8 not. IX, 109. Vid. *γίνεσθαι*.
καλάμη πυρῶν IV, 33 not.
κάλαμος et καλάμιος de arundine Indica VII, 64 et 65 not. III, 98.
καλάσιρις II, 81 not.
καλεομένη (quae dicitur) VI, 61 not.
καλινδεῖσθαι III, 52 not.
καλλιρεῖν (de sacrificiis) VII, 113 not. VII, 134 not. (ubi de forma) VI, 76 not. IX, 19 not.
καλλιστεύειν VII, 180 not. IV, 72 not. IV, 163.
καλός: καλλίων, ἀμείνων III, 32 not. *κάλλιστος ἀνὴρ* IX, 72 not. IV, 92 not. *καλὰ γίνεσθαι (litare)* VII, 134 not. IX, 36. Vid. *γίνεσθαι*. τὰ καλὰ (*honestia*) I, 8 not. *καλοὶ τε κάγαθοι* I, 30 not.
κάλυξ II, 92 not.
Καλχηδῶν et Χαλκηδῶν IV, 144 not.
καλύπτω IV, 64 not.
κάμαρα I, 199 not. IV, 69 not.
κάμιος IV, 163.
κάμνειν I, 118 not.
κάμπτειν VII, 122 not.
κάνναβις IV, 75 not.
κάπηλος, καπηλεύειν I, 94 not. I, 155. II, 35. 141 not. II, 164 not. III, 89.
καπνοδόκη VIII, 137 not. IV, 103.
κάπριος III, 59 not.
κάπτειν not. ad II, 93. VII, 122.
Κάρ: ἐν Καρὸς αἴση V, 66 not.
καραδοκεῖν VII, 168 not.
κάρηνα VII, 140.
Καρομεμφῖται not. ad II, 154.
(ἐν) Καρπάθῳ III, 45 not.
καρπὸς ἀδρός I, 17 not. IV, 180.
κάρτα (τὸ) VI, 52 not. VI, 98 not. IV, 183.
κάρτερος et κράτερος confus. VIII, 12 not. IX, 9 not. *καρτερὴ μάχη* I, 76 not. coll. VIII, 77 not.
κάρφρα III, 111 not.
Κασθαναίη et Κασταναίη VIII, 183 not.
κασία II, 86 not. III, 110 not.
Κασπάτυρος et Κασπάπυρος Excurs. Vol. II. p. 685.
Κασπὴ θαλάσση I, 202.
κασσίτερος Vol. II. pag. 689 seq.
κατὰ cum genitivo II, 39. II, 121. §. 3. VIII, 53. IV, 62 not. VII, 6 not. *κατὰ νότον* I, 9 not. I, 75. V, 118. *κατ' ἄκρης* VI, 18 not. *κατὰ τῆς θαλάσσης ἀφανίζειν* VII, 6 not.
κατὰ cum accusativo: (quod attinet ad) I, 49. 124 not. *secundum* I, 84. 172. V, 81. VI, 53. VII, 20. III, 4. VIII, 85. IX, 53. *sensu distributivo* I, 9 not. I, 103. 196. 202. II, 79. 93. III, 11. IX, 32. 20. IV, 181 not. VII, 104. VIII, 57 not. 113 not. IX, 102. (ubi *κατ' ὀλίγους e regione, ex adverso*) I, 76 not. II, 158. III, 14 not. III, 155. V, 110 not. VIII, 32. 85. IX, 31 not. IX, 71. *in similitudine* I, 84. 98. 121 not. II, 10 not. II, 92. III, 20 not. IV, 139. III, 155. IV, 23. 181 not. 192. *valet bei* I, 80 not. II, 121. §. 4 not. VI, 101. II, 148. VII, 114. 170. *valet in s. per* I, 30 not. I, 77 not. II, 149. III, 86 not. 109.

- IV, 62. 73. VIII, 133 not. valet *ob*, *propter* VIII, 30 not. 106 not. VII, 142. Hinc *κατὰ τοῦτο* *ib.* VI, 44 not. VII, 136. IX, 48 coll. V, 33. III, 109 not. cum *numerall.* VI, 44. 117 not. VII, 173 not. coll. II, 148. post *verba mittendi* et simil. III, 4. IX, 53 not. de *tempore* III, 126 not. V, 59 not. coll. I, 167, ubi bis ponitur.
- κατὰ ἔχθος* (*ob inimicitias*) IX, 15 not. coll. IX, 37 not. coll. 48 not.
- κατὰ λητὴν* II, 152 not.
- κατὰ ζήτησιν* II, 44 not. VII, 170 not. *κατὰ κομιδὴν* IX, 73 not.
- κατὰ τοὺς Αἰακίδας* VIII, 83 not.
- κατὰ δύναμιν* III, 142 not.
- κατὰ συντυχίην* IX, 91.
- κατὰ νόον* IV, 97. VII, 104.
- κατὰ* et *ἀνὰ* *φύον* II, 96 not. VII, 36.
- κατ' οὐρον* IV, 163 not.
- κατὰ λόγον* VII, 36. II, 109. V, 8 not. VIII, 111. IX, 89.
- κατὰ πόδας* V, 98 not.
- κατὰ στίβον* IV, 122 not. V, 102 not.
- κατ' ἐργασίην* II, 135 not.
- κατὰ δαίμονα* I, 111. 126 not. III, 139. 153 et VI, 84.
- κατὰ στόμα* VIII, 11 not.
- κατὰ τὸ χρηστήριον* VII, 178 not.
- κατὰ τέλεα* VII, 211. IX, 20.
- κατὰ τὸ κάρτερον* I, 212 not. et *κράτος* III, 65 not. *κατὰ τὸ ἰσχυρόν* V, 62 not. IX, 2 not. IV, 201.
- κατὰ τοὺς πατέρας παρίεναι* III, 14 not.
- κατ' οἶκον ἔχειν* VI, 39 not. III, 79.
- κατὰ χώραν* I, 17. III, 185 not. IV, 97. 135 not. 201. VI, 42 not. VII, 95 not. VIII, 73 not. 108. IX, 55 not.
- (τὸ) *κατ' ὑμέας* V, 109 not. VII, 158.
- κατὰ τοῦτο* — *τῇ* I, 185 not. I, 84. III, 64 not. III, 86. 125.
- κατὰ τοῦτο* — *ἔνα* III, 64 not. III, 86 coll. 125.
- κατὰ* (pro *καθ' αὐτό*) II, 6. 99. 116. I, 208 not. III, 86 not. V, 11. 89. 112. VI, 53. 88.
- (τὰ) *κατὰ τινα* I, 31 not.
- κατ' οὐδέν* (*εἶναι*) II, 101.
- κατ' ὃ τι* VI, 3 not. VII, 2.
- κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ* VII, 95. *κατὰ ταῦτά, κατὰ τὰ* IV, 76 coll. 155. Aelian. N. A. I, 24 ibique Iacobs.
- (ἡ) *κατὰ* IV, 95 not.
- κατὰ* (in verb. compos.) III, 45 coll. VI, 75.
- καταβαίνειν* I, 90 not. 116 not. II, 91 not. V, 22 not. IX. 94 coll. III, 75. cum accusat. VII, 218 not. *καταβῆναι ἐς Τροφωνίον* et simil. VIII, 133 not. coll. V, 92. §. 5.
- καταβάλλειν* IX, 63 not. — (*reicere, infringere*) VIII, 77 not. (*solvere*) IX, 120 not. de victimis IV, 60 not. — conferre VII, 25 not. — *καταβάλλειν ἐς τὸ μηδέν* IX, 79 not.
- καταβέβρωται* IV, 199 not.
- κατάγαιον* IV, 95. (*terrestris*) IV, 175 not. III, 97 not.
- κατάγειν* (*exsules*) V, 80 not.
- κατάγειν* (*de navibus*) not. ad VI, 41 coll. VII, 59 not. *κατάγεσθαι* (*appellere*) IV, 43 not. 156. VIII, 4 not. 132.
- καταγελαῖν* (*deridere*) VII, 9 not. III, 37. III, 155. IV, 79. V, 68.
- καταγηρᾶν*: *κατεγήρα* VI, 72.
- καταγιγνώσκειν* VI, 97 coll. VI, 2.
- καταγίζειν* I, 86 not. I, 183. II, 130. VII, 167. VI, 35. *καταγίζεσθαι* I, 202.
- καταγινέων* VI, 75 not.
- καταγράφειν* III, 108 not.
- καταγωγή* V, 52 not. VI, 35. I, 181.
- καταδαπανᾶν* V, 34 not.

- καταδέειν III, 123 not. καταδῆσαι (convincere) IV, 68 not.
καταδεικνύναι I, 163 not. IV, 95.
IV, 42. κατεδέδεκτο VII, 215 not.
καταδιδόναι (de flaviis) IV, 50 not.
85.
καταδικᾶν IV, 68 not.
καταδοκεῖν i. q. δοκεῖν III, 27 not.
VI, 16. IX, 99 not. 57 not.
καταδύειν naves VI, 17 not. κατα-
δύναι (se abdere) IV, 76 not. IX,
37 not.
καταείδειν (incantare) VII, 191 not.
καταξεύγνυσθαι (ἀναγκάλῃ) VIII, 22
not.
καταθύειν VIII, 19 not.
καταθρώσκειν (cum accusativo) VI,
134 not.
καταθύμιος V, 39 not. IX, 45.
καταινεῖν IX, 33 not.
καταιονᾶν et καταιονεῖν not. ad III,
130.
καταιρεῖν VI, 41 not. καταιρεῖσθαι
VI, 29. VII, 50. §. 2 not. II, 172
not. IV, 137. — tollere VII, 8.
§. 1 not. IX, 27 not. (evertere)
I, 4 not. V, 114.
καταισχύνειν VII, 52 not.
κατακαίειν: κατεκάη II, 179 not.
IV, 79. κατεκάλετο I, 50.
κατακεῖσθαι (de aegrotantibus) VII,
229 not.
κατακερτομεῖν II, 135 not.
κατακλᾶν (κατέκλων) IX, 62 not.
κατάκλισις VI, 129 not.
κατακοιμᾶν et κατακοιμίζειν VIII,
134 not. τὴν φυλακὴν IX, 93 not.
κατακοιμᾶσθαι not. ad IV, 172. VIII,
134.
κατακοντίζειν IX, 17 not.
κατακρατεῖν IV, 168 not. VII, 168.
κατακρεουργῆσαι VII, 181 not.
κατακρίνειν et κατακρίνεσθαι VII,
146 not. II, 133.
κατακυλίνδω V, 16 not.
καταλαμβάνειν (dirimere controver-
sias) VII, 9. §. 2 not. (coërcere,
compescere) I, 46 not. I, 87. V,
21. III, 36 not. III, 52. 128. VII,
9. §. 2. IX, 2 not. assequi VI,
29 not. IX, 57. 119 not. VII, 211
coll. VI, 55. VIII, 6 coll. VIII,
37 not. 114.
καταλαμβάνειν de iis, quae aliquem
invadunt, ei accidunt, II, 66 not.
III, 10. II, 152. III, 33 not. III,
42 not. 65. 66. 118. 139. 143. IV,
8. 11. 33. 105. 161. VIII, 21. 109
not. IX, 60 not. 92. VI, 19. —
τὰ καταλαμβάνοντα IX, 49 not.
καταλαβεῖν πίστι III, 74 not. IX,
106 not.
καταλαβεῖν et καταβαλεῖν confus. I,
87.
καταλαμπτέος III, 127.
καταλέγειν I, 173 not. VII, 123 not.
IV, 83. VII, 6 not. καταλεχθεῖς
VI, 33.
καταλείπεσθαι μνημόσυνα IX, 16
not. Cf. μνημόσυνον.
καταλείπεσθαι passivo sensu IV, 84
not. 135 not.
καταλεύειν V, 38 not. IX, 5.
καταλλάττειν V, 28 not.
καταλογεῖν c. accusat. I, 144. I, 84
not.
καταλύειν VI, 9 not. VII, 6 not.
IX, 11. VIII, 140. §. 1 not. V, 72
not. et 92. §. 1. (evertere).
καταλύσεις (hospitia) V, 52 not.
καταμαργᾶν VIII, 125 not.
καταμάρπτειν VIII, 125 not.
καταμιαινεσθαι VI, 58 not.
καταμύσσειν IV, 71 not.
κατανάσσειν VII, 36 not. coll. 60 not.
καταντίον VI, 118 not. VII, 33 not.
κατανύειν (navi) VI, 140 not. coll.
139.
καταπακτὴ θύρη V, 16 not.
καταπαύειν II, 144 not. II, 162. V,
38 not. VIII, 99 not. τινὰ τῆς
ἐξ ὧν VI, 43 not. VII, 105 not.

- κατεπαύσθη et κατεπαύθη I, 130 not. I, 168 not. VI, 71 not.
- καταπειρητηρίη II, 5 not.
- καταπλάσσεσθαι τὴν κεφαλὴν πηλῷ II, 85 not.
- καταπλέκειν (*pertexere*) III, 98 not. IV, 205. VIII, 83 not. VIII, 128 not.
- καταπλέω I, 185 not. VIII, 132 not.
- καταπορνέειν I, 94 not. I, 197.
- καταπροῖξασθαι III, 36 not. 156. et V, 105. VII, 17.
- κατάπτεσθαι θεῶν VI, 68 not. coll. VIII, 65 not.
- καταρᾶσθαι II, 39 not. IV, 184.
- καταράσσειν: κατέρξαν et κατήραν confus. V, 63 not. IX, 69 not.
- καταρρήγνυσθαι VII, 23 not. VIII, 99 not. coll. IX, 69 not. — καταρρηγνυμένην II, 12 not.
- καταρρωδεῖν et κατορρωδεῖν I, 34 not. VIII, 103. IX, 58.
- καταρτιά II, 80 not.
- καταρτίζειν V, 28 not. V, 29. 106.
- κατηρτισμένος IX, 66. III, 80 not.
- καταρτιστήρ IV, 161 not.
- κατάρχεσθαι II, 45 not. IV, 60 not. IV, 103. κατάρχασθαι et κατεύξασθαι confus. IV, 103 not.
- κατασβῆναι et καταστήναι confus. IV, 5.
- κατασκευῇ IX, 82 not.
- κατασκήπτειν I, 105 not. VII, 10. §. 5 not. VII, 134. 137.
- κατασπᾶν not. ad VII, 59.
- κατάστασις III, 46. VIII, 141. IX, 9.
- κατάστεγος II, 148 not.
- καταστορεῖν IX, 69 not.
- καταστρέφασθαι, καταστραφῆναι et καταστραφῆναι I, 130 not. VI, 40 not.
- καταστροφῇ I, 6 not.
- καταστρώννυσθαι VIII, 53 not. IX, 76.
- κατασώχειν IV, 75 not.
- κατατείνειν I, 189 not. IX, 15 not.
- κατατέμνειν *vias* I, 180 not.
- κατατιθέναι (*solvere*) IX, 120 not.
- κατατιθέναι ἐς μέσον IV, 161 not.
- κατατίθεσθαι et παρακατατίθεσθαι VI, 118. ἐς τι VI, 73 not. κατατίθεσθαι χάριτα et simil. IX, 60. VI, 41 not. VII, 178. IX, 78 not.
- καταφαίνεσθαι (*apparere*) VII, 51 not.
- καταφαρμάσσειν II, 181. not. ad VII, 114.
- καταφερῆς et κατωφερῆς II, 63 not.
- καταφεύγων κατέφευγε IV, 23 not.
- καταφράζειν IV, 76 not.
- καταφρονέειν I, 59 not. I, 66. VIII, 10 not.
- καταχαίρειν VII, 239 not.
- καταχαλκούν VI, 50 not.
- καταχορδεύειν VI, 75 not.
- καταχρᾶν (*sufficere*) I, 164 not. IV, 118 not. VII, 72 not.
- καταχρᾶσθαι (*interficere*) I, 82 coll. 110. 117. III, 36 not. IV, 146 not. VI, 135. IX, 120 (καταχρησθῆναι).
- καταχρυσοῦν IV, 26 not.
- καταχωῶσαι (καταχωσθῆναι βέλεια) VII, 225 not.
- καταψῶσαν VI, 61 not.
- κατειλεῖν: κατειληθῆναι ἐς τὸ τεῖχος et simil. I, 80. 176. 190. II, 141. III, 13 not. 146. IX, 107. V, 119. VI, 133 not. VIII, 27 not.
- κατειλημένος et κατειλημμένος et κατειλυμένος confus. II, 8 not.
- κατειλημένος et κατειλημμένος confus. IX, 31 not.
- κατειλίσσειν VII, 76 not.
- κατειλυμένος II, 8 not.
- κατειπεῖν II, 89 not.
- κατειργνύειν IV, 69. V, 63 not.
- κατειρύειν VIII, 96 not.
- κατεῖσε IV, 79.
- κατελεῖν, vid. καταιρεῖν.
- κατελκύειν (*naves*) VII, 100 coll. not. ad VII, 59.

- κατεπείγειν VIII, 126 not.
κατεργάζεσθαι active VI, 102. VIII, 100. 109. VII, 6 not. IX, 106, passive comparari VII, 102 not. (interfici) I, 141 not. coll. I, 123. IX, 35. κατεργάζεσθαι (subigere) VIII, 100 not. (adduci, persuaderi) IX, 108 not. κατεργυνῶσι et similia IV, 69 not. 72 not.
κατέργειν V, 63 not. VI, 102 not.
κατερέλκεσθαι III, 66 not. VIII, 99 not.
κατερείπειν VII, 140 not.
κατέρχεσθαι II, 111 not.
κατεσπονδασμένος ἀνὴρ II, 174 not.
κατεύχεσθαι I, 132 not. IV, 70. κατεύξασθαι et κατάρξασθαι confus. IV, 103 not.
κατέχειν (potiri) IV, 43 not. III, 143 (ubi de forma κατάσχη).
κατέχειν (cohibere) VIII, 114 not. VI, 9 not. coll. VI, 129 not. — (naves appellere) VI, 101 not. VII, 188. VIII, 40. κατέχεσθαι ἐκ θεοῦ IV, 79 not. τὰ κατέχοντα πρηγματα VI, 40 not.
κατηγέεσθαι (monstrare, praeire) IV, 125 not. IV, 151. IX, 40. IX, 104. VI, 107 not. VII, 183 not. VII, 215 not. — (instituere) II, 56 not. III, 134. VII, 8. §. 1.
κατηγεμῶν VII, 128 not.
κατηγορεῖν III, 115 not. VIII, 60. IV, 189.
κατήκειν: structura cum dativo I, 148 not. κατήκειν ἐπὶ τι IV, 18 not. 99. 171. ἔς τι VII, 33 not. τὰ κατήκοντα IV, 136 not. V, 49 not. I, 97 not. VII, 104.
κατήκοος I, 100. — (subditus) cum dativo I, 141 not. I, 143. I, 171. V, 10 not. (ubi c. genitivo).
κατηλογεῖν III, 121.
κατήρες VIII, 21 not.
κατηρτημένον (χοῦμα) III, 80 not.
κατηρτισμένος, vid. καταρτίζειν.
κατῆσθαι (otiosum sedere) III, 134. not. V, 63 not. III, 151.
κατῆσθαι ἐν τάξει IX, 72 not.
κατῆσθαι ἐπὶ τινι II, 86 not.
κατῆσθαι ἐκ τοῦ μέσου III, 83 not. IV, 118 not. VIII, 22 not. II, 142.
κατῆστο I, 43 not. 45. III, 83.
κατέαται II, 86 not. coll. III, 144. IV, 196 not. IX, 90.
κατιέναι. — κατῆι V, 16 not. vid. ἔξλει. — (de exsilio redire) κατιόντες I, 62 not. IX, 26. III, 19. IV, 1 not. coll. VII, 160 not. κατιόντος τοῦ ἀνέμου not. ad I, 212.
κατίεσθαι VII, 138 not. κατιέναι (κατῆκε) V, 16. VIII, 109 not.
κατίζειν: κάτισε et κατῆσε confus. I, 88. IV, 79. κατίσαι ἐπ' οἰκήματος II, 121. §. 5. II, 126 coll. III, 68. ἔς τι I, 14 not. III, 14 not.
κατιππάξεσθαι IX, 14 not.
κατιρῶσαι I, 164 not.
κατιστάναι VII, 105. VIII, 85 not.
κατιστάναι (constituere) V, 25 not. V, 94 not. VII, 105 not. — ἐπὶ τὸ ἄμεινον VII, 158 not.
κατίστασθαι V, 92. §. 6 not. VIII, 105 not.
κατεστέασι et κατεστᾶσι I, 196 not. 200. II, 70. 84. IV, 63.
κατεστηκώς et κατεστεῶς III, 89 not.
κατεστήκεε I, 92. IX, 70. 37 not. τὰ κατεστεῶτα I, 59 not. οἱ κατεστεῶτες VII, 205 not. coll. VIII, 36 not.
καταστάς ad dicendum consistens I, 152 not. coll. III, 117.
καταστήναι ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας III, 46 not. coll. III, 156. VI, 106 not.
καταστήναι de ventis VI, 140 not.
καταστάντων εὐ τῶν πρηγμάτων VI, 105 not.
κατῶχειν III, 28 not.
κατοικῆσαι et κατοικίσαι confus. II, 154 not.

- κατοικῆσθαι et κατοικεῖσθαι confus. I, 202. κατοικημένος III, 91 coll. I, 27. III, 102. IV, 8.
 κατονόσασθαι II, 136 not. II, 167. 172.
 κατόπτης III, 17 not.
 κατορχεῖσθαι III, 151 not.
 κατύπερθε, κατυπέριε I, 67 not. VII, 233 not. VIII, 19 not. VIII, 75.
 κατυπνοῦν VII, 12 not.
 κατωτέρω VIII, 132 not.
 κατωμοσίη VI, 65 not.
 Κάνκασος, Κανκάσιος III, 97 not.
 Κάνκωνες I, 171 not.
 κε additum particulae εἰ I, 174 not.
 κέγχροι II, 93. III, 100.
 κεδρίη II, 87.
 κεινός et κενός (vacuus) I, 73. VII, 131 not. VIII, 28. IX, 85 not.
 κείνος et ἐκείνος confus. IV, 139 not. VIII, 68. §. 1.
 Κεῖοι et Κῖοι et Κήιοι VIII, 1 not.
 κείρειν VII, 131 not. IV, 127 not. IX, 24. κείρεσθαι λόφους IV, 175 not.
 κείσθαι de nominibus IV, 54. VII, 198. — εὖ κείσθαι not. ad VIII, 102. de mortuis VIII, 25 not. — de praemiis VIII, 26 not. κείσθαι de iis, quae diruta iacent VII, 176 not. ἐκείατο I, 167 not.
 κείται et κέεται ac simill. I, 9. 14. 51. 196. III, 22 not. IV, 64. VII, 176 not. 198 not. VIII, 41 not.
 κεκορημένος III, 80 not.
 κέλευμα, κέλευσμα IV, 141 not. VII, 16 not.
 κελευσμοσύνη I, 157 not.
 κέλῃς (equus) VII, 86 not. (navis) VIII, 94 not.
 κεντροῦν III, 16 not.
 κερατίζειν VII, 125 not. VIII, 86 not.
 κεράμινος III, 96 not.
 κεράμιον III, 6 not.
 κέραμος V, 88 not. III, 6 not.
 κέρας (de promontorio) not. ad VIII, 76. τὰ κέρα (de forma) cf. IV, 183 not. 191. ἐπὶ κέρας s. κέρας ἄγειν τὰς ναῦς VI, 12 not.
 κερδαίνειν cum dativo VIII, 60. §. 3 not.
 κέρδιον IV, 86. §. 3 not.
 κέρκουροι VII, 97 not.
 κέρτομοι V, 83.
 κευθμών VII, 141 not.
 κεφαλαίωμα III, 159.
 κεφαλὴ cum contemptu III, 29 not. ἄρραφος IX, 83 not.
 κῆδος, κηδεστής VII, 189 not.
 κηλωνήιον I, 193 not. VI, 119.
 Κῆρες ἐπερχόμεναι VII, 228 not.
 κηρίον II, 92.
 κῆρυξ et κήρυξ IV, 128 not.
 κηρυκήιον IX, 100 not.
 κῆτεα ἀνάκωνθα IV, 53 not.
 κίβδηλος I, 66 not. 75. V, 91.
 κιθαρωδός I, 23 not.
 κιθών pro χιτῶν I, 8 not. — de tunica V, 106 not. de muro VII, 139 not.
 κῖκι II, 94 not.
 Κιλλικύριοι VII, 155 not.
 κινδυνεύειν (videri) IV, 105 not. cum dativo: VIII, 60. §. 1 not.
 Κινδύς, Κινδύη, Κινδυεύς in Caria V, 118 not.
 κινεῖν III, 80 not. VI, 98. πᾶν χρήμα V, 96.
 κιννάμωμον III, 111 not.
 κίων (ὁ et ἡ) IV, 184 not. I, 92 not.
 κλαίειν λέγω et simil. IV, 127 not.
 κλεινός et κλειτός confus. VII, 228 not. V, 92. §. 5 not.
 κλέπτεσθαι VII, 49. §. 2 not.
 κληδών V, 72 not. IX, 91 not. 100 not.
 Κληῖδες in Cyprio V, 108 not.
 κληῖω: ἐκκληζόμενοι I, 31 not. coll. II, 121. §. 2. Hinc συγκαληζομένη VII, 129.
 κλήρος I, 76. 167 not. III, 83. 128.

- κληροῦν, κληροῦσθαι not. ad III, 128.
κληροῦχοι V, 77 not.
κλίβανος II, 92 not.
κλίνειν IX, 16 not. — (de sole) IV, 181 not.
κλίνη: κλίνειν ἐπίχρυσοι, ὀλόχρυσοι IX, 80 not.
κλισιάδες (metaphorice) IX, 9 not.
κλυστήρ et κλύσμα II, 87 not.
κλώθειν V, 12 not.
κλώσματα, ἐρίον, κλωστήρ V, 12 not.
κνάμπω not. ad III, 108.
κνᾶν τὸν κηρὸν VII, 239 not.
κναφήτον I, 92 not. IV, 14.
κνάφος I, 92 not.
κνίζειν (de amore) VI, 62 not. coll. VII, 10. §. 5 not.
κνύζημα II, 2 not.
κόθορνος I, 155 not. VI, 125 not.
Κοῖλα (τὰ) Euboeae VI, 100 not. VIII, 13.
Κοίλη (ἡ) via Attica VI, 103 not.
κοιλίη κενή II, 40 coll. II, 86. 87. IV, 72.
κοινολογεῖσθαι VI, 23 not.
κοινός: τὸ κοινὸν (commune civitatis) V, 109 not. IX, 117 not. — (aerarium) VII, 144 not. IX, 86. 87. τὰ κοινὰ III, 158 not. V, 109. ἀπὸ τοῦ κοινοῦ VIII, 135 not. coll. IX, 87.
κοῖος pro ποῖος I, 30 not. (κοίη).
κοῖτος, κοίτη et κοιτῶν I, 9 not. V, 20. II, 95 not. VII, 17. III, 134 coll. IX, 76 not.
κολλᾶν, vid. κόλλησις.
κόλλη (gluten) II, 86.
κόλλησις et κολλητὸν I, 25 not.
collidere: not. ad VIII, 16.
κόλον IV, 29 not.
κολοσσός II, 130 not. 143. 175. 176.
κολούειν τοὺς ὑπερέχοντας V, 92. §. 6 not. VII, 10. §. 5 not.
κόλπος (sinus) VI, 125. κόλπος Ἀραβικὸς I, 1.
κομέειν (comam alere) II, 36. — (spiritum sumere) V, 71 not.
κομῆται VI, 19 not.
κομιδὴ VIII, 108 not. 120. IV, 134. VII, 170. 229. IX, 73. IX, 107.
κομίζειν (transferre, deferre) I, 153 not. IX, 115 not.
κομίζειν et κομίζεσθαι V, 83 not. VIII, 106.
κομίζεσθαι de terrestri itinere V, 98. VI, 16. (de maritimo) I, 185 not. V, 108. VII, 49. §. 1. VIII, 107 not. II, 60 not.
κόμιστρα I, 118 not.
κόμμι (τὸ) II, 86 not. II, 96.
κοπάζειν VII, 191 not. (ἐκόπασεν ἄνεμος.)
κόπτεσθαι VI, 58 not. II, 121. §. 4.
Κόρη (ἡ) VIII, 65.
κόρη et κούρη IV, 33 not.
κορμοὶ VII, 36.
Κόρος VIII, 77 not.
Κορυδαλλὸς et Κορυδαλὸς VII, 214 not.
κόρυμβος (montis vertex) VII, 218 not.
κορυνηφόροι I, 59 not.
κορυφαῖοι VI, 23 not.
κοσμεῖν (regere) I, 59 not. (de capillis) VII, 209. κοσμέεσθαι (instrui) IV, 180 not. — (annumerari) VI, 41 not. ἐκεκοσμέατο III, 91 not. coll. VI, 41.
κόσμος I, 65 not. I, 99 not. VII, 31 not. — (de suppellectili pretiosa) III, 123 not.
κόσμον φέρειν VIII, 60.
κόσμων (οὐδενὶ) III, 13 not. VII, 36 not. VIII, 60. §. 3 not. et 67 not. IX, 59. 65.
κοτύλη VI, 57 not.
κοῦ γε δὴ II, 11 not. κοῦ δῆτα III, 6 not.
κουλεὸς III, 64 not.
κουρίδιος γυνή I, 135 not. VI, 138.
κουριπνός VI, 86. §. 3 not.

- κράνεα** varii generis VII, 63.
κρανέϊνα τόξα VII, 92 not.
Κραῖστις fluvius V, 45 not.
κραταίρινος I, 47 not.
κρατεῖν (*possidere*) V, 16 not.
κρατερός VIII, 77 not. (vid. **κάρτερος**.)
κρατῆρες I, 14 not.
κράτος: τὸ κράτος ἔχειν III, 69 not.
κρατύνειν VII, 156 not.
κραυγανόμενος I, 111 not.
κρέξ II, 76 not.
κρέας: κρέεσαι I, 47. κρέα III, 23.
κρεουργηδόν, **κρεουργῆσαι** III, 13 not. VII, 181.
κρηπὶς I, 93 not. II, 170.
κρησφύγετον V, 124 not.
κρίνεσθαι III, 120. V, 22.
κριὸς VI, 50.
Κρισαῖος et **Κρισσαῖος** VIII, 32 not.
κρίσις (*disceptatio*) V, 5 not. VIII, 69 not. VII, 26 not.
κροκόδειλος II, 69 not.
κροκὺς III, 8 not.
κρόμμυα καὶ σκόροδα iunct. IV, 17 not.
κρόταλα II, 60 not.
κροτεῖν VI, 58 not.
κρύπτειν γῇ (*sepelire*) V, 4 not. I, 140 not. II, 130. I, 216. IV, 103.
κρῶσσαι et **κρόσσαι** II, 125 not.
κτᾶσθαι VII, 29 not. **ἐκτῆσθαι** et **κεκτῆσθαι** I, 49 not. **ἐκέκτητο** et **ἐκτητο** III, 39 not. coll. V, 90. **ἐκτηνται** et **ἐκτέαται** II, 50 not. III, 97 not. IV, 23. 174. **ἐκτᾶτο** conf. cum **ἐκτέετο** et **ἐκτητο** VIII, 112 not.
κτανίζεσθαι (*de coma*) VII, 208.
κτήνη I, 50 not.
κτίζειν χώραν IV, 12 not. I, 16. I, 167 not.
κτιλοῦν IV, 113.
κτιλώσασθαι IV, 113 not.
κτιστὺς et simil. IX, 97 not.
κνάμω αἰρεῖσθαι ἀρχὰς VI, 109 not.
κύβοι I, 94 not.
κυβερνῆται apud Aegyptios II, 164 not. 175.
κύειν V, 41 not. VI, 68 not.
Κύθηρα et **Κυθηρία** I, 82.
Κύθνιοι VIII, 46.
κυῖσκεσθαι not. ad III, 108. IV, 30 not.
κυκλοῦσθαι VIII, 10 not.
κύκλος (*orbis*, de rerum vicissitudine) I, 207 not. **κύκλω** IV, 72 not. II, 170 not. IV, 180. IV, 202.
κυλλήστεις II, 77 not.
κυματίης (*ventus*) II, 111 not. VIII, 118.
κυματωγῇ IV, 196 not. IX, 100 not.
Κυναίγειρος VI, 114 not.
κυνέη, **κυνῆ** VII, 77 not.
κυνηγέσιον (τὸ) I, 36 not.
κύπερος IV, 71 not.
κυρβασίη V, 49 not. VII, 64. 61.
κυρῆσαι τινος not. ad VII, 208. I, 31.
κυρίη ἡμέρη V, 49 not. V, 93 not.
Κύρνιοι VII, 165.
κυροῦν VI, 86. §. 2 not.
κύρτη I, 191 not.
κύρωσις VI, 129 not.
κυψέλη V, 92. §. 4 not.
κῶλον I, 179 not. II, 126 not.
κῶμος I, 21 not.
κῶνωψ II, 95 not.
κωπέες V, 23 not.
κωφὸς (*mutus*) I, 36 not.

Δ.

- Λάβρανδα** et **Λάβραννδα** V, 119 not.
λάβρος I, 87 not. IV, 50 not. VIII, 12 not.
λαβρὺς (*securis*) V, 119.
λαγὸς (*lepus*) (*de forma*) I, 123 not. III, 108 not. IV, 134. VII, 57 not.
λαγχάνειν κλήρω etc. I, 167 not. VIII, 117. III, 83 not. III, 128 not. IV, 94. 153. de diis VII, 53 not. VII, 144 not. **κνάμω** VI, 109.

- λάθρη VIII, 112 not. IX, 90.
 λαισήϊα VII, 91 not.
 λάϊτον, λήϊτον VII, 197 not.
 Λακεδαίμων et Σπάρτη diff. VII, 234 not. Λακεδαιμόνιοι quinam proprie: IX, 11 not. coll. IX, 70.
 Λακεδαιμόνιοι Δωριέες III, 56 not.
 λάκκος IV, 195 not. VII, 119 not.
 λαμβάνειν (capessere) III, 71 not.
 πίστι καὶ ὀρκίοισι III, 74 not.
 — *deprehendere* VI, 52. I, 34 not. (ubi de fato) et IV, 79 not. (ubi de divino furore) λαμβάνεσθαι χαλεπῶς II, 121. §. 4.
 ἀνάγκη λαμβάνεσθαι VI, 92.
 λελάβηκε not. ad VIII, 122.
 λαμπὰς et λαμπαδηφορίη VI, 105 not. VIII, 98 not.
 Λαμπιτῶ nomen VI, 71 not.
 λαμπρὸς de vento II, 96 not.
 λαμπροφωνίη VI, 60 not.
 λάξεσθαι VII, 144 not.
 λᾶξις, λῆξις IV, 21 not.
 Λαοδόκη et Λαοδίκη IV, 33 not.
 λαὸς, vid. λεῷς.
 λαπάρη II, 86. VI, 75 not.
 λάσθη VI, 67 not.
 λαῦραι I, 180 not.
 Λαύρειον, Λαύριον VII, 144 not.
 λαφύσσειν not. ad VII, 197.
 Λαφύστιος Ζεὺς VII, 197 not.
 λεαίνειν IV, 122 not. VII, 9. §. 3 not. VIII, 142.
 λέγειν (*significare*) VII, 144 not.
 λέγειν οὐδὲν III, 35. VII, 17. VIII, 20 not. λέγειν πρὸς ἀνθρώπους IX, 16 not. in oraculis VII, 220 not.
 λέγει τάδε s. ὥδε epistoll. formula III, 40 not.
 λεία, ληϊη II, 152. IV, 202 not.
 λείπειν in medio II, 134 not. IV, 81 not. IV, 166. καμήλους ταχυτήτα οὐ λειπομένας τῶν ἔκπων VII, 87 not. λείπεσθαι cum genitivo IV, 9 not. IX, 19. λεί-
 πεσθαι (passivo sensu) IV, 84 not. IV, 144. VII, 153.
 λειποστρατίη et λιποστρατίη V, 27 not.
 λειποψυχεῖν VII, 229 not. I, 86 not.
 Λεκτὸν (Idae promontorium) IX, 114 not.
 λεπιδωτὸς II, 68 not. (piscis) II, 72 not. (θώρηξ) IX, 22 not. VII, 61 not.
 τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων VIII, 137 not. I, 133 not.
 λέσχη (colloquium, sermo) I, 153 II, 32. IX, 71.
 λεσχηνεύειν not. ad VI, 4.
 λευκανθίζειν VIII, 27 not.
 λευκή I, 138 not.
 λευκὸς χρυσὸς I, 50 not.
 λεύκοφρυς III, 57 not.
 λευρὸς I, 67 not.
 λευστήρ V, 67 not.
 λεχέποιος IX, 43.
 λεῷς I, 22. V, 42 not. II, 124 not. 129.
 λεωσφέτερος IX, 33 not.
 λεωφόρος I, 187 not.
 λῆδος s. λήδανον III, 112 not.
 ληϊζεσθαι VI, 86. §. 3 not.
 ληϊστὺς V, 6 not.
 λήϊτον VII, 197 not.
 λῆμα et λῆμμα confus. V, 72 not. V, 111. VII, 99 not.
 Λήμνια ἔργα s. κακὰ VI, 138 not.
 λῆος et λαὸς V, 42 not. λεῶν II, 129.
 Λήρισσαι I, 149.
 Ληρισσαῖος IX, 1 not. 58.
 λίβανον III, 107.
 λιβανωτὸς II, 86 not. III, 107.
 Λιβυκὸς et Λιβυστικὸς IV, 192 not.
 λίθινα χυτὰ II, 69 not.
 λιθόρρινος I, 97 not.
 λίθος ξεστὸς II, 124 not.
 λιμαίνειν VI, 28 not.
 λίμνη τροχοειδής II, 170 not. λίμνη et ἔλος diff. I, 191. IV, 53 not.

- λίνεον** (de lino et gossypio) II, 37 not. II, 105 not.
λιπαρά (Athenae) VIII, 77 not.
λιπαρεῖν τινι V, 19 not. — VIII, 144. cum participio IX, 45 not.
λιπαρίη IX, 21 not.
litare VI, 76 not.
λίτρον et **νίτρον** II, 86 not.
λογάδες VI, 56 not.
λογάδες Spartanorum: IX, 11 not.
λογίζεσθαι (computare) VII, 184. 187 not.
λόγιμος I, 143. IV, 138 coll. ad III, 127. **λόγιμος** et **λογίμη** VI, 106 not.
λόγιος (peritus, doctus) I, 1 not. II, 3. 77 not. IV, 46 not.
λογοποιός fabularum (I, 141) et historiarum scriptor II, 134. 143 not. V, 36.
λόγος (fabula) I, 141 not. (*narratio, fama*) **λόγος** ἐστὶ VII, 198 not. I, 1. **λόγος** λεγόμενος IV, 13 not. 179. VII, 214. VIII, 118. 119. **λόγος** λέγεται II, 48. VI, 54. **λόγος** ἔχει τινὰ et **λόγον** ἔχει τις V, 66 not. **λόγος** ὥρμηται III, 56 not.
λόγοι de narrationis partibus I, 75 not. I, 106 not. II, 38. 161. VI, 19. V, 22 not. VII, 213. Vol. IV. p. 456.
λόγος ἐλάχιστός τινος IV, 135 not. VII, 223. VIII, 102 coll. 10. IX, 80.
λόγος πλειστός τινος VIII, 10 not. coll. IX, 31.
λόγος παρὰ τινος nott. ad VIII, 55.
λόγος πλαστός I, 68.
λόγος ἱρὸς II, 48. 47 not. 51. 81.
λόγος (ὁ) αἰρεῖ I, 132 not. II, 33. Vid. αἰρεῖν.
λόγων et **ἔργων** μάχη oppon. IX, 27 not.
λόγῳ et **ἔργῳ** opp. I, 205. 59 not. coll. II, 100. VII, 155 not. VI, 38. (τῷ) **λόγῳ** (videlicet) V, 20 not. III, 17. VI, 70.
λόγῳ (rationibus, argumentis) VIII, 61 not. **λόγον** γίνεσθαι I, 120 not. III, 4. 139. 146. IV, 138 not.
λόγῳ (fando) ἀκούειν III, 40. κοινῷ λόγῳ I, 166 not. ἐν ἀνδρὸς λόγῳ III, 120 not. coll. I, 153. VI, 19 not. VII, 222. IX, 69. κατὰ λόγον V, 8. VIII, 111. ἐς ἱστορίας λόγον VII, 96 not. ἐς τούτου λόγον VII, 9. §. 2 not. λόγον μέζω II, 35 not. 148 not. VII, 147 not. IX, 37.
λόγῃ I, 52 not.
λοιμὸς VIII, 115 not.
λοιπὸν (τὸ) et τοῦ λοιποῦ I, 11 not. coll. III, 65. VIII, 143 not.
λουόμενοι et **λούμενοι** III, 23 not.
λόφους κείρεσθαι IV, 175 not.
λοχᾶν c. accusat. V, 120 not. VI, 138.
λοχηγέειν et **λοχηγετέειν** IX, 53 not. IX, 21.
λοχίζειν I, 103 not.
λόχος III, 57. — (Spartanorum) IX, 53.
λογρά (τὰ) IX, 37 not.
λύειν τὰ γούνατα V, 92. §. 2 not. λύεσθαι IX, 99.
λυκιοεργής VII, 76 not.
Λυκόεργος et **Λυκόεργος** I, 65 not.
λυμαίνεσθαι (structura) I, 214 not. VII, 15 not. IX, 79 not. III, 16 not.
λυπεῖν: συμφορὴν **λυπεῖσα** τούτου VII, 190 not. VIII, 144 not. — **λυπὴ** VII, 16. §. 1.
λυπρὸς IX, 122.
λυσσᾶν IX, 71 not.
λυχναφία VII, 215 not.
λύχνα (τὰ) II, 62 not. περὶ **λύχνων** ἀφᾶς VII, 215 not.
λυχνοκατῆ II, 62 not.

M.

μαζὸς et **μαστὸς** IV, 202 not.
μαθήματα, vid. **παθήματα**.

- Μαιήτις* et *Μαιῶτις* IV, 3 not. IV, 20.
μαιμάω VIII, 77 not.
μαίνεσθαι ἐκ s. ὑπὸ θεοῦ IV, 79. not.
Μαίων I, 7 not.
μακαρίζειν I, 31 not. VII, 45.
Μακάρων νῆσοι III, 26 not.
Μακεδνὸν ἔθνος I, 56.
μακρότατον et ἐπὶ μακρ. I, 171 not. II, 29 not. coll. IV, 31 not.
μακρῶ μάλιστα I, 171 not.
μάλα I, 134 not.
μαλακὸν οὐδὲν ἐνδιδόναι III, 51. 105.
μαλερός VII, 140 not.
Μαλιεῖς, Μηλιεῖς VII, 132 not.
μάλιστα (add. superlativ.) II, 76. I, 171. *μάλιστά κη* VIII, 65 not. *μάλιστα πάντων ἀνθρώπων* II, 77. *τὰ μάλιστα* et ἐς *τὰ μάλιστα* II, 147 not. coll. VI, 65 not.
μᾶλλον (potius) superlativo addit. IX, 27 not. comparativo addit. I, 31 not. I, 32 not. ἐπὶ *μᾶλλον*, vid. ἐπὶ.
μαντεύεσθαι V, 114 not. VIII, 134 not. *τινὶ* IV, 67 not. (*oraculum consulere*) VIII, 36 not. IX, 33 not.
μαντήλαι II, 83 not. VI, 57 not.
μαντικὴ τῶν ἱρῶν II, 57 not.
Μαραθῶν ὁ et ἡ VI, 102 not.
μαργαίνειν not. ad VIII, 125.
μασπὸς (oculus) not. ad IV, 27.
μαστιγοῦν not. ad VII, 35. et ad VIII, 59.
μάστιξ: ὑπὸ *μαστίγων* VII, 22 not.
μαστὸς et *μαζὸς* IV, 202 not. IX, 112.
μασχαλιστὴρ I. 215 not.
ματαίξειν II, 173.
ματαιὸς II, 118 not. II, 173 not. III, 56. 120 not. 155. VI, 68. VII, 10. §. 7.
μάτην (κόμπος) VII, 103 not.
- μάχομαι* et *μαχέομαι* VII, 104 not. IX, 75 not.
μάχεσθαι πρὸς τινα VIII, 24 not.
μαχεσόμενοι et *μαχησόμενοι* IV, 125 not. 127. VII, 102 not. VII, 209. VIII, 26. VII, 225.
μάχιμοι (apud Aegyptios) II, 141 not.
μαχλοσύνη IV, 154 not.
Μεγάβαζος et *Μεγάβυζος* III, 70 not. 153 not. IV, 143 not. VII, 82 not. Excurs. Vol. II. p. 679.
μέγαθος et *μέγεθος* I, 51 not. coll. II, 10 not. *μέγαθος* et *κάλλος* iunctum IX, 25. 78. 96 coll. V, 12 not. et III, 1.
μέγαθος i. q. *μεγάλως* not. ad II, 44.
μεγάθει σμικρὴ IV, 52 not.
μεγάθεα III, 102. not. 107. VII, 103 not. Vid. *μέγας*.
μεγαλοπρεπείη III, 125 not.
μεγαλοφροσύνη VII, 136 not. VII, 24 not.
μέγαρον (de templi adyto) I, 47 not. I, 65. II, 141. 143. 169. 176 not. V, 72. VI, 134 not. V, 77. VIII, 37 coll. 140 not. *μέγαρον* in Delphorum aede VII, 140 not. VIII, 37 not. *μέγαρον* de Minervae Poliadis aede VIII, 53 not.
μέγας: *μεγάλα* et *μέγα ποιεῖσθαι* etc. III, 42 not. IX, 111.
μέγα (aliis adiectivis praepositum) VI, 24 not. IV, 182 not. (ubi adverbio praepositur).
μέγα ὄλβιος VI, 24 not. coll. VII, 190.
μέγα de voce VII, 117 not. 159 not.
μέγα τι (s. *τοι*) *γίνεται* V, 111.
ἢ μέγα ἢ σμικρὸν III, 62 not.
μέγας (de voce) VII, 117 not.
μέγας μεγάθει I, 51 not. (coll. II. 74. et VII, 20.) IV, 191. V, 31 not. VI. 44. VII, 117.

- μεγάλη τε καὶ εὐειδής** III, 1 not.
 V, 12 not. V, 47. VII, 12. 187
 not. **μέγας καὶ ἄπορος** VI, 44 not.
μέγας et πολλός iunctum IV, 107
 not. 109. VII, 14 not. **μεγάλως**
 et μεγαλωστί V, 67 not. **μείζον**
 ἢ φέρειν III, 14 not. **μείζων**
 ἢ κατ' ἄνθρωπον VIII, 38 not.
μέζω ἢ ὥστε II, 14 not. **μεζόνως**
ἐκφαίνειν II, 49 not. **μεζόνως** II,
 49 not. VI, 107 not. — **πρὸς** s.
ἐς τὰ μέγιστα VIII, 20 not.
μέδιμνος I, 192. VI, 59 not.
μεθορμίζεσθαι et **μετεωρίζεσθαι**
 confus. II, 115 not.
μεῖς (pro μῆν) II, 82 not.
μελάγγαιος IV, 198 not. II, 12 not.
μελάγχροες II, 104 not.
μελεδαίνειν VIII, 115 not.
μελεδωνός II, 65 not. III, 61. VII,
 31 not.
μέλει VI, 101. (de structura) —
 VIII, 19. — **περί τινος** VIII, 65
 not.
μέλαιοι VII, 140 not.
μελετᾶν τι III, 115 not. VI, 105.
μελίνη III, 117.
μελιτόεσσα VIII, 41 not.
μέλλειν (structura cum infin. futuri)
 II, 43. (c. infin. aoristi) I, 34.
μελοποιός II, 135 not.
μέλος (de lyrica poësi) V, 95 not.
μέμονα VI, 84 not.
μεμετιμένος VI, 1 not. V, 108 not.
 VII, 229.
μεμνεόμεθα et **μεμνώμεθα** VII, 47
 not.
μεμνησθαι ἄλκῃς et simill. IX, 70
 not.
μέμφεσθαι (reprehendere) I, 207
 not. (de structura) III, 1 coll.
 VI, 88. **μεμφθεις** I, 77 not. III,
 13. IV, 180. VII, 146.
μέν — **δὲ** II, 61 not. V, 37 coll. IV,
 96. I, 45. 71.
μέν νυν — **δὲ** I, 85. III, 154. V, 86.
- μέν** — **δὲ** in protasi et apodosi II,
 39. 42. III, 36 not. 49. IV, 65.
 126 not. IV, 165. V, 73. IX, 63.
 70. 48. V, 1 not.
μέν οὐ — **δὲ** not. ad VII, 208. τοῦ-
 το **μέν** — τοῦτο **δὲ** I, 30 not. πρῶ-
 τον **μέν** — ἐπὶ **δὲ** not. ad VII, 219.
μέν non sequente **δὲ** III, 3 not.
μέν νυν (tum) VII, 204 not.
μέν iteratum I, 113. II, 26 not. 39.
 42. II, 174. 121. III, 75 not. IV,
 9. III, 108.
μέν semel positum, ubi duplican-
 dum erat VI, 16 not. **μέντοι** pro
δὲ, antecedente **μέν** VI, 86 not.
 III, 31. 75. IV, 97. οὐ **μέντοι** —
 γε II, 98. 63 not. coll. 116. VI,
 45. IX, 37. 15.
μένειν κατὰ χώραν IV, 135 not. 201.
 VII, 96. Vid. **κατὰ χώραν**.
μένειν, **μενέειν** et **μενεῖν** IV, 141
 not. IV, 201.
μέρος: **ἐν μέρει** (per vices) I, 26 not.
 III, 69. V, 70 not. VII, 211 not.
μέσος: τὸ **μέσον** IX, 82 not. **μέ-**
σον σχίζειν τι IV, 49 not. II, 139 not.
ἐς μέσον (φέρειν et simill.) IV, 97
 not. IV, 161 not. VI, 129 not.
 VII, 8. §. 4 not. VII, 152. VIII, 10.
ἐν μέσῳ IV, 97.
τὸ μέσον VII, 11 not. VIII, 23.
 (κατὰ) **μέσον** VIII, 15 not. VIII,
 23 not. ὁ **διὰ μέσου χρόνος** VIII,
 27 not.
μέσαι νύκτες IV, 181 not. VIII, 76.
μέση λέξις Herodoti: Comm. §. 151.
 Vol. IV. p. 469.
μεσοῦν I, 181 not.
μετὰ (usus): not. ad VII, 193. αἱ
μετὰ τινος IX, 69 not.
μετὰ δὲ (adverbialiter) V, 28 not.
μετὰ c. accusat. (præter) II, 33
 not. VII, 139. 168 not. coll. V,
 3. cum participp. I, 34 not. VI,
 98 not.
μέτα προμέτεστι V, 61 not. VII, 157.

- μετὰ in μεταλθεῖν, μετιέναι etc. III, 19 not.
- μεταβάλλειν et μεταβάλλεσθαι V, 75 not. VIII, 109 not.
- μεταβολαὶ ὠρέων II, 77.
- μεταβουλεύεσθαι VIII, 57 not.
- μεταδεδογμένον VII, 13 not.
- μεταδιδόναι (structura) I, 143.
- μεταιτεῖν IV, 146 not.
- μεταίχμιον VI, 77 not. VIII, 140. §. 2 not.
- μεταμελεῖν IV, 203. coll. VI, 63. IX, 89 not. (structura) VII, 54 not.
- μετανάσται VII, 161 not.
- μεταξὺ IV, 129. 155. II, 159. c. particip.
- μεταπέμπεσθαι (ad se arcessere) VI, 125 not. VII, 101 not.
- μεταποιεῖσθαι II, 178 not.
- μεταρσίαι νῆες VII, 188 not. coll. VIII, 65.
- μεταρσιούν VIII, 65 not.
- μετεξέτεροι II, 36. VII, 84 not. VIII, 87 not.
- μετεὸν II, 178 not. V, 94.
- μετέρχεσθαι IV, 7 not. VII, 178 not. III, 126 not. VI, 68 not. VI, 86. §. 3.
- μετέχειν (structura) IV, 145 not.
- μετεωρίζεσθαι et μετορμίζεσθαι II, 115 not. VII, 182 not.
- μετιέναι τι (arcessere) III, 15. 19 not. IX, 33. I, 12 not. (omittere) II, 116 not. IX, 33. 62. ((deponere) III, 128 not. μετίετο I, 12 not. — μετιέναι θυσίῃσι VII, 178 not.
- μετιέναι γλώσσην VI, 29 not. coll. VI, 68. IX, 16.
- μετιέναι cum genitivo IX, 33.
- μετίει II, 70. Vid. ἐξείει.
- μετιστάναι intransit. VIII, 81 not.
- μετορμίζεσθαι II, 115.
- μετουνομάζειν IV, 189 not.
- μετοχή I, 144 not.
- μετωπηδὸν VII, 100 not.
- μέχρι et μέχρις οὐ I, 181 not. VIII, 3 not. I, 187. II, 19. III, 104.
- μέχρι cum coniunctivo, non addita particula ἄν IV, 119 not. μέχρι ὅτου II, 173. μέχρι ὅσου VIII, 3 not. μέχρι τούτων et τούτου I, 4.
- μέχρι τότε VI, 34 coll. V, 88 not.
- μή (usus) I, 155 not. I, 158. 183.
- μή cum coniunct. I, 9 not. cum futuro indicat. I, 77 not.
- μή post negandi verba I, 68 not. III, 15. 51. 66. 128 coll. 153. IV, 125. VII, 12. 149. VIII, 111. 116. IX, 12 not.
- μή οὐ I, 187. VII, 5. (coll. I, 199, ubi οὐ μή) II, 110. III, 51. 82. VI, 88. 106. VIII, 100. 57 not.
- μή μὲν pro μή μὴν I, 68. II, 118 not. III, 66. Vid. ἦ μὲν III, 99. V, 106 not. II, 179.
- μή τί γε ὦν s. μή τοί γε ὦν IV, 76 not.
- μή τε — τε I, 63 not. VI, 1 not.
- μή τε — δέ I, 99.
- μηδαμὰ I, 68 not. μηδὲ — μηδαμὰ μηδαμῶν II, 91 not.
- μηδαμῶς I, 108 not.
- μηδὲν εἶναι (de homine) VIII, 106 not.
- μηδίζειν VII, 161.
- μηκύνειν (τὸν λόγον) II, 35 not.
- Μηλῆς et Μηλιάς, Μηλιέες et Μαλιεῖς VII, 132 not. VIII, 31 not.
- μηλοτρόφος IV, 155 not. IV, 157.
- μηλοφόροι Persarum VII, 41 not.
- μήνεσι et μηνί VIII, 51 not.
- μηνίειν (succensere) V, 84 not. VII, 134. μηνίων et μηνύων confus. VII, 169 not. IX, 7. §. 2.
- μηνίς VII, 134 not. VII, 169 not.
- μηνοειδής VIII, 16 not.
- μηρία IV, 35 not.
- μηροὶ (femora) III, 103 not. VI, 75.
- μήτηρ κόρον ὑβρίς not. ad VIII,

- 77 not. μήτηρ tropice IV, 52.
Μήτηρ de Cerere VIII, 65.
 μήτηρ et μήτηρ III, 108 not.
 μητρόθεν (appellari) I, 173 not. —
 VII, 99. 168.
 μητροπάτωρ VIII, 136 not.
 μήτρως IV, 80 not.
 μηχανᾶσθαι I, 123 not. III, 15. IV,
 154. V, 37 not. V, 62. V, 90. VI,
 88. VII, 197.
 μηχανή I, 209 not. II, 160. not.
 II, 181. III, 51.
 μῆχος IV, 151 not. II, 181 not.
 (ubi remedium, effugium).
Μήων et *Μηίων* I, 7 not. VII, 74.
 not.
 μικρὸς et σμικρὸς I, 5 not. VII, 78.
 μιλτηλιφές naves III, 58 not.
 μιλτοπάρηοι naves III, 58 not.
 μέλτος IV, 191. VII, 69.
 μιμεῖσθαι V. 67 not. IX, 34.
 μιμνήσκω (structura) VI, 86. §. 2.
 VI, 136.
 μιν abundat I, 34 not.
Μίνων, *Μίνω* et *Μίνωα* VII, 170
 not.
 μιξοπάρθενος IV, 9.
 μίλογεσθαι de femina I, 5 not. III,
 118 not. de viro VIII, 33 not.
 μισθοῦν et μισθοῦσθαι V, 62 not.
 μισθοῦν II, 180 not.
Μίτρα et *Μίθρας* I, 131 not. Vid.
Mitra.
 μίτρα VII, 62 not.
 μιτρηφόροι VII, 62 not.
 μνᾶσθαι cum περί constr. I, 36
 not. VII, 39.
 μνεώμενος et μνώμενος I, 96 not.
 μνέας III, 89 not.
 μνήστις VII, 158 not.
 μνημόσυνον et μνημόσυνα λιπέσθαι
 IV, 166 not. VII, 24 not. VII,
 226. VI, 109. IX, 16.
 μνησικακεῖν VIII, 29 not.
 μόγισ δὴ — ποτε I, 116.
 μόγισ III, 12 not. IV, 140.
 μοῖρα additum VII, 157 not.
 μοῖρα (ditio) I, 75 not.
Μοίριος et *Μοίριδος λίμνη* II, 149
 not.
 μόλιβδος I, 186 not. III, 56 not.
 μόρος (de morte) V, 21 not. IX,
 17. 43 not. VII, 197.
Μοσύνοικοι et *Μοσσύνοικοι* III,
 94.
 μούναρχοι V, 92. §. 2 not. μονναρχ-
 εῖν V, 61 not. VII, 154.
 μουνόκωλα aedificia I, 179 not.
 μουννομαχεῖν not. ad VII, 102.
 μούνος (de forma) I, 25 not. add.
 αὐτὸς III, 71. in certamine singulari
 IX, 48. μούνος et πρώτος I, 25 not.
 μουννοῦν: μουννωθὲν et μουννόθεν
 confus. I, 116 not. μουννοῦσθαι
 μετ' ὀλίγων VI, 15 not. VIII, 62
 not.
 μουννόφθαλμοι IV, 27 not.
 μουσοποιὸς II, 135 not.
 μυγαλῇ II, 67 not.
 μύδρος I, 165 not.
 μυεῖσθαι (initiari) VIII, 65 not.
 μύκης (ὁ) III, 64 not.
Μύλασσα et *Μύλασσα* I, 171 not.
Μύλιττα I, 131 not.
 μυριάδες in apposit. not. ad III,
 159.
Μυριανδρικός et *Μαριανδρικός* con-
 fus. IV, 38 not.
 μυρίκη VII, 31 not. II, 96 not.
 μύριοι (οἱ) Persarum in exercitu
 VII, 55 not.
 μύρμηξ III, 102 not.
Μυρσίλος et *Μυρσίλος* I, 7 not.
 μυρσίνη VII, 54 not.
Μυτιλήνη et *Μιτυλήνη* I, 27 not.
 V, 11. 37.
 μυχὸς II, 11 not. IV, 21.

N.

- νάκος et νάκη II, 42 not.
 ναὸς, vid. νηὸς.
 νάπαι IV, 157 not.

- Νασαμῶνες* IV, 172.
νάσσειν VII, 36 not.
ναυήγια iunct. cum *νεκροὶ* VIII, 12 not.
ναυηγοὶ IV, 104 not.
ναύκληρος IV, 152 not.
Ναύκραροι (Athenis) V, 71 not.
ναυκράτεις et *ναυκράτορες* V, 36 not.
ναυλοχεῖν VII, 189 not.
ναυπηγήσιμος V, 23 not.
ναῦς et *πλοῖον* VII, 1 not. formae Ionicae I, 1. I, 5. — *ναῦς* de triremi VI, 89 coll. III, 13. VII, 21. VIII, 1. *νέας* et *νῆας* VII, 192 not. IX, 96.
ναυτικὸς VI, 43.
νέειν (reverti) V, 59 not.
νέειν de *ρογῆς* (*νήσας*) I, 50 not. coll. I, 34. II, 107.
νεηνίαι IX, 111 not.
νεῖκος (de pugna) VII, 225. VI, 42 not. de lite VI, 66 not.
νεικέειν VIII, 125.
νεκρὸς ὁ et *ἡ* V, 92. §. 7. — de cadavere III, 16.
νεκροὶ et *ναυήγια* VIII, 12 not.
νέκυσ III, 16 not.
νεκρομαντήιον V, 94. §. 7 not.
Νεκῶ et *Νεκῶ* not. ad IV, 42.
νέμειν (regere, administrare) I, 59 not. V, 29 not. V, 71. 92. §. 2. IV, 165 not. VIII, 136. III, 160.
νέμειν τὰ ἴσα (ubi *νέμεσθαι*) VI, 11 not. *νέμειν πνυρὶ* III, 16 not. VI, 38. *νέμεσθαι* (possidere) V, 45 not. V, 122. *νέμεσθαι* (tribui) IX, 7. §. 1. (poscere) VIII, 115 not. IX, 116.
νέμεσθαι de ulceribus III, 133 not. coll. V, 101.
νέμεσις et *φθόνος θεῶν* I, 32 not. III, 40 not.
νενοσσευμένα ὀρνίθων γένεα I, 159.
νεοάλωτοι (pisces) IX, 120 not.
νεογνὰ II, 2 not.
HERODOT. IV.
νέος — *ἐκ νέης* I, 60. *νεώτερα βουλεῦσαι* III, 62 not. *νεώτερόν τι* I, 27 not. III, 62 not. IV, 127. V, 19 not. V, 35. VIII, 21. V, 93 not. VIII, 142.
νεοσσοὶ de parentum liberis III, 109 not.
νεοχμὸν ποιεῖν IX, 99 not.
νεοχμοῦν IV, 201 not. V, 19.
νεύειν II, 48 not.
νευρόσπαστα ἀγάλματα II, 48 not.
νεώσοικοι III, 45 not.
νέφος hominum VIII, 109 not. coll. not. ad VII, 226.
Νέωνα et *Νεῶνα* in Phocide VIII, 32 not.
νηδὺς II, 96. 87. IV, 71.
νηνεμίη VII, 188 not.
νηὸς (aedicula) II, 63 not. coll. 64. 91. IV, 108.
νηὸς ξύλινος II, 63. IV, 108 not.
νηὸς et *ἱερὸν* diff. II, 133 not. VI, 10 not. I, 50 not. II, 7 not.
νηὸς et *τέμενος* diff. V, 45 not.
νηὸς et *ἱερὸν* idem fere VIII, 37.
νήπια (τέκνα) IV, 16 not. *μέγα νήπια* I, 85.
νήσοι et *νησιῶται* (de *Cycladibus*) V, 30 not. VI, 95 not. VII, 95 not. VIII, 46. not. 108.
νῆσος et *νῆσοι μακάρων* III, 26 not.
νηυσιπέρητος I, 189. 193. V, 52.
νικᾶν γνώμην et *γνώμην* I, 61 not. IX, 41. coll. VIII, 9. V, 36. VI, 101 not. 109. VII, 175.
νικᾶν Ὀλυμπιάδα IX, 33 not.
νιφάσι et *χιόνι* confus. VII, 111 not.
νιφετός IV, 31 not. 50. VIII, 98.
νοεῖν (ἄλλα) not. ad VII, 168. — *νεγνωμένος* IX, 53 not.
νόμαιον et *νόμος* III, 99 not. IV, 78 not. coll. I, 65, ubi *νόμαα* et *νόμιμα*.
46

- νομάρχης** II, 177 not. coll. III, 6. IV, 66.
νομεύς I, 194. II, 96.
νομίζειν ((in usu habere) I, 131 not. 142 not. 173. 202. 215. II, 42 not. 50. 64. III, 15 not. 100. IV, 59 not. IV, 63 not. IV, 172. VII, 85. 192. **νομίζουσι οὐδ' ἤρωσι οὐδὲν** II, 50 not. IV, 117.
νομίζειν τι IV, 106 not. IV, 183 not. V, 97 not.
ναμίζειν θεοὺς IV, 94 not. 127.
νομίζειν (solere) VII, 120.
νομιζόμενα (τὰ) I, 35. 49. V, 42 not. VII, 2 not. VII, 140 not.
νόμιμα I, 65 not.
νόμοι (instituta) II, 97 not.
νόμος IV, 39 not. VII, 102 not. **νόμος δεσπότης, βασιλεὺς** III, 38 not. et VII, 104 not. **ἐν νόμῳ χειρῶν** VIII, 89.
νόμος (in re musica) I, 24 not.
νομοὶ (per Aegyptum) IV, 62 coll. II, 177. V, 102. **νομοὺς ἔχειν** V, 102 not.
νόος: **νόω** et **νόω** III, 64 not. IV, 125 coll. I, 27 not. **νόω λαβεῖν** V, 91. III, 41 not. 143. 51. VIII, 19. **νόω ἴσχειν** V, 92. §. 7. **ἐν νόῳ ἔχειν** III, 64 not. VIII, 7. **σὺν νόῳ** VIII, 86 not. 138. **κατὰ νόον** IX, 111 not. **τρέπειν ἐπὶ νόον** III. 21 not. **ποιεῖν ἐπὶ νόον** I, 27 not.
νοσεῖν (de civitatibus) V, 28 not.
νοτίη, vid. **θάλασσα**.
νοῦσος ἰσθή III, 33 not. **θήλεα** I, 105 not.
νῦν et **νυν** III, 122. IV, 97.
νῦν et **τοίνυν** V, 23.
νῦν δὲ III, 15. 25 not. 49. V, 65. 92. §. 1. VII, 50. §. 2. VII, 139. **τὰ νῦν τάδε** VII, 104 not.
νύξ: **πολλῆς νυκτὸς** IX, 44 not. **νύκτα (noctu)** I, 181 not. **ὑπὸ νύκτα** V, 101 not. **τὴν νύκτα** II, 95 not.
- Nῦσα et Νύσσα** II, 146 not.
νωθέστερος III, 53 not.
νωμαῖν (observare) IV, 128 not.
νώσαι, unde **ἐννώσας** I, 68 not. **ἐνένωτο** I, 77. **νοήσαντες et νώσαντες** IV, 118 not. vid. **ἐννοεῖν**. — IX, 53 not.
νώτον: **κατὰ νώτον** I, 10 not. 75. **τὰ νῶτα** VI, 56 not.
nubes VIII, 109 not.
- Ξ.
- ξ** pro **σ** in compositis. alienum ab Herodoto I, 69 not. III, 37.
ξεινίη: **ξεινίην προσεπεῖν, συνθέσθαι** III, 39 not. VII, 116 not. VIII, 120 not.
ξεινικὸς στρατὸς I, 77 not.
ξείνιος V, 63 not. **τὰ ξείνια (hospitalitatis dona)** II, 107 not. 119 not. IX, 89. VII, 27 not. VII, 135. **καλεῖν ἐπὶ ξείνια et ξανία** V, 18 not. IV, 154 not. VI, 34 not.
ξείνος I, 43. V, 63 not. **ξείνοι καὶ σύμμαχοι** I, 22 not. **ξείνοι (peregrini)** IX, 11 not. **ξείνοι βάρβαροι** IX, 55 not. coll. 53. **ξείνος et ξείνιος confus.** V, 63 not. **ξείνος et ξένος** VIII, 136 not.
ξαναγοὶ not. ad IX, 15.
ξηνηλασίη Spartanorum I, 65 not.
ξέστης not. ad VI, 57.
ξηρὸς et ξηροπόταμος V, 45.
ξίφος III, 64.
ξύλινα εἴματα III, 106 not. coll. III, 47 not. et VII, 65.
ξύλινον τεῖχος s. λόχος III, 57 not.
ξύλον de nave VIII, 100.
ξύλον σιδηρόδετον IX, 37 not. VI, 75 not.
ξυρεῖν V, 35 not. **ξυρεῖσθαι** II, 35.
ξυστόν (τὸ) (hasta) I, 52 not. II, 71 not.
- Ο.
- ὁ, ἡ, τό.** Vid. **articulus.** **ὁ γε** (cum

- vi quadam) II, 173 not. *οἱ σοὶ* etc. VII, 104 not. *οἱ ἐξ αὐτοῦ* (posterii) I, 56 coll. IX, 99 not. *οἱ ἐν τέλει ὄντες* etc. IX, 106 not. *τὸν δὲ* confus. cum *τόνδε* I, 13. *τῶν δὲ* et *τῶνδε δὲ* VIII, 40 not. *οἱ δὲ* I, 66 not. *τὰ μὲν — τέλος δὲ* III, 85 not. *ὁ Κόλχος* etc. de rege Colchorum I, 2 not. II, 161. III, 4. IV, 119. V, 94 not. *οἱ ἀμφὶ τινα* I, 62 not. I, 157. *τὴν ἐπὶ θάνατον* et simil. V, 72. I, 109 not. (*τὴν ἐς θεὸν*) I, 67 not. III, 14 not. III, 119.
- ὀβελοὶ* II, 170. 135 not.
- ὄγκος* IV, 62 not. (*moles, tumulus.*)
- ὄδε* (vid. *ὁ, ἡ, τὸ* et *οὗτος.*) — I, 111 (*hicce*). 115. *ὄδε* et *οὗτος* divers. I, 137 not.
- ὀδοιπορεῖν* IV, 110.
- ὁδὸς tropice* VII, 12 not. *ὁδὸς λόγων* I, 95 not. *ὁδὸς ἱερὴ* ad Delphos VI, 34 not.
- ὁδὸς* et *οὐδὸς* confus. II, 7 not. coll. III, 14 et III, 126 not.
- ὀδοῦν* IV, 139 not.
- ὀδῶν* (*dens*) VI, 107 not. *μονοφυῆς* IX, 83 not.
- ὀδωτὰ* not. ad VI, 73.
- ὄζειν* (*structura*) III, 23 not.
- οἱ* (pronominis in dativ. usus) I, 34 not. 75. II, 175 not. IV, 8. V, 95. VI, 41. I, 60 coll. 214 not. III, 14. 15. 34. 53. 55. 74. IV, 162. VI, 63. VII, 16. VII, 38. 128.
- οἷα δὲ* ante particip. I, 66 not. 111. 189 coll. II, 28. III, 4. IV, 140.
- οἷα δὲ* I, 86.
- οἷά τε* I, 93 not. II, 175.
- οἰακίζειν* I, 171 not.
- οἶδα* cum particip. I, 20 not. *οἶδα* (*novi*) III, 72 not. *οἶδα λόγοις μαθὼν* V, 24 not. coll. III, 40. *οἶδαμεν* IX, 60 not. — Vid. *εἶδον*.
- οἰδαίνειν* et *οἰδέειν* III, 76 not. 127. VII, 39 not.
- οἰζυρὸς* IX, 82 not.
- οἶκε* et *ἔοικε* confus. VII, 147 not. I, 39. IV, 99. 132. III, 71 not. VI, 64 not.
- οἰκεῖν, occupare* I, 1 nott. (*situm esse*) II, 165 not. IV, 37 not. *οἰκημένος* i. q. *οἰκῶν* I, 27 not. I, 134 coll. II, 102. III, 93 not. V, 2. VIII, 115. III, 17 not. IV, 8 not. IV, 32. *οἰκῆσαι* et *οἰκίσαι* confus. VI, 33 not. VII, 170. IV, 148. *οἰκησαν* (*habitarunt*) IV, 105 not. coll. 116 not. 179. VI, 33 not. VIII, 138 not. *οἰκεῖν ἱστίας* V, 40 not.
- οἰκειοῦσθαι* I, 4 not. I, 94 not. III, 2 not. IV, 148.
- οἰκέται* VIII, 4 not. 106. 109.
- οἰκῆτος ἀνὴρ* (*cognatus*) I, 108 not. coll. V, 5. 23.
- οἰκῆτος* (*de nave*) VIII, 17 not. (*τὸ*) *οἰκῆτιον* III, 81 not.
- οἰκημα* (*habitatio*) I, 164 coll. II, 86 not. (*conclave*) II, 100 not. 124. *cubiculum* I, 9 not. II, 148 not. coll. VII, 119 not. (*lupanar*) II, 121. §. 1 et 5. *οἰκήματα σύμπηκτα* et *περιφόρητα nomadum* IV, 191 not. *οἰκημα μοννόλιθον* II, 175.
- οἰκία* (*τὰ*) III, 16 not.
- οἰκίη* (*familia*) I, 107 not. VI, 35. 51.
- οἰκοδομέειν* et *οἰκονομέειν* confus. I, 114 not.
- οἰκοδομείσθαι* (*aedificandum curare*) II, 121. §. 1. III, 10.
- οἰκοδομῇ* not. ad II, 127.
- οἰκοδόμος* (*architectus*) II, 121. §. 1.
- οἶκος* (*de bonis paternis*) III, 53 not. VII, 223. coll. de templo: VIII. 143 not. *οἶκος βασιλέος* V, 31 not. IX, 107.
- οἰκουρεῖν* (*feminarum est*) not. ad

- IV, 114. II, 35 not. et Vol. III. p. 816.
- οἰκουρὸς (serpens) not. ad VIII, 41.
- οἰκοφθορεῖν V, 29 not. VIII, 142 not.
- οἰκῶς, οἰκὸς pro ἑοικῶς, ἑοικὸς IV, 31. II, 125. I, 27 not. I, 42. II, 22. οἰκότι λόγῳ VII, 167 not.
- παντὶ τῷ οἰκότι VII, 103 not.
- οἰμᾶν I, 62 not.
- οἰμωγή IX, 24 not.
- οἰμῶζειν VII, 159 not.
- οἶνος ἀμπέλινος II, 37. 60. οἶνος ἐκ κριθέων II, 77 not. οἶνος φοινίκεος II, 86 not.
- Οἰόματα IV, 110 not.
- οἶος post adiectiv. IV, 28 not. pro ὅτι τοιοῦτος I, 31 not. VIII, 12 not. οἶά τε εἶναι et οἶοί τε εἶναι confus. IV, 31 not. οἶη et ὄση IV, 36 not. οἶα δὲ et δῆ. Vid. supra.
- οἶσπη et οἶσυπος IV, 187 not.
- οἷχεσθαι cum participio I, 157. VIII, 94. οἷχώκε IV, 127 not. I, 189. VIII, 126.
- οἰωνὸν δέχεσθαι IX, 91 not.
- ὀκέλλειν (naves) VIII, 84 not.
- ὄκη (quo) VII, 147 not.
- ὀκόσος ὦν V, 20 not. ὀκόσος δῆ II, 126 not.
- ὀκότερα — ἦ V, 119 not.
- ὄκον (quum) I, 68 not. VII, 118 not. — pro ἐν οἷς IX, 1 not. — ὄκον (pro ὄκη) II, 119 not.; cum optativo III, 39. ὄκον δῆ III, 121. 129. ὄκον γε VII, 118.
- ὄκως (quoties) cum optativo I, 11 not. I, 68. I, 100. III, 125. 148. VI, 129 not. VII, 119 not. IV, 129.
- ὄκως i. q. ὅτι s. ὥς V, 89. 106 not. III, 62. VII, 161. 237.
- ὄκως cum coniunctivo II, 120. 121. §. 2. VI, 85 not. IX, 2 not.
- ὄκως περ IX, 120 not.
- ὄκως cum futuro indicat. I, 8 not. I, 9. II, 160 not. III, 36 not. III, 104. 40. 142. V, 23. II, 121. §. 2 not. III, 142. VI, 133. VII, 18. VIII, 13.
- ὄκως μὴ cum futur. indicat. VII, 8. §. 1. III, 135 not. VIII, 15 not. cum coniunct. VI, 85.
- ὄκως οὐ cum futuro indicat. II, 160.
- ὄκως ἄν c. coniunct. I, 20 not. cum optativo I, 75. I, 91—99. 110. II, 126. III, 44. V, 98.
- ὄκως et ὥς I, 209.
- ὄλβιος et εὐτυχῆς diff. I, 32 not. VI, 24.
- ὄλεθρος III, 142 coll. not. ad V, 67.
- ὀλίγον et ὀλίγῳ confus. IV, 16 not. 50 not. IV, 79 not. 81. VIII, 95 not. κατ' ὀλίγους II, 93 not. VIII, 113. IX, 102 not.
- ὀλίγον ἀπολείπειν seq. infinitivo VII, 9. §. 1. ὀλίγον χρόνον III, 134. ὀλίγου ἐδέησε VII, 10. §. 3. ἐν ὀλίγοις μέγας IV, 52 not. IX, 41 not.
- ὀλιγωρή VI, 137.
- ὀλίγωρος III, 89.
- ὀλιγώρως ἔχειν not. ad III, 155.
- ὀλκᾶς III, 136 not.
- ὀλκοὶ II, 154 not. II, 159.
- ὀλοίτροχος (lapis) V, 92. §. 2 not. VIII, 52.
- ὀλολυγμός, ὀλολυγή IV, 189 not.
- ὀλοφύρεσθαι V, 4.
- Ὀλύμπια, Ὀλυμπιάδα νικᾶν, ἀναιρεῖν etc. VI, 70 not. IX, 33. Ὀλυμπιάς de ludo s. festo Olympico VII, 206.
- Ὀλυμπος et Οὐλυμπος confus. I, 43. VII, 74 not. VII, 129 not.
- Ὀλυμπιόδωρος et Οὐλυμπιόδωρος IX, 21 not.
- ὄλυρα II, 36 not. coll. 77.
- ὄμαιμος VIII, 144 not.
- ὄμαιχμή VIII, 140. §. 1. VII, 145 not.
- ὄμβρος λάβρος VIII, 12.
- ὀμιλεῖν χώρῃ VII, 26 not. 214.

- ὁμίλῳ IX, 59 not.
 ὁμνύναι (structura cum accusativo) IV, 172 not.
 ὁμόγλωσσος VIII, 144 not.
 ὁμοιος cum genit. III, 37 not.
 ὁμοιος καὶ ἴσος VI, 52 not. ὅμοιοι iidem atque ὁμότιμοι apud Persas III, 35 not. coll. III, 67 not. ὅμοιόν ἐστι (perinde est) VIII, 80 not.
 ὅμοια et ὁμοίως confus. II, 57. III, 35.
 ὅμοια τοῖσι μάλιστα et simil. III, 8. 35 not. 37. 68 not. III, 57 not. VII, 118.
 (τὴν) ὁμοίην VI, 54 not. IX, 78. IV, 119 not.
 ὁμολογεῖν VI, 54 not.
 ὁμόσιτοι VII, 119.
 ὁμοτράπεζοι regis Persarum III, 132 not. coll. V, 24. VII, 119.
 ὁμότροπα et ὁμότροφα II, 49 not. VIII, 144.
 ὁμουρεῖν VII, 8. §. 3.
 ὁμοχροῖτη I, 74 not. coll. IV, 70 not.
 ὁμόψηφος VI, 109 not.
 ὅμως initio periodi VII, 165 not. postpositum VIII, 52 not. ὅμως (quamvis) V, 63 not. ὅμως μέντοι VIII, 16 not.
 ὀνειδίζειν (exprobrare) I, 41. VIII, 143 not. cum genit. I, 90. cum dativ. II, 133.
 ὀνειρον et ὀνειρος VII, 14. VII, 16. §. 2 not. (ubi etiam ὀνειράτα.)
 ὀνεσθαι II, 167 not.
 Ὀνήσιλος (de accentu) V, 108.
 ὄνοι (axes) VII, 36 not.
 Ὀνόμαστος et Ὀνομαστός VI, 127 not.
 ὀνομαστός et οὐνομαστός V, 102 not. coll. II, 125 not. III, 136 not.
 ὀξύ (τὸ) II, 16 not. ἐς ὀξύ VII, 64 not.
 ὀπάων et ὀπέων V, 111 not. IX, 50 not.
 ὄπας IV, 70 not.
 ὄπη et ὄποι I, 188 not.
 ὄπιν ἔχειν VIII, 143 not.
 ὄπισθε et πρόσθε opponuntur VIII, 89 not.
 ὀπισθονόμοι (boves) IV, 183.
 ὀπίσω (abundanter addit.) III, 16 not. τὸ ὀπίσω VIII, 108 not. V, 27. V, 92. §. 3. I, 105.
 ὄπλα (rudentes) VII, 25 not. IX, 115. (clipei) IX, 30 not.
 ὀπλίζειν VI, 12 not.
 ὀποδαπὸς et ποδαπὸς VII, 218 not. IX, 16 not. ὀκοδαπὸς V, 13 not.
 ὀπτᾶν (coquere panem) VIII, 137 not.
 ὄπωπα, vid. ὄρα̃ν.
 ὀπώρη et ὀπωρίζειν IV, 199 not. IV, 172 not.
 ὄρα̃ν: ὀρέων et ὠρεῶν confus. I, 142 not. ὄρεον et ὠρεον confus. II, 150. III, 118. simil. I, 139 not.
 ὄρα μὴ VII, 103 not. ὄπωπα V, 92. §. 6. I, 68 not. II, 64. III, 37. 63. VII, 125. ὠρα et ἔωρα I, 11 not. ὄρα̃ν de quavis sensuum perceptione I, 111 not.
 ὀργᾶν IV, 199 not.
 ὀργᾶν et ὀργίζειν IV, 64 not.
 ὀργῇ I, 73 not. III, 131 not. VI, 128. ὀργῇ I, 61.
 ὄργια V, 61 not.
 ὀργνιᾶ I, 178 not. II, 5 not.
 (τὰ) ὄρθια IV, 101 not.
 ὄρθιος scil. νόμος I, 24 not.
 ὀρθὸν IX, 13 not. ὀρθὸς ἵσταται IX, 22 not.
 ὀρθοσταδίας I, 24 not.
 Ὄρκος deus VI, 86. §. 3 not.
 ὄρκους διδόναι καὶ δέχεσθαι VI, 23 not. ὄρκια τέμνεσθαι s. ποιεῖσθαι IV, 70 not.
 ὀρμᾶν I, 76 not. ὀρμᾶν intransitive (irruere) IX, 60 not. ὀρμᾶν sequente infinitivo VII, 150 not. cum acc. VII, 179 not. in statione esse VII, 22 not. VII, 188. ὀρμᾶ-

- σθαι I, 24 not. III, 98 not. IV, 44. VIII, 133. ὀρμασθαι λέγεσθαι III, 86 not. V, 50 not. VII, 89. ὤρμητο sequent. infinit. VII, 1 not. 4 not. 19. V, 50 not. VI, 86. §. 4. VIII, 68. §. 1. IX, 59 not. I, 83 (ubi ὀρμέατο). IX, 91. ὀρμεώμενος et ὀρμεόμενος I, 36. 46. 58 not. de significatione VIII, 133 not. ὤρμηται ὁ λόγος III, 56 not. ὠρμημένος VIII, 140. §. 1 not. IX, 59. ὠρμέατο (in imperfecto) IX, 61 not. 102.
- ὀρμεύεσθαι not. ad III, 98.
- ὀρμή δαιμονίη VII, 18 not.
- ὄρος et οὖρος confus. I, 172 not. I, 43. II, 150. 99. 158. I, 203. 206 not. II, 12. VII, 212 not.
- ὀροσάγγαι VIII, 85.
- ὄρυγες et ὄρυες IV, 192 not.
- ὀρύγματα ὑπόγαια IV, 200 not. ὄρυγμα III, 60.
- ὀρύσσειν λίμνη ἔλυτρον I, 185 not. — ὀρώρυκτο I, 186, ubi paulo ante (I, 185 ubi vid. not.) ὠρυκτο et II, 158 ὠρυκται, III, 60. ὀρωρυγμένον IV, 195.
- ὀρχεῖσθαι I, 141 not. VI, 129.
- ὀρχηδόν VII, 144 not.
- ὄρχιες, ὄρχις IV, 109 not.
- ὄς καὶ ὄς IV, 68 not. καὶ ὄς VII, 18. ὄς pro τίς: not. ad IX, 71.
- ὄς ἄν pro εἴ τις I, 136 not. II, 65 not.
- ὄσιος III, 120 coll. II, 61. 86. 170. ὀσίη II, 171 not.
- ὄσος aliis adiectiv. add. IV, 194. ὄσα πλείστα I, 14 not. ὄσος ὧν I, 199 not. II, 22. ὄσος δὴ I, 160 not. II, 103. III, 52. IV, 151. (cf. ὄκοσος δὴ II, 126 not.) ὄσος δὴ ποτε I, 157 not. ὄσον τε IV, 62 not. 122 not. III, 30 not. ὄσον τι I, 185 not. ὄσον II, 73. IV, 45 not.
- ὄσπριον II, 37 not.
- ὄσσα not. ad IX, 100.
- Ὀστακὸς pro Ἀστακὸς V, 67.
- ὀστέϊνος IV, 2 not.
- ὅστις pro ὅς I, 7 not. IV, 8 not. — pro ὥστε I, 87 not. ὅ τι (cur) I, 111 not. II, 19. ὅτεν I, 7 not. II, 113. III, 62. 115. VIII, 26. coll. III, 63. et I, 145 not. ubi ὅτον. — μέχρι ὅτον II, 173 not. ὅτιων VIII, 65 not. ὀτέοισι et τέοισι II, 82 not. IV, 180. ὅτεφ II, 113. ὅτεφ δὴ I, 86 not. III, 121. ὀτενῶν II, 113.
- ὀσφραίνεσθαι I, 80. 202 c. genit. ὀσφυς (coxa) II, 40.
- ὅτ' ἄν seq. coniunct. I, 55 not. ὅτε δὴ I, 114.
- ὅτι δὴ III, 145 not.
- ὅτι — ὡς III, 71 not. IX, 6 not.
- ὅτι μὴ I, 18 not. I, 143. (coll. 164 not.) 181. 183. II, 13. II, 50 not. III, 26. 125. 155. IV, 183. IX, 13 not.
- οὐ post εἰ I, 90 not. VI, 9 not. IV, 127 not. VII, 10. §. 8.
- οὐ μὴ et μὴ οὐ ante infinitiv. VIII, 57 not.
- οὐ μὴ cum coniunctivo I, 199 not. VII, 53. cum futuro indicativ. III, 62.
- οὐ pro μὴ VI, 9 not.
- οὐ γὰρ ἄμεινον I, 187 not.
- οὐ κη et οὐκ confus. V, 13 not.
- οὐκ — ἀλλὰ III, 69 not.
- οὐχ οἶον I, 91 not.
- οὐ γὰρ ὧν δὴ III, 121 not. coll. IX, 96.
- οὐ μὲν οὐδὲ II, 49. 120 not. IV, 205. IX, 7. §. 1. VI, 72 not. VIII, 25 not. VIII, 130 not.
- οὐ μὴν οὐδὲ V, 98. III, 2 coll. II, 49.
- οὐ μέντοι οὐδὲ VI, 45.
- οὐ μέντοι γε II, 63 not. II, 81. 98. VIII, 94. IX, 37.
- οὐ τι καὶ VI, 110 not.
- οὐ τι et οὐκ IX, 15 not.
- οὐ τι χαίρων III, 29 not. III, 36.

- οὔτε γε et οὐ τι γε VIII, 142 not.
 οὐ τι et οὐ τοι III, 36 not. III, 69.
 IV, 186.
 οὐ τῷ καταπροῖξει III, 36 not.
 οὐ — τε V, 49 not.
 οὐ τε — οὐ VIII, 98. coll. 86.
 οὔτε — τε IV, 94. V, 49 not. VI, 1
 not.
 οὔτε — οὔτε — τε I, 160 not. IX, 48
 not. VIII, 108.
 οὔτε — οὔτε — οὐ — οὐδὲ I, 138
 not.
 οὔτε (s. μήτε) — δὲ I, 99 not. I,
 108 not.
 οὔτε et οὐδὲ I, 3 not.
 οὐδ' εἰς VIII, 65 not. οὐκ ὁ μὲν,
 ὁ δ' οὐ II, 37 not.
 οὐδὲ pro οὐ VI, 133 not. coll. I,
 191 not.
 οὐδὲ — οὐδὲ I, 2 fin.
 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ IV, 16. V, 98 not.
 οὐδ' ὥς VI, 76 not. III, 152.
 οὐδὲ ἐν I, 32 not. III, 108.
 οὐδὲ ὧν οὐδὲ V, 98 not. II, 134.
 οὐδαμὰ I, 56. 58 not. III, 10 not.
 III, 88. V, 35.
 οὐδαμοὶ et οὐδένες IX, 58 not.
 οὐδεὶς ὅστις οὐ VII, 145 not. coll.
 VIII, 65. οὐκ ἔστι ὅπως οὐ VIII,
 65 not. — οὐκ ἔστι ὅτε οὐ II, 120.
 οὐδὲν, οὐδένες εἶναι etc. VIII, 106.
 IX, 58 not.
 οὐδὲν δεινὸν μὴ I, 84 coll. 155. οὐ-
 δεμὶν ἔκδυσις, μηχανή etc. VIII,
 100 not. I, 209 not.
 οὐδὲν ἄλλο ἢ VII, 168 not.
 οὐδὲν τι (πάντως) V, 65 not. VI, 3.
 οὐδὲν λέγειν VII, 17.
 οὐδὲν i. q. οὐ I, 196. VI, 133. οὐ-
 δὲν μᾶλλον ἢ οὐ IV, 118 not.
 οὐδὸς III, 14 not. I, 90.
 οὐθαρ IV, 2.
 οὐκ ὧν I, 11 not. I, 206 not. IV,
 118. V, 92. §. 7. οὐκ ὧν δὴ VII,
 49. §. 1.
 οὐλαὶ κριθῶν I, 160 not.
 οὐλότατον τρίχωμα VII, 70 not.
 οὐνομανέω IV, 47 not. — οὐνομα-
 στὶ V, 1 not.
 οὐρανομήκεα (δένδρεα) II, 138.
 οὐρίζειν (terram ab alia terra) II,
 16 not. IV, 180 not. VII, 127.
 οὔρον (urina) IV, 187 not.
 οὔρος et ὄρος confus. vid. ὄρος.
 οὔρος (de finibus regionis) I, 172
 not.
 Οὔροτάλ III, 8 not.
 οὔτος et αὐτός confus. I, 84. καὶ
 οὔτοι I, 147 not. — τούτων et τού-
 του confus. I, 4. III, 42 not.
 ταῦτα et τάδε I, 125 coll. I, 137.
 140 not. 141 not. 113. III, 61 not.
 VII, 168. VI, 53 not. 58 not. τού-
 του et τοῦδε VII, 5 not.
 οὔτω et οὔτως I, 5. 56. 167. οὔτω
 in apodosi VII, 2 not. οὔτω ad
 sequentia spectat: IX, 31 not.
 IX, 51. (tum) VII, 148. — in de-
 scriptt. I, 11. οὔτω postpositum
 VI, 3 not. I, 196 not. VII, 170.
 206. IX, 61. οὔτω δὴ III, 32 not.
 I, 5. IV, 147 not. VII, 174. VIII,
 40 not. IX, 6 not. 34. οὔτω δὴ τι
 III, 12 not. 23. III, 108 not. III,
 145. IV, 28 not. VIII, 99 not. 52.
 IV, 77 not. IV, 184. VIII, 99.
 οὐχ οὔτω — ὥς III, 47 not. 120.
 οὐ φημί (nego) VII, 136 not. VIII,
 2. I, 37 not.
 οὐχ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα II, 43 not.
 II, 117.
 ὄφελον III, 65. (structura) I, 111
 not.
 ὄφελος VIII, 68. §. 3 not. ὃ τι περ
 ὄφελος ἦν.
 ὄφθαλμιαῖν not. ad V, 18 et VII,
 229 not.
 ὄφθαλμός: ἀλγηδόνες ὄφθαλμῶν V,
 18 not.
 ὄφθαλμοὶ (ministri regis Persarum)
 I, 100 not. I, 114 not.
 ὄφης οἰκουρὸς (Athenis) VIII, 41 not.

ὄφεις et δράκων idem fere: not.
ad IX, 81.
ὄφεις τριέλικτος, μυριέλικτος VI, 77
not.
ὄφεις πτερωτοὶ II, 75.
ὄφλειν δειλίην VIII, 26 not.
ὄφρυς et ὄφρυς IV, 181 not.
ὄφρυόεις V, 92. §. 2 not.
ὄχανα I, 171 not.
ὄχετεύω II, 99 not. III, 60.
ὄχετὸς III, 9 not.
ὄχεύειν III, 85 not.
ὄχθος et ὄχθη IV, 203 not. IX, 25.
ὄχλον παρέχειν I, 86.
ὄχος VIII, 124 not.
ὄψις II, 99 coll. I, 1. ὄψις ἐνυπνίου
VII, 47 not. VIII, 54 not. V, 55
not.

Π.

πάγας στῆσαι II, 121. §. 2.
πάθη I, 122 not. πάθος (de clade)
V, 46 not. 87. VIII, 109. 103.
παθήματα et μαθήματα opposit. I,
207 not.
παιὰν et παιωνίζειν ε. παιανίζειν
V, 1 not.
παιγνία (lusus) I, 94 not.
παιγνιήμων II, 173 not.
παιδεύειν c. duplic. accus. I, 136
not.
παιδοποιὸς I, 59 not.
παιδοφόνος VII, 190 not.
παίξειν IV, 77 not. — IX, 11 not.
παῖς et παῖς V, 30 not. IV, 155 not.
VI, 86. §. 3.
παῖδες καὶ γυναῖκες iunct. V, 98.
cf. τέκνα.
παῖδες Λυδῶν et simil. I, 27 not.
V, 49 not. VII, 130. V, 77. 92.
§. 5.
παῖδες παίδων IV, 145 not.
παῖς ἐλέγχων, ὄρκον not. ad VI,
86. §. 3.
παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν

ἀρχὴν (de legitima regni succes-
sione) I, 7. II, 166 not.
παιωνίσαι et παιανίσαι V, 1 not.
παλάθαι (massae) IV, 23 not.
πάλαι (iam dudum) I, 8 not. τὸ
πάλαι et τὸ παλαιὸν confus. IX,
26 not. τὸ παλαιὸν (olim) VII,
59 not.
πάλαισμα IX, 33 not.
παλαιστιαῖα I, 50.
παλάμη VIII, 19 not.
πάλη (ἀποπαλέειν, ἐκπαλέειν) VIII,
21 not.
παλίγκοτα, παλιγκότως IV, 155 not.
παλιλλογεῖν I, 90 not. I, 118 (ubi
ἐπαλιλλόγητο).
παλίντονα τόξα VII, 69 not.
Παλλάδια IV, 189 not.
παλλακεύεσθαι IV, 155 not.
πάλλειν, πάλλεσθαι (sortiri) III, 128
not. — (trepidare) VII, 140 not.
IX, 120 not.
πάλος III, 128 not. IV, 94. 153.
πάλω ἄρχειν III, 80 not. V, 22
not.
Πάμφυλοι et Παμφύλιοι not. ad
VII, 91.
πανδαισίη τελέη V, 20 not.
πανδημεῖ VIII, 40 not.
πάνθηρες IV, 192.
πανηγυρίζειν II, 59.
πανήγυρις II, 58.
Πανιώνιοι VI, 7 not.
παννυχὶς IV, 76 not.
πανοικίη VII, 39 not. IX, 109.
πανταχῇ II, 124.
πάντη I, 126 not. I, 181 not. II,
124. 168. IV, 195. II, 78 not.
παντοῖος ἀγών V, 8. παντοῖοι γε-
νέσθαι III, 124 not. IX, 109 not.
πάντως IX, 35 not.
πανώλεθρος VI, 37 not.
Παπαῖος (Scythis Iuppiter) IV, 50.
πάπρακες V, 16 not.
παρὰ c. genit. iungitur verbis μα-
θεῖν, πνυθέσθαι et simil. VII, 182

- not. coll. IX, 1 not. c. genit. VIII, 53 not. *παρ' ἑωυτοῦ* II, 129. VIII, 5 not. VII, 29 not.
- παρὰ cum dativo* III, 132 not. III, 160. VII, 16. §. 1. IV, 65. *παρ' ἑμὶ* I, 32 not. VII, 16. §. 1. *θεῖσθαι παρὰ σοὶ et παρὰ σέ* VI, 86. §. 1 not.
- παρὰ cum accusativo* I, 120 not. II, 160 not. VII, 20. VIII, 140. §. 1 not. — (inter) II, 121. §. 4. VII, 46 not. — (iuxta s. praeter) V, 45 not. IX, 15. 25 not. *παρὰ δόξαν* VIII, 11 not. *παρὰ πάλαισμα* *ἐν ἔδραμῃ* IX, 33 not. *παρ' ἐμὲ ἑοῦσα δύναμις* VIII, 140. §. 1 not. (prae) II, 160 not.
- παρὰ in verbb. compositt.* I, 91 not. *παράγειν* I, 91.
- παραβαίνειν* VI, 12 not.
- παραβάλλειν* I, 38 not. VII, 179 not. II, 154.
- παραβάλλεσθαι* VII, 10. §. 8. IX, 39 not. I, 108 not.
- παράβολος* IX, 45 not.
- παραγγέλλειν* VIII, 70 not.
- παράγειν (seducere)* I, 91. 142 not. IV, 158. V, 20.
- παραγυμνοῦν (τὸν λόγον)* I, 126 not. VIII, 19. IX, 44.
- παραγωγὰς* I, 142 not.
- παράδειγμα* V, 62 not.
- παραδιδόναι* IV, 119 not. coll. VII, 18 not.
- παραθήκη et παρακαταθήκη* VI, 73 not. VI, 86 not. IX, 45.
- παραίτεσθαι τινα* IV, 146 not. V, 33 not. III, 132 not. IV, 43. VI, 24. 86. §. 3.
- παραίωρεῖσθαι* VII, 61 not.
- παρακαίεσθαι et παρακτεῖσθαι* confus. II, 130 not.
- παρακαταθήκη* V, 92. §. 7 not. Vid. *παραθήκη*.
- παρακατατίθεσθαι et κατατίθεσθαι* VI, 73 not. III, 59.
- παρακλίνειν* III, 156 not.
- παρακονεῖν* III, 129 not.
- παρακρίνεσθαι* VIII, 70 not.
- παραλαμβάνειν* I, 38 not. III, 70. VII, 150 not.
- πάραιος* VII, 161 not.
- παραλλάσσειν* II, 11 not.
- παραλύειν* III, 136 VII, 38 not.
- παραλύεσθαι* III, 10
- παραμείβεσθαι* VII,
- παραμένειν* I, 82 not
- παραμυθεῖσθαι* II,
- παραπετάσματα* IX,
- παραπλήξ* V, 92. §.
- παραποιεῖν* Vol. IV
- παραπράττειν* V, 45
- παραρράπτειν* IV, 1
- παραρτᾶσθαι* VII, 2
- 76 not. IX, 29 not
- παρασάττειν* VI, 125 not.
- παρασκευάζειν* I, 125 not. VII, 25 not. — *ὡς ἐς et ὡς τι* IX, 96 not. — cum partic. *ὡς et particip. futur.* II, 162 not. *παρασκευάδατο* III, 150 not. coll. IV, 58 not. V, 34. 65. IX, 97. 100 not.
- παρασχίζειν* II, 86 not.
- παρατείνειν* I, 180.
- παρατρέπειν (de fluvio)* VII, 130 not. — *invertere* III, 2 not.
- παρατρέβειν* VII, 10. §. 1 not.
- παρατυχῶν τῷ λόγῳ* VII, 236.
- παραχρησθαι* I, 108 not. II, 141 not. IV, 159. V, 91. §. 1. VII, 223 not. VIII, 20.
- πάρδαλις* IV, 192.
- παρεγγυᾶν* III, 8 not.
- παρεῖναι ἐς τι (advenire)* I, 9. 21 not. IV, 14. V, 72. 108. VI, 1 not. VIII, 60. §. 3. VIII, 144. IX, 115.
- παρῆσαν et παρῆσαν* III, 14 not.
- παρεὶν et παρέχον* confus. V, 40 not. coll. VI, 72 not. VII, 229.
- παρῆν* (impersonalit.) VIII, 20 not.

- παρενθήκη VI, 19 not.
 πάρεξ I, 93 not. VIII, 73. I, 130.
 III, 97 not. II, 168. πάρεξ τοῦ
 — ἔθνεος IV, 46. 82 not.
 παρεξελάνειν VIII, 126.
 παρεξέρχεσθαι III, 14 not. V, 12
 not.
 παρεξιέναι V, 12 not. VII, 210
 not.
 παρέρχεσθαι (de oratoribus) VIII,
 80 not.
 παρέχειν imperson. (licet) V, 49 not.
 III, 73 not. 142. IX, 122. IV, 140.
 VIII, 8 not. παρέχον, παρασχόν
 V, 49 not. VII, 120.
 παρέχεσθαι (praeberē, exhibere)
 VIII, 61. IV, 44 not. 53. 75. 86.
 παρέχειν VII, 181 not. VIII, 1.
 παρέχειν πρῆγμα VII, 239 not. I,
 155. — cum infinitivo IX, 17 not.
 παρηβήκε III, 53 not.
 παρηγορεῖν et παρηγορεῖσθαι IX,
 55 not.
 παρήκειν IX, 15 not.
 παριέναι c. genit. VII, 38. c. ac-
 cus. (transitum dare) III, 72 not.
 88. IV, 146 not. VII, 175. IX, 1.
 VIII, 9 not. (de nocte.) παριέ-
 ναι (praeterire) III, 14 not. coll.
 VII, 183 not.
 παρίζειν IV, 165.
 παρισκοῦσθαι: παρiscύμενοι IV, 166.
 VIII, 140. §. 1 not.
 παριστάναι: παραστήναι (in men-
 tem venire) VII, 45 not. coll. I,
 23 not.
 παραστήσαι, παραστήσασθαι (ad de-
 ditionem s. sub potestatem redi-
 gere) III, 13 not. III, 45 not. IV,
 136. V, 65. VI, 140 not. VIII, 80
 not.
 παριῶν ἐς πρώτους VII, 143 not.
 Παρηγός et Παρηγός VIII, 27
 not.
 πάροις VII, 235 not.
 παροιχώκε VIII, 72 not.
 παροράν I, 37 not. — παρείδες I,
 108 not.
 παρωροφίς II, 155 not.
 πᾶς: πάντες ἄνθρωποι i. q. παν-
 τοδακοί, παντοῖοι VII, 56 not.
 οἱ πάντες IX, 70 not. πᾶς τις I,
 99 not. — πᾶς (totus) IX, 70 not.
 διὰ πάσης ἀγωνίας II, 91 not.
 πᾶν I, 32. I, 57. τὸ πᾶν (τοῦ πε-
 λέμου) VIII, 62 not. εἴη ἂν πᾶν
 IV, 195 coll. V, 9.
 ἐς πᾶν ἐλθεῖν etc. VII, 118 not.
 πάντα et τὰ πάντα I, 50 not. I,
 122 not. I, 163 not. II, 52 not.
 III, 74 coll. III, 18. VI, 57. IV,
 88. IX, 81. IX, 70 not. πάντα
 δέκα et simil. IV, 88 not. I, 50
 not.
 πάντα εἶναι τινι III, 64 not. III,
 157 not. VII, 156 not.
 πάντα ποιεῖν, τολμᾶν I, 85. IV, 154
 not. V, 37. 96 (ubi κινεῖν.)
 πάντα τρόπον I, 188. 199.
 πάντα ὁμοίως I, 139 fin.
 πάρεξ I, 93 not. 130.
 παρθενεύεσθαι III, 124 coll. IV, 168.
 πάσσειν not. ad II, 137.
 παστὰς II, 148 not. II, 169.
 πάσχειν: ἦν τι πάθῃ VIII, 102 not.
 τί γὰρ πάθωμεν IV, 188 not. IV,
 97 not. οὐ πεισόμεθα IV, 119 not.
 πατέεσθαι (cedere) II, 37 not. II, 66.
 IV, 186 not. — πατέονται et δα-
 τέονται confus. II, 66 not. II,
 37. 47.
 πατήρ et δεσπότης oppon. III, 89.
 πρὸς πατρός VII, 166.
 πάτρη VI, 126. 128 not. IX, 79.
 πατρόθεν VIII, 90 coll. VII, 99.
 πατροῦχος παρθένος VI, 57 not.
 πάτρω IX, 78. VI, 103 not. coll.
 IV, 80. VII, 10.
 πᾶνέσθαι τοῦ δρόμου IV, 124 not.
 De forma perfecti (πέπαυμαι) I,
 83 not. — πᾶνέιν VIII, 90 not.
 V, 67 not. VII, 54.

- Πανσίκαι, Παισίκαι et Πανσοί* not. ad III, 92.
παχεῖς (οἱ) (divites s. optimates) V, 30 not. VI, 22.
πεδᾶν VI, 23 not.
πεδιάς IV, 23.
πέδιλα νεβρῶν VII, 75 not.
πεζός (ὁ) et τὸ πεζόν IV, 97. VII, 41 not. VII, 81. VII, 121. 184.
πειθαρχέεσθαι V, 91.
Πειθῶ et Πειθανάγκη (dea) VIII, 111 not.
πέιθεσθαί τι VIII, 81 not. *ἐπεποιθεσαν* IX, 88 not.
πέιθεσθαί τινος I, 126 not. VI, 12. V, 29 not.
Πενία VIII, 111 not.
πειρᾶν (in re amatoria) not. ad IX, 108. II, 111.
πειρᾶσθαί τινος I, 46. IV, 80 not. VII, 211. VIII, 100 not. 113. IX, 114. *πειρᾶν et πειρᾶσθαι* III, 52. 119 not.
πειρᾶσθαι c. particip. V, 81. I, 77 not. cum infinitivo IV, 119 not. II, 73 not. IV, 125. 139. VI, 5. 9. 50. VII, 9. §. 1. VII, 139 not. VII, 148 not. 172 not. IX, 53. 26 coll. III, 52. 118. *πειρώατο* I, 68 not. *ἐπειρῶντο* I, 76 not. coll. I, 86 not.
πελαγίζειν II, 92 not.
πέλαγος (de alto mari) IV, 110.
πελάζειν VII, 141 not. VIII, 21. IV, 181 not.
πέλας (ὁ) (quivis alius) III, 142 not. VII, 152.
Πελειάδες (Dodonaeae) II, 57 not.
πέμμα et στέμμα confus. I, 132 not.
πέμπειν ἐπὶ τινά (mittere ad aliquem arcessendum) VII, 15 not. — *παμπήν* V, 56 not.
πενταδράχμους ἀποδόμενοι VI, 89 not.
πεντάεθλον VI, 93 not. IX, 33.
πενταπλήσιος VI, 13 not.
- πεντετηρὶς* VI, 111 not.
πεντήρης (navis) not. ad IV, 87.
περ IV, 168. οἴην περ οἱ ἄλλοι Ἀίβυς VI, 57 not. (III, 16. IV, 139. I, 206. III, 170 coll. I, 11. I, 30) IV, 186. *διότι περ οὐδὲ Αἰγύπτιοι.*
Περαίη (Boeotiae) VIII, 44.
πέρην VIII, 36 not.
πέρθω (πέρσαντες) VIII, 77 not.
περὶ c. genitivo (quod attinet ad) I, 157 not. II, 101 not.
περὶ cum dativo VII, 61 not. — post timendi verba III, 35. V, 16. VIII, 74. VII, 163 not. VIII, 74 not. IX, 101. *περὶ θυμῷ* III, 50 not. *περὶ ἀλλήλαις* VIII, 16 not.
περὶ cum accusat. (in) I, 24 not. I, 27. III, 131. VII, 181 not. IX, 31.
περὶ in verbis compositis III, 41 not. *περὶ postpositum* VIII, 137 not.
περιαιρεῖν (diruere) VI, 46 not.
περιαιρεῖσθαι III, 41 not. II, 151 not. III, 128.
περιανχένιον III, 20.
περιβάλλειν (circumnavigare) VI, 44 not.
περιβάλλεσθαι I, 163. 186. VII, 191 not. IX, 39. 97. VI, 46. IX, 96. — (*sibi comparare*) III, 71 not. VI, 25. VIII, 8. VII, 190 not.
περιβεβλέατο VI, 25.
περίβολος VI, 134 not.
περιεῖναι: ἦσαν περιεοῦσαι V, 77 not. *οὐκέτι περιεῖναι* III, 14 not. coll. not. ad VII, 205. *περιεῖναι καὶ ζῶειν* III, 80 not. coll. V, 77.
περιείρειν II, 96 not.
περιελαυνόμενος I, 60 not.
περιέπειν εὖ I, 73 not. I, 114. II, 69 not. II, 115 not. II, 169 not. V, 1 not. VII, 149. *περιέσπε et περίεσπε* I, 114 not.
περιεργάζεσθαι II, 15 not. *περιεργάζεσθαι τῷ θυλάκῳ* III, 46 not.

- περιέργειν II, 148.
 περιέρχεσθαι (*circumvenire, decipere*) III, 4 not. περιελθεῖν s. περιῖέναι (*de regni transitione*) I, 7 not. I, 120 not. III, 140. III, 65. I, 187. I, 95. VI, 111. VII, 88 not. VIII, 106 not. περιελθεῖν ἔς s. πρὸς τινα III, 140. Vid. ἔς.
 περιέσχεται (τὰ) I, 86. V, 101.
 περιέχεσθαι (*tueri*) I, 147 not. — cum genitiv. III, 53 not. 72. V, 40. VII, 39. 160. VIII, 60. §. 2. IX, 57.
 περιηγείσθαι VII, 214 not.
 περιήγησις II, 73 not.
 περιήκειν I, 120 not. VII, 16. §. 1. VI, 86.
 περιήλυσις II, 123 not.
 περιημεκτέειν τινι (*molestie ferre, indignari*) I, 44 not. III, 63. IV, 154. VIII, 108. IX, 41 not. VIII, 109.
 περιθέειν I, 181 not.
 περιθύμως ἔχειν II, 162 not. III, 50 not.
 περιῖέναι (*transire*) de regno I, 120 not. Vid. περιελθεῖν. — περιῖόντος et προῖόντος IV, 155 not.
 περιίστάναι: περιστάντες κύκλῳ I, 43 not.
 περικατῆσθαι VI, 23.
 περικείρας, τὴν κόμην κακῶς III, 154.
 περικλήει VII, 198 not.
 περικτίονες not. ad VII, 148. VIII, 104.
 περιλαμβάνειν V, 23 coll. 87. VIII, 106 not.
 περιλέπειν VIII, 115 not.
 περιλεσχήμεντος I, 153 not. II, 135 not.
 περινέειν II, 107 not. IV, 164 not. VI, 80.
 πέριξ not. ad IV, 15. (τινός) III, 97 not. IV, 52. 152. πέριξ τι ἱστάσθαι IV, 15 not. IV, 79. III, 158. V, 115. πέριξ λαμβάνειν V, 87 not.
 περιξυρεῖν III, 8 not.
 περίοδος I, 93. περίοδος γῆς ἀπέσης V, 49. IV, 36.
 περιοικίδες (πόλεις) IX, 115 not.
 περίοικοι (*Lacedaemonii oppo. Spartanis*) IX, 11 not. VI, 58 not.
 περίοικοι Argivorum VIII, 73 not.
 περίοικοι et εἰλωτες diff. IX, 11 not.
 περιορᾶν (*structura*) I, 24 not. 191. II, 64 not. III, 48 not. IV, 113. III, 65. VII, 16. §. 1.
 περιπίπτειν τινι et περί τινα VIII, 16 not. περιπίπτειν ἑαυτῷ I, 106.
 περιπίπτειν συμφορῇ VII, 88 not.
 περιπλομένων s. περιφερομένων ἐπ' αὐτῶν IV, 72 not.
 περιποιεῖσθαι I, 110 not.
 περιρραντήριον I, 51 not.
 περισπερχέειν τῇ γνώμῃ VII, 207 not.
 περισταδὸν VII, 225 not.
 περιστέλλειν IV, 80 not. I, 98 not. IX, 60. VI, 30 not. III, 82. 31. II, 147 not. II, 90. (ubi de mortuorum cura.)
 περιστεφανοῦσθαι VII, 130.
 περιστίζειν IV, 2 not. 202.
 περίστυλος II, 148 not. II, 153.
 περισφύριον IV, 176.
 περιτάμνεσθαι IV, 71. 159 not.
 περιτιθέναι I, 129 not. III, 81. III, 142.
 περιτίλλαι θρίδακα III, 32 not. (ἐν) περιτροπῇ II, 168.
 περιτροχάλα κείρεσθαι III, 8 not.
 περιυβρίζειν IV, 159 not.
 περιφάνεια IV, 24 not.
 περιφέρειν VI, 86. §. 2 not. περιφέρεισθαι IV, 72.
 περιφλεύειν V, 77 not.
 περιχυνθέντες IX, 120 not.
 περόνη V, 87 not.
 περονητρὶς V, 87 not.
 Περραιβοὶ et Περαιβοὶ VII, 128 not.

- πέσσειν** (*coquere*) VIII, 137 not.
πεσσοί I, 94 not.
πετεινὰ III, 106.
πεύκη et **πίτυς** VI, 37 not.
Πηδασέες et **Πήδασοι** VIII, 104 not.
πηκτὶς I, 17 not.
πηλὸς II, 36 not. II, 85.
πῆμα ἐπὶ **πήματι** I, 68 not.
πημαίνειν IX, 13 not.
πήξασθαι ναῦς V, 83 not.
πηχὺς I, 68. (**βασιλικὸς**) I, 179 not. coll. I, 178 not. VII, 36 not. **πή-
χεις** (in citharis) IV, 192 not.
Πίγρης et **Τίγρης** V, 52 not.
πίδαξ IV, 198 not.
πιέζειν et **πιεζέειν** I, 142 not. III, 146 not. V, 34. VIII, 142 not. **πιέζεσθαι** (*premi*) IV, 11 not.
πῖλοι IV, 23 not. IV, 73. III, 12 not. **πῖλοι ἀπαγέες** VII, 61 not. coll. VII, 92.
πίναξ **πτυκτὸς** VII, 239. **πίνακες** (*tabulae, mappae geographicæ*) V, 49 not.
πίνειν: **πιεῖν** τὸ ὕδωρ (*terra dici-
tur*) IV, 198 not. coll. III, 117.
Πιξόδαρος et **Πιξώδαρος** V, 118 not.
πίπτειν ἐς **θάκρυα** VI, 21 not. **πρή-
γματα** **πεσόντα** VII, 18 not. coll. VII, 163. 168 not.
πίρωμις II, 143 not.
Πίσσα et **Πίσσα** II, 7 not.
πίστις τε καὶ **ὄρκια** IX, 92 not. 106.
— **διδόναι** καὶ **δέχεσθαι** III, 7 not. coll. III, 71 not. VII, 148 not.
πιστὸς VIII, 76 not.
πίσυνος VII, 10 not.
Πιτανάτης λόγος IX, 53 not.
πίτυς et **πεύκη** VI, 37 not. **πίτυος** **τρόπον** **ἐκτρέβειν** *ibid.*
πλάγια IV, 49 not.
Πλακινηνὴ μήτηρ I, 57 not.
πλανᾶσθαι (*de somniis*) VII, 16. §. 2. ἐν λόγοις VI, 37 not. **πλανᾶν** et **πλανᾶσθαι** IV, 128 not.
πλάσαι **δόμον**, **οἰκίαν** VIII, 109 not.
- πλαστὸς** λόγος I, 68 not.
Πλάτεια, **Πλάταια** (*insulae nomen*) IV, 151 not.
Πλάταια et **Πλαταιαὶ** (*urbs*) VIII, 50 not.
πλατάνιστος VII, 27.
πλατὺν (**ὑδωρ**) II, 108 not.
πλεῖστος (**εἶναι**) **τῇ γνώμῃ** et **τῇ γνώμῃ** VII, 220 not. coll. V, 126.
πλέκειν (*aetatem, vitam*) V, 92. §. 6 not. coll. VII, 46.
πλεκτὰ (*s. πεπλεγμένα*) **κράνεα** VII, 63 not. coll. VII, 89 not.
πλέον **φέρεισθαι**, **ἔχειν** etc. VIII, 29. IX, 70. 102. **πλέον ἢ ἔλασσον** VII, 184 not. **οὐδὲν ἐπὶ πλέον** **ἐγένετο** VI, 42 not. IX, 107. *Vid. ἐπί.*
πλέον et **πλεῦν** V, 120 not. VI, 42 not. IX, 41 not.
πλείους et **πλεῦνες** I, 82 not. I, 167. II, 120. 121. §. 4.
πλεόνως et **πλεύνως** III, 34 not. V, 18 not.
πλεονέκτης λόγος et **πλεονεκτεῖν** VII, 158 not.
πληθος (*abundat fere*) I, 66 not. (*de montis amplitudine*) I, 203 not. IV, 123. — (*de plebe*) V, 76 not.
πληθούσης ἀγορῆς et **πληθώρη** II, 107 not. (coll. III, 104.) IV, 181. VII, 49. §. 2 not. VII, 223.
πλημμυρὶς VIII, 129 not.
πλήν ἢ I, 130 not. IV, 189.
πληροῦν et **πλήρωμα** (*de navium remigibus*) VII, 96. VIII, 1 not.
πλήσσειν (*in pass. de victis*) V, 120 not. — **πληγέντες** **δώροισι** VIII, 5 not.
πλίνθοι I, 50.
πλινθουλκὸς, **πλινθουλκεῖν** not. ad I, 179.
πλοῖα et **νέες** *diff.* VII, 2 not. coll. VIII, 129 not. **πλοῖα ἐπαγωγὰ** VI, 48 not. VII, 97 not. **πλοῖα** VI,

- μακρὰ II, 102 not. V, 30. καλά-
μινα III, 98 not.
πλέειν s. πλώειν (Vol. IV. p. 465).
pro ἀναπλέειν VIII, 108. IV, 156
not.
πλοῦτος cum genitivo II, 121. §. 1.
— πλούτῳ καὶ γένει VI, 73 not.
coll. VI, 127 not.
πλώσαι et πλεῦσαι I, 5 not. coll.
III, 45 not. I, 24 not. IV, 156 not.
πλωτὴ II, 156 not.
πνίγειν II, 92 not.
ποδαβρός I, 55 not.
ποδανιστήρ II, 172.
ποδαπὸς et ὀποδαπὸς VII, 218 not.
ποδεῶν (limes) VIII, 31 not. (utris
petiolus) II, 121. §. 4.
ποθέειν: ἐπόθησα et ἐπόθεσα IX,
22 not. — (structura) III, 36 not.
ποιεῖν (fingere, ponere) VII, 184
not.
ποιεῖν cum duplici accusativo IV,
65 not. V, 113.
ποιεῖν ἱρὰ VI, 108 coll. VI, 57. IX,
19 not.
ποιεῖν πάντα. Vid. πάντα.
ποιεῖν ἔπεα IV, 13 not. coll. II, 53.
IV, 35 not. Vol. I. p. 856.
ποιεῖν ἐπιτελέα. Vid. ἐπιτελέα.
ποιεῖν ἔς τι I, 41 not. I, 85. V, 67.
V, 103.
ποιεῖν (de poëtis) (canere, versibus
conscribere) II, 53 et Vol. I. p.
855 seq. IV, 13 not. 14. 35. VI,
21 (de tragico). III, 38. V, 95
not. ποιεῖσθαι (faciendum curare)
I, 31 not. II, 86 not. 100 not. II,
129. II, 148 not. V, 77. II, 172.
175 not. III, 88. IV, 95. 152. IX,
85. VII, 69 not. 181. III, 57. V,
77. Quo eodem sensu ποιεῖν II,
127 not. coll. IV, 152. VII, 119 not.
ποιεῖν et ποιεῖσθαι θυσίην VI, 57
not. IX, 19 not.
ἐν ποιεῖν cum participio V, 24 not.
coll. VIII, 22.
ποιεῖν et ποιεῖσθαι δεινὰ II, 121.
§. 5. III, 14 not. III, 155. V, 33
not. V, 87. VII, 35 not. IX, 7.
§. 1. IV, 147. IX, 33 not. VIII,
3. 15 not.
ποιεῖσθαι cum duplici accusat. I,
68. 127. 160. III, 25. IV, 166 not.
ποιεῖσθαι ἑαυτοῦ τι VIII, 58.
ποιεῖσθαι φίλα II, 152. V, 37.
ποιεῖσθαι μέγα III, 42 not. IX, 111.
VIII, 3.
ποιεῖσθαι πρεσβύτερα V, 98 not.
ποιεῖσθαι ἀσπαστὸν V, 98 not.
ποιεῖσθαι ἀπόρρητα IX, 45 not.
ποιεῖσθαι υἱὸν (filium adoptare)
IV, 180 not.
ποιεῖσθαι ἀλλήν I, 125 not. V, 29. 79.
ποιεῖσθαι ὄρνια IV, 70 not.
ποιεῖσθαι ἐπίκοινον IV, 104 not.
ποιεῖσθαι σκήψιν V, 30.
ποιεῖσθαι ἐπίβασιν VI, 61 not.
ποιεῖσθαι ὄρμον VII, 193.
ποιεῖσθαι λόγον VIII, 74 not.
ποιεῖσθαι ὥρην, λόγον I, 4 not.
coll. III, 25 not. IV, 142. — πρῆ-
γμα οὐδὲν (pro nihilo ducere) VII,
150 not. VI, 63.
ποιεῖσθαι στρατηγὴν III, 3 not.
ποιεῖσθαι συμφορὴν IV, 79 not. V,
5 not. VI, 61. IX, 77. VII, 117.
VIII, 10 not. 69. — ὀργὴν III,
25 not. VII, 105 not.
ποιεῖσθαι ἀνάπειραν etc. (experiri)
VIII, 9.
ποιεῖσθαι ὀργὴν, θωῶμα etc. (pro
θωνμάζειν) III, 25 not. I, 68 not.
IX, 58.
ποιεῖσθαι ἐξέτασίν τινος VI, 118
not.
ποιεῖσθαι ἐξόδον VII, 223.
ποιεῖσθαι στίφος IX, 70 not.
ποιεῖσθαι δι' ἀγγέλου VI, 4. ποι-
εῖσθαι διὰ χρηστηρέων VIII, 134
not. — ἐς ἀναβολὰς τι VIII, 21
not.
ποιεῖσθαι ἐν τόρῳ I, 131 not. ἐν

- λόγῳ IX, 69. VII, 222. III, 50. IX, 42. VII, 14 not. I, 153. ἐν ἐλαφροῦ et simil. I, 118 not. III, 154. VI, 13. III, 50. ἐν κέρδει II, 121. §. 4. VI, 13. ἐν ὁμοίῳ VII, 138 not. VIII, 109.
 ποιεῖσθαι περὶ πολλοῦ VII, 119 not.
 ποιήματα VII, 84 not. IV, 5.
 ποιηφραγεῖν III, 100 not.
 ποικίλη διάλεκτος Herodoti: Comm. §. 14.
 ποικίλλειν I, 203.
 ποικιλώτερον VII, 111 not.
 ποίμνια III, 65 coll. VI, 139 not.
 πολέμαρχος (Atheniensium) VI, 109 not. 111 not. (Spartanorum) VII, 173 not.
 πολέμιος: τὰ πολέμια (ε. τὰ πολεμῆα) et τὰ πολεμικὰ confus. III, 4 not. V, 111 not. VII, 111. 234. IX, 122 coll. VII, 238 not.
 πολεμιστήριοι (equi bellatores) I, 192. πολεμιστήρια ἄρματα V, 113 not.
 Πολιάς (Minerva) V, 82 not.
 πολίξειν (terram) V, 13 not. IV, 108 not.
 πολιορκεῖν VIII, 28 not.
 πόλις (de civitate) IV, 150. 153 not. VII, 66 not. — (de arce) VII, 26. πολίων et πολεμίων confus. VI, 42 not.
 πόλις et πόλιας: V, 15 not.
 (τὸ) πολιτικὸν VII, 103 not.
 πολίτης et πολιήτης not. ad VII, 154.
 Πολίχνη, Πολίχναι et Πολίχνα VI, 26 not.
 πολλαπλήσιος et πολληπλήσιος III, 135 not. IV, 45. IV, 50. V, 45 not. VIII, 10 not. 140. VII, 48.
 πόλος (horologium) II, 109 not.
 πολυάργυρος V, 49.
 πολυαρχέστατος IV, 53 not.
 πολυήρατος IV, 159 not.
 πολύκαρπος V, 49.
 πολυμηκᾶς VIII, 20 not.
 πολυπλάνητος I, 56 not.
 πολυπρηγμονεῖν III, 15 coll. V, 33 not.
 πολυπρόβατος V, 49.
 πολὺς (de amplitudine) (πολλαὶ χεῖρες, πολλὴ γλώσση, κόλπος πολὺς) VI, 125 not. πολὺ et πολλὸν II, 106 not. II, 121. §. 4. III, 38. 57. V, 64 not. VII, 160 not.
 πολὺς, μέγας al. iunct. IV, 39 not. coll. IV, 109. VII, 14 not. 188 not.
 πολὺς εἶναι I, 120 not. c. particip. I, 98 not.
 πολὺς repetit. VI, 43 not. πολλὸν χρῆμα ibid.
 πολὺς ἐγκεῖσθαι VII, 158 not.
 τὰ πολλὰ (plerumque) I, 203.
 τὰ πολλὰ πάντα II, 35. V, 67 not. I, 203.
 πολλοὶ πολλάκις et simil. VIII, 102.
 πολλῶ et πολλὸν conf. III, 103 not. V, 1 not. V, 77. VII, 7 not. VIII, 130 not. πολλὸν (absolute) IV, 126 not. πλήθει πολλὰ IV, 191. VI, 44.
 οὐ πολλῶ τεω IV, 47 not. IV, 86.
 πολύτιτος V, 92. §. 2 not.
 πολυτροπή II, 121. §. 5.
 πολύφημος (cœncio) V, 79 not.
 πολυψῆφισ I, 55 not.
 πόμα et πῶμα III, 23 not.
 πομπὴ θεῖη I, 62 not. III, 77 not. VII, 16. §. 2. VIII, 94. IV, 152.
 πονεῖσθαι (occupari, versari) II, 63 not.
 πόνος (pugna) VI, 114 not. — VII, 190 not. VIII, 89. IX, 27.
 ποντικὸν IV, 23 not.
 Πόντος (de mari Aegæo) II, 97. IV, 99.
 πορθητήα VII, 23 not.
 πόρος VIII, 115.
 πόρπη V, 87 not.
 πόρρω τῶν νυκτῶν et simil. not. ad IX, 44.
 πορφυρεὺς IV, 151.

- ποσσίκροτος I, 66 not.
 ποταμοὶ (*canales*) II, 93. 94.
 Ποτιδαιῆται (*de scriptura*) VIII, 126 not.
 πότιμα ὕδατα VIII, 22 not.
 πράκτωρ (*Aeschyli vox*) not. ad VI, 125.
 πράττειν (*exigere*) III, 58 not. V, 84.
 πράττειν πολλὰ V, 33.
 πράττειν τι (*studiose agere aliquid*) IX, 108 not. coll. III, 1 not. IX, 113.
 πράττειν absolute (*cedere, male*) III, 25. IV, 156 not. VII, 18 not. Hinc οὕτω s. ὡς ἔπρηξε III, 25 not. IV, 77. VII, 18. VIII, 129 not. VI, 44 not. VI, 94. IV, 97 not. coll. V, 78. πέπρηκται (*actum est*) VII, 10. §. 3 not. IX, 111.
 πρεσβεύειν (*maiorem natu esse*) VII, 2 not.
 πρεσβυγενείη et πρεσβείη VI, 50 not.
 πρῆγμα μέγιστον III, 132.
 πρῆγμα εἶναι (*opus esse*) I, 79 not. IV, 11 not. V, 33 not. V, 84 coll. VII, 130. VII, 12 not. οὐδὲν πρῆγμά ἐστι (*nil refert*) I, 207 not.
 πρήγματα ἔχειν καὶ παρέχειν I, 155 not. VII, 181. 230 not.
 πρήγματα (*opes, copiae*) VI, 13 not. — (*imperium*) II, 120 not. III, 81 not. IV, 164 not. VI, 39 not.
 πρηγματεύεσθαι II, 87.
 πρηστῆρες VII, 42 not.
 πρητήριον VII, 23 not.
 Πριηνεύς I, 27 not.
 πρὶν sequente infinitivo: VIII, 144. IX, 101. IV, 117.
 πρὶν ἢ sequente infinitivo: II, 2. IV, 9. V, 118 not. coll. not. ad VI, 108. IX, 13 not. 68.
 πρὶν ἢ cum coniunctivo I, 19. VII, 8. §. 2. VII, 10. §. 7. IX, 117.
 πρὶν ἄν cum infinitivo I, 140.
 πρὶν ἄν cum coniunctivo: not. ad I, 19. I, 32 not. I, 82. III, 109. IV, 117. 196.
 πρὶν cum coniunctivo (*sine ἄν*) VI, 82 not. IV, 157 coll. not. ad IV, 196.
 πρὸ usus VI, 12 not. VII, 3 not. (*prae*).
 πρὸ i. q. ἀντὶ I, 62 not.
 πρὸ et πρὸς in verbb. compos. confus. V, 82 not. VIII, 144 not. Sic προκείμενον et προσκείμενον VI, 57 not. IX, 61 not. προάγειν et προάγειν IX, 92. IV, 10.
 πρὸ et παρὰ confus. I, 5 not. προβήσομαι et παραβήσομαι.
 προάγεσθαι II, 121. §. 4 not. VII, 50. §. 2.
 προαγορεύειν VIII, 83 not. (*edicere*) VII, 12 not. IX, 26 not. ὑπὸ κήρυκος IX, 98 not. III, 61 not.
 προαιδεῖσθαι I, 61 not. III, 140.
 προηδέατο I, 61.
 προαστήιον et προάστειον III, 142 not. V, 1. V, 12 not. VIII, 129.
 προβαίνειν c. particip. V, 51 not. προέβαινε et προύβαινε VI, 75 not.
 προβάλλειν VII, 141 not. προβάλλεσθαι IV, 46 not.
 πρόβατα (*sensu latiori*) I, 207 not. III, 101. I, 183. 188 not. II, 41. IV, 43 not. IV, 23. 121. 61. VII, 171. IX, 93 not. προβάτων τὰ λεπτά I, 133 not. VII, 137 not. πρόβατα ἡλίου ἱρὰ IX, 93 not.
 πρόβλημα VII, 70 not.
 προβόλαιον VII, 148 not.
 πρόβολοι λυκιοεργέες VII, 76 not.
 πρόβοςκος I, 113 not.
 πρόβουλοι, προβουλεύειν VI, 7 not. VII, 172 not.
 προδεικνύναι: προδέξαντες I, 60 not. — confus. cum προσδέξαντες IV, 10.
 προδέκτωρ VII, 37 not.

- προδιδόναι τινα VII, 187 not. προ-
 δοῦναι πρὸς τινα III, 45.
 πρόδρομος IX, 14 not.
 προεδρία I, 54 not. coll. IV, 88 not.
 IX, 73. VI, 57 not.
 προειπεῖν VII, 12 not. 116. (*edi-
 cere*) de praeconibus III, 61 not.
 προεῖρητο VII, 116 not.
 προελαύνεσθαι et προσελαύνεσθαι
 IX, 44 not.
 προεξαῖσσοντες IX, 62 not.
 προεξανίστασθαι (in certaminibus)
 VIII, 59 not. coll. not. ad IX, 62.
 προεξέδρη VII, 43 not. coll. IV, 88
 not.
 προερεῖν III, 61 not.
 προεσάγεσθαι I, 190. VIII, 20 not.
 προετοιμάζεσθαι VII, 22 not.
 προέχειν IX, 4 not. (*eminere*) I, 1
 not. 32. προέχειν ἄλλων (de equo
 longius profecto) IX, 22 not. coll.
 IV, 120 not. 122. προέχει IX, 27
 not.
 προέχεσθαι (*praetendere*) I, 141 not.
 προέχεσθαι τὴν κεφαλὴν II, 42.
 προθυμείσθαι IX, 37 not.
 πρόθυμος II, 19 not.
 πρόθυμος ἦν ἀγινέων VI, 74 not.
 προθύμως IX, 18 not.
 πρόθυρα (τὰ) III, 35. 140 not. 120.
 VI, 35 not.
 προιέναι I, 24 not. IV, 155 not. VI,
 129 not.
 προιστάναι: προεστέατε V, 49. προ-
 εστώτες IX, 41 not.
 προῖστασθαι (*creare*) IV, 80.
 προῖσχεσθαι I, 3 not. I, 141 not.
 III, 137. IV, 165. VI, 9 not. VI,
 49. 86. VIII, 3 not. 111 not.
 πρόκα I, 111 not. VI, 134 not. VIII,
 135.
 προκαταλύεσθαι VII, 6 not.
 προκατῆσθαι VII, 172. VIII, 36 not.
 IX, 106 not.
 προκατίζειν I, 97 coll. V, 12 not.
 προκειῖσθαι VI, 136 not. II, 12. IX,
 HERODOT. IV.
 101 not. confus. cum προσκα-
 σθαι. Vid. πρό.
 Προκλῆς et Πατροκλῆς III, 50 not.
 IV, 147 not.
 πρόκλησις V, 1.
 Προκόνησος et Προκόννησος IV, 13
 not.
 προκόπτειν: ἡ γὰρ προέκοψε not.
 ad IX, 44. προκόπτειν et προκό-
 πτεσθαι I, 190 not. III, 56.
 πρόκροσσαι II, 125 not. IV, 152 not.
 VII, 188 not.
 προλεσχηνεύεσθαι VI, 4 not.
 προμαντεία I, 54 not.
 πρόμαντις i. q. προφήτης I, 182
 not. VII, 111 not. II, 55. VI, 66
 coll. VIII, 135 ibique nott. VII,
 141.
 προμαχεῶν I, 164 not. III, 151.
 προμετωπίδια (de equorum ornatu)
 VII, 70 not.
 προμηθεῖη et προμηθήη III, 36 not.
 προμηθεῖσθαι IX, 108 not. II, 172
 not.
 προναυμαχεῖν VIII, 60. §. 2 coll.
 68. §. 2.
 Προνητῆ (Minerva) I, 92 not. III,
 108 not. VIII, 37 not.
 πρόνοια I, 92 not.
 πρόνοος III, 36 not.
 Πρόξενοι (Spartae) VI, 57 not. aliis
 locis V, 63 not. VIII, 136 not.
 IX, 85.
 πρόοπτος IX, 17 not.
 προοφειλομένη ἐχθρη V, 82 not.
 προπέμπειν IX, 108 not.
 πρόπολοι (naves) VI, 97 not.
 πρόπολος II, 64 not.
 προπύλαια II, 101 not. II, 121. 155.
 175.
 πρόρριζος VI, 86. §. 4 not. I, 32
 not. III, 40.
 πρὸς cum genit. post verba neutr.
 VI, 45 not. VII, 139. versus V,
 15. I, 84. 110 not. 145 not. II,
 99. 154. VII, 36. III, 102. IV, 181.

- 191 not. VII, 20. cum genitivo et accusat. II, 121 not. III, 102 not. II, 148 not. coll. IV, 17. 37. 122 not. IV, 191. VII, 55 not. 126. VIII, 85 not. 87. *a parte* II, 154. V, 89 not. VII, 99. 139 not. 151. 166. *πρὸς τινος εἶναι* I, 75 not. coll. III, 137 not. IV, 133 not. IV, 138 not. VII, 153 not. VIII, 22 not. *πρὸς et ὑπὸ* V, 89 not. coll. VI, 45 not.
- πρὸς cum dativo πρὸς τούτοις s. τούτῳ (praeterea)* I, 41 not. VII, 6. 197. III, 65 not. 74. *πρὸς τοῖς et τούτοις* confus. V, 97. *πρὸς ἔτι τούτοις* III, 63 not.
- πρὸς cum accusativo: (quod attinet ad)* I, 129 not. (*secundum, ad*) I, 88 not. III, 153. III, 52. Hinc *πρὸς ταῦτα* VII, 173 not. (*propter, prae*) in comparationibus II, 35. III, 94. II, 136 not. VIII, 44 not. *τὰ δὲ πρὸς cum accusat.* II, 8 not. coll. II, 121 not. IV, 38 not.
- πρὸς verbis pugnandi additum* V, 73 not.
- πρὸς ἡδονήν, χάριν* VII, 101 not. III, 126 not.
- πρὸς s. ἐς τὰ μέγιστα* VIII, 20 not.
- πρὸς et ἐς confus.* VII, 208 not.
- πρὸς δὲ absolute* I, 41 not. IX, 62. II, 12. III, 135.
- πρὸς δ' ἔτι* III, 74. VIII, 90. *πρὸς δὲ antecedente αἶμα μὲν* VIII, 51 not.
- καὶ πρὸς* I, 156 not. IX, 62.
- πρὸς δὴ ὧν* I, 58. III, 52.
- προάγειν et προάγειν* confus. IX, 92 not.
- προάγεσθαι* II, 172 not.
- προαγωγαὶ* II, 58 not.
- προσαιρεῖσθαι* IX, 10 not.
- προσάντης* VII, 160 not.
- προσάσσειν* I, 190 not.
- προσβάλλειν κέρδος* VII, 51 not.
- προσβῶθῆσαι et προσβῶθῆσαι* confus. VIII, 144 not. — VI, 35.
- προσγελᾶν* V, 92. §. 3 not.
- προσδέεσθαι* V, 40 not. (*de structura*).
- προσδέχεσθαι* (cum accus. et infinit.) VIII, 130 not.
- προσδόκιμος* I, 78 not. VI, 6. III, 123 not. VIII, 20. IX, 89. V, 108 not.
- προσεμπικραίνεσθαι* III, 146.
- προσερέων* V, 72.
- προσέρχεσθαι et προσιέναι* (*de tributis*) V, 17 not. VI, 46. VII, 144.
- προσεταιρίζεσθαι* III, 70 not. V, 66 not. 69 not.
- προσεύχεσθαι* I, 48 not.
- προσεχεῖς τεταγμένοι* IX, 28 not. IX, 102.
- προσέχειν*, vid. *προσίσχειν*.
- προσήκων* IV, 14. οἱ μάλιστα προσήκοντες III, 24 not.
- προσηνῆς* II, 94 not.
- προσθέω* I, 108 not.
- προσθήκη* IV, 30 not.
- πρόσθιοι πόδες* II, 69 not.
- προσίεσθαι* I, 48 not.
- προσίκηλος* nott. ad III, 81. 110. IV, 61. 177.
- προσίσχειν* IV, 76 not. 147. III, 136 not. IV, 42 not. 200 not. VI, 119.
- προσίσχειν et προσίσχεσθαι* confus. VI, 99 not.
- προσίσχειν et προσέχειν* confus. III, 58 not.
- προσκατῆσθαι πόλιν et πόλει* V, 104 not.
- προσκεῖσθαι* I, 119 not. I, 123 not. IV, 11. I, 133 not. VI, 61 coll. VII, 6. et 37 (*ubi valet iniunctum esse*).
- προσκεῖσθαι τῷ οἴνῳ* III, 34 not. *τούτοις προσκέεται ἀποδεικνύοναι* etc. VI, 57 not. *τὸ προσκείμενον* IX, 61 not.

- προσκίπτεσθαι VII, 177 not.
 προσκηδαῖς VIII, 136 not.
 προσκλήσασθαι V, 69.
 προσκυνεῖν (apud Persas orientalesque homines) I, 134. II, 80 not. II, 121. III, 86. VII, 13. 136. VIII, 118. II, 121 init.
 προσλαβέσθαι VIII, 90 not.
 προσλογίζεσθαι (addere) V, 54 not.
 προσμίσγειν IV, 46. — προσμινύναι (accedere) VI, 96 not.
 πρόσοδος VII, 212 not.
 προσορέγεσθαι VII, 6 not.
 προσονδίζειν V, 92. §. 3 not.
 προσοφειλομένη ἔχθρη not. ad V, 82 not.
 προσπασσαλεύειν σανίδα IX, 119 coll. VII, 33 not.
 προσπέμπειν IX, 108.
 προσπεπλασμένοι νεοσσιαὶ ἐκ πηλοῦ III, 111.
 προσπίπτειν τινὶ II, 2 not. III, 40 not. conf. cum συμπίπτειν VII, 46 not.
 προσποιεῖσθαι (simulare) II, 121 §. 4. III, 2. — τινὰ (sibi conciliare aliquem) VI, 66 not. V, 69 not. 71. προσποιεῖσθαι πόδα IX, 37 not.
 προσπτάλειν I, 65 not. III, 40. II, 161. V, 62 not. VI, 45. 95. VII, 170. 210. IX, 101.
 προστατεύειν ἱεροῦ not. ad VII, 111.
 προστατής τοῦ ἐμπορίου II, 178 not.
 προστιῆναι (a προσιστάναι) I, 86 not. I, 119 not. 129.
 προστιθέναι et προτιθέναι confus. III, 38 not. VI, 21 not.
 προστιθέναι (mandare) V, 30 coll. I, 108 not.
 προστιθέναι μῆνιν VII, 229 not. τὰς θύρας III, 78 not.
 προστίθεσθαι φίλους etc. V, 69 not. IX, 33 not.
 προστίθεσθαι (suscitare, suscipere) IV, 65 not.
 προστιθέναι et προστίθεσθαι V, 30 not.
 πρόσφατος II, 121. §. 5 not.
 προσφέρειν et προφέρειν confus. VII, 9. §. 2. — III, 74.
 προσφέρειν (afferre) VI, 125 not. coll. IX, 108. — λόγους in re amatoria, not. ad VIII, 108. IX, 108 not.
 προσφέρεσθαι (accedere) VI, 96 not. VII, 6 not. — (congradi cum hoste) V, 109 not. IX, 71 not.
 προσφερὲς IV, 33. II, 105.
 πρόσφορα IV, 14.
 προσχέσθαι πρόφασιν VIII, 3 not.
 πρόσχημα (ornamentum) V, 28 not. πρόσχημα λόγου i. e. praetextus IV, 168 not. VI, 133 not. VI, 44. IX, 87.
 προσχόντες pro προσσχόντες I, 2 not. I, 86. II, 136. 182. III, 48. IV, 145. 147. V, 63. VI, 33. IX, 99.
 προσχοῦν II, 99 not.
 προσχωρέειν: τὰ ἄλλα — τοῖς Θρηῖξι προσκεχωρήκασιν IV, 104 not.
 πρόσω τῆς νυκτὸς not. ad IX, 44.
 πρόσω ἀνήκειν τινὸς VII, 237 not.
 πρόσωπον (de rostro) II, 76 not.
 προσωφελεῖν IX, 103 not.
 προτείνεσθαι VII, 160 not. VIII, 140. §. 2. IX, 34. IV, 136. (χεῖρας) V, 24. VII, 233 not.
 προτερεῖν IX, 57 not.
 πρότερον et προτέρων I, 186 not. II, 141 coll. III, 34. VI, 96 not. coll. IX, 62 not.
 πρότερος cum genitivo V, 56 not.
 πρότερον ἢ sequente infinitivo VII, 2 not. VII, 150. indicativo VIII, 93 not. coniunctivo VII, 54 et IX, 86 not.
 πρότερον πρὶν ἢ V, 118 not. IX, 93.

- πρότερον s. πρώτον abundant posit. III, 16 not. IX, 62. IV, 145.
 προτιθέναι λόγον not. ad VIII, 61. αέθλους VII, 197. προτιθέναι et προτίθεσθαι (ξείνια) VII, 135 not.
 προτιθέναι de cibis: not. ad VIII, 41. IX, 110 not. προτιθεῖ (de forma) I, 133 not. προθεῖτο et προθέοιτο III, 148 not.
 προτιμᾶν c. genit. I, 86 not. coll. III, 21 not.
 προτοῦ et πρὸ τοῦ I, 103 coll. III, 99. V, 55.
 προτρέπεσθαι I, 31 not.
 προφαίνειν III, 65 not.
 πρόφαντον V, 63 not. IX, 93 not.
 πρόφασις V, 33 not. πρόφασιν προσχέσθαι VI, 137 not. VIII, 3 not. ἔλκειν VI, 86. ἐπὶ προφάσεως VII, 150. προφάσιος ἔχεσθαι VII, 229. VI, 94.
 προφέρειν τί τινι I, 3 not. IV, 151 not. V, 28. 63 not. VI, 127 not. VIII, 125. (eminere) III, 106 not. V, 28.
 προφητεύειν VII, 111 not.
 προφήτης II, 37 not. IX, 93. VII, 111 not. VIII, 36 not. 135 not.
 προφυλάττεσθαι IX, 99 not.
 πρόχυσις I, 160 not. II, 5.
 προχωρεῖν I, 84 not. V, 44. VIII, 108.
 πρύμνη I, 24.
 πρύμνην ἀνακρούεσθαι VIII, 84 not. coll. VI, 115.
 πρυτανητῇ VI, 110 not.
 πρύτανις V, 71 not.
 πρῶτῃ τῆς ἡμέρας IX, 101 not.
 πρῶτος VIII, 130 not.
 πρῶτος: τὰ πρῶτα εἶναι VI, 100 not. coll. IX, 78 not. ἐς τὰ πρῶτα IX, 16.
 τὴν πρώτην I, 153 not. III, 134 not.
 πρῶτον μὲν — ἐπὶ δὲ not. ad VII, 219.
 πρῶτα μὲν — δεύτερα δὲ III, 81 not. VII, 8. §. 2 not. I, 204 not. coll. III, 22.
 πρῶτην καὶ χθρὲς II, 53 not.
 πταίειν et πταῖμα VIII, 21 not.
 πταρεῖν et πταρμός IV, 107 not.
 πτερὰ κεχυμένα (de nive) IV, 7 not. IV, 31 not.
 πτίσσειν II, 92.
 πτώσσειν IX, 48 not.
 Πυγαργοί IV, 192 not.
 πυγμαῖος ἀνὴρ III, 37.
 πυγῶν II, 175 not.
 Πύθιοι (Spartanorum) VI, 57 not.
 Πυθῶ et Δελφοί diff. I, 54 not.
 πνικάζειν: πνικασθεῖς coronā etc. VII, 197 not.
 πύλαι V, 52 not.
 πυλαγόραι et πυλαγόροι VII, 214 not.
 πυλουρός et πυλωρός III, 118 not. 156 not.
 πυνθάνεσθαι cum genit. et prae- pos. πρὸς II, 19 not. c. genit. II, 160. III, 14 not. cum acc. et infin. et participio VIII, 71 not.
 πῦρ αἰθεῖν not. ad IV, 145. πῦρ, πυρὴν ἀνακαίειν not. ad IV, 145. VIII, 19 not. πῦρ ἐνάυειν VII, 231 not.
 πυργώματα VII, 140 not.
 πυρὴν II, 92. IV, 23 not.
 πυρίη IV, 75 not.
 πυροῦν (incendere) VII, 8. §. 2 not. VIII, 103.
 πυρπολεῖν VIII, 50 not.
 πυρρός IV, 108 not.
 πυρσοί VII, 182 not. IX, 3 not.
 πυρφόρος (in Spartanorum exercitu) VIII, 6 not.
 πώγων μέγας IV, 23 not.
 Πώρινος (lapis) V, 62 not.
 P.
 ῥ duplicat. I, 47 not.
 ῥαβδομάντεια veterum IV, 67 not.

- ῥαβδοφόροι s. ῥαβδοῦχοι not. ad VIII, 59.
 ῥαπίζειν VIII, 59 not.
 ῥάπτειν (*machinari*) IX, 17 not.
 ῥαφή IX, 83 not.
 ῥάχις (*dorsum*) VII, 216 not. III, 54 not.
 ῥεοῦμενοι (*de forma*) VII, 140 not.
 ῥέπειν VII, 139 not.
 ῥηγνύναι φωνήν I, 85. II, 2. V, 93 not.
 Ῥήνη, Ῥήνεια (*insula*) VI, 97 not.
 ῥῆσις Σκυθῶν IV, 127 not.
 ῥηστώνη III, 136 not.
 (τὰ) ῥητὰ γέρατα I, 59 not.
 ῥηλίη (*aestus maris*) VII, 37 not. 198 not. II, 11. VIII, 129 not.
 ῥηχός VII, 142 not.
 ῥίπος (*vimen*) II, 96 not. ῥιπὶ κα-
 ταστεγάζοντες IV, 71 not.
 ῥίπτειν et ἀναρρίπτειν κινδύνους VII, 50. §. 2 not.
 ῥίπτειν et ῥιπτέειν IV, 94 not. 188.
 ῥοιὰ et ῥόα IV, 143 not. VII, 41.
 ῥόος (κατὰ ῥόον) VI, 36 not.
 ῥόπαλα τετυλωμένα, τυλωτὰ VII, 63 not.
 ῥόπτρον VI, 91 not.
 ῥυθμοὶ τῶν γραμμάτων V, 58 not.
 ῥύσασθαι τινα IX, 76 not.
 ῥώμην *confus. cum γνώμην* I, 31 not.
- Σ.
- Σ s. σάν (*Dorum lingua*) I, 140 not.
 σάγαρις I, 215 not. VII, 64 not.
 σαγηνεύειν III, 149 not. VI, 31 not.
 σαθρός VI, 109 not.
 σακκεύειν, σακέειν, σακίζειν IV, 23 not.
 σανδάλιον II, 91 not.
 σανδαράκινος I, 98 not.
 σανίς VII, 33 not. IX, 120 not.
 Σαρδανάπαλλος (*de scriptura nomi-
 nis*) II, 150 not.
 Σαρδιηνός (*Sardibus ortus*) I, 22 not.
- Σαρδονικός II, 103 not.
 σαρκίζειν IV, 64 not.
 σάσσειν (*instruere, armare*) I, 190 not. III, 7 not. V, 34 not. coll. VI, 125. ἐσεσάχατο VII, 62 not.
 σάυρα et σαῦρος IV, 183 not.
 σαυρωτήρ VII, 41 not.
 σάω i. e. σήθω, *vid. σῶσι.*
 σβεννύναι ὕβριν V, 77 not. — VIII, 77 not.
 σειραὶ, σειραῖαι, σειραῖος ἱμάς VII, 85 not.
 σειρηφόρος III, 102 not.
 σεμνός II, 173 not.
 σεμνοῦν III, 16 not.
 σεσήμανται II, 125 not.
 σῆμα I, 93 not.
 σημαντρεῖς γῆ II, 38 not.
 σήμαντρον II, 121. §. 2.
 σημάντωρ VII, 81 not.
 σημεῖον (*navis*) VIII, 88 not. (*signa militaria*) IX, 59 not.
 Σήπεια VI, 77 not. Σηπιάς VII, 183 not.
 σιγῇ II, 140. VII, 237 not.
 σίγυνναι V, 9 not.
 σιδήρια (*ferramenta*) VII, 17 not. IX, 37.
 σίδηρος et σίδηρον not. ad VII, 16. §. 2.
 σιμός V, 9 not.
 σιναμωρέειν I, 152 not.
 σινάμωρος V, 92. §. 6 not.
 σινδών II, 86 not. II, 95. I, 200. VII, 181.
 σίνεσθαι et σινέεσθαι V, 81 not. IV, 123 not. IX, 13 not. VII, 147.
 σίσυρα, σίσυρα IV, 109 not. VII, 67 not.
 σισυροφόροι et σισυροφόροι VII, 67 not.
 σῖτα (*commeatus*) VII, 21 not.
 σῖτα αἰρεῖσθαι et ἀναιρεῖσθαι IV, 128 not.
 σιτεύειν VII, 119 not.
 σιτοδητή I, 94 not.

- σιτοποιὸς III, 150 not. VII, 187 not.
 Σκαπτὴ ὕλη, Σκαπτησύλη VI, 46 not.
 σκάφος VII, 182 not.
 σκεδάζειν (de sole) not. ad VIII, 23.
 σκέλεα (crura) VII, 67 not. VIII, 28 not.
 σκέπη: ἐν σκέπῃ εἶναι τοῦ πολέμου I, 143 not. VII, 172. 215.
 σκευάζειν II, 87 not. V, 20 coll. V, 103 not. ἐσκευάδαται IV, 58 not. II, 138. VII, 62 ἐσκευάδατο. VII, 66 not. σκευάσας et διασκευάσας confus. V, 20 not.
 σκευὴ I, 24 not. II, 106 not. IV, 203. VII, 15.
 σκήπτεσθαι V, 102 not.
 σκῆψις I, 147 not. VII, 168.
 σκιδνάσαι VIII, 23 not. — VII, 141 not. (ubi σκίδνασθαι.)
 σκιητροφεῖν III, 12. VI, 12 not.
 σκληραὶ βρονταὶ VIII, 12 not.
 σκοπιὴν ἔχειν V, 13 not.
 σκόροδα IV, 17 not.
 Σκυθῶν ἐρημία IV, 127 not. (pro-verbium.)
 σκύλαξ III, 32 not.
 σκυλεύειν IX, 80 not.
 σκυλοκλέπτῃς et σκυλοπύκτῃς not. ad I, 8.
 σκύμνος III, 32 not.
 σκύταλα III, 137 not. σκυταλλίς IV, 60.
 σμάειν, σμᾶν (detergere) IV, 73 not. IX, 110 not. coll. VII, 209 not.
 σμάραγδος II, 44 not. III, 41 not.
 σμήχειν III, 148 not.
 σμικρὸς et μικρὸς I, 5 not. III, 107. VII, 69. ἐπὶ σμικρὸν IV, 129.
 Σμίνυθος et Μίνυθος (idem nomen) VII, 170 not.
 σμίρις (lapis) not. ad VII, 69.
 σμύρνη II, 86 not. VII, 181 not.
 Σόλοι, Σολεῖς, Σόλιοι in Cypro V, 113 not.
 σολοικίζειν IV, 117 not.
 σόος et σῶος II, 181 not.
 σοφίζεσθαι VIII, 27 not. III, 111 not.
 σοφίη (calliditas) II, 172 not. III, 85. 4 not. V, 21. coll. III, 127. IV, 46 (ubi est prudentia). VII, 102. VII, 10. §. 3. VII, 23. IX, 62.
 σόφισμα III, 80. 152.
 σοφισταὶ sensu probo i. q. σοφοὶ I, 29 not. II, 49 not. IV, 95 not. ●
 σοφὸς (callidus) V, 18 not. V, 50. VII, 130. III, 85. — II, 49.
 σπάδιξ, σπαδίζειν V, 25 not.
 σπάθη VII, 69.
 Σπακὼ s. σπάξ I, 110 not.
 σπανίζειν I, 187 not.
 σπάνιος: σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον III, 23.
 spargere: not. ad VIII, 23.
 σπάρτος V, 16 not.
 σπᾶσθαι III, 118. III, 29. IX, 107. III, 77 not.
 σπασμὸς IV, 187 not.
 σπείρειν VII, 107 coll. not. ad VII, 115.
 σπέρμα III, 97 not.
 σπερχέειν, σπέρχεσθαι not. ad VII, 207. V, 33 not.
 σπεύδειν I, 206. VII, 53 not. VIII, 46 not.
 σπιθαμὴ II, 106 not.
 σπλάγγνα II, 87.
 σπονδαρχίαι VI, 57 not.
 σπουδαῖος: σπουδαιαὶ νομαὶ IV, 23 not. — de terrae bonitate IV, 198 coll. V, 78 not. σπουδαιέστερος et σπουδαιότατος II, 86. I, 133 not. τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμάτων I, 8.
 σπυρίς V, 16 not.
 στάδιοι et στάδια VII, 34 not.
 σταθμοὶ I, 179 not. V, 52 not. VII, 119. σταθμὸς (structura) II, 168 not.
 σταθμώσασθαι VII, 10. §. 2 not.

- VII, 214 not. coll. II, 150. *σταθ-
μεύμενοι* VIII, 130 not.
σταῖς II, 36 not.
σταίνεσθαι ὅς II, 47 not.
στασιάζειν IV, 160.
στάσις et *τάξις* confus. IX, 21 not. 26.
στάσις ἔμφυλος VIII, 3.
στασιῶται et *στρατιῶται* confus. I,
61 not. V, 104 not. V, 72 not. *στα-
σιῶται* III, 83.
στατήρ (Atticus) III, 130 not.
στέγαρχος I, 133 not.
στεγαστρεῖς I, 194 not. coll. II, 155
not.
στέγη II, 148 not. 175.
στεγνός IV, 23 not.
στέλεχος VIII, 55 not.
στέλλειν (*instruere*) III, 141 not.
coll. III, 14 not. *στέλλειν* *πλοῖον*
III, 52 not. c. *aecus*. IV, 153 not.
ἐς ἀποικίην IV, 147 not.
στέλλεσθαι (*se parare*) III, 124 not.
IV, 147 not. VII, 2 not. V, 43. 45.
στέλλεσθαι (*de itinere*) I, 21. III,
53 not. III, 124. VI, 35. IV, 147
not. *ἐσταλάτο* et *ἐσταλάδατο* VII,
89 not. *ἐσταλάται* IV, 189. *ἐσταλ-
μένος* I, 80.
στενός et *στεινός* II, 8 not. II, 11
not. VII, 223 not.
στέργειν τὰ *παρέοντα* IX, 117 not.
sternere VII, 193 not.
στέφανη et *στέφανος* VIII, 118 not.
VI, 69 not. — IV, 88.
στεφανοῦσθαι et *περιστεφανοῦσθαι*
montibus: VII, 130 not.
στήλη (*cippus*) IV, 87 not. II, 106
not.
στίβος: *κατὰ στίβον* IX, 59 not.
στιγνός VII, 35 not.
στίγματα II, 113 not. VII, 233 not.
στίζειν (*structura*) VII, 233 not.
στίφος IX, 57 not.
στοιβάειν I, 179 not.
στολή I, 80. IV, 189 not.
στόλος I, 4 not.
στόμα IV, 81 not. — (*tropice*) VII,
225. *κατὰ στόμα* VIII, 11.
στόμιον IV, 72 not.
στομῶσαι IV, 69 not.
στορνύναι: *στορνύντες* et *στορν-
ύντες* confus. VII, 54 not. *ἐστρω-
το* VII, 193 not.
στρατάρχης III, 157 not. VIII, 44 not.
στρατεύειν et *στρατεύεσθαι* I, 204
not. VI, 7 not. — (*structura*) V,
122 not.
στρατηγεῖν VI, 72. IX, 107 not.
στρατηγός (*de classi*) V, 32 not. (*de
magistratu*) V, 38 not. *οἱ στρα-
τηγοὶ* (Athenis) VI, 103 not. 109
not. *στρατηγός* *στρατοῦ* VII, 97
not. 236.
στρατηγὴ et *στρατιά* VII, 7 not. 38
not. VI, 56. *στρατηγὴν* *ποιέεσθαι*
VII, 7. III, 3. *ἐπὶ στρατηγῆς* VI, 56.
στρατόπεδον (*de exercitu*) V, 75 not.
V, 112 not. VI, 6. — (*de classe*)
VIII, 24 not. (*de sedibus*) II,
112.
στρατὸς *ναυτικὸς* VI, 43 not.
στρατὸς *aeque omis.* et *ad* VIII,
130 not.
στρεπτόν III, 20. VIII, 113 not.
στρεπτοφόροι VIII, 113.
stridere III, 110 not.
στρουθοὶ I, 159 not. (*κατάγαισι*)
IV, 175 not.
στροφος IV, 60 not.
Στρυμονίας βορέας VIII, 118 not.
στυπτηγὴ II, 180 not.
συβῶται (Aegyptii) II, 47.
συγγενεῖς (οἱ) V, 66 not.
συγγινώσκειν IV, 43 not. 3. 5. IX,
122. — *structura* (*συγγινώσκε-
σθαι*) III, 53 not. IX, 41 not. V,
86. 91. 94. VI, 61. VII, 12 not.
coll. III, 99 not. IV, 126. VI, 148.
συγκαταρτεῖν IX, 35 not.
συγκατεργάζεσθαι VIII, 142 not.
συγκατῆμεναι (*γυναικες*) III, 68 not.
συγκατοιμάζειν III, 149.

- συγκειμένη ἡμέρη** III, 157. **κατὰ τὰ συγκείμενα** III, 158 not. V, 50.
συγκερᾶσθαι IV, 152 not. VII, 151 not.
συγκλητίζειν VII, 41 not. Conf. **συγκλείεσθαι** I, 31 not.
συγκομίζεσθαι II, 94 not.
συγκύπτειν III, 82 not. VII, 145.
συγκυρεῖν IX, 90 not. — *occurrere* VIII, 92 not. coll. 87. **ἔχθος συγκυρημένον** IX, 37 not.
συγχέειν νόμιμα VII, 136 not. coll. VII, 115. Hinc **συγχέεσθαι** (*conturbari, confundi*) VII, 142 not. VIII, 99 not. (*ubi συγχέειν*).
συγχέειν et συγχοῦν (*fontes*) IX, 49 not.
συγχοῦν (*viam*) VII, 225 not. VIII, 71 not. 144 not. et IX, 49 not. IV, 140.
συγχωρεῖν cum genitivo VII, 161 not.
συλλαβῶν (εἰπεῖν) VII, 16. §. 3 not.
συλλαβεῖν (intelligere) *confus. cum συμβαλεῖν* I, 63 not. I, 68 not. I, 91. — (*intelligere*) IV, 114 not. V, 1 not. VII, 209. 143.
συλλεγεῖς VII, 173 not.
σύλλογος ἐπὶ κλητοῦ VII, 8 not.
σύλλογον συλλέγειν s. ποιεῖσθαι not. ad IX, 27.
συλλογιταί I, 82 not.
συμβαίνει cum infinit. I, 13 not. coll. I, 74 not. *cum particip.* I, 82.
συμβάλλειν (committere ad pugnam) III, 32 not. coll. IV, 159. V, 1. — (*congregari ad pugnam*) VIII, 60. §. 1.
συμβαλέειν et συμβαλεῖν IV, 99 not.
συμβάλλεσθαι (supputare) IV, 101 not.
συμβάλλεσθαι (conferre) VII, 29 not.
συμβάλλεσθαι (coniicere) VII, 29. 239. 142. 143. I, 68 not. II, 33. 112. IV, 45 not. V, 1 not. IV, 87 not. 111. III, 135. VI, 107. VIII, 94.
συμβάλλεσθαι ἐπὶ δακτύλων VI, 63 not.
συμβάλλεσθαι γνώμας V, 92. §. 1 not.
συμβαλλόμενος εὕρισκω IV, 15 not. VII, 24. 184. 187 not. VIII, 30.
συμβαλλόμενος et συμβαλλεόμενος *confus.* I, 68 not. V, 81. VI, 63 80.
σύμβασις I, 74 not.
συμβόλαιον V, 92. §. 7 not.
συμβολή IV, 10 not. 159 not. VII, 210. V, 95 not. VII, 166 not. IX, 101.
σύμβολον VI, 86. §. 1.
συμβουλεύειν I, 59. VII, 15. VIII, 101.
συμβουλεύειν et συμβουλεύεσθαι II, 107 not.
συμβουλεύεσθαι VII, 235 not. VII, 237. VIII, 102.
συμβουλή et συμβουλίη *confus.* III, 1 not. I, 157. IV, 97 not. VIII, 101 not.
συμμάρπτειν VI, 86. §. 3 not.
συμμάχεσθαι V, 65 not. et VII, 239 not.
συμμαχίη I, 77 not. I, 82, VIII, 128. (*τὸ συμμαχικόν*) IX, 106 not.
σύμμαχοι Graeci coniuncti VII, 148 not. — *Spartanorum*: V, 91 not. — *adiuvandi sensu* IV, 47 not. 129. V, 65 not.
συμμιγνύναι s. συμμίσγειν (*de victu communi*) VI, 138 not. (*de colloquio*) IV, 151. VI, 23 not. VII, 29. VIII, 58 not. 67 coll. II, 64 not. — *de flaviis* VII, 129 not. — (*congregari cum hoste*) II, 120 not. V, 112. VII, 85 not.
συνέμισγον I, 127 not. VII, 40.
σύμπας et συνάπας VI, 128. VI, 8. IX, 29 not.
συνπίπτειν (*de iis, quae contingant*)

- II, 49 not. III, 52. IX, 100 not. coll. VII, 46 not. (de sententiis) VIII, 49 not.
- συμπλέκεσθαι I, 214 coll. VIII, 84. συμπληροῦν VIII, 1 not.
- συμπράττεσθαι V, 94 not.
- συμπρήκτωρ VI, 125 not.
- συμφέρειν et συμφέρεισθαι (accidere) IV, 156 not. V, 82 not. VII, 8. §. 1 not. IX, 37 not.
- συμφέρεισθαι: οὐδάμοις ἄλλοις συμφέρονται I, 173 coll. II, 79. IV, 13 not. IV, 114. VI, 59. IV, 154.
- συμφέρει sequente infinitivo cum ὥστε et sine ὥστε I, 74 not. III, 4 not. III, 14 not. III, 71 not. V, 12.
- συμφορεῖν IX, 99 not.
- συμφορὴ I, 32 not. et 34. I, 216. VII, 46. 49. §. 1. συμφορὰ συμπίπτουσαι et προσπίπτουσαι VII, 46. ὑπὸ συμφορῆς I, 85. συμφορὴ ἄχαρις I, 41 not. VII, 190 not. ἀνεθέλητος VII, 88 not.
- συμφοράττειν IV, 73 not.
- συμψήσας I, 189 not.
- σὺν: eius usus (σὺν θεῷ) I, 86 not. III, 153 not. coll. III, 119 not. Vol. IV. p. 454.
- σὺν νόῳ VIII, 86 not. 138.
- σὺν κόσμῳ VIII, 86 not.
- σὺν in verbb. composs. VI, 39 not.
- συνάγειν (constipare) VII, 60 not. (iudicium) VI, 85 not.
- συναλλίζειν I, 176. V, 15 not.
- συνάπτειν bellum, pugnam I, 18. V, 75 not. etc. IV, 80. V, 75. (contiguum esse) II, 75 not.
- συναράσσεσθαι VII, 170 not.
- συνδιαφέρειν V, 79 not.
- συνδιαχειρίζειν IX, 103.
- σύνδουλος II, 134 not. I, 110.
- σύνδυο et simil. IV, 66 not.
- συνέδριον (Graecorum) VIII, 56 not.
- συνειλέω III, 45 not.
- συνεκρίπτειν V, 22. VIII, 49 not. IX, 102.
- συνεκπράττεσθαι VII, 158 not. VII, 169 not.
- συνέπαινος εἶναι V, 20. III, 119 not. VII, 15 not.
- συνεπιλαμβάνεσθαι V, 44 not.
- συνεπιλαφύνειν I, 18.
- συνεσπύπτειν IX, 102 not.
- συνεστίη VI, 128 not.
- συνέχεσθαι I, 214. III, 131 not. V, 23 not. VI, 12.
- συνήλisan et συνείλησαν confus. I, 176 not.
- συνηρεφῆς VII, 111 not.
- σύνθημα: ἀπὸ s. ἐκ συνθήματος, V, 74 not. VIII, 8. VI, 121.
- συνιέναι (intelligere) cum genit. I, 47 not. IV, 113. V, 19 not. not. ad IX, 33, 98. συνιέντα et συνέντα confus. I, 24.
- συνιέναι (convenire) συνιόντες ἐς τὸντὸ I, 62 not. — IV, 1. I, 64.
- συνιστάναι intrans. I, 208 not. I, 214. IV, 132. trans. (subigere) I, 103 not. — (sibi comparare) II, 49 not. VI, 74. III, 71 not. ὁ πόλεμος συστάς VII, 144 not. coll. 225. VIII, 142 et I, 74. οἱ συστάντες s. συνεστεῶτες λιμῶ VII, 170. IX, 89 coll. VI, 108. οἱ συνεστηκότες VIII, 79. I, 208. VII, 142.
- συννάσσειν VII, 60 not.
- συννέειν (de rogo) I, 34 not. 86. VII, 107. — συννεύεται IV, 62 not. II, 135 not.
- σύννοια (structura) VII, 164 not. συνηδέατε IX, 58 not.
- συνήδες et συνείδες VIII, 113 not.
- συννοικεῖν II, 92 not. II, 120 not. IV, 148. 180. IX, 111.
- συνολίκημα ἀχαριτότατον dicitur plebs VII, 156 not.
- συνοικίζειν II, 121. §. 6 not.
- σύννοικοι I, 57 not.

συνομνύναι ἐπὶ τινι et συνωμότης VII, 148 not.

συντάμνειν (de via) VII, 12 not.

123. — (de tempore) V, 41 not.

συντετραλίνειν II, 11 not. coll. III, 12.

συντίθεσθαι ξεινίην et simil. V, 73 not. VII, 145 not. VIII, 120 not. VIII, 128. 140. §. 1 not. IX, 7. §. 2.

σύντομος et σύντομον (de via) I, 185 not. IV, 136. V, 17 not.

συντρέχειν I, 53 not.

σύντροφα II, 65 not. coll. VII, 102 not.

συντυγχάνειν et έντυγχάνειν I, 134 not.

συντυχίη V, 65 not. κατὰ συντυχίην IX, 91.

συντυχὸν (ἔργον) I, 51.

συνωδὸς V, 92. §. 3.

Συριηγενής et Ἀσιηγενής confus. VII, 140 not.

συρμαῖζειν II, 77 not.

συρμαῖτη II, 88 not. 125 not.

συσπεύδειν I, 92 not.

σύσσιτος V, 24.

σύστασις (pugna) VI, 117 not. VII, 167 not.

συστρέφειν (in unum contrahere) I, 101. IV, 136 not. IX, 18 not.

συστρέφεσθαι VI, 6 not. 40. IX, 62.

συστροφὴ VII, 9 not.

σφαγαὶ V, 94 not.

σφάγια (τὰ) IX, 41 not.

σφαγιαῖζεσθαι (de victimis) VI, 76. IX, 72.

σφάζειν ἐς τι III, 11 not. V, 5. VII, 113 not.

σφάκελος, σφακελίζειν III, 66 not. VI, 136.

σφάλλειν (fallere) VII, 16. §. 1 not.

σφάλμα VII, 6 not. IX, 9.

σφὲ III, 52. 53 not. σφέας VIII, 130. IX, 13.

σφι et σφισι I, 57 not. de usu I, 31 not.

σφραγισταὶ II, 38 not.

σφρηγὶς III, 41 not. coll. VII, 69.

σφῶρα (de accentu) I, 68 not.

σφυρήλατος εἰκὼν I, 50. VII, 69.

σχεδία IV, 88 not.

σχήματα (de saltatione) VI, 129 not.

σχίζεσθαι VIII, 34 not.

σχοῖνος I, 66 not. schoinos et σχολιον V, 16 not.

σχοινοτενής I, 199 not. VII, 23.

σῶος I, 66 not. VI, 86, §. 1 not. VIII, 39 coll. I, 194. II, 181 not.

σῶσι i. q. σήθουσι (incernunt) I, 200 not.

Σωσικλῆης et Σωκλῆης V, 92. §. 1 not.

σῶστρα I, 118 not. IV, 9 not.

σωτήρ titulus, diis multis tributus VIII, 138 not. — τὰ σωτήρια (scil. ἱερὰ) VIII, 138 not.

σώχειν IV, 75 not.

T.

ταμίας τοῦ ἱεροῦ VIII, 51 not.

τάμνω, vid. τέμνω.

ταξίαρχοι IX, 42 not. ταξίαρχος et ταξιάρχης IX, 53 not.

τάξις: τάξιν ἔχειν IX, 21. 26 not.

ταπεινότης IV, 22 not.

ταριχεύειν (de condiendis cadaveribus) II, 85. VI, 30. III, 16 not.

Ταριχήλαι (in Aegypto) II, 15 not.

τάριχος IV, 53 not. IX, 120 not.

ταρσοὶ (crates) I, 179 not. — VIII, 12 not. IX, 37 not. (de pede).

τάσσειν et τάσσεσθαι φόρον, alia III, 13 not. III, 89 not. III, 97 not. IV, 35. 165. VI, 42.

τάσσεσθαι ἐπὶ τινος V, 109 not.

τάσσεσθαι ἐπὶ τινι II, 38. VII, 169 not.

τάσσεσθαι ἐς πεζὸν etc. VII, 21 not. VIII, 1. 66 not. IX, 32.

- Ταῦγετος** et **Ταῦγετα** IV, 145 not. IV, 146.
ταύτη, **πλεῖστος γνώμην εἰμι** I, 120 not.
ταφή, **ταφαί** et **τάφος** V, 63 not.
τάφος et **τάφρη** IV, 201 not. IV, 28 not.
τάχος: ὡς **τάχεος εἶχον** VIII, 107 not. ὅτι **τάχος** IX, 7. §. 2 not. — **κατὰ τάχος** not. ad V, 34.
ταχυάλωτος VII, 130.
ταχύτερον IV, 127. IX, 101. **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** III, 65. VII, 194 not.
τε (usus) I, 58. I, 74 not. I, 125. (**ἔφη τε λέγων**). I, 153.
τε semel positum IV, 203 not. VII, 188 not. VIII, 6 not. I, 112.
τε — τε I, 22. VI, 123. VII, 8. §. 1. VIII, 58. 90. 97. 108. 140. §. 2.
τε — δὲ IX, 57 not.
τε et γε confus. I, 58 not.
τε καὶ V, 42 not. **τε — καὶ** in sententiis vocibusque diversis VIII, 109 not.
τε sequente **καὶ δὴ καὶ** VI, 137. Vid. **καὶ δὴ καί**.
τε — καί (de tempore) III, 76 not. IV, 53 not. 135. IV, 181 not. IV, 199. VII, 23. VIII, 56. 64. 83.
τε γάρ VI, 121.
τε γάρ — καὶ I, 36.
τεθριπποβάται IV, 170 not.
τεθριπποτροφεῖν VI, 125 not.
τεθριπποτρόφος VI, 35 not.
τεῖν V, 60 not.
τείνειν VI, 109 not.
τείνειν et **ἀνατείνειν** II, 6 not. coll. II, 8 not.
τειχεῖν V, 23 not.
τειχέρης I, 162.
τειχομαχεῖν not. ad IX, 70.
τειχος (*castellum, arx*) III, 13 not. IV, 12. 46 not. IV, 78. 124. V, 34 not. 64. 125 not. VII, 59 not. VII, 108. — IX, 15 not. (*urbs*) IX, 41 not. 115.
τεκμαίρεσθαι c. dativo I, 57. II, 33.
τεκμήριον δὲ II, 58.
τέκνα τε καὶ γυναῖκες IV, 121. V, 14. 98 not. VI, 19. (*simile quid* VI, 139 not.) VIII, 4 not. 36 not.
τέκνα (de avium pullis) III, 109 not.
τεκνοποιός I, 59 not. V, 40.
τελαμῶνες I, 171. II, 86 not. VII, 181.
τελεῖν (*impendere*) VII, 118. **τελεῖν ἔς τι** II, 51 not. VI, 53. 108 not. III, 34 not. **τελεῖσθαι** (*initiari*) IV, 79 not.
Τελέοντες, vid. **Γελέοντες**.
τέλος I, 121 not. I, 183 not. VI, 57 not.
τελευτᾶν (de somniis, quae explentur) VII, 47 not. — **τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα** I, 32. IX, 27.
τελεῶσαι III, 86 not. V, 11.
Τελμησσέες I, 78 not.
τέλματα II, 93.
τέλος θανάτου et simil. II, 139 not. οἱ ἐν τέλει (*magistratus, principes*) III, 18. IX, 106 not. **εἶναι ἐν τέλει** etc. IX, 7. §. 2 not. **τέλεα** (*catervae*) I, 103 not. II, 64 not. VII, 82 not. IX, 42. **κατὰ τέλεα** I, 103 not. IX, 20 not. 33.
τέμενος (*agri portio*) III, 142 not. IV, 161 not. *ager exemptus et diis sacratus* II, 112 not. II, 178. IX, 116 not. coll. V, 45.
τέμενος i. q. **ἱερὸν** VIII, 135. — i. q. **ἄλσος** VI, 75 not. coll. VII, 197 not. III, 142 not. V, 45. IV, 161.
τέμενος et **ἱερὸν** et **ἡρώον** diff. V, 67 not. V, 119 not.
τέμνειν (*viam*) VII, 123. IX, 89 not. IV, 136 not.

- τέμνειν ὄρκια** IV, 201 not. VII, 132 not. et IX, 26. **τέμνεσθαι ὄρκια** IV, 70 not.
τενάγεια (*paludes*) I, 202. VII, 176 not. VIII, 129.
τέος i. q. **τις** I, 37 not. **τέοισι** I, 37 not.
τετάρτη (ἡ) VI, 57 not.
 • **τετράγωνον** (in *Apide*). III, 28 not. et *Excurs.* Vol. II. p. 672 seqq.
τετράγωνος IV, 101 not.
τετραγωνοπρόσωπα θηρία IV, 109 not. Vid. *Animalia*.
τετράκνυκλος I, 188 not.
τέτρηται (*coelum*) IV, 158.
τετρυμένος II, 129 not. VI, 12 not. Vid. *τρύειν*.
τεχνάζειν III, 130 not.
τέχνη πάση etc. I, 112 not.
τέως I, 86 not. VII, 233. II, 36. IV, 165.
τῇ et **ῇ** VII, 163 not. IX, 21. 67.
τὴν ἐπὶ θάνατον. Vid. **ὁ, ἡ, τό**.
τιάρας ὁ et **ῆ** I, 132 not. VII, 61. not. coll. III, 12 not. VIII, 120 not.
Τίγρις et **Τίγρης** V, 52 not.
τιθέναι τινὰ γέλωτα (*derisui habere*) III, 29 not. 38. VII, 209 not. — **ἀγῶνα** II, 91. 160 not. VI, 127. **τιθέναι ἐν αἰτίῃ** VIII, 99.
τιθέναι et **τίθεσθαι νόμον** I, 29 not. **ψῆφον** III, 73 not. VI, 57.
τίθεσθαι γνώμην VII, 82.
τίθεσθαι οὐνομά τινα VII, 56 not.
τίθεσθαι εὖ VII, 236 not.
τίθεσθαι ἐν τιμῇ III, 3. — **παρά τινι** VI, 86. §. 1 not.
τίθεσθαι χάριν IX, 60 not. **μαρτύρια** VIII, 55 not.
τίθεσθαι τὰ ὄπλα I, 62 not. V, 74. IX, 52 not.
τίκτειν VI, 69 not. VII, 49. §. 2 not.
τίλλειν III, 77 not.
τίλωνες V, 16.
τιμαὶ II, 53 et Vol. I. p. 858 coll. 65. **τιμὴ** de regia dignitate II, 65. VII, 104. **τιμὴ ἄχαρις** VII, 36 not.
τίμιος IX, 71 not.
τιμωρεῖν τινι I, 103 not. VIII, 143. VII, 11. III, 47. 145.
τιμωρεῖσθαι VI, 135 not.
τιμώρημα VII, 169 not.
τιμωρήτωρ V, 80 not.
τιμωρή III, 148 not. coll. VII, 169 not.
τιμωροὶ V, 65 coll. 80. VII, 5. 169 not. 170.
τίνειν et **τίνεσθαι** III, 47 not. III, 145 not. IV, 118.
τίνεσθαι et **σίνεσθαι** confus. IX, 120 not.
τίννυσθαι V, 77 not. IX, 120 not.
τις ante **πολὺς** V, 48 not. **ἤ τις ἢ οὐδείς** III, 140 not.
τις, quisque s. unusquisque VII, 5 not. VIII, 109 not.
τῶν τινα I, 84. VI, 37. 75. V, 101. not. VII, 143 not. VIII, 90 not.
τί σοι προήγμά ἐστι V, 33 not.
τίς δὲ καὶ πόθεν I, 35 not. II, 115 not. III, 156 not. IV, 145 not. V, 13 not. V, 73.
τέω I, 181 not. **τέων** II, 175.
τίσις III, 126 not.
τιτρώσκεσθαι (*affici*) I, 174 not. (*de clade*) VIII, 18 not.
τληῖναι: οὐκ ἔτλη VII, 228 not.
τοί I, 41. confus. **cum οἱ** I, 186.
τοιγάρ VIII, 114 not. III, 3.
τοιγάρτοι III, 3 not. coll. VIII, 14.
τοιγαῶν IV, 149 not.
τοίων et **τοιῶνδε** confus. III, 72. not. Sic **τοῖσδε** et **τοιωσίδε** IV, 26 not.
τοισίδε I, 32 not. 210 not. II, 104. III, 42. IV, 62.

- τολμᾶν** (cum participio) VII, 158 not.
Τόμυρις (de scriptura) not. ad I, 205.
τόνος VII, 36. IX, 118 not. — **ἐξάμετρος** V, 59 not.
τοξεύειν III, 35.
τόξευμα (*sagitta*) VIII, 128. IX, 49.
τοξόται (*sagittarii*) VI, 112. III, 39 not. IX, 60 not.
τόρμος IV, 72 not.
ἀπὸ τόρνον IV, 36.
τοσόνδε μέντοι IV, 197 not.
τοσούτω — ὅσῳ VIII, 13 not. VI, 137 not.
τότε et **τὸ παλαιόν** I, 173 not.
Τουδῶ, Τουδοῦν not. ad I, 12.
τοῦτο μὲν — **τοῦτο δὲ** I, 30 not. — **τοῦτο μὲν** absol. IV, 76 not. VII, 21 not. IX, 26 not.
τράγοι τῶν αἰγῶν III, 112.
τράπεζαι I, 119 not.
τραυλός, τραυλίζειν IV, 155 not.
τραυματῖαι (*vulnerati*) III, 79.
τραφθέντες IV, 12 not. IX, 56 not.
τρέπειν et **τράπειν** I, 98. 104. III, 2 not. 21 not. 65. IV, 128. VI, 119 not. Vol. IV. p. 466.
τράπεσθαι et **τραπέεσθαι** VIII, 16 not. **ἐτράποντο** IV, 65 not.
τρέπειν ἐς γέλωτά τι VII, 105 not.
τρέπεσθαι πρὸς s. **ἐπὶ τὰ ἔργα** I, 97. — **πρὸς ἀλκὴν** II, 45 not. IV, 125 not. III, 78 not. IV, 93. IX, 18 not. IX, 102 not.
οἱ τρέσαντες not. ad VII, 231.
τρέφειν τροφήν II, 2 not.
τρέχειν περὶ ἑωυτοῦ VII, 57 not. — IX, 33 not.
τρεῖσαι: τετρεῖσθαι τὸν οὐρανόν (de pluvia) IV, 158 not.
τρέβος: ἐν τρέβῳ τοῦ πολέμου VIII, 140. §. 2 not.
τρέβων IV, 75 not.
τριέλικτος ὄφεις VI, 77 not.
τρίζειν III, 110 not. IV, 183 not.
- τριηκόντοροι** IV, 148 not. VIII, 21 not.
τριηραρχεῖν VIII, 46 not.
τρικάρηνος IX, 81 not.
τριξὸς IV, 192 not. IX, 85.
τριόροφος I, 180 not.
τριχοῦ VII, 36.
τρίφυλλον I, 132 not.
τρίψις IV, 183 not.
τρόπισ II, 96.
τρόπος II, 108 not. de canali — IV, 28. **τρόπῳ τοιῷδε** VI, 37 not. — VI, 138 not.
τρόφιες IV, 9 not.
τροχάζειν IX, 66 not.
τροχίλος et **τροχίλος** II, 68.
τροχοειδὴς (λίμνη) II, 170. (*πόλις*) VII, 140.
τρυγᾶν IV, 199 not.
τρύειν: τετρυμένος I, 22 not. VI, 12 not. II, 129 not.
τρώγειν II, 37. IV, 177. **τρωκτὰ** II, 342.
τρωκτὰ III, 48 not.
τρώμα (de clade) I, 18 not. I, 174 not. IV, 160. V, 120. VI. 16. 132 not. VII, 233 not. VIII, 66. IX, 100 not.
τρωματίας III, 79.
τυγχάνειν cum genit. VII, 208 not. coll. VII, 38 not. (de muliere) IX, 108 not. — **ἐτετεύχεε** III, 14 not.
τύκος et **τύχος** VII, 89 not.
τυκτὰ (*vox Persica*) IX, 110 not.
τυμβοχοεῖν VII, 117 not.
tumere III, 76 not.
τύπανον IV, 76 not.
τύπος III, 88 not. **τύποι** (*figurae, imagines*) II, 106. (ubi de colossis) II, 138 not. II, 153 not. II, 148. 136.
τύπος ἀνθρωποειδὴς II, 86 not.
τύπος ἀντίτυπος I, 67 not. I, 68.
τύπτειν (*in lactu*) II, 42 not. coll. II, 61 not. et II, 132.

τυραννεύειν I, 14 not. II, 2 not.
 τύραννος (*de rege*) I, 6 not. III,
 125 not. V, 109 not. VII, 149.
 VIII, 137 not.
 τύφειν (*καπνόν*) IV, 196.
 τυφλοί IV, 2 not.
 Τυφών et Τυφῶνα II, 144 not.
 III, 5.
 τύχη III, 153 coll. III, 139 τύχη
 θείη I, 126 not.
 τωθάζειν II, 60 not.
 τῶπό τούτου I, 199 not. coll. III,
 40 not.

T.

τῆναι IV, 192 not.
 τῆλος III, 24 not. confus. cum τῆλος
 ibid.
 τῆρίζειν (*de asinis*) IV, 129 not.
 τῆρίζειν ἔς τινα not. ad IX, 78.
 Τῆρις, mater Κόρου VIII, 77 not.
 τῆγιαίνειν VII, 157 not.
 τῆγιηρέστατος II, 77 not. IV, 187
 not. ubi τῆγιηρότατοι.
 τῆγιῆς I, 8 not. coll. VI, 100 not.
 τῆδροφόροι (*puellae*) not. ad VI,
 137.
 τῆδωρ (*de pluvia*) VIII, 12 not.
 de aqua salsa s. marina: not.
 ad VIII, 55. — omiss. I, 6 not.
 τῆιν (*structura*) I, 87 not. I, 193.
 not. II, 22. (ubi τῆεσθαι ut III,
 10 not. et IV, 50. 198.) III, 117
 not. II, 13 not. IV, 28. 151 not.
 Τῆλη et Ἐλέα confus. I, 167 not.
 ver, translate VII, 162 not.
 τῆτώτατος II, 25 not.
 τῆιός τῆβριος ὁ Κόρος VIII, 77.
 τῆλη (*materia*) VII, 36 not.
 ululatus III, 117 not. IV, 189.
 τῆμέτερον (τὸ) i. q. τῆμεῖς VIII, 140.
 §. 1 not.
 τῆος et συνός I, 36 not.
 τῆάγειν IV, 120 not. VIII, 106 not.
 IX, 94. (*fallere*) τῆάγειν τινά

τῆπο δικάστηριον VI, 72 not. IX,
 93 not. VI, 136 not.
 τῆαίθριος II, 62 not.
 τῆαιρειν: τῆαρηρημένος III, 65.
 (cum genitivo) V, 83 not.
 τῆακούειν III, 101 coll. not. ad
 IV, 141.
 τῆαντιάζειν IV, 121 not.
 τῆαρκάζειν (τὸν λόγον) V, 50 not.
 τῆάρχειν c. particip. et gen. IV,
 1. VII, 8. §. 2. VII, 144 not.
 coll. VI, 91 not. IX, 78 not.
 τῆαρχος de copiarum praefecto
 VII, 26 not. — de satrapa III,
 70 not. IX, 113. 116. III, 120.
 126. IV, 166. V, 20 not. 25 not.
 τῆασπιστής V, 111 not.
 τῆεας IV, 70 not.
 τῆέγγνος V, 72 not.
 τῆἐκ c. genit. III, 116 not. τῆεκ
 in verrbb. compos. IV, 120 not.
 VIII, 4 not.
 τῆεκεῖσθαι VIII, 60. §. 2 not. coll.
 VIII, 4. 41 not. IX, 73.
 τῆεκομίζεσθαι IX, 6 not. coll.
 VIII, 4 not.
 τῆεκτίθεσθαι V, 65 not. VIII, 4
 not. VIII, 41. 60. §. 2.
 τῆεκφέρειν IV, 120. 125 not.
 τῆεχωρεῖν IV, 120.
 τῆεξάγεσθαι VIII, 40 coll. VIII,
 4 not.
 τῆεξιρυσαν VII, 225 not.
 τῆεξελαύνειν IV, 120 not.
 τῆεξέρχεσθαι IV, 120 not. VIII,
 36.
 τῆεξέχειν V, 72 not. VI, 74 not.
 VIII, 132.
 τῆεξιέναι IV, 120 not.
 τῆἐρ c. accusat. (*super*) IV, 188
 not. V, 64 not.
 τῆἐρ μόρον IX, 43 not. τῆἐρ ἄν-
 θρωπον VIII, 140. §. 2 not.
 τῆεραιωρεῖσθαι IV, 103 not. VI,
 116 not.
 τῆεράκρια VI, 20 not.

- ὑπεράκριτοι in Attica I, 59 not.
 ὑπερβαίνειν I, 104 not.
 ὑπερβάλλειν (de sole) IV, 184 not.
 — (superare locum) VII, 168 not.
 VIII, 137 not.
 ὑπερβάλλεσθαι (eminere) VIII, 123 not. — (vincere) VI, 9 not. VI, 13 not. VII, 163. VIII, 24. 140. §. 1 not. IX, 28.
 ὑπερβάλλεσθαι (opportunitatem rei gerendae expectare) III, 76 not. (differre) IV, 9. VII, 206 not. VIII, 112 not. IX, 45.
 ὑπερβολή VIII, 112 not.
 ὑπερδορέειν VI, 134.
 ὑπερδυρα, I, 179 not.
 ὑπεροικέειν τινός IV, 21.
 ὑπέροχος, ὑπέροχος V, 92. §. 7 not.
 ὑπερστάν VII, 17 not.
 ὑπερτείλλας III, 104 not.
 ὑπερτίθεσθαι τινί τι (communicare aliquid cum aliquo) I, 8 not. I, 107 not. VII, 8. §. 1 not. III, 71 not. ὑπερτιθέναι III, 155 not. V, 24. 32. 56.
 ὑπερφέρειν τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν not. ad VII, 24 coll. IV, 125 not.
 ὑπερφέρει (praestat) IV, 75 coll. VII, 144 not. IX, 96.
 ὑπερφυής VIII, 116 not.
 ὑπερφύναι VI, 127 not.
 ὑπέρχεσθαι VI, 134.
 ὑπήκοος cum genitivo V, 10 not.
 ὑπηρετεῖσθαι IV, 139.
 ὑπιέναι: ὑπέισας III, 126 not. VI, 103. ὑπέισθαι s. ὑφίεσθαι c. genit. IV, 181 not. VII, 162 not. III, 52. I, 156 not. II, 121. §. 4.
 ὑπιστάναι (in se recipere) IX, 34. 120 not. ὑποστήσαι (in insidiis collocare) V, 92. §. 7 coll. VIII, 91 not.
 ὕπνος: ἐν τῷ ὕπνῳ VI, 107 not.
 ὑπνώω I, 11 not.
 ὑπὸ com genitivo ὑπ' ἀνλητρίδων, συρίγγων et simil. I, 17 not.
 ὑπὸ κήρυκος (voce praeconis) IX, 98 not. ὑπὸ μαστίγων VII, 21 not. ὑπὸ πομπῆς II, 45.
 ὑπὸ (causam efficientem indicat) ὑπὸ λιμοῦ VIII, 115 not. ὑπὸ χειμῶνος VIII, 138. ὑπὸ ὕβριος I, 189. VI, 137. ὑπ' ἀσθενείας βίον II, 47 not.
 ὑπὸ συμφορῆς I, 85. V, 10 not.
 ὑπ' ἀπιστίας I, 68. V, 41.
 ὑπὸ λήματος VII, 99.
 ὑπὸ c. genit. verbis neutris vi passiva praeditis addit. IV, 79 not. III, 65. VIII, 16. IX, 67 not. IX, 75. V, 61. 85 not. VI, 45. VII, 168 not. — adiectivis passiva vi instructis adiect. VIII, 138 not.
 ὑπὸ cum dativo I, 91 fin. I, 94. IV, 179. III, 28. VIII, 90 not. pro genit. VII, 220.
 ὑπὸ c. accusativo VIII, 92 not. ὑπὸ γῆν II, 124 not. VII, 114 not. ὑπὸ τῇν ἥπειρον VI, 44.
 ὑπὸ νύκτα V, 101 not. VIII, 71. IX, 58 not. ὑπὸ τοὺς θανάτους II, 36 not. ὑπὸ τὸν πόλεμον IX, 60 not.
 ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα I, 52 not. II, 36 (τὸν αὐτ. χρόνον) VII, 165 not.
 ὑπὸ i. q. εἰς: ὑπάγειν τινὰ ὑπὸ δικαστήριον IX, 93 not. VI, 72 not.
 ὑπὸ τινα εἶναι, γίνεσθαι, ποιεῖσθαι sive ὑπὸ τινι III, 45 not. V, 30. VI, 121. VII, 139. VII, 11. VIII, 52 coll. IV, 118. V, 93. 103 not. IX, 4.
 ὑπὸ et ἐπὶ (seq. dativo) confus. IV, 53 not.
 ὑπὸ in verbb. composs. IV, 120 not.
 ὑποβάλλεσθαι (mulier dicitur) V, 41 not.
 ὑπόβρυξ, ὑπόβρυχος VII, 130 not.
 ὑπόγαια ὀρύγματα IV, 200 not.

- ὑποδέεσθαι οὐδενὸς etc. IV, 14 not.
 ὑποδεῖσθαι et ὑπόδημα VI, 1 not.
 ὑποδέκεσθαι (*in se recipere*) III, 74 not. VI, 62. VII, 217 not. III, 130. IV, 119 not. οὐκ ὑποδέκεσθαι (*recusare*) VI, 69 not.
 ὑποδέξις VII, 49. §. 1.
 ὑποδύνειν τι IV, 75 not. VII, 10. §. 8. •
 ὑποζάκορος VI, 134 not.
 ὑποζώννυσθαι VII, 69 not.
 ὑποθερμότερος VI, 38 not.
 ὑποθήκη: not. ad VIII, 109.
 ὑποθωπεύειν I, 39 not.
 ὑποκαίειν IV, 61.
 ὑποκατηῆσθαι VII, 40 not. VII, 27.
 ὑποκεχυμένος VII, 218 not.
 ὑποκινεῖν V, 106.
 ὑποκρητηρίδιον et ὑποκρητήριον I, 25 not.
 ὑποκρίνεσθαι I, 2. 78 not.
 ὑπόκρισις et ἀπόκρισις I, 49. 73 not. III, 53 not.
 ὑποκύντειν VI, 25 not. I, 130.
 ὑπολαμβάνειν I, 14 not. VI, 27 not. VI, 75. VIII, 12 not. — IV, 72. — III, 146. — τὸν λόγον I, 214. IX, 94 not. — ὑπολαμβάνεσθαι (*ventis abripi*) VII, 170 not. VIII, 96. 118 coll. IV, 179.
 ὑπολάμπειν I, 190 coll. VII, 13.
 ὑπολείπεσθαι passivo sensu: not. ad IV, 84. V, 61.
 ὑπολιπόμενος IV, 121. VI, 7.
 ὑπόμαργος III, 29 not. 145 coll. VI, 38 not.
 ὑπομένειν intransitive IV, 149 not. cum participio VII, 101 not.
 ὑπονοεῖν IX, 88 not.
 ὑπονοστεῖν IV, 62.
 ὑποπάσσειν I, 132.
 ὑποπτεύειν III, 67. (ὑποβλέπειν, ὑπιδεῖν) VI, 129 not.
 ὑπόσπονδος VI, 103 not. VII, 107.
 ὑποστρέφειν IV, 120 not. 128.
 ὑποτάμνεσθαι V, 86 not.
 ὑποτείνειν VII, 158 not.
 ὑποτελεῖν IV, 201.
 ὑποτίθεσθαι I, 90. 107 not. IV, 135. V, 72. III, 36. 51. V, 92. §. 6 not. V, 98. VII, 3. 15. 237. IX, 99.
 ὑποτοπεῖσθαι VI, 70 not.
 ὑποτροχάλα pro περιτροχάλα κείρεσθαι not. ad III, 8.
 ὑποτύπτειν II, 136 not. III, 130 not. VI, 119 not.
 ὑποφαίνειν (*de aurora*) III, 86.
 ὑπόφανσις VII, 36 not.
 ὑποφεύγειν IV, 120 not.
 ὑποφώσκειν not. ad III, 186.
 ὑποχέεσθαι II, 142. III, 66.
 ὑποχειρὶς III, 154. vid. ἀντοχειρὶς.
 ὑποχωρεῖν I, 207.
 ὕπιος II, 7 not.
 ὑπώρεα s. ὑπώρεια I, 110 not. VII, 129 not. IX, 19 not. VII, 199. IV, 23 not.
 ὕς nomina in ὕς exeuntia I, 85 coll. IX, 97 not.
 Ὑσία et Ὑσιαὶ V, 74 not. VI, 108 not.
 ὕστεραιος: τῇ ὕστεραίῃ VII, 119 not. IX, 9. τὴν ὕστεραίην et ὕστέρην IX, 3 not.
 (ἐξ) ὕστερης I, 108 not.
 ὕστέρισαν et ὕστέρησαν confus. VI, 89 not.
 ὕστερον c. genit. II, 18 not. [Idem haud scio an reponendum IX, 83, ubi vulgo ὕστέρω.]
 Φ. '
- Φ et Β confus. VII, 73 not.
 φαίνειν I, 41 not. II, 85 not. III, 75. — (*de oraculis*) I, 159 not. — (*de mysteriis*) II, 49 not. VI, 135. ἐφαίνετο — ἐὼν I, 93 not.
 πέφηνε (*apparuit*) IX, 120 not.
 φαινομηρίδες Spartanæ, not. ad II, 85.

φάκελοι (*fascēs*) IV, 62 not.
 φάλαγξ III, 97 not.
 φαλακροὶ IV, 23 not.
 φάλαρα I, 215 not.
 φάναι: οὐ φάναι (*negare*) I, 37 not.
 VII, 136 not. VIII, 2.
 φανερῶσθαι VI, 122 not.
 φαντάζεσθαι VII, 10. §. 5 not. IV, 123 not.
 φαρμακεύειν VII, 114 not.
 φάρμακον IV, 160. φαρμάκῳ δολοῦν I, 212. φάρμακα (*colores*) I, 98.
 φάσμα VI, 69 not. VIII, 84.
 φατίζειν V, 58 not.
 φάτις (*narratio*) II, 102 not. (*rumor*) I, 60 not. φάτις ἔχει τινα VII, 3 not. Vid. ἔχειν. ὡς φάτις ὤρμηται VII, 189. III, 56.
 φαῦλα et φλαῦρα I, 26 not. 120. 126 not. II, 173.
 φερέγγυος V, 20 not. VII, 49. §. 1 not.
 φέρειν et ἔχειν I, 120 not. — φέρειν ψῆφον VIII, 123 not.
 φέρειν πόλεμον (*bellum sustinere*) IX, 18. 40.
 μέγα φέρειν not. ad VIII, 62.
 φέρειν τὸ πᾶν VIII, 62 not. VIII, 100 not. κόσμον VIII, 142. 60.
 φέρειν ἐς (*de via*) II, 138. ἐς τι VIII, 137 not. coll. I, 159. III, 117 not. ἐπὶ τι VII, 19 not. IX, 39 not. IV, 200 not. VI, 42 not.
 φέρειν ἀσχύνην et ἐς ἀσχύνην I, 10 not. III, 133 not.
 φέρει ἡ γνώμη III, 77 not. V, 118 not. coll. VIII, 100. τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε VII, 137 not. φέρει ἐπ' ἀμφοτέρω III, 134 not.
 φέρειν καὶ ἄγειν VI, 90 not. IX, 31. Vid. ἄγειν.
 φέρετε (*agedum*) IV, 115 not. 127.
 φέρει II, 105. VII, 103.
 φέρουσα (*usus*) VIII, 87 not. 91.
 φέρεσθαι (*ferri, dici*) VIII, 104 not.
 HERODOT. IV.

φέρεσθαι τὰ πρῶτα et simil. VIII, 104 not. IX, 78.
 φέρεσθαι ἐπὶ σμικρὸν IV, 129 not. πλέον φ. VIII, 29 coll. IX, 70 not. VII, 211. φερόμενοι addit. verbis aliis VII, 210 not. IX, 102. VIII, 28 not. Vid. φέρουσα.
 φερέοικος IV, 46 not.
 φηγὸς II, 56 not.
 φήμη s. κληδὼν I, 43 not. V, 72 not. IX, 100 not.
 φῆμις I, 43 not.
 φθάνειν (*structura c. partic.*) IX, 70. 113. VI, 115. 65. 108 not. IV, 136. VII, 162. add. πρότερον VI, 91. φθὰς (*iunct. aliis verbis*) IX, 107. 46 not. φθάσας VII, 161 not.
 φθέγγεσθαι III, 84 not.
 φθειροτραγεῖν et φθειροτραγεῖν, φθειροφάγοι IV, 109 not.
 φθινόπωρον IX, 117 not.
 φθονέειν (*structura*) VII, 236 not.
 φθόνος et νέμεσις θεῶν I, 32 not. III, 40 not.
 φιάλη III, 130 not.
 Φιγαλία, Φιγαλέα, Φιγάλεια, Φιγαλεῖς not. ad VI, 83.
 φιλεῖν: ἐφιλέετο et ἐφίλετο confus. V, 5.
 φίλιος: φίλιοι λόγοι VII, 163 not. coll. IX, 4 not.
 Φιλιτίων et Φιλίτιος II, 128.
 φιλοδέσποτα IV, 142 not.
 φιλοθέωρος not. ad I, 29.
 φίλος: φίλον ἐστὶ (*placet*) I, 87 not. II, 64 not. IV, 97 not. V, 20. III, 49.
 φιλοσοφεῖν I, 30 not.
 φιλοτιμίη III, 53 not.
 φιλοφροσύνη V, 92. §. 3 not.
 φιλοψυχεῖν VII, 229 not.
 φιλόρη IV, 67.
 φλαῦρος VII, 171. I, 120. 126. IX, 27 not.
 φλαύρως πρήσσειν VI, 94 not. VI, 48

- 135 not. III, 130 not. (ubi ἔχειν).
 ἀκούειν VII, 10. §. 7. VII, 196
 not.
 φλέγμα IV, 187 not.
 φλεγμαίνειν III, 76 not.
 φλόϊνος et φλέως III, 98 not.
 φλοιὸς IV, 67. VIII, 115.
 φόβος et δέος diff. IV, 115 not.
 φοιβόλαμπτος IV, 13 not.
 φοινίκεος I, 98 not. IV, 43 not.
 IX, 22.
 φοινικῆϊος I, 194 not. IV, 43.
 Φοῖνιξ et Φόλνιξ II, 73 not. Φόλνι-
 κες (citharae genus) IV, 192
 not.
 φοινίσσειν VIII, 77 not.
 φοιτᾶν ἐπὶ θύρας III, 120 not. —
 παρὰ ἄνδρας, γυναῖκας etc. IV,
 1 not. I, 182 not. II, 111 not.
 V, 70. III, 69. φοιτᾶν (de tributo)
 III, 90. V, 17. σῖτος πολλὸς ἐφοῖτα
 VII, 23 not.
 πολλὸς VII, 61 not.
 φόνη et φόνος IX, 76 not.
 φόρος I, 106. III, 67. 89 not.
 φορμὸς III, 98 not. VIII, 71 not.
 φόρον τάττειν et τάττεσθαι III, 97
 not. Vid. τάσσεσθαι.
 φορτία I, 1 not.
 φράζειν i. q. δεικνύειν IV, 113 not.
 φράζεσθαι (considerare animo etc.)
 I, 84 not. III, 57 not. III, 154
 not. VII, 45 not. V, 92. §. 2. IX,
 19. 107.
 φράσσειν (constipare) IX, 61 not.
 φράσσεσθαι II, 99 not. coll. VII,
 142 not. V, 34 not. IX, 70 not.
 φρατρία I, 125 not.
 φρενήρης III, 25 not. IX, 55.
 φρενοβλαβῆς II, 120.
 φριμάττεσθαι III, 87 not.
 φρίξειν VIII, 96 not.
 φρονεῖν τὰ αὐτὰ V, 72 not. VII,
 145 not. coll. V, 3 (ubi φρονέειν
 κατὰ τὸντό).
 φρονεῖν τὰ τιнос IX, 2. 99. VII,
 102 not. VIII, 75. φρονήσαντες
 (hoc consilio) VII, 145. 172.
 φρόνημα VIII, 144 not. IX, 54.
 φροντίζειν οὐδὲν IV, 167 not. 198.
 (οὐ) φροντὶς Ἰπποκλείδῃ (prover-
 bium) VI, 129 not.
 φρυάττεσθαι not. ad III, 87.
 φρύγανα IV, 62. 69 not.
 φρύγειν not. ad VIII, 96.
 Φρύγες, Βρίγες, Βρύγες et Βρύγαι
 confus. VII, 73 not. coll. VII,
 185.
 φύειν transit. II, 68. VIII, 104 not.
 Hinc φύειν δόξαν, φρένας etc.
 V, 91 not. πέφυκα (vi passiva)
 III, 80 not. coll. IV, 86.
 φυλακῇ (vigilia) IX, 51 not.
 φύλακος (et φύλαξ) I, 84 not. III, 14
 not. VIII, 41 not. IX, 93. Vol.
 IV. p. 466.
 φυλακτήρια V, 52 not.
 φύλαρχος V, 69 not.
 φυλάττειν τι VII, 212 not. IX, 28
 not. Hinc φυλάξας (observans)
 I, 48. V, 12 not. VIII, 9. IX,
 110 coll. I, 108 not. II, 62. IV,
 140. 190.
 φυλάττεσθαι τι (evitare) VII, 130
 not. (cavere) I, 108 not.
 φυλὴ IV, 149 not. V, 68. IV, 145
 not. 148.
 φυλλὰς VIII, 24 not.
 φῦμα III, 133 not.
 φυρᾶν II, 36.
 φύσις: φύσιν ἔχει (probabile est)
 II, 45 not.
 Φώκαια et Φωκέα, Φωκαιέες et Φω-
 κέες I, 142 not. I, 146.
 φωνεῖν μέγιστον IV, 141 not.
 φωνὴ ἀνθρωπητῇ II, 55.

X.

- χαίρειν ἑᾶν IX, 41 not.
 χαιρέτω (valeant) IV, 96 not. II,
 117.
 χαίρειν c. particip. VII, 236 not.

- χαίρων* (usus) I, 121 not. III, 63.
(οὐ) χαίρων II, 26. 36 not. VI, 50.
 76. III, 29 not. IX, 106 not.
χαλεπὸς I, 100. III, 89.
χαλκεύειν I, 68 not.
χαλκήϊον I, 68 not. IV, 14. 81
 not. IV, 152. iunctum cum *σιδή-*
ριον not. ad I, 68 coll. VII, 84.
χαμάθεν s. *χαμᾶθεν* II, 125 not.
 IV, 172 not.
χάμψαι (crocodili) II, 148. II, 69
 not.
χαράδρη IX, 102 not.
χαράδρη et *χαραδροῦν* II, 25 not.
 VII, 176 coll. IX, 102.
χαράσσω: *κεχαράγμένος* VII, 1 not.
χαρίζεσθαι I, 87 not. (*κεχαρισμένος*)
χάριν (in *gratiam*) V, 99 not.
χάριν et *χάρिता* IX, 107 not.
χαρμόσυνα III, 27 not.
χανυλιόδοντες II, 68 not.
χέειν (*κεχυμένος*) not. ad VII, 218.
·χέαντες V, 8.
Χέλσεως et *Χίλσεως* IX, 9 not.
Χέλων et *Χίλων* I, 59 not.
χειμάζειν et *χειμερίζειν* VIII, 112
 not.
χειμαίνεσθαι VIII, 118 not.
χείμαρρος III, 81 not.
χειρ II, 121. §. 5 not. (*brachium*)
 — IX, 72 not. de forma IV, 64
 not. 71. VII, 112. 115.
χειρὶ μεγάλη πλήθους VII, 20 not.
 VII, 157.
χειρὸς ἀριστερῆς V, 77. II, 169. IV,
 34 not.
χειρῶν ἐν νόμῳ VIII, 89 not.
χειραπτάζειν II, 90 not.
χειριδωτὸς VII, 61 not.
χειρὶς πλὴν ἀργυρίου VI, 72 not.
χειροήθης III, 28 not.
χειρόμακτρον IV, 64 not.
χειρονομεῖν VI, 129 not.
χειρώνακτες et *χειρωναξίη* I, 93 not.
 II, 167.
Χερσονησίται IX, 118 not.
- χέρσος* IV, 123.
χεύματα (*gutti*) I, 51 not.
χηλεντὰ κράνεα VII, 89 not.
χηναλώπηξ II, 71 not.
χηρῶσαι, χηρωθῆναι (de urbe) VI,
 83 not. coll. not. ad VIII, 62.
χήτις IX, 11 not.
χθὲς καὶ πρόην II, 53 not.
χθόνιοι θεοὶ VII, 153 not.
χιτών: *χιτῶν σχιστὸς, χειριδωτὸς*
 V, 87. VII, 61 not.
χιτῶν (de muro) VII, 139 not.
χλαμὺς et *χλανὶς* confus. III, 139 not.
χλοή IV, 34 not.
χοή, χοᾶς χεῖσθαι III, 43. — VII, 43.
χοίριξ VII, 187 not.
χόνδροι IV, 181 not.
χοροποιὸς VI, 67 not.
χόρτος IX, 41 not.
χορῶν et *χοίρων* confus. II, 48 not.
χοῦς VIII, 28.
χρᾶν (*oraculum edere*) IV, 67 not.
 IV, 150 not. VII, 111 not. *χεῖν-*
σαι (*mutuum dare aliquid*) VI,
 89 not. III, 58. VII, 38 not.
χρᾶσθαι τῷ θεῷ (*oraculum consu-*
lere) VII, 178 coll. IV, 150 not.
 V, 82. IV, 163 not. et V, 63. I,
 99. — *χρηστηρίῳ* VII, 141 not.
χρᾶσθαι λόγῳ ἀληθείᾳ V, 88 not.
τῷ ἐόντι I, 30 not. *τῷ οἰκότι* VII,
 167 not.
χρᾶσθαι τῷ νόμῳ I, 21 not.
χρᾶσθαι θυμῷ I, 137 not. 155. —
ὀργῇ III, 52 not. *οἰμωγῇ* IV, 58
 not. IX, 24.
χρᾶσθαι συμφορῇ, τύχῃ et simil. I,
 35 not. I, 42. III, 41. 117. VII,
 134. 141. (coll. IV, 79.) VIII, 20.
χρᾶσθαι (in re Venerea) I, 61. II,
 181 not. IV, 113 not.
χρᾶσθαί τι pro *ἐπί τι* II, 95 not.
 IV, 50. II, 108. Hinc *χρᾶσθαι ὅ*
τι σὺ βούλει I, 210 not. s. *ὅ τι*
χρήσεται τῷ παρῶντι VII, 213.
 V, 12 not. VI, 52. VIII, 135.

- χρᾶσθαι, χρῆσθαι et χρέεσθαι* (de forma) I, 157. III, 57 not. IV, 50 not. I, 21 not. coll. I, 34. 47 not. 58. 71. 187. 206. VI, 46. VII, 50. III, 66.
κεχρησθαι I, 42. (passive) IV, 164. *κεχρησμένος* VII, 141 not. II, 139 not.
ἐχρήσθησαν (passive) VII, 144 not. *ἐχρήτο et ἐχράτο* II, 173 not. *ἐκέχρητο et ἐκέχρηστο* II, 147 not. 151 not. III, 64. VII, 141. 220 not.
χρήν et ἔχρην II, 173 not. *χρή et χρῆν* III, 20 not.
χρήν (de fato) I, 8 not. 92. §. 4. Vol. IV. p. 451.
χρήν sine partic. ἄν I, 39. 91. II, 20. IV, 118.
χρεών (de fato) I, 8 not. I, 41. *χρεών et χρεόν* confus. V, 49 not. 109 (ubi de *χρεόν et χρεών*). Vol. IV. p. 454.
χράνειν et χράειν not. ad VI, 75. *χρεμετίζειν* III, 87 not. *χρέος* III, 140 not. *χρηίζω et χρηίζω* I, 41. IX, 110 not. V, 18 not. VII, 38. — (de signific. et struct.) IV, 63 not. VII, 53 not.
χρήμα ὅς et simil. I, 36 not. *χρήμα* (de multitudine) III, 109 not. 130. *χρήμα πολλόν* IV, 81 VI, 43 not. VII, 188 not.
χρήμα κατηρημένον III, 80 not. coll. II, 53. V, 78.
χρήματα ἰσά II, 37 not. II, 28. *χρημάτων πάντων πρώτον* VII, 145 not.
χρηματίζεσθαι III, 118 not. *χρήσιμος: χρησιμώτατον (τέμενος)* II, 178.
χρησμολόγος I, 62 not. VII, 6 not. *χρησμοί τινος* (oracula alicui data) V, 43 not. *χρησμοσύνη* IX, 33 not.
- χρησμοδέων* VII, 6 not. *χρηστά (utilia)* I, 94 not. — (de sacris) V, 44 not. *χρηστηριάζεσθαι* VII, 140 not. VII, 178 not. VIII, 134 not. *χρηστήριος* VI, 80 not. *χρίπτειν et χρίμπτειν* confus. not. ad II, 60. *χρίω (κεχρισμένος et κεχρισμένης)* IV, 189 not. *ἐν χρότῳ κείρειν* IV, 175 not. *χρόνος περιών et προών* IV, 155 not. *χρόνον ἐκγεγονότος, ἐγγεγονότος et simil.* II, 175 not. 124. I, 190. V, 92. §. 3. *χρόνων pro χρόνον* IV, 201 not. *χρόνον (diu)* I, 175 not. *ἀνὰ χρόνον* VII, 10. §. 6 not. VII, 153. 170. *ἐς χρόνον* III, 72 not. VII, 29 not. IX, 89. *μετὰ χρόνον* III, 1 not. *ἐπὶ χρόνον* IX, 22 not. 67 not. I, 116. II, 157. VIII, 52 not. IX, 119. *χρόνω* I. 80 not. 68. 175 not. II, 121. §. 4. III, 13 not. VII, 6. VIII, 53. 107. V, 77. IX, 62. *χρόνω ὕστερον* VI, 72 not. III, 123. 129. VII, 170 not. IX, 64 not. III, 36 not. IV, 78. VII, 33. coll. IX, 83 (ubi pro ὕστερον haud scio an scribendum ὕστερον). *χρόνω μετέπειτα* VII, 6 not. VII, 233. V, 21. IV, 28 not. VII, 33. 137. *ἐν τῷ διὰ μέσου χρόνω* VIII, 27 not. *χρυσάορος et χρυσάωρ* VIII, 77 not. *χρυσᾶτις* III, 102 not. *χρυσόδετος* III, 41 not. *χρυσόχομα τῶν περῶν* II, 73 not. *χρυσόπαστος* VIII, 120 not. *χρυσός (usus)* VII, 83 not. *χρυσός ἄπεφθος, ἄπυρος, λευκός* I, 50 not.

χρυσοφόροι IV, 104.
 χρυσοφύλακες IV, 13 not. 27.
 χρυτὰ λίθινα II, 69 not.
 χρυτοί VII, 37 not.
 χρυτρίδες V, 88 not.
 Χύτροι VII, 176 not.
 χῶμα I, 93 not. χῶματα I, 162 not.
 II, 137 not. χῶσαι χ. coll. II, 139.
 IV, 71. VIII, 97. IX, 85 not. coll.
 V, 8 (ubi χέαντες χ.).
 χωρεῖν (*succedere*) III, 42 not. V,
 49 not. V, 89 coll. VII, 50. §. 2.
 — (*capere*) IV, 61 not.
 χώρη omisum I. 1 not.
 χωρίζειν II, 91 not. IV, 28.
 χωρίον (de scriptoris loco) II, 117
 not. χωρίον et χώρος confus. IX,
 25 not.
 χωρίς (*praeterea*) III, 82 coll. 91.
 — (*praeter, ausser, abgesehen*)
 I, 207 not.
 χωρίς τοῦ φόρου I, 106.
 χωρίς ὅτι I, 164 not. χωρίς ἢ ὅτι
 IV, 61 not. coll. I, 131 not.
 χῶσαι χῶματα, vid. χῶμα.

Ψ.

ψανάς et ψενάς III, 10 not.
 ψάμμη et ψάμμος IV, 181 not. ad
 IV, 201.
 Ψαμμήτιχος et Ψαμμίτιχος I, 105.
 not. II, 2 not. II, 151 not.
 ψάνειν (*tangere astra*) III, 30 not.
 ψέλια et ψέλλια III, 20 not. IV,
 168 not. VIII, 113. IX, 80 not.
 ψελιοφόρος VIII, 113 not.
 ψεύδεα (*adiectiv.*) II, 174 not.
 ψεύδεσθαί τινος I, 141. VII, 139.
 ψῆγμα III, 94 not. VI, 125. I, 93
 not.
 ψῆν, ψηνός I, 193 not.
 ψηφιδοφόρος VI, 109 not.
 ψηφοί (*calculi in computando*) II,
 36 not.
 ψιλός I, 80. II, 76 not.
 ψιλοῦν II, 151 not.

ψυχῇ (*animus*) III, 14 not. (*animi
 indoles*) VII, 153 not. — (*vita*)
 II, 134. III, 130. VII, 39 not.
 209. V, 92. §. 5. IV, 190. not.
 ad VII, 57. VIII, 118. IX, 79.
 Hinc ζημιοῦν ψυχὴν s. ψυχῇ
 VII, 39 not.
 ψυχρὴ ἐλπς, νίκη etc. VI, 108.
 IX, 49 not.
 ψώρη IV, 90.

Ω.

ὦ ante vocativ. omis. et addit.
 VII, 101 not.
 ὦδε (*usus*) I, 94. V, 1 not. VI, 37.
 ὦδε et οὕτω λέγειν III, 40 not.
 V, 24 not.
 ὠθέειν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν et simil.
 VII, 136 not. — ἐς τὸ πῦρ VII,
 167. ὠσάμενος et ἄνωσάμενος
 VIII, 109 not.
 ὠθέειν ἄνω τὴν κρόκην II, 35 not.
 ὠθίζεσθαι III, 76 not.
 ὠθισμός VII, 225 not. coll. VIII,
 64 not. 78 not. IX, 26.
 ὠκύντοκον IV, 35 not. (ubi Dindorf.
 in Thesouro Ling. Graec. VIII.
 p. 2017 scriptum fuisse suspi-
 catur ὠκυντόκλον).
 ὠλλοί i. e. οἱ ἄλλοι II, 14. I, 48
 not. Sic ὠνήρ III, 155 not. IV,
 134. VII, 46. ὠνάξ IV, 155.
 ὠμηστής V, 92. §. 2 not.
 ὠμοβοέη III, 9 not. IV, 65.
 ὠμοβόϊνος VII, 76 not. coll. VII,
 91.
 ὠμοί IV, 62 not. (*de brachio*).
 ὦν (*usus*) IV, 67. VIII, 128 not.
 VIII, 109 not. in tmesi II, 85
 not. I, 194 not. III, 111. — cum
 negatt. IX, 18. 48. 96. 26 not.
 ὦν δὴ III, 121 not. I, 49. VI, 137.
 ὦν δὴ et δὴ ὦν I, 210 not.
 ὠνέεσθαι (*emere velle*) I, 68. 165
 coll. not. ad I, 169.
 ὠραιός: virgo ὠραία ἄνδρὸς I, 107

- not. γάμον VI, 122 not. — ἡ ὥραίη i. q. ὥρα IV, 28 not.
 ὥρεύνειν I, 4 not.
 ὥρη (*cura*) I, 4 not. III, 155. IX, 8.
 ὥρη (*tempus commodum*) VIII, 19 not. hinc ὥρη δὲ V, 109 not. — (*pars diei*) VIII, 14 coll. III, 106. II, 77. ὥραι (*anni tempestates*) I, 142 not. I, 149. III, 106. II, 4. 26. VIII, 12 not. τὴν ὥρην (*certo tempore*) II, 2 not.
 ὥρεσθαι III, 117 not. IV, 75.
 ὥς pro pronomine relativo II, 116 not.
 ὥς et πρὸς confus. III, 140 not.
 ὥς et εἰς confus. II, 121. §. 5 not. et II, 135 not. ὥς εἰς not. ad IX, 96.
 ὥς τὸ ἐπίπαν et τὸ ἐπίπαν IV, 68 not.
 ὥς ἕκαστος I, 29 not. I, 114 not. II, 140. VI, 79.
 ὥς εἶχε I, 24 not. III, 155. V, 64. VI, 17. addito genitivo τάχως etc. I, 123. VI, 116 not. VII, 188. VIII, 107 not. V, 20. IX, 59. 66 not.
 ὥς ante particip. futuri addit. et omiss. VI, 91 not.
 ὥς cum participio I, 91 not. II, 1.
 ὥς δὲ ante participia IX, 59 not. VII, 211. I, 66. III, 156. V, 20 not.
 ὥς ἄν cum optativo I, 152. 196 not. IX, 22. 51. — (sine ἄν) VIII, 61.
 ὥς ἄν cum coniunctivo I, 11, 36. 5 not. III, 85. IX, 7. §. 2. IX, 51.
 ὥς ἄν cum infinitivo II, 135 not.
 ὥς sequente infinitivo: II, 8 not. (ὥς εἶναι Ἀλγυπτου) coll. IV, 81 not. II, 10 not. II, 24. 135. IV, 99. — (ὥς εἰπάσαι) I, 34. 125. IX, 32 not. (ὥς — μεμνησθαι) II, 125.) — ὥς δοκέειν vid. δοκέειν. — ὥς εἰπεῖν λόγῳ et simill. II, 137. 53 not. 134. I, 66. II, 21. III, 6. VIII, 115 not.
 ὥς μὴ cum futuro indicativi III, 140.
 ὥς δὴθεν I, 59 not.
 ὥς οὕτω ἐχόντων VIII, 144 not. I, 126 not.
 ὥς (*eodem modo*) III, 13. VIII, 126. V, 30. ὥς δ' αὐτως II, 67. VIII, 21 not. idem fere atque οὕτω I, 209 not. οὐδ' ὥς VI, 76 not.
 ὥσπερ (*usus*) IX, 27 not.
 ὥσπερ εἶχον II, 121. §. 4. V, 12 not.
 ὥστε c. infinit. post συμφέρα et simil. I, 74 not. VIII, 15 not. 141. — II, 10 not. III, 71.
 ὥστε praecedente ἐπ' ὅ τε III, 36 not.
 ὥστε post persuadendi verba VI, 5 coll. VII, 6.
 ὥστε (i. q. ὥσπερ) V, 101 not.
 ὥστε ante genit. absol. VI, 44 not. V, 35 not. VI, 94. VI, 136. VII, 129 not. ante participp. I, 8. 73. IX, 37 not. IX, 70. 76.
 ὥτα ἰστάναι ὀρεσθᾶ IV, 129 not.
 ὥταχουσαι I, 100 not.
 ὥταχουστέω VIII, 130 not.
 ὥφελει et ὥφέλεια VII, 158 not.

III. INDEX GRAMMATICUS.

- Abundantia sermonis* I, 68 not. I, 79 not. I, 86. Vid. *Pleonasmus*.
- Accentus fluctuat in nominibb. propr.* *Σπερχειὸς* et *Σπερχήϊος* VII, 198 not. — *Θύσσος* et *Θυσσὸς* VII, 22. — *Ὀνόμαστος* et *Ὀνομαστὸς* VI, 127 not. — *Ῥσιαὶ* et *Ῥσίαι* V, 74. — *σφῦρα* et *σφύρα* I, 68. — *Ἐρῦθραι* et *Ἐρύθραι* I, 142 not. — *ἐρῆμος* et *ἐρημος* IV, 17 not. — *Τιμώνας* et *Τιμῶνας* VII, 98 not. — *Ἄξιος* et *Ἀξιὸς* VII, 123. — *Ὀνησίλος* et *Ὀνήσιλος* V, 108. — *Ἄστηρ* et *Ἀστήρ* V, 63. — *Κριὸς* et *Κριός* VIII, 91 not. VI, 50. — *Γλίσας* et *Γλισὰς* IX, 43. — *Πέρκαλος* et *Περκαλὸς* VI, 65 not.
- Accusativus.* Accus. primae declinat. in $\bar{\alpha}\varsigma$ et $\bar{\epsilon}\alpha\varsigma$ I, 111 not. Accus. tertiae declinat. vocum primae declin. I, 8 not. I, 68 not. V, 32. 49. VIII, 3 not. I, 111. III, 118 not. 120. VII, 145. I, 14. Accus. pluralis in $\bar{\iota}\varsigma$ et $\bar{\iota}\alpha\varsigma$ I, 15. III, 7. VI, 86 not.
- Accusativus nominn. primae declinationis* in $\bar{\eta}\nu$ neque $\bar{\epsilon}\alpha$, VIII, 3 not. 15. 131. IX, 4. 107 not.
- Accusat. absolutus* II, 66. 141 coll. II, 106 not. II, 41 not. IV, 71. IX, 2 not.
- Accusativus in attractione positus* V, 103. II, 106. IX, 88.
- Accusat. post verba intransit.* I, 206 coll. VII, 52.
- Accusat. addit.* *φρένας*, *καρδίαν* etc. I, 47 not.
- Accusat. post verba cum praepositione ἐκ composita* V, 103 not.
- Accusat. post* *μιμείσθαι* V, 67. *ποιεῖν* IV, 65 not. *ποιεῖσθαι* I, 68 not. I. 129 not. I, 137 not. IV, 87 not. 88 not. — *post* *ἔχειν* V, 101.
- Accusat. duo post verba* *εἰρεσθαι* I, 32 not. III, 32. *post* *ποιεῖσθαι*. Vid. antea. — *post dividendi verba* I, 94 not. coll. II, 4. 147. IV, 181 not. VII, 121 not.
- Accusat. particip. praegresso dativo* I, 3 not. I, 19 not. I, 37. II, 151. IV, 111. VIII, 109 not. IX, 79 not. Vid. *Participium*.
- Accusat. et infinitivi usus pro nominat. et infinit.* I, 34. IV, 94. I, 5. 171 not. II, 2 not. — VII, 104 not. (ubi ex *οὐκ ἔαν* verbum affirmativum repetitur.)
- Accusat. pro genit.* I, 43. 143. coll. IX, 27 not.
- Adiectiva in* $\tilde{\alpha}$ (*ἀκλεᾶ*) *contracta* Prooem. — in *ιαῖος* I, 50 not.

- Adiectiva c. genitivo constr. I, 24.
- Adiectiva genitivi loco posita IX, 76 not.
- Adverbia a comparativis formata III, 34 et 129 not.
- Alliterationes s. paronomasiae V, 1 not. VII, 229. V, 56 not. VII, 148 not.
- Anacoluthiae I, 27 not. I, 33 not. I, 58. 63 fin. 70. 77. 85. 86 fin. 129. II, 15. 32. III, 14 not. IV, 5 not. 147 not. VII, 235 not. VIII, 5 not. VIII, 40. 84. 136. IX, 55.
- Aoristi vis II, 87. 96.
- Appositio genitivi loco I, 14 not. coll. 26 not. I, 93. 163 not.
- Articulus (eius vis) I, 148. 155. (in numeralibus) I, 98. (pro relativo pronom.) I, 5 not. (τὸν pro ὃν)
- Articuli vis ante gentill. I, 2 not. II, 161. I, 163. ante omiss. υῖός I, 35.
- Articulus omiss. VIII, 36 not. 41 not. IX, 11. Articulus repetitus I, 92 not. additus vel omissus III, 45 not. (post πᾶς) VII, 130 not. IX, 85. ante infin. VI, 32 not. II, 20. 26 not. V, 92. §. 3. III, 12. ante pronom. demonstr. V, 49. IV, 65.
- Attractionis usus I, 78 not. II, 106 not. coll. 118 not.
- Augmentum neglectum I, 70 not. 58. I, 36 not. I, 100. 102 not. 155 not. III, 46 not. V, 91. 92. §. 5 not. ἤλασαν et ἔλασαν VII, 20 not. ἔρα et ἦρα IX, 108. ἔχον et εἶχον IX, 67 not. αὐξήται I, 58 not.
- Augmentum retent. s. omiss. VIII, 56 not.
- Augmenti reduplicatio omissa in plusquamperfecto I, 94. I, 119. 180. 181. 183. III, 61. 156. V, 34. 96. 51. 67. VII, 88. 170.
- Breviloquentia sermonis I, 140. Vid. Ellipsis.
- Comparativi (usus) III, 53 not. 65 not. VII, 194. comparat. et superlat. confus. VII, 16. §. 1.
- Coniunctivus in interrogatione V, 42 not. (deliberativus) I, 11 not. 46. 53. 65. 159. 206. II, 52. V, 82 not. V, 42 not. VIII, 101. VIII, 36 not. IX, 98. post πρὶν ἢ I, 19. — post ἐς ὃ ἄν I, 93. — pro imperativ. praecedente μὴ VII, 10. §. 7. — post μὴ I, 9 not. — post οὐ μὴ pro futur. I, 199. — post pronom. relativ. addita particula ἄν I, 29 not. I, 119 not. et omissa ἄν II, 85 not. IV, 46 not. 172.
- Coniunctivus et optativus in eadem periodo I, 46 not. I, 53 not. I, 185. I, 196. VIII, 76 not. IX, 51 not. IV, 135 not. 139.
- Contractio in nominibus (propriis) topicis et adhibita et neglecta IX, 57 not.
- Dativus (usus) I, 87. 91 fin. II, 17. 62. 145. III, 48. 127. VI, 103. — valet secundum VII, 108 not. — in gratiam VIII, 61. (in honorem s. gratiam) IV, 84 not. — a substantivo pendet VII, 169 not. VIII, 140. §. 2. coll. IX, 41 not. — post verba cum ἐς compos. I, 1. post verba cum κατὰ compos. I, 212. II, 39. III, 37. 38. 155. IV, 79 not. VII, 9.
- Dativus post verba σταθμῶσθαι et simill. II, 2 not. II, 33. IV, 58. 67 not. VIII, 134 not. Dativus iunct. verbo ἔξει VIII, 20 not.
- Dativi (singul.) forma in ἱ pro αἰ: I, 41 not. 60. 106. 150. 151. 153. 173. I, 199. II, 59 not. 82. 122. 173. III, 1. 34. 46. 65. IV, 17 not. V, 28.
- Demonstrativum, vid. Pronomen.

Ellipsis subiecti I, 132. 216. II, 29. 38. 47. 70. VI, 19 not. 119. 125. IV, 22. IV, 65. 67. 172. VIII, 11 not. articuli, vid. *Articulus*. apodoseos VIII, 62 not. particulae ἄν post relativ. II, 85. IV, 66 not. coll. IV, 172. Ellipsis particulae negandi in priori membro V, 92. §. 2 not. particulae δὲ I, 59. nominum: ἀργυρίου IX, 37. γνώμη I, 130 not. VI, 101. νῆσος V, 86 not. γῆ VIII, 3 not. δίκην s. ποινην IX, 78. γονέων s. τόκεων VII, 97 not. δορά V, 25 not. VII, 69. III, 9. κοτύλη VI, 57. μέδιμνος III, 91. περίοδος IV, 25. παῖς s. υἱός I, 35. σκευή VII, 62 not. τιμή IV, 196. ὕδωρ I, 6 not. II, 37. VII, 26 not. χώρα I, 1 not. ἀνάθημα I, 51 not. ὅπη V, 33. ὁδός I, 67 not. 109 not. ὥρην I, 202 not. πληγή III, 64 not. IV, 28. νόσος III, 66 not. Ellipsis vocis στρατός cf. not. ad VII, 121. Ellipsis vocis προῆγμα VII, 161 not. Ellipsis vocis μάλλον, not. ad IX, 26.

Formula foederis et iurisiurandi IV, 201 not. VIII, 143 not. (ἔστ' ἄν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἔη) coll. I, 165. IV, 68. — proverb. περὶ τῶν ἀδυνατάων V, 92. §. 1. οὐχ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα II, 43. IV, 170 not. οὐκ ἐνπρεπέστερος λέγειν II, 47. coll. II, 61.

Futuri forma Attic. I, 34 not. III, 4. 74. I, 97. IV, 172. V, 52. usus I, 11. 34. 55. 65. 77. 98. 173 not. 186 not. addit. particula ἄν III, 12 not. futur. medii pro passiv. III, 132 not. (coll. IV, 16. I, 97. II, 115. III, 83. VI, 86. §. 4. VII, 159. 162. 197 not. VIII, 108. IV, 82, ubi εἰρήσεται) V, 34. 35 not. VI, 9 not. VI, 17. VIII, 49 not.

IX, 97. 58. 122 not. futuri indicat. usus in interrogat. indir. V, 43 not. VI, 86. §. 3 not. (pro coniunct. deliberativo) I, 11 not. I, 65. 55. I, 98. IV, 115. V, 12 not. V, 43. 119. VI, 135.

Futurum tertium passivi VI, 9 not.

Genitivi forma in εῶ et εὐς I, 46 not. 111 not. 114. II, 15. III, 70. 74. VII, 137. — in εὐς pro ἦος I, 1 ibique nott. VII, 189 not. IX, 90 not. in ὄν et εῶ II, 181 not. IV, 149 in ὄν et εὐς IX, 41 not. Μίνως et Μίνω III, 122. forma in ὠν et ἔων secund. declinat. II, 36 not. in εῶ et ὄν: not. ad IV, 147. VI, 102. VII, 6. genitivi usus II, 121. §. 1. I, 107. 111. II, 3 (ubi exprimit intra, ut IX, 26 ubi vid. nott. VI, 58.). II, 115. 128 not. 134 not. IV, 151. 180. usus partitivus VII, 6 not. VII, 156 not. 170. VIII, 55. IX, 73. usus passiv. VI, 74 not. VIII, 30 not. coll. III, 136. — genit. duplex VI, 2 not. VI, 67. — genit. causae et originis, sive omissa sive addita partic. ἐκ: IX, 73 not. IV, 34. I, 186 not. II, 124 not. coll. II, 138. — genit. post ὄζειν et compp. III, 23. 113. — genit. et accusat. post verba cum κατὰ composs. I, 84. — genitivi usus in tempore indicando VI, 40 not. 46. — genitivus pretii V, 6 not. I, 86 not. IX, 37. — plenitudinis IX, 83 not. — genitivus verbis sensuum additus I, 47 not. IX, 98 not. — genitivus in inscriptionibus positus I, 51 not. — genitivus verbo ἀρρωθεῖν iunctus I, 111. — genitivi absoluti (ubi subiecta sunt eadem) I, 174 not. V, 81 coll. II, 111 not. II, 134 not. coll. III, 65 coll. 127.

VII, 237. VIII, 69 coll. IX, 99. IX, 106 not. — genitivi absoluti cum alio participio iuncti: not. ad VIII, 52. III, 127. — genitivi absoluti (loco dativi) I, 3 not. I, 4. 41. 78. 90. VIII, 69. IV, 97. IX, 58 not. 98 not. III, 65 not.

Hendiadys I, 111. III, 1.

Imperativi forma I, 89. 90. III, 155. VII, 10. §. 8. 235. VIII, 140. §. 1. IX, 48 not. — imperativ. praesent. usus I, 85.

Imperfectum: forma in *σχοι* I, 36 not. IV, 42. 78. IV, 128. 130. III, 117 not. 119. IX, 74. II, 174. IV, 200. VI, 12. VII, 5 not. 41 not. 119. 211 not. — forma in *ἔατο* pro *ὄντο* I, 4 not. 119 not. II, 162 not. VIII, 5. 132. — ad *voluntatem* s. *conatum* indicandum I, 68 not. 69 not. 102. 162. 174. 205. V, 22. 67 not. 70 not. IV, 136. III, 53. VI, 70. VIII, 51. IX, 2. 34. 77. — pro aorist. I, 186. cum aorist. confus. IX, 80. pro praesent. VIII, 111 not.

Indicativus in interrogatt. indirectt. s. orat. obliq. I, 163 not. 164. V, 6 not. VII, 37 not. VII, 138. VIII, 26 not. IX, 109 coll. V, 43 not.

Infinitivus: in aoristo II forma contracta vel soluta: I, 1 not. 10 not. 24. 36. 85. 87. 114. II, 37. 49. 139 not. 141. III, 32. 41. 53. 81. 120. 156. IV, 5. 42 not. 46. 140. 160. V, 24. 86 not. VI, 12. 18. 61. 84. 89. VII, 11. 17. 200. 234. VIII, 76. 87. 111. 133. 131. 143. — Infinit. forma in Perfecto II (*συμβεβάναι*) III, 146 not. — Infinit. usus in epexeysi ad explicandum quod antecedit: I, 176 not. II, 99. 174. III, 99. VII, 52. IX, 90. — Infinit. usus post

μηχανή I, 209 not. — Infinit. usus post *συμβάλνει*, *συμφέρεται* et simill. I, 4 not. 13 not. 32 not. II, 79. IX, 90 not. Vid. quoque *ᾧστε*. — Infinit. usus: *λόγῳ εἰπεῖν* I, 61 not. Vid. *ὡς*. — Infinit. usus praeposit. articul. *τὸ* V, 701 not. — Infinit. cum accusativo pro nominativo: I, 5 not. 34 not. 171 not. II, 2. IV, 187. VIII, 86. — Infinit. post praepositionem sine articulo I, 210 not. — Infinit. pro imperativo I, 55 not. III, 34. III, 134 not. III, 155 not. V, 106. IV, 126. IV, 163. V, 23. VIII, 68. §. 1. — Infinit. pro particip. I, 24. — Infinit. aoristi et praesentis iunct. VI, 117 not. VII, 220. futuri et praesentis iunct. IV, 147 not. IV, 201. IX, 41 not. 106 not. — Infinit. praesentis pro aorist. II, 121. §. 5. aoristi pro futur. I, 24 not. I, 50. 53 coll. II, 162 et V, 89. VI, 2. — Infinit. post appellandi etc. verba V, 58 not. — Infinitivus cum accusativo post particulas temporales aut conditionales etc. III, 55 not. III, 108 not. I, 90 not. — Infinit. c. accusativo pendet a sententia addita IV, 5 not. 95 not. V, 45. VI, 54. — Infinit. post sensuum verba V, 15.

Litotes I, 41 not. II, 43 not. *ὄν ἀδυνατώτατος* IV, 95 not. VII, 153 not. VII, 171. III, 69 not.

Medii vis atque usus I, 31 not. II, 134. III, 47 not. Vid. *πορεύεσθαι*, *λεπίεσθαι* etc.

Nominativus: in oratione obliqua I, 2 not. 56 not. II, 118 not. II, 141. 162. IV, 43 not. IX, 93 not. — nominativus loco dativi in *anacoluthia* III, 16 not. — *nemina-*

tivus qui dicitur absolutus: I, 7 not. coll. 52. II, 41 not. 66. 141. VIII, 83 not. — falso statutus VII, 159. IX, 5 not.

Numerus singular. pro plural. I, 69 not. 97 not. 26 not. III, 136. IV, 85. — numerus plural. pro singular. I, 89. 93. 163. II, 124. 149. 154. III, 60. IV, 201. V, 31. VI, 13 coll. 112. — numerus plural. pro singular. post neutra II, 96 not. III, 6 not. 88. — numerus pluralis in re solemni pro singular. V, 94 not. — numerus a plural. in singular. transitus celer: I, 195 not. 197. III, 110 not. IV, 172 not.

Optativus (usus) I, 185. IX, 16. (in optando) I, 27 not. VII, 5 not. optat. cum partic. ἄν I, 2. I, 46 not. 53. 70. II, 47. IX, 71 not. VIII, 136. optat. c. partic. ἄν in interrogat. indirect. IV, 161. post relativ. (pro coniunct.) in orat. obliq. VI, 44. optativus et futurum indicativi in eadem periodo IV, 97. optativus et indicativus in eadem periodo iunct. I, 86. II, 41. 160. III, 61. 71. V, 97 not. VII, 203. 208. 233. VIII, 100 not. 106. 111. IX, 69. 44. 54. V, 13 not. VI, 3. VIII, 70.

Oratio: celer transitus orationis I, 70. 197. III, 32. IV, 172. VI, 80. ex indirect. in direct. I, 86 coll. 116. 214. III, 87. III, 75. II, 113. 152. IV, 137. — e direct. in indirect. V, 10 not. VII, 229. II, 162. IV, 137. VIII, 111 not. IX, 6. — e verbo finit. in particip. III, 74.

Participium: Praesentis notione voluntatis III, 81 not. — Praesentis notione praeteriti IX, 58 not. — Perfecti, absolute positum VII,

13 not. — Aoristi, vis I, 14 not. II, 2. — post verba sensuum in nominativo positum III, 1. I, 5. VII, 150. V, 91 not. IV, 76. VIII, 98. — post ἦδυσθαι, πειρᾶσθαι et ἀγγέλλεσθαι, vid. ibidem. — post διαδεικνύναι et simill. II, 16. VIII, 118 not. — post εὖ ποιεῖν et simill. V, 24. IX, 60 not. post ἄμεινον I, 37 not. — post πολὺς εἶναι I, 98 not. — eundi verbis additum V, 51 not. — cum verbis εἶναι, γίγνεσθαι in dativo iunct. VIII, 10 not. IX, 39. IX, 41 not. — usus in dativo I, 14 not. 51 not. 84. 181. II, 11. III, 56. 90. IV, 25. IX, 10. — usus in accusativo pro dativo: I, 3. 19. 37. 67 not. IV, 111. V, 12. VI, 86. §. 1. VI, 109. VII, 95. 184 coll. VIII, 24. IX, 79 not. — post τὰδε, τοσαῦτα etc. IX, 68 not. — cum ὥς (pro accus. c. infinit.) I, 91 not. II, 1. cum ὥστε VII, 10. §. 7. — Particip. et verbum finit. iunctum per particul. καὶ I, 116. 129 coll. IX, 104 not. — Particip. pro substant. I, 120 not. V, 92. §. 3. VII, 209. — ἔφη λέγων et simil. I, 120 not. VII, 135. φεύγων ἀποφεύγει et simil. IV, 23. VI, 30 not. — ἦς ἀλνέων et simill. I, 122 not. — Participia plura particulis non iuncta V, 105.

Patronymica nomina: not. ad V, 92. §. 5.

Perfecti usus I, 4 not. I, 126 not. III, 75 not.

Plusquamperfecti usus I, 4. VI, 130. VII, 215. — pro imperfecto I, 79. 83. 186. IX, 10. — forma in ᾠτο I, 2 not. VII, 62 not. — augment. reduplicat. omiss. Vid. *Augmentum*.

Pleonasmus III, 69. 25. nominum βορῆς ἄνεμος I, 6 not. I, 148 not.

- IV, 17. 18. 21 not. 25. IV, 37. IV, 7 not. II, 101. III, 102. 115. VIII, 96. V, 33. μέγας μεγάθει I, 51 not. V, 31 not. πλήθος I, 66 not. IV, 191 not. VIII, 10 coll. VII, 20 not. — ἀνὴρ, vid. ἀνὴρ. — στρατοῦ στρατηγός V, 32 not. — τράγος τῶν αἰγῶν III, 112. — παῖς vid. s. v. — *verborum* εἶναι I, 53 not. ἔφη λέγων I, 118 not. V, 36. III, 156. VI, 137. II, 172 not. V, 49 not. φᾶς ἔλεγε I, 122 not. 125. IV, 43. V, 18 not. VIII, 81 (φάμενος). εἶπε φᾶς VI, 67. περιεῖναι τε καὶ ζῆν III, 80. V, 77 not. in *verbis* appellandi: V, 58 not. 68. — *adverbiorum*: μᾶλλον I, 31 not. VII, 143. 235. IX, 7. §. 1 not. μάλιστα ad superlat. I, 171. ὀπίσω, ἔξω ad *verba* cum ἀπὸ s. ἐκ composit. III, 16 not. IV, 77. 132. I, 105. IX, 93. V, 27 not. 92. §. 3. IV, 152. 156. 183. 203. Eodem modo πρότερον (πρὸ) III, 16. IV, 144 not. IX, 62. VI, 91 not. Alia huiusmodi abundantia IV, 201 not. coll. II, 7.
- Positivus** pro comparat. sequente infinit. VI, 109 not. IX, 26 not.
- Praepositio** semel posita ad duas voces I, 66 not. coll. VIII, 94.
- Praesens** in optativo VIII, 136. conatus s. voluntatis significationem habet: not. ad VI, 82. particip. praesent. pro futuri particip. VIII, 143. praesent. infuit. pro futuro IX, 106. in re praeterita VIII, 69 not. praesens pro futur. VII, 140 not. VIII, 77.
- Pronomen relativum** (usus) I, 40. 51. 108 not. I, 153. II, 39. 129 not. III, 22 not. — omiss. III, 34. V, 83. pro pronom. interrogat. II, 121. §. 2. IV, 45 coll. III, 22. — **Pronomen possessivum** (ὅς) I, 205 not. — **Pronomen demonstrativum** a sua voce seiunctum VIII, 138 not. — **Pronomen demonstrativum** post plura verba positum vel repetitum: I, 34 not. III, 15 not. 83 not. IX, 27 not. 67. 93. Vid. quoque *Repetitio*.
- Proverbiales locutiones**: πένθος s. πένυκς τρόπον ἐκτρέβειν VI, 37. οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ VI, 129 not. χθὲς καὶ πρόην II, 53 not.
- Συνθεῶν ἑρημία** IV, 127 coll. IV, 132. ἴσα πρὸς ἴσα I, 2 not. Γλαύκων τέχνη I, 25 not. ἐν Καρὸς αἴσῃ V, 66 not. Λήμνια κακὰ s. ἔργα VI, 138 not. ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς VI, 11 not. ἄμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίησε III, 135 not. τῷ Διὶ ἐρίζειν V, 49 not. ὁ οὐρανὸς ἔσται ἐνεσθῇ τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ V, 92. §. 1 not. εἰς τὴν Ἡροδότου σκιάν Vol. IV. pag. 409 seq. ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ ἐξαράσθηται VII, 102 not. μηδὲ πυρφόρον — περιγενέσθαι VIII, 6 not. λαγὸς περὶ τῶν κρεῶν not. ad VII, 57. ὑπόδημα ῥάπτειν VI, 1 not. τὰ ἄνω κατωτιθέναι III, 3 not. ἄνδρες γεγύνασι γυναῖκες κ. τ. λ. VIII, 88 not.
- Repetitio** eiusdem verbi I, 8. 91 not. III, 14 not. 16 not. III, 38. IV, 119. I, 206. IV, 8 not. IV, 23 not. coll. IV, 36 not. VI, 30 not. VI, 109 not. articuli I, 92 not. pronominis demonstrativi II, 124. III, 85. IV, 122. 172. 154. IV, 203. VI, 46. 104. VII, 147. 221.
- Structura** ad sensum: IV, 3. VII, 8. §. 2. VII, 133. 179. VIII, 23. 86. 115. 128. VII, 177. (ubi ἔδοξε antecedente nominativo, ut III, 127 ἔδοξε — ἔχων).
- Substantiva** pro adiect. Vid. Ἑλλάς. exeuntia in ὅς IX, 97 not. masculina ab Ionibus in foemin. commutantur, ita ut utraque forma in usu sit IV, 187 not. IV, 201 not. IX, 76.
- Substantiva** in αἰδῆς primam declinationem sequuntur: VIII, 2 not.
- Superlativus** pro comparat. III, 119 not. VII, 16. §. 1. IX, 26 not.
- Tempus praeteritum** et praesens in eadem periodo I, 62. V, 55 not. VIII, 51.
- Tmesis** I, 194 not. II, 39. 40. 47. 70. 85. 86. 87. III, 14. III, 36. IV, 60. 196. V, 81. VII, 156. 164 not. VIII, 33 not. 89 not. IX, 5 not. III, 75. 126. VI, 114. VII, 10. §. 5. VII, 12.
- Zeugma** IV, 106 not.

nt

H

imentum

cae **P**

cythae

ucasus

Budin

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

